DECISIONVM NOVISSIMARVM

Diuerſorum Sacri Palatii Apoſtolici Auditorum,

VOLVMEN II.

OPVS SANE PERQVAM VTILE, ET IN FORO verſantibus ſumme neceſſarium.

HIS ACCESSIT PRACTICA QVÆDAM NOTAbilium quorundam eiuſdem Rotæ perpetuo quidem memoriæ commendanda.

CVM SVMMARIIS ET INDICE LOCVPLETISSIMIS.

Omnia nunc recens in lucem edita.

CVRA ET STVDIO

Collegii Muſarum Nouenarum Paltheniani,

Quod eſt

IN NOBILI FRANCOFVRTO.

M. D. C I.

AD LECTOREM IN OPERIS COMmendationem Hendecasyllabum.

QVÆ fert officium Rotæ verendum
Caußis iudicia, hæc habet Senatus
Romanus sapientiora cunctis,
Et summus rata Pontifex reseruat:
Quin omnis quoq; iure confidentum
Suffragatur eis vbique cœtus.
Ut namque inclyta bellicæ reliquit
Virtutis documenta magna Romæ,
Sic hos illa dedit modos quietis
Seruandæ in populis, volens tueri
Cuique iudiciis suum ferendis.
Qui caussarum igitur forum petentum
Vult discrimina rite iudicare
Et decidere iure scire lites,
Proponat sibi comparetque libros
Plenos iudiciis Rotæ virorum
Romanæ, genere hoc satis probatos,
Sic exempla fori ista si applicabit
Caußis, iustitiæ decus sequetur.

IOSEPHI CASTALIONIS JVRISCONSVLTI.

BIsseni gaudete viri, quos Roma per omnem
Diiudicandis præfecit litibus orbem.
Nam quæcunque olim per vos sententia lata est,
Nunc miris excussa notis in publica prodit
Commoda, perque omnes terrarum diditur oras.
Vestra quidem potuere graues decidere lites
Verba semel; Seros sed vestra volumina in annos
Prospiciunt, ac res iterumque iterumque secabunt.
Quod nam concilium in terris augustius vllis
Esse potest? vos ipse pater Romanus in omnes
Mortales concessa a Deo est cui summa potestas,
Legit, & ingentes iußit cognoscere caussas.
Ergo quæ regio, vel qui tam barbarus orbis
Angulus, ardenti non vestra oracula plausu
Excipiat, proprios & non conuertat in vsus,
Nec secet exemplo sexcenta negotia vestro.
Fœlices, quibus & viuis dat magna laborum
Præmia ferre liber, famamque in sæcla sepultis
Postera protendit victurus, iura valebunt
Dum res Romanas, externaque regna tueri.

JOAN. BAPTISTÆ TIRABOSCHI J.V.D. in Operis laudes Hexastichon.

COnsessus Decreta virum ter quattuor, audit
Quiue graues summo, lites sub Præsule soluit
Ecce tibi nunc iura colens, legisque minister.
Utitor hisce velut Sanctis, iam dirige vota
Hisque tua, & culta hæc gaudens sic munera sume:
Aurea, nam veluti, gemmata & dogmata pandunt.

DECI-

NOVISSIMARVM

DECISIONVM DIVERSORVM ROTAE ROMANAE AVDITORVM,

Pars Secunda.

CANTVCCII.

Albarazinensium portionum. Die Veneris, 17. Decembris. 1574.

SVMMARIA.

1 *Possessio capta ante litem motam non potest dici attentata.*
2 *Attentata sine lite non dantur. & nu. 14.*
3 *Episcopus conferendo beneficium alicui, & decernendo pro eodem mandatum de immittendo in possessionem dicti beneficii ante litem motam non dicitur attentasse.*
4 *Lis quoad actorem dicitur introducta per commissionem causse & decretum citationis.*
Fallit quoad reum, nu. 5. & 15.
6 *Possessio capta post decretum citationis, ante tamen eius exsecutionem, non dicitur attentata.*
7 *Attentatis locus esse non potest ante exsecutionem citationis & inhibitionis, licet decreta sit citatio & inhibitio.*
8 *Citatio exsecuta contra officialem a capitulo sede vacante deputatum, non afficit episcopum.*
9 *Capitulum sede vacante in litigi non solum non succedit in locum episcopi, sed expresse prohibetur se in illis intromittere.*
10 *Capitulum non succedit sede vacante, in his, quae ad Praelatum pertinent.*
11 *Sede episcopali vacante nulla caussa ad eam spectans agitari potest, nec etiam per oeconomos a capitulo sede vacante constitutos.*
12 *Sede episcopali vacante capitulum potest litigare pro defensione iurisdictionis episcopi.*
13 *Capitulum sede vacante in iurisdictionalibus succedit in locum episcopi.*
15 *Reus etiam si sciverit commissionem causse & decretum citationis, dummodo citatio non sit exsequuta, lis quoad eum non dicitur.*
16 *Facta a reo ante exsecutionem citationis non possunt dici attentata.*
17 *Reus ignorans decretum citationis excusatur ab attentatis.*
Si autem sciat, dissimulare potest se nescire, numero 18.
19 *Citatio debet plenam continere instructionem.*
20 *Scientia quam reus per citationem nanciscitur, plena esse debet.*
21 *Scientia citationis in genere, non sufficit ad inducendam litem & illius ratificationem, sed specialis requiritur cum omnibus suis qualitatibus.*

DECISIO I.

DOMINI dixerunt nulla exstare attentata, neque ex parte Iuliani respectu captae possessionis portionis, de qua agitur, & fructuum ipsius, quia † cum Iulianus coeperit possessionem ante litem sibi motā (coepit enim possessionem. 21. Augusti, 1572. & lis sibi mota fuit 6. Nouembris, 1573. vt ex actis apparet) sequitur non adesse attentata, quia sine † lite non dantur, *tot. titu. vt lite pend. Cassad. decis. 6. nu. 2. super reg. Paleot. decis. 222.* Neque etiam ex parte moderni Episcopi, seu eius officialis, quia † cum inter eos, & Iacobum Rectorem nulla lis penderet, non potest dici, d. Episcopum conferendo portionem, de qua agitur, in personam d. Iuliani, & officialem, siue Vicarium generalem dicti Episcopi decernendo pro D. Iuliano mandatum de immittendo in possessionem d. portionis attentasse, cum attentata praesupponant litis pendentiam, quae non aderat quoad dictum Episcopum, & eius Vicarium, quia † licet per commissionem caussae, & decretum citationis quoad actorem, lis introducta dicatur, *Rot. decis. 11. de dol. & contum. in antiq. & decis. 4. vt lit. pend. pariter in antiq. Rom. consi. 330. ante num. 3. Ass. ic. decis. 220. sub numer. 13. Staphil. de sign. lit. iust. §. l. is igitur generaliter cognitis. num. 15. Parisi. consi. 81. num. 10. li. 4. Cassad. d. decis. 6. num. 3. Mohed. decis. sexta*, nihilominus † quoad reum secus est, quoad quem lis non dicitur introducta, nisi post exsecutam citationem. *clemen. fina. vbi omnes, vt lit. pend. Dec. consi. 460. num. 28. Paris. d. consi. 81. num. 10. Rot. d. decis. 3. in fin. Cassad. decis. 1. num. 4. vt lit. pend. Felyn. in c. ceterum. col. 1. in fi. & col. seq. & in c. super literis, num. 13. de rescrip. Sarn. a. in comp. vtriusque sign. num. 65. Rip. lib. 1. resp. ca. 5. num. 1. de leg. & const. & consuet.* Et † in terminis possessionem captam post decretum citationis ante tamen eius exsecutionem non dici attentatam, tenuerunt Domini in vna Firmana Sancti Sebastiani, coram Gropper. 5. Decembris, 1565. Videlicet in casu nostro D. Iacobus rector impetrauerit huiusmodi commissionem † caussae, & eius vigore obtinuerit decretum citationis & inhibitionis contra Episcopum Albarazinen. nulla tamen citationis exsecutio facta fuit contra d. Episcopum, neque praedefunctū, neque Modernum, neque aliquem eorum Vicarium. Ideoque ex parte dicti Episcopi, & eius Vicarii nullus potest esse locus attentatis. ¶ Non obstant adducta pro parte Iacobi Rectoris. ¶ In primis non ob. quod † citatio fuerit exsecuta contra officialem a capitulo sede episcopali vacante deputatum, quia talis exsecutio non

9 afficit d. Episcopum, cum † capitulum sede episcopali vacante in litigiis, non solum non succedat in locum Episcopi, sed expresse prohibeatur se in illis intromittere, *vt per Felyn. in c. his quæ, num. 2. versic. limita primo, de maio. & obed. Paun. in tract. de offic. & pot. cap. sede vacan. q. 9. 2. part. princ. num. 5. versi. in aliis autem. Bonif. de Vital. in* 10 *clem. fin. num. 37. de procurat.* inquiens, † capitulum non succedere sede vacante, vbi tractatur de litigio, aut alio negotio ad Prælatum pertinente, quia tunc ecclesia vacat, & legitimo defensore caret. late & pulcre Felyn. *consi.* 11 *40. num. 3. cum seq.* vbi constituit regulam, vt † sede episcopali vel archiepiscopali vacante, nulla caussa ad eam spectans agitari possit; nec etiam per œconomos a capitulo sede vacante constitutos posse caussam agitari, & regulam quinque modis ampliat, & totidem limitat, nulla tamen limitatio potest casui nostro applicari. Nec ob. Imo. *in c. cum inter, num. 4. versic. vel posset etiam dici, de consue. & Felyn. in c. edoceri, sub num. 7. in verbo, vacante sede, in 7. fallen. de rescript.* Quia loquuntur de lite suscepta a capitulo sede vacante pro defensione iurisdictionis Episcopi, & sic est casus specialis, in quo sede vacante potest a 12 capitulo litigari de iure episcopali, quando s. agitur † de tuendo exercitio iurisdictionis Episcopi, puta occasione interdicti ab Episcopo lati, *vt in d. c. cum inter.* Et ita declarat ibi Imo. *nu. 5.* & ratio est secundu eum, *n. 4. in fi.* quia 13 † capitulum sede episcopali vacante in iurisdictionalibus succedit in locum episcopi. *c. cum olim, de maio. & obed.* At secus est in casu nostro, in quo non agitur de lite pertinente ad iurisdictionem Episcopi, vt per se patet, Merito, &c. ¶ *Secundo* non obst. id quod dicitur de procuratore fiscali moderni Episcopi, quod per eum fuerit caussa agitata, quia hoc ex actis non constat: nullibi enim in processu apparet fuisse aliquem actum factum per aliquem nomine d. episcopi, & in locis processus exemplo allegatis adest solum narratiua, facta per iudicem occasione commissionis sibi pro d. Iacobo rectore & contra procuratorem fiscalem præsentatæ. ¶ *Tertio* non obst. quod dicitur d. Episcopum sciuisse & ratificasse huiusmodi litem. Quia multifariam respondetur. Inprimis non constare in actis de hac scientia & ratificatione episcopi. Secundo, huiusmodi scientiam non esse releuantem ad effectum attentato-14 rum, quia † non dantur attentata sine lite, & lis † quoad 15 reum non dicitur, etiam si sciuerit commissionem caussæ, & decretum citationis, dummodo citatio exsecuta no sit. *vt per Card. in clem. 1. n. nu. 9. in fi. vt lit. pend. quem sequitur Paris. d. cons. 81. n. 13. lib. 4.* Hoc idem voluit Vital. *in d. clem.* 16 *fin. num. 15.* inquiens facta a † reo ante exsecutionem cita-17 tionis non posse dici attentata, quia aut reus † ignorabat decretum citationis, & excusatur. *l. fin. ff. pro soc. l. generali.* 18 *C. de tab. lib. 10.* aut † sciebat, & dissimulare potuit se nescire. *l. dolo. ff. de nouatio.* ¶ *Tertio* respodetur huiusmodi scientiam Episcopi, esto quod esset releuans, non sufficere, 19 quia requiritur scientia plena: citatio enim † debet plena instructionem continere. *d. clem. si. & ibi omnes.* Ergo sci-20 entia, quam † reus per citationem nanciscitur, debet esse plena, vt in terminis scientiæ citationis ad inducendam 21 litem & illius ratificationem, non † sufficere simplicem siue generalem scientiam, sed requiri specialem totius rei cum omnibus suis qualitatibus, *est decis. Guidobon. 94.* Reliqua exemplo adducta, vel sunt extra punctum, vel speciali responsione non indigent.

CANTVCCII.

Theatin. bonorum. Die Lunæ, 24. Ianuarii. 1575.

SVMMARIA.

1 *Sententia lata a iudice recusato est nulla: & quot requirantur, vt ex capite recusationis dicatur nulla.*
2 *Recusatio iudicis debet opponi ante litem motam seu contestatam.*
3 *Recusatio iudicis debet esse prima exceptio.*
4 *Recusatio iudicis debet proponi in scriptis.*
5 *Recusatio requirit iuramentum.*
6 *Recusatio parit nullitatem actorum, & sentetiæ ipso iure. Ex magis communi.*
Sed Rota seruat contrarium, nisi etiam appelletur, num. 7. & fieri debet in scriptis, nu. 8.
8 *Appellatio ab interlocutoria fieri debet in scriptis.*
9 *Recusatio debet fieri ex iusta caussa.*
10 *Recusationis iusta caussa quæ sit in casibus a iure non expressis, relinquitur arbitrio iudicis.*
11 *Recusans habens litem cum iudice habet iustam caussam illum recusandi.*
Et tanto magis, si lis sit criminalis, nu. 12.
13 *Recusationis materia admittit etiam leuem caussam.*
14 *Recusationis caussa quando probari debeat.*
15 *Recusationis caussæ probatio non requiritur, quando est talis quæ si probaretur, esset legitima.*
Eoque magis cum iudex procedit ad vlteriora, nu. 16.
16 *Iudex procedendo post appellationem dicitur grauasse.*
17 *Processus factus a iudice recusato post recusationem dicitur nullus, etiam prosequutione appellationis deficiente, nu. seq.*
19 *Appellatio in scriptis facienda no valet, nisi in ea expresse adiiciantur hæc verba, in his scriptis.*
20 *Appellatio in scriptis fieri dicitur, quando libellus appellationis scriptus porrigitur.*
21 *Episcopus si sit suspectus, non potest eius Vicarius suspectus allegari, nisi caussa suspicionis in vtroque concurrat.*
22 *Episcopus & Vicarius faciunt vnum consistorium. Fallit de iure ciuili nu. 23.*

DECISIO II.

FVit conclusum, sententiam, de qua agitur, ex capite recusationis nullam esse: nam † vt ex actis apparet, co-1 currunt in casu isto omnia, quæ ad inducendam nullitatem ex capite recusationis requiruntur. ¶ In primis † re-2 cusatio fuit opposita ante litem motam seu contestatam. *iuxta l. apertissimi. C. de iudic. & c. pastoralis. vbi gl. & Doc. de excep. Lanfr. in c. quoniam contra, in verbo, recusationes, nu. 5. de appel. Rebuff. ad const. Reg. Gal. tom. 3. tract. de recusat. art. 1. gl. 2. nu. 1. Didac. pract. quæst. c. 26. nu. 1. in fi. & nu. seq. vbi de communi.* ¶ Secundo, recusatio † fuit prima ex-3 ceptio, *vt per gl. & Doct. in d. c. pastoralis. Lanfranc. d. nu. 5. versi. plus dico post Innoc. Bart. & Bald. ibi per eum citatos.* ¶ Tertio, recusatio † fuit proposita in scriptis. *d. l. apertis-4 simi. l. fin. C. de iud. Aufrer. in tract. de recusat. nu. 2. vbi alios allegat. Lanfr. vbi supra, nu. 8. Rebuff. d. tract. art. 5. gl. vnica, nu. 6. vbi de communi testatur.* ¶ Quarto, pro † parte isto-5 rum de Letta interuenit iuramentum, quod in recusatione requiritur. *gl. Bal. Ang. & alii in d. l. apertissimi. Lanfr. d. n. 8.* ¶ Quinto, iidem de Letta a decreto iudicis recusati de procedendo ad vlteriora appellarunt, & sic recusatio accedente appellatione a processu ad vlteriora induxit nullitatem actorum & sententiæ, quia † licet re vera ma-6 gis communis Doct. opinio sit, vt recusatio pariat nullitatem actorum ipso iure, tamen † Rota solita est seruare 7 opin. Innoc. *in c. cum speciali, nu. 6. de appel.* tenentis processum non esse ipso iure nullum post recusationem, nisi appelletur, *vt per Achil. deci. 32. de recus. iud. & deci. 45. li. 1. Ant. Ang. decis. 1. de recusat. iud.* Et fuit tentum in vna Burgen. iuris votan. 21. Nouembris, & alias sæpe. ¶ Sexto, prædicta appellatio † fuit in scriptis, prout requiritur, 8 quia appellatio ab interlocutoria, prout est decretum de procedendo ad vlteriora, in scriptis fieri debet. *ca. 1. & ibi Franc. nu. 5. versi. in ea gl. de appellatio. li. 6.* ¶ Septimo, pro † parte istorum de Letta fuit allegata iusta caussa recusan-9 di, nempe lis, quam habent cum Reuerendiss. Archiepiscopo, & eius Vicario: licet enim alias in † casibus a iure 10 non expressis arbitrio iudicis relinquatur, quæ sit iusta caussa recusandi iudicem. *Inno. Io. And. Barbat. Abb. Dec.*

*& alii in d.c.cum speciali. Rebuff.d. tract.art.9.gl.vnica, n. 45.in fi.*tamen † [illegible], quam recusans habet cum iudice recusato, dicitur in iure iusta caussa recusandi iudicem.*gl.in c.cum super.& ibi Abb.nu.3.Felyn.nu.3.de offic.deleg.Doct. in c.1.de iudic.Specul.de iud.deleg.§.superest,num.5.versic. idem est.per l.propter litem.ff. de excusat.tut. & alia iura. Franc.in d.c.postremo,nu.20.in 38.caussa. & ibi Præpos.nu. 11.in 37.caussa.Marant.de ordin.iudic.tit.de appell.nu. 47. Aufrer.d.tract.num.22.37.caussa.Rebuff.d. art.9.gl.vnica, num. 22.* Idque † tanto magis in casu isto procedit, quia lis est criminalis, *vt per Inform.hic,* per quos deducuntur etiam aliæ caussæ, quæ & ipsę videntur satis legitimæ, ita vt non videatur quicquam dubitandum de legitima & iusta [illegible] recusationis in casu nostro, præsertim quia † in hac materia recusationis admittitur etiam leuis caussa, *vt per Doct. in d.c.cum speciali, in d.c.postremo, & alibi.* Et fuit [illegible] in vna Gerunden.administrat. coram R.P. D.meo [illegible] mensibus superioribus. ¶ Non obstat quæ [illegible]ur. ¶ In primis non obst.quod caussa † litis non [illegible] probata, quia respondetur eius probatio[illegible] necessariam, tum quia Vicario satis erat [illegible] propter sententiam ab eo latam, tum † quia nō requiritur probatio caussæ recusationis, quando est talis, quæ si probaretur, esset legitima, *vt per Innoc.Franc.& alios in d.c.cum speciali.Caputaquen.decis.35.Paleot.decisio. 158.* Præsertim, † cum in casu nostro Vicarius procedendo post appellationem dicitur grauasse, *cap. accedens, ad fin.vt lite non contest.Corn.cons.24.[illegible]col.fin.lib.1.Cast.consi. 122.circa fin.lib.2.Ant.[illegible] decis.4.de recusat.iudic.*quo † casu processus dicitur nullus, vt fuit tentum in vna Regien.emiss.profess.coram Capit[illegible] 27. Nouembris,1553. ¶ Secundo non obst.quod [illegible] non fuit appellationem prosecutus. Quia † respondetur, processum per iudicem recusatum factum nullum esse, etiam prosecutione appellationis deficiente, *vt per Ach[illegible]l.de.1j.320 de recusat.iud.Caputaq.decis.1[illegible]9.lib.1.* ¶ Tertio non obst. quod [illegible] dicta caussa litis non videtur legitima, ex quo isti de [illegible] eodem tempore in eodem tribunali Archiepiscopali contra alias personas litigabant. Quia respondetur, [illegible] non isti de Letta, sed capitulum & Canonici coram [illegible] Archiepiscopali litigabant contra quendam Vincentium Tarantellum super [illegible] portionis fructuum spectantium ad [illegible]lum & Canonicos: imo Andreas de Letta in lite [illegible] bat contra dictum Vincentium Tarantellum super canonicatu, allegauit suspectum Archiepiscopum Theatinū, & supplicauit caussam cōmitti alicui Episcopo vicinio[illegible], vt ex actis constat. ¶ Quarto non obst. quod appellatio istorū de Letta eis non suffragatur, cum in ea deficiat clausula, in his scriptis, & appellatio † in scriptis facienda non valet, nisi in ea expresse adiiciantur hęc verba, in his scriptis. *Ang.in l.a sententia.§.si heres, ante num.1.ff.de appel.Specul. eo tit.§.1.num.2.p.ar.4.Cast.in l.2.§.libelli,num.2.circa med. eo.tit.ff.* ¶ Quia respondetur, huiusmodi opin. de iure nō subsistere, cum *in cap.1.de appell.lib.6.* nulla fiat mentio de huiusmodi clausula, sed solum ibi disponitur, appellationem ab interlocutoria in scriptis fieri debere: tunc autem appellatio † in scriptis fieri dicitur, quando libellus appellationis scriptus porrigitur, *vt per Franc.in c.vt debitus.q. 3.num.12.de appell.late Corn.cons.95.num.2.lib.4.Marant. de ordin.iud.p.ar.6.tit.de appell.numer.127.* Et contrarium, quod non sint necessaria illa verba, in his scriptis, voluit gloss.in simili *in cap.fin.in verbo,illustrium, in fin.de re iud. lib.6.Franc.in d.cap.vt debitus.q.4.num.13. & in cap.1.num.[illegible] in fin.de appell.lib.6.Imol.in d.l.a sententia.§.fin.nu. [illegible] versic.sed certe,* vbi pluribus rationibus reprobat opin. [illegible] qui re vera fuit solus in hac opin. Nam Castren.*in* [illegible]*ll.*, non dicit in libello appellatorio scripto debere [illegible] illa verba, in his scriptis, sed solum dicit, non esse appellationem in scriptis, si quis appellat viua voce, & facit in scripturam redigi appellationem per notarium, nisi tamen notarius in scriptura adiiceret illa verba, in his scriptis appellauit. Specul. vero postea se declarat, nisi apparerent illa verba scripta, in quibus continebatur appellatio.

Vltimo non obst. quod licet Archiepiscopus sit suspectus ob sententiam ab eo latam contra canonicos in caussa criminali, nihilominus non potuit eius Vicarius suspectus † allegari, *vt in terminis tradit Bald.in l.1.num.4,versic.iam nota. C.si quacunque prædit.potest. & sentit Ias.in l. apertissimi,num.9.versi.aduerte tamen.C.de iudi.* Quia respondetur contrarium verius & receptius esse, quia † Episcopus & Vicarius faciunt vnum consistorium, & Episcopus potest Vicario præcipere.*cap.2.de consuetud.lib.6. cap.visis.16.quæst.2. & in specie voluerunt Abb.in cap. insinuatum,num.2.Imol.num.10.Felyn.num.1. per illum text. extra de offic.deleg.late Franc.in cap. dilecti, il 3.quæst.14. num.54.de appell.& in cap.postremo, num.20. in 12. caussa. & ibi Præpos.numer.11.in 71.caussa, eod.titul. de appellatio. Marant.de ordin.iudic.part.6.tit.de appell.num. 28. Capic.decisio.137.num.9.Rebuff.d. articul.9.gloss.vnica,num. 30.Aufrer.d.tract.num.38.causs.71.* Non obst.dictum Bal. loco prædicto, quia † potest intelligi vel de iure ciuili, *per l.a proconsulibus.C.de appell.* vbi Superior & Vicarius diuersa videntur constituere tribunalia: at secus de iure canonico, secundum quod Vicarius facit vnum & idem tribunal cum ipso episcopo. Vel in Vicario ab alio, quam ab ordinario deputato, vel in vicario seorsim ab ordinario habitante, *vt per Franc.in d.c.dilecti,nu.54.Felyn.in d.c.insinuante,nu.1.* quæ declarationes cessant in casu nostro.

• CANTVCCII.

Romanensis deuolutionis domus.

SVMMARIA.

1. *Emphyteuta si iurauerit soluere canonem in aliquo termino conuento, non soluens priuatur statim iure emphyteutico, no exspectato biennio vel triennio, ex communi.*
   Declara, vt num.seq.
3. *Iuramenti natura ea est, vt non operetur contra intentionem iurantis.*
4. *Iuramentum secundum intentionem præstantis a Deo iudicatur.*
5. *Iuramentum tantum operatur, quantum adest de consensu & non vltra.*
6. *Iuramentum non supplet defectum consensus, nec confirmat actum alias, ratione deficientis consensus inualidum, nec vltra consensum operatur.*
7. *Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis.*
8. *Fabricare, & facere fabricare differunt, vt fabricare, dicatur propria pecunia, facere vero fabricare pecunia aliena.*
9. *Ædificia super solo emphyteutico non possunt vllo modo fieri sine obligatione meliorumentorum.*
10. *Emphyteutæ permissum est etiam sine consensu domini rem emphyteuticam hypothecare.*
11. *Locator inuitus non cogitur recognoscere alium quam emphyteutam.*
12. *Emphyteuta non potest rem emphyteuticam alienare etiam in euidentem domini directi vtilitatem eo irrequisito.*
    Declara, vt num.seq.

DECISIO III.

SOlum ea melioramenta, de quibus agitur, deuoluta non esse, conclusum fuit: nam quantum ad primum caput cessationis solutionis census, Domini dixerunt, illud in casu nostro non intrare, quia cessatio non fuit per triennium continuum secundum formam pacti in contractu locationis appositi, vbi partes expresse conuenerunt ob non solutiones integri census, siue canonis per

tres annos continuos terrenum cum omnibus & singulis melioramentis ipso iure deuolui. Nec ob. illa Doct. 1 conclusio pro parte D. Io. Antonii allegata, quod si † emphyteuta iurauit soluere canonem singulis annis, vel in aliquo termino conuento, vt in casu nostro, in quo emphyteuta iurauit soluere canonem de semestre in semestre, priuatur statim iure emphyteutico, non exspectato biennio vel triennio, *iuxta l. 2. C. de iure emphyt. auth. qui rem, C. de sacrosan. eccles. c. potuit, de loca.* quæ conclusio quicquid nonnulli contrarium senserint, est communiter recepta. Et de communi testatur Gozad. *cons. 57. sub nu. 19. Cur. in cons. 205. nu. 14. lib. 3. Rolan. cons. 25. nu. 23. lib. 2. quam opin. alias Rot. sequuta fuit, vt per Cassad. decis. 2. num. 2. de iureiur.* Quia respondetur, hanc communem 2 † conclusionem non posse applicari casui nostro, obstante expressa conuentione partium paciscentium, ob nõ solutionem canonis per triennium continuum fieri locum deuolutioni: tunc autem prædicta Doct. conclusio locum haberet, quando pactum huiusmodi non adesset. Et hæc declaratio potest colligi ex verbis Bal. *in c. querelam, in fi. de iureiur.* qui fuit originalis auctor supradictæ communis conclusionis, & quem referunt & sequuntur omnes Doct. relati hic per informantes pro parte D. Io. Antonii cum multis aliis idem tenẽtibus, qui facile possent cõgeri. Bal. autem *in c. querelam, in fi.* ponit hæc formalia verba. Vltimo conclude, quod vbi est iuramẽtum, non subintelligitur illa clausula, *si per biennium non soluerit*, ergo ponderando illud verbum, non subintelligitur, datur aperte intelligi, Bal. loqui in casu, in quo celebratus est contractus emphyteusis sine expressa conuentione, vt sit locus deuolutioni ob non solutionem canonis per biennium: tunc enim subintelligitur illa clausula, *si per biennium non soluerit*, quæ est tacita conditio legis, *iuxta authen. qui rem, C. de sacrosan. eccles. & c. potuit, de loca. & conduct.* At secus est, quando contractus emphyteusis celebratus est, non simpliciter, sed cum expresso pacto, deuolutionem fieri ob nõ solutionem canonis per triennium, quia tunc stante huiusmodi pacto, illa clausula, siue conditio, si per biennium non soluerit, non dicitur subintelligi, sed dicitur expressa. Vnde Doct. firmantes prædictam communem conclusionem, cum semper referant Bal. & eius auctoritate nitatur, sequitur eos debere intelligi secundum casum & terminos Bal. Et comprobatur hæc declaratio ratione manifesta, quia stante expresso consensu partium paciscentium, deuolutionem fieri ob nõ solutionem canonis per biennium vel triennium continuum, vt in casu nostro, iuramentum nõ potest operari effectum caducitatis vel deuolutionis ante 3 biennium vel triennium finitum, quia † alias operaretur contra intentionem iurantis, quod esset contra naturam iuramenti, quę est, vt eius obligatio a consensu procedat, 4 cum † iuramentum secundum intentionem præstantis a Deo iudicetur, *text. in c. qui peierare. §. ex his, 22. q. 5. late* 5 *Didac. in c. quamuis, par. 1. §. 5. num. 1. & 2. de pact.* Et † iuramentum tantum operatur, quantum adest de consensu, & non vltra, *vt inquit Aret. cons. 24. num. 1. per c. quemadmodum, & c. ad nostram, de iureiur. Crau. cons. 102. nu. 7.* 6 *vers. quinto respondeo.* Et † iuramentum nullum supplet defectum consensus, nec confirmat actum alias ratione deficientis consensus inualidum, nec vltra consensum operatur, *l. vlt. C. de non num. pecu. Bart. communiter recept. in l. si quis pro eo, num. 15. ff. de fideiuss. pleue Didac. in d. c. quamuis, par. 1. §. 3. num. 1. & par. 2. §. 5. num. 5.* Accedit 7 regula illa, quod † prouisio hominis faciat cessare prouisionem legis, quæ est, vt stante iuramento, sit locus deuolutioni, etiam ante biennium, vel triennium finitum. Minus obstat pactum soluendi censum de semestre in semestre more Romano, quia Domini dixerunt, illud intelligendum esse quoad actum solutionis ad effectum commoditatis partium, non quoad pœnam caducitatis, circa quam aliud pactum expresse & specialiter contrahentes iniuerunt. Quo vero ad caput hypothecæ meliorамentorum, de quibus agitur, constitutæ a Capitaneo Martino conductore ad fauorem Domini Hieronymi, contra formam pacti prohibitiui hypothecæ dictorum melioramentorum sub pœna deuolutionis initæ inter Dominum Ioannẽ Antonium, & Capitaneum Martinum, Domini pariter dixerũt, ex hoc capite deuolutionẽ in casu, de quo agitur, non posse locum habere, quia hypotheca in casu isto fuit vtilis d. D. Io. Antonio, & verisimiliter secundum eius voluntatem facta, quia cũ ipse sciret, d. Capitaneum Martinum nihil in bonis habere, & penitus non soluendo esse, & hoc notorium esset, sciebat etiam, d. Cap. Martinum non posse mediante pecunia propria ædificia, de quibus agitur, facere, sed oportere eum mediante pecunia aliena ædificasse, & propterea neminem repperturum, qui pecuniam vel materiam ad ædificandum ei subministrasset sine expressa & speciali hypotheca ipsorum melioramentorũ, cum fideiussores non fuisset inuenturus ob maximam eius inopiam, vel si illos reperisset, pariter necesse ei foret dicta melioramenta ei expresse & specialiter obligare, ad idq; ponderabant aliqui ex Dominis verba instrumenti loca- 8 tionis, dum dicitur, *fabricare, & far fabricare*. Quorum † verborum sensus videtur esse, vt Cap. Martinus dicatur fabricare, quando propria pecunia ædificasset: facere vero fabricare, quando ędificasset pecunia aliena: nam illa verba non possunt significare actum ipsum ædificandi, cum ipse Cap. Martinus non esset faber murarius. Vnde cum d. D. Ioan. Antonius vellet omnino in solo per eum locato ædificia fieri, sequitur eum ex necessario quodam antecedenti voluisse etiam, vt d. Cap. Martinus 9 posset dicta melioramenta obligare, cum † sine huiusmodi obligatione ædificia nullo modo potuissent fieri: qui enim vult vnum, censetur velle omne id, per quod peruenitur ad illud, *l. ad rem mobilem, ff. de procu. c. quoniam. de sent. excom. lib. 6. cum vulg.* [illegible] prohibitio hypothecę vel obligationis intel[illegible] in iis casibus, in quibus Cap. Martinus constituer[illegible] hypothecam sine obligatione, & ex quacunq; ca[illegible] qua ipse debitor esset. Idq; ostendunt verba c[illegible] locationis, ibi, *per qual si voglia caussa*, s. obl[illegible] ex qua ipse esset debitor, etiam pro dote, quo[illegible] verborum sensus est, vt Capitaneus Martinus [illegible] t pignorare melioramenta ex quacunq; caussa [illegible] toria, ex qua ipse esset debitor, etiam si foret caussa [illegible] orabilis dotis, non autem intelligitur prohibita hypotheca melioramentorum, quando Martinus illa, non ex caussa obligatoria, sed ex caussa ædificandi hypothecaret: nam hoc casu potius dicendum est, permissam esse hypothecam, cum fiat ad finem & effectum ædificandi, & sic caussa adimplendi promissa, & consequenter satisfaciendi voluntati & intentioni locatoris, qui nil aliud volebat, & intendebat, quam, vt in solo per eum locato ædificaretur, & eo magis hæc interpretatio amplectenda est, quo minus lædit ius commune, se- 10 cundum quod emphyteutæ † permissum est etiã sine cõsensu Domini rem emphyteuticam hypothecare, *gl. in l. fi. in verbo, vendere, quam ibi Doct. sequuntur, vt per Ias. ibi nu. 78. C. de iure emphyt.* Grat. *cons. 54. nu. 5. lib. 1.* dicens gl. prædictam cõmuniter approbatam esse, Rip. *in l. filiusfamilias, §. diui, nu. 90. in fi.* asserens hanc esse cõmunem, *ff de leg. 1.*

Nec obst. si dicatur, quod licet huiusmodi hypotheca redundauerit in vtilitatem locationis, quia secutus esset effectus ædificationis, cuius caussa locatio facta fuit, nihilominus in ista hypotheca cõtrahenda debuerat requiri consensus, & volũtas locatoris, tum quia secundũ formam pacti in instrumẽto locationis appositi requirebatur, tum ne locator † inuitus cogeretur recognoscere aliũ 11 quam emphyteutã, & amittat suam actionẽ personalem, *vt per*

vt per Doct. in d.c. potuit. & in d.l. fin. C. de iure emphyt. Et 12 † in terminis non posse emphyteutam rem emphyteuticam alienare, etiam in euidentem vtilitatem Domini directi eo irrequisito, dixit Bero. *consi. 124. num. 16. in fi. lib. 1.* Quia respondetur, quantum ad illam rationē, ne dicens inuitus cogatur alium quam emphyteutam recognoscere, ne perdat actionem personalem, nō procedere in hy-13 potheca permissa † emphyteutæ sine consensu Domini, *vt supra diximus:* sed habere locum in alienatione. In quibus terminis loquitur Bero. *d. consi. 124. num. 16.* Et ratio est, quia dominus directus per hypothecam rei emphyteuticæ eandem rem emphyteuticam & eandem actionem personalem contra ipsum habere potest. Quantum autem ad pactum prohibitiuum hypothecæ sine consensu domini, respondetur illud intelligi de illa hypotheca, in qua locator potuerit, si velit, præferri, *iuxta l. fi. C. de iure emphy.* non de ea, quæ fieret ad effectum ædificandi, vt per informationes pro parte Dom. Hieronymi. ¶ Vlterius ad præmissorum corroborationem considerabant Domini maximam æquitatem ex parte dicti Dom. Hieronymi, tum quia tractat de damno euitãdo, tum quia possidet ædificia, de quibus agitur, & est possessor bonæ fidei, cum ignorauerit prohibitionem hypothecæ, & cum primum sciuerit, renuntiauerit hypothecæ sibi factæ, & sic intrat æquitas *l. Paulus. §. domus, in fi. ff. de pignor. l. Paulus. ff. de dol. mal. excep.* Tum etiam, quia est paratus soluere omnes census decursos & decurrendos, vel dimittere ædificia, refectis sibi omnibus expensis per eum in ædificando erogatis, quæ æquitas videbatur Dominis omnino præferenda iuri d. D. Ioan. Antonii si quod ei competeret, cum illud, non sine, merum rigorem contineat, tractat enim de lucro captando, & videtur velle cum aliena iactura locupletari.

CANTVCCII.

Hispalen. iuris votandi. Lunæ, 16. Martii. 1575.

SVMMARIA.

1 *Confessio extraiudicialis etiam parte absente de æquitate canonica plena probat.*
2 *Probatio sumta ex coniunctione vnius testis de veritate cum duobus de fama, admittitur in iure.*
3 *Iurisdictionis quasi possessio probatur ex instrumento iuratæ fidelitatis.*
4 *Dignitates & Portionarii non possunt tueri in quasi possessione iuris votandi & interessendi, nisi probent titulum.*
5 *Capitulum constituunt soli canonici vna cum episcopo.*
6 *Tituli probatio non est necessaria, quando constat de iusto initio possessionis vel quasi.*
7 *Tituli probatio necessaria non est, quando actor diu fuit in possessione vel quasi.*
8 *Titulus præsumitur ex possessione decem annorum.*
9 *Scientia & patientia illius, contra quem quasi possessio acquiritur, quæ necessaria est, debet probari per allegantem.*
10 *Scientia probatur ex præsentia.*
11 *Possessionis probatio tempore motæ litis requiritur ad effectum obtinendi mandatum de manutenẽdo, & n. 19.*
12 *Possessio præsens præsumitur ex possessione præterita. Ex communi.*
13 *Possessio tempore motæ litis dupliciter probatur, s. vere & præsumtiue.*
14 *Possessio continuata præsumitur, nisi probetur aliquis actus intermedius continens priuationem possessionis.*
15 *Regula l. si vt possidetis. non habet locum in interdicto vti possidetis.*
Contrarium tamen asseritur verius esse. nu. 17.
16 *Interdictum vtrubi an differat ab interdicto vti possidetis.*
18 *Interdicto vtrubi agens debet probare se possedisse maiore parte illius anni.*
19 *Interdicto vti possidetis is obtinet, qui probat se possedisse tempore litis motæ.*
Etiam si præsumtiue, nu. 20.
21 *Præsumtiones iuris dicuntur liquidissimæ probationes.*

DECISIO IV.

Fvit conclusum ad fauorem Dignitatum & Portionariorum Cathedralis ecclesiæ Hispalen. nempe dandũ esse illis mandatum de manutenendo in quasi possessione iuris votandi, & interessendi generaliter in omnibus actibus capitularibus, præterquam in tribus, videlicet in electione Prælati, in administratione bonorum mensæ Archiepiscopalis sede vacante, & admissione prouisorum ad dignitates, canonicatus, & portiones dimidias & integras. Et hanc quasi possessionem Dignitatum & Portionariorum probant primus testis ad 10. & 15. interrogatorium super secundo & tertio articulo. secundus testis ad 10. & 11. interrogatorium, & super 2. 3. & 4. & 5. artic. & tertius testis ad 10. & 15. interrogatorium, & super 2. 3. 4. & 5. artic. Quorum testium probatio duplex est, altera est confessio extraiudicialis canonicorum d. ecclesiæ Hispalen. de qua confessione deponunt primus testis ad 10. & 15. interrogatorium, & super 3. artic. & 3. testis super 2. artic. dicentes in casu scientiæ se præmissa scire, quia audiuerunt ab eisdemmet canonicis. Quæ † confessio ex- 1 traiudicialis etiam parte absente de æquitate canonica plene probat, *vt per Gabriel. post Butr. Card. Imol. & Felyn. in cap. si cautio, de fide instrumen. & alios quos fuse congerit, lib. 1. de confess. conclus. 1. num. 46. & 47.* Et est communis, *vt fatetur Felyn. in d. cap. si cautio, num. 22. versic. & re vera negari non potest. Dec. consi. 163. numer. 2. Curt. iun. consi. 168. num. 12. Soc. iun. consi. 32. num. 18. lib. 2. Gabriel. d. conclus. 1. num. 47. in fin.* Et licet contrarium communiter teneri testetur Alexand. *consi. 180. num. 7. lib. 2.* tamen hæc eius expressa attestatio expresse reprobatur a Dec. & Curt. iun. in prædictis consi. & partem affirmatiuam Rota solita est seruare. Altera † probatio sumitur ex con- 2 iunctione vnius testis de veritate cum duobus de fama, cuiusmodi quidem probatio in iure admittitur. *Felyn. in cap. veniens, il 1. num. 10. de testib. Alexand. consi. 180. num. 6. lib. 2. cum concordant. adductis per Gabriel. lib. 1. de probatio. conclus. 1. num. 8.* vbi de communi. Et in casu nostro adest secundus testis, qui deponit de visu, & de propria personali interessentia in capitulo, cum fuerit portionarius & hodie canonicus, & primus testis probans publicam vocem & famam per verbum, fuit, & est, ad 10. interrogatorium, in fin. & tertius testis pariter probans publicam vocem & famam a tempore 15. annorum in circa, & sic percutit tempus etiam ante litem, qui tertius testis vlterius ad 15. interrogatorium deponit, se vidisse plurimos accedere ad Portionarios & ab eis petere eorum suffragia in electione officialium, & cantorum, & in caussis iustitiæ & gratiæ, & in omnibus rebus, quæ tractantur in capitulo exceptis prædictis tribus casibus. Et similiter iste tertius testis testificatur se vidisse intimari & conuocari ad capitulum Dignitates & Portionarios, ita vt iste tertius testis possit coniungi cum secundo ad faciendam tertiam speciem probationis de veritate. Et prædicti tres testes optime percutiunt tempus ante litem motam: nam primus qui est ætatis 40. annorum, deponit ad 15. interrogatorium, & super 3. artic. ab annis suæ discretionis & recordatus, sine a primis & teneris annis, & sic percutit tempus 30. annorum & vltra. Secundus testis super 3. articul. dicit ab anno 1556. & tertius testis a 15. annis in circa, vt ad 10. interrogatorium, & super 2. articul. Accedunt etiam ad comprobationem prædictorum, instrumenta antiqua & moderna, ex quibus constat, Dignitates & Portionarios vna cum Canonicis interuenisse in capitulo, in deputatione œconomorum: & in constitutione & reuocatione procuratorum, & instrumenta probant quasi possessionem: nam † ex instrumento iuratæ 3

fidelitatis probatur quasi possessio iurisdictionis, vt tradunt omnes *in c.si diligenti, de præscrip. Soc. in cons. 187. col. 4. vers. primo probatur, lib. 2. Abb. cons. 64. nu. 13. & 14. Rebuff. in commen. ad const. Reg. Gall. tom. 3. tit. de mat. poss. in præfat. num. 101. & sequitur Menoch. de retinen. poss. remed. 3. num. 579.* Non obstant adducta pro parte Canonicorum. 4 Et in primis, quod † Dignitates & Portionarii non possunt tueri in hac quasi eorum possessione iuris votandi, & interessendi, nisi probent titulum, quia 5 † cum de iure communi solum canonici, vna cum episcopo constituant collegium siue capitulum, *vt in c. nouit, de his quæ fiunt a prælat. not. Doct. in c. 2. de instit. Card. in c. 1. num. 4. in 5. q. de elec.* vbi loquitur in terminis de Portionariis. Et hanc esse communem testatur ibi Abb. *num. 10. Rom. cons. 332. nu. 10. circa med. Abb. in c. auditis, num. 3. in fi. de elect. Compostel. But. Imo. & Dec. num. 22. & in d. c. 1. de elect.* Et sic cum canonici habeant fundatam eorum intentionem in dispositione iuris communis, sequitur, vt Dignitates & Portionarii non possint agere interdicto vti possidetis, nisi titulum ostendant, *vt expresse tradit Fab. in §. retinendæ, num. 4. vers. & ideo non videtur, & latius num. 33. versicu. item nota. Instit. de interdic. sequitur Capic. decis. 209. num. 5. & late Menoch. de retin. poss. remed. 3. num. 589. cum plurib. seq.* Nam dupliciter respondetur. In primis non 6 requiri in casu isto † probationem tituli, cum constet de iusto initio quasi possessionis. Statuto enim d. ecclesiæ Hispalen. cauetur, vt Dignitates & Portionarii vna cum Canonicis interueniant & dent votum in omnibus actibus capitularibus, exceptis tribus prædictis: & quando constat de iusto initio possessionis vel quasi, non esse opus probatione tituli, declarat idem Fab. *in d. §. retinendæ, num. 33. vers. his enim casibus.* Deinde respondetur, hanc 7 † tituli probationem necessariam non esse, quando actor diu fuit pacifice in possessione vel quasi, *vt per Cas-* 8 *sad. decis. 2. de cau. poss. & propriet.* Vbi † inquit, ex possessione decennali induci titulum præsumtum. Et subdit rationem, quia nõ est verisimile, quod ordinarii, qui omnino debent visitare, permiserint possessionem absq; titulo, vbi titulus requiritur, *Capic. decis. 6. num. 10. Rebuff. de const. Reg. Gal. tom. 3. tit. de cau. benef. poss. artic. 9. nu. 27. & 28. Menoch. de recuper. poss. remed. 15. num. 593. vers. hoc intelligitur, & in terminis idem Menoch. de retin. poss. remed. 3. nu. 593. vers. hoc intelligitur.* Sed ex dictis testium in casu nostro clare ostenditur, Dignitates & Portionarios non per decem annos, sed vltra fuisse pacifice in quasi possessione, de qua agitur. Ergo, &c. Secundo non ob. quod pro parte Dignitatum & Portionariorum non fue- 9 rit probata † scientia & patientia canonicorum ad acquirendam contra eos quasi possessionem, de qua agitur, *vt per Rip. in c. cum ecclesia, sub num. 64. de cau. poss. & proprie.* Quia negari non potest huiusmodi scientia & patientia Canonicorum, cum Dignitates & Portionarii, vna cum Canonicis in capitulo interuenerint, & votauerint, & sic illis præsentibus & consequenter scientibus & patienti- 10 bus, cum † ex præsentia probetur scientia, *vt per Bart. & Doct. in l. 4. §. si. ff. sol. matrim. & in l. heredes palam, §. fin. de testam. Card. in clem. caussam, num. 6. de elect. Alex. cons. 4. nu. 20. vers. præsumitur etiam, lib. 2. Aret. cons. 193. vers. quæ probatur, & cons. 168. nu. 6.* Tertio non ob. quod nullus ex testibus examinatis pro parte Dignitatum, & Portiona- 11 riorum deponit de tempore litis motæ, cum † tamen ad effectum obtinendi mandatum de manutenendo requiratur probatio possessionis tempore motæ litis, *§. retinendæ, Instit. de interdict. Doct. in l. 1. C. vti possi. Bar. in l. 1. §. fi. nu. 18. ff. eo. Alex. cons. 94. nu. 4. lib. 1. cons. 136. nu. 7. lib. 2. & cons. 88. nu. 3. lib. 5. cum aliis cumulatis per Rolan. cons. 9. nu. 18. lib. 3. & per Menoch. d. remed. 3. nu. 556.* Quia respondetur, possessionem in casu nostro probari tempore mo- 12 tæ litis præsumtiue, cũ † ex possessione præterita præsens præsumatur, vt tradunt communiter scribentes, *in l. sine possidetis, C. de proba. Alciat. de præsumt. reg. 2. præsumt. 21. cum simil.* Possessio † enim tempore motæ litis dupli- 13 citer probatur, vere scilicet & præsumtiue, *ex reg. d. l. sine possidetis.* Quæ † præsumtio locum sibi vindicat, quan- 14 do reus non probauit se medio tempore possedisse, vel nisi probetur aliquis actus intermedius continens priuationem possessionis. Ita in terminis firmat *Afflict. decis. 194. num. 2. post Aretin. in d. §. retinendæ, num. 3. Cyn. in l. 1. colum. penul. num. 16. circa med. ver. sed qualiter apparebit, & ibi Bald. num. 10. prope fin. ver. aduerte, quod probatur, C. vti possid. Castr. in l. non ignorabit, num. 5. C. ad exhibendum, Alex. consil. 88. num. 30. lib. 5. Ruin. consi. 68. num. 2. lib. 2. Soc. consi. 59. num. 8. versic. sed ad hanc, lib. 4. Lanfranc. ad rub. de caus. possess. & proprie. colum. 8. ver. secunda conclusio declaratoria, pract. Papien. in form. libel. pro turban. possess. in verb. hodie tenet, num. 2. Pulcre Aretin. in c. licet caussam, in fi. verb. de probat. late Bero. consil. 55. num. 6. 7. & 8. lib. 3. Paris. consil. 126. num. 4. & 5. lib. 4. Bellon. consi. 11. num. 3. ver. & dicitur, Pedemont. decis. 23. in fi. Rebuff. ad const. reg. gall. to. 3. tit. de mat. possess. artic. 8. gloss. 1. num. 8. & seq. plene Menoch. d. remed. 3. num. 557. & Didac. asserens hanc esse veram, & communem opin. in reg. possessor. secunda par. §. primo, num. 4. vers. quin & interd. de regul. iur. lib. 6.* Et licet *Grat. consil. 50. num. 34. lib. primo,* dicat, † *d. regu. l. sine possidetis,* non habere locum in 15 interdicto vti possidetis, sed requiri probationem præsentem: alias secundum ipsum nulla fuisset olim differẽtia inter interdictum vtrubi, & interdictum vti possidetis: cum † in illo sufficeret probatio possessionis ꝓ maiore 16 parte illius anni, in hoc vero requireretur probatio possessionis tempore litis contestatæ, *d. §. retinendæ, & d. l. 1. §. 1. ff. vtrub. & Grat. sequitur Roland. d. consil. 9. num. 19.* Nihilominus † hæc Grat. opin. non est attendenda, tum 17 quia est contra communem, tum quia ratio, qua mouetur, non videtur vera: nam differentia, quæ olim erat inter interdictum vtrubi, & interdictum vti possidetis, in eo consistebat, quod agens † interdicto vtrubi debebat 18 probare se possidere ꝓ maiore parte illius anni, videlicet septem posterioribus mensibus, vel etiam duobus, dummodo aduersarius eius aut paucioribus, aut nullis diebus possederit, & sic possessio maioris partis anni intelligebatur, nõ respectu anni, sed respectu possessionis aduersarii, *vt est text. in l. maiore. & ibi Alcia. ff. de verbor. signific.* Sed agens † interdicto vti possidetis satis erat, si 19 probaret possessionem tempore litis contestatæ: non enim tenebatur probare anteriorem, sicut agens interdicto vtrubi: vterque tamen debebat probare possessionem tempore litis contestatæ, cum vtrumque interdictum sit retinendæ: licet agens interdicto vtrubi debebat olim probare possessionem nedum tempore interdicti, sed anteriorem maiore parte anni: agenti vero vti possidetis sufficiebat probare possessionem tempore interdicti, licet posset etiam anteriorem probare. Et in hoc consistit differentia istorum interdictorum, ex quo non videtur inferri, quin in vtroque interdicto potuerit † possessio præsumtiue quoque probari, cum *in d. §. reti-* 20 *nendæ, & in d. l. 1. ff. vtrubi,* requiratur simpliciter probatio possessionis. Et propterea non excluditur probatio possessionis prouenienss ex præsumtione, *l. sine possidetis, C. de proba.* cum † præsumtiones iuris dicantur liquidissi- 21 mæ probationes.

CANTVCCII.

Legionen. congruarum. die Veneris, 15. Aprilis, 1575.

SVMMARIA.

1. *Portionis congruæ assignatio est iudici arbitraria.*
2. *Ordinarius in assignatione congruæ portionis debet considerare qualitates, & circumstantias loci beneficii.*

3 Incer-

3 *Incerta non imputantur in congruam portionem.& numero 4.*
5 *Incerta quando ad certam summam possunt redigi, in congruam debent imputari. Declara tamen, vt nu.7. & seq.*
6 *Paria sunt certum esse per se, vel per relationem ad aliud.*
7 *Distributiones quotidianæ non computantur in valore beneficiorum.*
8 *Certa, & quæ ex caussa rectoriæ siue beneficii capiuntur, in congruam computantur.*
9 *Ordinarius saltem portionem assignare debet, vt rectores, & beneficiati possint viuere, non sine pecunia, sed commode, & congrue.*
10 *Ordinarius in assignanda congrua, se debet inclinare magis ad fauorem rectoris, & beneficiati, quam Comestabilis possessoris decimarum.*

DECISIO V.

IN vna Legionen. congruæ inter Rectores, & Beneficiatos quarūdam ecclesiarum parochialium oppidi de Cuenca, & Comestabilem Castellæ, fuit dubitatum die *Ven.15. Aprilis*, 1575. stantibus dictis testium vtriusq; partis, an constet, quid, & quantum annuatim percipiat quilibet Rector, vt Beneficiatus, ita vt sententiæ latæ veniant confirmandæ, vel in aliqua parte rescindendæ. Domini omissa difficultate, an portio alias dictis rectoribus, & beneficiatis assignata debeat augeri, cum sit extra punctum, concluserunt pro confirmatione sententiarum. Quia cū prædicta sententia lata fuerit ab ordinario, præsumendū est eum in constituendā congrua portione dictis Rectoribus, & Beneficiatis considerasse omnes qualitates alias de iure considerandas, cum in hac materia assignationis congruæ portionis, vt alias, in hac eadem caussa resolutū 1 fuit, iura † multum deferant arbitrio & iudicio ordinarii. 2 *c.fi.§.vbi.de decim.in 6.cle.1.de iurepatro.* qui † ordinarius debet considerare qualitates, & circumstantias loci beneficii, personarum, onerum, morum regionis, & multas alias, *de quibus late Rebuff. in tract. de congr. port. q. 8. per tot. nu.61. cū seq. & nu.80. circa med. & nu.82.* ¶ Non ob. quod dicitur ex parte Comestabilis, ex dictis testium minime constare, quid & quantum annuatim a quolibet Rectore, & Beneficiato percipiatur: quia obiectum posset procedere ad effectum constituendi augmentum congruæ: sed ad effectum confirmationis sententiarum, de quo effectu loquitur dubium, nihil obstat incertitudo quidditatis, & quantitatis eius, quod annuatim Rectores, & Beneficiati percipiunt, imo incertitudo ista maxime illi pro-3 dest, cum † incerta, vt mox dicemus, in congruam non imputentur. ¶ Minus obst. quod in congruam deducenda sunt multa, & varia genera emolumentorum, quæ dicti Rectores & Beneficiati percipiunt, videlicet, anniuersaria, oblationes, distributiones, decimæ minutæ, decimæ salariorum famulorum, terræ annexæ beneficii: item emolumenta nuptialia, baptismalia, & funeralia, & alia de quibus hic per informantes. ¶ Quia respondetur incerta, 4 † qualia sunt anniuersaria, oblationes, & distributiones, non haberi in consideratione, nec computari in congruam, *vt post decis. Rot. & Oldrad. tradit Rebuff. d. tract. nu.* 5 *83. & 86.* ¶ Nec obst. replicatio exemplo facta, † quod huiusmodi incerta, cum ad certam summam possint redigi, in congruam debent computari, licet non ita exacte sicut 6 cetera computentur, cum † paria sint certum esse per se, vel per relationem ad aliud. *l. ut prætor. & ibi Doct. ff. de re iud.* Et ita declarat Rebuff. *d. tract. num. 87. post Felyn. in d. c. ad aures. nu.16. circa med. de rescrip.* Si quidem animaduertendum est, quod Felyn. ibi est merus relator huius declarationis originaliter traditæ ab Anchar. *in cle. vnica, colum. vlt. num. 42. versi. sed aduerte. de concess. preb.* Nec illam Felyn. in vniuersum approbat, sed distinguit tres casus, & in primis vbi loquitur de emolumentis anniuersariorum, & distributionum † quotidianarum, inquit illa 7 non computari in valore beneficiorum, & opi. Anch. amplectitur in vltimo casu, quando s. ecclesia habet redditus incertos, qui communiter ad vnam summam redigi possunt, *vt in exemplis Anchar.* ¶ Quantum ad alia emolumenta, præterquam quod in plerisque illorum potest cadere ratio incertitudinis, non debent in congruam computari, cum alio iure quam rectoriæ, siue beneficii percipiantur. In † congruam enim ea tantum computantur, 8 quæ sunt certa, & quę ex caussa rectoriæ, siue beneficii capiuntur. *vt per Rebuff. d. tract. num. 85. & 86. versi. nec aliæ fundationes. & versic. igitur debet. & num. 88. & 89.* Quod autem emolumenta prædicta in casu nostro ex alia caussa, quam rectoriæ, vel beneficii capiantur, deducunt hic informantes. ¶ Præterea si aliqua ex prædictis emolumentis venirent de iure in congruam computanda, non propterea sententia ordinarii, præsertim per Rot. confirmata, ex aliqua parte rescindi debet, cum non constet de exiguitate congruæ, in cuius assignatione potuit ordinarius habere rationem qualitatum loci, beneficii, personarum, onerum, & aliarum circumstantiarum, *de quibus per Rebuff. d. tract. q. 8. per tot.* præsertim † quia ordinarius talē 9 portionē assignare debuit, vt Rectores & Beneficiati possint viuere, non sine pecunia, sed commode, & congrue, *vt post gl. & Abb. tradit Rebuff. d. tract. nu.78.* Præsertim etiam, quia † ordinarius debuit in assignanda congrua ma- 10 gis inclinare ad fauorem Rectorum, & Beneficiatorum, quam Comestabilis possessoris decimarum, cum illi laborent in agro Domini spiritualia parochianis ministrātes, *ita Rebuff. d. tract. nu.82. in fi.*

CANTVCCI I.

Callaguritan. portionis de Amarita. Die Lunæ, 27. Iunii. 1575.

SVMMARIA.

1 *Institutio, & possessio capta appellatione pendente, dicitur attentata. & nu.3.*
Idq; etiam procedit in institutione præsentati. nu.2.
Imo etiam nulla, & iniusta dicitur, nu.4. & 5.
3 *Possessio capta ab instituto dicitur attentata, nulla, & iniusta, cum nu. seq.*
6 *Ius ad rem est considerabile, & quæ concurrere debeant, vt dicatur acquisitum.*
7 *Integrum consequutiuum dicitur ad dimidium.*
8 *Attentata dicuntur ea omnia quæ contingunt articulum, a quo est appellatum.*
9 *Attentata non reuocantur ad instantiam eius, de cuius non iure constat.*
10 *Desertio appellationis impedit reuocationem attentatorum. Declara, vt nu. seq.*

DECISIO VI.

IN vna Callaguritan. dimidiæ, & integræ portionis ecclesiæ parochialis sancti Petri loci de Amarita, die Lunæ, 27. Iunii, 1575. dubitaui, an institutio, & possessio Petri de dicta dimidia, & integra portione sit attentata, nulla, & iniusta, & constet de tali interesse Ioan. de Madruga, vt ad illius instantiam possit reuocari? Domini circumscripta difficultate dispositionis Concil. Triden. *sess. 24. de reformat. cap. 18. versi. nec prædictorum examinatorum. & sess. 25. de reformat. cap. 9. versi. ad hæc.* Quam difficultatem volunt particulariter videre, dixerunt, inspecta dispositione iuris communis, institutionem & possessionem Petri circa vtramque portionem tam dimidiam, quam integram, esse attentatam, nullam, & iniustā, & consequenter reuocandam ad instantiam Ioan. de Madruga, quem dixerunt tale habere interesse, vt reuocationem institutionis, & possessionis Petri petere possit.

Primum, quod sit attentata, patet, quia † fuit facta in- 1 stitutio, & capta possessio pendente appellatione a sentētia ordinarii interposita. *cap. non solum, de appellat. lib. 6. ca. 2. vt lit. pend. eod. libr. cum vulgar.* Idque † locum habet 2

etiam in institutione præsentati. *Calderin. consil. 1. vt lit. pend. Sarnen. decisi. 31. Guidobon. decis. 104.* Et possessio † capta ab instituto est attentata, *vt per eundem Guidobon. d. decis. 104.* Et sæpius in pluribus caussis fuit id per Dominos resolutum, & signanter in vna Callagur. Benefic. coram Blanchetto. 7. Maii, 1574. Et in terminis possessionem captam ab instituto, pendente appellatione interposita ab institutione, attentatam esse, tenuerunt Domini in vna Neapolitan. capellaniæ coram Oradin. de mense Decembris, 1562. ¶ Secundum, quod sit nulla, † ex præmissis infertur, cum attentata dicantur ipso iure nulla. *cap. primo, in fin. & in cap. 2. vt li. pend. lib. 6. gloss. & Doct. in d. cap. non solum. Ægid. decisi. 84. & 673. & 707.* ¶ Tertium, quod sit iniusta, constat † euidenter ex prohibitione legis prohibentis, appellatione pendente nihil innouandum esse. *clem. 2. vt lit. pend. & tot. titu. nil non. appell. pend.* ¶ Quartum, quod interesse Ioan. de Madruga sit tale, vt ad eius instantiam institutio, & possessio Petri reuocanda sit, ex eo colligitur, quod Ioan. de Madruga habet ius quæsitum ad rem, cum fuerit ab omnibus patronis præsentatus, & præsentatio ab eo acceptata ac etiam facta ab ordinario, quibus concurrentibus absque dubio acquiritur ius ad rem, † quod est considerabile, vt in terminis post alios, quos allegat, tradit Sarnen. *ad reg. de iur. quæsit. non tollen. quæst. 1. car. 29. versic. 1. non habere locum.* ¶ Non obstant deducta pro parte Petri. ¶ Et in primis, quod Petrus non possidet dimidiam, de qua est lis, sed possidet integram ex noua præsentatione & institutione, super qua nulla hucusque lis mota fuit, & propterea non videtur in ea posse cadere attentatum deficiente litis pendentia, quæ caussat attentatum. Quia respondetur vitium attentati commissi circa dimidiam necessario inficere etiam integram tanquam consecutiuam ad dimidiam, & dependentem ab ea: non enim † quis potest consequi integram, nisi prius dimidiam habuerit. Vnde intrat regula vulgaris, quod prohibito antecedenti prohibetur etiam suum necessarium consequens. Ergo prohibita institutione, & possessione Petri circa dimidiam ob pendentiam appellationis interpositæ per Ioan. de Madruga a sententia ordinarii, debet etiam tanquam necessarium consequens censeri prohibitum, quicquid postea fit a Petro, pro consecutione integræ. Facit, quod omnia, quæ contingunt † articulum, a quo est appellatum, dicuntur attentata, *Achil. decisi. 30. & 31. tit. de attent.* ¶ Non obst. quod secundo loco dicitur de dispositione Concil. Trid. *locus de quib. supra.* Quia hæc difficultas fuit per Dominos, vt diximus, circumscripta tanquam indigens particulari discussione. Non obst. quod tertio dicitur de non reuocatione † attentatorum ad instantiam eius, de cuius non iure constat, *iuxta decisi. Rot. 2. vt li. pend. in nou.* Et ex relatione examinatorum constat de inhabilitate Ioan. de Madruga, & consequenter de non iure ipsius. ¶ Quia respondetur negando constare de inhabilitate, & sic de non iure Ioan. de Madruga, cum ipse prætendat se fuisse grauatum ab examinatoribus, & propterea velit ostendere iniquitatem, & iniustitiam examinis eorum, & sit paratus se rursus examinationi subiicere. Vnde istud, an constet, nec ne de non iure Ioan. de Madruga, requirit specialem inspectionem, cum pendeat ab intellectu Concil. Triden. an. s. d. capitulum 18. *ver. nec prædictorum, iuncto d. c. 9. ver. ad hæc,* habeat locum in omnibus beneficiis patronatis etiam non curatis, & an d. versicu. *nec prædictorum* tollat quamcunque deuolutionem, & appellationem ad effectum, ne impediatur, vel suspendatur relatio, quominus exsecutionem habeat, hoc est, quominus fiat, vel potius ad effectum, ne suspendatur, vel impediatur exsecutio relationis iam factæ: & an etiam d. c. 9. *versi. ad hæc quatenus,* se referat ad alias statuta, & sic an d. cap. 18. referat se quoad examen tantum, an verò generaliter quoad alia, & sic etiam quoad tollendam appellationem, & deuolutionem impedientem, vel suspendentem relationem examinatorum, quominus exsecutionem habeat. ¶ Non obst. quod quarto † loco dicitur de desertione appellationis impeditiua reuocationum attentatorum. *Rot. decis. 1. de appel. in nou. Crescen. decis. 104. Chissanen. decis. 182.* Nam præterquam quod posset dubitari, an ex actis constet de desertione appellationis, & in dubio pro non desertione pronuntiandum sit, iuxta vulgatissimam iuris regulam, respondetur tamen, stante desertione appellationis, reuocanda esse attentata, non per viam attentatorum, sed per viam nullitatis, *vt per Doct. in ca. sæpe. & præsertim Franc. nu. 30. prope fi. & Præpos. nu. 37. de appel.* Et fuit tentum in vna Bracharen. monasterii, coram Iunio, 14. Martii, 1558. & in vna Callagur. benefic. del Burgo. coram Seraphino. Ven. 7. Maii, 1574. Reliqua cum sint extra punctum, non indigent responsione.

CANTVCCII.

Burgen. liquidationis fructuum. Die Veneris, 17. Decembris. 1574.

SVMMARIA.

1. *Compensans soluere dicitur.*
2. *Pecunia succedit loco fructuum, & eius naturam sapit.*
3. *Fructus beneficii percipiend. sunt de manibus eius, qui obtinet beneficium, etiam si infra annum tale beneficium obtinuerit, non autem de manibus coloni, vel vsufructuarii, & nu. 4.*
5. *Fructuum concessio differt a concessione vsusfructus.*

DECISIO VII.

DVbitatum fuit in vna Burgen. liquidationis fructuum, nunquid stante instrumento concordiæ inter Aluerum de Cabredo, & Carolum de Armendares celebrato de anno 1568. vltimo producto, d. Aluerus fuerit grauatus in liquidatione fructuum ad instantiam Capituli Burgen. Conclusum fuit, Aluerum in huiusmodi liquidatione fructuum minime grauatum fuisse, quia licet fructus anni 1563. ad eum non peruenerint, sed ad Carolum, vt constat ex d. instrumento concordiæ, nihilominus cum Carolus compensauerit dictos fructus cum pensionibus decursis sibi ab Aluero debitis, dicitur illos soluisse. Quia † enim compensat, soluere dicitur. *l. si debitor. ff. qui pot. in pign. habean. l. vel permutauerit. ff. de liber. caus. l. si constat. Cod. de compens. latè Tiraquell. cum alijs per eum citatis, de vtroque retract. part. 1. §. 3. glo. 3. num. 2. 3. 4. & 5.* Vnde dicti fructus censentur quoad vtilitatem, & effectum ad Aluerum peruenisse, & propterea ipse debebat eorum æstimationem capitulo soluere, & sic non potest prætendere sibi grauamen aliquod in liquidatione dictorum fructuum illatum esse. ¶ Non obst. quod Aluerus non ad pecuniam, sed ad ipsosmet fructus tenebatur. ¶ Quia respondetur, pecuniam pensionum decursarum, quarum Aluerus erat debitor Caroli, & cum quibus facta fuit compensatio dictorum fructuum a Carolo perceptorum, successisse † in locum ipsorum fructuum, merito eius naturam sapere. *l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis caut. cum vulg.* ¶ Secundo non obst. quod capitulum non potuit agere cōtra Aluerum, qui nullum percepit fructum, sed debuerat agere contra Carolum fructuum perceptorem.

Quia respondetur capitulum potuisse, & debuisse agere contra Aluerum, cum † de eius manibus fructus percipere debuerat, *vt expresse tradit Anch. in c. si propter. num. 5. post med. ver. per ista infero. de rescrip. lib. 6.* Vbi cōcludit, habentem † priuilegium percipiendi fructus primi anni beneficiorum vacantium, debere illos recipere de manibus eius, cui infra illum annum beneficium fuerit collatum. Nam Anchar. ibi reprobat opin. gloss. 3. æquiparantis huiusmodi priuilegiatum vsufructuario. Si enim vera esset hæc æquiparatio, vtique ad priuilegiatum spectaret exercitium actionum, & regimen, & gubernium d. benefi-

d.beneficii, *vt l.prim.4.§.fin.cum l.sequen.ff.de ope.nou.nuntia.& l.prima,in fin.ff.v sufruct. quem.cau.* Et sic priuilegiatus posset agere contra colonos, & alios debitores beneficii pro pensionibus, & rebus debitis ipsi beneficio: At id falsum est, quia cum communis sit conclusio gl. secundæ, dicentis, beneficium infra primum illum annum alteri conferendum esse. Quam gloss. sequitur ibi Io. And. Geram. Ancharan. Franciscus, & alii. Sequitur, vt sit differentia inter † concessionem fructuum, & concessionem vsusfructus. *l. fundi Trebatiani ff. de vsufruct. leg. l.si quis na. ff. de vsufruct.* ¶ Tertio non obst. quod tempore motæ litis, videlicet anno 1565. nec fructus, nec eorum vtilitas ad Aluerum peruenerit, cum concordia, cuius vigore fructuum vtilitas mediante compensatione pensionum ad Aluerum prouenit, facta fuerit anno 1568. & sic capitulum antea videtur nulliter, & sine actione contra Aluerum egisse. Quia respondetur negando, capitulum sine actione nulliter egisse: si enim tempore motæ litis Aluerus de patrimonio de Amezugo, de cuius fructibus agitur, prouisus fuerat, & sic capitulum de manibus Aluerii fructus recipere debuerat, vtique satis dicitur capitulum contra Aluerum actionem habuisse, licet tunc temporis Aluerus fructus non perceperit, nec vllam eorum vtilitatem consecutus fuerit: tamen sat est, eum potuisse agere contra Carolum fructuum perceptorem, & detentorem, vel pro recuperatione fructuum, vel pro consecutione vtilitatis ipsorum, pecuniam vel aliam rem loco ipsorum percipiendo.

CANT V CCII.

Tirasonen. Canonicatus, & Præben. Die Ven. 28. Ianuarii. 1575.

SVMMARIA.

1. *Mandata sunt stricti iuris.*
2. *Mandatum restringi non debet, quando in eo adest aliquod verbum aptum comprehendere id, de quo quæritur.*
3. *Mandati verba ambigua debent interpretari in fauorē proferentis, & constituentis.*
4. *Mandatum factum ad comparendum coram iudice super aliqua re simpliciter, tribuit facultatem comparedi tam in petitorio, quam possessorio.*
5. *Facultas data in mandato in omnibus, & per omnia, intelligitur de amplissima.*
6. *Mandatum cum clausula, in omnibus & per omnia, extenditur, vt comprehendat etiam rem subrogatam.*
7. *Clausula, in omnibus, & per omnia, cum mandato apposita, operatur, vt comprehendat id, quod alias non comprehenderetur.*
8. *Mandatum præsumtum ex quibus actibus colligatur.*
9. *Verbum, occasione, denotat caussam remotissimam.*
10. *Mandatum non restringitur ob caussam impulsiuam.*
11. *Relatio in dubio facienda est ad proximiora.*
12. *Verba, caussa, & occasione, apposita in mandato, censentur qualificare comparitionem.*
13. *Verba debent referri ad ea quæ magis conueniunt.*

DECISIO VIII.

FVit dubitatum die Ven. 28. Ianu. 1575 in vna Tirasonen. Canonicatus, & præbend. ecclesiæ beatæ Mariæ de Tudela, stantibus nonnullis præsuppositis in facto, an mandatum factum in personam Michaelis de Mirāda sit sufficiens in caussa appellationis a sententia de partibus? Domini fecerunt resolutionem affirmatiuam pro sufficientia mandati. Moti ex pluribus. ¶ Primo, quia † licet mandata sint stricti iuris. *cap. qui ad agendum. de procur. lib. 6. & clemen. non potest. eod. titu. Rot. decisio. 13. de procur. in non.* nihilominus, quando † in mandato adest aliquod verbum aptum natum comprehendere id, de quo quæritur, tunc non debet mandatum restringi, cum non sit discedendum a naturali illius verbi significatione, imo in vim comprehensiuam id, de quo est cōtrouersia, complectitur. Et verbum † ambiguum, si tamen eius natura etiam in genere patiatur, intelligendum est ad fauorem proferentis, & constituentis, *iuxta l. si quis decurio. C de fals. & l. si quis intentione ambigua. ff. de iud.* Ita in terminis mandati tradit Chassa. *decis. 1. sub nu. 1. de procur.* sed in mandato, de quo agitur, datur facultas comparēdi etiam corā Rotæ Auditoribus super canonicatu, & præben. ecclesiæ collegiatæ de Tudela, de quib. in caussa huiusmodi agitur, & illa verba, † *super canonicatu*, capiunt tā petitorium, quam possessorium, *vt per Cassad. decis. 6. nu. 1. & 5. de rescrip.* Merito, &c. ¶ Secundo ex clausula illa vniuersali geminata, *in omnibus, & per omnia* In † mandato enim datur facultas defendendi iura constituentium *in omnib. & per omnia.* Ex quibus verbis ostenditur enixa, & deliberata voluntas cōstituentium in dando amplissimā facultatem tum propter vniuersalitatem, tum etiam propter geminationem dictorum verborum, & tradita circa virtutē, & effectus d. clausulæ in omnib. & per omnia. *per Doct. in d. l. 1. ff. de leg. 1. vbi Ias. nu. 20. cum seq. Rip. nu. 1. late Roland. cum concord. per eum congestis cons. 67. nu. 47. vsque ad 49. li. 3.* Et ex illis verbis, *in omnib. & per omnia*, extendi mandatum etiam ad rem subrogatam, tradit Put. *decis. 21. in vna Segobien. li. 3.* Et † sub istis verbis, *in omnibus, & per omnia*, cum sint vniuersalia, non simplicia, sed geminata comprehendi id, quod alias non comprehenderetur, late deducit Rol. *cons. 60. nu. 21. cum seq lib. 1.* ¶ Tertio ex clausulis subsequentibus ibi, *litem seu lites contestandi*, itē ibi, *sententiam seu sententias tam interlocutorias, quam definitiuas ferri petendi, &c.* & ex illis clausulis insertis in instrumento mandati, ex quibus clare apparet de sufficientia mandati, deducendo latius, vt per informantes hic pro parte Michaelis de Falces. ¶ Quarto placebant Dominis actus subsecuti, videlicet, impensa notabilis facta a Dom. Michaele de Miranda tam in soluendo † mercedem notarii pro parte registri tangente constituentem, quam etiam in faciendo interpretari, & rubricari processum de partibus, item transmissio processus, & productio iuriū. *ad trad. per Cassad. decis. 1. nu. 1. vers. quod videtur declarari, & nu. seq & decis. 3. nu. 4. de procur. Put. decis. 295. alias 362. in caussa Placentin. li. 1. Paleot. decis. 71. Caput aq. decis. 20. li. 1.* Et fuit tentum proximis diebus coram Dom. meo Decano in vna Legionen. denegationis possessionis cum aliis adductis hic per informantes. ¶ Non obstant adducta exemplo. ¶ Et in primis illa verba, *caussa & occasione eius monitorii, siue mandati de manutenendo.* ¶ Nam respondetur illud verbum, *occasione*, denotare † caussam remotissimam, *vt per Tiraq. cess. caus. limit. 13. n. 8.* & sic caussam impulsiuam, ob quam procuratores fuerunt cōstituti, ideoque † non restringitur mandatum. Accedit, quod illa verba, *caussa & occasione*, referuntur ad personam A. C. Primo, quia dicitur, & signanter coram A. C. ponderando dictionem, *signanter.* Secundo, quia † relatio in dubio facienda est ad proximiora. *l. si idem cum eodem. ff. de iurisdict. omn. iudic.* Tertio, quia † videntur apposita ad qualificandam comparitionem coram A. C. secundum doctrin. Barto. *in l. prima ff. de rebus dub.* Quarto, quia † magis conueniunt A. C. cum ipse dedisset mandatum de manutenendo, vt post Corn. tradit Crauet. consil. 84. nu. 17. sicut enim particulariter fuit expressa persona A. C. per illam dictionem, *& signanter*, ita particulariter expressa fuit caussa.

Minus obst. id, quod omnes quatuor constituerint. ¶ Quia necesse est intelligere, eos constituisse non vt vniuersos, sed vt singulos, cum & vniuersi hoc facere non potuerint, cum ipsi quatuor non facerent capitulum, & omnes quatuor non poterant habere interesse in canonicatu.

CANT V CCII.

Terdonen. fructuum. Die 26. Octobris. 1575.

SVMMARIA.

1 *Præsumitur illud in dubio præcedere, quod est necessarium pro substantia, & validitate actus.*
Declara tamen, vt nu. 13.
2 *Præsumtio exclusiua delicti est facienda.*
3 *Beneficium viuentis impetrans delinquere dicitur.*
4 *Impetratio, quod sit valida, & legitimo tempore facta, præsumitur pro impetrante.*
5 *Vacatio beneficii per obitum, nec etiam probatur per confessionem ordinarii.*
6 *Confessio alicuius, licet tertio non noceat, facit tamen quale quale præiudicium.*
7 *Testis deponens per verba, ni fallor, an probet.*
8 *Probatio coadiuuata præsumtione iuris satis sufficiens dicitur.*
9 *Gratiæ, vt substineantur, Rota solet semper æquitatem amplecti.*
10 *Probatio facti carens adminiculo iuris sufficit ad verificandam narratiuam gratiæ.*
11 *Probatio semiplena sufficit in narratis in impetratione gratiæ, in quibus principalis intentio non fundatur.*
12 *Indicium efficacissimum præstat credulitatis testimonium.*
13 *Præsumendum est pro validitate impetrationis, licet nõ constet de tempore mortis, dummodo de morte sit certum, & nu. seq.*
15 *Onus probandi verisimilitudinem notitiam obitus cui incumbere debeat.*
16 *Sarnen. in regu. de verisimil. not. obit. quæst. 6. in fine reprobatur.*
17 *Fundans se in negatiua siue agat, siue excipiat, debet illam probare.*
18 *Præsumtio validitatis actus non procedit in odiosis. & quare. nu. seq.*
19 *Annullatio actus odiosi est fauorabilis.*
20 *Obitus probatio, quando est posita in conditione, nõ sufficit præsumtiua, sed requiritur vera, & concludens. Declara, vt nu. seq.*
22 *Regula de mense in vacatione per obitum, quo casu procedat.*
23 *Impetrationes continentes datam eius diei, quo contingit obitus eorum, quorum beneficia impetrantur, sunt nullæ.*
24 *Præsumtio sola exclusiua delicti concurrens cum probatione de publica voce, & fama, nõ est sufficiens ad probandum tempus mortis contra possessorem.*
25 *Præsumtio validitatis actus impetrationis est fortior, & efficacior ceteris præsumtionibus.*
26 *Probatio plena, & exacta requiritur in exceptiua.*
27 *Exceptiua per Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 19. fuerunt penitus abrogatæ.*

DECISIO IX.

IN vna Terdonen. fructuum parochialis ecclesiæ Archipresbyteratus sancti Felicis terræ Fucgayoli, Gregorius Aueraldus volens iustificare suam gratiam, *si neutri*, & verificare vacationem per obitum Raynerii Gentilis, dedit articulos, & obtinuit examinari testes, qui licet de morte rectè, & concludenter deponant, tamen quia tempus mortis non videntur probare, cum dubitatiue loquantur per verba, *si bene recordor.* Ideo 26. Octobris, 1575. dubitaui stantibus dictis testibus, *commissione Archintii, & gratia certo modo Gregorii*, an probaretur, mortem Raynerii præcessisse impetrationem gratiæ, *si neutri*, Gregorii, in casu, & ad effectum de quo agitur? Fuit conclusum pro probatione, tum † quia in dubio præsumitur illud præcedere, quod est necessarium ad substantiam, & validitatem actus. *l. cum in testamento. §. hac verba. & ibi Bald. ff. de hered. instit. latè Felyn. in cap. pastoralis nu. 5 ver. ad euidentiam. de rescript. Crescent. decis. 138.* Tum † quia facienda est præsumtio exclusiua delicti. *l. merito. ff. pro soc. cap. si. de præsumt.* quod delictum aliter interpretando Gregorius commisisset, cum † beneficium viuentis impetrasset. Ita in terminis tradit Cassad. *decisio. 21. de præbend. Sarnen. ad reg. de impetr. benefic. viuen. quæst. vltima. & latius ad regul. de verisimil. no. qu. 6. Paleot. decisio. 24. Simonet. decisio. 23. Crescent. decisio. 116. lib. 1.* Et quod præsumatur pro impetrante, quod † impetratio sit valida, & legitimo tempore facta, *Put. decisio. 427. lib. 3.* Et vltra prædictas præsumtiones plura concurrunt in casu isto. In primis concurrit confessio Archintii confitentis in sua commissione mortem Raynerii ante impetrationem Gregorii. Et licet huiusmodi confessio non faciat probationem, cum † vacatio beneficii per obitum, ne quidem ex confessione ordinarii probetur, *vt per Caputaquen. decis. 118. lib. 2.* tamen negari non potest, quin faciat quale quale indicium, quia † licet confessio alicuius non noceat alteri, facit tamen qualequale præiudicium. *vt per Butr. in cap. pen. num. 2. ver. facit tamen. & ibi Felyn. num. 14. de re iud. & faciunt late congesta per Curt. in consil. 72. num. 3. 4. & 5. per Aym. de antiq. temp. part. 2. in rubr. numer. 48. vbi alios citat.* Præterea concurrunt duo testes deponentes per verba, *si bene recordor*, de tempore obitus Raynerii, videlicet, de mense Septembris, & sic ante impetrationem gratiæ Gregorii. Et licet controuersi iurit sit, an † verba, *ni fallor*, a teste prolata eius dictum infringant, & negatiuam tenuerit Bald. *in l. 1. in princ. num. 6. de iust. & iur. quem sequitur ibi Angel. numer. 5. Castren. num. 12. Felyn. in c. quoties. num. 8. circa med. vers. quib. adde de testib. Campeg. in tract. de testib. reg. 215.* Cõtrarium vero, nisi tamen concludens ratio assignetur, voluerunt Fulgos. *in d. l. 1. num. 5. Martin. Laud. quem refert, & sequitur Curt. sen. in addit. ad Castren. in dict. l. 1. num. 12. late ibi Ias. num. 13. cum seqq. Zas. num. 15. Claud. numer. 12.* dicens hanc esse communem. Nec testes prædicti vllam bonam rationem reddunt, quia ratio, quod mors Raynerii fuerit notissima omnibus, non concludit: non enim respicit tempus, sed obitum ipsum, & sic prædicta dispositio, tanquam dubia, & non concludens nihil videatur valere: Nihilominus præmissis non obstantibus, hæc dubia probatio in casu isto satis est releuans, & sufficiens, cum † sit coadiuuata præsumtione iuris, de qua supra, quo casu probatio, quæ est dubia, & non concludit, admittitur, *vt late per Dec. in cap. in præsentia. num. 26. 27. 28. 29. & 30. de proba. Ægid. decisio. 683. post med. versicul. sed plus placuit.* inquiens non requiri plenam, & concludentem probationem, sed sufficere qualem qualem, quoties est coadiuuata præsumtione iuris. Et fuit tentum in vna Clusin. pens. coram Blanchet. die 9. Decembris, 1574. & tanto magis, quod in casu nostro agitur de substinenda gratia, quo casu † Rota solet semper æquitatem amplecti, vt gratiæ substineantur, & non pereant, cum illæ multis laboribus, & grauibus impensis obtineantur, *vt testatur Sarnen. ad regul. de valor. quæst. 11. in fi. argum. c. commissa. de elect. in 6. & facit decis. 19. de præban. non.* Hinc est, quod ad verificandam † narratiuam gratiæ sufficit probatio facti carens adminiculo iuris, *vt per Ægid. decisio. 116. in fi.* Et in narratis in impetratione † gratiæ, in quibus principalis intentio non fundatur, sufficit probatio minus plena, *vt inquit idem Ægid. decis. 675. post princip.* Vnde negari nõ potest, quin in casu nostro adsit probatio qualisqualis, & minus plena, quia cum idem iuris sit in dispositione facta per verba, *ni fallor*, quod in dispositione credulitatis, cum vtraque sit dubia, & non concludens, *vt per Ias. & alios in d. l. prima ff. de iust. & iur.* Et nihilominus testimonium † credulitatis efficacissimum præstat indicium. *Ang. cons. 3. num. secundo, & tertio, Ias. ad rub. ff. de iureiur. numer. 9. vers. in septimo limita. Campeg. allegans Innocen. & Iacob. de Amelia in tract. de testib. reg. 209. in quarta*

in quarta fallen. Sequitur, vt etiā ex depositione facta per verba, *ni allor*, vehemens, & efficax oriatur indicium, quod est etiam roboratum ex adminiculo cōfessionis Archintii, vt supra. ¶ Non obst. modo adducta pro parte Francisci Gentilis. ¶ Et in primis non ob. quod decis. Cassad. *super præbend.* cum aliis supra allegatis, procedat, quando constat de tempore mortis, puta, quia impetratio facta die, quo obitus contingit. ¶ Nam respondetur, Cassad. nō facere vim in tempore mortis, sed in eo, quod mors præsumebatur præcessisse impetrationem, cum in dubio actus præsumatur præcedere, qui est necessari⁹ pro validitate actus, de quo agitur, quæ ratio militat etiam si non constat de tempore mortis, dummodo constet de morte, & simus in dubio, an illa præcesserit, vel subsecuta sit impetratio. ¶ Secundo non obst. quod dict. decisio Cassad. loquitur in † expressa, & clara impetratione per obitum, quod non accidit in casu nostro, cum impetratio, de qua agitur, nullum verbum de obitu Rayneru habeat.

Quia respondetur vtroque casu vigere rationem præsumtionis validitatis actus, & præsumtionis exclusiuæ delicti. ¶ Tertio non obst. quod d. decis. Cassad. locum habeat, quando est † derogatum regul. de verisimili notitia obitus, alias deficiente derogatione huius regul. & stante eius exceptione, onus probandi verisimilem notitiam obitus incumberet impetranti, *vt declar. in Sarnen. d. reg. quæst. 6. in fin.* ¶ Quia † respondetur, opin. Sarnen. fuisse reprobatam, & contrarium decisum, *vt per Put. decis. 427. li. 3. Fabi. decis. 16. lib. 2.* Et ratio est, quia fundans se huiusmodi regula tenetur probare negatiuam de non verisimili notitia obitus, cum sit fundamentum intentionis ipsius. ¶ Nam fundans † se in negatiua, siue agat, siue excipiat, debet illam probare, *secundum Innocen. in cap. super eo de accusat. Barto. & Doctor. in l. in illa. vbi late Aretin. de verborum obliga. Cassad. super regul. decisio. 3. num. 2.* ¶ Quarto non obst. † quod præsumtio validitatis actus, cui potissimum nititur Cassad. *d. decisio.* non procedit in odiosis, *vt per Alciat. de præsumt. regul. 3. præsumt. 34. num.* Et odiosum videtur, velle præsumere pro validitate impetrationis, obitum Raynerii præcessisse impetrationem ipsam, in præiudicium Iulii Gentilis, qui erat possessor & prætendebat beneficium, de quo agitur, per resignationem sibi factam vacare.

Quia respondetur, Alciatum loqui de actu odioso, & ex odio ob præiudicium tertii. Et ratio † est secundum, quia annullatio actus odiosi est fauorabilis. *Per Doct. ff. de lib. & posthum. facit l. si res æstimata. in princip. ff. de iur. dot.* ¶ Quinto non obst. quod decisi. Cassad. non vindicat sibi locum, quando † probatio obitus est posita in conditione, vt in casu nostro, cum in gratia, *neutri*, Gregorii apposita sit conditio, *si Auditori constiterit, &c.* quo casu non sufficit præsumtiua probatio, sed requiritur vera, & concludens. *Felyn. in rub. de probat. numero 3. Ruin. consil. 68. num. 18. versic. nec obst. lib. 1. Cagnol. in l. in pari. num. 3. versic. pro qua opin. ff. de reg. iur.* Et hanc esse communem fatetur Dec. *d. rub. num. 14. versi. quamuis ista.* ¶ Siquidem respondetur negando in casu isto esse solam præsumtiuam probationem, cum adsit etiam vera & concludens, sumta ex dictis testium, & confessione Archintii, quæ probatio ex subiecta materia iustificandi, & sustinendi gratiam, præsertim coadiuuata præsumtionibus iuris, dicitur plena, & concludens, *vt per Put. d. decisi. 683. ad fin. ver. ad secundum.* ¶ Præterea respondetur † tunc procedere d. communem opinionem, quando ei, qui apponit conditionem probationis, iam constabat adesse præsumtionem, tunc enim non sufficit præsumtiua probatio, sed requiritur vera, & concludens, alias appositio conditionis sit inutilis, contra *l. si quando. ff. de leg. primo*, & ut fiat contra mentē apponentis conditionem, quia non videtur fuisse contentus præsumtione, sed requisiuisse veram, & plenam probationem. Ita declarat Alc. *de præsumt. regula 3. num. 4.* ita intelligens text. in quo communis conclusio fundatur, *in l. huius. ff. de cond. & demonstra.* Sed in casu nostro Papæ apponenti in rescripto conditionem illam, *si constiterit, &c.* non constabat adesse præsumtionem, quod obitus Raynerii præsumatur præcessisse gratiam, cum in ea nulla fieret mentio de obitu Raynerii. Merito, &c. Tunc autem intraret obiectum, si Papa dixisset, *si constiterit parochialem ecclesiam huiusmodi per obitum Raynerii vacasse.* ¶ Sexto, Non ob. regula de mense in vacatione † per obitum exprimendo, & probando. ¶ Quia procedit ad alium effectum, nempe ad dignoscendum, an vacatio contingat in mense apostolico, vel ordinarii. ¶ Septimo, Non obst. extrauag. Bonifacii Octaui. ¶ Quia † illa annullat impetrationes continentes datam eius diei, quo contingit obitus eorum, quorum beneficia impetrantur: at in casu nostro non constat Gregorium impetrasse suam gratiam die obitus Raynerii. Merito, &c. ¶ Octauo, & vltimo, Non obst. *decisi. Put. 266. lib. 3.* ¶ Quia † ibi cum probatione de publica voce & fama super vacatione in mense apostolico sola concurrebat præsumtio exclusiua delicti, quod præsumeretur in acceptante, si acceptasset beneficium vacans in mense ordinarii. Præsumtio autem validitatis actus acceptationis, vt scilicet illa facta sit in tempore, cessat in eo casu, *vt ibi prope fin. decisi. deducitur.* Ideo non mirum, si ibi tempus obitus, quod erat fundamentum exspectantis, quia erat actor, debuerat contra possessorem concludentius probari. At in casu nostro plura concurrunt.

Primo, testes de tempore obitus, licet dubitatiue deponentes, quæ tamen dubia depositio in casu isto admittitur, *vt supra deductum fuit.* ¶ Secundo, coniectura, & adminiculū proueniens ex confessione Archintii. ¶ Tertio, præsumtio exclusiua delicti. ¶ Quarto, præsumtio † validitatis actus impetrationis, quæ præsumtio saltem regulariter est fortior, & efficacior ceteris præsumtionibus, *vt per Dec. in l. in contrahendo. num. 6. ver. no. ff. de reg. iur. & in ca. quoniam Abbas num. 5. in fin. ver. ex his infertur. de offic. deleg. & in consil. 77. num. 5. consil. 448. num. 17. Galliaul. in l. 1. §. si quis ita. num. 23. ff. de verbo. oblig. a. Purpur. in l. rogasti. §. si tibi. num. 38. ff. si cert. pet. Alciat. de præsumt. reg. 3. præsumt. 44. num. primo.* Accedit quod decis. Put. loquitur in exceptiua, † in qua non mirum, si plena & exacta requiritur probatio, cum exceptiuæ sint odiosæ, præiudiciales, & exsecrabiles, vt optime deducit Rebuff. *in sua prax. benefic. par. prima. titu. de exspectat. num. 4. & 5.* Et † propterea per Concil. Triden. *sess. 24. de reformat. cap. 19.* fuerunt penitus abrogatæ.

CANTVCCII.

Calaguritan. portionis de Amarita. Die Lunæ, 21. Nouembris. 1575.

SVMMARIA.

1. *Beneficia curata debent a dignis, & idoneis Parochis gubernari.*

Idque intelligendum est etiam in patronatis, curam animarum habentibus, non aliis, nu. 2.

DECISIO X.

PRoposuit die Lunæ, 21. Nouembris, 1575. in vna Calagurit. portion. de Amarita dubium super intellectu Concil. Triden. sess. 24. de reformat. *cap. 18. versic. nec prædictorum, & sess. 25. de reformat. cap. 9. versic. ad hæc.* Quod dubium fuit per Dominos circumscriptum in alia positione eiusdem caussæ die Lunæ, 22. Iunii, 1575. Super quo dubio resolutum fuit, neutrum capitu. intrare in casu, de quo agitur. Nam quantum ad capitul. 18. Domini dixerunt illud procedere in beneficiis curatis, vt ex eius verbis clare ostenditur. Primo ibi, *expedit † maxime*

animarum saluti a dignis atque idoneis Parochis gubernari. Secundo ibi, *& cum parochialis ecclesia vacatio, etiam si cura ecclesiæ, vel episcopo incumbere dicatur.* Tertio ibi, *vni vel pluribus curam animarum dare.* Quarto ibi, *etiam ipsa parochialis ecclesia reseruata, vel affecta fuerit.* Quinto ibi, *donec de rectore prouideatur.* Sexto prope fin. ibi, *si tamen exigui redditus d. parochialis fuerint.* Quæ verba, cum fuerint vltimo loco posita, referri debet ad omnia beneficia superius expressa, & sic etiam ad beneficia iurispatronatus, tam ecclesiastici, quam laicorum. At nos sumus in beneficio simplici, cum vtraque portio tam dimidia, quam integra fuerit ab episcopo tanquam beneficium simplex collata, vt ex actis constat. Merito, &c.

2 Quãtum vero ad c.9. nec illud obst. quia † licet loquatur generaliter de omnibus beneficiis patronatus, vt patet ibi, *reliqui patronatus omnes.* Item ibi, *aut quibuscunque aliis beneficiis*, & specialiter de beneficiis simplicibus ibi, *tam ad parochiales quam ad alia quæcunque beneficia etiã simplicia*, nihilominus, quatenus d.c.9. *vers. ad hæc.* refert feudalia statuta, relatio, quoad beneficia patronata curata debet fieri ad d.c.18. quo vero ad beneficia patronata simplicia fieri debet ad c.13. sess.7. de reforma. Vbi cauetur, præsentatos seu electos, vel nominatos ad beneficia ecclesiastica non admitti, nisi fuerint prius a locorum ordinariis examinati, & idonei reperti, & neminem appellationis remedio se tueri posse, quo minus examini subiicere se teneatur. Et sic ibi tollitur appellatio ad effectũ, ne examen euitetur, cui Io. de Madruga iam se subiecit, nec illud subire vnquam recusauit. Vnde ibi non tollitur appellatio a relatione, & grauamine examinatorũ. Ideoq; res remanet sub dispositione iuris communis. Et quamuis d.c.13. loquatur generaliter, vt patet ibi, *ad quæuis beneficia*, tamen ab eius generalitate fuerunt postea excepta beneficia curata tam patronata, quam non patronata, quæ fuerunt subiecta dispositioni d.cap.18. *argu. l. doli clausula. ff. de verborum oblig.* Et sic dispositio d.cap.13. remansit quoad beneficia simplicia. ¶ Et huius quoque opinionis fuit Illustrissimus & Reuerendissimus Cardinalis Alciatus Præfectus congregationis Concilii.

CANTVCCII.

Roman. curiæ de Sabellis.

SVMMARIVM.

1 *Tempus adiectum obligationi simplici, & momentaneæ censetur in dubio adiectum caussa differendæ solutionis, non finiendæ obligationis. Ex communi.*
Declaratur, nu.2.3.& 8.
3 *Tempus vt censeatur dilatiuum solutionis, non exstinctiuum obligationis, quatuor concurrere debent.*
4 *Castren. consi.110. li.2. cum aliis quo casu procedat. & nu. seq.*
5 *Fideiussor de repræsentando aliquem in iudicio non constituitur in mora per aduentum diei sine interpellatione.*
6 *Mora non inducitur propter aduentum diei absque interpellatione in actibus iudicialibus secus in extraiudicialibus.*
7 *Emtor si durante tempore redimendi dixerit venditori se illum admissurum ad retractum quandocunque voluerit, intelligitur modo veniat intra tempus ad redimendum præfixum.*
8 *Tempus adiectum fideiussioni stat limitatiue, non dilatiue.*

DECISIO XI.

DOminus Hostilius de Sabellis vendidit officium, & introitus curiæ de Sabellis certo pretio Domino Nicolao Monaldesco, & Do. Andreæ Anchaiano, & vlterius promisit dare in fideiussorem Dominum Franciscum Vrsinum infra quatuor menses tunc proxime futuros, deinde pro tunc, & eousque d. Do. Franciscus accesserit R. D. Abbas sancti Georgii accessit vti principalis principaliter, & in solidum, stantibus huiusmodi obligationibus, die [illegible] die Lunæ, 21. Nouembris, 1575. an d. tempus quatuor mensium sit appositum caussa finiendi obligationem, vel caussa differendi solutionem. Et quia dubium intelligitur tam de obligatione Do. Hostilii, quam D. Abbatis, idcirco in duas partes diuisum fuit, vt altera respiciat obligationem D. Hostilii, altera obligationem D. Abbatis. ¶ Quoad primam partem dubii Domini dixerunt, tempus quatuor mensium censeri adiectum, nõ ad obligationem terminandam, sed ad solutionem differendam, quia communis est conclusio, quod tempus adiectum † obligationi simplici, & momentaneæ, censetur in dubio adiectum caussa differendæ solutionis, non finiendæ obligationis. *ita Bar. in L. eum qui ita stipulatus. §. qui ita. al. 1. num. 2. in fin. in vltimo membro suæ distinct. ff. de verb. oblig. & ibi Ang. ad fin. versi. 2. conclude. Castr. num. 3. ver. aliat in dubio. Iamol. num. 6. vers. si autem apponitur. & versi. potest etiam intelligi. Alex. num. 4. post med. vers. aliàs autem in dubio. asserens hanc esse communem. Ruin. consil. 82. num. 2. lib. 1. dicens cum Bart. alios communiter transire.* Et pro hac conclusione aliis iuribus omissis, est tex. clarus *in l. si mandato Titii. §. Paulus respondit. al secondo, ff. mand.* vbi tempus fuit adiectum per dictionem, *infra*, vt in casu nostro, & † nihilominus post lapsum temporis debitor 2 conueniri potest. Verum hanc Bart. conclusionem tunc procedere inquit Angel. in loco infra allegando, quando tempus adiicitur obligationi mero fauore debitoris, ita vt creditor ex parte sua nihil debeat implere: sed vbi debitori satisfacienti, est etiam ex parte creditoris aliquid implendum, tunc nisi sibi intra tempus præfinitum a debitore satisfiat, non tenetur post tempus admittere illud ad satisfaciendum. Et sic vt censeatur tempus dilatiuum solutionis, & non exstinctiuum obligationis, quatuor 3 concurrere debent. Primo, vt dispositio, vel obligatio sit simplex, non conditionalis. Secundo, vt habeat caussam momentaneam, non successiuam. Tertio, vt simus in dubio, aliud enim esset si a partibus expresse aliud dictum foret. Quarto, vt tempus sit appositum mero fauore debitoris. *secundum Ang. consi. 199. quem sequitur Barba. in c. ad nostram. colum. vltima, num. 11. in fi. de emt. & vend. Curt. sen. consi. 58. num. 6. vers. vltimo confirmari videtur. Dec. consi. 5[illegible]. nu. 8. versic. nec tam virtute pacti, idem Dec. in l. petens. num. 7. post med. ver. similiter si minori tempore. C. de pact. Cagnol. in l. 2. num. 35. vers. differentia tamen est. & num. 36. & 37. & ibi Gozad. num. 69. C. de pact. inter emt. & vend. idem Gozad. consi. [illegible] sub num. 5. & consi. 94. nu. 51. Iason in l. nemo potest. num. 12. an[illegible] & latius in d. §. qui ita. nu. 9. vers. sed hoc non obstante, vbi vltra Ang. alias adducit rationes. idem Ias. in l. si quis ita promiserit. §. Seia cauit. num. 10. ff. de verbo. oblig. Rol. [illegible] Fal. consi. [illegible] num. 13. lib. 2. latissime Tiraq. de vtroque retract. par. 2. §. 1. glo. 2. num. 41. cum mult. seq.* At in casu nostro obligatio D. Hostilii nõ est conditionalis, sed simplex, & non habet caussam successiuam, sed momentaneam, cum momento temporis actum fuerit D. Franciscum in fideiussorem explicari potuerit, & partes non aliter egerunt, vt tempus esset adiectum ad finiendum obligationem: sed sumus in dubio, & demum tempus appositum fuit mero fauore D. Hostilii debitoris, nec quicquã ex parte D. Nicolai, & D. Andreæ faciendum erat. Merito, &c. ¶ Quantum ad secundam partem Domini dixerunt, tum per illa verba in instrumento posita, *& infra d. tempus, & donec accesserit*, & sic illa verba, *donec*, stant augmentatiue ad d. tempus, videlicet, quatuor mensium, tum quia actus subsequutus id clare ostendit, cum d. Do. Abbas fecerit secundam accessionem per 10. menses post primam, dicens in ea, quod ex eo, quia D. Franciscus adhuc non accessit, ipse Abbas adhuc tenetur, &c. ¶ Non obstant adducta pro parte D. Abbatis. ¶ Et in primis decisi. Castren. *consil. 110. lib. 2.* quem

4 quem † sequitur Dec. *consi. 2. num. 3. post med. vers. & in fortiori c. fi. Felyn in c. fi. statutem. nu. 4. ver. quæ limita. de rescrip. Ias. in l. vniuersi. nu. 4. vers. decimo iacit. C. de precibus Imper. offeren. & in l. si ex legati caussa. num. 14. vers. vltimo limita. ff. de verb. oblig. Marsil. ad rub. de fideius. q. 11. num. 144. Bos. in tit. de carceran. fideiussor. numer. 61. Rol. d. consi. 58. num. 14. lib. 1. Anton. Gabriel. libr. 1. de solu. conclus. 9. num. 22. Luc. Boer. consi. 22. num. 2. cum seq. cum aliis adductis in vna Rom. fideiussio de se representan. coram Verallo die Veneris, 29. Mart. 1575.* ¶ Siquidem 5 respondetur, decis. Castren. procedere † in fideiussore de representando aliquem in iudicio, & sic in fideiussione continente factum concernens preparatoria iudicij, 6 tunc † enim per aduentum dici sine interpellatione non inducitur mora. Et ita declarat Felyn. Ias. Boer. & Gabri. in præcitatis locis. At secus est in actibus extraiudicialibus, vt in casu nostro, quoniam tunc ex lapsu dici absque alia interpellatione mora inducitur, *vt per Felyn. vbi supra.* ¶ Secundo non obstat, quod Dom. Abbas accesserit per illa verba, *& pro nunc, & donec Dom. Franc. accesserit ego promitto, &c.* quasi dictus Abbas promiserit pro præsenti tempore quatuor mensium, per ea, que tradit Roman. *consi. 27. num. 3. prope fin. versic. quarto dubi-*7 *tatur*, vbi si † emtor durāte tempore redimendi dixerit venditori se illum admissurum ad retractum quandocunque voluerit, intelligitur modo veniat intra tempus ad redimendum prefixum, & sequitur Tiraquel. *de vtroque retract. parte secunda. §. 1. glo. 2. nu. 52.* ¶ Quia obiectum istud ex superius dictis in secunda par. penitus tollitur. ¶ Tertio nō obstat, quod elapsis quatuor mensibus creditores sibi prospexerunt per retentionem scutorum triginta mēstruorum reseruatorum Dom. Hono. ¶ Quia huiusmodi prospectio creditorum nō solum intelligitur intra tempus quatuor mensium, sed etiam donec accesserit Dom. Franciscus, vt patet ex illis verbis, *& intra d. tempus. & donec accesserit dictus Fran-*8 *ciscus, deponatur, &c.* ¶ Vltimo nō † obstat si diceretur, præmissa procedere in principali promittente, non in fideiussore, quia tempus adiectum fideiussioni stat limitatiue, non dilatiue, vt in terminis voluit Imo. *in d. §. qui ita. num. 6. in fine. ver. & hoc in ipso principali, per no. in leg. fideiussor. in fin. mand.* Et quia hoc consueuit fieri, vt in fideiussione apponatur tempus ad eam limitādam. nam non consueuit quis diutius remanere obligatus, vt fideiussor, *ad not. in l. si pro ea. C. mand.* ¶ Quia respondetur non procedere in casu nostro, cum Dom. Abbas accesserit non solum pro tempore quatuor mensium, sed etiam donec Dominus Franciscus accesserit. Præterea respondetur, Dom. Abbatem in casu isto considerari, vt principalem, cum accesserit tanquam principalis principaliter, & in solidum.

CANTVCCII.

Siracusan. illegitimitatis. Die Lunæ, 10. Decembris. 1575.

SVMMARIA.

1 *Iurisdictio delegata Vicario Episcopi per eius obitum, vel remotionem ab officio exspirat. ex communi.*
Obseruantia tamen communis est in contrarium. nu. 3.
Fallit etiam, nisi habitus sit respectus ad tribunal, nō autem ad personam. num. 4.
2 *Rota solita est semper æquitatem amplecti omisso rigore.*
5 *Sententia lata contra communem opinionem non dicitur nulla.*
6 *Iurisdictionis defectus prouenens ex communi opinione non reddit actum nullum.*

DECISIO XII.

IN vna Siracusan. illegitimitatis, cum pro parte Antonij Bellomo contra Petrum de Cœlestis prætenderetur, dispensationem, de qua agitur, fuisse factam, non a Vicario, cui literæ pœnitentiariæ directæ fuerunt, sed ab eius successore, & ad id ostendendum, cum pro parte eiusdem Antonij instaretur, vt eius sumtibus cogerent Petrum ad faciēdum compulsari scripturas, ex quarum data apparet deputatio Vicarij successoris: nolui id facere, nisi prius viderem, an istud in casu, de quo agitur, sit releuans. Et propterea die Lunæ, 10. Decembris, 1575. proposui dubiū, an ex eo, quod pro parte Petri nō probatur, quod Gerardus, qui mandatum de dispens. exsecutioni demandauit, esset Vicarius tempore quo mandatum fuit concessum, exsecutio ipsius per ipsum Gerardum facta possit dici nulla in casu, de quo agitur? In quo dubio Domini dixerunt, quod licet communis opin. sit tam canonistarum, quam legistarum, vt iurisdictio † delegata Vicario Episcopi per eius obitum, vel re- 1 motionem ab officio exspiret, & non transeat ad successorem, *vt post Petrum voluit Bar. in l. more maiorum. in fi. & ibi Salyc. & Fulgos. nu. 25. ver. sed aliquando. Ias. nu. 65. in 2. limit. Caccialup. nu. 35. Ruin. nu. 8. post med. vers. dictum eius. Curt. iun. sub nu. 102. ff. de iurisd. omn. iudi. idem Bar. in l. & quia in fi. ff. eodem tit. & in l. quod princip. in vltimis verbis. ff. de lega. 2. Fulgos. in l. si quis Imperatore. nu. 1. vers. sed si sit. C. qui testam. facere poss. Butr. in c. quoniam Abbas. nu. 25. Imo nu. 19. & 20. Felyn. nu. 7. Dec. nu. 9. Bero. nu. 100. cum seq. Mant. nu. 32. extra. de of. deleg. Gem. in cap. statuimꝰ. in prin. col. 3. circa med. ver. & per hoc idem dicitur in vicario, de rescrip. lib. 6.* Et hanc esse commun. opin. testantur Caccialup. Dec. Bero. & Mant. *in præcitat. locis.* Nihilominus Domini in casu, de quo agitur, transiuerunt cum contraria opin. quam post glo. & Pau. de Leaz. *in clem. 2. de rescr.* expresse firmauit Card. *in d. c. quoniam Abbas. col. 5. in 12. opposit. Abb. ibi. num. 10. & 11. & late Barb. num. 45. & 46. Pet. And. Gambar. in tract. de of. & potest. reg. de later. lib. 8. num. 97. & 98.* Et omissa discussione veritatis huius articuli, & vtra istarum opinionum verior sit, cum hinc inde bona iura, & rationes adducantur, & vtraque opin. possit probabiliter defendi, moti sunt Domini, ¶ Primo, quia communis opinio habet in se rigorem, & subtilitatem, *vt inquit Abb. in d. c. quoniam Abb. num. 2. Caccialup. in d. l. more maiorum. nu. 35.* Et Rota † solita est semper amplecti æquitatem 2 omisso rigore, nisi in casu, in quo rigor seruandus esset, vt in casu decis. Achil. *475. in c. in vna Ciuitaten. Decimarum.* vbi Rota sequuta est cōmunem opin. tum quia ibi agebatur de remissoria, in qua censetur electa industria personæ, tum etiā quia concurrit qualitas recusationis successoris Vicarij, cui remissoria remissa fuit, & propterea stante huiusmodi recusatione Domini dixerunt, ibi non esse recedendum a rigore communis opinionis. ¶ Secundo placuit Dominis ratio, quod attenta communi opinione subuerterētur multę expeditiones. ¶ Tertio, quia † contra communem est communis 3 obseruantia, *vt asserit Card. in cle. 2. nu. 6. in fi. de rescrip. & Pet. And. Gamb. qui fuit Rot. Auditor. in loco, de quo. sup. nu. 97.* ¶ Quarto, quia in casu, de quo agitur, non fuit facta † commissio Vicario simpliciter, sed Episcopo Agri- 4 gentino, vel eius Vicario, & sic delegans habuit respectum ad tribunal Episcopi Agrigentin. quo casu limitatur communis opin. *vt per But. in d. c. quoniam Abb. nu. 25. & ibi Abb. nu. 11. & Barb. nu. 46. & Caccialup. in d. l. more maiorum. nu. 35. post med.* Præterea ad comprobationem præmissorum addebam ego, & illud, quod cum in præsenti dubio agatur de nullitate exsecutionis mandati apostolici, non possit exsecutio dici nulla, etiam si illa facta fuisset a successore Vicarij, cui mandatum directum fuit. Nam quemadmodum † sententia lata con- 5 tra communem opin. non dicitur nulla, *ad not. in c. 1. de const.* ita nec etiam actus iurisdictionalis gestus ab eo, qui secundum communem opin. iurisdictionem non habet. Tunc enim † defectus iurisdictionis reddit nul- 6 lum actum iurisdictionalem, quando defectus prouenit

ex clara, & certa iuris dispositione: at secus quando ex communi opinione.

CANT V CCII.

Roman. Palatij.

SVMMARIA.

1 *Fructus sequestrādi sunt licet possessor illis nō abutatur, & conuertat in alios vsus, quam fecerit prius ante appellationem, quando adesset difficultas executionis contra illum in euentum succumbentiæ.*

2 *Verbum, depopulandi, & dissipandi, quid significent.*

3 *Recusatio nimia præstationis cautionis inducit animū iudicis ad concludendum sequestrum.*

DECISIO XIII.

DVbitaui in vna Rom. Palatij, die 5. Decembr. 1575. præsuppositis quibusdam in facto, an heredes Petri Vorsij teneantur cauere de restituendo pensiones Palatij in euentū succumbentiæ, vel illas deponere? In cuius dubij disputatione, fuit disputata qō illa, † an appellatione pendente fructus sequestrari debeant, si possessor appellans in proprios vsus illos, vt prius, conuertat? In qua quæstione negatiuā pro non sequestratione tenuit Card. *in c. fi. in fi. de seq. pos. & fruct. motus ex l. Imperatores. in fi. ibi, cum depopularentur ab aduersario. de appel.* Nam ponderando verbum, *depopulari*, inquit, tūc dici possessorem depopulare fructus, quando versatur in iis aliter, quam soleat ipse, vt prudens paterfamilias. Hoc idē voluit Io. de Ana. *in d. l. Imperatores. in fi.* tenens, nō esse locum sequestrationi, si eius fructus cōuertat in proprios vsus, quia cū appellans non desinat esse possessor, debet fructibus posse perfrui tanquam commodo suæ possessionis. Eandē sententiam secutus est Rom. *in l. si seruum quis. §. prætor ait. nu. 3. ver. quod dictū tamen. ff. de acq. her.* ponderando verbum, *depopulare, in d. l. Imperatores. §. fi. & verbum, dilapidari, in d. c. fi.* Quæ verba secundū ipsum accipiuntur in malam partem, & denotāt malam fidem, quę cessat in eo, qui fructus in vsus suos moderate cōuertit. *late Paris. cons. 41. nu. 44. 45. & 46. lib. 1.* Contrarium vt scil. sit locus sequestrationi, voluit Inn. *in d. c. fi.* ita intelligendo illum tex. in verbo, *dissipentur*, dicens, fructus dissipari etiam si in proprios vsus conuertantur, vel distrahantur. Et Inno. ibi sequuti sunt Host. *in prin. Io. And. pariter in pr. Bal. ante nu. 1. & Anch. nu. 2. Arch. in ca. quoties. il. 2. prope fi. & ibi Gem. & Prapos. 2. q. 6. gl. in d. l. Imperatores. in fi. in verbo, depopulentur, & ibi Ang. ad fi. Imol. nu. 4. in fi. & Cuman. ff. de appell. Bal. in d. l. si seruum quis. §. Prætor ait. in fi. & ibi Ang. nu. 4. Imol. nu. 4. late Aret. nu. 4. & idem Bal. in l. si fideius. §. si satisdatum. in fin. & ibi Iacob. de sanct. Georg. nu. 21. ff. qui satisda. cogan. idem Bal. in c. 1. §. sancimus. nu. 2. quo temp. mil. incer. per. deb. pulcre Ang. in l. diuus. nu. 7. ff. de pet. here. Aufrer. ad decis. Tholos. 477. ante med. vers. vel conuertantur in vsum. Curt. dicens hanc esse communem, in tract. de sequestr. nu. 9. plenissime Nat. cons. 584. nu. 1. cum seq. lib. 3.* Et hæc opin. videtur probari tum ex ratione Bal. *in c. fi. n. 1.* quod nihil refert actoris, qui sententiam obtinuit, quomodo fructus consumantur, bene an male, & sic, an dilapidētur, dissipentur, vel potius in vsus proprios, vel in vtilitatem, & necessitatem propriam conuertātur: tum etiam secundum Aret. *in d. §. prætor ait, nu. 4. ver. & licet.* quia possessor appellans dum conuertit in vsus proprios, dicitur esse in dolo, cum lite pendente cōsumat fructus, quos debet reseruare vsq; in euentum litis. Ita respondit dictis Rom. ibi. Vtcunque tamen sit, aliqui ex Dominis dubitabant de veritate istius communis opinionis, attentis

2 verbis tex. *in d. l. Imperatores. §. fi. & d. c. fi.* Cum † proprie verbum, *depopulandi, & dissipandi*, non videātur significare quamcunque consumtionem, sed eam tātum, quæ perperam fit, ad differentiam eius, quod fit propter vtilitatem, & necessitatem. Et propterea Domini considerando particulariter circumstātias casus, de quo agitur, concluserunt, heredes prædictos teneri cauere de restituendo pensiones, de quibus agitur, in casu succumbentiæ, vel eas deponere, cum prædicti heredes in Italia nihil possideant, & sint laici, & habitent in Flandria loco remoto, non tuto, nec immediate sedi Apostolicæ subiecto, vbi exsecutio est valde difficilis, cum iudices brachia secularia sine Regis beneplacito non exsequantur. Accedit etiam, quod in animum Dominorum iniecit suspicionem nimia † recusatio præstationis cautionis, ex 3 quibus circumstantiis colligitur responsio ad decis. Put. 164. *in vna Tirasonen. lib. 2.* Licet enim ibi decisum fuerit, sequestrandum nō esse, nisi probaretur possessorem abuti fructib. conuertendo illos in alios vsus, quam fecisset prius in prima instantia, vel antequam lis moueretur, nihilominus illa decisio fuit ibi limitata, nisi alia caussa probaretur, quæ in casu nostro dicitur esse nimia difficultas exsecutionis, quæ quodammodo videtur esse proxima impossibilitati.

CANT V CCII.

Caurien. siue nullius iurisdictionis. Die Veneris, 2. Decembris. 1575.

SVMMARIA.

1 *Priuilegium concessum alicui in fauorem totius ordinis, & priuilegium concessum priuato, differunt.*

2 *Priuilegium quotiescunque est impetratū per nuntium, vel procuratorem, ius priuilegii statim quæritur priuilegiato a die date, & ante eius scientiam.*

3 *Prælatus dicitur procurator.*

4 *Mandatum speciale requiritur ad acceptanda beneficia, non autem impetranda priuilegia. & nu. seq.*

6 *Priuilegium fauorabile prodest priuilegiato, etiam ante eius notitiam, non tamen efficaciter.*

5 *Donatio longe differt a collatione beneficiorum ecclesiasticorum.*

8 *Gratiæ seu priuilegia æquiparantur legatis.*

9 *Legatum acceptatum post aditam hereditatem acquiritur irreuocabiliter, sed ante reuocabiliter.*

10 *Priuilegii ius acquiritur priuilegiato statim a die datæ, & ante notitiam illius.*

Contrarium tamen, quod solum a die notitiæ acquiratur, vide num. seq.

DECISIO XIIII.

QVoniam in propositione dubij, an per concordiam anni 1553. inducta fuit renuntiatio priuilegij Leonis, ex parte Militiæ, Domini restrinxerunt se ad illam difficultatem, an Carolus Quintus potuerit præiudicare Militiæ ad istum effectum, & dixerunt prius videndum, an ante dictam concordiam, & a quo tempore ius dict. priuilegij fuerit Militiæ quæsitum. Quod dubium propositum die 2. Decembris, 1575. resolutum fuit ad fauorem Militiæ, ex pluribus. In primis ex dicto Barba. *in proœm. clem. §. hac sane. numer. 48. in fin.* vbi distinguit inter † priuilegium concessum alicui in fauorem 1 totius ordinis, & priuilegium concessum alicui priuato, vt illud statim liget, non attenta notitia priuilegiatis: hoc vero prosit ignoranti, sed nō efficaciter, antequam sciat. Et primum caput huius distinctionis, quod spectat ad casum nostrum, probatur secundum eum. *in leg. penult. C. de decur. libro 10.* vbi constitutio priuilegiatiua Zenonis facta ad fauorem ordinis Decurionum, *vt patet in princip.* dicitur ligare a die promulgationis, *vt in fin. ibi,* constitutionem ex die, quo promulgata est, suas vires obtinere. Cum quo dicto Barb. licet Domini pertransiuerint, cum non inuenerint illud ab aliquo reprobari, nihilominus noluerunt se in eo omnino fundare, cum de veritate illius posset forsan dubitari. ¶ Secundo moti sunt Domini, quia † quotiescunque pri- 2 uilegium est impetratum per nuntium, vel procuratorem, tunc, quia concurrit voluntas priuilegiati cum voluntate concedentis, ius priuilegij quæritur priuilegiato

gilato statim a die datæ, & ante eius scientiam. Ita post Innocen. & Host. tenet Ioan. And. *in cap. 1. num. 7. versi. ante Innoc. & ibi Anchar. num. 6. vers. quo ad primam ibidem in §. ex parte. Butr. nu. 3. Claud. in l. final. num. 99. ff. de consti.* At in casu nostro priuilegium Leonis fuit impetratum per Carolum Quintum, qui fuit Magnus Magister Militiæ, & cõsequenter procurator ipsius, cum Prælatus † dicatur procurator. *c. fi. 12. q. 1. not. Dec. in c. edocere nu. 2. de rescrip.* Merito, &c. ¶ Non obstat, quod pro parte Episcopi dicitur, nempe † istud procedere in procuratore habente speciale mandatum ad impetrãdum, iuxta tradita per Didac. Couar. alios congerentem, lib. 3. var. res. c. 16. nu. 4. ¶ Quia respondetur, mandatum speciale requiri ad acceptanda beneficia, & in his terminis loquitur Didac. & alij per eum allegati, non autem ad impetranda priuilegia, tũc † enim sufficit generale, *vt per glo. magnam in fi. Host. Ioan. And. & But. Imo. Abb. & late Fely. nu. 10. in c. nonnulli. §. sunt & alii. de rescri. glo. 1. in c. ad aures. & ibi Abb. in fi. eodem tit. Abb. in cap. innotuit. num. 10. ver. secus est. de elect.* Et in terminis, vt non requiratur speciale mandatum ad impetrãda priuilegia, post Rom. tradit Felyn. *in d. §. sunt, & alii. num. 10. prope fi. vers. & procedit ista fallentia.* ¶ Tertio placebat Dominis opin. Card. *in proœm. clemen. §. vniuersitati, nu. 5. vers. & potest saluari.* vbi vult, † priuilegium fauorabile prodesse priuilegiato etiã ante eius notitiam, nõ tamen efficaciter. Quam opi. sequitur Dec. *in c. 2. n. 17. prope fi. versi. & ideo melius, extra. de constit.* declarans priuilegiato ignoranti ius priuilegii, statim acquiri ad effectum, vt reuocari non possit, non tamen acquiri cum effectu ante notitiam, sequuntur etiam Bero. *in d. c. 2. nu. 48. ante med. versi. dominus autem Card. & ibidem Mant. ante nu. 46. vers. & tandem dicendum.* Hoc idem sentit Bald. *in l. fi. nu. 7. ff. de constit.* dicens, ex gratia Principis ignoranti acquiri ius beneficij. *cap. si tibi. de præben. lib. 6.* non tamen ius exercitij. *arg. l. pen. ff. de eo qui pro tut.* Et istud idem latius voluit idem Bal. *in l. falsus. num. 21. vers. priuilegia. C. de furt.* inquiens, priuilegia cõtinentia actum in se perfectũ statim signata supplicatione esse gratiam perfectam, & plenũ ius acquiri, nec reuocari morte cõcedentis, & habere vim constitutionis, & ius quæri etiam ignoranti, cum gratiæ æquiparentur legatis. *l. cum pater. §. 2. ff. de leg. 2.* & Bal. in prædictis locis refert, & sequitur Felyn. *in d. c. 2. nu. 7. sub 3 limi. & ibi Barb. num. 63.* concludens ius priuilegii acquiri priuilegiato absenti, non tamen efficaciter. ¶ Non obstat, quod pro responsione huius fundamenti inform. Episcopi dicunt illud procedere secundum terminos, *d. c. si tibi,* cuius dispositio locum habet in gratia concessa ex necessitate officij, vel ex executione præcedẽtis oblationis, cũ ordinarius teneatur conferre beneficia vacantia, licet in specie alicui non obligetur. *c. relatum. & ibi no. de præb.* Ita declarat Rip. *in rub. de verb. oblig. num. 27. vers. 3. obligatur.* At secus si gratia concedatur ex mera liberalitate, vt late per Didac. *lib. 3. variar. resol. ca. 16. nu. 1. versi. addit præterea.* vbi post Bar. Castren. Imo. & Abb. constituit differentiam inter gratiã concessam ex necessitate officij, & gratiam concessam ex liberalitate, vt illa ante notitiam, & acceptationem eius, cui concessa est, reuocari non possit: hæc vero sic. Vnde secundum inform. pro parte Episcopi, tunc ius priuilegij acquiritur ignoranti ad effectum, vt non possit reuocari, quando priuilegium est concessum ex necessitate officij: at secus in priuilegio concesso ex liberalitate: tunc enim ius illius ignoranti minime acquiritur, cum illud ante notitiam, & acceptationem priuilegiati reuocari possit. *l. 2. §. sed & si quis. & l. absenti. ff. de donat.* ¶ Non obstat inquam hæc responsio, quia † procedit in donatione longe differenti a collatione beneficiorum ecclesiasticorum, & ita loquuntur Didac. & alij per eum allegati. At secus in gratiis, vel priuilegiis, quæ † legatis æquiparãtur, *vt per Bar. in l. omnes populi. num. 37. in fi. ff. de iust. & iur. Bald. in d. l. falsus. nu. 21. prope fin. Barb. in d. c. 2. nu. 63. & ibi Bero. num. 48. circ. med. Vit. l. in proœ. clem. §. nunc igitur. num. 48. cum simil.* quorum legatorum ius etiam ignorantibus acquiritur. *d. l. cum pater. §. 2.* licet † huiusmodi ius quæratur reuocabiliter: tunc autem acquiritur irreuocabiliter, & sic cum effectu, quando adita fuit hereditas, & legatum acceptatum, vt post Bart. declarat in terminis nostris Bero. *in d. c. 2. nu. 48. circa med.* Et licet Bald. *in d. l. fi. & in d. l. falsus.* itẽ Barbat. & Mant. *in d. c. 2.* allegauerint, *d. c. si tibi*, non tamen restrinxerunt ad priuilegium, vel gratiam concessam ex necessitate officij, & sic ad collationem ecclesiasticorum beneficiorum, sed locuti sunt de gratiis, & priuilegiis generaliter, & propterea eorum allegatio de *d. c. si tibi.* debet intelligi in simili, vt expresse in simili allegat Barb. *in d. proœm. clem. §. hoc sane. n. 48. in fi.* Minus quoque obstat secunda responsio adducta pro parte Episcopi, quod prædicta conclusio Card. Dec. Bero. & aliorum non faciat ad propositũ nostrum, quia ipsi loquuntur de reuocatione priuilegii facienda per concedentem: at nos agimus de reuocatione facienda per impetrantem, quo casu intrat distinctio Inno. *in ca. ex conquestione. nu. 3. & ibi Card. in fi.* vel distinctio Abb. *ibid. num. 11. extra de rest. spol.* Siquidem respondetur, quod ius priuilegij acquiritur ignoranti ad effectum, vt non possit reuocari per impetrantem, cum non debeat plus posse impetrans, quam concedens. Et quantum ad dist. Inn. vel Abb. illa est extra punctum, & tangit aliam difficultatem per Dominos reseruatam, an scilicet Carolus Quintus potuerit in præiudicium Militiæ renuntiare priuilegio Leonis. ¶ Quarto & vltimo moti sunt Domini, quia in casu isto pro Militia non solum exstat opin. Bart. *in d. l. omnes populi. num. 37.* volentis † ius priuilegij acquiri priuilegiato statim a die datæ, & ante notitiam illius, quæ opin. fuit Innoc. & Arch. *in c. 1. de concess. præben. in sexto, & Paul. Alezar. in proœm. clem. quos refert Card. ibidem in §. vniuersitati, num. 5. & ibidem voluerunt Brun. num. 18. Imol. num. 5. vers. item aduerte. in d. cap. 2. de constitut. Vital. in d. proœm. clem. §. nunc igitur. num. 48. Caccialup. in d. l. omnes populi. num. 144. Crot. nu. 127.* Sed etiam ad fauorem Militiæ facit opin. contraria, vt priuilegiato a die notitiæ acquiratur ius priuilegij, quam † tenent glo. Io. Monach. Ioan. And. Anchara. Dom. & alij *in cap. 1. de concessio. præben. in sexto, Card. in d. proœm. clem. num. 5. Abb. in d. c. 2. num. 7. Felyn. num. 7. in 3. limit. Dec. num. 17. Bero. num. 48. & Mant. num. 45. Rom. Ant. Alexand. & alii in l. qui absenti. ff. de acquir. possess. Bart. Alberic. & ceteri, & præcipue Ias. nu. 46. cum seq. & Claud. nu. 96. vers. 2. principaliter. in d. l. fi. ff. de constitut.* Et hanc opinionem communẽ esse testãtur Abb. *in d. c. 2. nu. 7. Claud. in d. l. fi. sub num. 97. & ibi Ias. nu. 47. & 51.* vtrobique asserens hanc esse communem Legistarum, & Canonistarum, quæ opi. probatur secundum omnes *in d. c. 1. §. ex parte, ibi.* quæ vim suam habẽt mox, cum ad illos, quibus conceditur, perueniunt. Quod autem in casu nostro hęc communis opinio faciat pro Militia, & consequenter, quod illa habuerit notitiam priuilegii Leonis, constat ex eo, quod illud inseruerit in libro diffinitionum, & actuum capitularium, quæ insertio facta fuit de anno 1552. & sic ante cõcordiam, de qua agitur, & propterea Domini firmarunt resolutionem, videlicet, ius dicti priuilegij quæsitum fuisse Militiæ saltem a die insertionis illius in d. libro.

CANTVCCII.

Callaguritan. bonorum Die Ven. 13. Ianuarij. 1575.

SVMMARIA.

1 *Masculi proprie dicuntur tam qui descendunt ex linea masculina, quam fœminina: nisi aliud suadeat subiecta materia ex magis commun. cum nu. 2.*

3 *Maioricatus, & primogenitura instituitur caussa conseruandæ agnationis.*
4 *Fœmina exclusa non censentur exclusi eius descendentes masculi.*
5 *Caussa exclusionis cessante, debet etiam cessare exclusio.*
6 *Inhabilitas personæ nõ attenditur ex qua quis prouenit, quando est vocatus ex persona propria.*
Fallit in emphyteusi, & aliis similibus, in quibus habetur ratio conseruationis agnationis. nu. 7.
8 *Proximior de linea eius, qui est admissus, succedere debet.*

DECISIO XV.

DOmini steterunt in decisis, nempe, Bartholomæum præferendum esse Francisco. Et ratio est, quia Gundisaluus, & Therosa testantes ad eorum hereditatem, & bona, de quibus agitur, vocarunt habiliorẽ, ad implendam eorum voluntatem consistentem in administratione anniuersarij perpetui, vt apparet ex illis verbis codicillorum ibi, *& magis idoneo*, vt possit adimplere dict. nostram voluntatem, quæ est istud anniuersarium perpetuum. Et propterea in testamento prætulerunt masculum fœminæ, & ex masculis maiorem minori, & demum clericũ omnibus prædictis, quasi ad administrandum dict. anniuersarium magis idoneus sit masculus, quam fœmina, & ex masculis magis qui est maior, quam qui minor, & magis clericus etiam minor, quam laici. Et sic habilitas in casu isto colligitur ex tribus qualitatibus, videlicet masculinitate, maioritate, & clericatu, & qui plures habet qualitates, habilior indicatur. Vnde cũ in Bartholomæo plures concurrant qualitates, quam in Francisco (ille enim omnes tres habet, hic solũ duas, masculinitatem & clericatum) consequens fit, Bartholomæum Francisco præferendum, & eo magis, quod clericatus Bartholomæi ratione sacerdotij præualet clericatui Francisci. ¶ Non obstant exemplo deducta pro parte Francisci. ¶ In primis non obstat, quod masculinitas Francisci tanquam descendens ex linea masculina sit potior, & magis attendenda, quam masculinitas Bartholomæi proueniens ex fœminina. ¶ Quia respondetur. Primo, æque proprie dici † masculos tam eos, qui descendunt ex linea masculina, quam qui ex fœminina, *vt per Castren. in l. 1. nu. 3. & ibi Corn. col. 4. sub nu. 2. vers. an autem dicatur. C. de condi. inser. Soc. in l. Gallus. §. nunc de lege. in fi. & ibi Claud. nu. 14. ff. de libe. & posthum. Curt. Jun. cons. 4. nu. 24. ver. sexto aduertendum. late Rub. Alex. consi. 22. num. 11. 12. 13. & 14. & inter cons. Brun. cons. 9. nu. 7. & cons. 10. nu. 5. & 6. Soc. iun. cons. 2. nu. 21. & seq. lib. 3. Bero. alios allegans. cons. 77. num. 11. lib. 2. Ruyn. cons. 29. num. 2. ver. sed tamen. & nu. 3. lib. 1. Mandel. consi. 86. nu. 4. vers. tamen verius est.* Vbi cõcludit, veritatem † & magis communem opin. esse, vt sub verbo, *masculorum*, etiam proprietate sermonis inspecta, comprehẽdantur omnes masculi, tam descendentes ex fœminis, quam ex masculis, nisi aliud suadeat subiecta materia, puta feudi, vel conseruationis agnationis, vel expressa mens disponentis. At in casu nostro non agitur de feudo, nec de maioricatu, vt mox deducemus, neç habita fuit ratio ad conseruandam agnationem, vt iam resolutum fuit, nec constat de expressa mente disponentis. Merito &c. ¶ Secundo, masculinitas in casu nostro fuit considerata ratione maioris idoneitatis, quæ magis consistit in masculis, quã in fœminis, *vt supra diximus.* Et hæc ratio habilioritatis cum cõsistat in ipso sexu masculino, tam æque locum habet in masculis descendentibus ex fœminis, quam in masculis descendentib. ex masculis. ¶ Tertio, esto testatores sensisse de masculinitate ex masculis descendente, nihilominus hæc masculinitas non expressa, sed tacita erit. Et propterea, cum in Bartholomæo duæ qualitates expressæ interueniant, videlicet, maioritas, & clericatus, & illæ quidem efficaciores ratione sacerdotis, in Francisco vero adsint duæ qualitates, vna expressa, quæ est clericatus, altera tacita, quæ est masculinitas descendens ex masculis, cumque duæ qualitates expressæ vincant vnam expressam, & alteram tacitam, sequitur, vt Bartholomæus præferatur Frãcisco. ¶ *Secundo*, non obstãt leges Part. & Taur. loquentes de successione maioricatus, quia testatores ad hereditatẽ, & bona, de quibus agitur, vocarunt filium maiorem, non ratione maioricatus, sed ratione maioris ætatis, & temporis, vt expresse cauetur in codicillis. Idque cõfirmatur, tum quia in casu nostro non fuit habita ratio conseruandi agnationem, & tamen † maioricatus, & primogenitura instituitur caussa conseruandæ agnationis, *vt per Didac. libr. 3. var. resolut. cap. 5. num. 5. post Preposit. in cap. ius naturale, num. 11. versic. & per idemmet respondetur. dist. 1. Soc. consi. 49. num. 6. lib. 3. Aym. consi. 266. num. 3.* tum etiam quia testatores prætulerunt filium clericum, etiamsi esset minor omnium. ¶ *Tertio* non obstat, quod cum Maria fuerit semel exclusa per Ioan. censeantur descendentes Mariæ, & sic Bartholomæus exclusi, *ad late tradita per Tiraquell. de iur. primog. quæst. 12. num. 15. cum seq.* ¶ Quia † ratio exclusionis Mariæ cessat in Bartholomæo: ideo enim Maria fuit exclusa, quia ei tanquam fœminæ præferebatur Ioannes masculus. Vnde cessante † caussa exclusionis in persona Bartholomæi, debet etiam ipsa exclusio cessare, *vt per Sarnen. ad reg. de trien. quæst. 14. num. 12. & late per Tiraquel. cessan. caus. par. 1. num. 94. Cephal. consi. 103. num. 13. lib. 1.* ¶ *Quarto* non obstat, quod magis attenditur qualitas personæ, a qua prouenit is, qui vult admitti, quam qualitas personę volentis admitti. ¶ Quia istud procedit in materia repræsentationis, in qua nos non sumus, cum Bartholomæus sit vocatus in testamento, & sic non ex persona Mariæ exclusæ, sed ex persona propria, quo † casu non attenditur inhabilitas personæ, ex qua quis prouenit, *vt per Barto. in l. liberorum. num. 16. de verborum significat. Cyn. & Bald. in auth. cessante. C. de legit. hered. Aret. in dict. §. nunc de lege. col. 3. ante num. 53. versic. sed ista ratio, & ibi Socin. num. 7. Corn. consi. 116. num. 12. & seq. lib. 2. Rub. dict. consi. 20. num. 13. & seq. Ruin. consi. 49. & consi. 120. num. 15. lib. 1. Soc. iun. consi. 2. num. 20. 21. 22. lib. 3. Ceph. consi. 103. num. 12. ad fi. lib. 1. cum simil.* ¶ Non obstat, quod in † contrarium sit communis opinio, de qua testatur Claud. *in d. §. nunc de lege. sub nu. 3.* & voluit Ruin. *cons. 18. nu. 10. lib. 3.* ¶ Quia quantum ad communem opinionem assertam per Claud. illa procedit in diuersis terminis, scilicet, in emphyteusi recepta pro se, & descendentibus suis masculis, & sic, quando est habita ratio conseruationis agnationis. Et ita procedit etiam Aretin. per Ruin. allegatus *dict. cons. 18.* vt declarat Soc. iun. *d. consi. 2. nu. 21.* Accedit, quod si habilitas personæ, ex qua quis descendit, attenderetur in casu nostro, sequeretur, vt fœmina, vel masculus ætate minor, vel laicus prouenitẽs ex masculo iam admisso præferretur masculo ætate maiori, vel clerico prouenienti ex fœmina iam exclusa, quod expresse repugnaret voluntati, & intentioni testantium. ¶ *Quinto* non obstat, quod cum dicta bona, de quibus agitur, semper spectauerint ad Ioannem, & non ad Sanctium, cumque Ioannes fuerit admissus, & indebite exclusus a Sanctio ob qualitatem clericatus superuenientem in eo post admissionem Ioannis, sequitur Franciscum nepotem Ioannis tanquam eius proximiorem admittendum esse, quia † postquam aliquis est admissus, semper, qui est ei proximior de linea eius, debet admitti. *vt per Doct. in cap. licet. de voto. & Tiraq. de iur. primog. q. 40. num. 1. cum seq.* ¶ Quia respondetur negando bona ista semper spectasse ad Ioannem, & non ad Sanctium post obitum Ioannis, quia licet Sanctius forte potuerit de iure ob superuenientem qualitatem clericatus excludere Ioannẽ iam admissum, tamen

tamen post mortem Ioannis huiusmodi bona non ad Didacum filium Ioannis, sed ad Sanctium spectabant, tum quia Sanctius, cum esset filius Catharinæ, prius in testamēto vocabatur, tum quia ætate maior, tum etiam, quia clericus erat. Quare, &c.

CANTVCCII.

Callaguritan. Portionis de Amarita. Die Veneris, 27, Ianuarij. 1576.

SVMMARIA.

1 *Clericus idoneus præsumitur ad beneficiū obtinendum.*
2 *Illiterati penitus sunt inhabiles ad beneficia obtinenda, & num. 4.*
Fallit in beneficio simplici. ibid.
3 *Illiteratus penitus is dicitur, qui non habet aliqua principia.*
5 *Sciens parum etiam sine spe plus proficiendi, dicitur habilis ad beneficia non requirentia scientiam vel magnam curam.*
6 *Præsentatio vt valeat, sufficit illam fieri de habili, licet potuerit fieri de habiliori.*
7 *Pauper præsentatus debet præferri in institutione. & numer. 10.*
8 *Habilis de iure communi est potentior habilitato de iure speciali.*
9 *Habilem præsentari non sufficit, si reperiatur habilior. Quod procedit in foro conscientiæ: secus in foro fori.*
10 *Mandatum ordinarii de præsentando aliquem, intelligitur de magis idoneo, quā est præsentatus a patronis.*
11 *Præsentatio facta de aliquo magis sufficienti redditur nulla ex defectu intentionis eo minus sufficienti reperto.*

DECISIO XVI.

QVoad primam partem dubij, *an constet de habilitate Ioannis de Madruga ad beneficium, de quo agitur?* Domini dixerunt constare, tum ex clericatu ipsius, tum 1 quia † clericus præsumitur idoneus ad beneficium obtinendum, vt per Abb. *in c. fin. nu. 5. in vlt. not. de præsumt.* & probatur *in c. accepimus, de æta. & qualit.* ibi, eo præsertim quod ad obtinendum ecclesiasticum beneficium eos debes idoneos reputare, quos ad ordines suscepisti. tum ex deputatione eiusdem Ioannis ad curam animarum exercendam facta ab ordinario etiam post Concil. Trident. Nec obstat relatio examinatorum, referētium d. Ioannem mediocriter legere, satis parum construere, & eundem canere. ¶ Quia respondetur in primis, huiusmodi relationem non includere totalem illiteratu-2 *ram*, quæ † requiritur ad inducendam inhabilitatem ad beneficia. *c. percepimus. & ibi gloss. distinct. 34. cap. 1. & ibi glo. Archid. Gemin. Præpos. & alii. distinct. 36. Archid. Gemin. Anchar. Franc. & ceteri, in ca. fin. de temp. ordin. lib. 6. Innoc. Hostien. Ioan. And. & Compostel. in ca. cum in cunctis, de electio. Innoc. & Ioan. And. in c. cum nostris, de concess. preben. Lamber. de iurepat. lib. 2. par. 1. q. 9. artic. 24. num. 2. versic. quod debet, fol. 99. secundum vltimam impress. Bernard. Diaz. in prax. crim. canon. cap. 18. post prin. Rebuff. in prax. benefic. par. 1. tit. de cleric. & a quib. & quom. creen. n. 27. & de pacif. possess. nu. 265.* Et pe-3 nitus † illiteratus is dicitur, qui non habet aliqua principia, *ita Præposit. in d. c. 1. distinct. 36. num. 2. post med. vers. & propterea*, vel qui est penitus inscius literarum, *secundum Lambert. vbi mox supra.* Vel qui nullas aut modicas scit literas, vtpote, qui scit tantum legere & scribere in vulgari. *ita post Barbat. tradit Rebuff. de pacif. poss. nu. 262.* Secundo respondetur, penitus illiteratum esse in-4 habilem ad † beneficia curata, vel in quibus requiritur industria & consilium, vt in canonicatu cathedrali: at secus in beneficio simplici, vt declarat Rot. *decis. 13. nu. 4. de probat. in antiq. Staphil. de liter. grat. in 9. form. except. nu. 23.* Tertio videtur suspecta huiusmodi relatio examinatorum, tum ex tot licentiis exercendi curam animarum d. Ioanni ab ordinario concessis, tum ex eo quod d. Ioannes (vt notum est) latine loquitur. Quarto in omnem euētum, etiam si verum esset, d. Ioannem parum construere, tamen † parum sciens etiam sine spe plus 5 proficiendi dicitur habilis ad beneficia non requirentia scientiam vel magnam curam, vt in Abbatia monachorum, *vt per Imo. in clem. 1. nu. 7. & ibi Vital. nu. 49. de æta. & qualita.* ¶ Quantum ad secundam partem dubij, an scilicet, habilitas d. Ioannis sufficiat in casu, de quo agitur, Domini dixerunt sufficere. Quia † de iure commu-6 ni regulariter ad effectum validitatis præsentationis sufficit illam fieri de habili, licet potuerit fieri de habiliori. *glo. in c. constitutus. il 3. & ibi But. num. 15. Abb. nu. 7. in fi. Franc. nu. 4. Præpos. nu. 16. & 18. prope fin. & Dec. num. 5. de appell. Rocch. de Curt. de iurepat. in verbo, honorificum, num. 42. versic crederem tamen. Lambert. eo. tract. libr. 2. par. 1. q. 10. artic. 3. fol. 104. cum seq. secundum vlt. impress.* vbi hanc materiam latissime tractat. Et num. 25. *vers. sed si non appellaretur*, cōcludit electionē de idoneo factam a maiori parte eligentium valere & tenere, licet potuerit fieri de magis idoneo, dummodo non fuerit appellatum ante electionem. Et plenissime hanc sententiam prosequitur Bero. *in c. quoniam, num. 102. de iurepat. & est decis. Paleot. 57. alias 81.* Et si prædicta procedunt in habili electo vel præsentato a maiori parte eligentium, vel patronorum, quanto magis habebunt locum in casu nostro, in quo d. Ioannes ab omnibus patronis præsentatus fuit, præsertim cū simus in beneficio simplici, quo casu magis procedunt præmissa, *vt in d. decis. Paleot. in fi.* Et † præsertim etiam, quod d. Ioannes est valde 7 pauper, quo casu intrat limitatio Rocch. de Curt. *vbi supra, num. 42. vers. secundo crederem, post Hostien. & But. in c. cum, de æta. & qualit. sequitur Lambert. loco citato, num. 23. ante fin. versic. limitatur secundo. Dec. consi. 452. num. 14.* Et maxime quoque, quod d. Ioannes est habilis de iure communi, eius vero aduersarius fuit habilitatus per viam dispensationis & priuilegij, & † potentius est 8 ius commune, quam priuilegium. *l. eius militis. §. militia missus. ff. de testament. milit. ita in propriis terminis Dec. dict. consi. 542. num. 13. in fin. & seq.* ¶ Non obstant in contrarium adducta. In primis non obstat constitutio numeri iubens præsentationem fieri de magis habili, & magis idoneo, quia illa intelligitur in concursu inter plures præsentatos, vt ex ipsis magis habilis & magis idoneus præsentetur, & instituatur, vt patet ex constitutione declaratoria: at secus, quando vnus tantum præsentatur, vt in casu nostro. Præterea, etiam si essemus in casu prædictæ constitutionis, nihilominus de iure communi præsentatio d. Ioannis valet & tenet, per supradicta. ¶ Nec quicquam facit, quod in electione vel præsentatione † clericorum non sufficit præsentari 9 habilem, si reperiatur habilior, *vt per Lamber. vbi supra, num. 16. versic. tu circa hoc aduerte.* Quia præterquam quod Lambert. non loquitur de beneficio simplici, & præsentato paupere, vt in casu nostro, accedit, quod ipse loquitur inspecto foro conscientiæ ratione peccati, non inspecto foro fori ad effectum validitatis electionis vel præsentationis, vt ex præcedentibus & subsequentibus verbis ipsius aperte colligitur. ¶ Secundo, non obstat mandatum ordinarij de præsentando Petrum aduersarium dict. Ioannis, & non alium, qui ei de † iure 10 præferri non debet. *iuxta trad. per Lambert. in prædicto loco, prope fin. vers. posset limitari.* Quia Lambert. loquitur in valde diuersis terminis, videlicet, quando patroni spreta iussione superioris de præsentando idoneiorem, præsentarunt minus idoneum, non pro bono ecclesiæ, sed pro priuato corū interesse: quod cessat in casu nostro, in quo beneficiati pro exoneratione suarū conscientiarum præsentarunt d. Ioannem tanquam magis sufficientem & bene meritum. Deinde Lambert. lo-

quitur respectu vulnerationis cōscientiæ patronorum: at secus respectu validitatis præsentationis, quia, vt ipse inquit, tenet præsentatio, cum iussu superioris facta fuerit sine caussa, licet posset dici præsentantes vulnerasse eorum conscientiam. ¶ Tertio non obstat, quod d. Ioannes fuerit præsentatus tanquam magis sufficiens, vnde cum ipse non sit talis, sequitur † præsentationem nullam esse ex defectu intentionis præsentantium, *ad not. per Gigan. de pens. q. 22. num. 15.* Siquidem respondetur non intrare in casu nostro huiusmodi nullitatem præsentationis ex defectu intentionis beneficiatorum, quia cum ipsi haberent continuam conuersationem cum d. Ioanne, debuerant habere notitiam qualitatum illius, & sic non poterant errare, & consequenter eorum intentio deficere, & præsentatio d. Ioannis tanquam magis sufficientis & bene meriti debet intelligi quoad mores & vitam ipsius, de quo beneficiati erant nimis satisfacti, vt patet in instrumento præsentationis.

CANT VCCII.

Hispalen. iuris votan. Die Lunæ, 6. Frebruarij. 1576.

SVMMARIA.

1 *Incorporalium quasi possessio per vnum actum acquiritur.*

2 *Vniuersalis quasi possessio iuris conferendi omnes canonicatus, dignitates & portiones, tam integras quā dimidias, extenditur etiam ad portiones nouiter erectas. & num. 9.*

3 *Iuris exercendi simplicem iurisdictionem quasi possessio extenditur de vno actu ad alios comprehensos sub eadem specie.*

4 *Actus vnius quasi possessio inducit quasi possessionē quoad alios sub eadem specie comprehensos.*

5 *Iuris conferendi quasi possessio in aliqua re potest in alia subrogari, & naturam subrogatæ rei sapere.*

6 *Quasi possessio de actu contradicto & appellato acquiri non potest.*

7 *Scientia & patientia aduersarii in acquirēda possessione vel quasi, non attenditur in petitorio.*

8 *Mandatum de manutenendo dicitur esse summariissimum possessorium.*

10 *Decimandi fructus vnius fundi quasi possessio, ex quo solum frumētum ante colligebatur, extenditur etiam ad milium.*

11 *Diuersitas speciei, non naturæ & qualitatū impedit extensionem quasi possessionis de vno actu ad alium.*

12 *Mandatum ad appellandum ad effectum attentatorum debet exhiberi, & parti appellatæ intimari.*

13 *Caussa in appellatione extraiudiciali debet exprimi & probari, vel eius probatio offerri.*

14 *Possessionis generalis vel vniuersalis cōtinuatio excusat attentatis commissis in re comprehensa sub eodem genere vel specie.*

DECISIO XVII.

ORta controuersia inter canonicos ecclesiæ Hispalen. ex vna, & Dignitates & Portionarios eiusdem ecclesiæ ex parte altera, super iure conferendi tres dimidias portiones nouiter erectas pro cantoribus d. ecclesiæ, dubitaui die Lunæ, 6. Febru. 1576. an Canonici sint manutenendi in quasi possessione cōferendi tres dimidias portiones, vel potius electio siue nominatio cantorum, & traditio possessionis per canonicos facta sit attentata. ¶ Domini quoad primam partem dubij dixerunt, canonicos manutenendos esse. Primo, quia † in 1 incorporalibus quasi possessio per vnum actum acquiritur. *c. cum ecclesia Sutrina. vbi Abb. nu. 23. Rip. num. 52. 53. & 54. de caus. poss. & propriet. Bar. in l. 1. §. hoc interdicto. nu. 1. vers. sed si pateretur. ff. de itin. act. priu. & in l. sicut. §. si quæratur, nu. 4. ff. si seruit. vind. Alex. cons. 74. nu. 16. lib. 4. Rum. cons. 106. nu. 9. lib. 5. Cranet. cons. 124. nu. 7. cum simil.* Secundo, nam illa vniuersalis quasi possessio iuris conferendi omnes canonicatus, dignitates, & portiones, tam integras quam dimidias, in qua quasi possessione Canonici exsistunt, extenditur † etiā ad istas tres 2 dimidias portiōnes, de quibus agitur, *ad trad. per Oldr. cons. 267. num. 10. Abb. cons. 71. num. 2. vers. secundo principaliter, num. 3. lib. 2. Cran. post alios cons. 35. num. 1. vers. sed respondeo, & de antiq. temp. par. 4. sect. 1. nu. 57. & seq.* præsertim, quia Canonici reperiūtur in quasi possessione conferendi, non solum generaliter omnia beneficia, sed specialiter dimidias portiones. Merito hæc specifica quasi possessio cōferendi dimidias portiones trahitur etiam ad tres dimidias, de quibus agitur. Siquidem quasi possessio iuris exercendi iurisdictionem in vna specie, puta simplicis iurisdictionis, extenditur † de vno 3 actu ad alios comprehensos sub eadem specie simplicis iurisdictionis, licet non fiat extēsiō ad alios actus alterius iurisdictionis, puta meri, vel mixti imperij. *Pet. Cyn. Salic. & alii in leg. 1. C. de emancip. liber. Bald. Castrens. Iason. Purpur. & ceteri in l. imperium ff. de iurisd. om. iud. late Alexan. cons. 68. nu. 18. lib. 2. Maria. Soc. in c. cum contingat. num. 34. de foro competen. Soc. cons. 111. num. 3. lib. 1. Cran. d. sect. 1. num. 60. cum aliis adductis per Gabriel. lib. 5. de præscript. conclus. 2. num. 19. pulcre Ias. cons. 16. num. 58. & seq. lib. 2.* Et per quasi possessionem vnius † actus 4 induci quasi possessionem quoad alios actus sub eadem specie comprehensos, tradit expresse Soc. *d. cons. 111. num. 4. post Ioan. And. in c. dilectus, col. 2. versic. si enim in hac materia, de capel. monach.* Vnde cum Canonici sint in quasi possessione conferendi plures species beneficiorum, & inter alias speciem dimidiarum portionum, sequitur eos esse etiam in quasi possessione cōferendi tres dimidias portiones, de quibus agitur, cum illæ sint comprehensæ sub eadem specie dimidiarum portionū. Tertio, moti sunt aliqui ex Dominis ex eo, quod cum istæ tres dimidiæ portiones sint creatæ ex canonicatu Ferdinandi Remires, debent respectu actus conferendi regulari secundum naturam d. canonicatus, quasi † in eius 5 locum subrogatæ, ita vt veluti Canonici erant in quasi possessione conferendi dictum canonicatum, ita debent esse in quasi possessione cōferendi d. tres dimidias. Et ad id placebat dictum Alberi. *in l. si vsusfructus, nu. 5. vers. contra rusticos. ff. quib. mod. vsusfructi amit.* quod sequitur Iacob. de sancto Georg. *in tract. de Rhoid. nu. 50. Bellon. cons. 1. num. 9.* Et præmissa secundum vnum ex Dominis confirmabantur ex eo, quod Canonici tractāt de damno euitando, hoc est, de non perdendo ius, & quasi possessionem conferendi canonicatū, ex quo sunt creatæ tres dimidiæ portiones, de quibus agitur, quæ quoad actum conferendi, vt supra diximus, videtur successisse in locum d. canonicatus, & e contra Dignitates & Portionarij tractant de lucro captando, videlicet, de lucrando ius conferendi dictas tres dimidias portiones, non contenti lucro exonerationis fabricæ, ex cuius redditibus stipendia cantoribus prius soluebantur, qui redditus spectant etiam ad Dignitates & Portionarios, cum & ipsi sint administratores fabricæ. ¶ Non obstant allegata pro parte Dignitatū & Portionariorum. ¶ In primis non obstat, quod Canonici per illum actum conferendi istas tres dimidias portiones nō potuerint acquirere quasi possessionem, cùm † ille actus fuerit contra- 6 dictus & appellatus. ¶ Quia respondetur non constare, contradictionem & appellationem factā fuisse de mandato Portionariorum, licet eorum nomine facta fuerit. ¶ Secundo non obstat, quod requirebatur sententia & patientia Dignitatum & Portionariorum ad hoc, vt Canonici possent acquirere † quasi possessionem confe- 7 rendi dictas tres dimidias portiones, *iuxta l. 2. C. de seruit. & aqua. Abb. in d. c. cum ecclesia, nu. 25. & ibi Rip. nu. 64. cum simil.* Quia respōdetur id respicere petitorium, an scil.

an scil. collatio dictarum trium dimidiarum portionum pertineat etiã ad dignitates & Portionarios. Nec intrat replicatio de exceptione proprietatis. *ad trad. per Rip. in §. nihil commune, num. 81. & seq.* Quia nos non sumus in exceptione proprietatis necessario concludente ad exclusionem pensionis, in spoliato beneficio, vel alio iure spirituali, contra quem potest opponi exceptio, quod sit laicus qui nõ potest spiritualia possidere, vel in agente ad restitutionem rei vxoris, qui potest repelli exceptione, quod sit monachus, vel sacerdos, qui vxorẽ habere non potest. Et in his terminis loquitur Rip. & alij per eum allegati. & Crau. *consi. 322. num. 4. versic. sexto principaliter.* Et eo magis, quod in casu nostro sumus in 8 mandato † de manutenendo, & sic in summariissimo possessorio, in quo summaria & breuis tantum cognitio requiritur, *vt per Castren. num. 3. col. 2. versic. item & illa. libr. 2. Didac. pract. quæst. cap. 15. numer. 4. cum alus adductis per Menoch. de retin. poss. rem. vltim. numer. 33.* ¶ Tertio non obstat, quod illa vniuersalis quasi possessio Canonicorum non potest extendi ad istas tres dimidias portiones de nouo erectas, cũ iuri & naturæ repugnet actum nominis extendi ad nõ ens. *l. eius qui in prouincia. ff. si cert. pet. cum multis alus adductis per vnum ex informantibus pro parte Dignitatum & Portionariorum.* ¶ Quoniam respondetur, quod sicut habens generaliter omnem decimationem alicuius loci, dicitur etiam habere decimationem noualium, cum præteritæ, præsentes & futuræ decimationes eodem iure ei competant omnesq; eodem iure censeri debent. *arg. l. fin. ff. de pign. ita Archid. in c. cognouimus. prope fi. 12. q. 2. quem sequitur ibi Praepos. ad fin. Bald. in auth. excipitur, in fin. C. de bon. quæ liber. Tiraq. in l. bouem. §. hoc sermone. limit. 25. num. ff. de verb. signif.* Ita in proposito Canonici ha-9 bentes generalem † quasi possessionem conferendi omnes dimidias portiones, dicuntur etiam habere quasi possessionem conferẽdi etiam futuras siue nouas dimidias portiones. Accedit etiam, quod sicut exsistens in 10 quasi possessione decimandi fructus vnius fundi, † ex quo solum frumẽtum antea colligebatur, dicitur etiam esse in quasi possessione decimandi milium, quod postea loco frumenti seminatum fuit. *Hostien. per illum text. in c. cum in tua, col. 1. versi. & secundum istos. & ibi Ioan. Andr. post prin. vers. placet tamen. Card. col. 2. versi. Hostien. & post Io. And. tenent But. nu. 5. vers. vnde dicit Abb. num. 5. extra. de decim. Bal. de præscrip. 2. par. 3. par. prin. q. 1. num. 17. vers. pariter qui præscripsit. Rebuff. de decim. q. 14. num. 18.* Didac. dicens hanc esse communem. *pract. quæst. cap. 37. num. 5.* vbi etiam deducit, possessionem in vna specie fructuum, quæ procedit ab vna radice, nempe a iure decimandi, prodesse etiam quoad alias quascunque etiam nouas fructuum species. Ita in casu nostro Canonici exsistentes in dicta quasi possessione conferendi beneficia, dicuntur etiam esse in quasi possessione conferendi istas nouas dimidias portiones, & sic solum inspici debet ius conferendi tanquam vna radix, nulla habita differentia, an beneficia sint vetera vel noua, & an vnum sit commutatum, vel translatum in aliud. ¶ Quarto & vltimo non obstat, quod hæ nouæ dimidiæ portiones habent naturam & qualitates diuersas ab aliis dimidiis portionibus. Quia respondetur, tum quia id non inconuenit, cum soli Canonici conferant dimidiam portionem Organistæ, vt deponunt secundus testis ad 16. & quartus testis ad 15. interrogatorium, & tamen dicta dimidia portio habet naturam & qualitates diuersas ab aliis dimidiis portionibus. Tum etiam quod 11 non diuersitas naturæ, & qualitatũ, † sed diuersitas speciei impedit extensionem quasi possessionis de vno actu ad alium, *vt per Alex. cons. 86. num. 18. prope fin. ver. nam sub illa specie. lib. 2. Cran. de antiq. temp. par. 4. sect. 1. num. 62. in fin.* Et dimidiæ portiones, de quibus agitur, licet in quibusdam qualitatibus, & circumstantiis differant ab aliis dimidiis portionibus, conueniunt tamen tum in natura primordiali, quia omnes sunt beneficia perpetua, tum etiam in specie, cum omnes sint sub eadem specie dimidiarum portionum. ¶ Circa secundam partem dubij, an, scil. electio siue nominatio cantorum & traditio possessionis per Canonicos facta, sit attentata, Domini dixerũt nulla exstare attentata, cum nulla esset lis, sine qua attentata non dantur, quia (vt informantes pro patre Canonicorum bene deducunt) quantum ad extraiudicialem appellationem per vnum Portionarium interpositam, illa nulla inducit attentata, nec respectu aliorum Portionariorum, de quorum mandato ad appellandum non constat, cum tamen † de eo ad 12 effectum attentatorum debuerat constare, & parti appellatæ intimari. *Achil. decis. 9. de appel.* Nec etiam respectu ipsius Portionarij appellantis, cum in eius extraiudiciali appellatione nulla expressa sit caussa: & quãdo † etiam expressa fuisset, non fuit tamen probata, vel 13 eius probatio oblata, prout requiritur. *Rot. decis. 38. & 44. de appel. in nou.* Quantum vero ad commissionem pro parte Canonicorum obtentam, Domini omissis aliis responsionibus dixerunt ex illa non oriri attentata, quia non respicit ius cõferendi tres dimidias portiones, de quibus agitur, sed alia, vt ex verbis commissionis apparet, & inform. Canonicorum in facto bene deducunt. ¶ Præterea attẽtata in casu nostro omnino excluduntur, ex capite continuationis quasi possessionis generalis canonicorum, qui, vt supra diximus, sunt in quasi possessione generali conferendi omnia beneficia, & in specie omnes dimidias portiones, quę vniuersalis quasi possessio porrigitur etiam ad tres dimidias portiones, de quibus agitur, cum sub eadem specie dimidiarum portionum comprehendantur. Et ex hoc † capite continua-14 tionis possessionis generalis, vel vniuersalis excusari attentata commissa in re comprehensa sub eodem genere, vel specie, fuit alias resolutum in vna Hispalen. decimarum, coram Dom. meo Seraphino, 11. Aprilis, 1576. & in vna Toletan. dimidiarum annatarum, coram Do. meo Robuster. 2. Decembris, 1575.

CANTVCCII,
Roman. casalis monasterij Oddonis. Die Lunæ, 6. Aprilis. 1576.

SVMMARIA.

1. *Clausula cum iuramento, apposita in derogatione statutorũ facta a Papa extenditur confirmatione Apostolica vel quacunque firmitate roboratis.*
2. *Clausula, latissime extendendum, operatur, vt omnia possint extendi & dispositiue poni.*
3. *Gratia, si in euidentem, redditur nulla & subreptitia ex capite falsæ expressionis.*
4. *Læsio vt dignoscatur, tempus contractus attendi debet, non autem tempora anteriora.*
5. *Locatio de re ecclesiastica facta a prælato in consanguineos non valet.*
6. *Alienatio rei ecclesiasticæ facta a prælato in consanguineos sine praeiudicio ecclesiæ, valet, sicut si esset facta in extraneos.*
7. *Fraus quando præsumatur quando aliquid fit per interpositam personam.*
8. *Prohibitus iuris prohibitione contrahere in sua persona, etiam censetur prohibitus in persona aliorum.*

DECISIO XVIII.

Domini dixerunt, gratiam, si in euidentem, de qua agitur, nec subreptitiam, nec nullã esse: & per consequens standum in alias decisis coram Do. meo Robuster. non obstantibus responsionibus, & aliis deductis pro parte beneficiatorum, quæ licet satis tollãtur ex resolutionibus iam factis, tamen specialiter respondendo, ¶ Non obstat, quod primo loco dicitur, gratiam huius-

modi subreptitiam, & nullam esse, quasi, quod si Paulo Tertio fuisset narratum, casale, de quo agitur, ab exsecutorib. testamentariis Cardinalis Capocij fuisse prohibitum alienari, & prohibitionem ab Vrbano Sexto, etiam cum pœna excommunicationis confirmatam, vtique vel difficilior, vel non ita facilis ad concedendum redditus fuisset. Siquidem multifariam respondetur. ¶ *Inprimis*, Paulum Tertium derogasse confirmationi huic Vrbani Sexti: nam cum prædicti exsecutores fecerint prohibitionem alienationis istius casalis per viam statuti, vt patet in instrumento fundationis & donationis harum capellaniarum, cumque Paulus Tertius derogauerit statutis ecclesiæ sanctæ Mariæ Maioris, cum 1 clausula, *iuramento, &c.* quæ † extenditur confirmatione Apostolica, vel quacunque firmitate roboratis, *cap. cum aliquibus. de rescript. libr. 6.* sequitur derogasse tam dictæ prohibitioni alienationis, cũ facta fuerit per viam statuti, quam etiam Apostolicæ eius cõfirmationi, ¶ *Se-* 2 *cundo* respondetur, ex † clausula, latissime extẽdendum, cuius vigore omnia possunt extendi, & dispositiue poni, vt hic per inform. pro parte Ersiliæ, & Brigidę de magistris. ¶ *Tertio*, videtur cessare omnis difficultas ex eo, quod alienatio istius casalis facta fuit in euidentem vtilitatem ecclesiæ: cum enim tam prohibitio alienationis dicti casalis, quam etiam Apostolica eius confirmatio, non aliam ob caussam facta fuerit, nisi propter vtilitatem ecclesiæ, consequens fit, vt etiamsi Paulus Tertius specifice sciuisset dictam prohibitionem alienationis, & Apostolicam eius confirmationem, nihilominus licentiam alienandi dictum casale proculdubio concessisset, cedente alienatione in euidentem ecclesię vtilitatem, ad quam solam ipse attendisset, quia iudicasset eam quoque solam a dictis exsecutorib. & ab Vrbano Sexto consideratam fuisse. Quando enim constat de euidenti vtilitate ecclesiæ, in qua Papa principaliter se fundat, subreptio non obstat, vt in terminis deducit Ruin. *consil. 157. num. 26. versic. nec obstat. & num. 16. libr. 1.* ¶ *Secundo.* 3 non obstat d. gratiam, si euidentem, subreptitiam † & nullam esse ex capite falsæ expressionis, cũ in ea expressum fuerit, ex casale, de quo agitur, annuatim ducatos 80. duntaxat percipi cõsueuisse, quod tamen falsum est. Ex publico enim instrumento apparet d. casale pro ducatis 80. & 12. rubris grani locatum fuisse, vt in terminis arguit Dec. *consil. 142. num. 6. versic. & particulariter.* 4 Quia † respondetur, in dignoscenda læsione ecclesiæ, tempus contractus attendi debere, non autem tempora anteriora. Ita in terminis Ruin. *consil. 35. numer. 35. in fine, lib. 1. per not. in leg. 2. Cod. de rescind. vendit. & l. verum. §. item non restituitur, de minor.* Nec ex maiore perceptione fructuum facta in præteritum probatur tempore contractus tot etiam percipi, vt post Bald. & Alexand. subdit Ruin. ibidem. Et hoc idem in specie voluit Calder. *consil. 5. versi. nec obstat, de rer. permut.* inquiens, attendendum esse tempus contractus, & secundum illud de valore rei ecclesiæ iudicandum, nec aliter inspiciendum tempus superueniens, quo res ecclesiæ alienata, vel melioris vel deterioris conditionis effecta reperitur. Eandem opin. in indiuiduo sequutus fuit Ias. *consil. 54. num. 4. libr. 1.* firmans ad cognoscendam læsionem ecclesię ex cõtractu debere inspici æstimationẽ rei tempore contractus, & non ante, vel postea, per plura iura ibi per eum adducta. Et Ias refert & sequitur Cagnol. *in d. l. 2. num. 213. in fin. & nu. seq.* sed illa locatio pro ducatis 80. & 12. rubris grani fuit facta ante excidium vrbis, & per 40. annos ante istam, de qua agitur. Merito, &c. ¶ *Tertio* non obstat, quod locatio, de qua agitur, facta fuerit consanguineis Iulij de Magistris vnius ex capellanis, vt constat ex instrumento agnitionis bo- 5 næ fidei heredis Cardinalis Triuultij, ob quam † consanguinitatem hæc locatio de iure nõ valuit, *vt in auth. quibuscunque modis & ibi Doct. C. de sacrosanct. eccles.* Quippe respondetur, ideo prohibitam esse alienationem rerum ecclesiasticarum in consanguineos alienantis, quia ob carnis vinculum contra personã ipsius præsumitur: si vero cessat hæc præsumtio, & † alienatio fiat 6 sine præiudicio ecclesiæ, vt in casu nostro, tunc absque dubio prælatus potest consanguineis sicut extraneis ecclesiæ alienare, vt per Archid. *in c. episcopus, in fin. 10. qu. 2.* quem refert & sequitur Card. *in clem. 1. §. Abbates. ante nu. 2. de excess. prælat. & ibi Anch. num. 2. Feder. de Sen. cons. 52. sub num. 2. Aluarot. in c. 1. nu. 7. circa med. versi. ex quo nota. quia solet allegari. vbi allegat Iacob. de Beluis. Bal. & Archid. si de inuest. ant. dom. & vasal. lis oriat. Imo. in c. vt super, num. 13. & 14. & ibi latius Abb. nu. 18. & 19. de reb. eccles. non alien. plene idem Abb. cons. 41. num. 3. vers. per hoc etiam tollitur, lib. 1. Alciat. de præsumt. regu. 1. præsumt. 29. num. 6.* latissime Ias. *in cap. 1. num 14. 15. 16. 17. & 18.* vbi hanc esse magis communem testatur, *qui feud. dare poss.* & fuse Curt. iun. *in tract. feud. part. 2. q. 7. num. 3. & 4.* qui pariter asserit hanc esse magis communem. Iura autem & rationes huius opinionis possunt videri apud Aluarot. Abb. Ias. & Curt in locis prædictis, vbi etiam copiose tractant de multiplici intellectu *dict. authen. quibuscunque modis.* Et prædicta debent absque dubio in casu nostro procedere, cum locatio, de qua agitur, facta fuerit cum debitis solemnitatibus, & in consanguineos idoneos & bonæ conditionis & famæ, & in casu, in quo cessat omnis præsumtio fraudis & læsionis ecclesiæ, quibus concurrentibus cessat omnis difficultas, *vt per Doct. præallegatos.* ¶ Præterea accedit ad præmissorum corroborationem, quod non omnes capellani alienantes, sed vnus tantum, id est, Iulius de Magistris erat consanguineus illorum, in quos alienatio facta fuit, quo casu tanto magis debet cessare omnis præsumtio, & suspicio læsionis ecclesiæ, cum non sit verisimile alios capellanos intuitu d. Iulij voluisse in eius cõsanguineos casale istud alienare in fraudem & præiudicium ecclesiæ. ¶ *Quarto* & vltimo non obstat, quod cum isti, de Magistris, in quos facta fuit alienatio, non contraxerint palam per se, & suo nomine, sed occulte per interpositam personam Cardinalis Triuultij, qui nudum tantum nomen præstitit, vt in instrumento recognitionis bonæ fidei heredis eiusdem Cardinalis, quo casu quando, scilicet, quid fit per † interpositam personã, fraus præ- 7 sumitur. *l. pupillus. §. sane. & ibi Bart. & Cum. ff. de auct. tut. Felyn. in c. consuluit, num. 22. versic. item illud. de offic. deleg. & in c. cum quidam, num. 10. versic. idem quando, de iureiur. Dec. cons. 235. nu. 2. versic. quarta est præsumtio.* Quandoquidem respondetur, id procedere stante iuris prohibitione: tunc enim prohibitus † cõtrahere in sua 8 persona, censetur etiam prohibitus in persona aliorum. Et ita procedit text. *in d. l. pupillus. §. sane. & in l. qui bonis. ff. de acquir. hered. cum aliis adductis per Fab. de Monte in tract. de emt. & vend. 3. quæst. prin. 6. q. num. 10.* vbi hanc declarationem late comprobat. Sed in casu nostro nulla adest iuris prohibitio, quia (vt supra deduximus) potest de iure fieri alienatio in consanguineos d. Iulij de Magistris. Merito, &c.

CANTVCCII.

Roman. Capellaniæ sanctæ Mariæ Magdalenæ. Die Veneris, 24. Februarij. 1576.

SVMMARIA.

1 *Possessio anterior manutenibilis est, & possessioni posteriori præfertur, quæ clandestina præsumitur.*
Imo sufficit anterioritas possessionis per horam. nu. seq.
Imo etiam in puncto. nu. 3.
2 *Anterioritas possessionis sufficit per horam, vt manutenibilis sit.*
Imo etiam prioritas in puncto. nu. 3.
4 *Temporis diuturnitas & actuũ frequẽtia requiritur ad proban-*

probandam consuetudinem: item quod possessio aliter capta non valeat. num. 5.
5 *Testes deponentes possessionem aliter captam non valere, an probent consuetudinem.*
6 *Consuetudo non inducitur in his, quæ vario modo obseruata fuerunt, seu ex actibus difformibus.*
7 *Possessione beneficij adepta, quæritur etiam prouisio rerum & bonorum eiusdem.*
8 *Possessio bonorum beneficij vacantis est penes ecclesiam tanquam personam fictam & repræsentatam.*
9 *Possidens partem principaliorem alicuius rei intelligitur totum possidere.*
10 *Possidens ecclesiam intelligitur esse in possessione beneficij, non qui possidet bona ipsius.*
11 *Prælato mortuo vel beneficiario, vacat possessio prælaturæ, & beneficij, non autem possessio bonorum.*
12 *Interdictum vti possidetis competit habenti ciuilem pro naturali, quam non habet.*
13 *Canonicus si post adeptam possessionem sui canonicatus reperiat aliquem occupantem bona spectantia ad canonicatum, potest eum expellere, sicut posset possessor reuersus a nundinis.*

DECISIO XIX.

CVm tam ex instrumento adeptionis possessionis Ioannis, quam ex depositionibus testium, primi super 9. artic. & secundi ad 10. interrogatorium, satis constet, Ioannem cepisse possessionem capellaniæ, de qua agitur, prius quam Andreas per horam vel circiter, ideo resolutum fuit, Ioannem, & non Andream in possessione d. capellaniæ manutenendum esse, Clara est enim iuris 1 conclusio, † possessionem anteriorem manutenibilem esse, & præferri possessioni posteriori, quæ clandestina præsumitur. *c. licet caussam, & ibi Doct. de probat. Barto. in leg. si duo. in princip. sub num. 4. ff. vti possid. cum alijs congestis per Menoch. de retin. possess. remed. 3. num. 725.* 2 Et sufficit † anterioritas possessionis per horam, *ad not. per Doct. in leg. 1. ff. solut. matr. & in c. pastoralis. & præcipue Felyn. num. 5. & Dec pariter. num. 5. de rescrip. cum alijs adductis per Tiraq. de vtroque retract. par. 1. §. 11. glo. 1. num. 12. & in terminis nostris Ferret. consi. 3. num. 8 in fi.* 3 *& melius consi. 31. num. 10. lib. 1.* Imo † sufficit prioritas etiam in puncto. *vt per Bal. in l. de rebus, num. 2. C. de donat. ante nupt. Cassad. decis. 20. ante num. 2. de praben. pulcre Dec. in d. ca. pastoralis, num. 1.* ¶ Non obstant in contrarium adducta. ¶ Et in primis, quod possessio Ioannis non sit capta capitulariter de manu Canonicorum, iuxta consuetudinem ecclesiæ sancti Angeli, quæ habet locum etiam in capellaniis, vt cōstat tam ex dictis testium ad septimum & octauum interrogatorium, quam ex instrumentis pro parte Andreæ productis. Siquidem respondetur ex testibus consuetudinē istam minime pro- 4 bari. Nam tertius nihil probat, duo vero priores non concludunt, cum non deponant, nec † de temporis diuturnitate, nec de actuum frequentia, prout de iure requiritur, vt late post alios Crauet. *cons. 134. num. 6.* plene Roch. Curt. alios referens & de communi attestans, *in capit. fi, sect. 8. num. 25. de consuet. secundum Par. impress.* 5 ¶ Nec etiam dicunt, † possessionem aliter captam non valere, quod etiam considerarunt Domini in casu simili in vna Camerinen. domorum, 23. Ianuar. præsentis anni coram Dom. meo Blanchetto. ¶ Nec etiam probatur prædicta consuetudo ex instrumentis productis pro parte Andreæ, quia ex pluribus instrumentis postea pro parte Ioannis productis constat possessionem capellaniarum non capitulariter, sed simpliciter captam fuisse, & sic cum ex instrumentis varia colligatur obser- 6 uatio, non potest in illis vis fieri. † Cōsuetudo enim non inducitur in his, quæ vario modo obseruata fuerunt, seu non inducitur ex actibus difformibus, *vt per Crauet. post alios. consi. 96. num. 5. & consi. 313. num. 4.* ¶ Secundo non obstat, quod Andreas sit manutenendus in possessione domus pertinentis ad dictam capellaniam, cum illam prius quam Ioan. ceperit. Quoniam negatur huiusmodi prioritas. Ioannes enim simulatque adeptus fuit possessionem d. capellaniæ, censetur etiam acquisiuisse possessionem rerum omnium ad illam spectantium, † cum 7 per adeptionem possessionis beneficij quæratur etiam possessio rerum & bonorum eiusdem beneficij, *vt per Anch. in reg. beneficium, colum. vltim. ante num. 12. versic. & ideo ego dico, de reg. iur. libr. 6. & latius in reg. sine possessione, colum. 15. num. 10. in fi. & num. sequen. eod. tit. Aret. in l. possideri. in prin. num. 8. & in leg. cum heredes, num. 5. versi. si vero intelligas. ff. de acquir. possess. Bertach. de episcop. lib. 3. part. 1. quæst. 56. Lambert. de iurepat. lib. 2. par. 3. quæst. prin. 11. artic. 9. num. 3. fol. 252. secundum nouiss. impress. Didac. varia. resolut. lib. 3. cap. 16. num. 13. Ferret. consi. 14. num. 4. & 5. libr. 1. & consi. 236. numer. 10. lib. 2. adde Nat. consi. 562. num. 13. lib. 2.* Et ratio huius conclusionis est, quia † possessio bonorum beneficij va- 8 cantis est penes ecclesiam tanquam personam fictam & repræsentatam, vt per Innoc. quem ibi Docto. sequuntur, *in c. cum super, de caus. poss. & propriet.* qua ratione nituntur Anchar. Bertach. Lambert. & Didac. *in prædictis locis. Aym. dict. consil. 562. numer. 23. Afflict. decis. 361. numer. 23. Paris. consil. 24. sub numer. 5. libr. 1.* Accedit etiam ratio absurdi deducta per Anch. *in d. reg. sine possessione. num. 12.* quod si ad acquisitionem possessionis singulorum bonorum & rerum beneficij esset necessaria corporalis apprehensio, siue visus, esset difficilis huiusmodi possessionis acquisitio, sicut omnes fundi glebas circumambulare. *l. 3. in prin. ff. de acquir. poss.* Et propterea secundum Anch. ibi oportet acquisitionem possessionis omnium bonorum & rerum beneficij referri ad certum subiectum, cuius apprehēsa possessione censeatur quæsita possessio omnium rerum & bonorū beneficij: hoc autem subiectū debet esse ecclesia, quæ prædictorum bonorum dominium & possessionem habet. ¶ Præterea præmissa confirmantur ex decis. Guliel de Cun. *ff. de offi. præf. August.* circa quæstionem cuiusdam sacristæ: † vnus enim erat in possessione ipsius sacristiæ, 9 alter possidebat reliquias & paramēta eiusdem sacristiæ, Concludit ibi Guliel. *per illum text.* cū qui possidet partem principaliorem, id est, locum ipsum sacristiæ, esse in possessione illius, non autem possidentem reliquias & paramenta. Quam decis. sequuntur ibi Alberic. & Bal. qui † postea generaliter notat, cum esse in possessione 10 beneficij, qui possidet ecclesiam, non cum qui possidet prædia, & bona ecclesiæ. Sequuntur etiam Franc. *in c. commissa, num. 3. versic. adde prædictis, de elect. libr. 6. Tiraquell. de retract. par. 1. §. 36. gloss. 3. num. 5. Nat. d. consi. 562. num. 13. vbi vide.* ¶ Tertio non obstat, quod possessio dict. domus captæ per Andream sit plenior & efficacior possessione Ioannis, cum illa sit naturalis, & ciuilis, hæc vero ciuilis tantum, & propterea illa sit huic præferenda. Quandoquidem respondetur. ¶ In primis negando Ioannis possessionem ciuilem tantum esse: nam capta possessione dignitatis vel beneficij, intelligitur ipso iure sine alia apprehensione transferri possessio bonorum vel rerum ad dignitatem, vel beneficium pertinentium, cum † mortuo prælato vel benefi- 11 ciato vacet possessio prælaturæ, & beneficij, non autem possessio bonorum, quæ ab ecclesia possidentur, vt Bertach. & Lambert. *in supradictis* locis bene deducunt, & in proprijs terminis hoc idem voluit Paris. *cons. 24. num. 6. 7. & 8. libr. 1. Nat. dict. consi. 562. num. 15. vbi alios allegat.* Vnde quando Ioan. adeptus est possessionem naturalem & ciuilem capellaniæ, intelligitur statim absque alia apprehensione acquisiuisse etiam possessionem ciuilem & naturalem bonorum dictæ capellaniæ. ¶ Præterea respondetur, Ioan. manutenendū esse

12 etiam si ciuilem tantum habuerit, cum † habenti ciuilem competat interdictum vti possidetis pro naturali, quam non habet: habens enim ciuilem dicitur turbari per retentionem naturalis, *vt per Ias. in l. clam possidere. §. qui ad nundinas, num. 62. ff. de acquir. poss. eum multis alijs cumulatis per Menoch. de retin. poss. remed. 3. num. 22. cum seq.* Et in terminis nostris voluit Anch. *in d. reg. sine possessione, col. 16. num. 12. post med. versic. ex his infero,* 13 dicens, canonicum post adeptam † possessionem sui canonicatus, si reperiat aliquem occupantem bona spectantia ad canonicatum, posse eum expellere, sicut posset possessor reuersus a nundinis, *iuxta l. clam possidere. §. qui ad nundinas, de acquir. poss.* & talem occupantem spoliasse canonicum possessione dictorum bonorum, quam intelligitur quæsiuisse per adeptionem possessionis canonicatus. Et non est dubium contra huiusmodi clandestinum occupatorem dari interdictum vti possidetis, *vt per gloss. in l. 1. in verbo, nec clam. & ibi Bal. num. 8. C. vti possid.* ¶ Reliqua pro parte Andreæ deducta, vel sunt extra punctum, vel responsionem non merentur.

CANTVCCII.

Dertusen. onerum sacristiæ. Die Veneris, 6. Aprilis. 1576.

SVMMARIA.

1 *Necessitas illa propriè dicitur, quæ necessarium habet originem.*
2 *Refectio ædificii ruentis inter necessarias impensas enumeratur.*
3 *Reficere quid sit.*
4 *Constructio noui ædificii potest dici impensa necessaria.*

DECISIO XX.

NEcessitatem constructionis noui chori, de quo agitur, dixerunt Domini etiam ad effectum, vt sacrista dicatur satis probasse ex dictis testium pro parte eiusdem sacristæ examinatorum, maxime ex secundo, super secundo 14. & 15. artic. dicentes cathedras chori adeo veteres & putridas fuisse, vt in puluerem conuerterentur, & chorum ipsum in eius demolitione ob magnam putredinem in puluerem resolutum: ac etiam ex quinto super 14. dum dicit, dato quod solum chorum maneret firmũ, & sic sentit cathedras chori nõ fuisse firmas, sed tantum trabes, in quibus consistebat solum chori. ¶ Stante igitur huiusmodi vetustate, corruptione, & putredine chori veteris, negari non potest, quin necessaria fuerit noui chori constructio, quæ licet sumserit occasionem ab ædificatione nouæ Ecclesiæ diuersæ formæ a veteri, tamen necessariam habuit originẽ ab ipsa corru-1 ptione, & putredine chori veteris. Et † illa propriè necessitas dicitur, quæ necessariam habet originem. *Bald. cons. 20. lib. 2. Tiraq. de retract. part. 10. t. glo. 14. num. 15. & 16. latissime Cranet. in responso pro genero. num. 93. 95. 386. post prin. & in corollar. num. 5. prope fin. cum alijs adductis per Menoch. de arbitr. iud. cas. 182. nu. 52.* ¶ Non obstat si dicatur tũc fore locum huic necessitati, si cho-2 rus vetus reficeretur: † refectio enim ædificij ruentis inter necessarias impensas enumeratur. *l. 1. versi. si ædificium. ff. de impens. in rebus dot. fact.* At nos non sumus 3 in casu refectionis, cũ reficere sit, quod corruptum est, in pristinum statum restaurare. *l. 1. §. reficere. ff. de riu.* vel ad pristinam formam reducere. *l. 3. §. reficere. ff. de itin. actuque priua.* Et in casu isto nulla fit in pristinum statum restauratio, vel in pristinam formam reductio, cum immutetur status, & forma chori veteris. propter mutationem status, & formæ ecclesiæ, quæ nunc de nouo ædificatur, & in nouam formam redigitur: & propterea sumus in casu constructionis noui chori, *vt in dict. l. 3. §.* 4 *reficere.* ¶ Quoniam respondetur, cõstructionem † noui ædificij posse dici impensam necessariam, *ita Bart. in l. diuortio. §. fina. per illum tex. num. 2. in 3. opposi. solut. matrimo. & sequitur ibi Ruin. num. 4. post gloss. in l. 1. §. inter necessaria. in verbo. factum sit. & ibi Dyn. & Ang. num. 2. ff. de impens. in rebus dot. fact.* Et quemadmodum constructio noui ædificii in casu *d. l. diuortio. §. fina.* dicebatur impensa necessaria ex eo, quod sine illo nouo ædificio fundus coli non poterat, *vt declarat ibi Bart.* ita etiam in casu nostro constructio noui chori debet censeri impensa necessaria, quia sine choro diuina in ecclesia celebrari nequeunt. Ceterum in hac noui chori constructione, ad quam summam Sacrista teneatur, & quomodo illa sit soluenda, alias erit particulariter videndum.

CANTVCCII.

Romanensis Capellaniæ. Die Lunæ, 14. Maij. 1576.

SVMMARIA.

1 *Dispositio c. fin. de elect. in 6. quo casu procedat.*
2 *Intrusus dicitur, qui propria auctoritate possessione ingreditur, & sine titulo. cum nu. 5.*
3 *Possessio vitiosa non debet manuteneri, licet qui eam accepit, bono iure sit munitus. & num. 6.*
4 *Titulum canonicum habens potest absque alia inductione in possessionem propria auctoritate possessionem beneficii vacantem apprehendere. & nu. 6.*
Fallit, nisi reperiatur beneficium ab alio possideri. nu. 7.
8 *Iuramenti præstatio in adeptione possessionis capellaniarum non potest dici soluta.*
9 *Statutum de soluenda certa pecunia in adeptione possessionis beneficii, intelligitur si petatur.*

DECISIO XXI.

DOmini steterũt in decisis, nempe, Ioannem, & non Andream in possessione capellaniæ, de qua agitur, manutenendum esse, non obstantibus noniter deductis pro parte eiusdem Andreæ. ¶ Et in primis non obstat, quod Locumtenens Illustriss. Vrbis Vicarij stante clausula, verificato inprimis iure patronatus, posita in literis sibi præsentatis, non seruauerit formam. *ca. fin. de elect. libr. 6* quæ procedit etiam in præsentationibus, cum non positis edictis d. capellaniam Io. contulerit. Quia respondetur, † dispositionem d. c. fin. non pro- 1 cedere in casu nostro, cum illa locum habeat in confirmatione electi, vel præsentati, non in verificatione iurispatronatus, in qua nos sumus. ¶ Secundo non obstat, quod Ioannes non fuit inductus in possessionem d. capellaniæ per executionem, vel alium ab eo deputatum, iuxta formam literarum, sed ipsemet propria auctoritate illam adeptus est, & † propterea intrusus dici- 2 tur. *vt per Rebuff. in terminis in sua prax. beneficio. parte 1. de form. nou. prou. in verbo, per se vel per alium. fol. 116. post Pan. & alios in c. cum iam dudum, de praeben. Felyn. in c. veniens, num. 2. de accusat. Pet. de Peruf. de vnio. qua. 2.* Vnde cum dict. Ioannes possessionem dictæ capellaniæ perperam acceperit, licet bono iure munitus sit, † non 3 debet in hac sua vitiosa possessione manuteneri, vt expresse firmat idem Rebuff. *d. prax. benef. de miss. in poss. num. 37.* ¶ Siquidem respondetur, habentem canonicum titulum posse absque alia inductione in possessionem propria † auctoritate vacãtem beneficij possessio- 4 nem apprehendere, *vt per Doct. & precipue Abb. nu. 3. circa medium, versi. ego pro concordantia, in cap. transmissam. per illum tex. de electio. cum alijs citatis per Didac. lib. 3. varia. resolutio. cap. 16. num. 5. post medium, versic. quod si habens.* Et hanc esse communem fatentur Sylu. *de benefic. par. 2. quæst. 15. sub num. 3. Rocch. Curt. de iurepatron. in verbo, ius. quæst. 5. sub num. 9. Rip. lib. 2. respons. de rescrip. cap. 31. Lambert. de iure patron. lib. 2. par. 3. quæst. 11. artic. 6. num. 1. circa med. fol. 252. secundum nouissimam impressionem. Rebuff. de pacif. possess. num. 234. & 251. & in sua prax. benef. de miss. in poss. num. 5. Didac. d. c. 16. num. 7. in princ. tamen in fin. ver. tertius casus, & num. 8. versi. at si quis,* ostendit, possessionem beneficij apprehensam propria

propria auctoritate ab habente canonicum titulo, nemine possidente, operari effectus iuste, & vere possessionis. ¶ Nec quicquam faciunt tradita per Rebuf. *in sua prax. de form. nou. prouis. in verbo per se, vel per aliu.* Quia respondetur, illa procedere in capiente possessionē beneficij propria auctoritate, absque auctoritate superioris, hoc est, absque confirmatione, & sic sine titulo: talis 5 enim dicitur † intrusus, vt patet ex verbis Inno. *in ca. nihil est. num. 4. de elect.* quē Felyn. allegat. *in d. c. venient. sub num. 2. de accus.* & ita declarat Sarnen. *de trien. poss. q. 47. nu. 2.* Et ad tradit. per eundem Rebuf. *in sua prax. de demiss. in poss. nu. 37.* respondetur, non habere locum in 6 eo, qui † canonicum habet titulū, & propria auctoritate cepit possessionem beneficij vacantem: sed procedere in eo, qui perperam accepit possessionem beneficij ab alio possess. talis enim licet bono iure sit munitus, tamē 7 eius possessio est vitiosa, & nō manutenibilis, cum † habens canonicum titulū in beneficio, quod ab alio possidetur, non possit propria auctoritate possidentem expellere, nec possessionem apprehendere. *ca. eum qui. de preben. lib. 5. Rip. in c. sæpe. nu. 68. de restit. spol. Didac. d. c. 16. sub nu. 6.* Et ita Rebuf. se ipsum declarat superius. *nu. 3. 4. & 5.* Et eo magis præmissa procedūt in casu nostro, quod inductio Ioannis in possessionem d. capellaniæ in processu fulminato consideratur ad fauorem Ioannis, vt constat ex illis verbis, quando a Dom. Ioanne fuerint requisiti, inducant eum in possessionem. ¶ Tertio non obstat, quod Ioannes non præstitit iuramētum de obseruandis statutis, & consuetudinibus ecclesiæ iuxta formam literarum. Nam respondetur, literas loqui de solito iuramento, & tamen in ecclesia sancti Angeli 8 præstatio † iuramenti in adeptione possessionis capellaniarum, non potest dici solita, cum interdum reperiatur præstitum, interdum non, vt patet ex pluribus instrumentis productis pro parte Ioannis. Et propterea, cum simus in actu præstandi iuramentum non vniformi, sed variabili, non censetur traditus pro forma, ita vt non possit iuramentum etiam postea præstari, per ea quæ tradit Brun. *de form. fol. 40. col. 2. versic. 14. conclusio.* ¶ Vltimo non obstat, quod Ioannes in adeptione 9 possessionis dictæ capellaniæ non soluerit prius tres floren. iuxta form. statuti ecclesiæ. Quia † omissis alijs responsionibus, Dominis placuit illa responsio, vt statutum intelligatur, si illi tres floren. petantur, *ad tradit. per Castren. in l. peto. §. fratre, num. 3. per illum tex. de legat. 2. Iaf. in l. vniuersa. nu. 2. C. de precib. Imperat. offeren. Marsil. ad rub. de fideiuss. num. 146. Mynsing. centuria 1. obseru. 6. Achil. decis. 10. de transmiss.*

CANTVCCII,

Caurien. siue nullius iurisdictionis. Die Veneris, 18. Maij. 1576.

SVMMARIA.

1. *Prelatus potest præiudicare ecclesiæ, quando fit reditus ad ius commune, siue præiudicium sit leue siue magnum, ex communi.*
   Contrarium tamen vide & declara, vt nu. 2. & seq.
3. *Prælatus sine consensu capituli potest facere actum præiudicialem ecclesiæ per quem reuertitur ad ius commune. ex magis communi.*
   Contraria tamen est verior. nu. 4. 5. & 6. cum seq.
   Fallit multis modis. vt nu. 12. & seq.
7. *Parochialia iura in quibus consistant.*
8. *Abbas sine consensu sui conuentus non potest renuntiare priuilegio exemtionis a iurisdictione episcopi.*
9. *Factum prælati non præiudicat ecclesiæ.*
   Imo nec etiam sibi ipsi, quando eius præiudicium est inseparabile cum præiudicio ecclesiæ. nu. 10.
11. *Fauor reditus ad ius commune non potest præualere fauori ecclesiæ.*
13. *Præiudicium capituli operatur propriū eius interesse.*
12. *Incorporatio iuris quæsiti æquipollet iuri communi.*
15. *Reditus ad ius commune non est fauorabilis, quando quis priuatur iure suo.*
16. *Lucrum quæsitum & radicatum seu incorporatum pro damno reputatur.*
17. *Ius commune quando est exstinctum, res non reuertitur ad naturam suam.*
18. *Fauor reditus ad ius commune cessat in casu, in quo adest clausula decreti irritantis.*

DECISIO XXII.

Cum aliqui ex Dominis in vltima positione huius caussæ facta sub 28. Martij. 1576. dubitauerint de doctr. Abb *in cap. veniens, num. 23. de præscriptio.* in eo, quod vult requiri cōnsensum capituli in tacita vel ex- 1 pressa renuntiatione Prælati, per quam fiat reditus ad ius commune, quo casu superius, *num. 22.* dixerat, Prælatum † posse præiudicare ecclesiæ indistinctè, siue præiudicium sit paruum, siue magnum, *per text. in capit. 1. & in cap. fin. de pact. libr. 6.* Quæ quidem doctr. Abb. in eo quod tradit, Prælatū posse in casu reditus ad ius commune præiudicare ecclesiæ, nulla habita distinctione inter leue & graue præiudicium, est communiter recepta, eam namque sequitur Felyn. *in cap. cum accessissent, nu. 6. versi. ad idem. & num. 3. §. de constitut. Ias. in leg. si constante, num. 174. & ibi Ruin. num. 12. ff. solut. matrimon. Maria. Socin. in capit. qualiter & quando. num. 68. versic. tamen fallit, de accusatio. Ias. in l. si vnus. §. pactus ne peteret, nu. 11. ff. de pact. Ruin. consi. 2. num. 8. libr. 1. Ferret. consil. 28. num. 14. libr. 1. Gozad. consil. 26. numer. 55. Socin. iun. consil. 11. numer. 12. libr. 3. Crauet. consil. 135. sub num. 38. Sarnens. ad reg. de non tollen. iure quæsito, quæst. 16. Tiraquell. de iure primogen. quæstio. 24. num. 7.* cum multis aliis, qui facile possent inueniri. licet Dec. dubitet *in cap. capitulum, nu. 8. & 9. de priuileg.* Et motus ratione, quia iura dicunt, prælatum nō posse ecclesiæ conditionem deteriorem facere. *cap. 1. de restitut. in integ.* ¶ Vnde retenta hac doctr. Abb. pro vera & communi, fuit solum dubitatum de ea in eo, quod postea *num. 23.* subdit, requiri consensum capituli. Et ideo præsupposito, sine veri præiudicio, quod simus in casu, in quo fit reditus ad ius commune, proposui dubium die Veneris, 11 Maij, 1576. an requiratur consensus capituli Militiæ in casu & ad effectum, de quo agitur. In qua positione Domini fuerunt varij, ita vt nō potuerim resolutionem capere. Et propterea die Veneris, 18. eiusdem mensis & anni iterum proposita caussa super eisdem, Domini cum præsupposito, quod simus † in magno 2 præiudicio, tenuerunt requiri in casu, de quo agitur, cōsensum capituli Militiæ. Pro cuius resolutionis faciliori, ac dilucidiori intellectu ac explicatione potest materia ista in quatuor difficultates diuidi. ¶ Prima erit, quænam sit communior opinio in illo artic. an requiratur cōsensus capituli in actu præiudiciali ecclesiæ, per quem fit reditus ad ius commune. ¶ Secunda, an negatiua opinio in se vera sit & iure probetur. ¶ Tertia, an affirmatiua sit de iure verior. ¶ Quarta & vltima retenta etiam negatiua, an nihilominus illa cesset in casu nostro. ¶ Quoad primam difficultatem conclusum fuit, inspectis auctoritatibus, magis communem sententiam esse negatiuam, nempe, † solemnitatem consensus capitu- 3 li necessariam in alienatione rerum ecclesiæ non requiri in actu, per quam res ecclesiæ reuertitur ad naturam suam. Ita namque voluit Felyn. *in capit. cum omnes, numer. 8. versic. tertio probatur. & ibi Ferret. num. 8. Mant. num. 40. versic. secundo, quia ad idem. de constitut. Brun. de form. fol. 18. col. 4. ante med. versic. & facit etiam text. Curt. iun. de feud. parte 2. quæstion. 5. num. 8. versic. tertio magis in specie. & consi. 273. num. 14. libr. 3. Ferret. consil. 58. num. 15. versic. ad idem. libr. 1. Bero. consil. 7. nu. 17. libr. 3. Card. Alban. in l. si vnus §. pactus, ne peteret, nu. 7.*

versic. attende etiam ff. de pact. Et hoc idem voluit Bertach. *de episc. lib. 4. par. 4. num. 21.* dicens, Prælatum posse in præiudicium ecclesiæ sine consensu capituli renuntiare præscriptioni, quando reditur ad ius commune. ¶ Quantum ad secundam difficultatem Domini dixerunt, hanc communem opinionem veram non esse nec 4 iure probari. Siquidem † omnes præallegati Doct. præter solum Bertach. qui nihil allegat, mouentur solum auctoritate text. *in cap. cum Apostolica, de his quæ fiunt a prælat. sine consen. cap.* Quem tex. Domini dixerunt nihil facere pro communi, imo potius contra eam retorqueri, quia ille tex. procedit, quando agitur, non de alienatione rei ecclesiæ, sed de reuocatione dominorum a laico ad vsum ecclesiasticū, vt patet ex illis verbis, cum aliud sit alienare, quod ab ecclesia possidetur, & aliud, quod detinetur a laico ad vsum ecclesiasticum, reuocare, quæ verba sunt ibi posita ad vim rationis responsionis mox supra factæ, sub illis verbis, taliter respondemus, &c. Quod colligitur tū ex illa dictione, enim, dum dicitur, *auctoritates enim præmissæ licet diuersæ sint, non tamen aduersæ, cum aliud sit alienare, &c.* tum ex illa dictio-5 ne, *cum*, quæ † quando adiicitur verbo præsentis temporis, vt in illo text. ponitur caussatiue, & accipitur, pro, quia, *Bart. in leg. 1. sub num. 8. & in l. demonstratio. §. quod autem, sub num. 9. ff. de condit. & demonstra. & est text. in cap. cum quis. §. codicillis. de leg. 3 an ca. 2. in fin. de consuet. in clem. testibus, in fine, & ibi gloss. Card. & alii, de testibus.* Igitur ratio decisionis illius text. cur solus consensus Episcopi, absque consensu capituli sufficiat, consistit in eo, quod non agitur de alienatione rei ecclesiasticæ, sed de reuocatione ad vsum ecclesiasticum rerum a laico detentarum, quo casu procedit auctoritas Diui Hieronymi, qua Monachi nitebantur. Ergo vult ibi text. quod quando ageretur de alienatione rei ecclesiæ, tunc esset locus auctoritati Leonis, quam capitulum allegabat, & consequenter haberet locum dispositio cap. *sine exceptione 12. q. 2.* Et sic esset necessarius consensus vtriusq; tam Episcopi quam capituli. ¶ Quoad tertiam difficultatem, an contraria opin. quod scilicet requiratur con-6 sensus capituli, sit de iure verior, Domini † firmarunt, illam veriorem esse. Moti, ¶ In primis *ex cap. fin. de pact. lib. 6.* vbi priores vel guardiani cum consensu tamen sui conuentus, possunt facere pacta cū rectorib. parochialium, super iuribus parochialibus, quæ pacta obseruanda sunt, etiā si desit cōsensus magistri, vel ministri, vel prioris generalis seu prouincialis, approbatio capituli generalis, aut prouincialis, ac etiam confirmatio Apostolica. Quod autem ibi requiratur consensus conuentus, clare ostenditur ex illis verbis, *de suorum conuentuum consilio & assensu.* Et voluerūt ibi Gemin. *in decimo notab.* Franc. *in vltimo notab.* clarius Anchar. *in sexto notab.* dicens, in pactis præsidentis collegio requiri consilium & consensum collegiatorum. Et But. *num. 6.* inquiens pacta prælatorum valere, dummodo de suorum conuentuum consilio & assensu inita fuerint. Quod etiam ibi agatur de pactis, per quæ fit reditus ad ius commune, patet ex illis verbis, *super iuribus parochialibus.* Si enim pacta, de quibus ibi, sunt inita super iuribus parochialibus, ergo super iuribus spectantibus de iure communi 7 ad parochum, cum † iura parochialia consistant in cura animarum parochianorum, in exhibitione sacramētorū, in iure funerandi, in decimis, primitiis, & oblationibus, quæ omnia rectoribus parochialium de iure cōmuni competunt. *Docto. & præcipue Abb. num. 2. ad rub. de paroch. Goffred. & Hostien. in eorum summa, titul. de paroch. vterque. num. 2.* Vnde cum fratres Prædicatores, vel minores, vel alij mendicantes recusarent seruare pacta inita super iuribus parochialibus, sequitur, illa fuisse ad fauorem Rectorum parochialium, & sic per ea factum fuisse reditum ad ius commune. ¶ *Secundo*, pro hac opin. est text. *in cap. cum dilectus. de relig. do-8 mibus.* vbi † Abbas sine consensu sui conuentus nō potuit renuntiare priuilegio exemtionis a iurisdictione Episcopi: & sic licet ibi simus in casu, in quo fit reditus ad ius commune, requiritur tamen consensus capituli, vt voluit ibi gloss. *in verbo, repromisit. Innocent. sub eodem verbo. Card. quæstio. 4. Butr. num. 6.* Et Abb. *numer. 6. & 7.* inquiens, quod Docto. hoc sequuntur. Et quatenus text. fundat se in fraude, intelligitur respectu censurarum, quas Pont. mandat annullari. Nam illa verba, *cum fraus & dolus ei patrocinari non debeant*, sunt redditiua rationis, cur Papa mandat iudicari illas sententias non tenere: siquidem ibi principaliter agitur de reuocatione censurarum, incidenter vero præsupponitur nulla renuntiatio priuilegij exemtionis tanquam facta sine consensu capituli: & hoc sibi volunt verba illa *præter fratrū suorum assensu.* Vnde si circumuentio & fraus nedum ad inualiditatem sententiarum, sed etiam renuntiationis priuilegij exemtionis esset referenda, vtique legislator aliter loquutus fuisset, nempe, iudicis illas sententias & repromissionem non tenere. Cum igitur fraus referatur solum ad sententias, & non ad repromissionem, sequitur, sententias tantum annullari ex fraude, repromissionem vero intelligi nullam ex defectu consensus capituli. ¶ *Tertio*, pro eadem opin. est textus clarus *in capit. venissent, de institut.* vbi Archidiaconus cum iuramento renuntiauit concessioni institutionis personarum & custodiæ ecclesiarum vacantium factæ quibusdam Archidiaconis suis prædecessoribus; deciditur ibi, quod si concessio non fuit personalis, sed realis, renuntiatio ipsius concessionis, vel iuris, vel vtilitatis tribuit Archiepiscopo, cui fuerat renuntiatum, & tamen illa institutio personarum, & custodia ecclesiarum vacantium de iure communi ad Archiepiscopum spectabat. Et sic ibi est casus, quod concessionis renuntiatio etiam iurata, per quam fit reditus ad ius commune, nocet Prælato renuntianti ob suum iuramentum, non autem eius ecclesiæ, cum † factum Præ-9 lati non præiudicet ecclesiæ, *vt per gloss. ibi, in versic. abiurasse. Card. num. 9. Butr. num. 35. Imo. numer. 23. Abb. numer. 14.* Imo nec etiam ipsi Prælato præiudicabit, quando † eius præiudicium est inseparabile cum præ-10 iudicio ecclesiæ: tunc enim iuramentum Prælati nedum ecclesiæ, sed nec etiam sibi præiudicabit, cum propter connexitatem præiudicij non possit iuramentum seruari sine interitu salutis æternæ, *vt per Butr. ibi. num. 32. versic. videte. solutio gloss. est veriss. ma. Imo. num. 22. versic. & secundum prædicta. Abba. numer. 16. versicul. vnde Dominus Anton. & num. 18.* ¶ *Quarto*, accedit etiam textus *in dict. cap. cum Apostolica, vt supra*, inductus & ponderatus: sumus enim in alienatione rei Militiæ, cum renuntiatio priuilegii Leonis inducta per concordiam anni 1553. sit alienatio iurium competentium Militiæ vigore dicti priuilegii, vt per se patet. ¶ Postremo præmissa cōprobantur ex regu. *id quod nostrum*, reg. *alteri per alterum*, & aliis regulis, rationibus, & argumentis deductis hic per Do. Calandrum, quæ valde placuerunt Dominis, qui eo magis in hanc sententiam iuerunt, quod alienatio rerum ecclesiæ est omni iure prohibita, & non potest fieri, nisi ex iusta caussa, & cum debitis solemnitatibus; idcoque Dominis durum † vide-11 batur, fauorem reditus ad ius commune posse præualere fauori ecclesiæ. ¶ Circa vltimam difficultatem Domini ad communem opin. multas considerarūt limitationes. ¶ Et in primis placebat aliquib. ex Dominis limitatio tradita per Sebast. Sap. *in addit. ad Abb. in d. ca. venient. nu. 22. in fi. addi.* vt † scilicet non procedat, quando 12 fit reditus ad ius commune quoad aliquos: sed locum habeat, quando reditur ad ius commune quoad omnes, per text. secundum communem intellectum, *in ca. cum omnes,*

omnes, de constit. Et hoc idem voluit Paris. *in d. c. veniens, nu. 16. circa med. versic. quoad vltimum.* ¶ Secundo, nonnulli ex Dominis existimabant, posse communem limitari, vt non habeat locum, quando consensus capituli requiritur non solum pro solemnitate actus, sed etiam pro 13 proprio interesse ipsius capituli, quia † de eius particulari præiudicio agitur, vt accidit in casu nostro: tunc enim proprium interesse & præiudicium debet aliquid operari, & ad id dicebant facere rationes Bald. *consil. 1. lib. 1.* Et posse consensum alicuius requiri, seu interuenire æqualiter tam pro solemnitate actus, siue pro fauore publico, quam etiam pro commodo & fauore priuato ipsius consentientis, voluit Ang. *consil. 88. num. 3. versic. secundo præmitto. Socin. consil. 23. nu. 19. in fine. versic. aliquando & tertio. lib. 4. Tiraq. de legib. connub. glos. 6. num. 41.* ¶ Tertio, quidam ex Dominis declarabant communem non procedere, quando agitur de auferendo ius quæsitum & radicatum seu incorporatum. Moti tum ex decis. Put. *263.* 14 *lib. 2.* vbi radicatio † seu incorporatio iuris quæsiti æquipollet iuri communi, tum ex dicto Neuiz. *in sua sylua, lib. 6. num. 26.* dicentis post Roch. de Curt. *in cap. cum accesse-* 15 *rint, fol. 10. de constit.* † materiam reditus ad ius commune non esse fauorabilem, quando quis priuatur iure suo. Accedit, quod radicatio & incorporatio adeo efficax est, 16 vt conuertat lucrum in damnum: lucrum enim † quæsitum & radicatum & incorporatum pro damno reputatur, *l. cum te. & ibi Cyn. & Bald. C. de donat. ante nupt. Bal. Ang. Imol. Alexand. & Ias. in l. non amplius. §. primo, de leg. 1. Alexan. consil. 89. num. 13. consil. 169. nu. 14. lib. 2. & consil. 203. ad fin. lib. 6. Dec. in l. iuris ignorantia, num. 8. C. qui admit. & consil. 260. in fin. Paris. consil. 19. num. 244. lib. 2. Calcan. consi. 7. num. 36. versic. quantum. Sarnen. de iure quæsit. non tollen. quæst. 1. fol. 29. versic. quia proprie damnum,* subdens, perdere lucrum non radicatum non esse damnum sentire, & ius non radicatum facile tolli. ¶ Ius autem priuilegii Leonis fuisse Militiæ non solum quæsitum, sed etiam radicatum & incorporatum, constat ex insertione & descriptione ipsius priuilegii in libro actuum capitularium Militiæ, vt in terminis per Card. *in cap. 2. num. 4. q. 12. de feud.* ¶ Quarto, videtur cessare in casu nostro, in quo ius commune non est elisum, sed exstinctum, quo 17 casu † res non reuertitur ad naturam suam: quoniam §. *pactus ne peteret. l. si vnus. ff. de pact.* vnde hæc propositio colligitur, non loquitur in iure sublato, vel exstincto, sed in iure eliso, vel diminuto. Ita illum text. post Martin. Sillym. intelligit Iacob. Butr. *in authent. quas actiones, prope fin. versicul. sed D. Martinus. Petr. de Bellapert. ibi, colum. 2. in fine, versicul. sed ponamus, & colum. sequent. Cyn. quæst. vlt. num. 8. Alberic. num. 2. versic. in eadem gloss. Bald. num. 5. in fine. Castrens. num. 9. versic. Doctores tamen dicunt. Ias. nu. 29. C. de sacrosanct. eccles. Bart. in dicto §. pactus ne peteret, in fine. & ibi Bald. pariter, in fine. Fulgos. num. 22. versic. in glossa fin. & Iacob. de sancto Georg. ad fin.* Et ratio diuersitatis secundum Doct. & præcipue Bald. in dicta authent. *quas actiones*, est, quia ius elisum durat in essentia, licet cesset in effectu. Vnde cum in eo sint reliquiæ, facile fit reditus ad ipsum: sed in iure exstincto & sublato nullæ sunt reliquiæ, *l. prima, in princip. C. de lat. liber. tollen.* ideo impossibilis est reintegratio vel reuersio ad illud, *dicto §. pactus ne peteret. versicul. sed si pactum conuentum.* Et ius commune dicitur tolli vel exstingui per simplicem clausulam, *non obstante*, positam in priuilegio, vt voluit Petr. de Bellapert. *in dicta authent. quas actiones, colum. secunda, in fine.* vt per generalem clausulam, *non obstante aliqua lege in contrarium disponente*, vt per Alberic. & Castrens. *in dicta authent. quas actiones. Bald. & Iacob. de sancto Georg. in d. §. pactus ne peteret.* Sed in priuilegio Leonis, adest clausula generalis, *non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscunque, vna cum clausulis, pro expressis.* Merito &c. ¶ Quinto, addebam ego communem limitari in casu nostro ob clausulam, *decreti irritantis*, positam in priuilegio Leonis. Fauor enim reditus † ad ius commune cessat in casu, in quo adest clausula *decreti irritantis*, vt per Brun. *de for. fol. 58. colum. 4. in fine. versi. ceterum ad hanc limitationem*, motus ex his, quæ post alios tradit Ias. *in l. omnium, num. 10. iuncto num. 7. versic. limita tamen. C. de testamen.* Nam *num. 10.* firmat, statuentes non habentes facultatem statuendi posse statutum alias a superiore confirmatum reuocare, quando fit reditus ad ius commune, & sic facultas reuocandi tribuitur per reditum ad ius commune, & tamen superius *numero 7. versic. limita tamen*, post alios concludit, stante clausula *decreti irritantis*, posita in confirmatione statutorum a Principe facta, non posse statuentes reuocare, etiam si alias haberent facultatem libere statuendi. ¶ Vnde stante falsitate communis opin. quæ nullo modo probatur *in dicto cap. cum apostolica*, & stante veritate contrariæ sententiæ & iuribus & rationibus prællegatis, & stantibus etiam præmissis limitationibus ad communem, Domini concluserunt, consensum capituli Militiæ fuisse necessarium ad præiudicandum sibi per concordiam anni 1553. etiam si per eam fiat reditus ad ius commune. ¶ Reseruarunt tamen particulariter videndum, an simus in magno, vel modico præiudicio.

18

CANTVCCII.

Caurien. siue nullius iurisdictionis. Lunæ, 4. Iunii. 1576.

SVMMARIA.

1. *Genitiuum denotat dominium & proprietatem.*
2. *Seruitutem nemo patitur habere in re propria.*
3. *Priuilegiatus super non solutione decimarum intelligitur in propriis bonis, non in alienis.*
4. *Priuilegium Militiæ Cisterciensium est personale, non reale.*
5. *Coloni vel censuarii cõmendarum tenentur ad decimas.*
6. *Priuilegium exemtionis decimarum dicitur reale, quãdo eximit terras seu prædia.*
7. *Datum vel remissum præsumitur potius ex caussa, quæ minorem iactationem continet, quam alia.*

DECISIO XXIII.

PRoposui caussam die Lunæ, 4. Iunii, 1576. super eo, quod Domini in vltima positione reseruarũt, an scilicet stante priuilegio Leonis Decimi, & concordia anni 1553. constet de magno, vel paruo præiudicio Militiæ in casu, & ad effectum, de quo agitur. Et pro parte Militiæ fuit data scriptura continens simul & seriatim septem particulas, siue capita tam priuilegii, quam concordiæ. Ex quibus hinc inde collatis, Militia prætendebat multiplex, & graue præiudicium colligi. Sed postea ipsamet Militia restrinxit se ad primum caput, in quo agitur de decimis, super quo Domini dixerunt, constare de magno præiudicio Militiæ, quia cum Militia vigore priuilegii esset exemta a prestatione decimarũ, cumq; postea vigore concordię teneretur ad solutionem decimarum de agris, & patris commendarum Maiorga, Pietrabuona, Herrera, Salor, Sparagal, & Santo Antonio pro tertia parte, & sexta parte respectiue citra, & vltra flumen Salor, vt continetur in concordia *cap. duodecimi*, non potest negari, quin Militia ex huiusmodi solutione tertiæ, & sextæ partis decimarum magnum patiatur præiudicium. ¶ Non obstant deducta pro parte Episcopi. ¶ Et in primis non obstat, quod concordia *cap. duodecimi*, non loquitur de terris propriis ipsarum commendarum, sed de terris aliorum exsistentibus in locis, & territoriis commendarum. ¶ Quia patet responsio ex verbis subsequentibus eiusdem cap. duodecimi, dum dicitur, *ita tamen, quod in eo, quod attinet ad decimas Commendarum de Pietrabuona, & Maiorga, remaneant, exsistantque in eodem statu, in quo ad præsens exsistunt.* Vnde cum Pietrabuona, Maior-

ga vocentur commendæ, & excipiantur ex septem locis superius enumeratis, sequitur, vt reliqui quinq; loci sint commendæ, cum exceptio sit de regula, & cum ibi dicatur ad decimas commendarum, satis apparet, cōcordiam loqui de decimis propriis commēdarum propter † illum genitiuum, *commendarum*, qui denotat dominium, & proprietatem, *ad not. in rub. ff. de nou. oper. nunt.* ¶ Secundo, non obstat, quod in concordia *c. 13.* ordinetur, quomodo debeant colligi & percipi dimidiæ in locis oppidis commendarum. Et sic præsupponitur, commendas habere in suis territoriis oppida & loca, & sic videtur comprehendi decimæ prædiorum incolarum dictorum oppidorum & locorum. Nam respondetur, tum quia ex eo quod commendæ habeant oppida & loca, non infertur, nec sequitur, vt comprehēdantur decimæ prædiales oppidanorum. Tum quia, *in d. cap. 13.* habetur relatio ad decimas superius expressas, dum dicitur, *item in quantum ad recuperādum dictas decimas*, ponderando dictionē, *dictas*, q̃ est relatiua præcedētium: sed superius, videlicet, *in c. 12.* solum de decimis agrorum, & pratorū pertinentium ad commendas dictum fuit, vt mox deduximus. Merito &c. ¶ Tertio non obstat, quod ex oppidis & locis commendarum tam Commendatores, quam Episcopus & Capitulum pro eorum ratis percipiunt decimas, & sic quod terræ, ex quibus decimæ percipiuntur, non sunt cōmendarum, quia si essent illarum, vtique Commendatores non perciperent decimas ex terris propriis, cum in † re propria nemo seruitutem habeat, *l. in re communi. ff. de ser. vrb. præd.* Et in terminis decimarum tradit Vital. *in Clem. 1. nu. 83. de decim.* Si quidem respondetur. ¶ In primis negando, Commendatores non percipere decimas ex terris propriis, cum ipsi percipiant, seu potius retineāt duas ex tribus, & quinque ex sex partibus decimarum agrorum & pratorum commendarum respectiue citra & vltra flumen Salor. Deinde respondetur, Commendatores non percipere seu retinere duas ex tribus, & quinque ex sex partibus respectiue, *vt supra*, iure decimarum, cum (*vt modo diximus*) decimæ tanquam seruitus non cadūt in re propria, sed dicuntur percipere seu retinere vigore concordiæ, & sic non dicuntur pertinere ad eos vt decimæ, sed dicuntur habilitati vigore concordiæ, vt ad illas non teneantur. Nam † ad priuilegiatos super non solutione decimarum non dicuntur proprie & legitime pertinere decimę, sed dicuntur priuilegiati, vt ad eas non teneantur, cum in re propria nemo seruitutem habeat. Ita in terminis declarat Vital. *dicta Clement. 1. num. 82. & 83.* ¶ Quarto & vltimo non obstat, quod Commendatores semper locant terras commendarum, & tradunt aliis excolendas, & † priuilegium Cisterciensium Militiæ communicatum est personale, nō reale, vt in terminis est decis. Put. *465. alias 519. incip. eadem die in vna Burgen. decimarum, Orad. decis. 185. in caussa Burgen. decimarum, 12. Decembris, 1567.* Et sic † coloni vel censuarii Commendatorum tenentur ad decimas, *gloss. in Clemen. 1. in verbo, excolendas, in fin. de decim. & ibi Card. num. 22. vers. quoad colonos. Abb. num. 10. Anch. num. 6. vers. si vero sunt coloni. Imol. num. 14. & Vital. num. 29. Soc. consil. 93. num. 5. versic. vnde dicit, lib. 3. Put. & Orad. vbi supra.* Et concordia hoc casu non præiudicat priuilegio, cum remissio decimarū contenta in concordia pro duabus & quinque partibus respectiue, (vt supra) non sit personalis, sed realis, & sic transit ad colonos seu censuarios, *vt per Doct. in d. Clem. 1.* ¶ Præterea respondetur, negando prædictam remissionem esse realem, cum ex verbis concordiæ nō possit colligi, an sit realis vel personalis: nam *in cap. 12.* dicitur, *Episcopus & ecclesia Caurien. habeant & percipiant tertiam partem de omnibus*, &c. Item paulo post dicitur, *percipiant sextam partem de agris*, &c. & in cap. 13. dicitur, *ad recuperandum partem sibi attinentem de decimis*, &c. item postea dicitur, *ad recuperandum & recipiendum dictas decimas.* Ex quibus verbis non potest colligi remissio realis respectu terrarum seu prædiorum, sed solum respectu fructuū siue decimarum. Tunc autem esset remissio realis transitoria ad colonos seu censuales, quando respiceret ipsas terras seu prædia: tunc enim † priuilegium exemtionis decimarum dicitur reale, quando eximit terras seu prædia, vt dicunt glos. Card. Abb. Imol. Anch. Vital. & alii, *in d. Clem. 1. Abb. in cap. ex parte, num. 5. de decim. & consil. 9. in 2. dub. lib. 1. Rot. decis. 4. de priuileg. in antiq. Bisignet. decis. 1. de decim. Ruin. consil. 157. num. 9. lib. 3. Fed. de Sen. consil. 111. colum. 4. vers. item quæritur. Rimin. iun. consil. 26. nu. 29. & 45. & consil. 68. nu. 33.* Et de communi testatur Soc. *consil. 268. ante num. 1. lib. 2.* ¶ Præterea in dubio prædicta remissio non debet censeri realis, sed potius personalis, tanquam minus præiudicans Episcopo: quia † id, quod datur siue remittitur, pręsumitur datum vel remissum potius ex ea caussa, quæ minorem iactationem continet, quam ex alia, vt post Butr. *cons. 65. ad fi.* voluit Aym. *consil. 106. num. 11.* Vnde stantibus præmissis apparet, colonos seu censuales Commendatorum teneri ad solutionem decimarum etiam inspecta concordia, & hoc casu nullam esse differentiam inter concordiam & priuilegium. Ergo in casu, in quo Commendatores terras commendarum suis sumtibus colerent, & sic quando intrat priuilegium & concordia, vtique per concordiam fit magnum præiudicium priuilegio, cum ex priuilegio Militia sit exemta in totum a solutione decimarum: ex concordia vero non in totum, sed solum quoad duas ex tribus, & quoad quinque ex sex partibus respectiue, *vt supra.*

CANT V C C I I.

Terdonen. fructuum. Die Merc. 27. Iunii. 1576.

SVMMARIA.

1. *Nullitas impetrationis potest opponi etiam in caussa fructuum.*
2. *Dictio, nullatenus, importat nullitatem actus ipso iure. Item vim decreti irritantis. num. 4.*
3. *Nullitas vbi inducitur ipso iure, operatur etiā respectu fructuum.*
5. *Decretum irritans afficit omnia, quæ sequuntur, ita vt nec effectum, nec iuris fomentum habeat.*
6. *Fructus accessorii ad rem peti non possunt, si nec res principalis peti potest: secus si non sint accessorii.*
7. *Regula de subrogandis habet locum in gratia, si neutri, non solum obtenta simul cum gratia subrogationis, sed etiam principaliter & de per se.*
8. *Gratia, si neutri, solet per se principaliter intentari.*
9. *Sententia lata contra regulam de triennali, non est nulla, sed contra ius partis.*

DECISIO XXIV.

QVoad primam partem dubii Domini concluserunt, in caussa fructuum heredes Iulii posse dare de † nullitate impetrationis Gregorii, eique obstare regulam de subrogandis. ¶ Moti primo, ponderando illam dictionem, *nullatenus*, quæ † importat nullitatem actus ipso iure, *gloss. in authent. si qua mulier, in verbo, nullatenus, per illum textum, C. ad Velleia. quam sequuntur Cardin. in cap. super literis. numero 5. in fine. & ibi Barbat. numero 82. versic. item etiam, de rescript. & alii quamplurimi congesti per Tiraquel. in l. si vnquam, in versic. reuertatur, num. 95. Cod. de reuocan. donat. quibus additur Grammat. consil. 3. num. 12. in consi. crim.* Et † vbi nullitas inducitur ipso iure, operatur etiam respectu fructuum, *gloss. in §. 1. in verbo, immunere, in fin. & ibi Iacob. de Beluis. Bart. & Angel. in authent. de incest. nupt. Io. m. And. Anchar. Gemin. Franc. & alii in c. felicis. §. nullus, de pœn. lib. 6. cum aliis citatis per Tiraquel. in d. verbo, reuertatur, num. 268.* Vnde cum in casu nostro gratia, *si neutri* Gregorii sit nulla ipso iure, sequitur vt huiusmodi nullitas operetur etiam respectu fructuum. ¶ Secun-

¶ Secundo, ponderando eandem dictionem, *nullatenus*, 4 quatenus † habet vim decreti irritantis, vt post Butr. tradit Imol. *in Clem. prima, num. 20. versicul. ex hoc nota. & ibi Card. in §. si quis autem, sub num. 6. & Vital. num. 9. de sequest. poss. & fruct. Iaf. alios allegans in l. scriniarios, num. 9. C. de testament. milit. Tiraquel. in d. verbo, reuertatur, num. 95. prope fin. versic. ex quibus. Grammat. d. consil. 3. num 13. late Felyn. in c. ex literis, nu. 7. in 5. casu, de constitut.* Et de-5 cretum † irritans afficit omnia, quæ sequuntur ita, vt nec effectum, nec iuris fomentum habeant, *cap. si eo tempore. & ibi not. de elect. lib. 6. Cassad. decis. 1. nu. 7. de restitut. spoliat. Sarnen. in reg. de triennal. q. 49. num. 3.* Imo habet oculos retro, operatur nullitatem ab initio, reddit sententiam nullam, impedit exsecutionem rei iudicatæ, *vt per Cassad. super regul. decis. 12. num. 4. 5. 6. & in fine. Sarnen. in regul. de annal. quæst. 5. prope fin. Ioan. Paul. decis. 54. Achil. decis. 385.* ¶ Vnde stante in casu nostro decreto irritante ob illam dictionem, *nullatenus*, non potest pro parte Gregorii vis fieri in sententia pro eo lata, neque in re iudicata, in quam illa transiuit. ¶ Tertio, quia quãdo non 6 potest peti res principalis, tunc † nec etiam fructus peti possunt, dummodo sint ad eam omnino accessorii, licet secus, quando non essent omnino accessorii, sed possent principaliter, sicut res ipsa, peti, *vt per Abb. in c. aduersario. sub nu. 12. ante med. de except.* ¶ Sed in casu isto, stante regula, *de subrogandis*, beneficium peti non potest, merito nec etiam fructus, cum sint ad illud omnino accessorii. ¶ Quarto, quoniam sententia lata ad fauorem Gregorii transiuit in iudicatum quoad beneficium, non simpliciter, sed secundum quid, hoc est, quoad beneficium per se tantum consideratum, non autem quatenus ex eo infertur ad fructus: nam hoc respectu sententia, nec etiam quoad beneficium dicitur transiuisse in iudicatum, idque tum ob rescriptum fel. rec. Pii Quinti, qui sub illis verbis, *dummodo nulla alia præter dictam exceptionem obstet*, intelligitur præseruasse heredibus Episcopi omnes alias exceptiones præter narrata in memoriali, tum propter decretum Rot. decernentis, Gregorium debere quoad fructus & expensas litis consentire appellationi per dictos heredes a d. sententia interponendæ, quemadmodum postea die sequenti consensit: alioquin si dicti heredes non possent dare de nullitate impetrationis Gregorii & obiicere regulam *de subrogan.* vtique nihil operarentur præseruatio Pii Quinti, decretum Rotale, & consensus Gregorii. Vnde respectu fructuum & expensarum litis beneficium dicitur deductum in causam appellationis, & per consequens hoc respectu nulla adest res iudicata etiam quoad beneficium. ¶ Quantum ad secundam partem Domini dixerunt, regulam *de 7 subroga.* habere locum in gratia, *si neutri*, non † solum obtenta simul cum gratia subrogationis, & sic accessorie ad illam, sed etiam principaliter & de per se impetrata. Et moti sunt, ¶ Primo, quia verba reg. sunt generaliter & indistincte concepta, *l. 1. §. generaliter, de leg. præstand.* Secundo, quia copula, *&*, posita in reg. inter subrogationem, & gratiam, *si neutri*, æque principaliter copulat. Tertio, quia militat eadem ratio odii contra impetrantes 8 beneficia viuentium. Quarto, quia † gratia, *si neutri*, solet per se principaliter impetrari, vt bene deducunt informantes pro parte D. Francisci. ¶ Non obstant deducta pro parte Gregorii, quia ex supradictis patet illis responsio. Quantum ad decis. Achil. primam, de re iudicat. respondetur, illam non applicari casui nostro, quia ideo ibi 9 Domini dixerunt, † sententiam latam contra reg. de triennali non esse nullam, sed contra ius partis, quia licet esset datum de regula & esset probatus possessor, tamen poterat esse, quod iudex alia ratione motus fuerit, & non esset locus reg. vt expresse ibi dicitur, quod cessat in casu nostro, cum iam resolutum fuerit esse locum reg. de subrogan.

CANTVCCII.

Dertusen. onerum sacristiæ. Die Mercurii, 20. Iunii. 1576.

SVMMARIA.

1 *Ecclesiæ fauore latissima fit interpretatio.*
2 *Antiquitas oritur ex verbis generalibus.*
3 *Dispositio l. hac adiectio. ff. de verb. signif. quomodo intelligatur.*
4 *Suppleri illud dicitur, quod deest.*
5 *Dictio, plus, denotat quamcunq; summam, vt saluetur mens legis vel statuti.*

DECISIO XXV.

QVoad primam partem dubii, Domini dixerunt, Sacristam teneri vigore constitutionum editarum de annis 1181. & 1283. non solum ad reparationem, sed etiam ad noui operis constructionem. Et moti sunt Domini, ¶ Primo, ex verbis primæ constitutionis ibi, *cum tali conditione, quod Sacrista teneat in perpetuum bene condirectam, & honorifice coopertam de tegulis*, &c. Si enim Sacrista debet tenere ecclesiam bene condirectam, ergo debet eam tenere cum choro, alioquin ecclesia sine choro non diceretur bene cõdirecta. Nec potest ex istis verbis colligi, Sacristam teneri solum ad reparationẽ, & non ad noui operis constructionem: nam licet verum sit, ex huiusmodi verbis deprehendi, Sacristam non obligari ad constructionem nouę ecclesię, sed ad eius reparationem, nihilominus cum debeat tenere ecclesiam bene condirectam, negari non potest, quin teneatur facere omnia opera, & sic etiam noua, quæ spectant ad statum ecclesiæ bene condirectæ. ¶ Secundo, ex illis verbis, *honorifice coopertam totam ecclesiam de tegulis*. Si .n. Sacrista adstringitur honorificam tenere partem exteriorem & superiorem ecclesiæ, quæ minus videtur, & in qua honorificus status minus requiritur, quanto magis debet honorificũ tenere chorum, qui est pars interior ecclesiæ, quæ omniũ oculis subiicitur, & quæ maiori indiget honorificentia. ¶ Tertio, ex verbis secundæ constitutionis ibi, *ad faciendum per eundem Sacristam opera, quæ circa ecclesiam necessario fuerint facienda.* Nam cum illud verbum, *opera*, sit a constitutione indefinite prolatum, debet intelligi vniuersaliter de quibuscunque operibus, & sic etiam nouis: & tanto magis, ꝙ fauore † ecclesiæ latissima fit interpre- 1 tatio, *vt inquit Bald. consil. 107. quod ista donatio, ante fin. lib. 2. per text. in l. locus, in princ. ff. de vsufruct. l. sunt personæ. ff. de relig. & sumt. fun. & §. illud in Authent. constit. quæ de dignit. sequitur Tiraquell. de priuil. piæ caussæ. priuil. 101.* Et prædicta absque dubio procedunt, stantibus declarationibus subsequutis, quæ licet in hoc dubio non præsupponantur, tamen Dominis visæ sunt iustissimæ, & si adhuc factæ nõ fuissent, deberent ita fieri, nec dici possunt additiones, siue suppletiones, quia sunt vere, & proprie declarationes declarantes tam verba primæ constitutionis ibi, *bene condirectam ecclesiam*, quam verba secundæ constitutionis ibi, *opera, quæ circa ecclesiam*, &c. Quæ verba, cum sint generalia (plura sunt enim, quæ pertinent ad tenendam ecclesiam bene condirectam, & plura sunt opera, quæ circa ecclesiam fiunt) merito dicuntur ambigua, cum † ex verbis generalibus ambiguitas oriatur, *l. in 2 tradenda. in princip. ff. commun. prædior. Oldrad. consil. 81. num. 5. versicu. sed ist. a generalis. consil. 133. num. 3. Signorol. consil. 209. num. 9. in fine. Aym. consil. 70. num. 20. & in responso pro genero. nu. 97.* ¶ Nec obstant deducta pro parte Sacristiæ, quia vel ex supradictis tolluntur, vel responsione non indigent. ¶ Ad illud vero, quod dicitur, verba secundæ constitutionis obligantis Sacristam ad complementum, quatenus scuta 40. non sufficiant, debere intelligi de modico pluri, *iuxta † l. hac adiectio. ff. de ver- 3 bor. signific.* multipliciter respondetur. ¶ Primo, ex declarationibus subsequutis volentibus, Sacristam teneri in totum ad omnia, & singula opera, & etiam ad nouum

chorum, quæ non possunt fieri cum modico pluri vltra summam scutorum 40. ¶ Secundo respondetur, nos non esse in casu *d.l.hac adiectio.* non enim in secunda cōstitutione dicitur, quod si 80. masmodinæ non sufficerent, teneatur ad plus, sed dicitur, teneatur facere complementum, quod quidem continet totam illā summam siue modicam, siue magnam, quæ deest 80. masmodinis, 4 quæ non sufficiunt pro operibus faciendis, cum † suppleri dicatur, quod deest, *c.p.q. in princ.* ibi, dicitur suppleri, quod deest, *ff. de sponsl. quia a* [illegible] ibi, supplet prætor in eo, quod legi deest, *ff. de præscri. verb.* Et tradit Dec. *consil. 423. num. 6.* ¶ Tertio respondetur, quod etiam si essemus in terminis *d.l. hac adiectio*, nihilominus illud plus, quod erit vltra 80. masmodinas, non debet referri ad modicam summam, sed ad quamcunque, ne fieret contra mentem secundæ constitutionis, quæ fuit, vt Sacrista teneretur in totum ad omnia, & singula opera circa ecclesiam necessaria, vt postea fuit declaratum, quo 5 casu ne fiat contra mentem legis, vel statuti, dictio, † plus, non modicam, sed quamcunq; summam denotat, vt post Iacob. de Rau. voluit Alberic. *de stat. libro primo, quæst. 72. nu. 2.* sequitur Eucrard. *in loc. ab absurd. post med. versic. hæc etiam singulariter dicit* [illegible] *in dicta l. hac adiectio. fol. 80. in fin. versicu. sexto* [illegible] *Menoch. de arbitr. cas. 145. num. 9.* ¶ Quo vero ad secundam partem dubii, videlicet, ad quam summam Sacrista teneatur, Domini arbitrati sunt, illum teneri ad medietatem fructuum, & redituum sacristiæ singulis annis vsque ad integram solutionem æstimationis noui chori, ita tamen, vt capitulum teneatur subire pro medietate onera, quibus sacristia subiicitur, & sic, vt vna medietas onerum, & emolumentorum sacristiæ spectet ad capitulum pro tempore prædicto, altera medietas ad Sacristam.

CANT VCCII.

Rauennaten. domus. Die Lunæ, 2. Aprilis. 1576.

SVMMARIA.

1. *Pœna, vt euitentur, multa admittuntur, quæ alias non admitterentur.*
2. *Prælatus iurans non alienare res ecclesiæ, si illas locauerit ad longum tempus, non incurrit pœnam periurii.*
3. *Alienationis appellatione venit etiam locatio ad longum tempus.*
4. *Dispositio l. fi. C. de iure emphyt. non habet locum in conductore ad longum tempus ex veriori.*
5. *Oblatio sola sufficit ad euitandam pœnam caducitatis, sed ad consequendam plenam liberationem a canone, requiritur etiam consignatio, & depositio.*
6. *Mandatum enunciatum in aliquo instrumento sufficit ad effectum excusandi a pœna caducitatis, & probandum recipientem esse procuratorem. & nu. seq.*
7. *Subscriptio alicuius partitæ, in qua quis narrat se procuratorem, excusat a pœna caducitatis.*

DECISIO XXVI.

Domini quoad primam partem dubii dixerunt, partitam, de qua quæritur, stante recognitione syndici medio eius iuramento, ad effectum euitandi pœnam caducitatis, ad quam nunc agitur, legitime recognitam fuisse, licet ad alium effectum secus esset: multa enim ad 1 effectum † euitandi pœnas admittuntur, quæ alias non 2 admitterentur. Et hinc est, quod † Prælatus, qui iurauit nō alienare res ecclesiæ, si illas locauerit ad longum tempus, non incurrit pœnam periurii. Quia licet sub prohi-3 bitione alienationis † rerum ecclesiæ veniat etiam locatio ad longum tempus, *vt in Clem. 1. & ibi Doct. de rebus eccle. non alienan.* nihilominus huiusmodi prohibitio intelligitur ad effectum inualiditatis locationis, non ad effectum incursus pœnæ, vt post Calderin. *in c. cum contingat. de iureiuran.* late firmat Didac. *lib. 2. variar. resol. c. 16. num. 2.* Et hinc est, quod die Lunæ, 20. Februarii, 1576. coram D. meo Seraphino in vna Roman. casalium, Domini tanquam veriorem, & benigniorem amplexi sunt opinionem eorum, qui tenent, † dispositionem, *l. final. C. de iure emphyteu.* 4 loquentem in emphyteuta, non habere locum in conductore ad longum tempus, ad effectum excludendi pœnam priuationis. Hinc quoque fit, quod ad effectum euitandi pœnam caducitatis sufficit sola oblatio, licet ad effectum consequendi † plenariam 5 liberationem a canone emphyteutico requiratur non solum oblatio, sed consignatio, & depositio, *ita Cyn. Iac. de Aret. Alberic. Bald. Ang. & Salycet. in l. 2. C. de iur. emphyt.* Vbi Ias. *sub num. 183.* inquit hanc esse communem, & post eum idem fatetur Negus. *de pignor. part. 5. membr. 3. num. 3.* Et eandem sequitur sententiam dicens illam cōmunem Socin. *cons. 111. in fi. lib. 4.* Accedit, quod licet magis communis opinio sit, iuramentum constituere in mora absque interpellatione, *vt late per Gabriel. lib.* [illegible] *de iureiur. conclus. 2. in princip.* id tamen non procedit ad effectum incursus pœnæ, ad quem effectum non sufficit iuramentum, sed requiritur interpellatio, *vt per Gozad. consil. 27. nu. 1*[illegible]. quod secuta est Rota in vna Perusin. pœnæ coram Blanchetto prima Martii, 1577. ¶ Quantum ad secundam partem dubii, Domini pariter ad eundem effectum excusandi a pœna caducitatis firmarunt † con-6 stare ex sufficienti mandato, & facultate Georgii ad recipiendas solutiones canonum. Et ad id facit decis. Cuma. *consil. 6. post princ. versi. item* [illegible] *in instrumento.* quem sequitur Curt. iun. *in authent.* [illegible] *in aliquo in fin. & ibi Cagn. num. 96. C. de eden.* videlicet, quod si in instrumento solutionis recipiens solutionem narretur procurator creditoris, [illegible] narratiua non sufficit fideiussori, vel alteri soluenti pro debitore ad recuperandum solutum ab eodem debitore, [illegible] *in d. auth. si quis in aliquo.* Facit tamen magnam præsumptionem, quod soluens noluerit iactare suum, [illegible] *de indebito. ff. de prob.* Ita in proposito narratiua [illegible] qui in subscriptione partitæ, de qua agitur, narrauit siue nominauit se procuratorem Abbatiæ Classen. magnam facit præsumtionem, quæ etiam si ad consequendam liberationem a solutione canonis non sufficeret, ad euitandum tamen pœnam caducitatis absque dubio sufficere debet, per ea, quæ supra diximus, & cessat omnis difficultas, stantibus verbis narratiuis Abbatiæ Classen. dicentis, Georgium, dum erat † syndicus 7 d. Abbatiæ, nullas accepisse pensiones a Presbyteris Boni Hiesu de anno 1569. *per ea quæ tradit Cassad. decis. 3. nu. 3. versic. si igitur. & nu. seq. de procurat.*

CANT VCCII.

In ead. Rauen. domus. Die Lunæ, 27. Maii. 1576.

SVMMARIA.

1. *Nota solutionis canonis referens se ad notas præcedentes, quæ non appareant, sufficit ad excusandam caducitatem.*
2. *Dictio, prout, referens se ad factum de præterito, quod consistit stat limitatiue, alias stat caussatiue.*
3. *Relatum si aliter reperitur, quam in referente, statur relato, & non referenti.*
4. *Interpretatio, & occasio qualibet etiam leuissima admittitur ad euitandum damnum, & præiudicium.*
5. *Clausula pacti de vlterius non petendo, posita in instrumento quietationis, in quo soluitur pars dotis, quomodo intelligatur.*
6. *Error etiam in facto proprio præsumitur ad euitandum damnum, & præiudicium.*
7. *Verba, prout apparet, in dubio cēsentur potius stare demonstratiue, quam restrictiue.*
8. *Interpretatio pro errore potius, quam pro caducitate capienda est ad excusandum a pœna caducitatis.*

DECISIO XXVII.

IN libro Presbyterorum Boni Hiesu reperitur nota solutionis canonis in hunc modum conscripta: *Die 18. Iulii, 1569. R.D. I*[illegible] *soluit suas pensiones per totum præsentem*

præsentem annum 1569 prout apparet vt supra. Et in præcedentibus notis conscriptis in eodem libro non constat de solutionibus canonum annorum, 1567. & 68. ¶ Dubitaui ego in vna Rauennaten. domus die Lunæ, 14. Maii, 1576. an d. nota, ex quo habet relationem ad notas præcedentes, in quibus non apparet de resolutionibus canonum annorum, 1567. & 68. dicatur sufficiens ad eandem caducitatem in casu, de quo agitur. Et quia Domini fuerunt varii, non potui capere resolutionem: [illegible] eodem dubio proposito die Lunæ, 27. eiusdē [illegible] Domini firmarunt, d. notam satis † sufficere ad [illegible] caducitatem, non obstantibus adductis pro [illegible] Abbatiæ, quæ ad duo tantum rediguntur. ¶ Al[illegible], quod clausula, *prout apparet,* si refertur ad ali[illegible] factum, quod est de præterito, tunc, si de eo con[stet], dictio, † *prout,* stat limitatiue, & restrictiue: si vero non constet, stat caussaliter, *ita Bar. in extrauag. ad reprimen. in verbo, prout, sub num. 2. sequitur Alex. consil. 46. nu. 9. versic. fortificantur hæc verba. lib. 1. Dec. consil. 63. num. 6. & in l. edita. num. 8. & in fin. & num. seq. C. de eden. Curt. iun. consil. 92. num. 10.* Sed in casu isto verba illa, *prout apparet, vt supra,* habent relationem ad factum preteritum, nempe ad solutiones canonum annorum præcedentium, & de hoc facto constat in notis præcedentibus, merito limitatiue, & restrictiue accipi debent. ¶ Alterum vero est, quod quando relatum reperitur, & in eo res aliter sese habeat, quam in referente, tunc † non attenditur referens tanquam erroneum, sed relatum ipsum, *ita Alexan. consil. 9. num. 12. prope fin. lib. 5. Dec. consil. 63. sub nu. 6. versic. & licet referens. in l. edita. num. 86. circa fin. in authent. si quis in aliquo. num. 40. in fin. C. de eden. in c. 2. sub num. 9. de rescript. & in c. quoniam Abb. in fin. de offic. deleg. Curt. iun. [consil.] 92. sub num. 10. Cagnol. in d. auth. si quis in aliquo. nu.* [illegible] ¶ Sed in inspectione notarum præcedentium, ad [quas] habet relationem nota, de qua agitur, apparet, pensiones annorum 1567. & 1568. solutas non fuisse. Merito [n]on illa tanquam per errorem facta, sed illæ debent attendi. ¶ Sed tamen his minime obstantibus, contrarium, vt dixi, conclusum fuit, præsertim ad effectum euitandi pœnam caducitatis. Pro qua conclusione ¶ In primis cōsideratur, quod nota, de qua agitur, in eo quod habet relationem ad notas præcedentes, potest intelligi, vt relatio fiat respectu solutionum canonis annorum 1565. & 1566. respectu vero solutionum canonis annorum sequentium nulla fiat relatio, cum de illis nulla facta [sit] mentio, sed stet nota simpliciter absque relatione, & [sic] nota non erit erronea, sed vera, & per consequens attendenda: tunc enim esset erronea, quando in ea expresse fieret mentio de solutionibus canonis annorum 1567. & 68. vt puta si dictum fuerit, *R. D. Vincentius soluit suas pensiones per annum 1567. & 68. & totum præsentem 1569. prout apparet, vt supra.* Nam tunc cum per inspectionem præcedentium notarum contrarium appareret, absque dubio esset erronea, & non deberet attendi. Et hæc expositio videtur probari, tum quia non est verisimile, partes voluisse habere relationem ad notas præcedentes respectu solutionum canonis annorum 1567. & 68. cum de [quib]us nulla appareret nota conscripta: tum † quia ad euitandum damnum, & præiudicium quælibet interpretatio, & occasio etiam leuissima admittitur, *vt per Tiraq. post alios in l. si vnquam. in verbo, donatione largitus. num. 208. C. de reuoc. donat.* Tum etiam ex his, quæ scribit Abb. *consil. 9. lib. 2.* quem sequitur Felyn. *in c. caussam, quæ. nu. 4. circa med. in 2. limit. vers. ad idem est elegans. de rescript.* videlicet, quod si in instrumento quietationis, † in quo soluitur pars dotis, ponitur in fine clausula pacti *de vlterius nō petendo,* non intelligitur de non petendo residuo dotis, [sed] de non petenda illa quantitate tunc soluta, cum clausula in fine posita debeat referri ad præcedentia, & non ad extranea, de quibus non est facta mentio: ita in proposito illa clausula, *vt supra,* debet referri ad notas præcedentes respectu solutionum canonis annorum 1565. & 1566. & non respectu solutionum canonis annorum sequentium, quia cum de iis nulla prorsus sit facta mentio, pro extraneis haberi debent. ¶ Secundo potuit esse, quod ille D. Vincentius per errorem passus fuerit addi particulam illam, *prout apparet, vt supra* putans in præcedentibus notis cōstare etiam de solutionibus canonis annorum 1567. & 68. quia potuit esse, quod non inspexerit notas præcedentes, cum alias si inspexisset, verisimiliter non permisisset huiusmodi particulam apponi, † & ad excludendum damnum, & præiudicium præsumitur error, etiam in facto proprio, vt per eundem Tiraq. *vbi supra sub num. 206.* ¶ Tertio illa verba, *prout apparet, vt supra,* cū simus † in dubio potius censentur stare demonstratiue, quam restrictiue, *Bart. in l. centurio. num. 39. & ibi I. s. num. 51. Ripa num. 173. de vulg. & pup. Dec. in c. quoniam Abbas. num. 14. versic. & in dubio. de offic. delega. consil. 324. nu. 4.* ¶ Quarto in dubio ad excusandum a pœna caducitatis potius capienda est interpretatio pro errore, quam pro caducitate, *ad tradita per Tiraquel. de retract. conuen. §. 4. gloss. 6. num. 29. & 30. optime Bero. consil. 149. nu. 12. & seq. lib. 1.* Et ex prædictis patet responsio ad allegata pro parte Abbatiæ.

CANTVCCII.

In ead. Rauennat. domus. Die Ven. 22. Iunii. 1576.

SVMMARIA.

1. *Mora sola emphyteutæ non soluentis canonem non sufficit ad inducendam caducitatem, sed requiritur etiam declaratio domini directi. ex communi.*
2. *Dictio, omnimodo, significat ipso iure, & habet vim decreti irritans.*
   Declaratur tamen, vt nu. seq.
4. *Declaratio domini, quod statim ipso iure sit locus caducitati, non requirit aliam iudicis sententiam, vel declarationem.*
5. *Ipso iure quæ inducuntur, ita intelliguntur, si is, ad cuius fauorem inducuntur, voluntatem suam declarauerit.*
6. *Inuestitura emphyteusis, licet dicat, vt ipso iure vel facto emphyteuta non soluens cadat, tamen intelligitur domino volente, & declarante.*
   Et procedit etiam in emphyteusi ecclesiastica. nu. 7.
8. *Conditio, sub qua pœna caducitatis imponitur, non est casualis, nec mixta, sed potestatiua, pendens a sola voluntate domini.*
9. *Retrotractio non fit nisi mediante æquitate.*
10. *Æquitas considerari non potest, quando agitur de incursu pœnæ.*
11. *Retrotractioni locus esse non potest, quando mora est purgata.*

DECISIO XXVIII.

Pro resolutione dubii a me propositi in vna Rauennaten. domus, die Vener. 22. Iunii, 1576. quod fuit an Georgius procurator, & syndicus Abbatiæ Classen. Dominæ directæ potuerit Presbyteris boni Iesu emphyteusis remittere caducitatem domus emphyteuticæ, ob non solutionem canonis per biennium ante declarationem d. Abbatiæ? Domini duas considerarunt difficultates. ¶ Prima fuit, an caducitas inducatur a die moræ, vel potius a die declarationis? ¶ Altera difficultas fuit, an declaratio retrotrahatur ad tempus moræ, nec ne? ¶ Quantū ad primam difficultatē Domini cōcluserunt, emphyteutam ob non solutionem canonis intra tempus a lege præfinitum, tunc † demum in pœnam caducitatis incidere, si Dominus directus declarauerit volūtatem suam, quatenus velit rem emphyteuticam haberi pro commissa, & deuoluta: & sic ad inducendam caducitatem non sufficit sola mora, sed requiritur etiam declaratio, *Bart. in l. 2. num. 2. & ibi Bald. [illegible] num. 2. Ang. [illegible] 4. Fulg. os. num. 3. & 4. Salyc. in 3 not. [illegible] in seq. C. de iure emph.*

Bart. in l. 1. in fin. ff. si ager vect. vel emphyt. petat. idem Bar. in au. h. qui rem. nu. 3. Bald. sub nu. 6. Castr. num. 4. circa med. Iacob. de sancto Georg. nu. 14. C. [illegible] nu. 24. C. de sacr. sanct. eccl. Imol. post Anch. in c. potuit. nu. 54. & ibi Bero. nu. 144. extra locat. Cuman. cons. 164. nu. 4. versic. quinimo etiam si hic esset emphyteusis. Abb. cons. 67. nu. 2. circa med. vers. [illegible] principaliter. lib. 2. Alex. cons. 173. num. 7. lib. 2. & cons. 113. nu. 2. lib. 4. Corn. consil. 115. nu. 1. lib. 1. Dec. cons. 130. nu. 5. versic. & ideo. & num. 6. & 7. consil. 185. num. 9 versic & est simile & consil. 206. nu. 8. & Rimin. consil. 389. nu. 48. & 49. lib. 2. Ruin. consil. 143. nu. 14. lib. 1. Paris. cons. 108. nu. 33. lib. 1. Tiraq. alios congerens in l. si unquam. in verbo, revertatur. nu. 10. de revoc. donat. Soc. iun. cons. 111. nu. 1. 2. & 3. & 10. & 11. lib. 2. Curt. iun. cons. 109. nu. 11. consil. 110. nu. 23. & cons. 149. nu. 3. vers. cum igitur. Cravet. consil. 212. num. 1. Nat. consil. 274. nu. [illegible] lib. 2. late Cassad. decis. 2. nu. 1. vers. requiritur tamen. nu. 3. in fin. & nu. 4. versi. post enim. & decis. 3. nu. 3. in fi. de locat. & conduct. Et hanc esse communem sententiam fatentur *Ias. in d. l. 2. num. 10 Dec. d. consil. 206. num. 8 Paris. d. consil. 108. nu. 33. Curt. iun. in praeal. consil.* ubi dixit etiam in hoc omnes convenire. Et illam esse aequiorem, veriorem, & communiorem opin. testatur Cassad. *d. decis. 2. nu. 3. in fin.* ubi in contrarium allegat solum Abb. *in d. cap. potuit. num. 14. versic. hanc opin.* Probatur autem haec communis conclusio *in d. l. 2.* ibi, *volens:* item ibi, *si Dominus*
2 *voluerit.* ¶ Nec obstat ibi dictio, *omnimodo*, quae † licet suapte natura sit praecisa, & significet, *ipso iure*, & habeat vim decreti irritantis, *ut late per Tiraq. in d. verbo, rever-*
3 *tatur. nu. 88. cum trib. seq.* nihilominus id † procedit, quando dictio, *omnimodo*, stat per se, & absolute: at secus quando habet secum adiunctam conditionem, *ut in d. l. 2 ibi*, sed omnimodo eo si dominus voluerit repellendo, ita ut secuta declaratione voluntatis Domini statim ipso iure
4 sit locus caducitati, nec † alia iudicis sententia, vel declaratio requiritur, *ut per Clar. in § emphyteusis q. 9.* Ubi post Butr. & Cepollam inquit hanc esse communem sententiam. Quinimo etiam si dictio, *omnimodo, in d. l. 2.* absolute staret absque illis verbis, *si dominus voluerit*, nihilominus requireretur declaratio voluntatis Domini, cum
5 † generaliter, quae ipso iure inducuntur, ita intelligantur, si is, ad cuius favorem inducuntur, petierit, & sic voluntatem suam declaraverit, *ut [illegible] me per Tiraq. in d. verbo, revertatur. num. 10. usque ad 17.* Idq; Domini in pluribus caussis tenuerunt. Et propterea etiam si in investitura
6 † dictum sit, *ipso facto, vel ipso iure cadat*, tamen intelligitur domino volente, & declarante, *ut per Bal. in l. [illegible] in fi. C. de revoc. donat. Corn. consil. 115. ante num. [illegible] lib. 1. Dec. consil. 138. nu. 6.* ¶ Confirmantur praemissa tum ex ratione Cassad. *decis. [illegible] num. 4* quod si caducitas absque declaratione voluntatis Domini induceretur, utiq; posset in damnum Domini redundare, quia illi non expediret rem apud se habere, nec facile reperiret, qui eundem canonem solveret, tum etiam ex alia ratione eiusdem Cassad. *decis. 3. num. 2. in fin.* Quod si aliter diceremus, sequeretur inconveniens, ut statim [illegible] ipso termino sine solutione data privatione etiam invito domino, quando postea acceptaret pensionem singulis [illegible], oporteret rem de novo concedere, quod nunquam fit Domino cadu-
7 citatem nolente. ¶ Et praefata conclusio † procedit etiam in emphyteusi ecclesiastica, [illegible] *in [illegible] de sancto Georg. Cornel. & Dec. expresse [illegible] num. 1. in fin. & nu. seq. lib. 2.* ¶ Quod secundam difficultatem Domini dixerunt, declarationem voluntatis Domini non retrotrahi ad diem morae emphyteutae, cum qua
8 conditio, † sub qua poena caducitatis imponitur, non est casualis, nec mixta, sed potestativa pendens a sola voluntate Domini, & propterea si purificetur, non trahitur retro, *l. 1. & ibi gl. Bart. [illegible] in l. qui balneum. in princ. l. potior. § 1 & [illegible] pen. [illegible] in pign. [illegible] Bar. Ang. Alex. Ias. & alii in l. si [illegible] familiae ff. de ver. obl.*

Socin. cons. 41 in prin. lib. 4. Neguz. de pignor. par. [illegible] l. 2. sub nu. 10. in 16. ampl. Tum etiam quia nulla subest aequitas, ob quam debeat fieri ista retrotractio, quae † non
9 nisi mediante aequitate, *l. deniq. ff. ex quib. caus. maior. Bart. in l. si is qui pro emptore. in secunda oppo. ff. de usucap.* Quod autem nulla subsit aequitas, ostenditur: Nam aut dominus scivit moram emphyteutae, & tunc, cum ei licuerit facere statim declarationem, si diu distulit, sibi est imputandum: aut ignoravit, & tunc, aut ignorantia fuit iniusta, & tunc idem dicendum est, quia pro sciente habetur. *l. quod te. ff. si cert. pet.* aut ignorantia fuit iusta, quia successit in locum alterius, & tunc idem dici debet, cum †
10 enim agatur de incursu poenae, non potest aequitas considerari, *iuxta l. sed et [illegible] ex quib. caus. maior.* ¶ Et praemissa tanto magis in casu nostro procedunt, in quo purgata fuit mora ante declarationem Domini, quo †
11 non potest esse locus retrotractioni non solum ob defectum aequitatis, sed etiam, quia obstat inhabilitas extremi, ad quod, stante morae purgatione, per quam res desiit esse integra, & ideo [illegible] in Domino nihil operatur, *arg. l. bonorum. & ibi [illegible] & [illegible] haberi. & in terminis [illegible] Bero. in d. c. potuit. nu. 14[illegible]*

CANTUCCII.

Mediolanen. praepositurae. Die Ven. 4. Maii. 1576.

SUMMARIA.

1 *Qualitas insignitatis alicuius ecclesiae potest probari ex communi [illegible] hominum [illegible] arbitrio iudicis [illegible] nu. 5.*
2 *Nobilis [illegible] existimatio, sive communi hominum [illegible] probatur, eademq; iudicis arbitrio reponitur. nu. 5.*
3 *Dignitas illa dicitur, quae communiter reputatur in tali ecclesia, vel loco.*
4 *Insignis locus ex communi [illegible] hominum [illegible] dignoscitur [illegible] iudicis ponitur. nu. seq.*
6 *I[illegible] modificare dictionem illam secundum [illegible] materiam, quae multipliciter exponitur.*
7 *In[illegible], modo in bonam, modo in malam partem accipitur.*
8 *D[illegible] ecclesiarum collegiatarum insignium conferri debent tantum magistris, vel doctoribus, aut licentiatis in theologia, vel iure canonico.*
9 *Interpretatio illa capienda est, per quam salus animae [illegible] procuratur.*
10 *Ex[illegible] admittitur etiam in poenalibus, & correctoriis, quando tractatur de salute animae.*
11 *In[illegible] locus dicitur, qui est nobilis, praecipuus & magnae famae.*
12 *Testis deponens de eius iudicio non probat*

DECISIO XXIX.

CUm in una Mediolanen. praepositurae mihi extra Rotam commissa [illegible] narrativa gratiae [illegible] qui inter cetera narraverat [illegible] ecclesiam collegiatam sancti Gregorii in palatio Mediolan. [illegible] praepositura sibi in forma dignum provideri [illegible] non esse insignem: cumq; pro parte [illegible] Archiepiscopalis Mediolanen. praetenderetur contrarium, nempe d. ecclesiam insignem [illegible], [illegible] die Ven. 4. Maii 1576. dubitavi, stante gratia d. Benedicti, Conc. Trid. *sess. 24. cap. 12.* dictis testium pro parte d. Benedicti examinatorum fidibus pro d. curia Archiepiscopi [illegible], & instrumento, in quo d. ecclesia inter ecclesias matrices Mediolanen. reponitur, an d. ecclesia sit insignis, necne, in casu, & ad effectum, de quo agitur? ¶ In quo dubio Domini concluserunt, narrativam gratiae d. Benedicti [illegible] non insignitate d. ecclesiae [illegible] verificatam esse, imo [illegible] de insignitate constare. Et moti sunt [illegible]. ¶ In primis consideraverunt, qualitatem [illegible], vel non insignitatis alicuius ecclesiae [illegible] ex communi opin. hominum in [illegible] cum multa in iure ex fama, sive communi hominum existima-

[illegible] existimatione determinentur, vt patet exemplo nobili[illegible], quæ † est similitudine communi hominum æstimatione probatur. *Bald. in l. prouidendum [illegible] C. de [illegible] sequuntur Alex. Guid. Pap. [illegible] & Decium per Tiraq. de nobil. c. 10. n. 8* Item exemplo dignitatis, 3 quæ illa dicitur, quæ cõmuniter reputatur in tali ecclesiæ loco, *vt per Inno. in c. de [illegible] 6. de preb. quã [illegible] sequuntur Host. col. 6. ante med. ver. [illegible] Io. [illegible] 4. in prin. ver intelligas ergo. [illegible] n. 23. ver. conclu-[illegible] 9. ante med ve[illegible] [illegible] Abb. n. 22. vers. [illegible] 10,* dicens, dignitatem debere cẽseri secundũ [illegible] em loci, licet alias de iure cõmuni pro tali nõ [illegible]r. Et Abb. sequitur Sylu. *de ben. [illegible] 1. q. 2. n. 36. [illegible] ndum.* Hoc idem voluit Mull. *in [illegible] 1. in [illegible] c. [illegible] Archidiaconum. Card. in clem. 1. n. 3. [illegible] preb. & [illegible] cons. 62. in prin. Gem. cons. 140. n. 1. [illegible] post med. ver. item [illegible] est maior dignitas, ub. [illegible] ad [illegible] de maior. & obed. n. 3 vers. dicit etiam. Sta-[illegible] de lit. grat. & iust. in 2. forma n. 9. Sarn. de [illegible] expecl. n. 46 vers. quo autem dicatur dignitas. Rot. dec. [illegible] 9. prope fi. [illegible] preb. in nou. dec. [illegible] 4. n. 2. & 3. de elect. in non* Et ita resolutum fuit in vna Cortonen. præposit. coram D. meo Cott. 4 14. Octob. 1575. Dicunt hoc idem patet exemplo † loci insignis qui ex cõmuni opin. hominum loci dignoscitur. *d. Labeo, ff. de supellect. leg. c. ex literis, [illegible] spons. [illegible] gl. in [illegible] statutum, in verb. copia. & ibi [illegible] Ion. [illegible] n. 15. Archid. col. 4. in med. in verb. loc[illegible] insignis. Guglel. de Mont. Laud. col. 3. Gemin. col. pen. post med. ver. gl. super verb. copia. Prob. in add. ad Monach. n. 32. post med. de re[illegible] lib. 6. In [illegible] c. in [illegible] præsenti, n. 3. eo. tit. de rescri. lib. 6. Specul. de citat. §. 1. nu. 17. [illegible] r. sed quæ loca dicantur insignia. Lap. allieg. 123. n. 2. in fin. [illegible] in clem. 1. n. 28. de foro compet.* Sed ex [illegible] dibus ꝓ curia [illegible] episcopali factis tam ab Illustriss. Cardin. Morono [illegible] ello, quam etiam a septem rectoribus siue presby-[illegible] latis constat, ecclesiam de qua agitur, communiter [illegible] ari insignem. Merito, &c. ¶ Secundo loco Dñi ex-[illegible] nt, eandem qualitatem insignitatis, vel non insi-[illegible] s alicuius ecclesiæ, posse arbitrio iudicis terminari, 5 [illegible] nobilitatis, vel ignobilitatis, quæ † arbitrio iudi-[illegible] citur. *Bald. in l. Gracchus, n. 1. C. de adult. Alex. [illegible] in add. ad Bart. ff. de testib. Rip. in l. si consta[illegible] [illegible] l. matr. Tiraq. in l. si vnquam, in verb. omnia [illegible] nu. [illegible] de reuoc. don. & de nobil. c. 10. nu. 10.* Et ad instar loci, [illegible] sit insignis, vel ne, statur arbitrio iudicis, *vt per glo. [illegible] ch. Arch. Gem. Prob. Innoc. Specul Lap. & Card. in [illegible] supra citatis, quib. additur Alber. in suo d[illegible] in verbo, [illegible] is locus. Vital. in clem. 1. n. 2. de f[illegible] compet. Tiraq. in d. [illegible] vnquam, in verb. omnia, nu [illegible] prope [illegible].* Ceterum Dñi arbitrati sunt ecclesiam, de qua agitur, insignem esse ex plurib. qualitatibus, quæ in ea concurrunt, ex quibus, si non singulis, saltem omnib. simul iunctis, iudicarunt hãc insignitatem colligi. ¶ Prima qualitas est, quod ista ecclesia reponitur inter matrices ecclesias Mediolanen. Secunda nobilitas, & celeritas loci, vbi est sita, nẽpe, in Palatio Ducum Mediolanen. Tertia antiquitas. Quarta ꝓcedentia, quia in processionibus præcedit ecclesiam S. Mariæ de Scala, quæ in confesso est apud partes esse insignem. Quinta structura ædificiorum tam intus, quam extra. Sexta numerus ministrorum in ea seruientium, videlicet, Præpositus, decem Canonici, 12. Capellani, Curatus, S[illegible] & [illegible] clerici. Septima, multitudo & frequentia Christi fidelium ad eam pro diuinis audiendis confluentium. ¶ Ter-[illegible] ingrendo eidem opinioni, vt scil. cognitio qualitatis insignitatis, vel non insignitatis ecclesiæ, de qua agitur, [illegible] sit arbitraria, ego eram in ea sententia, non recedendo tamẽ a prædictis, quæ mihi satis placebant, vt arbitrium iudicis in casu, de quo agitur, regulandum esset secundum subiectam materiam Con. Triden. *sess. 24. c. 12.* Et mouebar ratione, quia quoties agitur de expositione alicuius dictionis, quæ diuersimode, & multipliciter exponi-6 tur, tunc iudex arbitrium suum ita moderare debet, vt dictionem illam exponat secundum id, quod ratio subiectæ materiæ suadet. *ita ad [illegible] per gl. in l. eas caussas ff. de con. & demonst. tradit Rom. cons. 1. 5. 6. n. 7 quem sequitur Mo[illegible]l. consil. 42. nu. 7. & in l. quastionis modum, nu. 6 ff. de quæsti. Dec. in l. 1. nu. 93. C. de seru. fug.* Vnde cum multiplex, & varia sit acceptatio huius dictionis, *insignis*, († modo enim 7 in bonam, modo in malã partem accipitur, *vt per Tiraq. de nobil. c. 2. num. 25. & 24.* & locus insignis plures, & diuersas recipiat significationes, *vt late per Prob. ad Io. Monach. in c. statutũ nu 32. de rescri. lib. 6. & per Vital. in clem. grauis, nu. 56. & 57. de sent. excommun.* Sequitur, vt qualitas insignitatis, vel non insignitatis ecclesiæ intelligatur secundum subiectam materiam Conc. Trid. *c. 12. sess. 24.* cum ad eius dispositionem euadendam Frãciscus Benedictus narrauerit in sua gratia, ecclesiã, de qua agitur, nõ esse insignem, quia si fuisset insignis, sciebat se non posse eius præpposituram obtinere, cum ipse non sit neq; magister, neq; Doctor, neq; Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & Concil. Triden. hortatur, vt † dignitates 8 ecclesiarum collegiatarum insignium conferantur tantum Magistris, vel Doctoribus, aut Licentiatis in Theologia, vel iure Canonico. Vnde ibi qualitas insignitatis ecclesiarum collegiatarum debet regulari, & intelligi secundum qualitatem Magisterij, vel Doctoratus, vel Licẽtiaturæ in Theologia, aut in iure Canonico, quod qualitatẽ debent habere oẽs dignitates in ecclesiis cathedralibus, vel collegiatis insignibus, quia ibi principaliter tractatur de dignitatibus, & earum qualitatib. vt ex verbis expresse colligitur. Hoc stante, [illegible] *d. c. 12.* ista qualitas Magisterij, vel Doctoratus, vel Licentiaturæ in Theologia, aut iure Canonico requiritur in duob. generibus dignitatum, videlicet, in dignitatibus curam animarũ habentibus, *iuxta c. cum in cunctis, de elect.* & in dignitate Archidiaconatus, quia Archidiaconi oculi sunt Episcopi, & ꝓpterea Episcopum doctrina iuuare debent. Deinde cum ibi subiiciatur regula negatiua, vt in ceteris dignitatibus curam animarum non habentibus, sufficiat qualitas clericatus cum idoneitate, ab ista regula negatiua excipiuntur omnes dignitates ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum insignium, in quib. dignitatib. non sufficit qualitas clericatus cum idoneitate, sed requiritur etiam non de [illegible] sed de consilio qualitas Magisterij, vel Doctoratus, vel Licentiaturæ in Theologia, seu iure Canonico: idq; non ratione curæ animarũ, neq; ratione Episcopi, tunc enim Conc. non hortatur, sed præcipit, vt superius [illegible] it, sed ratione frequentiæ, seu multitudinis Christi fidelium ad ecclesias cathedrales, seu collegiatas insignes pro diuinis audiendis accedentium, pro quorum Christi fidelium animarum salute Conc. Trid. hortatur, dignitates illarum ecclesiarũ debere esse Magistros, vel Doctores, aut Licẽtiatos in Theologia, vel iure canonico, vt eorum doctrina possint magis prospicere saluti animarum. Cum enim *in d. Conc. Trid.* qualitas insignitatis in ecclesiis collegiatis non per se, & absolute ponatur, sed respectu dignitatũ, de quibus principaliter tractatur, cumque dignitates in ecclesiis ad conseruandam, augendamq; ecclesiasticam disciplinam fuerint institutæ, *vt in d. c. 12. in prin. dicitur*, sequitur, vt qualitas insignitatis considerata in ecclesiis collegiatis respectu dignitatũ in eis existẽtiũ, non intelligatur ratione antiquitatis, vel nobilitatis, vel magnitudinis rerum gestarũ, vel apparatus, & pompæ ædificiorum, vel diuitiarum, vel alio respectu mũdano, sed solum respectu ecclesiasticæ disciplinæ, & sic respectu salutis animarum. Et in hunc sensum qualitas insignitatis videtur accipi *in clem. grauis, de senten. excom.* vbi ecclesia [illegible] insignis intelligitur ratione numerositatis populi, vt post Zenzel. exponit Vital. *ibi, num 56. & sequitur Prob. in c. statutum n. 32 ante med. de rescript. lib. 6.* ¶ Confirmãtur præmissa, quia Conc. æquiparat ecclesias collegiatas

insignes ipsis cathedralibus, ad quas frequens populus semper accedit. Quarto ad præmissorum corroborationem accedit, quod in dubio illa interpretatio capi[illegible]da est, 9 per † quam saluti animæ magis prospiciatur. *ad not. per glo. vl. in cap. vnico, de seruit. facit text. in cap. iuuenis. & ibi But. num. 4. Abb. num. 1. & Prepos. num. 4. de sponsal. late Felyn. c. auditis, num. 32. vers. limita secundo, de p[illegible] cum alijs adductis per Neuizan. in sua Sylu. lib. 6. num. 46. vers. item pro ea opinione.* Et hinc est, quod quando agitur de vtilitate animæ, in dubio delictum potius præsumitur, cum ista præsumtio tutior sit, *vt per Alc. de pr[illegible] reg. 3. præsumt. 1. num. 13. & 14. Anchar. consil. 1[illegible]9. [illegible] Mars. 10 sing. 151.* Et hinc † est etiam, quod in pœnalibus, correctoriis, & odiosis, quando tractatur de sal[illegible] animæ, admittitur extensio Io. Andr. & Abb. *in c. ex tenore, qui filij sint legit. Iasin Auth. quas actiones, n[illegible] 25 C. de sacr. sanct. eccles. Craueт. de antiq. temp. par. 4. sec[illegible] num. 10.* Quinto, & vltimo, licet aliqui ex Dominis dubitauerint, an pro parte cur. Archiepiscopalis sit probata affirmatiua insignitatis ecclesiæ, de qua agitur, qui[illegible] maior pars habuerit illam pro probata, tamen cum a[illegible] de iustificanda narratiua gratiæ d. Francisci Benedicti, & sic de probanda negatiua nō insignitatis d. eccl[illegible]siæ, iidem Domini nullam habebant difficultatem, hui[illegible]smodi negatiuam concludenter non probari. Non obstant adducta 11 pro parte d. Francisci. Et in primis, quod † locus insignis dicitur, qui est nobilis, præcipuus & magnæ famæ. *Arch. in d. c. statutum, colum. 4. circa med. in verb. locis insignibus, de rescript. lib. 6. Alberic. in suo dict. in verbo, insignis locus. Card. in clem. 1. num. 28. de foro compe.* Siquidem respondetur, Archiepis. loqui de loco insigni profano, non autem de ecclesia, quæ debet intelligi insignis in casu Concil. Trid. ratione salutis animarum, *vt supra deduximus.* Præterea Arch. Alberic. & Card. postquam dixerunt, locos insignes esse nobiles præcipuos, & magnæ famæ, statim subiiciunt recurrendum esse ad communem opin. prouinciæ, ad cognoscendum, quæ sint talia loca, & iam supr. deductum fuit ex communi reputatione hominum loci, ecclesiam, de qua agitur, esse insignem. ¶ Minus quoque obstant testes examinati pro parte d. Francisci, tum quia nullum verbum de communi reputatione, 12 † sed solum de eorum iudicio deponunt, tum etiam, quia ratio, quam ipsi allegant, non est bona, neque concludens, quia non sequitur, Præpositus & Canonici talis ecclesiæ non vtuntur insigniis pontificalibus: ergo ecclesia non est insignis, vt informantes curiæ Archiepiscopalis bene deducunt.

CANTVCCII.

Roman. Cur. de Sabell. Die Mercur. 13. Iunii, 1576.

SVMMARIA.

1 *Renuntiatio est stricti iuri[illegible], in qua non veniunt, nisi expressa.*

2 *Nouatio non præsumitur, nisi expre[illegible]e de ea appareat.*

3 *Nouatio non inducitur ex his, quæ ad ma[illegible]rem cautelam sunt facta.*

DECISIO XXX.

Domini cum præsupposito, quod secun[illegible]m pa[illegible]um de scutis 30. mens[illegible]is non soluendi[illegible] Do. Hol[illegible]io, sed remanēdis in depositum penes emtor[illegible], donec Dominus Franciscus accesserit, sit appos[illegible] instrumento venditionis etiam ad fauorem D. Abb[illegible], [illegible]uerunt non præsumi, eundem D. Abbat[illegible] p[illegible]ndem eius accessionem renuntiasse fauori secun[illegible] p[illegible]. Et moti sunt ¶ Primo, quia D. Abbas in secund[illegible] [illegible]one accessit omnibus, & singulis contentis in in[illegible] [illegible]nto venditionis, & sic videtur etiam secun[illegible]m pa[illegible]n appro- 1 basse. ¶ Secundo, quia renūtiatio e[illegible] stricti iuris, nec † in ea veniunt, nisi quæ sunt expressa. *Calder. consil. 5. ad fin. de preb. Dec. consil. 452. nu. 21. & consil. 462 nu 6 Tiraq. alios congerens in l. si vnquam, in præfat. nu. 128. C. de reuoc. donat.*

¶ Tertio cessat in casu isto secundi pacti renuntiatio, ex 2 quo nulla facta fuit primæ accessionis nouatio, tū † quia non fuit expresse actum de nouatione, vt hodie requiritur, *text. in l. in C. de nouat. & §. præterea. Inst. [illegible] [illegible]ibus mod. toll. oblig.* Tum quia aperte constat de contraria mente D. Abbatis nolentis nouare propter illa verba, *inhærendo firmiter d. suæ promissioni, illamq́, ap[illegible]obando, & confirmando:* quæ verba nouationem omnino excludūt. Tum etiam, quia secunda accessio fuit facta ad maiorem cau- 3 telam emtorum, quo † casu nouatio minime inducitur, *text. est clarus, & ibi Castren. & Imol. not. in l. si Stychum, §. idem Celsus, ff. de nouat.* Non obstant deducta pro parte D. Iulii. Ex illis enim quædam tangunt supradictum præsuppositum, de quo nunc non agitur, quędam sunt extra punctum, & non applicantur casui nostro. Reliqua recte tolluntur hic per D. Bisciam.

CANTVCCII.

Caurien. seu nullius iurisdictionis. Die Mercurii, 27. Iunii 15[illegible]6.

SVMMARIA.

1 *Decimæ de iu[illegible] [illegible] spe[illegible]nt ad rectores ecclesiarū, non autem ad e[illegible]pum.*

2 *Renuntiatio [illegible]e remissio debet expresse fieri, non autem tacite præsumitur.*

3 *Dictio taxatiua semper subintelligitur in minori summa dispositiue prolata.*

4 *Episcopus an habeat de iure communi fundatam intenti[illegible]nem in tertia decimarum, ex dispositione Conc. Tolet. 4. cap. 32. relati in c. constitutum 16. q. 1.*

5 *Episcopus habet quartam decima[illegible]m de iure communi, & super ea habet fundatam intentionem ex communi.*

6 *Confirmatio intelligitur, dummodo actus confirmatus ante confirm[illegible]ionem valebat.*

7 *Damnum graue reputatur in quinquagesima parte.*

8 *Damnum non solum attenditur in actis, sed etiam in potentia.*

9 *Falsitas nociua tantum potentia dicitur etiam punibilis.*

DECISIO XXXI.

Domini die Ven. 15. eiusdem mensis, m[illegible] super [illegible]peditione caussæ verbum faciente, mandarunt iterum proponi dubium alias propositum, & resolutum die Lunæ, 4. eiusdem mensis, an scilicet constet de magno, vel paruo præiudicio militiæ propter concordiam anni 1553. respectu c[illegible]pitis decimarum. Et mouerunt difficultatem contra Episcopum, quod ipse super decimis non habet intentionem fundatam de iure communi. Decimæ enim 1 † non ad Episcopum, sed ad rectores, siue curatos ecclesiarum parochi[illegible]um de iure communi spectant, & ipsi super iure d[illegible] [illegible]m dic[illegible] [illegible]bere intētionem fundatam de iure com[illegible]muni. *text. [illegible] in c. cum contingat. & in c. cum in tua, & [illegible] [illegible] ben. tradunt, de decim. Dd. in c. de quarta. & max[illegible] Imolan 1. not. de præscript. Docto. & præ[illegible] Abb. in c. conquerente, num. 2. prope fin. vers. d[illegible] decim[illegible] [illegible] sub [illegible] 6. de offic. ord. & Doct. in c. dud[illegible], de decim. Reb[illegible] de decim. q. 7. num. 4. cum simil.* Episcopo v[illegible] non decimæ, sed quarta illarum de iure communi d[illegible]tur, & super eo de iure communi fundatam intentionem habet, vt infra dicemus. ¶ Igitur eodem dubio iterum a me proposito, die Mercur. 27. eiusdem mensis, Domini deducta per informantes in quatuor distinxerunt difficultates. ¶ Prima fuit circa illud præcipuum fundamentum militiæ, quod Episcopus hodie habet super decimis illud idem ius, quod olim ante concordiam, vel de iure communi, vel speciali, vel ex consuetudine habebat, quia per concordiam nihil de iure suo remisit, cum in ea nullibi reperiatur verbum denotans remissionem, nec ponatur aliqua taxatio. Et † tamen remissio 2 siue renuntiatio non fit, nisi expresse. *Calder. cons[illegible]*

sincm.

firem, de preben. Deci. consil. 412. numero 71. & consil. 460. num. 6. Tiraquell. in l. si vnquam. in pra. 1. numero 128. C. de reuoc. don. Domini in hac difficultate tenuerunt contra militiam. Hoc enim fundamentum eis non placuit, ea ratione, quod † in minori summa dispositiue prolata semper habintelligitur dictio taxatiua, ita Bald. per illum ... l. reg. ... §. si tibi, in secunda opposi. quem ibi sequitur ... Alexan. Ias. & Socin. omnes, num. 2 ... certum pe... in l. furti, numero. 2. ff. de ... Rum. ... sub num. 4. lib. 1. ¶ Secunda difficultas fuit, an Episcopus habeat de iure communi fundatam intentionem in tertia decimarum, ex dispo. Concil. Toletan. 4. ... cap. constitutum, 16. quæst. 1. ¶ Et in hac ... Domini dixerunt, huiusmodi fundamentum ... reputatum non esse, & plures pati difficultates, & ... pue illam, quod dispositio dicti Concil. Toleta. potest procedere in primitiuo tempore, cum pauperes esset Episcopi, iuxta intellectum glos. in princip. in cap. de ..., 10. quæst. 10. 1. Et cum glos. Gemin. & Præposit. ibi transire videntur, sed clarius iidem Gemin. & Præposit. hoc tenent in cap. decernimus, eadem 10. quæst. 1 vbi d. cap. constitutum, intelligunt secundum antiqua tempora. Et hoc etiam firmat Petr. de Vbald. de can. port. cap. 1. vbi pariter intelligit dictum cap. constituta. in primitiuo tempore. Et latius illud deducit in cap. 2. in princip. vbi relatis iuribus probantibus, canonicam portionem episcopalem esse vel tertiam, vel medietatem, vel quartam, demum concludit, omnes canones conuenire in dando canonicam portionem Episcopo, licet in quota discordent, & de iure communi esse quartam per textum in dicto cap. conquerente, & in dicto capitulo, de quarta, quæ iura tanquam posteriora, inquit esse seruanda, l. diem proferre, §. ..., de arbit. ¶ Et præmissa confirmantur ex communi opinione omnium fere Doctorum volentium, † Episcopo de iure communi quartam decimarum deberi, ... ea de iure communi fundatam intentionem habere ... Hostien. in d. cap. conquerente, col. penult. versicu. ... dixerunt quidam, & ibi Io. an. Andr. ad fin. Cardin. in ... in 4. opposit. Butr. num. 44. Anchar. in 5. opposit. num. ... sub num. 27. Abb. num. 2. prope fin. versicu. duodecimo ... & num. 6. circa med. Hoc idem tenent Bald. Cardin. Butr. Imo. Abb. Anchar. & alii in 1. uo. in d. cap. de ... Hostien. in d. cap. cum contingat, colum. 1. circa me... & ibi Ioan. Andr. colum. 1. ante medium. Cardin. in 1. ... Butr. num. 7. prope fin. Abb. ante num. 8. idem Abb. in ... 1. numero 3. de decimis. & in cap. quoniam, numero ..., & ibi Butr. numero tertio, eodem titu. Docto. in capit. ... eodem titu. Archid. Gemin. & Præposit. in dict. cap. ... his, decima quæst. prima, Bertach. de Episcopo, libro quarto, parte secunda, numero 94. Rebuff. de decim. quæstio. secunda, num. 11. Et hanc esse communem fatentur Gemin. & Præposit. in dicto cap. de his, ad fin. quicquid in contrarium senserit glos. in dicto cap. conquerente, in verbo decimationum, in fin. & ibi Innocen. num. 4. tenentes, quartam decimarum non de iure communi, sed de consuetudine ad Episcopum pertinere, qui tam ibi, quam alibi in locis supra citatis sunt communiter reprobati.

¶ Et communis opinio probatur aperte in dicto cap. conquerente, vbi principaliter, & dispositiue enumerantur singula iura episcopalia, quæ de iure communi Episcopo competunt, & inter ea recensetur quarta decimarum. ¶ Tertia difficultas fuit, an Episcopus habeat intentionem fundatam in tertia decimarum ex donationib. Regum. ¶ Et in hac difficultate Domini dixerunt, quod, si Reges habebant tertiam decimarum, de his, quæ a Mauris, Saracenis recuperabant, vt facile fieri potuit, vtiq; Episcopus haberet intentionem fundatam, cum vel ba... donum circa tertiam decimarum videantur clara: ... minus, res haberet maiorem difficultatem, quia licet ... Tertius confirmauerit regias donationes in forma specifica, faciendo specialem mentionem, de illis tamen confirmatio † intelligitur in casu, in quo Regibus licuerat donare, vtputa, quia Reges habebant tertiam partem decimarum ex rebus, & bonis a Saracenis recuperatis, tunc enim d. tertiam cum auctoritate superioris poterant donare. Ita in terminis tradit Innocent. in cap. dudum, in fin. de decim. quem ibi sequuntur Hostien. colum. fin. versic. sed obiicies. Ioan. Andr. colum. vltima, in princ. vers. respondeo hoc simpliciter Butr. num. 15. & Abb. num. 11. licet Card. in 12. opposit. contrarium sentiat, nempe, opin. Innocen. non videri procedere, nisi quatenus confirmatio facta fuerit in forma communi. ¶ Quarta, & vltima difficultas fuit, esto, quod Episcopus habeat intentionem fundatam in tertia decimarum, an nihilominus Militia ex concordia magnum sentiat præiudicium? ¶ Et in hac difficultate Domini affirmatiue responderunt considerando duo capita, vnum respiciens locum, vbi Episcopus colligit tertiam partem decimarum, aliud concernens locum, vbi Episcopus percipit sextam partem decimarum, & in vtroque capite considerarunt tres casus. ¶ Primus est, quando Militia colit terras manibus, vel sumtibus propriis. ¶ Secundus, quando tradit illas excolendas colonis partiariis. ¶ Tertio, quando colonis nummariis, seu censualibus. ¶ Quoad primum caput Domini dixerunt, Militiam nullo modo damno affici in tertio casu, quando scilicet locat terras suas ad nummos. Et ratio est, quia priuilegium Leonis circa exemtionem decimarum est personale, & non egreditur personas militum. In secundo casu, quando Militia dat terras colendas colonis partiariis, sentit damnum in portione sibi tangente: & sic in sexta parte decimarum: alias enim sextam partem soluit colonus partiarius. In primo vero casu, quando Militia terras propriis sumtibus excolit, tunc patitur magis damnum, nempe in tota tertia parte decimarum, cum hoc casu Militia inspecto priuilegio nihil iure decimarum soluere debeat. ¶ Circa secundum caput, videlicet loci, vbi Episcopus sextam decimarum partem habet in tertio casu, quando Militia locat terras colonis nummariis, siue censualib. Episcopus præsupposito, quod habeat intentionem fundatā in tertia decimarum, remittit aliam sextam partem decimarum, quia cū hoc casu priuilegium locum non habeat, deberet Episcopus totam tertiam decimarum exigere: Sed ista remissio, siue damnum Episcopi compēsatur cum damno, & præiudicio, quod infertur Militiæ in primo casu, quando terras propriis sumtibus colit: tunc enim secundum priuilegium ad nullam portionem decimarum tenetur. In tertio vero casu, qn̄ Militia locat terras colonis partiariis, Episcopus, nec lucratur, nec perdit quicquam, quia cum non debeat decimare nisi portionem tangentē colono partiario, non potest, nisi sextam partem decimarū exigere, & sic remanet sine vlla recompensa damnum illatum Militiæ circa primum caput in sexta, & tertia parte, vt supra. Quod quidem damnum nō potest negari, quin magnum sit, quia † & in quinquagesima parte graue damnum reputatur, vt per Abb. in c. Apostolica, nu. 6. de dona. ¶ Nec dicitur hodie Militiam ex concordia nullum pati damnum, cum semper tradat terras excolendas colonis censualib. & sic non est locus priuilegio. ¶ Quia respondetur, quod etiam si id verum esset, de quo tamen in actis non constat, nihilominus Militia sentit ex concordia damnū in potentia: posset enim terras suas, vel ꝓpriis sumtibus colere, vel illas colonis partiariis colendas tradere, quo casu, vel in tertia, vel in sexta parte decimarum respectiue, vt supra, damnum pateretur, & de iure non solū attenditur damnum † in actu, sed etiam in potentia, tex. clarus in l. 1. §. prætor ait, il secundo. ibi. nec speremus, vt noceat, sed omnino si nocere possit, ff. de his, quæ deiecer. vel effud. Et hinc est, q͞ † falsitas nociua non actu, sed potentia dicitur punibilis: sufficit enim, vt nocere possit, vt per Bal.

in l. si falsos, in vltimis verbis, C. de fals. per l. 3. in prin. ff. quod quisq; iur. Latius hoc firmat Soc. *cons. 60. ad fin. lib. 4. cum aliis adductis per Gabrielem, lib. 7. conclus. 5. num. 18.* Et fuit tentum in vna Oxomen. Archipresbyt. coram R. D. Roster. de 24. Februarii præsentis anni.

CANTVCCII.

Tirasonen. canonicatus de Tutela. Die Veneris, 5. Octobris, 1576.

SVMMARIA.

1 *Mandati vtilitas magis attendenda est, quam illius forma.*
2 *Mandatum ex coniecturis, & verisimilitudinibus præsumitur.*
3 *Pronunciandum est in dubio pro non desertione, si res non esset omnino clara.*

DECISIO XXXII.

Domini steterunt in decisis, & vltra deducta in decisione moti sunt etiam tum ex doctrina Bald. *ad rub.* 1 *extra, de procurat. num. 1.* volentis, potius † attendendam esse vtilitatem mandati, quam formam illius, *per l. si hominem, ff. mand.* tum vel maxime ex actibus subsecutis tam in partibus, quam in curia magnam inter se consonantiam, & correspondentiam habentibus. Nam actui protestationis factę per procuratorem Michaelis de Falces in partibus in iudicio ordinarii de adeundo iudicem superiorem, ex quo caussa infra biennium non fuerat expedita, multum consonant. Et correspondent actus gesti in curia, videlicet cōmissio caussæ in Rota pro parte Michaelis de Falces, & citatio, & inhibitio vigore illius ad partes per Michaelem Miranda, de cuius mandato nunc agitur, obtenta: quandoquidem protestatio in partibus facta fuit 16. Augusti, 1571. caussa vero fuit in Rota commissa 14. Septembris eiusdem anni, & citatio cum inhibitione ad partes fuit obtenta 28. eiusdem mensis Septembris, & in commissione idem, quod in protestatione continetur, quod scilicet ordinarius infra biennium caussam non expediuerat, ex qua serie facti ita successiua, & continuata Domini dixerunt euidentem elici coniecturam, & verisimilitudinem, quod Michael de Falces pro exsecutione dictæ protestationis statim Michaeli de Miranda ordinauerit, vt curaret committi caussam in Rota, attento, quod ordinarius illam intra biennium 2 non expediuerat. Et † mandatum ex coniecturis, & verisimilitudinibus præsumitur, *vt post Bald. in l. 1. num. 2. in fine, C. de rebus alien. non alien. trad. Deci. consil. 36. num. 9. Gozad. consil. 11. num. 13.* ¶ Et secundum aliquos ex Dominis præmissa confirmantur ex ratificatione eiusdem Michaelis de Falces, quæ licet non possit operari effectum ratificandi stantibus prius in actis oppositione de nullitate gestorum ex defectu mandati, & protestatione, quod illa ratificari non possent, nihilominus, cum etiam ex actu nullo voluntas eliciatur, ideo videtur saltem operari effectum demonstrationis voluntatis retro ipsius ratificantis, quod scilicet in præteritum habuerit Michaelem de Miranda pro suo procuratore, quemadmodum fuit dictum in illa Caurien. iurisdictionis coram me. ¶ Et tanto magis Domini fuerunt pro sufficientia mandati, quod in casu isto agitur ad effectum excludendi deser-3 tionem, adeo, † quod si res non esset omnino clara, in dubio pro non desertione pronuntiandum esset. ¶ Non obstant adducta pro parte Petri del Moral. ¶ Quia placuerunt Dominis responsiones datæ per informantes Michaelis de Falces, præsertim ad effectum euitandi desertionem, vltra, quod illa non intrant stante coniectura mandati sumta, ex serie facti subordinata, *vt supra.*

CANTVCCII.

Melphien. spoliorum. Die Veneris, 11. Octobris, 1586.

SVMMARIA.

1 *Exsecutor sententiæ potest admittere, & cognoscere exceptiones respicientes exsecutionem.*
2 *Exsecutio facta vltra formam mandati, limitati ad certam rem, nulla dicitur: secus si sit generale. cum numero sequen.*
4 *Forma mandati constituta ad certum finem, potest per æquipollens adimpleri.*
5 *Requisitum pro forma sufficit adimpleri, vt habeatur finis, ob quem forma est inducta.*
6 *Datio in solutum facta pro maiori summa, quam debeatur, & decretum interpositum ex caussa, partim vera, & partim falsa, in totum vitiatur. ex communi.*
Limita, quando sunt plura capitula separata, num. 7.
Etiam si datio in solutum, vel decretum fiat pro vna summa resultante ex pluribus capitulis separatis. numero 8.
9 *Sententia lata super pluribus capitulis separatis, potest pro parte valere, & pro parte non.*
10 *Sententia lata super vno capitulo valet, licet petitio plura capitula separata contineret.*
11 *Sententia lata super vna caussa debiti valet, licet petitio contineat vnam summam ex diuersis caussis.*
12 *Sententia lata, ex duplici caussa, quarum altera sit vera, altera falsa, substinetur ex vera.*
13 *Vtile per inutile in separabilibus non vitiatur.*
Fallit in indiuiduis, num. 17.
14 *Argumentum de personis ad res validum est.*
15 *Datio in solutum facta mihi petenti pro me, & fratre meo, cum quo mihi creditum est commune, si postea frater meus, cuius mandatum non habeo, non ratificet, dicitur valere pro parte mea.*
16 *Decretum iudicis dicitur esse indiuiduum.*
18 *Sententia siue decretum non dicitur indiuiduum, quando continet plura capitula separata.*

DECISIO XXXIII.

Conclusum fuit, posse pro summa alias per Rotam taxata, & in literis exsecutorialibus contenta ad vlteriorem exsecutionem procedi, non obstantibus deductis pro parte Illustrissimi moderni Ducis Adriæ ¶ Ad quorum primum, quod S. Cōsilium Regium merus fuerit exsecutor, & nullam habuerit iurisdictionem, sed nudum tantum ministerium, respondetur, quod imo fuit exsecutor mixtus habens iurisdictionem in concernentibus non merita caussæ, sed exsecutionem ipsam. Clara est enim iuris conclusio, vt † exsecutor sententiæ, quale 1 fuit consilium Regium, possit admittere, & cognoscere exceptiones respicientes non merita caussæ, sed exsecutionem, vtputa circa res, in quibus sentētia est exsequenda, *iuxta text. in l. a diuo Pio, §. si super rebus, & ibi omnes, ff. de re iudica. Salyc. in l. & si non cognitio, colum. pen. vers. aut quæritur, C. si contra ius vel vtil. publ. pulcre Abb. in c. pastoralis, §. quia vero, num. 3. versic. de secundo, & ibi Felyn. num. 16. de offic. deleg. Ægid. decis. 196. cum simil.* ¶ Ad secundum, quod exsecutio hactenus facta sit nulla ex † o- 2 missione formæ commissionis Rotalis, mandantis personam, & bona Illustrissimi Ducis capi, & sub fida custodia teneri, & tamen exsecutores ad subhastationem deuenerunt, & sic formam mandati excedentes nulliter processerunt. *cap. Pisanis, de restitut. spoliat.* potest responderi: tum, quod exsecutor excedendo fines mandati non facit exsecutionem nullam, † quoties mandatum non est 3 limitatum ad certam rem, *vt post Ioan. And. & Abb. in cap. quoad consultationem, de re iud. tradit Brun. de form. fol. 56. colum. 4. versic. quarto prædicta conclusio.* Quod accidit in casu isto, in quo mandatum est generale de capien. bonis Illustrissimi Ducis, & sub fida custodia tenendis, & sic non est restrictum ad certa bona. ¶ Tum † et- 4 iam, quod in casu nostro forma est constituta ad certum finem, videlicet satisfaciendi D. Francisco Pitti creditori Illustrissimi Ducis, ideo potuit per æquipollēs adimpleri, & per

& per consequens ad subhastationem Castri Iuliæ nonæ deueniri. *ad trad. per Baldan l. si duo, §. si quis iurauerit, ante num. 2. ff. de iureiuran. Alexan. l. s. & alis in l. 1. ff. de liber. & posthum. Doct. post Bart. in l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. eod. Brun. de form. fol. 75. colum. 1. & 2. vers. prædicta reg. Cagnol. in l. si quis maior, num. 218. C. de transact.* ¶ Et 5 vbi aliquid pro forma requiritur, sufficit † illud ita adimpleri, vt habeatur finis, ob quem forma est inducta, *ita Galliaul. per illum text. in l. 1. §. si quis simpliciter. in 4. not. in 2. allat. num. 13. in fine, ff. de verborum obligati. quem in propriis terminis exsecutionis refert, & sequitur Neuiz. consil. 77. sub nu. 14.* ¶ Et tanto magis, quia in hoc casu certus finis satisfaciendi dict. Francisco est ordinatus ad aliud, quam ad formandum & solemnizandum, scilicet ad vtilitatem, commodum, & interesse eiusdem Francisci, & sic intrant tradita per Brun. *d. tract. fol. 37. colum. 2. versic. ego igitur. & fol. 44. colum. 3. versic. 19.* ¶ Ad tertium, quod videtur magis vrgere, videlicet, quod exsecutio in totum corruerit, ex quo fuit facta pro maiori summa, quam in literis exsecutorialibus contineretur: 6 respondetur, quod † licet communis sit Doct. conclus. vt datio in solutũ facta pro maiori quantitate, quam debeatur, & decretum interpositum ex caussa partim vera, partim falsa in totum vitientur, *Barto. in l. si non fortem, §. si centum, nu mero 6. per illum text. ff. de condictio. indebit. quem ibi sequuntur Fulgos. Castren. Alexand. Socin. Ias. & alis, Bald. in l. certi condictio. §. quoniam, numero 3. versic. secundus. & ibi Aretin. Socin. Deci. & ceteri, ff. si certum, peta. Roman. Castren. Iason. & Alciat. in l. 1. §. sed si mihi, ff. de verborum obligatio. Afflict. decisio. 218. num. 3. & 4. & decisio. 358. num. 7. Bertrand. consil. 269. num. 9. 10. & 11. libro tertio, in prima parte. Rum. consil. 136. numero quinto, libro primo, & consil. 160. num. 27. lib. 2. Tiraquell. multos allegat de vtroque retract. parte prima, §. 23. glo. prima, numero 23. quibus potest add. Marsil. in l. fina. numero 44. ff. de iurisdictio. omnium iudic. Curt. iun. consil. 118. num. 10. & consil. 170. nume. 3. Capyc. decisio. 51. post princip. Paris. consil. 110. num. 21. cum sequen. lib. 1. & consil. 81. nume. 24. libro secundo. Rebuff. super concord. rubr. de conclus. Lateranen. Concil. in verbo, decretis, versic. tertio extende. Roland. consil. 99. num. 31. lib. 1. & consil. 7. num. 86. cum duobus sequen. lib. 3.* Nihilominus hæc conclusio non proce-7 dit, † quando sunt plura capitula separata: tunc enim pro capitulis, in quibus debitum verum esset, decretum & datio in solutum substinentur. *ita Aretin. in d. l. certi condictio, §. quoniam, num. 22. versic. aut sunt diuersa capitula, argumento eius, quod in simili ponit Barto. in l. Lucius, §. qui habebat, ff. ad Trebellia. & in l. vbi fideiussor, ff. de solut. & argumento l. scire debemus, ff. de verborum obligatio.* Et hanc Aretin. limitationem refert, & sequitur Socin. *in d. §. quoniam, nu. 32.* cum quo ibi simpliciter transit Purpurat. *num. 9. versic. restringitur.* Et hoc idem voluit Cro. *consil. 107. num. 19.* dicens doctr. Docto. *in dict. l. si non fortem, §. si centũ*, procedere, quando vna est summa: at secus quando diuersæ sunt summæ, quarum vna esset debita, altera indebita, tunc enim nõ vitiatur in totũ, sed substinetur respectu summę debitę. *arg. l. 1. §. quod si duæ, ff. quor. legat. & per dictum Bal. in l. ordo, circa fin. C. de exsecut. rei* 8 *iud.* Idque procedit † etiam, si decretum, siue datio in solutum fiat pro vna summa, resultante tamen ex pluribus capitulis separatis, q a tũc tot videntur summæ, quot sunt capitula, *vt per Aretin. d. §. quoniam, num. 22.* Et pro hac 9 limitatione faciunt multa. ¶ In primis, quod † sententia lata super pluribus capitulis separatis potest pro parte valere, & pro parte non, *l. quadam mulier, ff. famil. ercifcun. l. fin. ff. de iurepatrona. Barto. & Bald. in l. 1. C. si aduers. remud. Bald. in d. l. quadam mulier. & in l. in hoc iudicio, numero 1. ff. famil. erciscund. & in l. 2. num. 6. C. de re iudic.* ¶ Secundo, quod si petitio contineat plura capitula se-10 parata, valet † sententia lata super vno, licet in reliquis iudex non dicatur, nec condemnare, nec absoluere, quia tot sunt petitiones & sententiæ, quot sunt capitula, *argumento l. & etiam, §. 1. ff. de minor. ita Ioan. Andr. in d. c. cum inter, colum. 3. versic. per prædicta patet. & ibi Butr. nu. 26. circa med. fol. petitio datur super plurib. Imol. nume. 2. versic. si autem petitio. Abb. num. 23. versic. aut non fuit actum. & Felyn. num. 6. versic. fallit primo.* ¶ Tertio magis in specie, quod si petantur decem, non tamen ex vna & eadem caussa, sed ex diuersis, puta quinque ex vna caussa, alia quinque ex alia, tunc † sententia super vna tenet. 11 Ita Ioan. Andr. *in d. cap. cum inter, colum. 3. in fine, versi. sed alii distinguunt*, quem sequitur Abb. *num. 24. versic. item per hanc rationem, & Felyn. num. 8.* ¶ Quarto, quod sententia lata † ex duplici caussa, vna vera, altera falsa, subsistinetur ex vera, vt post Innocen. Butr. Imol. & Abb. tradit 12 Alexand. *in l. qui Romæ, §. duo fratres, num. 50. & 51. & Rip. ibi num. 35. allegans etiam Bald. & Socin. & ibidem Crot. num. 70. ff. de verborum obligatio. Alciat. in l. 1. §. sed si mihi, num. 26. in fine, & numero sequen. ff. eodem*, subdens rationem, quod hoc casu † vtile per inutile non vitiatur, quia 13 sumus in separabilibus, cum vna caussa sit separabilis ab alia. ¶ Quinto arguendo de personis ad res, *iuxta l. qui furere. & ibi Alberic. & Bald. ff. de stat. homin. cum † aliis* 14 *citatis per Euerard. in loco a person. ad res.* quemadmodum † datio in solutum facta mihi petenti pro me, & fratre 15 meo, cum quo mihi creditum est commune, si postea frater meus, cuius mandatum non habeo, non ratificet, dicitur valere pro parte mea, quia duæ sunt personæ, & earum respectu duæ sunt petitiones, *vt per Bald. in l. ordo, num. 10. versicu. quæro de duobus, C. de exsecut. rei iudic. sequitur Alexand. in l. iuste possidet, num. 22. ff. de acquiren. possessio. Deci. in l. cum amplius, in vltimis verbis, de reg. iur. Socin. in d. §. quoniam, num. 31. Rebuff. vbi supra, in 3. ampliat. in fin. Crot. d. consil. 107. num. 19.* Ita in proposito dicendum est, quando summæ sunt diuersæ, & capitula separata. ¶ Postremo, quod hæc limitatio vera sit, colligitur ex ipsamet ratione, ad prędictam communem conclusionem assignata per Baldum & alios *in d. §. quoniam. Roman. consil. 450. numero quarto, & consilio 454. numero duodecimo, in fin. Bertrand. d. consil. 269. num. 10. Curtius iun. d. consil. 160. num. 3. Rebuff. vbi supra, Afflict. d. decisio. 218. num. 4. Paris. d. consil. 100. num. 31. Roland. d. consilio 7. num. 88.* † quia scilicet decretum iudicis est indiuiduum, 16 *l. 1. §. hæc verba, ff. ne vis fiat ei, l. in hoc iudicio, ff. famil. erciscund. cum concord.* Et † in indiuiduis vtile per inutile vi- 17 tiatur, *l. 1. §. item quæritur, & §. Trebatius, ff. de aqua quotid. & æstiu. Barto. in l. Græce, §. illud, ff. de fideiusso. Doct. & præcipue Iaso. num. 4. versic. in ista, in §. sed si mihi, l. 1. de verborum obligatio. Scribent. in d. §. quoniam, & in regula, vtile, de regu. iur. in 6.* ¶ At † sententia, siue decretum non di- 18 citur indiuiduum, quando continet plura capitula separata, quia indiuiduitas procedit solum in vno capitulo, vel etiam in pluribus, sed connexis, non autem in separatis, in quibus vtile per inutile non vitiatur. *Dd. in d. §. sed mihi, & maxime Ias. sub num. 4. Scribent. in d. cap. cum inter. Bald. in l. 2. sub num. 6. C. de re iudica. & in dicta l. in hoc iudicio, num. 1. ff. famil. erciscund.* ¶ Et propterea Roman. *in prællegatis consiliis*, & Rebuff. *citato loco*, dum reddunt rationem, dicunt, quia sententia vnius capituli est indiuidua. ¶ Vnde cum in casu nostro sint tria capitula separata, vnum ducatorum 7100. ratione fructuum, secundum ducatorum 220. ratione expensarum, tertium ducatorum 4642. ratione interesse liquidati a Consilio Regio, sequitur, vt decretum exsecutiuum eiusdem Consilii Regii substineatur pro primis duobus capitulis contentis in literis exsecutorialibus.

Reliqua quæ dicuntur pro parte Illustrissimi Ducis, vtque ex præmissis tollantur, particulari haud indigent responsione.

CANTVCCI I. Romanen. siue Amerin. domus. Die Veneris, 8. Iunij, 1576.

SVMMARIA.

1 *Restitutio in integrum minoribus non datur, nisi probata læsione.*
2 *Restitutio minori in integrum non datur, nisi quando enormissime esset ei damnum illatum.*
3 *Appellatio prohibetur in Saluiano interdicto.*
4 *Suspensio petitorij potest fieri etiam in iudicio adipiscendæ.*
5 *Iudex utroq; iudicio tam petitorio, quam possessorio ab actore cumulato, potest super possessorio tantum pronuntiare. ex communi.*
Et procedit etiam de iure Canonico. ex communi. nu. 6.
Imo etiam stante commissione de procedendo simul super petitorio, & possessorio, num. 7.
8 *Actor intentans utrunque remedium, & hypothecariam, & Saluianum, si tantum probauerit debitorem tempore possessionis rem possedisse, obtinebit in Saluiano, & sic iudex super possessorio tantum poterit pronuntiare.*
9 *Appellari non potest a sententia manifeste lata in possessorio, quando utrumque tam petitorium, quam possessorium fuerit in articulis siue petitione intentatum.*
Quod procedit etiam, ubi petitorium, & possessorium legitime cumulantur, licet utrumq; debeat simul terminari. num. 10.
Fallit in possessorio mixto proueniente ex beneficio statuti. num. 21.
11 *Exceptio excussionis habet locum in hypothecaria, & non in Saluiano.*
12 *Sententia in verbis dispositiuis debet attendi, non autem in narratiuis.*
13 *Sententia simpliciter lata super possessorio non habet in se mixturam caussæ nullitatis, nisi de ea fiat mentio.*
14 *Saluiano agi nō potest, nisi prius caussa debiti principalis plenissime, & tribus sententiis terminata fuerit.*
15 *Saluiano agens probare tenetur se esse creditorem, & reū conuentum debitorem.*
16 *Saluianum est remedium adipiscēdæ possessionis, in quo principaliter de possessione agitur.*
17 *Actor in interdictis quorum legatorum, & quorum bonorum non potest obtinere, nisi probet se heredem.*
18 *Probatio etiam leuis, & præsumpta dicitur sufficiens ad probandum id, quod incidenter in iudicio deducitur.*
19 *Matrimonium incidenter in iudicium deductum ad effectum legitimitatis ex coniecturis probari sufficit.*
20 *Dominium incidenter in iudicium deductum potest sola possessione probari.*
21 *Appellatio datur a sententia lata in possessorio statutario, quando quis vigore statuti ut heres petit possessionem.*
22 *Heres scriptus prætendens possessionem defuncti vigore statuti in se translatam, & continuatam, debet de veritate docere se esse verum heredem.*
23 *Exceptio requirens altiorem indaginem, non debet in Saluiano admitti.*
24 *Saluianum utile competit, etiam aduersus tertium possessorem. ex communi.*
25 *Remissio debiti principalis, & remissio pignoris longe differunt.*
26 *Debitum principale per remissionem ope exceptionis tollitur.*
27 *Saluianum competit pro adipiscenda possessione rerum obligatarum, sine de pignoribus.*
28 *Saluiano agens debet dicere rem sibi obligatam.*
29 *Pignus censetur in consequentiam remissum per pactum de non petendo debitum principale.*

DECISIO XXXIIII.

Conclusum fuit a sententia R. D. Maceraten. non licuisse appellare, & cōsequenter restitutionem in integrum heredibus Ægidii minoribus aduersus decretum R. D. Dandini dandam non esse. ¶ Si enim læsio, quam ipsi prætendunt ex eo, quod propter decretum sententia, vbi erat appellabilis, effecta fuit inappellabilis, cessat stante inappellabilitate sententiæ: ergo cessat etiam in integrum restitutio, quæ † minoribus non datur, nisi 1 probata læsione, quæ est vnum de extremis necessariis ad obtinendam restitutionem in integrum. *Bero. consil. 121. num. 12. lib. 3. Paleot. decis. 304.* Et maxime in possessorio, in quo † minori restitutio in integrum non conceditur, nisi quando enormissimum esset ei damnum illatum. 2 *Achil. decis. 292. alias supr. de resti. in integr.* ¶ Quod autem a sententia non daretur appellatio, inde patet, quod lata fuit in mero possessorio, hoc est, in vtili Saluiano interdicto, vt colligitur ex verbis dispositiuis ibi, *in possessionem immitten.* item ibi, *in eadem possessione manutenen.* item ibi, *donec & quousque, &c.* ¶ In † quo quidem Saluiano (vt notissimum est) prohibetur appellatio. 3 ¶ Non obstant in contrarium adducta pro parte heredum Ægidii. ¶ Et in primis non obstat, quod Ascanius, & fratres de Moriconibus intētauerint hypothecariam, & sic petitorium, vt patet in eorum articulis, 3. 4. & 24. & cum hypothecaria cumulauerint etiam Saluianum, vt colligitur ex eodem 24. articu. ¶ Quia stante suspensione petitorii, quæ † potest fieri etiam in iudicio adipiscendæ, 4 *cap. pastoralis, vbi Imol. num. 6. de restitutio. spoliato. Gozadin. consil. 200. num. 22. Caputaq. decisio. 70. lib. 2.* nulla est dubitatio, quin potuerit in solo possessorio pronuntiari. ¶ Præterea etiam circumscripta suspensione petitorii licuit iudici super solo possessorio pronuntiare. Communis est enim Doct. conclusio, vt † iudex vtroque iudicio, tam petitorio, quam possessorio ab actore 5 cumulato possit super vno duntaxat, & sic super possessorio tantum pronuntiare. Barto. *in l. naturaliter, §. nihil commune, in 4. quæst. num. 36.* quem ibi omnes tam antiquiores, quam recentiores vno ore sequuntur, *ff. de acquirend. possessio. Innocen. in cap. suborta, & ibi But. num. 4. & 11. Imol. num. 2. Abb. num. 7. & Felyn. in princip. de re iud. Alexand. consil. 117. num. 3. lib. 2. Ægid. decis. 506. Capic. decis. 86. num. 6.* Curtius iunior asserens a doctrina Bartol. neminem discrepare, *consil. 223. nume. 17. libro 3.* ¶ Et licet Bartolus vbi supra, restrinxerit hanc conclusionem solum ad ius Ciuile, negando illam procedere de iure Canonico, contrarium tamen, vt † imo indistincte 6 illa vtroque iure inspecto locum habeat, voluerunt Dd. *in d. §. nihil commune. Imol. sub num. 10. versicu. item adde, circa penultimam quæstionem. Roman. nume. 25. Aretin. num. 26. circa med. versicu. quia tamen. Ias. num. 180. Rip. num. 191. Bologna. num. 108. versicu. cuius dictis. Mamer. num. 190. Rube. Alexand. num. 114 Bereng. in 3. cap. num. 90. Seysel. num. 71. Ruin. num. 33. Paris. num. 116. in fin. Soc. iun. num. 380. cum sequen.* Et est communis, vt testantur Seysel. Bereng. & Paris. & probatur, tum ex regula vulg. quod in dubio non est inducenda differentia inter ius Canonicum, & Ciuile, tum ex *cap. 2. de causs. posses. & propriet.* late illud inducendo, *vt per Socin. iun. vbi supra.* ¶ Imo prædicta conclusio † procedit etiam stante com- 7 missione de procedendo simul super petitorio, & possessorio, *vt per Ægid. d. decisio. 506. sequitur Staphil. de gratia. iust. §. secundum, num. 5. & §. ultimo, in fine.* ¶ Et in terminis nostris, quod actor † intentans vtrunque reme- 8 dium, & hypothecariam, & Saluianum, si tantum probauerit, debitorem tempore possessionis rem possedisse, obtinebit in Saluiano, & sic iudex super possessorio tantum poterit pronuntiare, tradit Castren. *in l. rem alienam, num. 10. ff. de pigno. actio.* quem refert & sequitur Negusant. *de pignor. part. 8. membr. 3. num. 26.* ¶ Et quod

9 quod a sententia manifeste lata in possessorio non possit appellari, quando vtrunque tam petitorium, quam possessorium fuerit in articulis, siue petitione intentatum, voluit Corne. *consil.10.num.3.post med.versic.cum itaque, lib.4.* reddens rationem, quia non appellatur ab articulis, siue petitione, sed a sententia, subdens, quod etiam vbi petitorium, & possessorium legitime cumulantur, licet 10 † vtrunque debeat simul terminari, *cap. cum dilectus, & capit. cum ecclesia Sutrina, in fine, de caussa possessio. & proprieta.* si tamen vnum terminetur, non vitiatur, *vt per Ant. & Cald. in d.cap.cum dilectus.* ❡ Et sententiam latam super vno valere, tenet Alex. post alios dicens, hanc esse magis communem, *in d.§.nihil commune, numero 98.* ❡ Et in casu nostro non potuisse a sententia Maceraten. appellari, deducitur: Nam aut quærimus, an Moriconi agentes potuerint appellare, quasi in eorum præiudicium fuit petitorium omissum, & tunc sumus extra casum nostrum, quia ipsi actores non appellarunt, nec aliquid dixerunt. Vnde omissio appellationis ab eis facta, non debet afferre præiudicium sententiæ latæ in possessorio pro ipsis, aut illius exsecutionem impedire. ❡ Aut vero quærimus, nunquid Ægidius, vel heredes ipsius rei conuenti potuerint appellare ex eo, quod non fuit admissa eorum exceptio renuntiationis Claudiæ matris dictorum agentium, & tunc dicendum est non potuisse, quia prædicta exceptio renũtiationis altiorem requirebat indaginem, & propterea non debuerat in Saluiano admitti, vt infra etiam dicemus. Et ita argumentatur Curt. *d. consil. 223. num.18.19. & sequen.* ❡ Secundo non obstat, quod pro parte Moriconorum *in 19.artic.* fuerit deducta inopia Hieronymi ad euitandam exceptionem excussionis, quæ 11 † habet locum in hypothecaria, & non in Saluiano. *Socin. consil.40.colum.2.vers.vel etiam, & tertio, lib.3. Crauet.consil.num.45.Roland.consil.14.num.18.lib.1.* ❡ Nam partis responsio ex iam dictis, vltra quod est omnino clarum in iure, quod in Saluiano non possit opponi exceptio excussionis, cum partem affirmatiuam tenuerint Bertrand. *consil.213.num.7.lib.2.in 2.part. & Bellon.consil. 34.num.8. & 9.* ❡ Tertio non obstat, quod pro parte eorundem Moriconorum, *in 17.artic.* fuerit articulata nullitas renuntiationis Claudiæ eorum matris ad excludendam renuntiationis exceptionem, quæ non admittitur in Saluiano. ❡ Quia eadem inseruit responsio, quod & si ex huiusmodi articulis apparet de intentione agentiũ volentium cumulare possessorium, & deducere concernentia petitorii, nihilominus potuit iudex super solo possessorio pronunciare. ❡ Quarto non obstat, multiplex ponderatio verborum sententiæ. ❡ Quia omissis aliis verbis, & loquendo solum de illa clausula, *donec & quousque, &c.* ex qua exemplo prætenditur canonizari creditum ex caussa dotis, & eius hypothecam super domo, de qua agitur, respondetur negando huiusmodi canonizationem, quia verba sententiæ, in quibus exprimitur creditum, & hypotheca, nõ stant dispositiue, & propter-12 ea nihil obstant. ❡ Sententia enim † non in verbis enuntiatiuis, siue narratiuis, sed in dispositiuis debet attendi, vt decisum fuit in vna Anagnin. spolii coram Caputaq. 4. Maii, 1558. ❡ Et non omne verbum iudicis in sententia prolatum vim sententiæ obtinet. *Corne. in l. ex stipulatione, num.5. C.de sentent.* ❡ Tunc autem prædicta verba starent dispositiue, quando iudex declarasset creditum ex caussa dotis verum esse, & pro eo super dicta domo hypothecariam competere, *vt in terminis Corne consil.90. post princip.versi.& per consequens declaratur, libro primo.* ❡ Quinto non obstat, quod sententia sit lata in possessorio habente mixturam, & complicationem caussæ nulli-13 tatis renuntiationis Claudiæ. ❡ Quippe † respondetur, sententiam fuisse simpliciter latam super possessorio, & in ea de nullitate renuntiationis nullum verbum. Et sic intrat decisio Put. 7. de Ægid. & decisio diuers. 149. in vna Tudertin. spolii, 17. Iunii, 1556. ❡ Vltimo, non obstat opinio Reueren. Dom. Sarmient. *de reddit. eccles. parte 3. cap.2. num.23. versic. tamen vt ego existimo.* Vbi firmat non posse agi Saluiano, † nisi prius caussa debiti princi-14 palis non summarie, sed plenissime, non vnica, sed tribus sententiis terminata fuerit, quod repetit *num. 25. versic. nunc autem.* Vbi concludit, non posse deueniri ad exsecutionem in Saluiano, nisi prius de debito sufficienter constet, & non dici sufficienter constare, nisi per rem iudicatam. Et propterea *num.26. prope finem, versicu. negari tamen non potest, & num.27.* vult, in Saluiano locum esse appellationi, non ratione Saluiani, quod est possessorium, sed ratione quæstionis incidentis debiti, cui fit præiudicium in proprietate: & ideo nisi reus debitum fateatur, vt super eo exstet res iudicata, posse in Saluiano semper appellari. Et mouetur ex consil. Bald. *331. lib.1.* ❡ Non obstat inquam, hæc Sarmien. opinio, in qua exemplo magnum fit fundamentum. ❡ Quia respondetur illam non videri de iure veram, nec probari ex traditis per Bal. *dict. consilio 331.* & demum non applicari casui nostro. ❡ Quoad primum, quod non videatur de iure vera in eo, quod requirit in Saluiano plenam debiti probationem, deducitur. ❡ Nam † licet agens Saluiano debeat 15 probare se esse creditorem, & reum conuentum debitorem, cum creditum, & debitum sit substantia, & necessarium antecedens Saluiani, vt expresse firmat, plura asserens exempla, Menoch. *de adipiscen. poss. remed. tertio, nu. 163. cum multis sequen. Sarmien. vbi supra, num.23. in fin. & num.24. & 25. Roland. consil.14. num.13. lib.1.* nihilominus negari non potest, quin † in Saluiano principaliter 16 agatur de possessione, cum Saluianum sit remedium adipiscendæ possessionis, *§. interdictum quoque. Institut. de interdict. l.2. §. sunt autem, ff. eodem.* Imo est merum possessorium, & in eo de sola possessione contenditur, & est momentaneæ possessionis. *Bart. in l.1. in fine, ff. de Saluian. interdict. Glo. Barto. Salyc. & alii in l.1. C. eodem, Aretin. in §. item Seruiana, num.18. versic. sed interdictum. Ias. num. 95. Gomes. num.36. Bellon. num.41. in fin. Zas. fol.79. in fine, versicu. sed Saluianum, & fol. sequen. in princip. & ad fin. versicu. in Saluiano, Institu. de actio. Ioan. de Plat. in §. sequens diuisio, num.42. versicu. ex quo infertur. Institut. de interdict. Cepol. cautel.81. prope fin. Negusan. de pignoribus, part. octaua, membr. primo, num.2. versicu. in interdicto. Rip. ad rubric. ff. de pignor. sub num.19. Syluan. consil.36 num.1. & 2. Natta consil.532. num.2. lib.3. Menoch. d. remed. 3. num.6.* Rolandus dicens hanc esse communem, *consi.14. num.11. lib.1.* ❡ Vnde si Saluianum est merum, & momentaneum possessorium, & solius possessionis controuersiam continens, sequitur necessario, vt in eo deducatur principaliter possessio, incidenter vero, & per modum caussæ ad effectum iustificandi possessionem, deducatur creditum & debitum: quemadmodum in simili videmus in interdictis quorum legatorum, & quorum bonorum, in † quibus actor licet non possit obtinere, nisi 17 probet se heredem, *l. prima ff. & C. quorum legatorum, & quorum bonorum,* tamen in illis principaliter caussa possessionis, incidenter vero qualitas heredis deducitur, *vt per Bero. in suis quæstionib. famil. quæst.91. num.8. & latius consil.111. num.6.7. & 8. lib.3. Menoch. d. remed.3. num. 174.* Quo stante sequitur, vt in Saluiano cognitio & probatio crediti, & debiti non requiratur exacta & plena, sed leuis & summaria sufficiat. Clara est enim iuris conclusio, vt ad † probandum id, quod in iudicio incidenter & 18 secundario, & per modum caussæ deducitur, quæuis probatio etiam leuis & præsumta dicatur sufficiens, vt patet exemplo matrimonii, quod † si in iudicio deducitur, non 19 principaliter, sed incidenter & per modum caussæ ad effectum legitimitatis, & successionis, qualibet probatione etiam præsumta & coniecturali probari potest. *Gemin. consil.27. num. 8. cum sequen. per text. in cap. caussam,*

ius fil. sint legit. sequitur Paris. late id comprobans consil. 57. num. 41. cum multis sequen. lib. 4. Et fuit tentum in vna Parmen. status coram Ant. Aug. 20. Martii, 1556. & in alia Colonien. status, coram bon. mem. Oradin. 11. Februarii, 1558. & 31. Ianuarii, 1560. Item exemplo dominij, quod 20 † quando deducitur in iudicio non principaliter, sed incidenter, non requirit directam & concludentem probationem, sed potest sola possessione probari. *gloss. Bart. Bald. Angel. Castren. & alii, in l. quidam in suo ff. de condit. & instit. Corn. consil. 219. num. 6. lib. 4. Alexan. consil. 103. num. 10. lib. 7. Paris. consil. 57. num. 44. lib. 4. Boer. decis. 42. num. 8. & alibi passim per Doct.* Et est communis conclusio, teste Socin. iun. *in §. nihil commune, num. 31.* ¶ Et ex præmissis tollitur etiam aliud, quod Sarmient. *vbi supra subdit*, nempe, caussam debiti non vnica, sed tribus sententiis terminandam esse: hoc enim si verum foret, vtique exacta & plena exigeretur debiti cognitio & probatio, & non sufficeret leuis & summaria, prout sufficit: quia (vt mox supra deductum est,) negari non potest, quin in Saluiano, quod est remedium possessorium, summarium, & momentaneum, & in quo de sola possessione controuertitur, deducatur principaliter possessio, incidenter vero creditum, & quæ incidenter in iudicio deducuntur, quacunque etiam leui & præsumta probatione sunt contenta, *vt supra dictum fuit.* ¶ Accedit etiam, quod in Saluiano crediti cognitio & probatio, si res sententias, siue rem iudicatam exposceret, eluderentur iura omnia prohibentia appellationem in caussis possessoriis, cum reus conuentus Saluiano facile posset negare actorem esse creditorem, & sic grauare illum onere probandi creditum, tanquam fundamentum intentionis suæ, & lata sententia appellare, vt recte deducit Menoch. *d. remed. 3. num. 158. versic. hac in re.* Et hæc quoad primum de non varietate opin. Sarmien. ¶ Quo vero ad secundum, quod nec etiam probetur ex traditis per Bald. *dict. consil. 331.* patet, quia Baldus loquitur in terminis longe 21 diuersis, nempe, † in possessorio mixto proueniente ex beneficio statuti disponentis, possessionem defuncti ipso iure transire, & continuari in heredem: quo casu non mirum si datur appellatio, quia hoc possessorium statutarium non competit, nisi vero heredi: cum enim statutum istud sit correctorium iuris communis, debet intelligi proprie & stricte de eo, qui vere probat se heredem, & sic possessorium est mixtum cum iure dominii, quia heres & dominus idem sunt, & hæc quæstio hereditatis non est incidens, sed originalis & principalis, vt hæc omnia colliguntur ex ipsis met verbis Bald. *consil. 334. num. 4. versic. tertio quæritur, & versic. in contrarium videtur, & num. 5. versic. & sic est mixtum, & d. consil. 331. nume. 1.* Vbi retinet idem thema, de quo *in d. consil. 330.* quod est immediate præcedens. Et hoc idem voluit idem Baldus *consil. 141. num. 3. lib. 1.* dicens, heredem scriptum si præ- 22 tendat, possessionem defuncti vigore statuti † in se translatam & continuatam esse, debere de veritate docere, se esse verum heredem, & omnem exceptionem, quæ perimeret petitionem hereditatis, perimere etiam beneficium statuti, & de omni iure hereditario vero, ac etiam de apicibus iuris disputandum esse. Et prædicta consil. Bal. ita intelligunt, & sequuntur Tiraquell. *le mort saysi le vif. part. 6. declaratione sexta, num. 1. Corset. de potesta. & excel. reg. quæst. 25. colum. 2. in princip. Nicel. de concord. glos. concord. 1. num. 25. & nume. 70. Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 859. cum tribus sequen. Alciat. consil. 7. num. 18. versi. in secunda quæstio lib. 6. tom. 2. Bero. consil. 1. num. 15. lib. 3.* Vbi etiam vlterius deducit ex mente Bal. agentem vigore prædicti statuti debere principaliter constare se esse heredem, nec super alio faciendam esse probationem, nisi super hoc, an sit heres, & super possessione nihil esse probandum, quia si constabit, actorem esse heredem, ex hoc dicetur ipso iure possessor ex dispositione statuti.

Vnde clare apparet, terminos Saluiani, in quibus nos sumus, esse longe diuersos a terminis beneficii dicti statuti, quia Saluianum (vt supra diximus) est merum & momentaneum possessorium, & in eo caussa possessionis est principalis, & originalis, quæstio vero crediti est incidens, ideo non mirum si appellatio denegatur. ¶ Accedit etiam, quod Bald. *d. consil. 331.* expresse loquitur, quādo quis in sententia fuit declaratus heres & possessor, vt patet ex illis verbis, *quod si declaratur heres & possessor, potest appellari.* ¶ Quoad tertium, quod scilicet Sarmien. opinio non applicetur casui nostro, inde ostenditur, quod pro parte heredum Ægidii negatur creditum, de quo agitur, non ex eo, quod illud non probetur, cum de eo satis constet ex publico instrumento hypothecæ, sed ex eo, quod est exstinctum per renuntiationem Claudiæ, ad quam creditum spectabat. Et sic in effectu pro parte heredum Ægidii aduersus creditum ex publico documento probatum, opponitur renuntiationis exceptio, quæ † cum altiorem requirat indaginem, 23 non debet in Saluiano admitti. Rip. *ad Rubr. ff. de pignor. num. 19. prope fin. per l. fin. C. quor. bonor. & l. 2. & ibi Doct. C. de edict. diui Adrian. tollen. Bellon. in d. §. item Seruiana, num. 46. ad finem, versic. licet enim. Natta consil. 535. num. 4. lib. 3. Menoch. d. remed. 3. num. 180. versic. & in hoc iudicio. Sarmien. vbi supra, num. 23. versic. ex quo etiam fiet.* asserens ita communiter solere seruari. ¶ Nec obstat, quod rursus replicatur pro parte dictorum heredum Ægidii de tex. *in l. 1. C. de precar. & Saluia. interdict.* vbi deficiente renuntiatione potest agi aduersus tertios possessores vtili Saluiano, stante communi opinione, quod † vtile 24 Saluianum competat etiam aduersus tertium possessorem. ¶ Et quod text. *in dicta l. prima*, quatenus id negat Saluianum, debeat intelligi de directo, non de vtili, de qua communi opin. & intellectu, *d. l. primæ, late per Menoch. post alios dicto remed. 3. numero 55. versicu. dubium est, cum sequen. & numero 59. ver. ceterum.* Ergo *ex dicta l. prima, a contrario sensu, & ibi gloss. prima arguit*, colligitur, data renuntiatione, non posse agi vtili Saluiano. ¶ Si quidem respondetur, text. *in dicta l. prima*, non loqui de remissione debiti principalis, sed de remissione pignoris, inter † quas remissiones longa est differen- 25 tia: nam pignus per remissionem ipso iure tollitur, *l. maior, C. de pignor. Doct. communiter in l. si tibi, §. de pignore, ff. de pact. Negusan. de pignoribus, parte sexta, membro 3. numero 33.* ¶ At secus † in debito principali, quod per 26 remissionem, non ipso iure, sed ope exceptionis tollitur, *l. si vnus, §. pactus, & ibi omnes, ff. de pact.* ¶ Quo circa stante remissione pignoris, non mirum, si non est locus vtili Saluiano, quia cum pignus ipso iure sit exstinctum, non potest creditor agere vtili Saluiano pro adipiscenda possessione rei hypothecatæ. Sublata enim hypotheca tollitur Saluianum, † quod licet sit interdictum 27 adipiscendæ possessionis, est tamen de pignoribus, vt inquit text. *in l. 2. §. Saluianum, ff. de interdict.* hoc est, de possessione rerum obligatarum, vt exponit ibi gloss. *in verbo, pignoribus.* Et probatur etiam *in l. 1. & 2. ff. de salu. interdict.* Et propterea secundum Corn. *consil. 190. post princip. versic. retentio autem, lib. 1.* quem sequitur Negus. *d. parte 8. memb. 1. num. 6.* Saluianum præsupponit quasi pignus, vel quasi hypothecam, quia fundatur in possessione, quam habet pignorans vel hypthecans. Idque expresse firmat Castren. *in l. rem alienam, numero 11. ff. de pignor. action.* inquiens, † agentem Saluiano dicere rem 28 sibi obligatam, & si aliud diceret, se ipsum excluderet, cum non detur Saluianum, nisi pro re obligata. Et hoc idem voluit Rip. *ad Rubr. de pignor sub nume. 19.* Ceterum secus accidit in remissione debiti principalis, quia ea non obstante remanet debitum principale, & propterea potest agi vtili Saluiano, licet actor per remissionis exceptionem, siue pacti de non petendo, possit postea repelli,

stea repelli, vel in ipsomet possessorio, si exceptio poterit incontinenti probari, vel in petitorio, si altiorem requirat indaginem. ¶ Nec quicquam esset si diceretur, 29 nos esse etiam in remissione pignoris, cum † per pactum de non petendo debitum principale, censeatur etiam in consequentiã pignus ipsum remissũ, *l. soluitur, §. 1. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solua.* ¶ Quoniam huiusmodi remissio pignoris tacite & in consequentiam remissionis debiti principalis inducta, non tollit pignus ipso iure, sed ope exceptionis, vt declarant Alex. Ias. Iac. de S. Georg. Curt. iun. & alii *in d. §. de pignore. & Neguſ. d. part. 6. membr. 3. numero 56.*

CANTVCCII.

Pampilen. beneficii de Allo. Die Lunæ, 29. Octobr. 1576.

SVMMARIA.

1 *Exsecutor mixtus assumit partes iudicis.*
2 *Exsecutor testes recipiens, non recipit vt exsecutor, sed vt examinator.*
3 *Probationes factæ in iudicio summario dicuntur plenariæ, & fidem faciunt, ac si in iudicio plenario factæ fuissent.*
4 *Exsecutor potest recipere probationes plenarias, etiam si non sint necessariæ, dummodo non sint pertinentes.*
5 *Probatio plenaria tanquam impertinens non releuat, quando est facta super eo, ad quod probans non tenetur.*
6 *Petitorio suspenso dicta testium tangentia petitorium sunt nulla.*
7 *Testes examinati super possessorio non faciunt fidem in petitorio, quando iudex non habet iurisdictionem, nisi super possessorio.*

DECISIO XXXV.

Domini dixerunt, testes, de quibus agitur, examinatos coram A. C. pro exsecutione literarum Apostolicarum prouisionis Gundisalui sufficere nunc in negotio plenario, in quo agitur, ad canonizationem cuiusdam prouisionis contra Petrum possessorem, & consequenter eorum depositionibus in casu, de quo agitur, standum esse. Moti autem sunt, ¶ Primo, quia A. C. non 1 fuit merus exsecutor, sed mixtus, † assumens partes iudicis, *ad trad. per Doct. & præcipue Abb. & Felyn. in c. fin. de præsumt. Abb. in cap. pastoralis, §. quia vero, num. 3. & Barb. nu. 15. ff. de offi. deleg.* ¶ Secundo ex dicto Bald. *in l. fin. nu. 2. C. de testib.* vbi firmat, testes receptos ab exsecutore li- 2 terarum Apostolicarum, qui † non recipit vt iudex, sed vt simplex examinator, *iuxta clem. 1. de offic. deleg.* facere fidem coram iudice. Et hoc dictum Bald. sequitur ibi Salyc. *col. vlt. ad fin. vers. quæro quid si in compromisso,* dicens amplius, depositionibus istorum testium ab exsecutore literarum Apostolicarum receptorum stari in quocunque iudicio. ¶ Nec intrat responsio exemplo data, quod dictum Bald. procedit, quando non mutatur iudicium. Quia si Bald. loquitur de exsecutore literarum, qui non vt iudex, sed vt simplex examinator processit: Ergo sequitur necessario mutatio iudicis: quia primum iudiciũ coram exsecutore literarum Apostolicarum oportet esse mere exsecutiuum, cum non vt iudex, sed vt simplex examinator procedat. Secundum vero, cum sit coram iudice, debet esse plenarium, & tollitur etiam hæc responsio ex illis verbis Salyc. *in quocunque iudicio.* ¶ Tertio, quia si probationes factæ in iudicio summario non sint summariæ, sed plenariæ, non solum quoad substantiam 3 probationis, sed etiam † quoad modum procedendi, vt accidit in casu nostro, tunc operantur ac fidem faciunt, perinde, ac si in plenario iudicio factæ fuissent. Ita post hc. Butrig. *in l. ab hostibus, §. sed quod simpliciter ff. ex quib. caus. maior.* tradit Butr. *in ca. cum dilectus, §. verum, num. 31. prope fin. versic. plus dicit, de ordin. cognit. in c. fraternitatis, num. 17. versic. saluo nisi testes, & in c. caussam quæ, il primo, num. 6. vers. hæc vera, quando probationes, & ibi Aretin. num. 29. vers. Ant. hic referendo, & latius Felyn. nume. 6. de testib. & Imo. in c. cum ex literis, sub num. 21. col. 8. versic. sed forte dictum suum, de restit. in integ. Alexan. in l. 2. num. 29 vers. sed in hoc vltimo. & ibi Rim. col. pen. vers. hoc vltimum limita. & Ioan. de Vicomercat. num. 58. versi. secundo fallit, C. de eden. pleue idem Alex. in l. sæpe, num. 81. ff. de re iudic.* Et hoc idem voluit Rayner. *in l. quo tempore, C. de milit. testam.* relatus ab Alex. *vbi supra.* Et istud idem tenet Alberic. *in d. §. sed quod simpliciter, num. 18.* Et cum hoc dicto Iac. Butrig. scribentes communiter transire inquit, Vicomerc. *in d. l. 2. num. 58. versic. secundo fallit,* quicquid contrarium senserint Petr. Cyn. & Bald. *in d. l. quo tempore, & Bald. Florian. & Angel. in l. penult. ff. de his, qui sunt sui vel alien. iur. Bald. in d. l. 2. in fine.* ¶ Nec est bona responsio, quæ exemplo datur, quod prædicta conclusio posset procedere, data primo iudici iurisdictione recipiendi probationes plenarias, quod non accidit in casu nostro, in quo A. C. non habet talem iurisdictionem, & propterea probationes ab eo receptæ, sunt nullæ, *per decis. Rot. fin. de testib. in nou.* ¶ Quia respondetur † negan- 4 do A. C. non habere talem iurisdictionem, quia cum ipse habeat iurisdictionem exsequẽdi literas Apostolicas, potest absque dubio ad effectum exsecutionis literarum Apostolicarum recipere probationes plenarias, etiam si non sint necessariæ, dummodo sint pertinentes. ¶ Vnde cum probationes, de quibus agitur, fuerint factæ super eo, quod erat pertinens, & ad quod Gundisaluus tenebatur, nempe, super vacatione beneficii, super clericatu, & super valore expresso, sequitur eas valere, & si pinguiores sint, q̃ oporteat, hoc potius prodesse debet, *arg. l. diligenter, in fin. ff. mand.* Tunc aũt probatio † plenaria 5 tanquam impertinens non releuaret, quando esset facta super eo, ad quod probans non teneretur. *vt post Butrig. d. l. ab hostibus, §. sed quod simpliciter.* declarant Imol. *in d. c. cum ex literis, colum. 8. versic. nam ex quo non tenebatur, & Felyn. in c. caussam quæ, num. 6. versic. non obstat huic restrictioni. Alex. in d. l. sæpe, num. 81. in fine, & Alberic. in d. §. sed quod simpliciter, num. 18. versic. primum credo verius.* ¶ Nec quicquam facit *decis. fin. de testib. in nou.* Quia ideo ibi dicta testium tangentia petitorium sunt nulla, quia † erat suspensum petitorium, & sic suspensa iurisdictio, 6 *vt in fin. decis. expresse dicitur.* Et eodem modo respondetur ad Mill. *in repert. in verbo, testes producti in possessorio.* ¶ Quo vero ad decis. Than. *89. alias 87. & ad decis. Put. 173. lib. 1.* respondetur, quod ideo ibi † testes examinati 7 super possessorio non faciunt fidem in petitorio, quia iudex, coram quo fuit factum examen, non habebat iurisdictionem, cum esset ei commissa caussa super possessorio tantum.

CANTVCCII.

Caurien. siue Nullius iurisdictionis. Die Lunæ, 5. Nouemb. 1576.

SVMMARIA.

1 *Priuilegio confirmatorio standum est absq; productione & verificatione priuilegii confirmati, quando in priuilegio confirmatorio substantia priuilegii confirmati plene narratur. ex communi.*
Ampliatur siue substantia priuilegii narretur a Principe, siue a parte. & quare, num. 3. & 4.
2 *Verba, plenius cõtinetur, inspiciunt potius tenorem verborum, quam substantiam.*
5 *Confirmatio facta cum clausula, ex certa scientia, probat priuilegium confirmatum.*
6 *Confirmatio facta cum clausula, ex certa scientia, non purgat vitium subreptionis notorium. & nume. 13. & 14.*
7 *Priuilegia, quando de nouo conceduntur, non requiritur verificatio priuilegiorum narratorum.*
8 *Clausula, & pro potiori cautela, operatur in vim nouæ concessionis.*

9 *Priuilegium habens certam dispositionem si faciat mentionem per dictiones relatiuas de aliis priuilegiis, non est opus, vt illa appareant.*

10 *Feudum concessum sub his verbis, quia sicut genitor noster tibi feudum concessit, ita & nos concedimus, valet, nec talis concessio vitiatur, etiam si caussa illa vera non esset, nec etiam vasallus tenetur primam ostẽdere concessionem.*

11 *Relatio facta in aliquo priuilegio, seu literis Pontificis continens, quid certum & determinatum stat caussaliter, non conditionaliter: & ideo non vitiatur dispositio, tali relatione vera non exsistente.*

12 *Relatio priuilegiorum narratorum in aliqua concessione verificanda non est, quando constat de mente Principis, quod non nititur priuilegiis narratis.*

13 *Verba, attento, quod in omnibus eorum priuilegiis, apposita in supplicatione reformatoria, stant caussaliter, nõ autem conditionaliter.*

DECISIO XXXVI.

Qvoad primam partem dubii Domini negatiue resoluerunt, nempe, Militiam non teneri verificare priuilegia narrata in literis Innocentii Octaui. Moti ex pluribus. ¶ In primis, quia communis est Docto. conclusio, standum esse † priuilegio confirmatorio absque productione & verificatione priuilegii confirmati, quotiescunque in priuilegio confirmatorio substantia priuilegii confirmati plene narratur. *Praepos. in cap. si Romanorum, num. 17. versic. & idem dicerem, distinct. 19. Abb. ex mente Innocent. & aliorum, in cap. inter dilectos, num. 9. post med. versic. & credo, & ibi Felyn. num. 7. de fide instrumen. Alberic. in l. 1. num. 2. versic. & sumitur argumentum. & ibi Castren. num. 4. C. de episc. & cler. Boer. decis. 247. num. 3. versic. fallit in priuilegio. Grammat. consil. ciu. 122. nume. 2. versic. quod maxime procedit. Paris. consil. 33. num. 9. lib. 1. late Ruin. consil. 31. num. 7. & consil. 231. num. 5. in fin. & nu. 6. lib. 1. suse Bellon. consil. 36. num. 7.* Et ita alias tenuit Rota in vna Portuanen. canonicatus, & praeben. 8. Nouembris, 1557. coram bo. mem. Oradin. vbi decisum fuit, non requiri exhibitionem bullę Leonis narratae in bulla Pauli, sed sufficere narrationem substantiae eiusdem bullae Leonis. ¶ Sed in casu nostro, in literis Innocentii substantia priuilegiorum narratorum, & confirmatorum plene inseritur, vt ex illarum inspectione liquido apparet. Merito, &c. ¶ Nec obstat, quod in literis Apostolicis confectis super priuilegiis narratis in literis Innocentii plenius continebatur, vt Cistercienses in supplicatione fatentur. ¶ Quia verba † illa, *plenius continetur*, respiciũt potius tenorem verborum, quam substantiam, vt in eadem Portuanen. conclusum fuit. ¶ Minus quoq; obstat, quod prędicta conclusio procedit, quando narratio substantiae priuilegii confirmati fit a Principe: at † secus, qñ fit a parte, vt in casu nostro. ¶ Nam respondetur hanc restrictionem de iure non subsistere, quia ratio, cur requiratur relatio substantiae priuilegii cõfirmati, est, vt † Princeps praesumatur informatus, *vt per Bellon. d. consil. 35. nu. 7. versic. hoc non puto verum.* At haec ratio militat in relatione partis. Merito, &c. ¶ Secundo, quia non est opus exhibitione priuilegii confirmati, stante in priuilegio confirmatorio, clausula, † ex certa scientia, prout adest in literis Innocentii: cõfirmatio enim ex certa scientia probat priuilegium confirmatum. *Praepos. d. cap. si Romanorum, num. 17. versic. item priuilegium. Ruin. d. consi. 31. nu. 5. & d. consil. 231. num. 3. practi. Papien. de form. oppon. contra instrum. in verbo, alterius confirmatorium, ante num. 2. Alberic. in auth. si quis in aliquo, ante num. 7. Purpur. num. 50. Claud. de Seysel. num. 34. C. de eden. Ant. Gabriel. lib. 6. de clausconclus. 1. num. 35. latissime Gram. consil. ciuil. 122. nu. 2. in fin. & num. 3. 4. & 5. cum seq. Bellon. d. consil. 35. num. 9. & 10.* ¶ Nec obstat respons. Rip. *lib. 2. c. 6. num. 10.* volentis, † confirmationem cum clausula, ex certa scientia, non purgare vitium subreptionis. ¶ Siquidem respondetur, tunc id verum esse, quando de vitio subreptionis notorie constat. vt infra in vltimo fundamento dicemus.

¶ Tertio, in literis Innocentii priuilegia narrata non solum confirmantur, sed de nouo conceduntur, quo casu † non requiritur verificatio priuilegiorum narratorũ. *ad trad. per Felyn. in d. cap. inter dilectos, num. 6. pract. Papien. in citato loco. And. de Isern. tit. de vasall. decrepit. aetat. cap. 1. num. 3. Capic. in inuestit. feud. in verbo, confirmamus, & de nouo concedimus, fol. 98. colum. 2.* recte Butr. *in d. cap. inter dilectos, num. 15. circa medium, versicu. sed si ex primo instrumento,* inquiens, non esse quaerendum, quae sunt concessa, & quae confirmata, quando Princeps dicit, talia concedimus & confirmamus, quia in quibus non valet, vt confirmatio, valet vt concessio, cum haec videatur fuisse Principis intentio, vt in omnem euentum voluerit valere. *pulcre Ruin. d. consil. 31. nume. 6. versicu. vbi sola.* Et in terminis nostris, nempe illa verba, *& nihilominus pro potiori cautela,* nouam continere concessionem, eamque nullam habere relationem ad ea, quae praecesserunt, & exploratam, & magis exuberantem voluntatem Papae ostendere, tradit Deci. *consil. 341. num. 7. & Ruinus consil. 35. num. 31. versic. & vbi dicta inuestitura, lib. 1.* dicẽs, † clausulam, *& pro potiori cautela,* operari in vim nouae concessionis. ¶ Quarto, quando Princeps concedit priuilegium, certam & determinatam dispositionem continens, & in eo aliud refert priuilegium, & dictionibus vtitur relatiuis, tunc non conditionaliter, sed caussatiue loquitur, tum quia natura priuilegiorum est disponere aliquid de nouo, sicut est natura contractuum, tum quia falsa caussa, seu falsa demonstratio non vitiat priuilegiũ, quando eius dispositio in se certa, licet de illa caussa vel demonstratione non constet. Et ideo si † in priuilegio habente certam dispositionem fiat mentio per dictiones relatiuas de aliis priuilegiis, non est opus, vt illa appareãt. Ita in terminis tradit Aretin. *consil. 76. num. 5. versicu. quibus praemissis, per cap. Abbate, de verbor. signific. & per alia ibi per eum adducta,* & late prosequitur Felyn. *in cap. 2. num. 10. de rescript. Curt. iun. consil. 97. num. 4. versicu. & idem in proposito tradit,* & latius Gramma. *decis. 59. num. 21. cum quatuor sequen.* Et ideo secundum Felyn, *numero 10. versic. & ideo.* quem sequitur Grammat. *d. decis. 59. num. 24. in fine,* non est opus probare priuilegium relatum, quia verba narratiua probant, nisi contrarium probetur. Et praemissa confirmantur ex traditis per Oldrad. *consilio 121. nume. 12. & 13.* vbi vult, Principe concedente alicui feudum † sub illis verbis, *quia sicut genitor noster tibi feudum concessit, ita & nos concedimus,* vasallum pro validitate secundae concessionis non teneri ostendere primam: & caussam illam, si vera non esset, non vitiare concessionem, nisi caussa esset talis, vt ea exsistente falsa, alias Princeps non fuisset concessurus, & hoc dicenti incumbit onus probandi. Et Oldrad. refert & sequitur Ioan. Andr. ad Specula. *titu. de feud. §. 1. numero tertio, Felyn. in d. cap. 2. numero vndecimo, de rescript. Curtius iun. dicto consilio 97. numero quarto, versicu. idem tenuit. Grammat. d. decis. 59. num. 27.* Ita in proposito dicendum est, quod cum literae Innocentii certum & determinatum quid contineant, licet † referant iam dudum per plures Roman. Pont. illud idem concessum fuisse. Et licet etiam supplicatio sit concepta verbis relatiuis ibi, *prout in literis Apostolicis desuper confectis plenius continetur,* tamen huiusmodi relatio debet stare caussaliter, non conditionaliter. Et si caussa vera non esset, non debet vitiare priuilegium Innocentii. Et si pro parte episcopi in casu nostro praetendatur, Innocentium non fuisse aliter concessurum, nisi caussa priuilegiorum narratorum vera exsistente, vtique Episcopo hoc dicenti probandi onus incumbit.

Quinto, ex literis Innocentii clare apparet eum non innixum fuisse priuilegiis narratis, sed ea ratione, quia

Cister-

Cistercienses bonis eorum operibus continue vberes fructus in militanti ecclesia afferebant. Et quando con-12 stat de mente Principis, quatenus † non nititur priuilegiis relatis, sed alia caussa, tunc priuilegia narrata non esse verificanda, firmat expresse Cardin. *consi.118.num.4. versic.contrarium. But. in d.c. inter dilectos, num.15. circa med. versic. sed si ex primo. Pract. Papien. vbi supra. Boss. in pract. crim. tit. de princ. & priuil. eius, num.358. versic. si autem in primo originali. Paris. consil.33. num.11. lib.1.* ¶ Vltimo ac-13 cedit, quod confirmatio † ex certa scientia tunc nõ tollit vitium subreptionis, quando de eo notorie constat, vel per confessionem partis, vel ex tenore bullæ, vel alio modo, vt post Innocen. *in cap.2. in vltimis verbis, de confirm. vtil. vel inutil.* tradit Abb. *in cap.1. num.8. versic. aut confirmatio, eod. tit.* sequitur Dec. *in d. cap. 2. num.7. prope fin. versic. & intelligitur. Bero. d. cap.1. num.32. versic. praefata tamen.* licet ipse sentiat sufficere, certum esse de subreptione. ¶ Vnde pro parte episcopi non potest prætendi, literas Innocentii continentes confirmationem ex certa 14 scientia † priuilegiorum narratorum, esse subreptitias ob defectum, vel non ob exsistentiam eorundem priuilegiorũ, quia de hac subreptione nec notorie, nec alias modo aliquo constat. ¶ Et ex istis omnib. saltem simul iunctis tolluntur deducta pro parte episcopi, quæ non procedunt in casu, in quo tot & tanta simul concurrunt, vt in casu nostro, videlicet relatio substantiæ priuilegii confirmati, clausula, *ex certa scientia*, noua concessio, certa & determinata dispositio priuilegii confirmatorii, & clara mens Principis. Ex quorum omnium concursu omnis cessare videtur difficultas. ¶ Quantum ad secundam partem dubii, Domini pariter negatiue resoluerunt, videli-15 cet, Militiam non aliter teneri † verificare narrata in supplicatione reformatoria, propterea quod verba illa, *atento, quod in omnibus eorum priuilegiis, &c.* stant caussaliter & non conditionaliter. *ad tradit. per Doct. & præcipue Felyn. in cap.2. num.6. cum sequen. cap. Abbate. & ibi Doct. de verbor. signific. Roman. consil.336. num.5. Boss. vbi supra, num.351. cum sequen. Curtius iun. dicto consil.97. nume.3. & 4. Ferret. post alios consil.86. num.5. late Grammat. decis.59. num.21. cum multis sequen. Bellon. d. consil.36. nu.11. cum simil.*

CANTVCCII.

Perusin. Syluarum. Die Lunæ, 7. Maii, 1576.

SVMMARIA.

1. *Contractus innominatus simplicis custodiæ est regulandus secundum regulas locationis custodiæ. & quare. num.14.*
2. *Dictio, ad, denotat caussam finalem & substantialem contractus.*
3. *Verba, ita quod, limitant dispositionem.*
4. *Dictio, pro, significat caussam finalem. & num.16.*
5. *Verba geminata arguunt magis enixam contrahentiũ voluntatem.*
Tanto magis quadruplicata repetitio. num.6.
7. *Pactum prohibitiuum incisionis & venditionis lignorum & fructuum sine domini licentia, arguit simplicem custodiam.*
8. *Sylua in dubio non præsumitur data, vt reducatur ad culturam, sed tantum custodiæ caussa. & num.31.*
9. *Verisimilitudo caussæ facit præsumere contractum ex ea fuisse celebratum.*
10. *Dictio, respectu, est declaratiua, seu restrictiua.*
11. *Possessio aliquando pro quasi possessione accipitur.*
12. *Interpretatio clarior redditur ex declaratione subsecuta.*
13. *Locatio pro sui essentia pecuniam requirit, alias esset contractus innominatus, si in fructibus consisteret solutio.*
14. *Locatio quando præsumatur, non autem contractus innominatus.*
15. *Locationes ad plures effectus & fines fiunt.*
17. *Locatio quando fit ad custodiendum, non rei, sed factum ipsum custodienti locari dicitur.*
18. *Locari factum dicitur, cum datur tabula ad pingendum certa mercede constituta.*
19. *Locatio regulariter fit rei, non facti.*
20. *Locatio quid sit.*
21. *Copulæ, &, natura est ampliare dispositionem præcedentem.*
22. *Mens contrahentium attendenda est, & caussa finalis, & effectus ipsius contractus, non autem natura vnius dictionis.*
23. *Custodia generaliter & de natura locationis venit.*
24. *Locatio syluæ intelligitur non tantum custodiæ caussa; sed tantum ad vsum.*
25. *Verba, loco & conduco, promiscue vsurpantur.*
26. *Locator diuersis respectibus potest dici conductor, & econtra conductor locator.*
27. *Obseruantia declaratiua contraria instrumento locationis non est attendenda. & num.36.*
28. *Forma rei locatæ non est immutanda a conductore, inuito locatore, etiam si fieret eius melior conditio.*
29. *Emphyteuta non potest inuito domino syluam exstirpare, & vineam plantare, licet fieret melior domini conditio.*
30. *Reductio syluarum ad culturam potest fieri scientibus & patientibus dominis, & eo magis consentientibus.*
31. *Sylua an sit concessa, vt reducatur ad culturam vel ne, est probandum.*
32. *Obseruantia subsecuta post contractum locationis syluæ, demonstrat concessionem factam ad vsum syluæ cæduæ, non autem ad culturam redigendam.*
33. *Coniectura aliqua, quando concurrit vltra statum præsentẽ, vel præsumtio inferens retro, tunc semper de statu præsenti præsumitur in præteritum.*
38. *Reductio syluæ ad culturam facta post multum tempus post instrumentum locationis, non debet haberi in consideratione.*
35. *Consuetudo proxima, & non remota est attendenda.*

DECISIO XXXVII.

IN vna Perusin. syluarum coram R. P. Do. Robusterio, Domini pro maiori parte tenuerunt, contractum, de quo ibi, contentum in primo instrumento celebrato de anno 1242. esse contractũ † innominatũ simplicis custo- 1 diæ, regulãdum tamen secundum regulas locationis custodiæ. ¶ Quod autem sit contractus simplicis custodiæ, moti sunt ex pluribus verbis dicti primi instrumenti. ¶ Primo ibi, *& custodiam, & guardiam ipsarum syluarum locamus & concedimus.* ¶ Secundo ibi, *ad custodiendum, nutriendum, alleuandum, & manutenendum*, ponderando † dictionem, *ad*, quæ denotat caussam finalem, & sub- 2 stantialem contractus. *Bald. in l. ex annali, num.3. C. de act. emt. Socin. iun. consil.48. num.2. lib.3.* ¶ Tertio ibi, *ita quod homines & communitas dicti Castri teneantur dictas syluas bene custodire, nutrire, alleuare, & manutenere*, considerando illa verba, *ita quod*, quæ † limitant totam con- 3 cessionem ad illum effectum custodiendi. *Rnin. consil.18. num.3. lib.1. Dec. consil.445. num.8. versic. & secundum tenorem.* ¶ Quarto ibi, *pro eo, quod promittis dictas syluas bene custodire, manutenere, nutrire, & alleuare*, ponderando † dictionem, *pro*, quæ significat caussam finalem, *l. penul. 4 §. fin. ff. de alimen. & cibar. legat. Aymon. consil.192. sub nu. 21.* ¶ Quinto ibi, *& ego d. syndicus, &c. promitto vobis, &c. ipsas syluas bene custodire, nutrire, alleuare, & manutenere.* ¶ Vnde cum contrahentes toties vsi fuerint verbo, *custodiendi, nutriendi, alleuandi, & manutenendi*, deliberatior & † efficacior eorum arguitur voluntas in celebrando 5 contractum custodiæ. *ad l. Balista, ff. ad Trebell. Crauet. consil.20. num.2. in fine.* ¶ Et si geminatio multos operatur effectus, *de quibus per Crauet. consil.201. numero 42.*

6 multo † magis operabitur quadruplicata repetitio, quæ est in casu nostro. ❡ Sexto, placebat aliquibus ex Dominis, pactum prohibitiuum incisionis & veditionis lignorum, & fructuum ipsarum syluarum sine licentia & consensu episcopi, quæ † prohibitio arguit simplicem custo-7 diam, cum simplex custos non habeat potestatem incidēdi arbores, vt in terminis tradit Arnulf. Ruz. *in tracta. iur. reg. priuileg. 56. num. 4. vers. vnde datur*, quem refert & sequitur Rebuff. *in l. sylua cædua fol. 241. in 4. vol. ff. de verb. signif.* Et ad id est bonus text. *in l. in lege locationis, ff. loca.* ibi, *syluam nec cædito*, iunctis illis verbis, *ita syluam custodire*, & maxime stante expositione glos. vlt. *in fin.* quam sequitur Salyc. quod scilicet illi conductores syluæ gerebant officium, quod non poterat esse nisi custodiæ. ❡ Septimo considerabant etiam nonnulli ex Dominis, quod si contrahentes nō solum custodiam syluarum, sed ipsasmet syluas, siue terras ipsarum in contractum deduxissent, vtique verisimiliter fecissent mentionem de earum 8 reductione ad culturam: † quicquid enim in syluis sit, circumscripta reductione ad culturam, dicitur ad custodiā pertinere. Vnde verba contractus non solum fuissent concepta ad custodiendum, nutriendum, alleuandum, & manutenendum, sed etiam redigendum ad culturam, cū tuitio & custodia fundi sit quid diuersum a cultura ipsius, tex. est *in l. cum quæreretur §. fin.* ibi, tuendi, custodiendique fundi magis, quam colendi caussa paratum, *ff. eo. loca.* ❡ Octauo mouebat Dominos verisimilitudo caussæ, cur 9 † contractus, de quo agitur, celebratus fuerit. Dicebant enim valde verisimile fuisse, syluas ante dictum contractum fuisse dilapidatas & damnificatas a cōuicinis & hominibus Corciani, cum sint prope mœnia ipsius Castri: & propterea episcopum voluisse cum dictis hominibus talem contractum facere, per quem syluæ bene custodirentur, & conseruarentur. ❡ Nono, præmissa plurimum cōfirmantur ex secundo instrumento, vbi homines Corciani fatentur a tempore primi instrumenti, & citra, se fuisse continue in possessione dictarum terrarum respectu d. iuris custodiendi, & gubernandi. Et sic ponde-10 rando illam dictionem, *respectu*, quæ est † declaratiua, seu restrictiua, satis patet, homines Corciani per primum instrumentum solum acquisiuisse quasi possessionem iuris custodiendi, & gubernandi dictas syluas. ❡ Nec obstat, quod ibi dicatur, *in possessione dictarū terrarum*, quia 11 † possessio ibi accipitur pro quasi possessione, cum dicatur, *in possessione, vel quasi*. ❡ Minus obstat, si diceretur, *possessionem respectu terrarum, &, quasi possessionem iuris custodiendi:* quia stante huiusmodi intelligentia, verba aliter fuissent concepta, nempe, *in possessionem dictarum terrarum, &, quasi possessionem d. iuris custodiendi.* Vnde cum dictum fuerit, *in possessione, vel quasi, dictarum terrarum respectu d. iuris custodiendi*, sequitur, homines Corciani voluisse intelligere se fuisse nō in possessione dictarum terrarum, sed in quasi possessione. ❡ Verum quia, quasi possessio non cadit in rebus corporalibus, sed in incorporalibus, idcirco statim se declararunt, dicentes, *respectu d. iuris custodiendi.* ❡ Minus quoque obstat, quod huiusmodi confessio habeat relationem ad formam primi instrumenti, vbi locantur syluę & earū custodia. Quia ex mox dicendis patet resolutio. ❡ Vltimo, accedunt ad comprobationem præmissorum verba æstimi ciuitatis Perusiæ, vbi dicitur, *homines & Communitatem Castri Corciani habere medietatem fructuum syluarum Episcopatus Perusini pro custodia, & guardia, quam faciunt de ipsis* 12 *syluis.* Nam ex ista declaratione subsecuta † clarior redditur interpretatio d. primi instrumenti, vt scilicet, intelligatur contractus simplicis custodiæ, *ad tradita per Cran. consil. 101. nume. 5. & latius in respons. pro gener. nume. 317.* ❡ Ceterum ideo Domini dixerunt, contractum, de quo agitur, non esse locationem, sed contractum innomina-13 tum, quia † pro parte episcopi propter custodiam syluarum non soluitur merces in pecunia, sed in medietate fructuum, & in tertia parte bonorum, & sic non potest esse locatio, quæ pro sui essentia pecuniam requirit, *l. 1. §. si quis seruum. ff. depos.* Ideo † vero dixerunt esse contra-14 ctum regulandum, secundum regulas locationis, quia contrahentes in contractu vsi fuerunt verbo, *locamus*, & verbo, *locatio*. Et ideo verisimile est, eos voluisse celebrare contractū similem locationi, maxime, quia pro parte Episcopi locatur custodia, hoc est, factū custodiendi, pro parte Cōmunitatis locantur operæ in custodiendo, *iux. l. qui operas. ff. loca.* ❡ Ideo etiam dixerunt regulandum secundum regulas locationis custodiæ, quia intellexerūt de locatione facta principaliter ad custodiendum, cum 15 † multi & varii sint fines & effectus, propter quos locationes fiunt. Interdum enim fit locatio ad fouendum, *l. si merces, §. qui fundum. ff. loca. l. nemo, C. eod.* interdum ad pascendum, *l. si quis fundum, §. Celsius. ff. eod.* interdum ad farciendum, vel poliendum, *d. §. Celsius*, interdum ad trāsportandum, & vehendum, *l. videamus, §. qui vinum, d. l. sed addes, §. pen. l. si merces, §. qui columnam. ff. eod.* interdum ad docendum, *l. sed & si, §. si quis seruum. ff. eod.* interdum ad colendum, *l. qui fundum. ff. eod.* interdum ad faciendum, *l. item, in princ. l. qui insulam, §. qui ædem, l. si cum, l. ea lege, §. locaui, l. mortuus, & in l. fin. ff. eod.* & interdum ad custodiendum, *l. 1. §. si quis seruum. ff. depos. l. qui mercedem. ff. loca.* ibi, *pro custodia*, ponderando illam dictionem, *pro*, quæ denotat caussam finalem. Et in terminis syluarum 16 est tex. *in d. l. in lege locationis.* ibi. ita custodire, *ff. eodem.* ❡ Et in summa Domini concluserunt, in istum contractum non fuisse deductas syluas & terras, sed nudum & simplex factum custodiendi, nutriendi, & alleuandi, ac manutenendi syluas, quia † quando fit locatio ad custo-17 diendum, tunc non res, de cuius custodia agitur, sed factum ipsum custodiendi locari dicitur: sicuti etiam locatur factum pascendi, farciendi, poliendi, transportandi, & vehendi, docendi, nō autem res, quæ pascitur, farcitur, politur, transportatur, vehitur, & docetur, vt ex iuribus prçallegatis colligitur. Idque clare probatur *in l. naturalis, §. at cum do. ff. de præscript. verb.* vbi dicitur, † locari fa-18 ctum, cum datur tabula, vt pingatur certa mercede constituta. Tum vero res, & non factum locari dicitur, quādo conductor re ipsa vtitur & fruitur. Si enim (exempli gratia) loco tibi vestimenta mea ad vtendum & fruendum, tunc vestimenta ipsa dicuntur locari: si vero loco ad farciendum & poliendum, tunc non locantur vestimenta, sed factum poliendi & farciendi. Bene verum est, quod † regulariter locatio fit rei, non facti, quia vt pluri-19 mum res locantur ad vtendum & fruendum, & locator tenetur præstare patientiam vsus & fruitionis rei locatæ, *vt per tot. tit. ff. C. & Instit. de loca.* Et ex definitione locationis, quæ † nil aliud est, quam personæ vel rei ad vsum 20 facta concessio, certa mercede in pecunia numerata constituta. Ita in eorum summis, *in tit. de loca. & conduc.* definiunt Azo. Placent. Goffred. & Hostien. omnes, *num. 1. Barbat. ad Rub. extra, de locat. num. 2. Alberi. in suo repert. in verbo, locatio, Ant. Gomes. de contract. tit. de locat. in prin.* ❡ Non obstant modo deducta pro parte Communitatis. ❡ Et in primis non obstat, quod in primo instrumento locantur etiam syluæ, dum dicitur, *syluas & custodiam ipsarum locamus*, natura † enim ipsius copulæ, &, est am-21 pliare dispositionem præcedentem, *l. ea tamen. ff. de leg. 3.* ❡ Quia respondetur, tum quod illa copula, &, potest stare expositiue pro, *id est.* Corn. *consil. 244. nu. 14. lib. 1. Soc. iun. cons. 181. nu. 32. lib. 2.* Tum, † quod non debet attendi 22 natura vnius dictionis, sed mens contrahentium, caussa finalis, & effectus ipsius contractus, quæ omnia (*vt supra diximus*) sonant in custodiam. ❡ Secundo non obstat, quod de natura locationis venit custodia, *l. in iudicio, vbi gloss. C. locati. Bald. consil. 22. lib. 3.* ❡ Siquidem respondetur, custodiam † in casu nostro non posse intelligi de 23 ea, quæ

ea, quæ generaliter cuilibet locationi inest, tum quia alias superflua foret illa toties repetita mentio verbi, *custodiendi* cum satis fuisset dicere simpliciter, *locamus syluas*, absque illis verbis, *ad custodiendum*, &c. quod tamen dicendum non est, *Bal. ad rub. C. de contrahen. emt. quæst. 9. Dec. consil. 414. num. 6. cum simil.* Tum etiam, quia in iure reperitur particularis locatio ad custodiendum, *vt supra deductum est.* ¶ Tertio non obstat, quod si contractus, de quo in primo instrumento, esset contractus custodiæ tantum, non etiam syluarum, † vtique nō fuisset dictum, (24) episcopum syluas & custodiam ipsarum locasse, sed potius Communitatem locasse operas, siue episcopum cōduxisse illas ad custodiendum syluas. ¶ Nam respondetur, quod etiam si Episcopus non locauerit, sed conduxerit operas Communitatis in custodiendis syluis, tamen in iure verbum, † *loco & conduco*, promiscue vsurpantur, & interdum vnum pro altero ponitur, (25) *Azo. in sum. tit. de loc. num. 1. in fin. Bart. in l. 2. num. 2. & ibi Salyc. post prin. versic. non obstat hæc lex. C. loca. Alberic. in suo repert. in verbo*, locatio aliquando. *& text. in l. 2. & ibi Angel. in fi.* Et optime Bud. ibidē alia iura allegans, *ff. ad l. Rhod. de iact.* Et probatur etiam secundum præfatos, *in l. vetere. ff. de actio emt. iuncta l. 1. ff. locat.* ¶ Præterea respondetur, etiam episcopum locasse, videlicet custodiam syluarum, siue factum custodiendi syluas, & sic † vterq; contrahens tam Episcopus quam Communitas dicitur di- (26) uersis respectibus locasse & conduxisse. Episcopus enim respectu operis siue facti custodiendi dicitur locator, homines conductores: respectu vero operarum homines dicuntur locatores, episcopus conductor. Et quod quis respectu operis faciendi sit locator, respectu operarum conductor, recte deducit Azo *in sua sum. tit. de loc. sub nu. 1. versic. si vero. & Hostien. in sua sum. eo. tit. sub num. 4.* Et vltra iura superius allegata probatur expresse *in l. item. §. 1. ff. locat.* vbi artifex qui respectu insulæ ædificandæ, & sic respectu operis dicitur conductor, mox statim respectu operæ suæ appellatur locator. ¶ Quarto, non obstat obseruantia subsecuta de reductione syluarum ad culturam & ad vineas. ¶ Quia in primis respondetur, non posse vim fieri in huiusmodi obseruantia † tanquā interpreta- (27) tiua & declaratiua primi instrumenti, cum sit illi de directo contraria: in eo enim expresse apparet, syluas fuisse concessas ad vsum syluæ cæduæ, cum conuentum fuerit, incisionem & venditionem lignorum debere fieri de quinquennio in quinquennium, vel ad aliud tempus, de quo fuerit concordatum. ¶ Secundo respondetur, non licuisse Communitati inuito Episcopo immutare † for- (28) mam syluarum, redigendo illas ad culturam, & plantando ibi vineas, etiam si conditio Episcopi melior fieret. Quod probatur ex eo, quod in simili dicitur de † emphy- (29) teuta, qui non potest inuito Domino syluam exstirpare, & ibi vineam plantare, licet melior fieret domini conditio. Ita per text. *in l. vsufructuarius nouum. ff. de vsufruct.* tradit Ias. *in l. 1. num. 99. post Nicol. de Mattar. Bald. & alios ibi per eum allegatos. C. de iure emphyt.* & sequitur Rebuff. *in d. l. sylua cædua. fol. 241. in 10. visilit. ff. de verb. signif.* Nec dicatur, huiusmodi reductionem † syluarum ad cul- (30) turam, & ad vineam fuisse factam scientibus & patientibus & consequēter volentibus Episcopis, tunc pro tempore existentibus, quia Episcopi potuerunt consentire huic reductioni, putantes, syluas, hoc est, terras fuisse Communitati Corciani locatas. Vnde opus esset probare, Episcopos scientes & patientes fieri huiusmodi reductionem habuisse notitiam tenoris primi instrumenti, & per consequens sciuisse syluas fuisse concessas non vt terras, sed † ad vsum syluæ cæduæ, & ad illas custodien- (31) dum. Et ad id optime faciunt tradita per Crauet. *post alios consil. 171. nu. 14. & cons. 197. nu. 12. 13. & 14.* ¶ Tertio respondetur, quod imo obseruantia proxime & immediate subsecuta † post primum contractum, & post per 119. (32) annos & vltra continuata clare demonstrat, syluas fuisse concessas ad vsum syluæ cæduæ, & non ad effectum redigendi ad culturam: quia a die primi instrumenti vsque ad diem adnotationis factæ in æstimo Perusino fluxerunt anni 119. quibus syluæ nondum fuerant ad culturam redactæ, quod ex eo datur intelligi, quia in dicta annotatione fit semper mentio de syluis, montibus, & sodis, non autē de terris vineatis vel laboratiuis, & sic de redactis ad culturam. Et de illo statu præsenti, qui erat tunc temporis, debebat præsumi in præteritum, ob coniecturam siue præsumtionem prouenientem ex primo contractu celebrato solum ad custodiendum syluas, non autem ad redigendum illas ad culturam. Quando enim † vl- (33) tra statum præsentem concurrit aliqua coniectura vel præsumtio inferens retro, tunc semper de statu præsenti præsumitur in præteritum, *vt per Salycet. in l. ex persona, prope fin. Cod. de probat. Alexand. consil. 16. numero 3. libr. 5. Socin. consil. 89. num. 19. libr. 1. Alciat. de præsumt. regul. 2. præsumt. 26. num. 5.* ¶ Vnde illa † reductio ad culturam (34) tamdiu post primum instrumentum facta, tanquam remota, & mediata non debet haberi in consideratione, *ad trad. per Tiraquell. cum aliis per eum citatis, de cess. caus. limitat. 20. num. 5.* præsertim, quia potuit fieri tempore alicuius Episcopi non habentis notitiam tenoris primi instrumenti. Et † in terminis, quod consuetudo proxi- (35) ma & non remota sit attendenda, tradit Bald. *in proœm. ff. sub num. 7. per l. item Mela. §. sed si alimenta. ff. de alim. leg.* ¶ Præterea in omnem euentum negari non potest, quin hæc † obseruantia allegata pro parte Communita- (36) tis sit omnino turbida, ita vt non possit in ea fieri fundamentum.

CANTVCCIL.

Valentin. professionis. Die Lunæ, 17. Decembris. 1576.

SVMMARIA.

1 *Probatio dubia contra probantem interpretanda est.*

2 *Interpretatio in concordandis testibus contrariis est facienda secundum mentem & intentionem testium, & secundum illud, quod verisimiliter cogitarunt, ac senserunt. ex communi.*

DECISIO XXXVIII.

PRobationes Isabellæ incompatibiles & irreducibiles ad concordiam cum probationibus fisci dixerūt Domini die Lunæ, 17. Decembris, 1576. dubio a me super hoc particulariter proposito, cuius effectus fuit, vt ex probationibus Isabellæ colligeretur talis protestatio siue quid æquipollens, & sufficeret ad rescissionem professionis, de qua agitur. ¶ Et perpendendo singulas conclusiones Isabellæ 1. 2. 3. 4. & 5. nihil continent, quod inferat ad protestationem, 6. 7. 8. & 9. non loquuntur de tempore ante professionem, sed simpliciter dum mansit in monasterio, quod potest intelligi post professionem, & reclamationem, & sic nihil faciunt: † dubia enim proba- (1) tio contra ipsum interpretanda est, *c. in præsentia. de probat.* 10. 11. 12. & 15. aduersantur conclusioni fisci 29. quicquid exemplo dicatur, 13. 14. & 37. non possunt conciliari cum 28. conclusione fisci, quę licet contineat negatiuam, cum tamen illa sit coarctata ad locum monasterii, facilis fuit eius probatio, 15. non facit ad rem, 16. habet contra se literas Isabellæ ad Aldanam scriptas, matrimonium cum ipso contractum inscio patre, reclamationem, & fugam a monasterio, 17. præter quam, quod est probata per testes fide diminutos, & repugnat conclusionib. fisci 3. 30. 31. & 32. 18. & 19. parum aut nihil faciunt, 20. contradicit conclusioni fisci 35. 32. & 33. in effectu sunt contrariæ conclusionibus fisci 32. 34. & 35. 24. nihil ad protestationem, 26. contrariatur conclusionibus fisci 2. 32. 34. & 35. De 27. idem quod de 26. vltra quod non explicat tempus, quo Isabella contenta in cōclusione cœperit

dicere, & dubia probatio contra ipsam est interpretanda. 29. 30. 31. & 32. pugnant de directo fere cum omnibus cõclusionibus fisci vltimo loco datis, 30. nihil facit, vltra quod confunditur ex conclusione sexta fisci, 35. conuincitur ex quinta, 7. 8. 9. 10. 19. 20. & 44. conclusionibus fisci, 36. cõtrariatur conclusioni fisci 33. præsertim ibi, quod videbatur id dicere animo deliberato, 38. & 39. necessario non concludunt nec quicquam ad protestationem. ¶ Dictà testium, de quibus in summario, numero 6. nihil ad propositum, & quantum ad Sanches deponentem, Isabellam in monasterio palam & coram omnibus monialibus conquestam fuisse de patre suo, quod illam deceperit, conuincitur ex dictis tot Monialium contrarium expresse dicentium, de quibus in conclusionibus fisci de nouo datis. Vallesa vltra, quod deponit de fama per verbum, est, contrariatur 6. conclus. fisci. Torrent est sola in eo, quod deponit, & potuit etiam esse, quod Isabella ab initio irasceretur, & postea melius cogitando ita declarauerit. ¶ Et in vniuersum Domini dixerunt, conciliationem, de qua agitur, impossibilem esse ob repugnantiam mentis & intentionis testium. ¶ Modus enim conciliandi per informantes Isabellæ deductus, vt scilicet testes eiusdem Isabellę intelligantur de eius intentione vera, testes vero fisci de ficta, expresse repugnat menti & intentioni testium fisci, ex quarum dictis multis in locis clare ostenditur, illas cogitasse ac sensisse de vera intentione Isabellæ, non autem ficta. ¶ Vnde intrat communis Doctorum conclusio, quæ habet, vt in † concordan- 2 dis testibus contrariis fiat interpretatio secundum mentem & intentionem testium, & secundum illud, quod verisimiliter cogitarunt, ac senserunt, *Bald. in c. cum tu, nu. 2. versic. hoc verum, de testib. Anchar. consil. 296. per tot. & præcipue num. 2. versic. tamen. & nu. 3. in fine. Roman. consil. 301. num. 15. versic. nullus autem prudens iudicabit. Soc. iun. in l. 1. num. 82. ff. de noui oper. nuntia. Dec. in l. 2. §. creditum, num. 6. versic. & ista concordia, & ibi Purpur. sub num. 56. & fusius, & clarius ibidem Bolognet. num. 15. post medium, versic. sed & si esset absurda interpretatio. & num. 18. versic. dummodo ad illud, & num. 20. versic. ad hanc tamen, & nu. 25. post medium. versic. cum hoc tamen, quod sit verisimile. ff. si cert. petat.*

CANTVCCII.

Perusin. syluarum. Die Mercur. 23. Ian. 1577.

SVMMARIA.

1. *Dictio, custodia, quid importet.*
2. *Locatio rei ex vsu & fruitione illius inducitur.*
3. *Sylua nõ potest esse locata respectu rei & custodiæ simul. Item si locata sit cum eius terra, licebit conductori eam exstirpare, & ad culturã redigere, vineam plantando.*
4. *Syluarum multiplex vsus est.*
5. *Sylua non videtur respectu terræ locata, si prohibita sit lignorum quorundam incisio: vel si conuentum, vt syluæ fructus de quinquennio in quinquennium colligeretur. & nu. 6.*
7. *Copula, &, posita inter duo substantiua nõ potest stare expositiue pro, id est, nisi subiecta materia aliter intelligi non possit, cum nu. seq.*
9. *Verba ob subiectam materiam impropriantur, supplentur, & alterantur, etiam si sint prægnantia, & etiam si simus in materia stricte interpretanda.*
10. *Dictio, etiam, ratione subiectæ materiæ exponitur quandoque pro, id est.*
11. *Verba clara instrumenti excludentia reductionem syluarum ad culturam, attendenda sunt.*
12. *Consuetudo proxima, non autem remota, attendenda est.*

DECISIO XXXIX.

IN Perusin. syluarum, coram Robuster. Domini steterunt in decisis ex deductis in resolutione facta die Lu- 1 næ, 7. Maii, anni præteriti. Et † præcipue ex verbo, custodiæ, & custodiendi, multoties repetito tam in primo instrumẽto celebrato de anno 1242. ibi, *custodiam & guardiam ipsarum syluarum*, ibi, *ad custodiendum, nutriendum, allenandum, &c.* ibi, *teneantur ipsas syluas bene custodire, nutrire, &c.* ibi, *promittimus dictas syluas bene custodire, manutenere, &c.* itemque ibi, *promitto vobis, &c. ipsas syluas bene custodire, nutrire, &c.* quam in secundo instrumento celebrato de anno 1472. ibi, *in custodiã & gubernium*, item ibi, *respectu dicti iuris custodiendi, & gubernandi*, quam etiam in æstimo Perusin. ibi, *pro custodia & guardia*. Ex qua quidem multiplicata expressione & repetitione verbi, *custodiæ*, & *custodiẽdi*, colligitur clara & multum deliberata & enixa partium voluntas in deducendo in primum contractum factum duntaxat custodiendi syluas. Si enim voluissent & ipsas syluas deducere, & sic facere locationem rei, vtique dixissent, ad vtendum fruendum, vel aliis verbis vsum & fruitionem denotantibus, vsi fuissent, cum locatio † rei ex vsu & fruitione illius 2 inducatur, *l. ex conducto, in princ. l. si merces. §. qui fundum. ff. de locat. l. nemo. C. eod.* Accedit etiam, quod si in primo contractu fuisset facta locatio, † & syluarum, & facti cu- 3 stodiendi simul, maxima induceretur repugnantia: si enim syluæ cum earum terris fuissent locatæ, vtique potuissent conductores syluas exstirpare, redigere ad culturam, vineas plantare, vel vsum syluæ cæduæ, ad quem fuerunt locatæ, in vsum syluæ pascuæ, vel syluæ grandariæ, vel alium vsum conuertere, cum † syluarum multi- 4 plex sit vsus, *vt late per Rebuf. in l. sylua cædua. in princip. ff. de verbor. signif.* Hæc enim omnia potuissent conductores facere stante locatione syluarum, quia vsus, & fruitio illarum ad eos spectasset. Et tamen ex primo instrumento clare apparet, † conductoribus nullo modo licuisse 5 prædicta facere, tum ex conuentione vendendi ligna, vel fructus syluarum de quinquennio in quinquennium, vel alio tempore, de quo partes cõcordes fuissent, ex qua conuentione euidenter constat, syluas fuisse locatas, & concessas ad vsum syluæ cæduæ. Tum ex prohibitione incisionis ilicetti, tum † etiam ex promissione syndici no- 6 mine communitatis, & hominum castri Corciani, promittentis non incidere in syluis, nec rancare sine licentia Episcopi, nec etiam in dictis syluis pasturare cum capris a valle Maiana versus castrum, & syluam Plebis. ¶ Non obstat, quod illa copula, &, posita in primo instrumento, dum dicitur, syluas & earum custodiam locamus, nõ potest stare expositiue pro, id est, cum † sit posita inter duo 7 substantiua diuersa, *Doct. in l. 1. ff. de iust. & iur. in cap. 2. de rescript.* ¶ Quia non potest accipi, nisi expositiue pro, id est, ex subiecta materia contractus in primo instrumẽ- 8 to celebrati, quæ (vt aperte colligitur ex verbis sequentibus principaliter prolatis, & multoties repetitis) fuit simplex & mera custodia syluarum. Et ob subiectam materiam verba † impropriantur, supplentur, alterantur, 9 etiam si sint prægnantia, & etiam si simus in materia stricte interpretanda, *vt late per Tiraquel. in l. si vnquam, in verbo, reuertatur. num. 37. & 38. C. de reuoc. donat. Euerar. in loco a subiecta materia, & facit quod scribit Gozad. consil. 73. num. 13. versic. non obstat. & num. 14. & 15.* vbi † di- 10 ctionem etiam positam in quodam priuilegio exponit pro, id est, ratione subiectæ materiæ præcedentis petitionis, a qua priuilegium debet regulari, *ex trad. per Aretin. & Ias. in l. 1. in fin. C. vnde legit.* ¶ Non obstat, quod principalis intentio Episcopi in primo contractu fuit perceptio fructuum. Quia imo fuit custodia: cum enim syluæ damnificarentur ob earum exsistentiam prope mœnia Castri, & propterea indigerent custodia, idcirco intentio Episcopi in locando syluas fuit custodia, finis vero custodire, & sic finis vltimus fuit vtilitas maioris perceptionis lignorum, & fructuum ipsarum syluarum. ¶ Non obstat, quod in primo cõtractu multa reperiuntur pacta, quæ non conueniunt simplici custodiæ. Quia non

non repugnāt substantiæ ipsius, & cum ea sunt compatibilia. ¶ Non obstat obseruantia subsecuta, tum † quia verba primi instrumenti non sunt dubia, sed clara, excludentia reductionem syluarum ad culturam, & ad vineas, stante locatione syluarum ad vsum syluæ cæduæ, ob venditionem lignorum, de quinquēnio in quinquennium, & stante prohibitione incisionis, & rancationis in ipsis syluis, & propterea non intrat consuetudo siue obseruātia interpretatiua primi instrumenti, *vt expresse declarat Aret. cons. 115. nu. 2.* Tum † etiam, quia debet attendi consuetudo proxima, & non remota, *vt per Bald. in proœm. ff. sub num. 7. per l. Mela. §. sed si alimenta. ff. de alimen. & ciba. lega. & l. si mater. C. ne de stat. defunct.* ¶ Et non est dubium, obseruantiam proximam primo instrumēto sumptam ex æstimo Perusino facere pro Episcopo, vt demonstratur in resolutione alias facta, ex qua etiam tolluntur alia exemplo deducta.

CANTUCCII.

Caurien. iurisdictionis. Die 23. Ianuarii. 1577.

SUMMARIA.

1 *Sententia habet relationem ad priuilegium, est tantum illius canonizatiua, quæ regulatur & restringitur secundum relatum.*

2 *Sententia referens non plus tribuit quam in relato continetur.*

3 *Dictio, iuxta, adiecta dispositioni certæ, & prolata in materia, cuius natura sit disponere, non stat relatiue, & restrictiue, sed caussatiue.*

Declara, vt num. seq.

5 *Dictio, prout, & aliæ similes si referantur ad aliquod factum, quod sit de præterito, si de eo constat, stat limitatiue, alias stat caussaliter.*

6 *Dispositio referens quantumuis certa declaratur, & restringitur secundum dispositionem relatam, quando illa reperitur.*

7 *Relatum quando aliter se habet quam in referente, non attenditur referens, sed relatum ipsum.*

8 *Priuilegium circa exemtionem decimarum non dicitur limitatum ad personas, quando etiam incolæ comprehenduntur.*

9 *Sententia debet esse clara, & tollere cōtrouersias, & ambiguitates.*

10 *Sententia intelligitur secundum ius commune, & ab eo interpretationem recipit.*

11 *Referens quantumuis certum & determinatum etiam in sententia regulatur, & limitatur secundū relatum de quo constet.*

DECISIO XL.

Cum ego vellem consulere Dominos super expeditione caussæ Caurien. iurisdictionis, & super modo & forma pronuntiandi, & particulariter, an posset ferri sententia mere confirmatoria alterius sententię Rotalis, admonui ambas partes, vt per viam memorialium, loco tamen caussæ, Dominos plene informarent. Vnde die 23. Ianuarii, 1577. memorialibus vtrinque datis, illisque loco caussæ per me positis, Domini pro maiori parte dixerunt caussam expediendam esse, & sententiam Rotalem posse simpliciter confirmari. ¶ Et huius resolutionis potissima ratio fuit, quia † dicta sententia est tantum canonizatoria priuilegii Leonis Decimi, cum ad illud relationem habeat, vt apparet ex illis verbis, *iuxta formam & tenorem dictarum literarum Apostolicarum Leonis Decimi*, & rursus ibi, *iuxta dictas literas Apostolicas.* Et quicquid continetur in dicta sententia, regulatur, restringitur & limitatur secundum priuilegium Leonis Decimi, & † non plus tribuit dicta sententia, quam sit in dicto priuilegio, & illa dictio, *iuxta*, stat relatiue, non autem caussaliter. ¶ Nec obstat, quod † dictio, *iuxta*, adiecta dispositioni certæ, & prolata in materia, cuius natura sit disponere, qualis est sententia, non stat relatiue & restrictiue, sed caussatiue, *vt per Felyn. post Bart. & alios in c. 2. num. 10. de rescript.* ¶ Quia id intelligitur, quando † non constat de relato: at secus quando illud reperitur, *vt per Bar. in extrauagan. ad reprim. in verbo prout, sub num. 2.* dicentem, dictionem, *prout*, & alias similes si referantur ad aliquod factum, quod sit de præterito, vt in casu nostro, tunc si de † eo constat, stare limitatiue, & restrictiue: si vero non constat, stare caussaliter. Et Bart. sequitur Alexand. *consil. 46. num. 9. lib. 1. Dec. consil. 63. num. 6. & in l. edita, num. 84. in fine, & num. sequent. C. de eden. Curt. iun. consil. 92. num. 10. Ruin. consil. 25. num. 11. libr. 1. Socin. iun. post alios consil. 122. num. 33. lib. 3.* ¶ Et quod dispositio referens quantumuis certa, declaretur & † restringatur secundum dispositionem relatam, quoties illa reperitur, voluit Dec. *dicto consil. 63. num. 6. versicu. secus videtur quando illa dispositio. & in authent. si quis in aliquo. num. 40. versic. secundo restringitur. & ibi Purpur. nu. 42. C. de eden. idem Dec. in dicta l. edita, num. 86. versic. secus si reperitur. & ibi Riminald. num. 12. versicul. declarando tamen. & late Bolognet. num. 143. versic. secundo intelligitur. Felyn. in cap. quoniam Abbas, num. 12. versic. secundo limita. & ibi Dec. in fine, de offic. deleg. Curt. in dicto consil. 92. num. 10. versic. quinimo, & fortius Cels. Hug. decis. 120. num. 21. prope fin. Socin. iun. consil. 181. num. 64. lib. 2. Grammat. decisio. 59. num. 24. versic. tertius casus quando id ad quod fit relatio.* ¶ Nec etiam obstat, quod priuilegium Leonis Decimi circa exemtionem decimarum sit limitatum ad personas Militiæ, & quod dicta sententia Rotalis generaliter condemnet Episcopum ad restitutionem decimarum perceptarum, quæ condemnatio non potest intelligi, nisi de decimis ab incolis perceptis, ex quo in actis primæ instantiæ pro parte Militiæ articulatum fuit, Episcopum de terris Militiæ nullas decimas percepisse, & sic dicta sententia in hoc videtur erronea. Quando † enim in relato res aliter se habet quam in referente, tunc non attenditur referens tanquam erroneum, sed relatum ipsum, *Alexan. consil. 9. num. 13. prope fin. lib. 5. Dec. d. consil. 63. num. 6. versic. & licet referens. Curt. iun. dicto consil. 92. sub num. 10. Cagnol. in dicta authent. si quis in aliquo, num. 90.* ¶ Vnde si dicta sententia est erronea, & per consequens non attendenda, vtique absurda videt̄ eius confirmatio. ¶ Quoniam respondetur negando, in dicta sententia aliquem inesse errorem: non enim adhuc clare constat, dictum priuilegium Leonis, quoad exemtionem decimarum esse limitatum ad personas Militię, cum die Lunę, 26. Nouembris, anni præteriti, plures ex Dominis dixerint, Leonem in suo priuilegio concessisse & communicasse exemtionem decimarum & iurisdictionis, & reliqua omnia in eo contenta personis Militiæ, illarumque vasallis, subditis, seruientibus, monasteriis, domibus, locis & ecclesiis non particulariter & distributiue referendo singula singulis, sed simul & coniunctim, dummodo personæ, res, & loca, quibus dictum priuilegium concessum fuit, essent capaces & capacia, & congrua in eis caderet proportio. ¶ Vnde cum subditi Militiæ sint capaces exemtionis decimarum, consequens † fit, dictum priuilegium circa exemtionem decimarum non esse limitatum ad personas Militiæ, sed posse etiam incolas comprehendere. Et licet hæc resolutio fuerit postea die Veneris, 11. Ianu, præsentis anni, per Dominos in dubium reuocata, nec quicquam super ea firmatum, cum Domini fuerint varii, tamen sat est, hanc restrictionem priuilegii Leonis ad personas Militiæ respectu exemtionis decimarum, non esse claram & expeditam. ¶ Præterea etiam si priuilegium Leonis Decimi circa exemtionem decimarum esset limitatum ad personas Militiæ, nihilominus prædicta condemnatio Episcopi ad restitutionem decimarum perceptarum posset verificari in decimis perceptis vigore concordiæ anni 1553. de agris & pratis nonnullarum commendarum pro tertia & sexta parte respectiue citra

& vltra flumen Salor, vt in dicta concordia, cap. 12. & resolutione sub die 4. Iunii, anni præteriti, quatenus tamen dictarum commendarum Commendatores suis sumtibus dictos agros & prata coluissent, & de illis decimas soluissent. ❡ Minus quoque obstat, quod in sententia ferenda adhibēda sit declaratio, quod prima sententia Rotalis non præiudicet episcopo & capitulo circa effectus

9 in ea specificatos, cum † sententia debeat esse clara, & tollere controuersias & ambiguitates, quæ super eius interpretatione possent oriri, *ad trad. per Abb. in c. sicut, nu. 13. de re iudic.* ❡ Si quidem respōdetur, dictam sententiam

10 Rotalem non indigere hac declaratione: cū † enim sententia intelligatur secundum ius commune, & ab eo interpretationem recipiat, *l. Herennius. ff. de euict. l. miles. §. decem. ff. de re indic. Bart. in l. si fundus. §. in vindicatione. ff. de pignor. Veronen. consil. 57. num. 5. Alexand. consil. 36. in 1. dub. lib. 5. Crauet. consil. 74. num. 9. & consil. 188. num. 8.* cumque clara sit intelligentia & interpretatio iuris com-

11 munis, vt quando constat de relato, tunc † referens quātumuis certum & determinatum etiam in sententiis reguletur & limitetur secundum relatum, sequitur, nullam remanere difficultatem & ambiguitatem super interpretatione dictæ sententiæ Rotalis. ❡ Demum Domini intellexerunt dictam sententiam esse simplicem canonizatoriam priuilegii Leonis Decimi, non autem declaratoriam eorum, quæ in illo continentur, & comprehenduntur, de qua declaratione postea inter partes erit particulariter agendum.

CANTVCCII.

Bononien. Iuris macinan. Die Lunæ, 28. Ianuarii. 1577.

SVMMARIA.

1 *Possessio vel quasi, contra prohibitionem statuti dicitur improba, & non manutenibilis.*

2 *Mandatum de manutenendo an sit dandū stante quasi possessione contra prohibitionem statuti prohibentis pistoribus, ne frumenta molenda deferant ad molendina extra ciuitatem exsistentia. Quod sic.*

3 *Mandatum de manutenendo contra superiorem dari non debet, sed potest dari contra alios.*

4 *Mandatum de manutenendo sine turbatione nō datur.*

5 *Turbatio satis constare dicitur per contradictionem iudicialem.*

6 *Turbare dicitur eo ipso, quod quis se opponit, absq; alia probatione turbationis.*

7 *Turbatio dicitur fieri per quamcunq; molestiam & impedimentum.*

8 *Turbatio vel spolium considerari non potest, vbi actus a lege permittitur.*
Limita, nisi legis validitas sit in controuersiam deducta. num. 9.

10 *Possessionis suæ commodo quis priuari non debet.*

11 *Possessionis vsu vel quasi, etiam si sit contra ius, nemo est priuandus, lite pendente super validitate priuilegii.*

12 *Lite pendente super validitate vel inualiditate statuti, seu decreti, non potest in eo fundamentum fieri.*
Idque eo magis, quando statutum siue decretum de iure non est validum. num. 13.
Imo etiam si publicam ciuitatis vtilitatem respiciat, numero 14.

13 *Statutum prohibens pistoribus, ne frumenta molenda deferant ad molendina extra ciuitatem exsistentia, de iure non valet ex communi.*

14 *Appellari potest a statuto de iure non valido.*

DECISIO XLI.

IN caussa Bononien. iuris macinandi inter Dominos de sancto Petro & Capita, siue creditores moliturarum & crescimoniarum alias dedi dubium, *an mandatum de manutenendo sit concedendum Dominis de sancto Petro in casu & ad effectum, de quo agitur?* Illudque pluries proposui, nempe die Mercurii, quarta Iulii, anni præteriti, & die Lunæ, 9. eiusdē mensis, & in prima quoq; congregatione: sed quia ab initio non omnes Domini viderant, & postea inter se fuerunt varii, non potui capere resolutionem. ❡ Vnde die Lunæ, 12. Nouembris, eiusdem anni, eodem dubio iterum proposito, Domini post longam illius disputationem & discussionem, ad duo se restrinxerunt. ❡ Alterum fuit, *an quasi possessio molendi quibuscunque, & sic etiam pistoribus ad molendinum, de quo agitur, accedentibus, transiuerit in Dominos de sancto Petro sine alia apprehensione, hoc est, sine alio accessu ipsorum pistorum, ad molendum in dicto molendino?* ❡ Alterum vero, de quo prius agendum Domini dixerunt, fuit, *an sit dandum mandatum de manutenendo eisdem Dominis de sancto Petro stante prohibitione statuti a Regimine Ciuitatis Bononiæ conditi, & a sede Apostolica confirmati, prohibentis pistoribus accessum ad molendum in molendinis extra ciuitatem exsistentibus, quasi † ista quasi possessio sit improba,* 1 *& per consequens non manutenibilis, ad trad. per Menoch. de retin. possess. remed. tertio, num. 156. cum seq.* ❡ Quapropter die Veneris, prima Februarii, 1577. dubitaui, stantibus statuto, seu decreto Regiminis ciuitatis Bononiæ, Prohibente † pistoribus, ne frumenta molenda deferant 2 ad molendina extra ciuitatem exsistentia, & confirmatione eiusdem statuti siue decreti per literas tam legati eiusdem ciuitatis, quam Leonis X. & Clementis VII. & proclamate Vicelegati dictæ ciuitatis, & commissione dependente mihi præsentata, & suspensione petitorii, & nonnullis aliis præsuppositis, *anstantibus prædictis statuto siue decreto, confirmatione & proclamate, sit dandum mandatum de manutenendo Dominis de sancto Petro in casu, & ad effectum, de quo agitur?* ❡ Quod quidem dubium cum præsupposito, quod Domini de sancto Petro sint in quasi possessione, de qua agitur, fuit per Dominos affirmatiue resolutum, non obstantibus exemplo deductis pro parte Capitum moliturarum, in quorum responsione & remotione consistit ius & fundamentum ipsius resolutionis. Vnde in primis non obstat, quod contra superiorem mandatum † de manutenendo dari 3 non debet, *ad trad. per Bart. in l. 1. §. huius autem interdicti, sub num. 3. versicul. nam interdictum. ff. vti possid.* ❡ Quia in casu isto non petitur mandatū de manutenendo contra superiorem, sed contra capita moliturarum & crescimoniarum. ❡ Secundo non obstant multa quæ dicuntur de decreto irritante. Quia negatur in literis Apostolicis confirmatoriis statuti, seu decreti exsistere decretum irritans, vt ex earum inspectione apparet. ❡ Tertio non obstat, quod capita siue creditores moliturarum & crescimoniarum non turbant Dominos de sancto Petro, & sine † turbatione non est locus mandatō de manu- 4 tenendo. ❡ Quia imo si creditores turbant, cum assistant huic caussæ, & litem substineant, & se opponant impediendo, ne detur Dominis de sancto Petro mandatum de manutenendo. Nam † per contradictionem iudicia- 5 lem dicitur sufficienter constare de turbatione, *vt per Alexand. consil. 54. num. 12. & consil. 88. num. 31. lib. 5.* & turbare is etiam dicitur, qui quomodocunque controuersiam facit, siue agendo, siue excipiendo, siue in iudicio, siue extra, siue de iure, siue de facto, siue ante litem contestatam, siue post, *vt per eundem Alexand. consil. 52. num. 2. versic. & constat. lib. 2.* imo absque alia probatione † tur- 6 bationis eo ipso, quod quis se opponit, dicitur turbare, *vt inquit Ioan. Fab. in l. vnica, colum. 4. versic. sed quæritur qualiter. C. vti possid. Masuer. in sua practic. titul. de possess. num. 9. versic. item & prædictum. Rebuff. ad constitut. reg. gall. tom. 3. titul. de mater. possess. artic. 1. gloss. 2. num. 29. Menoch. d. remed. 3. num. 498.* ❡ Et † turbationem fieri per 7 quamcunque molestiam, & impedimentum post Bart. Pract. Papien. & Guid. Pap. voluerunt Rebuff. *d. gl. 2. nu. 36. &*

36. & Menoch. dict. remed. 3. num. 503. ¶ Quarto non 8 obstat, quod vbi † actus a lege permittitur, non potest turbatio, vel spolium considerari, *ad trad. per Socin. iun. consil. 48. num. 6. libro secundo. & consil. 68. num. 31. lib. 3. & per Tort. inter consil. Butr. consil. vlt. num. 10.* ¶ Quia id 9 non procedit, quando † legis validitas est in controuersiam inducta, & super ea lis pendet: tunc enim huiusmo-10 di iudicio pendente nõ debet quis commodo † suæ possessionis priuari, *per ea quæ tradit Abb. in cap. 1. num. 4. vt* 11 *lite pendent.* dicens per illum text. lite † pendente super validitate priuilegii, non esse aliquem priuandum vsu possessionis, vel quasi, etiam si sit contra ius. Hoc idem voluit Ioan. de Anan. *in cap. cum venisset. num. 1. de instit. & Abb. vbi supra. sequitur Dec. in cap. cum teneamur. nu. 4. versic. sic etiam. de appel. consil. 97. ante num. 2. & consil. 103. num. 1. versic. & facit text. Add. ad Matthesil. no. 28. nu. 3. Ant. Gabriel. lib. 4. de acquirend. possess. conclus. 6. num. 2.* 12 ¶ Vnde cum in casu nostro † per specialem commissionem lis pendeat super validitate, vel inualiditate dicti statuti, vel decreti, non potest in eo vis fieri, & consequenter non debent Domini de sancto Petro commodo suæ quasi possessionis priuari, sed in illa manuteneri, vt in caussa huic consimili firmauit Rota tempore Put. *vt pater eius decis. 494. incip. in caussa Bononien. iuris macinan. versic. non obstat, quod illud dictum. lib. 2.* cum qua decisio. 13 placuit Dominis pertransire, & † eo magis, quod dictum statutum, siue decretum de iure non videtur validum, vt per Doctores citatos per informantes Dominorum de sancto Petro. Et vltra illos late, & recte comprobat Didac. *in reg. possessor. in 2. part. §. 4. num. 7. & 9.* dicens, hanc esse communem & indistincte intelligendam, etiam si huiusmodi statutum publicam ciuitatis vtilitatem re-14 spiciat, † firmans etiam ab eo appellari posse. ¶ Sed in casu nostro commissio caussæ facta cum consensu, & permissione Principis, omnem tollit difficultatem. ¶ Ad alia autem deducta pro parte Capitum moliturarum bene respondetur per informantes Dominorum de sancto Petro, vltra quod respiciunt petitorium, & quod est suspensum.

CANTVCCII.

Terdonen. fructuum. Die Lunæ, 28. Ianuarii. 1577.

SVMMARIA.

1 *Ratio & mens regulæ de subrogan. fuit obuiare fraudib. & votum captandæ mortis auferre.*
2 *Iura omnia clamant contra impetrantes beneficia viuentium morti, vel ob senium, vel ob infirmitatem, vel aliam similem caussam proximorum.*
3 *Fraudes sublatæ per regulam de subrogan. in quibus consistunt.*
4 *Sollicitator caussarum impetrans beneficium eius, cuius erat sollicitator, dicitur committere fraudem.*
Etiam si non fuerit subrogatus in ius colligantis defuncti. num. 6.
5 *Dispositiua verba reg. de subroga. annullant plures gratias, & in specie gratiam, siue vtri.*
7 *Regula de subrogan. respicit etiam effectum æquipollentem subrogationis, & etiam effectum & conatum.*
8 *Regula de subrogando, est fauorabilis & late interpretanda.*
9 *Dispositio facta ad obuiandum fraudibus, dicitur fauorabilis, & latam recipit interpretationem.*
10 *Dispositionem reddens fauorabilem & extendendam, habet secum iuris communis concursum.*
11 *Regula de interpretando certo modo procedit tantum cõtra molestantes. cum num. 13.*
12 *Collitigantia introducta requiritur ad effectum obtinẽdi subrogationem. cum num. 14.*
Collitigantia exsecutio citationis inducit.
15 *Fraus in impetrando beneficium viuentis subditi periculo mortis, vel ob alium similem casum, requiritur in secunda parte regulæ de subrogan. vt illi locus sit.*
16 *Fraus non minus committitur absq; collitigantia, quam cum illa, quoad effectum regulæ de subrogan.*
17 *Collitigantia non est necessaria ad effectum reg. de subrogan. sed animus & intentio litigandi sufficiat.*
18 *Regula de subrogan. procedit in impetrationibus beneficiorum per priuationem ex quibusuis nominibus & excessibus.*
19 *Dispositio Clem. 2. vt lit. pend. limitatur non habere locum quoad actorem, in cuius odium ex suo decreto citationis absque eius exsecutione dicitur vera lis introducta ex communi. cum num. seq.*
20 *Lis vera introducta dicitur in odium actoris ex solo decreto citationis absque eius exsecutione.*
21 *Certus de citationis decreto certiorari amplius nõ debet.*
22 *Lis pendere dicitur in præiudicium actoris per solum decretum citationis in terminis reg. de subrogan.*
23 *Possessor beneficii reus conuenti licet citatus non fuerit, tamen in odium actoris impetrantis, qui decretum citationis obtinuerat, poterit petere se subrogari in ius ipsius actoris postea decedentis, & sic vti beneficio reg. de subrogan.*
24 *Inducta in odium, commodum & fauorem non debent operari.*
25 *Collitigantia considerata inter actorem & reum conuentum, eadem met consideratur cum ipsius rei successore.*
26 *Regula de subrogan. intendit punire non collitigantiam, sed impetrationem beneficii viuentis. & num. 28.*
27 *Verba, taliter impetranti, posita cum regula de subrogan. quibus referantur.*
29 *Regula de subrogan. loquitur potius de iure & proprietate, quam de possessione viuentis.*
30 *Regula de subrogan. comprehendit etiam casum mixtũ.*
31 *Casus mixtus comprehenditur etiam sub simplici in fauorabilibus.*
32 *Regulam habens pro se non potest vti eius exceptione.*
33 *Regula de subrogan. habet decretum irritans.*
34 *Ius metiendum est ex persona actoris, non rei.*
35 *Caussa quælibet etiam bestialis excusat a pœna.*
Fallit in his, quæ sunt contra bonos mores, & omni iure prohibita.
36 *Dolus præsumtus non purgatur ex fatua credulitate, vel alia iniusta caussa.*
Limita, vt num. seq.
37 *Credulitas iusta, quæ oritur ex publica voce & fama, excusat a pœna.*

DECISIO XLII.

Conclusum fuit, *reg. de subrogan. in secunda parte*, obstare Gregorio, & per consequens nõ esse recedendũ a resolutionibus in hac caussa factis, & toties firmatis. ¶ Aduersantur enim Gregorio in primis ratio & mens regulæ, deinde verba illius tam in prooemio quam in parte dispositiua, demum natura & qualitas eiusdem regulæ, quæ est fauorabilis & extendenda. ¶ Quoad primum, quod ratio & mens regulæ sit contra Gregorium, patet, quia ratio mens regulæ fuit † obuiare fraudibus, & votũ 1 captandæ mortis auferre, & sic regula emanauit in odium impetrantium beneficia viuentiũ morti, vel ob senium, vel ob infirmitatem, vel ob aliam similem caussam proximorum, *vt per Rebuff. in regula de subrogan. gl. 7. num. 1.* contra † quos quidem impetrantes omnia iura clamant, 2 cum per tales impetrationes inducatur votum captandæ mortis, & ambitio impetrantium, contra *cap. 2. de concess. preb. c. 1. & 2. eodem tit. lib. 6. & fin. C. de pact. l. stipulatio hoc modo. ff. de verb. obl. cum simil. lib. Sarnen. ad regulam, de impetr. benefic. viuent. q. 1. versic. pro contraria tamen parte. latissime Rebuff. titul. de reprob. benefic. viuent. impetr. per tot.* ¶ Et † fraudes, ad quas tollendas emanauit regul. consi- 3

stunt in eo, quod impetrantes beneficia viuentium, scientes se nullum super iis ius habere, sperant possessorem beneficii propter senium, vel infirmitatem, vel ob aliam similem caussam verisimiliter proxime moriturum, & propterea introducunt litem super beneficio illius viuentis, vt gaudeant beneficio regulæ de subrogan. *Ita in terminis huius reg. tradunt Staphil. de signat. lit. iust. §. his ita generaliter cognitis, nu. 10. prope finem, versic. ista ergo clausula, fol. 404. secundum paru. impress. & Sarnen. in compen. vtr. signat. fol. 164. lit. 6. versic. prædicta ergo clausula.* ¶ Et præmissa secundum ipsos probantur *in cap. fin. de renunt. lib. 6.* vbi agitur de malitia & fraude consimili ei, de qua loquitur secunda pars regul. de subrogan. Fraus autem Gregorii in casu nostro ex eo colligitur, quod cum ipse 4 esset † sollicitator caussarum Iulii fratris Raynerii, & verisimiliter sciret eidem Raynerio, vel ob senectutem, vel ob carcerationem vitæ periculum imminere, & cito illum moriturum, impetrauit certo modo beneficium, de quo agitur, quod tempore impetrationis erat ipsius Raynerii viuentis. Idque ex eo patet, quod post a Gregorius habita notitia obitus Raynerii impetrauit gratiam, si neutri, occasione litis, quam habebat cum Iulio, & pro modo vacandi dedit obitum Raynerii, & sic Gregorius fraudulenter impetrauit certo modo beneficium, de quo agitur, vel vt tanquam collitigans subrogaretur in ius Raynerii defuncti, & ad hunc effectum commisit caussam contra ipsum, & post factum examen de non tuto accessu obtinuit decretum citationis: vel vt impetraret gratiam, si neutri, occasione litis, quam mouit contra Iulium prætendentem beneficium illud ad se pertinere. ¶ Vnde ex his satis constat, contra Gregorium militare rationem obuiandi fraudibus, & rationem odii contra impetrantes beneficia viuentium. ¶ Quoad secundum, 5 quod verba reg. huic casui conueniant, de † dispositiuis nulla est difficultas, cum illa sint clara, & multum ampla, & annullent plures gratias, & in specie gratiam, si neutri, de qua agitur: de procemialibus pariter non est dubitandum. ¶ Gregorius enim impetrauit beneficiũ Raynerii viuentis, cui vel propter senium, vel ob carcerationem vitæ periculum imminebat. Item Gregorius fuit Raynerio collitigans, *vt ex infra dicendis apparebit.* Et li6 cet Gregorius † non fuerit subrogatus in ius Raynerii defuncti, id tamen nihil refert, cum illa verba, *vt illis decedentibus tanquam collitigantes in illorum iuribus facilius subrogentur,* non requirunt effectum subrogationis, quasi eo nõ secuto cesset regula, sed significant animum & intentionem impetrantis beneficium viuentis ab initio. ¶ Regula enim non tam effectum subrogationis, quam affectum & conatum respicit, vltra quod dici po7 test in casu isto † mediante gratia, si neutri, secutum fuisse effectum consimilem & æquipollentem subrogationi. ¶ Quoad tertium, quod regula sit fauorabilis, & late 8 † interpretanda, tradit in terminis Dec. *consil. 398. in fine, quem sequitur Sarnen. de impetr. benefic. viuent. quæst. 2. in fine.* ¶ Id quod verissimum est, tum quia regula edita 9 fuit ad obuiandum fraudibus, cuiusmodi quidem † dispositio dicitur fauorabilis, & latam recipit interpretationem. *l. 1. §. pecuniam. ff. de calum. cap. quanto, de priuileg.* ¶ Idque procedit etiam in materia odiosa, quando agitur de tollendis fraudibus, *cap. si ciuitas. de senten. excommunic. lib. 6. gloss. fin. in cap. quamquam, de vsuris lib. 6. l. ite Cranet. plures cumulans super quæstione de indemnit mu10 lier. post tract. de antiq. tempor. num. 8. & 9.* Tum quia habet secum iuris communis concursum, qui dispositionem reddit fauorabilem, & extendendam, *vt in terminis per Sarnen. d. regul. de impetrat. benefic. viuen. in præfat. & quæst. 6.* Tum etiam, quia fauorem animæ concernit, *vt per Sarnen. in d. quæst. 6.* ¶ Non obstat exemplo deducta pro parte Gregorii ad hanc regulam euadendã. 11 ¶ Et inprimis non obstat, quod reg. solum † procedit contra molestantes, *Achil. super regul. decis. 28. alias 30.* Et † quod requiritur collitigantia introducta inter Gre- 12 gorium & Raynerium, *Sarnen. in dicta reg. quæst. 12.* Et exsecutio citationis inducit collitigantiam, *idem Sarnen. d. reg. quæst. 3. versic. tamen contrarium.* ¶ Quia † quoad 13 decis. Achil. super regul. respondetur illam non loqui in reg. *de subrogan.* in qua nos versamur, sed in reg. *de impetr. certo modo,* quę simul requirit impetrationem certo modo beneficii viuent. & illius molestationem, quæ regula fuit edita post impetrationem Gregorii certo modo. ¶ Quantum ad Sarnen. dicitur, illum loqui in terminis primæ part. regulæ, *de subrogan.* & † sic ad effectum obti- 14 nendi subrogationem, quæ regulariter non datur, nisi lite hinc inde introducta, & sic nisi citatione exsecuta: at secus est in secunda part. regulæ, *de subrogan.* cuius termini sunt longe diuersi. ¶ Non enim, vt illi locus sit, requiritur collitigantia, sed solum fraus † in impetrando bene- 15 ficium viuentis subditi periculo mortis, vel ob senium, vel ob infirmitatẽ, vel ob alium similem casum, cum regula emanauerit ad obuiandum huiusmodi fraudi, quæ † non minus committitur absq; collitigantia, quam cum 16 illa, & sic illa verba, *vt illis decedentibus tanquam collitigãtes, &c.* recipiunt potius animum, & intentionem litigãdi, quam effectum collitigantię, quasi impetrantes beneficia viuentium, & eorum impetratio faciliorem, & firmiorem sortiatur effectum, soleant contra possessores beneficiorum litem introducere, vt illis postea decedentibus in eorum ius subrogentur. ¶ Et iste † intellectus, 17 quod non sit necessaria collitigantia, suadetur, tum quia in regula annullantur gratiæ nouæ prouisionis, & perinde valere, quæ sine lite conceduntur: tum quia reg. procedit etiam in impetrationibus beneficiorum † per pri- 18 uationem ex quibus suis criminibus & excessibus, quo casu nulla est lis super beneficio, sed solum contra personã accusatam, *vt in terminis huius regulæ declarat Rebuff. in d. reg. glos. vlt. nu. 2. & 5. post Arch. col. 1. in verbo litigatur. Gem col. 1. vers. aut lis non pendet. & Franc. sub nu. 3. in c. lin. vt lit. pendent. lib. 6.* ¶ Præterea respondetur, † tradita per 19 Sarnen. *in d. q. 3. & 12.* procedere secundum reg. *Clem. secundæ, vt lit. pend.* quæ communiter limitatur non habere locum quoad actorem, in cuius odium ex solo decreto citationis absque eius exsecutione dicitur vera lis intro- 20 ducta, *Rot. decis. 6. vt lite pendent. in nou. decis. 17. circa med. de dol. & contum. in nou. decis. 4. vt lit. penden. in antiq. Ægid. decis. 38. & decis. 545. Cassad. decis. 6. in princ. & nu. 14. & 16. super reg. Roman. consil. 330. num. 2. vers. illud autem. Felyn. in c. super literis. num. 13. de rescript. Affl. decis. 220. num. 13. Paris. consil. 45. num. 31. & seq. lib. 4. Sarnen. in reg. de triennal. q. 56. circa med. vers. & fundamentum istarum decisionum. Put. decis. 354. ad fin. lib. 3.* Et huius limitationis ratio est, quia † certus de citationis decreto certiorari 21 amplius non debet, *reg. eum qui certus. de reg. iur. libr. 6. c. ab excommunicato. de rescript. Rot. in dictis decis. Roman d. consil. 330. num. 2. & 3. Felyn. d. c. super literis. num. 13.* ¶ Et in propriis terminis reg. *de subrogan.* vt † per solum decre- 22 tum citationis in præiudicium actoris dicatur lis pendere, & sic vera lis, voluerunt Staphil. *de signat. lit. a § his ita generaliter cogn. a. nu. 13. Sarnen. in compend. vtr. signatu. fol. 164. in litera F.* ¶ Nec valet replicatio exemplo facta, quod Staphil. & Sarnen. loquuntur † respectu 23 possessoris beneficii rei conuenti, qui licet citatus nõ fuerit, tamen in odium actoris impetrantis, qui decretum citationis obtinuerat, poterat petere se subrogari in ius ipsius actoris postea decedentis, & sic vti benefic. reg. *de subrogan.* ¶ Nam hæc replicatio facile tollitur, arguendo a fortiori: si enim Gregorius ex eo, quod citationis decretum obtinuit, adeo collitigans iudicatur, vt in eius odium Raynerius non citatus potuisset ex reg. *de subrogan.* petere subrogationem in ius ipsius Gregorii, si prius decessisset, quo casu odium ei nihil nocet, cũ iam obierit,

quanto

quanto magis debet haberi pro colliti gant in odium ipsius, quando commodum, & emolumentu n consequitur, & sic quando odium prodest, vt in casu nostro, cum ratio habendi Gregorium pro collitigante in odiū ipsius multo magis vigeat in hoc secundo casu, quam in primo, 24 ne † inducta in odium, commodum & fauorem operentur. ¶ Et nisi in casu isto locus esset regulæ, facile ei fraus fieret, imo aperta esset via ad illam euadendam, nempe impetrando certo modo beneficium viuentis, & mouēdo litem contra alium, & postea occasione illius litis impetrando gratiam, si neutri, & capiendo per clausulas generales vacationem per obitum eius, cuius viuentis beneficium certo modo impetratum fuit. ¶ Vnde in proposito Gregorius sentit commodum ex sua impetratione certo modo, quia illius occasione traxit Iulium in iudicium, & occasione huius litis obtinuit gratiam, si neutri, & per clausulas generales capit vacationem per obitū Raynerii, cuius ius impugnauerat impetrādo certo modo, & hoc omnino regula tollere voluit. Et collitigantia, 25 quæ † fuit inter Gregorium & Iulium in effectu quoad reg. est similis, & æquipollet collitigantiæ, quæ fuisset inter Gregorium, & Raynerium, si fuisset citatus, quia sicut illa produxit gratiam, si neutri, quæ a regula annullatur, ita & illa produxisset subrogationem in ius Raynerii, quę pariter a regula infringitur. ¶ Secundo non obstat, ponderatio illorum verborum, taliter impetranti non suffragetur subrogatio gratiæ, si neutri, si nulli, nouę prouisio-26 nis, & † perinde valere, quasi regula loquatur de impetrātibus huiusmodi gratias ex beneficio litis, & vti collitigātibus, cum dictio, *taliter*, restringat ad modum expressum, *cap. 2. de tempor. ord.* Sed Gregorius non impetrauit gratiam, si neutri, tanquam collitigans Raynerii. Merito 27 non. ¶ Nam respondetur, illa † verba, *taliter impetranti*, non debere referri ad impetrationem gratiæ subrogationis, *si neutri, si nulli, nouæ prouisionis*, vel perinde valere, cū in regula de impetratione talium gratiarum nulla fiat mentio, sed referenda esse ad primam impetrationem beneficii viuentis, de qua impetratione regula superius expresse loquitur ibi, *qui viuentium beneficia impetrant*, item ibi, *quod illo viuente impetrauit*, & talis relatio ad impetrationem beneficii viuentis intelligitur non respectu 28 qualitatis beneficii viuentis, cum regula intendat † punire non collitigantiam, sed impetrationem beneficii viuentis tanquam improbam, & odiosam. ¶ Tertio non obstat, quod regula intelligatur de eo, qui alias esset paci-29 ficus possessor. ¶ Quoniam respondetur, regulam, vt eius verba innuunt, loqui potius de iure, & proprietate, quam de possessione viuentis. ¶ Quarto non obstat, quod 30 simus in casu mixto, ex quo † non solum Gregorius, sed etiam Iulius ante ipsum hoc idem beneficium certo modo impetrauit, & propterea non videtur casus regulæ, & sic intrant tradita *decis. 31. super reg.* ¶ Quippe respondetur, nos non esse in regula odiosa, & stricte intelligenda, in quibus terminis loquitur Cassad. sed in regula fauorabili, & late interpretanda, *per ea quæ supra diximus*, 31 quo casu sub † casu simplici comprehenditur mixtus, *Doct. in l. 2. in prin. ff. de verb. oblig.* ¶ Quinto non obstat, quod heredes Iulii non possunt dare de regula, ex quo Iulius hoc idem beneficium certo modo prius impetra-32 uerat, & sic † cum ipse incideret in regulam, non poterat vti exceptione regulæ, *ad trad. per Socin. iun. consil. 3. num. 29. lib. 3.* ¶ Siquidem respondetur, gratiam, si neutri, Gregorii fuisse nullam ipso iure ob decretum irritans, 33 quod † habet regula, vt fuit resolutum in hac eadē caussa die Mercur. 27. Iunii, anni præteriti, & propterea potuisset Iulius obiicere de non interesse Gregorii, & dare de regula, ne fieret vitiosus ingressus, & vitiosa fructuum occupatio, *Roman. consil. 347. num. 4. cum seq.* & maxime, 34 quia † ius metimur ex persona actoris, & non rei, *l. qui accusare, cum vulg. C. de eden.* & præsertim etiam, quia Iulius non dedisset de regula ad effectum canonizationis suæ gratiæ, sed ad effectum simplicis absolutionis, *vt per Roman. d. consil. 347. num. 5.* ¶ Vltimo non obstat, quod precedens Iulii impetratio certo modo excusauerit Gregorium a pœna regulæ, cum † quælibet caussa etiam be-35 stialis excuset a pœna. ¶ Nam respondetur, id non procedere in iis, quæ sunt contra bonos mores, & omni iure prohibita, qualis est impetratio beneficii viuentis, tunc enim diligens requiritur inuestigatio, nec fatua credulitas, nec alia iniusta caussa præstat excusationem, sed † do-36 lus præsumitur, *vt per Angel. Imol. & Cuman. in l. ex consensu. §. fin. ff. de appel. Angel. in l. plagii, in 2. C. de plagiar. Alexand. consil. 103. sub num. 13. & 14. lib. 1. Veronen. consil. crim. 24. num. 9. Curt. sen. consil. 55. num. 12.* ¶ Et in terminis nostris tradit Sarnen. *in regul. de impetr. benefic. viu. quæst. 3 post med. versic non obst. Dec. consil. 308. & Rebuff. de reprob. benef. viu. impetr. num. 52.* volens iustam credulitatem excusare a pœna, † vtputa si erat publica vox & 37 fama, mortuum esse illum, cuius viuentis beneficium impetratum fuit.

CANTVCCII.

Ciuitatis Castelli pensionis. Lunæ, 11. Febr. 1577.

SVMMARIA.

1 *Commissio Papæ non præsumitur tollere clausulam, sine retardatione solutionis pensionis, iam concessam.*

2 *Clausula semel concessa semper durat, & est communis omnibus instantiis, etiam si in illis commissionibus non sit apposita.*

DECISIO XLIV.

Conclusum fuit, me non posse procedere in caussa reductionis reseruationis quatuor prædiorū sine clausula, sine retardatione solutionis pensionis 70. scutorum, non obstantibus exemplo deductis pro parte Abbatis, quæ ad duo rediguntur. ¶ Vnum est, *quod vis clausulæ, sine retardatione solutionis pensionis, fuit sublata per commissionem signatam manu S. D. N.* ¶ Alterum vero est, *quod in commissione mihi vltimo loco pro parte Abbatis præsentata, in qua committitur caussa reductionis quatuor prædiorum, adest solum clausula, sine retardatione perceptionis fructuum.* ¶ Neutrum ex illis fundamentis Dominis placuit, quia non potest fieri reductio reseruationis quatuor prædiorum, quin etiam tangatur pensio 70. scutorum, ex quo necessario videndum erit, quanta sint onera, & sic reseruatio quatuor prædiorum non est separata a pensione 70. scutorum, nec potest agi de reductione vnius, quin tangatur altera. ¶ Hoc stante non obstat illa prima commissio signata † manu Sanctissimi, quia 1 illa non tollit clausulam, *sine retardatione solutionis pensionis*, iam concessam, licet de ea non faciat mentionem. Clausula enim semel concessa semper durat, & † est com- 2 munis omnibus instantiis, etiam si in illis commissionibus non sit apposita, *vt per Cassad. decis. 8. de rescript.* Et fuit resolutum coram R. P. D. Blanchetto in vna Nouarien. decimarum 15. Nouem. 1573. Et idem dixerunt Domini de secunda commissione habēte solum clausulam, sine retardatione perceptionis fructuum, quia in commissione non fuit facta mentio de pensione 70. scutorū, & ideo non tollit vim clausulæ, sine retardatione solutionis pensionis iam concessæ. ¶ Et maxime, quia satis liquet de mente signaturæ, quæ caussam reductionis pēsionis 70. scutorum A. C. commisit cum clausula, sine retardatione solutionis pensionis.

CANTVCCII.

Perusin. fractæ veteris. Veneris, 1. Martii. 1577.

SVMMARIA.

1 *Variatio licita est in prosecutione caussæ, quando ius suū omnino d[illegible] est, nec actor se restrinxit ad vnum.*

Idq[illegible] tanto magis in caus[illegible] summariis. nu. 2.

3 *Solemn[illegible] iuris [illegible] est re[illegible] in iudiciis summariis, & ius naturale attenditur.*

Agens ex vna caussa, & aliam probans regulariter succumbere debet.

Fallit in iudiciis summariis, in quibus sola facti veritate inspecta cognoscitur. nu. 5.

DECISIO XLIV.

ARticulos vltimo loco datos ad effectum dandi remissoriam in casu, de quo agitur, ob euidentem eorum relatiuam, admittendos esse, fuit apud Dominos indubitatum. ¶ Qui etiam dixerunt, huiusmodi amissionem faciendam esse etiam absque renuntiatione iudicii intentati per Illustrissimum D. Ascanium super prædio, & bonis castri Ripæ, ac etiam absque datione absolutoriæ Dominis de Bontempis super eodem iudicio cum expensarum condemnatione. ¶ Et huius resolutionis ratio fuit, quia cum Illustrissimus D. Ascanius in sua commissione signata per Gubernatorem Perusin. non solum intentauerit iudicium super spolio, sed super nullitate permutationis, super rescissione ipsius ex capite enormis, & enormissimæ læsionis, & super supplemento iusti pretii, & sic non se restrinxerit ad iudicium spolii, & petitorium 1 non sit suspensum, absq; dubio † licita est modo variatio heredi Illustris. D. Ascanii in prosecutione caussæ, *per doctr. Bald. in l. per hanc, nu. 12. prope fi. versic. quæro ergo si egit. C. de temp. appell.* quam sequitur Rot. in illa Roman. donationis 50000. coram d. meo Aldobrandino 23. & 30. Iulii, 2 1574. ¶ Et † tanto magis, quod caussa fuit summarie commissa, quo casu censetur Illustrissimus Do. Ascanius omne eius sibi cōpetens omni meliori, & sibi vtiliori modo deduxisse, ita vt debeat ei⁹ heres obtinere in eo, quod 3 probabit. *c. Abbate sane. de re iud. lib. 6.* Cum † in huiusmodi iudiciis summariis remissa sit solemnitas iuris ciuilis, & ius naturale, siue gentium attendatur, *Bar. in extrauag. ad reprim. in verbo, sine figura. Afflict. decis. 205. num. 4.* 4 *Neuizan. consil. 6. num. 8.* ¶ Et hinc est, † quod licet agens ex vna caussa, & aliam probans regulariter succumbere debeat, fallit tamen in iudiciis, quæ summarie, & sola facti veritate inspecta cognoscuntur, quale est iudicium, de quo agitur, *vt per Marsil. sing. 272. Tiraq. post alios de retract. conuent. in fin. num. 101. versi. secus tamen.* & plenius habetur in resolutione facta in illa Roman. donationis. ¶ Et ex præmissis tolluntur exemplo deducta, quæ non procedunt in terminis, in quibus nos versamur.

CANTVCCI I.

Cæsaraugustan. Capellaniæ. Die 22. Martii. 1577.

SVMMARIA.

1. *Conditiones in breui appositæ sufficit si coram exsecutore verificatæ fuerint.*
2. *Indultum si sit concessum ad petitionem partis, non potest de eo dari, nisi verificatis in eo narratis.*
3. *Breue per relationem ad literas prouisionis continens derogationem indulti, satis dicitur tribuere iurisdictionem.*

DECISIO XLV.

REsolutum pro validitate sententiæ A. C. quia cum i-1 pse fuerit specialis exsecutor † breuis, & vigore illius processerit, sufficit coram eo verificatas fuisse conditiones in breui appositas, nempe, Io. Monterde decessisse in possessione, & de mense Octobris. ¶ Non obstat decretum irritans, & clausula, sublata, posita in indulto Pii IV. 2 Tum † quia non potest dari de indulto, nisi verificatis in eo narratis, cum sit concessum non motu proprio, sed ad petitionem partis. Tum etiam, quia in literis prouisionis Ioan. Garziæ adest sufficiens derogatio indulti, vt bene deducunt informantes Garziæ, & iam resolutum fuit, quæ derogatio inest etiam in breui A. C. ex quo expressam habet relationem ad literas prædictas. ¶ Non obst. quod in eis nō A. C. sed alii exsecutores specialiter deputati fuerunt. Quia non propterea tollitur, quin Papa potuerit deputare etiam A. C. vigore breuis. ¶ Nec etiam obstat, quod A. C. se restrinxerit in sua sententia ad specialem facultatem sibi vigore breuis competentē. Quia 3 cum † breue per relationem ad literas prouisionis Garziæ contineret derogationem indulti, satis tribuebat iurisdictionem A. C. ita vt eius sententia lata vigore breuis nō possit ex defectu iurisdictionis dici nulla. ¶ Alia deducta pro parte Michaelis non indigent responsione tanquam concernentia petitorium.

CANTVCCI I.

Pampilonen. beneficii de Allo. Ven. 8. Mart. 1577.

SVMMARIA.

1. *Obitus probari potest per testes de fama, deponentes ad effectum vacationis.*
   Fallit ad effectum reseruationis. nu. 3.
2. *Rota contentatur probatione obitus per publicam vocē, & famam ad effectum vacationis, secus si reseruationis, cum num. seq.*
4. *Reseruatio mensis apostolici tollit de iurisdictione ordinarii.*
5. *Confessio Nuncii de valore beneficii aliquid adminiculatur.*

DECISIO XLVI.

QVoad primam partem de vacatione Domini dixerunt, quod si agitur ad effectum vacationis, gratia Gundisalui est sufficienter iustificata ex primo, 2. & 4. testibus iuxta quintum interrogatorium, obitum Sanctii de publica voce, & fama probantibus. ¶ Ad effectum e-1 nim † vacationis probatur obitus per testes, de fama deponentes, cum de modico agatur præiudicio, quia si is, per cuius obitum beneficium dicitur vacare, adhuc viuit, poterit, cum primum venerit, beneficium recuperare, *vt per Mohed. decis. 77. tractabatur in caussa Maioricen.* Et † 2 Rotam contentari probatione obitus per publicam vocem, & famam, testatur Put. *decis. 266. in vna Vergellen. in fin. lib. 3.* ¶ Si vero agatur ad effectum reseruationis, quia beneficium, † de quo agitur, tanquam vacans in mense a-3 postolico sit reseruatum, tunc Domini dixerunt, gratiam Gundisalui non esse sufficienter iustificatā. ¶ Nam ad istum effectum non sufficit semiplena probatio per publicam vocem, & famam, sed requiritur plena, & concludens, tum † quia agitur de præiudicio ordinarii, vel al-4 terius prætendentis, collationem beneficii ad se spectare, tum quia tempus obitus, hoc est mensis apostolicus, est fundamentum intentionis impetrantis, *vt per Put. d. decis. 266.* & fuit tentum superioribus diebus in vna Elnon. Sacristiæ coram R. D. Lancellotto. ¶ Quantum ad secundam partem de valore Domini habuerunt illum pro sufficienter probato ex septimo, & octauo testibus, & etiam sextus non displicebat, cum videatur idem sentire vtendo verbis idem fere significantibus. ¶ Et maxime concurrente † confessione Nuncii, quę etiam si non esset 5 in forma probante, aliquid tamen adminiculatur, cum in hac materia sufficiat probatio minus plena, *Ægid. decis. 275.* ¶ Circa tertiam partem de habilitatibus, nihil dictum. ¶ Quia pro parte Petri non informabatur.

CANTVCCI I.

Amerin. domus. Veneris, 15. Martii. 1577.

SVMMARIA.

1. *Saluiano interdicto agere possunt heredes heredis.*
   Amplia etiam si heres adeundo cesserit iura sibi competentia in illa hereditate patri suo. nu. 2.
3. *Cessio iuris sibi in hereditate competentis non valet sine aditione præambula.*
4. *Hereditas adita non dicitur amplius hereditas, sed patrimonium.*
5. *Heredis appellatione non solum primi, sed etiam vlteriores heredes in infinitum comprehenduntur.*
   Quod procedit etiam in cōditionibus, & in his, quæ sunt stricti iuris. num. 6.
   Imo etiam proprie, & vere veniunt. nu. 7.

Sed

Sed contra num. 11. solu. vt num. 12.

8 Libellus sustinetur, in quo quis dixerit se heredem Titii, & non fuerit immediate, sed mediante persona alterius.

Imo etiam si heres heredis non proprie, sed large, & improprie diceretur heres defuncti. nu. 9.

10 Heredis verbum debet impropriari ad sustinendum intentionem libellantis.

11 Heres heredis, an recte dicat in libello se heredem defuncti. Quod sic, cum num. seq.

12 Intellectus ad l. amitæ. C. commu. de succes. quo casu procedat.

13 Superuenientia iuris ex caussa de præterito conualidat iudicium: secus si ex caussa de futuro. & nu. 17.

14 Filius admittitur ad reuocandam alienationem aduentitiorum a parte factam.

15 Præscriptio filiosamilias non currit in aduentitiis.

16 Filius exsistens in potestate patris non potest reuocare alienationem aduentitiorum a patre factam.

17 Ius superueniens ex caussa de futuro lite pendente non conualidat iudicium.

Fallit de iure canonico. nu. 18.

Item fallit in exercitio actionis superueniente. nu. 19.

20 Proprietas actionis in aduentitiis acquiritur filio, exercitium vero spectat ad patrem, si habet vsumfructum. & quare. nu. seq.

21 Pater in aduentitiis filii ratione vsusfructus est legitimus administrator.

22 Vsusfructus bonorum maternorum spectat ad patrem.

DECISIO XLVII.

DVbitaui die Veneris, 15. Martii, 1577. In caussa Amerin. domus, *an in casu, de quo agitur, Ascanius, & fratres de Moriconibus vigore instrumenti dotis & hypothecæ Hortensiæ eorum auiæ maternæ potuerint tanquam heredes d. Hortensiæ, mediante persona Claudiæ eorum matris, viuente Hieronymo patre Claudiæ, agere vtili Saluiano interdicto, ita vt a sententia lata contra d. Hi[..]onymum, & Ægidium non licuerit appellare?* ¶ Fuit conclusum affirmatiue ad fauorem eorundem Ascanii, & fratrū quo-1 ad vtrumque caput, eos scilicet potuisse agere † vtili Saluiano interdicto, tam veluti heredes Hortensiæ, quam etiam viuente Hieronymo, ita vt a sententia Maceraten. non licuerit appellare. ¶ Circa primum caput penes Dominos nulla fuit dubitatio, quin Ascanius, & fratres 2 potuerint agere † tanquam heredes Hortensiæ eorum auiæ maternæ mediante persona Claudiæ eorum matris: licet enim Claudia adiuerit hereditatem Hortensiæ eius matris, cedendo Hieronymo eius patri iura sibi in here-3 ditate materna competentia, cum † alias cessio non valuisset sine aditione preambula, *l. si auia. C. de iure deliber. l. illud. ff. de acquirenda hereditat. not. in l. egerit. eodem tit. Corne. consil. 52. num. 9. versic. item constat, & num. seq. libr. 2. Castrens. in l. pactum, quod dotale. num. 8. versic. sed etiam non. C. de collat. Socin. alios allegans consil. 147. num 7. versi. secundus effectus, & num. 8. lib. 1. Cranet. consil. 200. num. 1.* 4 & † propterea ex hac aditione Claudiæ erat confusum patrimonium, nec dicebatur amplius hereditas Hortensiæ, sed Claudiæ, *l. sed si plures. §. Titio impuberi. cum concord. ff. de vulg. & pup.* nihilominus ex hoc non tollitur, quin Ascanius, & fratres dicantur, & sint heredes Hor-5 tensiæ, & tanquam tales potuerint agere, cum † heres heredis, sit etiam heres defuncti, & appellatione heredis non solum primi, sed etiam vlteriores in infinitum comprehendantur heredes, *l. fin. C. de hered. instit. l. si quis filium. §. fin. ff. de acquiren. hered. l. heredis appellatio. l. sciendum. & l. heredis appellatione. ff. de regu. iur. l. qui per succes-6 sionem. ff. de regul. iur. cum similibus.* ¶ Idque † procedit etiam in conditionibus, & in his, quæ sunt stricti iuris, *Aretin. in l. paterfamilias. ad fin. & ibi Ias. nu. 4. ff. de vulg. & pup. Dec. in d. l. qui per successionem. num. 1. & ibi Cagnol. num. 4. Tiraquel. lite de retract. conuent. §. 1. glos. 6. num. 20. & le mort saysit. part. 2. declaratione. nu. 10. & 11.* Imo † et-7 iam proprie, *& vers. vt per Bald. in d. l. fin. q. 21. num. 41. Castr. consil. 45. in fin. lib. 2. Corn. in l. amitæ. prope fin. C. commun. de succes. Tiraq. d. gl. 6. nu. 21. & d. declarat. 5. num. 12. Alciat. in d. l. heredis appellatio. in prin. & ibi latius Rebuff. in fine, pag. 449. in verbo continetur. Ias. in l. filiusfamilias. §. diui. in 1. lect. nu. 110. in fin. & in 2. lect. num. 149. ff. de leg. 1. & latius idem Ias.* iuribus & rationibus hanc sententiam comprobans, & ad contraria respondens *in d. l. si quis filium, §. fi. nu. 6. v. q. ad. 14* E † in terminis nostris, vt quan-8 do quis in libello dixerit se heredem Titii, & non fuit immediate eius heres, sed mediante persona alterius, sustineatur libellus, voluerunt Dyn. Bart. & alii, & præcipue *Ias. num. 3. & 4. in d. l. si quis filium. §. fin. Cyn. Bart. & alii in l. fin. & maxime Alex. num. 3. vbi de communi. C. de hered. instit. Corn. in d. l. amitæ. C. commun. de succes. Tiraq. d. gl. 6. num. 21. in fin. Ias. alios citans in d. l. paterfamilias. num. 3.* ¶ Imo etiam † si heres heredis non proprie, sed large, & 9 improprie diceretur heres defuncti, *vt voluit Aretin. in l. final. §. fin. in vltimo not. ff. de vulgar. & pupil. Dec. in d. l. qui per successionem. num. 3. & ibi Cagnol. num. 10. in fin. & seq. Gomez. in §. pœnales. num. 23. versic. & licet heres. Instit. de actio.* nihilominus † ad sustinendam intentionem libel-10 lantis verbum, heredis, debet impropriari, *vt per Ias. in d. l. si quis filium. §. fin. num. 4. ad trad. per Bart. & alios in l. sed & si possessori. §. item si iurauero. per illum text. ff. de iureiur.* ¶ Et quamuis contra præmissa, nempe heredem here-11 dis non recte dicere in libello, se heredem defuncti, teneant Cuman. *in d. l. paterfamilias. in fin. & Fulgos. in d. l. final. nu. 2. post med. vers. tamen est contra. C. de hered. inst. per text. in d. l. amitæ.* tamen respondetur *secundum Corn. ibi, & Alex. in d. l. final. num. 3. in fin. & in d. l. paterfamilias. num. 3. vers. sed Raphael. & ibi Ias. num. 4. vers. sed in contrarium. d. l. amitæ.* procedere, † quando filii fuerunt he-12 redes amitæ, & nepos qui petebat, dicebat se immediate heredem amitæ, & sic petebat suo proprio, vt patet ex illis verbis, *tuo nomine non recte petis.* ¶ Quantum ad secundum caput, *an Ascanius, & fratres potuerint agere viuente Hieronymo patre Claudiæ?* Domini omisso fundamento vergentiæ Hieronymi ad inopiam, quod sibi non placuit, tenuerunt, illos potuisse agere, tum ex eo, quod propter obitum Hieronymi ante sentētiam Maceraten. & sic lite pendente superuenit † eis ius ex caussa de præ-13 terito, quæ superuenientia iudicium cōualidauit, & profuit eis ad obtinendam dictam sententiam, *l. si rem. §. fina. & ibi glos. Odofred. Albéric. Bar. Bald. Castr. Salyc. Aretin. & alii. ff. de pignor. actio. Corn. consil. 288. num. 19. lib. 3. Capyc. decis. 16. num. 6. vers. sed de hoc. Ruin. consil. 12. nu. 8. lib. 4. cum aliis cumulatis per Ant. Gabriel. lib. 2. de iudic. conclus. 2. in princ.* ¶ Tum † etiam ex eo, quia filius admit-14 titur ad reuocandum alienationem aduentitiorum a patre factam, *Bald. in l. fin. §. in computatione. nu. 7. versic. vnde tunc est remedium. & ibi Corn. num. 6. vers. sed tunc cautela est. C. de iure deliberan. Ias. consil. 56. col. 3. versic. confirmatur per illud. lib. 3. Fabian. in auth. nouissima. num. 204. in fin. C. de inoff. testam. Paris. in c. 1. nu. 24. de præscri. latissime Pinel. iuribus & rationibus opinionem istam confirmans in l. 1. par. 3. num. 74. in auth. nisi tricennale. num. 44. & 45. C. de bon. mater. pulcre Didac. var. resol. lib. 1. c. 8. nu. 6. vers. est, & alia, ibi, ex hoc tamen.* ¶ Verum aliqui ex Dominis existimabant, hoc vltimum fundamentum nō transire sine difficultate: quia † lex filiofamilias in aduentitiis 15 denegat ius agendi, & ideo non currit ei præscriptio, *d. auth. nisi tricennale. C. de bon. mater. & in l. 1. in fin. C. de annal. excep.* quæ iura ita intelligant Bart. Bald. & alii relati per eundem Pinel. *in d. auth. nisi tricennale. sub num. 42. & sub num. 44.* qui Doct. communiter videntur sentire, filium, † dum in patris potestate exsistit, non posse reuoca-16 re alienationem aduentitiorum a patre factā. Et in specie

tradit Bart. *in l. si constante. num. 63. & ibi Crot. in 2. lect. nu. 118. cum sequent. ff. solut. matrim. Bellon. consil. 24. num. 5. & cap. 1. de pact. num. 214.* ¶ Attamen Domini fuerunt concordes circa fundamentum superuenientię iuris ex caussa de praeterito. ¶ Nec quicquam esset, si diceretur, nos esse potius in superuenientia iuris, lite pendente ex caussa de futuro, quae 17 † superuenientia non conualidat iudicium, *l. non potest. & ibi Bart. Bald. Angel. Castr. & alii ff. de iudic. cum aliis adductis per Anton. Gabriel. lib. 2. de iudic. conclus. 3. in princ.* Idque in casu nostro ex eo videtur colligi, quod post litem contestatam superuenerit Ascanio, & fratribus per obitum Hieronymi exercitiū actionis competentis Claudiae eorum matri. ¶ Quia vltra, 18 quod † de iure canonico non habet locum praedicta conclusio, *vt per eundem Gabriel. post alios d. conclu. 3. num. 20.* limitatur etiam non procedere, quando tempore litis 19 contestatae † non deficiebat actio, sed exercitium tantum: tunc enim potest exercitium superuenire lite pendente, & conualidare iudicium, & prodesse, vt sequatur sententia, *vt per Bald. in l. per diuersas. q. 13. num. 17. ad fin. C. mand. per l. si rem. ff. de pignora. actio. sequitur Imol. in l. si Titius. num. 2. prope fin. versic. item secundum Bald. praefata vera. & ibi Claud. de Seisel. num. 41. circa med. vers. praedicta omnia ff. de verbor. obligat. addentes id melius probari in l. si autem. §. 1. ff. de rei vind. hoc idem voluit Ang. in l. item videndum. §. si quis cum petatur. num. 4. ff. de peti. hered. Castr. in l. non potest. num. 8. ff. de iud. Gabriel d. conclus. 3. num. 11.* ¶ Et non est dubium in casu nostro proprietatem actionis competiisse Claudiae in bonis maternis, licet exerci- 20 tium spectauerit ad Hieronymum, cum † hodie in aduentitiis proprietas actionis acquiratur filio, exercitium vero pertinet ad patrem si habet vsumfructum. ¶ Et 21 ratio est, † quia pater, ratione vsusfructus est legitimus administrator, *ita Bar. in l. si longius. §. si filius. num. 3. & ibi Angel. num. 5. in fin. Castren. num. 2. prope finem. versic. hodie vero. & ibi Iacob. de sancto Georg. num. 7. post med. eod. vers. hodie vero ff. de iud. idem Castr. in d. authen. nisi tricennale. in princip. Corn. in l. fin. §. in computatione. sub num. 6. C. de iur. delib. Bellon. consil. 24. num. 4.* ¶ Et probatur secundum eos *in l. 1. C. de bon. mater. & in l. fin. §. vbi autem in vnum. C. de bon. quae liber. & in l. 1. in fin. Cod. de ann. poss.* ¶ Vnde cum ab initio ante litem contestatam competierit Claudiae actio in bonis maternis, quae transiuit in Ascanium, & fratres eius filios, & heredes, & postea lite pendente, eis per obitum Hieronymi superuenerit exercitium actionis, quod ab eius vita erat impeditum, ex 22 quo vsusfructus † dictorum bonorum maternorum ad eum in eius vita spectabat, *l. 1. C. de bon. mater.* sequitur, ex tali superuenientia iudicium conualidatum fuisse, & sententiam in eo recte latam esse. ¶ Non obstant, deducta pro parte heredum Aegidii: ex iis enim multa sunt extra punctum, quale est etiam illud, quod dicitur de renunciatione Claudiae, & propterea responsione non indigēt. ¶ Quae vero punctum attingunt, ex praemissis tolluntur.

CANTVCCII.

Portuen. restitutionis in integrum. Lunae, 4. Februar. 1577.

SVMMARIA.

1. *Arbitrarium est iudici cognoscere, an quis sit pauper, velne. ex communi.*
2. *Intellige tamen, vt nu. seq.*
3. *Pauper is dicitur, cuius facultates pro solutione eius debiti non sufficiunt.*
4. *Paupertas ad aliquid considerata, semper ad illud est metienda.*
5. *Pauper an aliquis sit, inspicitur fructus, & non valor bonorum.*
6. *Bart. in l. si quis bonis. ff. de cessio. bon. loquens de paupertate, quomodo intelligatur. & nu. seq.*
7. *Dispositio l. qui bonis. ff. de cessio. bon. quo casu loquatur.*
8. *Debitor, qui bonis cessit in quaesitis post cessionem non tenetur, nisi in quantum facere potest: secus in ante quaesitis. & num. seq.*
9. *Debitor omnia bona quaesita ante cessionem debet dare creditoribus etiam si nudus remaneret.*
10. *Maritus habens possessionem, vel palatium magni valoris, sed modici redditus, cogitur vendere, & satisfacere mulieri de dote, & residuum pretii in rem maioris redditus conuertere.*
11. *Alimenta de annuo redditu praestari debent, non de valore bonorum, quorum proprietas pro eis praestandis non debet vendi.*

Intellige tamen, & limita, vt nu. seq.

DECISIO XLVIII.

Conclusum fuit negatiue nō constare de tali paupertate Illustr. D. Hieronymi, vt fructus, & expensae debeant in fine litis reseruari. Quamuis enim communior, & verior sit opinio, vt diiudicatio qualitatis paupertatis, an † quis sit pauper, vel ne, arbitrio iudicis relinquatur, *Bar. in l. si constante. num. 14. quem ceteri sequuntur. ff. solu. mat. glos. & Doct. omnes in auth. praeterea. C. vnde vir. & vx. Didac. alios citans, & de communi attestans, libr. 2. var. resol. c. 6. nu. 8. Menoch. multo plures cumulans, & magis communem asserens, de arbitr. cas. 67. nu. 7. hoc idem asseruerat Alex. consil. 69. num. 4.* Nihilominus id intelligitur, † vbi agitur 2 de paupertate simpliciter, & absolute: at secus, quando respectu alicuius certi, & determinati effectus, vt puta respectu alicuius debiti soluendi, prout in casu nostro: tunc enim † is dicitur pauper, cuius facultates pro solutione 3 illius debiti non sufficiunt, *ita Bal. in d. auth. praeterea. nu. 4. in tertio ex §. sed neque, in auth. de fideiussor. & l. nam is. ff. de dol. mal. & Bald. sequitur ibi Salyc. q. 4. & Fabian. de Pep. num. 74.* subdens, quod quotiescunque quaeritur de paupertate respectiue ad aliquid, semper † metimur paupertatem 4 respectiue ad illud, *Ias. in d. l. si constante. num. 145. versic. sicut etiam. & Abb. d. cons. 69. num. 6.* ¶ Vnde cum in casu nostro non agatur de paupertate D. Hieronymi simpliciter, & absolute, ita vt habenda sit ratio nobilitatis, & conditionis ipsius, & per consequens habeat locum arbitrium iudicis, sed specialiter respectu certi & determinati effectus, hoc est, respectu solutionis mille scutorum ratione fructuum, & expensarum debitorum, cumque idem D. Hieronymus absq; dubio tot habeat in bonis, & debitum istud soluere possit, cōsequens fit, eum ad hunc specialem, & certum effectum pauperem minime censendum esse. ¶ Non obstat, quod D. Hieronymus non teneatur vendere, vel dare in solutum partem aliquā tenutae Carlottae. ¶ Quia ad † dignoscendum, an aliquis 5 sit pauper, inspicitur fructus, & nō valor bonorum, *Bart. in l. qui bonis. per illum text. ff. de cess. bonor. sequitur Ias. in d. l. si constante. num. 149. in fin. Natt. consil. 590. num. 14. in fin. lib. 3.* ¶ Nam respondetur, Bart. non loqui respectu dignoscendi † qualitatem paupertatis, sed respectu exi- 6 gendi aliquem debitorem in quātum facere potest, quo casu (inquit) inspiciendum esse quantum ex eius patrimonii fructibus redigi potest, nō quantum ex venditione rerum redigeretur. Et † tex. *in d. l. qui bonis.* in quo do- 7 ctrina Bart. fundatur, non facit ad propositum, quia loquitur de bonis quaesitis post cessionem, in quibus iura magis fauent ei, qui cessit bonis, vt non teneatur, nisi in quantum facere potest: at † secus in bonis quaesitis ante 8 cessionem, in quibus iura fauent creditoribus, *vt patet tot. tit. de cess. bonor.* Ita illum text. intelligit Imol. *in l. si maritus in id. nu. 2. in fin. vers. nec obstet quem, sequitur ibi Alex. num. 4. vers. Imola vero dicit se putare. ff. solu. matrim. idem Alexand. in l. si maritum. col. vlt. prope fi. vers. ad l. qui bonis. ff. eod. tit.* vbi etiam subdit, debitorem bona quaesita ante cessionem debere † omnia dare creditoribus, etiam si nu- 9 dus remaneret, *arg. l. penul. & ibi not. ff. de cess. bonor. sequitur etiam Campeg. de dot. parte 3. quaest. 239. sub num. 2.*

¶ Et

¶ Et facit pro hac opinione, quod dicunt Doct. de marito habente possessionem, vel turrim, vel palatium † magni valoris, sed modici redditus, quod cogitur vendere, & ex pretio satisfacere mulieri, restituendo ei integram dotem, & consulere sibi conuertendo residuum pretii in rem maioris redditus, *ita Ang. in d.l.si maritus in id. num. 1. versic. & si vir haberet. & ibi Imol. num. 2. versic. secundo adde per text. in l. qui potest. ff. de reg. iur. & latius ibi Alex. in d.l. maritum col. vlt. prope fi. versic. sed quid si maritus. hoc idem post Nicol. de Mutar. voluit Bald. in l. 2. nu. 2. C. quod cum eo. & in l. quod nomine. ad fi. ff. de condi. indeb. & in l. fi. num. 6. C. qui bon. ceder. poss. Campeg. d.q. 239. nu. 2.* ¶ Nec obstat simile de alimentis, in quibus consideratur redditus annuus, non valor bonorum, quorum † proprietas non debet vendi pro alimentis præstandis, *l. Imperator. in fi. & ibi Doct. ff. ad Trebellian. Bart. in l. penult. in princip. ff. de adimen. lega. Angel. in l. 1. in fine. C. de leg. Bald. consil. 30. lib. 2. Angel. in l. qui bonis. ff. de cessio. bonor. & in l. Nesennius. §. final. & ibi Imol. ff. de re indicat. Alexand. consil. 200. num. 7. lib. 1. Dec. in l. diuus Pius. ad fi. ff. de reg. iur. Crauet. consil. 199. nu. 11. Roland. consil. 22. num. 21. lib. 1. cum simil.* ¶ Quia respondetur, id † procedere in alimentis debitis titulo lucratiuo: at secus in debitis ex caussa onerosa, cum lucri, & damni diuersa sit ratio, *l. final. C. de codicil.* Et secundo casu procedit regula *l. qui potest. ff. de reg. iur.* & ita ad obiectum respondendo declarat Alexand. *in d.l. maritum. ad fin. & in d.l. si maritus. num. 4. prope fin. versic. sed ad ista. & Campeg. d.q. 239. in fin.* ¶ Ad alia quæ allegantur pro parte D. Hieronymi, non est opus respondere, cum ex præmissis sufficiens pateat illis responsio.

CANTUCCII.

Roman. palatii. Die Veneris, 8. Martii. 1577.

SUMMARIA.

1 *Prohibitio expressa testatoris debet attendi.*
2 *Prohibitio expressa, & absoluta non dicitur, in qua in aliquo casu necessitatis alienatio permittitur.*
3 *Præscribi posse quæ absolute prohibentur alienari, differt, ab eo, quod non possint præscribi, quæ non absolute, sed cum certa solemnitate prohibentur alienari.*
4 *Dispositio l. fi. §. fi. de leg. 2. quod non habeat locum stante expressa prohibitione testatoris, an sit communiter recepta. Quod sic. nu. seq. & nu. 7. & 8.*
Quæ est de iure vera, & tenenda. nu. 9.
Imo eam receptiorem aliqui tenent, & in iudicando, & consulendo ab ea non esse recedendum. nu. 6.
10 *Prohibitio expressa testatoris alienandi reddit alienationem ipso iure nullam ab initio, impedit translationem dominii, & repellit alienantem tanquam indignum a reuocatione rei alienatæ: in tacita hæc omnia cessant, cum nu. seq. ex communi. & nu. 12.*
13 *Expressa magis operantur, quam tacita. & nu. 16.*
Limita in aliquibus casibus. nu. 14.
15 *Tacitum & expressum se habent tanquam excidentia, & excessa.*
16 *Expressum magis operatur, quam tacitum ad effectum annullandi actum: ex communi.*
17 *Prohibitio alienationis tam legis, quam hominis operatur, vt alienatio omnino censeatur prohibita etiam in casibus a iure aliàs permissis.*
18 *Caussa duplex prohibitiua vincit vnam tantum permissiuam.*
19 *Ignorantia, qua nititur dispositio l. final. §. final. de leg. 2. est vnica, & simplex caussa permissiua alienandi bona subiecta restitutioni.*
20 *Ratio iustæ ignorantiæ, in qua fundatur dispositio l. fi. §. fi. de leg. 2. non est tantæ efficaciæ, vt possit operari effectum translationis dominii, quam expressa prohibitio ab initio impediuit.*
21 *Actus a principio validus facilius conseruatur, quam de nouo conualidetur actus ab initio nullus.*
22 *Ignorantia operatur cõseruationem actus ab initio validi, non autem conualidationem actus a principio inualidi.*
23 *Dispositio l. final. §. fi. de leg. 2. non habet locum in fideicõmisso puro. ex veriori, & communiori.*
24 *Mulier si iurat non alienare fundum dotalem, duplex concurrit prohibitio, legis scilicet & hominis.*
25 *Alienatio etiam iurata facta contra duplicem prohibitionem, scilicet legis, & hominis, non valet. ex communi.*
Limita in ignorante iuramentum de non alienando. num. 26.
Declara tamen, vt nu. seq. & 28.
27 *Emens rem dotalem facit contractum a iure prohibitum.*
28 *Mulier si dolose taceat iuramentum de non alienando caussa decipiendi emtorem, valet alienatio: secus si ex simplicitate. & nu. seq.*
29 *Simplicitas in muliere præsumitur, nisi contrarium probetur.*
30 *Permissio duplex tollit duplicem prohibitionem.*
31 *Alienari possunt bona fideicommisso subiecta ex caussa dotis, etiam interueniente expressa prohibitione alienationis.*
32 *Testator in quacunq; eius generali prohibitione alienationis non præsumitur cogitasse de caussa dotis specialiter a lege in hoc priuilegiata.*
Imo nec specialiter, nec in indiuiduo potest prohibere alienationem ex caussa dotis. nu. 33.
34 *Fideicommisso conditionali subiecta non sunt a lege alienari prohibita.*
35 *Prohibitio legis cessat in fideicommisso conditionali.*
Declara, vt nu. 38. & 39.
36 *Alienatio fideicommissi conditionalis non prohibetur a lege, nec etiam tacite, sed solum datur consilium, ne fiat alienatio.*
37 *Prohibitio testatoris expressa facit cessare tacitam legis prouenientem ex præsumta mente testatoris.*
Declara, vt nu. 44. & seq.
39 *Alienatio fideicommissi conditionalis facta pendente cõditione in præiudicium fideicommissarii, vt irreuocabiliter valeat, prohibita est a lege.*
Imo simpliciter pendente conditione facta alienatio prohibetur a lege. nu. 40.
41 *Alienatio fideicommissi conditionalis est contra tacitam legis prohibitionem.*
42 *Consilium legis de non alienando innuit tacitam eius voluntatem.*
43 *Prohibitio legis de non alienando in dubio intelligenda est de expressa.*
44 *Tacitum illud cessare dicitur, quod sub expresso continetur, non aliàs. & nu. seq.*
45 *Prohibitio tacita alienationis fideicommissi conditionalis subintelligitur a lege, etiam deficiente expressa prohibitione testatoris.*
46 *Expressum non facit cessare tacitum, quando in tacito eadem est ratio, quæ in expresso.*
47 *Prouisio hominis non facit cessare legis prouisionem, quãdo prouisio hominis idem per omnia continet, quod legis prouisio.*
48 *Pretium in vniuersalibus succedit loco rei venditæ, etiã stante expressa prohibitione testatoris.*
49 *Ratio expressa legis est attendenda, & ab ea non discedendum.*
50 *Alienans ignoranter rem subiectam fideicommisso conditionali, excusatur a pœna priuationis. & num. 52. 53. & 54.*
51 *Heres si alienat fideicommissum conditionale pendente conditione, alius statim vocatur, & fideicommissum efficitur purum.*

52 *Heres scienter alienans fideicommissum incidit statim in pœnam privationis: secus si ignoranter. n. 54.*

53 *Fideicommisso locus fit ob non partionem siue cōtrauentionem heredis.*

54 *Alienatio facta ab herede ignorante fideicommissum est nulla, licet excusetur a pœna privationis.*

55 *Alienatio, de qua in l. final. §. final. de leg. 2. quod habeat locū etiam in fideicommisso vniuersali puro, etiam ab initio est nulla.*

56 *Dispositio l. fi. §. fi. de leg. 2. non procedit in fideicommisso vniuersali puro, ex magis communi.*

Item an procedat in legato, siue fideicommisso particulari, est quæstio valde difficilis, ita vt modo affirmatiuam, modo negatiuam Doct. teneant. nu. 57. & seq.

Item non habet locum, quando expressa testatoris prohibitio interuenit.

Item an procedat in fideicommisso relicto, vt permaneat in familia. nu. 61.

DECISIO XLIX.

IN caussa Roman. palatii die Ven. 8. Martii, 1577. proposito a me dubio, *an dispositio l. final. §. fin. ff. de legat. 2. habeat locum in casu, & ad effectum, de quo agitur, stante testamento Gasparis senioris?* Et præsupposita (sine veri præiudicio) ignorantia tam Quirini venditoris, quam Vortii emtoris, Domini materiam in quatuor distinxerunt difficultates. ¶ Prima fuit, *an simus in expressa prohibitione.* ¶ Secunda, *an dispositio d. §. fi. habeat locū, quando res, quæ subiacent restitutioni sub conditione, sint expresse a testatore alienari prohibitæ.* ¶ Tertia, *an cesset in fideicōmisso particulari.* ¶ Quarta, *an in fideicommisso particulari habente caussam perpetuam, nempe, vt remaneat in familia.* ¶ Quoad primam difficultatem Domini absq; dubio firmarunt, nos esse in expressa testatoris † prohibitione, vt patet ex verbis testamenti ibi, *item prohibuit dictis Dominis Quirino & Horatio, & eorum descendentibus alienationem domus &c.* ¶ Nec obstat, quod exemplo dicitur, testatorem in casu necessariæ alienationis non prohibuisse illā simpliciter, sed sine certa solemnitate, nempe, † vt prius deberent requiri illi de familia, si vellent emere, quo casu non dicitur expressa, & absoluta prohibitio, *Abb. in c. cum non liceat. nu. 7. vers. licet possit responderi. de præsc. Soc. consil. 266. nu. 24. vers. amplius etiam sciendum est. lib. 2. Crot. in l. filiusfamilias. §. diui. nu. 136. versic. tenendo tamen, cum aliis congestis per Gabriel. lib. 5. tit. de præscr. concl. 13. nu. 19.* Nam Domini dixerunt hanc doctr. Abb. ad rem nostram nihil facere, quia licet † aliud sit posse præscribi, quæ absolute prohibentur alienari, & aliud non posse præscribi, quæ non absolute, sed cum certa solemnitate prohibentur alienari, tamen Domini non viderunt quid inde ad casum nostrū inferatur. ¶ Quantum ad secūdam difficultatem duplex in ea adhibita fuit inspectio. Vna, *an † opinio Castr. & aliorum tenentium, dispositionem d. §. fin. non habere locum stante expressa prohibitione testatoris, sit communiter recepta?* Altera fuit inspectio, *an d. opinio sit de iure vera, & tenenda?* ¶ Circa primam inspectionem Domini sine difficultate firmarunt, Castr. opinionem nedum communem, † sed receptissimam esse. Ita namq; voluerunt Castr. *in d. §. fi. in fi. & clarius in cons. decisiuo 16. alias 247. nu. 5. ante med. vers. sed & alia responsio. lib. 1. Barb. cons. 14. ad fi. lib. 3. Corn. cons. 294. nu. 5. lib. 3. Capr. cons. 93. nu. 7. in fin. & num. 8. Soc. consil. 49. num. 13. & 14. lib. 1. consil. 75. nu. 17. eo. lib. & consil. 123. num. 4. lib. 3. Dec. consil. 38. num. 4. prope fin. vers. quamuis etiam. Ruin. consil. 111. in fin. consil. 123. num. 12. versic. vel quando bona. consil. 147. num. 14. & consil. 150. num. 8. versic. quarto hoc etiam. lib. 2. & consil. 161. nu. 73. versic. ex quibus infert. lib. 4. Grat. consil. 91. num. 14. & 15. lib. 1. Curt. iun. consil. 88. num. 6. Rimin. iun. consil. 23. nu. 324. cum seq. latissime Roland. consil. 81. nu. 17. cum seq. vsque ad fin. consilii. lib. 2. Ioan. Dilect. de art. testan. tit. 8. caut. 9. num. 2. Tiraq. de ll. connub. gl. 7. num. 57. Decis. Pedemont. 73. in fin. plene Alexand. in l. quidam testamento. §. fin. num. 2. post med. & num. 3. ff. ad Trebellian. idem Alexand. in l. Marcellus. §. res quæ. num. 5. & ibi Claud. num. 4. versic. item circa quartam ff. eod. tit. ad Trebellian. Ias. in d. §. diui. in secunda lectura, num. 100. versic. confirmo. & ibi Ripa num. 11. & num. 45. in fine. Claud. num. 12. Ambros. de Opizon. num. 22. circa med. versic. hoc idem vult. & num. 23. & Bolognet. num. 80. & 81.* Et † hanc esse receptiorem opinionem inquit Alciat. *in d. l. fin. §. fin. num. 7.* & ab ea in consulendo, & iudicando minime recedendum, fatetur Soc. *d. §. res quæ. nu. 10. in fin.* Et quamuis contrarium in stricta disputatione senserit idem Soci. *d. nu. 10.* & contrariam sententiam expresse firmauerit Alciat. *in d. §. final. num. 6. versic. sed quid si testat. or. & in d. §. diui. num. 23. versic. quo fit, & latius ibi Ruin. num. 55. ante med. versic. nec obst. idem Ruin. in d. §. res quæ. num. 5. versic. idem dum quarto. & consil. 89. num. 38. consil. 109. num. 22. & latissime consil. 118. per tot. lib. 2.* nihilominus negari † nō potest, quin prior opinio sit magis communiter recepta, imo dici potest eam, præsertim in casu nostro, contradictore carere. Soc. enim *in d. §. res quæ.* sentit, posse a communi solum in via disputatiua recedi, non † autem in via consultiua, & decisiua, in qua ipse semper communem amplexus est, *vt patet in præallegatis eius consiliis.* Ruin. fuit sibimet contrarius, ideoque in eius auctoritate non debet vis fieri. Alciat. vero *in d. §. fin. num. 6. & 7.* distinguit inter prohibitionem simplicem, & habentem caussam perpetuam, puta vt bona in familia conseruentur, vt in casu nostro accidit, & primo casu impugnat communem, in secundo illam sequitur. ¶ Quantum ad secundam inspectionem Domini dixerunt † communem opinionem de iure veram, & tenendam esse. ¶ Primo, quia expressa testatoris prohibitio alienandi est fortior, & magis operatur, quam tacita: † expressa enim reddit alienationem ipso iure nullam ab initio, impedit translationem dominii, & repellit alienantem tanquam indignum a reuocatione rei alienatæ. In tacita hæc omnia cessant, † vt per gloss. communiter approbatam *in l. cum pater. §. libertis. in gloss. 2. & ibi Doct. & maxime Castr. num. 4. ff. de leg. 2. idem Castr. in l. peto. §. fratre. nu. 2. circa med. ff. eod. tit. Bart. in d. §. diui. num. 6. versic. certe. & ibi Castr. nu. 7. versic. interdum. Claud. num. 12. Ias. in 1. lect. num. 66. & in 2. num. 100. Rip. num. 47. Crot. num. 32. Ferdinan. Loaz. num. 114. Roder. Suar. alleg. 3. num. 7. Gomez. in ll. Tauri. in l. 40. num. 88. Ruin. consil. 23. num. 13. lib. 5. Tiraquell. alios citans de ll. connub. glos. 7. num. 57.* ¶ Et hanc esse † communem fatentur Gomez. *dict. num. 88. Loaz. d. § diui. numero 114. Ias. prima lectur. num. 66. & omnes eam sequi asserit ibi Soc. iun. num. 91.* quicquid ipse in contrarium sentiat. ¶ Et comprobatur hæc conclusio ex quamplurimis exemplis aperte ostendentibus, † expressa fortiora esse, & magis operari, quam tacita, cumulatis per Tiraquel. *d. glos. 7. nu. 49. vsque ad 81. Curt. iun. in l. cum quid. num. 15. & ibi Ias. in 2. lect. num. 9. vsque ad 16. ff. si cert. pet. Et Euerard. in loco ab expresso ad tacitum, circa med. versic. ne tamen decipiaris.* Et licet plures sint etiam casus, † in quibus taciti, & expressi eadem sit virtus, *vt per Doct. & præcipue Ias. in d. l. cum quid, & latius Euerardum vbi sup. in princ. vsq. ad med.* Et † propterea tacitum, & expressum se inuicem habeant tanquam excedentia, & excessa, *vt inquit idem Euerard. vbi sup. post med.* nihilominus Doct. in hac materia certas tradunt doctrinas, & conclusiones, inter quas adest illa, quæ est communiter recepta, quod ad effectum † annullandi actum est efficacius, & magis operatur expressum quam tacitum, *l. nonnunquam. ff. de cond. & dem. l. expressa. ff. de reg. iur. Doct. in l. ex diuerso. §. si in iudicio. & præcipue Imol. col. 1. vers. item non ob. quod taciti & expressi. & Rom. nu. 7. ff. sol. matr. Dec. in d. l. expressa. nu. 2. 3. & 4. & ibi Cagnol. num. 1. & 2. Alex. in d. l. cum quid. nu. 9. in fi. Rimin. num. 11. vers. & in quantum. Curt. iun. nu. 15. vers. septimus*

inæ casus, & Iaſ. in 1. lect. nu. 6. in 3. limitat. & in 2. lectura, nu. 17. Alex. conſil. 59. nu. 15. lib. 3. Et non eſt dubium, in casu noſtro expreſſam teſtatoris prohibitionem cõſiderari ad effectum annullãdi alienationem. Merito, &c. Secundo pro communiori opinione adducitur ratio illa, quod 17 vbi concurrit duplex prohibitio † alienationis tam legis, quam hominis, tunc alienatio eſt omnino prohibita etiam in caſibus alias a iure permiſſis, *iuxta §. ſanctiſſimas, in Auth. de alienat. & emphyt.* qui quidem concurſus in iure noſtro multum, & in multis caſib. operatur, *vt per Rolan. d. conſil. 81. nu. 18. 19. 20. & 21.* Et huius concluſionis 18 ratio eſt, quod † duplex cauſſa prohibitiua vincit vnam tantum permiſſiuam, cum duo vincula vincant vnum. *auth. itaq; C. commun. de ſucceſ. pulcre Rui. d. conſ. 118. nu. 5.* 19 Vnde cum ignorantia, qua † nititur diſpoſitio, *d. l. fi. §. fin.* ſit vnica, & ſimplex cauſſa permiſſiua alienãdi bona ſubiecta reſtitutioni, ideo non mirum ſi vincitur a duplici cauſſa prohibitiua legis, & hominis. Ideoq; ad tollendam hanc duplicem prohibitionem, oporteret eam duplicem permiſſionem interuenire, *vt per Ruin. d. conſ. 118. nu. 4. ad fin.* ¶ Præterea, & tertio confirmatur communis opinio, 20 quia ratio iuſtæ ignorantiæ, in † qua fundatur diſpoſitio, *d. §. fin.* non eſt tantæ efficaciæ, vt poſſit operari effectum tranſlationis dominii, quam expreſſa prohibitio ab initio impediuit, & conualidare alienationem, quę ab initio propter expreſſam prohibitionẽ fuit nulla, cum facilius 21 † cõſeruetur actus ab initio validus, quam de nouo conualidetur actus a principio nullus, *l. patre furioſo, ff. de his, qui ſunt ſui vel alie. iur. cum aliis adductis per Tiraquell. de conſt. poſſeſ par. 3. limit. 7. num. 7.* ¶ Et ſic ignorantia ope- 22 ratur † conſeruationem actus ab initio validi, non autem conualidationem actus a principio inualidi, *vt per Alex. d. §. res quæ, num. 5. verſ. & puto. Corn. d. conſ. 294. nu. 7. in fi. & nu. 8. lib. 3. Rip. d. §. diui, nu. 11. ver. niſi dicas. Ruin. d. conſ. 109. nu. 25. verſ. nec etiam obſtat, lib. 2.* Et inde tollitur fundamentum Soci. & Alc. tenentium contra communem, & fundantium ſe in generalitate rationis iuſtæ ignorantiæ, de qua *in d. §. fi.* Nec obſtat reſpõſio tradita per Ruin. *d. conſil. 118. num. 14. poſt med. ver. & propter hoc etiam remanet.* dum dicit, diſpoſitionem *d. §. fin.* habere locum 23 etiam † in fideicommiſſo puro, & ſic quando alienatio ab initio eſt nulla, quia negatiua, vt imo non procedat in fideicommiſſo puro, eſt verior & communior, *vt ex infra dicendis apparebit.* ¶ Non obſtat modo, quæ cõtra communem late, & ſubtiliter deducit Ruin. *d. conſ. 118.* omnia enim ſuas, & quidem congruas recipiunt reſponſiones, ex quibus etiam communis magis confirmatur. ¶ In primis non obſtat, quod ſi mulier iurat non alienare fun- 24 dum dotalẽ, duplex concurrit † prohibitio, legis ſcilicet, *l. 1. §. & cum lex, C. de re vxo. actio.* & hominis expreſſa, videlicet mulieris promittentis iuramento non alienare, & propterea alienatio etiam iurata facta contra hanc duplicem prohibitionem non valet, *ſecundum gloſſ. Anch. Hoſt. Io. And. & alios in c. licet mulieres, de iureiur. lib. 6. cũ aliis adductis per Didac. in c. quamuis, part. 2. §. 2. n. 2. & per Rimin. in prin. Inſt. quib. alien. licet vel non, num. 228. cum* 25 *duob. ſeq.* † qui multos referunt atteſtantes, opinionem gl. communiter receptam. Et nihilominus inter alias declarationes, quas Doct. huic concluſioni afferunt, adeſt & illa, vt gl. opinio tunc vera ſit, ſi emens ſciuerit iura- 26 mentum † mulieris de non alienando, & ſic præcedentem hominis prohibitionem: ſecus ſi ignorauerit, *vt poſt Fabr. Imol. & Alex. adductos per Ruin. d. conſ. 118. nu. 4. voluit etiam Bal. Iaſ. Rip. Curt. & Campeg. relati per Rimin. d. princ. num. 231. & ſeq. & per Didac. d. §. 2. num. 4. poſt med. verſ. ſatis etiam controuertitur*, vbi hanc opinionem receptiorẽ eſſe inquit. ¶ Siquidem hæc obiectio poteſt multipliciter tolli. ¶ Primo hanc limitationem de ignoran- 27 tia emtoris tutam non eſſe: cum † enim emtor emendo rem dotalem faciat contractum a iure prohibitum, ſibi imputet, cur cautius non proceſſerit perquirendo diligenter, an ſecundum iuramentum eſſet tale, vt ſine peccato ſeruari potuerit, & an aliud præceſſerit, *vt Imol. ſibi contrarius bene deducit in c. cum contingat, num. 85. verſic. item adde ibi, & imputandum videtur. & ibid. Alc. nu. 48. hanc ſecundam opinionem veriorem aſſerens, de iureiuran. Didac. vbi ſupra, d. ver. ſatis etiam controuertitur. ibi, ſed apud me, latius Rimin. d. princ num. 233. & 234. Rol. d. conſil. 81. ſub nu. 23.* ¶ Secundo, præfatam limitationem procedere in caſu, in quo mulier doloſe ſit verſata, quia † ta- 28 cuerit iuramentum præambulum de nõ alienando, cauſſa decipiendi emtorem, quo caſu alienatio valet, quia deceptis, & non decipientib. iura ſubueniunt, *l. 3. C. ad Vellei an.* ¶ At ſecus ſi mulier ex ſimplicitate id fecit, prioris iuramenti forte oblita, prout in dubio præſumitur, niſi contrarium probetur. † *Imo in d. c. cum contingat, nu. 85.* 29 *ver. ſi autem ignorauerit. & ibi Alc. num. 48. in fi. Didac. d. ver. ſatis etiam controuertitur in fi. Rim. d. prin. num. 235. & Roland. d. conſ. 81. nu. 23.* ¶ Tertio reſpondetur ceſſare in caſu iſto rationem, quam Ruin. *d. conſ. 118. nu. 4. verſ. & ſi quæratur*, ad probandam prædictam limitationem aſſignat: Inquit enim ipſe, alienationem fundi dotalis factã a muliere, quæ prius iurauerit nõ alienare, ideo valere nõ obſtãte duplici prohibitione legis, & hominis, quia † du- 30 plex cõcurrit permiſſio, tollens duplicem illam prohibitionem. Vna permiſſio prouenit ex iuramento, cum quo permittitur alienatio fundi dotalis, *d. c. cum cõtingat.* Altera permiſſio emanat ab emtoris, & venditoris ignorantia, quæ rem alias inalienabilem, facit alienabilem, *d. l. fi. §. fin.* Sed hæc ratio duplicis cauſſæ permiſſiuæ ceſſat in caſu noſtro, in quo ſolum adeſt cauſſa permiſſiua deſcendens ex capite ignorantiæ, & concurrit vtraq; cauſſa ꝓhibitiua, tam legis, quam hominis. Merito, &c. ¶ Secundo non obſtat ratio, quam Ruin. efficacem, & concludentem appellat, fundata in doctr. Bart. communiter recepta, *in d. §. diui*, volẽtis, † ex cauſſa dotis poſſe alienari bona ſubiecta 31 fideicommiſſo etiam interueniente expreſſa prohibitione alienationis. ¶ Quia hoc fundamẽtum tollitur ex eo, quod in quacunq; generali prohibitione alienationis facta a teſtatore † non præſumitur eum cogitaſſe de cauſſa 32 dotis ſpecialiter a lege in hoc priuilegiata, q̃ in ſpecie veriſimiliter non prohibuiſſet, *vt late deducit Rolan. d. conſ. 81. n. 26. 27. 28. 29. & 30. & Iaſ. in auth. res quæ, n. 25. prope fi. ver. tamen pro opinione, C. commu. de leg. & latius in d. §. diui, in 1. lect. nu. 62. cum duob. ſeq.* ¶ Quinimo Docto. hoc caſu dubitant † de poteſtate teſtatoris, an poſſit in indiui- 33 duo alienationem ex cauſſa dotis prohibere, & negatiuã poſt Caſtren. tenet Iaſ. *in d. authen. res quæ, colum. vlt. in 13. limitatione*, licet cum affirmatiua vna cum Alexand. pertrãnſeat Curt. iun. *in d. authen. res quæ, num. 36.* ¶ Tertio non obſtant tria, quæ obiicit Ruin. *d. conſil. 118. num. 6.* aduerſus fundamentum de regula, *§. ſanctiſſimas.* ¶ Quorũ † alterum eſt, quod ſubiecta fideicommiſſo conditionali 34 non ſunt a lege alienari prohibita, cum alienatio pẽdente conditione valida ſit, licet ea poſtea exſiſtente vſque ab initio irritetur, & pro non facta habeatur, *l. ſi. §. ſin autem, C. com. de leg.* Et † in fideicommiſſo conditionali ceſſare 35 legis prohibitionem. *in d. l. fina. §. ſed quia, num. 4. verſicu. intelligo tamen.* Et hoc idem voluit Socin. iun. *in dict. §. diui, numero 91. verſic. nec obſtat*, dicens, alienationem fideicommiſſi conditionalis non prohiberi a lege, neque expreſſe, neque tacite, ſed † ſolum dari conſilium, ne fiat 36 alienatio. ¶ Alterum, quod Ruinus obiicit, eſt, quod regula, *§. ſanctiſſimas*, procedit, quando vtraque prohibitio tam legis, quam hominis eſt expreſſa: at ſecus, quando prohibitio legis eſt tacita, vt in caſu iſt. ¶ Tertium obiectum Ruini eſt, quod expreſſa † prohibitio 37 teſtatoris facit ceſſare tacitam legis prouenientem ex præſumta mente teſtatoris, qui præſumitur voluiſſe bona interim non alienari, vt ad alios vocatos purificata

conditione valeant peruenire, *l. cum ex filio, §. 1. ff. de vulg. & pupilla.* ¶ Siquidem ad primum obiectum respondetur secundum Rolan. *d. consil. 81. num. 24. ver. quoniam, & num. 25.* Doct. considerantes † in hac materia prohibitionem legis loqui de alienatione irreuocabili. Et ad id Rolan. ponderat Ruin. *consil. 161. num. 23. versi. ex quibus, lib. 4.* sed hoc expresse tenet Angel. *in d. l. fina. §. sin autem sub conditione,* dicens, † alienationem fideicommissi conditionalis factam pendente conditione in præiudicium fideicommissarii, vt incommutabiliter valeat, prohibitã esse a lege. Ita intelligens *d. auth. res quæ.* ¶ Præterea respondetur, alienationem fideicommissi conditionalis etiam pendente conditione prohibitam esse a lege, *vt expresse, inquit Castren. in d. §. diui, num. 7. versic. interdum, & in l. peto, §. fratre, num. 2. ante med. vers. nec ob. ff. de leg. 2. & clarius in d. §. libertis, nu. 4.* vbi hanc legalem prohibitionẽ tacitam appellat etiam Castr. *referunt & sequuntur Rip. d. §. diui, num. 47. Claud. num. 11. in fin. & num. 12. Fernand. Loaz. num. 114. Crot. num. 32. Corn. d. cons. 294. num. 8. ver. multo autem, lib. 3. Ruin. cons. 23. num. 13. lib. 5. Roder. Suar. alleg. 3. sub num. 7. hoc idem voluit Gomes. in ll. Taurs. l. 40. num. 88. prope fin. ver. si vero res. Idem Loaz. d. §. diui, nu. 56.* colligens tacitam legis prohibitionem *ex d. l. fin. §. sin autem, ibi, melius quidem facit, & latissime hoc deducunt Moder. Hispan. de success. progres. §. 28. num. 11. ver. modo quero, quæ sit ratio, & ver. dum Paulus dicit,* vbi firmant, quod † licet alienatio fideicommissi conditionalis facta pendente conditione, non sit contra expressam legis prohibitionem, sed contra expressum legis consilium, quia lex *in d. §. sin autem, ibi, melius quidem faciet,* dat expressum consilium non alienandi, *vt per Castr. ibi in princ.* nihilominus subest tacita legis prohibitio: nam eo ipso, quod lex consuluit grauato † non alienare, tacite vult, vt non alienet, & sic tacite prohibet. Et ita secundum istos Modern. saluatur Castren. a contrarietate. Nam id quod dicit *in d. § sed quia,* quod in fideicommisso conditionali cessat legis prohibitio, debet intelligi † de expressa prohibitione: id autem, quod dicit *in d. §. diui, in d. §. fratre, & in d. §. libertis,* intelligendum sit de tacita prohibitione. ¶ Ad secundum obiectum patet responsio ex mox supra deductis, cum prædicti Doct. arguant de regula, *§. sanctissimas,* etiam in tacita legis prohibitione. ¶ Ad tertium obiectum de reg. *l. cum ex filio, §. filio impuberi, & ibi Bart. Bal. Castr. Rom. Aretin. Alex. Ias. & alii ff. de vulg. & pupil.* respondetur multifariam. ¶ Primo, regu. *d. §. filio,* procedere † in tacito, quod sub expresso duntaxat continetur, & quod cessante expresso, non intelligitur, veluti in vulgari tacita, quæ comprehenditur sub expressa pupillari, & econtra: nam vbi expresse non fit, tacite non intelligitur: at secus in tacito, quod per se intelligitur, etiam non exsistente expresso, vt in casu nostro, in quo † tacita prohibitio alienationis fideicommissi conditionalis subintelligitur a lege etiam deficiente expressa prohibitione testatoris, *ita declarat Crauet. in l. cum filio, par. 2. num. 27. ff. de leg. 1.* ¶ Secundo respondetur, expressum non facere cessare tacitum, quãdo † in tacito eadem est ratio, quæ in expresso, *vt per eundem Crauet. vbi supra, num. 28. post Signorol. consil. 173. num. 13. circa med. ver. præterea sine præiudicio.* At in casu nostro in tacita prohibitione legis eadem est ratio, quæ in expressa prohibitione testatoris. Merito, &c. ¶ Tertio, pro responsione dicitur, ꝙ † prouisio hominis non facit cessare prouisionem legis, quãdo prouisio hominis idem per omnia continet, quod legis prouisio. *ita Roman. cons. 121. ante num. 2. ver. nec huic sententiæ, allegans tex. in l. qui mutuam, in prin. ff. mand. sequitur Claud. in l. si cum dotem, sub num. 1. dicens, hanc limitationem esse de mente Petri, Alberic. Christoph. de Castellion. & Cum. ibi. ff. solu. matrim.* ¶ Sed in proposito expressa testatoris prohibitio, & tacita legis idem per omnia continent. Merito, &c. ¶ Quarto non obstat, quod ratio *d. l. fin. §. fin.* sit, quia in vniuersalibus pretium rei venditæ succedit loco ipsius rei, † quæ ratio procedit etiam stante expressa prohibitione testatoris. ¶ Quia respondetur, rationem, *d. § fin.* fuisse iustam ignorantiam, vt ibi expresse dicitur, & † ab hac ratione, cum in lege expressa sit, nõ est discedendum. *l. fin. ff. de diuort. Tiraq. cess. causs. part. 1. sub num. 164.* & caussa *in l. iusserta,* finalis præsumitur, *vt post Bald. Oldrad. & Alberic. tradit idem Tiraquell. eod. tracta. limit. 1. num. 29. & 30.* ¶ Quinto non obstat ratio iniquitatis & absurditatis, considerata *sub num. 12.* quod si non valeret † alienatio fideicommissi conditionalis ignoranter facta, ab herede expresse alienare prohibito, sequeretur, quod contra omnem æquitatem incurreret pœnam priuationis, a qua iusta ignorantia debet illum excusare, cum cesset dolus. ¶ Quod autem hoc inconueniens sequatur, deducit Ruin. post Castren. ex eo, quod quando heres † alienat fideicommissum conditionale, pendente conditione, alius statim vocatur, & fideicommissum de conditionali efficitur purum. Ceterum hæc ratio Ruin. non concludit, quia si heres † scienter alienauit, tunc ob eius scientiam, & per consequens dolum, incidit in pœnam priuationis, & tunc res alienata deuoluitur aliis vocatis. Et in his terminis debent intelligi tradita per Cast. *in d. §. diui, sub num. 7.* cum † fideicommisso locus fiat ob non paritionem, siue contrauentionem heredis, *d. l. peto, §. fratre, ff. de leg. 2.* quæ non cadunt in ignorantem, cum requirant consensum, *ad no. in l. si per errorem, ff. de iurisd. omn. iud.* Si vero heres ignoranter † alienauerit, tunc licet excusetur a pœna priuationis, cum cesset dolus, tamẽ alienatio est nulla, quam nullitatem operatur expressa testatoris prohibitio: stant enim ista simul, vt heres non incurrat pœnam priuationis, & alienatio non valeat, *vt per Didac. lib. 2. var. resol. c. 19. n. 2. post med. ver. hic tamen.* ¶ Sexto & vltimo, non obstant tradita per eundem Rui. *nu. 4.* quod dispositio *d. § fin.* habet locum etiam in fideicommisso vniuersali puro, cuius † alienatio etiam ab initio est nulla, *d. l. fi. §. sed quia, vt expresse voluit Castr. ibi n. 3. in fi. quem sequitur, & aliis rationib. comprobat Socin. in d. l. Marcellus, §. res quæ, num. 9.* ¶ Nam respondetur, contrariam opinionem, vt imo *d. §. fin.* non procedat in fideicõmisso † vniuersali puro, magis communem esse, quã post Bald. tenuit Corn. *d. §. sed quia, colum. pen. ante fi. ver. quod procedit in relicto. Imol. in l. quidam ita, §. fin. sub n. 6. ver. & forte etiam, ff. ad Treb. Alex. in d. §. res quæ, nu. 4. vers. secundo limitauit, & ibi Claud. n. 4. & Ruin. n. 5. bonam afferens rationem. Alc. in d. l. fi. nu. 5. prope fi. vbi de communi.* ¶ Circa tertiam difficultatem, an scilicet dispositio, *d. §. fi.* procedat in legato, siue fideicommisso particulari. ¶ Hæc † quæstio in rationibus & fundamentis hinc inde deductis est multum controuersa, & Doct. in ea diuersimode loquuntur. ¶ Nam Bald. relatus per Corn. *d. §. sed quia, col. pen. prope fin. ver. idem tamen est. & Soc. in d. §. res quæ, num. 8.* tenent affirmatiuam, & loquuntur simpliciter. Imo *in d. l. fin. §. fi. ver. item attende, & in d. l. quidam ita, §. fi. sub num. 6. versic. secus vero.* † Corn. *in d. §. sed quia, versic. idem tamen est, & d. cons. 294. nu. 5. in fi. lib. 3.* Ias. *in d. §. sed quia, n. 4.* tenent negatiuã, & pariter simpliciter loquuntur. Castr. *in d. §. sed quia, num. 4. versic. intelligo tamen, & in d. §. fin. circa med.* Soc. *d. §. res quæ, num. 9. circa med. vers. vno casu forte procederet.* Ruin. *consil. 66. num. 8. lib. 2.* Alc. *in d. §. fin. num. 6.* distinguunt inter fideicommissum particulare purum, & conditionale, vt † in puro procedat negatiua, & conditionali affirmatiua. Sed Claud. *d. §. res quæ, num. 3.* & late Grat. *consil. 66. num. 16. vsque ad nu. 24.* & signanter *num. 21. versi. & si dicatur, & num. 22. & 23.* tenent negatiuam indistincte tam in fideicommisso particulari puro, quã in conditionali. ¶ Vnde Domini stante resolutione superius firmata, vt dispositio *d. §. fin.* non habeat locum, quando expressa testatoris prohibitio interuenit, indicarunt superfluam dispositionem, & resolutionem

tationem huius secundæ limitationis, quod *d.§.fina.* non habeat locum in fideicommisso particulari, & maxime stante varietate opinionum Doct. ac etiam difficultate articuli. ¶ Postremo, quantum attinet ad quartam difficultatem, an *d.§.fina.* cesset in fideicommisso relicto, vt permaneat † in familia, quamuis Bolognet. *in d.§. dixi, n. 81.* & Alciat. *in d.§.fin. num.7.* teneant hoc casu non esse locum *d.§.fin.* tamen Domini circa veritatem huius opinionis noluerunt quicquam firmare. 61

CANTVCCII.

Bononien. iuris macinandi. Ven. 19. April. 1577.

SVMMARIA.

1 *Statutum lite pendente super eius validitate, vel inualiditate, donec reuocetur, vel eius nullitas declaretur, nullas habet vires ad effectum impediendi mandatū de manutenendo, stante quasi possessione.*
2 *Appellari non potest à statuto, vel constitutione Principis non recognoscentis superiorem, etiam lata in præiudicium particularis personæ, cum num.3.*
Contrarium tamen de directo, vide infra nu.6. & seq.
4 *Appellatio non datur a sententia lata per Principem etiam inter priuatos.*
5 *Exsecutio siue effectus statuti suspendi non debet, donec caussa cognoscatur.*
7 *Appellari potest a statuto prohibente, ne deferatur triticum molendum in molendinis extra ciuitatem exsistentibus, tanquam edito in præiudicium particularium personarum. & num.20.*
Quod procedit etiam in constitutione Principis. num.8.
Etiam si sit Princeps supremus. num.11.
Limita, nisi tale statutum sit factum ex aliqua iusta, & rationabili caussa. nu.21. & 22.
9 *Princeps faciens constitutionem in præiudicium tertii præsumitur circumuentus, & male informatus.*
10 *Appellari potest a mala informatione Principis, etiam supremi. cum num. seq.*
12 *Statutum tendens in præiudicium tertii præsumitur editum ex mala informatione: & ideo eius exsecutio suspendi potest.*
13 *Contradictio statuto in tempore sufficit, licet appellatio non fuerit interposita.*
14 *Statutum factum in præiudicium certæ personæ illi non nocet si contradicat.*
15 *Statutum editum in præiudicium particularis personæ, quod ab eo possit appellari, intelligitur de particulari persona exemplificatiue, non taxatiue. cum nu. seq. & num.18. & 19.*
17 *Statutū respiciens præiudicium alicuius tantum, dicitur potius præceptum quoddam, quam lex, a quo appellari potest.*
21 *Statutum factum ex aliqua iusta & rationabili caussa, valet etiam in præiudicium priuatæ personæ.*
22 *Statutum cogens homines ire ad molendū in molendinis ciuitatis, valet tanquam factum ob publicam vtilitatem, si redditus inde prouenient inseruit publicis necessitatibus.*
Imo factum dicitur ob publicam vtilitatem. nu. 23.
Contrarium tamen est magis commune. num.25. & 27.
24 *Ratio vera attendi debet in statuto, non autem colorata.*
25 *Publicæ vtilitatis, & euitandæ fraudis ratio non habet locum in statuto cogente homines ire ad molendum in molendinis ciuitatis, siue prohibente, ne eant ad molendum extra ciuitatem ex magis communi, & nu. sequen.*
26 *Ratio, ne in ciuitate, & districtu caristia generetur, ob quam fuerit facta prohibitio, ne homines irent ad molendum extra ciuitatem, non est generalis.*
28 *Possessione, vel quasi nemo est priuandus propter statutum lite pendente super eius validitate, vel exsecutione.*
29 *Mandatum de manutenendo non denegatur de stylo Rotæ spoliatori illud petenti.*
30 *Statutum si disponat, quod contra instrumentum publicum non possit opponi, nisi exceptio falsitatis, quietationis, & solutionis, poterit tamen opponi exceptio, quod illud non est instrumentum publicum.*

DECISIO L.

DVbitaui in caussa Bononien. iuris macinandi, die Ven. 19. Aprilis, 1577. *anstantibus commissionibus in actis præsentatis suspensione petitorii Leonis Decimi, & resolutione iam facta, d. statutum lite huiusmodi pendente, vires habeat, donec reuocetur, vel eius nullitas declaretur in casu, & ad effectum, de quo agitur?* ¶ Quod quidem dubium resolutum fuit ad fauorem Dominorum de sancto Petro. ¶ Nempe, lite † ista pendente, statutum prædictum, donec reuocetur, vel eius nullitas declaretur, ad effectum impediendi mandatum de manutenendo, nullas habere vires: & propterea standum esse in decisis, non obstantibus nouiter deductis per Aduocatos Dominorum creditorum Moliturarum, quod scilicet a statuto † Principis non possit appellari, *vt sentit Barto. in l. omnes populi, num.53. ver. præterea speciale est, ff. de iustit. & iur. Bald. in procem. ff. nu.11. & expresse id firmat Bero. ad Rubr. extra, de constit. num.36.* dicens, a constitutione † siue lege Principis vel alterius superiorem non recognoscentis, etiam lata in præiudicium particularis personæ, non posse appellari, tum quia deficit substantia appellationis, hoc est, superior, ad quem, tum † quia sententia lata per Principem etiam inter priuatos, non datur appellatio, *vt latius ibi per eum.* ¶ Et licet Domini de sancto Petro per recursum habitum ad Principem obtinuerint committi caussam nullitatis, & iniquitatis dicti statuti, tamen interim donec caussa cognoscitur, effectus siue † exsecutio dicti statuti non debet suspendi, ad instar sententiæ, cuius exsecutio per supplicationem non impeditur, *authent. quæ supplicatio, & ibi Docto. omnes, C. de precib. Imper. offeren. Abb. in cap. suscitata, num.10. versic. satis enim est, de restitut. in integrum. Afflict. decisio. 356. num.2. & decis.341. versic. non obstat. Rum. consil.34. num. 5. & 11. lib.2. & latius consil. 59. nume.10. lib.5. Nenizan. consil.70. num.1. Docto. in cap. ex literis, de restitut. in integ. Roland. consil.43. num.4. lib.2.* ¶ Siquidem pro responsione ad fauorem Dominorum de sancto Petro dictum fuit, a statuto seu constitutione condita † in præiudicium certæ personæ appellari posse, *l.1. §. solent, ff. quando appell. sit, l.1. & l. qui grauatus, C. de censib. lib.11. l. si priuatus ff. qui & a quibus, l. si constat ff. de appell. per quæ iura ita tradit Barto. in d. l. omnes populi, num.53. ver. aut statutum, & in l. fina. num.3. vers. sed si fieret, ff. de appell. recip. Angel. & Alexand. in l.2. ff. quod quisque iur. Caccialup. in d. l. omnes populi, num.170. Iason in l.1. num.3. & ibi Claud. num. 8. ff. de legib. tradunt omnes scribent. in cap. cum omnes, de constit. Deci. in cap. consuluit, il tertio, num.2. de appell. Alexand. consil.190. num.14. lib.2. Iason. consil.161. in fin. lib.2. Bertrand. consil.1. in 7. dub. num.25. versic. tamen, lib.3. parte 1. Rip. lib.1. respons. cap.9. num.8. & cap.22. num.4.* ¶ Et in propriis terminis a statuto † prohibente, ne deferatur triticum molendum in molendinis extra ciuitatem exsistentibus, tanquam edito in præiudicium particularium personarum, licite appellari posse tradit Rip. *lib.1. respons. cap.11. num.1. & in l. quominus. num. 131. ff. de flumin. Cranet. de antiquit. temp. part.4. sect. vltima, nume.22. Didac. in reg. possessor par.2. §.4. num.7. vers. ego vero priorem sententiam. Roland. consil.22. nume.16.17. & 18. lib.2.* ¶ Et prædicta conclusio † habet locum etiam in constitutione Principis, vt expresse firmat Deci. *in d. cap. cum omnes, in 2. lect. in 4. not.* subdens rationem, quod Princeps faciens constitutionem in præiudiciū tertii, † præsumitur

dicere, & dubia probatio contra ipsam est interpretanda. 29. 30. 31. & 32. pugnant de directo fere cum omnibus cõclusionibus fisci vltimo loco datis, 30. nihil facit, vltra quod confunditur ex conclusione sexta fisci, 35. conuincitur ex quinta, 7. 8. 9. 10. 19. 20. & 44. conclusionibus fisci, 36. cõtrariatur conclusioni fisci 33. præsertim ibi, quod videbatur id dicere animo deliberato, 38. & 39. necessario non concludunt nec quicquam ad protestationem. ¶ Dictà testium, de quibus in summario, numero 6. nihil ad propositum, & quantum ad Sanches deponentem, Isabellam in monasterio palam & coram omnibus monialibus conquestam fuisse de patre suo, quod illam deceperit, conuincitur ex dictis tot Monialium contrarium expressè dicentium, de quibus in conclusionibus fisci de nouo datis. Vallesa vltra, quod deponit de fama per verbum, est, contrariatur 6. conclus. fisci. Torrent est sola in eo, quod deponit, & potuit etiam esse, quod Isabella ab initio irasceretur, & postea melius cogitando ita declarauerit. ¶ Et in vniuersum Domini dixerunt, conciliationem, de qua agitur, impossibilem esse ob repugnantiam mentis & intentionis testium. ¶ Modus enim conciliandi per informantes Isabellæ deductus, vt scilicet testes eiusdem Isabellę intelligantur de eius intentione vera, testes vero fisci de ficta, expresse repugnat menti & intentioni testium fisci, ex quarum dictis multis in locis clare ostenditur, illas cogitasse ac sensisse de vera intentione Isabellæ, non autem ficta. ¶ Vnde intrat communis Doctorum conclusio, quæ habet, vt in † concordandis testibus contrariis fiat interpretatio secundum mentem & intentionem testium, & secundum illud, quod verisimiliter cogitarunt, ac senserunt, *Bald. in c. cum tu, nu. 2. versic. hoc verum, de testib. Anchar. consil. 296. per tot. & precipue num. 2. versic. tamen. & nu. 3. in fine. Roman. consil. 301. num. 15. versic. nullus autem prudens iudicabit. Soc. iun. in l. 1. num. 82. ff. de noui oper. nuntia. Dec. in l. 2. §. creditum, num. 6. versic. & ista concordia, & ibi Purpur. sub num. 56. & fusius, & clarius ibidem Bolognet. num. 15. post medium, versic. sed & si esset absurda interpretatio. & num. 18. versic. dummodo ad illud, & num. 20. versic. ad hanc tamen, & nu. 25. post medium. versic. cum hoc tamen, quod sit versimile. ff. si cert. petat.*

CANTVCCII.

Perusin. syluarum. Die Mercur. 23. Ian. 1577.

SVMMARIA.

1. *Dictio, custodia, quid importet.*
2. *Locatio rei ex vsu & fruitione illius inducitur.*
3. *Sylua nõ potest esse locata respectu rei & custodiæ simul. Item si locata sit cum eius terra, licebit conductori eam exstirpare, & ad culturã redigere, vineam plantando.*
4. *Syluarum multiplex vsus est.*
5. *Sylua non videtur respectu terræ locata, si prohibita sit lignorum quorundam incisio: vel si conuentum, vt syluæ fructus de quinquennio in quinquennium colligeretur. & nu. 6.*
7. *Copula, &, posita inter duo substantiua nõ potest stare expositiue pro, id est, nisi subiecta materia aliter intelligi non possit, cum nu. seq.*
9. *Verba ob subiectam materiam improprianti, supplentur, & alterantur, etiam si sint pragnantia, & etiam si simus in materia stricte interpretanda.*
10. *Dictio, etiam, ratione subiectæ materiæ exponitur quandoque pro, id est.*
11. *Verba clara instrumenti excludentia reductionem syluarum ad culturam, attendenda sunt.*
12. *Consuetudo proxima, non autem remota, attendenda est.*

DECISIO XXXIX.

IN Perusin. syluarum, coram Robuster. Domini steterunt in decisis ex deductis in resolutione facta die Lunæ, 7. Maii, anni præteriti. Et † præcipue ex verbo, custodiæ, & custodiendi, multoties repetito tam in primo instrumẽto celebrato de anno 1242. ibi, *custodiam & guardiam ipsarum syluarum*, ibi, *ad custodiendum, nutriendum, allevandum, &c.* ibi, *teneantur ipsas syluas bene custodire, nutrire, &c.* ibi, *promitt. is dictas syluas bene custodire, manutenere, &c.* itemque ibi, *promitto vobis, &c. ipsas syluas bene custodire, nutrire, &c.* quam in secundo instrumento celebrato de anno 1472. ibi, *in custodiã & gubernium*, item ibi, *respectu dicti iuris custodiendi, & gubernandi*, quam etiam in æstimo Perusin. ibi, *pro custodia & guardia*. Ex qua quidem multiplicata expressione & repetitione verbi, *custodiæ*, & *custodiedi*, colligitur clara & multum deliberata & enixa partium voluntas in deducendo in primum contractum factum duntaxat custodiendi syluas. Si enim voluissent & ipsas syluas deducere, & sic facere locationem rei, vtique dixissent, ad vtendum fruendum, vel aliis verbis vsum & fruitionem denotantibus, vsi fuissent, cum locatio† rei ex vsu & fruitione illius inducatur, *l. ex conducto, in princ. l. si merces. §. qui fundum. ff. de locat. l. nemo. C. eod.* Accedit etiam, quod si in primo contractu fuisset facta locatio, † & syluarum, & facti custodiendi simul, maxima induceretur repugnantia: si enim syluæ cum earum terris fuissent locatæ, vtique potuissent conductores syluas exstirpare, redigere ad culturam, vineas plantare, vel vsum syluæ cæduæ, ad quem fuerunt locatæ, in vsum syluæ pascuæ, vel syluæ grandariæ, vel alium vsum conuertere, cum † syluarum multiplex sit vsus, *vt late per Rebuf. in l. sylua cædua. in princip. ff. de verbor. signif.* Hæc enim omnia potuissent conductores facere stante locatione syluarum, quia vsus, & fruitio illarum ad eos spectasset. Et tamen ex primo instrumento clare apparet, † conductoribus nullo modo licuisse prædicta facere, tum ex conuentione vendendi ligna, vel fructus syluarum de quinquennio in quinquennium, vel alio tempore, de quo partes cõcordes fuissent, ex qua conuentione euidenter constat, syluas fuisse locatas, & concessas ad vsum syluæ cæduæ. Tum ex prohibitione incisionis ilicetí, tum † etiam ex promissione syndici nomine communitatis, & hominum castri Corciani, promittentis non incidere in syluis, nec rancare sine licentia Episcopi, nec etiam in dictis syluis pasturare cum capris a valle Maiana versus castrum, & syluam Plebis. ¶ Non obstat, quod illa copula, &, posita in primo instrumento, dum dicitur, syluas & earum custodiam locamus, nõ potest stare expositiue pro, id est, cum † sit posita inter duo substantiua diuersa, *Doct. in l. 1. ff. de iust. & iur. in cap. 2. de rescript.* ¶ Quia non potest accipi, nisi expositiue pro, id est, ex subiecta materia contractus in primo instrumẽto celebrati, quæ (vt aperte colligitur ex verbis sequentibus principaliter prolatis, & multoties repetitis) fuit simplex & mera custodia syluarum. Et ob subiectam materiam verba † impropriantur, supplentur, alterantur, etiam si sint prægnantia, & etiam si simus in materia stricte interpretanda, *vt late per Tiraquel. in l. si vnquam, in verbo, reuertatur. num. 37. & 38. C. de reuoc. donat. Euerar. in loco a subiecta materia, & facit quod scribit Gozad. consil. 73. num. 13. versic. non obstat. & num. 14. & 15.* vbi † dictionem etiam positam in quodam priuilegio exponit pro, id est, ratione subiectæ materiæ præcedentis petitionis, a qua priuilegium debet regulari, *ex trad. per Aretin. & Ias. in l. 1. in fin. C. vnde legit.* ¶ Non obstat, quod principalis intentio Episcopi in primo contractu fuit perceptio fructuum. Quia imo fuit custodia: cum enim syluæ damnificarentur ob earum existentiam prope mœnia Castri, & propterea indigerent custodia, idcirco intentio Episcopi in locando syluas fuit custodia, finis vero custodire, & sic finis vltimus fuit vtilitas maioris perceptionis lignorum, & fructuum ipsarum syluarum. ¶ Non obstat, quod in primo cõtractu multa repetiuntur pacta, quæ non conueniunt simplici custodiæ. Quia non

non repugnãt substantiæ ipsius, & cum ea sunt compatibilia. ¶ Non obstat obseruantia subsecuta, tum † quia verba primi instrumenti non sunt dubia, sed clara, excludentia reductionem syluarum ad culturam, & ad vineas, stante locatione syluarum ad vsum syluæ cæduæ, ob venditionem lignorum, de quinquẽnio in quinquennium, & stante prohibitione incisionis, & rancationis in ipsis syluis, & propterea non intrat consuetudo siue obseruãtia interpretatiua primi instrumenti, *vt expresse declarat Aret.cons.115.nu.2.* Tum † etiam, quia debet attendi consuetudo proxima, & non remota, *vt per Bald.in procem.ff. sub num.7.per l.Mela.§.sed si alimenta.ff.de alimen.& ciba. lega.& l.si mater. C.ne de stat. defunct.* ¶ Et non est dubium, obseruantiam proximam primo instrumẽto sumtam ex æstimo Perusino facere pro Episcopo, vt demonstratur in resolutione alias facta, ex qua etiam tolluntur alia exemplo deducta.

CANTVCCII.

Caurien.iurisdictionis. Die 23. Ianuarii.1577.

SVMMARIA.

1 *Sententia habet relationem ad priuilegium, est tantum illius canonizatiua, quæ regulatur & restringitur secundum relatum.*

2 *Sententia referens non plus tribuit quam in relato continetur.*

3 *Dictio, iuxta, adiecta dispositioni certæ, & prolata in materia, cuius natura sit disponere, non stat relatiue, & restrictiue, sed caussatiue.*

Declara, vt num.seq.

5 *Dictio, prout, & alia similes si referantur ad aliquod factum, quod sit de præterito, si de eo constat, stat limitatiue, alias stat caussaliter.*

6 *Dispositio referens quantumuis certa declaratur, & restringitur secundum dispositionem relatam, quando illa reperitur.*

7 *Relatum quando aliter se habet quam in referente, non attenditur referens, sed relatum ipsum.*

8 *Priuilegium circa exemtionem decimarum non dicitur limitatum ad personas, quando etiam incolæ comprehenduntur.*

9 *Sententia debet esse clara, & tollere cõtrouersias, & ambiguitates.*

10 *Sententia intelligitur secundum ius commune, & ab eo interpretationem recipit.*

11 *Referens quantumuis certum & determinatum etiam in sententia regulatur, & limitatur secundũ relatum de quo constet.*

DECISIO XL.

CVm ego vellem consulere Dominos super expeditione caussæ Caurien. iurisdictionis, & super modo & forma pronuntiandi, & particulariter, an posset ferri sententia mere confirmatoria alterius sententię Rotalis, admonui ambas partes, vt per viam memorialium, loco tamen caussæ, Dominos plene informarent. Vnde die 23. Ianuarii, 1577. memorialibus vtrinque datis, illisque loco caussæ per me positis, Domini pro maiori parte dixerunt caussam expediendam esse, & sententiam Rotalem posse simpliciter confirmari. ¶ Et huius resolutionis potissima ratio fuit, quia † dicta sententia est tantum canonizatoria priuilegii Leonis Decimi, cum ad illud relationem habeat, vt apparet ex illis verbis, *iuxta formam & tenorem dictarum literarum Apostolicarum Leonis Decimi*, & rursus ibi, *iuxta dictas literas Apostolicas.* Et quicquid continetur in dicta sententia, regulatur, restringitur & limitatur secundum priuilegium Leonis Decimi, & † non plus tribuit dicta sententia, quam sit in dicto priuilegio, & illa dictio, *iuxta*, stat relatiue, non autem caussaliter. ¶ Nec obstat, quod † dictio, *iuxta*, adiecta dispositioni certæ, & prolata in materia, cuius natura sit disponere, qualis est sententia, non stat relatiue & restrictiue, sed caussatiue, *vt per Felyn.post Bart.& alios in c.2. num. 10. de rescript.* ¶ Quia id intelligitur, quando † non constat de relato: at secus quando illud reperitur, vt per Bar. *in extrauagan.ad reprim.in verbo.prout.sub num.2.* dicentem, dictionem, *prout*, & alias similes si referantur ad aliquod factum, quod sit de præterito, vt in casu nostro, tunc si de † eo constat, stare limitatiue, & restrictiue: si vero non constat, stare caussaliter. Et Bart. sequitur Alexand. *consil. 46.num.9.lib.1.Dec.consil.63.num.6.& in l.edita, num.84. in fine, & num.sequent.C.de eden.Curt.iun.consil.92. num. 10.Rim.consil.25.num.11.libr.1. Socin.iun.post alios consil. 122.num.33.lib.3.* ¶ Et quod dispositio referens quantumuis certa, declaretur & † restringatur secundum dispositionem relatam, quoties illa reperitur, voluit Dec. *dicto consil.63.num.6.versicu.secus videtur quando illa dispositio.& in authent.si quis in aliquo.num.40. versic. secundo restringitur.& ibi Purpur.nu. 42. C. de eden.idem Dec. in dicta l.edita, num.86.versic.secus si reperitur.& ibi Riminald.num.12. versicul. declarando tamen. & late Bologuet. num.143.versic.secundo intelligitur. Felyn. in cap.quoniam Abbas, num.12.versic.secundo limita.& ibi Dec.in fine, de offic.deleg. Curt.in dicto consil. 92.num.10.versic. quinimo, & fortius Cels.Hug.decis.120. num. 21.prope fin. Socin.iun. consil.181.num.64.lib.2.Grammat.decisio.59.num.24.versic.tertius casus quando id ad quod sit relatio.* ¶ Nec etiam obstat, quod priuilegium Leonis Decimi circa exemtionem decimarum sit limitatum ad personas Militiæ, & quod dicta sententia Rotalis generaliter condemnet Episcopum ad restitutionem decimarum perceptarum, quæ condemnatio non potest intelligi, nisi de decimis ab incolis perceptis, ex quo in actis primæ instantiæ pro parte Militiæ articulatum fuit, Episcopum de terris Militiæ nullas decimas percepisse, & sic dicta sententia in hoc videtur erronea. Quando † enim in relato res aliter se habet quam in referente, tunc non attenditur referens tanquam erroneum, sed relatum ipsum, *Alexan.consil.9. num.13.prope fin.lib.5.Dec.d.consil. 63.num. 6. versic. & licet referens. Curt.iun.dicto consil. 92.sub num.10. Cagnol.in dicta authent.si quis in aliquo, num. 90.* ¶ Vnde si dicta sententia est erronea, & per consequens non attendenda, vtique absurda videtur eius confirmatio. ¶ Quoniam respondetur negando, in dicta sententia aliquem inesse errorem: non enim adhuc clare constat, dictum priuilegium Leonis, quoad exemtionem decimarum esse limitatum ad personas Militię, cum die Lunę, 26. Nouembris, anni præteriti, plures ex Dominis dixerint, Leonem in suo priuilegio concessisse & communicasse exemtionem decimarum & iurisdictionis, & reliqua omnia in eo contenta personis Militiæ, illarumque vasallis, subditis, seruientibus, monasteriis, domibus, locis & ecclesiis non particulariter & distributiue referendo singula singulis, sed simul & coniunctim, dummodo personæ, res, & loca, quibus dictum priuilegium concessum fuit, essent capaces & capacia, & congrua in eis caderet proportio. ¶ Vnde cum subditi Militiæ sint capaces exemtionis decimarum, consequens † fit, dictum priuilegium circa exemtionem decimarum non esse limitatum ad personas Militiæ, sed posse etiam incolas comprehendere. Et licet hæc resolutio fuerit postea die Veneris, 11. Ianu, præsentis anni, per Dominos in dubium reuocata, nec quicquam super ea firmatum, cum Domini fuerint varii, tamen sat est, hanc restrictionem priuilegii Leonis ad personas Militiæ respectu exemtionis decimarum, non esse claram & expeditam. ¶ Præterea etiam si priuilegium Leonis Decimi circa exemtionem decimarum esset limitatum ad personas Militiæ, nihilominus prædicta condemnatio Episcopi ad restitutionem decimarum perceptarum posset verificari in decimis perceptis vigore concordiæ anni 1553. de agris & pratis nonnullarum commendarum pro tertia & sexta parte respectiue citra

& vltra flumen Salor, vt in dicta concordia, cap. 12. & resolutione sub die 4. Iunii, anni præteriti, quatenus tamen dictarum commendarum Commendatores suis sumtibus dictos agros & prata coluissent, & de illis decimas soluissent. ¶ Minus quoque obstat, quod in sententia ferenda adhibēda sit declaratio, quod prima sententia Rotalis non præiudicet episcopo & capitulo circa effectus 9 in ea specificatos, cum † sententia debeat esse clara, & tollere controuersias & ambiguitates, quæ super eius interpretatione possent oriri, *ad trad. per Abb. in c. sicut, nu. 13. de re iudic.* ¶ Si quidem respōdetur, dictam sententiam 10 Rotalem non indigere hac declaratione: cū † enim sententia intelligatur secundum ius commune, & ab eo interpretationem recipiat, *l. Herennius. ff. de euict. l. miles. §. decem. ff. de re iudic. Bart. in l. si fundus. §. in vindicatione. ff. de pignor. Veronen. consil. 57. num. 5. Alexand. consil. 36. in 1. dub. lib. 5. Crauet. consil. 74. num. 9. & consil. 188. num. 8.* cumque clara sit intelligentia & interpretatio iuris com-11 munis, vt quando constat de relato, tunc † referens quātumuis certum & determinatum etiam in sententiis reguletur & limitetur secundum relatum, sequitur, nullam remanere difficultatem & ambiguitatem super interpretatione dictæ sententiæ Rotalis. ¶ Demum Domini intellexerunt dictam sententiam esse simplicem canonizatoriam priuilegii Leonis Decimi, non autem declaratoriam eorum, quæ in illo continentur, & comprehenduntur, de qua declaratione postea inter partes erit particulariter agendum.

CANTVCCI.

Bononien. Iuris macinan. Die Lunæ, 28. Ianuarii. 1577.

SVMMARIA.

1. *Possessio vel quasi, contra prohibitionem statuti dicitur improba, & non manutenibilis.*
2. *Mandatum de manutenendo an sit dandū stante quasi possessione contra prohibitionem statuti prohibentis pistoribus, ne frumenta molenda deferant ad molendina extra ciuitatem exsistentia. Quod sic.*
3. *Mandatum de manutenendo contra superiorem dari non debet, sed potest dari contra alios.*
4. *Mandatum de manutenendo sine turbatione nō datur.*
5. *Turbatio satis constare dicitur per contradictionem iudicialem.*
6. *Turbare dicitur eo ipso, quod quis se opponit, absq; alia probatione turbationis.*
7. *Turbatio dicitur fieri per quamcunq; molestiam & impedimentum.*
8. *Turbatio vel spolium considerari non potest, vbi actus a lege permittitur.*
   Limita, nisi legis validitas sit in controuersiam deducta. num. 9.
10. *Possessionis suæ commodo quis priuari non debet.*
11. *Possessionis vsu vel quasi, etiam si sit contra ius, nemo est priuandus, lite pendente super validitate priuilegii.*
12. *Lite pendente super validitate vel inualiditate statuti, seu decreti, non potest in eo fundamentum fieri.*
   Idque eo magis, quando statutum siue decretum de iure non est validum. num. 13.
   Imo etiam si publicam ciuitatis vtilitatem respiciat, numero 14.
13. *Statutum prohibens pistoribus, ne frumenta molenda deferant ad molendina extra ciuitatem exsistentia, de iure non valet. ex communi.*
14. *Appellari potest a statuto de iure non valido.*

DECISIO XLI.

IN caussa Bononien. iuris macinandi inter Dominos de sanctoPetro & Capita, siue creditores moliturarum & crescimoniarum alias dedi dubium, *an mandatum de manutenendo sit concedendum Dominis de sancto Petro in casu & ad effectum, de quo agitur?* Illudque pluries proposui, nempe die Mercurii, quarta Iulii, anni præteriti, & die Lunæ, 9. eiusdē mensis, & in prima quoq; congregatione: sed quia ab initio non omnes Domini viderant, & postea inter se fuerunt varii, non potui capere resolutionem. ¶ Vnde die Lunæ, 12. Nouembris, eiusdem anni, eodem dubio iterum proposito, Domini post longam illius disputationem & discussionem, ad duo se restrinxerunt. ¶ Alterum fuit, *an quasi possessio molendi quibuscunque, & sic etiam pistoribus ad molendinum, de quo agitur, accedentibus, transiuerit in Dominos de sancto Petro sine alia apprehensione, hoc est, sine alio accessu ipsorum pistorum, ad molendum in dicto molendino?* ¶ Alterum vero, de quo prius agendum Domini dixerunt, fuit, *an sit dandum mandatum de manutenendo eisdem Dominis de sancto Petro stante prohibitione statuti a Regimine Ciuitatis Bononiæ conditi, & a sede Apostolica confirmati, prohibentis pistoribus accessum ad molendum in molendinis extra ciuitatem exsistentibus, quasi † ista quasi possessio sit improba,* 1 *& per consequens non manutenibilis, ad trad. per Menoch. de retin. possess. remed. tertio, num. 156. cum seq.* ¶ Quapropter die Veneris, prima Februarii, 1577. dubitaui, stantibus statuto, seu decreto Regiminis ciuitatis Bononiæ, Prohibente † pistoribus, ne frumenta molenda deferant 2 ad molendina extra ciuitatem exsistentia, & confirmatione eiusdem statuti siue decreti per literas tam legati eiusdem ciuitatis, quam Leonis X. & Clementis VII. & proclamate Vicelegati dictæ ciuitatis, & commissione dependente mihi præsentata, & suspensione petitorii, & nonnullis aliis præsuppositis, *an stantibus prædictis statuto siue decreto, confirmatione & proclamate, sit dandum mandatum de manutenendo Dominis de sancto Petro in casu, & ad effectum, de quo agitur?* ¶ Quod quidem dubium cum præsupposito, quod Domini de sancto Petro sint in quasi possessione, de qua agitur, fuit per Dominos affirmatiue resolutum, non obstantibus exemplo deductis pro parte Capitum moliturarum, in quorum responsione & remotione consistit ius & fundamentum ipsius resolutionis. Vnde in primis non obstat, quod contra superiorem mandatum † de manutenendo dari 3 non debet, *ad trad. per Bart. in l. 1. §. huius autem interdicti, sub num. 3. versicul. nam interdictum. ff. vti possid.* ¶ Quia in casu isto non petitur mandatū de manutenendo contra superiorem, sed contra capita moliturarum & crescimoniarum. ¶ Secundo non obstant multa quæ dicuntur de decreto irritante. Quia negatur in literis Apostolicis confirmatoriis statuti, seu decreti exsistere decretum irritans, vt ex earum inspectione apparet. ¶ Tertio non obstat, quod capita siue creditores moliturarum & crescimoniarum non turbant Dominos de sancto Petro, & sine † turbatione non est locus mandatò de manu- 4 tenendo. ¶ Quia imo si creditores turbant, cum assistant huic caussæ, & litem sustineant, & se opponant impediendo, ne detur Dominis de sancto Petro mandatum de manutenendo. Nam † per contradictionem iudicia- 5 lem dicitur sufficienter constare de turbatione, *vt per Alexand. consil. 54. num. 12. & consil. 88. num. 31. lib. 5.* & turbare is etiam dicitur, qui quomodocunque controuersiam facit, siue agendo, siue excipiendo, siue in iudicio, siue extra, siue de iure, siue de facto, siue ante litem contestatam, siue post, *vt per eundem Alexand. consil. 52. num. 2. versic. & constat. lib. 2.* imo absque alia probatione † tur- 6 bationis eo ipso, quod quis se opponit, dicitur turbare, *vt inquit Ioan. Fab. in l. vnica, colum. 4. versic. sed quæritur qualiter. C. vti possid. Masuer. in sua practic. titul. de possess. num. 9. versic. item & prædictum. Rebuff. ad constitut. reg. gall. tom. 3. titul. de mater. possess. artic. 1. gloss. 2. num. 29. Menoch. d. remed. 3. num. 498.* ¶ Et † turbationem fieri per 7 quamcunque molestiam, & impedimentum post Bart. Pract. Papien. & Guid. Pap. voluerunt Rebuff. *d. gl. 2. nu. 36. &*

36. & Menoch. dict. remed. 3. num. 503. ¶ Quarto non
8 obstat, quod vbi † actus a lege permittitur, non potest turbatio, vel spolium considerari, *ad trad. per Socin. iun. consil. 48. num. 6. libro secundo. & consil. 68. num. 31. lib. 3. & per Tort. inter consil. Butr. consil. vlt. num. 10.* ¶ Quia id
9 non procedit, quando † legis validitas est in controuersiam inducta, & super ea lis pendet: tunc enim huiusmodi iudicio pendente nō debet quis commodo † suæ pos-
10 sessionis priuari, *per ea quæ tradit Abb. in cap. 1. num. 4. vt*
11 *lite pendent.* dicens per illum text. lite † pendente super validitate priuilegii, non esse aliquem priuandum vsu possessionis, vel quasi, etiam si sit contra ius. Hoc idem voluit Ioan. de Anan. *in cap. cum venisset. num. 1. de instit. & Abb. vbi supra. sequitur Dec. in cap. cum teneamur. nu. 4. versic. sic etiam. de appel. consil. 97. ante num. 2. & consil. 103. num. 1. versic. & facit text. Add. ad Matthesil. no. 28. nu. 3. Ant. Gabriel. lib. 4. de acquirend. possess. conclus. 6. num. 2.*
12 ¶ Vnde cum in casu nostro † per specialem commissionem lis pendeat super validitate, vel inualiditate dicti statuti, vel decreti, non potest in eo vis fieri, & consequenter non debent Domini de sancto Petro commodo suæ quasi possessionis priuari, sed in illa manuteneri, vt in caussa huic consimili firmauit Rota tempore Put. *vt patet eius decis. 494. incip. in caussa Bononien. iuris m. icinan. versic. non obstat, quod illud dictum. lib. 2.* cum qua decisio.
13 placuit Dominis pertransire, & † eo magis, quod dictum statutum, siue decretum de iure non videtur validum, vt per Doctores citatos per informantes Dominorum de sancto Petro. Et vltra illos late, & recte comprobat Didac. *in reg. possessor. in 2. part. §. 4. num. 7. & 9.* dicens, hanc esse communem & indistincte intelligendam, etiam si huiusmodi statutum publicam ciuitatis vtilitatem re-
14 spiciat, † firmans etiam ab eo appellari posse. ¶ Sed in casu nostro commissio caussæ facta cum consensu, & permissione Principis, omnem tollit difficultatem. ¶ Ad alia autem deducta pro parte Capitum moliturarum bene respondetur per informantes Dominorum de sancto Petro, vltra quod respiciunt petitorium, & quod est suspensum.

CANTVCCII.

Terdonen. fructuum. Die Lunæ, 28. Ianuarii. 1577.

SVMMARIA.

1 *Ratio & mens regulæ de subrogan. fuit obuiare fraudib. & votum captandæ mortis auferre.*
2 *Iura omnia clamant contra impetrantes beneficia viuentium morti, vel ob senium, vel ob infirmitatem, vel aliam similem caussam proximorum.*
3 *Fraudes sublatæ per regulam de subrogan. in quibus consistunt.*
4 *Sollicitator caussarum impetrans beneficium eius, cuius erat sollicitator, dicitur committere fraudem.*
Etiam si non fuerit subrogatus in ius colligantis defuncti. num. 6.
5 *Dispositiua verba reg. de subroga. annullant plures gratias, & in specie gratiam si neutri.*
7 *Regula de subrogan. respicit etiam effectum æquipollentem subrogationi, & etiam effectum & conatum.*
8 *Regula de subrogando, est fauorabilis & late interpretanda.*
9 *Dispositio facta ad obuiandum fraudibus, dicitur fauorabilis, & latam recipit interpretationem.*
10 *Dispositionem reddens fauorabilem & extendendam, habet secum iuris communis concursum.*
11 *Regula de interpretando certo modo procedit tantum contra molestantes. cum num. 13.*
12 *Collitigantia introducta requiritur ad effectum obtinendi subrogationem. cum num. 14.*
Collitigantes exsecutio citationis inducit.
15 *Fraus in impetrando beneficium viuentis subditi periculo mortis, vel ob alium similem casum, requiritur in secunda parte regulæ de subrogan. vt illi locus sit.*
16 *Fraus non minus committitur absq; collitigantia, quam cum illa, quoad effectum regulæ de subrogan.*
17 *Collitigantia non est necessaria ad effectum reg. de subrogan. sed animus & intentio litigandi sufficiat.*
18 *Regula de subrogan. procedit in impetrationibus beneficiorum per priuationem ex quibusuis nominibus & excessibus.*
19 *Dispositio Clem. 2. vt lit. pend. limitatur non habere locum quoad actorem, in cuius odium ex suo decreto citationis absque eius exsecutione dicitur vera lis introducta ex communi, cum num. seq.*
20 *Lis vera introducta dicitur in odium actoris ex solo decreto citationis absque eius exsecutione.*
21 *Certus de citationis decreto certiorari amplius nō debet.*
22 *Lis pendere dicitur in præiudicium actoris per solum decretum citationis in terminis reg. de subrogan.*
23 *Possessor beneficii rei conuenti licet citatus non fuerit, tamen in odium actoris impetrantis, qui decretum citationis obtinuerat, poterit petere se subrogari in ius ipsius actoris postea decedentis, & sic vti beneficio reg. de subrogan.*
24 *Inducta in odium, commodum & fauorem non debent operari.*
25 *Collitigantia considerata inter actorem & reum conuentum, eademmet consideratur cum ipsius rei successore.*
26 *Regula de subrogan. intendit punire non collitigantiam, sed impetrationem beneficii viuentis. & num. 28.*
27 *Verba, taliter impetranti, posita cum regula de subrogan. quibus referantur.*
29 *Regula de subrogan. loquitur potius de iure & proprietate, quam de possessione viuentis.*
30 *Regula de subrogan. comprehendit etiam casum mixtū.*
31 *Casus mixtus comprehenditur etiam sub simplici in fauorabilibus.*
32 *Regulam habens pro se non potest vti eius exceptione.*
33 *Regula de subrogan. habet decretum irritans.*
34 *Ius metiendum est ex persona actoris, non rei.*
35 *Caussa quælibet etiam bestialis excusat a pœna.*
Fallit in his, quæ sunt contra bonos mores, & omni iure prohibita.
36 *Dolus præsumtus non purgatur ex fatua credulitate, vel alia iniusta caussa.*
Limita, vt num. seq.
37 *Credulitas iusta, quæ oritur ex publica voce & fama, excusat a pœna.*

DECISIO XLII.

Conclusum fuit, *reg. de subrogan. in secunda parte,* obstare Gregorio, & per consequens nō esse recedendū a resolutionibus in hac caussa factis, & toties firmatis. ¶ Aduersantur enim Gregorio in primis ratio & mens regulæ, deinde verba illius tam in proœmio quam in parte dispositiua, demum natura & qualitas eiusdem regulæ, quæ est fauorabilis & extendenda. ¶ Quoad primum, quod ratio & mens regulæ sit contra Gregorium, patet, quia ratio mens regulæ fuit † obuiare fraudibus, & votū
1 captandæ mortis auferre, & sic regula emanauit in odium impetrantium beneficia viuentiū morti, vel ob senium, vel ob infirmitatem, vel ob aliam similem caussam proximorum, *vt per Rebuff. in regula de subrogan. gl. 7. num. 1.* contra † quos quidem impetrantes omnia iura clamant,
2 cum per tales impetrationes inducatur votum captandæ mortis, & ambitio impetrantium, contra *cap. 2. de concess. preb. c. 1. & 2. eodem tit. lib. 6. & fin. C. de pact. l. stipulatio hoc modo. ff. de verb. obl. cum simil. b. Sarnen. ad regulam, de impetr. benefic. viuent. q. 1. versic. pro contraria tamen parte. latissime Rebuff. titul. de reprob. benefic. viuent. impetr. per tot.*
3 ¶ Et † fraudes, ad quas tollendas emanauit regul. consi-

stunt in eo, quod impetrantes beneficia viuentium, scientes se nullum super iis ius habere, sperant possessorem beneficii propter senium, vel infirmitatem, vel ob aliam similem caussam verisimiliter proxime moriturum, & propterea introducunt litem super beneficio illius viuentis, vt gaudeant beneficio regulæ de subrogan. *Ita in terminis huius reg. tradunt Staphil. de sign. lit. iust. §. his ita generaliter cognitis, nu. 10 prope finem, versic. ista ergo clausula, fol. 404. secundum paru. impress. & Sarnen. in compen. vtr. signat. fol. 164. lit. 6. versic. prædicta ergo clausula.* ¶ Et præmissa secundum ipsos probantur *in cap. fin. de renunt. lib. 6.* vbi agitur de malitia & fraude consimili ei, de qua loquitur secunda pars regul. de subrogan. Fraus autem Gregorii in casu nostro ex eo colligitur, quod cum ipse 4 esset † sollicitator caussarum Iulii fratris Raynerii, & verisimiliter sciret eidem Raynerio, vel ob senectutem, vel ob carcerationem vitæ periculum imminere, & cito illum moriturum, impetrauit certo modo beneficium, de quo agitur, quod tempore impetrationis erat ipsius Raynerii viuentis. Idque ex eo patet, quod postea Gregorius habita notitia obitus Raynerii, impetrauit gratiam, si neutri, occasione litis, quam habebat cum Iulio, & pro modo vacandi dedit obitum Raynerii, & sic Gregorius fraudulenter impetrauit certo modo beneficium, de quo agitur, vel vt tanquam collitigans subrogaretur in ius Raynerii defuncti, & ad hunc effectum commisit caussam contra ipsum, & post factum examen de non tuto accessu obtinuit decretum citationis: vel vt impetraret gratiam, si neutri, occasione litis, quam mouit contra Iulium prætendentem beneficium istud ad se pertinere. ¶ Vnde ex his satis constat, contra Gregorium militare rationem obuiandi fraudibus, & rationem odii contra impetrantes beneficia viuentium. ¶ Quoad secundum, 5 quod verba reg. huic casui conueniant, de † dispositiuis nulla est difficultas, cum illa sint clara, & multum ampla, & annullent plures gratias, & in specie gratiam, si neutri, de qua agitur: de procemialibus pariter non est dubitandum. ¶ Gregorius enim impetrauit beneficiũ Raynerii viuentis, cui vel propter senium, vel ob carcerationem vitæ periculum imminebat. Item Gregorius fuit Raynerio collitigans, *vt ex infra dicendis apparebit.* Et li-6 cet Gregorius † non fuerit subrogatus in ius Raynerii defuncti, id tamen nihil refert, cum illa verba, *vt illis decedentibus tanquam collitigantes in illorum iuribus facilius subrogentur*, non requirunt effectum subrogationis, quasi eo nõ secuto cesset regula, sed significant animum & intentionem impetrantis beneficium viuentis ab initio. ¶ Regula enim non tam effectum subrogationis, quam affectum & conatum respicit, vltra quod dici po-7 test in casu isto † mediante gratia, si neutri, secutum fuisse effectum consimilem & æquipollentem subrogationi. ¶ Quoad tertium, quod regula sit fauorabilis, & late 8 † interpretanda, tradit in terminis Dec. *consil. 398. in fine, quem sequitur Sarnen. de impetr. benefic. viuent. quæst. 2 in fine.* ¶ Id quod verissimum est, tum quia regula edita 9 fuit ad obuiandum fraudibus, cuiusmodi quidem † dispositio dicitur fauorabilis, & latam recipit interpretationem, *l. 1. §. pecuniam. ff. de calum. cap. quanto, de priuileg.* ¶ Idque procedit etiam in materia odiosa, quando agitur de tollendis fraudibus, *cap. si ciuitas. de senten. excommunic. lib. 6. gloss. fin. in cap. quamquam, de vsuris lib. 6. late Crauet. plures cumulans super quæstione de indemnit. mulier. post tract. de antiq. tempor. num. 8. & 9.* Tum quia † ha-10 bet secum iuris communis concursum qui dispositionem reddit fauorabilem, & extendendam, *vt in terminis per Sarnen. d. regula de impetrat. benefic. viuent. in præfat. & quæst. 6.* Tum etiam, quia fauorem animæ concernit, *vt per Sarnen. in d. quæst. 6.* ¶ Non obstat exemplo deducta pro parte Gregorii ad hanc regulam euadendã. 11 ¶ Et in primis non obstat, quod reg. solum † procedit contra molestantes, *Achil. super regul. decis. 28. alias 30.* Et † quod requiritur collitigantia introducta inter Gre-12 gorium & Raynerium, *Sarnen. in dicta reg. quæst. 12.* Et exsecutio citationis inducit collitigantiam, *idem Sarnen. d. reg. quæst. 3. versic. tamen contrarium.* ¶ Quia † quoad 13 decis. Achil. super regul. respondetur illam non loqui in reg. *de subrogan.* in qua nos versamur, sed in reg. *de impetr. certo modo*, quę simul requirit impetrationem certo modo beneficii viuent. & illius molestationem, quæ regula fuit edita post impetrationem Gregorii certo modo. ¶ Quantum ad Sarnen. dicitur, illum loqui in terminis primæ part. regulæ, *de subrogan.* & † sic ad effectum obti-14 nendi subrogationem, quæ regulariter non datur, nisi lite hinc inde introducta, & sic nisi citatione exsecuta: at secus est in secunda part. regulæ, *de subrogan.* cuius termini sunt longe diuersi. ¶ Non enim, vt illi locus sit, requiritur collitigantia, sed solum fraus † in impetrando bene-15 ficium viuentis subditi periculo mortis, vel ob senium, vel ob infirmitatẽ, vel ob aliam similem casum, cum regula emanauerit ad obuiandum huiusmodi fraudi, quæ 16 † non minus committitur absq; collitigantia, quam cum illa, & sic illa verba, *vt illis decedentibus tanquam collitigantes, &c.* recipiunt potius animum, & intentionem litigãdi, quam effectum collitigantię, quasi impetrantes beneficia viuentium, & eorum impetratio faciliorem, & firmiorem sortiatur effectum, soleant contra possessores beneficiorum litem introducere, vt illis postea decedentibus in eorum ius subrogentur. ¶ Et iste † intellectus, 17 quod non sit necessaria collitigantia, suadetur, tum quia in regula annullantur gratiæ nouæ prouisionis, & perinde valere, quæ sine lite conceduntur: tum quia reg. pro-18 cedit etiam in impetrationibus beneficiorum † per priuationem ex quibusuis criminibus & excessibus, quo casu nulla est lis super beneficio, sed solum contra personã accusatam, *vt in terminis huius regulæ declarat Rebuff. in d. reg. glos. vlt. nu. 2. & 5. post Arch. col. 1. in verbo, litigatur. Gem. col. 1. vers. aut lis non pendet. & Franc. sub nu. 3. in c. fin. vt lit. penden. lib. 6.* ¶ Præterea respondetur, † tradita per 19 Sarnen. *in d. q. 3. & 12.* procedere secundum reg. *Clem. secunde, vt lit. pend.* quæ communiter limitatur non habere locum quoad auctorem, in cuius odium ex solo decreto citationis absque eius exsecutione dicitur vera lis intro-20 ducta, *Rot. decis. 6. vt lite pendente in nou. decis. 17. circa med. de dol. & contum. in nou. decis. 4. vt lit. penden. in antiq. Ægid. decis. 380. & decis. 545. Cassad. decis. 6. in princ. & nu. 14. & 16. super reg. Roman. consil. 330. num. 2. vers. illud autem. Felyn. in c. super literis. num. 13. de rescript. Afflict. decis. 220. num. 13. Paris. consil. 4. num. 31. & seq. lib. 4. Sarnen. in reg. de triennal. q. 56. circa med. vers. & fundamentum istarum decisionum. Put. decis. 354. ad fin. lib. 3.* Et huius limitationis ratio est, quia † certus de citationis decreto certiorari 21 amplius non debet, *reg. eum qui certus. de reg. iur. libr. 6. c. ab excommunicato. de rescript. Rot. in dictis decis. Roman. d. consil. 330. num. 2. & 3. Felyn. d. c. super literis. num. 13.* ¶ Et in propriis terminis reg. *de subrogan.* vt † per solum decre-22 tum citationis in præiudicium actoris dicatur lis pendere, & sic vera lis, voluerunt Staphil. *de signat. literar. §. his ita cognitis aliter cognitis. nu. 13. Sarnen. in compend. vtr. signatu. fol. 164. in litera F.* ¶ Nec valet replicatio exemplo facta, quod Staphil. & Sarnen. loquuntur † respectu 23 possessoris beneficii rei conuenti, qui licet citatus nõ fuerit, tamen in odium actoris impetrantis, qui decretum citationis obtinuerat, poterit petere se subrogari in ius ipsius actoris postea decedentis, & sic vti benefic. reg. *de subrogan.* ¶ Nam hæc replicatio facile tollitur, arguendo a fortiori: si enim Gregorius ex eo, quod citationis decretum obtinuit, adeo collitigans iudicatur, vt in eius odium Raynerius non citatus potuisset ex reg. *de subrogan.* petere subrogationem in ius ipsius Gregorii, si prius decessisset, quo casu odium ei nihil nocet, cũ iam obierit:

quanto

quanto magis debet haberi pro collitigante in odium ipsius, quando commodum, & emolumentum consequitur, & sic quando odium prodest, vt in casu nostro, cum ratio habendi Gregorium pro collitigante in odiũ ipsius multo magis vigeat in hoc secundo casu, quàm in primo, 24 ne † inducta in odium, commodum & fauorem operentur. ¶ Et nisi in casu isto locus sit regulæ, facile ei fraus fieret, imo aperta esset via ad illam euadendam, nempe impetrando certo modo beneficium viuentis, & mouẽdo litem contra alium, & postea occasione illius litis impetrando gratiam, si neutri, & capiendo per clausulas generales vacationem per obitum eius, cuius viuentis beneficium certo modo impetratum fuit. ¶ Vnde in proposito Gregorius sentit commodum ex sua impetratione certo modo, quia illius occasione traxit Iulium in iudicium, & occasione huius litis obtinuit gratiam, si neutri, & per clausulas generales capit vacationem per obitũ Raynerii, cuius ius impugnauerat impetrãdo certo modo, & hoc omnino regula tollere voluit. Et collitigantia, 25 quæ † fuit inter Gregorium & Iulium in effectu quoad reg. est similis, & æquipollet collitigantiæ, quæ fuisset inter Gregorium, & Raynerium, si fuisset citatus, quia sicut illa produxit gratiam, si neutri, quæ a regula annullatur, ita & ista produxisset subrogationem in ius Raynerii, quę pariter a regula infringitur. ¶ Secundo non obstat, ponderatio illorum verborum, taliter impetranti non suffragetur subrogatio gratiæ, si neutri, si nulli, nouę prouisio-26 nis, & † perinde valere, quasi regula loquatur de impetrãtibus huiusmodi gratias ex beneficio litis, & vti collitigãtibus, cum dictio, *taliter*, restringat ad modum expressum, *cap. 2. de tempor. ord.* Sed Gregorius non impetrauit gratiam, si neutri, tanquam collitigans Raynerii. Merito 27 [illegible] ¶ Nam respondetur, illa † verba, *taliter impetranti*, [illegible] debere referri ad impetrationem gratiæ subrogatio-[illegible] *neutri, si nulli, nouæ prouisionis*, vel perinde valere, cũ in regula de impetratione talium gratiarum nulla fiat mentio, sed referenda esse ad primam impetrationem beneficii viuentis, de qua impetratione regula superius expresse loquitur ibi, *qui viuentium beneficia impetrant*, item ibi, *quod illo viuente impetrauit*, & talis relatio ad impetrationem beneficii viuentis intelligitur non respectu 28 qualitatis beneficii viuentis, cum regula intendat † punire non collitigantiam, sed impetrationem beneficii viuentis tanquam improbam, & odiosam. ¶ Tertio non obstat, quod regula intelligatur de eo, qui alias esset paci-29 ficus possessor. ¶ Quoniam respondetur, regulam, vt eius verba innuunt, loqui potius de iure, & proprietate, quam de possessione viuentis. ¶ Quarto non obstat, q; 30 sumus in casu mixto, ex quo † non solum Gregorius, sed etiam Iulius ante ipsum hoc idem beneficium certo modo impetrauit, & propterea non videtur casus regulæ, & sic intrant tradita *decis. 31. super reg.* ¶ Quippe respondetur, nos non esse in regula odiosa, & stricte intelligenda, in quibus terminis loquitur Cassad. sed in regula fauorabili, & late interpretanda, *per ea quæ supra diximus*, 31 quo casu sub † casu simplici comprehenditur mixtus, *Doct. in l. 2. in prin. ff. de verb. oblig.* ¶ Quinto non obstat, quod heredes Iulii non possunt dare de regula, ex quo Iulius hoc idem beneficium certo modo prius impetra-32 uerat, & sic † cum ipse inciderit in regulam, non poterat vti exceptione regulæ, *ad trad. per Socin. iun. consil. 3. num. 29. l. 3.* ¶ Siquidem respondetur, gratiam, si neutri, Gregorii fuisse nullam ipso iure ob decretum irritans, 33 quod † habet regula, vt fuit resolutum in hac eadẽ caussa die Mercur. 27. Iunii, anni præteriti, & propterea potuisset Iulius obiicere de non interesse Gregorii, & dare de regula, ne fieret vitiosus ingressus, & vitiosa fructuum occupatio, *Roman. consil. 347. num. 4. cum seq.* & maxime, 34 quia † ius metimur ex persona actoris, & non rei, *l. qui accusare, cum vulg. C. de eden.* & præsertim etiam, quia Iulius non dedisset de regula ad effectum canonizationis suæ gratiæ, sed ad effectum simplicis absolutionis, *vt per Roman. d. consil. 347. num. 5.* ¶ Vltimo non obstat, quod præcedens Iulii impetratio certo modo excusauerit Gregorium a pœna regulæ, cum † quælibet caussa etiam be-35 stialis excuset a pœna. ¶ Nam respondetur, id non procedere in iis, quæ sunt contra bonos mores, & omni iure prohibita, qualis est impetratio beneficii viuentis, tunc enim diligentius requiritur inuestigatio, nec fatua credulitas, nec alia iniusta caussa præstat excusationem, sed † do-36 lus præsumitur, *vt per Angel. Imol. & Cuman. in l. ex consensu. §. fin. ff. de appel. Angel. in l. plagii, la 2. C. de plagiar. Alexand. consil. 103. sub num. 13. & 14. lib. 1. Veronen. consil. crim. 24. num. 9. Curt. sen. consil. 55. num. 12.* ¶ Et in terminis nostris tradit Sarnen. *in regul. de impetr. benefic. viu. quæst. 3 post med. versic. non obst. Dec. consil. 398. & Rebuff. de reprob. benef. viu. impetr. num. 52.* volens iustam credulitatem excusare a pœna, † vtputa si erat publica vox & 37 fama, mortuum esse illum, cuius viuentis beneficium impetratum fuit.

CANTVCCII.

Ciuitatis Castelli pensionis. Lunæ, 11. Febr. 1577.

SVMMARIA.

1. *Commissio Papæ non præsumitur tollere clausulam, sine retardatione solutionis pensionis, iam concessam.*
2. *Clausula semel concessa semper durat, & est communis omnibus instantiis, etiam si in illis commissionibus non sit apposita.*

DECISIO XLIV.

Conclusum fuit, me non posse procedere in caussa reductionis reseruationis quatuor prædiorũ sine clausula, sine retardatione solutionis pensionis 70. scutorum, non obstantibus exemplo deductis pro parte Abbatis, quæ ad duo rediguntur. ¶ Vnum est, *quod vis clausulæ, sine retardatione solutionis pensionis, fuit sublata per commissionem signatam manu S. D. N.* ¶ Alterum vero est, *quod in commissione mihi vltimo loco pro parte Abbatis præsentata, in qua committitur caussa reductionis quatuor prædiorum, adest solum clausula sine retardatione perceptionis fructuum.* ¶ Neutrum ex istis fundamentis Dominis placuit, quia non potest fieri reductio reseruationis quatuor prædiorum, quin etiam tangatur pensio 70. scutorum, ex quo necessario videndum erit, quanta sint onera, & sic reseruatio quatuor prædiorum non est separata a pensione 70. scutorum, nec potest agi de reductione vnius, quin tangatur altera. ¶ Hoc stante non obstat illa prima commissio signata † manu Sanctissimi, quia 1 illa non tollit clausulam, *sine retardatione solutionis pensionis*, iam concessam, licet de ea non faciat mentionem. Clausula enim semel concessa semper durat, & † est com-2 munis omnibus instantiis, etiam si in illis commissionibus non sit apposita, *vt per Cassad. decis. 8. de rescript.* Et fuit resolutum coram R. P. D. Blanchetto in vna Nouarien. decimarum 15. Nouem. 1573. Et idem dixerunt Domini de secunda commissione habẽte solum clausulam, sine retardatione perceptionis fructuum, quia in commissione non fuit facta mentio de pensione 70. scutorũ, & ideo non tollit vim clausulæ, sine retardatione solutionis pensionis iam concessæ. ¶ Et maxime, quia satis liquet de mente signaturæ, quæ caussam reductionis pẽsionis 70. scutorum A. C. commisit cum clausula, sine retardatione solutionis pensionis.

CANTVCCII.

Perusin. fractæ veteris. Veneris, 1. Martii. 1577.

SVMMARIA.

1. *Variatio licita est in prosecutione caussæ, quando ius suũ omne de [illegible] est, nec actor [illegible] ad vnum.*
2. *Id [illegible] in caus[illegible] summariis. nu. 2.*
3. *Solemn[illegible] iudicii [illegible] in iudiciis summariis, & ius naturale attenditur.*

Agens ex vna caussa, & aliam probans regulariter succumbere debet.

Fallit in iudiciis summariis, in quibus sola facti veritate inspecta cognoscitur. nu. 5.

DECISIO XLIV.

ARticulos vltimo loco datos ad effectum dādi remissoriam in casu, de quo agitur, ob euidentem eorum relatiuam, admittendos esse, fuit apud Dominos indubitatum. ¶ Qui etiam dixerunt, huiusmodi amissionem faciendam esse etiam absque reunntiatione iudicii intentati per Illustrissimum D. Ascanium super prædio, & bonis castri Ripæ, ac etiam absque datione absolutoriæ Dominis de Bontempis super eodem iudicio cum expēsarum condemnatione. ¶ Et huius resolutionis ratio fuit, quia cum Illustrissimus D. Ascanius in sua commissione signata per Gubernatorem Perusin. non solum intentauerit iudicium super spolio, sed super nullitate permutationis, super rescissione ipsius ex capite enormis, & enormissimæ læsionis, & super supplemento iusti pretii, & sic non se restrinxerit ad iudicium spolii, & petitorium 1 non sit suspensum, absq; dubio † licita est modo variatio heredi Illustris. D. Ascanii in prosecutione caussę, *per doctr. Bald. in l. per hanc, nu. 12. prope fi. versic. quero ergo si egit. C. de temp. appell.* quam sequitur Rot. in illa Roman. donationis 50000. coram d. meo Aldobrandino 23. & 30. Iulii, 2 1574. ¶ Et † tanto magis, quod caussa fuit summarie commissa, quo casu censetur Illustrissimus Do. Ascanius omne ius sibi cōpetens omni meliori, & sibi vtiliori modo deduxisse, ita vt debeat ei⁹ heres obtinere in eo, quod 3 probabit, *c. Abbate sane. de re iud. lib. 6.* Cum † in huiusmodi iudiciis summariis remissa sit solemnitas iuris ciuilis, & ius naturale, siue gentium attendatur, *Bar. in extrauag. ad reprim. in verbo, sine figura. Afflict. decis. 205. num. 4.* 4 *Neuizan. consil. 6. num. 8.* ¶ Et hinc est, † quod licet agens ex vna caussa, & aliam probans regulariter succumbere debeat, fallit tamen in iudiciis, quæ summarie, & sola facti veritate inspecta cognoscuntur, quale est iudicium, de quo agitur, *vt per Marsil. sing. 272. Tiraq. post alios de retract. conuent. in fin. num. 101. versi. scias tamen.* & plenius habetur in resolutione facta in illa Roman. donationis. ¶ Et ex præmissis tolluntur exemplo deducta, quæ non procedunt in terminis, in quibus nos versamur.

CANTVCCII.

Cæsaraugustan. Capellaniæ. Die 22. Martii. 1577.

SVMMARIA.

1 *Conditiones in breui appositæ sufficit si coram exsecutore verificatæ fuerint.*

2 *Indultum si sit concessum ad petitionem partis, non potest de eo dari, nisi verificatis in eo narratis.*

3 *Breue per relationem ad literas prouisionis continens derogationem indulti, satis dicitur tribuere iurisdictionem.*

DECISIO XLV.

REsolutum pro validitate sententiæ A. C. quia cum i- 1 pse fuerit specialis exsecutor † breuis, & vigore illius processerit, sufficit coram eo verificatas fuisse conditiones in breui appositas, nempe, Io. Monterde decessisse in possessione, & de mense Octobris. ¶ Non obstat decretum irritans, & clausula sublata, posita in indulto Pii IV. 2 Tum † quia non potest dari de indulto, nisi verificatis in eo narratis, cum sit concessum non motu proprio, sed ad petitionem partis. Tum etiam, quia in literis prouisionis Ioan. Garziæ adest sufficiens derogatio indulti, vt bene deducunt informantes Garziæ, & iam resolutum fuit, quæ derogatio inest etiam in breui A. C. ex quo expressam habet relationem ad literas prædictas. ¶ Non obst. quod in eis nō A. C. sed alii exsecutores specialiter deputati fuerunt. Quia non propterea tollitur, quin Papa potuerit deputare etiam A. C. vigore breuis. ¶ Nec etiam obstat, quod A. C. se restrinxerit in sua sententia ad specialem facultatem sibi vigore breuis competentē. Quia cum † breue per relationem ad literas prouisionis Garzię 3 contineret derogationem indulti, satis tribuebat iurisdictionem A. C. ita vt eius sententia lata vigore breuis nō possit ex defectu iurisdictionis dici nulla. ¶ Alia deducta pro parte Michaelis non indigent responsione tanquam concernentia petitorium.

CANTVCCII.

Pampilonen. beneficii de Allo. Ven. 8. Mart. 1577.

SVMMARIA.

1 *Obitus probari potest per testes de fama deponentes ad effectum vacationis.*

Fallit ad effectum reseruationis. nu. 3.

2 *Rota contentatur probatione obitus per publicam vocē, & famam, ad effectum vacationis, secus si reseruationis, cum num. seq.*

4 *Reseruatio mensis apostolici tollit de iurisdictione ordinarii.*

5 *Confessio Nuncii de valore beneficii aliquid adminiculatur.*

DECISIO XLVI.

QVoad primam partem de vacatione Domini dixerunt, quod si agitur ad effectum vacationis, gratia Gundisalui est sufficienter iustificata ex primo, 2. & 4. testibus iuxta quintum interrogatorium, obitum Sanctii de publica voce, & fama probantibus. ¶ Ad effectum enim † vacationis probatur obitus per testes, de fama de- 1 ponentes, cum de modico agatur præiudicio, quia si is, per cuius obitum beneficium dicitur vacare, adhuc viuit, poterit, cum primum venerit, beneficium recuperare, *vt per Mohed. decis. 7. tractabatur in caussa Maioricen.* Et † 2 Rotam contentari probatione obitus per publicam vocem, & famam, testatur Put. *decis. 266. in vna Vergellen. in fin. lib. 3.* ¶ Si vero agatur ad effectum reseruationis, quia beneficium, † de quo agitur, tanquam vacans in mense a- 3 postolico sit reseruatum, tunc Domini dixerunt, gratiam Gundisalui non esse sufficienter iustificatā. ¶ Nam ad istum effectum non sufficit semiplena probatio per publicam vocem, & famam, sed requiritur plena, & concludens, tum † quia agitur de præiudicio ordinarii, vel al- 4 terius prætendentis, collationem beneficii ad se spectare, tum quia tempus obitus, hoc est mensis apostolicus, est fundamentum intentionis impetrantis, *vt per Put. d. decis. 266.* & fuit tentum superioribus diebus in vna Elnon. Sacristiæ coram R. D. Lancellotto. ¶ Quantum ad secundam partem de valore Domini habuerunt illum pro sufficienter probato ex septimo, & octauo testibus, & etiam sextus non displicebat, cum videatur idem sentire vtendo verbis idem fere significantibus. ¶ Et maxime concurrente † confessione Nuntii, quę etiam si non esset 5 in forma probante, aliquid tamen adminiculatur, cum in hac materia sufficiat probatio minus plena, *Ægid. decis. 275.* ¶ Circa tertiam partem de habilitatibus, nihil dictum. ¶ Quia pro parte Petri non informabatur.

CANTVCCII.

Amerin. domus. Veneris, 15. Martii. 1577.

SVMMARIA.

1 *Saluiano interdicto agere possunt heredes heredis.*

Amplia etiam si heres adeundo cesserit iura sibi competentia in illa hereditate patri suo. nu. 2.

3 *Cessio iuris sibi in hereditate competentis non valet sine aditione præambula.*

4 *Hereditas adita non dicitur amplius hereditas, sed patrimonium.*

5 *Heredis appellatione non solum primi, sed etiam vlteriores heredes in infinitum comprehenduntur.*

Quod procedit etiam in cōditionibus, & in his, quæ sunt stricti iuris. num. 6.

Imo etiam proprie, & vere veniunt. nu. 7.

Sed

Sed contra num. 11. solu. vt num. 12.

8 *Libellus sustinetur, in quo quis dixerit se heredem Titii, & non fuerit immediate, sed mediante persona alterius.*

Imo etiam si heres heredis non proprie, sed large, & improprie diceretur heres defuncti. nu. 9.

10 *Heredis verbum debet impropriari ad sustinendum intentionem libellantis.*

11 *Heres heredis, an recte dicat in libello se heredem defuncti. Quod sic, cum num. seq.*

12 *Intellectus ad l. amitæ. C. commu. de succes. quo casu procedat.*

13 *Superuenientia iuris ex caussa de preterito conualidat iudicium: secus si ex caussa de futuro. & nu. 17.*

14 *Filius admittitur ad reuocandam alienationem aduentitiorum aperte factam.*

15 *Præscriptio filiofamilias non currit in aduentitiis.*

16 *Filius exsistens in potestate patris non potest reuocare alienationem aduentitiorum a patre factam.*

17 *Ius superueniens ex caussa de futuro lite pendente non conualidat iudicium.*

Fallit de iure canonico. nu. 18.

Item fallit in exercitio actionis superueniente. nu. 19.

20 *Proprietas actionis in aduentitiis acquiritur filio, exercitium vero spectat ad patrem, si habet vsumfructum. & quare. nu. seq.*

21 *Pater in aduentitiis filii ratione vsusfructus est legitimus administrator.*

22 *Vsusfructus bonorum maternorum spectat ad patrem.*

Decisio XLVII.

Dubitaui die Veneris, 15. Martii, 1577. In caussa Amerin. domus, *an in casu, de quo agitur, Ascanius, & fratres de Moriconibus vigore instrumenti dotis & hypothecæ Hortensiæ eorum auiæ maternæ potuerint tanquam heredes d. Hortensiæ, mediante persona Claudiæ eorum matris, viuente Hieronymo patre Claudiæ, agere vtili Saluiano interdicto, ita vt a sententia lata contra d. Hi... onymum, & Ægidium non licuerit appellare?* ¶ Fuit conclusum affirmatiue ad fauorem eorundem Ascanii, & fratrũ quo ad vtrumque caput, eos scilicet potuisse agere † vtili Saluiano interdicto, tam veluti heredes Hortensiæ, quam etiam viuente Hieronymo, ita vt a sententia Maceraten. non licuerit appellare. ¶ Circa primum caput penes Dominos nulla fuit dubitatio, quin Ascanius, & fratres potuerint agere † tanquam heredes Hortensiæ eorum auiæ maternæ mediante persona Claudiæ eorum matris: licet enim Claudia adiuerit hereditatem Hortensiæ eius matris, cedendo Hieronymo eius patri iura sibi in hereditate materna competentia, cum † alias cessio non valuisset sine aditione preambula, *l. si auia. C. de iure deliber. l. illud. ff. de acquirenda hereditat. not. in l. egerit. eodem tit. Corne. consil. 52. num. 9. versic. item constat, & num. seq. libr. 2. Castrens. in l. pactum, quod dotale. num. 8. versic. sed etiam non. C. de collat. Socin. alios allegans consil. 147. num. 7. versi. secundus effectus, & num. 8. lib. 1. Crauet. consil. 200. num. 1.* & † propterea ex hac aditione Claudiæ erat confusum patrimonium, nec dicebatur amplius hereditas Hortensiæ, sed Claudiæ, *l. sed si plures. §. Titio impuberi. cum concord. ff. de vulg. & pup.* nihilominus ex hoc non tollitur, quin Ascanius, & fratres dicantur, & sint heredes Hortensiæ, & tanquam tales potuerint agere, cum † heres heredis, sit etiam heres defuncti, & appellatione heredis non solum primi, sed etiam vlteriores in infinitum comprehendantur heredes, *l. fin. C. de hered. instit. l. si quis filium. §. fin. ff. de acquiren. hered. l. heredis appellatio. l. sciendum. & l. heredis appellatione. ff. de regu. iur. l. qui per successionem. ff. de regul. iur. cum similibus.* ¶ Idque † procedit etiam in conditionibus, & in his, quæ sunt stricti iuris, *Aretin. in l. paterfamilias. ad fin. & ibi Ias. nu. 4. ff. de vulg. & pup. Dec. in d. l. qui per successionem. num. 1. & ibi Cagnol. num. 4. Tiraquel late de retract. conuent. §. 1. glos. 6. num. 20. & le mort saysit. part. 2. declarationes. nu. 10. & 11.* Imo † etiam proprie, *& vers. vt per Bald. in d. l. fin. q. 21. num. 41. Castr. consil. 45. in fin. lib. 2. Corn. in l. amitæ. prope fin. C. commun. de success. Tiraq. d. gl. 6. nu. 21. & d. declarat. 5. num. 12. Alciat. in d. l. heredis appellatio. in prin. & ibi latius Rebuff. in fine, pag. 449. in verbo continetur. Ias. in l. filiusfamilias. §. diui. in 1. lect. nu. 110. in fin. & in 2. lect. num. 149. ff. de leg. 1. & latius idem Ias.* iuribus & rationibus hanc sententiam comprobans, & ad contraria respondens *in d. l. si quis filium, §. fi. nu. 6. v. q. ad. 14* Et † in terminis nostris, vt quando quis in libello dixerit se heredem Titii, & non fuit immediate eius heres, sed mediante persona alterius, sublineatur libellus, voluerunt Dyn. Bart. & alii, & præcipue Ias. *num. 3. & 4. in d. l. si quis filium. §. fin. Cyn. Bart. & alii in l. fin. & maxime Alex. num. 3. vbi de communi. C. de hered. instit. Corn. in d. l. amitæ. C. commun. de succes. Tiraq. d. gl. 6. num. 21. in fin. Ias. alios citans in dict. l. paterfamilias. num. 3.* ¶ Imo etiam † si heres heredis non proprie, sed large, & improprie diceretur heres defuncti, *vt voluit Aretin. in l. final. §. fin. in vltimo not. ff. de vulgar. & pupil. Dec. in d. l. qui per successionem. num. 3. & ibi Cagnol. num. 10. in fin. & seq. Gomez. in §. pœnales. num. 23. versic. & licet heres. Instit. de actio.* nihilominus † ad sustinendam intentionem libellantis verbum, heredis, debet impropriari, *vt per Ias. in d. l. si quis filium. §. fin. num. 4. ad trad. per Bart. & alios in l. sed & si possessori. §. item si iurauero. per illum text. ff. de iureiur.* ¶ Et quamuis contra præmissa, nempe heredem heredis non recte dicere in libello, se heredem defuncti, teneant Cuman. *in d. l. paterfamilias. in fin. & Fulgos. in d. l. final. nu. 2. post med. vers. tamen est contra. C. de hered. inst. per text. in d. l. amitæ.* tamen respondetur *secundum Corn. ibi, & Alex. in d. l. final. num. 3. in fin. & in d. l. paterfamilias. num. 3. vers. sed Raphael. & ibi Ias. num. 4. vers. sed in contrarium. d. l. amitæ.* procedere, † quando filii fuerunt heredes amitæ, & nepos qui petebat, dicebat se immediate heredem amitæ, & sic petebat suo proprio, vt patet ex illis verbis, *tuo nomine non recte petis.* ¶ Quantum ad secundum caput, *an Ascanius, & fratres potuerint agere viuente Hieronymo patre Claudiæ?* Domini omisso fundamento vergentiæ Hieronymi ad inopiam, quod sibi non placuit, tenuerunt, illos potuisse agere, tum ex eo, quod propter obitum Hieronymi ante sententiam Maceraten. & sic lite pendente superuenit † eis ius ex caussa de præterito, quæ superuenientia iudicium cõualidauit, & profuit eis ad obtinendam dictam sententiam, *l. si rem. §. fina. & ibi glos. Odofred. Albert. Bar. Bald. Castr. Salyc. Aretin. & alii. ff. de pignor. actio. Corn. consil. 288. num. 19. lib. 3. Capyc. decis. 16. num. 6. vers. sed de hoc. Ruin. consil. 12. nu. 8. lib. 4. cum aliis cumulatis per Ant. Gabriel. lib. 2. de iudic. conclus. 2. in princ.* ¶ Tum † etiam ex eo, quia filius admittitur ad reuocandum alienationem aduentitiorum a patre factam, *Bald. in l. fin. §. in computatione. nu. 7. versic. vnde tunc est remedium. & ibi Corn. num. 6. vers. sed tunc cautela est. C. de iure deliberan. Ias. consil. 56. col. 3. versic. confirmatur per illud. lib. 3. Fabian. in auth. non firma. num. 204. in fin. C. de inoff. testam. Paris. in c. 1. nu. 24. de prescri. latissime Pinel. iuribus & rationibus opinionem istam confirmans in l. 1. par. 3. num. 74. in auth. nisi tricennale. num. 44. & 45. C. de bon. mater. pulcre Didac. var. resol. lib. 1. c. 8. nu. 6. vers. est, & alia, ibi, ex hoc tamen.* ¶ Verum aliqui ex Dominis existimabant, hoc vltimum fundamentum nõ transire sine difficultate: quia † lex filiofamilias in aduentitiis denegat ius agendi, & ideo non currit ei præscriptio, *d. auth. nisi tricennale. C. de bon. mater. & in l. 1. in fin. C. de annal. excep.* quæ iura ita intelligunt Bart. Bald. & alii relati per eundem Pinel. *in d. auth. nisi tricennale. sub num. 42. & sub num. 44.* qui Doct. communiter videntur sentire, filium, † dum in patris potestate exsistit, non posse reuocare alienationem aduentitiorum a patre factã. Et in specie

tradit Bart. *in l. si constante. num. 63. & ibi Crot. in 2. lect. nu. 118. cum sequent. ff. solut. matrim. Bellon. consil. 24. num. 5. & cap. 1. de pact. num. 214.* ¶ Attamen Domini fuerant concordes circa fundamentum superuenientię iuris ex caussa de præterito. ¶ Nec quicquam esset, si diceretur, nos esse potius in superuenientia iuris, lite pendente ex caussa de futuro, quæ † superuenientia non conualidat iudicium, *l. non potest. & ibi Bart. Bald. Angel. Castr. & alii ff. de iudic. cum aliis adductis per Anton. Gabriel. lib. 2. de iudic. conclus. 3. in princ.* Idque in casu nostro ex eo videtur colligi, quod post litem contestatam superuenerit Ascanio, & fratribus per obitum Hieronymi exercitiū actionis competentis Claudiæ eorum matri. ¶ Quia vltra, quod † de iure canonico non habet locum prędicta conclusio, *vt per eundem Gabriel. post alios d. conclu. 3. num. 20.* limitatur etiam non procedere, quando tempore litis contestatæ † non deficiebat actio, sed exercitium tantum: tunc enim potest exercitium superuenire lite pendente, & conualidare iudicium, & prodesse, vt sequatur sententia, *vt per Bald. in l. per diuersas. q. 13. num. 17. ad fin. C. mand. per l. si rem. ff. de pignora. actio. sequitur Imol. in l. si Titius. num. 2. prope fin. versic. item secundum Bald. præfata vera. & ibi Claud. de Seisel. num. 11. circa med. vers. prædicta omnia ff. de verbor. obligat. addentes id melius probari in l. si autem. §. 1. ff. de rei vind. hoc idem voluit Ang. in l. atem videndum. §. si quis cum petatur. num. 4. ff. de peti. hered. Castr. in l. non potest. num. 8. ff. de iud. Gabriel d. conclus. 3. num. 11.* ¶ Et non est dubium in casu nostro proprietatem actionis competiisse Claudiæ in bonis maternis, licet exercitium spectauerit ad Hieronymum, cum † hodie in aduentitiis proprietas actionis acquiratur filio, exercitium vero pertinet ad patrem si habet vsumfructum. ¶ Et ratio est, † quia pater, ratione vsusfructus est legitimus administrator, *ita Bar. in l. si longius. §. si filius. num. 3. & ibi Angel. num. 5. in fin. Castren. num. 2. prope finem. versic. hodie vero. & ibi Iacob. de sancto Georg. num. 7. post med. eod. vers. hodie vero. ff. de iud. idem Castr. in d. authen. nisi tricennale. in princip. Corn. in l. fin. §. in computatione. sub num. 6. C. de iur. delib. Bellon. consil. 24. num. 4.* ¶ Et probatur secundum eos *in l. 1. C. de bon. mater. & in l. fin. §. vbi autem in vnum. C. de bon. quæ liber. & in l. 1. in fin. Cod. de ann. poss.* ¶ Vnde cum ab initio ante litem contestatam competierit Claudiæ actio in bonis maternis, quæ transiuit in Ascanium, & fratres eius filios, & heredes, & postea lite pendente, eis per obitum Hieronymi superuenerit exercitium actionis, quod ab eius vita erat impeditum, ex quo vsusfructus † dictorum bonorum maternorum ad eum in eius vita spectabat, *l. 1. C. de bon. mater.* sequitur, ex tali superuenientia iudicium conualidatum fuisse, & sententiam in eo recte latam esse. ¶ Non obstant, deducta pro parte heredum Ægidii: ex iis enim multa sunt extra punctum, quale est etiam illud, quod dicitur de renuntiatione Claudiæ, & propterea responsione non indiget. ¶ Quæ vero punctum attingunt, ex præmissis tolluntur.

(Margin numbers: 17, 18, 19, 20, 21, 22)

CANTVCCII.

Portuen. restitutionis in integrum. Lunæ, 4. Februar. 1577.

SVMMARIA.

1. *Arbitrarium est iudici cognoscere, an quis sit pauper, vel ne. ex communi.*
   Intellige tamen, vt nu. seq.
3. *Pauper is dicitur, cuius facultates pro solutione eius debiti non sufficiunt.*
4. *Paupertas ad aliquid considerata, semper ad illud est metienda.*
5. *Pauper an aliquis sit, inspicitur fructus, & non valor bonorum.*
6. *Bart. in l. si quis bonis. ff. de cessio. bon. loquens de paupertate, quomodo intelligatur. & nu. seq.*
7. *Dispositio l. qui bonis ff. de cessio. bon. quo casu loquatur.*
8. *Debitor, qui bonis cessit, in quæsitis post cessionem non tenetur, nisi in quantum facere potest: secus in ante quæsitis. & num. seq.*
9. *Debitor omnia bona quæsita ante cessionem debet dare creditoribus etiam si nudus remaneret.*
10. *Maritus habens possessionem, vel palatium magni valoris, sed modici redditus, cogitur vendere, & satisfacere mulieri de dote, & residuum pretii in rem maioris redditus conuertere.*
11. *Alimenta de annuo redditu præstari debent, non de valore bonorum, quorum proprietas pro eis præstandis non debet vendi.*
   Intellige tamen, & limita, vt nu. seq.

DECISIO XLVIII.

Conclusum fuit negatiue nō constare de tali paupertate Illustr. D. Hieronymi, vt fructus, & expensæ debeant in fine litis reseruari. Quamuis enim communior, & verior sit opinio, vt diiudicatio qualitatis paupertatis, an † quis sit pauper, vel ne, arbitrio iudicis relinquatur, *Bar. in l. si constante. num. 14. quem ceteri sequuntur. ff. solu. mat. glos. & Doct. omnes in auth. præterea. C. vnde vir. & vx. Didac. alios citans, & de communi attestans, libr. 2. var. resol. c. 6. nu. 8. Menoch. multo plures cumulans, & magis communem asserens, de arbitr. cas. 67. nu. 7. hoc idem asseuerat Abb. consil. 69. num. 4.* Nihilominus id intelligitur, † vbi agitur de paupertate simpliciter, & absolute: at secus, quando respectu alicuius certi, & determinati effectus, vt puta respectu alicuius debiti soluendi, prout in casu nostro: tunc enim † is dicitur pauper, cuius facultates pro solutione illius debiti non sufficiunt, *ita Bal. in d. auth. præterea. nu. 4. motus ex §. sed neque, in auth. de fideiussor. & l. nam is. ff. de dol. mal. & Bald. sequitur ibi Salyc. q. 4. & Fabian. de Pep. num. 74.* subdens, quod quotiescunque quæritur de paupertate respectiue ad aliquid, semper † metimur paupertatem respectiue ad illud, *Ias. in d. l. si constante. num. 145. versic. sicut etiam. & Abb. d. cons. 69. num. 6.* ¶ Vnde cum in casu nostro non agatur de paupertate D. Hieronymi simpliciter, & absolute, ita vt habenda sit ratio nobilitatis, & conditionis ipsius, & per consequens habeat locum arbitrium iudicis, sed specialiter respectu certi & determinati effectus, hoc est, respectu solutionis mille scutorum ratione fructuum, & expensarum debitorum, cumque idem D. Hieronymus absq; dubio tot habeat in bonis, & debitum istud soluere possit, cōsequens fit, eum ad hunc specialem, & certum effectum pauperem minime censendum esse. ¶ Non obstat, quod D. Hieronymus non teneatur vendere, vel dare in solutum partem aliquā tenutæ Carlottæ. ¶ Quia ad † dignoscendum, an aliquis sit pauper, inspicitur fructus, & nō valor bonorum, *Bart. in l. qui bonis. per illum text. ff. de cess. bonor. sequitur Ias. in d. l. si constante. num. 149. in fin. Natt. consil. 590. num. 14. in fin. lib. 3.* ¶ Nam respondetur, Bart. non loqui respectu dignoscendi † qualitatem paupertatis, sed respectu exigendi aliquem debitorem in quātum facere potest, quo casu (inquit) inspiciendum esse quantum ex eius patrimonii fructibus redigi potest, nō quantum ex venditione rerum redigeretur. Et † tex. *in d. l. qui bonis.* in quo doctrina Bart. fundatur, non facit ad propositum, quia loquitur de bonis quæsitis post cessionem, in quibus iura magis fauent ei, qui cessit bonis, vt non teneatur, nisi in quantum facere potest: at † secus in bonis quæsitis ante cessionem, in quibus iura fauent creditoribus, *vt patet tot. tit. de cess. bonor.* Ita illum text. intelligit Imol. *in l. si maritus in id. nu. 2. in fin. vers. nec obst. quem sequitur ibi Alex. num. 4. vers. Imola vero dicit se putare ff. solu. matrim. idem Alexand. in l. si maritum. col. vlt. prope fi. vers. ad l. qui bonis. ff. eod. tit.* vbi etiam subdit, debitorem bona quæsita ante cessionem debere † omnia dare creditoribus, etiam si nudus remaneret, *arg. l. penul. & ibi not. ff. de cess. bonor. sequitur etiam Campeg. de dot. parte 3. quæst. 239. sub num. 2.*

(Margin numbers: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9)

¶ Et

¶ Et facit pro hac opinione, quod dicunt Doct. de marito habente possessionem, vel turrim, vel palatium † magni valoris, sed modici redditus, quod cogitur vendere, & ex pretio satisfacere mulieri, restituendo ei integram dotem, & consulere sibi conuertendo residuum pretii in rem maioris redditus, *ita Ang. in d.l. si maritus in id. num. 1. versic. & si vir haberet. & ibi Imol. num. 2. versic. secundo adde per text. in l. qui potest. ff. de reg. iur. & latius ibi Alex. in d.l. maritum. col. vlt. prope fi. versic. sed quid si maritus. hoc idem post Nicol. de Neapol. voluit Bald. in l. 2. nu. 2. C. quod cum eo. & in l. quod nomine. ad fi. ff. de condi. indeb. & in l. fi. num. 6. C. qui bon. ceder. poss. Campeg. d.q. 239. nu. 2.* ¶ Nec obstat simile de alimentis, in quibus consideratur redditus annuus, non valor bonorum, quorum † proprietas non debet vendi pro alimentis præstandis, *l. Imperator. in fi. & ibi Doct. ff. ad Trebellian. Bart. in l. penult. in princip. ff. de adimen. lega. Angel. in l. 1. in fine. C. de leg. Bald. consil. 30. lib. 2. Angel. in l. qui bonis. ff. de cessio. bonor. & in l. Nesennius. §. final. & ibi Imol. ff. de re indicat. Alexand. consil. 200. num. 7. lib. 1. Dec. in l. diuus Pius. ad fi. ff. de reg. iur. Crauet. consil. 199. nu. 11. Roland. consil. 22. num. 21. lib. 1. cum simil.* ¶ Quia respondetur, id † procedere in alimentis debitis titulo lucratiuo: at secus in debitis ex caussa onerosa, cum lucri, & damni diuersa sit ratio, *l. final. C. de codicil.* Et secundo casu procedit regula *l. qui potest. ff. de reg. iur.* & ita ad obiectum respondendo declarat Alexand. *in d.l. maritum. ad fin. & in d.l. si maritus. num. 4. prope fin. versic. sed ad ista. & Campeg. d.q. 239. in fin.* ¶ Ad alia quæ allegantur pro parte D. Hieronymi, non est opus respondere, cum ex præmissis sufficiens pateat illis responsio.

(Margin numbers: 10, 11, 12)

CANTVCCII.

Roman. palatii. Die Veneris, 8. Martii. 1577.

SVMMARIA.

1 *Prohibitio expressa testatoris debet attendi.*
2 *Prohibitio expressa, & absoluta non dicitur, in qua in aliquo casu necessitatis alienatio permittitur.*
3 *Præscribi posse quæ absolute prohibentur alienari, differt, ab eo, quod non possint præscribi, quæ non absolute, sed cum certa solemnitate prohibentur alienari.*
4 *Dispositio l. fi. §. fi. de leg. 2. quod non habeat locum stante expressa prohibitione testatoris, an sit communiter recepta. Quod sic. nu. seq. & nu. 7. & 8.*
Quæ est de iure vera, & tenenda. nu. 9.
Imo eam receptiorem aliqui tenent, & in iudicando, & consulendo ab ea non esse recedendum. nu. 6.
10 *Prohibitio expressa testatoris alienandi reddit alienationem ipso iure nullam ab initio, impedit translationem dominii, & repellit alienantem tanquam indignum a reuocatione rei alienatæ: in tacita hæc omnia cessant, cum nu. seq. ex communi. & nu. 12.*
13 *Expressa magis operantur, quam tacita. & nu. 16.*
Limita in aliquibus casibus. nu. 14.
15 *Tacitum & expressum se habent tanquam excidentia, & excessa.*
16 *Expressum magis operatur, quam tacitum ad effectum annullandi actum ex communi.*
17 *Prohibitio alienationis tam legis, quam hominis operatur, vt alienatio omnino censeatur prohibita etiam in casibus a iure alias permissis.*
18 *Caussa duplex prohibitiua vincit vnam tantum permissiuam.*
19 *Ignorantia, qua nititur dispositio l. final. §. final. de leg. 2. est vnica, & simplex caussa permissiua alienandi bona subiecta restitutioni.*
20 *Ratio iustæ ignorantiæ, in qua fundatur dispositio l. fi. §. fi. de leg. 2. non est tantæ efficaciæ, vt possit operari effectum translationis dominii, quam expressa prohibitio ab initio impediuit.*
21 *Actus a principio validus facilius conseruatur, quam de nouo conualidetur actus ab initio nullus.*
22 *Ignorantia operatur cōseruationem actus ab initio validi, non autem conualidationem actus a principio inualidi.*
23 *Dispositio l. final. §. fi. de leg. 2. non habet locum in fideicōmisso puro. ex veriori, & communiori.*
24 *Mulier si iurat non alienare fundum dotalem, duplex concurrit prohibitio, legis scilicet & hominis.*
25 *Alienatio etiam iurata facta contra duplicem prohibitionem, scilicet legis, & hominis, non valet. ex communi.*
Limita in ignorante iuramentum de non alienando. num. 26.
Declara tamen, vt nu. seq. & 28.
27 *Emens rem dotalem facit contractum a iure prohibitum.*
28 *Mulier si dolose taceat iuramentum de non alienando caussa decipiendi emtorem, valet alienatio: secus si ex simplicitate. & nu. seq.*
29 *Simplicitas in muliere præsumitur, nisi contrarium probetur.*
30 *Permissio duplex tollit duplicem prohibitionem.*
31 *Alienari possunt bona fideicommisso subiecta ex caussa dotis, etiam interueniente expressa prohibitione alienationis.*
32 *Testator in quacunque eius generali prohibitione alienationis non præsumitur cogitasse de caussa dotis specialiter a lege in hoc priuilegiata.*
Imo nec specialiter, nec in indiuiduo potest prohibere alienationem ex caussa dotis. nu. 33.
34 *Fideicommisso conditionali subiecta non sunt a lege alienari prohibita.*
35 *Prohibitio legis cessat in fideicommisso conditionali.*
Declara, vt nu. 38. & 39.
36 *Alienatio fideicommissi conditionalis non prohibetur a lege, nec etiam tacite, sed solum datur consilium, ne fiat alienatio.*
37 *Prohibitio testatoris expressa facit cessare tacitam legis prouenientem ex præsumta mente testatoris.*
Declara, vt nu. 44. & seq.
39 *Alienatio fideicommissi conditionalis facta pendente cōditione in præiudicium fideicommissarii, vt irreuocabiliter valeat, prohibita est a lege.*
Imo simpliciter pendente conditione facta alienatio prohibetur a lege. nu. 40.
41 *Alienatio fideicommissi conditionalis est contra tacitam legis prohibitionem.*
42 *Consilium legis de non alienando innuit tacitam eius voluntatem.*
43 *Prohibitio legis de non alienando in dubio intelligenda est de expressa.*
44 *Tacitum illud cessare dicitur, quod sub expresso continetur, non alias. & nu. seq.*
45 *Prohibitio tacita alienationis fideicommissi conditionalis subintelligitur a lege, etiam deficiente expressa prohibitione testatoris.*
46 *Expressum non facit cessare tacitum, quando in tacito eadem est ratio, quæ in expresso.*
47 *Prouisio hominis nō facit cessare legis prouisionem, quādo prouisio hominis idem per omnia continet, quod legis prouisio.*
48 *Pretium in vniuersalibus succedit loco rei venditæ, etiā stante expressa prohibitione testatoris.*
49 *Ratio expressa legis est attendenda, & ab ea non discedendum.*
50 *Alienans ignoranter rem subiectam fideicommisso conditionali, excusatur a pœna priuationis. & num. 52. 53. & 54.*
51 *Heres si alienat fideicommissum conditionale pendente conditione, alius statim vocatur, & fideicommissum efficitur purum.*

52 *Heres scienter alienans fideicommissum, incidit statim in pœnam privationis: secus si ignoranter. n. 54.*

53 *Fideicommisso locus fit ob non parisionem siue cötrauentionem heredis.*

54 *Alienatio facta ab herede ignorante fideicommissum est nulla, licet excusetur a pœna privationis.*

55 *Alienatio, de qua in l. final. §. final. de leg. 2. quod habeat locü etiam in fideicommisso universali puro, etiam ab initio est nulla.*

56 *Dispositio l. fi. §. fi. de leg. 2. non procedit in fideicommisso universali puro, ex magis communi.*

Item an procedat in legato, siue fideicommisso particulari, est quæstio valde difficilis, ita vt modo affirmativam, modo negativam Doct. teneant. nu. 57. & seq.

Item non habet locum, quando expressa testatoris prohibitio interuenit.

Item an procedat in fideicommisso relicto, vt permaneat in familia. nu. 61.

DECISIO XLIX.

IN caussa Roman. palatii die Ven. 8. Martii, 1577. proposito a me dubio, *an dispositio l. final. §. fin. ff. de legat. 2. habeat locum in casu, & ad effectum, de quo agitur, stante testamento Gasparis senioris?* Et præsupposita (sine veri præiudicio) ignorantia tam Quirini venditoris, quam Vortii emtoris, Domini materiam in quatuor distinxerunt difficultates. ¶ Prima fuit, *an simus in expressa prohibitione.* ¶ Secunda, *an dispositio d. §. fi. habeat locü, quando res, quæ subiacent restitutioni sub conditione, sint expresse a testatore alienari prohibitæ.* ¶ Tertia, *an cesset in fideicömisso particulari.* ¶ Quarta, *an in fideicommisso particulari habente caussam perpetuam, nempe, vt remaneat in familia.* ¶ Quoad primam difficultatem Domini absq; dubio firmarunt, nos esse in expressa testatoris † prohibitione, vt patet ex verbis testamenti ibi, *item prohibuit dictis Dominis Quirino & Horatio, & eorum descendentibus alienationem domus &c.* ¶ Nec obstat, quod exemplo dicitur, testatorem in casu necessariæ alienationis non prohibuisse illä simpliciter, sed sine certa solemnitate, nempe, † vt prius deberent requiri illi de familia, si vellent emere, quo casu non dicitur expressa, & absoluta prohibitio, *Abb. in c. cum non liceat. nu. 7. vers. licet possit responderi. de præsc. Soc. consil. 266. nu. 24. vers. amplius etiam sciendum est. lib. 2. Crot. in l. filiusfamilias. §. divi. nu. 136. versic. tenendo tamen, cum aliis congestis per Gabriel. lib. 5. tit. de præscr. concl. 13. nu. 19.* Nam Domini dixerunt hanc doctr. Abb. ad rem nostram nihil facere, quia licet † aliud sit posse præscribi, quæ absolute prohibentur alienari, & aliud non posse præscribi, quæ non absolute, sed cum certa solemnitate prohibentur alienari, tamen Domini non viderunt quid inde ad casum nostrü inferatur. ¶ Quantum ad secüdam difficultatem duplex in ea adhibita fuit inspectio. Vna, *an † opinio Castr. & aliorum tenentium, dispositionem d. §. fin. non habere locum stante expressa prohibitione testatoris, sit communiter recepta?* Altera fuit inspectio, *an d. opinio sit de iure vera, & tenenda?* ¶ Circa primam inspectionem Domini sine difficultate firmarunt, Castr. opinionem nedum communem, † sed receptissimam esse. Ita namq; voluerunt Castr. *in d. §. fi. in fi. & clarius in cons. decisiuo 16. alias 247. nu. 5. ante med. vers. sed & alia responsio. lib. 1. Barb. cons. 14. ad fi. lib. 3. Corn. cons. 294. nu. 5. lib. 3. Capr. cons. 93. nu. 7. in fin. & num. 8. Soc. consil. 49. num. 13. & 14. lib. 1. consil. 75. nu. 17. eo. lib. & consil. 123. num. 4. lib. 3. Dec. consil. 38. num. 4. prope fin. vers. quamuis etiam. Ruin. consil. 111. in fin. consil. 123. num. 12. versic. vel quando bona. consil. 147. num. 14. & consil. 150. num. 8. versic. quarto hoc etiam. lib. 2. & consil. 161. nu. 73. versic. ex quibus infert. lib. 4. Grat. consil. 91. num. 14. & 15. lib. 1. Curt. iun. consil. 88. num. 6. Rimin. iun. consil. 23. nu. 324. cum seq. latissime Roland. consil. 81. nu. 17. cum seq. vsque ad fin. consilii, lib. 2. Ioan. Dilect. de art. testan. tit. 8. caut. 9. num. 2. Tiraq. de ll. connub. gl. 7. num. 57. Decis. Pedemont. 73. in fin. plene Alexand. in l. quidam testamento. §. fin. num. 2. post med. & num. 3. ff. ad Trebellian. idem Alexand. in l. Marcellus. §. res quæ. num. 5. & ibi Claud. num. 4. versic. item circa quartam. ff. eod. tit. ad Trebellian. Ias. in d. §. divi. in secunda lectura, num. 100. versic. confirmo. & ibi Ripa num. 11. & num. 45. in fine. Claud. num. 12. Ambros. de Opizon. num. 22. circa med. versic. hoc idem vult. & num. 23. & Bologuet. num. 80. & 81.* Et † hanc 6 esse receptiorem opinionem inquit Alciat. *in d. l. fin. §. fin. num. 7.* & ab ea in consulendo, & iudicando minime recedendum, fatetur Soc. *d. §. res quæ. nu. 10. in fin.* Et quamuis contrarium in stricta disputatione senserit idem Soci. *d. nu. 10.* & contrariam sententiam expresse firmauerit Alciat. *in d. §. final. num. 6. versic. sed quid si testator. & in d. §. diui. num. 23. versic. quo fit, & latius ibi Ruin. num. 55. ante med. versic. nec obst. idem Ruin. in d. §. res quæ. num. 5. versic. idem dum quarto. & consil. 89. num. 38. consil. 109. num. 22. & latissime consil. 118. per tot. lib. 2.* nihilominus negari † nö 7 potest, quin prior opinio sit magis communiter recepta, imo dici potest eam, præsertim in casu nostro, contradictore carere. Soc. enim *in d. §. res quæ.* sentit, posse a communi solum in via disputatiua recedi, non † autem in via 8 consultiua, & decisiua, in qua ipse semper communem amplexus est, *vt patet in prædlegatis eius consiliis.* Ruin. fuit sibimet contrarius, ideoque in eius auctoritate non debet vis fieri. Alciat. vero *in d. §. fin. num. 6. & 7.* distinguit inter prohibitionem simplicem, & habentem caussam perpetuam, puta vt bona in familia conseruentur, vt in casu nostro accidit, & primo casu impugnat communem, in secundo illam sequitur. ¶ Quantum ad secundam inspectionem Domini dixerunt † communem opinio- 9 nem de iure veram, & tenendam esse. ¶ Primo, quia expressa testatoris prohibitio alienandi est fortior, & magis operatur, quam tacita: † expressa enim reddit alie- 10 nationem ipso iure nullam ab initio, impedit translationem dominii, & repellit alienantem tanquam indignum a reuocatione rei alienatæ. In tacita hæc omnia cessant, 11 vt per gloss. communiter approbatam *in l. cum pater. §. libertis. in gloss. 2. & ibi Doct. & maxime Castr. num. 4. ff. de leg. 2. idem Castr. in l. peto. §. fratre. nu. 2. circa med. ff. eod. tit. Bart. in d. §. diui. num. 6. versic. certe. & ibi Castr. nu. 7. versic. interdum. Claud. num. 12. Ias. in 1. lect. num. 66. & in 2. num. 100. Rip. num. 47. Crot. num. 32. Ferdinan. Loaz. num. 114. Roder. Suar. alleg. 3. num. 7. Gomez. in ll. Tauri. in l. 40. num. 88. Ruin. consil. 23. num. 13. lib. 5. Tiraquell. alios citans de ll. connub. glos. 7. num. 57.* ¶ Et hanc esse † communem 12 fatentur Gomez. *dict. num. 88. Loaz. d. § diui. numero 114. Ias. prima lectur. num. 66. & omnes eam sequi asserit ibi Soc. iun. num. 91.* quicquid ipse in contrarium sentiat. ¶ Et comprobatur hæc conclusio ex quamplurimis exemplis aperte ostendentibus, † expressa fortiora esse, & magis 13 operari, quam tacita, cumulatis per Tiraquel. *d. glos. 7. nu. 49. vsque ad 81. Curt. iun. in l. cum quid. num. 15. & ibi Ias. in 2. lect. num. 9. vsque ad 16. ff. si cert. pet. Et Euerard. in loco ab expresso ad tacitum, circa med. versic. ne tamen decipiaris.* Et licet plures sint etiam casus, † in quibus taciti, 14 & expressi eadem sit virtus, *vt per Doct. & præcipue Ias. in d. l. cum quid, & latius Euerardum vbi sup. in princ. vsq; ad med.* Et † propterea tacitum, & expressum se inuicem ha- 15 beant tanquam excedentia, & excessa, *vt inquit idem Euerard. vbi sup. post med.* nihilominus Doct. in hac materia certas tradunt doctrinas, & conclusiones, inter quas adest illa, quæ est communiter recepta, quod ad effectum † annullandi actum est efficacius, & magis operatur ex- 16 pressum quam tacitum, *l. nonnunquam. ff. de cond. & dem. l. expressa. ff. de reg. iur. Doct. in l. ex diuerso. §. si in iudicio, & præcipue Imol. col. 1. vers. item non ob. quod taciti & expressi. & Rom. nu. 7. ff. sol. matr. Dec. in d. l. expressa. nu. 2. 3. & 4. & ibi Cagnol. num. 1. & 2. Alex. in d. l. cum quid. nu. 9. in fi. Rimin. num. 11. vers. & in quantum. Curt. iun. nu. 15. vers. septimus*

Marginal numbers in left column: 1 (prohibitione), 2 (nempe), 3 (Abb.), 4 (inspectio), 5 (Castr.).

inus casus, & Iaʃ. in 1. lect. nu. 6. in 3. limitat. & in 2. lectura, nu. 17. Alex. conʃil. 59. nu. 15. lib. 3. Et non eʃt dubium, in caʃu noʃtro expreʃʃam teʃtatoris prohibitionem cõliderari ad effectum annullãdi alienationem. Merito, &c. Secundo pro communiori opinione adducitur ratio illa, quia 17 vbi concurrit duplex prohibitio † alienationis tam legis, quam hominis, tunc alienatio eʃt omnino prohibita etiam in caʃibus alias a iure permiʃʃis, *iuxta §. ʃanctiʃʃimas, in Auth. de alienat. & emphyt.* qui quidem concurʃus in iure noʃtro multum, & in multis caʃib. operatur, *vt per Rolan. d. conʃil. 81. nu. 18. 19. 20. & 21.* Et huius concluʃionis 18 ratio eʃt, quod † duplex cauʃʃa prohibitiua vincit vnam tantum permiʃʃiuam, cum duo vincula vincant vnum. *auth. itaq., C. commun. de ʃucceʃ. pulcre Rui. d. conʃ. 118. nu. 5.* 19 Vnde cum ignorantia, qua † nititur diʃpoʃitio, *d. l. ʃi. §. fin.* ʃit vnica, & ʃimplex cauʃʃa permiʃʃiua alienãdi bona ʃubiecta reʃtitutioni, ideo non mirum ʃi vincitur a duplici cauʃʃa prohibitiua legis, & hominis. Ideoq; ad tollendam hanc duplicem prohibitionem, oporteret eam duplicem permiʃʃionem interuenire, *vt per Ruin. d. conʃ. 118. nu. 4. ad fin.* ❡ Præterea, & tertio confirmatur communis opinio, 20 quia ratio iuʃtæ ignorantiæ, in † qua fundatur diʃpoʃitio, *d. §. fin.* non eʃt tantæ efficaciæ, vt poʃʃit operari effectum translationis dominii, quam expreʃʃa prohibitio ab initio impediuit, & conualidare alienationem, quę ab initio propter expreʃʃam prohibitionẽ fuit nulla, cum facilius 21 † cõʃeruetur actus ab initio validus, quam de nouo conualidetur actus a principio nullus, *l. patre furioʃo, ff. de his, qui ʃunt ʃui vel alie. iur. cum aliis adductis per Tiraquell. de conʃt. poʃʃeʃ. par. 3. limit. 7. num. 7.* ❡ Et ʃic ignorantia ope-22 ratur † conʃeruationem actus ab initio validi, non autem conualidationem actus a principio inualidi, *vt per Alex. d. §. res quæ, num. 5. verʃ. & puto. Corn. d. conʃ. 294. nu. 7. in fi. & nu. 8. lib. 3. Rip. d. §. diui, nu. 11. ver. niʃi dicas. Ruin. d. conʃ. 109. nu. 25. verʃ. nec etiam obʃtat, lib. 2.* Et inde tollitur fundamentum Soci. & Alc. tenentium contra communem, & fundantium ʃe in generalitate rationis iuʃtæ ignorantiæ, de qua *in d. §. fi.* Nec obʃtat reʃpõʃio tradita per Ruin. *d. conʃil. 118. num. 14. poʃt med. ver. & propter hoc etiam remanet.* dum dicit, diʃpoʃitionem *d. §. fin.* habere locum 23 etiam † in fideicommiʃʃo puro, & ʃic quando alienatio ab initio eʃt nulla, quia negatiua, vt imo non procedat in fideicommiʃʃo puro, eʃt verior & communior, *vt ex infra dicendis apparebit.* ❡ Non obʃtat modo, quæ cõtra communem late, & ʃubtiliter deducit Ruin. *d. conʃ. 118.* omnia enim ʃuas, & quidem congruas recipiunt reʃponʃiones, ex quibus etiam communis magis confirmatur. ❡ In primis non obʃtat, quod ʃi mulier iurat non alienare fun-24 dum dotalẽ, duplex concurrit † prohibitio, legis ʃcilicet, *l. 1. §. & cum lex, C. de re vxo. actio.* & hominis expreʃʃa, videlicet mulieris promittentis iuramento non alienare, & propterea alienatio etiam iurata facta contra hanc duplicem prohibitionem non valet, *ʃecundum gloʃʃ. Anch. Hoʃt. Io. And. & alios in c. licet mulieres, de iureiur. lib. 6. cũ aliis adductis per Didac. in c. quamuis, part. 2. §. 2. n. 2. & per Rimin. in prin. Inʃt. quib. alien. licet vel non, num. 228. cum* 25 *duob. ʃeq.* † qui multos referunt atteʃtantes, opinionem gl. communiter receptam. Et nihilominus inter alias declarationes, quas Doct. huic concluʃioni afferunt, adeʃt & illa, vt gl. opinio tunc vera ʃit, ʃi emens ʃciuerit iura-26 mentum † mulieris de non alienando, & ʃic præcedentem hominis prohibitionem: ʃecus ʃi ignorauerit, *vt poʃt Fabr. Imol. & Alex. adductos per Ruin. d. conʃ. 118. nu. 4. voluit etiam Bal. Iaʃ. Rip. Curt. & Campeg. relati per Rimin. d. princ. num. 231. & ʃeq. & per Didac. d. §. 2. num. 4. poʃt med. verʃ. ʃatis etiam controuertitur*, vbi hanc opinionem receptiorẽ eʃʃe inquit. ❡ Siquidem hæc obiectio poteʃt multipliciter tolli. ❡ Primo hanc limitationem de ignoran-27 tia emtoris tutam non eʃʃe: cum † enim emtor emendo rem dotalem faciat contractum a iure prohibitum, ʃibi imputet, cur cautius non proceʃʃerit perquirendo diligenter, an ʃecundum iuramentum eʃʃet tale, vt ʃine peccato ʃeruari potuerit, & an aliud præceʃʃerit, *vt Imol. ʃibi contrarius bene deducit in c. cum contingat, num. 85. verʃic. item adde ibi, & imputandum videtur. & ibid. Alc. nu. 48. hanc ʃecundam opinionem veriorem aʃʃerens, de iureiuran. Didac. vbi ʃupra, d. ver. ʃatis etiam controuertitur. ibi, ʃed apud me, latius Rimin. d. princ num. 233. & 234. Rol. d. conʃil. 81. ʃub nu. 23.* ❡ Secundo, præfatam limitationem procedere in caʃu, in quo mulier doloʃe ʃit verʃata, quia † ta-28 cuerit iuramentum præambulum de nõ alienando, cauʃʃa decipiendi emtorem, quo caʃu alienatio valet, quia deceptis, & non decipientib. iura ʃubueniunt, *l. 3. C. ad Velleian.* ❡ At ʃecus ʃi mulier ex ʃimplicitate id fecit, prioris iuramenti forte oblita, prout in dubio præʃumitur, niʃi contrarium probetur. † *Imo in d. c. cum contingat, nu. 85.* 29 *ver. ʃi autem ignorauerit. & ibi Alc. num. 48. in fi. Didac. d. ver. ʃatis etiam controuertitur in fi. Rim. d. prin. num. 235. & Roland. d. conʃ. 81. nu. 23.* ❡ Tertio reʃpondetur ceʃʃare in caʃu iʃto rationem, quam Ruin. *d. conʃ. 118. nu. 4. verʃ. & ʃi quæratur*, ad probandam prædictam limitationem aʃʃignat: Inquit enim ipʃe, alienationem fundi dotalis factã a muliere, quæ prius iurauerit nõ alienare, ideo valere nõ obʃtãte duplici prohibitione legis, & hominis, quia † du-30 plex cõcurrit permiʃʃio, tollens duplicem illam prohibitionem. Vna permiʃʃio prouenit ex iuramento, cum quo permittitur alienatio fundi dotalis, *d. c. cum cõtingat.* Altera permiʃʃio emanat ab emtoris, & venditoris ignorantia, quæ rem alias inalienabilem, facit alienabilem, *d. l. fi. §. fin.* Sed hæc ratio duplicis cauʃʃæ permiʃʃiuæ ceʃʃat in caʃu noʃtro, in quo ʃolum adeʃt cauʃʃa permiʃʃiua deʃcendens ex capite ignorantiæ, & concurrit vtraq; cauʃʃa prohibitiua, tam legis, quam hominis. Merito, &c. ❡ Secundo non obʃtat ratio, quam Ruin. efficacem, & concludentem appellat, fundata in doctr. Bart. communiter recepta, *in d. §. diui*, volẽtis, † ex cauʃʃa dotis poʃʃe alienari bona ʃubiecta 31 fideicommiʃʃo etiam interueniente expreʃʃa prohibitione alienationis. ❡ Quia hoc fundamẽtum tollitur ex eo, quod in quacunq; generali prohibitione alienationis facta a teʃtatore † non præʃumitur eum cogitaʃʃe de cauʃʃa 32 dotis ʃpecialiter a lege in hoc priuilegiata, q̃ in ʃpecie veriʃimiliter non prohibuiʃʃet, *vt late deducit Rolan. d. conʃ. 81. n. 26. 27. 28. 29. & 30. & Iaʃ. in auth. res quæ, n. 25. prope fi. ver. tamen pro opinione, C. commu. de leg. & Iaʃius in d. §. diui, in 1. lect. nu. 62. cum duob. ʃeq.* ❡ Quinimo Docto. hoc caʃu dubitant † de poteʃtate teʃtatoris, an poʃʃit in indiui-33 duo alienationem ex cauʃʃa dotis prohibere, & negatiuã poʃt Caʃtren. tenet Iaʃ. *in d. authen. res quæ, colum. vlt. in 13. limitatione*, licet eum affirmatiua vna cum Alexand. pertranʃeat Curt. iun. *in d. authen. res quæ, num. 36.* ❡ Tertio non obʃtant tria, quæ obiicit Ruin. *d. conʃil. 118. num. 6.* aduerʃus fundamentum de regula, *§. ʃanctiʃʃimas.* ❡ Quorũ † alterum eʃt, quod ʃubiecta fideicommiʃʃo conditionali 34 non ʃunt a lege alienari prohibita, cum alienatio pẽdente conditione valida ʃit, licet ea poʃtea exʃiʃtente vʃque ab initio irritetur, & pro non facta habeatur, *l. ʃi. §. ʃin autem, C. com. de leg.* Et † in fideicommiʃʃo conditionali ceʃʃare 35 legis prohibitionem. *in d. l. ʃina. §. ʃed quia, num. 4. verʃic. intelligo tamen.* Et hoc idem voluit Socin. iun. *in dict. §. diui, numero 91. verʃic. nec obʃtat.*, dicens, alienationem fideicommiʃʃi conditionalis non prohiberi a lege, neque expreʃʃe, neque tacite, ʃed † ʃolum dari conʃilium, ne fiat 36 alienatio. ❡ Alterum, quod Ruinus obiicit, eʃt, quod regula, *§. ʃanctiʃʃimas*, procedit, quando vtraque prohibitio tam legis, quam hominis eʃt expreʃʃa: at ʃecus, quando prohibitio legis eʃt tacita, vt in caʃu iʃt. ❡ Tertium obiectum Ruini eʃt, quod expreʃʃa † prohibitio 37 teʃtatoris facit ceʃʃare tacitam legis prouenientem ex præʃumta mente teʃtatoris, qui præʃumitur voluiʃʃe bona interim non alienari, vt ad alios vocatos purificata

conditione valeant peruenire, *l. cum ex filio, §. 1. ff. de vulg. & pupilla.* ¶ Siquidem ad primum obiectum respondetur secundum Rolan. *d. consil. 81. num. 24. ver. quoniam, & num. 25.* Doct. considerantes † in hac materia prohibitionem legis loqui de alienatione irreuocabili. Et ad id Rolan. ponderat Ruin. *consil. 161. num. 23. versi. ex quibus, lib. 4.* sed hoc expresse tenet Angel. *in d. l. fina. §. sin autem sub conditione,* dicens, † alienationem fideicommissi conditionalis factam pendente conditione in præiudicium fideicommissarii, vt incommutabiliter valeat, prohibitã esse a lege. Ita intelligens *d. auth. res quæ.* ¶ Præterea respondetur, alienationem fideicommissi conditionalis etiam pendente conditione prohibitam esse a lege, *vt expresse, inquit Castren. in d. §. diui, num. 7. versic. interdum, & in l. peto, §. fratre, num. 2. ante med. vers. nec ob. ff. de leg. 2. & clarius in d. §. liberis, nu. 4.* vbi hanc legalem prohibitionẽ tacitam appellat etiam Castr. *referunt & sequuntur Rip. d. §. diui, num. 47. Claud. num. 11. in fin. & num. 12. Fernand. Loaz. num. 114. Crot. num. 32. Corn. d. cons. 294. num. 8. ver. multo autem, lib. 3. Ruin. cons. 23. num. 13. lib. 5. Roder. Suar. alleg. 3. sub num. 7. hoc idem voluit Gomes. in ll. Tauri l. 40. num. 88. prope fin. ver. si vero res. Idem Loaz. d. §. diui, nu. 56.* colligens tacitam legis prohibitionem *ex d. l. fin. §. sin autem, ibi, melius quidem facit, & latissime hoc deducunt Moder. Hispan. de succes. progres. §. 28. num. 11. ver. modo quæro, quæ sit ratio, & ver. dum Paulus dicit,* vbi firmant, quod † licet alienatio fideicommissi conditionalis facta pendente conditione, non sit contra expressam legis prohibitionem, sed contra expressum legis consilium, quia lex *in d. §. sin autem, ibi, melius quidem faciet,* dat expressum consilium non alienandi, *vt per Castr. ubi in princ.* nihilominus subest tacita legis prohibitio: nam eo ipso, quod lex consuluit grauato † non alienare, tacite vult, vt non alienet, & sic tacite prohibet. Et ita secundum istos Modern. saluatur Castren. a contrarietate. Nam id quod dicit *in d. § sed quia,* quod in fideicommisso conditionali cessat legis prohibitio, debet intelligi † de expressa prohibitione: id autem, quod dicit *in d. §. diui, in d. § fratre, & in d. § libertis,* intelligendum sit de tacita prohibitione. ¶ Ad secundum obiectum patet responsio ex mox supra deductis, cum prædicti Doct. arguant de regula, *§. sanctissimas,* etiam in tacita legis prohibitione. ¶ Ad tertium obiectum de reg. *l. cum ex filio, §. filio impuberi, & ibi Bart. Bal. Castr. Rom. Aretin. Alex. Ias. & alii ff. de vulg. & pupil.* respondetur multifariam. ¶ Primo, regu. *d. § filio,* procedere † in tacito, quod sub expresso duntaxat continetur, & quod cessante expresso, non intelligitur, veluti in vulgari tacita, quæ comprehenditur sub expressa pupillari, & econtra: nam vbi expresse non fit, tacite non intelligitur: at secus in tacito, quod per se intelligitur, etiam non exsistente expresso, vt in casu nostro, in quo † tacita prohibitio alienationis fideicommissi conditionalis subintelligitur a lege etiam deficiente expressa prohibitione testatoris, *ita declarat Crauet. in l. cum filio, par. 2. num. 27. ff. de leg. 1.* ¶ Secundo respondetur, expressum non facere cessare tacitum, quãdo † in tacito eadem est ratio, quæ in expresso, *vt per eundem Crauet. vbi supra, num. 28. post Signorol. consil. 173. num. 13. circa med. ver. præterea sine præiudicio.* At in casu nostro in tacita prohibitione legis eadem est ratio, quæ in expressa prohibitione testatoris. Merito, &c. ¶ Tertio, pro responsione dicitur, ꝙ † prouisio hominis non facit cessare prouisionem legis, quãdo prouisio hominis idem per omnia continet, quod legis prouisio. *ita Roman. cons. 121. ante num. 2. ver. nec huic sententiæ allegans tex. in l. qui mutuam, in prin. ff. mand. sequitur Claud. in l. si cum dotem, sub num. 1. dicens, hanc limitationem esse de mente Petri, Alberic. Christoph. de Castellion. & Cum. ibi. ff. solut. matrim.* ¶ Sed in proposito expressa testatoris prohibitio, & tacita legis idem per omnia continent. Merito, &c. ¶ Quarto non obstat, quod ratio *d. l. fin. §. fin.* sit, quia in vniuersalibus pretium rei venditæ succedit loco ipsius rei, † quæ ratio procedit etiam stante expressa prohibitione testatoris. ¶ Quia respondetur, rationem, *d. § fin.* fuisse iustam ignorantiam, vt ibi expresse dicitur, & † ab hac ratione, cum in lege expressa sit, nõ est discedendum, *l. fin. ff. de diuort. Tiraq. cess. caus. part. 1. sub num. 164.* & causa in lanserta, finalis præsumitur, *vt post Bald. Oldrad. & Alberic. tradit idem Tiraquell. eod. tract. limit. 1. num. 29. & 30.* ¶ Quinto non obstat ratio iniquitatis & absurditatis, considerata *sub num. 12.* quod si non valeret † alienatio fideicommissi conditionalis ignoranter facta, ab herede expresse alienare prohibito, sequeretur, quod contra omnem æquitatem incurreret pœnam priuationis, a qua iusta ignorantia debet illum excusare, cum cesset dolus. ¶ Quod autem hoc inconueniens sequatur, deducit Ruin. post Castren. ex eo, quod quando heres † alienat fideicommissum conditionale, pendente conditione, alius statim vocatur, & fideicommissum de conditionali efficitur purum. Ceterum hæc ratio Ruin. non concludit, quia si heres † scienter alienauit, tunc ob eius scientiam, & per consequens dolum, incidit in pœnam priuationis, & tunc res alienata deuoluitur aliis vocatis. Et in his terminis debent intelligi tradita per Cast. *in d. §. diui, sub num. 7.* cum † fideicommisso locus fiat ob non paritionem, siue contrauentionem heredis, *d. l. peto, §. fratre, ff. de leg. 2.* quæ non cadunt in ignorantem, cum requirant consensum, *ad no. in l. si per errorem, ff. de iurisd. omn. iud.* Si vero heres ignoranter † alienauerit, tunc licet excusetur a pœna priuationis, cum cesset dolus, tamẽ alienatio est nulla, quam nullitatem operatur expressa testatoris prohibitio: stant enim ista simul, vt heres non incurrat pœnam priuationis, & alienatio non valeat, *vt per Didac. lib. 2. var. resol. c. 19. n. 2. post med. ver. hic tamen.* ¶ Sexto & vltimo, non obstant tradita per eundem Rui. *nu. 4.* quod dispositio *d. § fin.* habet locum etiam in fideicommisso vniuersali puro, cuius † alienatio etiam ab initio est nulla, *d. l. fi. §. sed quia, vt expresse voluit Castr. ibi n. 3. in fi. quem sequitur, & aliis rationib. comprobat Socin. in d. l. Marcellus, §. res quæ, num. 9.* ¶ Nam respondetur, contrariam opinionem, vt imo *d. § fin.* non procedat in fideicõmisso † vniuersali puro, magis communem esse, quã post Bald. tenuit Corn. *d. §. sed quia, colum. pen. ante fi. ver. quod procedit in relicto. Imol. in l. quidam ita, §. fin. sub n. 6. ver & forte etiam, ff. ad Treb. Alex. in d. §. res quæ, nu. 4. vers. secundo limitauit, & ibi Claud. n. 4. & Ruin. n. 5. bonam afferens rationem. Alc. in d. l. fi. nu. 5. prope fi. vbi de communi.* ¶ Circa tertiam difficultatem, an scilicet dispositio, *d. § fi.* procedat in legato, siue fideicommisso particulari. ¶ Hæc † quæstio in rationibus & fundamentis hinc inde deductis est multum controuersa, & Doct. in ea diuersimode loquuntur. ¶ Nam Bald. relatus per Corn. *d. §. sed quia, col. pen. prope fin. vers. idem tamen est. & Soc. in d. §. res quæ, num. 8.* tenent affirmatiuam, & loquuntur simpliciter. Imo *in d. l. fin. § fi. ver. item attende, & in d. l. quidam ita, § fi. sub num. 6. versic. secus vero.* † Corn. *in d. § sed quia, versic. idem tamen est. & d. cons. 294. nu. 5. in fi. lib. 3.* Ias. *in d. § sed quia, n. 4.* tenent negatiuã, & pariter simpliciter loquuntur. Castr. *in d. § sed quia, num. 4. versic. intelligo tamen, & in d. § fin. circa med.* Soc. *d. § res quæ, num. 9. circa med. vers. vno casu forte procederet.* Ruin. *consil. 66. num. 8. lib. 2.* Alc. *in d. § fin. num. 6.* distinguunt inter fideicommissum particulare purum, & conditionale, vt † in puro procedat negatiua, & conditionali affirmatiua. Sed Claud. *d. § res quæ, num. 3.* & late Grat. *consil. 66. num. 16. vsque ad nu. 24.* & signanter *num. 21. versi. & si dicatur, & num. 22. & 23.* tenent negatiuam indistincte tam in fideicommisso particulari puro, quã in conditionali. ¶ Vnde Domini stante resolutione superius firmata, vt dispositio *d. § fin.* non habeat locum, quando expressa testatoris prohibitio interuenit, indicarunt superfluam dispositionem, & resolutionem

cautionem huius secundæ limitationis, quod d.§.fina. non habeat locum in fideicommisso particulari, & maxime stante varietate opinionum Doct. ac etiam difficultate articuli. ¶ Postremo, quantum attinet ad quartam difficultatem, an d.§.fina. cesset in fideicommisso relicto, vt permaneat † in familia, quamuis Bolognet. in d.§. diui, n. 81. & Alciat. in d.§.fin. num.7. teneant hoc casu non esse locum d.§.fin. tamen Domini circa veritatem huius opinionis noluerunt quicquam firmare. 61

CANTVCCII.

Bononien. iuris macinandi. Ven.19. April.1577.

SVMMARIA.

1 *Statutum lite pendente super eius validitate, vel inualiditate, donec reuocetur, vel eius nullitas declaretur, nullas habet vires ad effectum impediendi mandatū de manutenendo, stante quasi possessione.*

2 *Appellari non potest a statuto, vel constitutione Principis non recognoscentis superiorem, etiam lata in præiudicium particularis personæ, cum num.3.*

Contrarium tamen de directo, vide infra nu.6.& seq.

4 *Appellatio non datur a sententia lata per Principem etiam inter priuatos.*

5 *Exsecutio siue effectus statuti suspendi non debet, donec caussa cognoscatur.*

7 *Appellari potest a statuto prohibente, ne deferatur triticum molendum in molendinis extra ciuitatem exsistentibus, tanquam edito in præiudicium particularium personarum. & num.20.*

Quod procedit etiam in constitutione Principis. num.8.

Etiam si sit Princeps supremus. num.11.

Limita, nisi tale statutum sit factum ex aliqua iusta, & rationabili caussa. nu.21.& 22.

9 *Princeps faciens constitutionem in præiudicium tertii præsumitur circumuentus, & male informatus.*

10 *Appellari potest a mala informatione Principis, etiam supremi. cum num. seq.*

12 *Statutum tendens in præiudicium tertii præsumitur editum ex mala informatione: & ideo eius exsecutio suspendi potest.*

13 *Contradictio statuto in tempore sufficit, licet appellatio non fuerit interposita.*

14 *Statutum factum in præiudicium certæ personæ illi non nocet si contradicat.*

15 *Statutum editum in præiudicium particularis personæ, quod ab eo possit appellari, intelligitur de particulari persona exemplificatiue, non taxatiue. cum nu. seq. & num.18.& 19.*

17 *Statutū respiciens præiudicium alicuius tantum, dicitur potius præceptum quoddam, quam lex, a quo appellari potest.*

21 *Statutum factum ex aliqua iusta & rationabili caussa, valet etiam in præiudicium priuatæ personæ.*

22 *Statutum cogens homines ire ad molendū in molendinis ciuitatis, valet tanquam factum ob publicam vtilitatem, si redditus inde proueniens inseruit publicis necessitatibus.*

Imo factum dicitur ob publicam vtilitatem. nu. 23.

Contrarium tamen est magis commune. num.25.& 27.

24 *Ratio vera attendi debet in statuto, non autem colorata.*

25 *Publicæ vtilitatis, & euitandæ fraudis ratio non habet locum in statuto cogente homines ire ad molendum in molendinis ciuitatis, siue prohibente, ne eant ad molendum extra ciuitatem ex magis communi, & nu. sequen.*

26 *Ratio, ne in ciuitate, & districtu caristia generetur, ob quam fuerit factū prohibitio, ne homines irent ad molendum extra ciuitatem, non est generalis.*

28 *Possessione, vel quasi nemo est priuandus propter statutum lite pendente super eius validitate, vel exsecutione.*

29 *Mandatum de manutenendo non denegatur de stylo Rotæ spoliatori illud petenti.*

30 *Statutum si disponat, quod contra instrumentum publicum non possit opponi, nisi exceptio falsitatis, quietationis, & solutionis, poterit tamen opponi exceptio, quod illud non est instrumentum publicum.*

DECISIO L.

Dubitaui in caussa Bononien. iuris macinandi, die Ven.19. Aprilis, 1577. *instantibus commissionibus in actis præsentatis, suspensione petitorii Leonis Decimi, & resolutione iam facta, d. statutum lite huiusmodi pendente, vires habeat, donec reuocetur, vel eius nullitas declaretur in casu, & ad effectum, de quo agitur?* ¶ Quod quidem dubium resolutum fuit ad fauorem Dominorum de sancto Petro. ¶ Nempe, lite † ista pendente, statutum prædictum, donec reuocetur, vel eius nullitas declaretur, ad effectum impediendi mandatum de manutenendo, nullas habere vires: & propterea standum esse in decisis, non obstantibus nouiter deductis per Aduocatos Dominorum creditorum Moliturarum, quod scilicet a statuto † Principis non possit appellari, *vt sentit Barto. in l. omnes populi, num.53. ver. præterea speciale est, ff. de iustit. & iur. Bald. in proœm. ff. nu.11. & expresse id firmat Bero. ad Rubr. extra, de constit. num.36.* dicens, a constitutione † siue lege Principis vel alterius superiorem non recognoscentis, etiam lata in præiudicium particularis personæ, non posse appellari, tum quia deficit substantia appellationis, hoc est, superior, ad quem, tum † quia sententia lata per Principem etiam inter priuatos, non datur appellatio, *vt latius ibi per eum.* ¶ Et licet Domini de sancto Petro per recursum habitum ad Principem obtinuerint committi caussam nullitatis, & iniquitatis dicti statuti, tamen interim donec caussa cognoscitur, effectus siue † exsecutio dicti statuti non debet suspendi, ad instar sententiæ, cuius exsecutio per supplicationem non impeditur, *authent. quæ supplicatio, & ibi Doct. omnes, C. de precib. Imper. offeren. Abb. in cap. suscitata, num.10. versic. satis enim est, de restitut. in integrum. Afflict. decisio. 356. num.2. & decis.341. versic. non obstat. Rum. consil.34. num. 5. & 11. lib.2. & latius consil. 59. nume.10. lib.5. Neuizan. consil.70. num.1. Doct. in cap. ex literis, de restitut. in integ. Roland. consil.43. num.4. lib.2.* ¶ Siquidem pro responsione ad fauorem Dominorum de sancto Petro dictum fuit, a statuto seu constitutione condita † in præiudicium certæ personæ appellari posse, *l.1. §. solent, ff. quando appell. sit, l.1. & l. qui grauatos, C. de censib. lib.11. l. si priuatus, ff. qui & a quibus, l. si constat, ff. de appell. per quæ iura ita tradit Barto. in d.l. omnes populi, num.53. ver. aut statutum, & in l. fina. num.3. vers. sed si fieret, ff. de appell. recip. Angel. & Alexand. in l.2. ff. quod quisque iur. Caccialup. in d.l. omnes populi, num.170. Iason in l.1. num.3. & ibi Claud. num. 8. ff. de legib. tradunt omnes scribent. in cap. cum omnes, de constit. Deci. in cap. consuluit, il tertio, num.2. de appell. Alexand. consil.190. num.14. lib.2. Iason. consil.161. in fin. lib.2. Bertrand. consil.1. in 7. dub. num.25. versic. tamen, lib.3. parte 1. Rip. lib.1. respons. cap.9. num.8. & cap.22. num.4.* ¶ Et in propriis terminis a statuto † prohibente, ne deferatur triticum molendum in molendinis extra ciuitatem exsistentibus, tanquam edito in præiudicium particularium personarum, licite appellari posse tradit *Rip. lib.1. respons. cap.11. num.1. & in l. quominus, num. 131. ff. de flumin. Crauet. de antiquit. temp. part.4. sect. vltima, nume.22. Didac. in reg. possessor. par.2. §.4. num.7. vers. ego vero priorem sententiam. Roland. consil.22. nume.16.17. & 18. lib.2.* ¶ Et prædicta conclusio † habet locum etiam in constitutione Principis, vt expresse firmat *Deci. in d. cap. cum omnes, in 2. lect. in 4. not.* subdens rationem, quod Princeps faciens constitutionem in præiudiciū tertii, præsumitur

Marginal numbers: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

circumuentus,& male informatus,cum eius intentio nõ sit tertio præiudicare, *l.2.§.si quid a Princi.pe.ff.ne quid in loc.publ.c.super eo de cēsi.de leg.* ¶ Et† a mala informatione Principis appellari potest, *l.1.§.quæsitum.ff.de appell.l.1.in princ.ff.quando appel.sit. Rom.cons.521.nu.2.Soci.cons.195.lib.2.Marsil.in l.vnic.num.139.post med.ver.item non appellatur,C.eod.Rip.in cap.1.num.14.de rescript.Deci.in cap.intimasti,colum.vlt.versi.tertius actus,de appell.Grammat.alios citans,decis.35.num.3.* ¶ Vnde statutum,de quo agitur, etiam si esset Leonis Decimi Principis supremi, cum † tamen sit factum in damnum, & præiudicium singularium personarum molendina extra ciuitatem habentium, sequitur, vt appellationem admittat ratione præsumtionis malę informationis Principis,&† per consequens effectus,& executio dicti statuti suspendatur, *vt per Bart.in d.l.omnes populi,num.53.cum aliis supr.relatis.* ¶ Et licet pro parte Dominorum de S.Petro ab huiusmodi statuto nunquam fuerit appellatum,tamen † satis est,eos in tēpore contradixisse. ¶ A statuto enim condito in præiudicium certæ personæ non requiritur appellatio,sed sufficit contradictio, *ita post Vincen.tradit Ioan.Andr.in d.c.cum omnes,colum.2.prope fin.versic.nec est necesse,& ibi Imol.num.19.Abb.num.2.in 3.not.Felyn.sub nu.1.Deci.sub num.5.& late Mant.nume.22.hoc idem post Dyn.voluit Barto.in l.fina.num.3.circa med.ff.de appell.recip.* dicens,statutum † factum in præiudicium certæ personæ non nocere illi si contradicat, *& sequitur Caccialup.in d.l.omnes populi,num.170.ver.veruntamen.Barbat.d.c.cum omnes,num.34.in fin.* ¶ Et aduersus præmissa non videntur obstare duo, quæ vnus ex Dominis considerabat, quorum alterum erat, quod supradicta conclusio, † quod a statuto edito in præiudicium particularis personæ potest appellari, intelligitur de particulari persona in vno indiuiduo, *secundum Felyn.in d.cap.cum omnes,numero 5.versic.& dum dixi.* Et in vna persona tantum loquitur Abb. *in cap.consuluit,il 3.num.4.ver.si vero statutum.& ibi Deci.num.5.ver.sed quando,de appella.* ¶ Quia pro responsione potest dici,illos loqui de vno indiuiduo, siue † de vna persona tantum,non taxatiue,sed exemplificatiue,tum quia æqualiter in pluribus certis personis, siue in vna tantum militat vtraq; ratio reddita per Abb. *in d.cap.consuluit,sub num.4.* quod scilicet statutum debet esse generale, *l.1.& 2.ff.de legi.cap.erit autem lex,4.distinct.* Et quod statutum † respiciens præiudicium alicuius, tantum dicitur potius præceptum quoddam, quā lex,a quo præcepto potest appellari, *iuxta caput peruenit,& ibi Doct.de appella.* ¶ Tum † etiam,quia plures Doct. firmantes supradictam conclusionem, loquuntur in numero plurali, *vt Ias.in l.1.num.6.in fin.& ibi Claud.nu.3.ff.de legib.Bero.in d.cap.cum omnes,num.23.ibi,contra vnum,vel plures.Roland.consil.99.nume.11.libr.2.* ¶ Tum † & tertio,quia plerique Doct.exemplificant prædictam conclusionem in vno quarterio ciuitatis, *vt per Angel.in d.l.1.num.2.in fine,& ibi Ias.num.2.& Claud.num.3.ff.de legib.Bertran.consil.1.nume.25.lib.3.parte 1.Roland.d.consil.99.num.12.* ¶ Et in propriis terminis nostris,vt licita sit appellatio a statuto † cogente homines accedere ad molendina ciuitatis, tanquam facto in præiudicium particularis personæ, hoc est, dominorum molendinorum, extra ciuitatem existentium, voluerunt Rip. Cranet. & Roland. *in locis supra citatis.* ¶ Alterum vero, quod ab eodem Domino obiiciebatur,erat,quod prædicta conclusio, quæ habet, posse appellari a statuto continente præiudicium priuatæ personæ, † limitatur non habere locum, quando statutum esset factum ex aliqua iusta & rationabili caussa, *vt per Bald.in l.1.in princ.versi.sed quid,& ibi Fulgos.sub num.1.versic.item si.Ias.num.8.versic.limita tamen.Et Claud.num.4.10.& 11.ff.de legib.Bar.in d.cap.cum omnes,sub num.21.& ibi Imol.sub nu.20.& late Felyn.alios citans,num.2.Ang.consil.63.sub num.3.Curt.iun.consil.129.num.11.Bero.ad Rubric.extra,de consti.num.38.Dec.in d.c.consuluit,num.5.verf.secundo conclusio prædicta,Ferdinand.Loaz.in l.filiusfamilias,§.diui,nu.146.ff.de leg.1.& Rolan.consil.99.num.40.41.& 42.lib.2.* ¶ Et in casu nostro videtur subesse iusta,& rationabilis caussa, cum statutum,de quo agitur, vt in eo legitur, conditum sit pro vtilitate cameræ ciuitatis Bononiæ, & sic pro vtilitate publica,& vt obuietur fraudibus. ¶ Vnde intrat decis.Bal. *consil.410.lib.5.* dicentis,† statutum cogens homines ire ad molendinum in molendinis ciuitatis, valere tanquam factum ob publicam vtilitatem, si redditus inde prouenien s inseruit publicis necessitatibus: quam decis.sequitur Iacob.de sancto Georg. *in tractat.feudorum,in verbo,& cum molendinis,num.3.in fin.Cranet.de antiq.temp.part.4.sect.vltima,num.3.& 4.& Rolan.d.consil.99.num.44.* Et hoc idem voluit Bald. dicens, statutum huiusmodi fieri † ob publicam vtilitatem, & ad tollendas fraudes, *inter consil.Anch.cons.11.num.2.versic.sed optima ratio,& num.3.& 5.vers.in casu autem meo.* Et cum Bal.in eadem caussa consulentes eandem rationem obuiandi fraudibus,considerarunt Petr.de Anch.Gasp.de Calder. & Laur.de Pinu *inter consil.Ioan.de Calder.tit.de constitut.consil.21.ante num.2.versic.sed optima ratio, & Bald.cons.11.sequitur Ias.consil.236.colum.3.post princ.ver.similiter.Curt.iun.consil.147.num.19.Dec.consil.269.num.9.consil.271.nu.13.post med.vers.confirmatur hoc,& consil.203.n.5.in fin.& late Cranet.d.sect.vlt.num.8.vers.sed contrarium,vsque ad num.22.* ¶ Ceterum hoc secundum obiectum potest euitari considerando rationes expressas in statuto,de quo agitur,fuisse † potius coloratas, quam veras, vt concludendo contra Bal.& alios supra relatos in eadem met caussa bene deducunt Gaspar de Calderin. sibi contrarius *consil.12.num.4.& Colleg.Bonon.consil.13.post med.vers.nec obstant,inter cons.Anch.quæ duo consil.referunt & sequuntur Alex.consi.211.ad fin.lib.2.Soc.consil.272.sub nu.8.lib.2.Rip.lib.1.respons.c.11.num.4.Felyn.in c.ecclesia sanctæ Mariæ,sub num.104.de constit.& alii infra allegandi.* Et † non videtur dubitandum, quin hæc posterior opinio sit magis communis, quia vltra Gasp. & Colleg.Bonon.pro hac opinione in eadem caussa consuluit Anch. sibi contrarius *consil.155.* qui Anch.eandem sequitur sententiam *in rep.c.1.q.11.ver.ego quæro in quæstione,extr.de constit.* Et cum hac opinione pertranseunt Abb. *in d.cap.ecclesia S.Mariæ in rep.num.31.& ibi Felyn.num.104.Alex.d.consil.111.num.10.lib.2.Caccialup.in d.l.omnes populi,num.94.vers.fuit etiam de facto.Socin.d.consil.272.num.8.vers.& ita in terminis lib.2.Ias.in l.ciuitas,num.10.ver.pro isto vltimo.ff.si cer.pet.& in l.quominus,num.155.& seq.vbi de magis communi,ff.de flumin.Rip.d.c.11.num.4.Boer.decis.125.sub num.4.vbi etiam de communi.Ias.consil.161.col.vlt.versic.circa aliam dubitationem.Claud.in l.1.num.8.prope fin.ff.de legib.Roland.consil.22.num.19.lib.2.Didac.in reg.possessor.part.2.§.4.num.8.* ¶ Præterea Bal. *consil.11.* & alii cum eo consulentes loquuntur in statuto longe diuerso a nostro, *vt recte considerat Didac.d.§.4.num.9.circa med.versi.hinc denique infero.* Imo in statuto Bald.assignabatur † ratio,ne in ciuitate,& districtu caristia generetur, *vt inquit Anchar.d.consil.155.num.10.* ¶ Quantum vero ad opin.Bald. *d.consil.410.lib.5.* illam expresse reprobat Boer. *d.decis.125.num.5.post med.ver.vnde concludo,& Didac.d.§.4.num.7.ver.ego vero priorem sententiam.* ¶ Vnde ex præmissis satis apparet, rationem publicæ vtilitatis, & euitandi fraudes,esse satis controuersam, & non posse in ea solidam vim fieri, licet hæc disputatio sit reseruanda in petitorio. Et in terminis nostris † non intrare limitationem prædictam, quod propter vtilitatem publicam possit fieri statutum in præiudicium certarum personarum, clare ostendit Cranet. *d.sect.vlt.nu.25.* ¶ Et vltra præmissa placuit Dominis ad fauorem Dominorum de S.Petro potestas illos manutenendi data in

28 ta in commissione. Et † vnus ex Dominis addebat etiam, quod interim donec disputetur, *an statutum, de quo agitur, sit exsequendum, vel ne*, non debent Domini de S. Petro sua possessione priuari, vt videmus in simili in iudicio 29 spolii, spoliatori † petenti mandatum de manutenendo de stylo Rotæ illud non denegari, *vt per Palea. decis. 87. in c. p. Spoletan. parochialis*. Et tanto magis, quod adhuc est in controuersia, an dictum statutum sit lex, & idcirco, donec de hoc non constat, non est exsequendum, nec isti de S. Petro in possessione priuandi. Et facit in simili id, quod di-30 citur, quod stante † statuto disponente, contra instrumentum publicum non posse opponi, nisi exceptionem falsitatis, quietationis, & solutionis, potest tamen opponi exceptio, quod illud non est instrumentum publicum, *vt per Bart. in l. 1. §. & parui, num. 3. ff. quod vi aut clam*.

CANTVCCII.

Romanen. curiæ de Sabellis. Vener. 10. Maii, 1577.

SVMMARIA.

1. *Pactum in instrumento venditionis appositum, vt certa pecunia non sit soluenda venditori, sed remanere debeat in depositum penes emtorem quousque secundus fideiussor accederet, an censeatur appositum in fauorem emtoris tantum, an etiam in fauorem primi fideiussoris, qui accedente secundo est liberandus.*
   Quod in fauorem vtriusque, num. 4. & 7.
   Imo magis concernit fauorem fideiussoris, quam emtoris, num. 8.
2. *Fauor alicuius consideratur principaliter, non secundario.*
3. *Dispositio illa dicitur fauorabilis, quando principalis intentio disponentis est fauor.*
5. *Actus vnus & idem si geritur a pluribus personis respectu diuersorum finium, dicitur a qualibet persona actus ille principaliter fieri respectu finis per eum intellecti.*
4. *Emtor principaliter intendit habere rem, venditor autem pretium.*
9. *Exceptio solutionis, seu compensationis competens principali, competit etiam fideiussori.*
10. *Caussa ad eum dicitur principaliter pertinere, cuius magis interest.*

DECISIO LI.

INter alia pacta contenta in instrumento venditionis curiæ de Sabellis, aderat & illud, *quod si infra tempus quatuor mensium D. Franciscus Vrsinus non accesserit, scuta 30. menstrua non sint soluenda D. Hostilio, sed remanere debeant in suspenso in depositum penes emtores vsque ad diem, quo facta fuerit accessio d. D. Francisci*. Quod quidem pactum Do. Iulius Monaldensis filius & donatarius D. Nicolai Monaldensis, vnius ex emtoribus dictæ curiæ, prætendebat fuisse appositum solum ad fauorem emtorum, non autem Domini Abbatis: & propterea hodie non licere eidem Domino Abbati excipere, quod cum dicta scuta 30. menstrua non fuerint deposita penes emtores, ipse non teneatur vigore suæ accessionis. Et sic D. Iulius prætendebat, mandatum contra d. D. Abbatem ab A. C. relaxatum exsequendum esse, sed D. Abbas in præmissis omnibus prætendebat contrarium. ¶ Ideo die Veneris, 10. Maii, 1576. proposui dubium, *stante instrumento venditionis curiæ de Sabellis, instrumento adeptionis possessionis d. curiæ, decis. coram me facta die 13. Iunii, 1576. mandato relaxato contra Dominum Abbatem ab A. C. & commissione cum clausula, si quid exsequendum, in primis & ante* 1 *omnia exsequatur: An pactum, † quod scuta 30. menstrua deberent remanere in suspenso penes emtores in depositum, quousque Illustr. D. Franciscus Vrsinus accederet, fuerit appositum etiam ad fauorem R. D. Abbatis ita, quod modo D. Abbas possit excipere de dictis pecuniis, & mandatum contra eum relaxatum, ab Auditore Cameræ non sit exsequendum?* ¶ Quod quidem dubium affirmatiue pro D. Abbate resolutum fuit: licet enim id dicatur ordinari † in fauorem alicuius, quod fit eius fauor principaliter, non secundario, *vt in quit Bald. in l. 1. num. 5. C. de leg. per l. rogasti. & maxime, si fecit petit. & Bald. refert & sequitur Cum. in d. l. 1. num. 1. versic. & scias*. ¶ Et † facit illud, quod 3 dispositio tunc dicitur fauorabilis, quando principalis intentio disponentis est fauor. *Bart. in l. cum exceptionem, num. 2. Castren. num. 3. & 4. Ias. num. 1. ff. de condict. indeb. cum aliis copiose allegatis coram R. D. meo Aldobrandino in illa Pharen. pensionis, & in illa Lucan. Decanatus*. ¶ Nihilominus pactum, † de quo agitur, non minus princi- 4 paliter respicit fauorem D. Abbatis, quam fauorem emtorum, *ex trad. per Bart. in l. ambitiosa, num. 19. circa medium, versic. item ex hoc sequitur, ff. de decret. ab ordin. facien. & in l. vnica, num. 5. ante medium, versicu. dicunt duo principales, C. de non. cod. facien.* videlicet, quod si vnus † & 5 idem actus geritur a pluribus personis respectu diuersorum finium, dicitur a qualibet persona actus ille principaliter fieri respectu finis per eum intellecti: exempli gratia, emtor & venditor faciunt vnum & eundem contractum emtionis & venditionis, & diuersos habent fines: Nam † emtor principaliter intendit habere rem, vendi- 6 tor principaliter intendit habere pretium, *l. 1. ff. de contrahen. emt. & l. 1. ff. de rer. permut.* & sic ad vtrumque finem rei & pretii contemplatio coæqualis habetur, *secundum Bald. vbi supra*. ¶ Ita in proposito dicendum est, illum actum deponendi † scuta 30. menstrua penes emto- 7 res fieri in vtilitatem, & commodum plurium personarum, nempe emtorum, & Abbatis, respectu tamen diuersorum finium. Nam quoad emtores depositum fit, vt sit eis magis cautum per retentionem in depositum illorum scutorum 30. menstruorum. ¶ Quo vero ad Abbatem depositum fit principaliter, vt D. Hostilius venditor tanquam indigens illis scutis 30. menstruis penes emtores depositis, citius daret in fideiussorem Dominum Franciscum Vrsinum, ex cuius accessione exstinguebatur accessio Dom. Abbatis. Imo aliqui † ex Dominis di- 8 xerunt, pactum, de quo agitur, si recte res consideretur, magis concernere fauorem Dom. Abbatis, quam emtorum, quia emtoribus erat iam satis cautum per accessionem Do. Abbatis: & ideo non erat eis necessaria cautio per retentionem scutorum 30. menstruorum in deposito, sed ex deposito prædicto Dom. Abbas magnum sentiebat commodum, & valde sibi prospiciebat. ¶ Nam aut Dom. Hostilius volebat recipere pecunias depositas, & tunc tenebatur dare D. Franciscum in fideiussorem, ex cuius fideiussione liberatio Abbatis oriebatur. Aut Do. Hostilius volebat pecunias in depositum retinere, & tunc Do. Abbati † competebat exceptio solutionis, seu com- 9 pensationis competens D. Hostilio suo principali, *vt per Doct. in c. cum inter, & præcipue Paris. num. 48. & 49. de except. idem Paris. cons. 121. num. 5. cum plurib. seq. & num. 10. testatur de communi, lib. 1.* Vnde cum magis interesset D. Abbatis, quam emtorum scuta 30. menstrua penes ipsius emtores deponi, sequitur, depositum ad eum principaliter pertinere, cum caussa † ad eum dicatur princi- 10 paliter pertinere, cuius magis interest. *Bal. per illum text. in l. principaliter, la 2. de liber. cau.*

CANTVCCII.

Recanaten. parochialis. Lunæ, 20. Maii, 1577.

SVMMARIA.

1. *Ecclesia parochialis vt dicatur, quatuor concurrere debent. & num. 20.*
2. *Potestas ligandi, & soluendi non cadit nisi in sacerdotem.*
3. *Potestas fori contentiosi reddit beneficium curatum.*
4. *Beneficium curatum proprie dicitur illud, quod habet potestatem fori pœnitentialis.*
5. *Cura animarum proprie & improprie consideratur.*
6. *Cura improprie dicitur potestas fori contentiosi, quæ ver-*

satur circa exercitium iurisdictionis spiritualis. cum num. seq.

8 *Curam fori contentiosi possunt habere Archidiaconi & alii inferiores Prelati.*

9 *Cura proprie dicitur potestas ligandi & soluendi in foro pœnitentiali, cuius nemo est capax, nisi sacerdos.*

10 *Sacerdos is tantum habere dicitur curam animarum, qui necessitate astringitur ecclesiastica administrare sacramenta.*

11 *Cura fori pœnitentialis requirit sacerdotium: alias saltem non promotus infra annum priuatur beneficio: secus autem in cura fori contentiosi. cum num. seq.*

13 *Archidiaconus habet curam animarum in foro contentioso.*

14 *Parochia quid sit, & quare sic dicatur.*

15 *Rector ecclesiæ parochialis dicitur populum regere.*

16 *Curatus vt dicatur, debet exercere curam nomine suo, & non nomine alieno.*

Item, quod tanquam rector suo nomine singulariter, & non cum aliis ad regimen parochialis ecclesiæ admittatur, num. 17.

18 *Curati plures non possunt esse in vna ecclesia, licet faciant ea, quæ ad curam animarum spectant, sed vnus tantum debet esse curatus. cum num. seq.*

19 *Sacerdos vnus, sponsus, & rector, qui curam habeat, debet esse in vna ecclesia.*

20 *Ecclesia an dicatur parochialis vel ne, ex quibus actibus probetur. cum num. 21. 22. & 23.*

23 *Benedictio domorum die Iouis sancti ex consuetudine, non nisi ad parochum pertinet.*

24 *Presbyter parochialis potest in suum adiutorium alium presbyterum, vel religiosum ad tempus etiam, sine licentia superioris assumere, dummodo sibi cõstet de sufficientia assumti. cum num. seq.*

26 *Ecclesia vt dicatur parochialis, sufficit eam habere curã fori pœnitentialis, & distinctionem limitum: licet quoad personam eam obtinentis non constet, an sit, vel se gesserit vti curatus vel ne.*

27 *Sepultura vel actus sepeliendi non arguit ecclesiam curatam. & num. 32.*

28 *Cura non intelligitur ex actu baptizandi.*

29 *Baptismus potest exerceri etiam a laico seruata debita forma cum intentione baptizandi.*

30 *Laicus & mulier sunt incapaces curæ tam fori pœnitentialis, quam iudicialis.*

31 *Ecclesia parochialis non constituitur ex enumeratis a Rom. consil. 356. qui loquitur contra omnes Doct. imo loquitur in iuribus parochialibus. cum num. 36.*

33 *Decimarum & oblationum perceptio non efficit ecclesiam curatam. & num. seq.*

35 *Ecclesia parochialis, & ea, in quibus ius parochiale consistit, longe differunt.*

36 *Rom. consil. 356. loquitur in iuribus parochialibus, non autem in ecclesia parochiali.*

37 *Ecclesia omnis parochialis dicitur curata, sed non omne beneficium curatum dicitur parochialis.*

38 *Ecclesia parochialis ex eo, quod est parochialis, dicitur curata.*

39 *Conc. Trid. faciens mentionem de ecclesiis parochialib. eas nominat sine expressione qualitatis curæ.*

40 *Ecclesia vt censeatur parochialis, requiritur auctoritas superioris constituentis eam parochialem.*

41 *Auctoritas superioris constituentis ecclesiã parochialem præsumitur interuenisse.*

DECISIO LII.

Conclusum fuit, ecclesiam sancti Michaelis, de qua agitur, nõ esse beneficium simplex, sed parochialem curatam, quia in ea concurrunt illa omnia, quæ ad constituendam ecclesiam parochialem, concurrere debent, 1 quæ † quidem quatuor sunt, de quibus per Staphil. *de lit. grat. tit. de qualit. & stat. benef. § circa secundam, nu. 7. 8. 9. & 10. fol. 127. cum seq. & sequitur Sarn. in reg. de idoneitato, q. 11. fol. 126. in liter. C, D, E, & F.* asserens ita Rotam tenuisse coram eo in vna Virdunen. parochialis, de mense Octob. 1539. ¶ Primum autem requisitum est, potestas fori pœnitentialis, hoc est, † potestas ligandi & soluendi, 2 quæ non cadit nisi in sacerdotem, *c. in nono, 21. distinct. c. omnis, de pœnit. & remiss.* ¶ Et licet etiã † potestas fori con- 3 tentiosi seu iudicialis beneficium reddat curatum, *vt per Innoc. in c. dudum, il 2. num. 11. vers. nam modus agendi, & ibi Abb. nu. 7. in fi. de elect. late Capra reg. 90. nu. 12. Dec. in c. ad aures, nu. 6. de rescript. cum simil.* nihilominus stricte † & proprie beneficium curatum dicitur illud, q̃ habet 4 potestatem fori pœnitentialis. ¶ Cura enim animarum dupliciter consideratur, large † & stricte, siue proprie, 5 vel improprie, *secundum Inno. in c. cum satis, num. 2. & ibi Butr. nu. 8. & Abb. nu. 2. vers. circa primum, de offic. Archid. Card. cons. 48. nu. 1. & Sarn. d. fol. 126. in litera E, vers. & ideo. & hoc idem latius voluit Abb. in d. c. dudum, il 2. nu. 7. in 9. not. de elect. & in c. de mulcta, nu. 24. vers. quoad primum, de præben. Ferret. consil. 255. num. 11. & Capra d. regul. 90. num. 12.* ¶ Large siue improprie † cura dicitur potestas 6 fori contentiosi siue iudicialis, quæ versatur circa exercitium iurisdictionis † spiritualis, prout est suspendere, ex- 7 communicare, absoluere, visitare, & alia huiusmodi, quæ ad correctionem morum spectant, *c. dudum ecclesia, de elect.* Et hanc † curã possunt habere Archidiaconi, & alii 8 inferiores Prælati, *c. 1. de offic. Archid. Doct. in cap. cum contingat, de foro compet.* ¶ Stricte vero siue proprie 9 cura dicitur potestas ligandi & soluendi in foro pœnitentiali, cuius nemo est capax, nisi sit sacerdos, *d. cap. in nono, 21. distinct. & d. c. omnis, de pœnit. & remiss.* ¶ Non tamen omnis sacerdos hanc curam habere dicitur, sed is tantum, qui † necessitate astringitur ecclesiastica admini- 10 strare sacramenta, & fideles, quibus administrat, ad eum accedere coguntur, *vt per gloss. in clemen. dudum, in verbo, impediant, de sepult. quam vltra Paul. & Zenzelli. sequitur ibi Imol. num. 32. Abb. in d. cap. dudum, il secundo, num. 7. in 9. not. & in d. cap. de mulcta, numero vigesimo-quarto, versic. sedde. Deci. in d. cap. ad aures, numero sexto, versicu. & curatum. Ferret. d. consil. 255. numero vndecimo. Rebuff. de nominat. quæst. 16. num. 10. Staphil. vbi supra, fol. 128. num. 8. Sarnen. d. quæst. 10. fol. 126. in litera* C. Et tanto magis in casu nostro debet intelligi cura fori pœnitentialis, quia † agitur ad effectum priuationis beneficii ob 11 non promotionem ad sacerdotium infra annum, *iuxta cap. licet canon. de electio, lib. 6.* quo casu necessario requiritur cura fori pœnitentialis, nec sufficit cura iudicialis siue contentiosi, quia † talis cura non requirit sacerdo- 12 tium, *vt not. Card. d. clemen. 1. quæst. 1. 20. & ibi Vital. quæst. 12. num. 61. de offic. vicar. Mil. in repert. in verbo, curatum beneficium obtinens, ad fin.* Et probatur secundum eos, exemplo Archidiaconi, qui habet † curam animarum in 13 foro contentioso, *cap. 1. de offic. Archid.* & tamen in Archidiacono non requiritur sacerdotium, sed sufficit Diaconatus, *cap. cum in cunctis, §. inferiora, de electio.* ¶ Secundum requisitum est certa parochia, hoc est, † locus 14 certis finibus constitutus, in quo populus alicui ecclesiæ deputatus degit: dicitur enim parochia quasi partitio curæ, *cap. ecclesias, 14. quæstio. 1.* ¶ Nam rector † talis eccle- 15 siæ dicitur populum regere, *cap. 1. de capell. monach. vt de his per Rom. cons. 356. num. 1. & 2. Doct. omnes, in Rub. de paroch. Archid. & Ioan. And. in c. licet canon, in princ. in verbo, parochia, & ibi Gemin. q. 2. & Butr. sub num. 3. de elect. lib. 6. Staphil. de liter. grat. tit. de var. mod. vacat. §. quartus principalis, num. 3. late Rebuff. supe. concord. tit. de collatio. §. statuimus, il 2. in verbo, parochialis.* ¶ Tertium requisitum est, vt obtinẽs ecclesiam parochialem, ad hoc, vt dicatur † curatus, exerceat curã nomine suo & non alieno. 16 *vt in cap. exstirpandæ, §. qui vero, & ibi Docto. de præben.*

Archid.

Archid. in clem. 1. num. 4. versic. in non annexis, de offic. vicar. Mil. in repert. in verbo, ecclesia parochialis quæ dicatur. Staphil. d. fol. 128. num. 9. Sarn. fol. 126. in litera C. versic. requiritur etiam. Rebuf. in sua prax. benefic. tit. de non promot. intra annum, nu. 36. ¶ Quartum & vltimum requisitum est, vt parochialem † habens dicatur curatus, quod tanquam rector suo nomine singulariter, & non cum aliis ad regimen parochialis ecclesiæ assumatur, ita vt si illi duo vel plures præficiantur, qui confessiones audiant, baptizent, & alia ad curam spectantia faciant, non tamen† dicuntur curati, quia quemadmodũ vna sponsa non potest duos vel plures sponsos habere, *c. 1. de sponsa duor.* sic nec† ecclesia duos vel plures curatos. *ca. cum non ignores, de præben.* & in vna ecclesia vnus debet esse sacerdos, sponsus, & rector, qui curam habeat. *cap. in apibus. 7. q. 1. & melius. c. sicut vna. 21. q. 2. ibi, sed vnũ tantummodo habeat sacerdotem, qui eam caste & syncere regat. vt late per Oldrad. consi. 67. Staphil. d. fol. 128. num. 10. versi. requiritur, & nu. seq. Sarnen. d. fol. 126. in litera D. Felyn. in c. in ratione. in 10. corol. prope fin. vers. scias etiam, de rescript. late Rebuff. in d. tit. de nõ promot. intra annum, num. 63. cum aliis seq.* ¶ Quod autem in ecclesia, de qua agitur, hæc quatuor requisita simul concurrant, deducitur. ¶ Nam quoad primum, de potestate fori pœnitentialis, illud † patet ex confessionum auditione tempore Paschatis, quam probant testes Horatij, quartus, iuxta quintum, & vltimus, iuxta quintum & octauum. ¶ Item ex administratione sacramenti Eucharistiæ eodẽ † tempore Paschali, quam probant testes curiæ episcopalis, videlicet, primus super secundo & super quarto, & iuxta septimum, tertius super primo & super quarto, & iuxta quartum, quintus super secundo & super quarto, sextus super primo & secundo, & testes Horatij quartus iuxta quintum, & vltimus iuxta quintum & octauum. Item, ex † administratione sacramenti extremæ vnctionis, quam probãt testes dictæ curiæ, quintus iuxta tertium, in fin. sextus super primo & quarto. Itẽ, ex benedictione domorum cum aqua benedicta die Iouis sancti, de qua deponunt testes dictæ curiæ, videlicet, primus super secundo, & iuxta septimum, tertius super secundo, iuxta septimum, quintus super secundo, sextus super primo, & iuxta septimum, quæ† quidem benedictio ex consuetudine non, nisi ad parochum, pertinet. ¶ De secundo requisito distinctionis limitum constat per testes dictæ curiæ, videlicet, secundum, tertium, quartum, quintum, & sextum, omnes super tertio, ¶ Quoad tertium requisitum exercitij curæ nomine proprio non alieno, illud per testes satis probatur, excepto tempore Paschatis, quo fratres Dominicani, & alij presbyteri a rectorib. in eorum auxilium assumti audiebant confessiones, & administrabant sacramentum Eucharistiæ: quod quidem nihil obstat, cum † de iure presbyter parochialis possit in suum adiutorium alium presbyterum, vel religiosum ad tempus etiam sine licentia superioris assumere, vt puta tempore quadragesimæ pro audiendis confessionibus, vel pro administranda Eucharistia die Paschatis, † vel pro missis celebrãdis, dum tamen sibi constet de sufficientia assumti. *vt post Laud. tradit Card. in clem. 1. in princip. quæstio. 21. de priuileg. Dominic. in cap. perfectis. ad fin. 25. distinctio. Ioan. And. in cap. cum ex eo. num. 3. de elect. libr. 6. idem Card. in clemen. 1. quæst. 15. & ibi Imo. num. 8. in fin. & num. 9. Anchar. num. 4. vers. sed hic quæritur. & Vital. num. 62. cum seq. de offic. vicar. Abb. in cap. exstirpandæ. §. qui vero. nu. 2. vers. hoc intellige. de præben.* ¶ Quoad quartum, & vltimum requisitum nulla est inter partes controuersia, quin rectores suo nomine singulariter, & non cum aliis ad regimen parochialis, de qua agitur, assumti fuerint. ¶ Accedit, quod etiam si hæc duo posteriora requisita in casu nostro deficerent, tamen, † ex quo respiciunt personam obtinentis Ecclesiam, an sit curatus, vel ne, idcirco Ecclesia non desineret esse parochialis curata, cum satis sit eam habere, & curam fori pœnitentialis, & distinctionem limitum. ¶ Præterea præmissa secundum Dominos confirmantur ex prouisione Episcopi Riccabellæ, ex visitatione Episcopi Melchionis, ex præsentatione facta ab Horatio, & eius fratre, & ex confessione eiusdem Horatij, quæ non fuit sublata per reuocationem, ex quo de errore non constat, imo potius de contrario. ¶ Non obstãt exemplo deducta. ¶ Et in primis, quod in ecclesia, de qua agitur, non adsunt sepulturæ, nec ibi mortui sepeliuntur. ¶ Quia † sepultura siue actus sepeliendi non arguit Ecclesiam curatam, cum sine cura possit Ecclesia habere cœmiterium ex consuetudine, vel ex concessione Episcopi. *Federic. de Sen. consi. 135. num. 2. Staphil. d. folio 127. num. 4. Sarnen. dict. fol. 126. in litera E. Gambar. de offic. & potest. leg. de later. fol. 148. num. 18. Hostien. in cap. quia nonnulli. col. penult. versic. quid si aliquis. & ibi Ioan. Andr. pariter. col. penult. eod. ver. quid si aliquis. Butr. num. 10. Card. quæst. 11. de cleric. non resident.* ¶ Secundo non obstat, quod in Ecclesia sancti Michaelis, de qua agitur, deficiat fons baptismalis, quia † ex actu baptizandi non colligitur cura, cum baptisma possit exerceri etiam a laico. *c. ad limina. 30. q. 1.* & valet omni casu, dummodo fiat forma debita, cum intentione baptizandi, & sic actus baptizãdi non spectat ad curam, neque pœnitentialem, neque iudicialem, cuius quidẽ laicus, sicut † & mulier est incapax. *c. omnes, & c. noua quadam, de pœnit. & remiss. c. dilecta, de maior. & obedien. c. bene quidem. 90. distinct. ita post Paul. concludit Card. in clem. 1. de baptism. q. 4. num. 5. & Imo. nu. 6. Anch. in 2. not. circa med. & Vital. nu. 66. & 67. Host. Ioan. And. Butr. & Card. in d. cap. quia nonnulli. in locis supr. citatis. Feder. de Sen. consi. 80. num. 3. & consi. 135. in fin. Mil. in repert. in verbo, curatum non dicitur. Dec. in d. ca. ad aures, ante num. 7. de rescript. Staph. d. fol. 127. nu. 5. Sarn. d. fol. 126. in litera E, versic. nec etiam. Gambar. vbi supra. num. 19.* ¶ Tertio non obstat, *cons. Rom. 356. num. 1. 2. 3. & 4. quem sequitur Rebuff. de nominat. quæst. 16. num. 10.* quia † quatenus Rom. *sub num. 4.* dicit, ecclesiam parochialem curatam colligi ex probatione plurium, nempe, vt parochiani diebus festiuis missam in ecclesia parochiali audiant, vt sacramenta ecclesiastica ibi percipiant, ac etiam ibi sepeliantur, vt soluantur decimæ personales, & fiant oblationes, vt sacramentum Baptismatis ministretur, vtique Roma. loquitur contra cõmunes Doct. traditiones: quia † quoad sepulturam, & baptisma, cura ex illis non infertur, *vt supra dictum est.* ¶ Quo vero ad decimas & oblationes, illarum † perceptio non efficit ecclesiam curatam, *vt per Hostien. Ioan. And. Card. & But. in d. c. quia nonnulli. in locis supra citatis.* Et licet Hostien. quem ceteri sequuntur, moueat quæstionem de rectore nullos habente parochianos, quia † omnes mortui sunt, tamen in fine quæstionis concludit generaliter propter perceptionem decimarum, oblationum, primitiarum, & aliarum rerum, de quibus ibi, non dici ecclesiam habere curam. Et sic patet, Roman. *dict. consi. 356. nu. 4.* non bene respondere ad not. per Hostien. *in dict. cap. quia nonnulli.* ¶ Præterea enumerata per Roman. quibus probatis, inquit colligi ecclesiam parochialem, atque curatam, non sunt ea, quæ necessario requiruntur pro constituenda ecclesia parochiali curata, sed sunt ea, in quibus ius parochiale consistit, inter † quæ duo longa est differentia: nam actus baptizandi, & sepeliendi, item perceptio decimarum, oblationum, & primitiarum, *vt supra dictum est,* non denotant curam, & tamen sunt iura parochialia. Quod autem † enumerata per Roman. sint iura parochialia, ex eo ostenditur, quod Roman. allegat Ioan. And. *in rub. de paroch. vbi post Innoc. & Hostien.* inquit,

ius parochiale consistere in quibusdam ibi enumeratis, quæ sunt illa eadem, quæ recenset Roma. *dict. consi. 356. numer. 3. & idem voluerunt Card. Butr. Abb. & alii in d. rub. de paroch. Hostiens. & Goffred. in eorũ sum. tit. de paroch. post prin. & sum. Ang. & sum. Tabien. in verbo parochia.* ❡ Quarto non obstat, quod deducta pro parte Ioan. Baptistæ demonstrant, ecclesiam, de qua agitur, esse parochialem, non autem parochialem curatam.

37 ❡ Quia † respondetur, omnem parochialem ecclesiam dici curatam, licet non omne beneficium curatum dicatur ecclesia parochialis, *vt per Ioan. Andr. & alios in c. super eo, de preben. in 6. Rebuff. super concord. tit. de collat. §. statuimus, il 2. in verbo, parochiales, & in form. mand.*

38 *apost. in verbo, parochialis ecclesia. fol. 164.* Et † ecclesia parochialis eo ipso, quod est parochialis, dicitur curata, *vt tradit Vital. in clem. 1. num. 1. de offic. vicar.* Et probatur, quia parochialis dicitur a parochia, quæ nil aliud est, quam partitio curæ, vt supra dictum est, ergo qualitas

39 parochialis necessario implicat curã. Et hinc est, † quod in iure canonico, & in Concil. Trident. passim fit mentio simpliciter de ecclesiis parochialibus absque expressione qualitatis curæ. ❡ Quinto & vltimo non obstat, quod ad hoc, vt ecclesia censeatur parochialis, requiri-

40 tur † auctoritas superioris constituentis eam parochialem, *cap. nullus omnino. 16. quæst. 7. cap. sicut. de excess. prelat. Ioan. Andr. Imol. Butr. & alii in c. quia nonnulli, de cler. non resid. Alexand. consi. 74. num. 2. libr. 4. Rebuff. super concordant. titulo de collatio. §. statuimus, il 2. in ver-*

41 *bo, parochialis ecclesia, circa medium.* ❡ Quia † auctoritas superioris in casu isto ex cursu temporis præsumitur interuenisse, *vt late per Gabriel. post alios, lib. 1. de presumt. concl. 1. nu. 9.*

CANTVCCII.

Pampilonen. beneficij de Allo. Veneris, 24. Maij. 1577.

SVMMARIA.

1. *Obitus ad effectum reseruationis prouenientis ex vacatione beneficii in mense Apostolico, est plene & cõcludenter probandus.*
   Fallit, nisi obitus contingat in mari. nu. 2.
3. *Mors in mari contingens est difficilis probationis, quæ etiam per eos, qui non interfuerũt, probari potest, cum num. 4.*
5. *Mors in specie contingens in naui in mari submersa difficilis est probationis. & num. seq.*
6. *Decisio Rotæ in simili casu de eo, qui obiit in naui submersa, q̃ mors probetur per publicã vocem & famam.*

DECISIO LIII.

1 QVamuis ad effectum reseruationis prouenientis ex vacatione beneficij in mense Apostolico, † obitus sit plene, & concludenter probandus, nec sufficiat semiplena probatio per famam, quia de præiudicio ordinarij agitur. *vt per Pute. decis. 266.* tamen si obitus

2 contigerit in mari, probatio † per famam satis erit: in his enim, quæ difficilis sunt probationis, fama sola plenam facit probationem, *vt post Butr. in cap. transmissæ, num. 10. versic. quandoque adest, extra qui fil. sint legitim. & in cap. veniens, il 1. sub num. 10. de testibus. tradit Dec. in cap. 1. num. 16. in quinto casu, de appellat. Ias. in leg. cum ea, num. 6. de transactio. Menoch. de arbitr. iud. quæstio.*

3 *9. casu. 89. nu. 88.* ❡ At † mors in mari contingens non videtur posse negari, quin sit difficilis probationis, cum

4 etiam per eos, qui † non interfuerunt, probari possit, *vt per text. in leg. quoties. C. de naufrag. libr. 11. tradit Ang. in l. 2. §. si dubitetur, num. 4. & ibi Imol. num. 12. post med. ff. quemadmodum testamen. aper. idem Ang. in l. si quidem. num. 3. versic. si vero mors. C. soluto matrimo. Luc. de Pen. in dict. leg. quoties. prope fin. Boer. decis. 288. colum. 3. vers.*

5 *& idem si agatur de morte.* Et in † specie, mortem in naui in mari submersa euenientem difficilis esse probationis, & propterea admitti leues probationes, quæ alias non sufficerent, voluit Corn. *consi. 204. num. 4. lib. 3. per not. per Doct. in dict. §. si dubitetur, & in dict. l. si quidem.*

6 ❡ Ita dixerunt Domini in vna † Pampilonen. beneficij de Allo, die Veneris, 24. Maij, 1577. coram me, in qua plures testes obitum Sancti vltimi possessoris dicti beneficij de Allo defuncti de mense Nouembris in mari, ob naufragium nauis, in qua reperiebatur, per publicam vocem, & famam optime probabant.

CANTVCCII.

Caurien. siue Nullius iurisdictionis. Lunæ, 26. Nouembris. 1576.

SVMMARIA.

1. *Ecclesiæ seculares alicui pertinentes ratione aliquorum iuriũ veniunt appellatione ecclesiæ ex natura & proprietate genitiui, eorum.*
2. *Genitiuus, eorum, quid importet.*
3. *Ecclesia appellatione de proprietate vocabuli venit etiam secularis.*
   Item etiam veniunt ecclesiæ seculares pertinentes ad aliquem ratione loci, vel exsistentiæ illarum in districtu ac dominio alicuius. num. 4.
5. *Dictio, ac, est de sui natura ampliatiua.*
   Et eo magis, vbi eadem repetitur. num. 6.
7. *Argumentum de personis ad res, validum est in iure.*
8. *Argumentum a proportione quid operetur.*
9. *Papa in dubio censetur potius concedere quam auferre.*
10. *Superfluitas euitanda est. & num. seq.*
11. *Monasterio exemto ecclesia regularis monasterii exemta intelligitur.*
12. *Concessum clare in dispositione non requirit aliam petitionem.*
13. *Concessio non videtur generalior petitione, quando virtualiter quod concessum est, petitio continebat.*
14. *Communicatio priuilegiorum non præsumitur nisi expresse probetur.*
15. *Singula singulis referenda sunt. & nu. 18.*
16. *Clausulæ amplissimæ in priuilegiis maximam vim operantur.*
17. *Clausula, perinde, quid operetur.*
18. *Clausulæ omnes ita interpretari debent, vt singula singulis referendo, vniuersaliter intelligi possint.*
19. *Verba generalia etiam in dispositione odiosa sunt generaliter intelligenda.*
   Idque magis. vbi proprietas verborum patitur. num. 20.
   Imo magis, vbi salua ratione recti sermonis non possunt restringi. nu. 21.
22. *Restrictio, salua ratione restricti sermonis, non potest fieri in priuilegio, vbi omnes in eo numerati possunt eo beneficio potiri.*
23. *Singuli nominati in priuilegio debent singulis beneficiis & priuilegiis vti, non autem singuli certis.*
24. *Communicatio priuilegiorum debet esse talis, vt omnes eadem communicatione vtantur.*
25. *Singula singulis particulariter sunt referenda, quando aliter non possunt saluari secũdum rectitudinem sermonis: alias non. cum nu. 27.*
26. *Priuilegia debent esse proportionabilia, & cõpatibilia.*
27. *Relatio particularis, vt singula singulis particulariter referantur, non est facienda, nisi ex vrgenti caussa & necessitate: alias inhærendum est proprietati verborum.*
28. *Substitutio habens clausulam, modis præmissis, debet referri ad præcedentia referendo singula singulis.*
29. *Clausula, modis præmissis, refertur ad ea solum, quæ legi possunt.*

DECISIO LIIII.

COnclusum fuit, sub illis verbis priuilegij Leonis Decimi, *ac in districtu eorum & dominio ipsius militiæ consisten-*

consistentibus ecclesiis, venire ecclesias singulares † pertinentes ad Militiam ratione aliquorum [illegible] um, vt denotat verbum eorum. *glo. in cap. de monachis, in verbo, de prouentibus, de praeben. & ibi Butr. num. 8. & Abb. nu. 5. Lambert. de iurepatronat. lib. 2. par. 3. qu. 1. 10. artic. 1. nu. 2. fol. mihi 24. text. in c. 1. de capell. monach. in 6. & ibi gl. in verbo, ipsis.* Et in † specie de genitiuo, eorum, *Cardin. in clem. 1. versic. praesentator, num. 7. quaest. 8. de excess. praelat.* referendo illud verbum, *eorum*, ad magistrum, priores, praeceptores, milites, fratres, & vasallos Militiæ. ¶ Verbum † autē, *ecclesiæ*, ex proprietate sermonis cōprehendit seculares. *c. ex literis, de consuet. & ibi Card. in tertia opp. Abb. 1. not. Imo. num. 5. Barbat. num. 11. glo. in ca. grandi, in verbo, monasteriorum, de supplen. neglig. praelat. & ibi Archid. nu. 5. in verbo, ecclesiarum. Domin. col. 3. num. 12. post medium. & Franc. num. 3.* ¶ Veniunt etiam † sub eisdem verbis ecclesiæ seculares pertinētes ad Militiam ratione loci, id est, ratione exsistentiæ illarum in districtu ac dominio Militiæ propter distinctionem, *ac*, quæ † est de sui natura ampliatiua, vt hic per informantes militiæ, ita vt ex illa amplietur concessio Leonis etiam ad ecclesias seculares consistentes in districtu & dominio militiæ: tanto † magis, quia illa ampliatiua, *ac*, in tribus locis in eodem priuilegio repetitur sub eadem verborum conceptione, *ad l. Balist. a. ff. ad Trebel.* ¶ Adiuuat ratio verisimilitudinis † & proportionis de personis ad res, vt sicut Papa voluit eximere personas seculares Militiæ, nempe vasallos & seruitores, sic etiam ecclesias seculares pertinentes aliquo modo ad Militiam, ac in districtu & dominio eius consistentes. *arg. text. in leg. sufficit. ff. de cond. indeb. cum adductis per Euerhar. in loco a proportione.* Quinimo ex eo euidentius apparet, quod Papa voluit concedere priuilegiū ecclesiis regularibus sine distinctione loci, † & vbilibet exsistentibus, sicut concesserat ordini Cistercienfium. Vnde restrictio ecclesiarum militiæ ad districtum ipsius Militiæ, de secularibus oportet intelligere, non de regularibus, ne † auferre potius quam concedere videretur Romanus Pontifex. ¶ Confirmabat præmissa ratio euitandi multas superfluitates. superflueret enim illa dictio, *ac*, sæpius repetita, si concessio fuisset facta ecclesiis regularib. consistentibus in districtu: nam † Papa dixisset, *eorumque in districtu & dominio ipsius militiæ consistentibus ecclesiis*, cum prius dixisset, *monasteriis, domibus, & aliis locis*, ex quibus verbis designabantur regulares ecclesiæ. Denique verbum, *ecclesiis*, omnino superflueret, cum monasteria continerent illas. Nam † exemto monasterio ecclesia regularis monasterij exemta intelligitur. *gl. ff. in c. 1. in verbo exemto, & ibi Archid. col. ... versic. loco exemto, de priuileg. in 6. idem Archid. in c. nulla. 2. q. 1. Marian. Soc. in c. recepimus, num. 97. de priuileg.* Et eo magis sunt euitandæ huiusmodi superfluitates, quia non semel, sed ter sunt repetitæ, & ideo non sine ministerio operandi. ¶ Non obstat, quod expresse de ecclesiis non fuerit petitum, cum † clare in dispositione appareat concessum, *c. inter dilectos. versic. ceterum memorati, de fide instrum. & ibi Abb. col. 3. vers. nota bonam limitat.* Et satis † virtualiter petitum fuit in clausula, & alias in præmissis opportune prouidere. Imo expresse dictum fuit de præceptoriis, alias commendariis nuncupatis. ¶ Neque obstat dum pro parte R. P. Episcopi dicitur, quod non est facta taliter a Leone Decimo cōmunicatio † militiæ priuilegiorum per Innocentium & alios summos Pontifices concessorum Cistercienfibus, vt magnus magister, & singuli de militia ac illorum res & bona singula [illegible] singuli possint generaliter & vniuersaliter vti, & potiri omnib. dictis priuilegiis coniunctim aliis Cistercienfibus concessis, sed tantum particulariter & singulariter, prout illis de Cistercienfibus diuisim erat concessum, referendo † singula singulis, *iuxta gloss. in l. si negotium. C. de neg. gest. cum aliis per Dec. consil. 304. num. 6. versic. non obstant allegata.* ¶ Nam dixerunt plures ex Dominis, quod imo omnia contenta in priuilegiis Cistercienfium tam specialibus Honorij, Martini, Sixti, & Innocentij, quam generalibus concessa reb. & personis Cistercienfibus, censentur concessa rebus & personis militiæ, & alias nominatis in dicto priuilegio, referendo singula singulis coniunctim & vniuersaliter, quatenus sint capaces, & in eis congrua cadat proportio, non autem singulariter, quatenus essent cōcessa personis vel ecclesiis Cistercienfium. Nam in dicto priuilegio Leonis adsunt clausulæ amplissimæ, ex † quibus clare apparet, quod huiusmodi priuilegia fuerunt vniuersaliter personis & rebus militiæ concessa, quia singulis expressis omnia contenta in priuilegiis Cistercienfium simul & coniunctim conceduntur, vt ibi, *inhibitione, mandato, susceptione, exemtione, liberatione, subiectione, & decretis in literis praedictis, &c. & perinde ac, &c. vti potiri & gaudere libere & licite valeant*, & non conceditur vnum vel alterum singulariter ac diuisim, sed omnia vniuersaliter & coniunctim. Quod amplius apparet ex clausula, *perinde*, vbi magistro, † prioribus, præceptoribus, & aliis supra nominatis expresse dicitur, quod vti & potiri possint prædictis concessis Cistercienfibus, perinde ac si eisdem supra nominatis militiæ specialiter indulta & cōcessa fuissent. Si autem ista omnia rebus & personis militiæ specialiter concessa & indulta fuissent, clarum est, quod omnia simul singulis concessa intelligerentur. Clausulæ enim huiusmodi tam late patent, vt † non, nisi simul & coniunctim, singula singulis vniuersaliter referēdo, intelligi possint. Et ita in simili casu cōsiderat Corn. *consil. 268. num. 22. circa med. versic. confert etiam. & versic. & in fine subditur, lib. 4. ex reg. l. talis scriptura, de legat. 1. & l. 1. C. de liber. & posthum. & vbique sas. & c. secundo requiris*, vbi etiam Dec. de appel. quod clausula in principio, & in fine posita est generaliter intelligenda, & ad omnia referenda singula generaliter singulis referendo. ¶ His accedit, quod in quauis dispositione etiam odiosa verba † generalia non sunt restringenda, sed generaliter intelligenda. *Ang. in l. fin. col. fin. de cond. Princ. cum aliis per Dec. cons. 5. in fine.* etiam si maior ratio esset in vno casu quam in alio. *l. in fraudem, in fin. & ibi. Bald. de test. im. milit. cum aliis per Aym. cons. 90. nu. 4.* Et † tanto magis, quatenus (vt hic) verborum proprietas id patitur. *l. cum lege. vbi Aret. de testam. Calder. cap. 1. de consan. & affin. cum aliis per Aym. cons. 818. num. 11.* Et multo † magis, vbi sua ratione recti sermonis non possunt restringi. *l. Plautius. de auro & argen. lega. l. Iulius. ad Trebel. plene Alex. ... & alias in l. si de certa. C. de transact.* prout contingit hic: nam † si magnus magister, & omnes enumerati in priuilegio Leonis possunt vti & potiri decreto, exemtione, liberatione, & aliis in literis ibi relatis, & singulis priuilegiis hactenus Cistercienfibus concessis, non potest fieri restrictio sua ratione recti sermonis, vt referantur singula singulis, prout diuisim & particulariter cuique erant Cistercienfibus concessa, quia nō † vterentur singuli de militia singulis priuilegiis Cistercienfibus concessis, vt expresse dicitur in communicatione Leonis, sed singuli vterentur certis & particularibus priuilegiis, quod esset violare nedum proprietatem verborum, sed rationem recti sermonis. ¶ Præterea sequeretur absurdum, quod † nihil magno magistro, præceptoribus, & militibus militiæ fuisset cōmunicatum, cū tales personæ in ordine Cistercienfium non inueniātur, & tamen illis etiam primo loco voluit Leo concedere, & quidem vniuersaliter, vt ex lectura priuilegij apparet. ¶ Non obstat gloss. *in d. l. si negotium. C. de neg. gest. cum aliis allegatis.* ¶ Quoniam † omnia faciunt pro illa parte: nam (vt eleganter inquit Ang. *in l. fin. in glo. 3. num. 4. C. de sideicom.*) singula singulis par-

ticulariter sunt referenda, quando aliter nō possunt saluari secundum rectitudinem sermonis, vel sequeretur 26 correctio aut repugnantia in eadem dispositione, vel priuilegia non essent proportionabilia, † compatibilia, aut ex alia simili caussa. Et Ang. passim sequitur Dec. *cons. 186. col. 2. in fin. vers. quarto considerandum est, & d. cons. 3 [illegible] 4. num. 6. vers. non obstant allegata.* alias enim non 27 subsistente euidenti † necessitate vel alia vrgente caussa, non est facienda talis relatio, sed inhærendū proprietati verborum, *vt supradictum fuit*, & tanto magis in casu isto, in quo ratio recti sermonis (*vt dictum est*) nos compellit ita interpretari. ¶ Non obstat Aym. *cons. 98. num. 11.* vbi loquitur de substitutione habēte clausulam 28 *modis præmissis.* inquiens † debere referri ad præcedētia, referendo singula singulis. Quoniam tunc adest ratio necessaria restringendi generalem dispositionem: nam illa verba, *modis præmissis*, sunt adeo restrictiua, vt referantur 29 † ad eas solum, quæ legi possunt. *Barto. & alij per Rum. cons. 122. num. 6. vers. & non obstat, lib. 2. Zanch. in l. heredes mei. §. cum ita, nu. 414. vers. [illegible] ad Treb.* Sed hoc non facit ad casum istum, quia verba sunt vniuersalia, & non restricta. ¶ Non obstat, quod ita intelligendo concessio esset generalior petitione. Quoniam hoc tollitur 30 ex † facto, vt ibi, & alias in præmissis oportune prouidere de benignitate Apostolica dignaremur, *vt bene per informantes hic.*

CANTVCCII.

In eadem Caurien. siue Nullius iurisdictionis. Veneris, 11. Ianuarij 1577.

SVMMARIA.

1 *Priuilegium exemtionis debet stricte interpretari.*
2 *Communicatio & exæquatio priuilegiorum non debet operari ampliationem, vt plus habeat is, cui communicantur, quam is, cuius priuilegia communicantur.*
3 *Papæ intentio in adæquatione non est plus velle dare vni, quam alteri.*
4 *Priuilegium de nouo concedi, & per viam adæquationis differunt.*
5 *Dictio perinde quid importet.*
6 *Verba indefinita sui natura restrictionem recipiunt.*
7 *Adæquatio quando est facta per verba indefinita, non veniunt futura, secus per verba vniuersalia.*
8 *Indefinita in priuilegio respectu concedentis æquipollet vniuersali, secus respectu tertij.*
9 *Oratio vniuersalis non extenditur vltra id, ad quod extendebatur dispositio, super qua interponitur, & numer. seq.*
11 *Oratio vniuersalis limitatur a dispositione super qua interponitur.*
12 *Clausula generalis quando salua ratione recti sermonis potest ad specificata restringi, ad illa tantum restringitur.*
13 *Priuilegium concessum subditis & seruientibus intelligitur quoque communicatum vasallis, & seruitoribus.*
14 *Priuilegium adæquatum seu communicatum etiam conceptum cum illis verbis, in omnibus & per omnia, non trahitur ad insolita.*
15 *Laici vt eximantur a solutione decimarum, est insolitum, & non conceditur nisi cum [illegible].*
Imo magis est odiosa exemtio ad fauorem laicorum potius quam clericorum [illegible].
16 *Papa an possit enormiter lædere ecclesiam, Doctores dubitant.*
17 *Exemtio a solutione decimarum ad fauorem laicorum potius quam clericorum [illegible] est odiosa.*
18 *Clausula in principio vel fine posita ad omnia referri nō debet, quando ratio diuersa [illegible].*
19 *Priuilegium intelligendum est iuxta formam petitionis.*
20 *Verba [illegible] opportune prouidere, debent intelligi quoad petita, & non vltra.*
21 *Priuilegium exemtionis decimarum non est extendendum ad non expressa.*

DECISIO LV.

Licet die Lunæ, vigesimasexta Nouembris, anni præteriti plures ex Dominis dixerint, Leonem Decimum in suo priuilegio concessisse & communicasse exemtionē decimarum, & iurisdictionis, & reliqua omnia in eo contenta personis militiæ, illarumq; vasallis, subditis, seruientibus, monasteriis, domibus, locis & ecclesiis non partialiter & distributiue referendo singula singulis, sed simul & coniunctim, dummodo personæ, res, & loca, quibus dictum priuilegium concessum fuit, essent capaces & capacia, & consequenter in eis cadere proportio: [illegible] Episcopo super [illegible] resolutione iterum audiri die Veneris, 11. Ianuarij [illegible] anni, iussum super [illegible] resolutione propositum. ¶ In qua [illegible] Domini fuerunt varij, nec quicquam [illegible] per dictam resolutionem firmatum, sed solum in dubium reuocata. ¶ Nam tenentes pro militia persistebant in eadem sententia, in qua [illegible] fuerunt ex deductis in præfata resolutione, quibus nihil fuit additum. Tenentes vero pro Episcopo mouebantur ex pluribus. ¶ Primo, 1 ex natura priuilegij exemtionis, quæ vti odiosa & tertio præiudicialis debet stricte interpretari, ex allegatis hic per informantes Episcopi. ¶ Secundo, ex † natura com- 2 municationis & exæquationis priuilegiorum, quæ est, vt priuilegia vni competentia alteri communicentur, non vt amplientur, & plus habeat is, cui communicantur, quam is, cuius priuilegia communicantur. [illegible] omnes Doctores in l. 1 ff. de legat. 1. & non videtur posse negari, quin in casu nostro sit adæquatio, cum † Papa velit, 3 militiam gaudere eisdem priuilegiis, quibus gaudet ordo Cistercien. sicut [illegible] *tradit per Rum. [illegible] num. 14.* & est de mente Paris. *ibi num. 26. & 27.* [illegible] filio emancipato, qui succedit vt suus. ¶ Nec [illegible] partem [illegible] argumentum [illegible] considerando [illegible] pro parte militiæ [illegible] non est adæquatio, sed nouum priuilegium [illegible] concedimus & alia, de quibus [illegible] informantes militiæ. ¶ Quia † tenebant [illegible] nouum in eo quod [illegible] tribuunt priuilegia antea sibi non competentia, sed hæc priuilegia concedantur illi per viā adæquationis. ¶ Tertio, [illegible] dictionem illam, *perinde* quæ † importat idem per omnia quoad tempus, & 5 quoad alias qualitates respectu militiæ, prout erat respectu ordinis Cisterciensium. *Bart. in extrauag. ad reprimendum in verbo. perinde Rum. in dict. leg. 1. num. 15.* ¶ Quarto, quia verba sunt indefinita, quæ sui natura 6 restrictionem facilius recipiunt *Paris. in d. l. 1. num. 26. vers. [illegible].* Et hinc est, quod quando adæquatio est facta per verba indefinita, non veniunt futura, 7 licet secus sit, quando per verba vniuersalia. *Paris. in d. l. 1 [illegible]* vbi quod omnes ita fatētur. Et licet † in- 8 definita in priuilegiis æquipolleat vniuersali, id tamen procedit respectu concedentis, contra quem latissima fit interpretatio, non respectu tertij. *Paris. d. numer 13. post med. & superius. num. 6.* ¶ Quinto, quia † oratio vni- 9 uersalis non extenditur vltra id, ad quod extendebatur dispositio, super qua interponitur, *l. si de certa. C. de transact. Paris. in d. l. 1. num. 7.* ¶ Vnde cum † illa oratio inde- 10 finita proferatur super priuilegiis Cisterciensibus iam concessis, non debet extendi vltra id, quod præfata priuilegia continerent, & consequenter † oratio vniuer- 11 salis limitatur a dispositione, super qua interponitur. ¶ Sexto, quoniam quando clausula generalis salua ra- 12 tione recti sermonis, potest ad specificata restringi, ad illa tantum restringitur. *Paris. in d. leg. 1. numer. 8.* sed salua ratione recti sermonis, imo, secundum aliquos ex Do-

ex Dominis, secundum verum sensum priuilegij potest intelligi respectu specificatorum, quia in priuilegio Innocentij eximuntur subditi, ac eis seruiẽtes, in communi-13 catione † Leonis communicantur priuilegia sub his verbis, *illorumque vasallis & seruitoribus*. Ergo vasallis, & seruitoribus intelligetur communicatũ priuilegium concessum subditis & seruienribus. Quod autem subditis & seruientibus sit concessum illud, quod est concessum magno Magistro, & præceptoribus, hæc verba hoc necessario non inferunt, & subiecta materia non pati-14 tur. ¶ Septimo, nam priuilegium † adæquatiuum seu communicatiuum etiam conceptum cum illis verbis, in omnibus & per omnia, nõ trahitur ad insolita, & cum difficultate concedenda, *vt per Butr. consi. 19. sub num. 9. Soci. in d. l. 1. nu. 3. in fin. Iasnu. 21. versi. limita. Rip. nu. 8. versi. & ita intellige. Crot. num. 10. Paris. num. 24. in fin.* 15 *Nat. cons. 4. num. 6. lib. 1.* ¶ Quod † autem eximantur laici a solutione decimarum, est insolitum, & non, nisi cum difficultate concederetur: & tanto magis, quod in casu isto non vnus vel duo, sed vnum & integrum territorium a solutione decimarũ eximeretur. Papam enim sub isto verborum inuolucro voluisse ecclesiam tam enormiter lædere, Dominis hanc partem tenentib. nul-16 lo pacto verisimile fiebat. ¶ Maxime, quia † Docto. de potestate dubitant, & Abb. *in c. ex nobis. num. 5. de decim.* inquit, taliter priuilegiatum sine caussa in foro cõscientiæ tutum non esse, licet hoc dictum fuerit nõ vt de potestate disputaretur, sed vt ex grauitate materiæ, & enormi præiudicio voluntas deprehenderetur: multo enim 17 magis est odiosa † exemtio a solutione decimarum, ad fauorem laicorum, quam clericorum. *Alciat. consil. 22. num. 9.* ¶ Vnde cum in casu nostro adsit ratio diuersitatis, consequens sit, singula singulis esse referenda, sicut 18 dicimus de clausula † in principio vel in fine posita, quæ ad omnia referri non debet, quando ratio diuersitatis reddi potest. *vt per Dec. in c. 2. requirit, num. 2. de appella.* ¶ Nec secundum istos Dominos bona erat responsio adducta pro parte militiæ, quod Episcopus non fundat intentionem super decimis de iure communi, quia exemtio est concessa respectu omnium, & consequenter re-19 spectu ecclesiarum parochialium. ¶ Octauo, quia † priuilegium debet intelligi iuxta formam petitionis Caroli Quinti, petentis remoueri assertionem nonnullorum asserentium, personas, militias, earumque monasteria, domos, & loca non posse gaudere priuilegiis Honorij, Martini, Sixti, & Innocentii, ob non factam in eis specialem illorum mentionẽ, quamuis essent eiusdem ordinis professores, & sub eadem regula militarent, & viuerent. ¶ Nec obstant illa verba, *& alias opportune pro-*20 *uidere.* Quia † debent intelligi quoad petita & non vltra, maxime, quia Papa dicit, *supplicationibus inclinari.* ¶ Nono, placebat etiam ratio illa, *quod si Leo voluisset* 21 *priuilegium exemtionis decimarum † extendere ad subditos vasallos, &c.* vtique de hac extensione verisimiliter mentionem fecisset. ¶ Vltimo, fuit considerata series priuilegiorum narratorum, textura verborum, videlicet, *inhibitione, mandato, &c.* quæ omnia inuicem correspondebant.

CANTVCCII.

Legionen. congruæ. Ven. 11. Octobris. 1577.

SVMMARIA.

1. *Beneficiati ad onus curæ non sunt astricti, nisi probetur.*
2. *Curæ onus & necessitas est caussa assignationis congruæ portionis.*
3. *Rector cogendus est tenere clericum intitulatũ, quando redditus ecclesiæ sufficiunt.*
 Limita, nisi redditus ad alium pertineant. nu. 4.
5. *Cultus diuinus non imminuitur per denegationem congruæ, quando ecclesia conseruatur in eodem seruitio.*
6. *Comestabilis tenetur beneficia, quæ sunt de iure patronatus sufficienter dotare.*
7. *Dos ab initio constituta ecclesiæ si processu temporis non sufficiat, nihil ad patronum.*
 Fallit, nisi deterioratio contingeret ex culpa patroni, numer. 8.
9. *Beneficiati non sunt necessarii in parochialibus, sed ad bene esse.*
10. *Clericus vnus sufficit in parochiali vltra sacerdotem.*
11. *Beneficium tenue acceptans sibi imputare debet.*

DECISIO LVI.

Domini steterũt in decisis, nempe, Beneficiatis congruam non deberi, cum ex dictis testium † nõ pro-1 betur, illos esse necessarios, & ad onus curæ adstrictos, & cesset caussa siue fundamentum assignationis congruæ, quæ † est necessitas & onus curæ. *ad tradit. per Rub.* 2 *ff. de congru. nu. 68.* Et fuit resolutum in illa Calagurritan. congruarum de Balderan: coram bonæ memoriæ Oradin. 21. Maij, 1571. & in alia Legionen. congrui seruitij, coram Binarino, & in alia Toletan. congruarum, coram Reuerendo Domino Aldobrandino, & in pluribus aliis caussis. ¶ Non obstant nouiter deducta pro parte Beneficiatorum. ¶ Et in primis non obstat, quod quando redditus ecclesiæ sufficiunt, cogendus est re-3 ctor † tenere clericum intitulatum, & non excusatur tenendo seruitorem, nisi quando redditus non sufficiũt, *Abb. in cap. fin. num. 10. in fin. & ibi Felyn. pariter, numer. 10. versic. ex quibus colligit, de præsumt. idem Abbas in c. vt quisque, sub num. 1. versic. item nota quod in ecclesia. de vita & honest. cleric.* ¶ Quia respondetur, id † non pro-4 cedere, quando redditus ad alium pertinent, vt in casu nostro. Et ita in specie dictum fuit in illa Legionen. congrui seruitij, 4. Iunij, 1572. corã D. Binarino. ¶ Secundo non obstat, quod diuinus cultus nõ debet imminui. *iuxta capit. penult. constitutio.* Quia † negatur in casu 5 isto sequi aliquam diuini cultus diminutionẽ, cum ecclesia conseruetur in eodem seruitio, etiam si nihil augeatur, ¶ Tertio non obstat, quod cum beneficia, de quibus agitur, sint de iurepatronatus, Dominus Comestabilis † teneatur ipse sufficienter illa dotare. *Abb. in* 6 *cap. ad audientiam, il 1. num. 5. de eccles. ædific. & consi. 89. num. 2. cum seq. lib. 2.* ¶ Quia Domini præsupponunt, beneficia ista fuisse dotata, & propterea etiam si processu temporis † dos ab initio constituta non sufficiat, nihil 7 ad patronum, sed ad ecclesiam ipsam pertinet, *vt per Paul. de Cittadin. de iurepat. part. 3. caussa 2. quæst. 12. nu. 45. post medium, vers. si autem contingit. Lambert. de iurepatronat. lib. 1. part. 1. 5. quæst. princip. artic. 3. num. 17. fol. mihi 36. col. 4.* Nisi † deterioratio contingeret ex culpa 8 patroni, vt fuit dictum in illa Toletan. congruarum, 13. Februarij. 1576. coram R. Domino Aldobrandino. ¶ Quarto non obstat, quod isti beneficiati administrant sacramenta. ¶ Quia hoc non est verum in facto, cum testes expresse dicant, beneficiatos si quid faciunt, id ex voluntate facere. ¶ Et † quamuis beneficiati possint es-9 se necessarij pro cantandis missis, hoc tamen non est necessarium, sed ad bene esse, in parochialibus, vt fuit resolutum in illa Legionen. congrui seruitij, quinta Maij, 1572. coram Domino Binarino. Cum † in parochiali vl-10 tra sacerdotem sufficiat vnus clericus, *vt per Cassad. decis. 19. sub num. 1. de preben.* ¶ Est autem particulariter videndum, an beneficia huiusmodi suam habeant dotem, cum hinc præmissa pendeant: nam stante dote imputandum est ei, qui † tenue acceptat beneficium *glo.* 11 *in c. 1. in verbo necessitatem. 21. quæst. 1.* & beneficio aliquid habente illud præsumitur sibi in dotem datum, cum ista sit caussa necessaria, *Bald. consil. 113. num. 3. lib. 5.* & in assignatione dotis, *Aymon. consi. 304. num. 5.* Et ita

fuit dictum in illa Toletan.congruarum, coram Domino Aldobrandino 13. Februarij. 1576.

CANTVCCII.

Romanensis seu Amerinensis domus. Veneris.25. Octobris 1577.

SVMMARIA.

1 *Verba, plene & integre, solita apponi in sententiis latum in Saluiano, intelliguntur ad effectum possessorii tantum.*

2 *Exceptio renuntiationis opponi nō potest in iudicio possessorio.*

Fallit, nisi eius probatio constet clare per publicum instrumentum nu.4.

3 *Exceptio, an requirat altiorem indaginem, iudicis arbitrio relinquitur.*

5 *Renuntiationis nullitas opposita requirit altiorem indaginem.*

6 *Nullitas renuntiationis per replicationem opposita, non est reseruanda ad merita caussæ.*

DECISIO LVII.

DOmini quoad caput misturæ steterunt in decisis: sententia enim Maceraten. fuit lata in solo possessorio, vt clare eius verba demonstrant. Nec obstant illa verba, plene & integre. Quia sunt verba solita poni in 1 sententiis latis in Saluiano, & propterea † intelliguntur ad effectum possessorij tantum. Et eo magis in hac opinione Domini persistebant, quod audito a me toto negotio suspensionis petitorij, quomodo sese habeat in facto, & visa originali scriptura protestationis Domini Gentilis, & protestationis, & suspensionis petitorij Domini Ascanij in eadem scriptura immediate subsequentis, iudicarunt adesse suspensionem petitorij, præsertim ex confessione Domini Gentilis confitentis in calce suæ protestationis, petitorium fuisse suspensum.

2 ¶ Quo vero ad caput † exceptionis renuntiationis, an illa obstaret in hoc possessorio, per ea quæ dicit Socin. *consil. 59. numer. 1. 2. & 3. lib. 3.* Dominis hoc caput non placuit, quia iudex reijciendo huiusmodi exceptionem arbitratus fuit, illam requirere altiorem inda-3 ginem, cum † iudicis arbitrio relinquatur dignoscere, quando exceptio altiorem indaginem requirat. *Roman. consil. 244. in fine. Socinus dict. consil. 59. numer. 2. vbi de magis communi. Aymon. consil. 156. num. 17. in fine. Teraquell. in leg. si vnquam, in verbo, omnia vel partem, num. 31. C. de reuocand. donatio. Neuizan. consi. 56. numer. 3. in fine. Menoch. de arbitr. casu 20. num. 3. & de recuperand. possess. remed. primo, quæstio. 21. num. 230.* ¶ Reseruarunt tamen Domini particulariter videndum caput istud renuntiationis, siue caput notoriæ iniustitiæ circa illud tantum, quod pro parte heredum 4 Ægidij reorum conuentorum exceptio † renuntiationis non requirebat altiorem indaginem, quia eius probatio erat in promtu, & clara, cum constaret per publicum instrumentum, vt per Socinum. *dict. consi. 59. num. 2. versic. sed sine discutiamus.* Et si qua altior indago requirebatur, illa erat ex parte Ascanij, & fra-5 trum agentium, qui replicabant renuntiationem † fuisse nullam ex capite enormissimæ læsionis, & ex alijs capitibus, quorum cognitio & discussio altiorem requirebat indaginem: & sic in casu isto altior indago non cadebat in exceptionem renuntiationis, sed in replicationem nullitatis ipsius renuntiationis, quæ repli-6 catio † non erat reseruanda ad merita caussæ, sed discutiendum fuerat, an renuntiationi enormissima læsio, & alij defectus obstarent. *Afflict. decis. 63. Put. in terminis Saluiani decis. 233. incip. die 27. Martii, 1549. versic. & ideo non esset reseruanda. lib. 3.*

CANTVCCII.

Firman. bonorum. Lunæ, 16. Decemb. 1577.

SVMMARIA.

1 *Mandatum de manutenendo obtinere volens, debet probare possessionem bonorum.*

2 *Testes deponentes de cōmuni possessione non probant possessionem ad effectum mandati de manutenendo.*

3 *Communio datur sine possessione.*

4 *Mandatum de manutenendo ad effectum genericæ communionis & possessionis pro indiuiso, dari potest: secus ad effectum percipiendi fructus pro parte.*

5 *Fructuum perceptioni locus esse non potest, nisi corpora bonorum, ex quibus percipiuntur, sint certa.*

6 *Interdictum retinendæ non datur, nisi constet de possessione.*

DECISIO LVIII.

REsolutum fuit, mandatum extra Rotam decretum non esse relaxandum, nec exsequendum, quia † pro 1 parte Hieronymi, qui tantum nunc instet pro mandatore manutenendo, non fuit probata possessio bonorum, de quibus agitur. Testes enim extra Rotam examinati nullum verbum de possessione Hieronymi, sed solum deponunt de cohabitatione † & vita in commu-2 ni Hieronymi & Rugerij eius fratris, cum Horatio & Euandro eorum patruis, ac in genere de communione dictorum bonorum pro indiuiso inter eos, ac etiam de communi possessione eorundem bonorum possessorum per Horatium & Euandrum, & per Ioannem Philippum patrem Hieronymi & Rugerij. Et tanto magis, quod procurator Hieronymi & Rugerij confessus fuit illos nihil possidere, quæ confessio tempore mandati extra Rotam decreti non fuerat reuocata. ¶ Quo vero ad iura, de quibus in præsuppositis, vtiq; nec illa probant possessionem Hieronymi, sed solū continent confessionem Horatij & Euandri confitentiū vitā in communi, & communionem patrimonij, & bonorum pro indiuiso. ¶ Vnde ex communione non infertur ad pos-3 sessionem rerum communium, cum † detur communio sine possessione. *l. 1. versic. quæ quidem altio. & l. heredes. §. quantum. ff. famil. ercisc.* ¶ Quantum autem ad secundam partem dubij, an mandatum de manutenendo sit de nouo decernendum, & relaxandum in casu & ad effectum, de quo agitur, Domini ad effectum cuius-4 dam † genericæ communionis, & possessionis pro indiuiso, & sic ad effectum hodierni status affirmatiue, ad effectum autem perceptionis fructuum pro tertia parte, ad quem effectum dubium proprie tendit, negatiue responderunt: non enim potest esse locus † perceptio-5 ni fructuum, nisi corpora bonorum, ex quibus percipiuntur, sint certa, cum perceptio fructuum præsupponat certitudinē bonorum, quæ certitudo in casu nostro deficit, cum ex testibus in Rota examinatis nō sint probata certitudinaliter cum suis confinibus, & demonstrationibus aliqua corpora prædiorum & bonorum exsistentium in communione: & † propterea cessat interdi-6 ctum retinendæ. *leg. 1. §. hoc interdictum locum habet. vbi gloss. & Doct. ff. vti possid. l. si fur. §. fin. ff. de vsucap. leg. 3. §. incertam, & ibi Doct. & l. locus. ff. de acquir. possess.*

CANTVCCII.

In eadem Firman. bonorum. Die 23. Decembris. 1577.

SVMMARIA.

1 *Quota relata ad vniuersitatem omnium bonorum non inducit certitudinem.*

Contrarium tamen est verius & magis communiter receptum. num. 2.

Intellige, vt num. seq.

3 *Incertitudo respectu tam rei particularis quam vniuersitatis inducit quotam bonorum incertam. & num. sequen.*

5 Certi-

5 *Certitudo respectu vniuersi sufficit, vt quota relata ad vniuersitatem omnium bonorum dicatur certa.*
6 *Constitutum appositum in donatione omniũ bonorum præsentium & futurorũ, quid operetur respectu futurorum.*
7 *Mandatum de manutenendo in generali possessione pro indiuiso, quid operetur.*

DECISIO LIX.

Licet Dec. *consi. 126. num. 3. circa med. versic nec obstat*, velit, quotam relatam † ad vniuersitatem omnium bonorum non inducere certitudinẽ, quia cum vniuersitas omnium bonorum incerta sit, quota talium bonorum certa esse non potest. *per text. in leg. 3. §. incertam. & in leg. locus. §. incerta. ff. de acquirend. possessio, vt latius ibi per eum. & Dec. refert & sequitur Gozad. consil. 99. num. 14. Curt. iun. consi. 120. num. 4. in fine, & numer. 5. & hoc idem videtur tenere Grat. consi. 94. num. 9. libr. primo.* Nihilominus in vna Firmana bonorum coram me, die sexta Ianuarij, 1578. Domini amplexi sunt contrariam opinionem tanquam veriorem † & magis communiter receptam, vt imo detur certitudo respectu vniuersitatis, quæ generalis certitudo sufficit. *argumen. leg. qui iure militari. ff. de testamen. milit. secundum Ioan. Petruc. de monte Sperel. in leg. ab emtione. ff. de pactis.* vbi respõdendo ad text. *in dict. leg. 3. §. incertam, & dict. leg. locus.* dicit, in illis iuribus esse incertitudinem respectu rei particularis, neque esse certitudinem in vniuerso. Et sic dispositio illorum iuriũ procedit, quando † vtraque concurrit incertitudo tam respectu rei particularis, quam etiam respectu vniuersitatis: at secus quando adest saltem certitudo in vniuerso. Et hanc opinionem refert & sequitur Socin. *in dict. leg. 3. §. incertam, num. 5. post medium. versic. & ad difficultatem, & ibi Ias. numer. 16. prope finem, versic. secundo, & notabilius. idem Ias. consil. 147. colum. 9. in fine, versic nec isto, libr. 2. Paris. consi. 59. num. 23. libro primo. Neguf. de pignor. part. 2. membro 2. num. 3. in fine. Tiraquell. de constitut. possess. 2. part. ampliat. 32. numer. 11. & in tertia limit. 19. num. 2. & 3. & Roland. consi. 97. numer. 44. & 45. libr. 1.* ¶ Et hæc opinio comprobatur ex duabus communibus conclusionibus † late firmatis & comprobatis per Tiraquellum, *de constitut. possess. secunda parte, ampliat. 31. & ampliat. 32.* ¶ Vnde licet Hieronymus in casu isto non habeat certitudinem respectu rerum particularium, habet † tamen certitudinem respectu vniuersi, cum ad eum pertineat dimidia pars hereditatis paternæ, quam vna cum Horatio & Euandro patruis, & Rugerio fratre cõmuniter pro indiuiso possidet, vt probant secundus & tertius testis hic in curia examinati. ¶ Et propterea Domini dixerunt idem, quod in alia positione huius caussæ, nempe, Hieronymum manutenendum esse in hac vniuersali possessione pro indiuiso respectu portionis sibi tangentis, adhibita tamen eadem declaratione alias facta, vt huiusmodi manutentio Hieronymi nõ intelligatur ad effectum perceptionis fructuum pro sua rata, nisi prius liquidentur corpora bonorum. ¶ Nec ista declaratio aliquam continet repugnantiam: nam † quemadmodum constitutum appositum in donatione omnium bonorum præsentium & futurorum statim est validum, sed respectu futurorum tunc operatur effectum transferendo possessionem, cum fuerint acquisita, quo tempore dicuntur certa respectu quotæ & loci, licet tempore constituti essent vtroque respectu incerta, vt per Tiraquellum post alios, *in dicta ampliatio. 32. numer. 1. 7. & 10. & per Iason. dict. consil. 147. colum. 9. post med. versi. nec obstat ratio incertitudinis, libro secundo.* Ita in proposito dicendum est, vt † manutentio Hieronymi in illa generali possessione pro indiuiso, tunc operatura sit effectum perceptionis fructuum pro rata, cum corpora bonorum communium pro indiuiso possessorum fuerint liquidata, & reddita certa cum suis cõfinibus & demonstrationibus, vt in decisione alias facta.

CANTVCCI I.

Legionen. congruæ. Veneris, vltima Ianuarij. 1578.

SVMMARIA.

1 *Beneficia possunt dotari in decimis minutis.*
2 *Dos exigua habetur pro non dote.*
3 *Computanda quæ veniant in dote exigua beneficii.*
4 *Dos data in decimis minutis non potest dici modica.*

DECISIO LX.

Tenuerunt Domini, beneficia, de quibus agitur, dotata esse in decimis † minutis: licet enim testes non probent illarum valorem, tamen sat est non probari pro parte Beneficiatorũ, illarum quantitatem adeo exiguam esse, vt dos in eis constituta propter eius † modicitatem habeatur pro non dote. *ad not. per Doctores. in authent. præterea. C. vnde vir. & vxor. cum aliis, de quibus per Tiraquell. de indic. in rebus exig. feren. versic. nono, fol. 33.* ¶ Item aliqui ex Dominis computabant † in huiusmodi dotem iugera terrarum: aliqui etiam habebant aliquam rationem oblationum, præsertim ad effectũ congruæ, de qua nunc agitur. ¶ Fuerunt tamen concordes circa decimas minutas, in quibus † dixerunt, talem dotem constitutam fuisse, vt non possit dici modica, & per consequens, beneficia, de quibus agitur, indotata. ¶ Libros autem, cum non sint in antiquis, non habuerunt in consideratione.

CANTVCCI I.

Roman. exheredationis de Vitellis. Veneris, 21. Februarij. 1578.

SVMMARIVM.

1 *Filius potest exheredari etiam ob alias caussas similes in iure expressis. ex communi. cum numer. 2. & de magis communi. num. 4. licet contrarium aliqui tenuerint. num. 3.*
5 *Caussa exheredandi filium est etiam non redimere parentes detentos in carceribus, sicut detentos in captiuitate.*
6 *Ratio maior viget in redemtione a carcere, quam a captiuitate.*
7 *Captiui ab hostibus in bello capti non occidebantur, sed vendebantur, vel seruabantur.*
8 *Caussæ priuationis vasalli, & caussæ exheredationis filii æquiparantur.*
9 *Argumentum de exheredatione filii ad priuationẽ vasalli a feudo valet, sed non e contra. cum nu. seq.*

DECISIO LXI.

Quia Illustriss. Domina Angela de Vitellis in suo testamento exheredauit Illustriss. Dominum Iacobum eius filium ex eo, quod illam criminaliter etiã pro grauibus, & capitalibus delictis inquisitam & carceratam dimisit, & neglexit eam, non aliter defendẽdo, nec visitando, imo ab Vrbe paulo ante carcerationem discedendo, prout latius in dicto testamento continetur. ¶ Dubitaui die Veneris, 21. Februarij. 1578. *an caussa exheredationis in dicto testamento expressa sit iusta & sufficiens?* Et post longam disputationem & discussionem eorum, quæ per informantes vtriusque partis deducta fuerunt, placuit R. Dominis meis duas firmare conclusiones. ¶ Prima, quod filius † potest exheredari non solum ob caussas expressas in Authent. *& cum de appell. cognoscit. §. caussas*, sed etiam ob alias illis similes vel maiores, in quibus vel eadem vel maior militat ratio. *ita*

Gulielmus de Cun. in authent. non licet, numer. 3. ver. sic idem possem dicere, quem ibi sequuntur Iacob. de sancto Georg. num. 8. Ias. num. 7. vers. praedictis tamen non obstan. C. de liber. praeter. Angel. in l. lex Cornelia in princ. num. 3. de iniur. Alexand. in l. si quis id quod, num. 18. ff. de iurisdict. omn. iudic. Aluarot. in cap. 1. §. praedictis modis. num. 3. versic. not. ben. text. quae fuit prima caus. benefic. amitten. dicens idem ibi tenuisse Nicol. de Neap. & genitorem suum in repet. authent. ex caussa. C. de liber. praeter. Guliel. de Benedict. in repet. cap. Raynutius, in verbo, in eodem testamento relinquens, il secondo, num. 19. & 20. de testamen. Praepos. in dict. §. praedictis modis, sub num. 1. versic. dicit hic Aluarot. attenta aequiparatione. Alexand. consil. 203. num. 6. libr. 2. Felyn. in cap. pastoralis, numer. 2. de rescript. Dec. in cap. cum speciali, nu. 5. vers. & in simili, de appellat. Marsil. sing. 78. Gerard. singul. 1. in princip. Lup. in repet. rub. de donatio. inter virum & vxorem, §. 16. num. 10. vers. & idem est. Cassan. de consuetud. Burgund. rub. 7. §. 2. vers. sed quaero. Euerhard. in loc. ab except. ad regul. fol. mihi 62. vers. quinto istud. Bertrand. cons. 379. num. 15. & 16. libr. 1. part. 1. Rip. in rub. de iudic. num. 10. Grat. cons. 115. num. 19. lib. 1. Ruin. consi. 74. num. 3. libr. 1. Curt. iunior. cons. 182. num. 10. late Anton. Gomes. lib. 1. var. resolut. cap. 11. numer. 12. Clar. §. testamentum, quaest. 41. versic. sed quaero.

2 Et hanc esse † communem conclusionem testantur Alexand. *in dict. authent. non licet, numer. 4. in fine. & post eum Gulielm. de Benedict. Ias. Bertran. Rip. Grat. Curt. & Gomes. in praecitatis locis.* ¶ Contrarium † autem tenuit Mart. Laud. *in l. 1. §. fi. ff. de iustit. & iure. Hostien. in summa, de testamen. num. 13. post medium. versic. sed & si alia caussa, late Alexand. in dict. authen. non licet, num. 4. & latius ibidem Curt. iun. num. 23. versic. circa istud. & nu.* 3

4 *24. 25. & 26.* ¶ Quicquid † tamen sit in stricta disputatione Domini noluerunt a priori opinione tanquam magis communi recedere. ¶ Altera vero conclusio,

5 quam Domini firmarunt, fuit, quod † caussa, de qua agitur, sit similis caussae decimaetertiae expressae, *in dict. §. caussas, versic. si vnum de praedictis.* Et licet illa caussa loquatur in parentibus in captiuitate detentis, idem tamen visum fuit in parentibus detentis in carceribus, cum & hoc casu eadem militet ratio. ¶ Idque aliqui comprobabant ex glossa, *in capit. Quintauallis, in verbo, exheredaret, prope finem, versic. si parentem captum, de iureiurando,* dum exemplificat dictam 13. caussam in parente carcerato, dicens, *si parentem captum de carcere eripere neglexerit,* cum qua gloss. tam Docto. ibi, quam in dicta authen. *non licet. & in d. §. praedictis modis,* & in plerisque aliis supra citatis locis simpliciter pertranseunt.

6 Imo † in casu, de quo agitur, videtur maior ratio vigere, quia si filius debet festinare, & quo citius fieri potest, procurare redemtionem patris in captiuitate detenti, cui nullum vitae periculum imminet, cum † captiui

7 ab hostibus in bello capti non occidebantur, sed vendebantur, & per hoc seruabantur. *leg. libertas. ff. de statu homin. §. serui. Instit. de iure personarum.* quanto magis in casu isto debuerat Dominus Iacobus festinare, & sine vlla mora procurare liberationem Dominae Angelae, cui cum esset pro grauibus & capitalibus delictis inquisita, & carcerata, poterat vitae periculum imminere. ¶ Omiserunt autem Domini illam viam, quam hic in-

8 formantes prosequuntur, quod † scilicet, sint inuicem aequiparatae caussae, ob quas vasallus feudo & filius hereditate priuari potest: quia licet bene arguatur a caussis priuatoriis hereditatis ad caussas priuatiuas feudi (ex

9 quibus † enim caussis filius potest exheredari, ex iisdem potest vasallus priuari feudo, cum sit arguere ab eo, quod est grauius ad id, quod est minus graue) non tamen e

10 conuerso valet argumentum, quod ex † quibus caussis potest vasallus priuari feudo, ex iisdem possit filius exheredari, quia esset arguere a minori ad maius affirmatiue, quod non licet, *vt post Iacobum de Beluis. & Aluar. in dict. §. praedictis modis. num. 1. vers. sed tamen bene est. deducit Ias. in dict. authent. non licet, num. 7. versic. & tenendo istam opinionem.* ¶ Verum quoniam informantes circa hanc 13. caussam nihil dixerunt, ideo Domini reseruarunt Domino Iacobo, vt si super ea velit particulariter audiri, audiatur. Reseruaruntque etiam particulariter videndas limitationes siue excusationes, quae pro parte eiusdem Domini Iacobi ad hanc decimam tertiam caussam afferri possent.

CANTVCCII.

Ipporigien. capellaniae. Die 3. Martij. 1578.

SVMMARIA.

1 *Possessio instrumentalis suffragatur ad obtinendum in possessorio, stante possessionis vacantia.*

2 *Possessione instrumentali potest quis priuari per sententiam.*

3 *Iudex potest aliquem omni possessione priuare, iuridice alium in possessionem immittendo.*

4 *Praetoris iusto iussu inductus in possessionem, incipit possidere contra possidentem, & prior possessor possessionem amittere.*

Eoque magis, vbi sententia transiuit in iudicatum. numer. 5.

6 *Possessionis continuatio praesumitur, non constito de possessione alterius.*

DECISIO LXII.

Domini tenuerunt constare de primo extremo ex instrumento adeptionis possessionis Ioan. Francisci sub die vltima Aprilis, 1574. quae instrumentalis † suf- 1 fragatur, stante tunc temporis vacantia possessionis per obitum Ioannis Baptistae vltimi possessoris, vt alias in hac eadem caussa die 7. Iunij, 1577. coram Dom. Blanchetto resolutum fuit. ¶ Nec habita fuit in consideratione instrumentalis possessio Drois capta sub die 21. Februarij: quia illa fuit † postea priuatus per sententiam 2 Vicarij Ipporegien. ad fauorem Ioan. Baptistae contra ipsum Drois, die 6. Septembris, 1582. latam, cuius vigore Ioannes Baptista die 9. eiusdem mensis Septembris immissus fuit in possessionem. ¶ Potest enim † iudex 3 aliquem omni possessione priuare, iuridice alium in possessionem immittendo, *vt per Ange. in leg. clam possidere. §. qui ad nundinas, num. 2. in fine. ff. de acquirend. possessio. ad leg. iuste possidet, eodem titulo. & ad not. per Innocen. Ioan. Andr. & alios in cap. quoniam frequenter, vt lit. non contest. & Ang. sequitur ibi Imo. ante numer. 2. versic. in text. ibi, occupauerit. Roman. numer. 3. versic. 2. Alex. num. 2. in fine. Ias. num. 20. & Claud. num. 3.* Hoc idem voluit Compostel. *in cap. transmissam, colum. penult. in fine, versic de possessione alterius, extra, de electio.* dicens, inductum † in possessionem iusto iussu praetoris, nem- 4 pe praecedente sententia contra possidentem, incipere possidere & priorem possessionem amittere, *argumen. l. damni. §. non solum. ff. de damno infecto. & Compostel. sequuntur ibi Ioan. Andr. colum. penult, circa medium, versic. ideo dixit Butr. numer. 17. in fine, versic. & hoc verum. Card. in 5. quaest. versic. dicit etiam Abb. in cap. cum aliquibus, num. 10. prope finem, versic. quinimo plus sentiunt, de senten. & re iudic. Ferret. consi. 5. num. 9. in fi. lib. 1.* ¶ Et tanto † magis praemissa in casu nostro obtinent, 5 quod dicta sententia Vicarij transiuit in rem iudicatam, & Ioan. Baptista fructus percepit, vt probat Ioan. Andreas quintus testis primi examinis, qui repetitus idem dicit, & Luchinus secundus testis secundi examinis. Qui † testes, licet non deponant de continuatione 6 possessionis Ioan. Baptistae vsque ad eius obitum, illa tamen praesumitur, non constito de possessione alterius.

Quibus

¶ Quibus accedit bina confessio D. ois confitentis, Io. Baptistam fructus percepisse. ¶ Vnde [illegible] antibus præmissis apud Dominos erat indubitatum satis cōstare de primo extremo.

CANTVCCII.

Roman. exheredat[illegible] nis de Vitellis. Veneris, 14. Maij. 1578.

SVMMARIA.

1 *Exheredare licet filium ex caussa simili expresse.*
2 *Captiuitas apud hostes, & carceratio æquiparantur.*
3 *Carceratio etiam ex caussa maleficii est similis captiuitatis. & nu. 9.*
Im[illegible] loquentia de redimendis captiuis apud hostes, procedunt etiam in carceratis ex malef[illegible] cio. ex com[illegible] munis. num. 4.
S[illegible] contrarium. nu. 17.
Intellige & distingue ut nu. 18. 19 & 20.
Limita etiam, ut nu. 26.
5 *Carceratorum liberatio est caussa pia, siue sit pro maleficio, siue non. ex communi. nu. 6. licet contrarium aliqui [illegible] nu. 7.*
8 *F[illegible] non redimens patrem carceratum pro maleficio priuatur eius successione.*
10 *Liberatio a carceribus est similis liberationi captiuitatis apud hostes.*
11 *Carcerati pro maleficiis etiam grauibus ad intercessionem grauium [illegible] rum sæpe liberantur.*
12 *Redemtionis effectus non est opus, ut sequatur, ad euitandam ingratitudinis caussam. & nu. 22.*
13 *Mora sola & negligentia filii in non redimendo patrem captiuum facit eum incurrere caussam ingratitudinis, sicut e contra sola festinatio, & diligens procuratio eum liberat.*
14 *Discessus filii a loco, in quo timor erat patrem capiendum fore, arguit eius negligentiam.*
15 *Filius potest iuste exheredari, si non se obligat pro eximendo patrem a carceribus.*
16 *Negligentia [illegible] in præstando fideiussionem pro liberatione p[illegible] carcerati pro debito, & in præstando operam, [illegible] diligentia pro liberando ex maleficio, sunt iusta caussa exheredationis. & nu. 20.*
19 *Pater captiuus [illegible] captiuitatem [illegible] potest filium, qui eum neglexit redimere, exheredare.*
21 *Solutio nō debet [illegible] sed ex pectare debet, ut sententia feratur, [illegible]*
23 *Rationes differentiæ [illegible] captiui[illegible] & carceratio-nem ex maleficio, non tollunt neg[illegible] entiam, & diligentiam, & num. [illegible]q.*
24 *Ingratitud[illegible] non videtur ca[illegible] carceratione ex propria culpa, & delicto [illegible]*
25 *Culpa sua nemini debet esse proficua ex maleficio, quando est ordinata ad illud.*
26 *Iura loquentia de redemtione captiuorum ex maleficiis, non procedunt, quādo agitur de præiudicio tertii.*
27 *Præiudicium tertii respectiu iuris quæsiti non consideratur.*
28 *Spes filii succedendi in bonis maternis est improbabilis.*

DECISIO LXIII.

1 DOmini vnanimiter persti[illegible] runt in secunda conclusione per eos iam firmata, nempe, caussā n† expressam in testamento Illustriss. Dom. Angelæ de Vitellis esse similem decimæ [illegible] caussæ contentæ, *in § [illegible] ver. si vnum de prædi[illegible] in Authen[illegible]* 2 *cognosc.* licet † enim illa loquatur in capti[illegible] apud hostes, idem tamen iuris est in carceratione, *ut vo[illegible] gl. ff. [illegible] p. quintanallus. in verbo. ex[illegible] ret pi ope[illegible] [illegible] tem captium, de iureiurand.* dum exemplificat dictam 13. caussam in par[illegible] nte carcerato. cum qua glo. tam Doct. ibi, quam alibi passim simpliciter pertransleunt. Et dictam 13. caussam habere locum etiam in carceratione ex caussa maleficij, qualis fuit carceratio D. Angel[illegible] patet, tum quia glo. *in d. [illegible] generaliter [illegible]* tur, tum etiam quia communis est Docto. conclusio, vt 4 iura loquentia de redimendis captiuis apud hostes, procedunt etiam in captiuis carceratis ex male[illegible] cio. [illegible] *dum gl. [illegible] ap. sac[illegible] orum. 12 q. [illegible] Bal. in l. [illegible] & si[illegible] prin. [illegible] ff. solut. matrim[illegible].* dicens per d. glo. liberationem † carceratorum semper esse piam caussam, siue sit 5 pro maleficio, siue non. *[illegible] Imol. in l. qua[illegible] nu. 2. Rom. num. 25. & latius Alex. num. 10. & 11. [illegible] solut. mat. Bal. in l. illud. in prin. & ibi Castren. 3. C. de sacro[illegible] eccle. idem Bal. in au[illegible] nu. 2. C. [illegible] l. F[illegible] Alex. in. in l. Marcellus. §. res quæ nu. 3. ver. pro[illegible] ad Treb. [illegible] Felin. nu. 4. vers. & no. d. [illegible] pa[illegible] 3. q. 12. per tot. Dec. in c. pastoral. §. [illegible] 9. vers. & hoc procedit. de a[illegible] Lap[illegible] ub. c[illegible] ver[illegible] vi. & vxor § 78 nu. [illegible] ver. [illegible] ad præ[illegible] [illegible] Felin. in[illegible] quæ in ecclesiarum [illegible] Dec. num. 30. ver. tertius. de co[illegible] B[illegible] nu. 21. Iuliel. de Bened. in cap. Raynutius. in verb. [illegible] xo[illegible] em. nu. 268. ver. posterea iura. d. [illegible] stam. Tiraq. de pris [illegible] pia caussa. fol. 10. [illegible] item relic[illegible] m pro redemtione.* Et hanc † esse 6 communem opinionem testantur Didac. *lib. 2. var. resolut. cap. 16 num. 9. ver. [illegible] contrarium.* illamque veriorem, & magis piam inquiunt Campeg. *d. q. 12 num. 2. & Alex. in [illegible] quamuis nu 11 [illegible] st med.* ¶ Quicquid † con- 7 trarium dixerit Bald. *in [illegible] en. contra rogatus. num. 5. C. ad Trebel.* cuius iuribus bene respondetur per Alexand. *in d. l. quamuis. num. 11. [illegible] qua inferri potest. & Campeg. d. quæst. 12 in fi.* Et in terminis nostris, vt filius non redimens patrem † carceratum pro maleficio 8 priuetur eius successione, tenet express. Guli. l. de Bened. loco, *de quo supr.* ¶ Et † ex his satis constat de simili- 9 tudine carcerationis etiam ex maleficio ad captiuitatem apud hostes. ¶ Quod † autē liberatio, quæ in casu, de quo 10 agitur, potuerat procurari, sit similis liberationi, quæ fit mediante pecunia, quādo pater est captiuus apud hostes, patet: quia si D. Iac. ab vrbe non discessisset, potuisset ad summos Principes recurrere, & mediantibus eorū precibus, & intercessionib. apud fel. re. Pium V. cuius iussu D. Angela erat inquisita, & carcerata, facile poterat eius liberationē procurare. Sæpe † enim videmus ad requisi- 11 tionem, & intercessionē magnorū virorum carceratos pro maleficiis etiā grauib. liberari. ¶ Præterea ad euadendam 13. caussam ingratitudinis non est opus, vt sequatur effectus redemtionis. Quid † enim si hostes, penes quos 12 pater reperitur captiuus, nolint eum vendere, vel quid si ante [illegible] filius debita festinatione & procuratione pro eius redemtione, vtique hoc casu filius nullo modo poterit dici ingratus, nec priuabitur successione paterna. ¶ Vnde † sicut sola mora, & 13 negligentia filij in non redimendo patrem captiuum facit eum incurrere in d. 13. caussam ingratitudinis: ita ad illam euitandam sufficit sola festinatio, & diligens procuratio filij pro redimendo patre in captiuitatem, etiam si redemtio postea non sit secuta. ¶ Et propterea cum Do. Iacobus fuerit plusquam negligens in procurando liberationem matris, ex quo dum timeretur de illius carceratione, ab Vrbe discessit, non † videtur dubitandum, 14 quin in dictam 13. caussam ingratitudinis inciderit. ¶ Et præmissa comprobantur [illegible] consil. Castr. 52. *in [illegible] lib. 2* dum dicit, filium † non sufficisse ex [illegible] non se obligasset pro eximendo patrem a carceribus [illegible] captiuus ad [illegible] in sua negligentia filij in præstando fi- 15 deiussionem pro liberatione patris carcerati pro debito, est iusta caussa exheredationis, ita etiā † negligentia filij 16 in præstando assistentiam, operam, [illegible] auxilium & alia necessaria pro liberando [illegible] carcerato ex maleficio. ¶ Non obstāt exemplo d[illegible] ducta pro parte D. Iac.

¶ Et in primis, quod auth. *si captiui. C. de epis. & cler.* & sic. d. 13. caussa non † habet locum in carcerato pro inuestigatione delicti, *secundum Bal. in d. auth. [illegible] sub num. 1. ver. secundus carcer.* [illegible] *ibi [illegible] in princip.* ¶ Nam respondetur, Bal. & Castren. loqui secundum terminos d. auth. quæ est secunda pars tex. *in d. §. si vnum de præteritis*, in qua secunda parte aufertur hereditas a liberis, vel ab extraneis heredibus institutis, & applicatur Ecclesiæ ex eo, quod neglexerint parentem, vel testatorem carceratum redimere, & passi sunt in carcere eum mori, non autem loquuntur Bald. & Castr. secundum terminos primæ partis *d. §. si vnum de prædictis*. vbi disponitur parentem captiuum, si captiuitatis calamitatem † euaserit, posse liberos, qui eum redimere neglexerint, exheredare, circa quam primam partem versatur casus, de quo agitur. ¶ Præterea respondetur, quod Bald. dum dicit, d. auth. non habere locum in carcerato pro inuestigatione delicti, non negat, † quin filius teneatur assistere, & defendere, & facere quicquid potest per se, vel per alium pro beneficio, & liberatione patris carcerati ex maleficio. ¶ Nam Bald. hoc solum vult dicere, scilicet filium esse excusandum, si pro liberatione patris carcerati pro inuestigatione delicti nō fecerit solutionem ante prolationem sententiæ, & eius trāsitum in iudicatum: quod patet ex ipsamet ratione per Bald. assignata, dum dicit, quod non † debet solutio accelerari, sed exspectari debet, vt sententia feratur, & transeat in rem iudicatam, ita, vt si carceratus interim moritur, ei tam ex testamento, quam ab intestato succedatur. Et sic verba Bald. cum sint limitata ad excusandum filium a non accelerata solutione ad prolationem sententiæ, non debent trahi ad excusationem filij a non præstita assistentia, defensione, & auxilio, quia inter vnum, & alterum casum maxima est diuersitatis ratio. nam in primo excusatio est iusta, quia, *inquit Bald.* non debet solutio accelerari, sed exspectanda est sententia, & eius transitus in iudicatum: In secundo casu excusatio est penitus iniusta, *ex supradictis*. ¶ Secundo non obstat, quod dispositio *d. §. si vnum, de prædictis*, procedit cum illo præsupposito † redemtionis ita, vt eo cessante cesset etiā ipsa dispositio, *ad tradit. per Aym. consil. 230. sub num. 1. & cons. 231. sub num. 2.* ¶ Quia negatur huiusmodi præsuppositum redemtionis esse necessariū, *vt supra deductum fuit*. ¶ Tertio non obstat, ratio differentiæ inter caussam 13. & caussam, de qua agitur, quod ideo ob illam filius tanquam ingratus exheredari potest, quia † cum in eius potestate sit patrem pecunia liberare, si id non faciat, omni pietatis officio deficit: at secus est in caussa, de qua agitur, quia in ea liberatio matris non pendebat a potestate filij, sed a mera voluntate Principis. ¶ Siquidem respondetur negando filium non potuisse procurare liberationem matris mediantibus precibus, & intercessionibus magnorum Principum, & sic hoc quoque casu militat eadem officij pietatis ratio. ¶ Quarto non obstat alia differentia inter captiuitatem ab hostibus factam, & carcerationem ex propria culpa, & delictis subsecutam. ¶ Quia † hoc secundo casu non videtur cadere aliqua ingratitudo, *ad trad. per Afflict. in consti.* [illegible] *15 nu. 3. ver. idem dicendum* ¶ Nam respondetur quod licet † culpa sua non debeat esse proficua captiuo ex maleficio, *reg. mora. de regul.* [illegible] tamen procedit, quando culpa est ordinata ad illud, vt sit sibi proficua, alias secus, *vt patet in l. 4. in prin. ff. si quis caut. Bar. in l. 2. §.* [illegible] *tradit Alex. in d. l. quamuis, nume.* [illegible] *vers. non obstat, quod culpa. & in d. l.* [illegible] *§.* [illegible] *sub num. 3. vers. nec obst. Campeg.* [illegible] *Felin. in d. c. quæ in ecclesiarum num. 67.* [illegible] *& num. sequen* vbi subdit etiam rationem, videlicet illud commodum non contingere principaliter, sed in quandam necessariam consequentiam. ¶ Vltimo non obstat, quod communis conclusio supra firmata, quod iura loquentia de redemtione captiuorum habeant locum etiam in carcerato ex maleficio, non procedat, † quando agitur de præiudicio tertij, *vt declarat Alex. in d. l. quamuis. 1. num. 11. post med. & in d. §. res quæ. num. 3. post med.* [illegible] *si tamen velles substinere. Campeg. d. q. 12. in fin. Felyn. in d.* [illegible] *capit. quæ in ecclesiarum. num. 67. post med. ver. nec istud repugnat.* ¶ Quia in casu † isto non agebatur de præiudicio tertij respectu iuris quæsiti, quale est ius fideicommissarij. Et in his terminis procedit declaratio Alexan. Campeg. & Felin. si d agebatur de præiudicio Do. Iacobi in priuando eum hereditate materna, & sic respectu iuris quærendi, quod non est considerabile, cum † spes filij succedendi in bonis maternis sit improbabilis, *ad trad. per Doct. in l. fin. C. de pact. & in l. stipulatio hoc modo concepta ff. de verb. oblig.*

CANT. VCCII.

Bononien. Iuris manutan. 10. Martij. 1578.

SVMMARIA.

1. *Mandatum de manutenendo in quasi possessione non est denegandum* [illegible] *pendente super nullitate statuti, & num. seq.*
2. *Prædo & spoliator debent manuteneri.*
3. *Possessionis suæ commodo quis non debet priuari, pendente iudicio super nullitate præcepti.*
4. *Statutum auferens liberam rei suæ administrationem est contra naturalem rationem.*
5. *Suspensio petitorij admittitur etiam in caussa supplicationis.*

DECISIO LXIIII.

Domini perstiterunt in resolutionibus iam factis, tum ex late deductis in eis, tum ex [illegible] *Put. 494. libr. 2.* in † propriis terminis loquente, & sæpius in hac caussa allegata: tum etiam, quia quicquid sit de illa controuersia, an detur appellatio a statuto Principis, non videtur posse assignari ratio, cur si Papa commisit caussam super subreptione & nullitate huius statuti, interim isti de sancto Petro non sint manutenendi, cum etiam † prædo & spoliator manuteneatur, *vt per Paleot. decis.* [illegible] ¶ [illegible] obstat præceptum Papæ. ¶ Quia cum eius [illegible] sit in controuersiam deducta, & super ea lis pendeat, non † debet quis pendente huiusmodi iudicio commodo suæ possessionis priuari. *arg. c. 1. & ibi Abb. num. 4. vt lit. pend. cum aliis allegatis, in 1. decisione.* ¶ Maxime, quia quando etiam tale statutum valeret, cuius rei inter Docto. non modica est controuersia, non videtur posse negari, quin sit † contra naturalem rationem, ex quo auferet liberam rei suæ administrationem. *Socin. cons.* [illegible] *& 8. lib. 2.* ¶ Et præmissa cogis obtinent stante suspensione petitorij, quæ † admittitur etiam in caussa supplicationis, in qua nos sumus, *vt per* [illegible] *num. 1. in fi. vers. an in ista caussa & 1.* [illegible] *secunda dubitatio.* [illegible] *vltimo vers.* [illegible] *Ergo* silent omnia extra pro parte creditorum deducta, tanquam petitorium concernentia.

CANT. VCCII.

Roman. cabalis Turicellæ Lunæ, 10. Martij. 1578.

SVMMARIA.

1. *Solemnitas alia non acquiritur in alienatione rei ecclesiasticæ, vbi interuenit auctoritas Papæ.*
2. *Intellige tamen, vt num. 2.*
3. *Impetratio licentiæ alienandi rem ecclesiasticam, quando subreptitia dicatur.*
4. *Alienatio rei ecclesiasticæ facta ex caussa necessitatis, valet quocunque modo finem habeat, dummodo sit vtiliter cæpta: sed in caussa vtilitatis omnino, & in principio, & in fine adesse debet vtilitas.*

6 Prain-

5 *Praiudicium etiam futurum considerandum est in remissione bonorum stabilium pupilli.*
6 *Vendi res si nō potest, nisi modico pretio propter bellum & similia, quid sit agendum.*
7 *Pretiū diminutum ex caussa belli non est verū pretium.*
8 *Pretia rerum non constituuntur ex charistia raro contingente.*
9 *Heres a detractione falcidiæ, an possit submoueri, ex quo frumentū, quod remansit in hereditate tempore charistiæ plurimi valuit.*
10 *Dispositio l. pretia rerum ff. ad l. falc. intelligenda est generaliter.*
11 *Dictio, hic, quot modis intelligenda.*
12 *Ratio eorum, quæ communiter accidunt, habenda est in æstimatione rei.*
13 *Tempus contractus in probatione valoris rei non solum est attendendum, sed etiam tempus anterius, & posterius per multos annos.*
14 *Pretii probatio non debet ad tempus solum contractus restringi.*
15 *Valor rei tempore contractus, & probatio valoris ante & post ipsum contractum, possunt simul stare.*
16 *Valorem rei tempore contractus inspici oportere, nec Bar. ignarus fuit.*
17 *Vtilitas ecclesiæ debet esse clara, & indubitata.*
18 *Alienatio rei ecclesiasticæ facta in consanguineos, non caret fraudis suspicione.*
19 *Alienatio rei ecclesiasticæ in dubio non valet, nisi clare constet de eius vtilitate.*
20 *Tempus contractus attendendum est ad effectum inspiciendi valorem rei, non tamen ad effectum probationis valoris.*
21 *Pretia rerum propter bella mutantur, & breui tempore magnæ fiunt mutationes.*
Intellige tamen, vt nu. seq.
23 *Concessio in dubio vtilis dicitur, nisi probetur damnosa.*
24 *Locationis instrumentum non sufficit ad probandum verum valorem, licet sufficiat ad probandum non vtilitatem, vel damnum.*
Item probat quantum percipitur de redditu, siue sit verum pretium, vel non.

Decisio LXV.

De anno 1532. die 14. Februarij, Iulius de Marganis, & alij capellani capellæ sanctorū Laurentij, & Barbaræ sitæ in Ecclesia sanctæ Mariæ maioris de Vrbe, locarunt & in emphyteusin perpetuam dederunt, & concesserunt Ioan. Baptistæ, & fratribus de Marganis consanguineis dicti Iulij casale quoddam nuncupatum, Turricellæ, ad dictam capellam spectans pro annuo canone ducatorum 40. de carlen. ¶ Postea iidem capellani de eodem anno 1532. die 20. Septembris obtinuerunt a Clemente Septimo commissionem, *si in euidentem*, directam Vicario Vrbis, qui tulit sententiam confirmatoriam dictæ locationis die 22. Ianuar. 1535. Fuerat autem prius dictum casale de anno 1525. die 6. Nouembris locatum Ioanni de Marganis pro tempore 9. annorum, & pro annuo affictu 65. ducatorum de carlen. & 6. libr. piperis. Et deinde fuerat de anno 1547. die 6. Maij venditum pro pretio scutorum 63. pro quolibet rubro, & sic pro scutis 2205. vltra onus soluendi annuū censum ducatorum 40. Stantibus præmissis dubitaui, an concessio, & alienatio dicti casalis facta de anno 1532. sit valida. Et die Lunæ, 10. Martij, 1578. resolutum fuit pro inualiditate ex defectu vtriusque requisiti tam solemnitatis, quam caussæ. ¶ Et quoad defectum solemnitatis, Domini dixerunt, quod licet in alienatione rei ecclesiasticæ non † requiratur alia solemnitas, 1 interueniente auctoritate Papæ, quæ supplet omnes solemnitates, *vt per Abb. consil. 41. numer. 3. libr. 1. Dec. consil. 341. num. 12. circa med. versi. & quando concessio. Bald. in l. 2. in princip. per illum text. C. quando decret. opus non est. Ruin. consi. 35. num. 22. ad fin. consi. 157. num. 3. & num. 25. libr. 1. Capyc. decis. 16. num. 1. prope fin. ver. regulæ enim iuris, & num. 4. ver. & omnis solemnitas. Rolan. consi. 96. num. 21. 22. & 23. lib. 1. cum simil.* ¶ Nihilominus hoc intelligitur, quando Papæ auctoritas legitime, & valide interponitur: at † secus si fuerit subreptitia, & consequenter nulla: tunc enim nihil operatur, 2 *vt declarāt Dec. consil. 142. num. 5. versi. non obstat, quod cum auctoritate Papæ. & ante num. 6. versi. vltimo non obstat, & Ruin. dict. consi. 157. num. 4. & num. 11. vers. nec dici potest.* ¶ Quod autem in casu isto impetratio licentiæ a summo Pontifice datæ, fuerit subreptitia, patet: tum quia † non fuit Papæ narratum, casale istud de anno 3 1525. ad nouennium locatum fuisse pro annuo canone 65. ducatorum de carlen. & sic pro ducatis 25. vltra quantitatem ducatorum 40. pro qua facta fuit locatio, de qua agitur. Id quod si Papa sciuisset, facile animaduertisset, capellanos non ecclesiæ vtilitatē, sed proprium eorum interesse præ oculis habuisse, ideoque verisimiliter licentiam non concessisset, vel ad concedendum difficilior redditus fuisset. Tum quia rescriptum Papæ loquens de euidenti vtilitate, cum debuisset restringi ad tempus illud calamitosum, vtique multo difficilius hanc licentiam impartitus fuisset. ¶ Tum etiam, & tertio, quia in instrumento locationis perpetuæ, quod in supplicatione, *si in euidentem*, erat insertum, capellani asseruerunt, se tunc temporis ex dicto casali ob malam temporis dispositionem non percipere anno quolibet vltra ducatos 20. cuius assertionis falsitas ex ipsorummet articulis cōuincitur, in quibus fassi sunt, se solitos fuisse pro tempore præterito locare dictum casale pro annua pensione ducatorū triginta, vltra quod, si dicta assertio vera fuisset, verisimiliter eam articulassent. ¶ Quantum autem ad defectum caussæ, quæ fuit euidens vtilitas, de eo clare constat. ¶ In primis ex illa communi distinctione, quod, aut alienatio fit ex caussa necessitatis: & † tunc illi statur qualemcunque exi- 4 tum habeat, dummodo sit vtiliter cœpta. *leg. sed an vltro. §. 1. ff. de negot. gest.* aut alienatio fit ex caussa vtilitatis, tunc non sufficit eam vtiliter cœptam, sed requiritur ecclesiam effici locupletiorem. *l. si pupilli, in princip. ff. de neg. gest. ita post Ioan. de Fa. distinguit Arch. in ca. fine exceptione. prope fin. in glo. sed nonne. 12. quæst. 2. quam distinctionem sequuntur ibi Laur. de Rodulph. col. 5. in fin. ver. sed Ioan. de Fa. & col. seq. in princ. Gem. colum. 2. circa med. ver. secundum Ioan. de Fa. Ægid. nu. 6. vers. in gloss. nonne. Henr. Boich. in c. aua. in fin. versi. circa quod. de his, quæ fi. a præl. fin. consen. cap.* Sed alienatio, de qua agitur, non fuit facta ex caussa necessitatis, sed ex caussa vtilitatis, & quidem euidentis. Merito, &c. ¶ Secundo facit dictum Afflict. *decis. 87. nu. 3.* firmantis, in remissione bonorum stabilium pupilli non solum considerandum esse † præiudicium præsens, sed etiam præiudicium, quod 5 euenire potest, *per not. per glo. & Arch. in d. ca. fine exceptione.* ¶ Tertio plurimum astipulatur dictum Cuma. *in l. pretia rerū. nu. 5. ver. item si posset. ff. ad l. falc.* vbi inquit, quod si res † non posset vendi, nisi modico pretio pro- 6 pter bellum, & similia, propter quæ nō reperitur emtor non subsistente necessitate vendendi, deberet computari quantum verisimiliter in futurum vendi posset, vel caueri si plus postea posset vendi. *arg. l. in quantitate. §. magna, & l. quareb. atur. eo. ti. ad l. fal. & arg. no. per Bart. in l. & si æquo. de leg. 1.* ¶ Quarto multum coadiuuat dict. Castren. *consil. 109. col. 1. ad fi. ver. nec obstant testes induct. lib. 2.* vbi vult, † pretium diminutum ex caussa belli 7 non esse verum pretium, cum sit temporale, quod speratur cessare, ideo non debere attendi *per l. pretia rerum. in fin. ff. ad l. Falc.* qui tex. hanc conclusionē optime probat in illis verbis, *ex † caritate raro contingente pretia* 8

rerum non constituuntur,& ibi Jmol. Alexan. & Hercul. omnes in vltimo not. Ange. Aretin.in §.si quis agens.nu.1.& nu.4.circa med.& ibi Jas.nu.6.Insti. de actio. Cremonen.in l.2.nu.233.C.de resc.vend. ¶ Et licet Alex. in dict.l. pretia rerum.ad fin.vers.nec obstat iste tex. intelligat illum text. specialiter in legatariis tractantibus de lucro, & al-9 legantibus, frumentũ remansisse in hereditate tempore maximæ caritatis,& plurimi valere ad summouẽdum heredem a detractione falcidiæ. ¶ Nihilominus text. non potest hanc restrictionem recipere, sed est generaliter intelligendus,vt per Dec.in l. vinum.nu. 4. ver. non ob.d. l. pretia rerum. vbi inquit,quod licet ille tex.loqua-10 tur † in legatis,tamen in ratione,quam adducit, videtur ponere regulam generalem. Et hoc idem voluit Bellon. lib.2.supputa.c.19.sub num. 1.ver. & ille text.dicens, d.l. pretia rerum.in fi. loqui ponendo regulam non modo in legatis, sed in alia materia, ponderãdo illam dictionem, quoque,quæ implicat etiam alias materias. Nã dicit text. cum hic quoque nec ex momentis temporum,nec ex ea quæ raro accidit caritate pretia constituantur. Et propterea, siue intelligatur illa dictio,hic,id est in computatione legis falcidiæ,qui intellectus videtur suaderi ex eo, quod d.l.pretia rerum, venit cõtinuatiue ad §.corpora,legis præcedentis,vbi tractatur de cõputatione legis fal-11 cidiæ,siue intelligatur dictio,hic, id est, † in æstimandis fructibus,semper attẽto alterutro intellectu, illa dictio quoque,implicabit alias materias. ¶ Accedit ratio. l.nam ad ea.ff.de legibus.quod in æstimatione rei colligendæ est 12 habenda † ratio eorum,quæ communiter accidunt, vt per Aret.& Jas.in d. §.si quis agens, quæ ratio cum sit generalis, militat etiam in alia materia, quam legatorum. ¶ Vnde ad propositum, cum bellum siue excidium Vrbis ac etiam pestis fuerint casus insoliti, & perraro contingentes,non debuit illorũ ratio haberi in constituendo pretium casalis, de quo agitur. ¶ Quinto, confert theorica Bart.in d.l. pretia rerum.ante num. 3.dicentis,in 13 probatione valoris † rei non debere attendi solum tempus contractus, sed etiam tempus anterius & posterius per multos annos.sequitur Veronen. de simulat. contract. num.3. ver. & quod dixi. Aretin.in c.cum caussa, in primo not.de testibus.Ant.de Burg. in c.cum dilecti.sub num. 36.de emt.& vend. Afflict.decis.316.num.9. clarius Alex. in d.l.pretia rerum.num.10.& latius Cremon.in d. l. 2. nu. 245. C. de rescinden. vendit. ¶ Et probatur hæc Bartol. 14 conclusio ratione manifesta, quia alias si † probatio pretij solum ad tempus contractus restringeretur, sequeretur, pretium ex momento temporis constitui, cum contractus momento temporis celebretur, quod esset contra text. in dict. leg. pretia rerum. in fin. ¶ Et quamuis hæc Bartol. theorica impugnetur a Caguol. in d.l.2.num.218. vers. non obstat.& nu. 238. ex illa communi conclusione, quod valor rei inspici debet tempo-15 re contractus,nihilominus † animaduertendum est stare simul ista duo, nempe, valorem rei inspici tempore contractus, & probationem valoris fieri non tempore contractus, sed anteriori,& posteriori. Nam Barto. in d. l.pretia rerum.loquitur de modo articulandi,& probandi valorem rei,non autem de tempore, quo rei valor sit 16 attendendus. ¶ Nec † ignarus fuit Bar. valorem rei tempore contractus inspici oportere, vt fatetur, in d.l.2.nu. 16. ¶ Atqui in casu nostro ex instrumento locationis casalis,de quo agitur, factæ de anno 1525. pro annuo canone ducatorum 65. & instrumento venditionis eiusdem casalis factæ de anno 1547. pro pretio scutorum 63. pro quolibet rubro,& sic pro scutis 2205. vltra onus soluendi annuũ canonem ducatorũ 40. & sic ex tempore anteriori, & posteriori in probatione siue constitutione pretij d.casalis manifesta, & nõ modica colligitur læsio. ¶ Et præmissa multo magis procedunt in casu nostro, in 17 quo non agitur de iustitia pretij, sed de vtilitate † Ecclesiæ,& ea quidem non simplici, sed euidenti, id est, clara, & indubitata, vt per Barbat.cons.40.nu.1.vers. vnde pendent.lib.1.per tex.in d.c.sine exceptione.ibi,quod non sit dubium profuturum Ecclesiæ.pulcre Corne.cons.243.ver.praeterea.lib.2.per tex.in c.1.ibi præsertim cum euidens necessitas, vel vtilitas nõ subesset.de reb.eccles.non alie.lib.6. Rebuf.in compend.alien.rer.eccle.nu. 97.in fin. Rolan.cons.15. nu.16.circa med.ver. & nonne dum.lib.1. ¶ Accedit etiam, quod cum alienatio ista facta fuerit in consanguineos d. Iulij,non † caret fraudis suspicione, & potius in vtilita-18 tem consanguineorum, quam ecclesiæ facta præsumitur.auth. quibuscunque modis.& ibi Doct. C. de sac.sanct. eccles.cum aliis,de quibus per Alcia.de præsumt.reg. 1.præsumt.29. nu.1. 2. & 3. ¶ Et licet ex præmissis manifesto appareat de damno Ecclesiæ, tamen, quando etiam aliquid dubitationis superesset,in † dubio contractus non 19 valet, vt in propriis terminis tradit Bald. cons. 156. circa med.versi.præterea.lib. 1. per not.in l.cũ hi.§.eam. & §. cum prætor.ff. de transact. ¶ Non obstant exemplo deducta. ¶ Et in primis, quod attendendum sit tempus contractus. ¶ Quia † id verum est ad effectum inspiciendi va-20 lorem rei, qui non aliis temporibus, sed tempore contractus debet attendi: non tamen procedit ad effectum probationis valoris rei tempore contractus considerati,quæ probatio debet fieri ex tempore anteriori, & posteriori, vt supra dictum est. ¶ Item, obiectum non procedit ad effectum vtilitatis,præsertim euidẽtis, quæ quidem euidens vtilitas in casu nostro, etiam attento tempore contractus,deficiebat:cum enim ex tempore præcedenti & subsequenti appareat, quanti soleret casale istud temporibus non calamitosis locari,non fuit, nec potuit esse ecclesiæ euidenter vtilis alienatio dicti casalis facta illo tempore calamitoso. ¶ Secundo non obstat, quod excidium Vrbis,& pestis mutarunt valorem dicti casalis,iuxta d.Bal.in l.2.nu.29.ad fin. dicentis,† propter 21 bella pretia rerũ variari, & breui tempore magnas mutationes fieri.& Bal.sequuntur ibi Castr.nu.4.prope fi.Cagnol.nu.138.in fin.Cremon.nu.230.Jmol.in cap.cum caussa. nu.27.prope fi.ver. iuxta prædicta.Ias.cons. 54.nu. 4. in fin. lib.1. Dec.cons.308. nu.3. ver. secundo propter bellum. ¶ Siquidem respondetur,id intelligendum esse, quando res propter bellum detrimentum recipit,puta, quia † ædi-22 ficia destruantur,arbores excidantur,& terrę deuastentur, & ob cessationem culturæ steriles, & infructuosæ reddantur, vt recte considerat Jas.d.cons.54.num.4. in fin. ¶ Sed casale,de quo agitur, propter diruptionem Vrbis nullum in se passum fuit damnum, nec cessatio culturæ illi nocuit. ¶ Præterea respondetur, dictum Bald.& aliorum non procedere in alienatione, quæ fit, vt quis meliora prospiciat,& sic ex caussa vtilitatis. ¶ Tertio non obstat,quod vtilis dicatur concessio, quotiescunq; non probatur,† illam fuisse damnosam,glo.pen.in d.c.sine ex-23 ceptione.Abb.d. cons.41.sub num. 3. vers. quintimo.Calder. cons.5.de rer. permut.Fel.cons.42.nu.4. vers.tertio moueor. Jas. d. cons.54.nu.5. ¶ Siquidem pro respõsione dicitur, istos Doct.nõ loqui, quando alienatio fuit facta ex caussa euidentis vtilitatis, vt in casu nostro. ¶ Quarto non obstat,quod instrumentum locationis anni 1525. non probat verum redditum prædicti casalis. ¶ Quia † re-24 spondetur, quod licet illud instrumentum non sufficiat ad probandum verum valorem dicti casalis, sufficit tamen ad probandum non vtilitatem, siue damnum Ecclesiæ,cui, cum perciperet ducatos 65. annuatim, non poterat esse vtilis alienatio pro annuis ducatis 40. Satis est † igitur,istud instrumentum probare, quod Ecclesia 25 tantum percipiebat,siue illud esset verum pretium, siue non. ¶ Reliqua in contrarium adducta, vel nõ indigent responsione,vel ex præmissis tolluntur.

CANTVCCII.

Regien.sancti Thomæ.Lunæ, 21. Aprilis.1578.

SVMMA-

SVMMARIA.

1 *Prorogatio fatalium in caussa accessoria, an porrigatur etiam ad caussam principalem. Quod sic, per totum.*
2 *Agentis animus & voluntas colligitur ex modo, & forma procedendi.*

DECISIO LXVI.

QVamuis aliqui ex Dominis dubitauerint, *an prorogationes fatalium, de quibus agitur, porrigant † vires 1 suas, & suffragentur Boiardo in caussa restitutionis in integrum?* tum quia omnes prorogationes fuerunt extensæ in caussa appellationis, licet citationes ad videndum prorogari fatalia, fuerint pro parte Boiardi factæ simpliciter in vim quarumcunque facultatum, vel vim, &c. nec aliter restrictæ ad caussam appellationis, & huiusmodi extensionum Boiardus verisimiliter notitiam habuit, ex quo ei registrum pluries accommodatum fuit, & propterea cum non reclamauerit, videtur illis consensisse. ¶ Tum etiam quia Boiardus in prorogando fatalia vsus est modo, & forma solita adhiberi in prorogatione fata-2 liũ in caussa appellationis, & † ex qualitate, modo, & forma procedendi colligitur animus, & voluntas agentis. *Rom in consil. 369. num. 7. Alexand. consil. 55. num. 8. lib. 5. Aym. ad Rub. de leg. 1. num. 126.* ¶ Nihilominus omnes Domini tenuerunt, prędictas prorogationes Boiardo satis suffragari, quatenus tamen restitutione in integrum non indigeat, prout non indigere videtur. Et huius resolutionis potissima ratio fuit, quia in Rota reperitur commissa caussa appellationis, etiam respectu negotii principalis vigore secundæ partis commissionis reformatoriæ, pro parte Corradini obtentæ, in qua dicitur, vel si magis placet, committatur prædicto Alphonso Binarino, vt in caussa, & caussis prædictis procedat perinde, ac si præinserta signata esset, parito iudicato in primis, & ante omnia quoad dimissionem possessionis beneficii, omniumque terrarum, & bonorum ad illud spectantium. Vnde ponderando illa verba, *perinde ac si præinserta signata esset*, colligitur, caussam appellationis etiã respectu negotii principalis commissam fuisse, cum præinserta contineret caussam appellationis, etiam respectu negotii principalis, vt patet ex illis verbis, *de & super hospitalem de Balneo Regien. diœces. &c. rebusq; aliis, &c. nec non totius negotii principalis, &c.* ¶ Et quamuis caussa fuerit commissa D. meo Robusterio cum clausula, *omni & quacunque appellatione remota*, tamen signatura non obstante huiusmodi clausula, admisit appellationem, ex quo reformauit commissionem Boiardi, vt staret perinde, ac si præinserta signata esset, *parito iudicato, quoad dimissionem possessionis, &c.* & sic signatura commisit caussam appellationis sine retardatione exsecutionis quoad possessionem: voluit enim quoad possessionem exsecutionem fieri. ¶ Vnde facta tali exsecutione videtur caussa appellationis adhuc pendere etiam respectu negotii principalis, non autem respectu fructuum, & expensarum tantũ, quia caussa appellationis, quoad fructus & expensas, fuit simpliciter commissa: quo vero ad negotium principale fuit cõmissa cum clausula, parito iudicato.

CANTVCCI I.

Caurien. siue nullius iurisdictionis. Veneris die 25. Aprilis, 1578.

SVMMARIA.

1 *Priuilegii vsum allegantı onus probandi incumbit. Limita, vt num. seq.*
2 *Vsus priuilegii præsumitur, nisi allegetur pro fundamento sua intentionis, & num. seq.*
4 *Vsus priuilegii præsumitur, quando a priuilegiato allegatur.*
5 *Solemnitas extrinseca præsumitur, quando allegatur ab eo, in cuius fauorem præsumtio oritur.*
6 *Iussus patris præsumitur præcessisse si ab eo allegetur: secus, si negetur.*

DECISIO LXVII.

DIe 29. Aprilis, 1575. Militia tantum informante in contumacia Episcopi non curantis aliter informare, fuit propositum dubium, *an priuilegium Leonis præsumatur vsu receptum in casu, & ad effectum, de quo agitur?* Quod dubium negatiue ad fauorem Militiæ resolutum fuit. Et omissis multis hic per informantes adductis, moti sunt præcipue Domini, tum quia † vsus priuilegii Leo-1 nis allegatus pro parte Episcopi, tanquam fundamentũ intentionis ipsius, debet ab eo concludenter probari: licet enim alias vsus priuilegii præsumatur, † quando ta-2 men allegatur pro fundamento intentionis, non sufficit præsumtio, sed requiritur vera, & concludens probatio. *Achil. decis. 1. de proba.* & maxime in casu isto, in quo Episcopus venit impugnatiue. Tum etiam, quia ex qualitatibus & circumstantiis facti tota videtur tolli difficultas. Adsunt enim primo duæ concordiæ factæ inter Episcopum, & Militiam: vna de anno 1536. altera de ann. 1553. ¶ Secundo responsiones Episcopi, item Decani, & Capituli factæ ad intimationem priuilegii Leonis de anno 1562. in quibus negarunt, priuilegium Leonis, & alia priuilegia intimata, & præsentata pro parte Militiæ esse in vsu, & obseruantia. ¶ Tertio, assertio Episcopi asserentis coram A. C. se & suos prædecessores a tempore immemorabili fuisse, & esse in quasi possessione exercendi omnimodam iurisdictionem episcopalem, quæ facti qualitates & circumstantiæ, videntur omnino excludere præsumtionem iuris priuilegii Leonis, *vt optime informantes hoc deducunt.* ¶ Nec obstat decis. Crescent. 79. quæ † pro 3 parte Episcopi videbatur posse allegari, quia licet verum sit, vsum priuilegii præsumi, *vt in d. decis.* id tamen procedit, quando † vsus priuilegii a priuilegiato allegatur: at 4 secus, quando ab eo negatur. Præsumtio enim vsus priuilegii operatur in fauorem priuilegiati, non in eius præiudicium. Et facit, quod in simili dicitur, quod † solemni-5 tas extrinseca præsumitur, quando allegatur ab eo, in cuius fauorem præsumtio oritur: secus si ab eo solemnitatis interuẽtus negetur. *Saly. in l. filius, col. 2. circa med. ver. & faciunt hæc, C. de pet. her.* dicens, † præsumi iussum pa-6 tris præcessisse, si hæc præsumtio a patre allegetur, secus, si ab eo negetur, *sequitur Alex. consil. 9. num. 9. ver. potest etiam, lib. 3. pulcre Rusn. loquens generaliter in quacunque solemnitate, consil. 25. num. 20. lib. 5. & Gabriel. de præsumt. concl. 1. num. 74.* reseruarunt autem Domini ius audiendi Episcopum, si velit audiri.

CANTVCCI I.

Bononien. terrarum. Veneris, 11. Aprilis, 1578.

SVMMARIA.

1 *Commissione obtenta de non reuocando attentata, potest sequestrari possessio cum fructibus post commissionem perceptis.*
Imo etiam possunt sequestrari fructus percepti a die spolis attentati cura, num. 2.
Item etiam expensæ peti. num. 4.
3 *Attentata sunt magis priuilegiata, quam spolium.*
4 *Expensæ factæ post attentata æquiparantur fructibus similiter post attentata perceptis.*
5 *Gratia contra ius, & in præiudicium alterius impetrata debet stricte interpretari.*
6 *Verba rescripti debent de minori præiudicio interpretari.*

DECISIO LXVIII.

IN vna Bononien. terrarum ad euitandam purgationẽ & reuocationem attentatorum per Achillem de Blanchettis contra Viuianos commissorum, fuit pro parte eiusdem Achillis in signatura Sanctissimi obtenta cõmissio his verbis concepta: *Placeat Sanctitati Vestræ, eidem, &c. vt sequestrata possessione per eundem D. Auditorem, & fructib. & refectis expensis post præsensa attentata factis, & præfixo aduersariis aliquo breui, & peremtorio termino ad*

docen... de prætensis nullitatibus & causis, propter quas in ... pretendunt, quo eo ipso, & nihil, quod ... constito de bono iure oratoris quæcunq; inhibitio... quomodolibet forsan factas moderetur, & deinde in caussa appellationis pro parte oratoris interpositæ ad ulteriora, & ad expeditionem pro parte fouere instituam, prout iuris fuerit, reuocatis huiusmodi attentatis, procedat, committere & mandare. Et † vigore illius cōmissionis pro parte Achillis fuerunt refectæ expensæ, & sequestrata fuit possessio cum fructibus post commissionem perceptis. ❡ Sed quia pro parte Viuianorum prætendebatur, sequestrandos esse omnes fructus a die spolii attentati citra perceptos, propterea die Ven. 11. April. 1578. dubitaui, stante d. commissione, sequestro cum eius exsecutione, & refectione expensarum, *an sint sequestrandi omnes fructus a die spolii attentati citra percepti, vel potius satisfactum sit d. commissioni, & procedendum ad ulteriora?* In quo dubio, Domini, vno tantum cōtradicente, tenuerunt, † omnes fructus, etiam a die spolii attentati citra perceptos, sequestrari debere. ❡ Et moti sunt, tum quia si in simplici spolio omnes fructus etiam percepti, & consumti veniunt restituendi, *c. grauis, & ibi Dd. de rest. spol.* multo magis id locum habere debet in spolio attentato, cum † attentata sint magis priuilegiata, quam spolium, *Rot. decis. 2. nu. 3. de rest. spol. in nou. c Ægid. decis. 49. & 294. Achil. decis. 24. de attent.* ❡ Tum & secundo, quia sicut signatura voluit refici omnes expensas post attentata factas, ita etiam verisimiliter credendum est, idem voluisse quoad fructus pariter post attentata perceptos, cum † nulla possit diuersitatis ratio inter fructus, & expensas assignari: nam si fructus sint consumti, potest eorum æstimatio sequestrari. ❡ Tum & tertio, quia commissio gratiosa contra ius, & in † alterius præiudicium impetrata, qualis est ista, de qua agitur, debet stricte interpretari, *vt per Ægi. dec. 53. circa med. ver. secundo quia,* vbi etiam subdit, huiusmodi commissionem debere vnam bonam & certam, licet magis strictam interpretationem recipere. Vnde licet satis constet, Sanctissimū rescripsisse cum intentione præiudicandi Viuianis, quia eo ipso, quod mandat possessionē, & fructus sequestrari, intendit eandem possessionem, & fructus Viuianis non restitui, nihilominus non apparet de quantitate præiudicii, an voluerit solum tollere restitutionem possessionis, & fructuum, an vero etiam sequestrationem fructuum ante commissionem a die spolii attentati perceptorum, & † propterea verba rescripti debent de minori præiudicio interpretari, *vt per Ias. in l. si. n. 24. & ibi Clau. n. 49. de cost. Princip. post Card. in c. mandatum, in 2. no. de rescri. Bal. in l. 1. n. 9. vers. & si Princeps. ff. de const. Princ. Idem Ias. in l. quoties, n. 3. & 4. C. de prec. Imper. offer. Veron. de ser. rust. præd. tit. de aquaduc. n. 76. & bene Sarnen. in reg. de non tollen. iur. quæsit. q. 1. pag. 28. in litera C. ver. illud tamen.* ❡ Non obstāt deducta pro parte Achillis. Quia loquuntur in aliis terminis, nec possunt huic casui applicari, vt per se patet.

CANTVCCII.

Neapolitan. restitutionis in integ. Lunæ, 14. Aprilis, 1578.

SVMMARIA.

1 *Processus inter alios agitatus tertio non præiudicat.*

2 *Simulatio contractus non præsumitur, nisi probetur.*

3 *Venditor si iurat in contractu de euictione, non requiritur alia denūtiatio, si scit litem emtori motam. ex magis communi. num. 4. & 5.*

Imo magis si in specie iuret. num. 9.

6 *Iurans defendere ecclesiam, tenetur eam etiam non requisitus defendere, si sciat illam patrocinio suo indigere. ex communi. num. 7. imo communiori. num. 8.*

10 *Iuramentum in contractu appositum eius naturam sequitur.*

Declara, vt num. 12.

11 *Venditori vt denuntietur lis mota emtori, de natura cōtractus venditionis est.*

12 *Natura contractus primordialis attenditur, non accidentalis.*

13 *Denuntiatio litis emtori est quoddam accidens extrinsecum.*

14 *Mora sine interpellatione in multis casibus committitur.*

DECISIO LXIX.

FVit resolutum ex nouiter deductis pro parte Episcopi, *sententias contra eum latas reuocandas non esse, nec ei restitutionem in integrum concedendam.* Et ratio resolutionis fuit, tum † quia processus pro parte Episcopi nuper productus tanq̄ inter alias personas, videlicet eundem Episcopū, & D. Lucretiam eius sororem agitatus, non potest D. Iuliæ Caraffæ præiudicare, *arg. reg. res inter alios acta, & c. Dd. communiter, in l. 2. C. de eden.* ❡ Tum quia non constat de simulatione dationis in solutum, in † qua pro parte Episcopi præcipuum fuit fundamentum, cum non doceatur de caussa simulationis: qui n. dicit contractum simulatum, siue agat, siue excipiat, tenetur nō solum allegare, sed & concludenter probare simulationis caussam, q̄ debet esse ad propositū probabilis, sufficiens & verisimilis, *vt late post alios firmat Mandel. cons. 9. nu. 1. 7. & 8. & cons. 97. nu. 24. & 28.* ❡ Tum etiam & tertio, quia stante scientia Episcopi de lite mota D. Iuliæ per D. Lucretiam super euictione Fundachi, de quo agitur, quę scietia colligitur ex epistola Episcopi respondentis ad literas Do. Iuliæ, & stante etiam, quod Episcopus in instrumento ratificationis venditionis annui cēsus ducatorum 51. super fructib. d. Fundachi D. Iulię per D. Lauram Aquauiuā factæ, promiserit iureiurando D. Iuliam defendere, ac de euictione tueri, tam de iure, q̄ de facto generaliter & specialiter, omniumq; litem suscipere, vtique non erat necessaria alia litis denuntiatio. ❡ Nam communis est Dd. conclusio, vt † si venditor in instrumēto venditionis iurasset suscipere defensionē emtoris in caussa euictionis, tūc si sciat litem ei motam, non requiritur alia denuntiatio, *ita in propriis terminis tradit Alex. in l. 2. §. volūtatem, nu. 16. quem ibi sequuntur Ias. nu. 27. Hercul. n. 36. Claud. n. 16. Rip. n. 18 in fin. ff. sol. mat. hoc idem in specie voluit Barb. in c. vlt. nu. 4. in fi. ver. quinto nisi vendens. & ibi Ant. Burgen. n. 11. de emt. & vend. Claud. in l. non solum. §. morte, nu. 102. & ibi latissime Rube. nu. 420. vers. secundo declara, vsq; ad nu. 426. de nou. ope. nunt. Io. Lup. in c. per vestras, §. vlt. num. 32. ver. nam hoc debet intelligi. & nu. 33. 34. 35. & 36. de don. inter vir. & vx. Purpur. in l. quod te, nu. 92. ff. si cer. pet. Catel. Cot. in suis memor. in verb. emtor male defendes, vers. vltra eos limita. Aufrer. in add. capell. Tolos. q. 401. in 5. limit. Capyc. decis. 106. n. 3. vers. vnde succedit. Rub. consil. 152. in fin. late Grat. consil. 139. num. 3. cum seq. lib. 2. Gozadin. consil. 31. num. 7. & consil. 57. num. 11. Natt. consil. 262. num. 20. lib. 2. Roland. consil. 6. num. 48. lib. 1. Couarru. lib. 3. var. resol. c. 17. num. 5.* ❡ Et hæc † absque dubio est magis communis opinio. Contrarium enim tenentes paucissimi sunt, nempe Soc. *in d. l. 2. §. voluntatem, num. 20. & 21. Bauer. de mora par. 2. num. 21. Gomes. in § item si quis postulante, num. 10. circa med. Instit. de actio. Alciat. in d. l. quod te, num. 42. versi. existimauerim, & num. 43. & 44. Rebuff. ad constit. reg. Gall. tom. 3. tit. de dilat. art. 5. glos. vnic. l, num. 35. & 36.* Imo Socin. de hoc cogitandum relinquit, & Gomes. dubitatiue loquitur. Ceterum † Alexan. & Barb. originales auctores prædictæ communis conclusionis, & alii eorum sequaces supra relati mouentur præcipue ex doctrina Spec. communiter recepta *in titu. de aduoc. §. 1. num. 25. versic. sed nunquid is qui iurauit,* vbi vult, † quod iurans defendere ecclesiam, tenetur virtute iuramenti eam etiam non requisitus defendere, si sciat illam patrocinio suo indigere. Quod dictum referunt, & sequuntur Io. And. But. Imol. Anch. Abb. & alij *in c. breui, de iureiurando. Ias. in d. l. quod te, num. 22. Dec. in lect. num. 11. & in repet. num. 43. Purpur. num. 97. Cagnol. num. 94. & 95. vbi transit cum hac opin.*

Aretin.

Aretin. in l. si ex legati causa, num. 6. ff. de verb. oblig. & consil. 150. sub num. 3. Corset. in rep. Rub. de iureiuran. privileg. 4. Everard. de vi iuramen. illa. 7. Clemen. sing. 123. Felyn. in c. licet Helis num. 4. de simon. Curt. iun. de feud. part. 4. in 36. caus. priuat. & consil. 74. num. 7. Everard. in loc. a vi iuramen. in 11. effect. in 1. illatione, pag. 726. Cassan. in consuet. Burgund. fol. 199. num. 6. Ant. de Petra in repet. l. 1. ff. de iureiurand. in 24. effect. num. 232. Rip. l. 3 respons. cap. 7. num. 1. & in l. 4. §. Cato, num. 59. in fin. ff. de verbor. obligat. Cravet. consil. 64. num. 2. Rolan. cons. 25. nu. 22. lib. 2. Et hanc † esse communem fatentur *Decian. d. l. quod te, in lectura, num. 11. Rube. in d. §. morte, sub nu. 420. Grat. d. consil. 139. sub nu. 7. lib. 2.* & magis communem dicit Gomes. *in d. §. item si quis postulante, sub num. 10.* & frequentiori omnium consensu receptam asserit Couar. *d. cap. 17. sub num. 5.* ¶ Et certe negari non potest, quia hæc tam numero, quam auctoritate † communior sit conclusio, cum pro contraria opin. sit Aretin. *in l. si seruus communis, in fin. princ. ff. de vulg. & pup. Alexan. in d. l. quod te, num. 8. versic. tamen non puto, & ibi Iacob. de sancto Georg. num. 2. Rimin. num. 6. Curt. iun. num. 26. & 27. Socin. Baner. Gomes. Alciat. & Rebuff. in præcitatis locis.* ¶ Et eo magis prædicta communis conclusio in casu nostro obtinet, quod Episcopus in instrumento ratificationis venditionis non iurauit simpliciter, sed † in specie, se Dominam Iuliam in caussa euictionis defensurum, omnemque litem suscepturum, *vt bene per Rip. in d. l. 2. §. voluntatem, num. 18. in fi. & per Couar. d. cap. 17. num. 5. prope fin. ver. ex quibus magis mihi placet.* ¶ Neque obstat, † quod iuramentum in contractu appositum eius naturam sequitur, *l. vltima, C. de non numer. pecun. l. vltima, ff. de liber. causs. c. quemadmodum, de iureiur.* Et de natura † contractus venditionis est, vt venditori denuntietur lis mota emtori ad hoc, vt teneatur de euictione, *vt per Barto. in d. §. morte, num. 52. & ibi Recent. ff. de nou. ope. nunt. Felyn. in cap. cum M. num. 65. Rip. num. 166. de constit. Couuar. qui de communi, d. cap. 17. num. 3.* ¶ Nam respondetur, iuramentum sortiri naturam contractus, cui † accedit primordialem, & generalem, non autem accidentalem, *ad glo. in l. certi condictio. in princip. & ibi Dd. ff. si cert. pet. argum. l. item veniunt, §. cum prædiximus, ff. de pet. hered. Aretin. in cap. 1. num. 70 de iudic. Rip. in l. in insulam, num. 91. ff. de verbor. oblig. Marsil. singul. 226. Aym. consil. 102. num. 7.* Et in terminis nostris Claud. *in d. §. morte, num. 102. & ibi Rube. num. 424. & Didac. vbi de communi, d. cap. 17. versic. nec quicquam oberit.* ¶ Quod autem denuntiare † litem venditori scienti sit quoddam accidens extrinsecum, deducitur ex eo, quod mora committitur per interpellationem, & non ante: & tamen interpellatio non est de natura cõtractus, sed potius quoddam accidens extrinsecum, quia multi † sunt casus, in quibus mora sine interpellatione committitur. Et ita in terminis respondet Claud. *d. §. morte, num. 102. ver. ad secundum respon. & num. seq. & ibi Rube. num. 424. & latius Couar. d. c. 17. num. 5. vers. nec quicquam oberit,* vbi *ex not. per Bal. in l. 1. num. 1. C. commod.* colligit, denuntiationem, quæ scienti fieri debet, non esse naturalem.

CANTVCCII.

Bononien. iuris macinan. Vener. 23. Maii, 1578.

SVMMARIA.

1. *Statutum Principis supremi habet vim sententiæ diffinitiuæ.*
2. *Possessionem reus amittit statim lata sententia, in iuribus incorporalibus.*
   Fallit, num. 8.
3. *Possessio, vel quasi iurium incorporalium amittitur ex scientia & patientia, siue non contradictione.*
   Limita, vt num. 8.
4. *Episcopus sciens, & patiens ab alio episcopo excommunicari, & absolui suos subditos, & non contradicens, amittit quasi possessionem iurisdictionis.*
5. *Statutum notitia præsumitur ex proclamate in eius executionem facto.*
6. *Statutum approbatum præsumitur ex non reclamatione post ipsius proclamata.*
7. *Contradictio dicitur esse in arbitrio partis.*
9. *Ius incorporale libertatis adhæret rei corporali.*
10. *Contradictio de præsenti præsumitur in præteritum, & ad illud retrotrahitur. & num. seq.*
11. *Coniectura aliqua si concurrit vltra statum præsentem inferens retro, semper de statu præsenti præsumitur in præteritum.*
12. *Præsumtio iuris est, vt nemo in eius damnum tacuisse censeatur.*
13. *Libertatis quasi possessio, vt amittatur, tria concurrere debent. & num. 16.*
14. *Obedientia propriæ non inducitur ex obseruatione præcepti negatiui.*
15. *Cautela animum deliberandi, non autem obediendi, inducit.*
17. *Regula l. veteribus, ff. de pact. non procedit, vbi vniuersalitas verborum, & verisimilitudo ipsa repugnat.*
18. *Reseruationis natura est ius competens conseruare, non autem ampliare, seu de nouo dare.*

DECISIO LXX.

FVit resolutum, Dominos de sancto Petro non amisisse quasi possessionem libertatis recipiendi quemcunque ad eorum molendinum, non obstantibus in contrarium adductis pro parte Dominorum Capitum, quæ ad duo potissimum rediguntur. ¶ Primum est, † quod statutum Leonis, de quo agitur, habet vim sententiæ diffinitiuæ, *Bald. in l. pen. ante numerum secundum, vers. cum enim, C. comminat. epist. &c.* Et propterea cum emanauerit ad tollendum ius incorporale libertatis, statim priuauit Dominos de sancto Petro eorum quasi possessione, ex doctrina Innocen. *in cap. cum nostris, colum. 3. vers. imo plus videtur, de conces. præben.* dicentis, † in iuribus incorporalibus, vt in electionibus, iurisdictionibus, & similibus, statim lata sententia reum possessionem amittere, & actorem posse illam ingredi, *& Innocen. ibi sequuntur Hostien. colum. pen. post princip. versic. imo plus videtur. Ioan. Andr. colum. 4. circa med. versic. imo plus videtur. Henric. Boich. num. 7. But. num. 19. ante med. versic. in hoc casu dicunt quidam. Card. num. 8. q. 22. vers. imo plus videtur. Imo. num. 33. prope fi. ver. si autem fertur. Anch. num. 16. ver. aut petitur res.* ¶ Secundum autem, quod pro parte Dominorum Capitum deducebatur, erat, quod quasi † possessio iurium incorporalium amittitur ex scietia, & patientia, siue non contradictione. Si enim (exempli gratia) Episcopus scit, populum suum ab alio Episcopo excõmunicari, absolui, & ei obedire, & non cõtradicat, quia † forte non audet punire illi obedientes, ex ista scientia, & patientia amittit quasi possessionem iurisdictionis, quia est meticulosus, & pusillanimus, ideo quasi possessionem deseruisse videtur, & in alium transtulisse, *l. si forte, §. 1. ff. si seruitus vind. l. si ergo, §. 1. ff. de publ. ita Imo. in c. olim, il 3. in prin. de rest. spol.* cum quo ibi pertranseunt Host. *post prin. ver. hoc autem iure. Ioan. And. colum. pen. in fin. ver. in gl. 2. Card. num. 3. in glo. 2. ver. per hoc non priuatur. Imol. num. 3. ver. Innocen. notab. dicit Butr. num. 11. ante med. ver. vnde forte. Anch. num. 5. ver. quandoq; vero populus. Abb. num. 14. vbi in fi. de communi testatur.* Quocirca cum Domini de sancto Petro verisimiliter habuerint notitiam † statuti, de quo agitur, stante publico proclamate in eius executionem facto: in his enim, quæ publice fiunt, ignorantia allegari non potest, *l. 1. C. qui aduer. quos, c. 1. & ibi Abb. nu. 9. de postul. præla. c. quod dicitis, vbi gl. in verbo, regenib. 16. distinct. Rom. consil. 59. num. 5. ad fi. ver. tertio quia. Aym. consi. 271. colum. pen. vers. quinto præsumitur scientia.* Cumque in actis non constet, eos statim † reclamasse, nisi prout in compromisso fere per tres menses post proclamata

facto, si quidem, eos ex tali scientia, & patientia sibi praeiudicasse, & consequenter quasi possessionem libertatis amisisse. Nec potest dici, eos incontinenti contradixisse, 7 quia † cum id arbitrarium, *Doct. in l. 1. §. quis praesens, ff. de acquiren. possess. cum alijs, de quibus per Menoch. de arbit. cas. 11. num. 3.* vtique non potest arbitrari neq; ex qualitate facti, quae nullum requirebat apparatum, siue praeparamentum, neque ex qualitate personarum, neque aliunde eos incontinenti reclamasse. ❡ Sed tamen his minime obstantibus, Domini concorditer tenuerunt, Dominos de sancto Petro praedictam quasi possessionem libertatis minime perdidisse. ❡ Et ad primum fundamentum responderunt, doctr. Innocen. *in d. c. cum nostris,* nō 8 procedere, quando talia sunt † incorporalia, in quibus aliquid corporale attingitur, *vt ipsemet Innocen. ibi col. 3. post med. versic. si autem talia,* se declarat, cuius declarationem Doct. ibi communiter sequuntur, *Hostien. colum. penul. ante med. versic. si autem talia. Ioan. Andr. colum. 4. circa med. versic. si autem talia. Anch. num. 16. circa med. versic. si autem talia. Henric. Boich. num. 8. But. num. 19. ante med. versic. quandoque fertur sententia. Cardin. num. 8. q. 22. versic. si autem talia. bene Angel. in l. qui restituere, num. 2. in med. versic. & hoc intellige verum, ff. de rei vindic. Floria. in l. seruitutes, sub num. 1. versi. & hanc differentiam,* 9 *ff. de serui. vrb.* ❡ Sed certe negari non potest, quin † ius incorporale libertatis, de quo agitur, adhęreat rei corporali, hoc est, molendino ad instar iurium incorporalium, seruitutum, itineris, actus & similium, quae adhaerent rei corporali, hoc est, solo, vt recte exemplificāt But. *in d. cap. cum nostris, num. 19. ante med. versic. quandoque fertur, & ibi Anchar. num. 16. circa med. versic. si autem talia, & Angel. in d. l. qui restituere, num. 2. versic. & hoc intellige.* ❡ Ad secundum autem fundamentum Domini multipliciter responderunt. ❡ In primis, Dominos de S. 10 Petro statim emanato proclamate cōtradixisse: nam † ex contradictione facta tempore compromissi praesumitur contradictio in praeteritum vsq; ad tempus proclamatis. ❡ Quotiescunq; enim vltra statum praesentem concurrit aliqua cōiectura, vel praesumtio inferens retro, tunc 11 † semper de statu praesenti praesumitur in praeteritum. *Saly. in l. ex persona, prope fi. C. de prob. Alex. cons. 16. num. 3. lib. 5. Soc. consil. 89. lib. 1. Alc. de praesumt. reg. 2. praesumt. 26. num. 5.* At in casu isto vltra praesumtionem iuris, quod 12 † non est praesumēdum, Dominos de S. Petro habita notitia statuti, & proclamatis sibi valde praeiudicialis tacuisse, & acquieuisse in graue eorum praeiudicium, *l. cum de indebito, ff. de proba.* concurrit etiam coniectura illa, quod compromissum factum fuit de omnibus litibus, controuersiis, & differentiis versis, & vertentibus de & super molendino eorundem Dominorum de sancto Petro, nec nō de & super accessu, & regressu fornariorum ad d. molendinum. ❡ Si igitur huiusmodi lites, controuersiae & differentiae, iam ante compromissum versae fuerant, euidens inde elicitur coniectura ad praesumendam contradictionem de tempore compromissi in praeteritum vsq; ad tempus proclamatis. ❡ Et tanto magis, quod de iis extabant acta, ad quę compromissum relationem habet, vt patet ex illis verbis, *de quibus, & prout latius in actis caussae versis, & vertentib.* ❡ Ex quorum actorum confectione tollitur id, quod dicitur pro parte Dominorum Capitū, nempe, lites & altercationes, de quibus fit mētio in compromisso, potuisse per diem exoriri. ❡ Secundo respon- 13 detur, tria † concurrere debere ad inducendam amissionem quasi possessionis libertatis Dominorū de S. Petro. ❡ Primo, ad eorum molendinum fornarios post proclamata non accessisse. ❡ Secundo, non accessisse ex caussa prohibitionis statuti: ex simplici enim non accessu non 14 arguitur statuti paritio, cum †, ex obseruatione praecepti negatiui nō inducatur proprie obedientia, *vt inquit Bal. in l. 2. num. 54. C. de serui. & aqu.* Potuerunt enim non accedere, vel ratione liberae facultatis accedendi, & non accedendi, quam prius ante proclamata habebāt, vel ratione † cautelae animo deliberandi, non animo obediendi, 15 *vt per Bal. vbi supr.* vel ratione commodi vicinitatis molendinorum intra ciuitatem existentium, *vt in terminis in caussa huic consimili considerauit Rot. vt per Put. decis. 496. in caussa Bononien. & decis. 500. de mense Nouembris, lib. 2.* ❡ Tertio, Dominos de S. Petro † sciuisse fornarios 16 accessisse ex caussa prohibitiua statuti. *Alex. consil. 136. nu. 20. ver. item requirebatur allegari. lib. 2. Rim. cons. 31. nu. 52. ver. vltra quod. lib. 1. Balb. de rescript. 2. par. 5. prin. q. 7. n. 4. ver. quarto requiritur.* ❡ Tertio, & vltimo Domini pro responsione cōsiderarunt reseruationes, de quib. in laudo, & in instrumentis locationum, vbi generaliter reseruantur quaecunq; iura ipsarum partium firma & illaesa, & in illis statu, & terminis, in quibus erant ante decretum proclamatis, ex quibus verbis datur etiam aperte intelligi, nec Capita moliturarum habuisse animum acquirendi, nec dominos de S. Petro amittēdi quasi possessionem. ❡ Nec quicquam faciūt replicationes exemplo datae pro parte dominorum Capitum. ❡ Et in primis, quod reseruationes possunt intelligi in petitorio, quia repugnat tā vniuersalis verborum, quam verisimilitudo ipsa, ex qua † tollitur etiam obiectum, *reg. l. veteribus, ff. de pact. vt late per Tiraq. in l. si vnquam, in praefat. nu. 54. C. de reuoc. don.* ❡ Deinde nō obstat, quod huiusmodi reseruationes dominis de S. Petro nihil prosint, cum ipsi post proclamata quasi possessionem libertatis amiserint, & reseruationis † natura est ius competens conseruare, non autem am- 17 pliare, seu de nouo dare. *Aym. cons. 15. num. 2. cons. 29. nu. 8. & late consil. 144. num. 15.* ❡ Quia negatur talis amissio, vt ex praemissis apparet.

CANTVCCII.

Bononien. damnorum, & interesse. Lunae, 16. Iunii, 1578.

SVMMARIA.

1 *Debitor morosus, an possit soluere fructus compensatiuos ad rationem certi numeri pro centenario. Quod sic, nu. 2. cum seq.*
3 *Debitor soluens vltra id, quod tenetur, sibi praeiudicat tantum in ea summa.*
4 *Fructuum taxatio ad rationem certi numeri pro centenario regulariter ab initio permittitur.*
Intellige, vt num. seq.
6 *Dictio, sic, stare dicitur demonstratiue, non restrictiue.*
7 *Fructus veniunt ratione interesse.*
8 *Prouisio hominis facit cessare prouisionem statutariam.*
9 *Depositum conditionale continens conditionem extrinsecam, nihil operatur.*
Imo etiam si esset purum stante recusatione creditoris. num. seq.
10 *Creditor potest recusare depositum, & etiam verbalem oblationem.*
11 *Recusatio depositi, vel verbalis oblationis per creditorem requiritur expressa.*
12 *Oblatio etiam secuta depositione, & consignatione, quādo creditor habet iustam caussam recusandi, nihil operatur.*

DECISIO LXXI.

Dubium propositum, & resolutum, 16. Maii, 1578. iterum proposui die Lunae, 16. Iunii, eiusdem anni, stricte tamen ad duo, videlicet, *an Vespasianus post lapsum quadriennii sibi ad residuum pretii soluendum praefixi, possit soluere fructus compensatiuos ad rationem quinque pro centenario, vel potius teneatur restituere fructus ipsos quicunq; illi fuerint, vel eorum aestimationem?* Item, *an secundum depositum ab eodem Vespasiano, 4. Martii, 1568. factum, sibi suffragetur?* ❡ Quoad primum Domini dixerunt, Vespasianum non teneri ad restitutionem ipsorum fructuum, vel aestimationibus illorum, sed † posse illos sol- 1 uere ad rationem quinque pro centenario, quia pactum de soluendis

soluendis fructibus compensatiuis ad rationem quinque pro centenario, nō est correspectiuum ad pactum de soluendo residuum pretii infra terminum quatuor annorū, & sic non est restrictum & limitatum ad tempus quadriennii, sed est correspectiuum ad pactum reseruationis dominii, donec d. residuum soluatur, quæ reseruatio non fuit limitata ad dictum quadriennium, sed durauit vsque ad solutionem d. residui. ❡ Sed tamen Domini ex quadā
2 æquitate, & verisimilitudine † mentis partium censuerunt, Vespasianum teneri soluere fructus compensatiuos ad rationem sex pro centenario, ex quo ipse post lapsum quadriennii soluit ad rationem sex pro centenario. Nec placuit Dominis respōsio pro parte Vespasiani tra-
3 dita, quod † scilicet ipse solum in eo, quod soluit, sibi præiudicauerit. *Rota decis. 2. locat. in nou. Put. decis. 175. locauerat, lib. 1.* ❡ Quia Domini considerarunt rationem illam, quod ideo Vespasianus soluit ad rationem sex pro centenario, quia sic soluit aliis. ❡ Non obstant allegata pro
4 parte Do. Philippi. ❡ Et in primis, quod † taxatio fructuum ad rationem certi numeri pro centenario facta ab initio regulariter non permittitur, *vt per Cagnol. in l. curabit, num. 54. C. de act. emt.* ❡ Quia id verum est, si taxatio excedit fructus: at secus si est minor, vel æquiualens
5 fructibus, tūc enim valet, & tenet, vt fuit decisum coram Domino Gropperio in vna Tiburtin. sancti Angeli, 19. Martii, 1559. ❡ Secundo non obstat illa dictio, sic, posita in pacto soluendi fructus compensatiuos ad rationem
6 quinque pro centenario, dum † dicitur, in recompensam partis fructuum capiētis dictum residuum sic solui promissum, quia stat demonstratiue, non restrictiue, demōstrando promissionem soluendi dictum residuum intra quadriennium, non autem restringendo ad dictum quadriennium promissionem soluendi fructus compensatiuos ad rationem quinque pro centenario. ❡ Tertio non obstat, quod cum Vespasianus nō soluerit residuum pretij intra quadriennium, tenebatur iuxta formam statutorum & prouisionū ciuitatis Bononiæ præsentare pignora æquiualentia quantitati dict. residui, ac damnis, expen-
7 sis, & interesse Domini Philippi, & † ratione interesse veniunt etiam fructus. *Bal. Angel. & Flor. in l. locis, §. confessoria, ff. si seru. vind. cum aliis, de quib. per Bologn. ad Rubr. C. de eo, quod inter, num. 103* ❡ Siquidem pro responsiōne fuit dictum istud interesse fructuū fuisse ex conuentione partium taxatum ad rationem quinque pro centenario,
8 & propterea stante particulari partium prouisione, cessare prouisionem statutariam. Nec releuat, quod in pacto soluendi fructus compensatiuos ad rationem quinq; pro cētenario, fuit etiā adiectum pactum pignorū, & sic adest etiā specialis ꝓuisio partium, quia illud pactū pignorum operatur quoad damna, & expensas, ac etiā quoad aliud interesse, non aūt quoad interesse fructuum, cum illud sit specialiter ex consensu partium taxatū ad rationē quinq; pro centenario. ❡ Quantum aūt ad secundum, an scilicet secundum depositum possit Vespasiano suffragari? Domini steterunt in decisis pro negatiua, quia secundū depositum fuit conditionale: & certum est, depositum
9 † conditionale continens conditionem extrinsecā, quale est id, de quo agitur, nihil operari. *Alexand. consil. 78. nu. 29. ver. quinto, quia protestatio, & nu. 30. lib. 5. Curt. sen. cons. 39. ante num. 8. versic. deniq. d. oblatio. Ias. consil. 9. num. 15. lib. 1. Grat. consil. 93. num. 75. lib. 1. Nemizan. consil. 38. nu. 14. bene Negusant. de pignor. parte 5. membr. 3. nume. 11. & 12.* ❡ Nec releuat responsio exemplo data pro parte Vespasiani, quod etiam si depositum fuisset purum, nihilominus d. Philippus recusasset illud recipere, prout videtur
10 colligi ex serie facti huius caussæ, & stante † recusatione creditoris, nedum depositum, sed nec etiam verbalis oblatio sufficit. Ruin. qui de magis communi, *consil. 113. nu. 1. lib. 1. cum aliis cumulatis per Gabriel. lib. 3. de solut. concl. 1. num. 1.* ❡ Quia respondetur in primis non constare expresse de tali recusatione dicti Philippi, & de iure non
11 † sufficit tacita & præsumta recusatio, sed vera & expressa requiritur, *vt per Alexan. in l. seruus, in prin. ad. in. ff. de vulg. & pupill. Rip. in l. quod te, num. 2. ff. si cert. petat. Tiraquell. de retract. conuent. §. 4. Gloss. 6. numero vigesimoprimo, in fine, Gabriel. d. conclus. 8. nu. 2. Roland consil. 53. num. 37. lib. 1.* ❡ Deinde respondetur, quod quamuis constaret, de expressa recusatione Dom. Philippi, tamen, cum ipse haberet iustam caussam recusandi propter sententiam Caputaq. super caducitate ab omni commodo & vtilitate contractus venditionis ad fauorem suum latam, vtique depositum Vespasiani, etiam si purum fuisset, nihil potuisset operari. ❡ Nam † oblatio etiam sicut a de-
12 positatione, & consignatione, quando creditor illam accipere recusans, iustam habet caussam recusandi, nihil operatur, *vt bene declarat Claud. de Seysel. in l. si mora, num. 10. versic. prædicta tamen intellige, ff. solut. matrimon. per text. in l. qui decem, in princip. ibi, & ille sine iusta caussa accipere recusauit, & ibi not. Castren. ff. solut. matri. & Claud. refert & sequitur Cassan. consil. 41. num. 3. prope fin. versic. vlterius dicit. Gabriel. d. conclus. 8. num. 3. & hoc idem voluit Ias. in l. si ita quis, §. Seia cauit, ante num. 20. versic. licet ista solutio, ff. de verb. oblig. Boer. decis. 124. num. 29. versi. quod limitat. Rolan. d. consil. 53. num. 38. lib. 1.*

CANTVCCII.

Ciuitatis castel. bonorum. Ven. 27. Iunii, 1578.

SVMMARIA.

1 *Nomina debitorum, & creditorum sunt in inuentario necessario describenda.*
Imo etiam proprium ipsius heredis creditum, vel debitum, num. 2.
3 *Nomen rei est generale, omnia comprehendens.*
4 *Iura defuncti sunt in inuentario describenda.*
5 *Depositæ res, & commodatæ testatori sunt in inuētario describendæ.*
6 *Testes tres fide digni debent loco creditorum absentium in inuentario adhiberi. ex communi.*
7 *Subscriptio heredis attestantis de confectione inuentarii sine dolo, & aliqua malignitate, requiritur in inuentario.*
8 *Inuentarium ex capite non descriptionis nominum debitorum, & creditorum hereditariorum, non est nullum.*
9 *Inuentarium valet, etiam si heres aliquid in eo describere dolose omiserit. ex communi.*
10 *Formæ omissio reddit actum nullum.*
11 *Inuentarium nullitati seu rupturæ subiacet, si quid eorū, quæ de iure requiruntur, in eo defecerit.*
Imo etiam si minimum omittatur. num. 13.
12 *Forma inuentarii quænam sit.*
14 *Forma inuentarii est a lege tradita.*
15 *Heres quo quomodo formam inuentarii omittat, non excusatur.*
Imo nec mulier, nec rusticus, num. 16.
17 *Inuentarium conficiens, si cadit a syllaba, cadit a toto.*
18 *Inuentarium conficere est res scrupulosa, & sæpe etiam industriosos fallit.*
19 *Inuentarium ex defectu solius subscriptionis heredis non efficitur nullum.*
20 *Forma a lege ordinata seruari debet.*
21 *Consuetudo conficiendi inuentarium alio modo, quam secundum formam traditam, an induci possit. Quod non, cum num. seq.*
22 *Consuetudo ex tacito populi consensu inducitur. & numero sequen.*
24 *Consuetudo conficiendi inuentarium alio modo, quam a lege statutum, ex octo instrumentis probari non potest.*
25 *Consuetudo, vt inducatur contra formam inuentarii a lege traditam alio modo conficiendi, oportet actum*

fuisse totto, & tam publice, vt verisimiliter ad notitiam populi vel maioris partis peruenerit.

26 *Consuetudo quot actibus coniectatur inducta, iudicis arbitrio relinquitur.*

27 *Actus duo pro inducenda consuetudine nõ sufficiunt, nisi sint ita manifesti, vt verisimiliter ad notitiam populi vel maioris partis deuenerint.*

28 *Consuetudo ex obseruatione difformi induci non potest. & num. 29.*

30 *Consuetudo ex vno actu momentaneo induci non potest. ex omnium sententia.*

31 *Consuetudo est probanda in specie.*

32 *Decretum iudicis interuenire debet in confectione inuentarii.*

33 *Iudicis præsentia, & decretum non supplet aliarum solemnitatum defectum, quæ in inuentario requiruntur. ex communi. num. 37. & seq.*

34 *Præsumtio pro iudicis decreto non fit, in quo solemnitates non sunt enunciatæ. ex communi. num. 37.*

35 *Aliter omnia præsumuntur solemniter in inuentario, quãdo iudicis decretum est interpositum.*
Intellige & declara, vt num. seq.

38 *Guido Pap. de inuent. sub nu. 23. quomodo intelligatur.*

39 *Bald. in l. fina. in princ. num. 10. C. de iure delib. quomodo intelligatur.*

40 *Inuentarium sine solemnitatibus requisitis confectum, an sustineatur de iure communi, quod sic, num. seq.*

41 *Heres non conficiens inuentarium, non tenetur de iure canonico vltra vires hereditarias. & num. 44. & 45. & seq. vsque ad num. 48.*
Contraria tamen est verior & communior. num. 49. & seq. & num. 57.

42 *Simplicitas veritatis magis, quã nimia scrupulosa subtilitas attendenda est in terris ecclesiæ in confectione inuentarii.*

43 *Inuentarium de iure canonico non est necessarium, sed sufficit sola iustitia naturalis.*

46 *Heres adiens hereditatem sine beneficio inuentarii de iure canonico non tenetur vltra vires hereditarias.*

47 *Falcidia etiam de iure canonico perditur ab herede adeunte hereditatem sine beneficio legis, & inuentarii.*

50 *Iura de inuentario loquentia seruanda sunt etiam de iure canonico in obligationibus in heredes descendentibus.*

51 *Lex ciuilis non nutritiua peccati seruanda est etiam in foro canonico contrarium non disponente.*

52 *Ius ciuile, & canonicum in materia confectionis inuentarii non differunt.*

53 *Iura ciuilia generaliter disponentia etiam si pœnam contineant, habent locum in foro canonico etiam contra clericos, nisi contrarium de iure canonico reperiatur dispositum.*

54 *Ius canonicum approbat ius ciuile in eo, quod statuit heredem non posse vti beneficio legis Falcidiæ, nisi inuentarium fecerit.*

55 *Dispositio c. Raynaldus, de testam. quo casu intelligatur. & num. seq.*

DECISIO LXXII.

IN causa Ciuitatis Castellanæ bonorum inter Magnificum & Excellen. Dominum Alexandrum Petronium ex vna, & Dominum Angelum pariter Petronium parte ex altera, in me de communi earundem partium consensu compromissa, Die Veneris 27. Iunij, 1577. dubium in Rota proposui, an Dominus Angelus possit gaudere beneficio legis, & inuentarii in casu, & ad effectum, de quo agitur? In cuius dubii disputatione plures excitatæ fuerunt difficultates. ❡ Prima fuit, *quos defectus patiatur inuentarium ab eodem Angelo confectum?* Et in hac fuit conclusum, dictum inuentarium tres pati defe-1 ctus. ❡ In primis in eo deficiunt nomina debitorum, & creditorum, quæ in inuentario de iure describenda sunt, *vt per Angel. in l. 1. §. hac stipulatio, num. 23. vers. [illegible] adde, ff. si cui plus quam per leg. Falcid.* vbi non solum voluit heredem teneri describere in inuentario nomina 2 debitorum, & creditorum, sed etiam [illegible] proprium ipsius heredis creditum, vel debitum, ne confundatur actio in 3 eius præiudicium vel fauorem. cum [illegible] nomen rei generalis sit, & omnia comprehendat, *l. 1. [illegible] certum [illegible] iuncta l. fina. §. sin autem dubius. ibi super [illegible] computatione, C. de iure deliberand. [illegible] idem Angel. in d. l. fin. in princip. num. 2 [illegible] & in §. si vero expressim, num. 23. ante med. [illegible] videlicet, in Authen. de hered. [illegible] tur Vital. de claus. in tit. [illegible] nouari confect. [illegible] 20. versicu. tu adde, & num. sequen. pag. mihi 11 [illegible] confect. inuent. pag. 76. a tergo. versic. [illegible]* [illegible] 4 voluerunt loquentes [illegible] de iuribus defuncti in inuentario describendis, *Bald. in d. l. fina. §. cum igitur, num [illegible] Aretin. in §. extraneus autem, num. 4. vers. [illegible] qualit. & [illegible] Dec. consil. 63 [illegible] num. 1 [illegible] consilio 43. num. 8. versic. secundo dicitur, tom. 2. lib. 6. Roland. consil. 73. num. 27. lib. 2. Monticul. de inuent. hered. fol. 17. num. 6. [illegible] 7. & fol. 53. num 48. [illegible] eodem tract. parte 3. [illegible]*
5 ❡ Et † res depositas, & commodatas testatori in inuentario ab herede describendas esse, tradit Angel. *in l. [illegible] co, §. forte, num. 4. & ibi [illegible] num. 4. Imol. [illegible] Roman. num. 3. [illegible] num. 3. [illegible] in princip. ff. de acquiren. possess. [illegible] d. l. [illegible] num. 5. & ibi [illegible] num. 3 [illegible] in inuentario. Roland. d. consil. 73. num. 27.* ❡ Secundo deficiunt tres testes fide digni bona stabilia possidentes, & optimæ opinionis, qui loco † creditorum [illegible] adhibentur, § *si vero adsunt, in Auth.* [illegible] *Auth. sed cum testator. & ibi* [illegible] *communiter in d. l. fin. § cum igitur, Bald. consil. 4* [illegible] *3. Angel. d. §. hac stipulatio num. 8.* [illegible] *in 2. aub. in princ. lib. 2. Guid. Pap. decis. 5* [illegible] *d. consil. 6* [illegible] *num. 15. cum aliis allegatis per Roland.* [illegible] *num. 24* [illegible]. ❡ Tertio & vltimo, deficit subscriptio ipsius Angeli heredis continens, quod ipse illud erit inuentarium rerum, bonorum, & iurium in hereditate liberi 7 testatoris repertorum, confectum † bona fide, sine dolo, & malignitate aliqua, *iuxta text. in d. l. fin. §. sin autem dubius, vers. subscriptionem tamen, Doct. communiter in d. l. fina. §. cum igitur. & præcipue [illegible] num. 4. vers. [illegible] requiritur. Dec. d. consil. 633. nu. 15. Rol. post alios d. consil. 73. nu. 39.*
❡ Secunda difficultas est, *an inuentarium, de quo agitur, stantibus tot eius defectibus, sustineatur, & penitus corruat.* Et 8 in hac difficultate, licet possit dubitari, an † inuentariũ illud sit inualidum ex capite nõ descriptionis nominum debitorum, & creditorum hereditariorum. In qua quæstione negatiuam expresse tenuerunt Monticulus & [illegible] *de inuent. hered. ille pag. 17. num. 7. hic part. 3. num. 63.*
9 ❡ Pro quibus facit communis illa conclusio, † quod valeat inuentarium, etiam si heres aliquid in eo describere dolose omiserit, *vt post Cyn. Castr. Fulgos. Saly. & aliis [illegible] Alex. in d. l. fin. §. licentiam, nu. 4. ver. [illegible] & ibi [illegible] num. 4. vbi de communi.* ❡ Quamuis hæc quæstio controuersa sit, cum contrarium senserit Bart. Bald. Ang. Rom. & Corn. *in d. §. licentia. Natt. consil. [illegible] 4. num 17. post med. vers. tertio dici potest, lib. 3. & late [illegible] Illustrissimus Card. Alba. consil. 2. nu. 7. 16. 17. [illegible] & 19.* ❡ Nihilominus quicquid sit de huiusmodi quæstione, ac etiam de primo defectu huius inuentarii, negari nõ potest, 10 quin ex aliis defectibus nullum existat [illegible] iuris est, [illegible] conditione formæ [illegible]: ea autem, quæ in confectione [illegible] requiruntur, de quibus *in d. l. [illegible] §. sin autem dubius [illegible] §. si præfatam, pro* forma [illegible], *[illegible] in d. l. fin. [illegible] §. si vero postquam ibi, [illegible] præsentis constit. [illegible]* expres-

De materia Inuentarij vide Decis. Rotae · Serafino. Romana de Gaddis. 23 octobris 1578.
Pamphilio. Bonon' bonorum [illegible] 4 Julij 1597 ; Justo. Ciuitatis Castelli [illegible] . 2. Januarij 1603
Cuccino. Romana Inuentarij · 19. Januarij 1604. [illegible] Decis 222

expressè id voluit Specul. tit. de instrum. edit. §. dicto num. 15. versic. dicam ergo. dicens, inuentarium ruinæ † subiacere, si quid eorum, quæ de iure requiruntur, in eo defecerit. Et Bart. in d. l. fin. §. cum autem num. 3. in fin. inquit, illam esse formã inuentarii, in qua si quid deesset, inuentarium † non valeret, præterquam si omitteretur signum crucis. Et subdit ita tenere omnes Doct. & hoc idem benè deducit Abb. consil. 73. num. 6. post princ. firmans, inuentarium corruere totum, si quid ex requisitis a iure in eo deficeret, quod secundum ipsum non videtur probari, in d. l. fin. §. & si præfatam, in verbo, si ludauerint iuncta ibi gl. quam ibi Doct. sequuntur, & in specie Paul. de Castr. ante num. 2. dicens, † inuentarium subiacere rupturæ, etiam si minimum omittatur, l. cum hi. §. si prætor. ff. de transact. & C. l. idem sequendo Castr. nostr. ibi Corn. post princ. late & egregie Natt. consil. 574. num. 7. cum seq. lib. 1. concludens, formam † cõficiendi inuentarium fuisse a lege traditam, & propterea ad vnguem esse seruandam, nec quicquam addi, vel detrahi posse, & omissionem illius etiam in qualibet parte actum variare, allegando iura, & auctoritates, de quibus per eum. Et num. 9. tradit post gl. & Bald. heredem non excusari, si † per errorem aut imperitiam, vel simplicitatem huiusmodi formam omiserit, quia actus nihilominus non valet. Quod quidem confirmatur quia in his, quæ sunt introducta pro forma actus, vel ad rigorem iuris conseruandum, nemini parcitur, nec mulieri, nec rustico, nec militi, nec minori: debent enim peritiores consulere, Bald. Salycet. Castren. Alexand. Iaf. Dec. & alii in l. iuris ignorantia. C. qui admit. cum aliis, de quibus per Tiraq. de retract. conuent. §. 4. gloss. 7. num. 15. & 16. Et † in propriis terminis, mulierem & rusticum inuentarium minus solemne facientes non excusari, nec eis subueniri, sed rigori standum esse, firmat Bald. in d. l. final. in princ. q. 1. num. 6. quem ibi sequitur Iaf. num. 2. Alexand. consil. 165. num. 6. versic. ad idem lib. 6. Tiraquel. d. gloss. 7. num. 16. circa med. Natt. consil. 575. num. 22. lib. 3. & hoc idem in terminis voluit Bart. consil. 154. num. 2. ¶ Et † in confectione inuentarii qui cadit a syllaba, cadit a toto, inquit Bald. in auth. sed cum testator. num. 8. versic. alii dicunt. C. ad l. Falc. Natt. consil. 575. num. 3. lib. 3. Fanun. de inuent. part. 3. nu. 79. ¶ Et propterea alias dicebat Bald. consil. 147. in princ. lib. 4. inuentarium † heredis rem esse scrupulosam, & sæpe etiam industriosos falli, sequitur Roland. d. consil. 53. num. 52. lib. 2. & bene probatur in d. l. fin. §. sin autem hoc aliquis. ibi, necesse est enim omnimodo deliberantem inuentarium cum omni subtilitate facere. ¶ Accedit, quod † inuentarium, de quo agitur, nullum omnino censeri debet ex solo defectu subscriptionis heredis, quæ est de necessitate, vt patet in d. §. sin autem dubius. ibi, subscriptionem tamen supponere heredem necesse est: talis enim subscriptio, vt inquit Guid. Pap. de form. inuent. num. 8. versic. quæro si heres. quem sequitur Roland. dict. consil. 73. num. 40. requiritur pro validitate inuentarii: alias ea deficiente, inuentarium corruit: quia † forma a lege ordinata seruari debet, nec ab ea discedi potest, l. constitutionib. ff. ad munic. maxime, quia secundum ipsum forma ista est tradita ad solemnitatem actus, quo casu si qua ex solemnitatibus legis omittitur, totus actus viciatur, per tert. in l. prima. C. de præd. curial. lib. 10. & demum subdit, inuentarium ex defectu subscriptionis heredis esse nullum ipso iure, per leg. non dubium. C. de legibus. ¶ Tertia difficultas, an inuentarium istud possit sustineri vigore consuetudinis ciuitatis Castellanæ? ¶ Et in hac negatiue conclusum fuit ex pluribus. ¶ Primo, quia hæc consuetudo iuri contraria non est plene probata: nam † ex decem instrumentis in actis productis, duo tantum continent confectionem inuentarii: reliqua vero continent aditionem hereditatis cum beneficio legis, & inuẽtarii coram iudice factam, licet tria ex illis vltra aditionem continéant etiam mandatum iudicis de conficiendo inuentarium. ¶ Vnde ex illis duobus instrumentis inuentaria continentibus, cõsuetudo nullo modo dici potest probata: debent enim tot concurrere instrumenta, vt verisimiliter ad notitiam totius populi, vel maioris partis deuenerint, quia † cum consuetudo ex tacito populi cõsensu inducatur, l. de quibus. ff. de legibus, oportet tot actus interuenire, ex quibus tacitus iste populi consensus ad inducendam consuetudinem colligatur, vt in terminis consuetudinis inuentarii tradit Abb. consil. 73. numero sexto, circa med. versicul. & quam. nam lib. 2. quem sequitur Iaf. in d. l. de quibus. in vltimis verb. Roch. Curt. de consuetud. sect. 8. nu. 19. an fin. Natt. d. consil. 574. num. 14. 15. & 16. & latius consil. 575. num. 9. 10. 11. 12. & 13. Roland. d. consil. 73. num. 42. lib. 2. plene Phanuc. de inuent. hered. part. 3. numero 88. & tenuit Rot. in vna Narnien. legat. coram D. meo Seraphino. Imo Abb. consil. 53. num. 1. lib. 2. quem refert, & sequitur Roch. Curt. d. sect. 8. num. 19. post med. voluit, ex octo instrumentis productis consuetudinem, de qua ibi, minime probari: siquidem (vt ipse inquit) certum est, instrumenta non dari coram omni populo vel maiori parte, & potest esse, quod populus vel maior pars instrumenta illa nunquam viderint, & propterea non potest dici ex illis consuetudinem inductam esse: non enim probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. Vnde cum possibile sit, vt nemo instrumenta illa viderit, præter eos, qui ea publicata habuerunt, cessat inductio consuetudinis, quippe ad eam inducendam oportet actum fuisse toties, & tam publice agitatum, vt verisimiliter ad notitiam populi, vel maioris partis peruenerit. Et quamuis verior, & communior videatur opinio, vt iudicis arbitrio committatur dignoscere, quot † actibus consuetudo censeatur inducta, vt per Menoch. post alios de arbitr. casu 81. numero 4. & late Roch. Curt. de consuetud. sect. 4. numero 37 vbi alios allegat, & sect. 7. numero 18. & 20. nihilominus in casu nostro ex duobus tantum instrumentis nullo modo possumus arbitrari, inductam esse consuetudinem, quia hæc duo instrumenta non continent inuentaria adeo notoria, & ponderosa, vt verisimiliter potuerint transire in notitiam populi, vel maioris partis. Tunc † enim duo actus pro inducenda consuetudine sufficiunt, quando sunt ita manifesti & ponderosi, vt verisimiliter ad notitiam populi vel maioris partis deuenerint, vt bene deducit Corne. consilio 179. sub num. 3. lib. 3. sequitur Roch. Curt. dict. sect. 4. numero 37. post med. ¶ Secundo, consuetudo, de qua agitur, excluditur ex eo, quod hæc duo instrumenta varia sunt, & diuersimode confecta. ¶ Nam primum celebratum de anno 1562. continet inuentarium factum etiam cum solemnitate trium testium loco absentium adhibitorum, quæ solemnitas fuit omissa in inuentario contento in instrumento de anno 1573. celebrato, licet in hoc adsit decretum iudicis, quod deficit in illo. ¶ Vnde ex ista varia & diuersimoda obseruatione in inuentariis difformibus † consuetudo induci non potuit, Bartol. & alii in l. secunda, in fine princip. ff. soluto matrimon. Alex. consil. 5. num. 7. & consil. 127. ad fin. lib. 5. Socin. consilio 92. num. 12. versic. sed ad hoc fundamentum. libr. 3. Dec. consilio 8. num. 4. versicul. secundo quia vt narratur. consil. 11. num. 12. & consil. 129. colum. 1. post medium. & sim. consil. 96. nu. 5. & consil. 313. num. 4. Et de instrumentis diuersimode confectis loquitur Bart. in dicta l. secunda, in princip. sub num. 22. Alexand. d. consil. 5. num. 7. Roch. Curt. d. sect. 4. nu. 69. post medium. & sect. 8. num. 20. prope finem. Et † in terminis inuentarii late, & egregie firmat Natt. d. consil. 575. num. 27. & 28. Et ad inducendam consuetudinem conficiendi inuentarium sine solemnitatibus iuris communis requiri inuentaria sub eadem forma confecta, supponit Abb. dicto consilio 73. num. 6. versic. & quam. nam. ¶ Tertio, pro exclusione illius consuetudinis animaduertendum est, vnicum tantum productum esse instrumentum, quod contineat inuentarium, & perentiat

tempus ante annum 1568. die 16. Octobris, quo tempore inuentarium, de quo agitur, confectum fuit: illud autem instrumētum fuit celebratum de anno 1562. die 7. Octobris. ¶ Vnde intrat firma conclusio, quæ contradictorem non habet, nempe, † ex vno actu momentaneo (prout est inuentarium) non induci consuetudinem, *vt per Roch. Curt. d. sect. 4. num. 42.* & tantò minus in casu isto, in quo non effluxerunt nisi sex anni, & sic deficit longum tempus in inducenda consuetudine necessariū. ¶ Quarto & vltimo accedit, quod in casu nostro nullatenus est probata consuetudo in specie, hoc est, quoad solemnitatem describendi in inuentario debita, credita, & iura hereditaria, & quoad solemnitatem adhibendi tres testes loco absentium, quæ solemnitates deficiunt in inuentario, de quo agitur: & tamen illæ fuerunt adhibitæ in inuentario facto de anno 1562. & sic nullum est productum instrumentum inuentarii carentis his duabus solemnitatibus. Et † certi iuris est, consuetudinem probandam esse in specie, & in terminis inuentarii debere probari omissionem huius vel illius solemnitatis, de qua quæritur, *tradit Natt. d. consil. 575. ante num. 34. & nu. 37. circa med. versic. item quia.* ¶ Quarta est difficultas, *an inuentariū, de quo agitur, valeat substineri virtute præsentiæ, & decreti iudicis?* Et in hac quoque negatiua facta fuit conclusio. (31)

(32) ¶ In primis, quia † in confectione huius inuentarii nullum interuenit iudicis decretum, vt ex inspectione instrumenti ipsius inuentarii liquido apparet: solum enim in eo legitur mandatum iudicis mandantis notario, *vt cōficiat inuentarium cum omnibus solemnitatibus.* &c. imo nedum decretum iudicis, sed etiam præsentia ipsius in inuentario isto deficit. ¶ Quamuis enim in principio inuentarii dicatur, *successiue, & incontinenti eisdem anno, mense, die, &c.* non propterea sequitur, inuentarium factum fuisse in præsentia iudicis, quia non dicitur coram eodem Magnifico Dom. Locumtenente, sed coram me notario, & actuario banchi iuris: & sic aperte ostenditur, inuentarium factum fuisse coram notario, & non coram iudice. ¶ Secundo, nam etiam si & præsentia, & decretum iudicis in confectione huius inuentarii interuenisset, non † tamen potest pro ipso decreto præsumi, (33) cum solemnitates omnes in confectione inuentarii a iure requisitæ enuntiatæ non fuerint. nulla enim fit mentio de descriptione nominum debitorū, & creditorum, & iurium hereditariorum, nec de præsentia, & interuentu trium testium loco creditorum absentium de iure adhibendorum, nec etiam de subscriptione heredis. ¶ Et (34) communis est Doct. conclusio, non † præsumi pro iudicis decreto, in quo solemnitates non sunt enuntiatæ, *vt late per Felyn. in cap. quoniam contra, num. 37. post med. versic. limita seu declara. & ibi Dec. num. 42. versic. & istud quod dictum est, de probat. Alciat. late de præsumtio. regu. 3. præsumt. 10. num. 2. cum seq. cum multis aliis, de quibus per Gabriel. lib. 2. de senten. conclus. 5. num. 37. & 38. & hanc opin. seruat Rot. vt per Achil. de decret. decis. 2. versic. item dixerunt. vbi etiam testatur hac esse communiorem sententiam.* ¶ Nec obstat, quod in propriis terminis inuentarii heredis, tradit Bald. *consil. 147. num. 2. versic. item quia, lib. 4.* dum † dicit, in inuentario præsumuntur omnia solemniter acta, quādo decretum iudicis est interpositum, (35) *& Bald. refert, & sequitur Aym. in respon. pro gener. num. 475. in fine.* ¶ Quiā hoc dictum Bald. debet intelligi, (36) quando † solemnitates sunt enuntiatæ, idque colligitur, ex eo, quod ipse allegat gloss. ord. *in l. 1. in verbo, omni ordine. prope fin. C. de fide instrumen. & iur. hast. fisc. lib. 10.* vbi glo. vult, quod si in instrumento, in quo reperitur decretum interpositum, fit mentio solemnitatum, omnia pręsumuntur solemniter acta. Et ita illam gloss. intelligit Bald. *in l. 1. in 3. not. versic. & an præsumatur. ff. de rebus eor.* alias si d. Bald. *d. consil. 147.* debet generaliter intelligi etiam in casu, in quo solemnitates non fuissent enuntiatæ,

loqueretur contra veram, & † magis communem opinionem, de qua supra. (37) Et propterea eius auctoritas non esset attendenda. Et in terminis inuentarii solemnitates a iure requisitas nō suppleri ex decreto iudicis, tradit Fanuc. *de inuent. hered. part. 3. num. 78.* ¶ Tertio & vltimo, in casu isto omnis difficultas cessare videtur ex eo, quod iudex mandauit confici inuentarium cum omnibus solemnitatibus a iure vel statuto requisitis, prout ab ipsamet parte petitum fuerat. ¶ Non obstat, quę † scribit Guid. Pap. *de inuent. sub num. 23.* tum quia ipse loquitur dubitatiue, vtendo dictione, forte. (38) Tum quia loquitur de inuentario facto in iudicio iudicialiter iudice pro tribunali sedente. Tum etiam quia restringit se ad stylum curiæ delphinalis. ¶ Nec etiam obstat auctoritas Bal. *in l. fin. in princ. num. 10. C. de iure deliber.* Quia Bald. quatenus dicit, † inuentarium suis viribus subsistere, etiam si (39) sint omissæ aliæ solemnitates seu subtilitates, non fundat se in præsentia iudicis, sed in generali consuetudine conficiendi inuentaria sine tot solemnitatibus iuris. Secundum opin. Roland. quam ibi Bald. refert, quæ quidem cōsuetudo in casu nostro, *vt supra deduximus,* non est probata. ¶ Quinta & vltima difficultas est, *an præallegatum inuentarium possit saltem substineri ex æquitate canonica, etiam † in foro contentioso, maxime, quia sumus in terris ecclesiæ?* (40) Et in hac difficultate non modica videtur esse inter Doct. controuersia. ¶ Nam Bald. *consil. 67. in princ. lib. 4.* dicitur, † heredem de iure canonico vltra vires hereditarias non teneri, licet inuentarium non confecerit. (41) Motus ex not. *in cap. quamquam, de vsur. lib. 6. & auctoritate Host. in sum. de testam. §. penult. versic. item si bona.* Idem Bald. *consil. 147. num. 2. in fine, versic. idem in terris, eod. lib. 4.* tenet, in terris ecclesiæ in confectione inuentarii attendendam † esse magis simplicitatem veritatis quam nimiam & scrupulosam subtilitatem, (42) *per cap. cum esses, de testam. & per not. in d. cap. quamquam. & arg. l. si seruus vetitus. ff. de legat. 1. & l. quamuis. ff. de condit. & demonst.* Idem Bald. *in l. cum a matre, ad fi. C. de rei vindic.* inquit, inuentarium † de iure canonico non esse necessarium, sed sufficere solam iustitiam naturalem, (43) *ad not. in d. cap. quamquam.* Demum idem Bald. *ad rub. ff. de acquir. hered. circa medium, versic. bene tamen fateor,* vult, † heredem, qui nō (44) fecit inuentarium, non teneri de iure canonico vltra vires hereditarias, & istud esse de benignitate canonica, licet secus de rigore iuris ciuilis, *l. fin. C. de iur. deliber.* Eandem sequitur sententiam Ang. *in d. l. fin. §. si vero postquā, num. 2.* dicens, in terris ecclesiæ de æquitate canonica heredem, licet † inuentarium non confecerit, non teneri (45) vltra vires hereditarias, motus auctoritate Hostien. *in sua sum. tit. de testam.* ¶ Hoc idem voluit Butr. *in c. cum in literis, num. 12 de rapt.* inquiens, *dict. l. fin. § sin autem dubius.* non procedere de iure canonico. Idem Butr. *in cap. 1. nu. 3. versic. hoc verum. de solut.* dicens, de † æquitate canonica heredem, qui adiuit sine beneficio inuentarii, non teneri, nisi quatenus vires hereditatis patiuntur, (46) *ex not. per glos. in d. cap. quamquam. istud idem sentit Anchar. licet sub dubiis vtendo dictione, forte. in d. c. in literis, num. 5. versic. forte esset. idem Anchar. consil. 411. num. 7. versic. non obstat.* vbi respondendo ad cap. *Raynaldus, in fine.* dicit, heredem ibi propter inuentarii confectionem posse Falcidiam detrahere, non autem ibi disponi, heredem non conficientem inuentarium teneri vltra vires hereditarias. Et sic Anchar. sentit, ius † canonicum approbasse ius ciuile solum, quoad detractionem Falcidiæ, non autem, quoad obligationem vltra vires hereditarias. (47) Et hoc idem vult Roman. *in authent. similiter, num. 107. in 10. fundamento, versic. non obstat & ante num. 108. versic. ex his igitur. C. ad l. Falcid.* vbi post longam disputationem, tandem concludit, heredem, de iure canonico inuentario non confecto non teneri vltra vires hereditarias. Eandem opin. approbat Vital. *de claus. tit. an poss. renunt. benef. poss. bono. nu 35.*

nu.35.in fin.pag.mihi 140. Inquiens, in terris ecclesiæ, vbi Papa temporalem habet iurisdictionem, de æquitate ca-48 nonica heredem etiam inuentario † non confecto non teneri vltra vires hereditarias. Et allegat Hostiens. *in sum. in titul.de testam.* *& cum ista opin. pertranseunt Grat.consil. 91.num.38.& 39.lib.1.vbi refert,& sequitur Bald. d.consil. 67.in princ.lib.4.& Aym.in respon.pro gener.num.476.sequendo Bald.d.consil.147.num.2.in fin.lib.4.* ¶ Contraria 49 tamen tanquam verior,& † communior opinio fuit probata, quam in prædictis tenuit Hostien. *in sum.titu.de testamen.& ad quid heres teneatur.versicu.quid si non sufficit hereditas,* dicens, heredem non confecto inuentario secundum leges teneri vltra vires hereditarias, *l.fin. C. iure deliber.* Et idem videri secundum ius canonicum, *per c. Raynaldus.§.penult.in fine,de test.ament.* Hoc idem voluit Bald. sibi contrarius *in d.l.fin.in princ.quæst.6.num.9.post medium,versicul.aut loquimur,* vbi firmat, in obligationi-50 bus in heredes † descendentibus etiam in foro ecclesiastico seruanda esse illa iura de inuentario loquentia, cum ius canonicum eis non contradicat. Eandem amplectitur sententiam Card. *in cap.1.nu.3.de solut.vbi reprob.ando Bald.ad rub.ff.de acquirend.hered.* concludit, heredem non confecto inuentario etiam de iure canonico, & in foro iudicii ecclesiastici teneri vltra vires hereditarias. Et subdit rationem, quia in hoc standum est iuri ciuili, cum ei canon aperte non contradicat. Et late opinionē istam prosequitur Abb. *consil.23.num.8. versicu.nec obstat.lib.2.* Hoc idem tenet Franc. *in cap. quamquam, nu.10.de vsur. lib.6.* sentiens, heredem, qui inuentarium non confecit, in foro iudiciali etiam de æquitate canonica teneri creditoribus & legatariis vltra vires hereditarias. Et expresse istud idem firmat Barb. *in c.1.num.8.prope fin.vers. istud vltimum,de solut.& in cap.1. in fine, de testamen.& eandem sequuntur sententiam Alexan. in addit. ad Barr. in l.1.ante num.4. in verbo, Theologi, versic. an autem de iure canonico.ff.de acquir. hered. idem Alex. ad rub.ff.eod.tit.de acqui. hered.num.5.versic.sed ipsemet. Ruin.consil.20.num.6.lib.4. Montic.de inuent.fol.30.nu.39. Ferd. Vasq. de success.creat. §.1.num.27.& latissime Menoch.cons.89.num.156.cum tribus sequ.* & cum *hac opin.optime pertranseunt Innoc.in cap. Raynaldus, col.penult. in fine, in verbo, inuentarium.& ibi Ioan.And.colum.penult.circa med. versic.in glos.pen.Card. in §.ceterum,quæst.7.nu.5.Anchar.num.41.de testam.* dum dicunt, inuentarium non solum prodesse ad consequendum beneficium legis Falcidię, sed etiam, ne heres teneatur vltra vires hereditarias. Et probatur hæc opinio, tum 51 quia † lex ciuilis non nutritiua peccati seruanda est in foro canonico contrarium non disponente, *c.quo iure.8. distinct.* & lex ciuilis de inuentario loquens nedum non est peccati nutritiua, sed potius exclusiua: Merito, &c. Et ita arguit Barbat. *in d.cap.1.num.8.in fine,de solut.* ¶ Tum 52 & secundo, quia † cum non reperiatur differentia inter ius ciuile & canonicum in materia confectionis inuentarii, ideo non debet in dubio induci, sed standum est iuri ciuili etiam in terris ecclesiæ, *c. 1.& ibi Doct. de noui oper.nunt.& ita argumentatur Bald. Card. Alex.& Abb.in* 53 *locis supra citatis.* Imo iura † ciuilia generaliter disponentia, etiam si pœnam contineant, habent nihilominus locum in foro canonico etiam contra clericos, & ecclesias, quando contrarium in iure canonico cautum non reperitur, præsertim, quando lex pœnalis potest se habere ad commodum & incommodum, *vt bene deducit Abb. dict. consil.73.num.8. prope.fin. versic. quia constitutiones legales. & secundum eum videtur probari in cap. ecclesia, il 1.& ibi Hostien.& Ioan.Andr.vt lite pend.* ¶ Tum etiam & tertio, quia secundum Hostien. Abb.& Barbat. *in locis, de quibus supra,* pro hac opinione est text. *in d.c. Raynaldus. ad fin.* vbi reseruatur heredi beneficium legis Falcidiæ, si intra legitimum tempus voluntati testatoris paruerit, cum in-54 uentarium fecerit. ¶ Vnde si ius canonicum approbat ius ciuile in eo, quod statuit, heredem tunc demum posse vti beneficio legis Falcidiæ, si inuentarium fecerit, *vt in §.si vero non fecerit.in authent. de hered.& falcid.* multo magis ius canonicum censetur approbare ius ciuile, quatenus disponit, heredem non confecto inuentario vltra vires hereditarias teneri, *d.l.fi.§.fin vero postquam.* Maior est enim approbationis ratio in primo casu, quam in secundo, cum in primo ius ciuile sit pœnale auferens heredi Falcidiam, quam de iure veteri consequebatur, *d.§. si vero non fecerit.* Et ista est communis opin. de qua testatur Abb. *d.consil.73.num.8.post med.* ¶ Secundo vero casu ius ciuile non est pœnale, sed solum suum denegat beneficium seu priuilegium, *vt bene probatur in d.§.sin vero postquam.ibi,nec legis nostræ beneficio perfruatur.& ibi recte declarat Castrens.num.1.& latius Abb.d.consil.73.num. 8.versic.ad hoc cum respondeo.* ¶ Nec videtur obstare responsio, & intellectus traditus, *ad d.c. Raynaldus.per Anchar.consil.411.num.7.versic.non obstat.& per Roman.in d. auth.similiter.num.10.in 10.fundamento.vers.non ob.C.ad l.Falcid.* quod scilicet *in d. c. Raynaldus,* non aliter disponitur, † heredem non confecto inuentario teneri insoli-55 dum, sed solum ibi cauetur, heredem ex confectione inuentarii posse Falcidiam detrahere. ¶ Siquidem secundum Barb. *in d.c.1.in fin.de testam.* potest dici, quod si Papa *in d.c.Raynaldus,* voluisset approbare ius ciuile solum, quoad commodum Falcidiæ, non autem quoad obligationem vltra vires hereditarias, vtique expressam hac de de re fecisset mentionem, *argum.text.in l.1.prope fin.ibi.ea inefficax quantum ad eam partem remaneret.C.de lat.liber. tollen.* ¶ Ideo autem ibi Papa non † fecit mentionem de 56 obligatione vltra vires hereditarias, quia ex contingentia facti solum de detractione Falcidiæ dubitabatur, *vt etiam animaduertit Barbat. in d.cap.1.in fin. de testamen.* ¶ Quamobrem ex præmissis satis constat, hanc † poste-57 riorem opin. de iure verissimam esse, ac etiam magis cōmuniter receptam, maxime, quia Bald. *d.consil.67.in prin. lib.4.Ang.in d.§.si vero postquam. num. 2.& Vital. in loco, de quo supra,* sola Hosti. auctoritate nituntur, qui tamen Hostien. re vera contrarium tenet.

CANTVCCII.

Placentin. administrationis sacramentorum. Mercurii, vltima Aprilis. 1578.

SVMMARIA.

1 *Ecclesiæ duæ parochiales, quādo sunt inuicem æque principaliter vnitæ, vtraque in suo statu remanet, licet vtriusque sit idem Rector: secus si vna subiiciatur alteri.cum nu.seq.*

2 *Ecclesia quælibet alteri vnita æque principaliter, non subiectiue, retinet sua iura, & bona cum fructibus & emolumentis de per se.cum nu.seq.*

DECISIO LXXIII.

DOmini dixerunt, attendendam esse sententiam Rotalem, in qua, declarando reseruata in laudo Reuerendiss. Episcopi Placentin. pronuntiatur, *rectorem parochialium ecclesiarum sancti Michaelis loci Suffignani, & sancti Petri loci Fulignani Placentin.diœces.inuicem vnitarum, quatenus per se ipsum non inseruiat ecclesiæ sancti Michaelis, teneri ad præstandum tot redditus & fructus eiusdem ecclesiæ sancti Michaelis Vicario per eum ibi deputando, quot erunt necessarii pro substitutione d.Vicarii: & quatenus redditus d.ecclesiæ S.Michaelis non sufficiant, tunc parochianos d.ecclesiæ S. Michaelis teneri de eorū proprio supplere.* ¶ Et † ratio huius decisionis fuit, quia, quando duæ parochiales ecclesiæ sunt inuicem æque principaliter vnitæ, ita vt neutra subiiciatur alteri, tunc vtraque in suo 1 statu, & suo honore remanet, licet vtriusque sit idem rector, *ita Hostiens.in sua sum.ne sede vacan.§. vltimo, versic. tertio modo.per text.in cap.& temporis qualitas.16.q.1.idem Hostiens. in cap.1.colum.1.versic.tertio sic quod neutra sub-*

unitur alteri, quem ibi sequuntur Ioan. Andr. Card. Butr. Imol. Abb. & alii, nec sede vacan. & hoc idem voluit gloss. in d.c. vt temporis qualitas, in verbo, vniri prope fin. versic. tertio modo. & ibi Archid. in fine. & Turrecrem. nu. 3. versic. si vero vniantur. eadem gloss. in d.c. 1. in verbo, veniendo, ad fin. Petr. de Vbal. de vnion. cap. 1. num. 6. versic. tertio vt neutra, & num. 9. versic. notandum autem. Anch. consil. 114. num. 2. versi. primo casu. Maria. Soc. in c. sicut vnire, nu. 6. vers. tertio modo, de excess. prælat. Caccialup. de vnion. artic. 2. nu. 2. Rebuff. in sua pract. benef. tit. de vnion. benef. nu. 15. Ferret. consil. 242. num. 13. lib. 2. & hanc esse communem opinionem testantur Maria. Soc. & Caccialup. in locis, de quibus supra.

¶ Vnde cum prædictæ parochiales ecclesiæ sancti Mi-2 chaelis & sancti Petri non sint ita vnitæ, † vt vna subiiciatur alteri, sed potius æque principaliter, cumque quælibet ecclesia in suo statu remaneat, vt mox supra deduximus, consequens fit, vt quælibet ecclesia retineat sua iura, sua bona, & suos redditus, fructus, & emolumenta: & propterea iuri consonum est, Vicarium deputandum in ecclesia sancti Michaelis ex eius fructibus alendum esse, & si illi non sufficiunt, parochianos eiusdem ecclesiæ sancti Michaelis teneri ad supplementum. Et in terminis 3 quando † duæ ecclesiæ vniuntur, & vnus & idem prælatus & administrator bonorum est vtriusque ecclesiæ, vt bona vnius ecclesiæ nō transeant in dominium alterius ecclesiæ, tradit Petr. de Vbald. *de vnion. c. 2. nu. 12. cum seq. & Ferret. d. cons. 242. nu. 13.*

CANT. VCCII.

Roman. hereditatis de Mazzocchis. Veneris, 21. Februarii. 1578.

SVMMARIA.

1 *Testamentum ad pias caussas manu propria testatoris conscriptum, nullis interuenientibus testibus, an sit validum, nec ne?*
Quod non. nu. seq. & nu. 5. & 6.
Contraria tamen opin. est verior, & communior. nu. 12. & 20. reprobata attestatione Soc. de magis communi.
Intellige tamen de pia caussa, vt nu. 24. cum seq.
3 *Scriptura testamenti facta a patre, vt valeat inter liberos, sine solemnitatibus, speciale est. & nu. 16.*
4 *Testamentum inter liberos, & ad piam caussam non per omnia a pari procedunt.*
6 *Scriptura testamenti facta a testatore ad pias caussas tunc valet, si saltem duo testes tempore testamenti interfuerint.*
7 *Scriptura testamenti a testatore conscripta valet sine testibus inter filios, secus ad pias caussas, in qua saltem duo testes requiruntur. ex magis communi. nu. seq.*
9 *Liberi sunt fauorabiliores quam pia caussa.*
10 *Testator volens in testamento inter liberos manu propria conscripto, seruis libertatem relinquere, debet saltem coram duobus testibus exprimere. & numero 21. & 22.*
11 *Dispositio facta fauore libertatis, dicitur dispositio ad piā caussam.*
13 *Testamentum ad pias caussas sufficit cōstare quibuscunque indiciis, sicut sufficit inter liberos.*
14 *Pia caussa magis fauendum est quam liberis, quando nō agitur de auferenda legitima. ex communi. nu. seq. & num. 17.*
16 *Testamentum inter liberos manu propria testatoris conscriptum, valet sine vllo teste.*
Contrarium tamen, vide ibi.
18 *Anima est omnibus rebus præferenda.*
19 *Testamentum ad pias caussas nutu factum valet, quod inter liberos est inualidum.*
20 *Soc. iun. cons. 189. num. 74. lib. 2. attestans de magis communi contra piam caussam in scriptura testamenti facta sine aliquo teste. reprobatur.*
21 *Legatum libertatis relictum in testamento manu propria testatoris conscripto sine vllo teste, non valet. & quare. nu. seq.*
22 *Legatum libertatis dicitur pium, non tamen dicitur relictum pro anima.*
23 *Pia caussa pro anima est omnibus aliis fauorabilior.*
24 *Pia caussa, quæ facit valere testamentum manu testatoris conscriptum sine aliquo teste, ea solum dicitur esse, quæ respicit honorem Dei & salutem animæ, non autem pietatem humanam.*
25 *Pia caussa relictum pro male ablatis, siue pro exoneratione conscientiæ, dicitur etiam respicere honorem Dei.*

DECISIO LXXIV.

AMbrosius de Mazzocchis non habens filios, sed solum sorores, & nepotes ex illis, manu propria sine testibus testamentum cōscripsit, in quo societatem sancti Rocchi heredem instituit: eo mortuo societas apprehendit possessionem bonorum testatoris, deinde insurrexerunt sorores & nepotes, tanquam proximiores, & petierunt admitti ad successionem ipsius ab intestato, allegantes, testamentum non valere tanquam sine testibus factum. Ideo fuit dubitatum, *an testamentum † ad pias* 1 *caussas manu propria testatoris conscriptum, nullis interuenientibus testibus, sit validum necne? & sic, an text. in §. nos igitur omnia. in authent. de testam. imperfect. & text. in authent. quod sine. C. de testam. loquens inter liberos, habeat locum in testamento ad pias caussas?* ¶ Pro † nullitate te-2 stamenti, & quod iura prædicta non procedant in testamento ad pias caussas, sed in eo requirantur testes, allegatur Paul. Castr. *consil. 450. prope fin. versic. item non obst. lib. 2.* inquiens, † speciale esse in scriptura patris, vt faciat 3 fidem inter liberos, licet non sit solemnis: at secus in scriptura alterius non lecta coram testibus: & statim subdit, non † per omnia a pari procedere testamentum inter li-4 beros & ad piam caussam: & sic vult, solam scripturam manu propria defuncti absq; testibus nō sufficere ad pias caussas. Hoc idem voluit Aret. *cons. 64. col. pen. circa med. vers. veruntamen istis non obstantibus.* dicens, testamentū ad † pias caussas etiam manu propria testatoris conscri-5 ptum nō valere sine interuentu saltem duorum testium, *iuxta c. cum esses, & c. relatum, il primo. de testam.* Istud idē tenet Alex. *cons. 76. nu. 15. vers. super quarto, vsq; ad nu. 17.* vbi vult, † scripturam testamēti factam a testatore ad pias 6 caussas tunc demum valere, si saltem duo testes tempore testamenti interfuerint. Eandem sequuntur sententiam Ias. *in d. auth. quod sine, sub num. 9. versic. quando ergo scriptura.* Et Guliel. de Bened. *in c. Raynutius, in verbo, testamentum, il 1. n. 87. versic. quando ergo,* volentes, † quando 7 scriptura testamenti est scripta manu propria testatoris, non requiri aliquos testes quantum ad ipsos filios: sed si in tali scriptura cōtinerentur aliqua legata etiam ad pias caussas, tūc saltem duo testes necessarios esse. Et eandem sententiam late prosequitur, ac tuetur Soc. iun. *cons. 189. num. 66. vsq; ad num. 88. lib. 2.* vbi *num. 74.* testatur † hanc 8 opin. magis communiter approbari, cum qua etiam opin. in foro fori pertransit Clarus *in §. testamentum. quæst. 7. versic. aliquando enim.* ¶ Quæ conclusio videtur probari, tum quia † liberi nedum respectu legitimæ, sed sim-9 pliciter sunt fauorabiliores, quam pia caussa, *vt per Bald. Anch. Rom. Capram, Maria. Soc. Barbat. Corn. Ias. Dec. & Alciat. quos refert & sequitur Soc. iun. d. cons. 189. num. 76. vsque ad 84.* Tum etiam per text. *in §. si tamen aut vxori. in auth. de testam. imperfect.* vbi si † testator vult in testa-10 mēto inter liberos manu propria conscripto libertatem seruis relinquere, oportet tamen pro solemnitate saltem coram duobus testibus legatum libertatis, quod scripsit, exprimere, *vt tradit Bald. in d. auth. quod sine, ante nu. 1. & ibi Fulgos. post princ. Com. sub num. 2. versic. nota quod in testamento. Alexan. num. 4. Ias. sub num. 1. versic. licet si in tali scriptura. & Natt. num. 37. versic. & hæc procedunt. Alex. d. cons.*

d. ... 5. num 16. lib. 3. Gabriel de Bened. in d. R. ... in verbo testamentum, & primo sub num. 87. Et tamen contra, dispositionem † fauore libertatis factam dici dispositionem ad piam caussam, l. 1. versic. ... vbi rationem prestat, C. de com. seru. man. Alexan. post Bald. d. consil. 76. sub num. 16. cum aliis ... per Tiraquel. de priuil. piæ causs. in præfat. pag. 15. versic. item libertatis. ¶ His tamen

12 non obstantibus, contrariam sententiam vt veriorem, æquiorem, tutiorem, & etiam communiorem, Domini amplexi sunt, & tanto magis, quod in hac eadem caussa, 7. Maii. 1548. coram bon. mem. Hieronymo Verallo tunc Rotæ Auditore, hanc eandem opin. Rota approbauit. Eamq; tenuit Castren. cons. 25. prope fin. versic. præterea si scriptura, lib. 2. inquiens, scripturam testamenti manu testatoris confectam sufficere ad piam caussam, sicut inter liberos per d. auth. quod sine. Hoc idem sensit Imol. in l. si ... num. 6. ff. de testam. vbi inquit, scripturam testamenti manu testatoris factam, non tamen publicatam (quia testator fuit morte præuentus, antequam veniret tabellio, vel haberentur testes) satis valere inter liberos, & etiam ad pias caussas, si constat, testamentum scriptum esse

13 manu testatoris, quia † sufficit constare quibuscunq; indiciis inter liberos, l. fin. C. famil. ercisc. Et eadem ratione ad pias caussas, arg. eorum quæ dicuntur in c. cum tibi, in c. cum esses, & in c. relatum, de testament. & Imol. refert & sequitur Aret. in d. l. si is quis, colum. 2. post medium, versic. in primo casu. vbi subdit dicta per Imol. sequi communiter Modernos ibi. & istud idem expresse firmat referendo Imol. vbi supra Corn. consil. 307. num. 8. versic. & hoc quod si apparet. & clarius Alexan. consil. 4. num. 18. lib. 7. dicens, testamentum inter liberos manu propria testatoris conscriptum, etiam sine testibus, valere, & multo magis ad pias caussas,

14 quia † quando non agitur de auferenda legitima, magis fauemus piæ caussæ quam liberis. Et eandem sententiam referendo Imol. vbi supra, tenet Ias. consil. 61. prope fin. nu. 6. libr. 1. Dec. consil. 159. num. 3. Boer. decis. 240. num. 4. vbi

15 etiam † de communi, clare Tiraq. de priuil. piæ caus. priuil. 5. referendo Imol. & Corn. in locis de quibus supra. Et cum hac opin. videtur etiam transire Didac. in cap. relatum, il 1. num. 12. in fin. de testam. & latissime hanc sententiam defendit Rvin. consil. 71. num. 16. 17. & 18. lib. 3. ¶ Veritas au-

16 tem huius opin. deducitur. Nam testamentum † inter liberos manu propria testatoris conscriptum valere sine vllo teste, probatur in § nos igitur, in authen. de testam. imperfect. vbi de testium interuentu nulla fit mentio, & tamen in §. seq. qui aduersatur d. §. nos igitur, præsentia testiũ requiritur. Et post Iac. de Beluis. expresse hoc tenet Bald. in d. auth. quod sine, in princip. quem ibi sequuntur Fulgos. Corn. Alexand. Ias. & Natt. & Alex. in dicto cons. 4. nu. 18. ¶ Quod autem postea hoc idem habeat locum in testamento ad pias caussas, ostenditur ex eo, quod magis com-

17 munis Dd. conclusio est, † quod magis fauetur piæ caussæ quam filiationi, excepta legitima, vt voluerunt Bal. Salyc. & alii, in auth. si qua mulier. per illum text. C. de sacros. eccles. Bar. Butr. Anchar. Aret. Alex. Ant. de Alex. Soc. Ias. & Dec. quos refert, & sequitur Tiraq. in l. si vnquam, in verbo, libertis, num. 83. C. de reuocan. don. ... & vltra illos potest addi Castren. consil. 426. num. 3. circa medium, versicu. præterea, libr. 1. Felyn. in cap. in præsentia, num. 43. de probatio. Rum. d. consil. 71. num. 16. cum seq. lib. 3. Et hanc esse communem dicunt Dec. consil. 426. num. 8. & Tiraquel. in d. l. si vnquam, in verbo, donatione largitus, num. 326. Et hæc opin. vltra text. in auth. si qua mulier, in fine. C. de sacrosan.

18 eccles. probatur, tum quia anima † est omnibus rebus præferenda, l. sancimus, in fine, C. de sacrosan. eccles. ¶ Tum auctoritate sacræ paginæ dicẽtis, qui si quis reliquerit patrẽ, matrem, filios, &c. non est me dignus. Et ita arguit Castr. d. consil. 426. sub num. 3. circa med. ¶ Tum etiam & tertio, ex tribus exemplis & decisionibus relatis per Tiraq. in d. l. si vnquam, in verbo, donatione largitus, nu. 326. cum d... ... & per Felyn. in d. cap. in præsenti, num. 43. vers. præterea pro ... Et maxime ex illo exemplo sine

19 conclusione, † quod testamentum nutu factum ad pias caussas valet, & tamẽ inter liberos est inualidum. Id quod etiam late firmat & de communi testatur Tiraq. de priuil. piæ causs. priuil. 8. & Rum. d. consil. 71. num. 17. lib. 3. ¶ Non obstant in contrarium adducta. ¶ Et in primis quantum ad auctoritates, quia longe plures sunt pro hac posteriori opin. quam pro priori, & attestatio † de magis

20 communi facta per Socin. iun. dicto consil. 189 numer. 74. libro 2. expresse conuincitur falsa. ¶ Quantum ad illam rationem, quod etiam vltra legitimam magis fauemus liberis, quam piæ caussæ, communior & verior opinio est in contrarium, vt supra deductum fuit. ¶ Quo vero ad

21 illam rationem, quod legatum † libertatis, quod est pium, si relinquitur in testamento, manu propria testatoris cõscripto, tunc demum valet, si coram testibus exprimatur, iuxta text. in § si tamen, in authent. de testam. imperfect. potest dici, † legatum libertatis dici pium, non tamen relin-

22 qui pro anima, vt per Imol. in l. captatoria. ff. de legat. 1. Ias. in l. 1. in 1. lectura, num. 21. versic. nota istam pulcram limitationem. & in 2. lectura, num. 26. versic. credo quod limitatio. C. de sacrosanct. eccles. Tiraq. de priuil. piæ causs. in praef. pag. 17. versicu. limita quod dictum est. Et probatur secundum Ias. & Tiraq. in l. 1. §. vlt. C. de com. ser. manu. vbi libertas non erat relicta pro anima, vel amore Dei, & tamen dicitur pia caussa. Vnde † secus est in pia caussa respiciẽ-

23 te amorem Dei, siue salutem animæ, quia talis caussa pia est omnibus aliis fauorabilior, cum anima cunctis rebus præferatur. Et Doct. firmantes secundum opi. de qua supra, quod testamentum ad pias caussas manu testatoris conscriptum valeat etiam sine testibus, loquuntur de pia

24 caussa respiciente honorem Dei, & salutem animæ, non autem dẽ pia caussa concernente pietatem humanam, qualis est libertas seruorum. Nec videtur obstare consideratio Dec. in l. licet, num. 5. circa medium. C. de pact. post Ang. in l. precibus. C. de impuber. & sequitur Soc. iun. d. consil. 189. num. 83. lib. 2. Nempe † id posse procedere, quan-

25 do relictum esset factum piæ caussæ pro male ablatis, & sic pro exoneratione conscientiæ, & per consequens pro salute animę. Quia siue quis relinquat piæ caussę pro male ablatis, siue alias simpliciter, semper censetur relinquere in honorem Dei, & sic pro salute animæ suæ, cum amor, & honor, erga Deum pariat animæ salutem.

CANTVCCII.

Imolen. canonicatus, & præbendæ. Lunæ, 21. Aprilis. 1578.

SVMMARIA.

1. Dies præstiti consensus computatur in termino viginti dierum in regula de 20. & quare. & nu. 10.
2. Dictio, a, suapte natura est exclusiua & separatiua. Declara tamen, vt num. 4.
3. Dies termini non computatur in termino. Limita tamen, vt num. 11.
5. Dies mortis filii computatur in decem mensibus, intra quos nasci debet nepos.
6. Dies iuramenti computatur ab illo die, quo quis promisit esse fidelis.
7. Dies præsens includitur in promissione facta de soluendo a die ista. Integritas temporis primum principium non excludit.
8. Dictio, a, iuncta cum tempore, quod est de initio actus, illud includere dicitur.
9. Dictio, a, quando contineret absurditatem, non debet stare exclusiue, sed inclusiue.
10. Fraudis & suspicionis maior ratio militet in resignante in extremo die vitæ suæ constituto, quam in aliis.
11. Dies termini in præiudicium eius, qui terminum statuit, computari debet in termino.
13. Regula de 20. antiqua declarat modernam.

DECISIO LXXV.

Stephanus Franciſchinus canonicus ecclesiæ Imolen. die 24. Octobris, anni 1562. de quo tempore erat infirmus, præstitit consensum per D. Didacum de Aula suum procuratorem ad id speciale mandatum habentem, super resignatione sui canonicatus & præbendæ facta in manibus Papæ ad fauorem Annibalis Iouii. Deinde idem Stephanus de eadẽ infirmitate obiit die 12. Nouembris, mensis sequentis, prima vel secunda hora noctis in circa. Quo mortuo, de dicto canonicatu, & prębenda fuit prouisus ab ordinario per obitum Ioan. Paulus Venerius, inter quem & Iouium super dicto canonicatu & præbenda orta lite & causa in Rota introducta, ibique per multa dubia discussa, tandem fuit per speciale rescriptum Sanctissimo & Illustriss. Cardinali Perusino cõmissa. ❡ Quia pro parte Venerii dabatur regula de viginti, quam Iouio obstare fuerat iam in Rota resolutum. Et quia pro parte Iouii prætendebatur, diem termini, videlicet præstiti consensus debere computari in termino 20. dierum, & diem vltimum obitus simulatque incoatus fuit, habendum esse pro completo, & sic Stephanum non intra, sed extra 20. dies obiisse, & per consequens dictã reg. locum non habere: idcirco ad instantiam eiusdem Cardinalis Perusini dubium in Rota proposui die Lunæ, 21. Aprilis, 1578. ❡ *An in casu, de quo agitur, intraret vel non intraret regula de 20. ita vt sit recedendum, vel non a resolutionibus in hac causa factis?* Et sicut duplex erat prætensio Iouii, ita dubium in duas difficultates diuisum fuit. ❡ Prima est, *an dies 24. Octobris, quo præstitus fuit consensus, debeat computari in termino viginti dierum regulæ?* ❡ Secunda est, *an dies 12. Nouembris, mensis sequentis, quo Stephanus obiit statim atque incoatus fuit, pro completo sit habendus?* ❡ Quoad primam difficultatem Domini fuerunt concordes, quod dies præstiti consensus computetur in termino † 20. dierum, transeuntes cum vna resolutione facta in vna Toletan. beneficii de Maquida die 21. Aprilis, 1563. coram Sarmiento. quæ resolutio his potissimum innitebatur fundamentis. ❡ In primis, † quia licet dictio, *a*, suapte natura sit exclusiua, & separatiua, & propterea, quando prępomitur diei, ex quo terminus statuitur, *vt in regula ibi, a die præstiti consensus*, tunc efficit, vt † dies termini non computetur in termino, *vt volunt gl. in cap. statutum. paulo ante fin.* & ibi sequuntur Doct. dicentes etiam hanc dictionem, *a*, regulariter poni exclusiue, *de præb. lib. 6. & hoc idem voluerunt alii quamplurimi de quib. per Tiraq. de vtroq. retract. part. 1. §. 1. gl. 11 num. 51. & 52.* ❡ Nihilominus id non procedit, † quando dictio, *a*, iungitur cum tempore, quod non est de initio actus: verbi gratia, si quis instituerit nepotem, qui nascetur intra decem menses a die mortis filii, tunc † dies ille mortis computatur in illis 10. mensibus, *l. Gallus. in princ. ff. de liber. & posthu.* item si iurauero ab hoc die esse fidelis, tunc etiam † dies iuramenti computabitur, *c. 1. de non. form. fidelit.* ❡ Item si quis promittat soluere 10. a die ista, tunc & † præsens dies includitur, quia est quædam integritas temporis, quæ primum principium non excludit, *l. lecta. §. vlt. ff. si cert. pet.* ❡ Et ita ex præmissis exemplis declarat Bald. *consil. 457. num. 3. ante med. versic. aut qualitercunque ponatur, lib. 1. refert & sequitur Tiraquel. vbi supr. num. 34.* ❡ At in † casu nostro dictio, *a*, posita in regula iungitur cum tempore, quod est de initio actus, id est, ipsius consensus, vel actus, hoc est, consensus iungitur cum initio temporis, 20. dierum, cum in regula dicatur, intra 20. dies a die per ipsum resignantem præstandi cõsensus computandos. Merito &c. ❡ Secundo, quia quando sequeretur absurdum si dictio, *a*, staret exclusiue, tunc † ad euitandũ absurditatem non excluderet, sed includeret, *ex not. per Cynum l. a calligato. C. de nupt. tradit. Bald. dict. consil. 457. num. 3. versicu. aut sequeretur. & sequitur Tiraq. in loco de quo supra num. 33.* Sed si dictio, *a*, in casu nostro excluderet, & per consequens dies præstiti consensus non computaretur in termino 20. dierum, sequeretur absurdum, quod si resignans moreretur in illo met die præstiti consensus, non diceretur mori in termino 20. dierum, & sic non intraret regula, quod est absurdissimum, quia multo magis Papa voluit includere illum diem, quam alios, † ex quo maior ratio fraudis & successionis militat in resignante in extremo die vitæ suæ constituto, quam in aliis. Merito, &c. ❡ Et ad id facit, quod in simili tradit Bald. *consil. 246. sub nu. 1. versic. alias sequeretur, lib. 5.* dicens, quod si dies facti compromissi non computaretur in termino compromissi, sequeretur absurdum, quod in die facti compro-

11 compromissi nō possit ferri laudum. ¶ Tertio, nam† dies termini computatur in termino, quando eius interest, cui terminus statuitur, *Bald. in l. a C... colum. 1. C de ... Felyn. in ... 1. sub num. 4. versic. ... iste, de prescript. Tiraquel. d. gloss. 11. num. 30.* Sed magis expedit resignanti, cui terminus 20. dierum præfigitur, vt dies præstiti cōsensus computetur in termino, cum citius validetur resignatio, & maxime, quia, vt non computetur, non cedit nisi in fraudem Papæ, vt possit conferre beneficium per obitum, quia Papa terminum 20. dierum statuit, quo casu 12 ... agitur † de commodo eius, qui terminum statuit, & e contra de incommodo eius, cui statuitur, tunc interpretatio contra statuentem, vt in eius incommodum dies termini computetur in termino, quia debebat ... apertius dicere, *l. veteribus. ff. de pact. & ita post Ge... Corn. declarat Tiraquel. dict. gl. 11. n. 32.* ¶ Quarto & vltimo, quia regula antiqua ita intelligebatur, *vt per ... Hispan. in eadem reg. in fine.* ¶ Vnde licet † moder-13 na regula addiderit illa verba, a die præstandi consensus, tamen ista additio non fuit facta ad effectum determinandi, an dies præstiti cōsensus esset computandus, necne: sed solum ad effectum interpretandi, an 20. dies essent computandi a die datæ, vel a die præstiti consensus: 14 ideo succedit regula, quod † lex interpretans intelligitur secundum legem interpretatam, *§. tertia vero, in authent. de fil. ante dot. instrum. nat. l. nihil. & ibi Bartol. ff. de coniungen. cum emancip. liber. eius. Paris. post alios consil. 69. num. 34. libr. 3.* ¶ Et ex prædictis Rot. reprobauit opin. 15 Sarnen. *in hac* † *regula, q. 37. & Rebuff. in sua prax. benefic. in eadem regula, gl. 10. num. 9.* qui contrarium tenuerunt, quia ipsi moti sunt præcipue ex illa dictione, *a*, quæ sui natura denotat exclusionem, & separationem, quæ conclusio habet supra dictas limitationes, ad quas ipsi non animaduerterunt. ¶ Quantum ad secundam difficultatem, in prima positione caussæ, quæ (sicut dixi) fuit 21. Aprilis, 1578. non potuit firma capi resolutio, tum ob aliquam inter Dominos varietatem, tum quia non omnes Domini viderant. Sed caussa iterum super hac difficultate die Lunæ, 28. eiusdem mensis Aprilis proposita, Do-16 mini resoluerunt, diem † obitus Stephani (quantumuis fuerit plusquam incoatus) non esse habendum pro completo. Moti ex pluribus. ¶ Primo, quia in regula tem-17 pus 20. dierum est positum in accusatiuo, quo † casu oportet esse completum, *vt tradit Dyn. Rayner. & Bald. in l. si in annos. per illum text. ff. de condit. & demonst. Pet. Cyn. Bald. in 2. oppos. Alexand. num. 2. & Ias. num. 13. in l. si cui legetur, in prin. ff. de leg. 1.* Idque procedit, etiam si tempus 18 ponatur † in accusatiuo absque verbo denotante perfectionem, vt reiecta opin. Bart. bene deducit Alexand. *in d. l. si cui legetur, num. 2. versic. sed in contrarium. & ibi Ias. num. 10. versic. & quod fortius est. ac etiam num. 11.* Idque probatur *in d. l. si in annos.* ¶ Secundo, ponderata fuit illa dictio, *infra*, posita in regula ibi, infra 20. dies, quæ di-19 ctio regulariter † solet sua extrema includere, *l. 1. §. 1. & ibi Bart. num. 11. versic. & ad hoc facit. Alberic. nu. 3. & melius & plenius Bald. num. 3. ff. de offic. præfect. vrb. l. 1. §. quod dicimus. ff. de success. edict. l. si quis sic dixerit. & ibi Alciat. num. 2. & late Rebuff. ff. de verb. signif. Corn. consil. 53. num. 5. post med. lib. 2. Soc. consil. 211. in princ. lib. 7. Coras. in l. pre-cibus, num. 23. C. de impub. & aliis subst. Gomez. in §. rur-20 sus. num. 10. Instit. de actio.* Et † dictionem, *intra*, comprehendere non solum media, sed etiam extrema termini, inquit Aret. *in l. ex facto. §. item quæro, in vlt. not. per illum text. & sequitur ibi Hieron. Ven. num. 15. ff. de vulg. & pup.* ¶ Et dictionem, *intra*, ex proprietate sermonis complecti extremam diem termini, dicit idem Aret. *in l. qui ante kalendas, num. 2. quem ibi sequitur Claud. de Seysel. num. 1. 21 in fin. ff. de verbor. obligat.* Et præmissa † maxime procedunt, quando dictio, *intra*, non qualitati, sed tempori, siue termino (prout in casu nostro) adiicitur: tunc enim absque dubio stat inclusiue, *vt bene declarat Claud. rationem inter vnum & alterum casum assignans, in d. l. qui ante calendas, num. 2. versic. sed potest respondere.* Et in terminis huius reg. quod † dictio, *infra*, stet inclusiue, tradit Cassan. 22 *ad consuet. Burg. fol. 82. nu. 9. versic. & ad id quod dicitur, & num. 11. in fin. versicul. & hoc maxime.* ¶ Tertio stante, quod dies præstiti consensus computatur in termino 20. dierum, si postea dies vltimus cœptus haberetur † pro 23 completo, sequeretur absurdum, quod regula posset restringi ad dies 18. & aliquot horas, vt puta, si quis in fine, vel prope finem primi diei cōsensum præstaret, & in prima hora vel in principio diei vltimi obiret, vtiq; hoc casu de numero 20. dierum duo fere detraherentur, quod esset contra verba, & verisimilem mentem Papæ. ¶ Non obstat si diceretur, quemadmodū permittitur detractio quoad primum diem, qui computatur pro vno integro die, etiam si consensus in vltima illius parte præstaretur, ita etiam videtur permittenda quoad vltimū diem. Quia pro responsione dicitur, inter vnum, & alterum casum diuersam esse rationem: ideo † enim dies præstiti consen-24 sus pro vno integro die computatur, quia hora præstationis consensus nunquam annotatur a notario cameræ, vel cancellariæ, sed tantum dies. ¶ Quarto, & vltimo placuit Dominis auctoritas Cassad. *ad consued. Burg. fol. mihi 82. nu. 11. & 12.* vbi † in terminis regulæ late deducit, diem 25 vltimum 20. dierum debere esse completum, nec sufficere illum esse cœptum, *& Cassan. refert, & sequitur Rebuff. in l. vrbis. §. cuius q. fol. mihi 29. in fin. vers. item dicemus. ff. de verb. sig. & in prax. benef. in d. reg. gl. 10. nu. 9. in fin. & hoc idem voluerunt gl. antiq. in d. reg. prope fi. Sylu. de benef. par. 3. q. 46. in fi. & Franc. M... 1163. nu. 5. lib. 1.* dum dicunt, dies 20. d. regulæ currere de momento ad momentum. ¶ Non obstant, modo deducta pro parte Iouii, quæ ad vnum tantum rediguntur fundamentum. Nempe resignationes † esse fauorabiles & adiuuandas respectu v-26 triusq; tam resignantis, quam resignatarii, *vt inquit Cassad. decis. 13. nu. 2. de preb.* Vnde succedit communis Dd. conclusio, quod † in fauorabilibus dies cœptus habetur 27 pro completo, licet secus sit in odiosis, *gloss. in l. 3. §. minorem, in verbo, momentum, prope fi. vers. item quod de die cœpto. ff. de mino. quam sequitur ibi Bar. nu. 2. Alber. in princ. Bald. in fine. & late Odofred. post princ. vers. ad solutionem. glos. 2. in fine, in §. eadem lege. & ibi Faber in princ. & bene Port. num. 5. Aret. nu. 4. ad finem, versic. vltimo nota. & late Aldobrand. num. 10.* vbi hanc doctrinam veram appellat, *& in addit. ad d. gl. vbi † de communi. Instit. quibus ex caus.* 28 *manu. non lic. Bart. in l. si cui legetur, in princ. num. 2. Bal. circa princ. clarius Imol. ad finem. & latius Alex. num. 7. ff. de legat. 1. Ang. Aret. in §. pupilli, num. 1. Instit. quib. mod. tut. finit. Roman. in l. 3. §. Labeo, in fine. & ibi Aret. colum. 2. circa med. versic. illud autem. Alexand. nu. 8. Ias. num. 17. ff. de acquirend. poss. Felyn. in c. illud, num. 14. versicul. octaua conclusio, de præscript. Gomez. in §. rursus, nu. 3. in fine, Instit. de actio. Balb. de præscript. prima parte quartæ part. prin. quæst. vlt. nu. 6. fol. mihi 80. Bero. in cap. de quarta. nu. 10. post medium, versic. nec est verum, extra de præscript. pulcre Alciat. in l. anniculus, num. 2. & 3. ff. de verb. signif. glos. in cap. Subdiaconus. & bene ibi Prepos. num. 5. versic. item in fauorabilibus, dist. 77. & glos. in c. cum in cunctis, in verbo, exegerit, in fine. vbi Abb. num. 6. asserit illam communiter recipi. & ibidem late & egregie Butr. num. 23. 24. & 25. extra de elect.* Quæ distinctio vt ex præmissis apparet, videtur cōmuniter recepta. ¶ Et quoad † caput fauoris probatur 29 exemplo testamenti, libertatis, & vsucapionis, *l. qua ætate. ff. de testam. l. 1. ff. de manumiss. l. in vsucapionibus. cum l. seq. ff. de vsucap. l. in vsucapione. ff. de diuers. & temp. præscr.* ¶ Quo † vero ad caput odii probatur exemplo minoris 30 læsi, *l. 3. §. minorem. ff. de minor.* & exemplo præscriptionis, *l. in omnibus. ff. de actio. & obligat.* & accedit reg. odia. *de regul. iur. in sexto. & l. cum quidam. ff. de liber. & posthum.*

¶ Vnde si resignatio est fauorabilis, & in fauorabilibus 31 sufficit † diem esse cœptum, & initium habetur pro cõplemento, nec aliter currit de momento ad momentum, siue nõ oportet esse completum prout in odiosis, sequitur, vt dies 22. Nouembris statim atq; initium habuerit, diceretur completus, ita vt Stephanus post huiusmodi complementum decedens, dicatur non intra, sed extra 20. dies obijsse. ¶ Ceterum hoc fundamentũ potest multifariam euitari. ¶ In primis animaduertendum est, hanc 32 materiam, an dies † cœptus habeatur pro completo, esse nimirum brocardicam, & in ea Doct. vario modo locutos fuisse, & varias etiam distinctiones, & subdistinctiones tradidisse, & infinita pene modum iura in contrarium cumulat Chassan. *in loco de quo sup. a nu. 11.* sed forsan de 33 iure † verior esset opinio illorum, qui tenent attendendam esse formam verborum, *vt per Abb. in d. c. cum in cunctis nu. 6. versic. sed ego multum. Fel. in d. c. cum vigesimum, sub num. [illegible] de offic. deleg. Rebuff. in concor. tit. de regi. ad pralat. nomi. facien. §. 1. in verbo, constitutionum, cum simil. 2 el potius opin. Archid. in c. fin. in princ. [illegible] c. [illegible] regulariter, de* 34 *iudic. lib. 6.* vbi per multa iura firmat † regulariter tempus esse completum, nisi aliud in mente caueatur. Et hanc opin. sequitur Abb. *in d. c. cum in cunctis, nu. 6. & ibi Dec. num. 23. in [illegible] eadem Abb. in d. c. cum vigesimum, num. 4. in fine. Rot. decis. 26. de rescript. in nou. Aldobran. in d. §. pupilli. num. 14. versic. bene verum est. Chass. vbi supra, nu. 2. & hoc idem voluit Card. in d. cap. cum in cunctis, in 2. oppos. versic. tertio solui,* vbi reprobat distinct. glos. ibi, & con-35 cludit, tempus † regulariter computari de momento ad momentum indistincte, siue vertatur fauor, siue odium, siue vtrumq; *per l. primam §. qui præsens. & l. continuus ff. de verb. oblig.* Vnde ex his satis apparet, posse probabiliter dubitari de veritate prioris opin. siue distinctionis, licet illa sit forsan magis communis. ¶ Secundo pro responsione potest dici, quod quamuis multi Doct. teneant, reg. de 36 20. esse odiosam, † a iure communi exorbitare, & stricte intelligendam, *vt per Roman consil. 342. num. 2. circa med. versic. cum igitur d. regula. Boer. decis. 2. num. 55. in fin. Gloss. antiq. in d. reg. in fin. Dec. consil. 224. num. 1. circa med. versic. ad hoc. Cassad. super reg. decis. 32. nu. 3. & 4. Gambar. de offic. & potest. leg. de later. lib. 6. tit. de pens. quæst. 24. nu. 634. [illegible] & seq. Sarnen. in d. reg. q. 9. fol. 78. in litera A, q. 19. fol. 95. in litera D. & quæst. 38. fol. 110. in litera E.* Nihilominus 37 contraria opin. vt imo regula sit † fauorabilis, est forsan de iure verior, ea quippe ratione, quia regula (vt omnes vno ore admittunt) emanauit ad tollendas fraudes, id quod bonum publicum & animæ salutem respicit: & certi iuris est, dispositionem fraudibus occurrentem dici fauorabilem, & late interpretandam, *Dec. cons. 5. in fin. consil. 196. num. 2. consil. 301. num. 7. & consil. 398. in fin. Aym. de antiq. tempor. part. 4. sect. 1. num. 136. & latius alios citans in quæstione de indem. mulier. num. 8. & 9.* Et hanc regulam esse fauorabilem, tenet Rebuff. *in sua prax. benef. in hac reg. glos. 4. num. 9. & Sarnen. sub contrarius q. 1. in litera C. versic. pro parte, q. 3. litera F, q. 5. in fin. q. 6. litera C, & la-* 38 *tius q. 17. litera F, & seq.* Vnde † si hæc reg. esset fauorabilis, dies incepta non haberetur pro completa, quia cum terminus 20. dierum esset præfixus ad euitandas fraudes, vtique fauor regulæ suaderet, diem cœptam non haberi 39 pro † completa: nam conclusio supra firmata, quod in fauorabilibus dies cœpta habetur pro completa, procedit, vt habeatur pro completa, & non completa, secundum quod fauor dictat, *vt per glos. & Doct. in d. l. 3. §. minorem. ff. de minor. Fab. in d. §. eadem lege. in princ. & ibi Port. num. 5. & Aldobrand. in addit. dicens, Doct. ita communiter concludere. Instit. quib. ex caus. manum. non lic.* ¶ Tertio potest responderi, quod (circumscripta decisione illius quæstionis, an regula sit fauorabilis vel odiosa, quam quæstionem Domini noluerunt determinare) aut regula est odiosa, aut fauorabilis, aut mixta, siue sumus in dubio. ¶ Primo casu † dies vltima debet esse completa [illegible] 40 proprietas verborum regulæ, vt supra deduximus, [illegible] dat, & in materia odiosa, & alteri præiudiciali [illegible] interpretatio, quatenus proprietas verborũ patitur [illegible] *in l. cum [illegible] post princ. per illum text. ff. de testa. [illegible] consil. 1. in [illegible] de con[illegible] & [illegible] 6 nu. [illegible] vnde bene [illegible] ertur, consil. [illegible] num [illegible] consil. 128. ad [illegible] n. Aym. in [illegible] 1. num. 09. [illegible] de [illegible] temp. part. 4. sect. 1. sub nu. [illegible]* ¶ Secundo casu [illegible] dum, quia ita fauor regulæ [illegible] amplatur, *vt [illegible] sunt.* ¶ Tertio & vltimo casu [illegible] 41 in † materia mixta, vel dubia tempus currit de momento ad momentum, *vt per glos. in d. c. cum in cunctis [illegible] exegerit, in fine. & ibi [illegible] nu. 25. & Prapos. in [illegible] comm. nu. 5. distinct. [illegible].* ¶ Vltimo respondetur [illegible] sponsio videtur [illegible] mihi satis vera, quod [illegible] illa, quod in fauorabilibus dies cœpta habeatur pro com-42 pleta, recipit † declarationem, vt procedat, quando tempus est designatum per annos, tunc enim vltim[illegible] tum anni statim atq; fuerit incœpta habebitur pro completa. Et ita loquuntur iura allegata per Doct. prædictam conclusionem [illegible] tes, videlicet, *l. qua ætate ff. de test. l. 1. [illegible] de [illegible] apenæ de diuers. & temp. præscr. l. anniculus, l. 2. [illegible] de verb. sign. id quod voluit Cast. in d. l. si [illegible] legetur, in fin. [illegible] quam legit cum l. non putabam, [illegible] edent. [illegible] & demonst.* firmans vtrobiq; quod licet vltimus annus cœptus nõ habeatur pro completo, *d. l. non putabam. & d. l. si eius. §. hoc* 43 *autem.* tamen vltimi anni vltima dies cœpta habetur pro completa, *d. l. si in annos & [illegible] Socin. in d. l. si in annos & hoc idem tenet Imol. in [illegible] cui, in princ. [illegible] Alex. nu. 7. & 8. reprobantes Aug. ibi contrarium [illegible], quem etiam reprobat Soc. in d. l. si in annos.* Et hæc opinio satis probatur *in d. l. si in annos, in [illegible] quæ ætate,* vbi etiam probatur, vltimum [illegible] diem com-44 pletum per initium vltimi diei. Et [illegible] declarationis ratio expresse assignatur *in d. l. anniculus,* quia scilicet [illegible] iure ciuili annos non computatur per momenta temporum, sed per dies, videlicet 365. quorum spatio annus constat-45 tur. ¶ Vnde attenta hac ratione aliud dicendum est in tempore designato non per annos, sed per dies, vt in casu nostro, tunc enim vltima dies cœpta non debet haberi pro completa, quia sicuti in termino plurium annorum, vltimus annus cœptus non habetur pro completo, *dict. l. non putabam,* ita etiam in termino plurium dierum vltima dies cœpta pro completa haberi non debet, arguendo a proportione: & sicut vltima dies vltimi anni, si est cepta, habetur pro completa, ea ratione, quia annus non per momenta temporum, sed per dies computatur, *dict. l. anniculus,* ita etiam vltima hora vltimi diei 46 simulatque incepta fuerit, habebitur pro completa eadem ratione, quia dies non per momenta temporum, sed per horas, scilicet, 24. computatur, & multa iura [illegible] quentia de termino dierum, & probantia, vltimam diem debere esse completam, congerit Chassan. *in loco de quo supra, num. 11.*

CANTVCCII.

Bononien. bonorum de Borgogninis. Veneris, 6. Iunii. 1578.

SVMMARIA.

1. *Dilectus magis censetur, qui prius est institutus, & nominatus.*
2. *Institutio perpetua est principalior & præferenda institutioni temporali.*
3. *Principale illud dicitur, quod de per se fit, & non quod alterius loco subrogatur.*
4. *Principaliter quid dicitur ad aliquem pertinere, quando eius magis interest.*
5. *Testator in dubio censetur magis vocasse proximiores, quam alios.*

6 Testa-

6 *Testator illos censetur principaliter velle instituere, qui excludunt ad tempus vel sub conditione institutos.*
7 *Principaliter idem est, quod primo & immediate.*
8 *Institutio quando & ex quibus dicatur esse principalis.*
9 *Principalis solius habenda est ratio, ubi sunt duo, unum propter aliud.*
10 *Principale quid esse, nō arguitur ex proprietate effectus.*
11 *Prioritas accessionis fideiussoris non facit eum principalem.*
12 *Institutio posthumi stat in suspenso & sub conditione, si & quando nascatur.*
Declara tamen quoad effectum substitutionis, non quoad ipsius substantiam. nu. 13.

Decisio LXXVI.

Fuit resolutum, institutionem filiorum ex Æmilia filia testatoris nasciturorum, fuisse tam ex verbis, quam ex mente ipsius testatoris principaliorem institutione 1 Cæsaris de Nappis & Borgogninorum. ¶ Primo, † quia sunt prius instituti, & nominati, ob idque magis dilecti, *l. quoties. ff. de usufruct. cum aliis, de quibus per Aym. cons. 62.* 2 *nu. 7.* ¶ Secundo, quia † eorum institutio est perpetua, institutio autem Cæsaris & Borgogninorum est temporalis, donec filii Æmiliæ nascantur. ¶ Tertio, quia testator Cæsarem & Borgogninos bis in testamento substituendos appellat: ergo institutio filiorum Æmiliæ est prin-3 cipalior: id enim † principale dicitur, quod de per se fit, & non alterius loco subrogatur, *§. si quis alienam purpuram. Instit. de rerum divis. Stephan. de Federic. de interpret. iur. part. 1. num. 61.* ¶ Quarto, cum testator instituerit filios masculos Æmiliæ, eosque voluerit nominari de familia illorum de Borgogninis, utique principalis intentio testatoris videtur fuisse instituere filios Æmiliæ, quia per eos conservabatur agnatio testatoris, ideoq; eius magis intererat institutio filiorum Æmiliæ, quam institutio Cæsaris de Nappis, & liberorum ipsius, qui non sunt de 4 familia testatoris. Unde intrat, † quod dicit Bald. *in l. principaliter, la seconda, per illū text. C. de liber. caus.* nempe, tūc dici quid principaliter ad aliquem pertinere, quādo eius magis interest. ¶ Quinto & ultimo, id maxime suade-5 tur ex verisimili mente testatoris, tum quia † credendum est, illum voluisse filios Æmiliæ magis principaliter vocare, quia erant sibi proximiores, cum essent filii ex filia, & propterea reputabantur filii proprii testatoris, *l. liberorū. ff. de verb. signif.* ¶ Tum etiam, quia filiæ Æmiliæ si nascebantur, excludebant Cæsarem & Borgogninos ad tem-6 pus sive sub conditione institutos, ex qua † exclusione satis colligitur, mentem testatoris fuisse filios Æmiliæ principaliter instituere, id est, primo & immediate: Cæsarem vero & Borgogninos contingenter, hoc est, secundario 7 & mediate, ob nondum natos filios Æmiliæ. Nam, † *ut inquit Bald. in l. 1. §. huius studii, num. 5. versic. & nota. ff. de iust. & iur. quem refert & sequitur Tiraq. in reg. res inter alios acta, pag. 5. in princ.* idem est principaliter, quod primo & immediate, *l. & quia. ff. de iurisd. om. iudic. l. item si fundi. §. pen. ff. de usufruct.* cōtingenter autem idem, quod secundario sive mediate, *l. 1. ff. de auct. tutor.* ¶ Igitur institutio filiorum Æmiliæ fuit principalis, quia fuit prima & immediata: institutio autem Cæsaris & Borgogninorum fuit contingens, quia fuit secundaria, & mediata, facta mediante non nativitate filiorum Æmiliæ. ¶ Præterea 8 † institutionem filiorum Æmiliæ principalem fuisse, deprehenditur ex iis, quæ scribit Bart. *in l. ambitiosa. ff. de decret. ab ord. facien. & in l. 1. nu. 5. C. de non. cod. facien.* ¶ Unde stante principali institutione filiorum Æmiliæ, illius 9 solius ratio habenda est, quia † ubi sunt duo, unum propter aliud, solius principalis habenda est ratio, *l. cum servum. ff. de condit. & demonstr. l. rogasti. ff. si certum petat per quæ iura ita tradit Alberic. de statut. lib. 3. quæst. 59. num. 3. sequitur Nicolai. ad rub. ff. de nou. oper. nunt. nu. 57.* ¶ Non obstat, quod institutio Cæsaris & Borgogninorum sit principalior institutione filiorum Æmiliæ ex eo, quod illa statim mortuo testatore sortita fuit effectum, hæc vero minime, sed eius effectus collatus fuit in nativitatem filiorum. ¶ Nam pro responsione dicitur, ex † priorita-10 te effectus non argui quid esse principale: videmus enim reum principaliter obligari, etiam si ante eum fideiussor accesserit, & sic † prioritas accessionis fideiussoris non fa-11 cit eum principalem, *ut per Bart. in d. l. ambitiosa, num. 19. versic. exemplum. & in d. l. 1. nu. 5. versic. verbi gratia.* ¶ Minus obstat, quod institutio filiorum Æmiliæ stet in suspēso, & sub conditione, si, & † quando nascantur, *l. Gallus. §.* 12 *ille casus. ff. de liber. & posthum. Guid. Pap. quæst. 267. Boer. post alios decis. 172. num. 6.* & propterea censeri debeat secundaria. ¶ Quia respondetur, institutionem filiorum Æmiliæ, quoad † substantiam statim fuisse perfectam, li-13 cet eius effectus esset in suspenso, donec ipsi filii nascerētur, *per ea quæ tradit Bald. in l. eam quam, num. 49. C. de fideicommiss.* ubi inquit, valentiam actus, quæ sumit primordium in caussa efficienti, non posse esse in pendenti, sed bene potentiam passivam, hoc est, respectu eorum, qui succedere debent. ¶ Ad alia nō est opus responsione, quia respiciunt secundam partem dubii, videlicet, an utraque institutio sit directa, de qua Domini particulariter volunt videre.

Cantuccii.

Imolen. canonicatus, & præbendæ. Veneris, 28. Iunii. 1578.

Summaria.

1 *Scripturæ privatæ nullam faciunt fidem.*
2 *Testis per scripturam testificari non potest.*
3 *Medicamenta non assumens non excludit, ut non dicatur infirmus.*
4 *Medicamenta interdum & forte plerumque accipiuntur non ab initio infirmitatis, sed postea ingravescente morbo.*
5 *Testi singulari non creditur, licet deponat de visu.*
6 *Infirmitas etiam levis ad effectum regulæ de 20. sufficit. & num. 16.*
7 *Deambulatio & infirmitas possunt simul stare sæpissime.*
8 *Contrarium eius quod testis deponit si potest stare cum veritate caussæ, in qua testis fundat dictum suum, talis testis nunquam probat.*
9 *Testis non deponens de tempore exitus e domo per resignantem post præstitum consensum non probat ad effectum evitandi regulam de 20.*
10 *Actus accedendi ad ecclesiam seu exitus e domo potest stare cum veritate infirmitatis. & nu. 15.*
11 *Testis deponens de auditu non probat. & nu. 13.*
12 *Monachi, & alii religiosi sub obedientia constituti non possunt esse testes sine licentia eius, cui subsunt. ex communi.*
14 *Scriptura sive folium laceratum non præiudicat tertio, si quod in eo continebatur, poterat verificari.*
17 *Infirmus etiam levi infirmitate infirmus dicitur ad effectum regulæ de 20.*

Decisio LXXVII.

Quoniam pro parte Iovii prætendebatur ex noviter deductis recedendum esse a decisionibus factis corā Reverendiss. Cotta die 11. Aprilis, & 6. Iunii, 1567. super probatione infirmitatis Stephani tempore præstiti consensus, videlicet, 24. Octobris, 1562. ideo dedi dubium, *an sit recedendum a dictis decisionibus ex depositionibus testium tam vigore remissoriæ, quam pro informatione curiæ examinatorum, ac etiam ex aliis iuribus & scripturis post dictas decisiones hincinde deductis?* Domini concorditer tenuerunt, a dictis decisionibus recedendum non esse, non obstantibus iuribus pro parte Iovii noviter productis. ¶ Et in primis non obstant literæ missivæ Danioli Iovio directæ, quia sunt scripturæ privatæ, nec † quod in 1 illis continetur, potest habere vim testimonii, tum ob de-

fe... instrumenti Daniel & citationis partis, tum † quia teste ... ipsam testificari non potest, vt late per Did... de ... lib. 2. ... cap. 13. nu. 6. ¶ Secundo non obstat, quod Stephanus cœpit die 4. mensis Nouembris, 1562. medicamenta capere, & non antea per totum illum annum, vt constat ex diligentiis adhibitis in libris Aromatariorum ciuitatis Imolæ. & sic videtur colligi coniectura, ac præsumtio, vt initium infirmitatis Stephani fuerit in principio mensis Nouembris. Nam † respondetur, ex non assumtione medicamentorum non inferri necessario ad exclusionem infirmitatis, cum possit stare, imo facilime contingat, vt quis sit infirmus, & tamen non vtatur medicamentis, ad quæ † interdum, & forte plerumq; non ab initio infirmitatis, sed postea ingrauescente morbo, & cogente necessitate recurritur. ¶ Tertio non obstant depositiones Philomenæ vxoris fratris Stephani, & Magdalenæ sororis eiusdem Stephani, quia Philomena deponit solum de auditu, Magdalena autem licet deponat, dictum Stephanum in festiuitate omnium Sanctorum se vestibus induisse, vt iret ad inseruiendum † ecclesiæ, sicut erat solitus facere, sed postea non iuisse, quia male valebat, & febrem ei superuenisse, tamen est sola: vltra quod non excludit, quin Stephanus antea potuerit esse infirmus saltem infirmitate leui, quæ secundum aliquos ex Dominis (*vt infra dicemus*) ad effectum † reg. de 20. sufficit, quia non dicit, *Stephanum ante festiuitatem omnium Sanctorum fuisse sanum, vel non fuisse aliquo modo infirmum, sed solum de illo tempore cœpisse iacere in lecto, & in febrem incidisse, eamque magis magisq; inualuisse.* ¶ Quarto non obstant dicta testium vigore remissoriæ examinatorum. Nam dum primus testis Iacob. de Zamberiis ad 68. dicit, tempore confectionis instrumenti mandati ad resignandum, quoad se habuisse Stephanum pro sano, quia idem Stephanus duxit testem per totam domum ad scribendum bona in donatione contenta, iste testis nihil probat, tum quia mandatum fuit factum 13. Octobris, & sic per vndecim dies ante præstationem consensus, quæ fuit 24. eiusdem mensis, & propterea non concludit, quia potuit esse sanus die 13. & postea 24. infirmus. Tum etiam, quia † potest esse, quod Stephanus die 13. per totam domum deambulauerit, & nihilominus esset infirmus, quia actus deambulationis potest stare cum veritate infirmitatis, & quotiescunq; contrarium eius, quod testis deponit, potest † stare cum veritate caussæ, in qua testis fundat dictum suum, tunc talis testis nunquam probat, *vt inquit Bald. in l. conuenticulam. nu. 5. C. de episc. & cler. Rimin. consil. 219. num. 18. lib. 2.* ¶ Secundus testis Dominicus Gulielmus ad 35. & super secundo dicit, de mense Octobris post confectionem mandati, Stephanum iuisse ad ecclesiam per sex, aut septem vices. Iste testis pariter nihil probat, tum quia † non percutit tempus post præstitum consensum, cum illæ sex aut septem vices conficiant tres aut quatuor dies, vt testis se declarat, tum † quia actus accedendi ad ecclesiam potest stare cum veritate infirmitatis. Et sic intrat dictum Bald. & Rimin. *vbi supra*. Et tanto magis, quod hic testis super secundo dicit, Stephanum, quando iuit ad ecclesiam, habuisse (vt vtar verbis ipsius testis) *trista cera*, imo potest esse, vt Stephanus ad ecclesiam accesserit tempore, quo aliquantulum se melius habuerit, vt innuit idem testis ad 33. dicens, Stephanum postquam fecit mandatum, venisse aliquando ad ecclesiam, & postea reincidisse. ¶ Quartus testis Iulius Lactantius super secundo, quintus Dominicus Vlpius ad 12. octauus testis Horatius Lolius super quarto deponunt † de auditu. Sextus testis Franciscus Vestrius ad 33. & super tertio nihil facit. Nonus & decimus testis, videlicet frater Basilius, & frater Paulus monachi ad 13. nihil probant. ¶ Primo, quia deponunt de eo, quod dixit Sanctius famulus Stephani ad interrogationē Iouii extraiudicialiter nō iuratus, & parte non citata. ¶ Secundo, quia non cognoscebant illum Sanctium. ¶ Tertio, quia non constat eos testificasse cum licentia sui superioris. Monachi enim † & alii religiosi sub obedientia constituti non possunt esse testes sine licentia eius, cui subsunt, *vt tradit Specul. tit. de teste. §. 1. nu. 36. Neb. de sancto Gemin. de testib. num. 22. Lanf. ... de testib. num. 116. Bald. in l. quoniam liberi, ante num. 2. C. de testib. Crott. de testib. conclus. 49. bene Aret. in c. cum nuntius. num. 11. & Fel. num. 3. de testib. Soc. consil. 17. nu. 15. lib. 1. Campeg. de testib. reg. 94. versicul. secundo fallit. & hanc esse communem dicit Alber. Ros. de testib. §. videndum, num. 15. p... eprima.* ¶ Quicquid contrarium senserit Abb. *in d. cap. cum nuntius, num. 4. quem sequitur Corn. consil. 135. nu. 7. lib. 1. quam Abb. opin. reprobat Aret. Felyn. & Soc. vbi supra*, saluantes illam in clerico seculari. ¶ Quarto & vltimo, quia in omnem euentū non concludunt: solum enim deponunt audiuisse a Sanctio dicente ad † interrogationem Iouii, Stephanum tempore renuntiationis beneficiorum fuisse sanum, & post discessum ipsius Iouii a ciuitate Imolæ per plures dies iuisse ad ecclesiam, & sic non percutiunt concludenter tempus post præstitū consensum. ¶ Quinto & vltimo, non obstant libri punctationum canonicorum Imolen. Vacchettę nuncupati, quia licet folium seruitii † mensis Octobris, quod in illis deficit, quia fuit laceratum, præsupponatur integrum cum omnibus punctationibus totius mensis in persona Stephani, nihilominus, ex quo in principio folii seruitii mensis Nouembris non reperiuntur punctati octo dies priuilegiati, qui dantur Canonicis infirmis, perinde ac si personaliter interessent, iuxta constitutionem & consuetudinem ecclesiæ Imolen. oportet dicere, illos octo dies fuisse punctatos de mense Octobris, & cœpisse punctari die 24. & finiuisse die vltima. Ideo autem Stephanus in folio seruitii mensis Nouembris fuit in prima die punctatus numero ... qui postea fuit falsificatus & mutatus in ..., quia illa fuit punctatio seruitii præstiti in matutinis diei præcedentis, quæ fuit vltima mensis Octobris, & seruitium præstitum in matutinis semper punctatur in die immediate sequenti, quia integrum seruitium vnius diei incipit a matutinis diei præcedentis, & finitur in matutinis diei sequentis. ¶ Vnde si Stephanus personaliter interfuisset die vltima Octobris, vtique lucratus fuisset punctationem seruitii præstiti in matutinis illius diei, quæ punctatio annotata fuisset in die sequenti, hoc est, in die prima Nouembris. Merito idem dicendum est Stephano infirmo exsistente, quia per totum diem vltimum Octobris durabat priuilegium 8. dierum, sibi propter infirmitatem concessorum: Et ideo erat punctandus, ac si personaliter interfuisset. Et sic isti libri punctationum potius faciunt pro Venerio contra Ionium, cum oporteat dare illos octo dies priuilegiatos, & per cōsequens Stephanum propter infirmitatem non iuisse ad ecclesiam die 24. Octobris, & aliis diebus sequentibus. ¶ Præterea in omnem euentum, quando etiam admitteremus, Stephanum personaliter accessisse ad ecclesiam per totum mensem Octobris, non † propterea sequitur, eum non fuisse infirmum, cum ex accessu ad ecclesiam, non inferatur necessario ad exclusionem infirmitatis, præsertim ad effectum reg. de 20. ad quem effectum (sicut aliqui ex Dominis, aliis tamen non contradicentibus, dicebant) sufficit quælibet † infirmitas etiam leuis, cū regula generaliter loquatur, nec distinguat inter vnam & alteram speciem infirmitatis, & infirmus † leui infirmitate, infirmus dicatur, & ex leui infirmitate possit sequi effectus regulæ, sicut ex magna, *vt bene deducit Sarnen. d. regul. quæst. 28.* asserens, ita Rotam tenuisse in vna Aurien. canonicatus coram se. Et tanto magis, quod Stephanus erat senex ætatis annorum 65. in 70. vt deponunt testes remissoriæ, primus ad 66. tertius ad 60. & 5. ad 65. & insuper erat debilis & delicatæ complexionis, vt omnes testes dicunt. Et sic intrant tradita.

per

per Sarn. *d.q.28. ad fin. versic. nec obstat.* Et infirmitatem Stephani tempore, quo ibat ad ecclesiam, probant Dominicus Gulielmus secundus testis super secundo, & Franciscus Maria 11. testis ad 27. dicentes, Stephanum, dũ iret ad ecclesiam, habuisse *trista cera*. Io. Baptista de Sellis tertius testis ad 33. dicens, quod Stephano, dum exsistebat in ecclesia, superueniebat febris. Horatius Lolius octauus testis ad 29. dicens, Stephanum de mense Octobris iuisse ad ecclesiam eo modo, quo poterat. ¶ Vnde stantibus præmissis Domini concorditer persistebant in decisis. Et tanto magis, quod duo testes remissorie, videlicet tertius ad 33. & ad 38. & super secundo, & decimus ad 29. deponunt die 24. Octobris, & postea Stephanum non accessisse ad ecclesiam.

CANTVCCII.

Romanensis casalis Turricellæ. Veneris, 28. Iunii. 1578.

SVMMARIA.

1 *Valor rei attenditur tempore contractus regulari & ordinario, non autem irregulari & extraordinario.*
2 *Caussa cessante nõ dicitur cessari effectus inde caussatus.*
3 *Onus probandi lesionem siue non euidentem vtilitatem ecclesiæ incumbit ei, qui in ea se fundat.*
4 *Iudex commissarius ecclesiasticus habet etiam rationem conditionis bonorum temporum, quæ redire poterant augendo canonem.*
5 *Diminutio sextæ partis fit in locatione perpetua.*

DECISIO LXXVIII.

MAior pars Dominorum, qui caussam viderant, stabat in decisis, ea præcipue ratione, quod regula illa, 1 quod † valor rei attenditur tempore contractus, debet intelligi de tempore regulari, & ordinario, non de tempore irregulari, & extraordinario, quale fuit in casu nostro calamitosum illud tempus excidii vrbis, & pestis. Et 2 licet † vtraq; calamitas iam cessauerat tempore locationis, de qua agitur, adhuc tamen durabat effectus inde caussatus, hoc est, vilitas pretii rerum, quam, Dominis hanc partem tenentibus, placebat ab istis Beneficiatis aliquo pacto probari, quamuis verisimiliter crederent illam tunc temporis, & etiam postea durasse. ¶ Aliqui vero ex Dominis recedebant a decisis, sentientes pro vali-3 ditate locationis: quia † in dubio præsumitur pro iudice, & ipsius Beneficiatis incumbit onus probandi læsionem siue non euidentem vtilitatem ecclesiæ, *vt hic per informantes. & additus fuit Socin. consil.15. num.27. lib.1. & Couar. lib.2. variar. resolut. cap.17. num.2. prope finem, versicul.* 4 *aptius sane defenditur.* Et † iudex commissarius secundum istos Dominos videtur etiam habuisse rationem conditionis bonorum temporum, quę redire poterant augendo canonem in decem ducatis, cum præsupposito tamẽ, quod tempore dictæ locationis ac etiam præterito esset non solum articulatus, sed etiam probatus annuus censustriginta ducatorum: maxime, quia ista locatio erat 5 perpetua, quo † casu fit diminutio sextæ partis, *authent. perpetua. & ibi Doctor. de sacrosanct. eccles. Ias. consil.54. nu. 5. versi. corroborantur prædicta, lib.1.* Et augmentum valoris, quod erat tempore cõtractus celebrati de anno 1546. non videbatur attendendum, quia intercesserat prius spatium 15. annorum, & ex varietate temporum variantur pretia rerum. ¶ Veruntamen isti Domini dubitabãt, si in facto verum esset fundamentum de vnico tantum teste examinato, etiam si non reperirentur examinata testium de anno 1535. examinatorum.

CANTVCCII.

Roman. palatii. Lunæ, 6. Octobris. 1578.

SVMMARIA.

1 *Litigatori nihil habenti nisi rem sequestratam, debent sumtus litis ex fructibus rei sequestratæ, siue ex bonis sequestratis subministrari. & nu.2.*
3 *Paria sunt quem esse pauperem vel diuitem, & suis diuitiis vti non posse.*

DECISIO LXXIX.

DOmini dixerunt, quod si Dominus Petrus Bargagna probauerit, se transmisisse ad Vortios omnes pecunias pensionum Palatii, de quo agitur, per eum exactarum, ita vt nihil sibi remanserit pro expensis litis, tunc debeat ei ex pensionib' dicti palatii sequestratis dari pro disputatione dubiorum aliqua quantitas, postea per Dominos, quando dubia disputabuntur, taxanda. ¶ Et moti sunt Domini ea ratione, quia † litigatori, cuius fructus 1 siue bona sequestrantur, debent de ipsius fructibus, seu bonis sequestratis sumtus litis subministrari, si aliunde illos non habeat, *text. est in l. fin. §. nam si talis. C. de ordin. cognit. vbi Bald. num.4. & Salyc. nu.2. versic. nota bene.* subdens hoc ideo fieri, ne cogatur in lite periclitari. *Idem Saliceti in l. vnica, prope finem, num.11. de sequest. possess.* dicens, litigatorem nihil proprii, nisi rem sequestratam habentem, debere † de fructibus rei sequestratæ sumtus litis 2 habere, ne alias litem deserere cogatur. Hoc idem voluit Roman. *in l. si seruum. §. final. numero quarto, prope finem, ff. de acquirend. hered. Curt. de sequestr. parte prima, numero decimo.* Et licet Vortii sint diuites, & multa bona possideant in partibus Flandriæ, nihilominus bello & aliis turbulentiis ibi exsistentibus, & Vortiis partes Regis Hispaniarum pro fide catholica sequentibus, prout verisimile est, cum quilibet pręsumatur bonus, vtique credendum est, ipsos bonis & diuitiis suis vti & frui non posse, & propterea perinde esse, ac si essent pauperes: Paria † e-3 nim sunt, quem esse pauperem, vel diuitem, & suis diuitiis vti non posse, & sic intrat *dict. l. fin. C. de ordin. cognit.* ¶ Si vero Dominus Petrus Bargagna huiusmodi pecuniarum transmissionem non probauerit, tunc Domini dixerunt pro expensis litis nihil sibi subministrandum esse.

CANTVCCII.

Roman. palatii. Veneris, 10. Octobris. 1578.

SVMMARIA.

1 *Possidens semel in vita præsumitur vsq; ad obitum possidere. & quare. nu. seq.*
2 *Mutatio voluntatis, nec iactatio rerum suarũ, nec habitus pro derelicto non præsumitur.*
3 *Heres in possessionem non est mittendus, quando dubitatur an defunctus possederit tempore mortis.*
Declara tamen, vt num.4.
5 *Probatio præsumtiua sufficit, etiamsi lex requirat probationem pro forma in certo tempore.*
6 *Præsumtio continuationis possessionis an prosit tam reo quam actori. Quod sic. num.7. ex communi, reprobata opin. Rip.*
7 *Præsumtio continuationis possessionis prodest etiam actori in interdicto retinendæ.*
Idem in interdicto recuperandæ. nu.8.
9 *Præsumtione continuationis possessionis qui vult se iuuare, debet allegare se de præsenti possidere.*
Declara tamen, vt num.10. cum seq.
11 *Præsumtio descendens ex facto debet allegari.*
Intellige ex facto proprio, non alieno. nu.12.
13 *Præsumtio continuationis possessionis sufficit allegari in allegationibus iuris.*
14 *Spoliatus in interdicto recuperandæ non allegat possessionem de præsenti, sed de tempore spolii.*
15 *Præsumtio continuationis possessionis auctoris vsque ad eius obitum potest allegari ab eius successore, si probetur possessio ipsius successoris.*
Declara, vt num.18.
16 *Successor tam vniuersalis, quam particularis potest allegare continuationem possessionis defuncti, vel auctoris sui, vsque ad obitum.*
Intellige, vt num.18.

17 *Continuatio possessionis allegata per successorem præsumitur, si probetur possessio auctoris octo annorum, & successoris duorum.*

18 *Possessionis probatio in successore requiritur, ubi agitur de præsumenda continuatione possessionis de una persona in aliam. secus si in eadem persona, licet de uno tempore ad aliud. & nu. seq.*

20 *Possessio præsumitur continuata etiamsi per conductorem non sit soluta pensio, nisi probetur interuersio possessionis.*

21 *Confessio debet interpretari ut minus noceat confitenti.*

DECISIO LXXX.

FVit resolutum, præsumendam esse possessionem Gasparis testatoris tempore obitus, quia † regula est, ut qui semel in vita possedit, præsumatur vsque ad obitum possedisse, nisi contrarium probetur, *Rot. decis. 124. alias 4. de probat. in non. Butr. in cap. cum ad sedem. num. 25. prope fin. versic. ex his concluditur. & ibi Abb. num. 16. & Imol. num. 5. versic. & ideo. de restitut. spoliat. Mil. in suo repert. in verbo, possessio semel habita. Alex. consil. 33. in fin. lib. 3. And. Sic. consil. 25. num. 2. versic. & ideo. lib. 4. Capr. consil. 161. nu. 6. 7. & 9. Ioan. de Amic. consil. 64. num. 3. Grammat. consil. ciuil. 135. num. 5. & 6. Natt. consil. 439. num. 7. & 8. lib. 2. & consil. 562. lib. 3. Alciat. de præsumt. regul. 2. præsumt. 21. nu. 5. versic. tu aduerte. Balb. in rep. l. Celsus. §. 4. nu. 6. post med. versic. adde vltra. ff. de vsucap.* ¶ Et huius conclusionis 2 ratio est, quia non præsumitur † mutatio voluntatis, tanquam accidens, nec iactatio rerum suarum, nec habitus pro derelicto, *ut bene deducunt Butr. in d. cap. cum ad sedem. num. 25. prope fin. & ibi Abb. num. 16. & post eos Alexand. d. consil. 33. ad fin. Nat. d. consil. 439. num. 7. & Balb. in d. l. Celsus. parte 4. nu. 6. versic. adde vltra.* ¶ Vnde cum certissimum sit, Gasparem testatorem in vita semel possedisse palatium, de quo agitur, præsumendum est continuasse possessionem vsque ad obitum. ¶ Non obstant in contrarium allegata. ¶ Et in primis non obstat doctrina Bart. *in l. fin. num. 21. post med. versicul. si vero probat titulum, & possessionem. C. de edict. diui Adrian. tollen.* vbi 3 vult, quod quando dubitatur, † an defunctus possederit tempore mortis, tunc heres non est mittendus in possessionem, quia non probat id, quod est caussa intentionis suæ, scilicet defunctum possedisse tempore mortis, quam doctrinam refert & sequitur Aretin. *in l. Pomponius. §. fin. ante fin. versic. ideo Bart. notat. ff. de acquir. possess.* ¶ Quia 4 doctrina Bart. debet intelligi, quando dubitatur, † an defunctus possederit tempore mortis, quia alius fuerit in possessione, vel aliter obfuscata sit præsumtio legis, alias heres probans, auctorem suum semel possedisse, haberet 5 intentionem fundatam: quamuis enim lex † requirat probationem pro forma in certo tempore, tamen sufficit probatio præsumtiua. Et ita bene respondet Alciat. *d. præsumt. 21. num. 5. in fin. versicu. nec obstat. Claud. de Seisel. in d. l. Pomponius. §. final. in fin. & Balb. in d. l. Celsus. par. 4. num. 6. ante fin. versic. quod dictum limita.* ¶ Secundo 6 non obstat, quod hæc † præsumtio continuationis possessionis prodest reo, & non actori, *secundum Rip. in c. cum ecclesi. Sutrina. nu. 35. de causs. possess. & propriet. & resp. 18. num. 31. & respon. 19. num. 11. de interdict. & possess. libr. 2.* ¶ Quia hæc Rip. opinio non potest de iure subsistere, tum quia Bart. per eum allegatus *in d. l. fin. sub nu. 21. versic. si vero probat titulum, & possessionem, aliter intelligitur, ut mox supra ex Alciat. Claud. & Balb. demonstratum fuit.* 7 ¶ Tum etiam, quia est communiter reprobata: videmus enim in simili in interdicto retinendæ præsumtionem continuationis possessionis etiam actori prodesse: potest enim agens interdicto retinendæ, qui tenetur probare possessionem tempore litis contestatæ, probando se possedisse de tempore anteriori, se iuuare præsumtione continuationis possessionis de illo tempore vsque ad tempus litis contestationis, *ut per Afflict. decis. 394. nu. 2. post Aret. in §. retinendæ. num. 3. Instit. de interdict. Cyn. in l. 1. num. 16. circa med. versicu. sed qualiter. & ibi Bald. num. 10. prope fin. versicu. aduerte. C. uti possid. Castrens. in l. non ignorabit. num. 5. C. ad exhib. Alex. consil. 88. num. 3. lib. 5. pulchre Aretin. in c. licet caussam. in vltimis verbis. de prob. Soc. consil. 59. nu. 8. ver. sed ad hanc. lib. 4. Ruin. consil. 68. sub nu. 8. lib. 2. Paris. consil. 126. num. 4. & 5. lib. 4. Bellon. consil. 11. nu. 3. versic. & dicitur. late Bero. consil. 55. num. 6. 7. & 8. lib. 3. Menoch. de retin. possess. remed. 3. num. 557. Didac. asserens hanc esse veram & communem opinionem, in regula possessor. part. 2. §. 1. nu. 4. versic. quin & in interdicto. de regul. iur. lib. 6.* ¶ Præ- 8 terea videmus † etiam interdicto recuperandæ eandem præsumtionem continuationis possessionis actori prodesse: nam qui agit possessorio recuperandæ, licet probare debeat possessionem tempore spolii, sufficit tamen ei probare possessionem de aliquo tempore anteriori, quia præsumitur postea etiam tempore spolii possedisse: & sic potest se iuuare præsumtione continuationis possessionis, *Abb. in c. cum Ecclesia. num. 20. de cau. poss. & proprie. & in c. cum ad sedem. nu. 17. & c. olim. el 3. per illum text. num. 5. de rest. spol. & in c. suborta. nu. 2. in fin. de re iud. Imol. in d. cap. cum ad sedem. num. 14. in fin. & num. 15. Bald. in l. penult. num. 15. versic. & not. C. si a non compet. iud. Alexan. consil. 6. num. 6. lib. 3. Socin. in l. rem quæ nobis. num. decimosexto. ff. de acquirend. possess. Corne. consil. 247. num. 21. circa med. versic. adeo quod ad probandum lib. 2. Ruin. consil. 48. nu. 2. lib. 4. Alc. d. præsumt. 21. nu. 14. Relan. alios citans consil. 6. nu. 36. lib. 2. bene Didac. in d. reg. possessor. part. 2. §. 1. nu. 4. vers. sufficit tamen allegare. late Menoch. de recuper. poss. remed. 15. nu. 386. vsq. ad nu. 397. & hanc esse communem fatentur Imol. in d. c. cum ad sedem. nu. 79. Rip. in d. c. cum Ecclesia Sutrina. nu. 32. Alc. d. præsumt. 21. num. 14. Didac. & Menoch. vbi supra, & in specie præfatam opi. Rip. reprobant Couar. d. §. 1. nu. 4. ante med. & Menoch. d. remed. 15. n. 387.* ¶ Tertio non obstat, quod qui vult se iuuare ex præsumtione continuationis possessionis, debet † allegare se de 9 præsenti possidere, *ut per Bart. in l. Celsus. nu. 22. ff. de vsucap. Abb. in d. c. cum ecclesia. num. 20 circa fin. versic. nam de necessitate. de caus. pos. & proprie. idem Bart. in l. fine possidetis. nu. 5. & ibi Doct. C. de proba. Rip. in d. c. cum Ecclesia Sutrina. nu. 24. Alc. d. præsumt. 21. nu. 2. Balb. in d. l. Celsus. par. 4. num. 8. versic. quarto limita. Didac. in c. Raynutius. §. 11. num. 2. de testament. & in d. regu. possess. §. 1. num. 1. versic. est tamen ea opinio intelligenda.* Et est communis conclusio, *ut testatur Alciat. d. præsumt. 21. num. 2.* Et communis & magis cõmunis secundum Didac. *in præcitatis locis.* ¶ Siquidem pro responsione in primis animaduertendum est, Bart. & alios supra allegatos non dicere, quod is, † qui 10 vult se iuuare præsumtione continuationis possessionis, debeat allegare se hodie possidere: sed bene dicunt, quod is, quem constat semel possedisse, si allegat se hodie possidere, præsumitur possidere, & sic loquuntur de hodierna possessione præsumenda, quæ præsumitur ex probatione anterioris possessionis. ¶ Secundo respondetur, quod licet verum sit, quod præsumtio continuationis possessionis tanquam præsumtio † descendens ex facto, debeat 11 allegari, *l. si adulterium cum incestu. §. idem Pollioni. ff. de adult. Doct. in l. fine possidetis. ff. uti possid. Felyn. post alios in c. afferte. num. 3. de præsumt. Alciat. Balb. & Didac. in præcitatis locis,* nihilominus hæc allegatio in casu nostro non est necessaria, quia præsumtio continuationis possessionis Gasparis senioris vsque ad eius obitum descendit ex facto suo, non autem ex facto Gasparis iunioris, & præsumtio proueniens ex facto † tunc allegari debet, quan- 12 do prouenit ex facto proprio, non autem quando ex alieno. Et ita procedit text. *in d. l. si adulterium cum incestu. §. idem Pollioni. & ita declarat Bartol. in l. cum quid. ff. num. 14. quem ibi Doctor. sequuntur. ff. si certum pet. Abb. in d. c. cap. afferte. numero 4. & ibi Felyn. numero 3. post med. vers. ver. &*

ver.& ideo,& num.4.Alciat.d.præsumt.21.num.3.Didac.d.reg.possessor.par.2.num.1.circa med.& d.c.Raynutius,§.11.sub num.2. ❡ Tertio respondetur, quod etiam si prædicta 13 allegatio in casu nostro necessaria esset, nihilominus † illa dicitur facta saltem in allegationibus iuris, quod videtur sufficere, *vt per Alc.d.præsumt.21.num.14.* Et licet nõ possit dici facta quoad possessionem p̃sentem, quia Gaspar iunior de præsenti non possidet, tamen sufficit allegatio possessionis Gasparis senioris de tempore obitus: sicut videmus in simili in interdicto recuperandæ, in 14 quo † spoliatus non allegat possessionem de præsenti, sed de tempore spolii, *vt per Abb. in d.cap.cum ad sedem,nu.17.ibi,& nunc allegat.* Et ita in proposito Gaspar iunior debet allegare possessionem non de præsenti, sed de tempore obitus Gasparis senioris. ❡ Quarto nõ obstat, quod præsumtió continuationis possessionis auctoris vsque ad eius obitum, tunc demum potest allegari ab eius succes-15 sore, † quando probatur etiam possessio ipsius successoris, cum Claud. *in d.l.Pomponius,§.fin.num.2.cum sequen. Alciat.d.præsumt.21.num.5.Balb.in d.l.Celsus,par.4.num.* 16 *6.ver.amplia notabiliter,* volentes, † successorem vniuersalem seu particularem posse allegare continuationem possessionis defuncti, vel auctoris sui vsque ad obitum, contra opin. Aretin. *in d.l.Pomponius,§.fin.circa med. ver. aduerte tamen ad vnum*, mouentur auctoritate Bart. *in d.l.fina.num.4.quem sequitur ibi Cuman.in fin. Aug.Aret. in §.diutina.in fin. Inst.de vsucap. Nat.d.consil.439.nu.9. lib.2.& hoc idem sentiunt Abb. in d.c.cum ad sedem,nu.16. & ibi But.num.25.prope fin.Capr.d.consil.161.num.6.& est communis,vt per Claud.d.§.fina.num.2.* ❡ Et nihilominus Bart. loquitur, quando probatur possessio successoris, dũ 17 dicit, præsumi † continuationem, si probetur possessio auctoris octo annorum, & mea duorum. Et hoc etiam declarat Balb. *in d.§.Celsus,par.4.num.6.circa med.ver.& sic vult Bar.* dicens, probata possessione auctoris, & successoris præsumi continuatam possessionem de vno in aliũ. 18 ❡ Nam pro responsione dicitur, Barto. † loqui in terminis præscrip. quod colligitur ex illis verbis, vt habeant locum prędicta, & in prædictis Bartolus locutus est de præscript. ❡ Vnde non mirum si requiritur probatio possessionis successoris, quia ibi possessio auctoris non sufficiebat ad complendam præscriptionem. Et sic ibi Bartolus loquitur de præsumenda continuatione possessionis de 19 vna persona in aliam. ❡ At † secus est in casu nostro, in quo agitur de præsumenda continuatione possessionis in eadem persona, licet de vno tempore ad aliud, videlicet vsq; ad tempus obitus, & p̃pterea non requiritur probatio possessionis in successore. ❡ Quinto non obstant sententiæ, quia vltra, quod non loquuntur de tempore Gasparis senioris, sed de tempore Quirini, accedit, quod nihil continent, quod interruptionem possessionis dicti Gasparis importet: licet enim Card. Dertusen. Palatium, de quo agitur, habitauerit, & pensionem non soluerit, non propterea dicitur probata interuersio possessionis, 20 quia † possessio præsumitur continuata, etiam si per conductores non sit soluta pensio, nisi probetur interuersio possessionis, *vt per Soc.consil.106.num.3.lib.3.quem refert, & sequitur Rip.in d.cap.cum ecclesia Sutrina, numero 24.* ❡ Vltimo non obstat, quod pro parte D. Quirini fuit articulatum, Cardinalem Dertusen. habitasse dictum Palatium contra voluntatem Gasparis senioris ab anno 1528. vsque ad annum 1534. ❡ Quia ideo Cardinalis Dertusen. habitabat contra voluntatem Gasparis, quia ei non sol-21 uebat pensionem, maxime, quia † confessio debet interpretari, vt minus noceat confitenti, *l.si quis intentione ambigua,ff.de iudic.bene Mohedan.decis.37.*

CANTVCCII.

Regien. hospitalis. Lunæ, 20. Octobris, 1578.

SVMMARIA.

1 *Prorogationes fatalium, quando non sunt restricta ad caussam appellationis, sed simpliciter concessa, quadriennium non dicitur lapsum.*

2 *Prorogationes fatalium extensæ per notarium in caussa appellationis, quando censeantur præiudicare ad effectum lapsus temporis quadriennii.*

3 *Tempus appellandi non currit dicenti de nullitate sententia, si motus fuerit ratione probabili.*

DECISIO LXXXI.

Domini resoluerunt, caussam non esse desertam, & consequenter tempora largiri, vt possit procedi in caussa restitutionis in integrum, & mouebantur plures ex Dominis ex eo, quod, quando † prorogationes fata- 1 lium nõ sunt restrictæ ad caussam appellationis, sed simpliciter concessæ, prout in casu nostro, tunc quadriennium non est lapsum, iuxta decisionem factam in caussa Elnen. canonicatus, 20. Maii, 1576. coram R. P. Do. meo Decano. ❡ Non obstant decisiones in contrarium allegatæ factæ in caussa Bononien. creditorum coram Anto. Aug. & annotatæ per Achil. & Accoramb. quia in obseruatione terminorum prorogationum in illa caussa factarum, dicebatur, quod prorogabãtur fatalia caussæ appellationis, & sic prorogationes erant restrictæ ad caussam appellationis, non autem simpliciter concessæ, prout in casu nostro. ❡ Minus obstat, quod prorogationes factæ † in hac caussa fuerunt per notarium extensæ in caussa 2 appellationis, & huius extensionis. Boiardus verisimiliter notitiam habuit, ex quo habuit registrum in manibus, & propterea cum non reclamauerit, videtur huic extensioni consensisse. Quia pro responsione dictum fuit, registrum solere legi a procuratore, & quãdo etiam Boiardus illud legisset, vtique verisimiliter legisset, non in corpore, sed in summario, vt fieri solet, in quo summario nõ scribitur nisi id, quod in Boiardo continetur. ❡ Præterea omnes Domini fuerunt concordes ad excludendam huiusmodi desertionem ex eo capite, quod Boiardus etiam si prorogauerit fatalia in caussa appellationis, & ad illam se restrinxerit, nihilominus habuit iustam caussam credendi commissam fuisse in Rota caussam appellationis, etiam respectu negotii principalis vigore secundæ partis commissionis reformatoriæ pro parte Corradini obtentæ. In qua dicitur, *vel si magis placet, committatur eidem Binarino, vt in caussa & caussis prodictus procedat, perinde ac si præinserta signata esset, partio iudicate, &c.* Et præinserta continebat caussam appellationis, nedum respectu fructuum, & expẽsarum, sed etiam respectu negotii principalis. ❡ Et licet Sanctissimus in commissione vltimo loco manu ipsius signata declarauerit se noluisse p̃dicto D. Binarino, & mihi in eius locum subrogato concedere facultatem procedendi in caussa appellationis respectu negotii principalis, sed tantummodo in caussa appellationis respectu condemnationis fructuum, & expensarum, & in caussa restitutionis in integrum respectu negotii principalis, prout de iure, nihilominus Domini dicebant, huiusmodi declarationem Sanctissimi debere intelligi non respectu verborum prædictæ secundæ partis commissionis reformatoriæ, cuius verba nõ sunt ambigua, sed clara, sed respectu voluntatis, & intentionis Sanctissimi, quod etiam colligitur ex verbis dictæ vltimæ commissionis ibi, *non est verisimile, neque vnquam credendum, quod Sanctitas vestra voluerit, &c.* Quæ volũtas & intentio Sanctissimi, Boiardo non potuit innotescerre, & propterea habuit iustã caussam credendi in Rota commissam fuisse caussam appellationis, etiam quoad negotium principale, & caussam ita credendi fuisse iustam, ex resolutione vltimo loco vnanimiter facta, manifesto apparet. ❡ Vnde stantib. præmissis intrat doctrin. Bal. *in l.contra maiores,nu.4.post Cyn.ibi nu.5. C.de inoffic. testam.* vbi vult, † dicenti de nullitate sententiæ, non cur- 3 rere tempus appellandi, si probabili ratione motus fuit; at secus si improbabili, & temeraria. *refert, & sequitur*

Ang.in l.pupillus,§.heres,num.2.prope fi. ver. & unum scias, ff.de usur. & bene Castr.in l.contra maiores. num.3. & Iaso. num.8.Franc.in c.dilecto,num.13 an fin. & num. 14.pariter in fin. & ibi Prepos.num.22.versic.sed nunquid,de appel.Cuman.consil.36.num.1. Et negari non potest, Boiardum nedum probabili, sed iustissima caussa motum fuisse ad procedendum in caussa appellationis, & non in caussa restitutionis in integrum, & propterea lapsum quadriennij ei non obesse.

CANTUCCII.

Amerin.domus. Vener.24.Octobris, 1578.

SUMMARIA.

1 *Exceptio renuntiationis, cuius probatio est in promtu, & clara, non requirit altiorem indaginem.*
2 *Decretum iudicis, auctoritas curatoris, & iuramentum cum aliis similibus nihil operantur contra enormissimam læsionem.*
3 *Replicatio doli, vel metus requirit altiorem indaginem.*

DECISIO LXXXII.

DOmini dixerunt, sententiam Maceraten. non fuisse notorie iniustam, & consequenter non licuisse ab ea ex capite notoriæ iniustitiæ appellare. ¶ Nam † licet exceptio renuntiationis Claudiæ pro parte heredum Ægidii proposita non requireret altiorem indaginem, quia eius probatio erat in promtu, & clara, cum constaret ex publico instrumento, *Soc.consil.59.sub num.2.lib.3.* tamē nec replicatio nullitatis, siue rescissionis dictæ renuntiationis, propter enormissimam læsionem pro parte Ascanii, & fratrum opposita, requirebat altiorem indaginem, cum illius quoque probatio esset in promtu, & clara, apparens ex eodem instrumento renuntiationis, iuncto instrumento dotis Hortensiæ matris Claudiæ: ex quorum instrumentorum cōiunctione satis liquebat de enormissima læsione Claudiæ, quæ pro dote 500. ducatorum de Carlen.promissa renuntiauerat hereditati maternæ sibi iam delatæ ascendenti ad summam 2000.ducatorum de Carlen.cum eius mater habuisset pro dote 1500. & pro Acconcio 500.ducatos de Carlen. ¶ Et iudici † satis constitit, stante ista enormissima & excessiua læsione, decretum iudicis, auctoritatem curatoris, iuramentum & alia huiusmodi de iure nihil operari. ¶ Non obstat, quod dos Hortensiæ fuerit confessata constante matrimonio, & quod non constat de receptione, quia ista est duplicatio heredum Ægidii, quæ requirit altiorē indaginem. ¶ Nec obstat consil.Soci.50.*lib.4.versic.nec refert, lib.3.* ¶ Quia loquitur de replicatione doli vel metus, † quę requirebat altiorem indaginem, cum non probaretur incontinenti: at secus in casu nostro, in quo replicationis probatio erat in promtu, & clara ex eisdem actis, *ut supr.deductum fuit.* ¶ Minus obstat, quod Hieronymus pater Claudię habebat vsumfructum in bonis maternis ipsius Claudiæ, quia satis est, ipsam remansisse creditricem post mortem patris in prædicta summa 2000.ducatorum, cum pater teneretur de suo dotare.

CANTUCCI.

Burgen. decimarum. Ven.7.Nouembr.1578.

SUMMARIA.

1 *Ambiguitas cadit circa verba & mentem.*
2 *Declaratio duplex est, ex verbis & mente.*
3 *Interpretatio priuilegii ad Principem spectat, siue principaliter, siue incidenter de ea agatur.nu.5.& 6. Limita, ut num.7.*
4 *Interpretari eius est, cuius est condere.*
6 *Iudex quilibet inferior a Principe potest cognoscere de subreptione, seu capacitate priuilegii: secus si agatur de interpretatione ipsius priuilegii.*
8 *Inferior, vbi Princeps est in loco, non potest priuilegium interpretari etiam in casibus, in quibus alias posset.*
9 *Priuilegium, quod ex post facto tendit ad noxam, Principi proponendum est.*
9 *Reuocatio priuilegii non fit ipso iure, sed ad Principem recurrendum est.& num.11.ex communi.*
10 *Priuilegium de non soluendo decimas de possessionibus acquisitis, & in posterum acquirendis, non extenditur ad magnas possessiones in vna parochia acquisitas, per quod fieret ecclesiæ parochiali enorme præiudicium.*
11 *Priuilegium si tendat ad læsionem iuris tertii, debet recurri ad Principem.*
12 *Congrua datur propter onus curæ, qua cessante, cessat etiam congrua.*

DECISIO LXXXIII.

ABbas & Monachi de Buxedo petebant moderationem, seu declarationem sententiarum Rotalium contra se latarum, vt non intelligantur in casu, in quo dicti Abbas, & Monachi terras loci de Salguero propriis sumtibus colunt. Abbas vero sancti Quirici, a d cuius fauorem d. sententiæ latæ fuerunt, prætendebat, non esse locum dictæ moderationi, siue declarationi, quia alias suum præstimonium remaneret sine fructibus, qui consistunt in tertia parte decimarum dict. loci de Salguero, & sic priuilegium dictorum Monachorum de non soluendo decimas, quando propriis sumtibus terras excolunt, efficeretur iniquum, & nimis læderet ius d. Abbatis sancti Quirici. ¶ Vnde die 7. Nouemb. 1578. Dubitaui, *nunquid esset cocedenda dicta moderatio, seu declaratio?* Quod dubium affirmatiue resolutum fuit, quia verba priuilegii sunt clara, nec vllam habent ambiguitatem. ¶ Et si Abbas sancti Quirici prætendit, ambiguitatem versari non circa verba, sed circa mentem, & intentionem cōcedentis priuilegium, quasi noluerit illud extendi ad casum, in quo ad iniquitatem redigitur, & ius tertii nimis lædit. (Ambiguitas † enim non solum cadit circa verba, sed etiam circa mentem, & voluntatem, *l.in obscura voluntate, ff.de reg.iur.l.si quis intentione,ff.de iudic.* ¶ Et de † duplici declaratione sumta, vel ex verbis, vel ex mera mente, & intentione, *bene per Soc.consil.260.num.12.lib.2.*) Nihilominus Domini dixerunt pro huiusmodi declaratione, ad Principem recurrendum esse, quia † interpretatio priuilegii ad Principem spectat, *l.ex facto, in princ.ff.de vulg.& pup.l.Neratius, in fin.ff.de reg.iur.c.cum venissent, de iud.c.ordinarii,§.si vero, de offic.ord.lib.6.* ¶ Nam † eius est interpretari, cuius est condere, *l.fin.C.de legib.c.inter alia, de senten.excommun.c.fin.de concess.preben.lib.6.c.sicut,§.ex his,11.q.1. Imol.in d.l.ex facto, num.3. Alexan.num.9. Aret.num.3.Iaf.num.4.& Rip.num.6.glo.& omnes scribentes in d.c.cum venissent.Cardin.consil.52.in princ.Dec.in c.sane, el 2.in 1.not. ver. ideo etiam, de offic.deleg.* Vnde aut in casu nostro agitur † de interpretatione priuilegii principaliter, & tunc certum est, recurrendum esse ad Papam, *ut per Innocen.in d.c.cum venissent,& ibi Host.post princip. ver.vnde.Henric.Boich.num.2.But.num.5.post med.Imol. ante num.4.Ægid.post princ.vers.aut quæritur.de except. Abb.num.3.post prin.ver.& distinguendo, Felyn.ante nu.1. & Dec.num.3.* ¶ Aut † agitur incidenter, & tunc quoque idem dicendū, quia non agitur de capacitate priuilegiati, vel subreptione priuilegii, sed de mente concedentis priuilegium, & casus est dubitabilis, & Princeps potest adiri, & propterea intrant tradita per Abb.*in d.c.cum venissent, n.3.circa med.ver.aut quæritur, & vers.si vero casus est dubitabilis, refert & sequitur ibi Aret.post med. ver. aut quæritur.& And.Sicul.nu.14.ver.aut quæritur, & nu.16.vers. aut casus est.* Hoc idem voluit ibid.Felyn.*nu.1.ver. & ex hoc infero,* vbi vult, † inferiorem, quando Princeps est in loco, non posse priuilegium interpretari etiam in casib. in quib. alias posset. Et casus noster deciditur a gl. *in reg. decet, in gl.1.in fi.de reg.iur.lib.6.* vbi inquit, † quæstionem priuilegii, quod ex post facto tendit ad noxam, Principi proponendam esse, & non debere contra illud ꝓpria auctoritate veniri. Hoc idem voluit gl.*in c.suggestum, in glo. vlt.de*

vlt. de decim. dicens, Principis esse æstimationem, quando priuilegium ex post facto ad iniquum compendium redigitur. Et idem tenent ibi Innoc. *in fin. Host. pariter in fi. & Abb. sub num. 4.* Hanc candem sententiam sequitur Alex. *in d. l. ex facto, n. 9. ver. vbi autem,* inquiens, priuilegium, quod ex post facto efficitur iniquum, seu ad iniquitatē reducitur, non exstingui ipso iure, sed ad Principem pro eius reuocatione recurrendum esse, & cum hac quoque opinione transit Vital. *in clem. 1. n. 78. de censib.* firmans, restrictionem, & declarationem priuilegii, quando incipit esse iniquū, & ad noxam tendere, relinqui arbitrio Principis, quæ conclusio secūdum prædictos clare probatur, *in d. c. suggestum.* ¶ Non obstant in contrarium adducta. ¶ Et in primis, quod quando priuilegium incipit alteri enormiter esse nociuum, reuocatur, *d. c. suggestum.* ¶ Quia

9 † reuocatio non fit ipso iure, sed ad Principem pro ea recurrendū est, *vt in casu d. c. suggestum, facto sunt, & declarat Alex. in d. l. ex facto, sub nu. 9.* ¶ Secundo non obstant trād per Card. *in clem. 1. nu. 10. q. 18. de censib.* vbi vult, pri-

10 uilegium † concessum sororibus minoriſſis de non soluendo decimas de possessionibus acquisitis, & in posterū acquirendis, non extendi ad magnas possessiones in vna parochia acquisitas, de quib. decima Ecclesiæ parochiali soluebatur, ita vt illi Ecclesię præiudicium enorme fieret, *& sequitur Imol. ibid. num. 9. in fin. & hoc idem late deducit Card. in d. c. suggestum. Ante med. ver. quæro in eo.* Et in hac quoque opinione resident Paul. de Castr. *in d. l. ex facto, nu. 5. v.* [illegible]ns, priuilegio, vel beneficio Principis, quando ex post facto incipit effici iniquum, non esse standum, quia non censetur esse de voluntate Principis, vt ei stetur cum præiudicio alienus. ¶ Siquidem pro responsione dicitur, illos Doct. si excludunt recursum ad Principem, male lo-

11 qui, quia † contra eos est communis opinio, & casus legis *in d. c. suggestum* vbi non obstante, quod priuilegium ex post facto euasisset enormiter læsiuum iuris tertii, & non vnius, vt in casu nostro, sed multorum virorum ecclesiasticorum, nihilominus pro reuocatione, seu declaratione priuilegii habitus fuit recursus ad sedem Apostolicam. Tertio, & vltimo non obstat, quod dicti Monachi de Buxedo, etiam si propter eorum priuilegium non tenerentur soluere decimas, tamen cogerentur soluere cōgruam sustentationem beneficiatis Ecclesiæ parochialis S. Cæciliæ existentis in d. loco de S[illegible]. ¶ Quia cum Abbas S. Quirici non sit adstrictus ad onus curæ, cū

12 eius benefic[illegible] [illegible] cessat causa siue fundamētum solutionis congruæ, quod est necessitas, & onus curæ. *vt per Reb[illegible]* Et fuit resolutum in pluribus caussis, & maxime in illa Legionen. congruę coram me. 11. Octobris, 1577.

CANTVCCII.

Bononien. Terrarum. Lunæ, 17. Nouemb. 1578.

SVMMARIA.

1 *Contractus cum minore factus sine solemnitatibus a statuto requisitis, dicitur nullus.*

2 *Statuto speciali non censetur derogatum ex clausula generali, non obstantibus quibuscunq.*

3 *Concessio siue licentia debet esse petitioni conformis.*

4 *Licentia de vendendo bona pupilli debet intelligi seruatis debitis solemnitatibus.*

5 *Decretum iudicis licet non requiratur, vbi Princeps specialiter concessit licentiam vendendi rem pupilli, caussa tamen vendendi coram ipso iudice inquiri debet.*

6 *Minor, qui specialiter ius venditionis a Principe obtinuit, debet postea apud præsidem probare, subesse æs alienum, nec alias commodius posse distrahi.*

7 *Præsumptioni locus non est, vbi cōstat de veritate in contrarium.*

8 *Solēnitas non præsumitur adhibita, de qua in instrumento non fit mentio.*

DECISIO LXXXIIII.

DOmini tenuerunt, venditionem, de qua agitur, nullam esse, quia in ea non fuerunt seruatæ † solemni- 1 tates statuti ciuitatis Bononiæ. *de contract. cum minor. facien.* prout ex inspectione instrumenti liquido apparet. ¶ Non obstant allegata in contrarium pro parte Vinianorum, quæ ad duo potissimum rediguntur, nempe, ad licentiam vendendi per Dominos Quadraginta Consiliarios status libertatis eiusdem ciuitatis, cum præsentia, consensu & voluntate Reueren. Legati, Carolo de Blanchettis pupillo concessam. ¶ Et ad præsumptionem solemnitatum ex diuturnitate temporis. ¶ Nam quoad primum omissa disputatione potestatis Dominorum Quadraginta, *an potuerint prædicto statuto derogare, & eius solemnitates per solam eorum licentiam de vendendo supplere,* Domini dixerunt non constare de eorum voluntate, quia principalis intentio ipsorum fuit, concedere licentiam vendendi bona in confinibus exsistentia, quod quidem ex pluribus deducitur. ¶ In primis, quia derogarūt solū statuto prohibenti alienationem rei immobilis positæ iuxta confinia, ex qua derogatione fit valde verisimile, eos noluisse derogare statuto de contractibus minorum, quia si ei derogare voluissent, vtique specialiter derogassent, sicut statuto de non alienādo bona iuxta confinia posita specialiter derogarunt: cum non possit reddi ratio diuersitatis, cur magis vni, quam alteri statuto deberent specialiter derogare. Vnde si intentio Dominorum Quadraginta fuisset non solum concedere licentiam vendendi bona in confinibus exsistentia, sed etiam supplere solemnitates statuti de contractibus minorum, vtique verisimiliter vtrique statuto specialiter derogassent. Et tanto † magis, quod sub illa clausula generali, non 2 obstantibus quibuscunq;, non censetur derogatum statuto speciali. *Roch. decis. 1. sub num. 2. de præben. in nou. Fel. in cap. nonnulli, num. 23. de rescript.* Secundo moti sunt Domini ex instrumento promissionis de vendendo, vbi D. Elisabath mater & tutrix Caroli promisit vendere solemniter, & legitime, & cum solemnitatibus solitis, & requisitis tam de iure, quam ex forma statutorum, ac etiam promisit tradere, & consignare futuris emtoribus decretum, & licentiam obtentum, & obtentam a Reuer. Legato, & a Dominis Quadraginta de re ipsa vendenda in confinibus exsistente: & insuper aliud decretum, & licentiam venditionis fiendæ propter minorem, & pupillarem ætatem Caroli. Ex quibus verbis aperte colligitur, licentiam Reuer. Legati, & Dominorum Quadraginta fuisse solum a matre Caroli petitam, & obtentam, ex quo promisit illam futuris emtoribus tradere, & consignare. Vnde si mater Caroli petiit huiusmodi licentiam, præsumendum est, illam petiisse solum ad effectum derogandi statuto prohibitiuo alienationis bonorum iuxta cōfinia positorum, non autem ad effectum derogandi statuto de contractibus minorū, quia si petiisset ad effectum derogandi vtrique statuto, frustra postea promisisset vendere cum solemnitatibus, tam de iure, quam ex forma statutorum requisitis, & obtinere decretum, & licentiam venditionis futuræ propter pupillarem ætatē Caroli: & propterea præsumendum est, Reuerend. Legatum, & Dominos Quadraginta concessisse † licentiam conformem 3 petitioni matris Caroli, *arg. §. præterea. Inst. de inutil. stipul.* ¶ Tertio & vltimo, Domini intelligebant, talem † licen- 4 tiam concessam fuisse seruatis debitis solemnitatib. *arg. l. si quando, & ibi Doct. C. de inoffi. testam. Bero. consil. 124. num. 22. lib. 1. & ad id etiam fuit allegata glo. in l. 2. C. quando decret. op. non est.* vbi vult, quod † quando Princeps specia- 5 liter concessit licentiam vendendi rem pupilli, quo casu non requiritur decretū iudicis, nihilominus caussa vendendi coram ipso iudice inquiri debet. *sequuntur ibi Fab. & Saly. & Æmil. Ferret. resp. 43. nu. 3. & hoc idem, & clarius voluit Azo in summa eo. tit.* quando decret. op. nō est,

6 in princ. dicens, † minorem, qui specialiter ius venditionis a Principe obtinuit, debere postea apud præsidem probare subesse æs alienum, nec alias commodius posse distrahi, *per l. pen. C. de his qui ven. at. impetr.* Et his probatis non esse opus decreto. ¶ Nec obstat, quod in prædicta licentia fuerunt narrata ea, quorum ratio in alienatione rerum minorum haberi solet, nempe, sterilitas terreni, de cuius alienandi licētia agebatur, modica eius vtilitas, pretium a nemine maius oblatum, quā a Francisco Viuiano, & Marco Ioanni de Donato, & caussa soluendi debita hereditatis paternæ, quibus Carolus grauabatur, quia hæc omnia fuerunt narrata pro iustificatione licentiæ, non autem pro supplendis solemnitatib. minorum. ¶ Quantum autem ad secundum de præsumtione solemnitatum

7 ex diuturnitate temporis, Dñi existimarunt, † non esse locum huic præsumtioni, quia in instrumento venditionis constat de veritate, videlicet nō fuisse adhibitam præsentiam vnius Doctoris, & vnius agnati, vel cognati, quæ præsentia est solemnitas, quæ debet interuenire in ipso contractu, non autem antea, vel postea: si enim statutum de contractibus minorum præcipit, contractum minoris fieri in præsentia vnius Doctoris, & vnius agnati, vel cognati: ergo præsentia in ipso contractu est adhibenda: & tanto magis, quod idem statutum mandat de tali præsentia credi scripturæ notarii. Vnde intrat, quod tradit *Deci. consil. 409. num. 12. versic. quia pro responsione,* quod

8 quando † in instrumento non apparet de solemnitate, verum est, quod tempore confecti instrumenti, illam solemnitatem adhibitam non fuisse, præsumitur, quia si interuenisset, verisimiliter de ea in instrumento mentio facta fuisset.

CANTVCCII.

Imolen. iurispatronatus. Vener. 18. Nouemb. 1578.

SVMMARIA.

1. *Iuspatronatus non acquiritur de iure, nisi de consensu ordinarii.*
2. *Licentia ædificandi ecclesias extenditur etiam ad acquisitionem iurispatronatus.*
3. *Iuspatronatus prouenit & acquiritur ex ædificatione ecclesiæ cum consensu ordinarii.*
4. *Licentia ædificandi ecclesiam, videtur concedi ad finem acquirendi iuspatronatus per ædificantem.*

DECISIO LXXXV.

PRo parte Dominorum de Tartagnis prætendentium iuspatronatus ad Capellaniam Sancti Sigismundi existentem in Ecclesia sanctæ Mariæ in regula Ciuitatis Imolen. dicebatur, iuspatronatus fuisse ab eis acquisitum, auctoritate & consensu Abbatis dictæ ecclesiæ sanctæ Mariæ. Pro parte vero D. Scipionis de Calderinis prouisi

1 Apostolici respondebatur, † iuspatronatus de iure non acquiri, nisi de consensu ordinarii, *c. nobis, & ibi omnes, de iurepatr. Cald. de iurepatr. consil. vlt. ver. in contrarium videtur. Lambert. de iurepat. lib. 1. par. 1. quæst. 2. art. 3. num. 1.* ¶ Nec aliter constare, Abbatem Ecclesiæ sanctæ Mariæ habere ordinariam iurisdictionem ad effectum, de quo agitur, qui est præstatio auctoritatis, & consensus super creatione, & acquisitione iurispatronatus. Et rursus pro parte illorum de Tartagnis replicabatur, de tali ordinaria iurisdictione prædicti Abbatis satis constare ex bulla Innocentii Quarti, vbi inter alia voluit, vt nullus posset ædificare aliquam ecclesiam intra parochiam d. Abbatis sine licentia summi Pontificis, vel ipsius Abbatis. Propterea die Vener. 28. Nouemb. 1578. dubitaui, *an stante Bulla Innocentii Quarti dicatur constare, dictum Abbatem habere ordinariam iurisdictionem in casu, & ad effectum, de quo agitur?* ¶ Quod dubium Domini affirmatiue resoluerunt, quia cum dictus Abbas vigore Bullæ Inno-

2 centii Quarti habeat † potestatem dandi licentiam ædificandi ecclesias intra suam parochiam, vtique in quandam consequentiam habebat etiam facultatem præstandi auctoritatem, & consensum creationi, & acquisitioni iurispatronatus, cum regulariter, & a communiter accidentibus non soleant ecclesiæ ædificari sine acquisitione iurispatronatus, & sic potestas dandi licentiam construendi Ecclesiam trahit secum, tanquam quid consecutiuum potestatem consentiendi acquisitioni iurispatronatus:

3 nam † ex ædificatione Ecclesiæ cum consensu ordinarii prouenit, & acquiritur iuspatronatus, *c. nobis, & ibi Doct. de iurepatro. Host. Abb. & alii, de quibus per Lambert. vbi supra, sub num. 4.* & potestas † dandi licentiam ædificandi

4 Ecclesiam, videtur concedi ad finem, vt ædificans acquirat iuspatronatus, *vt post Calder. de iurepatro. consil. 3. in princ. tradunt Gem. in c. vnic. col. pen. vers. 23. & ibi Franc. nu. 9. post me[illegible] er. 21. de maio. & obed. lib. 6.* ¶ Ex quibus cessant deducta pro parte Scipionis.

CANTVCCII.

Caurien. iurisdictionis. Lunæ, 14. Nouemb. 1578.

SVMMARIA.

1. *Verbum, negotii, in mandato limitato ad lites, & caussas accipitur pro litibus & caussis.*
2. *Certioratus præsumitur dominus de his, quæ per eius procuratorem gesta sunt.*

DECISIO LXXXVI.

FVit tentum, mandatum, de quo agitur, limitatum esse ad lites, & caussas, & exceptionem pariter limitatam esse ad lites & caussas, non obstante, quod loquatur de

1 negotiis, quæ † accipiuntur pro litib. & caussis, tum propter verba illa præcedentia, de dictis caussis & negotiis, tum etiam, quia lites, & caussæ etiam propriè negotia dicuntur, *c. forus, §. negotium, de ver. sig. c. qui generaliter in prin. & ibi Franc. num. 1. de proc. lib. 6. Specu. tit. de procur. §. 1. nu. 38. & ibi Io. And. in add. Alex. in l. procuratorib. nu. 7. C. de proc. Bero. q. 20. num. 4.* Inclinabant tamen Domini pro validitate, & substentatione gestorum, de quibus

2 agitur, tum † ex præsumta certioratione Militiæ, *iuxta consil. Roman. 481. ante protestationem Episcopi,* tum ex ratificatione, quæ saltem operatur effectum declarationis voluntatis Militiæ, quod huiusmodi caussa nō fuerit habita pro negotio graui, & effectum approbationis personæ substituti. Tum etiam (si hoc verum esset in facto) ex recessu Episcopi a protestatione, q̃ tolleret omnem difficultatem. Et propterea firmandum erit factum. Tamen Domini noluerunt capere resolutionem, sed voluerunt super his particulariter informari.

CANTVCCII.

Burgen. decimarum. Die 21. Nouemb. 1578.

SVMMARIVM.

1. *Dispositio cap. suggestum, de decimis an. quo casu locum habeat, & quomodo intelligatur.*

DECISIO LXXXVII.

QVoad primam partem dubii, an in casu, de quo agitur, habeat † locum *c. suggestum, de decim.* Domi-

1 ni negatiue responderunt. Ibi enim tria concurrebant, quæ hic cessant: nam in primis ibi priuilegium prædicabat Ecclesiæ parochiali, *vt per Hostien. ibi in prin. & clarius in [illegible], & per consequens parochiales de paupertate si priuilegium obesset ur. Io. And. in princ. & ante med. Card. post princ. ver. sol. intellige. Abb. num. 2. ver. & intellige, hoc idem voluerunt Card. in clem. 1. nu. 10. & ibi Imol. nu 9. de censib.* ¶ Secundo, *in d. c. suggestum.* præiudicium erat graue & enorme, *vt ibi communiter Dd. intelligunt, Innoc. Host. Io. And. Card. But. & Abb. & Card. & Imo. in d. clem.*

1 Imo præiudicium erat adeo graue & enorme, vt scandalum pareret, vt colligitur ex illis verbis, nulli poterat de iure scandalum suboriri, *& notat ibi Butr. in primo not.* ¶ Tertio ibi, multi viri ecclesiastici sæpe conquesti fuerant, *vt in vltimis verbis expresse dicitur.* Quæ omnia cessant in casu nostro, in quo non læditur ecclesia parochialis, sed præstimonium, siue Abbatia, cui præstimonium est annexum, & læsio non est grauis, sed modica, cum

cum fructus præstimonii sit modica pars fructuum Abbatiæ, nec multi viri conqueruntur, sed solum Abbas, sine præstimoniarius. ¶ Quantum ad secundam partem dubii, an sit recurrendum ad Principem pro declaratione priuilegiorum in casu, de quo agitur, Domini dixerunt, superfluam esse resolutionem illius, stante resolutione primæ.

CANTUCCII.

Romanen. locationis domus. Mercurii, 10. Deceb. 1578.

SUMMARIA.

1 *Pensio certa seu merces si non exprimatur in locatione, intelligitur illa, quæ consueuit præstari.*

2 *Conducens domum ad pensionem sine certa quantitate expressa intelligitur conducere pro eadem quantitate, quam alii soliti erant præstare. ex communi.*
Intellige, vt num. seq. cum num. 11. & 13. & seq.

3 *Consuetudo etiam in contractibus attenditur, & suos operatur effectus.*
Intellige tamen, & declara, vt num. 11. & 13.

4 *Actio præscriptis verbis, non autem ex locato datur fulloni, cui data sunt vestimenta pollenda nulla mercede conuenta, sed postea conuenienda.*

5 *Merces solita habet etiam locum in eo, qui locat operas suas.*

6 *Consuetudo, vel solitum non habet locum in substantialibus, quæ exprimi omnino debent.*
Declara tamen, vt num. 8.

7 *Mercedis constitutio est de substantia locationis.*

9 *Merces solita dicitur merces conuenta tacite.*

10 *Contrahentes censentur se conformare cum dispositione iuris communis, vel statuti, vel consuetudinis.*
Declara quoad consuetudinem, vt nu. seq. & 13.

11 *Consuetudo in contractibus, quatuor modis intelligi debet: & quænam sit attendenda, nu. 13. 14. & seq.*

12 *Morans in aliquo loco tanquam inquilinus debet præstare nomine pensionis tantum, quantum præstari consueuit: nec est necessaria habitatio, num. 16*

14 *Consuetudo conductoris in præstando mercedem non est attendenda.*

15 *Dominum inhabitans cessante consuetudine tenetur conductione sine caussa ad id, quanti conducturus fuisset.*

17 *Ruin. consil. 24. num. 9. lib. 1. quo casu loquatur.*

18 *Venditio valet, in qua pretium, quod in rei veritate certum est, a partibus ignoratur.*

19 *Locatio valet, cuius merces in arbitrium tertii sit collata.*

20 *Locatio simpliciter facta sine expressione certæ mercedis, dicitur contractus innominatus, in quo datur actio præscriptis verbis.*
Intellige & declara, vt sub nu. 22. cum seq. & num. 26.

21 *Locatio domus si sit facta pro iusta mercede, quæ postea non sit declarata, dicitur contractus imperfectus sub specie contractus innominati.*

22 *Locatio rei si sit facta pro mercede inter partes conuenienda, vel quæ erit iusta, vel quæ videbitur bono viro, datur actio præscriptis verbis.*

23 *Locatio, vt dicatur contractus nominatus requiritur declaratio mercedis ab initio, vel quod sit collata in arbitrium tertii.*

24 *Locatio non potest fieri sub mercede postea inter partes conuenienda.*

25 *Locatio, in qua sit appositus certus declarator, non est contractus innominatus ab initio, sed ex post facto mortuo declaratore sine declaratione.*

26 *Locatio rei non solitæ locari, in qua non apparet de mercede conuenta, dicitur contractus innominatus.*

DECISIO LXXXVIII.

R. Pater. P. D. Franciscus Barberinus Francisco Sangalleto fratri R. D. Gulielmi domini domus, de cuius locatione agitur, scripsit apocham, siue epistolam, in qua inter alia continentur hæc verba: *Quoniam voluissem, vt mihi faceres instrumentum, siue scriptum locationis domorum ex nunc pro tempore post finitam locationem Domini Horatii, sicut heri mane vna cum fratre suo remansimus concordes.* Et vlterius, quia præsupponitur in facto, domus, de quibus agitur, consueuisse aliis locari pro annua pensione 270, scutorum, volui videre, *an ex dictis testium, & aliis in facto consistentib. posset caussa terminari ex sola apocha* iuncta dispositione iuris communis, de qua per gl. & Doct. *in l. exceptio, C. locat.* volentes, in locatione, in qua non est expressa certa merces, subintelligi solitam, & consuetam. Et propterea die Mercur. 10. Decemb. 1578. dubitaui, præsuppositis verbis apochæ, siue epistolæ, & sine veri præiudicio, quod domus, de quibus agitur, consueuerint aliis locari pro certa mercede 270. scutorum, ac resolutione in hac caussa facta, & circumscriptis dictis testium, & omnibus aliis hincinde deductis factum concernentibus, *an ex verbis epistolæ ex eo, quod in illa non fuit facta mentio de certa mercede, possit dici constare, locationem non fuisse perfectam, ita vt sit recedendum a resolutione iam facta.* Domini dixerunt, locationem fuisse perfectam, non obstante, quod in apocha non fuit facta mentio de certa pensione, & per consequens non esse recedendum a dicta resolutione. Et moti sunt ex communi Doct. conclusione, quæ † habet, quod quando in locatione nõ exprimitur certa merces, intelligatur illa, quæ cõsueuit præstari *ita gl. in d. l. exceptio. in verbo, consuetudine, per illum tex. ibi, iuxta præteritam consuetudinem.* quam gl. sequuntur ibi Barto. Bald. Alber. Salyce. & Ang. qui notabiliter dicit, quod si quis † conduxerit domum ad pensionem, & de certa quantitate nullo modo conuenit, sicut quotidie fieri videmus inter amicos, tunc conductor debet soluere illam pensionem, quam alii soliti sunt præstare. Hoc idem voluerunt Imol. *consil. 12. in fin. versic. nec obstat. Castren. in l. 1. num. 2. ff. locat. & Iason in l. 1. §. si quis seruum, num. 4. ff. depos. Andr. Sicul. in cap. quod ad translationem, num. 36. de offic. legat. Alex. consil. 107. num. 1. & 2. lib. 1. Capol. in l. quod si nolit, §. qui assidua, num. 21. ff. de ædil. edict. Felyn. in cap. ex literis, num. 13. versic. & conducens, de fide instrum. Barbat. in cap. cum M. Ferrarien. num. 152. & ibi Felyn. num. 6. post med. versic. & conductio simpliciter & Dec. num. 6. versic. & idem in domo conducta, extra, de constitut. Ias. in l. vt liberis, num. 12. C. de collat. Euerard. in loco ab vsitato. siue a solito, pag. 554. circa med. versicul. in simili. Neuizan. consil. 28. num. 7. Ant. Gomes. de contract. cap. 3. num. 4. vbi testatur, hanc esse communem opin.* Et in propriis terminis locationis domus loquuntur Angel. Castren. Andr. Sicul. Cæpol. Felyn. Deci. Iason, & Neuiz. *in locis præcitatis.* Et prædictam opinionem communiter receptam esse nullatenus est ambigendum, cum contrarium tenentes paucissimi sint, nempe, Pet. de Bellaperti. *in d. l. exceptio, prope fin. versicu. dico, quod in isto casu*, dicens, quod si ego habeo domum, quam locari consueui, & loco eam tibi non expressa certa pensione, isto casu dubium est, vtrum locatio valeat, quia in locatione requiritur certa merces conuenta, alias non valet, sicut in venditione exigitur certum pretium conuentum, alias non tenet. Et contra communem sententiam late tenet, & prosequitur Arrian. Pinell. *in Rubr. C. de rescind. vend. par. 2. cap. 3. nu. 4. 5. 6. 7. & 8.* a cuius opinione non dissentiunt nonnulli Hispani *de iure emphyt. par. 1. q. 11. n. 10. prope fi.* ¶ Et licet tex. *in d. l. exceptio*, varios recipiat intellectus, de quibus per Dd. ibi, ita vt probabiliter dubitari posset, an expresse probet cõmunem conclusionem, tamen quicquid sit, negari non potest, quin faciat in argumentũ, ponderando illa verba, iuxta præteritam consuetudinem, & comprobatur cõmunis opi. ex vi, & natura ipsa † consuetudinis, quæ etiam in contractib. attenditur, ac suos operatur effectus, *vt late per Barb. in c. cũ M. Ferrar. 145. vsq. ad nu. 159. & ibi Felyn. nu. 6. Dec. num. 6. & 7. & Rip. nu. 39.*

cum plurib.seq.extr.1.de const.idem Barb.in c quod ad trāslationem,num.16.cum multis seq.de off.leg. Felyn.in c. ex literis,num.12.& 13.de fide instrum. Euerard.in loco a solit. Ias.in l.certi conditio,§.si nummos,num.11 ff.si cert. peta. & in l.vt liberis,num.8.cum seq.C.de collat.cum aliis latissime congestis per Gabriel lib.6.de consuetud. conclus. 1. ¶ Non obstant in contrarium deducta. ¶ Et in primis non obstat text. *in l.si tibi poliendas,ff.de praescript.verb.& text.in §.quadecausa. Instit.locat.* ex † quibus iuribus videtur probari, quod quamuis fullo sit solitus locare operas, nihilominus ex vestimentis ei datis ad poliendum nulla mercede conuenta, sed postea inter eos conuenienda, non contrahitur locatio, sed datur actio praescriptis verbis. ¶ Siquidem dupliciter respondetur. ¶ Inprimis, quod quamuis fullo soleat suas operas locare, tamen res, quas poliendas, vel curandas accipit, sunt variae, & difformes, ita vt non possit cadere eadem & vniformis merces: & propterea fullo in casu dictorum iurium, in locatione operarum suarum, in curādis vestimentis, non poterat praetendere mercedem solitam, quia nulla aderat, nec adesse poterat merces solita, cum vestimenta sint varia, & difformia, & propterea eorum curatio & politio, variam, & difformem exigit mercedem. ¶ Praeterea respondetur, in casu dictorum iurium non posse subintelligi mercedem solitam, quia contrahentes expresse egerunt de mercede inter eos postea conuenienda. ¶ Quinimo, † quod etiam in eo, qui locat operas suas, habeat locum merces solita, patet ex eo, quod tradit Iacob.de Aren. *in d.l.excepto, ad fin.* vbi vult, quod officialis electus ad aliquod officium sine taxatione salarii, intelligitur electus ad salarium illud, quod aliis in eodem officio constitutis solitum erat praestari. Quod dictum sequitur ibi Cyn. Alberic. Bald. Salycet. & Fulgos. idem Bal. *in l.licet, in fin.C.locat. Barb.in cap.cum M.Ferrarien.num. 151.in fi. de constitut. Alexand.consil.206.nume. 1.lib.2. Capol.in l. quod si nolit, §.qui assidua, num. 22 ff.de edil.edi. Ant. Gomes.d.cap.3.num.4.circa med. Crem.in l.2.num.239.versic. facit non minus, C.de rescind. vend.* Et in terminis, quod is qui consueuit locare operas suas, censeatur locasse secundum suam consuetudinem, tradit expresse Bart. *in l.1.§. ludi, in fin.ff.de var.& extraor.cog.per tex.in d.l.excepto & sequitur Gabriel.de consuet.concl.1.num.5.* ¶ Secundo nō obstat, quod consuetudo, siue solitum non habet locū in substantialibus, quae † omnino exprimi debent, & omissa vitiant, *vt tradit Io.And.in ad.lit.ad Specul.tit.de instru.edit.§. instrumentum, num.13.in fin.in verbo, institutio. ver. de substantialibus autem,* inquiens, substātialia non posse de consuetudine suppleri: illa enim ab initio adeo insunt contractibus, vt sine illis vitientur, *per l.testamentum, C. de testam.cap.tua, & cap.sequen.in fin. de spons.sequitur Felyn.in cap.ex literis, num.13. ante med. versic.sed.id hac, de fide instrumento.idem Felyn.in d. cap.cum M. Ferrarien. num.7.& ibi Deci.nu.7.versic.limitatur tamen.& ibidem Rip.num.44.idem Deci.in l.vt liberis, nume.18. in fin. C de collat.& in l.semper in stipulationibus num.13.in fin ff.de reg.iur. Loffred.consil.1.sub num.119. Gabriel.lib.6. de consuetud.conclus.3.num.27.& hoc idem voluit Ang.in l.licet, sub num.1.versic.& ita exponendo, C.locat.* Et negari non potest, † constitutionem, siue cōuentionem mercedis esse de substantia locationis, *l.2.ff.loca.l.si conuenerit, in fi.ff. com.diuid.l.si vir vxori, in fi.princ.ff.de donat.inter vir.& ux. & in princ.Instit.de locat.* ¶ Verum respondetur, praedictam conclusionem, quod consuetudo non supplet substantialia, procedere, † quando substantialia omnino exprimi debent: Nam tunc praetermissa vitiant, nec aliter a consuetudine supplentur. Et ita loquuntur Felyn. Deci. & Rip. *in d.c.cum M.Ferrarie.& clare Ang.in d.l.licet.* vbi inquit, quod si de consuetudine apponēda sunt quaedam verba in instrumento, & quod illud aliter non valeat, tūc non suppletur instrumentum a consuetudine, idq; bene deducit Dec. *in d.c.cum M.num.7. versic.limitatur tamen.* Sed de substantia locationis non est expressio certae mercedis, sed conuentio, vel constitutio ipsius, quae adest in casu isto, alias si expressio esset de substantia, sequeretur, locationem verbis contrahi. ¶ Quod autem in casu nostro adsit merces conuenta patet ex eo, quod † merces solita dicitur merces conuenta non expresse, sed tacite. Conductor enim censetur tacite conuenire de mercede solita, & propterea taciti, & expressi hoc casu eadem est virtus *l.cum quid,ff.si cert.pet.* Et ita in specie locationis argumentatur Imol. *consil.22 num.2.* Et quod merces solita censeatur inter partes conuenta, tenet expresse Ant. Gomes. *de contract. cap.3 sub num.4.* quod quidem comprobatur ex eo, quod contrahentes † censentur se conformare cum dispositione iuris communis, vel statuti vel consuetudinis, *ad trad.per Dd. in l. heredes mei, ff.ad Trebel. [illegible] Brun.in statut. [illegible] art.5 [illegible] 11.* sed ex dispositione iuris [illegible] in locatione, in qua non est facta mentio de certa mercede, intelligitur illa, quae solita est praestari, *vt supr. dictum [illegible]*. Merito, &c. ¶ Vltimo non obstant quatuor declarationes traditae pro parte R. D. Barberini ad communem conclusionem, de qua *in d.l.excepto.* ¶ Quarum † prima est, vt intelligatur de consuetudine communi, siue generali regionis, vel loci, *vt bene declarat Anto. Gomes. de contract. cap.3.num.9 ad fin. Cremen.in l.2.num.239. & de rescind.venditio.* Et de consuetudine loci loquitur Imol. *d. consil.22. nume. 2. & bene Barto.in l.3.C.locat. ibi [illegible] dum est consuetudini regionis in hoc vt supra eodem, l.excepto.* ¶ Secunda declaratio est, vt intelligatur de consuetudine eiusdem conductoris, *secundum Petr.de Bellapert.in d.l.excepto, in fin.* ¶ Tertia declaratio est, vt intelligi debeat secuta habitatione domus, vel implemento ipsius locationis. Idque videtur colligi ex verbis Iacob.de Aren. *in d.l.excepto. post med. ver vel dic.* dicentis, ibi, *[illegible]* quod † quando aliquis moratur in loco aliquo tanquam inquilinus, quod debet praestare nomine pensionis tantum, quantum praestari consueuit. Et sic videtur intelligere, *d.l.excepto.* in consuetudine mercedis praestari solitae, secuta tamen habitatione domus. Et hunc intellectū sequuntur ibi Cyn. *ad fin. Alber.num.1.& Fulgos.in princip.& Capol.in d.§.qui assidua, num.21 in fin. Et hoc idem voluit Ioan. de Plat. in l. dominis praediorum, colum.1.num 2.versic.& idem in domo, C.de agric.& cens.lib.11.* dicens, pro domo mea habitata ab aliquo soluendum esse mihi certam mercedem, prout illa domus consueuit locari. Et hoc idem videtur sentire Bald. *in d.l.excepto num.2.versicu.oppono, quod male dicit, & ibi Salycet. circa med. versicu. oppono, quod male dicit, Ioan.de Platan §.actionum, num.1 [illegible] prope fin. & ibi [illegible] 167.ad finem. Instit.de action.* dum dicunt, locationem non expressa certa mercede censeri factam secundum [illegible] praeteritam, & consuetam mercedem. Idque [illegible] dum esse, quia multoties isti locatores debent conductores volenti, & de quantitate pensionis quaerenti, *vade [illegible], & habita domum:* quia de pensione erimus bene concordes. ¶ Quarta, & vltima declaratio est, vt praedicta communis conclusio procedat † data scientia consuetudinis in conductore, *per ea, quae in terminis tradit Ruin. consil. 74. num.9 lib.1.* ¶ Ceterum nulla ex istis declarationib. Dominis placuit. ¶ Nam quoad primam de communi, siue generali consuetudine, dixerunt, *illam non esse admittendam,* quia omnes Dd. tenentes praedictam communem conclusionem, loquuntur simpliciter de consuetudine, nec se restringunt ad consuetudinem communem, siue generalem. Et licet Anto. Gomes. Cremen. Imol. & But. in locis, de quibus supra, loquantur de consuetudine communi, siue generali, & de consuetudine loci, vel regionis, non tamen loquuntur restrictiue quasi *d. l.excepto* non habeat locum, nisi in consuetudine generali loci, vel regionis. ¶ Imo huiusmodi declaratio non potest de iure

[Marginal numbers: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13]

de iure subsistere, quia cum Doct. exemplificant in locatione domus, oportet, eos intelligere de consuetudine particulari, cum domus variæ, & difformes sint, & propterea varia & difformis in eis cadit pensio. ¶ Tunc autem haberet locum consuetudo communis, siue generalis, quandò eadem & vniformis solueretur pensio, vt exempli gratia contingeret in locatione prædiorum, non ad corpus, sed ad mensuram, quia pro singulo rubro generaliter, & communiter vniformis pensio præstaretur, & in locatione operarum agricolæ, & in locatione equi conducti, in quibus locationibus pro opere facto, & pro vsu equi singulis diebus generaliter, & communiter vniformis soluitur merces, ac etiam in locatione domorum, quarum pretia sunt pensiones taxatæ, vt fieri solet in aliquibus partibus Hispaniarum, vt [illegible] *Anto. Gome. de contract. c. 2. nu. 9. in fi.* ¶ Quoad secundam declarationem de consuetudine eiusdem conductoris, responsum fuit, illam minime attendendam, tum † quia Pet. de Bellapertica solus in hac opinione, & contrarium expressè tenent Iacob. de Aren. Cyn. Alberic. & Angel. *in d. l. excepto*, dum loquuntur de mercede per alios præstari solita. Et idem voluit Anton. Gomes. *d. c. 3. nu. 4.* ¶ Tum quia Doctores firmantes prædictam communem opin. frustra [illegible] de [illegible] consuetudine, si illam voluissent intelligere in personam eiusdem conductoris, tunc enim [illegible] esset non consuetudini sed taciæ reconductioni & sic intraret dispositio. *l. item quæritur. §. qui impleto. ff. locat.* ¶ Quoad tertiam declarationem de habitatione, & implemento fuit pariter multipliciter responsum. ¶ Primo, quia omnes Docto. *in d. l. excepto.* & alibi simpliciter loquuntur, nec vllam prorsus de habitatione, vel implemento mentionem faciunt. ¶ Secundo, quia si requireretur habitatio, vel implementum, superflua esset consuetudo. nam cessante consuetudine is, † qui inhabitauit domum, tenetur condictione sine causa ad id, quanti conducturus fuisset, *vt post Bart. & Bald. tradit Iaf. in d. §. actionum. num. 163. & ibi Io. de Plat. num. 18. versi. locaui.* ¶ Tertio, quia contractus locationis cum sit vnus ex contractibus, qui solo consensu celebrantur, non requirit habitationem, siue implementum. ¶ Non obst. quod exemplo dicitur, locationem [illegible] esse contractum innominatum. Id enim negatur, *vt inferius deducetur.* ¶ Quarto in omnem euentum potest dici in casu illo intercessisse habitationem, quia cum D. Barbarinus aliquo tempore inhabitauerit, tamen si eius habitatio esset referenda ad sublocationem D. Horatii, sequitur, vt si postea finita sublocatione eiusdem D. Horatii non continuauerit habitationem, [illegible] imputet quia per ipsum stetit, quominus habitauerit & sic perinde est ac si inhabitauerit. *arg. l. iure ciuili. ff. de cond. & demon.* ¶ Non obst. trad. per Iacob. de Aren. Cyn. Alb. Fulg. Cæpol. Io. de Plat. & Iaf. in locis superius. ¶ Quia † ipsi non loquuntur dispositiue, & restrictiue, quasi vltra consuetudinem necessaria sit habitatio, sed potius loquuntur narratiue, & exemplificatiue. Vltra quod Ioan. de Plat. & Iaf. *in d. §. actionum*, loquuntur, quando nulla præcessit locatio, sed habitatio tantum, & tamen in casu nostro præcessit locatio, *vt patet ex verbis apochæ.* ¶ Quantum ad quartam declarationem de scientia consuetudinis in conductore, Domini responderunt, Ruin. *d. [illegible] nu. 9.* [illegible] pacto quod [illegible] extraneo solito per locatorem apponi, nempe quod conductores salinarum vltimis sex mensibus conductionis non vendant sal salinis, nec forensibus, vltra [illegible] necessitatem pro dicto tempore. Præterea [illegible] non subsistit per tex. *in l. hac venditio. §. huiusmodi.* [illegible] *emt.* vbi valet † venditio, in qua pretium [illegible] in rei veritate certum est, a partibus ignoratur. & [illegible] etiam valere locationem, cuius merces † in arbitrium tertii sit collata *l. si merces. in prin. ff. locat. §. pretium. in fi. Inst. de emt. & vend. & in princ. Inst. de locat.* & tamen merces, donec a tertio arbitretur, partes ignorāt. Imo si valet locatio hoc casu, in quo merces ab initio est incerta, & vtrique partium incognita, multo magis valere debet in casu nostro, in quo pensio ab initio erat in rei veritate certa, & solum a conductore ignorabatur. ¶ Quarto & vltimo non obst. quod quādo fit locatio simpliciter non facta mentione certæ mercedis, quod † tunc fit contractus innominatus, & habet locum actio præscriptis verbis, etiamsi adsit merces solita, vt in specie voluit [illegible] *in d. §.* [illegible] *onum. n. 168.* dicens, quod vbi aliqua res locatur simpliciter non expressa certa quantitate, quo casu merces ex consuetudine præstatur. *d. l. excepto*, quod tunc erit contractus innominatus, & agetur actione præscriptis verbis. Et hoc [illegible] loquens per eadem verba voluit ante Iaf. Alex. *in* [illegible] *ad Bart. in l. 2. §. adeo. in verbo, in contractu. ver.* [illegible] *loc.* ¶ Quoniam pro responsione aduertendum est, Iaf. & Alex. moueri ex auctoritate Bal. in l. [illegible] *n. 8. versi.* [illegible] *do quæro C. de fide instrum.* vbi Bald. in vlt. q. quod si ego locaui tibi domum pro iusta mercede, nec postea apposito declaratore vel apposito, sed mortuo [illegible] & tu postea domum inhabitaueris, & ego peto mercedem, & tu dicis contractum imperfectum, [illegible] concludit Baldus, quod [illegible] cōtractus est imperfectus sub specie contractus innominati, & quod habet locum actio præscriptis verbis, vel in factum [illegible] legis. Et mouetur Bal. ex auctoritate Azo. *in* [illegible] *Instit. de loc.* [illegible] *& Bal. & Azo.* [illegible] *l. c.* [illegible] *nu. 33. & Alex.* [illegible] *ff. de verb. obl. & bene* [illegible] *col. 6. nu. 19. circa med. versi. secundo modo. eod. tit. de verbo. obl.* Vnde tota vis illius difficultatis pendet ab intelligentia opinionis Azonis, cuius auctoritate mouentur Bald. Rom. Alex. Socin. & Iaf. supra rel. ¶ Azo autem vult, quod † [illegible] pro mercede, quæ inter nos conuenerit, vel quæ erit iusta, vel quæ videbitur bono viro, datur actio præscriptis verbis. [illegible] *qua de causa. Instit. de loc.* Quod [illegible] vsu rei locatæ, propter [illegible] datur actio in præscriptis verbis. & subdit, quod cum contractus sit innominatus, oportet primo vestiri ex parte agentis, & sic Azo mouetur per text. *in d. §. qua de causa*, qui est idem, quod tex. *in d. l. si tibi polienda.* in quo [illegible] Iaf. *in d. §. actionum.* ¶ Verum huic obiectioni respondetur, Azon. loqui in terminis longe diuersis [illegible] enim contractus, de quo [illegible] Azo, [illegible] merces non fuit declarata ab initio, vel relicta in arbitrium tertii [illegible] ad hoc vt locatio sit contractus nominatus. *l. 1. & l. si merces. ff. locat. & Instit. in princ. & in ver. & qua supra. &* [illegible] *in Instit. de emt. & vend.* ¶ Nam in casu Azo. [illegible] tum, vt pro mercede daretur, quæ [illegible] inter partes conuenerit, vel quantum esset iustum, vel quanti videretur bono viro, sub quibus [illegible] contrahi non potest, non enim potest [illegible] sub mercede postea inter partes conuenienda. *d. l. si tibi polienda. & d. §. qua de causa.* ¶ Minus etiam potest fieri sub mercede, quæ erit iusta, vel quæ videbitur bono viro, *vt est tex. in d. l. si merces. in princ.* ¶ Ideo in [illegible] casu Azo. datur actio præscriptis verbis, quia erat [illegible] vsus vel implementum factum. ¶ Sed in casu nostro [illegible] non potest dici contractus innominatus, quia merces non fuit reseruata declaranda ab ipsis contrahentibus, nec fuit generaliter collata in arbitrium alienum, sed fuit merces certa ab initio tacite conuenta vigore consuetudinis. ¶ Non obst. quod Bald. in d. l. contractus. velit locationem, in qua sit appositus certus declarator, esse contractum innominatum in [illegible] initio quia tunc loquitur cōtra *d. l. merces. in princ. ver. si autem. & d. §. pretium.* ¶ Sed

intelligit contractum innominatum ex postfacto mortuo declaratore absq; declaratione, tunc enim contractus nominatus locationis resoluitur, & pro nihilo habetur. *d.l. si merces. in fi. pr.* Ideo autem in casu Bal. datur actio præscriptis verbis ex æquitate legis, quia interuenerat habitatio domus. Præterea respondetur etiam ad principale obiectum, quod opinio Azo. Bal. & aliorum procedit, † quando res non est solita locari, nec de mercede conuentum apparet. Et ita declarat Anto. Gom. *si. de contract. c. 3. nu. 4. post med.* [illegible]

CANT. VCCII.

Roman. lucr. dotis. die Lunæ, 15. Decemb. 1578.

SVMMARIA.

1. *Pecunia dicitur esse de rebus, quæ seruando seruari non possunt.*
2. *Decretum iudicis non est necessarium in alienatione rerum, quæ seruando seruari non possunt.*
3. *Dotis constitutio in pecunia numerata facta per mulierem minorem* [illegible]
4. *Iudicis decretum præsumitur in his quæ ab eius sola voluntate dependent.*
5. *Tutorem habenti tutor dari non potest.*
   Fallit, nisi habenti tutorem [illegible] *in locum alterius tutoris excusati. nu. 6.*
7. *Administratio non datur* [illegible] *non facientis inuentarium, nec iurantis* [illegible] *ore.*
8. *Gesta per eos qui pro tutore gesserunt, valent.*
   Imo etiam gesta cum tutore non legitimo, qui publice pro tutore se gerebat. nu. 9.
10. *Subscriptio* [illegible] *ex mala auctoritate non potest postea* [illegible]
11. *Promissio dotis* [illegible] *per matrimonium postea contractum.*
    Imo etiam cogitatio de matrimonio in genere sufficit. n. 12.
13. *Ratificatio ex verisimilibus, & communiter accidentibus* [illegible]
14. *Tutor de iure accipitur pro curatore.* [illegible] *potest.*
15. *Tutor trahi potest ad curatorem, quod est minus.*

DECISIO LXXXIX.

IN caussa Roman. lucri dotis dubitaui, *an stante apocha promissionis dotis, illius lucro ex forma statuti Vrbis locus esse possit?* In cuius dubii disputatione Domini duas constituerunt difficultates principales. ❡ Prima fuit, *an dos esset nulliter velut* [illegible] *de con* [illegible] *ratione personæ Io. Francisci* [illegible] *dotem constituentis.* ❡ Secunda fuit, *an constaret de impl*[e]*mento conditionis donationis* [illegible] *300. sscutorum* [illegible] *conditione dos promissa fuit.* ❡ Quo ad primam Domini dixerunt, dotem fuisse legitime constitutam, quia a curatore in pecunia numerata constituta fuit, quo casu decretum iudicis non requiritur: pecunia † enim est de rebus, quæ seruando seruari non possunt. *l. Iustio.* [illegible] *cum* [illegible] *quen. ff. de iur. deliberan. §. constituitur.* [illegible] *post alios de vtroq. retract.* [illegible] ❡ Et in alienatione rerum, quæ seruando seruari non possunt, iudicis decretum non est necessarium *l. lex quæ tutores. in fine & ibi omnes. C. de admin. tut.* ❡ Et in specie, constitutionem dotis in pecunia numerata per mulierem minorem absque decreto iudicis factam, validam esse voluerunt Curt. iun. *consil. 161. sub num. 19. Rolan. de lucr. dot. q.* [illegible] *. 45. num. 6. &* [illegible] *trad. per Neguz. de pign.* [illegible] ❡ Non obstant in contrarium adducta. ❡ Et in primis non obstat, quod non constet de legitimo [illegible] *to Francisci de* [illegible] *testamento, quia* † *præsumitur pro iudice, cum in hoc casu iudicis absolutio sufficiat. l. 1. tutor. C. de excus. tutor. & curat.* ❡ Secundo non obstat, quod Olimpia habebat alium tutorem testamentarium, nempe [illegible] Gebennen. & † tutorem habenti tutor dari non potest. *l. si qui sub conditione. §. 1.* [illegible] *de* [illegible] *intel. cum sim. l.* ❡ Nam hæc † regula fallit, quando habenti tutorem datur tutor in locum alterius tutoris excusati. *text. est clarus in l.* [illegible] *C. de* [illegible] *cur. haben.* sicut etiam in locum alterius tutoris suspecti, vel defuncti, vel relegati. *d. l. penult.* [illegible] ❡ Tertio non obstat, quod Pallauicino non fuit decreta administratio, nec fecerit inuentarium, nec iurauerit, [illegible] ❡ Quia † administratio, & gesta per eos [illegible] *vt per Bartol. tradit Abbas in* [illegible] *num. 5. de* [illegible] ❡ Quarto non obstat, quod [illegible] non [illegible] potest eius subscriptio ex bona [illegible] ❡ Quinto non obstat, quod Olimpia [illegible] non potest induci, quia cum matrimonium [illegible] commitentem. Et hoc † [illegible] in genere sufficere, [illegible] hæc dotis [illegible] & ex verisimilibus res [illegible] innotescunt, & ratio † [illegible] ex verisimili, & ex communiter accidentibus colligitur [illegible] *num. 48. num. 11.* ❡ Tertio [illegible] fuit, illud verbum, tutoris positum in [illegible] debere accipi pro curatore, tum propter [illegible] impropriatur: [illegible] re tutor accipitur pro † curatore [illegible] *de tutor.* [illegible] *Bartol. in l.* [illegible] *de adm. tutor.* [illegible] tutor in beneficium [illegible] curatore, quia † cum tutor [illegible] plus, ex quo datur personæ, & rebus potest trahi, ad id, quod est minus, & sic ad curatorem, qui datur rebus tantum. [illegible] *num. 1. &* [illegible] *conditionum verba. num. 3.* [illegible] *num. 46. & in l. qui* [illegible] *num. 12.* [illegible] Quantum id secundum difficultatē Domini [illegible] parte [illegible]

CANT. VCCII.

Bon[illegible] memoriam [illegible]

SVMMARIA.

1. *Conn*[illegible] *de* [illegible] *expre*[illegible] *rium.*

2 Pauli-

2 *Pœnitentia non habet locum in contractibus nominatis, etiam altera parte non obseruante, nec mora illos resoluit.*
3 *Interesse propter moram pacti, seu cõuentionis, debetur, liquidandum iuxta aliqua requisita.*
4 *Pœna adiecta dationi quantitatis præsumitur in fraudem vsurarum apposita.ex communi.nu.seq.*

DECISIO XC.

QVoad primam partem dubij Domini dixerũt, Vespasianum in soluendis affictibus recompensatiuis fuisse in mora, stante interpellatione diei festi beatæ Mariæ mensis Augusti solutioni affictuum præfixi. ¶ Nec obstat responsio exemplo data, quod dicta dies fuerit nouata, ex quo, vbi prius soluebantur affictus ad rationem quinque pro centenario, fuit postea alterata solutio ad rationem sex, & sic inducta noua cõuentio. ¶ Quia pro responsione dictum fuit, quod cum pactum de soluendis affictibus sit correspectiuum ad pactum reseruationis dominij, donec residuum pretij soluatur, & per consequens non sit restrictum ad tempus quadriennij, sed vlterius duret, donec fiat solutio residui pretij, prout vltimo loco resolutum fuit, sequitur, vt per nouam conuentionem inductam ex solutione affictus quinti anni ad rationem sex pro centenario, non censeatur derogatum priori conuẽtioni de soluendis affictibus in die festiuitatis beatæ Mariæ mensis Augusti, nisi quoad quantitatem affictuum, qui secundum priorem conuentionem soluebantur ad rationem quinque, secundũ posteriorem soluuntur ad rationem sex, non autem quoad tempus solutionis, & sic quoad diem festiuitatis beatæ 1 Mariæ mensis Augusti, quia † primæ conuentioni nunquam censetur derogatum per secundam, nisi quatenus in secunda expressum reperiatur. *ita Barto. consi. 72. nu. 6. ante med. vers. sed post. o. argum. l. præcipimus. in fin. C. de appell. & bene Dec. consi. 97. num. 5. quem refert & sequitur Purpur. in l. pacta nouissima. nu. 6. C. de pact. Rymin. iun. consi. 201. num. 18. lib. 2. Aym. consi. 61. num. 2. versicul. ad idem facit. quod scribit.* ¶ Quoad secundam partem dubij, Domini tenuerunt, Vespasianum propter eius moram non fuisse priuatum commodo pacti de soluendis affictibus ad rationem quinque pro centenario in con-2 tractu venditionis appositi, quia in contractibus † nominatis non habet locum pœnitentia, etiam altera parte non obseruante, nec mora illos resoluit. *l. inciuile. & ibi Bald. in princip. C. de rei vind. l. non idcirco. C. de contrahend. emt. Docto. communiter in l. Iulianus. §. offerri. ff. de actio. emt. Bart. Angel. & bene Iaf. in l. fina. C. de condit. ob caus. Afflict. decis. 230. numer. 6. & 10. Ruin. consi. 108. num. 9. lib. 5. late Curt. iun. consi. 331. num. 20. in fin. vsque ad num. 27. vbi de communi. lib. 3. Pur. decis. 316. libr. 3.* Et fuit resolutum coram Reuerendissimo Cotta in illa Romanen. Casalis aquæ frigidæ de mense Iunij. 1575. ¶ Vnde Vespasianus stante sua purgatione moræ ex deposito per eũ vltimo loco facto, quod ei suffragatur, vt iam resolutum fuit, potest se iuuare beneficio dicti pa-3 cti, licet † propter moram teneatur ad interesse, liquidandum tamen iuxta requisita Paul de Cast. *in l. 3. §. fin. nu. 3. ff. de eo quod certo loco, & Mohed. decis. 208.* ¶ Cir-4 ca † pœnam conuentionalem dupli Domini dixerunt, illam non deberi, cum sit adiecta dationi quantitatis, quo casu præsumitur in fraudem vsurarum apposita. *Doct. & præcipue Abb. num. 15. & Bero. num. 81. & 82. in c. dilecti. de arbit. Doct. omnes in l. rogasti. §. si tibi. ff. si cert. peta. sum. Ange. in verbo, pœna, nu. 12. ver. & præsumitur in fraudem. summa Sylvest. in verbo, vsura. num. 28. versic. 4. quando est apposita. late post alios Rebuf. in l. vnica. num. 270. vbi de communi. & num. 408. C. de sent. 5 quæ pro eo quod interest.* Et hanc † esse communem, & veram conclusionem inquit Purpur. *dict. §. si tibi, numer. 79.*

CANTVCCII.

Vlixbonen. matrimonij. Die 5. Iulij. 1577.

SVMMARIA.

1 *Parochi assertioni in denuntiationib. matrimonii standum est, concurrente verisimilitudine proueniente ex taciturnitate, & non reclamatione partium.*
2 *Iudicis assertioni standũ est in pertinentibus ad eius officium.*
3 *Consummationẽ matrimonii, seu carnalem copulã modi plures probandi traduntur. cum nu. 4. 5. 6. 7. & 8.*
7 *Testis de auditu in probando copulam matrimonii, debet esse de auditu proprio, non autem alieno.*
8 *Amor reciprocus inter virum, & mulierem est signum, & adminiculum copulæ.*

DECISIO XCI.

LIcet super expeditione caussæ Vlixbonen. matrimonij inter Didacum de Prohenza, & Isabellã Heniquz die 5. Iulij. 1577. fecerim verbum in Rota. Et licet Domini auditis meritis caussæ, & dictis testium super probatione copulæ carnalis, vtrisque per me fideliter relatis, dederint mihi licentiam expediendi caussam ad fauorem Isabellæ, volentis monasterium ingredi, & religionem profiteri, absoluendo illam a molestiis sibi super prætensa copula carnali per Didacum illatis: nihilominus cum caussa expediretur per cõtradictas, volui pro maiori sententiæ meæ iustificatione, quibus motus fuerim rationibus, & fundamentis, breuiter in his scriptis testatum relinquere. ¶ Duo pro parte Isabellæ allegabantur, videlicet, *nullitas matrimonii ob defectum publicarum denuntiationum iuxta formam Concil. Triden.* Itẽ, *defectus probationis copulæ carnalis, siue consummationis matrimonii.* ¶ Primum de nullitate matrimonij, nec Dominis, nec mihi placuit, stante fide, & attestatione Parochi, de qua *in processu, fol. 155.* vbi fidem facit, & attestatur, inter Didacũ, & Isabellam matrimonium contractum fuisse legitime, & in forma consueta Sanctæ Matris Ecclesiæ coram testibus, & tam contrahentes, quam testes in libro matrimonij conscriptos fuisse, & tres publicas denuntiationes in sua parochia præcessisse, & prædicta de mandato Archiepiscopi fecisse, cuius quidem Parochi † assertioni standum est, cõcurren- 1 te cum ea verisimilitudine proueniente ex taciturnitate, & non reclamatione partium, *argumento eius, quod in simili † de assertione iudicis tradit Crauet. post Ancharan. de antiq. tempor. par. 2. num. 22. & 23.* 2 ¶ Secundũm de defectu probationis copulæ carnalis fuit concorditer a Dominis approbatum: licet enim plures sint modi probandi consummationem matrimonij, siue copulam carnalem, quorum † primus est confessio coniugũ con- 3 fitentium, copulam carnalem inter eos interuenisse, *vt per Soc. post alios. consi. 223. num. 3. lib. 2. Dec. consi. 557. nu. 9. versi. 3. principaliter. Famnt. de luc. dot. fol. 153. num. 89.* ¶ Secundus est † diuturna cohabitatio, ex qua copula 4 carnalis præsumptiue probatur. *vt post alios firmat idem Phanut. vbi supra. fol. 156. num. 97.* ¶ Tertius est testimonium † de visu conueniens, hoc est, inferens præ- 5 sumptiones violentas per actus proximos copulæ, vt puta, quia testes viderint in lecto solum cum sola, nudum cum nuda, vel virum super fœmina. *c. litteris, de præsumt. cap. præterea. de testibus. & vtrobique Docto. late Phanu. præcitato loco, fol. 154. num. 90. vsque ad 97.* ¶ Quartus, & vltimus † est testimonium de auditu, quod adminicu- 6 la, & fama coadiuuant. *text. est in dict. cap. præterea. ibi, vel etiam de auditu, & præsumptionem violentam fama cõsentiens subministret, & alia legitima adminiculo suffragentur. & ibi omnes Docto. not. & hæc etiam coniunctim requiruntur, vt per Abb. in primo not.* volentem, per solam famam non probari copulam carnalem, nec per solum testimonium de auditu, nec etiam per sola adminicula, sed hæc tria simul iuncta probationem facere &

testimonium de auditu in hac materia non intelligitur 7 de † auditu auditus, seu de auditu alieno, sed de auditu proprio, & propinquo ipsi copulæ, puta, quia testes dicant se audiuisse aliquos commisceri. Ita declarãt *in dict. cap. præterea. Ioan. Andr. ad fin. versic. tu vero. Butr. num. 9. versic. si testes deponant. Imol. num. 4. prope fi. Abb. nu. 4. post med. ver. capitur ergo. Felyn. num. 3.* ¶ Veruntamen in casu nostro nullum ex istis quatuor generibus probationis copulæ carnalis interuenit. ¶ Nam de primo, secundo & tertio genere in processu, quem ego diligenter vidi, nullum verbum. ¶ Quoad quartum poterat prima facie videri aliquam subesse difficultatem: nam per primum, & quartum testes, ac etiam per nonum super 15. interrogatorio probantur aliqua signa facta per Isabellam denotãtia se velle, vt Didacus ad eam accederet. ¶ Item, per primum & secundum testes clare probatur 8 reciprocus † inter eos amor, quæ signa, & amor negari non potest, quin sint adminicula copulæ, vt de amore tradit Felyn. *in dict. cap. præterea. num. 3. Rum. consi. 53. num. 10. ver. & licet. lib. 5.* ¶ Præterea secundus testis deponit vidisse Didacum, & Isabellam sese recepisse in cubiculum, & audiuisse quendam rumorem tanquam hominis, qui erat cum sua vxore. ¶ Ceterũ nec istud quartum genus in casu nostro verificatur, tum quia deficit fama, de qua testes nullum verbum: tum quia secundus testis de auditu rumoris Didaci & Isabellæ intra cubiculum, est solus, nec alium habet cõtestem, & sic deficit testimonium de auditu, *vt in terminis per Rum. dict. consil. 53. num. 10. ante med. versic. nec obstat.* Vltra quod iste secundus testis in hoc videtur inuerisimilia deponere, & pugnare cum confessione Didaci facta in responsione ad interrogatoria, *vt patet in processu post prin.*

CANTVCCII.

Roman. lucr. dotis. Veneris. 28. Nouembris. 1578.

SVMMARIA.

1 *Matrimoniũ quominus consummetur, quando stat per vxorem, maritus dotem lucratur. ex communi.*

2 *Statuta semper intelliguntur in casu vero, non autem ficto.*

3 *Implementum descendens ex eo, quod nõ stat per implere debentem, non dicitur verum, sed fictum.*

4 *Casus verus & fictus quando æquiparantur, dispositio facta in casu vero, habet locum etiam in ficto.*

5 *Dispositio legis loquens in casu vero trahitur ad casum fictum eandem rationem habentem.*

6 *Implementum verum & fictum contingens ex eo, quod non stat per implere debentem, æquiparantur in iure.*

7 *Dispositio l. iure ciuili. ff. de cond. & demonstr. quomodo procedat & intelligatur. cum num. seq.*

9 *Lex, vel statutum, seu pactum deferens viro lucrum dotis in casum mortis vxoris sine filiis, procedit etiam in casum mortis ciuilis eiusdem vxoris per ingressum monasterii contingentis. ex communi.*

10 *Mors ciuilis æquipollet naturali, quando post mortem ciuilem frustra exspectatur mors naturalis.*

11 *Monasterium quo casu non sit loco filii, seu liberorum.*

12 *Differentia inter ius ciuile & canonicũ non est facienda in dubio.*

13 *Matrimonium non dissoluitur per ingressum monasterii vnius coniugis stante copula.*

DECISIO XCII.

DVbitaui in caussa Roman. lucr. dotis. stantibus protestationibus pro parte Iulij factis, de quib. in actis, & statutis vrbis. *lib. 4. il primo capit. 21. & lib. 5. capit. 22.* ¶ *An eidem Iulio debeatur quarta pars dotis ad effectum, de quo agitur.* ¶ Quod dubium ob nimiam cõtumaciam partis mulierum, quæ fuit ad informandum sæpius monita, ac etiam diu exspectata, propositum fuit, *Iulio tantum informante, qui prætendit sibi deberi quartam partem dotis vigore dicti statuti vrbis, quod defert viro lucrum quartæ partis dotis, vxore sine filiis præmoriente post contractum matrimonium:* & sic statutum videtur quinque copulatiue requirere, videlicet, *matrimonium, consummationem ipsius, dotem, mortem vxoris, & mortem sine filiis.* ¶ De primo & tertio requisitis, videlicet de matrimonio, & dote in casu nostro non est dubitandum; quia de matrimonio iam constat, prout resolutum fuit, de dote vero satis apparet in actis. Vnde disputatio dubij reducitur ad reliqua tria requisita, super quibus tres difficultates constitui possunt. Quarum ¶ Prima est, *an statutum, quatenus requirit matrimonium consummatum, procedat in casu nostro, in quo matrimonium non fuit consummatũ, sed per vxorem stetit, quo minus cõsummaretur, quia voluit monasterium ingredi & religionem profiteri.* ¶ Secunda difficultas est, *an dictum statutum, quatenus etiam requirit mortem vxoris, habeat locum in morte ciuili ex professione religionis caussata.* ¶ Tertia difficultas est, *an monasterium sit loco filiorum ita, vt vxor non dicatur sine filiis præmortua fuisse.* ¶ Primam difficultatem Domini affirmatiue resoluerunt, quia communis Doct. opin. est, vt quando stat per vxorem, quominus matrimonium consummetur, † tunc maritus dotem lucretur. 1 *per reg. l. iure ciuili. ff. de cond. & demonst. & ita in his terminis tradit Bald. in l. non sine, ante num. 2. & ibi Cornæus fine. C. de bon. quæ liber. idem Bald. consi. 110. post princ. libr. 2. bene Castren. consi. 154. in fine, lib. 1. Alexand. consi. 129. ante num. 3. lib. 7. Rip. ad rub. ff. solut. matrim. num. 69. prope fin. Boer. decis. 92. num. 39. Paris. cons. 62. nu. 29. libr. 4. Rolan. cons. 10. num. 7. lib. 1. de lucr. dot. q. 7. num. 7. & q. 106. num. 40. & 41. bene Nat. consi. 282. num. 5. libr. 2.* ¶ Non obstat si diceretur, dictum statutum loquens de consummatione matrimonij debere intelligi de vera, & non de ficta, cum † statuta semper intelligantur in casu 2 vero. *l. 3. §. hæc verba. & ibi Bar. ff. de neg. gest. idem Bar. in l. 1. ff. de fonte & in l. omnes populi in 6. quæ prin. & ibi Doct. ff. de iust. & iure. late Brun. de stat. exclud. fœm. art. 6. nu. 181. cũ duob. seq.* At consummatio matrimonij proueniens ex eo, quod non stat per maritum, sed per vxorem, quo minus matrimoniũ consummetur, non dicitur vera, sed ficta, cum † implementum descendens ex 3 eo, quod non stat per implere debentem, *iuxta reg. d. l. iure ciuil.* non dicatur verum, sed fictum, *vt post Bal. in l. si pater, q. 3. nu. 18. in fi. C. de instit. & substit. trad. in propriis terminis Soc. cons. 8. nu. 11. in fin. & num. seq. lib. 3.* ¶ Siquidem pro responsione dicitur, quod, † quando casus ve- 4 rus & fictus æquiparantur, tunc dispositio facta in casu vero habet locum etiam in casu ficto. *ita Socin. cons. 260. nu. 9. lib. 2. per tex. in c. ad audientiam, & in c. cum dilectus. de cler. non resid. & in l. cum ex oratione. ff. de excus. tutor. & in l. cum adoptiuis. C. de adopt. Prob. in addit. ad Monac. in c. 1. num. 36. de cler. & non resid. lib. 6. Nat. d. cons. 282. num. 9.* ¶ Vel † dispositio legis loquens in casu vero 5 extenditur ad casum fictum eandem rationem habentem, seu eundem effectum producentem. *leg. Deo nobis. cum ibi not. C. de epis. & cler. bene Alex. cons. 178. nu. 20. lib. 2. Soc. cons. 203. nu. 3. lib. 2. Prob. & Nat. in locis, de quibus supra.* ¶ Sed implementum verum & implementum fictum, inde contingens, quod † non stat per implere de- 6 bentem æquiparantur in iure, eandem rationem habent, & eundem operantur effectum. *d. l. iure ciuili. & ibi Doct.* & tanto magis, quod *d. l. iure ciuili,* procedit etiam in statutis. *Rom. cons. 85. post prin. quem sequitur Dec. cons. 70. nu. 2. & in l. in iure ciuili. in prin. ff. de reg. iur. Alc. de verb. signif. lib. 2. num. 63. in fin.* Et in terminis statuti, quod implementum verum, & implementum fictum caussatum ex eo, quod stetit per eũ, cui erat implendum, æquiparentur a iure antiquo per viam reg. *d. l. iure ciuili tradit expresse Rum. in l. Iulianus, nu. 3. ff. de cond. & dem.* ¶ Et si replicaretur, *d. l. iure ciuili,* non procedere, quando † dis-

7 do † disponens voluisset id, de cuius implemento agitur, adimpleri vere: tunc enim non sufficit, vt habeatur pro impleto. *ita Bal. in d. l. si pater. quæst. 3. num. 18. in fin. C. de instit. & substit. Dec. in l. 1. num. 5. prope finem. C. eo. & in l. in iure ciuili. num. 2. ff. de reg. iur.* Et statutum vrbis loquens de consummatione matrimonij videtur voluisse illam vere adimpleri, cũ statutum sui natura semper intelligatur in casu vero, *vt supra diximus.* ¶ Re-
8 sponsio est in promptu, nempe, † tunc demum replicationem istam procedere, si statutum expresse loqueretur de consummatione matrimonij, vere, & non per fictionem. Et ita procedit doctrina Bald. & ita etiam respondet Ruin. *in d. l. Iulianus, num. 3. prope fin. vers. non obstat.* ¶ Secundam difficultatem Domini pariter affirmatiue resoluerunt. Nam vera & magis cõmunis Doct.
9 conclusio est, vt lex † seu statutum, siue pactum deferens viro lucrum dotis in casum mortis vxoris sine filiis, procedat etiam in casu mortis ciuilis eiusdem vxoris per ingressum monasterij contingentis. *l. Deo nobis. in si. prin. & ibi gloss. in verbo, legitimi. Bart. num. 6. vers. sed iuxta hoc pone, Castren. in summario. & Fulgo. num. 6. versic. cum enim matrimonium. C. de episcop. & cler. bonus text. in §. si vero constante. & ibi glos. in verbo placitum. & bene Ang. in primo not. in Authen. de sanctiss. episc. gloss. in §. illud, in verbo pactum, & ibi Ang. num. 12. in Auth. de monach. Ang. Aret. in §. fuerat, num 68. Instit. de actio. Azo. in sua sum. fol. 1. col. 3. num. 9. late Ias. consi. 135. in primo dub. lib. 1. asserens hanc esse veram & cõmunem conclusionem. idem Ias. in l. si decesserit. nu. 11. ff. qui satisd. cogan. in auth. si qua mulier, col. 2. circa fin. versic. ex prima parte. C. de sacrosan. eccles. & in l. ex ea. §. insulam, col. 2. ff. de verb. oblig. Ioan. Bosch. de legit. nupt. lib. 4. col. 6. in prin. versic. & pactum de dote. Fortun. Garz. in §. & quid si tantum, num. 65. & ibi Crot. num. 25. & Ruin. num. 17. versic. secundo vero casu. & melius in secunda lectura, num. 2. post medium, versic. nam respondetur. & Paris. num. 52. vers. & eodem modo. plene Rolan. de lucr. dot. quæst. 95. num. 10. cum seq. vbi in fine testatur de communi. & plenius Nat. d. conf. 282. nu. 7. 8. & 9. Cassan. de consuet. Burgun. fol. 151. num. 10. in fine, & num. seq.* ¶ Et probatur hæc opinio vltra iura prædi-
10 cta ratione manifesta, quod † mors ciuilis æquipollet naturali, quando post mortem ciuilem frustra exspectatur mors naturalis. *ita post Pet. tradit Iacob. Butrig. in d. l. Deo nobis. col. 1. circ. medium, versic. Petrus soluit. Cyn. num. 2. & Bald. num. 8. vers. Petrus. Ruin. in d. §. & quid si tantum, num. 3. & ibi Galliaul. nu. 10. vers. breuiter. vbi de communi. Nat. dict. cons. 281. num. 8. vbi late hanc rationem deducit.* ¶ Et licet contrariam opin. tenuerit Anchar. *cons. 273. per tot. quem sequitur Felyn. ad rub. de sponsal. num. 2. Soc. d. cons. 8. num. 12. vers. vnde dicit, lib. 3. hoc idem voluit Salyc. in d. l. Deo nobis, ad fin. q. pen. Bald. nouel. in l. 1. num. 426. ff. solut. matrim. & in tract. de dot. par. 7. priuil. 11. num. 4. prope fin. vers. item quia, & num. 8. circa medium. vers. sed tunc prædictis. latissime Phanut. de lucr. dot. in verbo. per mortem, nu. 11. vsque ad nu. 23. allegans. sub num. 11. pro hac eadem opin. Petr. de Vbal. in ca. Raynutius, col. 50. de testam.* ¶ Nihilominus superior opinio, *vt ex Doctoribus supra cumulatis clare colligitur,* est magis communis, a qua Domini noluerunt recedere, & placuerunt eis responsiones ad fundamenta posterioris opinionis deductæ, *per Nat. d. cons. 282. nu. 7. in fin. & num. 8. & 9.* ¶ Ad fundamentum vero Bald. nouel. responderunt ea ratione, quod si mulier, quæ sui natura solet virum appetere, illum negligit ingrediendo monasterium, multo magis censetur dotem & bona negligere. ¶ Quoad tertiam difficultatem licet Bero. *in ca. in præsentia. num. 477. versi. secundo dico, de probat.* teneat, quod quando mulier est monasterium ingressa, sit locus pacto de lucranda dote de iure ciuili, *per d. l. Deo nobis,* per quam legem monasterium non habetur loco liberorum, secus de iure canonico, secundum quod monasterium est loco liberorum. Et ita inquit Bero. declarari per Imo. & Alexan. *in l. si cum dotem in princ. ff. soluto matrimonio.* ¶ Nihilominus contrarium decisum fuit,
11 nempe † in hac materia, monasterium non esse loco liberorum, & consequenter vxorem monasterium ingredientem dici sine filiis præmortuam fuisse, quia affirmatiua opinio, quod monasterium sit loco filij, quãdo verior & magis communis esset, *vt testantur Molin. Hispan. in tract. de success. creat. §. 21. num. 166. post medium. versi. sed prior opin.* tantum procedit in vltimis voluntatibus, & in ijs quidem, non indistincte, sed in casibus tantum a iure expressis, *vt per Tiraquel. post alios, in l. si vnquam, in verbo, susceperit liberos, num. 46. C. de reuocan. donat.* Vel etiam, quando procederet generaliter, tam in vltimis voluntatibus, quã in aliis dispositionibus: limitatur tamen in statutis, *ita Feder. de Sen. cons. 174. num. 2. sequitur Tiraq. vbi supr. num. 44. versic. & Federic.* Et in terminis statuti vel pacti tribuentis marito lucrum dotis, si vxor decesserit sine liberis, quod monasterium non habeatur loco liberorum, bene deducit Fulgos. *in d. l. Deo nobis. per illum text. nu. 7.* ¶ Non obstat, quod scribit Be-
12 ro. vbi supra. Quia † in dubio non est facienda differentia inter ius ciuile, & ius canonicum. *cap. 1. & ibi Doct. de nou. oper. nunt. & Imo. & Alex. quorum auctoritate ipse nititur, non dicunt id, ad quod eos allegat.* Nam Imo. *in d. l. si cum dotem, in princ. ante num. 3. & ibi Alex. num. 11.* dicunt, quod pactum restituendi vel lucrandi dotem collatum in casum mortis, trahitur etiam ad casum ingressus monasterij alterius coniugis. Idque indistincte de iure ciuili, siue secuta fuerit copula carnalis, siue non, per tex. *in dict. l. Deo nobis.* generaliter loquentem: licet secus sit de iure canonico, secundum quod per ingressum monasterij vnius cõiugis, copula carnali secuta, non dissoluitur matrimonium, & sic casus mortis non verificatur in casu ingressus monasterij, cum non habeat eundem effectum. Deinde Imo. & Alex. volunt, quod quando interuenit copula carnalis, altero coniuge monasterium ingrediente, dissoluitur matrimonium sicut per mortem de iure ciuili, *per d. l. Deo nobis,* generaliter loquentem, ita vt pactum factum in casu mortis extendatur ad casum ingressus religionis. Tamen secus est de
13 iure canonico, secundum quod stante copula † per ingressum monasterij vnius coniugis non dissoluitur matrimonium. *c. verum, c. coniugatis, & cap. cum sis. extra, de conuers. coniugat.* ¶ Ideoque esset exspectanda mors naturalis, cum mors ciuilis non habeat eundem effectum. Etsic clare patet, Imo. & Alexan. nullo modo dicere, nec etiã innuere id, quod præsupponit Bero. quod scilicet in materia pacti de lucranda dote monasterium habeatur loco liberorũ de iure canonico, licet secus de iure ciuili.

CANTVC CII.

Bononien. terrarum. Die Lunæ, 12. Ianuarij. 1579.

SVMMARIA.

1 *Actio spolii non datur contra possessionem translatam vigore contractus nulli ex defectu solemnitatis statuti: secus si ex defectu consensus. nu. 2. & 3.*

2 *Possessio non transfertur ex contractu nullo ex defectu consensus: secus si ex defectu solemnitatis statuti. numer. sequen.*

3 *Pupillus non potest cum auctoritate tutoris sine decreto iudicis rem immobilem alienare.*

Fallit in transferenda possessione tam naturali, quam ciuili. nu. 4. ex communi. nu. seq.

5 *Pupillus solus potest perdere siue transferre possessionem naturalem, non autem ciuilem, nisi cum auctoritate tutoris. ex veriori, & communiori.*

Limita in adulto, vt etiã ciuilem transferre possit. nu. seq.

7 Mandatum legis an sit limitatum in tutore, vt non possit pupillo neque in dominio, neque in possessione rerum immobilium praeiudicare. Quod non. num. seq.
9 Pupilli consensus an requiratur in transferenda possessione naturaliter, quod aliàs facti per tutorem excludi dicatur. quod non, nu. 11.
10 Tutor non potest transferre possessionem per actum fictum, sed bene per actum verum. num. seq.
11 Tutor per actuale traditionem potest possessionẽ transferre.
12 Colonus possessionem per traditionem transfert, licet domino possideat.
13 Dispositio leg. qui fundum. §. si tutor. ff. de acquir. poss. quomodo procedat, & intelligatur.
14 Pupillo an competat remedium c. reintegrandae, de re possit. pro re sua nulliter alienata ob non seruatas solemnitates. num. seq. quod non.

DECISIO XCIII.

QVoniam in caussa Bononien. terrarum pro parte Achillis prętendebatur, Carolo & consequenter sibi tanquam eius heredi cōpetiisse, & competere actionem spolij ad terras, de quibus agitur, ex quo illas Helisabeth mater & tutrix ipsius Caroli pupilli vendidit Viuianis nulliter ob non seruatas solemnitates statutarias: e contra vero pro parte Viuianorum prętendebatur, Achillem nō posse agere spolio, quia licet contractus venditionis ex defectu solemnitatum statuti sit nullus, tamen possessio interueniente auctoritate tutricis fuit in Viuianos translata, & sic pupillus ex facto tutricis a possessione sua cecidit. ¶ Ideo dubitaui die Lunae, 12. Ianuarij. 1579. praesupposita nullitate contractus ob non seruatas solemnitates statuti, *an in casu, de quo agitur, intret actio spolii.* Domini cum praesupposito, quod legitime constaret de tutela matris Caroli, & quod ei decreta fuerit administratio, firmarunt regulam pro Viuianis, videlicet, 1 actioni † spolij locum non esse. Et ratio, qua moti sunt Domini, fuit, quia contractus, de quo agitur, fuit 2 nullus, non ex defectu consensus, quo † casu possessio non fuisset translata, *vt per Achil. de reintegrat. decis. 1. ad fin. Put. decis. 277. in vna Rom. domus prope fin. libr. 3. ita intelligendo Alex consil. 69. nu. 14. lib. 5. post Balan l. non dubium, in decima oppos. nu. 18. C. de legibus, & idem tradit Cart. iun. consil. 31. ad fin. & melius Ripa in l. si is cui, num. 52. versic. vel clarius. ff. de verb. oblig.* ¶ Sed cōtractus in casu isto fuit nullus ex defectu solemnitatum statuti, & interuenit auctoritas tutricis, quo casu possessio translata 3 fuit: nam licet † pupillus non possit cum auctoritate tutoris sine decreto iudicis rem immobilem alienare, *l. 1. l. magis puto, & per tot. ff. de reb. eorum. l. lex quae tutores. C. de administ. tut.* tamen cum † sola auctoritate tutoris 4 absque decreto iudicis potest possessionem rei immobilis tam naturalem, quam ciuilem in alium transferre, *glo. in l. 2. §. si a pupillo. in glo. magna. in 2. solut. versic. vel dic quod tradidit. & ibi Bart. nu. 3. versic. vel dic quod non tradidit. & bene Imol. num. 7. ff. pro empt. Iacob. de Aren. Nicol. de Neapol. & Bald. in l. magis puto. in princ. & ibi Alber. in §. 1. vers. sed quaero. ff. de reb. cor. late Cuman. multas huius rei rationes assignans, in l. sed si pecunia. §. si ius habebat. num. 4. vers. sed pone. ff. eodem tit. de rebus cor. idem Cum. in l. possessionem. circa med. versic. sed quia dixi. ff. de acquir. possess. Pet. de Rauen. sing. 542. Aret. cons. 32. nu. 3. vers. nunc venio. Alexan. in l. 1. § si vir vxori. num. 4. versic. vnde licet pupillus. & num. 13. prope fi. ver. confirmo etiam, & ibi Ias. num. 14. Alex. num. 5. Gabriel. Roman. num. 8. versic. adde tamen. vbi de communi. ff. de acquiren. possess. Salycet. in leg. fin. in 1. oppo. C. de fideiuss. minor. Neguss. de pignor. 4. par. num. 18. post med. versic. sed in hoc. Caepol. cons. crim. 4. num. 8. Alexan. in dict. l. possessionem, num. 2. in fin. ver. vel secundum gloss. & num. 3. vbi in fin. ait fuit, hanc opinionem veriorem esse.* Idem Alexander *in dict. leg. si cui bonis. num. 4.* dicens, communem conclusionem esse, quod † pupillus potest solus perdere, siue transferre 5 possessionem naturalem, ciuilem vero non nisi cum auctoritate tutoris. *Tiraquel. de legibus connub. gloss. 5 numer. 161. in fin. & num. 170. vers. ceterum. Menoch. de adipisc. possess. remed. 5 numer. 20. & 21. Rum. cons. 137. num. 12. vbi de communi. lib. 1. latissime Moder. de Lamberteng. super stat. Mediolan. in gl. ff. 1. nu. 95. 96. & 97. & num. 116.* vbi firmant hanc esse veriorem, & communiorem opin. ¶ Quae quidem, aliis omissis argumentis, & rationibus, expresse probatur. *in dict. leg. possessionem.* arguendo a contrario sensu. ¶ Nec dicatur cum Rum. iun. *in §. nunc admonendi. num. 20. Instit. quibus alien. lic. vel non.* non posse sumi argumentum a contrario sensu, *ex dict. leg. possessionem.* ne inducatur legum contrarietas, vel correctio, quia negatur haec legum contrarietas, vel correctio, cū nulla lex reperiatur, quae alienationem solius possessionis prohibeat. Et propterea Alberic. *in dict. leg. magis puto. §. 1. versic. sed quaero.* mouetur & ea ratione, quia in oratione Diui Seueri, de qua *in l. 1. in prin. ff. de rebus eorū.* & in qua prohibetur rerum minorum alienatio, nihil dicitur de possessione. ¶ Et licet contrariam opin. tenuerit Bart. *in l. creditores. sub num. 5. C. de pignor. Aret. in dict. leg. possessionem. num. 5. post med. versic. & aduerte. & ibi Rom. num. 3. vers. contrarium ... in dict. l. §. si vir vxori. num. 22. versic. inferre etiam ... Cum. num. 4. in fin. & Paris. sub num. 21 ... in dict. l. § nunc admonendi. nu. 18. 19. &* ¶ Nihilominus prior opinio (vt superius satis superque demonstratum est) absque vllo dubio magis communis existit, quam alias in propriis terminis secuta fuit Rota in vna Canallicen. coram R. Do. meo Seraphino 7. Maij. 1571. ¶ Non obstant modo, quae ex aduerso pro parte Achillis adducuntur. ¶ Et in primis non obstat, distinguendum esse inter adultum, & pupillum, vt adultus † possit transferre possessionem, pupillus vero 6 non possit, *prout distinguit Rum. consi. 137. num. 11. lib. 1.* quam distinctionem alias probauit Rota, *vt per Put. dict. decis. 277. libr. 3.* Quia verum est, pupillum solum non posse transferre possessionem, prout potest solus adultus, sed pupillus cum auctoritate tutoris & sine decreto iudicis bene potest possessionem transferre. ¶ Secundo non obstat, quod tutor solus non potest ex contractu nullo transferre possessionē, quia potestas tutoris pendet a mandato legis, quod † est limitatum, vt scilicet tutor non possit pupillo, neque in dominio, neque in pos- 7 sessione rerum immobilium praeiudicare. *d. l. magis puto. §. si pupillus.* Et propterea consensus tutoris stante eius mandato limitato nō potest sufficere ad transferendam possessionem. *ad l. diligenter. ff. manda.* ¶ Siquidem respondetur, negando mandatum tutoris esse limitatum, etiam quoad † possessionem, cum (*vt supra diximus*) nulla lege prohibeatur alienatio solius possessio- 8 nis. ¶ Praeterea respondetur, quod si id verum esset, sequeretur, vt nedum tutor solus, sed nec etiam vna cum pupillo posset sine decreto iudicis possessionem transferre: & tamen in contrarium est communis opinio, *vt supra ostensum fuit.* Merito, &c. ¶ Tertio nō obstat, praedictam communem opin. procedere, quando pupilli consensus interuenit, secus † quando non interuenit, 9 prout in casu nostro. Et ratio est, quia non tutor, sed pupillus possidet. *l. quamuis. §. 2. ff. de acquir. poss.* ideoque non potest possessio sine cōsensu pupilli transferri. *Bart. Cum. Imo. Rom. ... et Alex. ... Rip. Claud. & alii, in l. 1. in prin. ff. de acquir. possess. Rip. ... Tiraquel. de cons. r. possessor. limit. 15* ¶ Quoniam † pro responsione dicitur, tutorem non posse trans- 10 ferre possessionem per actum fictum, puta per aspectum vel constitutum, vel per alium similem. Et ita loquuntur Doct. praeallegati. ¶ Sed bene potest tutor transferre pos-

11 re possessionem per † actum verum, videlicet per actualem traditionem, *vt per Alex. in d.l. 1. in prin. nu. 90. in fi. Rip. nu. 67. in prin. Ruin. in vltimis verbis. Soc. iun. nu. 462. asserens id ab omnibus teneri.* Quod quidem potest probari exemplo coloni, qui † non sibi, sed domino possi-
12 det, & tamen per traditionem possessionem transfert, *l. 3. §. quod si seruus. ff. de acquir. poss.* ita etiam dicendum est de tutore, qui eodem modo non sibi, sed pupillo possidet, *l. 1. §. per procuratorem. ff. eod. tit.* ¶ Quarto non obstat text. *in l. qui fundum. §. si tutor abs, non cum pupillum*
13 *spoliat. ff. eod.* ¶ Quia ille text. procedit, † quando tutor subripuerit rem pupilli, & sic cum spoliauerit, quia actus subripiendi geritur a tutore, non tanquam a tutore, sed tanquam a fure, & extraneo. Et ita illum text. bene declarat Syluest. Aldobran. *in §. fin. in fine. Instit. de auctor. tutor.* At secus, quando actus geritur a tutore tutorio nomine, licet male, prout in casu nostro, quia tunc administrat, & loco domini habetur. *d. §. si tutor. & l. interdum. la secunda. §. qui tutelam. ff. de furt.* & de mala administratione tenetur actione tutelæ. ¶ Quinto non obstat, quod pupillo competit remedium cap. reintegranda. pro re sua nulliter alienata † ob nō seruatas solemni-
14 tates, *vt in terminis voluerunt Neuiz. consi. 85. nu. 13. Menoch. de recuper. poss. remed. 15. num. 191. & sequen. Nat. cons. 162. num. 34. vers. circa modum. lib. 1.* ¶ Quia Neuiz.
15 & Menoch. mouentur † solum auctoritate Alex qui id non dicit, *cons. 1. ad fin. lib. 4.* & Nat. incidenter loquitur. ¶ Minus obstat Bero. *cons. 48. num. 14 & 15. lib. 3. Rol. cons. 60. num. 21. lib. 4.* quia solum nituntur auctoritate Alexan. *in d. §. si vir vxori, sub num. 4.* vbi. *in versic. vnde licet pupillus.* loquens in terminis nostris contrarium tenet. ¶ Sed tamen Domini regulam istam actionis spolij exclusiuam supra pro Viuianis firmatam, limitarunt in casu nostro, in quo statutum fidem instrumento venditionis aufert, & sic ex eo translatio possessionis non probatur. De qua limitatione si super ea Viuiani voluerint audiri, poterit particulariter videri.

CANTVCCII.

Roman. exheredationis de Vitellis. Lunæ: 9. Februarij. 1579.

SVMMARIA.

1 *Infirmitatis periculum ob aeris intemperiē, præstat excusationem veniendi in locum.*
2 *Negligentia in defendendo dolosa vel culposa operatur ingratitudinem.*
Idem in negligentia accepta pro omissione festinationis, quæ opponitur negligentiæ. nu. 3. & 4.
4 *Culpa leuissima est deuiatio a maxima diligentia.*
Lata vero dicitur magna negligentia. nu. seq.
5 *Festinationis omissio scienter & de industria facta operatur ingratitudinem.*
6 *Filius debet per se ipsum & per alium quantum potest festinare ad liberationem parentis, & nu. 7.*
8 *Defensio parentis per præuentionem an possit fieri. quod non. nu. 9.*
10 *Vasallus non tenetur expellere vxorem offendentem dominum, sicut tenetur expellere filium.*
11 *Homo relinquet patrem & matrem suam & adhærebit vxori suæ.*
Intellige tamen quoad carnalem copulam, nō quoad subuentionem. num. seq.
12 *Filius tenetur magis assistere & subuenire parentibus quam vxori.*
13 *Filius in casu necessitatis tenetur magis subuenire patri vel matri, quam eius proprio filio.*
14 *Amor magis descendit quam ascendit quoad ordinem dilectionis, non quoad effectum obligationis.*
15 *Filium quilibet præsumitur magis diligere quam vxorem.*

DECISIO XCIII.

CVm in caussa Rom. exheredationis de Vitellis post plures resolutiones in ea factas circa iustitiā, & probationem caussæ exheredationis Illustr. D. Iacobi per Illust. D. Angelam eius matrē in suo testamento expressæ, superesset disputandum de excusationibus eiusdem D. Iacobi, quas particulariter videndas Domini in prima resolutione reseruarunt: ideo die Lunæ, 9. Februarij, 1579. dubitaui stantibus dictis testium, tam pro parte D. Iacobi, quam pro parte heredū D. Angelæ examinatorum, particula testamenti Dom. Angelæ circa ingratitudinem D. Iacobi, literis missiuis Do. Iacobi, & breue absolutionis fe. re. Pij V. *An D. Iacobus excusetur a dicta ingratitudine, ita vt exheredatio matris sibi nō noceat?* In cuius dubij disputatione Domini duo considerarunt tempora. ¶ Primum tempus fuit, quando D. Iacobus de mense Iunij. 1570. paulo ante carcerationem D. Angelæ discessit ab Vrbe caussa associandi Illustr. D. Liuiam Vrsinam eius vxorem euntem ad terrā Solofræ, vt matrem senio confectam ibi exsistētem visitaret, vt per primum & tertium testes super secundo, quod quidem tempus Domini protrahebant quousque intemperies aeris ibi durabat, & periculum infirmitatis illinc discedentibus, & ad vrbem venientibus imminebat. ¶ Secundum tempus fuit post cessationem intemperiei aeris, & periculi infirmitatis vsque ad mensem Decembris & vltra, vsque ad quod tempus contra Do. Angelam fuit semper super pluribus & diuersis delictis capitalib. criminaliter processum. ¶ Circa primum tempus Domini dixerūt, quod si illud consideretur solum & separatum a secundo, Do. Iacob. posset excusari, ita vt matris exheredatio sibi non noceret: existimabant enim discessum ab Vrbe D. Iacobi, & sic initium primi temporis excusatione dignū fore propter periculum indignationis Illustriss. Cardinalis Vrsini, in cuius opera, auxilio, & fauore D. Iacobus maximam spem defensionis maternæ debuerat collocasse. Quod quidē indignationis periculum ex eo colligi poterat, quod Cardinalis cupiens Dominam Liuiam eius sororem a Domino Iacobo associari, enixe rogauit illum, vt vellet id facere, promittens si contra D. Angelam procederetur, se omnimodam eius defensionem tam apud felicis rec. Pium Quintum, quam alios quoscunque iudices suscepturum, & se magis Do. Angelæ quam ipsemet D. Iacobus profuturū, *vt deponunt testis primus super tertio, tertius super secundo & tertio, quartus iuxta 11. & super tertio*, & Dom. Iacobus timebat, ne Cardinalis ægre ferret eique indignaretur si associationem vxoris ab eo enixe petitam illi denegaret, propterea decreuit ei morem gerere, vt matri maiorem fauorem compararet, rogans illum, vt vellet protectionem & defensionem matris apud summū Pontificem, & alios quoscunque iudices omnino suscipere, vt probant primus & tertius testis super quinto. ¶ Et licet forte Cardinalis etiam Domino Iacobo in Vrbe remanente eandem defensionem, & protectionem suscepisset, nihilominus satis est, Dominum Iacobū habuisse iustam caussam timendi indignationem Cardinalis, ac insuper credendi rem matris vtilius & consultius agi Cardinali obtemperando, quam contra eius voluntatem in Vrbe remanendo. ¶ Quo vero ad residuum primi temporis, & sic quousque durabat intemperies aeris, & periculum infirmitatis, † Domini pariter D. Iacobū excusabant. *arg. l. si præses. C. de seruit. & aqua. Rol. post alios. cons. 5. nu. 56. & 57. lib. 3.* ¶ Circa secundum tempus post cessationē intemperiei aeris, & periculi infirmitatis, & si, postquā D. Iacobus tuto ad Vrbē redire poterat, Domini tenuerunt, illum excusandum non esse, & propterea matris exheredationem sibi nocere. Et ratio, qua moti sunt Domini, fuit, quia Dominus Iacobus postquā cessauit intemperies aeris. & periculum infirmitatis, nedum non festi-

nauit ad Vrbem redire, sed neglexit id facere non solum per aliquot dies, sed per plures menses, in quibus contra D. Angelum super multis & diuersis delictis capitalibus adhuc criminaliter procedebatur. ¶ Et hoc secundum tempus Dominis adeo fuit visum inexcusabile, vt plures ex eis, & quidem maior pars censuerit etiam primum tempus ratione secundi minime excusandum fore, quia secundum istos Dominos negligentia secundi temporis influebat in primum, ac insuper arguebat Dominum Iacobum non habuisse vere animum festinandi, & adhibendi omnem diligentiam, & faciendi totum conatum suum in primo tempore. ¶ Nec debuerat Dominus Iacobus exspectare sibi per literas Illustriss. & R. P. D. Iulij fratris sui indicari præsentiam suam in Vrbe fore necessariam, sicuti per priores literas suas illum præmonuerat, quia si de iure tenebatur festinare, tenebatur etiam sponte, sine alio nuntio vel indicatione, ad Vrbem cum primum poterat redire. ¶ Non obstant modo deducta pro parte Domini Iacobi. Et in primis non obstat, quod negligentia in defendendo tunc demum operatur ingratitudinem, † si est dolosa, vel culposa. *Soc. consil. 153. num. 36. vers. quarto, quia videtur. lib. 2. late Nat. cons. 462. nu. 2. & 3. lib. 2.* ¶ Nam respondetur, negligentiam, de qua loquitur text. *in §. si vnum, de prædictis, in Auth. vt cum de appell. cognos.* accipi pro simplici † omissione festinationis, vt probatur ibi, *in vers. si autem*, vbi liberi priuantur hereditate patris per illorum negligentiam nō liberati, & in captiuitate defuncti, quia non festinauerunt. Et hæc omissio festinationis, nihil aliud est, quam omissio maximæ diligentiæ, quia festinatio ista fit ad procurandam celeriorem parētum liberationem, vt patet ex illis verbis, *quia non festinarunt eius redemtionem citius procurare.* ¶ Quæ festinatio & celerior liberationis procuratio, negari non potest, quin requirat maximam diligentiam, & sic omissio festinationis, & per consequens negligentia in ista materia, est leuissima culpa, quæ † est deuiatio a maxima diligentia. *ad trad. per Doct. in l. quod Nerua. ff. depos. bene Bal. in l. quæ fortuitis, num. 13. C. de pign. actio.* ¶ Non obstat Soc. *d. cons. 153. sub num. 36.* Quia loquitur † de omissione scienter, & de industria facta, *per text. in l. 2. §. non solum: ibi, si data opera hoc fecit. ff. ad Tertul.* ¶ Minus obstat Nat. *dict. consi. 462. num. 2. cum seq.* ¶ Quia non loquitur de culpa leuissima, sed de culpa lata, & sic de magna negligentia. *leg. magna. ff. de verb. signific.* Et ita intellexit text. *in d. l. indignum. ff. de his quibus vt indig. vt per eum, nu. 4. vers. & dicendum est fortius.* ¶ Secundo non obstat, quod D. Iacobus relinquens Cardinalē Vrsinum in defensorem & protectorem matris, reliquerit ei maiorem defensionem & protectionem, quam ipse præsens præstitisset, sicut ipse Cardinalis postea opere compleuit, quod verbo promisit: & multo magis operatus fuit, quam ipse Dominus Iacobus fecisset, *vt probant testes, 1. 2. 3. 4. & 5. super 9. & idem quartus iuxta 13. 31. & 44.* ¶ Siquidem pro responsione fuit dictum, huiusmodi rationem maioris defensionis per Cardinalem Vrsinū præstitæ, quoad secundum tempus minime intrare, tum quia impedimento associationis vxoris, intemperie aeris, & periculo infirmitatis cessantibus, Do. Iacobus debebat statim ad Vrbem redire, & defensioni Cardinalis adiungere etiam suam, & aliorum, quia si tenebatur festinare, & liberationem matris citius procurare, tenebatur etiam nedum per se ipsum, sed etiam per alios quoscunq; non priuatiue, sed cumulatiue matrem defendere, cum ex defensione propria vna cum illa Cardinalis Vrsini, & aliorum, præsertim plurium & magnorum virorum matris liberatio citius procuraretur. ¶ Tum etiam, quia si D. Iacobus in Vrbe præsens fuisset, vtique potuisset ad summos Principes personaliter recurrere, ab eisq; validas preces, & intercessiones apud summum Pontif. procurare, quod Cardinalis Vrsinus facere non poterat. ¶ Tertio non obstat, quod text. *in d. §. si vnum de prædictis.* non † dicit filiū debere festinare per se ipsum, & propterea non excludit festinationem filij per alium. *ex reg. potest quis per alium. de reg. iur. in 6.* ¶ Quoniam respondetur, filium † debere festinare, vt parentem citius liberet, *vt in d. §. si vnū*, & non est dubium, citius liberari, si filius nedum per alios, sed etiam per se ipsum festinauerit: tunc autem posset per alios tantum id facere, quando non posset per se ipsum, legitima caussa interueniente, quæ in casu nostro in secundo tempore omnino deficiebat: vltra quod etiam præsentia Domini Iacobi necessaria erat, vt posset ad summos Principes personaliter ire, ad eorum preces & intercessiones impetrandas. ¶ Quarto non obstat ratio præuentionis Illustriss. Do. Iulij in suscipiendo defensionem † matris. *per tradit. per Alex. consi 123. num. 4. lib. 7. Rol. de lucr. dot. quæst. 36. num. 6. 7. & 8. & q. 67. per tot.* Quia † est contra text. *in d. §. si vnum. ibi, si omnes sine viri.* ¶ Quinto non obstat, quod Dom. Iacobus discesserit ab vrbe caussa associandi vxorem, vt dicunt testes super secundo, & quod propterea excusandus sit ab ingratitudine. *ad trad. per Bal. in c. 1. §. insi per num. 1. in fin. de prohib. feud. alien. per Feder.* vbi vult, † vasallum non teneri expellere vxorem offendentē dominum, sicut tenetur expellere filium, & sic magis debemus vxori quam filio, & facit illud *Genes. 2. relinquet † homo patrem suum, & matrem & adherebit vxori suæ.* ¶ Siquidem respondēt, quoad dictum Bald. illud non facere ad propositum, & procedere in diuersis terminis. ¶ Quo vero ad illud Genes. 2 respondetur, illud debere intelligi quo ad vnionem carnalis copulæ & cohabitationis, non autem quoad subuentionem, cum filius † teneatur magis assistere & subuenire parentibus quam vxori. *vt bene deducit D. Thom. secunda, secundæ, quæst. 26. artic. 11. vers. ad primum dicendum, quem refert & sequitur Fortun. Garz. in l. velut, nu. 36. ff. de iust. & iure.* ¶ Idque confirmatur ex eo, quod si quis in casu necessitatis habeat patrem vel matrem, item & filium, & non possit vtrique, sed vni tantum succurrere, tenetur magis † subuenire patri vel matri quam filio. *vt post Iac. de Rauen. firmat Cyn. in leg. 2. in vltim. quæst. C. de patr. qui fil. distrax. D. Thomas 2. 2. quæst. 26. artic. 9. versi. Fort. Garz. in d. l. velut, num. 36. versi. item potius. Sum. Tabien. in verbo filius, num. 13. prope fin. sum. Syluest. in verbo filii, num. 26. & Pet. Leonar. de priuil. Doct. part. 4. quæst. 59.* ¶ Nec obstat, quod † amor magis descendat quā ascendat. *l. isti quidem. §. fin. ff. quod met. cau. l. liberorum. ff. de verb. signif.* ¶ Quia id verum est quoad ordinē dilectionis, non autem quoad effectum obligationis, qua filius erga parentes astringitur. *prout sum. Sylvest. & Leonard. vbi supra bene deducunt.* ¶ Vnde si casu necessitatis tenemur prouidere parentibus magis quam filiis, ergo multo magis quam vxori. quilibet enim † præsumitur magis diligere filium quam vxorem. *arg. l. acutissimi. C. de fideicom. l. generaliter. C. de instit. & subst it. tradunt gloss. in l. Lucius, in verbo, non ad matrem. & ibi Bart. ante num. secundū, vers. sed præsumtio. ff. de vulg. & pupil. Ang. cons. 144. col. 1. vers. nec enim. glo. in l. precib. in l. vlt. in fi. & ibi Albertc. nu. 67. in fin. & Bal. ad fi. C. de impub. & aliis subst. Alex. cons. 66. nu. 6. ante med. libr. 2. Aret. cons. 40. num. 2. versi. in contrarium. & consi. vlt. nu. 1. Corn. cons. 239. nu. 3. vers. & multo fortius, lib. 2. Ias. in l. si pater. ante fin. ff. de vulg. & pupil. Bertran. cons. 40. num. 3. lib. 2 part. 1. Tiraq. in l. si vnquam, in præfat. num. 12. vers. quamuis, & in verbo, libertis, num. 117. C. de reuoc. donat.* ¶ Præterea in omnem euentum ista excusatio Do. Iacobi sumta ex necessitate associationis vxoris non inseruiret pro secundo tempore, sed solum pro initio primi. ¶ Ad reliqua non est opus respondere, vel quia non applicantur huic materiæ, vel quia ex præmissis tolluntur.

CANTVC-

CANTVCCII.

Vlixbonen. matrimonij. Veneris, 13. Februarij. 1579.

SVMMARIA.

1 *Vxor tenetur vitam maritalem facere cum viro, nec potest religionem ingredi.*
2 *Copula carnalis, ex quibus probetur indicijs & adminiculis. cum pluribus seq.*
3 *Assertio mariti iuncta cū alijs coniecturis & præsumtionibus copulam carnalem probat: alias secus.*
4 *Matris vxoris attestatio cum iuramento maximum præstat adminiculū probandi copulam carnalem.*
5 *Testis de auditu propinquo carnalis copulæ eam probat.*
6 *Amor reciprocus est magnum copulæ carnalis adminiculum.*
7 *Accessus de nocte ad domum mulieris cum commoratione plurimum arguit copulam carnalem.*
8 *Copula carnalis ex solitudine maris & fœminæ præsumitur, licet non probetur.*
9 *Fornicationis præsumtio inducitur ex diuersitate sexuū & loci solitudine.*
10 *Carnalis copulæ præsumtio maxima oritur inter sponsum & sponsam ex commoditate horæ.*
Imo ad probationem delicti, quando quis est repertus in camera cum muliere sola, sufficit commoditas horæ. num. 11.
12 *Carnalis copula non potest vere, directo, & concludenter probari: potest tamen per violentā præsumtionem. num. seq.*
13 *Copulæ probatio admittitur per violentam præsumtionem.*
Imo sufficit probari per coniecturas & indicia, numer. 14.
Imo etiam debent sufficere probabilia argumenta. numer. 15.
16 *Carnalis copula est difficilis probationis.*
17 *Probationes leuiores admittuntur ob difficultatem probandi.*

DECISIO XCV.

FVit tentum, Isabellam teneri facere vitam maritalem cum Didaco, nec aliter posse religionem ingredi. Nam de matrimonio inter eos contracto satis constat ex eorum confessione, fide parochi, & depositionibus plurium testium de visu. ¶ Et copulam carnalem inter eos intercessisse colligitur ex plurib. indiciis & coniecturis, de quibus infra. Et propterea stante matrimonio & copula † subsecuta, habet locum dispositio, *c. verum, de conuer. coniug. c. cum caussa. & ibi Abb. & Ioan. de Ana. de rapt. Paris. cons. 170. num. 14. libr. 4. cum simil.*

2 ¶ Copulam † autem carnalem in casu nostro dixerunt Domini probari non ex sola assertione Didaci, etiam iuramento firmata, *iuxta cap. continebatur, de dispen. impuber. & cap. si quis acceperit. 33. quæst. 1.* quia non sufficit sola assertio meriti, etiam iurata, sed requiritur etiam cohabitatio mariti & vxoris per aliquod tempus. Et ita procedit text. *in dict. cap. continebatur*, vbi consideratur traductio vxoris ad domum viri, ibi, *& ab ipso traducta*, quæ traductio præsupponit postea cohabitationem per aliquod tempus. Et ad id clarior est text. *in d. cap. si quis acceperit ibi. & habuit eam aliquo tempore.* Et vltra assertionem iuratam mariti requiri etiam cohabitationem, voluerunt Card. *in dict. cap. continebatur, num. 5. Abb. num. 7. in gloss. 1. & Prepos. num. 5. ante med. & Didac. in in 4. decretal. par. 2. ca. 3. §. 1. num. 14. versic. prima tamen opinio.* ¶ Sed Domini dixerūt, huiusmodi copulam carnalem sufficienter probari ex pluribus adminiculis & præsumtionib. in hoc casu concurrentibus, & omnibus simul iunctis, videlicet ex iurata assertione Didaci asserentis se carnaliter Isabellam cognouisse, quæ † quidem 3 assertio iuncta cum aliis coniecturis & præsumtionibus copulam carnalem probat. *dict. cap. continebatur, & ibi Doctores.* ¶ Secundo, ex attestatione matris Isabellæ de eadem carnali cognitione in eius querela medio iuramento attestantis, quæ † matris attestatio debet hoc casu non parum operari. *arg. cap. videtur. qui matr. accus. poss. & c. super eo. il 2. & ibi Doct. de testibus.* ¶ Tertio, ex 4 depositione Gundisalui secundi testis dicentis *ad fin. 1. artic.* se accessisse ad hostium cubiculi Isabellæ, ibique audiuisse rumorem inter eam & Didacum, tanquam inter virum & vxorem, qui † testis cum sit de auditu propinquo ipsi copulæ, probat. *cap. præterea, & ibi Doct. de testib.* ¶ Quarto, ex reciproco amore inter Didacum & 5 Isabellam, quem probant primus & secundus testis super primo, qui reciprocus † amor est magnum copulæ 6 carnalis adminiculum. *Felin. in d. c. præterea, nu. 3. Rym. cons. 53. num. 3. vers. & licet, lib. 5.* ¶ Quinto, ex multiplicato accessu Didaci post mediam noctem ad domum Isabellæ, † & commoratione illius ibi per aliquot ho- 7 ras, prout deponunt testis primus, secundus, quartus, & septimus super primo, quæ duo copulam carnalem plurimum arguunt. ¶ Sexto & vltimo, ex solitudine Didaci & Isabellæ in loco commodo, prout probant testes, quartus, septimus & nonus super secundo. Ex solitudine enim maris & fœminæ copula carnalis † licet nō ple- 8 ne probetur, tamen præsumitur, *vt inquit Butr. in cap. 3. loco, per illum text. num. 4. de præsumt.* Imo Imol. *ibi pariter, num. 4.* vult, huic præsumtioni standum esse, donec contrarium probetur, inquit enim, ex solitudine maris & fœminæ copulam præsumi. licet necessario non probetur, cum veritas possit esse in contrarium, sed in dubio præsumi donec contrarium probetur. Et Imol. refert & sequitur Ang. de Vbal. iun. *inter cons. matrim. diuers. consi. 44. num. 33. Crot. consi. 413. num. 27. lib. 3.* ¶ Et ex † loci solitudine & diuersitate sexuum induci præ- 9 sumtionem fornicationis, tradit Abb. *in dict. cap. tertio loco, ante num. 2. quem sequitur Ferret. cons. 389. num. 10. in fin. libr. 2.* Ex commoditate † aūt horæ inter spon- 10 sum & sponsam maximam oriri præsumtionem carnalis cognitionis, asserit Martin. Laud. *consi. 17. nu. 9. versic. præterea. inter cons. matrim. diuers. & est bonus text. in dict. cap. literis. ibi, locis ad hoc commodis. & horis electis. de præsumt.* ¶ Imo commoditatem † horæ quando 11 quis est repertus in camera cum muliere sola, satis sufficere ad probationem delicti, firmat Abb. *dict. cap. 3. loco. num. 4. versi. vnde puto, & sequitur Ferret. dict. consil. 389. num. 10.* ¶ Vnde cum † copula carnalis non possit 12 vere, directo, & concludenter probari. *Doct. dict. capit. præterea, de testibus. cap. literis, & cap. sequent. de præsumt. cap. nec aliqua. 27. quæst. 1.* & † propterea admittitur e- 13 ius probatio per violentiam præsumtionem, sicut in filiatione, *vt per Ioan. And. in dict. cap. præterea, in fi. quem ibi ceteri sequuntur.* imo † sufficit probari per coniectu- 14 ras, & indicia. *secundum Anchar. in d. cap. literis. num. 2.* ¶ Quin † etiam debent sufficere probabilia argumenta, 15 cum non quærantur testes, nec lux, sed tenebræ ad hoc aptæ, *vt inquit Hostien. in dict. cap. præterea. colum. 2. in prin. versic. vix tamen accidit.* Et ideo dicitur difficilis pro- 16 bationis, ex quo ad eam solent quæri latebræ. *secundum Card. in dict. cap. præterea, post med. versic. solutio regulariter. & dict. capit. tertio loco, prope fin. & late Socin. iun. consil. 32. num. 13. 14. & 15. libro secundo, bene Dec. consil. 577. ante num. 3. & numer. 12.* dicens † admitti leniores 17 probationes ob difficultatem probandi, & tota illius probatio circumspecto ac discreto iudicis arbitrio cōmittitur. *vt est text. in dict. cap. præterea, in fine, & ibi omnes.* ¶ Idcirco Domini ex tot tantisque præsumtionibus & coniecturis supra relatis & simul iunctis arbitrati sunt, copulam carnalem, de qua agitur, satis sufficienter probari.

CANTVCCII.

Foroliuien. præsidij. Veneris.13. Februarij.1579.

SVMMARIA.

1 *Factum ex duplici potestate, si non valet ex vna, valebit ex altera.*
2 *Iudex eligens viam incompetentem actum vitiat iurisdictionalem.*

DECISIO XCVI.

DOmini dixerunt, sententiam Præsidis Romandiolæ ad fauorem Hippolytæ latam, iustam & validam esse. De iustitia constat ex eo, quod cum eidem Hippolytæ in testamento Ghinulphi relicta fuerint scuta sexcenta pro augmēto suarum dotium cum nupserit, cum facultate accipiendi de bonis existentib. in villa sancti Martini tantū, quod sit æquiualens dictæ summæ, quatenus nuptiæ sequantur, & heres recuset soluere dictum legatum, cumque purificata sit conditio nuptiarum, vt ex actis constat, vtique recusante herede soluere dict. legatum, iusta fuit sententia Præsidis fauentis voluntati testatoris. De validitate autem eiusdem sententiæ apparet, quia de citatione & mandato non dubitatur: de iurisdictione autem, ad cuius defectum informantes pro Capitaneo Bartholomæo se restringunt, Domini præsupposuerunt constare ex facultatibus Præsidis, qui licet processerit, & pronuntiauerit tanquam delegatus a sacra Consulta, nunquam tamen se restrinxit ad facultatem delegatam, sed vsus est etiam facultate ordinaria nominando se Præsidē, ex qua facultate ordinaria processus & sententia substinetur: quoties enim † id, quod fit ex duplici potestate, non valet ex vna, valebit ex alia. *Bal. in l.3. per illum text. ff. de re milit.* ¶ Non obstat Anchar. *consi. 357. num. 2.* Quia loquitur † in iudice eligente viam incompetētem, ex qua electione, inquit, actum iurisdictionalem vitiari. *per cap. cum super Abbatia, de offic. delegat.* quod nō accidit in casu nostro, in quo præses non eligit potestatem delegatam sed illam restringendo, sed vtraque simul tam ordinaria quam delegata vsus est. Merito, &c. ¶ Reseruarunt autem Domini particulariter videndum, an exsecutio dictæ sententiæ sit attentata.

CANTVCCII.

Bononien. demolitionis molendini. Lunæ, 23. Februarij. 1579.

SVMMARIA.

1 *Iudicia diuersa cumulatiue proposita ad se inuicē compatiuntur nec sibi præiudicant.*
2 *Possessorium retinendæ prius intentatum quam petitorium prius etiam est expediendum.*
Declara & intellige, vt num. seq.
4 *Obtinens in possessorio summariissimo non potest petere discussionem possessorij plenarij.*
5 *Iudicium demolitionis est penitus diuersum in pacto precarij.*
6 *Exceptio non implementi impedit litis ingressum.*
Fallit, nisi agatur diuerso iure, non autem ex eodem contractu. num. 7.
8 *Exceptio periurij repellit a limine iudicij.*
Intellige quoad iurantem, non quoad successorem, num. sequent.
9 *Iuramentum non transit ad successores quoad vinculum periurij.*
10 *Periurus agere potest ex alio contractu, quam ex eo, ex quo incidit in periurium.*

DECISIO XCVII.

FVit resolutum die Lunæ, 23. Februarij, 1579. per iudicium pacti precarij appositi in instrumentis locationum olim per Dominos de sancto Petro Dominis Creditoribus factarum, non posse suspendi siue impediri iudicium demolitionis molendini. Quæ resolutio fuit postea die Veneris, 20. Martij. eiusdem anni confirmata. ¶ Et ratio, qua moti sunt Domini, fuit, quia iudicium pacti precarij, & iudicium demolitionis molendini sunt iudicia diuersa, † & competunt pro diuersis rebus, nec vnum est præiudiciale ad alterum: & propterea non potest vnum retardare, & impedire alterum, *vt per Aym. consi. 253. num. 2. ante medium, versic. respondeo quod imo ista duo,* & latius deducunt informantes pro parte Dominorum Capitum. ¶ Non obstant adducta pro parte Dominorum de sancto Petro. ¶ Et in primis non obstat, quod iudicium demolitionis molendini non possit cumulari cum possessorio retinendæ prius per Dominos de sancto Petro intentato, ex quo, quando † prius intentatur possessorium retinendæ, & deinde petitorium, prius debet expediri possessorium. *Bart. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 27. versic. si vero primò propositum fuit. ff. de acquiren. possessio. & cum Barto. ceteros pertransire testatur Ias. ibi, num. 145. Bologn. part. 2. sub num. 370. Menoch. de retinen. remed. 3. nu. 535.* ¶ Nam respondetur, tunc prius terminandum esse possessorium, quando actor contendit de possessione: at † secus quando non contendit, nam tunc vtrumque iudicium procedit. *vt per Bart. in dict. §. nihil commune, numer. 26. Rub. num. 331. Fernand. cap. 3. num. 38. Bologn. 2. parte, num. 359. Menoch. dict. remed. 3. num. 354.* Sed Domini Capita non contendunt de possessione, sed prætēdunt, Dominos de sancto Petro non posse habere tot molendina. Merito, &c. ¶ Et ex hoc etiam tollitur id, quod dicitur, solum summariissimum possessorium fuisse terminatum, plenarium autem adhuc durare. ¶ Quia hoc procederet, si Domini Capita vellent prosequi plenarium: sed cum ipsi intentauerint petitorium demolitionis, iam recesserūt ab omni possessorio. Et ideo Domini de sancto Petro postquam obtinuerunt in † possessorio summariissimo, non possunt petere discussionem possessorij plenarij, cum Illi Domini Capita renuntiauerint per introductionem petitorij demolitionis. *Bart. in d. §. nihil commune. num. 27. in fine. Rip. num. 167. Menoch. d. remed. 3. nu. 845. inquiens, hanc esse magis communem.* ¶ Secundo non obstat, quod Domini de sancto Petro molestantur in camera. ¶ Quia molestantur ad instantiam Commissarij Cameræ: & est iudicium diuersum. Tertio non obstat, quod Domini Capita ratione pacti precarij non debent audiri super iudicio demolitionis, nisi refectis damnis, expensis & interesse. ¶ Quia † (*vt supra deductum fuit*) iudiciū demolitionis est penitus diuersum, & Domini de sancto Petro possunt ad damnū & interesse agere via ordinaria, *iuxta decis. Put. 61. lib. 3.* Idq; non debet retardare iudicium demolitionis. ¶ Quarto non obstat, quod exceptio † non implementi impedit litis ingressum, *vt late per Aym. consil. 151. num. 10.* & Domini Capita in instrumento locationis promiserunt reficere expensas, damnā, & interesse passa, & patiēda occasione litis motæ super molendino, & propterea illis non refectis non debent audiri in iudicio demolitionis. ¶ Quia tunc huiusmodi exceptio non implementi impediret iudicium demolitionis, si Domini Capita agerent ex eodem cōtractu locationis: sed cum † ipsi agant ex diuerso iure, vtique talis exceptio non obstat. *Felyn. in cap. 3. num. 5. de iureiuran.* ¶ Quinto non obstat, quod Domini Capita sint periuri, ex quo non seruauerūt iuramentum per eos præstitum in instrumento locationis, & † exceptio periurij repellit a limine iudicij, *cap. verum, de iureiurand. Paris. consil. 26. num. 98. libr. 3.* ¶ Quia vltra, quod hodierni Domini Capita non iurarunt, sed sunt successores iurantium, & † iuramentum est personale, & non transit ad successores quoad vinculum periurij. *Bald. in leg. etiam, in fine. ff. de iureiur. in. Cassa. decis. 2. num. 8. 9. & 10. de iureiurand. Paris. consi. 75. num. 23. lib. 3* ¶ Accedit, quod † periurus potest agere ex alio contractu, non autem ex

tem ex eo, ex quo incidit in periurium, *vt per Roman. singul. 499. num. 2. vbi additio.*

CANTVCCII.

Asculan. damnorum & interesse. Lunæ, 9. Martij. 1579.

SVMMARIA.

1. *Confessio partis habet vim instrumenti publici, & in probando idem operatur, quod instrumentum publicum.*
   Imo est efficacior probatio, quam instrumentum publicum, & ceteræ probationes. num. 2.
3. *Statuto requirente præsentationem instrumenti publici ad probationem debiti, dicitur satisfactum per confessionem partis.*

DECISIO XCVIII.

FVit resolutum, statutum non intrare, quia in eo excipitur casus, quando de debito cõstat per instrumentum publicum, & in iudicio præsentatum, quæ exceptio secundum Dominos verificatur in casu, de quo agitur, Nam licet tempore subhastationis non fuerit productum instrumentum manu Ser. Francisci Marij publici notarij rogatum, ex quo de debito Amodæi in tumulis 104. grani apparebat, nihilominus stante confessione eiusdem Amodæi facta in iudicio, de qua constat in mandato iudicis facto de anno 1551. 25. Maij. *in* [illegible] *Iacobi & Antonij præsenti & consentienti, &* non requirebatur alia productio prædicti instrumenti, quia † confessio partis habet vim instrumenti publici, & in probando idem operatur, quod instrumentum publicum. *tex. est in l. cum te, in 2. & ibi Bald. in princ. Salyc. in primo notab. Cum.in.num. 2. Curt. sen. num. 5. Ias. pariter num. 5. Ead. [illegible] num. 4. Dec. alias tura ad id con[illegible] Rimin[illegible] nu. 3. & Alciat. num. 8. C. de tra[illegible] Alex[illegible] in l. [illegible] num. 21. versic. & secundum Bald. C. de edil. [illegible] [illegible] tollen. Paris. cons. 99 nu. 12. lib. 3.* ¶ Imo † confessio est efficacior probatio quam instrumentum publicum & ceteræ probationes. *cap. 1. de confess. lib. 6. [illegible] Ias. in d. l. cum te, num. 5. 6. 7. & 8. Dec. sub num. 7. Alciat. num. 8. Canonist. in rub. de confess. & in rub. de probatio. & alibi per Doct.* ¶ Et in terminis † statuti requirentis præsentationem instrumenti publici ad probandum debitum, vt dicto statuto & formæ illius dicatur satisfactum per confessionem partis, tradit Paris. [illegible] *cons. 99. num. 11. & 12.* Vnde cum confessio æquipolleat instrumento publico, & confessio Amodæi facta fuerit in iudicio, perinde est atque si instrumentum continens debitum Amodæi in iudicio præsentatum esset. ¶ Nec obstat, quod Ioannes petierit procedi secundum formam statutorum Castri sancti Pet. ¶ Quia respondetur, illum nõ se restrinxisse ad viam statuti, quod ostenditur ex clausula, omni meliori modo. Præterea ipse petijt procedi secundum formam statutorum, prout iuris: sed de iure non erat procedendum secundum formam statuti, cum hic fuerit casus exceptus a statuto, *vt patet ex præmissis.* Merito, &c.

CANTVCCII.

Imolensis iurispatronatus. Lunæ, 23. Martij. 1579

SVMMARIA.

1. *Auctoritas sine co[illegible] reservatione seu creatione iurispatronatus [illegible] Episcopum, & quare. num. 5. 6. 7.*
   [illegible] assignatione [illegible] num. 9
2. *[illegible] non [illegible]*
3. *Vicarius qui potest dare iuspatronatum ex constructione, non potest dare ex dotatione in ecclesia prius constructa.*
4. *[illegible] ationi nouæ capellæ qui potest consentire, potest etiam iurispatronatui.*
7. *Spiritualia non possunt a laicis propria auctoritate tractari.*
8. *Abbas, ædificationi ecclesiæ consentiendi facultatem habens, censetur etiam eandem habere consentiendi dotationi.*
6. *Dos ecclesiæ an sit constituta, vel congrua, ad episcopum spectat cognoscere.*
10. *Dotatio ecclesiæ retrotrahitur ipsius fauore ante consecrationem.*
11. *Matrimonij fauore gentis ante cõtractum matrimonij iunguntur gentis post.*
12. *Lamber. opin. lib. 1. par. 1. q. 6. art. 1. num. 8. in fi. versic. dicerem & [illegible] reprobata.*
13. *Ecclesiam iam [illegible] dictam & consecratam dotare licet de iure communi, quando dotem non habuit.*

DECISIO XCIX.

DOmini pro maiori parte dixerunt, resolutionem vltimo loco factam in casu, de quo agitur, intrare non obstantibus deductis pro parte Scipionis Calderini, quæ ad duo potissimum redigũtur. Vnum est, quod ille consensus Abbatis, sine quo nemo potest construere capellam intra confines parochiæ ipsius Abbatis, iuxta bullam Innocentij Quarti, debet intelligi pro interesse eiusdem Abbatis, ne sibi præiudicetur in constructione alicuius capellæ intra limites suæ parochiæ, quoad concursum [illegible] [illegible] nõ autem debet intelligi pro auctoritate sine consensu præstando † in [illegible] iurispatronatus, quæ residet penes Episcopum. *c. nobis de [illegible]* ¶ Alterũ, quod prædicta bulla loquitur de consensu Abbatis in capellæ construenda, ideo non debet trahi ad capellam iam [illegible] [illegible] ista, de qua agitur, quia non † fit extensio de casu ad casum. *Paris. [illegible] 2. num. 151. lib. 1. Aymon. [illegible] [illegible] dan. decis. 224. Et in terminis tradit Lamberti[illegible] lib. 1. par. 1. q. 6. art. 1. num. 8. in fi. [illegible]* tenens, † Vicarium, qui potest dare iuspatronatus ex constructione, non posse dare ex dotatione in ecclesia prius cõstructa. ¶ Quod primum fuit dictum, consensum Abbatis requiri etiam pro auctoritate in reseruatione iurispatronatus, tum quia, qui vult consequens, vult etiam illud necessarium antecedẽs. ¶ Vnde si Papa † voluit, Abbatem posse consentire ædificationi nouæ capellæ, voluit etiam illud necessariam antecedentiam, cum possit consentire iurispatronatus, sine quo ædificari non [illegible] tum etiam quia alias Papa prohibuisset occasionem retrahendi laicos ab ædificatione ecclesiæ, quia possit [illegible] contingere, quod Episcopus nollet consentire [illegible] iurispatronatus, & Abbas nollet consentire ædificationi. ¶ Tum etiã & tertio, quia in casu nostro in persona Abbatis [illegible] ratione [illegible] auctoritas, [illegible] consensu Episcopi in creatione iurispatronatus requiritur: nã † licet illa sit, quia ad Episcopum spectat examinare locũ erectionis ecclesiæ, & dotem, & disponere, quantum est regenda vel gubernanda, *secundum Calder. cons. [illegible] versi. [illegible] de iurepatr.* [illegible] [illegible], quod Episcopi consensus requiratur fauore ecclesiæ, ne contingat opus inchoari, & non cõsummari, vel non sufficienter postmodum dotari, quia forte vires patrimonij ædificantis minime sufficiant, *secundum Abbatem. cons. 59. num. 2. versic. tamen illud. libr. 2.* siue etiam causa, quod ista spiritualia non possint a laicis propria auctoritate tractari, *secundum eundem Abb. [illegible] 59. [illegible] dum, versic. [illegible]* quas rationes [illegible] sequitur Rocch. *de iurepatron. in verbo, præ [illegible]* [illegible] Omnes iæ rationes [illegible] [illegible] quid [illegible] consentire ædificationi [illegible] [illegible] ¶ [illegible] [illegible] Papa, [illegible] Abbati [illegible] consentire ædificationi, censetur etiam [illegible] consentiendi

dotationi, cum sine dote eccl. [illegible] ædificari neq. [illegible] di. [illegible] nemo. [illegible] rerum, quia hoc casu viget eadem ratio. cur consensus Episcopi in assignatione dotis requiritur, vt scilicet † videat, quomodo dos sit constituta, & an sit congrua, vt post Calder. d. consil. vlt. not. Rocch. in verbo. & dotauit, quæst. 10. num. 18. versic. præterea dignum. Non obstat si dicatur, id procedere in donatione facta ab initio, non in dotatione facta post consecrationem, prout in casu nostro. ¶ Quia respondetur, fa-

10 uore † ecclesiæ dotationem retrotrahi & fingi ecclesiam dotatam ante consecrationem, vt quis inducatur ad dotandum propter acquisitionem iurispatronatus. ita Ioa. Andr. in cap. 1. col. vlt. in princ. versic. & tunc fauore ecclesiæ fingamus, de iurep. tren. Card. ad rub. eod. tit. quæst. 6. versic. dic primum [illegible]. Abb. in cap. 3. num. 9. in fin. & ibi Bero. nu. 71. versic. non obstat quod res sacra. eod. tit. Abb. dicto consil. 59. num. 3. versic. quod tamen limitauit, lib. 2. Rocch. in verbo, & dotauit, num. 4. ad finem. versic. non obstat igitur. Paul. de Cittadin. de iurepatron. parte tertia, caus. 2. quæst. 13. nu. 77. versic. & fauore ecclesiæ. Lambert. lib. 1. q. 6. artic. 1. nu. 6. versic. nec obstat fundamentum. fol. mihi 50. ¶ Et omnes mouentur per simile cap. tanta, qui

11 fil. [illegible] legit. vbi fauore † matrimonii, geniti ante contractum matrimonii finguntur geniti post. ¶ Minus

12 † obst. quod scribit Lambert. lib. 1. parte 1. quæst. 6. artic. 1. num. 8. in fine. versic dicerem & aliud. Nam eius opinio non videtur de iure subsistere. Inprimis enim non est verum, consensum Episcopi super dotatione facta post constructionem, & consecrationem ecclesiæ, esse priuilegiatiuum, ita vt dotans efficiatur patronus quasi ex priuilegio. ¶ Quia huiusmodi consensus non potest es-

13 se priuilegiatiuus, cum † de iure communi liceat dotare ecclesiam iam constructam & consecratam, quando dotem non habuit, vel quando dos habita perierit. Et ista est communis opinio, de qua testatur Rocch. in verbo, & dotauit, nu. 4. circa med. & magis communis secundum Bero. in cap. 3. num. 60. de iurep. ¶ Deinde ratio, qua mouetur Lambert. quia scil. agitur de præiudicio Episcopi, non videtur magis militare in casu dotationis ecclesiæ iam consecratæ, quam in casu ædificationis. Et si dicatur, ecclesiam iam constructam liberam esse, & pertinere ad collationem Episcopi: respondetur, illam esse sine dote & consequenter sine ministris; & ex hac responsione introductum esse fauore ecclesiæ, vt fingatur dotata ab ipso initio. Præterea in casu nostro obseruantia subsecuta id declarauit.

CANTVCCII.

Callaguritana bonorum. Lunæ 23. Martii. 1579.

SVMMARIVM.

1 *Linea vna semel admissa semper durat admissio, donec superest aliquis eiusdem lineæ, etiamsi alii alterius lineæ in pari, vel proximiori gradu exsistant.*
Declara, vt num. [illegible] & 4.

2 *Qualitas exclusiua [illegible] alterius debet adesse tempore euenientis casus successionis, alias nihil operatur contra semel admissum.*

3 *Interpretatio est semper facienda vt non repugnet voluntati testantium.*

4 *Mens testantium non debet interpretari, vt voluerint restringere successionem ad vnam lineam semel admissam, quando exsistit alia linea [illegible] aliquis habilior.*

5 *[illegible] voluntatem defuncti.*

6 *[illegible] debet quod expressa.*

7 *[illegible] intestato.*

8 *[illegible]*

9 *[illegible] in aliquo extenditur etiam ad eius [illegible].*

DECISIO C.

PRoposita Lunæ, 23. Martii, caussam Callaguritanæ bonorum, super eodem dubio, super quo alias proposita fuit die 13. Ianuarii, 1576. additis solum dictis testium pro parte Francisci vigore remissoriæ examinatorum. In quo dubio Domini perstiterunt in decisis, nempe, Bartholomæum tanquam habiliorem ratione maioris ætatis & sacerdotii præferendum esse Francisco in successione bonorum, de quibus agitur, ex deductis in decisione facta sub die 13. Ianuarii 1576. ¶ Non obst. quæ nunc de nouo pro parte d. Francisci adducuntur. ¶ Et in primis non obst. quod † vna linea semel admis- 1 sa semper durat admissio, donec superest aliquis eiusdem lineæ, etiamsi alii alterius lineæ in pari, vel proximiori gradu exsistant, vt per Bald. [illegible] & Benedict. de Benedict. firmat Com. consi. 263. num. 1. lib. [illegible] post alios consil. 22. num. 1. lib. 1. Rum. consil. [illegible] num. 4. in fine & consil. 165. num. 14. lib. 1. Pedemon. deci. 23. nu. 4. ¶ Vnde cum ad bona de quibus agitur, fuerit admissus Ioannes, vt qui erat maioris ætatis, quam Sanctius, et inque de linea Ioannis sit Franciscus, qui est illius nepos, sequitur, vt Franciscus præferatur Bartholomæo, qui est alterius lineæ; nec Ioannes admissus excludebatur a Sanctio ob qualitatem clericatus sibi postea superuenientem, quia [illegible] oportebat illam [illegible] tempore euenientis casus successionis. ad tradita per Bald. [illegible] Aluarot. Præposit & [illegible] in cap. 1. de eo qui sibi vel hæred. suis & latius per Mand. [illegible] fere per tot. & maxime. num. 12. ¶ Sed huic fundamento pluribus respondetur modis. ¶ Inprimis, quod in [illegible] nostro [illegible] cum regula, quod linea semel [illegible] c. [illegible] casus, in quo [illegible] fœmina, vel minor [illegible] vel [illegible] masculus, vel maior [illegible], vel clericus [illegible] etur, vt fœmina præferatur [illegible] minor præferretur ætate maiori, vel [illegible] præferretur clerico, quod † expresse [illegible] & [illegible] te- 3 stantium. ¶ Secundo ex [illegible] obseruantia subsecuta. Nam S[illegible] clericatus sibi superuenientem [illegible] iam admissum, cui exclusionem non [illegible] nec postea Didacum eius filium per spatium [illegible] quadraginta annorum reclamasse. ¶ Vnde ex hac [illegible] non reclamatione, colligitur tacita quædam † decla- 4 ratio, siue interpretatio mentis testantium, quod noluerint restrinxerint successionem ad vnam lineam semel admissam, quando in alia linea exsisteret aliquis habilior. Et pro huiusmodi obseruantia faciunt trad. per Aym. consil. 101. num. 3. & 4. vbi loquitur in casu huic nostro simili. Et certum † est, heredem posse declarare volun- 5 tatem defuncti. vt per Dec. post Bald. in l. edita [illegible] versic. his tamen non obstantibus [illegible] eden. [illegible] non in [illegible] sed proprium, & [illegible] heredum, [illegible] vt bene Rum. consil. 155. num. 15. [illegible] lib. 2. ¶ Et hæc tacita de- 6 claratio idem operatur, quod expressa. l. cum quid. [illegible] cert. pet. Præterea, quod taciturnitas Ioannis & Didaci durauit per spatium fere quadraginta annorum. ¶ [illegible] tio respondetur, tunc tractari de succedendo Sanctio, non autem Ioanni, tam quia Sanctius, etiamsi forsan nõ potuerit de iure ob superuenientem qualitatem clericatus excludere Ioannem iam admissum, [illegible] dominus post mortem Ioannis excludebat Didacum [illegible] tum quia Sanctius erat ætate maior [illegible] & per consequens [illegible] Didaco. [illegible] Franciscus quando [illegible] pertinere [illegible] non intrat [illegible] semel. admiss. &c. ¶ Secundo [illegible] Hispan [illegible] perp [illegible] datur

le est istud, de quo agitur, iudicentur, & regulentur ad instar maioricatuum & fideicommissorum, prout testes deponunt. Et propterea, quemadmodum in maioricatibus & fideicommissis habet locum regula, quod linea semel admissa, &c. ita etiam dicendum est de anniuersario isto, *vt late hic per informantes Francisci.* ¶ Siquidem respondetur, consuetudinem prædictam procedere in simplici anniuersario, non autem in eo, in quo testator alias deposuit, *prout declarant testes, quartus & octauus super primo artic ac primus. 3. 6. 8. & 9. iuxta tertium interrogatorium.* Et ideo bene dicunt tertius iuxta decimumquintum, & quartus iuxta decimumsextum, non posse firmare aliquã certam regulam, quia dispositiones testatorum solent esse differentes. ¶ At in casu nostro tam ex verbis testantium, quam codicillorum, clare constat de voluntate & dispositione testantium in cõtrarium ex supra deductis. Merito, &c. ¶ Tertio non obstat, quod tam in testamento, quam in codicillis vltra qualitates maioritatis, masculinitatis, & clericatus, consideratur etiam qualitas heredis, quæ qualitas non videtur concurrere in Bartholomæo, nec respectu Ioannis grauati, quia non est de eius linea, nec respectu fundatoris anniuersarii: quia cum linea Mariæ, ex qua Bartholomæus descendit, fuerit iam per masculos exclusa, censentur exclusi omnes eius descendentes ex eadem linea exclusa, & sic etiam Bartholomæus. ¶ Quoniam pro responsione dicitur, quod cũ agatur de successione Sanctii, qui fuit vltimus possessor, Bartholomæus dicitur etiam heres Sanctii, cum sit illi in pari gradu cum Francisco. ¶ Præterea sufficit, Bartholomæum esse heredem ab intestato, quia † in casu nostro fuerũt vocati heredes legitimi, qui sunt proprie venientes ab intestato, *l. 1. & per tot. tit. C. de leg. heredib. Alexan. consil. 56. num. 4. lib. 2. Deci. consil. 32. num. 2. & 3.* ¶ Quarto non obstat, quod substitutiones, qualitas maioris idoneitatis, & cetera contenta in codicillis sunt nulla & inualida, tum quia sunt disposita vltra tempus præfixum a legibus partitæ & Tauri, tum etiam, quia sunt contra expressam illarum dispositionem, in eo, quod prohibent alias substitutiones fieri a Commissario generali, qualis videtur fuisse Gundisaluus senior, *vt per informantes Francisci.* ¶ Nam respondetur, huiusmodi leges casui nostro minime applicari. Quia leges partitæ loquuntur in mero executore testamentario: leges vero Tauri loquuntur in eo, qui simpliciter debet pro alio testamentum condere, non autem in eo, qui habet facultatem addendi & emendandi testamentum vxoris suæ, *prout in casu nostro.* ¶ Accedit etiam, quod leges Tauri non habent locum in testamento, de quo agitur, cum fuerint editæ postea per annos vigintiquinque, *vt hic per informantes Bartholomæi.* ¶ Quinto non obstat, quod qualitas habilioritatis expressa in codicillis ibi, & magis idoneo, sit restricta ad lineam transuersalem ipsius codicillantis, & propterea non sit trahenda ad filios & descendentes Catharinæ. Et ratio diuersitatis videtur esse, quia filii & descendentes Catharinæ sunt magis dilecti, quam transuersales ex linea testatoris: quod inde colligitur, quia fuerunt primo loco vocati. ¶ Vnde qualitatem habilioritatis non videtur testator requisiuisse in filiis, & descendentibus Catharinæ tanquam magis dilectis. ¶ Quoniam respondetur, negando qualitatem habilioritatis fuisse solum expressam in codicillis, cum fuerit etiam considerata in testamento, dum in eo cauetur, vt in successione bonorum, de quibus agitur, masculus præferatur fœminæ, maior natu præferatur minori, & clericus præferatur laico. ¶ Quæ quidem qualitates maioris ætatis, masculinitatis, & clericatus non potuerunt aliam caussam considerari, nisi ad constituendam habilioritatem, quæ versatur circa administrationem anniuersarii, *prout alias resolutum fuit.* ¶ Sexto non obstat, quod qualitas clericatus expressa in testamento non est repetita in codicillis, & propterea censeatur ab illa recessum. ¶ Quia † tunc qualitas expressa in testamento non censetur repetita in codicillis, quando noua qualitas adiicitur in codicillis: at secus est, si in codicillis noua qualitas non est apposita, tunc enim in eis censetur repetita qualitas in testamento expressa, *vt post Angel. consil. 294. num. 6. versic. & in contrarium, & nu. 8. versic. primo quia, recte declarat Deci. consil. 190. num. 6. versic. tertio hoc tradit. & Cephal. consil. 156. num. 19. lib. 2.* Sed in codicillis, de quibus agitur, non est apposita noua qualitas. Merito, &c. ¶ Septimo non obstat, quod qualitas clericatus sit restricta ad filium Catharinæ, & propterea non videtur extendenda ad descendentes illius. Quia negatur huiusmodi restrictio. Illud † enim, quod dicitur de filio Catharinæ, intelligitur de omnibus eius descendentibus, *prout iam resolutum fuit coram Dom. meo Lancellotto, 18. Martii, 1575.*

8

9

CANTVCCII.

Roman. lucr. dotal. Lunæ, 6. Aprilis, 1579.

SVMMARIA.

1 *Fœminæ ad coitum sunt procliuiores quam masculi.*

Et eo magis, vbi coitus est licitus propter matrimonium, num. 2.

3 *Vxor inuita a viro carnaliter cognita, potest religionem ingredi.*

4 *Vxor, quæ stetit cum viro per tres noctes, licet matrimonii consummatio non sit secuta, nõ potest monasterium ingredi.*

5 *Consummatio matrimonii præsumitur ex dormitione viri & vxoris in eodem lecto per tres noctes. Admittitur tamen probatio in contrarium. num. seq.*

6 *Præsumtio violenta, & iuris, & de iure admittit probationem in contrarium per confessionem partis in eius praeiudicium.*

7 *Papa non potest dispensare & dissoluere matrimonium carnali copula consummatum.*

8 *Vir post tres noctes, quibus dormiuit cum vxore, matrimonio non consummato potest abstinere a coitu, secutus consilium Carthag.*

9 *Cohabitatio per triennium inter virum & vxorem, requiritur ad effectum dissoluendi matrimonium, ex caussa mere spirituali.*

10 *Positionem negans non potest in ea se fundere.*

Fallit in iudice, qui potest ex officio se fundare in positione negata. num. 11.

12 *Mora vxoris nolentis cohabitare cum marito, caussa monasterium ingrediendi ex interpellatione sibi facta, an possit dici cum culpa mariti, vel ne.*

DECISIO CI.

DOmini dixerunt, *Iulium non probasse, quod steterit per Olympiam, & non per eum, quominus matrimoniũ inter eos contractum consummaretur.* Nam Iulius est actor petens lucrũ dotale vigore statuti Vrbis, quod inter alia requirit consummationẽ matrimonii: & propterea cum fundet se in statuto Vrbis, debet eius requisita concludenter probare. Et sic tanquam fundamentum intentionis suæ tenetur probare consummationem matrimonii, hoc est, per eum non stetisse, sed per Olympiam, quin matrimonium cõsummaretur, quod ex hactenus deductis non probauit: imo potius contrarium, quod steterit per eum, præsumendum videtur. ¶ Siquidem stante, *quod tribus noctibus dormiuit cum Olympia in eodem lecto, vt ipsemet confessus est in suis articulis,* & stante, *quod matrimonium non consummauit,* id quod constat tam ex eius confessione facta coram Sanctissimo D. N. quam etiam ex eo, quod Olympia ingressa est monasterium, & religionem professa fuit: quod quidem faciendi licentiam nunquam obtinuisset, si matrimonium fuisset consummatum, cum matrimonium carnali copula consummatum non valeat dispensatione Pontificis dissolui, vt in-

serius dicetur. Et stante etiam, quod † fœminæ soleant virum appetere, & ad coitum procliviores esse quam masculi, *ut per Tiraquel. latissime de legib. connub. l. 9. num. 79. usque ad 128. & præsertim num. 89. in fin. & num. 90. 91. 92.* 2 *& 93.* Et tanto † magis, quando coitus est licitus propter matrimonium, ut in casu nostro. Et in terminis præsumendum esse, sponsam de præsenti semper voluisse carnaliter cognosci, tradit Collect. *in cap. ex publico, num. 4.* 3 *de conver. conjugat.* firmans, uxorem, † quæ invita a viro carnaliter cognita fuit, posse religionem ingredi, sed oportere de hoc cōstare, quia spōsa de pſenti semper præsumitur voluisse. ¶ Stantibus igitur istis, videtur præsumendum, potius stetisse per Iulium quā per Olympiam, quominus matrimonium consummaretur, cū non constet de retinentia Olympię circa carnalem cognitionem, neque de eius arctatione, quod scilicet fuerit adeo arcta, ut non potuerit in spatio trium noctium reserari, neque de infirmitate, vel alio eius impedimento, sine obstaculo, propter quod matrimonium non potuerit cōsummari. ¶ Non obstant deducta pro parte Iulii. ¶ Et in primis nō obstant trad. per Bald. *in l. non sine, num. 1. in fine, quem sequitur ibi Corne. in ult. verbis, C. de bon. quæ liber. idem Bal. consil. 110. post princip. libr. 2. Castren. consil. 154. in fin. lib. 1. Alexand. consil. 129. num. 2. in fin. lib. 7. Rip. ad Rubr. ff. solut. matrimon. num. 69. prope fin. Boer. decis. 32. num. 39. Paris. consil. 62. num. 29. lib. 4. Roland. consil. 10. num. 7. lib. 1. & de lucr. dot. quæst. 7. num. 7. & quæst. 106. num. 40. & 41. Natt.* 4 *consil. 282. num. 5. lib. 2.* ¶ Quia † isti Doct. non loquuntur in terminis, in quibus nos sumus, quando scilicet maritus dormivit cum uxore per tres noctes, & sic quando præcessit experientia copulæ carnalis, & tamen matrimonii consummatio secuta non est. ¶ Nam tunc, si mulier velit monasterium ingredi, non videtur stetisse per eam, quin matrimonium consummaretur. Sed Bald. & ceteri Docto. supra relati, loquuntur in terminis diversis a nostris, quando scilicet uxor nōdum traducta erat ad domū viri, volens potius monasterium ingredi, quam matrimonium consummare, & sic quando nulla præcesserat experientia copulæ carnalis. ¶ Secundo nō obstat, quod stante dormitione Iulii cum Olympia in eodem lecto per 5 tres noctes, præsumitur † cōsummatio matrimonii, *iuxta text. in cap. literis, de præsumt.* ¶ Quia hæc præsumtio tollitur per probationem contrariā resultantem ex confessione Iulii facta coram Sanctissimo D. N. ad cuius interrogationem fassus fuit matrimonium non consummasse. Licet enim præsumtio *d. cap. literis*, sit violenta, & 6 iuris & de iure, *ut ibi per Dd.* tamen † admittit probationem in contrarium ex confessione in præiudicium ipsius confitentis, *gloss. in §. fin autem, in Authen. de qualit. dot. & in l. in contractib. in verbo, nullo modo, C. de non num. pecun. Doct. in authen. sed iam necesse, C. de donat. ante nupt. Bald. consil. 2. num. 5. lib. 3. Felyn. in c. quoniam contra, num. 30. in 5. fallent. versic. bene facit, extra, de probat. Rum. consil. 128. num. 9. lib. 2. & consil. 95. nu. 3. lib. 5. Alciat. de præsumt. in 2. part. num. 5.* ¶ Accedit, quod Olympia non fuisset admissa ad professionem, stante consummatione matrimo-7 nii, cum Papa non † possit dispensare & dissolvere matrimonium carnali copula consummatum, *gloss. Hostien. Ioan. Andr. Cardin. But. Abb. & alii in cap. ex publico, de convers. coniugat. Archid. in cap. quia propter, 27. quæst. 2. Lap. alleg. 86. ad finem. Bald. in l. Deo nobis, num. 7. C. de episco. & cleric. & in cap. lator. ante num. 2. de sent. & re iudic. Anchar. consil. 239. num. 2. in fine. & consil. [illegible] num. 4. versic. circa autem matrimonia, & in repet. cap. 1. de constit. fol. 7. col. 1. in fin. & colum. sequen. in princ. Prepos. in cap. fin. in fin. ubi post longam disputationem ita concludit. extra, de sponsal. duor. Deci. consil. 112. num. 2. ad fin. & num. 3. Anton. de Rosel. in tractat. de Concil. §. videmus modo si Papa possit dispensare in matrimonio. Marsil. de bannit. fol. 367. nume. 32. Covarru. in 4. decretal. parte 2. cap. 7. §. 4. nume. 15. & hanc esse communem, inquit Abb. in d. cap. ex publico, num. 14. in fin. ubi Sap. fatetur eam esse veriorem, & magis communem opinionem.* ¶ Tertio nō obstat, quod Iulius in prima nocte, ac etiam duabus sequentibus, quib. dormivit cum 8 Olympia, potuerit † a coitu abstinere, secutus consilium Concil. Carthagin. de quo *in cap. ultimo, 23. dist. in l. & in cap. aliter, & in cap. sponsus, 30. quæst. 5.* ¶ Quia non constat, Iulium sacerdotalem benedictionem accepisse, pro cuius reverentia possunt coniuges eadem nocte, ac etiam biduo, vel triduo de consilio a coitu abstinere, & castitatem observare. ¶ Quarto non obstat, quod non sufficiebat illa trium noctium dormitio, sed requirebatur 9 cohabitatio † per triennium, *iuxta cap. laudabilem, & c. fina. in fine, de frig. & malefic.* ¶ Quia illa iura procedunt ad effectum dissolvendi matrimonium, & sic quando agitur de caussa mere spirituali, quæ censetur publica, & magni ponderis: at secus, quando agitur de consequendo lucro dotali, & sic de mero iure privati, *ut in istis terminis bene deducit Ias. consil. 58. colum. fina. versicu. non obstat etiam, lib. 1. refert, & sequitur Phanut. de lucr. dot. pag. mihi, 165. num. 4. in fin. & num. sequen.* ¶ Quinto, & ultimo non obstat, quod Olympia positionem Iulii continentem prædictam trium noctium dormitionem nega-10 verit, & propterea † non potest se fundare in tali positione negata, *cap. ex eo. de regul. iur. in 6. cum late deducit per Gabriel. lib. 6. de regul. iur. conclus. 1. num. 2.* ¶ Quia omissis aliis responsionibus, de quibus hic per informātes O-11 lympiæ, plana responsio est, quod † iudex ex officio potest se fundare in prædicta positione negata. *Bart. in l. post legatum, nu. 8. ff. de his, quibus ut indig. cum aliis cumulatis per eundem Gabriel. ubi supra, num. 58. & 59.* ¶ Reservarunt autem Domini particulariter videndum, an mora Olympiæ inducta ex interpellatione, & instantia sibi ante ingressum monasterii facta, ut iret ad cohabitandum cum marito, & præstandum ea, quæ uxores tenentur præ-12 stare maritis, possit † dici cum culpa, vel sine culpa mariti, *iuxta cons. Bal. 110. lib. 2. Boer. decis. 32. num. 39.*

CANTUCCII.

Amerin. domus. Lunæ, 4. Maii, 1579.

1. *Mulier renuntians bonis paternis, vel maternis, vel fraternis, stante enormissima læsione potest venire contra talis renuntiationes, non obstante iuramento, decreto iudicis, auctoritate tutoris, vel curatoris, vel interventu consanguineorum, & aliis clausulis, & cautelis adhibitis. ex magis communi. & quare. num. seq.*
2. *Dolus præsumitur ratione enormissimæ læsionis. & sub num. 12.*
3. *Dolus præsumtus, vel re ipsa cōtingens, æquiparatur dolo vero, & ex proposito.*
4. *Dispositio auth. sacramenta puberum, C. si adversus vend. & alia similia iura, nō procedunt in dolo præsumto resultante ex enormissima læsione. & sub num. 12*
5. *Renuntiatio facta in favorem patris, censetur facta metu reverentiali, propter quem rescinditur officio iudicis, absque alia probatione minarum præcedentium stante enormissima læsione.*
6. *Læsio nulla cadit in donatione simplici: secus in donatione ob caussam, vel in recompensationem. num. seq.*
   Fallit item, nisi dolus, vel metus, vel seductio intervenerit. num. 8.
   Item fallit in donante ignorante id, quod donat. numero 10.
9. *Donatio ex capite læsionis non rescinditur, si donans sciat id ab initio, quod donat. si eius ignoret. cum numero seq.*
11. *Ignorantia quantitatis dotis maternæ in filia præsumitur.*
12. *Renuntiatio facta per filiam minorem, præsumitur ratificata post quadriennium, quod datur minoribus ad peten-*

petendam restitutionem in integrum: nisi dolus in contractu interuenerit.

13 *Dolus remitti non potest sine eiusdem notitia.*

14 *Dispositio l.fin.C.si maior fact. & c.quamuis quomodo procedat, & intelligatur.*

15 *Confessio dotis facta constante matrimonio non probat numerationem in præiudicium tertii.*

Fallit, nisi lapsa sint tempora opponendi exceptionem non numeratæ dotis num.16.

17 *Confessionis instrumentum probat concurrentibus indiciis & coniecturis.*

18 *Reuocandi donationem facultas est personalis, & non transit ad heredes: secus in iure rescindendi renuntiationem.*

19 *Absolutio a iuramento non requiritur in heredibus iurantis.*

DECISIO CII.

DOmini die Lunæ, 4. Maii, 1579. resoluerunt, *heredes Claudiæ posse impugnare ac rescindere ex capite enormissimæ læsionis renuntiationem eiusdem Claudiæ, quæ existens ætatis 14. annorum in circa, ob factam sibi promissionem per patrem, & auum paternum de soluendis, & numerandis pro dote, & dotis nomine, quando maritabitur, vel marito tradetur, ducatis 500. de Carl. ducatorum 50. de bonis maternis, aliis vero de bonis auitis seu paternis, renuntiauit ad fauorem patris omnibus iuribus, & actionibus sibi competentibus & competituris in bonis, & hereditate Hortensiæ matris suæ, quæ habuerat bis mille ducatos de Carlenis, mille quingentos pro dote, reliquos vero pro Acconcio, & sic constat de excessiua, & enormissima læsione d. Claudiæ.* ¶ Et nulla est dubitatio, quin magis communis opin. Docto. 1 sit, mulieres † præsertim minores renuntiantes bonis paternis, vel maternis, vel fraternis, stante enormissima læsione, posse venire contra tales renuntiationes non obstante iuramento, decreto iudicis, auctoritate tutoris, vel curatoris, interuentu consanguineorum, & aliis cautelis & clausulis adhibitis, *vt per Docto. congestos per Didac. in c. quamuis, par. 3. §. 4. num. 3. de pact. lib. 6. & plenius per Gabriel. lib. 3. de iure dot. conclus. 1. num. 8. & cumulatissime per Modernum de Marzar. consil. 19. in vltimo dub. pag. mihi 189. ver. qua conclusione.* Et in casu huic nostro consimili, videlicet, in renuntiatione filiæ, quæ pro 500. sibi dandis de bonis maternis ad eã spectantib. renuntiauerat in manibus patris residuo eorundem bonorum maternorum, quod ascendebat ad triplum, quod talis renuntiatio possit rescindi, eique contraueniri, non obstante iuramento, decreto iudicis, & aliis cautelis adhibitis, *late & egregie deducit Paul. de Cast. consil. 174. per tot. lib. 1. quem sequuntur Socin. consil. 263. num. 2. 3. & 4. lib. 2. Ias. consil. 233. num. 8. post med. vers. istud idem in filia, lib. 4. Gulielm. de Benedict. in cap. Raynutius, in verbo, duas habens filias, num. 264. post med. ver. idem consuluit, extra, de testam. & alibi Dd.* 2 *passim.* Et ratio est, quia † ratione enormissimæ læsionis dolus præsumitur, *l. omnes, §. Lucius, ff. quæ in fraud. credit.* 3 *l. si superstite, in fi. C. de dol.* qui dolus præsumptus, † siue re ipsa contingens æquiparatur dolo vero, & ex proposito, *l. si quis cum aliter, & ibi Doct. tradunt ff. de verb. oblig.* Et 4 propterea stante huiusmodi dolo cessat † dispositio, *auth. sacramenta puberum, C. si aduers. vend. cap. quamuis, de pact. in 6. & cap. cum contingat. de iureiuran. & bene per Deci. post alios consil. 45. nume. 1. & consil. 180. num. 4. circa med. & num. 5. 6. & 7. & optime Conrad. d. §. 4. num. 3.* ¶ Ac- 5 cedit etiam, quod † renuntiatio ista cum sit facta ad fauorem patris, censetur gesta metu reuerentiali, propter quẽ rescinditur officio iudicis, absque alia probatione minarum præcedentium, stante enormissima læsione, *vt bene per Castren. dict. consil. 174. num. 2. late Socin. dict. cons. 263. num. 3. & 4. cui se subscripsit Corne. consil. 124. num. 2. in fin. & num. 3. & 4. lib. 3. Aret. consil. 94. num. 9. versic. in contrarium vltra allegata. idem Corn. consil. 140. ad fin. eo. lib. 3. Decan l. pactum, quod dotali, num. 7. ad fin. vers. & tali casu. Cde colla. Rip. lib. 3. respons. de donat. reuoc. c. 15. num. 8. Curt. iun. consil. 141. num. 11. Grat. consil. 109. nu. 18. lib. 1. fuse Rum. consil. 80. num. 18. & 19. lib. 5. Crauet. consil. 11. nu. 12. Mandel. consil. 77. num. 21. & consil. 100. num. 4. Didac. d. §. 4. nu. 7. & melius in epith. ad §. decret. part. 2. cap. 3. §. 6. num. 14. versic. secundo vero omnes.* ¶ Non obstat modo, quæ pro parte heredum Ægidii adducuntur. ¶ Et in primis non obstat, quod renuntiatio, de qua agitur, fuerit facta per 6 viam donationis, in † qua nulla cadit læsio, vt in terminis per Soc. iun. *consil. 67. num. 23. 24. 25. 26. & 27. lib. 2. Bero. consil. 49. num. 24. 25. & 26. & consil. 50. num. 82. lib. 1. Gabriel. lib. 3. de iur. dot. conclus. 1. num. 20. Archar. consil. 443. in fin. Cranet. consil. 114. num. 12. Cephal. alios allegans consi. 467. num. 57. lib. 4. Dec. consil. 381. num. 4. Mandel. consil. 11. num. 6. & 7.* ¶ Nam pluribus respondetur modis. ¶ In primis negando, renuntiationem, de qua agitur, factam fuisse per viam donationis, cum in instrumento renuntiationis nullum verbum de donatione. ¶ Secundo, quando etiam hæc renuntiatio facta fuisset per viam donationis, nihilominus in ea caderet læsio, quia non fuisset facta per viam donationis simplicis, vel ex mera liberalitate prouenientis, sed fuisset facta per viam donationis ob caussam, & in recompensationem † promissionis do- 7 tis 500. ducatorum de Carlen. ¶ Vnde cum non fuisset simplex donatio, sed correspectiua, potuisset Claudia facile errare ac decipi: nam quando quis donat sine caussa, vel recompensa, scit quid facit, & non ita decipitur, prout qui donat propter caussam, vel recompensam non condignam, quia potest credere non adesse tantam disproportionem, *vt in terminis declarat Corn. consil. 161. num. 8. vers. dato autem, lib. 3. & consil. 179. num. 11. ver. dato autem, lib. 4. sequitur Alba. consil. 81. num. 55. & hoc idem voluit Curt. iun. consil. 141. num. 14. ac etiam Bart. cons. 90. num. 2.* dicens, non considerari læsionem in renuntiatione facta per viam donationis simpliciter, non respectiue ad aliquid datum, vel receptum, & sic vult Bart. in donatione correspectiua posse cadere læsionem, *& Bart. refert, & sequitur Aret. in l. qui superstitis, colum. 5. in fin. sub num. 4. ver. pro 1. dicto, ff. de acquir. hered.* ¶ Tertio etiam in simplici donatione consideratur læsio, quando verisimiliter 8 interuenit † dolus, vel metus, vel seductio. *vt per Corne. consil. 124. num. 5. lib. 3. Soc. iun. consil. 50. num. 8. vers. nec dicatur, lib. 3. Mandel. cons. 77. nu. 22. consi. 81. num. 56. & cons. 100. num. 5.* ¶ Quarto & vltimo respondetur, obiectum 9 procedere in † donatore sciente ab initio, quod donat, & sic damnum in quo læditur, quia volenti, & scienti non infertur deceptio, *vt in l. cum donationis, C. de transact.* se- 10 cus in donante, & ignorãte a principio † id quod donat, & sic læsionem, quam patitur. *Et ita in specie post Felyn. in c. in præsentia, nu. 8. in fin. de prob. respondet Gram. decis. 103. nu. 54. ver. & ex hac tollitur. & nu. 55. Curt. iun. consil. 141. num. 16. Guliel. de Bened. in c. Raynutius, in verbo, duas habens filias, num. 265. de testam. Et hanc eandem responsionem post Alex. in quodam consil. non impresso, tradit Rum. cons. 170. num. 21. & 22. lib. 1. & consil. 60 num. 24. lib. 3.* quibus in locis distinguit inter donationem certæ rei vel speciei aut certæ quantitatis, & donationem vniuersitatis bonorum & iurium, vt in primo casu donatio non possit infringi: secundo vero possit, nisi constet, donantem habuisse notitiam æstimationis iurium, & bonorum, *prout latius per eum, & sequitur Cepol. consil. 142. sub num. 26. lib. 1.* ¶ Et in his terminis, quando scilicet constat, mulieres renuntiantes per viam donationis, habuisse scientiam valoris rerum donatarum, loquuntur Soc. iun. Dec. & alii supra relati. ¶ Sed in casu nostro non fuit facta renuntiatio, siue donatio rei, vel quantitatis certæ, sed vniuersitatis iurium, & bonorum maternorum, nec aliter constat, Claudiam habuisse notitiam valoris illorum: imo † potuit i- 11 gnorare, dotem maternam fuisse tantæ quantitatis prout

ignorantia in ea præsumitur, *ut in specie deducit Corn. consil. 124. nu. 4. circa med. ver. animaduerte etiam, lib. 3. Ruyn. d. consil. 120. sub num. 21. & consil. 60. num. 24. & 25. versi. & quod præsumatur. Curt. iun. d. consil. 141. num. 16. versic. nec obstat, & bene Ias. consil. 133. num. 10. lib. 4.* ¶ Secundo nõ obstat, quod Claudia si viueret, non posset infringere re-[12]nuntiationem, de qua agitur, quia † cum tacuerit per quinquennium, postquam effecta fuit maior 25. annis, censetur illam ratificasse, *l. fin. C. si maior fact.* ¶ Siquidem respondetur, dispositionem *d. l.* non procedere, quando dolus in contractu minoris interuenerit, *per tex. in l. 1. ubi Bart. Salic. & alii, C. si maior fact. rat. habuer. lib. 2. Curtius iun. consil. 50. num. 8. Paris. cons. 49. num. 5. consil. 100. nu. 69. lib. 1. Gabriel. lib. 2. de minor. concl. 4. num. 8. Menoch. de recuper. possess. remed. 15. num. 177.* ¶ Sed in casu nostro propter enormissimam læsionem interuenit dolus, qui licet sit præsumtus, & re ipsa contingens: tamen in hac materia renuntiationis enormiter, vel enormissime læsinæ, vt Doct. communiter, & passim admittunt, æquiparatur dolo vero, & ex proposito commisso. Merito, &c. ¶ Et in terminis doli præsumti resultantis ex læsione enormi, vel enormissima, vt eo interueniente cesset dispositio *d. l. fin. voluit Roman. consil. 54. num. 3. prope fin. versic. contrarium puto, iuncto num. 4. Barb. cons. 42. colum. 6. num. 5. ver. præterea ad hoc adduco, lib. 1. & consil. 71. colum. 3. vers. & licet ista non sint colorata, lib. 3. Ruin. cons. 170. num. 28. ver. sed unum, & num. 29. lib. 1.* ¶ Sed quia hæc opinio in dolo præsumto forsan non transit sine difficultate ex his, quę scribit Paris. contrarium tenens, & late deducens, *d. l. 1. C. si maior fact. &c.* loqui in dolo vero, & non in præsumto, *in d. consil. 49. num. 38. cum plurib. sequen. & num. 50. & Menoch. d. remed. 15. num. 132. & latius num. 179. cum duobus sequen.* ¶ Iccirco potest aliter responderi, nempe non intrare hanc tacitam ratificationem Claudiæ per lapsum quinquennij post maiorem eius ætatem, quia nõ constat illam habuisse notitiam huius doli præsumti, quę [13] † notitia est necessaria, quia sine ea non potest dolus remitti, & sine remissione doli non potest hæc tacita ratificatio induci, *ut post multos bene deducit, & firmat Paris. d. consil. 49. num. 44. ver. tunc vera est conclusio, & num. 45.* Et *d. l. fina. C. si maior fact. &c.* procedere, quando minor [14] factus maior † sciuit id, quod continebat suam læsionem, & præiudicium: secus si ignorauit, voluit Soc. iun. *cons. 59. num. 5. lib. 1. Anto. Gabriel. d. conclus. 4. num. 12. hoc idem firmat Corn. consil. 207. num. 8. lib. 3. Ruin. consil. 63. num. 23. in fin. lib. 1. decis. Pedem. 179. post num. 13. Nat. consil. 162. num. 33. lib. 1. plene Roland. consil. 72. num. 18. 19. & 20. lib. 4.* ¶ Ex quibus patet impedimentũ ratificationis non proueniens ex dolo, sed ex ignorantia ratificantis: nam data eius scientia dolus censetur remissus, *ut recte declarat Paris. d. consil. 49. nume. 54.* ¶ Sed in casu nostro non constat de scientia Claudiæ, imo eius ignorantia præsumitur, *ut supra deductum fuit.* Merito, &c. ¶ Tertio non obstat, quod in renuntiatione, de qua agitur, non possit aliqua læsio considerari, quia non constat, dotem Hortensiæ fuisse numeratam, sed tantum confessatam, quæ [15] † confessio tanquam facta constante matrimonio, & nulla, probata præcedente promissione, non probat numerationem, maxime in præiudicium tertii, *ad not. per Dd. in authen. sed iam necesse, C. de donat. ante nupt. Afflict. decis. 42. num. 2.* ¶ Quoniam † pro responsione dicitur, [16] confessionem mariti de dote recepta præiudicare etiam creditoribus, quando lapsa sunt tempora opponendi exceptionem non numeratæ dotis, *ut per Bart. in l. assiduis, num. 11. quem ibi sequuntur Bald. Ang. Salyc. & alii, C. qui pot. in pig. habean. Aretin. consil. 86. nu. 3. Soc. consil. 82. num. 1. lib. 3. Bald. consil. 456. in 1. dub. libr. 1. Mathes. not. 193. Alexand. consil. 90. num. 5. lib. 3. consil. 97. num. 7. lib. 7. Gozadin. consil. 42. sub num. 13. versic. item & secundo. Rube. Alexand. consil. 78. num. 9. Bart. Nouel. de dot. num. 12. & in l. 1. num. 206. ff. solut. matrim. Afflict. d. decis. 402. num. 10. ver. item vero, late Aym. consil. 40. num. 5. & 6.* ¶ Et hanc esse communem dicunt Aretin. Socin. Rub. Afflict. Bald. Nouell. & Aym. in locis præcitatis. ¶ Et maxime, quia distinctio Alexand. tradita in hac materia, cum qua pertransit Boer. *decis. 330. num. 3. & multi alii ibi per eum ad fin. decis. relati*, bene applicatur casui nostro. ¶ Et præsertim etiam, quia in casu nostro alia concurrunt indicia, inter quæ illud videtur esse præcipuum, quod si pater Claudiæ vere dotem non habuisset, vtique renuntiationem, de qua agitur, verisimiliter non procurasset. Et non est dubium † instrumentum confessionis probare concur-[17]rentibus indiciis & coniecturis, *ut post Bald. tradit Socin. d. consil. 82. num. 3. Dec. consil. 437. post num. 10. Gram. decis. 103. num. 6. Neuizan. consil. 57. sub num. 9. Gozadin. qui de communi. consil. 42. nu. 13. ver. quarto instrumentum. Aym. alios citans consil. 40. num. 4.* ¶ Quarto & vltimo, non obstat, quod ius impugnandi, & rescindendi renuntiationẽ, de qua agitur, † ad heredes Claudiæ minime transiit, [18] *arg. tex. in l. fin. in fi. ubi late Rip. q. 61. C. de reuoc. dona.* Nam illa facultas reuocandi est personalis, & nõ transit ad heredes, *ut per Host. ien. in sum. tit. de dona. §. qualiter, versi. hæ autem reuocationes, late Tiraquel. in l. si unquam, in verbo, susceperit liberos, num. 211. cum seq. C. de reuoc. donat.* At secus est in casu isto, in quo quemadmodum Claudia, si viueret, posset contra suam renuntiationem venire, ita etiam debẽt posse eius heredes, qui eadem persona cum illa reputantur. Imo multo magis, quia iuramentum Claudiæ ad eius heredes non porrigitur. Et sic † absolutio a iura-[19]mento, quæ in persona Claudiæ fuisset necessaria, in eius heredibus non requiritur, *c. ueritatis, de iureiuran.* Et ita in propriis terminis nostris tradit Dec. *consil. 203. prope fi. ver. ex quibus omnibus, post Com. consil. 27. num. 11. ver. sed nos loquimur, lib. 4.* Et hoc idem in specie voluit Aymo. *consil. 142. in fin.*

CANTUCCII.

Spoletan. hereditatis. Die Ven. 22. Maii, 1579.

SUMMARIA.

1. *Notarius creatus a Papa, vel ab Imperatore, vel ab aliis Apostolicam vel Imperialem auctoritatem habentibus potest ubique locorum instrumenta conficere. ex communi.*
2. *Populi immediate subiecti sedi Apostolicæ non possunt condere statutum in præiudicium notariorum Apostolicorum, ac Imperalium, & num. 4.*
3. *Inferior non potest derogare facto superioris, & eius leges tollere.*
4. *Priuilegium conficiendi ubique instrumenta a Papa, vel Imperatore, vel ab aliis Apostolicam, vel Imperialem auctoritatem habentibus concessum notariis ab eis creatis, non potest per statutum inferioris tolli, vel restringi.*
   Limita, ut num. 15.
5. *Statutum non valet in præiudicium, & derogationem priuilegii per superiorem concessi.*
6. *Iudicare nemo potest de priuilegio, nisi concedens.*
7. *Collegia approbata possunt statuta condere in cõcernentibus artem, & professionem suam, non tamen in præiudicium alterius, seu contra ius commune, vel statuta ciuitatis. ex communi.*
8. *Collegia approbata possunt habere propria statuta a iure communi discrepantia, condita super factis illius artis vel professionis, non super aliis.*
9. *Statuta collegiorum contra ius commune nõ valent, nisi inter collegiatos, & in eorum præiudicium.*
10. *Statuta alteri præiudicialia sunt reprobata tanquam monopolium continentia.*
11. *Monopolium quo casu committitur.*
12. *Statuta facta ad usurpationem alicuius priuati commodi, dicuntur monopolium continere.*

13 *Statu-*

13 *Statutum disponens circa personam habilitando alias inhabilem, vel econtra, non comprehendit personam forensis. ex communi.*
Declara tamen, vt num. 14.
15 *Statutum prohibens instrumenta confici per notarium non matriculatum valet confirmatum a supremo Principe.*
16 *Statutum prohibens notariis forensibus confectionem instrumentorum, nisi sint matriculati, & de collegio, an dicatur validum, & num. 17. & 18.*
17 *Statutum inhabilitans personam simpliciter, & absolute non comprehendit forensem, secus si cum modificatione.*
19 *Statutum inhabilitans personam nō simpliciter, sed cum modificatione respiciense solemnitatem actus, ligat etiam forenses, & de ratione differentiæ, num. 22.*
20 *Actus solemnis, siue sit extraiudicialis, siue iudicialis, sortitur naturam, & essentiam secundum legem loci, vbi fit.*
21 *Solemnitas actus pertinet ad iurisdictionem eius, in cuius territorio actus explicatur.*
23 *Descriptio in matricula concernit personam notarii, non solemnitatem actus.*
24 *Statutum conditum ex iusta caussa sine aliquo dubio validum est.*
Fallit, nisi caussa fuerit potius colorata, quam vera. numero 25.
26 *Statutum prohibens ire ad molendina extra ciuitatem ad euitandas fraudes, & ob publicam vtilitatem, dicitur continere caussas potius coloratas, quam veras.*
27 *Confirmatio statutorum facta a superiore, non comprehendit statuta illicita, & inhonesta, & iuri communi contraria.*
28 *Legatus de latere non potest condere statuta iuri communi contraria.*
29 *Statutum inhabilitans personam forensem solemnizantem actum ab alio dispositum, valet: secus si inhabilitat personam forensem disponentem actum ipsum.*
30 *Notarius non adhibetur ad disponendum actum, sed ad solemnizandum actum ab alio dispositum.*
Declara, vt num. 32.
31 *Statutum disponens de solemnitate actus trahitur etiam ad forenses celebrantes actum in territorio statuentium.*
Idem si disponat circa personam notarii, ad forenses quoque trahi debet.
32 *Notarii persona legitime creati reperitur inter alias solemnitates, quæ requiruntur ad substātiam instrumenti publici. ex communi.*
33 *Notarius quis præsumitur eo ipso, quod reperitur descriptus in matricula. ex communi.*
34 *Descriptio notarii in matricula est necessaria ad hoc, vt dicatur de collegio.*
35 *Descriptio in matricula respicit personam notarii, non solemnitatem particularis actus, qui a notario geritur.*
36 *Statutum inhabilitans personam forensem simpliciter, quare non valeat.*

Decisio CIII.

STatuto noui collegii Notariorum terræ Mercaniæ Spoletan. diœc. sub rub. 3. *de modo matriculandi notarios, cap. 1.* cauetur, *vt nullus notarius in futurum qui in matricula dicti collegii descriptus non sit, possit acta, instrumenta, & sententias recipere in rogitum in dicta terra, siue eius territorio, etiam quod auctoritate Apostolica, vel Imperiali similia instrumenta posset conficere, sub pœna, &c.* ¶ Et alio statuto d. collegii sub Rub. 7. *de mercede offic. in expeditione caussarum, & aliarum materiarum per rogitum instrumentorum, c. 9.* prohibetur omnib. de dicta terra, & in ea habitantibus, *contrahere & disponere inter vltimas voluntates, vel alium actum facere per instrumentorum confectionem extra dictam terram, & territorium, & per notarios forenses, alias instrumentum aliter rogatum nullius sit momenti, nullam probationem faciat, nullum q; ius ex eo acquiratur.* ¶ Stantibus istis statutis D. Io. Baptista Ciccelus de dicta terra volens impugnare testamentum conditum a Pantaleone fratre suo pariter de d. terra, & in ea habitante, in quo instituit heredes vniuersales psonas extraneas, nempe, Clementiam, & alias filias Marini Villici habitantis in territorio d. terræ, & colentis possessionem d. Pantaleonis, prætendebat vigore dictorum statutorū instrumentum d. testamenti, quod fuit rogatum manu cuiusdā notarii forensis de terra Montis Falchi, Apostolica tamē auctoritate creati, nullius esse momenti, nullamq; fidem facere, & propterea bona, & hereditatem d. Pantaleonis ad se tanquam heredem ab intestato pertinere: dicta vero Clementia, & litis consortes prætendebant, d. statuta esse inualida, & dicto testamento minime obstare. ¶ Vnde caussa mihi extra Rotam commissa, dubitaui, stantibus dictis statutis, literis Illustriss. & Reuerendiss. D. Cardinalis de Medicis tunc temporis Gubernatoris perpetui d. terræ Mercaniæ, breui facultatum eiusdem D. Cardinalis, & instrumento cōsilii publici vniuersitatis, & hominum d. terræ: *An d. statuta sint valida in casu, & ad effectum, de quo agitur?* ¶ Quod quidem dubium bis in Rota propositū, scilicet 4. Iulij, 1578. & 27. Maij, 1579. negatiue resolutum fuit, nempe, statuta prædicta valida non esse. ¶ Et resolutionis ratio multiplex fuit. ¶ In primis, quia vera, & communis Dd. conclusio est, vt notarius † creatus a Papa, siue ab Imperatore, vel ab aliis Apostolicā, siue Imperialē auctoritatem habētibus, possit vbique locorū instrumenta conficere. *Spec. de instru. edit. §. restat nu. 25. Rota deci. 5. de fide instrum. in nou. Ægid. decis. 246. consil. 42. col. 3. prope fin. ver. sed his non obstantib. & consil. 43. col. 3. post prin. ver. & quoad primum. Imol. in c. cum P. Tabellio. nu. 5. post med. ver. sed contrarium. & ibi Felyn. num. 17. ver. sed cōtrarium, vbi alios allegat. de fide instrum. late Abb. post Anch. Calder. & Card. per eum citatos, in c. sicut, num. 12. ad fin. & nu. 13. 14. & 15. ne cleric. vel monach. Bui. in c. per venerabilem, num. 22. ver. sed dubium est. & ibi Prępos. in §. quod autem, num. 130. qui fil. sint legit. Bart. in l. 1. ad fin. ff. de offi. proconsul. Ias. cons. 168. num. 11. lib. 4. Purpur. in l. 1. num. 387. ff. de offic. eius, bene Ruin. consil. 69. num. 8. ver. sed vbi, lib. 3. cum aliis, de quibus per Gabriel. lib. 1. de fide instrum. concl. 1. nu. 5. & hanc opin. communiter teneri, & seruari inquit Imol. vbi supr. & magis communem esse testatur Boer. decis. 242. num. 4.* ¶ Ex hac conclusione infertur, vt † homines dictæ terræ Mercaniæ, qui sedi Apostolicæ immediate sunt subiecti, non potuerint condere statuta in præiudicium notariorum Apostolicorum, ac Imperialium, & tollere, seu corrigere ac restringere priuilegium, & facultatem instrumenta vbique conficiendi Apostolica, seu Imperiali auctoritate eis concessam: nam inferior † non potest derogare facto superioris, & eius leges tollere, *c. cum inferior, de maior. & obed. c. inferiori, 22. dist. clemen. ne Romani, §. 2. de elect. Doct. in c. quæ in ecclesiarum, de const. glo. Bart. Bald. Salyc. Paul. & alii, & maxime Ias. num. 3. in auth. quæ supplicatio, C. de precib. Impe. offer. Paris. cons. 118. num. 6. lib. 1. cum aliis simil.* Et ita argumentatur in terminis statuti prohibentis a notario forensi instrumenta cōfici, nisi fuerit matriculatus, & de collegio, *Ias. consil. 122. col. 3. post prin. versic. idem collegium, lib. 4. & Dec. consil. 17. num. 2. circa med. versic. & tale videtur statutum.* vbi ampliat etiam si adsit clausula annullatiua. ¶ Et quod † priuilegium instrumenta vbique conficiendi a Papa, vel Imperatore, vel ab aliis Apostolicam, vel Imperialem auctoritatem habentibus concessum notariis ab eis creatis nō possit per statutum inferioris tolli, vel restringi, tenet Ruin. *consil. 21. num. 3. in fin. & num. 4. lib. 1. motus auctor-*

gni.ie Baldi,in repet.l.cunctos populos,cari. 2. C. de summa Trinit. &c. vbi inquit,nõ valere † statutum in præiudicium & derogationem priuilegii per superiorem concessi,cum † de priuilegio nemo possit iudicare, nisi concedens, *c.cum venisset,de iudic. & Bald. sequitur etiam Caccialup.in d.l.cunctos populos,ante num.186.versic & subdit.* ¶ Secundo, quia alia vera, & communis est conclusio, quod collegia approbata possint statuta † condere in cõcernẽtibus artem,& professionem suam,non tamen possunt aliquid statuere, quod tendat in præiudicium alterius, & quod sit contra dispositionem iuris communis, vel statuti ciuitatis. ¶ Et hæc conclusio probatur. ¶ In primis ex decis. Barto. *in l.fin.num 20.ff.de colleg. illic.* volentis,collegia posse facere statuta super his, quæ pertinent ad artem suam, & non super aliis, *l.fina. & ibi not.C. de iurisd.omn.iud.*ita tamen, vt non faciant statutum,per quod alteri præiudicetur, puta si statuerent,vt certæ personæ tantum,& nõ alii possint artem illam exercere:nam huiusmodi statuta sunt reprobata, *l.1. C. de monopol. & Bart.sequuntur Salyc.in l.2.prope fin.q.pen. C.de const.pecu. Felyn.in cap.cum omnes num.14.ante med.versi.& quod vniuersitates,extr.de constit.Caccialup.in l.omnes populi,n.21. & ibi Crot.num.30 versic.infero & Bolognet.num 53.ff.de iust.& iur.Ias.d.consil.122.num.1.colum.2.ad fin.& col.seq. lib.4 ... consil.71.num.3.lib.3. Natt.consil.575.num.26. lib.3.Boss.in sua pract. crim.tit. de vnionib. & colligat.sub nu.4.fol.mihi 229.*& melius,quam quisquam alius Curt. iun. *consil.349.num.19.lib.3.inquiens,decis.Bart. esse communiter approbatam.* ¶ Deinde prædicta cõmunis conclusio firmatur ex his,quæ scribit Bal.*in d.l.omnes populi, col.4.num.8.in fi.ver.solutio inter ipsos.* Vbi vult,† collegia approbata posse habere propria statuta a iure communi discrepantia, cõdita super factis illius artis,vel professionis, non super aliis: hæc tamen statuta non nocere aliis, quam ipsismet collegiatis,& eorum heredibus.Et Bal.sequitur Archi. *in rep.c.1.de constitut.fol.20.secundum part. impres.col.1. ver.de tertia quæstione.Caccialup.in d.l.omnes populi,n.15.circa med.ver.sed idem, & ibi Ias.in 2.lect.n.37. in fi.Curt.iun.d.consil.349.num.19.circa med.*Et hoc idem voluit Alber.*de statut.par.1.q.6.*dicens,† statuta collegiorum contraria iuri communi non valere, nisi inter collegiatos,& in eorum præiudicium:sed statutum terræ Mercaniæ disponens, vt nullus notarius in futurum, qui in matricula collegii non sit descriptus, possit instrumenta rogare in dicta terra,seu territorio, etiam si sit Apostolica,siue Imperiali auctoritate creatus,est absq;dubio cõtrarium iuri communi, secundum quod (vt supra diximus) notarius Apostolicus, vel Imperialis potest vbique locorum instrumenta conficere. Merito statutum istud non valet,& notariis Apostolicis,& Imperialib.non præiudicat.¶ Tertio statuta huiusmodi videntur sapere monopolium, tum quia † sunt alteri præiudicialia, nempe, notariis Apostolicis,& Imperialib. quo casu sunt reprobata *per l.1.C.de monop.vt inquit Barto.communiter receptus,in d.l.fina.num.20.ff. de colleg.illicit.* ¶ Tum etiam, quia auferunt iisdem notariis Apostolicis, & Imperialibus liberam licentiam,& facultatem instrumenta vbique locorum conficiendi, quo † casu monopolium committitur,*per ea quæ scribit Bero.consil.131.num.13.lib.3.*dicens, text.*in d.l.1. C.de monopol.* procedere, quando negotiatores alicuius artificii faciunt statutum, per quod aufertur aliis libera facultas artificium illud exercendi.¶ Tum etiam & tertio, quia respiciunt commodum priuatum ipsorum notariorum terræ Mercaniæ, consistens in eo, quod ipsi lucrantur mercedem pro rogitu illorum instrumentorum,de quibus in ipsa terra Mercaniæ,vel eius territorio possunt rogari notarii forenses, præsertim circumuicini. Et † statuta facta ad vsurpationem alicuius priuati commodi dicuntur monopolium continere.*secundum Bald.in d.l.1.num.4.C.de monopol.Socin.consil.272.num.6. lib.2.Rebuff.ad constit.reg.gall. tom 2.titu.de magi... & monop.prohib.arti.4.glo.2.num 1..fol.51..* Et præmissa corroborantur ex multis exemplis monopolium continentibus,de quibus per eundem Rebuff. *d.glos.2.per tot.* ¶ Quarto & vltimo,accedit communis conclusio, quod statutum disponens circa personam † habilitando alias inhabilem, vel inhabilitando alias habilem nõ comprehendit personam forensis,cum non sit subdita statuentibus.*Bart.in l.1.num.8.per illum text.in fin.ff.de iust.& ... idem Bart.in l.1.num. 26 & 41.prope fin. ... sed ... ositio,& ibi Bald.num.13.Salyc.col.5.post med. ... quia proxime dicta.Aret.num.14.post med. versi.sed ... vt um est.Ias.in secunda lect.num.86 & ibi. Caccial... 89 C.de summa Trin.& fide Cathol.Auth.in ep. ... mihi 41. colum.4 in fin. ver.secundo ... de ... Ias.consil.5.. colum.2.ver.nec obstat,lib.3.Soc. ... 2.vers.est etiam aduertendum, lib.4. & in term... tradit Castren.consil.226.in prin.lib.2.& ... terminis firmat Corn.consil.64.prope fin. ... lib.3.*vbi asserit hanc esse communem theoricam ... neminem discrepare,*inquit Ias.d.con... in prin.* ¶ Atqui statutum disponens,vt notarii ... conficere instrumenta, nisi sint matriculati & ... in collegio notariorum,dicitur statutum inhabilitans personam,*vt per Bald.in d.l.1.num.12.in fin C.de sum. Trinit.* Merito,&c. ¶ Nec † dicatur,istud non procedere, quando statutum non simpliciter,& absolute inhabilitat, sed cum modificatione, prout in casu nostro, videlicet, nisi sit notarius in matricula collegii descriptus: nam tunc comprehendit etiam forensem.¶ Quia pro responsione dicitur, tum illam certam mundificationem ... ari vt statutum afficiat forensem, quando illa certa modificatio respicit solemnitatem actus, *vt infr. latius dicemus.* ¶ At secus in casu nostro, in quo modificatio, siue qualitas illa, vt notarius sit descriptus in matricula, respicit personam notarii, non autem solemnitatem actus, qui a notario geritur, *vt optime declarat Corn.d.cons 64.num.8. circa med. ve. sed videtur.* ¶ Non obstant modo in contrarium adducta. Et in primis non obstat, Bal. Ang. Fulg. Specul.& Dec. *in locis citatis per Nat.cons.672.nu.46. 47. 48.& 49.lib.4. Aug.in repet.l.si vacantia,nu. 66.C de bon. vac.lib.10. Alex. in l.fin.nu.4.C.de testam.* ¶ Quia pro responsione animaduertendum est, istos Dd.non disputare,an valeat statutum prohibens instrumenta confici per notarium nõ matriculatum, sed loquuntur semper præsupposita validitate ipsius statuti, quia † scilicet esset expresse confirmatum a supremo Principe. Et ita in specie respondet Ias. *d.consil.122.col.3.in prin. ... non obst...*, & ita etiam responderetur ad consil.Bero.89.nu.7.lib.3. ¶ Secundo non obstat,quod quando statutum prohibet notariis forensibus confectionem instrumentorũ ... simpliciter & absolute, sed † cum certa modificatione, scilicet, nisi sint matriculati,& de collegio,quod tunc statutum dicatur validum,*vt per Soc.consil.97.sub num. ... versi etiam in specie,lib.1.quem refert,& sequitur Rum. ... 201 nu.6.cum seq.lib.1.Rolan.consil.91.nu.25.& seq.lib.3.Rimi. iun.consil.196.num.44.45.& 46.lib.2.* ¶ Quia omnes isti Dd. mouentur auctoritate Bal. *in d.l.cunctos populos ... car.vers.tertio casu.* vbi inquit, † quod aliquando statutum inhabilitat personam simpliciter & absolute, puta, quod minor 20.annor.non possit testari, & tunc non comprehenditur forensis:aliquando vetat cum aliqua modificatione,puta,quod pater nõ possit inter liberos testari, nisi cum sex testib.tunc ligat forensem, *& ... not. in l.2.C. quem ad.test.tam.aper.* ¶ Verum † hæc auctoritas Bal non facit ad propositum, quia loquitur de modificatione respiciente solemnitatem actus, videlicet, solẽnitatem sex testium adhibendam in testamento inter liberos. ¶ Vnde intrat cõmunis conclusio, quod statutum inhabilitans personam non simpliciter, & absolute, sed cum modifica-
tione

...ne respiciente solemnitatem actus, ligat etiam forenses, quia † actus solemnis, siue sit extraiudicialis sortitur naturam, & essentiam secundum legem loci, vbi fit, *l.1.C. de emanc. liber. ita post Bald. in quadam repet. l. fin. ff. de iuri[illegible] ... tradit Anch. in rep. c.1. q.12 fol. mihi 42. col. in fin. ... quod dices de oblig. de consti... sequi ... Aret. consil. 54. ... prope fin. vers. ista sententia confirmatur. & latius con... num. 6. & 7. Ias. consil. 19. colum. vlt. vers. 2. & notab... respondetur. libr. 3. Crot. in l. omnes populi num. 253. ... q. ff. de iust. & iur. Soc. consil. 131. nu. 2. vers. est etiam ... tendum. lib. 4 Caccialup. in d. l. cunctos populos. nu. 90. Ruin. consil. 201 ... num. 8. libr. 1. Tiraq. de legib. connub. glos. 8. num. 226. Gab... 6. de statutis conclus. 8. nu. 15.* ¶ Nec mirum, si ... differentia inter statutum inhabilitans personam simpliciter, & absolute, & statutum inhabilitans personam cum modificatione, si non fuerit certa solemnitas seruata, quia ratio differentiæ est in promptu: ideo † enim primo casu statutum non afficit forensem, quia non potest disponere de persona sibi nō subdita. ¶ Secundo vero casu ideo ligat forensem, quia † solemnitas actus pertinet ad iurisdictionem eius, in cuius territorio actus explicatur: & propterea variatur secūdum diuersitatem locorum, *l. 3. in fin. ff. de testib. l. 2. ff. quem. ad. testa. aper. cum simil.* sed persona vbique est vniformis, & non potest statutum circa eam disponere, nisi sit subdita, *vt per Bart. in d. l. cunctos populos. num. 26. quem sequitur ibi Sal. c. colum. 5. p... med. versic quia proxime. Aret. in. num. 14 prope fin. versic. breuiter. Ias. in 2. lectur. num 86. versic. nota perpetuo. idem Ias. consil. 59. colum. 2. po... med. versic. istud idem. lib. 3. Ancharan. in repet. dict. cap. 1 fol. 41. colum. 4. prope finem, versic. quare autem.* ¶ Sed statuta, de quibus agitur, licet inhabilitent notarios forenses, non simpliciter, sed cum modificatione, nisi sint in matricula descripti, tamen ista modificatio non respicit solemnitatem actus, sed respicit personam notarii. ¶ Nam † descriptio in matricula concernit personam notarii, non solemnitatem actus, qui a notario rogatur, *vt bene declarat Corn. d. consil. 64. prope fin. versic sed videtur. & hoc idem post Bald. in rep. d. l. cunctos populos. bene deducit Ruin. d. consi. 201. num. 2. prope fin. versicul. ... lib. 1.* ¶ Et ex hac responsione tollitur etiam, quod scribit Christoph. de Castel. *consil. 23. num. 6. & 7.* ¶ Tertio non obstat, quod statutum *sub rub. ... cap. 9.* fuerit factum ad euitandas fraudes, & remouendas falsitates, & sic statuentes disposuerunt ex iusta caussa, quo † casu non videtur dubitandum de viribus statuti, *vt tradit Nat. d... consil. 672. num. 49. circa med. versic. & de hoc non videtur, & Christoph. de Castel. d. consil. 23. num. 8.* ¶ Quia † pro responsione potest dici, caussam remouendi fraudes, & falsitates potius fuisse coloratam, quam veram. Et hæc responsio potest probari ex his, quæ in simili dicunt inter consil. Anchar. Calder. *consil. 12. num. 4.* & Colleg. Bonon. *consil. 13. post med. versic. non obstant,* quod scilicet, statutum † prohibens ire ad molendina extra ciuitatem ad euitandas fraudes, & ob publicam vtilitatem cōtinet potius caussas coloratas, quam veras, quæ duo consil. approbantur ab Alexan. *consil. 211. ad fin. lib. 2. Socin. consil. 272. sub num. 8. lib. 2. Rip. lib. 1. resp. cap. 11. num. 4. F... in c. ecclesia sanctæ Mariæ. sub nu. 104. de constit.* ¶ Sed vera vel verisimilis caussa fuit, ne inferatur præiudicium collegio notariorum, *vt patet ex illis verbis, in præiudicium dicti collegii.* Merito. ¶ Quarto non obstat, confirmatio Illustrissimi Cardinalis de Medicis, ¶ Quia † cum sit generalis, non comprehendit statuta illicita, & inhonesta, & iuri communi contraria, *Bart. in l. 1. num. 1. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. per tex. in cap. 1. de iureiur. lib. 6. Bald. in l. 1. num 1. versicul. item nec generalis confirmatio C. de monop. late Caccialup. in l. omnes populi. nu. 12 ff. de iust. & iur. Ias. d. consil. 122. colum. 3. versic. nec etiam obst. Dec. d. consil. 17. num. 2. post med. versicul. nam in generali. bene Alexand. consil. 59. num. 9. lib. 1. fuse Paris. consil. 19 num 14 lib. 1. consil. 33. num. 53. lib. 3. & consil. 106. num. 6 eodem lib. ... Socin. iun. consil. 32. num. 43. lib. 3.* ¶ Maxime, quia in casu nostro clare constat de voluntate, & intentione eiusdem Illustrissimi Cardinalis ex suis literis, in quibus mandat creari collegium notariorum cum capitulis regulatis: & non est dubium, statuta, de quibus agitur, cum sapiant monopolium, non posse dici regulata. ¶ Præterea respondetur, quod licet facultates ipsius Illustrissimi Cardinalis fuerint de amplioribus, quæ gubernatoribus perpetuis solitæ sint concedi, nihilominus non fuerunt maiores facultatibus Legati de latere, qui † tamen nō potest condere statuta iuri communi contraria, *Innocent. Bald. Butr. Imol. Abb. & alii in cap. fin. de offic. leg. Roman. consil. 2. sub num. 2. Corn. consil. 121. num. 5 lib. 3. Socin. consil. 60. num. 1. lib. 2. Ias. in l. omnes populi. in prima lectur. num. 36. ff. de iust. & iur. Boer. in tractat. de potest. legat. a later. nu. 44. versic. licet etiam Gambar. de offic. & potest. lega. de later. lib. 8. rub. 2. num. decimoquarto, vbi hanc esse communem opin. asserit.* ¶ Sed dicta statuta sunt contraria iuri communi, secundum quod notarii apostolici, & imperiales possunt vbique locorum instrumenta conficere. Merito. ¶ Quinto, & vltimo non obstat, quod ego vltra informantes Ioan. Baptistæ, pro eo quandoque considerabam, quod scilicet valet † statutum inhabilitans personam forensem solemnizantem actum ab alio dispositum, qualis est persona notarii, licet non valeat statutum inhabilitans personam forensem disponentem actum ipsum, vt in terminis nostris distinguit quidam aduocatus Florentin. *in quodam consil. inserto inter consil. Corn. consil. 64. num. 3. & 6. lib. 3. & post eum latius Ruin. d. consil. 201. num. 6. lib. 1. & melius consil. 69. num. 9. versic. & si forte dicatur. lib. 3.* & vterque mouetur auctoritate Bart. *in d. l. cunctos populos. num. 41. ad fin. versic. item in notario,* vbi inquit, † *notarium non adhiberi ad disponendum actum, sed ad solemnizandum actū ab alio dispositum.* deinde subdit, *in notario eandem esse rationem, quæ est in solemnitate actus.* ¶ Vnde stante secundum Bart. hac identitate rationis, sequitur, vt statutum disponens de persona notarii, æquiparetur statuto disponenti de solemnitate actus, ita vt quemadmodum statutum † disponens de solemnitate actus trahitur etiam ad forenses celebrantes actum in territorio statuentium, *Docto. in d. l. cunctos populos. & in hoc omnes communiter concordant, vt inquit Corn. dict. consil. 64. num. 8. circa med.* ita etiam statutum disponens circa personam notarii ad forenses quoque porrigi debet. ¶ Sed pro responsione animaduertendum est. ¶ In primis verum non esse, quod dicit Bart. videlicet, notarium adhiberi ad solemnizandum actum ab alio dispositum, quia re vera notarius interuenit ad solemnizandum publicum instrumentum continens actum ab alio dispositum, cum † inter alias solemnitates, quæ requiruntur ad substantiam instrumenti publici, reperiatur persona notarii legitime creati, *vt per Doct. communiter in cap. 1. de fide instrument.* ¶ Tunc autem notarius adhiberetur ad solemnizādum actum, quando pro substantia ipsius actus requireretur publicum instrumentum. ¶ Præterea descriptio in matricula non solum non respicit solemnitatem actus, sed nec etiam solemnitatem instrumenti publici, quia matricula non facit, quem esse tabellionem, quæ qualitas tabellionatus est vna de solemnitatibus substantialibus instrumenti publici, *vt modo diximus,* sed facit præsumtionem tabellionatus. præsumitur † enim quis notarius eo ipso, quod reperitur descriptus in matricula, *Bald. Salycet. Roman. in. Paul. Corne. Dec. & Rimin. in l. seruitutes. C. de testam. milit. Dec. in d. cap. 1. num. 18. de fide instrument. Ias. in l. Barbarius. num. quinquagesimosexto,* vbi inquit hanc esse veram, & communem opin. *ff. de offic. prætor.* licet id quoque non transeat sine difficultate, cum non desint plures contrarium tenentes, quos citat Alciat. *reg. 3. præ-*

sumt.17.sub num.5.versic.contrariam. vbi subdit, hanc opin. veriorem esse. 34 Descriptio † igitur notarii in matricula est necessaria ad hoc, vt dicatur esse de collegio, *vt per Bald. in d. l. scriniarios. sub nu.1. & ibi Rim. nu.2. ver. pro quo facit.* ¶ Vnde bene loquitur Corn. *d. consil 64. num.1. circa med. lib.3.* 35 inquiens, descriptionem † in matricula respicere personam notarii, non solemnitatem particularis actus, qui a notario geritur, & male eum reprehendit Ruin. *d. consil.201. num.6. versic. & quamuis,* quia non est verum (vt ipse præsupponit) quod persona notarii solemnizata a statuto per viam approbationis, & receptionis in collegio, & descriptionis in matricula habeat se tanquam forma ad actum ab alio dispositum, cum notarius (vt modo diximus) sit de forma, siue solemnitate substantiali instrumenti publici, nō autem actus ab alio dispositi. ¶ Nec obstat si dicatur, esto, quod notarius non adhibeatur ad solemnizandum actum, tamen sat est, eum non adhiberi ad disponendum actum, quia tunc non valet statutum inhabilitans personam forensem, quando 36 ipsa disponit actum. ¶ Quia † respōdetur, statutū inhabilitans personam forensem ideo non valere, quia non pōt disponere de persona sibi non subdita, *vt supra deductum fuit.* ¶ Vnde siue sit persona disponens actum, siue non, nihil refert, dummodo non sit persona solemnizans actum, quia tunc statutum potest disponere de ea, non ratione personæ, sed ratione solemnitatis actus, quæ solemnitas (*vt supra diximus*) pertinet ad iurisdictionem eius, in cuius territorio actus explicatur, &c.

CANTVCCII.

Bononien. terrarum. Die Veneris, 29. Maii, 1579.

SVMMARIA.

1. *Possessio præsumitur ex titulo magis proximo quamuis nullo.*
2. *Statutum potest instrumentis vim probationis auferre, etiam si in illis iuramentum contineatur.*
   Imo potest inualidare instrumentum, & probationem ipsius etiam sine caussa.
   Imo etiam si sit interpositum iuramentum super validitate ipsius instrumenti.
3. *Tractatus dicitur principium rei adeo, quod qui tractat de vendendo dicitur vendere.*
4. *Propositum præcedens de vendendo facit præsumi venditionem postea fuisse sequutam.*
   Contrarium vide nu.6. cum seq. & declara. vt ibi.
5. *Actus sequens præsumitur factus in exsecutionem præcedentis tractatus.*
6. *Contractus non probatur neque præsumitur ex tractatu præcedenti.*
7. *Tractatus præcedens præsumitur exsecutioni mandatus, quando constat de longa possessione.*
8. *Præsumtionum plurium concursus non datur.*
9. *Roman. consil.394. num.3. cum sequent. quomodo intelligatur.*
10. *Reproductio instrumenti operatur approbationem, & confessionem in eo contentorum.*
    Fallit tamen, nisi facta sit impugnatiue. nu.11.
12. *Pluralitas præsumitur in rebus siue corporibus, nisi probetur identitas.*
13. *Pluralitas factorum non præsumitur, vbi est probata identitas rei, vel corporis.*
14. *Confinium identitas probatur, vel per testes de notitia, vel per famam. nu. seq.*
15. *Identitas confinium per famam probatur, quando ob longinquitatem temporis cohærentiæ & confinia sunt mutata.*
16. *Obseruantia subsequuta contractus, vt suum operetur effectum, quidnam attendi debeat.*

DECISIO CIV.

CVm Domini die Lunæ, 12. Ianuarii, 1579. cum præsupposito, quod legitime constaret de tutela Elisabeth matris Caroli pupilli, cuius Achilles est successor, nec non de administratione ei decreta, firmauerint regulam pro Viuianis, nempe Achilli non competere actionem spolii ad bona, de quibus agitur, etiam stante nullitate venditionis illorum factæ per Elisabeth ipsis Viuianis, quo facto tutricis pupillus a possessione [illegible] ceciderit. ¶ Cumque Domini limitauerant regulam ad fauorem Achillis in casu isto, in quo non probatur translatio possessionis ex instrumento venditionis, cui ex dispositione statuti fides adimitur. ¶ Ideo particulariter dubitatum, *an constet de translatione posse[illegible]onis in casu, & ad effectum, de quo agitur?* ¶ Cuius dubii resolutio pendebat ab eo, *an probetur dicta venditio ex pluribus adminiculis simul [illegible] tis pro parte Viuianorum deductis?* Quia si probaretur, vtiq; ipsi Viuiani præsumerentur hodie † possidere bona, 1 de quibus agitur, ex dicta venditione præcedenti [illegible] nulla, *vt in terminis bene deducit Ruin. cons[illegible] num.11. vers. nec obstat. lib.1.* ¶ Nam indubitatum [illegible] Dominos, dictam venditionem non probari ex [illegible] instrumento, cum ei statutum fidem auferat: & certi [illegible] † statutum posse instrumentis vim probationis auferre, *vt per* 2 *Cast. consil 71. post princ. versic. præterea per [illegible] lib.2.* vbi inquit, per statutum posse instrumentum [illegible] annullari, ita, vt nullam fidem faciat, etiam si sit iuratum, quia sicut non probat contractum, ita nec iuramentum, *sequitur Alciat. in cap. cum contingat, num. 1[illegible]9. de iureiur. and. hoc idem post Ioan. And. voluit Alexan. consil.1[illegible]. num.1. & 2. lib.7.* dicens, statutum posse inualidare instrumentum, & probationem ipsius etiam sine caussa, quia probatio instrumenti est de iure positiuo, non diuino. Et istud idem tradit Abb. *in d. cap. cum contingat. num. 26. vers[illegible] statutum,* vbi vult, quod stante statuto, quod nullum instrumentum probet sufficienter, nisi de eo duo notarii rogati fuerint, quod instrumentum etiam iuratum, de quo vnus notarius tantum rogatus fuerit, non fidem facit, & sicut non probat contractum, ita nec iuramentum, *& Abb. sequitur Socin. consil.97. num.5. lib.1 & consil.120 num.19. eodem lib.1. Corn. consil.64. num.7. prope fin. versi[illegible] hinc est. lib.3. Brun. de form. fol.62. colum. 4. ad fin. versic. aliquando vero. Marsil. sing. 700. Ruin. consil.201. num.14. libr.1. & consil 9. num.12. post med. lib.3. Roland. consil.43. num.3. & 4. lib.3. & est decis. Put.15. de constitu. & Mobed.226.* ¶ Vnde idem dubium super adminiculis fuit pluries, & pluries propositum, & ob difficultatem materiæ non potuit prius capi resolutio, quam in sexta positione, quæ fuit die Lunæ, prima Iunii, 1579. ¶ In qua maior pars Dominorum fuit, ex dictis adminiculis etiam simul iunctis dictam venditionem non probari, & consequenter non constare in casu isto de translatione possessionis. ¶ Nam discurrendo singula adminicula [illegible] dum ordinem, de quo in epilogo pro parte Viui[illegible] vltimo loco dato, ¶ Primum adminiculum [illegible] ex tractatu præcedenti, nempe ex licentia de [illegible] Viuianis terras, de quibus agitur, obtenta per [illegible], & tutricem Caroli a Legato, & Quadraginta viris. ¶ Item ex instrumento promissionis de vendendo per [illegible] tutricem ipsis Viuianis factæ, & † tractatus dicitur prin- 3 cipium rei, adeo, quod qui tractat de vendendo, [illegible] vendere, *vt dicit Bald. in cap in caussis. num.1. de [illegible]. Tiraquel. de retract. conuent. ad fin. nu.31. versi[illegible] & [illegible] dit.* Et † propositum præcedens eius, qui quærit emto- 4 rem, & declarat se velle vendere, multum facit ad præsumendum, venditionem fuisse postea secutam, *idem Tiraquel. de retract. lignag. § primo, gloss.14 num. 22.* Et † a- 5 ctus qui sequitur, præsumitur factus in exsecutionem præcedentis tractatus, *l. ne Alciat. de præsumt. regul.2. præsumt 24.* ¶ Sed hoc adminiculum Dominis non placuit, quia vtrumque instrumentum, tam licentiæ, quam promissionis subiacet dispositioni statuti. ¶ Nam quoad instrumentum promissionis res est clara, cum illa facta

fuerit

fuerit tutoris nomine, & pro obseruatione contentorum in ea fuerint obligata omnia, & singula bona pupilli. Quo vero ad instrumentum licentiæ, videtur & illud comprehendi sub illis verbis statuti, *seu scripturis exinde confectis*, sub quibus verbis statutum videtur voluisse cũprehendere omnes scripturas caussa & occasione contractus minoris confectas. ¶ Præterea ex tractatu præcedenti non probatur neque præsumitur contractus: 6 multa † enim tractantur, quæ postea non fiunt, vel quæ non veniunt ad conclusionem & finalem effectum, *vt inquit Bald. in l. multum interest. ante numerum tertium, versic. quandoque probatur contractus. C. si quis alteri vel sibi. idem Bald. in cap. final. sub num. 8. de iuram. calum. Alex. consil. 13. nu. 17. & consil. 28. num. 3. lib. 1. & consil. 88. sub nu. 5. lib. 4. Dec. in c. final. ad fin. de probat. in l. si ego. sub nu. 3. & in l. non omnis. sub num 2. ff. si cert. petat. & consil. 11. sub num. 1. Aym. de antiq. tempor. part. 1. sect. vidimus. num. 13.*

7 ¶ Et si diceretur, † quod quando constat de longa possessione, prout in casu nostro, tunc tractatus præcedens præsumitur mandatus exsecutioni, *secundum Bald. in d. l. multum interest. num. 2. in fin.* ¶ Responderetur, quod si in casu nostro licentia de vendendo ex longa possessione præsumeretur exsecuta, & per consequens præsumeretur venditio, & postea præsumeretur possessio ex titulo 8 præcedenti præsumtæ venditionis, vtrique † daretur præsumtio præsumtionis, vel cõcursus plurium præsumtionum, contra *l. primam, C. de dot. promiss.* ¶ Non obstant trad. per Bald. Tiraq. & Alciat. *in locis, de quibus supr.* quia si tractatus est principium, siue pars venditionis, ergo subiacet statuto, & propositum præcedens quærentis emtorem, & facientis rem venalem non facit præsumi venditionem, sed facit præsumi, contractum subsecutum non esse permutationem, sicut in instrumento dicitur, sed venditionem, & ita loquitur Tiraq. Et ratio est, quia actus, qui sequitur, præsumitur conformis tractatui præcedenti, & in eius exsecutionem factus, & sic ista duo inter se valde differunt, quod ex tractatu præcedenti præsumatur contractus, vel quod cõtractus subsequens tractatum præsumatur illi conformis, & in eius exsecutionẽ factus. ¶ Secundum adminiculum est instrumentum solutionis pretii: sed nec illud ad rem facit, quia cadit sub 9 dispositione statuti. Nec † intrat *conf. Roman. 394. num. 3. cum seq.* ¶ Quia Viuiani non debebant dictum pretium: tunc enim intraret cons. Roman. si facta fuisset venditio valide secundum formam statuti, & Viuiani debuissent pretium, & illud postea soluissent: tunc enim ex necessitate iuris potuisset eis sine solemnitate statuti fieri quietatio. Vnde aut ista quietatio fuit facta simpliciter ob solam receptionem pecuniarum, & tunc valet, sed non facit ad rem: aut fuit facta ob receptionem pecuniarum non simpliciter, sed ob caussam venditionis futuræ, & tunc non valuit, quia nec etiam valuit ipsa venditio, alias si fuisset valida quietatio, oportuisset etiam valere venditionẽ, & in hoc præiudicatum fuisset pupillo. ¶ Tertium adminiculum est reproductio instrumenti venditionis 10 factæ pro parte Achillis, ex qua † reproductione videtur approbasse, & confessus fuisse contenta in ipso instrumẽto reproducto, & sic venditionem ipsam. ¶ Sed hoc ad- 11 miniculum tollitur ex eo, quod † reproductio ista facta fuit impugnatiue, quo casu nulla oritur approbatio, vel confessio, *vt per Aym. consil. 175. num. 7. sequitur Rim. iun. consil. 18. num. 174. lib. 1.* ¶ Nec obstat responsio, quod reproductio dicti instrumenti facta fuit particulariter ad probandam malam fidem Viuianorum prouenientem ex eo, quod ipsi emerunt scienter rem pupilli sine solemnitatibus statuti, idque ad effectum tollendi exceptionem præscriptionis pro parte eorundem Viuianorum oppositam. ¶ Quia hęc quoque reproductio fuit facta ad demonstrandum esse locum dispositioni statuti volentis, nullam adhiberi fidem instrumentis cõtractuum pupillorum & minorum sine solemnitatibus statuti celebratorum. ¶ Attamen fuit facta impugnatiue ad impugnãdam fidem instrumenti, quia constito ex eo solemnitates non fuisse seruatas, statim intrabat dispositio statuti, & per consequens auferebatur fides ipsi instrumento, & ita etiam hæc secunda reproductio facta fuit impugnatiue ad impugnandam dictam exceptionem, quia constito de mala fide, statim tollebatur dicta exceptio. ¶ Nec dicatur, Achillem se iuuasse dicto instrumento in eo, quod per illud probauit malam fidem Viuianorum. ¶ Quia respondetur, quod huiusmodi iuuamẽ probationum non includit approbationem, siue non excludit impugnationem: sicut videmus in simili in producente acta grauaminis, qui dicitur producere impugnatiue ad effectũ impugnandi sententiam primi iudicis, *vt per Aym. vbi supr.* & tamẽ se illis iuuat in eo, quod per ea probat grauamen ipsum. ¶ Quartum adminiculum sententiæ, & quintum appellationis eodem modo impugnatiue intelliguntur. ¶ Sextum adminiculum est intimatio facta per Viuianos Carolo de lite eis mota per Comitem Alphonsum de Musto super quadam petia terræ alias ab eodem Carolo eis vendita mediante Elisabeth matre, & tutrice ipsius Caroli, vt in instrumento intimationis dicitur, quam petiam terræ si Viuiani non emissent, non est verisimile, quod talem litem intimassent. ¶ Sed hoc adminiculum non concludit, quia non constat, bona, quæ in instrumẽto intimationis litis narrantur, esse illa met, de quibus agitur, imo præsumendum est potius esse diuersa, cum in instrumento venditionis, & instrumento intimationis litis diuersa assignentur confinia, & † in rebus, siue cor- 12 poribus præsumitur pluralitas, nisi probetur identitas, *vt post Ioan. And. & alios tradit Aym. consil. 112. num. 3. in fin.* ¶ Nec obstat, quod † non præsumitur pluralitas facto- 13 rum, *Dec. in c. in præsentia. in 9. not. de prob. Aym. consil. 112. num. 4. & latius consil. 198. sub num. primo*, & instrumentum intimationis litis refert venditionem factã Viuianis per Elisabet matrem & tutricem Caroli, quia id procedit probata identitate rei, siue corporis, quia tunc non præsumitur pluralitas venditionum, nisi probetur, *& ita declarat Aym. dict. consil. 112. num. 4. versic. respondeo.* ¶ Nec obstat, quod diuersitas confinium contingit ob diuturnitatem temporis, cum a die venditionis vsque ad diem intimationis litis fluxissent 42. anni. ¶ Quia nihilominus erat † probanda identitas, vel per testes haben- 14 tes notitiam vtrorumque tam antiquorum, quam modernorum confinium, *Bartol. in l. demonstratio falsa. in princip. ff. de condit. & demonstrat. Aym. consil. 57. num. 7.* vel per famam, per quam † probatur identitas, quando 15 ob longinquitatem temporis cohærentiæ, & confinia sunt mutata, *vt per Bald. consil. 265. in princip. lib. 2. Aym. d. consil. 57. sub num. 7. idem Bald. in cap. vasallus. il primo, numero 9. ad fin. versic. tu dic. si de feud. fuer. controuers. Rim. consil. 50. sub num. 16 libro primo.* ¶ Septimum adminiculum est transactio inter Carolum maiorem 14. cum interuentu eius matris, & Achillem & Ioan. Baptistam de Blanchettis, vbi fit conuentio, vt Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum, & quantitatum certorum terrenorum vocatorum, *li Carumari*, teneatur ad refectionem *lib. 150.* & sic iste defectus mensuræ, relatus ad defectũ mensuræ tornaturarum 400. in instrumento venditionis enunciatum, arguit veritatem ipsius venditionis. ¶ Sed istud adminiculum non suffragatur, tum propter diuersitatem valoris tornaturarum, siue terrenorum deficientium: tum quia communio bonorum, de quibus est transactum, excludit relationem defectus mensuræ, de quo in transactione, ad defectum mensuræ, de quo in venditione, vt hic per informantes Achillis. ¶ Octauum adminiculum est obseruantia subsecuta. ¶ Sed nec istud Dominis satisfaciebat, quia non constat, Carolum habuisse notitiam instrumenti venditio-

nis.& defectus solemnitatum, quæ iuxta formam statuti 16 in ea requirebantur. ¶ In ista enim † obseruantia habenda est ratio, an is, cōtra quem allegatur, sciuerit vel ignorauerit ipsam scripturam, & defectum solemnitatis illius, *vt bene deducit Aym. de antiq. temp. part. 1. sect. 4. limitatur. num. 19. versic. rursus in ista obseruantia.* ¶ Vltimum adminiculum est duorum testium singularium deponentium se audiuisse a Carolo, quod sui vendiderant Viuianis bona, de quibus agitur. ¶ Sed istud adminiculum non sufficit, nec suppletur saltem sufficienter ex aliis adminiculis. ¶ Et in omnem euentum Domini dicebant, ex tot adminiculis non posse colligi veram venditionem, sed solum præsumtam: & propterea dicere, quod Viuiani hodie præsumuntur possidere, ex ista præsumta venditione præcedenti nil aliud sit, quam dare præsumtionem præsumtionis, vel concursum plurium præsumtionum.

CANT V C C I I.

Romanensis fideicommissi domus. Die quinta Ianuarii. 1579.

SVMMARIA.

1. *Domicilium constituere incolatum dicitur.*
2. *Domicilium in dubio per assiduam in loco habitationē contrahitur.*
3. *Assidue in loco habitare quando quis dicatur. cum numero seq.*
4. *Arbitrarium est iudici terminare, quando quis dicatur assidue in loco habitare.*
5. *Vxorem ducens in loco, quam alio nunquam transtulit, dicitur ibi continue habitare.*
6. *Exemtus a iurisdictione non dicitur in loco habitare, si opponat exceptiones: secus si non opponat.*
7. *Iudicis processus habentis iurisdictionem per exceptionem elidibilem, valet & tenet, si exceptio non opponatur.*
   Ampliatur etiam si iudex sciuerit suam iurisdictionem ope exceptionis elidibilem nu. 8.
   Limita, nisi exceptio sit talis, quæ consensu partium remitti non possit. nu. 9.

DECISIO CV.

Resolutum fuit tam ex capite commissionis, de qua in decimosexto præsupposito, quam ex capite motus proprii Iulii Secundi, de quo in 18. præsupposito, acta & probationes factas coram secundo Collaterali subsistere, & in caussa huiusmodi attendi debere. ¶ Nam quoad caput commissionis res secundum Dominos non videtur habere difficultatem, quia caussa committitur in eisdem statu, & terminis, in quib⁹ reperitur, & cum eisdem actis, & probationibus coram secundo Collaterali quomodolibet factis, & commissio est signata de consensu partium. ¶ Nec obstat, quod consensus Alexandri est præstitus circa iurisdictionem tātum, quia in commissione omnia præmissa continentur, & commissio non fuisset de consensu Alexandri signata, nisi fuisset citatus coram Referendario, vt moris est, & transmissa sibi copia commissionis: idque confirmatur ex aliis commissionibus postea pro parte dicti Alexandri obtentis, in quibus mandatur, vt in caussa procedatur iuxta formam aliarum commissionū. ¶ Minus obstat protestatio facta per procuratorem Alexandri, quod non intendit consentire commissioni obtentæ, nisi quoad iurisdictionem, non autem quoad alia. ¶ Quia ista protestatio nihil releuat, cū prius Alexander consenserit expeditioni commissionis, quam debebat reformare, si non erat expedita iuxta suum consensum. ¶ Quantum vero ad caput Bullæ Iulii Secundi res quoque ex isto capite Dominis visa fuit clara. Bulla enim tribuit curiæ capitolinæ iurisdictionem in omnes incolas Romę habitantes, & non est dubium, Alexandrū esse incolam, & Romę habitantem, ac q; ibidem vxorem duxerit, & retinuerit, per quam habitationem, & vxoris ductionem, ac retentionem absq; dubio domicilium contraxit, & consequenter effectus est incola, cum † domicilium 1 constituat incolatum, *l. pupillus. §. incola. ff. de verb. signific. l. ciues. C. de incol. lib. 10.* ¶ Nam † domicilium in 2 dubio per assiduam in loco habitationem contrahitur, *l. 2. C. vbi senat. vel clariss. Menoch. de arbit. iud. quæst. 9. cas. 86. nu. 11. 12. 13. & 14.* Vbi ita omnes tenere asserit. ¶ Et licet dubitatio sit, quādo quis dicatur † assidue in loco ha- 3 bitasse, & plures Doct. senserint decennii cursum sufficere, *vt per gloss. Bald. Hostien. Alex. Ruin. Ang. & alios relatos per Menoch. vbi supra num. 15. Tiraq. de præscri. pag. 34. versic. 10. Soc. iun. consil. 7. num. 6. lib. 2. late Rolan. consil. 79. num. 51. in fine, 52. & 57. vbi de communi lib. 3. post Bart. Alciat. Paris. Aretin. Bero. Cephal. Felyn. & alios per eum citatos.* ¶ Aliqui † vero tenent, id iudicis arbitrio terminan- 4 dum esse, *vt Abb. Mar. Soc. Felyn. Dec. & Paris. quos refert, & sequitur Menoch. vbi supra. nu. 16. & 17.* ¶ Nihilominus quicquid sit, in casu nostro cessat omnis dubitatio, tum quia Alexander nedum per decennium, sed etiam per vicennium continuum in vrbe habitauit: tum etiam, quia † vxorem ibi duxit, quam alio nunquam transtulit, *ita* 5 *Dec. consil. 283. sub num. 11. Alciat. consil. 219. nu. 5. Menoch. d. cas. 86. sub num. 28.* ¶ Nec obstat, quod Alexander esset officialis, & † per consequens exemtus a iurisdictione cu- 6 riæ capitolinæ, prout in eadem Bulla Iulii Secūdi. ¶ Quia hanc exceptionem exemtionis Alexander coram secundo Collaterali nunquam opposuit, & propterea acta, & probationes coram eo factæ valere debent: Nam pro- 7 cessus iudicis habentis iurisdictionem per exceptionem elidibilem, valet & tenet, si exceptio nō opponatur, *vt gl. in Clem. 2. in verbo, competenti, quam ibi sequuntur Card. q. 3. versic. ad secundum. Imol. num. 5. Anchar. num. 7. Abb. num. 4. vt lit. pend. Imol. in cap. si duobus. num. 4. versic. sed si sciret. & colum. fin. in fine, de appella. & ibi Franc. num. 17. versic. sed tu limita. Præpos. num. 5. in fine, & num. 17. pariter in fin. num. 6. prope finem, versic. considera tria. & num. 12. versic. quinimo videtur late Dec. nu. 3. & 4. & nu. 8. ad fin. & num. 14.* ¶ Idque † procedit non solum si iudex igno- 8 rauit, sed etiam si sciuerit iurisdictionem suam ope exceptionis elidibilem esse, *vt per Imol. Præpos. Felyn. & Dec. in citatis locis.* ¶ Dummodo † exceptio sit talis, vt con- 9 sensu partis remitti possit, *vt bene per Præpos. vbi supra.*

CANT V C C I I.

Regien. hospitalis. Die 10. Iunii. 1579.

SVMMARIA.

1. *Hospitale possessum per longum tempus a laico præsumitur laicale.*
   Literæ apostolicæ super prouisione clericorū, an comprehendant hospitalia ecclesias habentia, vide [illegible]nem.
2. *Possessio, per quam possumus alterum præcedere, est attendenda.*
3. *Concessio instituendi personas, & custodiendi ecclesias vacantes, præsumitur realis, non autem personalis, si persona prætendens ius, & eius antecessores fuerint in quieta possessione instituendi, & custodiendi.*
4. *Commissio multiplex curæ, & regiminis hospitalis facta laicis operatur præsumtionem laicalitatis.*
5. *Denominatio loci multum operatur ad præsumendam qualitatem laicalitatis.*
6. *Hospitale magis præsumitur quam beneficium.*
7. *Delictum nec error nunquam præsumitur.*
8. *Scientia status siue diœcesis præsumitur in ordinario.*

DECISIO CVI.

Dedi dubium de ordine Dominorum in caussa Regien. hospitalis, præsuppositis quibusdam bullis, & instrumentis, qualis fuerit primæuus status loci, in casu, & ad effectum, de quo agitur. Illudque proposui parte Boiardi

Boiardi tantum informante, quia pars Corradini fuit multum contumax, etiam si pluries fuerit monita & requisita, ac etiam diu exspectata. ¶ Et die Merc. decima Iunii, 1579. resolutum fuit præsumptiue constare, quod primæuus status loci, de quo agitur, fuit laicalis. ¶ Et potissima resolutionis ratio fuit, quia constat, locum istum per decē & octo annos fuisse a laico vxorato possessum. ¶ Nam Carolus de Boiardis, cui regimen, & gubernium huius loci ante annum 1454. commissum fuit, & quem constat fuisse laicum vxoratum, ab anno 1472. vsque ad annum 1490. rexit, & gubernauit locum istum vsque ad eius obitum, qui fuit de eodem anno 1490. Et postea ad hunc locum tanquam per obitum Caroli vacantem fuit præfectus Georgius de Boiardis, prout de his omnibus 1 constat ex 3.4.5. 6. & 7. præsuppositis. ¶ Vnde † ex ista 18. annorum possessione Caroli laici vxorati præsumendum est, locum, de quo agitur, fuisse laicalem, *Calder. consil. 4. circa med. vers. item etiam ore... rium. Roman. consil. 477. num. 10. Felyn. in c. in iuramenti, a. sub num. 9. vers. de secundo. de rescript. facit gl. in Clem. per literas. in verbo, ecclesias. de preben.* vbi quærens, nunquid literæ apostolicæ super prouisione clericorum comprehendant hospitalia ecclesias habentia, distinguit, quod aut ecclesia est principalis, & hospitale accessorium, & tunc comprehendāt: aut e contra hospitale est principale, & ecclesia accessoria, & tunc secus: aut sumus in dubio, & tunc, si apparet 2 † possessio, per quam possumus alterum præeligere, eam sequemur, *& glos. sequitur ibi Card. quæst. 17. Imol. num. 15. versic. deinde quæro. & num. 16. Abb. num. 5. Vital. sub num. 22. Rebuff. de nomin. q. 15. nu. 15. vers. vel si appareat possessio.* ¶ Hisque accedit, quod in simili dicunt glos. & Doct. *in c. cum venissent. per illam text. de instit.* vbi volunt, quod 3 † concessio instituendi personas, & custodiendi ecclesias vacantes facta per quoscunque prædecessores Archiepiscopi Eboracen. quibusdam Archidiaconis Richimandiæ præsumitur realis, non autem personalis, si Archidiaconus Richmandiæ, & eius antecessores fuerint in continua, & quieta possessione instituendi, & custodiendi, *ita glos. ibi, in verbo, probatum. il primo, quam sequitur Abb. num. 7. circa med. Imol. num. 19. versic. item quia,* vbi subdit, titulum Archidiaconi præsumendum esse realem, quia status possessionis apparebat realis, ex quo Archidiaconus, & eius antecessores fuerant in possessione, *But. nu. 7. vers. nota quod quasi possessione, & latius nu. 28,* vbi inquit, quod stante controuersia nō super concessione, sed super qualitate ipsius, an sit realis, vel personalis, inspicitur status possessionis, ita vt si possessionis status sit vt realis, præsumitur concessio realis prout ibi: si vero possessionis status sit, vt personalis, præsumitur concessio personalis. Et hoc idem voluit ibi Anchar. *nu. 15. vers. sed dices,* inquiens, quod licet concessiones factæ personis de bonis ecclesiasticis personales præsumantur, *cap. veniens. de transact. c. nisi essent. de praeben.* tamen ibi possessio continuata plurium Archidiaconorum faciebat præsumere concessionem realem, quia cum descenderit exercitium 4 iuris instituēdi, & custodiendi successiue in plures, præsumitur realis concessio: talis enim descensus non potest adaptari ad personalem concessionem, quæ morte finitur, *dict. cap. nisi essent.* ¶ Ita dicendum in casu nostro, in quo non dubitatur de exsistentia hospitalis, sed de qualitate ipsius, an sit laicale, vel ecclesiasticum: ideo inspici debet status possessionis subsecutæ, qui cum fuerit, vt laicalis, vt patet ex possessione Caroli, qui tanquam laicus vxoratus per 18. annos hospitale istud possedit, quæ possessio laici vxorati non potest conuenire hospitali ecclesiastico, merito præsumendum est, dictum hospitale fuisse laicale: & tanto magis, quod plura hic concurrunt. ¶ In primis narratiua Bullæ Ioannis 23. de anno 1412. ibi, quandoque per clericos, quandoque per laicos consueuit gubernari, quæ narratiua multum iustificatur ex obseruantia subsecuta, videlicet ex possessione 18. annorum Caroli laici vxorati. ¶ Secundo, multiplex † commissio 4 curæ & regiminis dicti hospitalis, *iuxta Clemen. quia contingit. de relig. dom. Felyn. in c. de quarta. sub num. 13. versic. adde quod Doct. de prescrip. Gemin. in c. final. colum. vltim. versic. quæro, an habeat locum in hospitali. num. 20. de elect. in 6. Card. in Clem. vlt. quæst. 13. in fine, de procurat.* ¶ Tertio, denominatio loci, qui semper est denominatus hospitale, quæ † denominatio ad præsumendam qualitatem 5 laicalitatis multum operatur, *iuxta gloss. in d. Clement. per literas. in versic. ecclesias. vers. quid in dubio. quam ibi Imol. & Abb. sequuntur. Rebuff. d. quæst. 15. num. 15. versic. vel si appareat.* ¶ Quarto, quia in dubio, quando non apparet, an sit hospitale, vel beneficium, magis † præsumen- 6 dum est hospitale, quam beneficium, *vt per eandem gloss. quam sequitur Imol. num. 16. versicul. si verum non apparet. Ancharan. num. 10. versic. quid in dubio. Abb. num. 5. in fin. Barbat. consil. 67. num. 11. lib. 3. Panor. de offic. & potest. cap. sede vacan. part. 2. quæst. 1. num. 6. Mohed. decis. 343. Rebuf. q. 15. num. 15.* ¶ Nec dicendum est, quod Carolus potuerit ab initio obtinere hunc locum, tanquam clericus simplex, deinde potuit contrahere matrimonium, & cōtinuare possessionem de facto, siue per errorem. ¶ Tum quia † non debet præsumi, nec delictum, *l. merito. ff. pro* 7 *soc.* nec etiam error. *l. si post diuisionem. C. de iur. & fact. ignorant. Alciat. reg. tertia. præsumt. 21. num. 1.* ¶ Tum etiam, quia si alterutrum istorum fuisset, vtique † ordinarius, in quo præsumitur scientia status suæ diœcesis propter annuam visitationem, ad quam tenetur, non permisisset hunc locum, si fuisset beneficium, per tot annos ab vxorato teneri, *cap. ordinarii. de offic. ordin. lib. 6. & ita arguit Ancharan. consil. 162. numero quarto, versi. 3. propter scientiam. & Cassad. decis. 2. numero tertio, de caus. possess. & propriet.*

CANTVCCII.

Vlixbonen. professionis. Lunæ, 22. Iunii. 1579.

SVMMARIA.

1. *Furiosus & mentecaptus in quid differant, & quis vterque sit. nu. seq.*
2. *Mentecaptus quis dicatur, ad differentiam furiosi.*
3. *Testi deponenti de dementia, seu mentiscaptione, nō creditur, nisi reddat rationem dicti sui, etiam si non fuerit interrogatus. cum nu. seq.*
4. *Furor est difficilis probationis.*
5. *Furor & dementia probatur ex factis. ex communi.*
6. *Iudex adhibere debet medicos, qui furorem, & dementiam cognoscant.*
7. *Furor & mentiscaptio sunt passiones cerebri, quas phisicus cognoscit.*
8. *Religiosi magnam præstant auctoritatem ad probandam dementiam.*
9. *Demens præsumitur qui proprium nomen ignorat.*
10. *Tempus probationis potest arbitrio iudicis restringi, & ampliari, ex rationabili caussa. cum nu. 11.*
12. *Testes singulares admittuntur ad probandum quid in genere.*
13. *Professio religionis facta a demente nulla est.*
14. *Furiosus non potest contrahere matrimonium carnale. Imo nec spirituale. nu. 16. Ampliatur etiam in mentecapto. nu. 17.*
15. *Argumentum a matrimonio carnali ad spirituale validum est.*
17. *Furiosus & mentecaptus æquiparantur.*
18. *Mentecaptus non potest religionem profiteri.*
19. *Argumentum de reputatione ad non reputationem, vel contrariam reputationem validum est.*
20. *Confessionis actus, & communicationis excludunt dementiam.*
21. *Actus loquendi ad propositum non excludit dementiam,*

quando demens est in conspectu umbratæ quietus constitutus.
22 *Dementes quandoque ex factis conuincuntur, licet ex verbis prudentes appareant.*
23 *Furiosi & mentecapti faciunt multoties signa, & loquuntur, vt prudentes.*
24 *Professio religionis, vt nulla dicatur ex capite dementia, debet probari eam tempore emissionis professionis fuisse.*
25 *Dementia medio tempore præsumitur, probatis extremis.*
26 *Demens & furiosus post, præsumitur etiam fuisse furiosus & demens retro.*
27 *Coniectura aliqua, vel præsumtio si concurrat vltra statum præsentem inferens retro, præsumitur ex præsenti in præteritum.*
28 *Dispositum in mentecapto, vel furioso nō procedit in fatuo simplici, substupido, & hebetis ingenii.*
29 *Dementia impediens contractum matrimonii debet esse talis, vt auferat vsum rationis.*
30 *Testis volens probare priuationem intellectus in aliquo, debet reddere rationem [illegible] sui.*
31 *Animi qualitas si debeat probari, testes debent testificari per actus exteriores quos viderint.*
32 *Exteriora iudicant secreta animi.*
33 *Testes quando dicantur iudicare, non autem testificari.*
34 *Testis deponens de furore ob eiectionem lapidum, quomodo deponere debeat. & nu. seq.*

DECISIO CVII.

DVbitaui in vna Vlixbonen. professionis, *an ex probationibus factis pro parte Dom. Ludouici Aluares sit probata eius intentio circa nullitatem professionis, & dementiam D. Margaritæ in casu, & ad effectum, de quo agitur.* ¶ Quod dubium Domini resoluerunt ad fauorem Do. Ludouici, nempe eius intentionem satis probatam esse tam circa nullitatem professionis, quam circa dementiam Do. Margaritæ. ¶ Et pro maiori huius resolutionis dilucidatione, quia informantes hincinde copiose scripserunt, & multa inculcarunt, potest distingui materia in quatuor difficultates, vt: Prima sit, *qualis sit dementia Do. Margaritæ, furor ne, vel mentis captio?* Secunda, *an sufficienter probetur?* Tertia, *an sit talis, vt professionem per eam in monasterio de Odiuellas emissam, annullauerit.* ¶ Quarta versabitur circa responsionem, & remotionē eorum, quę pro parte Domini Antonii Telles deducuntur. ¶ Quoad primam difficultatem Domini dixerunt, *D. Margaritam fuisse, & esse mentecaptam, nō autem furiosam, quia signa, verba, & actus particulares, de quibus deponunt testes, quorum summarium pro parte D. Ludouici datur, non probant rabiem, & impetum furoris, sed carentiam mentis, intellectus, & animi iudicii absque alia extrinseca furoris demonstratione: vel non probant furorem patentem sed latentem.* ¶ In hoc enim differunt † furiosus & mente captus, quod furiosus est, qui rabie, vel impetu furoris concitatur, vel qui furorem habet patentem. ¶ Mentecaptus vero is est, cui † mens & animi iudicium deficit, & extrinsecus nullum furorem ostendit, vel qui furorem habet latentem, *ita Bald. in l. qui furiosi. num. 2. versic. mente captus est. C. de nupt. in l. 2. ante num. 1. C. de mat. fur. in l. humanitatis. nu. 15. C. de impuber. & aliis substitutio. sequitur Alex. consil. 54. nu. 2. lib. 2. Iason l. furiosum. n. 2. ibi Dec. num. 1. & 2. & Rimin. nu. 1. C. qui test. facere poss. Grammat. consil. crim. 16. num. 14. Guliel. de Bened. in cap. Raynutius in verbo, adiectis impuberi, num. 76. de testament. idem Dec. in l. humanitatis, sub num. 1 versicul. secundo accipitur.* vbi etiam subdit differentiam illam potius procedere ex cōmuni vsu loquendi, quam de iure, *& ibi sequitur Coras. sub num. 1. C. de impub. & aliis substit.* ¶ Circa secundam difficultatem concluserunt, dementiam siue mentiscaptionem Dom. Margaritæ ex dictis testium, de quibus in summario Domini Ludouici, sufficienter probari. ¶ Nam licet furor siue dementia sit quid inuisibile, quod non sensu corporis, sed iudicio intellectus percipitur, etiam si in facto consistat, & propterea in eius probatione perspicax inquisitio requiritur, quia testes facile possunt errare, & ideo eis non creditur, nisi causam † sui dicti manifestam faciant, *vt inquit Bald. in l. solum. colum. prima, versicul. & idem dicitur. Cod. de testibus. idem Bald. in d. l. furiosum. circa med. vers. [illegible] autem difficile. C. qui testament. facere poss.* dicens, † furorem esse difficilis probationis, nec testibus super eo deponentibus credendum esse, nisi assignent rationem dicti sui, etiam si non fuerint interrogati. *Et Bald. sequuntur Doctor. in dicta l. furiosum. Fulgos. ad fin. versicul. quo nimo. Castrens. num. 3. versic. adeo testis. Ias. num. 6. Dec. num. 28. versic. quod quidem non [illegible] detur. Socin. consil. 42. num. 4. lib. 1. Cum. consil. 21. num. 5. lib. 2. consil. 216. num. 18. lib. 3. & consil. 22. num. 23. & 10. cum sequent. libro quarto, bene [illegible] consil. 147. numero decimosexto, lib. 7. Dec. consil. [illegible] num. 31. & 32. Curt. iun. consil. 151. num. 1. 2. & 8. Bertrand. consil. 48. numero 29. versicul. tum quia. & numero 30. [illegible] parte prima. late Paris. consil. 88. num. 54. 55. 56. & 57. vbi de communi lib. 3.* ¶ Et insuper Doctores communiter dicunt, † furorem, & dementiam probari ex factis, *l. quidam in suo. ff. de condit. instit. vel ex verbis. l. ob quæ missa. in princ. ff. de ædilit. edict. cap. le[illegible] 93. distinct.* & exemplificant signa, & actus particulares, quibus furor ostenditur in eo, qui fatua vel deridenda loquitur, qui lapides proiicit, qui habet memoriam inordinatam, vt quia vnum dicit, mox contrarium, qui habet loquelam inordinatam, nesciens exprimere quid velit vel non velit, qui vel a patre, vel ab aliis coniunctis, vel communiter ab omnibus reputatur pro furioso vel demente, qui iubet corpus suum in mare proiici, qui nomen suum ignorat, qui in compedibus siue custodia retinetur, qui in infirmitate non vult mederi. De quibus signis & actibus, per Alexand. *dicto consil. 54. numero 2. consilio 141. numero 2. circa medium. lib. 1. & consil. 86. num. 10. libr. 2. bene Bartol. in cap. fin. num. 8. de success. ab intest. latius idem Alex. in l. si cum dotem. §. si maritus, num. 7. ff. solut. matrim. Corn. consil. 22. num. 6. & 7. lib. 4. Socin. consil. 42. num. 2. & 6 lib. 1. Bertrand. consil. 48. num. 20. 21. 22. & 23. lib. 2. part. 1. Guliel. de Bened. d. cap. Raynutius, in verbo, adiecta impuberi, num. 77. vsque ad 81. Dec. consil. 86. num. 7. & latius consil. 448. num. 1 2. 3. & 4. Ias. in d. l. furiosum, num. 4. & ibi. Dec. num. 28. & 29. & Riminal. prope fin. Marant. in repet. l. [illegible] potest, num. 128. ff. de acquirend. hered. Bauer. l. iterum §. item furiosi, colum. penult. versic. extra gloss. Instit. quibus non est permiss. facere test. am pleng Paris. alios citans, consil. 87. [illegible] 4. 5. 6. & 7. & consil. 88. nu. 1. 2. 3. 4. & 5. & bene Ferret. [illegible] 207. num. 12. libr. 1.* ¶ Nihilominus testes in [illegible] non dicunt simpliciter, Dominam Margaritam fuisse stultam, dementem, vel mentecaptam, nec [illegible] verbis, ex quibus posset dici eos iudicare, [illegible] assignant bonas rationes, & referunt quamplurima signa & actus particulares concludentes ad dementiam & mentiscaptionem Margaritæ. Quod autem res ita se habeat, multifariam ostenditur, ¶ In primis ex verbis fatuis, & deridendis, quia Domina Margarita dicebat se esse infirmam in vno capillo, tertius super nono interrogatorio, dicebat sibi apparere quandam faciem in vno foramine, quæ sibi videbatur Maurus incantator. Idem tertius super 13. dicebat se nescire, an iret ad communicandum, vel ad abluendum faciem, aut ad recitandum primam, duodecimus super secundo dicebat etiam alia insulsa & ridicula, *de quibus infra.* ¶ Secundo, probatur ex pluribus factis & gestis clare dementiam & insaniam ostendentibus, quia ibat ad chorum in camisia, septimus, nonus, duodecimus super s. primo, implebat faciem luto, dicendo *se ideo ita facere, quia nares sibi multum fulgebant.* se-

ptimus

primus.8.9.10.11.12.& 13.super septimo, verrebat domum manica tunicæ, quintus super primo, ponebat excrementa narium in vno baculo, & postea illa comedebat. Idem quintus super primo, vrinabat in vna patina, & illam publice omnib. ostendebat, & illis dicebat, quod ibi veniebant medullæ, tertius super septimo, quartus super nono, proiiciebat cucullam in latrinis, 23. super 10. proiiciebat cucullam & habitum, 28. super 8. vtebatur pro speculo vno pitali immundo, secundus super nono, ridebat sæpe sæpius sine proposito, tertius super septimo, sextus super primo, 34. super decimo, ponebat carnem crudam in sinu, & cibum in manica, secundus super nono, vociferabat tempore silentii, nonus super septimo in fine, transmittebat oua per filum vel per lignũ, secundus super nono, non comedebat per duos vel tres dies. Idem secundus super nono, spuebat in vna patina parua, dicendo, quod ibi recipiebat medullam. Idem secundus super nono, post acceptum syrupum volebat ire ad sumendum sacramentum Eucharistiæ, tertius super septimo, id quod dabat, illico & eodem instanti repetebat. Idem tertius super septimo, accipiebat lapides & baculos, & cum illis percutiebat quos inueniebat, quintus super primo exsistebat in porta vnius cameræ in camisia sine velo, & cum mitra in capite, idem quintus super primo. ❡ Tertio probatur prædicta dementia & insania Dominæ Margaritæ ex eo, quia in domo ab omnibus tenebatur & reputabatur pro insana & demente, sextus super primo, 17. super primo, & in monasterio de Speranza erat tenta generaliter ab omnibus pro muliere stulta, decimus, vndecimus, & decimustertius super secundo, in fin. & in monasterio de Odiuellas publice dicebatur & reputabatur insana, 18. super decimo, 19. super octauo & super 14. vigesimus super octauo, *in fin. & 22. super 18. ad finem*. Et non est dubium, de iure furorem siue dementiam probari etiam ex communi reputatione, *vt supra dictum fuit*. ❡ Quarto, ista dementia Dominæ Margaritæ probatur iudicio duorum Physicorum, qui sunt testes, 29. & 30. super decimo, qui facta congregatione, & communicato inuicem colloquio vna cum aliis Physicis decreuerunt, & iudicauerunt Dominam Margaritam insanam, quorum Physicorum iudicio standum est, quia, *vt inquit Bald. post Iacob. de Aret. in l. obseruare. ff. de cur. furio*. 6 Iudex † debet adhibere medicos, qui furorem & dementiam cognoscant, *per l. semel. C. de re milit. lib. 12. sequitur Alexan. consil. 86. nu. 5. in fine, lib. 2. Mayn. in l. furiosi, num. 6. ff. de regul. iur. Petr. a Plaz. alios citans in epito. delict. libr. 1. cap. 29. num. 2.* 7 Furor † enim & mentiscaptio sunt passiones cerebri, quas Physicus cognoscit, *vt inquit Barbat. in cap. fin. num. 8. in fine, de success. ab intest.* ❡ Et eodem modo standum est iudicio duorum patrum societatis Iesu, qui sunt testes. 33. & 35. super decimo, qui sensim, particulariter & per spatium temporis Margaritam allocuti, iudicarunt eam incapacem confessionis & aliorum sacramentorum vsum rationis requirentium. Quod idem iudicauit frater Antonius ordinis sancti Bernardi, qui est testis 26. super sexto, dicens, audiuisse Dominam Margaritam in confessione, & inuenisse illam non genu flexam, sed stantem & spuentem, & ridentem versus moniales, & propterea iudicauit illam incapacem susceptionis sacramenti Eucharistiæ, qui tres religiosi, cum sint 8 multum timoratæ conscientiæ, magnam præstant † auctoritatem ad credendam dementiam Margaritæ, vt in his terminis recte considerat Roderic. Suarez. *alleg. 1. sub num. 13.* ❡ Quinto comprobatur etiam dementia præ- 9 dicta Dominæ Margaritæ ex eo, quod † nomen propriũ ignorabat, *iuxta l. fin. C. de hered. instit.* prout attestantur duo notarii in quibusdam interrogatoriis illis factis de mandato D. Vicarii Vlixbonen. ❡ Sexto, præmissa confirmantur ex eo, quod Moniales monasterii de Speranza post annum nouitiatus in circa D. Margaritæ noluerunt eam ad professionem admittere, reiicientes illam tanquam inhabilem & incapacem professionis, propter eius insaniam & dementiam, non obstante, quod eam in monasterio recepissent ad instantiam & intercessionem Sereniss. Regis Portugalliæ tunc temporis Cardinalis Infantis, cuius voluntati obtemperare valde verisimile est eas summopere desiderasse, quia erat monasterii superior, id quod non fecisse eas ob meram impossibilitatem & dementiam Margaritæ prouenientem, dici oportet. ❡ Septimo, accedit nimia breuitas temporis trium dierum ad profitendum ipsi Margaritæ indulti. Licet enim 10 tempus † probationis, quod regulariter ad annum, *c. ad Apostolicam, & c. statuimus, de regular.* possit restringi, *vt in cap. ex publico, de conuers. coniug.* & hæc restrictio possit arbitrio iudicis fieri maior vel minor bimestri, *vt per glos. ibi, in verbo, intra duorum. & ibi Innoc. versic. licet credamus. Hostien. colum. 2. versi. hoc ergo fatemur. Ioan. And. colum. 2. versic. Innocentius vero dixit. Henric. Boich. num. 1. versic. fatemur ergo. Butr. num. 12. & Abb. num. 11.* ❡ Ni- 11 hilominus hæc † restrictio secundum Docto. prædictos non fit sine rationabili caussa, *prout in d. c. ex publico*, vbi sponsæ volenti religionem ingredi tempus bimestre ad profitendum conceditur, ne sponsus, qui forte carnis stimulis resistere non poterat, & propterea cupiebat matrimonium contrahere, cogeretur exspectare lapsum anni. ❡ Et hinc est, quod prædicti Doct. dicunt, quod si sponsus consentiat sponsæ circa ingressum religionis, dabitur regularis terminus anni, quia cessat caussa illum restringendi, *vt bene Abb. in d. cap. ex publico, num. 11. prope fin.* ❡ Sed in casu nostro nulla suberat caussa restringendi annuum tempus professionis: imo maxima vigebat ratio illud integrum indulgendi, vt scilicet monasterium posset mores Margaritæ experiri, *iuxta text. in d. c. ad apostolicam.* Et tanto magis, quod Priorissa illius temporis exclamauit, ne Margarita in monasterio reciperetur, quia erat insana, & tanquã talis fuerat reiecta a monasterio de Speranza, & insania Margaritæ ab initio ante professionem cœpit manifestari monasterio de Odiuellas, decimusnonus super 17. duodecimus super octauo, 23. super octauo. ❡ Vnde restrictio ista præsertim tam magna & extraordinaria, non aliam ob caussam fieri potuit, nisi, ne magis detegeretur insania & dementia Margaritæ, & sic, ne excluderetur a professione, prout accidit in monasterio de Speranza. ❡ Nec obstat testes, de quibus supra, in dictis suis esse singulares. ❡ Quia ad probandum furorem siue dementiam tanquam ad probandum quid, in genere te- 12 stes † singulares admittuntur, *vt in terminis tradit Alex. consil. 141. num. 2. lib. 1. consil. 91. num. 20. lib. 5. & consil. 147. num. 20. lib. 7. Dec. in d. l. furiosum, num. 30. Bertrand. consil. 48. num. 22. lib. 2. parte prima. Paris. consil. 87. num. 8. lib. 3. Ruin. consil. 67. num. 9. lib. 1. Boer. decis. 23. nu. 44. Marant. in l. is potest, num. 130. ff. de acquir. hered. bene Pet. a Plaz. in epit. delict. lib. 1. cap. 29. num. 9. Gabriel. lib. 1. de testib. conclus. 2. num. 44.* Et hæc quoad secundam difficultatem. ❡ Quantum autem ad tertiam, resolutum fuit, professionem per Do. Margaritam in monasterio de Odiuellas emissam, 13 nullam † fuisse, tum per tex. *in c. sicut tenor, de reg.* qui licet loquatur in eo, qui positus erat extra mentem & extra se ipsum propter grauissimam infirmitatem, vt innuunt verba illa, & de præsenti vita desperet, & in his terminis intelligit Abb. ibi, tamen ratio text. fundatur in priuatione mentis: quæ ratio cum sit generalis, ampliat decisionem text. etiam in eo, qui non ex morbo, sed aliunde mente caret, *ad l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 3.* ❡ Tum etiam, quia quemadmodum furiosus † non po- 14 test contrahere matrimonium carnale, *c. dilectus, de sponsal. c. neque furiosus. 32. q. 7. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. l. furor. ff. de sponsal. l. oratione. §. fin. ff. de rit. nupt.* ❡ Ita nec spirituale, cum valeat argumentum † a ma- 15 trimonio carnali ad spirituale, *cap. quoniam frequenter.*

§.porro, vt lit.non contest. Doct.in auth.nisi rogati.C.ad Trebel.late Euerard.in loc.a matrim.carnal.ad spirituale. Et in specie † quod furiosus nequit matrimonium spirituale contrahere, sicut nec carnale, tradit Præpos.*in d.cap.dilectus,num.3.Alex.consil.54.in princ.lib.1. Euerar. vbi supra, in sexto exemplo.* Et quod dicitur de furioso, procedit etiam in mentecapto, cum † inter se æquiparentur, *§.hæc dicimus.in authent.vt hi qui oblig.se hab.l.2. vbi Bald.C.de curat.fur.l.si furiosi. & ibi Doct. C.de nupt. Scriben. in l.ex facto.ff.de vulg.& pupil.Alex.d.consil.54.in princ.libr.1.& in l.si cum dotem.§.si maritus,ad fin.num.8.ff.soluto matrim. Com.consil.22.num.7.lib.4.late & egregie Fulgos.consil.79. num.1.2. & 3.bene Præpos.in c.dilectus, nu.4.de sponsal.fuse Soc.consil 47.num.8.lib.3.& plene Ias.in l.patre furioso, num.3.ff.de his qui sunt sui vel alien.iur. Dec.consil.112.post princ. & in d.l.furiosum, num.7. vbi alios citat Paris.consil. 87.num.11.& cons.88.num.6.& 7.lib.3. Curt.iun.consil.151. num.9.post medium,versicu.ita quia, & num.10.Gammat. consil.crim.16.nu.13.* Et in terminis, quod text.*in d.c.dilectus.* loquens in furioso, procedat etiam in mentecapto, firmat Præpos.*ibi,nu.3.versic.numquid sequitur Soc.cons. 47.num.8.lib.3.Alex.d.consil.54.in princ.Dec.consil.112.in princ.Curt.iun.d.consil.151.nu.9.vers.hinc dicimus. Couar. in quarto decretal.parte 2.cap.2.nu.9.* Et in specie, † quod mentecaptus non possit religionem profiteri, ponit Ias. *in d.l.patre furioso, ante num.3.Dec.consil.86.num.7.versic. & ista omnia.per text.in d.c.sicut tenor.c.fin.de succes.ab intest.c.Grisaldus.17.q.1.& latius And. Sicul.consil.59.lib.2. num.5.in fine,versic.& si quispiam, & nu.6.* vbi allegat prędicta tria iura. Et paulo post, *in versic.licet ergo,* inquit, mentecaptum exsistentem in monasterio, licet fecerit actus congruentes personæ sanæ mentis, non propterea censeri fecisse professionem, quia mentecaptus reputatur mortuus, *d.l.furiosum.& l.Diuus.ff.de offic.præsid.* Ergo non potest in eum cadere professio, quia Deus ad aliquem sibi obligandum animum & cor respicit, *c.si quid inuestiui.14.q.5.*& mentecaptus nec animum, nec cor habet, & postea *num.7.post D.Thom.& Ioan.And.* subdit, ad obligandum aliquem ex voto tria requiri, videlicet, deliberationem, propositum, & promissionem, eaque non cadere in furiosum vel mentecaptum, & per consequens nec etiam votum intrãdi religionem, & sic sublatis principiis tolli principiata, prout latius per eum. ❡ Circa quartam & vltimam difficultatem, quod scilicet non obstent, quæ exemplo pro parte D.Antonii allegantur, deducitur. Et in primis quoad illud, quod Dominus Ludouicus procurauit, vt Domina Margarita eius soror monasterium de Speranza ingrederetur, ibique professionẽ faceret, deinde vt matrimonium contraheret, vt deponunt testes D.Ludouici: quod quidem facere non potuisset, si habuisset illã pro dementi, vnde oportuit ipsum credere illam non esse stultam: & quemadmodum reputatio consanguineorum, *vt supra diximus,* operatur probationem dementiæ, ita etiam contraria reputatio debet contrarium operari. Et † ita videtur argumentari Dec.*consil.448.num.33.& 34.* dicens, quod, si pater in casu suo filium mẽtecaptum repulasset, verisimiliter aliam prouisionem ei fecisset, ergo in contrarium, vt ipse subdit, non facta alia prouisione, magna insurgit præsumtio, quod non fuerit mentecaptus. ❡ Sed pro responsione dicitur negando, D. Ludouicum credidisse Dominam Margaritam non esse stultam, cum ante eius ingressum in monasterio de Speranza, in domo D. Beatricis sororis consobrinæ ipsius Domini Ludouici, tenebatur & reputabatur ab omnibus pro insana & demente. ❡ Nec obstat, quod scribit Dec. *vbi supra,* quia (vt videri potest) loquitur in terminis longe diuersis a nostris. ❡ Secundo non obstat, quod Margarita, quando exsistebat in monasterio de Speranza, faciebat multos actus conuenientes personæ sanæ mentis, videlicet confitebatur, communicabat, canebat in choro, legebat, scribebat, suebat, acu pingebat, & ad propositum loquebatur. Et † in terminis actus confessionis ad excludendam dementiam, ponderat Dec.*d.consil.448.num.20.in fine.* ❡ Nam respondetur, quantum ad actum confitendi & communicandi, Margaritam fuisse incapacem, prout plures viri religiosi iudicarunt, & fuerunt etiam illi denegata sacramenta, vigesimussecundus super 18. & 23. iuxta interrogatoria. ❡ Quo vero ad actum cantandi, legendi, scribendi, suendi & acu pingendi. ❡ Respondetur, istos actus non consistere in intellectu, sed in sensu, vt bene deducunt informantes Domini Ludouici. ❡ Demum circa actum loquendi ad propositum respondetur, non mirum, si Margarita interdum ad propositum loquebatur, quia † erat constituta in conspectu vmbratæ quietis, *vt inquit text. in l.quod meo.§.si furioso.ff.de acquir.possess.glos.in d.c.dilectus,in verbo,furore,versic.sæpe enim.& ibi Card.ante num. 2.*& dementes † quandoque ex factis conuincuntur, licet ex verbis prudentes appareant, *vt inquit Card.consil. 56.num.4.versicul.ex coniecturis autem.* Et Com. *consil. 69.num.12.versicul.maxime quia, lib.1.* dicit, † furiosos & mentecaptos facere multoties signa, & loqui vt prudentes, & tamen non propterea desinere esse furiosos & mẽtecaptos, quia etiam infantes sæpe ac sæpius verba prudentia loquuntur, & faciunt actus cõuenientes prudentibus, & tamen non sunt. Et idem Com. *consil. 73. num.8. post medium, versic.tamen attento,lib.1.* inquit, furiosos & mentecaptos sæpenumero respondere ad propositum, & immiscere verba & facta conuenientia homini sanæ mentis, prout & pupilli faciunt. Et hoc idem expresse firmat Bertrand.*consil.48.num.31.versicul.nec moueri debet, lib.2.parte 1.Gram.mat.consil.crim.16.num.9. Paris.consil. 87.nu.44.libr.3.* Imo vt inquit Rodr.Suarez.*alleg.1.num. 17.circa medium,* nullus est ita stultus, qui aliqua verba non proferat, quæ iudicentur hominis sanę mentis. ❡ Tertio non obstat, quod dementia Margaritæ non probatur de tempore emissionis professionis per eam factæ in monasterio de Odiuellas, prout † de iure requiritur, *d.cap.sicut tenor.ibi,si tamen eo tempore.de regular.* ❡ Siquidem omissa illa difficultate, an & quando præteritus furor, vel dementia præsumatur durare. ❡ Respondetur, in casu nostro constare de dementia Margaritæ tam antequam post dictam professionem: nam testes deponunt de eius insania in pluribus & diuersis temporibus, videlicet de tempore ante ingressum monasterii de Speranza. Item de tempore, quo ibi per annum in circa permansit. Item de tempore multorum annorum post dictam professionem. Vnde ex probatione vtriusque dementiæ tam præcedentis, quam subsequentis dictam professionem † pręsumitur dementia medio tempore, & sic tempore ipsius professionis, quia probatis extremis præsumuntur media, prout in terminis furoris argumentatur Ancharan. *consil.5.num.5.sequitur Ruin.inter consil. Curt.iun.consil. 292.num.26.lib.3.* ❡ Accedit etiam, quod furiosus & demens post præsumitur † etiam fuisse furiosus & demens retro, & sic etiam tempore actus, *vt in terminis firmat Alexand. consil.92.num.23.& 24.libro quinto.* Motus ea ratione, quod ex præsenti præsumitur in præteritum, quando præsens status potest concurrere cum naturali veritate status præteriti: sed præsens status furoris potest concurrere cum naturali veritate ipsius originarii status. quia potuit nasci demens. Merito &c. ❡ Et licet de hac opin.Alex. possit dubitari ex iis, quæ scribunt Castrens. & Aret.vterque *in princ.in l.qui testamento.§.nec furiosus. ff.de testam.* prout animaduertit Ruin.qui illam non firmat *d.consil.292.num.22.versic.sed plus,cum sequent.usque ad num.25.* ❡ Nihilominus in casu nostro opin.Alexan. optime procedit, quia quamuis in illa materia, an & quãdo ex præsenti præsumatur in præteritum, varie a Doctor. regulæ tradantur, *vt per Alciat.reg.2.præsumt.26.*

quando

quando tamen vltra statum præsentem concurrit aliqua 27 † coniectura vel præsumptio interveniens retro, tunc absque dubio ex præsenti præsumitur in præteritum, *vt Salyc. in l. ex persona prop... C. de probatio. Alex. in consil. 16. num. 3. lib. 5. Soc. consil. 89. num. 19. lib. 1. Alciat. vbi supra, num. 5.* idque tempore meo fuit tentum in Rota in pluribus caussis. At in casu nostro vltra præsentem statum dementiæ concurrit recusatio Monialium monasterii de Speranza, quæ recusarunt admittere Margaritam ad professionem. Item concurrit nimia & extraordinaria breuitas temporis trium dierum ad profitendum in monasterio de Odiuellas. Itemque concurrit plena probatio dementiæ ante ipsam professionem. Merito &c. ¶ Quarto non obstat, quod Margarita erat puella simplex, parum prudens, & non erat insana, nec stulta in totum, vt deponunt primus super septimo, nonus super secundo, decimus super tertio, & duodecimus super primo. Vnde intrat communis conclusio, vt illud, quod dicitur de mentecapto vel fu-28 rioso, non † procedat in fatuo simplici, substupido & hebetis ingenii, qui intellectu non caret, licet integrum animi vigorem non habeat, *vt per Castrens. in l. si frater, in in princip. C. qui testam. facere poss. Fab. in § præterea. & ibi Aret. num. 3. Instit. quibus non est permiss. facere testam. Vigli. in § item furiosi, num. 2. Instit. eod. tit. Dec. consil. 112. num. 2. & consil. 448. num. 21. & 22. Ias. in d. l. furiosum, num. 2. in 5. limit. & ibi Dec. num. 8. late Paris. d. consil. 88. num. 37. 38.* 29 *39. & 40.* Et, quod dementia, † quæ impedit contractum matrimonii, debeat esse talis, vt auferat vsum rationis, tradit Socin. *consil. 47. num. 9. lib. 3. per ea quæ scribit Henric. Boich. d. c. dilectus, num. 4. Galbau. in l. in princ. num. 69. ff. de verbor. obligat. Paris. d. consil. 88. sub num. 40.* Ergo talis quoque debet esse dementia impeditiua professionis religionis, arguendo a matrimonio carnali ad spirituale, *vt supra dictum fuit.* ¶ Nam pro responsione dicitur, prædictis testibus credendum non esse, cum non assignent rationem aliquam dicti sui, cur Margarita erat mulier simplex nec in totum stulta: testes enim volentes probare priuationem intellectus in aliquo, debent reddere rationem dicti sui, alias eis non creditur, *vt inquit Bald. in d. l. furiosum, circa medium, vers. ... quem ibi communiter Doctores sequuntur.* ¶ Accedit, 31 quod † quando agitur de probanda aliqua qualitate animi, prout in casu nostro, tunc testes debent testificari per 32 actus exteriores quos viderint: nam exteriora † indicant secreta animi, *... Cuman. ... de tutor. & ... dat. ab his. Socin. consil. 42. sub num. ... Alexand. consil. 157. num. 16. circa medium, lib. 7.* ¶ Vnde prædicti testes cum nullam assignent rationem, nec etiam referant aliqua signa vel actus extrinsecos, ex quibus appareat, Margaritam fuisse simplicem, & nō stultam in toto, 33 † dicunt iudicare, non autem testificari, *vt in terminis post Bar. tradit Socin. consil. 42. sub num. 5. lib. 1. Dec. consil. 448. circa num. 32. Paris. d. consil. 88. num. 59.* ¶ Imo prædicti testes ... per quosdam actus exteriores concludentes ad totalem insaniam, & stultitiam: nam nonus super septimo, dicit, *Margaritam quadam die ingressam fuisse chorum ... camisia. & semel vidisse illam vociferantem tempore ..., decimus super septimo, inquit, sæpe vidisse Margaritam existentem in monasterio cum facie immunda & ... plenis luto,* duodecimus super secundo, deponit, *Margaritam dixisse quod ... si iret ad communicandum aut ad abluendum faciem, aut ad ... primam,* & super septimo, *quod Margarita habebat faciem immundam ..., quod ... sibi lucebant nares, & quod ibat ...* ¶ Quinto & vltimo non obstat, quod Margarita non fit ... da demens, nisi clare constet, ipsam fecisse actus, de quibus supra, tanquam dementem. Nam dicunt Dd. 34 quod non sufficit, testem † deponentem aliquem esse furiosum, dicere, eo quia lapides proiiciebat, nisi diceret, lapides proiecisse more insanorum, quia etiam prudentes aliquando proiiciunt lapides pro tuitione corporis sui, vel alia rationabili ex caussa, *vt post Bald. in d. § item furiosi, tradit Alexan. in l. si cum dotem. § si maritus, num. 7. Ias. in d. l. furiosum, num. 5. & ibi Dec. num. 29. circa medium. Paris. d. consil. 88. num. ... lib. 3. idem Dec. d. consil. 448. num. 35. Crot. de testib. parte 7. num. 97. & est text. in l. ob quæ vitia. ibi, motu ... rum. ff. de ædil. edict.* ¶ Siquidem respondetur, obiectum procedere in actibus æquiuocis, qui possunt conuenire tam personæ sanæ mentis, quam 35 furioso & dementi, prout est de iactu lapidum, qui si fiat cum caussa, puta pro tuitione corporis, tunc denotat prudentiam, & sanam mentem: si vero fiat sine caussa, tunc arguit insaniam & dementiam. Sed in casu nostro actus probantes dementiam Margaritæ sunt tales, vt non nisi dementibus conuenire valeant. Et propterea oportuit, Margaritam illos fecisse tanquam dementem.

CANTVCCII.

Forolivien. legati. Die Vener. 26. Iunii. 1579.

SVMMARIA.

1. *Commissio in ... facta cum clausula, in hac parte, & ... denotat restrictionem.*
2. *Iudex habens duplicem potestatem, ordinariam & delegatam, potest in vna parte processus vti vna potestate, & in alia potest vti alia.*
3. *Voluntas & intentio agentis colligitur ex modo & forma procedendi.*
4. *Officii nomen appositum in eadem subscriptione sententiæ censetur ... demonstrationis personæ.*
5. *Clausula, omni meliori modo, posita sine copula, &c, in fine sententiæ, nihil operatur.*
6. *Intelligentia sumenda est, quæ rei, de qua agitur, conuenientior est, & per quam actus ipse in tuta validitate collocatur.*

DECISIO CVIII.

Validitatem sententiæ Præsidis Prouinciæ Romandiolæ ad fauorem Hippolytæ latæ, habuerunt Domini pro v... ... qui ... positione huius caussæ sub die Lunæ, ... dixerunt, sententiam posse sustineri ex ... iurisdictionis ordinariæ, quia Præses in subscriptione sententiæ non se restrinxit ad iurisdictionem delegatam, sed vtraque æque principaliter vsus est, subscribendo se tanquam Præsidem & Iudicem commissarium delegatum, non obstante, quod in citatione ad ... se restrinxerit ad iurisdictionem delegatam, dicendo, ... Prouinciæ Romandiolæ, & in hac parte ... Iudicem delegatum a sacra ... &c. Quæ † verba, *in hac parte & ...* &c. de-1 notant restrictionem, *vt ... de præscript. ... num. 6. versic. ... si dixisset.* Et propterea cum Præses in vna parte processus, videlicet in citatione ad sententiam vsus fuerit iurisdictione delegata, in alia vero parte scilicet in sententia vsus fuerit ... ordinaria, intrat communis conclusio Doct. *in c. cum ex officii, de præscript.* quod † iudex habens duplicem potestatem, ordi-2 nariam & delegatam, potest in vna parte processus vti vna potestate, in alia parte potest vti alia potestate, *... Innoc. ibi num. 3. versic. item ... Hostien. ... circa medium, versic. ... eligere ... col. ... in prin. ... Card. d. ... num. 11. ... item ... Abb. num. 18. ... eum. Fel. n. ... & Paris. num. 25.* ¶ Nihilominus Domini in vltima positione huius caussæ sub die Veneris, 26. Iunii, eiusdem anni, dixerunt, quod cum Præses procedendo in hac caussa ... iurisdictionem delegatam, ... & ex mandato ... tanquam ... delegatus a sacra C... tamen non alterabant, ... iurisdictionem,

censeatur etiam eiusdem intentionis fuisse in subscriptione sententiæ, vtendi scil. solum iurisdictione delegata, cum ex qualitate, modo, & forma procedendi colligatur † voluntas & intentio agentis, *Rom.consil.369.nu.7. Alex.consil.55.num.8.lib.5. Aym.ad rub.de leg.1.nu.126.* & præsumatur apposuisse in eadem subscriptione sententiæ nomen officii, hoc est, Præsidis, caussa † demonstrationis personæ, *arg.l.iurisgentium.§.pactorum.ff. de pact. & in terminis per Alex.at.vbi supra, num.6.versic.imo præsumitur. & late Rom.in consil.343.num.10.versic.nunc [illegible] & num.sequent.* ¶ Ad clausulam, † *omni meliori modo*, positam in fine sententiæ, Domini responderunt, illam non suffragari, quia deficit copula, & ¶ Ceterum aliqui ex Dominis sustinebant sententiam ex capite iurisdictionis ordinariæ, qua nomen Præsidis positum in subscriptione sententiæ, potest duplicem habere intelligentiam, vel vt præsumatur adiectum gratia demonstrationis personæ, vel vt denotet iurisdictionem ordinariam. ¶ Ideo † ea intelligentia sumenda est, quæ rei, de qua agitur, conuenientior est, & per quam actus ipse in tuta validitate collocatur, *vt in simili inquit Rom.d.consil.343.nu.10.ad l.quoties.ff.de verb.oblig. l.quoties.ff.de reb.dub.cum simil.* ¶ Vnde stante illa dubietate siue turbiditate validitatis sententiæ, Domini iudicarunt, bonum esse, vt tota [illegible], de qua agitur, vna cum fructibus ponatur sub sequestro, vel vt Capitaneus Bartholomæus deponat realiter scuta 600 [illegible] qualitatem legati, vel det schedulam bancariam pro eadem summa, & sequestrum, vel depositum, aut schedulam [illegible] runt in electione ipsius Capitanei Bartholomæi. ¶ Et insuper per viam prouisionis decreuerunt debere nunc subministrari Hippolytæ scuta [illegible] vel [illegible] sequestratis, vel alias de bonis vel [illegible] eiusdem Capitanei Bartholomæi, præstita prius [illegible] per eandem Hippolytam de illis restituendis in [illegible] succumbentiæ.

CANTVCCII.

Imolensis iurispatronatus. Veneris, 19. Octobris. 1579.

SVMMARIA.

1. *Iuspatronatus amittitur per non vsum præsentand. per patronos.*
2. *Libertas, vt præscribatur, quæ [illegible] requirantur.*
3. *Negligentia non vtentis, siue non vsus requiritur in præscriptione libertatis.*
4. *Bona fides in præscriptione libertatis exigitur.*
5. *Libertas seruitutis habentis caussam discontinuam præscribitur spatio 20. annorum etiam inter absentes.*
6. *Bona fides, non vsus, & tempus decem vel viginti annorum in præscribenda libertate sufficiunt, nec requiritur titulus.*
7. *Imo nec etiam scientia, & patientia aduersarii. nu.7.*
8. *Seruitus iurispatronatus comparatur magis seruituti vrbanæ quam rusticæ.*
9. *Negligentia non vtentis, siue non vsus non sufficit in præscribenda libertate seruitutis vrbanæ, sed requiritur factum directe contrarium seruituti.*
10. *Ciuitas si habeat iurisdictionem in castrum, illamque per centum annos non exercuerit, non dicitur castrū præscripsisse libertatem seruitutis iurisdictionalis, [illegible] pro libero se gesserit.*
11. *Scientia & patientia aduersarii [illegible] bonam fidem, tempus & factum seruituti contrarium requiruntur in præscriptione libertatis seruitutis vrbanæ.*
12. *Scientia & patientia patronorum, & intentio ordinarii ad acquirendam libertatem aduersus iuspatronatus requiritur.*

DECISIO CIX.

DVbitatum in caussa Imolen. iurispatronatus, *an, ex quo in facto constat de pluribus prouisionibus libere factis per ordinarium ab anno 1543. vsque ad annum 1575. quo tempore fuit facta prouisio Apostolica ex Scipioni de Calderinis in forma dignum, possit dici patronos amisisse ius patronatus per non vsum tanti temporis, videlicet 32. annorum, & consequenter ordinarium præscripsisse libertatem seruitutis iurispatronatus.* Nam patroni † per non vsum præsentandi amittunt iuspatronatus, & ecclesia contra eos libertatem præscribit, *vt in terminis tradit Abb.consil.106.[illegible] 2.circa medium, versic. & præterea ex quo di[illegible] ferunt, lib.2.refert, & sequitur Lambert.de iurep.[illegible] lib.3. q.princ.art.8.fol.mihi 31 [illegible] non impress.* ¶ Hic autem † concurrunt omnia requisita ad præscribendum libertatem. ¶ Inprimis adest non vsus iurispatronatus, siue negligentia patronorum in præsentando: in † præscriptione enim libertatis non vsus, siue negligentia non vtentis requiritur, *l.sequitur.§.si [illegible] vsuca. l.si sic constituta. & l.si partem.§.si per fundum.ff.quemad.seru.am[illegible]. Ang.in l.hac autem [illegible] 3.versic. & prædicta intelligé. & ibi Florian.num.[illegible] & ratio diuersitatis & Paul.de Cast. sub num.3 ff.de seru.vrb.præd. Abb. & Lambert.vbi supra.* ¶ Secundo, adest bona fides, † quæ in præscriptione libertatis exigitur, *B[illegible] de præscript.2.part.4.part.princ.[illegible] 3. [illegible] Card.in cap.[illegible] de præscript.[illegible] Maria Land.in repet.l.seruitutes ff.de seruitut.* ¶ Adest autem bona fides præsumptiue, quia in præscribenda libertate communiter tenetur, bonam fidem præsumi, *vt inquit Abb.in c.si diligenti, num. 21. de præscriptio.* Et ratio est secundum eum, quia præscribens habet fundamentum præsumptionis iuris pro se: debuit enim credere rem talem esse, qualis naturaliter esse debet. ¶ Tertio, concurrit tempus [illegible] annorum, licet satis fuisset spatium 20. nam in [illegible] præscriptione libertatis seruitutis habentis caussam continuam requiruntur 10 anni inter præsentes, & 20. inter absentes. ¶ In † præscriptione vero libertatis seruitutis habentis caussam discontinuam, prout videtur esse seruitus iurispatronatus, non requiruntur 10. [illegible] inter absentes, sed sufficiunt 20. indistincte tam inter præsentes, quam inter absentes, *glo. & Doct. in d.l.[illegible] & maxime ibi Paul.de Cast.ante num.2 [illegible] hanc esse communem d.part.3.4.part. princ quæst.[illegible] circa medium, versic. aut vero [illegible] Mar[illegible]in.Land.in d.l.seruitutes, num. 20. in fine. [illegible] tam de [illegible].* ¶ Et sic ita non vsus, bona fides, & tempus 10 vel 20. annorum in præscribenda † libertate sufficiunt, nec aliter requiritur titulus, *Tal.b.vbi supra. q. 4 in fin Landen.in d.l.seruitutes nu 21* ¶ Nec etiam requiritur † scientia, & patientia aduersarii, *text.est in dict l.si partem §.1 [illegible] & Doct. Bald. dicta quæst.1.num.1. & Lander.d l.seruitutes, num.24 vbi de communi [illegible] Did.[illegible] reg.possessor secunda parte [illegible] sententia communis*, vbi duplicem huius rei rationem reddit: vnam, quod res ad pristinum statum reuertitur: alteram fauore libertatis, quæ in [illegible] fauorabilis duplici fauore, vno [illegible] alio ratione adiuncti, hoc est, ecclesiæ. ¶ Vnde stantibus præmissis, 16. Octobris, 1579 [illegible] dubium cum quibusdam præsuppositis, *an [illegible] præscriptione libertatis ad fauorem [illegible] fuerit sublatum iuspatronatus in [illegible], de quo agitur?* ¶ Super quo dubio Domini [illegible]runt, non constare de præscriptione libertatis, & consequenter non esse sublatum iuspatronatus. ¶ Considerarunt enim, † seruitutem iurispatronatus magis comparari seruituti vrbanæ quam rusticæ. Nam in præscribenda libertate † seruitutis vrbanæ non sufficit non vsus siue negligentia non vtentis, sed requiritur factum directe contrarium seruituti [illegible], *& ibi omnes.ff.de seru.vrban.præd. Cor[illegible], [illegible] ta,num.41 versic.[illegible] ff. de seruit.* Et ex d.l.hæc autem, infertur [illegible] tentum, quod si ciuitas † habeat iurisdictionem in castrum, illamque per centum annos non exercuerit, castrum non dicitur præscripsisse

ſcripſiſſe libertatem ſeruitutis iuriſdictionalis, niſi pro libero ſe geſſerit, & ſic fecerit actum directe contrarium ſeruituti, *ita Bald. in d. l. hæc autem. verſ. vnde eſt. Angel. nu. 2. Fulgoſ. ad fin. Florian. nu. 3. Paul. de Caſt. nu. 5. verſic. propter quod pater.* ¶ Ita in propoſito ordinarius non dicitur præſcribere libertatem aduerſus ſeruitutem iuriſpatronatus per ſimplicem nō vſum præſentandi, vel per ſolam negligentiam patronorum in præſentando, ſed requiritur factum eiuſdem ordinarii directe contrarium ſeruituti iuriſpatronatus, hoc eſt, libera collatio. ¶ Vnde ſtante, quod ſeruitus iuriſpatronatus potius eſt ſimilis ſeruituti vrbanæ quam ruſticæ, ſequitur, q. in caſu noſtro non concurrant omnia requiſita ad præſcribendam li-

11 bertatem. ¶ Quoniam † in præſcriptione libertatis ſeruitutis vrbanæ vltra bonam fidem, tempus 10. vel 20. annorum, & factum ipſi ſeruituti directe contrarium, requiruntur etiam duo alia, nempe, ſcientia & patientia aduerſarii, *text. eſt in l. & ſi forte. §. ſecundum, in fin. & ibi Pau. de Caſt. nu. 4. ff. ſi ſeruit. vindic. Ang. in d. l. hæc autem, nu. 3. poſt med. verſic. requiritur etiam ad acquirendam. & num. 4. verſ. quarto & vltimo. & ibi Paul. de Caſt. num. 3. Coraſ. d. l. ſeruitutes, num. 41. in fin.* ¶ Præterea requiritur etiam & aliud, vt ille, qui facit actum ſeruituti contrarium, faciat iure libertatis, non autem ex gratia vel neceſſitate, & ſic requiritur intentio præſcribentis ordinata ad acquiſitionem libertatis, ita vt excludatur gratia, & neceſſitas, *ita trad. Ang. in d. l. hæc autem, num. 3. ad fin. verſic. requiritur etiam. & num. 4. verſic. tertio intentio ordinata. & allegat notata per Innoc. in c. bonæ, il 2. ſub num. 1. verſic. quaritur cum lex dicat, de poſtulat. prælat. & hoc idem firmat Coraſ. in d. l. ſeruitutes, num. 41. verſic. tertio deſideratur.* ¶ Sed in caſu noſtro non conſtat de ſcientia & patientia patro-

12 norum, neque etiam de intentione † ordinarii ordinata ad acquirendam libertatem aduerſus iuſpatronatus, ita vt collationes quas fecit, iure libertatis, & animo illam acquirendi fecerit. Et ad id fuit allegata deciſ. Ægid. 107. *& 212. & Put. deciſ. 6. de iure pat. & placuit etiam auctoritas Rip. in c. cum eccleſia Sutrina, num. 64. verſ. & ideo Epiſcopus, de cauſ. poſſ. & proprie.* ¶ Non obſtāt ſuperius in contrarium allegata, quod ſcilicet non requiratur ſcientia & patientia aduerſarii, & quod ſufficiat non vſus, ſiue negligentia non vtentis. Quia procedunt in præſcribenda libertate ſeruitutis ruſticæ.

CANTVCCII.

Roman. pallatii. Veneris, 23. Octobris. 1579.

SVMMARIA.

1 *Heres poteſt venire contra factum defuncti nullum, & inualidum.*

2 *Vendens poteſt venire contra factum ſuum, quādo venditio non valeret fauore alterius, quam vendentis. & num. 7.*

Item alios caſus, quibus quis poteſt venire cōtra factum ſuum, vide nu. 7. cum ſeq.

3 *Alienatio facta contra expreſſam prohibitionem defuncti dicitur nulla ipſo iure & ab initio.*

4 *Heres poteſt venire contra factum defuncti alienantis rem prohibitam alienari.*

5 *Heres & defunctus reputantur vna & eadem perſona.*

6 *Venire nemo poteſt contra factum proprium in contractibus nominatis, in quibus non habet locum pœnitentia.*

Limita tamen aliquibus caſibus. vt nu. 7. 8. 9. 10. & 11.

12 *Conſeruatio familiæ reſpicit fauorem publicum.*

13 *Factum proprium quando eſt a iure prohibitum propter publicam vtilitatem, ſiue principaliter, ſiue ſecundario, poteſt illi contrauenire. cum nu. 14. 15. 16. 17. & ſeq.*

17 *Bart. in l. ſi quis pro eo, num. 8. ff. de fideiuſſ. quo caſu loquatur.*

18 *Iuramentum firmat actum nullum fauore publico ſecūdario. ex communi.*

Limita non habere locum in præiudicium tertii. nu. 19.

20 *Maritus poteſt venire contra alienationem dotis per ipſum factam non obſtante iuramento de non contrauenîendo.*

21 *Iuramentum non ligat in præiudicium tertii.*

22 *Filius heres alienantis rem relictam familiæ, & alienari prohibitam non admittitur contra alienationem, ſed ſilii exheredati.*

Intellige tamen, vt nu. ſeq. vſque ad fin.

23 *Diſpoſitio §. cum pater. in l. filiusfamilias. de lega. 2. quomodo intelligatur, & quo caſu procedat, cum diuerſis Doct. opinionibus relatis & conciliatis. cum nu. ſeq. vſque ad fin.*

25 *Dominium non transfertur in re legata prohibita alienari, nec quoad dominii translationem alienatio dicitur ipſo iure valida.*

26 *Teſtator poteſt legare etiam rem ſubiectam fideicōmiſſo, & reſtituendam ipſi heredi.*

27 *Legatum rei fideicommiſſo ſubiectæ, & legatum rei alienari prohibitæ differunt.*

28 *Alienatio rei prohibitæ alienari facta per viam legati, nō eſt ſimpliciter nulla, ſed valet, quoad æſtimationem ipſius rei.*

Fallit in alienatione facta per viam contractus. nu. 29.

32 *Fideicommiſſarius ſi efficiatur heres alienantis, an poſſit ipſam alienationem reuocare, vbi de intellectu multorum iurium. & nu. ſeq.*

33 *Fideicommiſſum conditionale ſiue res ſubiecta reſtitutioni poſt mortem grauati, & expreſſa prohibitio alienationis differunt. & quare num. ſeq.*

34 *Alienatio rei alienari prohibitæ eſt nulla ab initio, & ipſo iure: alienatio vero rei ſubiectæ fideicommiſſo conditionali facta pendente conditione reſoluitur purificata ipſa conditione. ex communi.*

DECISIO CX.

GAſpar de Garzonibus de anno 1523. ſuum condidit teſtamentum, in quo Quirinum eius filium ſuum vniuerſalem heredem inſtituit, eique expreſſe prohibuit alienationem palatii, de quo agitur, quia volebat ſemper illud remanere apud familiam ſuam. Deinde Quirinus de anno 1539. vendidit palatium iſtud bon. mem. Petro Vortio. Demum Gaſpar de Garzonibus iunior & filius & heres Quirini tanquam fideicommiſſarius egit contra heredes Petri Vortii pro recuperatione huius palatii impugnando venditionem per patrem factam contra expreſſam prohibitionem, & formam teſtamenti Gaſparis ſenioris. Heredes Petri Vortii prætendunt Gaſparem iuniorem nō poſſe contra hanc alienationem venire, cum ipſe ſit heres Quirini alienantis, nec in actis conſtet eum eſſe heredem cum beneficio legis & inuentarii, & ſic obiiciunt de reg. *l. cum a matre, C. de rei vind.* & in ſpecie de diſpoſitione *text. in l. filiusfamilias. §. cum pater. de leg. 2.* loquentis in propriis terminis rei extra familiam alienari prohibitæ. ¶ Vnde die Ven. 23. Octobris, 1579 cum præſuppoſito, quod Gaſpar iunior ſit heres Quirini & quod ſine veri præiudicio non conſtet, cum eſſe heredem cum beneficio legis & inuentarii, dubitatum, an in caſu & ad effectum, de quo agitur, obſtet eidem Gaſpari regula dictę *l. cum a matre. & diſpoſitio d. §. cum pater.* ¶ Quo ad primam difficultatem de regula *d. l. cum a matre.* Domini tenuerunt, eam non obſtare. Et omiſſis aliis limitationibus, amplexi ſunt illam, quod 1 d. regula non habet locum, quando factum ipſius ſuit ipſo iure nullum & inualidum, tunc enim heres poteſt contra illud venire, *ita Soc. conſil. 79. num. 4. lib. 4. Gra. conſil. 91. num. 24. in fin. & num. 25. C. 26. 1. Socin. iun. conſil. num. 134. verſ. credendum in prin. ... num. 10. in fin. Par. conſil. ... num. 6. lib. 3. Gramm. ... 93. num. 8. Aret. conſil. 122. ... num. 2. ... cum. ampliuſ ſi pater. Afflict. deciſ. 240. num. 8. & in c. ... Titius, num. 15. & 16. ſi*

de feud.suer.contr.Gabriel.lib.6.de regu.iur.conclus.11.nu.31.& 32. Decis.Pedemont.180.in princ. Pinel.in l.1 part.3. num.83. 110.limit.& nu.99.in fin. vbi de communi & bene specul.a nemine citatus de em.& vendit.§.3.sub num. o.

¶ Et hæc conclusio comprobatur ex his, quæ scribit Alex.cons.109.num.4.& lib.4.vbi vult,† regulam *l. vindicantem.ff.de euictio.* non habere locum, vbi contractus venditionis non valeret fauore alterius quam vendentis, quia tunc quamuis vendens teneatur de euictione, tamen potest venire contra contractum suum, *per text.in l. si ubi C.de euict.sequutur Rip.in l.qui Romæ.§.duo fratres, num.43.versic.hæc etiam.ff.de verb.oblig.at. Dec. consil. 185.num. 6 & consil.445.num.29.ante medium,versicul.& etiam ipse.Rub. Alexand.consil.84.num. 7.in fine. Andr. ab Exe.de pact.num.229.* Sed † alienatio in casu,de quo agitur,fuit nulla ipso iure,& ab initio propter expressam prohibitionem testatoris de non alienando, *vt communiter Doct.tradunt in l.filiusfamilias.§.diui, de leg.1.* Et fuit resolutum in hac caussa 8. Martii, 1577. Et alienatio fuit nulla fauore alterius quam alienantis, nempe fauore familiæ de Garzonibus, & per consequens fauore ipsius Gasparis,qui est eiusdem familiæ. Merito &c. ¶ Et † in specie rei prohibitæ alienari, quod heres possit venire contra factum defuncti alienare prohibiti, tenet Grammat. *d. decis.93. Grat.d. consil. 91. & bene Bero.consil.129. num.17.& 18.lib.2.* Et fuit dictum in illa Roman. vinearum, coram R. D. meo Decano. ¶ Non obstat, quod exemplo dicitur,quod quamuis a Docto.plures reddantur rationes ad reg.*d.l.cum a matre. de quibus per Paul. de Castr.ibi num.2.& 3.& per Ioan. Nicol in l.generaliter, nu. 120.in fin.cum duobus sequ. C de secund.nupt.*nihilominus verior & receptior ratio videtur esse illa, quod ideo heres non potest venire contra factum defuncti, quia heres † & defunctus reputantur vna & eadem persona, *iuxta princ. in auth.ent. de iureiuran. a mor. præstit.* Et hanc rationem not.gloss.& Doct.*in d.l.cum a matre.& maxime Paul.de Castr numero tertio*, vbi bene deducit, alias rationes non semper habere locum sicut ista, *idem Paul. de Castr.consil 197.nu.2 versic.nam ratio,lib.2.Fulgos.consil.67.num.2.circa medium,versic.sola igitur.vbi inquit rationem reg.d.l.cum a matre hanc solam esse. Bertrand. consil. 18.num.7.lib.1.part.1.Goffred.consil.1.num.168.Ioan.Nicol. in d.l.generaliter,num.122.Gabriel.lib.6. de regul. iur.conclus.1.num.2.late Roder.Suarez.in l.quoniam in prioribus, in 7.amplia.num.9.in fine,ve...ratio est.& num.sequent.* vbi asserit,hanc rationem ab omnibus approbari,& vlterius deducit,non esse sufficientem rationem illam, quod quem de euictione tenet actio, &c. Stante hac conclusione sequitur, quod quemadmodum Quirinus defunctus non posset,si viueret, venditioni palatii per eum factæ contrauenire, quia † non potest quis venire contra factum proprium in contractibus nominatis, in quibus non est locus pœnitentiæ, *Doct.communiter in l.post mortem.ff.de adopt.per l.sicut.C de actio.& oblig.* Ita nec etiam Gaspar heres Quirini poterit eidem venditioni contrauenire,*& ita arguunt Doct.in d.l.cum matre.& præsertim Castrens.num.3 & alii Doct.supra citati.& bene Natt.consil.214.num.2 lib.1.* vbi etiam ad id adducit bonum text. *in l.si tertius.§.fin.ff.de aqua pluu.arcen.ibi,quod autem is cui successi,fecit,perinde est,quasi ego ipse fecissem.* ¶ Sed huic obiecto multipliciter potest satisfieri. ¶ In primis,quod quando contractus venditionis non valet fauore alterius,quam vendentis,tunc, † quamuis vendens teneatur de euictione,potest tamen contra contractum suum venire,*vt per Alexand.dicto consil.109.num 4 & lib.quarto.quem sequuntur Rip. Dec. Rub. Alexand. And. ab Exe. in locis supra citatis*, & venditio palatii in casu nostro fuit nulla non fauore Quirini vendentis, sed fauore alterius, videlicet,familiæ de Garzonibus, & consequenter fauore Gasparis,qui est eiusdem familiæ. Merito &c. ¶ Secundo respondetur, quod potest quis facto proprio contrauenire, quādo † contrauenit nomine alieno,siue ex persona aliena,*ita Bart.in dicta l.post mortem, circa medium, versic.tertio casu licitum est.& ibi Bald.post med.vers.c.secundo casu.& Alberic.ibidem,num.3.versic.nam alieno.& num.5.post princ.versic.secundo casu.* Et videmus in simili,quod secundum † aliquorum opinionem maritus vendens fundum dotalem potest venire contra factum proprium ex persona vxoris,*glo. Dn. Angel.Castrens.in l.cum vir.ff.de vsucap.Rimnald.in princip.Instit.quibus alien.lic. vel non.num.334.* Imo,*vt inquit Alberic.in d.l.post mortem,num.3.post med.versic.nam alieno,* indistincte licet alieno nomine contrauenire facto proprio. ¶ Tertio respondetur, quod quis potest venire contra factum proprium,quando † est nullum fauore publico,*ita Bar. in d. l.post mortem,circa medium,versic.secundo casu.& ibi Bal. num.2.& Fulgos.nu.3.circa medium. Iason in l.iurisgentium. §.si paciscar, sub num. 4.ff. de pact. bene Imol.in l.cum uir, num.7.ff.de vsucapio.& in cap. cum contingat, num.19 ante medium.versicu. quia regula est,de iureiurand. Bald nouel.de dot.parte 7 privileg.1 limit.12.num.15.versic. nec obstat regula.Rimnald.in princip. Instit quibus alien. lic. vel non.num.333.& not.Canonist.in cap. nostr, de elect. & in c. diuersis fallaciis, de cleric. coniug.* Et potest † quis venire contra factum proprium, quando est ipso iure nullum, *ita Alexand.consil.123. num.6. lib.primo.* vel quando non tenet lege impediente,*idem Alexand.in l.si donatione,nu.10.in fine.& ibi Ias.num.7.versic. istam limitationem. C. de collat.* At in casu nostro venditio palatii fuit ipso iure nulla propter expressam prohibitionem alienationis, *Doct.communiter in d.§.diui.* Et fuit in hac caussa resolutum,*prout supra diximus*,& fuit nulla fauore publico, quia prohibitio alienationis fuit facta caussa conseruandi familiam de Garzonibus: conseruatio † autem familiæ respicit fauorem publicum,*l.1.§.denuntiare.versicu publice. ff.de ventre insp.ic.l.superstitem. Cod. de quæst. Bertin.super stat.fœmin.exclud.artic.3.sub numer.7.Georg.Natt.in cap. quamuis,num 91.post med versic.secundo hoc con... pact.libr.6.Couar.variar.resolut.lib.3.cap.5.numero 5.circa medium,versic.quod vero diximus.* ¶ Non obstat, quod exemplo replicatur,† quod tunc potest quis venire contra factum proprium, quando est nullum fauore publico principaliter, non secundario, *vt in terminis declarat Menoch. consil.89.num.85.lib.1.Bene post Bart.in l.si quis pro eo,numero 8.ff.de fideiuss.quem sequuntur communiter Doctor.tam ibi,quam in cap.cum contingat, de iureiurand. vbi Imol.num.35.& Alciat.num.85.fatentur hanc esse communem.& idem etiam fatetur Corn. in auth.en ... puberum,num.29.C.si aduers. vendit.tradit Conarru. in d. c.quamuis.in 2.par.§.1.num.1.cum seq.* Quod etiam videtur ex eo colligi,quod Bart.*in d.l.post mortem. Alexan.& Ias.in d.l.si donatione.Imol.in d.l.si vir.& in d.c.cum contingat. Alex.d.cons.123.num 6 lib 1* mouentur præcipue ex *l. quemadmodum.C.de agric.& cens. lib.11.*qui text.continet fauorem publicum principaliter, prout ad id allegatur per Bart.*in d.l.si quis pro eo.num.8.& per alios eum sequentes.& late deducit Couar.d.§.1.num.2.* ¶ Non obstat inquam hæc replicatio.Quia potest tolli vel ex eo, quod conseruatio familiæ concernit fauorem publicum principaliter, prout aliqui ex Dominis sentiebant, vel ex eo, quod sufficit fauor publicus secundario ad hoc vt quis valeat contrauenire facto proprio nullo fauore publico. Quod quidem deducitur,tum quia Bart.Bald.& Fulgos. *in d.l.post mortem.Ias.in d.§.si paciscatur.sub num.4.Imol.* & Bald.nouel. *in locis de quibus supra,* loquuntur simpliciter de fauore publico, nec aliter requirunt illum principaliter. ¶ Tum etiam quia Bart.*in dict.l.post mortem. vers.secundo casu.vltra l.quemadm. de ... allegat etiam not. in §.primo. Instit. quib.alienare.vel non.* vbi agitur de alienatione fundi dotalis, quæ est nulla fauore publico secundario,

cundario, prout mox dicemus, Et sic Bart. *in d.l.post mortem*, noluit constituere differentiam inter fauorem publicum principalem & secundarium. Si enim voluisset, vtrunque expressisset, sicut fecit *in dict.l.si quis pro eo, num.8.* ❡ Quod autem quis possit facto proprio contrauenire, quando est nullum fauore publico secundario, patet exemplo alienationis † fundi dotalis: si enim maritus vendidit fundum dotalem, potest illum vindicare & facto proprio contrauenire, *glos.in l unica.§. & cum lex, in verbo, alienare, quem ibi sequuntur Cyn. Bald. Salyc. & alii, C. de re.vxor.actio.glos.in princ.in verbo, interdicta, quam ibi sequuntur Ioan.de P[illegible] num 5. Aret. num.7. & Rimirald. num.332. Instit. quib.alien.lic.vel non. Bart.in l.cum vir, nu.13. & late Imol. num. 7. Idem Imol.in cap.cum contingat.nu.11. Bald. Nouell.de dot.parte 7.priuileg.1.num.15. Bapt.de S. Blasio in tract. d. priuileg.dot.centur.3.num.74. Alberic. in d l.post mortem, num.6.in fin. Alexan.consil.109.num.2. & 3.lib.4* Et hanc esse communem opin. fatentur Imol. Aret. Bald. Nouell Alexan.& Rimin.*in prædictis locis. Et præcipua ratio Doct. maxime Alberic. Imol. Bald. Nouell. & Rimin. vbi supr.est*, quod, quando factum proprium † est a iure prohibitum propter publicam vtilitatem, tunc potest illi contraueniri, & alienatio dotis est interdicta propter publicam vtilitatem, *l.1.ff.solut. matrim. iuncta l. lex Iulia, ff.de fund. dotal.* Et tamen publica vtilitas † in prohibitione alienationis dotis non consideratur principaliter, sed secundario *Bart.in l.1.num.25. versic. tertia e[illegible] ff.solut.matrim. quem ibi Doct. communiter approbant, [illegible] testantur Clar.d.num.37.in fine. & Parif.num. 210. prope fin. idem Bart.in d.l.si quis pro eo, nu.9.* cum quo ceteri transeunt tam ibi, quam *in d.cap.cum contingat*, prout de communi post alios testatur Couar.*in d.cap quamuis, parte 2. §.1.num.5.* ❡ Quemadmodum igitur maritus potest dotem per eum alienatam vindicare, & sic facto proprio contrauenire ea ratione, quia alienatio dotis est nulla, siue a lege prohibita fauore publico, qui tamen non est principalis, sed secundarius: ita etiam res prohibita alienari pro conseruatione familiæ, & sic fauore publico, si alienetur, poterit repeti, & sic facto proprio contraueniri, etiam si fauor publicus conseruandi familiam non sit principalis, sed secundarius. ❡ Non obstat Barto. *in d.l.si quis pro eo, num.8.* Quia loquitur † in diuersis terminis: vult enim ad hoc, vt actus a lege prohibitus, siue nullus fauore publico non possit iuramento firmari, vt fauor publicus sit principalis: at secus est, quando agitur de contraueniendo facto proprio nullo fauore publico, quia tunc sufficit etiam fauor publicus secundarius. ❡ Præterea non obstat, quod venditio Palatii facta per Quirinum, ex quo fuit nulla fauore publico secundario, poterit eius iuramento firmari. Communis est enim conclusio, quod † iuramentum firmat actum nullum fauore publico secundario. *Bart.in d.l.si quis pro eo, num.9. quem Dd. communiter approbant, vt per Couar.post alios d.§.1.num 5.* ❡ Siquidem pro responsione dicitur, iuramentum in casu isto non potuisse operari hanc firmitatem in præiudicium Gaspariis fideicommissarii, cum † iuramentum non liget nec operetur in præiudicium tertii, *d.c.cum contingat, in fin. & d.c.quamuis, pariter in fine.* ❡ Nec enim iuramentum vnius alteri nocere potest, *l.3.§.pen.ff.de iureiuran. Tiraqu. post alios in l.si vnquam, in præfat.num.92.post med.C.de reuocan.donat. & late Rimin.in d.princ.num 338* ❡ Et facit simile alienationis dotis factæ per maritum, contra † quam ipse venire potest, non obstante eius iuramento de non contraueniendo, quia talis alienatio non est prohibita in sui fauorem, sed tertii, id est, mulieris, ne remaneat indotata, *l.1.ff.solut.matrim.* Et ideo † tale iuramentum non ligat in præiudicium tertii, *d.c.cum contingat, in fin.* a contrario sensu. Et ita in specie firmat Imol. *in d.l.cum vir, n.7.in fine, versic. & intellige, & in d.cap.cum contingat, num.19.post med. versic. & intellige prædicta. Bald. Nouell. de dot.part.7.priuileg.1.num.15.post princip.versic. quod etiam. Aretin.in princip.Instit.quibus alien.lic. vel non sub num.7. & ibi Riminal.num.338.* ❡ Et hæc quantum ad primam difficultatem. ❡ Quoad secundam, orientem ex dispositione *d.§.cum pater*, vbi videtur probari, quod † in rebus familiæ relictis, alienarique prohibitis filius heres alienantis non admittitur contra alienationem, sed filii exheredati: Domini ad euadendam hanc difficultatem, multipliciter illum text. intelligebant. ❡ Et in primis † aliqui putabant, ibi non agi de expressa prohibitione alienationis, sed de simplici fideicommisso, qui intellectus suaderi videtur ex eo, quod ibi simpliciter dicitur, fideicommisisset, ne fundum alienaret, & vt in familia relinqueret, quorum verborum sensus videtur esse, quod testator petiisset a filio suo herede, vt curaret, ne fundus e familia exiret, *iuxta tex.in l.si qui complures, de lega.3.* nec in *d.§.cum pater*, adest verbum aliquod prohibitiuum, prout *in §.diui*, immediate præcedenti ibi, *qui testamento vetant aliquid alienari.* Et quod *d.§.cum pater.* loquatur in re subiecta restitutioni, non in re prohibita alienari, tenet Couar.*in cap.filius, num.3.versic.idem erit si testator legauerit, iuncto seq.versic sed si illa esset prohibita, extra, de testamen.* ❡ Præterea & secundo, quando etiam *d.§. cum pater*, loqueretur de expressa alienationis prohibitione, tamen † eius dispositio procedit, prout alii Domini intelligebant, quando alienatio est facta per viam legati. Et ita intelligit Ruin *consil.112 sub num.13. & 14.lib.4.* vbi bene deducit, quod † quando legatur res prohibita alienari, quamuis dominium non transferatur, *dict.§.diui*, & quoad dominii translationem non dicatur alienatio ipso iure valida, *iuxta not.in l.a cum pater §.libertis, de lega.2.* tamen legatum valet, & tenet, non quoad rem ipsam, sed quoad eius æstimationem. Et comprobat exemplo legati rei minoris, vel rei dotalis, vel rei ecclesiasticæ, quæ rerum genera sunt prohibita alienari, & tamen possunt legati, & valet earum rerum legatum, non quantum ad ipsas res, sed quantum ad earum æstimationem, *iuxta tradita per omnes, in l.apud Iulianum, §.constat, ff. de legat. 1. & late post alios firmat Couarru.in d.cap.filius, num.5. circa med. versic. præterea legatum, vsque ad num.6.* Et † sicut testator potest legare rem heredis, *l vnum ex familia, §.si rem.* ita etiam potest legare rem subiectam fideicommisso, & restituendam ipsi heredi, *text.est in l.cum pater, §.cum pater, & ibi Bart. Bald. & Imol. de legat. 2. Alexand.consil.9. num.16. ad finem, lib.2. Iason in authen. res quæ, ante num.3. limit.8.C.commun.de leg. bene Bellon.consil.9.num.10. Couar. d.cap.filius, num.3. versic. idem erit, latissime Socin.iunior consil.67.num.5. cum pluribus sequen.lib.4.* In eo † tamen differunt legatum rei fideicommisso subiectæ, & legatum rei alienari prohibitæ, quod illud valet, quoad rem ipsam, hoc vero, quoad æstimationem, quia res alienari non potest, & propterea æquiparatur legato rei dotalis, rei minoris, & rei ecclesiæ. ❡ Cum igitur † alienatio rei prohibitæ alienari facta per viam legati non sit simpliciter nulla, sed valeat, quoad æstimationem ipsius rei, ideo non mirum, si heres hoc casu non potest impugnare factum defuncti, *vt bene declarat Ruin.d.consil.112.num.14. versicu. quia ergo. & ita etiam declarat Andr.ab Exe. de pact. num. 229. post princip. versic. & hæc sublimitatio.* vbi limitationem illam, quod quando contractus est nullus, heres potest venire contra factum defuncti, sublimitat, eam procedere respectu alienationis factæ inter viuos, non respectu alienationis factæ in testamento. Vnde cum in casu nostro alienatio rei prohibitæ alienari non sit facta in testamento, sed inter viuos per viam venditionis. Et sic † alienatio sit simpliciter, & ipso iure nulla, *Doct.in dict.§.diui*, & fuit resolutum in hac caussa, 8. Martii, 1577 vtique cessat dispositio *dict.§.cum pater.* ❡ Non obstant duo exemplo deducta contra intellectum Ruini, quorum alterum est, quod *dictus §. cum pater,*

loquitur etiam in alienatione inter viuos; ponderando illa verba, quod euenit, & si viuus filius emancipasset, & postea fundum alienasset. Quod verbũ, alienasset, comprehendit vtramq; alienationem tam inter viuos, quam inter vltimas voluntates, *l. alienationis verbum, ff. de verborum signif.* præsertim, quia text. dicit, *& si viuus*, & sic loquitur de alienatione facta in vita. ❡ Alterum est, quod si verum esset, quod legatum, de quo *in d. §. cum pater*, valeret quoad æstimationem, fideicommissarius posset petere fideicommissum, & solum teneretur præstare æstimationem legatario, & tamen in text. negatur, fideicommissarium posse petere fideicommissum. ❡ Nam, † quoad primum pro responsione dicitur, negando, *d. § cum pater*, loqui de alienatione inter viuos, quia imo loquitur semper de alienatione facta per viam legati, & illud verbum, *alienasset*, debet intelligi per viam legati, quia cum in præcedentibus, & subsequentibus semper agatur de alienatione per viam legati, illud verbum, *viuus*, intelligitur respectu verbi, *emancipasset*, non respectu verbi, *alienasset*. Ita ampliatio, de qua *in d. vers. quod euenit*, non fit respectu modi alienandi, quia in hoc retinetur idem thema, scilicet, alienatio per viam legati sed fit respectu qualitatis filiorum emancipatorum. ❡ Quantum ad secundum respondetur, quo duo filii ex herede dati possunt petere fideicommissum, prout ibi expresse cauetur: idem autem tertius filius heres institutus non potest petere fideicommissum, quia illud penes se habet, licet teneatur soluere eius æstimationem legatario. Et sic text. non abrogat, quin fideicommissarius heres institutus ab herede grauato teneatur ad æstimationem rei prohibitæ alienari extraneo legatæ. ❡ Tertio & vltimo loco aliquibus ex Dominis placebat intellectus traditus per Roder. Suarez. *in l. quoniam, in prioribus, in 7. ampliat. num. 2. circa fi. vers. ratio prædictorum, C. de inoff. test.* vt † scilicet ratio, *d. §. cum pater.* consistat in virtute cuiusdam tacitæ compẽsationis: nam eo ipso, quod testator instituit heredem eum, cui tenebatur restituere rem aliquam, quam extraneo legat, videtur velle inducere quãdam compensationem, nempe, vt heres compenset hereditatem sibi relictam, cum re sibi debita, & extraneo legata. Et hanc rationem reddit I. C. *in l. vnum ex familia, §. sed si vno, in fin. ibi, nam quæ ratio ceteros admittit, eandem tacitam inducit compensationem ff. de leg. 2.* Quæ ratio tacitæ compensationis cessat in casu nostro, in quo Quirinus alienans decessit intestatus, cum de aliquo eius testamento non constet, & sic nullam reliquit Gaspari hereditatem, cum qua compenset palatium sibi debitum. ❡ Nec obstat, quod exemplo dicitur, quod Quirinus quamuis decesserit intestatus, non ideo minus saltem per viam intestati totum patrimonium Gaspari reliquit. Quia hæc tacita compensatio procedit, quando in testamento instituitur heres is, cui testator tenebatur restituere id, quod in alium alienat. Et ita loquitur, *d. § sed si vno.* ❡ Et hæc quoad secundam difficultatem. ❡ Quantum vero attinet ad auctoritates quamplurimas exemplo allegatas, ex quibus prætenditur posse colligi veram & cõmunem conclusionem, quod † fideicommissarius, si efficiatur heres alienantis, non possit ipsam alienationem [illegible] non loquuntur in terminis expressæ prohibitionis alienationis, in quibus nos versamur, [illegible] secũdum terminos *d. § cum pater* [illegible] fideicommisso, aut paucissimi sunt, qui loquuntur in terminis expressæ prohibitionis alienationis, & eorum aliquæ modicæ sunt auctoritatis [illegible] deducitur, singulas auctoritates discurrendo. ❡ Nam Bart. Bal. Ang. Cuma. Florian. Imo. Paul. de Castr. [illegible] *famili* [illegible] *§. cum pater. Roder. Suar. in l. quoniam in prioribus, in 7. ampliat. nu. 2. post med. vers.* [illegible] *text. C. de inoff. test. Tiraquell. de retract.* [illegible] *§. 1. gloss. 9. num. 49. versic. & est optimus tex. Pinell. in* [illegible] *1. par. 3. num. 81. in 6. ampliat. nu. 92. vers. infertur tertio, & nu. 19. vers. obst. etiam, C. de bon. mater. loquuntur secundum terminos d. §. cum pater, cũ illum tex. allegent, & ex eo præcipue moueantur Roman. consil. 18. num. 3. & 4. Fulgos. consil. 07. sub nu.* [illegible] *Alex. consil. 32. num. 5. lib. 3. Rui. cons.* [illegible] *num. 13. in fin. consil. 7. num. 39. & cons. 42. nu. 12. lib. 1. & consil. 2* [illegible] *nu. 11. lib. 2. Bertran. consil. 18. nu. 7. lib. 1. part. 1. Soc. iun. consil. 68. nu. 12. & 14. lib. 4. Aym. consil. 131. num. 6. ver. & si dicas. Ant. Gabriel. lib. 6. de reg. iur. concl. 11. num. 6. Crot. consil. 18. num. 9. & nu. 12. cum duob. seq. lib. 1. Port. Imol. consil. 40. num. 7. Rolan. consil. 71. num. 35. lib. 2. & consil. 34. num. 71. & seq. lib. 4.* omnes † isti Doct. loquuntur in simplici fideicommisso conditionali, siue in re subiecta restitutioni post mortem grauati, non autem loquuntur in expressa prohibitione alienationis. Et diuersitatis ratio est in promtu: nam † alienatio rei, alienari prohibitæ, est nulla ab initio & ipso iure, *vt supra diximus.* Alienatio vero rei subiectæ fideicommisso cõditionali facta pendente conditione, resoluitur purificata ipsa conditione, *l. fin. §. sin autem sub conditione, C. commun. de lega.* Et propterea ante eius purificationem valet, & tenet alienatio, *vt bene deducit Crot. d. consil. 18. num. 12. & 13.* ❡ Quantum vero ad Albam, *consil. 53. num. 1. & 3.* ipse loquitur in alienatione facta in testamento per viam Legati. *& ita etiam loquitur Menoch. consil. 89. vt apparet in princip. consil. & num. 79. versic. diuersum est.* ❡ Solum igitur in terminis prohibitionis alienationis loquitur Crot. *d. §. dum, num. 146. versic. primus casus est, quem referunt & sequuntur Ferdinand. Loaz. ibidem, num. 191. prope finem, versic. quod tamen est verum. Paris. consil. 48. num. 3. lib. 3. Socin. iun. consil. 107. num. 58. lib. 3. & hoc idem voluit Pier. Ant. Angussol. consil. 63. num. 7. vers. quo vero ad heredem, cum aliis sequen. lib. 6.* ❡ Sed Crotus stante communi conclusione, quod alienatio rei prohibitæ alienari ab initio, & ipso iure est nulla, loquitur contra limitationem superius firmatam, quod heres potest venire contra factum defuncti, quando est nullum & inualidum, præsertim fauore publico, vt in casu nostro. ❡ Quantum ad auctoritatem Angussol. non est habenda in consideratione, & loquitur contra communes conclusiones, prout modo diximus.

CANTVCCII.

Tusculen. Vineæ. Lunæ, 26. Octobris, 1579.

SVMMARIA.

1 *Falsitas non committitur sine aliqua caussa.*
2 *Falsitatem committens circa acta caussæ perdit caussam: secus circa testes & instrumenta ex communi.*
3 *Falsitas etiam potentia* [illegible] *est punibilis.*

DECISIO CXI

Domini dixerunt, ex schedula, de qua agitur, non cõstare de tali suspicione falsitatis, vt Iulia, ex parte cuius fuit producta, [illegible] debuerit malam caussam, eique perpetuum silentium sit imponendum ❡ Moti sunt autem, tum quia falsitas non committitur sine aliqua caussa, [illegible] *num. 13. post Corne. consil. 217. in tenem.* [illegible] *lib. 4. Roland. consil. 38. num. 39. lib. 1.* ❡ Hic autem nulla alia potest considerari caussa, propter quam falsitas, de qua agitur, potuerit committi, nisi vt excluderetur probatio solutionis & satisfactionis mutui factæ in tritico, oleo, & vino in illis duobus annis 61. & 62. quæ caussa cessat in casu isto, quia nulla prorsus fuit facta probatio percutiens annum 61. & 62. ❡ Tum quia facta fuit mutatio & alteratio dictæ schedulæ etiam in data diei, quod non potuit fieri caussa excludendi prædictam probationem. ❡ Tum etiam & tertio, quia licet committens falsitatem circa acta caussæ perdat caussam, secus † tamen est in committente falsitatem circa testes & instrumenta, prout in casu isto: tunc enim nulla incurritur caussæ amissio. *Bar. in l. in fraude §.* [illegible] *ff. de iure fisci, Imo. in c. cum venerabilis, nu.* [illegible] *ta etiam. Abb. nu. 30. versic. quod dicimus. Fel.* [illegible] *Dec. num. 21. Paris. nu. 13. cum seq.*

seq. de except. Boer. decis. 291. num. 3. Iaf. in l. Diuus, num. 16. ff. de re iudic. Clar. in pract. crim. §. fal sum, versic. item propter. Couar. in cap. quamuis, part. 1. §. 7. num. 6. versi. item punitur. Et hanc esse communem opin. testantur *Dec. Paris. Couar. & Clar. vbi supra.* ¶ Nec obstat, quod falsitas dictæ schedulæ debet puniri, ex quo in potentia est nociua, quia posset probari solutio & satisfactio mutui facta d illis duobus annis 61. & 62. Et † falsitas nedum actu, sed etiam potentia nociua est punibilis. *Bald. in l. si falsos, in vltimis verbis, C. de fal. Socin consil. 60. in fin. lib. 4. Corn. consil. 40. num. 6. lib. 3. Gabriel. lib. 7. de crimin. conclus. 5. num. 18. & ... clarus, in l. 5. §. pretor ait, ff. de his, qui deiecer. vel effud.* Quia falsitas siue actu, siue potentia nociua non est punibilis, quoad pœnam amissionis caussæ, sed quoad pœnam ordinariam falsi. Et ita loquuntur Doct. prææll gati.

CANTVCCII.

Bononiensis terrarum. Mercurii, 4. Nouemb. 1579.

SVMMARIA.

1. *Melioramenta faciens facit fructus suos pro rata meliomentorum.*
2. *Sententia secundum ius commune intelligitur, & ab eo recipit interpretationem.*
3. *Iudicis mens talis esse præsumitur qualis esse debet.*

DECISIO CXII.

Domini dixerunt, inhibitionem moderandam esse, quia ex resolutionibus in hac caussa factis constat de bono iure Achillis. ¶ Nec obstat, quod sententia Buccamatii, quatenus cōdemnat Viuianos in fructibus perceptis, & mandat cum illis compensari pro concurrenti quantitate melioramenta per eosdem Viuianos facta, sit ex eisdem actis notorie iniusta, ex quo ex testib. pro parte ipsorum Viuianorum examinatis de melioramentis in genere constat, & de iure melioramenta non compensantur cum fructibus, prouenientibus & melioramentis: qui † enim fecit melioramenta, facit fructus suos pro rata melioramentorum, *vt in termin. ... decis. 87. num. 6. in fine, & num. 7. & ... decis. P... 270. ... Rom. ... duorum Gallorum, in ...* Siquidem ... Domini dixerunt, sententiam Buccamatii ... esse de fructibus perceptis ex re ipsa, non de ... prouenientibus ex melioramentis. Et sententia † secundum ius commune intelligitur & ab eo interpretationem recipit, *l. Herennius ... Alex. consil. 36. ... lib. 5 ... consil. ... 74. num 9. & consil. 188. num. 8.* Et talem ... mentem & intentionem ipsius Buccamatii, præsumendum est, quia talis de iure esse debebat: mens † enim iudicis talis esse præsumitur, qualis esse debet, *vt inquit Bal. in l. 1. nu. ... in fin. C. de neg. gest. Dec. consil. 43. nu. 5.* ¶ Quo vero ad retentionem terrarum ratione melioramētorum, ista erit cognitio iudicis exsecutionis, qui bene nouerit, de iure regulariter concedi retentionem rei propter melioramenta, etiam in genere tantum probata, nisi præfixus fuerit terminus pro illorum liquidatione.

CANTVCCII.

Romanensis Palatii. Ven. 6. Nouembr. 1579.

SVMMARIA.

1. *Sententia ferenda est super tota re hereditaria, non autem pro parte, vbi non constat nisi tantum de vno herede.*
2. *Obligatio ad interesse succedit in obligationibus facti.*
3. *Dispositio §. Cornelio Felici, in l. Statius Florus, ff. de iure fisci, non procedit in re expresse alienari prohibita.*
4. *Legitima non potest detrahi ex re expresse alienari prohibita stantibus aliis bonis liberis.*

DECISIO CXIII.

Domini ex deductis in memorialibus pro parte heredum Petri Vortii datis, & per me die Veneris, 6. Nouemb. 1579. loco caussæ propositis, plures collegerūt difficultates. ¶ Prima fuit, *an sit ferenda sententia super toto palatio, vel solum super duabus partibus ex noue n tangentibus Iodocum & Ioannem heredes Vortii, de quorum legitimo mandato m actis const.at.* ¶ Secunda, *an Gaspar teneatur de euictione, ex quo est heres Quirini venditoris palatii, qui de euictione promisit.* ¶ Tertia, *an heredes Vortii, quibus promissa est euictio, possint palatium retinere, eius q; pensiones percipere, quousque heres Quirini viuit, iuxta l. Statius Florus, §. Cornelio Felici, ff. de iure fisci.* ¶ Quarta, *an Quirinus alienādo palatium dicatur in eo suam legitimam sibi elegisse.* ¶ Quinta, *an heredib. Vortii sit danda retentio palatii pro melioramentis in eo factis.* ¶ Quoad primam, Domini dixerunt, enuntiationem aliorum heredum Vortii in instrumento mandati factam non nocere Gaspari, nec constare de aliqua illorum nominatione per Illustriss. Cardinalem Albanum inquilinum palatii. Et † propterea sententiam super toto palatio ferēdam esse, nisi tamen de istis aliis heredibus in actis aliter constaret, quo casu sententia non posset ferri, nisi pro partibus Iodocum & Ioannem duntaxat tangentibus. ¶ Quoad secundam, Domini fuerunt varii. Aliqui volebant *pro parte Gasparis melius informari.* Aliqui contra eum faciebant difficultatem ex eo, *quod Quirinus promisit facere consentire quemcunque prætendentem habere interesse super palatio, quæ promissio afficit Gasparem tanquam heredem Quirini.* Aliqui vero sentiebant, *non posse expeditionem caussæ impediri, nec heredes Vortii posse repellere Gasparem exceptione euictionis propter obligationem Cameralem, nec agere contra Gasparem de euictione & ad interesses ad quod tenetur etiam ex eo, quod ipse tanquam heres Quirini non facit consentire se ipsum habentem interesse super palatio, cum † in obligationibus facti succedat obligatio ad interesse.* Et ita Domini respondebant ad prædictam difficultatem. Et hæc omnia ipsi intelligebant cum præsupposito, quod promissio de euictione, constitutio hypothecæ, & promissio de faciendo consentire, stent æque principaliter cum venditione palatii, ita vt non corruāt, illa nulla existente. ¶ Circa tertiam, Domini dixerunt, dispositionem *d. §. Cornelio Felici,* hic non intrare, tum quia † loquitur in ... de grauato fideicommisso, & non in fideicommissario, tum quia non procedit in re expresse alienari prohibita. *Alex. consil. 23. num. 18. & per tot. lib. 1. cuius opinio est communis, & vsu recepta, vt per Curt. iun. consil. 120. num. 10. Boss. de publicat. bonorum num. 34. & 42.* ¶ Quantum ad quartam Domini dixerunt, Quirinum non potuisse pro sua legitima eligere palatium, quod est expresse prohibitum alienari, cum † legitima non possit ex re expresse alienari prohibita stantib. aliis bonis liberis detrahi. *Paul. de Castr. consil. 247. num. 4. lib. 1. sequuntur communiter Doct. in l. filiusfamilias, §. Diui, ff. de lega. 1. vbi Iaf. in 2. lect. ura. num. 30. Rip. num. 29. Crot. num. 15. Ferd. Loaz. num. 21. in fine, & num. sequen. Ruin. nume. 58. Socin. iun. num. 35. versic. secunda limita. Alciat. num 30. versic. certior est illa limitatio. Socin. consil. 75. num. 11. lib. 1. Grammat. decis. 93. num. 7. Natt. consil. 238. num. 5. lib. 2.* Et dubium istud de legitima fuit alias resolutum 14. Nouembris, 1578. prout etiam resolutum fuit 27. Maii, 1579. alia bona libera tēpore venditionis palatii adfuisse. Quoad quintam, Domini dixerunt non esse locum retentioni ratione melioramentorum, quia de illis nec etiam in genere constat.

CANTVCCII.

Regien. hospitalis, Veneris, 13. Nouemb. 1579.

SVMMARIA.

1. *Hospitale laicale, ex quibus signis cognoscatur. & numero 3.*
2. *Rector hospitalis ecclesiastici, quod datur in titulum beneficii, facit fructus suos, sicut de aliis beneficiis.*

4 *Hospitale accessorie unitum ecclesiæ debet censeri beneficium.*
5 *Beneficium alteri unitum non dicitur vacare.*
6 *Principale quod sit & quod accessorium, ex denominatione cognoscitur.*
7 *Dispositio clem. per literas, de elect. lib. 6. quomodo procedat, & intelligatur.*
Item, quo casu potest evitari. num. 12.
8 *Hospitale annexum ecclesiæ principaliter, non autem accessorie, non cadit sub literis impetratis ad benefic. & habet locum clemen. per literas, de electio. in 6. & num. seq.*
Ampliatur etiam si nescitur, quod sit principaliter annexum, an hospitale, an ecclesia. & num. 10.
11 *Statu qui nititur, debet illum probare, si probabiliter negetur per adversarium.*
13 *Beneficium annexa hospitali sequuntur ipsius naturam, & non comprehenduntur in literis beneficiorum.*

DECISIO CXIIII.

Domini dixerunt, præsumptionem illam alias in ultima resolutione firmatã, quod, scilicet, in dubio magis præsumendum est hospitale, quum beneficium, non esse sublatam per bullam Episcopi Regien emanatam ad favorem Blasii, ad quam bullã dubium in ultimo loco propositum restrictum fuit. Imo Domini dixerunt, bullam potius arguere statum laicalem, cum habeat multa signa 1 laicalitatis. ¶ In primis † enim habet verbum, committens, quod proprium est hospitalis laicalis, cum in laicalibus fiat commissio. *Gemin. in c. fin. num. 20. de elect. lib. 6. Felyn. in cap. de quarta, num. 13. versic. ad le quod. Dec. de præscript.* ¶ Secundo, habet iuramentum Blasii de alendo, & nutriendo pauperes secundum debitas facultates dicti hospitalis: nam distributio redditùum hospitalis in alimoniam, & nutritionem pauperum non convenit nisi 2 rectori hospitalis laicalis. ¶ Rector † enim hospitalis ecclesiastici, quod dicitur in titulum beneficii, facit fructus suos, sicut de aliis beneficiis, *ita per Card. in clem. per literas, num. 2. circa med. versic. quæro de ratione illi, ut sunt hospitalia, de elect. lib. 6. Mil. in verbo, hospitalia licet habeant, num. 5. vers. prædicta intellige. Sebast. in reg. de triennal. q. 7. num. 3. versic. secundus casus, hinc Vital. in clemen. quia contingit, num. 11. 12. & 13. & num. 9. 2. versic. præterea, 3 de relig. domib.* ¶ Tertio, habet † iuramentum eiusdem Blasii de faciendo inventarium bonorum omnium dicti hospitalis, quia inventarii confectio fit ab eo, cui hospitalis laicalis gubernatio & administratio committitur, prout expresse cavetur *in d. clem. quia contingit, §. ut autem, prope fin. versic. ille etiam.* ¶ Non obstant in contrarium adducta pro parte Corradini. Quia, excepto capite unionis, cui etiam fuit per Dominos plene satisfactum, ut ex mox infra dicendis ostẽdetur, reliqua visa sunt Dominis levia, & responsione non indigere. Et in capitum eventum placuerunt Dominis responsiones deductæ per D. Coronatum. ¶ Quo vero ad caput unionis enuntiatæ in bulla Episcopi Regien. prætenditur pro parte 4 Corradini, quod dictum hospitale † ex eo, quod fuit unitum ecclesiæ nuncupatæ plebis de Bagno, debeat censeri beneficium, *ut per Egid. decis. 387. Rebuff. de nominat. q. 15. num. 15.* ¶ Sed Domini dixerunt, in casu nostro non cõstare, quod dictum hospitale fuerit accessorie unitum Plebi de Bagno, imo constare de unione æque principaliter. ¶ Primo, quia in dicta bulla narratur dicti hospitalis vacatio, quæ non poterat dari, si hospitale fuisset acces-5 sorie unitum plebi de Bagno, cum † beneficium alteri unitum non dicatur vacare. *Rot. decis. 1. num. 2. ut lit. pend. in nou. decis. 24. ad fin. versic. nec obstat, de præben. in nou. decis. 1. versic. idem est de conces. præben. in antiq.* ¶ Secundo, quia ex denominatione facta in tam dicta bulla, quam in instrumento inventarii colligitur, unionem fuisse æque principaliter, prout patet ex verbis bullæ ibi, vacante ecclesia nuncupata, plebi de Bagno, necnon hospitali canonice unitis. Et ex verbis inventarii, ibi, *plebs & ecclesia, & hospitalis de Bagno canonice unita.* & pluribus in locis, tam in bulla, quam in inventario denominantur æque principaliter plebs & hospitale. Unde si hospitale fuisset accessorie unitum plebi, utique in bulla, & in inventario diceretur, hospitale plebis, quo casu plebs principaliter denominaretur, *ut bene declarat Imol. in d. clem. per literas, versic. respondetur, loq.* dicens, per denominationem 6 † posse discerni, quod sit principale, & quod accessorium, quia si dicitur, ecclesia talis hospitalis, tunc principaliter hospitale denominatur. ¶ Tertio, quia stante enuntiativa bullæ & inventarii, quod plebs & hospitale fuerint canonice unita, intrant trad. *per gloss. in d. clemen. per literas,* 7 *in verbo, ecclesias, in fin.* dum inquit, dictam † clemen. habere locum, quando non constat, hospitale esse accessorium ecclesiæ, sed hospitale & ecclesia esse annexa ita, ut neutrum sit principale, *per not. in cap. 1. ne sede vacan. & gloss. sequitur Mil. in verbo, hospitalia licet habeant, num. 5. Imol. in d. clemen. per literas, num. 16. versic. si vero non apparet.* dicens, quod † si non constaret, quod hospitale 8 esset accessorium ecclesiæ, sed quod essent principaliter annexa ecclesia, & hospitale ita: quod neutrum accederet alteri, quod haberet locum dicta clemen. Et quod hospitale non caderet sub literis impetratis ad beneficia, *idem tenet ibi Card. q. 11. referens, idem voluisse Paul. & Zenzell.* Et bene hoc idem firmat Abb. ibi, *sub num. 5.* ubi inquit, † quod si hospitale & ecclesia sunt annexa 9 ita, quod neutrum sit principale, tunc habet locum dicta clemen. Et quod hospitale non comprehenditur sub literis beneficiorum. Et subdit; † idem esse, si nescitur, quod 10 sit principale, quia impetrans debet fundare intentionem suam. Et hoc idem expresse vult ibi Ancharan. *sub num. 10. prope finem,* ubi post Bald. in in quodam consilio per eum relato concludit, quod si dubitatur, utrum ecclesia sit annexa hospitali, vel contra, hospitale ecclesiæ, quod tunc habet locum clemen. & concordat cum gloss. Et subdit, impetrantem debere probare statum, quem intentat, cum sit de substantia suæ impetrationis, tum propter regulam generalem, quia ea, quæ sunt fundamenta intentionis, debent probari per intentantem, 11 tum † quia, qui nititur statu, debet illum probare, si probabiliter negetur per adversarium, *per not. in l. qui dives, in §. ff. de leg. & hoc idem optime deducit Vital. in d. clem. num. 25. & 24.* ubi vult, † quod ad hoc, 12 ut non habeat locum illa clemen. necesse est, quod constet, hospitale esse iure accessionis unitum ecclesiæ, & quod de hoc constet expresse vel ex annotatione, vel ex possessione, *& num. 24.* versic. subdit, quod si impetrans dicat, oportet eum probare, quod hospitale sit annexum, vel subiectum eo iure ecclesiæ vel alteri beneficio, ... sit reus, necesse habet ... quia his communiter ... reum impetrantem, & sic nõ prodest ... nisi qualificata iure accessionis. ¶ ... *sequitur Rebuff. d. quæst. 15. num. ... ita quod essent.* ¶ Non obstat ... *in antiq.* Quia facit in contrarium, 13 cum loquatur de ecclesia annexa hospitali, quo casu † talis ecclesia non comprehenditur in literis beneficiorum, *ut per gloss. in dicta clemen. per literas, in verbo, ecclesias, post princip. versicu. & adverte. quem sequuntur ibi Card. in quæst. 17. Anch. num. numero decimo. Imol. numero 15. versicu. deinde quæro. Vital. num. 21. & Abb. num. 5.* ubi inquit, quod ecclesiæ accedentes hospitalibus non debent in titulum conferri, sed sequuntur naturam hospitalium.

CANTUCCII.

Romanensis Patrii. Veneris, 29. Novembris, 1579.

SUMMA-

SVMMARIA.

1 *Retentio est magis, quam actio & compensatio, & competit etiam aduersus exsecutionem sententiæ.*
2 *Retineri vna res pro alia non potest.*
Limita tamen, vt num. 3. & 4.

DECISIO CXV.

MEmorialibus in caussa Roman. Palatii die Veneris, 20. Nouembris, 1579. loco caussæ propositis, Dominis non placuerunt deducta pro parte heredum Petri Vortii circa obligationem Cameralem. ¶ Et propterea aliqui dixerunt, melius vtrinque informari, quia neutra pars bene, & in terminis, de quibus agitur, tangit materiam retentionis. ¶ Nonnulli enim sentiebant, in casu isto locum esse retentioni Palatii propter restitutionem pretii, pœnam dupli, damna, expēsas & interesse per Quirinum in instrumento venditionis promissa, ad quæ Gaspar eius heres tenetur, quia † retentio est multum fauorabilis, & magis, quam actio, & compensatio, & competit etiam aduersus exsecutionem sententiæ, *vt late per Aym. post alios consil. 48. num. 2.* & retentionem fauorabilem esse compensatione, ex eo patet, quod licet nō competat compensatio, tamen competit retentio. *Paris. cons. vlt. nu. 36. lib. 2. post Corn. consil. 61. nu. 29. prope fi. ver. est etiam aduertendum, lib. 3. & tradit etiam Aym. post alios cons. 148. nu. 2. ver. imo prohibita, & faciunt trad. per Brun. consi. 1 nu. 11. & 12. & consi. seq. num. 4. 5. & 6. & latius Gram. decis. 58. num. 1. 2. 3. 4. & 5. multa deducens ad fauorem retentionis, plene Capyc. decis. 119. per tot. Rolan. consil. 17. nu. 5. 6. 7. 8. & 9. lib. 4.* ¶ Aliqui enim ex Dominis constituebant regulam pro Gaspare, quod † vna res pro alia retineri nō possit, *iuxta text. & ibi Doct. in l. fi. C. commod. & in l. si non inducta, C. in quib. cas. pign. tacit. contrah. Doct. in l. si no sortem, §. si centum, & maxime Ias. sub num. 10. ff. de condict. indebit. Negusant. de pignor. 4. membr. 5. par. num. 10.* ¶ Sed contra † Gasparem facit vna limitatio, quod licet res, de cuius retentione agitur, non esset obligata, nec quasi ei, qui vult retinere, sed peruenisset ad eum occasione, & caussa illius debiti, cuius prætextu eam vult retinere: nam tunc permittitur retentio, *ad text. in d. §. si centum, & ibi Bart. & alii, & in l. eleganter, §. qui reprobos, ff. de pign. act. & in l. si cum anum, ff. de solut. & firmat etiam Salyc. in d. l. fi. C. commod. & Negus. vbi supra, n. 4.* licet hęc limitatio declaretur per Paul. de Castr. *in l. petens, nu. 3. ff. de pig. act. quem refert, & sequitur Negus. vbi supr. nu. 4. ver. intellige tamen,* vt scilicet procedat, quando res, de cuius retentione agitur, fuit ei, qui vult retinere, data in solutū, vel in pignus pro illo debito, licet hæc datio in solutum, vel pignoratio alio respectu non valeret: tamen secus est, si res de cuius retentione agitur, non per modum dationis in solutum, vel pignorationis, sed aliter occasione illius debiti, ad creditorem peruenisset, quia tunc pro debito illo retineri posset. ¶ Quæ quidem declaratio videtur facere pro Gaspare. ¶ Sed contra † ipsum potest, & alia limitatio induci, vt scilicet regula prædicta non habeat locum, quando res esset alicui tradita pro debito putatiuo, quia tunc potest pro debito vero retineri. *ita post glo. in d. l. si non sortem, §. libertus, in glo. 1. iunct. tex. & ibi Barto. & alii, limitat Ias. d. §. si centum, in vltimis verbis, & in d. §. libertus, num. 20.* ¶ Sed omnia fuerunt dicta potius per viam discursus, quam animo aliquid firmandi, maxime, quia informantes circa hanc materiam nihil dicunt. ¶ Et propterea Domini mandarunt dari particulare dubium, an sit locus retentioni Palatii in casu, & ad effectum, de quo agitur.

CANTVCCII.

Neapolitan. census. Veneris, 4. Decemb. 1579.

SVMMARIA.

1 *Pretium iustum rei dicitur illud, ad quod ascendit annuus redditus 20. annorum.*
2 *Locatio non probat dominium, nec possessionem, nec etiam valorem annui redditus.*
3 *Impetrans vt excuseiur ab expressione falsi valoris, & a pœna regulæ de valore, tria copulatiue concurrere debent.*
4 *Solutio quando censeatur facta pro vsura pecuniæ, & nō pro pensione rei.*
5 *Simulatio contractus quando præsumatur.*
6 *Caussa originalis attenditur ad præsumendum contractum fœneratitium.*
Declara, & intellige, vt num. 7.
8 *Venditor, ad probandum contractum simulatum, quid necesse habeat probare.*
9 *Simulationis præsumtio inducitur ex remansione in possessione,*
Limita, nisi ex alio titulo sit remansio. num. seq.
10 *Dispositio §. superuacuum, l. sicut, ff. quib. mod. pig. vel hypoth. solu. quando non procedat. & num. 12.*
11 *Simulationem contractus non licet parti allegare, sed tertio.*

DECISIO CXVI.

DOmini dixerunt, Reuerend. D. Episcopum in integrum restituendum non esse, tum quia non constat, dationem in solutum fuisse simulatam, ex quo pro parte Domini Episcopi non probatur modicitas pretii. ¶ Tum quia Consilium Regium Neapolitanum, vbi caussa simulationis per 17. annos perpendit, nunquam voluit hanc in solutum dationem simulatam declarare. ¶ Non obstāt exemplo deducta. ¶ Et primo non obstat, quod Fundacus, de quo agitur, statim eodēmet die, quo datus fuit in solutum cum pacto de retrouendendo, fuit etiam locatus pro annuis scutis 60. qui in 20. annis constituunt summam ducatorum 2200. ¶ Et sic constat pretium ducatorum 60. fuisse modicum, cum † iustum pretium rei sit id, ad quod ascendit annuus redditus 20. annorum, *vt per Doct. in l. 2. vbi Cagnol. asserens hanc esse magis communem, num. 18. C. de rescind. vend.* ¶ Quia respondetur, quod † locatio sicut non probat dominium, nec possessionem, *l. ad probationem, C. loc. cond. inter dilectos, in fin. cum ibi not. de fide instrum. Cassad. super reg. decis. 20. nu. 2. Sarn. in reg. de valore, q. 11. in prin.* ita nec etiam valorem annui redditus. Imo si ad excusandum † impetrantem ab expressione falsi valoris, & a pœna regulæ de valore, tria copulatiue concurrere debent, videlicet, plura arrendamenta, fama, & gratiæ antecessorum sub eodem valore expeditæ. *Sarneu. d. q. 11. num. 6. Peregrin. decis. 42. & 183. lib. 2. Ioan. Paul. decis. 51.* Multo minus in casu nostro vna tantum locatio ad effectum simulationis poterit valorem annui redditus dicti Fundaci probare. ¶ Secundo non obstat, quòd D Lucretia, cui Fundacus datus fuit in solutum, statim locauit D. Episcopo pro annua pensione constituta ad rationem 10. pro centenario: fuit enim datus in solutum pro ducatis 600. & locatus pro annuis ducatis 60. & sic pensio magis commensuratur pretio pecuniæ, quam æstimationi Fundaci, siue eius redditibus, ita, † vt illi ducati 60. dicantur soluti pro vsura pensionis, & non pro pensione Fundaci, *ita in terminis Bal. cons. 311. nu. 11. lib. 5. Aym. consil. 156. nu. 12. bene Anch. cons. 257. nu. 4. prope fi. ver. item pro duobus annis. Nat. cons. 198. nu. 13. & 14. lib. 1.* ¶ Siquidem pro responsione dicitur, illos Doct. loqui in casib. in quibus constabat, pro re vendita, & venditori postea locata minorem pēsionem solui, quam deberetur. ¶ Nam Bal. loquitur in casu, in quo emtor, & locator potuisset pro re emta, & venditori locata maiorē pensionem habere, quam ei præstaretur, quam ideo non curauit habere, quia non maior erat vsura sibi debita, & propterea venditio non fuit vera, sed simulata, & pensio non fuit vere pensio, sed vsura. Anch. etiam loquitur in casu, in quo pro fundo valente 300. & emto pro centum soluebātur decem pro pēsione: tunc enim illa 10. intelli-

... solū pro vsura pecuniæ, non pro redditib. fundaci, quia pro his maior pensio debebatur. Nat. quoque & ... loquuntur in simili casu. ❡ At secus est in casu nostro ... non constat de valore Fundaci tēpore dationis in solutum ita, vt dignosci possit, an pensio ducatorū ... magis proportionetur pretio ducatorum 600. quam æstimationi Fundaci, & eius redditibus. ❡ Vnde nō constito de valore Fundaci, in dubio credendum est, pensionem fuisse vere pensionem, & non vsuram debitam, quia forte in ciuitate Neapolitana Fundaci, siue domus solent locari ad rationem decem pro centenario. ❡ Tertio non obstat, quod D. Lucretia non curauit Fundacum, antequam sibi in solutum daretur, videre, & de eo informationem suscipere, an valeret ducat. 600. sed solum contenta fuit annua responsione 10. pro centenario, quod 5 † præsumtionem simulationis præstat. *Veron. de simul. contract. præsumt. 18. nu. 64. Afflict. decis. 40. nu. 19. prope fin. vers. item est alia præsumtio. Paris. consil. 54. num. 70. lib. 1. Nat. d. consil. 198. nu. 9.* ❡ Quia respondetur non constare in facto, quod D. Lucretia neglexerit videre Fundacum, eiusque informationem capere, & forte hæc visio, & informatio nō erat necessaria, cum qualitates, & valor Fundaci D. Lucretiæ tanquam sorori D. Episcopi verisimiliter innotuerant. ❡ Quarto non obstat, quod D. Lucretia non habuit intentionem emendi Fundacum, sed potius mutuandi, vt colligitur ex instrumento dationis in solutum, vbi fit mentio de pecuniis mutuatis per D. Lucretiam. ❡ Vnde datio in solutum debet censeri simula6 ta, ex quo eius † originalis caussa multum facit ad præsumendum contractum fœneratitium. *ita post Odofre. tradit Bal. in l. emtione post princ. C. plus valere, quod agit, &c. sequuntur Roman. consil. 423. num. 12. & sing. 368. Dec. consil. 167. sub num. 2. ver. nam originalis caussa. Curt. iun. in l. 2. §. mutui datio, num. 20. in fin. ff. si cert. pet. Bologn. ad Io. de Anan. consil. 58. prope fin. Veronen. alios citans, de simul. contract. in 1. præsumt. nu. 15. prope fin. vers. item præsumitur. & num. seq. Catel. Cot. in suis memorab. in verb. pactum de re-* 7 *trouendendo.* ❡ Quia † pro responsione animaduertendū est, Bald. loqui in terminis longe diuersis e nostris, nempe, in casu, in quo tu petebas a me mutuo centum, & ego eram paratus illa numerare, sed volebam, vt pro istis centum venderes mihi prædium in pacto de retrouendendo post decennium pro eodem pretio: nam hoc casu contractus venditionis fœneratitius iudicatur, quia originalis caussa fuit mutuum, licet instrumentum de contractu venditionis loquatur. At secus est in casu nostro, in quo pecuniæ fuerant mutuo receptæ fere per quinque annos ante dationem in solutum, vt patet ex partita Bāchi Rauascheriorum, quæ fuit de anno 1541. die 9. Aprilis, & datione in solutum, quæ fuit de eodem anno die vlt. Augusti. Cum igitur in casu isto post receptionem pecuniarum ex caussa mutui secuta fuerit datio in solutum nō in continenti, sed ex interuallo, ad probandum contractum simulatum, oportuisset, D. Episcopum prius dixisse, & protestatum fuisse, quod non intendebat dare in solutum: & si contingeret eum in futurum dare in solutum, intendebat, quod esset pignus, *per ea, quæ post Iacob. Butrig. tradit* 8 *Bart. in l. pacta nouissima, num. 2. C. de pact.* vbi vult, † quod venditor ad probandum contractum simulatum necesse habet probare, quod tempore venditionis fuerit dictum, quod non esset venditio, sed pignus: tunc venditio, si statim est secuta, præsumitur simulata: si vero ex interuallo, secus: quia videtur venditorem pœnituisse illius protestationis: & propterea oportebit eum probare se dixisse, & protestatum fuisse, quod non intendebat, quod esset venditio: & si contingeret ipsum in futurum vendere, intendebat quod esset pignus, *& ibi sequuntur Bal. nu. 6. Ang. num. 3. vers. & ex hoc dico, Castren. nu. 7. Alex. alios citans, num. 4. Dec. nu. 10. ver. & ex prædicto intellectu. vbi etiam alios allegat. & Purpur asserens hanc esse communem, num. 25. idem Bart. in l. item quia, §. fin. nu. 2. & 3. & ibi Bal. num. 5. Ang. num. 1. ver. & per hunc tex. Fulg. n. 8. & late Iac. de S. Georg. in 1. lect. num. 2. & in 2. lect. num. 1. ff. de pact. Veronen. de simul. contr. præsum. 1. num. 15.* Ita in proposito, etiam si ab initio tempore mutui D. Lucretia non habuerit forte intentionem accipiendi Fundacum in solutum, imo etiam si dixisset, quod datio in solutum esset pignus, nihilominus, quia non statim, sed ex interuallo datio in solutum secuta fuit, videretur eam pœnituisse illius protestationis. ❡ Quinto non obstat, quod Episcopus post dationem in solutum remansit in possessione, quod in9 ducit † præsumtionem simulationis, *l. sicut, §. superuacuū, ff. quib. mod. pig. vel hypoth. soluat. Veron. de simul. contract. præsumt. 24. num. 70. Paris. consil. 54. nu. 71. lib. 1. cum simil.* 10 ❡ Quia d. §. *superuacuum,* non habet locum, vbi † venditor remansit in possessione ex titulo conductionis, *vt bene deducit Rom. consil. 304. nu. 3. circa med. ver. secundo potest responderi. Imol. in c. ille vos, nu. 17. ad fi. ver. re vera tamen, de pign.* Præsertim, quod in casu isto non tertius creditor, sed ipsemet Episcopus, qui dedit in solutum ex eius remansione in possessione, dicit contractum simulatum, 11 quod † ei non permittitur. *per ea, quæ in d. c. ille vos, tradūt Flor. Card. in 2. no. vers. est alia. & Abb. n. 5. ver. & aduerte.* 12 ❡ Et quod *d. §. superuacuum,* procedat, † quando is, qui alienauit, possidet non mutata caussa possessionis: sed qñ caussa possessionis est mutata, prout in casu nostro, in quo superuenit caussa conductionis, quod tunc nō præsumitur simulatio, *tradit Bald. in l. 1. num. 3. & 4. C. de don. ante nupt. Rom. d. consil. 304. nu. 3. in fin.* Et præmissa comprobantur ex cumulatis per Tiraq. *de constit. possessor. par. 3. limit. 9. num. 4. 5. 6. & 7.* ❡ Et aliquibus ex Dominis placuit ad id decis. Rot. vnic. *de donat. in nou.* ❡ Sexto nō obstat, quod datio in solutum non fecit emtionem Fundaci, sed annui census ducatorum 60. ex quo instrumētum dationis in solutum habet relationem ad partitam banchi Rauascheriorum, vbi fit mentio de emtione annuorum ducatorum 60. facta in quibusdam domibus d. Fundaci. ❡ Quoniam respondetur, instrumentum dationis in solutum habere relationem ad dictam partitam solum in eo, quod D. Lucretia mutuauit Do. Antoniæ ducatos 600. per medium banchi Rauascheriorum, & sic relatio intelligitur solū quoad scutos 600. habitos a bācho Rauascheriorum. ❡ In eo autem, quod d. partita facit mentionem de emtione annuorum ducatorum 60. facta super domib. d. Fundaci, loquitur ad relationem partium, vt patet ex illo verbo, dixerunt, & habet relationem ad contractum per partes relatum, vt colligitur ex illis verbis, *secundum ex contractu apparet.* ❡ Vnde, aut contractus emtionis annui census ducat. 60. super domibus d. Fundaci, tempore dictæ partitæ non erat celebratus, vel si erat, partes postea ab eo recesserūt per dationem in solutum. ❡ Vltimo non obstat, quod dicitur de melioramentis per D. Episcopum factis in d. Fundaco. ❡ Quia id est extra dubium, in quo quæritur, an stantibus instrumētis dationis in solutum, pacti de retrouendendo, & locationis, & partita banchi Rauascheriorum D. Episcopus sit in integrum restituendus. ❡ Demum Domini dixerunt, quod si Do. Episcopus velit probare modicitatem pretii, petat prius absolutionem a iuramento.

CANTVCCII.

Pampilonen. de Sanguessa. Ven. 18. Decemb. 1579.

SVMMARIA.

1. *Præsentatio facta a maiori numero patronorum excludit præsentationem factam a minori numero.*
2. *Impedimentum conditionum, quæ impediunt electionē, seu nominationem debet remoueri.*
3. *Ambitiosus quis esse dicatur.*
4. *Nominatio a patronis facta tempore suiipsius oblationis, remouet ambitionis impedimentum.*

DECISIO

DECISIO CXVII.

DOmini tenuerunt, præsentationem Ioan. de Sabalzæ esse validam, & parochianos ipsum præsentantes esse habiles, ita vt non intret præsentatio Io. della Bastia. ¶ Non enim est dubium, per præsentationem Sabalzæ, 1 tanquam factam a maiori numero † patronorum, excludi præsentationem Io. della Bastia factam a multo minori numero patronorum, *c. si cui, de elect. lib. 6. l. quod maior. ad munic. cum concord.* ¶ Non obstat nullitas præsentationis Sabalzæ propter vitium ambitionis, ex eo, quod ipse obtulit se paratum acceptare parochialem, de qua agitur, cum quibusdam conditionibus. ¶ Tum quia Sabalza licite potuit laborare, vt tolleretur impedimentum illarum conditionum, propter quod potuisset impediri 2 sua electio, † & nominatio, *vt expresse firmat Abb. in c. venerabilem, num. 14. de elect. sequitur Deci. in c. quia, num. 1. ver. & ad ea, de præben.* ¶ Tum quia non sola petitio, & 3 desiderium facit quem † ambitiosum, sed quando concurrit mala intentio, quæ in Sabalza defuit, *c. in scripturis, vbi Arch. Gem. & Præpos. in verbo, desiderantibus, 8. quæst. 1.* 4 ¶ Præsertim, † quod Sabalza tempore eius oblationis erat iam a patronis nominatus, *vt per Arch. & Gem. d. c. in scripturis, in verbo, appetunt.* ¶ Minus obstat inhabilitas parochianorum Sabalzam præsentantium. ¶ Quia non illi, sed alii octo patroni petierunt conditiones, cum quibus Sabalza obtulit se paratum dictam parochialem acceptare, vt hic per informantes.

CANTVCCI I.

Roman. computorum. Lunæ, 18. Maii, 1579.

SVMMARIA.

1. *Actum de iure impugnans, potest in actu impugnato se fundare.*
2. *Heres potest ratificare in his quæ transeunt ad heredes.*

DECISIO CXVIII.

DOmini dixerunt, heredes bon. mem. Cardinalis de Saluiatis posse hodie inuito Dom. Prospero de Cribellis eorum aduersario redire ad exceptionem laudi per eum allegatam, & in laudo se fundare, quia sicut idem Cardinalis, qui succubuerat in impugnatione laudi, poterat ad exceptionem laudi redire, & in eo se funda-1 re, illudque acceptare & ratificare, cum † de iure impugnans actum, si in impugnatione succumbat, possit in actu impugnato se fundare, *vt late per Gabriel. lib. 6. de reg. iur. conclus. 1. nu. 52.* ¶ Ita etiam hodie heredes Cardinalis 2 hæc omnia facere possunt, quia † heres potest ratificare, quando sumus in his, quæ transeunt ad heredes, prout est ius laudi. *Dyn. in reg. ratum, num. 15. de reg. iur. lib. 6. Bart. in l. bonorum, num. 3. ff. rem rat. habe. Bald. in l. ab vno, C. de negot. gest. Ang. consil. 161. col. fina. in princ. ver. potest enim heres. Bologn. in consil. 77. colum. 3. in med. versic. vel secundo potest dici. Paris. consil. 14. num. 26. lib. 1. Dec. in l. eius qui, §. placebat, num. 13. versic. & quod dicitur, & ibi Curt. iun. pariter, numero 13. ff. si cert. petat. Tiraquell. post alios, de constitut. possessor. part. 3. limit. 30. nu. 72.* ¶ Non obstat, quod facultas acceptandi, siue ratificandi non transit ad heredes, vt videmus in simili in hereditate non adita, quia respondetur, quod tunc heres non potest acceptare, seu ratificare, quando sumus in his, quæ non transeunt ad heredes, prout est hereditas non adita, vel aliud ius per defunctum non agnitum, quod ad heredes non solet transmitti. ¶ At secus in iure per defunctum non agnito, sed ad heredes transitorio, prout est ius laudi, *iuxta doctrinã Dyn. & aliorum supra citatorum.*

CANTVCCI I.

Romanen. pecuniaria de Vitellis. Mercurii, 27. Ianuarii, 1580.

SVMMARIA.

1. *Verbum, transactio, quid significet.*
2. *Transigere quis dicatur.*
3. *Transactio quid sit.*
4. *Concordia, qua & vnde dicatur.*
5. *Concordia continet omnem coniunctionem animorum.*
6. *Concordia quid sit.*
7. *Recessus quicunque a lite non comprehenditur sub verbo, concordandi, etiam ex lata interpretatione.*
8. *Transactio generaliter, & late sumta denotat quemcunque actum, per quem concordia inducitur, vel ab obligatione receditur, vel ad finem aliquid perducitur.*
9. *Consensus reciprocus vtriusque partis requiritur etiam in transactione, siue concordia generaliter, & late sumta.*
10. *Appellationem deserens, vel non appellans dicitur confirmare sententiam facto suo.*
11. *Appellationis desertio, in qua regula fundetur.*
12. *Appellans, si non prosequatur appellationem, sententia transit in iudicatum.*
13. *Transactionis verbum dupliciter capitur, in genere, & in specie.*
14. *Transactio sumta largo modo siue generaliter significat quemcunque recessum a lite.*
15. *Copulatiua pars vna declarat aliam.*
16. *Solutio declarat animum præcedentem soluentis.*
17. *Interpretatio est facienda secundum vsum subsecutum.*

DECISIO CXIX.

DOmini secunda Decembris, 1579. restrinxerunt dubium tunc propositum, vt videretur præsupponi is his, quæ alias præsupposita fuerunt, *an in casu, & ad effectum, de quo agitur, verba illa, & cum concordati fuerint, in transactione posita, possint vel ex sui proprietate, vel ex lata interpretatione, vel ex mente, vel ex verisimilitudine accipi pro quocunque recessu a lite quomodolibet facto, stantibus solutionibus, & aliis inde sequutis?* ¶ Et hoc dubium ita restrictum propositum fuit die Mercurii, 27. Ianua. 1580. Et, quoad primam partem de proprietate verbi, concordati fuerint, fuit dictum, illud non posse proprie accipi pro quocunque recessu a lite, siue † inspiciamus significationem verbi, *transactionis*, ab Alciat. traditam *in l. transactio. num. 2. ver. transigit. & nume. 3. ff. de verborum significa.* vbi inquit, hanc esse veram, & strictam significationem verbi transactionis, vt is dicatur † transigere, qui actionem sibi competentem, siue instituta, siue instituenda sit, aliquo accepto caussa concordiæ omittit, *l. 1. ff. de transactio. l. transactio. C. eodem, & Alciat. sequitur ibi Rebuff. post med. versic. transigit qui actionem, &c.* ¶ Siue inspiciamus communem transactionis definitionem, vt sit † pactio de re dubia, & lite incerta, non gratuito facta, sed aliquo dato, vel retento, seu promisso, *d. l. 1. ff. de transact. iuncta, l. 2. & l. transactio. C. eodem, Hostien. in sum. eod. titu. in princip. Specul. eod. titu. in princip. Abb. in Rubr. eodem tit. Paul. de Castr. in l. 2. num. 2. & ibi Alexan. num. 1. in fin. Ias. num. 1. ver. secundo modo. Rimin. sub num. 1. ver. considerando autem. ff. de iureiuran. Roman. consil. 244. num. 2. Corne. consil. 267. num. 5. lib. 4. Alexan. consil. 40. num. 4. lib. 5. Deci. ad Rubr. C. eod. sub num. 2. Rimin. num. 2. & Purpur. num. 106. & Caccialup. de transact. q. 1. num. 1. & alibi per Docto.* ¶ Siue etiam inspiciamus proprietatem verbi concordiæ, siue concordandi: nam concordia † dicitur a coniunctione cordis, & concordare idem est, quod conuenire, id est, vnius cordis fieri, *ita expresse inquit Arch. in cap. indemnitatibus, in fin. in verbo, concordiam, de elect. lib. 6. sequitur Bald. in quæstione de schismate posita ante Rubr. C. si quis absq. testar. prohibitus. num. 27. vbi vltra d. cap. indemnitatibus, & Arch. ibi, allegat etiam l. reprehendenda, C. de instit. & substit. & sequuntur etiam Iason in l. de fidei commisso, num. 3. C. de transact. Felyn. in cap. caussam quæ, il secundo, sub num. 1. circa med. de testibus. Alexand. in l. 1. sub num. 3. ff. de pact.* vbi inquit, † concordiam continere omnem coniunctionem animorum. ¶ Inspectis igitur tam primis duabus significa-

tionibus verbi transactionis, quam etiam significatione verbi concordiæ, seu concordandi, non potest dici, Illustres Dominos Vincentium & Alphonsum, se proprie concordasse cum Camera Apostolica, seu Reuerendiss. Do. Camerario per desertionem appellationis, per curatorem litis interpositæ a sententia in caussa Camerariatus contra illos lata, vt per se patet. Merito, &c. Non obstat diffinitio cōcordiæ trad. per Bal. *in d. l. de fideicommis-* 6 *so, per illum text. in 1. not.* vbi † diffiniuit concordiam, vt sit sedatio discordiæ, quam diffinitionem sequuntur ibi Alexan. *num. 4. Iacobin. de sancto Georg. pariter, nu. 4. Ias. num. 3. & Rimiual. sub num. 1. in 2. not. Alexand. in l. 1. sub num. 3. ff. de pact. Felyn. in d. cap. caussam quæ. sub num. 1. Purpur. ad Rubr. C. de transact. num. 93. Brun. de consti. decret. & statut. in verbo, concordia, in vltim. vers.* ¶ Quia huiusmodi sedatio discordiæ debet fieri mediante coniunctione cordium, cum (sicut diximus) concordia dicatur a coniunctione cordium, quæ coniunctio in casu isto non adest, vt per se patet. ¶ Quoad secundam partem de lata interpretatione eiusdem verbi, concordati fuerint, Domini, qui dederunt votum super hac secunda parte, 7 fuerunt varii. ¶ Aliqui enim tenebant negatiuam, † sub verbo concordandi, etiam lata interpretatione inspecta non comprehendi quemcunque recessum a lite, & mouebantur ex declaratione tradita per Alc. *in d. l. transact. num. 3. & ibi Rebuff. post med. versic. notandum est,* vt sci-8 licet, trāsactio † generaliter, & late sumta denotet quemcunque actum, per quem concordia inducitur, vel ab obligatione receditur, vel ad finem aliquid perducitur, *ac. l. 1. § conuentionis, vbi glo. & Doct. in verbo, transigendi. ff. de pact.* ¶ Et hoc idem voluerunt glos. *in d. l. de fideicommiss. in verbo, transactio. & ibi Alex. Ias. Rimin. & Claud. omnes in fin.* dicentes, transactionem large, & improprie accipi pro quocunque fine seu resutatione, & alia specie finiendæ obligationis, & recessu ab actione. ¶ Et isti Domini negatiuam tenentes, opinabantur etiam in trāsactione siue concordia generaliter, & late sumta requiri 9 † consensum reciprocum vtriusque partis, *ex tradit. per Alexand. in l. 1. num. 3. ff. de pactis,* dicentem, concordiam fieri per conuentionem animorum, & ex tradit. per Archid. Bald. & alios supra citatos tenentes, concordiam dici a coniunctione cordium, quæ coniunctio animorum, siue cordium deficit, quando quis deserit caussam appellationis, vel non appellat a sententia: tunc enim non dicitur concordare, nisi etiam concurrat animus eius, qui 10 sententiam obtinuit: nam † deserens appellationem, vel non appellans dicitur confirmare sententiam facto suo, *l. his qui, & ibi Castren. num. 3. C. de appella. l. fina. in fin. C. de* 11 *sent. quæ sine cert. quant.* ¶ Et ista † desertio appellationis fundatur in regula, *l. fina. § illud, C. de temp. appell. c. licet, de sent. excom. lib. 6.* ¶ Obtinens vero sententiam præstat 12 consensum, sed iuris beneficio vtitur, quia si † appellans non prosequitur appellationem, sententia transit in iudicatum, *& ad id benefacit cap. 1. ibi, concordia, vel iudicio, de mut. petit.* ¶ Aliqui vero Domini contrarium sentiebant, nempe, sub verbo, concordati fuerint, attenta lata interpretatione contineri quemcunque recessum a lite, 13 siquidem † terminus iste transactionis dupliciter capitur, in genere, & in specie: siue large & stricte, *glo. in l. 2. in glo. magna, in princ. & ibi Bart. Roman. Castr. Alex. Ias. & Rimin. omnes in princ. ff. de iureiuran.* Specialiter & stricte sumitur, vel pro omissione actionis cōpetentis siue institutæ siue instituendæ aliquo accepto caussa cōcordiæ facta, *secundum Alci. & Rebuff. in d. l. transacta.* vel pro pactione de re dubia, & lite incerta, non gratuito facta, sed aliquo dato vel retento, vel promisso, *secundum Doct. communem diffinitionem, prout supra diximus.* Generaliter 14 autem † siue largo modo sumtum nomen transactionis significat quemcunque recessum a lite, & comprehendit omnem actum, per quem a lite receditur, *l. 2. & ibi Paul. de Castr. Socin. & Riminal. omnes in princ. ita expresse nominatos ex illo text. ff. de iureiurand. hoc idem per l. 2. firmat Caccialup. de transact. q. 3. in princ. Dec. in Rubric. de transact. num. 4. in fin. & ibi Purpur. num. 15. Riminald. in l. transactio, circa med. vers. & illud quod sic dicitur, C. de transact.* vbi Alc. *num. 41.* inquit, verbum, *transigere,* quandoque latius accipi pro quoquo modo finire, etiā nullo vicissim dato. Vnde licet appellans per desertionem appellationis non dicatur transigere cum appellato inspecta stricta & specifica significatione verbi transigendi, quia nō adest reciprocus vtriusq; partis cōsensus, nec interuenit aliqua datio vel retentio, vel promissio, nihilominus negari non potest, quin dicatur transigere, retenta lata & generali significatione ipsius verbi transigendi, quia, qui deserit appellationem, acquiescit sententiæ, & non vult litigare, & sic recedit a lite, vt per se patet. ¶ Quantum ad tertiam partem dubii de mente vel verisimilitudine Domini concluserunt pro affirmatiua, nempe, verbum, concordati fuerint, posse ex mente, vel ex verisimilitudine accipi pro quocunq; recessu a lite. Et considerarunt. ¶ Inprimis primam conditionem in transactione appositam, videlicet si Illust. D. Iulius emeret officiū clericatus vel Auditoratus Cameræ: Nam ista conditio verisimiliter non aliam ob caussam fuit apposita, nisi, vt D. Iulius posset consequi dignitatem Cardinalatus, prout in primis literis Illust. D. Iacobi ad eum scriptis innuitur ex illis verbis, cum spe firmissima videndi in maiori gradu, & verisimile est secundam conditionem de concordia fuisse adiectam ad eundem effectum cōsequendi dignitatem Cardinalatus, quam D. Iulius non fuisset facile cōsequuturus, si lis super Camerariatu durasset, & sic intentio D. Iacobi videtur fuisse, vt Domini Vincentius & Alphonsus non litigarent cum Papa, quasi huiusmodi lis esset impeditiua consecutionis dignitatis Cardinalatus in persona D. Iulii. Vnde secundam cōditionem de concordia intelligebant Domini secundum rationem, secū-dum quam prima conditio apposita fuit, quia † vna pars 15 copulatiuæ declarat aliam. *Rum. consil. 109. num. 3. lib. 1.* ¶ Secundo mouebantur Domini ex literis per D. Iacobum ad D. Iulium scriptis. ¶ In quarum primis D. Iacobus congratulatur Do. Iulio de officio clericatus emto, subdens, cum spe firmissima videndi eum in maiori statu, & hortans eum, vt non desinat iusta solitū esse solicitus in conseruādo sibi bonam gratiam Dominorum patronorum. Et promittit se non defuturum infra paucos dies prouidere ei quantitatem 4000. scutorum. Et sic ex istis literis colligitur, D. Iacobum optasse Do. Iulio maiorem dignitatem. Deinde post latam sententiam & appellationem interpositam D. Iacobus scribit D. Iulio secundas literas, vbi rursus pollicetur se soluturum pecunias promissas. ¶ Tertio trahebat Dominos in hanc sententiam obseruantia subsecuta, videlicet solutiones 2000. scutorum per D. Iacobum diuersis temporibus factæ, ex quibus solutionibus † declaratur mens & animus præcedens 17 ipsius D. Iacobi, *vt in terminis solutionis tradit Castr. consil. 363. num. 3. lib. 1. cum aliis, de quibus per Aym. consi. 226. nu. 6. consil. 294. num. 8. vers. 21. & in resp. pro genero, num. 37.* ¶ Quarto, multum mouebat animos Dominorum vehemens instantia D. Vincentii facta apud Sanctissimum initio sui pontificatus pendentibus adhuc fatalibus caussæ appellationis, vt Sanctitas Sua dignaretur accipere in donum omnia iura, quæ posset tanquam heres bo. mem. Cardinalis Vitellii sui fratris prætendere in caussa Camerariatus. ¶ Considerarunt etiam Domini sententiam latam sine condemnatione expensarum, ac etiam tempore huius Pontificatus in Camera pro parte dictorum Vincentii & Alphonsi nihil vnquam in caussa factum fuisse. ¶ Non obstat, quod tempore literarum & solutionum adhuc nō erat deserta appellatio. ¶ Quoniam secundum aliquos Dños illud potius faciebat in contrariū, quia D. Iacobus

Iacobus non obstante, quod penderet appellatio, scripsit literas, in quibus promittit se soluturum pecunias, prout illas postea soluit, & tamen in transactione apposuit verba multum præcisa, videlicet non aliter, &c. Vnde nō est verosimile, ipsum voluisse soluere pecunias, si non fuisset certioratus de omnibus gestis in lite, & de animo & voluntate dominorum Vincentii & Alphonsi non litigandi & non prosequendi appellationem, maxime, quod notarius conatus fuit exsequi citationem contra Dom. Alphōsum, qui exsistebat in terra Amatricis vna cum D. Iacobo, & qui ad impediendam exsecutionem citationis, aufugit in sacristiam, cuius facti oportuit Dominū Iacobum notitiam habuisse. ¶ Minus obstat, quod per errorem literæ fuerint conscriptæ. Quia † vsus subsecutus tribuit interpretationem verbo, concordati fuerint, etiam si aliter esset intelligendum. *Soc. consil. 145. nu. 2. lib. 1. Crauet. cons. 294. sub num. 8. vers. 21 ibi, amplius dico, & in resp. pro gener. num. 317. versic. hoc amplius,* & sic literæ & solutiones non fuerunt per errorem, sed quia partes ita intellexerunt verbum, concordati fuerint. 17

CANTVCCII.

Florentin. alienationis. Ven. 9. Ianuarii, 1580.

SVMMARIVM.

1 *Terminus nouus extra curiam potest dari ad liquidandum melioramenta, non obstantibus aliis terminis in curia assignatis.*

DECISIO CXX.

MAior pars Dominorum tenuit, Illustriss. D. Aloysio pro liquidandis melioramentis per eum in viridario, de quo agitur, factis, nouum terminum extra curiam præfigendum esse, non obstante alia præfixione termini in prima instantia sibi facta, ac etiam non obstante idonea cautione per Moniales oblata. Et † potissimum factum fuit, *in decis. Put. 472. incip. die 11. Octobris, lib. 2.* vbi fuerat præfixus terminus & oblata cautio. Et nihilominus, quia melioramenta non erant penitus illiquida, sed probata, licet eorum valor non esset sufficienter liquidatus, Domini dixerunt non esse dandam exsecutionem quoad possessionem, sed præfigēdum terminum extra curam ad eligendum peritos, qui deberent melioramenta æstimare. Et ad præfixionem termini respōderunt illum non esse attendendum, tum quia breuis, tum quia datus in curia, vbi melioramenta non poterant liquidari. Quæ quidem decis. Put. bene intrat in casu isto, in quo melioramenta non sunt penitus illiquida, sed de eis constat in genere, prout in tertio præsupposito, & ex dictis testium, quorum summarium datur, & solum superest liquidatio valoris melioramentorum. Imo circa præfixionem termini fuit ab eo eiusque breuitate appellatum, & pars reposita, prout in quinto præsupposito. Sed quia aliqui ex Dominis dubitabant, an melioramenta in casu illo essent de iure reficienda, quod non fuit discussum, quia erat extra dubium: ideo resolutio non fuit firmata simpliciter, sed sine retardatione disputationis dubii, an melioramenta in casu, de quo agitur, sint reficienda. Præterea fuit dictum per modum prouisionis, vt monialibus præstita cautione daretur nunc exsecutio in ea parte viridarii, vbi pars monasterii minans ruinam exsistit, vt possit reparari ac etiam ampliari, vt Moniales petunt. 1

CANTVCCII.

Roman. domus de Alexiis. Lunæ, prima Februarii, 1580.

SVMMARIA.

1 *Fideicommissum inductum censetur per contrauentionem prohibitionis de nō alienando cum caussa remansionis pro vsu familiæ. ex communi.*
2 *Imo etiam in casum mortis inductum dicitur. num. 2.*
3 *Testator ordinans per viam principalis dispositionis fideicommissum simplex, & absolutum inducit.*
4 *Dictio, perpetuo, fideicommissum absolutum inducit.*
5 *Census imponi non potest super re alienari prohibita.*
6 *Caussa prohibitionis restringit prohibitionem.*
7 *Proprietas rei relicta dicitur, quādo est relicta ad vsum, vel pro vsu: secus si relinquitur vsus, vel vsusfructus rei. num. 9.*
8 *Caussa vel modus adiectus legato si respiciat fauorem legatarii, non limitat legatum.*

DECISIO CXXI.

REsolutum fuit, inductum esse fideicommissum ex illis verbis testamenti q. Pauli de Alexiis, item voluit, quod domus sua, quam de præsenti inhabitat dictus testator, non possit diuidi nec vendi, nec alienari, sed remaneat perpetuo pro vsu familiæ suæ. Quia † prohibitio ista de non alienando domum non fuit nuda, sed vestita cum caussa remansionis domus pro vsu familię. Et sic intrant communiter trad. per Doct. *in l. filiusfamilias, §. diui, de leg. 1. late Gabriel. lib. 4. de fideicommiss. conclu. 9. nu. 7.* ¶ Imo † fideicommissum istud nedum in casum alienationis, sed etiam in casum mortis inductum fuit, & sic resultat simplex & absolutum fideicommissum, tum quia testator non per viam rationis, sed per viam principalis dispositionis ordinauit, domum remanere pro vsu familiæ suæ. Non enim dixit per viam rationis, vt remaneat, vel quia voluit remanere, sed dixit per viam principalis dispositionis, sed remaneat, subintelligendo verbum, *voluit, vt sit sensus, sed voluit, quod remaneat, &c.* quo casu quando testator † ordinat per viam principalis dispositionis, fideicommissum simplex & absolutum induci, Docto. vno fore fatentur, nec inter eos vlla reperitur discrepantia, *vt late & egregie deducit Curt. iun. consil. 145. num. 6. & 7. Deci. consil. 23. num. 3. versic. vnde in primis, & num. 5. versic. 8. & versic. secus videtur, pulcre Alciat. cons. 101. num. 4. in fine, tom. 3. lib. 9.* Tum quia in casu nostro adest illa † dictio, perpetuo, cuius virtute fideicommissum inducitur absolutum. *Socin. inter consil. Curt. sen. cons. 40. in fine, & latius in l. qui Romæ, §. coheredes, num. 18. versi. hanc conclusionem, ff. de verbor. oblig. cum aliis collectis per Gabriel. vbi supra, num. 12. Alexandrin. consil. 1. num. 12. versic. pro reprobatione, late Paris. consil. 30. num. 24. lib. 2. Alb. consil. 54. num. 2. Roland. alios citans, cons. 23. num. 18. 19. & 20. lib. 4.* ¶ Præterea fuit etiam resolutum, huic fideicommisso per impositionem census locum factum fuisse, quia † super re alienari prohibita non potest census imponi, *vt per Foller. in terminis in sua prax. censual. fol. 167. nume. 41. & decisum fuit in illa Roman. vinearum coram R. D. meo Decano 4. Februarii, 1577.* ¶ Nec obstat, quod verba testatoris in casu nostro non sunt directa in familiam, sed in vsum familiæ, & sic non potest dici vocata familia, sed illa verba, *sed remaneat, &c.* videntur iterare prohibitionem, vt scilicet non alienetur, & caussa prohibitionis fuit vsus familiæ, quæ caussa videtur expressa, non ad vocationem familiæ, sed ad denotandam voluntatem testatoris, vt familia domo semper vti possit. ¶ Quia pro responsione dicitur, quod imo familia fuit vocata: si enim testator voluit domum remanere pro vsu familiæ, ergo voluit remanere in familia, cum remansio non possit verificari nisi in familia. Tunc autem posset procedere obiectum, quando testator voluisset, domum remanere penes aliam personam pro vsu familiæ: nam hoc casu fuisset vocata illa alia persona, & familia posset vti domo. ¶ Minus obstat, quod † caussa prohibitionis restringit prohibitionem, *l. cum pater. §. dulcissimis, de leg. 2.* Et quod caussa prohibitionis in casu nostro fuerit vsus familiæ, & quod propterea alienatio domus non censeatur prohibita, nisi quatenus impedit vsum familiæ, *iuxta l. 2. l. si habitatio. in prin. l. plenum, in prin. ff. de vsu & habit.* Et quod impositio census non impedit, quominus familia possit vti domo, cum possit illam inhabitare, & soluere fructus census. ¶ Siquidem responsum fuit, testatorem in casu isto non solum vsum, sed etiam proprietatem do- 1 2 3 4 5 6

mus reliquisse familiæ: non enim voluit, vt vsus domus remaneret in familia, sed vt domus remaneret pro vsu familiæ, inter quos duos casus longa est differentia. ¶ Nam 7 † quando relinquitur res ad vsum siue pro vsu, tunc relinquitur etiam proprietas, quia † quando caussa vel mo-8 dus adiectus legato respicit ad fauorem legatarii, tunc nō limitat legatum, *l. 4. & ibi Bart. de alim. & cibar. leg. l. cum his, §. si vni. & ibi Bart. Ange. Paul. de Castr. Alexan. & Ias. ff. de transact. Doct. post Bart. in l. donationis, §. species, ff. de don. int. Cyn. Bald. & Salyc. in l. si mulier C. de iur. dot. Roman. consil. 103. num. 7. Socin. consil. 102. nu. 10. lib. 3. Cremen. sing. 34. Curt. iun. in l. cum quid, ad fin. ff. si cert. pet. Ferrar. caute. 2. num. 1. versi. secunda cautela est, & nu. 3. Gram. decis. 59. num. 52 & 53. Capyc. decis. 188. num. 4. 5. 6. & 7. bene Alex. loquens in casu huic nostro multum consimili consil. 223. nu. 4. prope fin. & num. 5. lib. 2. late Angel. consil. 338. nu. 7.* ¶ Si 9 vero † relinquitur vsus vel vsusfructus rei, tunc nō relinquitur proprietas, sed solus vsus vel vsusfructus, *tot. tit. ff. de vsufr. & leg. Capyc. d. decis. 188. nu. 4. vers. si vero.* ¶ Prætereà fuit & alio modo responsum, quod etiamsi in casu [illegible] non proprietas, sed solum vsus domus relictus esset, nihilominus iste vsus impediretur familiæ per solutionē fructuum census. ¶ Ad alia non est opus respondere, quia sunt extra dubium.

CANTVCCII.

Regiensis hospitalis. Veneris, 26 Februarii, 1580.

SVMMARIA.

1 *Hospitale an sit ecclesiasticum vel laicale, ex quibus colligatur. & num. 2. 4. 5. cum seq.*

2 *Laicus & non clericus quis in dubio præsumitur.*

3 *Qualitas clericatus est probanda per literas ordinis.*

4 *Rector hospitalis, quod datur in titulum, facit fructus suos, sicut de aliis beneficiis.*

DECISIO CXXII.

Domini retentis decisionibus & resolutionib. in hac caussa factis, prout in vltimo præsupposito præsupponuntur, & circumscriptis iuribus & probationib. Corradini, tennerunt, locum, de quo agitur, non esse ecclesiasticum, ita, vt in titulum beneficii conferri valeat, sed 1 † esse laicalem, seu talem, vt laicus sit capax regiminis guberni, & administrationis illius. Et moti sunt ex pluribus. ¶ In primis, quod cum præsumtine constet, primæuum statum huius loci fuisse laicalem, prout 10. Iunii, 1579. resolutum fuit, hodie quoque præsumitur laicalis, donec contrarium non probetur, & ad id placuit Dominis *decis. 2. sub num. 2 de consuetud. preb. in nou.* ¶ Secundo, ex commissione & possessione Georgii de Boiardis, quem præsumendum est fuisse laicum, [illegible] quoin commissione non nominatur clericus, & in dubio quis præsumitur 2 † laicus & non clericus, cum qualitas clericatus non insit a natura, *vt Cardin. in cap. perpendimus, colum. 8. num. 8. circa medium, versic. vt autem præmittitur, de senten. excommunic. vbi ad id plura iura allegat, & [illegible] aliter in cap. cum adeo, de rescript. & cap. ex literis, de transl. [illegible] sequitur Dec. consil. 125. num. 6. Rip. in cap. 2 sub num. 4. vers. idem tenet, de iudic. & hoc idem voluit Innocen. in c. super his, nu. 10. in fine, versic. sed quid de eo, de accusat.* vbi inquit, quod si contra electum excipio, quod non est clericus, sibi in 3 cumbit onus probandi se esse clericum, quia † iura mandant super ordinis collatione literas fieri, *cle. 1. quæst. 1 sequitur Abb. in cap. bone, al primo, num. 14. de elect. in cap. 1. num. 3. versi. vnde in simili, de [illegible] & in cap. quoniam contra, num. 20. de probat. Dec. [illegible] vbi supra.* ¶ Tertio, ex prima bulla Iulii Secundi, vbi Papa mandat committi regimen & gubernium huius hospitalis Bernardino Boiardo seniori, *iuxta clemen. quia contingit*, cum expresso onere conuertendi fructus dicti hospitalis in substentationem pauperum & infirmorum, quod onus non potest conuenire hospitali, quod confertur in titulum be-4 neficii, cuius rector † facit fructus suos, sicut de aliis beneficiis, *vt per Cardin. in clemen. per literas, num. [illegible] circa medium, versic. quaro de ratione, de electio. lib. 6. & [illegible] verbo, hospitalia licet habeant, num 5. versic. prædicta [illegible] lige Sarne. in reg. de triennal. quæst. 7. num. 3 versic. secundus casus. Et bene Vital. in clemen. quia contingit, num. [illegible] 12. & 13. & nu. 92. vers. præterea, de relig. domi.* ¶ Quarto, ex secunda bulla eiusdem Iulii Secundi, vbi [illegible] Papa 5 [illegible] ctum hospitale vacans per resignationem dicti [illegible] dini mandat committi regendum & gubernandum [illegible] *ta formam clemen. quia contingit.* Antonio [illegible] laico vxorato, cum onere exponendi fructus [illegible] talis in vsum & substentationem pauperum in [illegible] *iuxta d. clem.* Qui Antonius fuit in possessione d. hospitalis nedum instrumentali, sed etiam reali, [illegible] plures testes de visu. Secundus, qui est testis [illegible] Sextus in fine. Septimus, qui fuit laborator [illegible] hospitalis, dicens, fuisse respōsum dicto Antonio [illegible] ctibus dicti loci. O[illegible] iuxta 53. & 34. ¶ [illegible], quod Antonius possideret iure familiaritatis, [illegible] temporis Bernardinus eius filius possidebat, [illegible] constet de titulo Antonii, præsumitur possedisse vere [illegible] titulo præambulo, & non iure familiaritatis, & Bernardinus præsumitur possedisse iure familiaritatis, cum de [illegible] titulo non constet. ¶ Quinto, ex † commissione 5 Ioan. Paul. de B[illegible] laico & filio d. Antonii, prout apparet in eius supplicatione [illegible], quæ commissio sortita est effectum, cum de possessione d. Ioan. Paul. constet per testes octauum & nonum [illegible] 13. ¶ Accedit † multiplex commissio curæ & regiminis huius loci, *iuxta clem. quia contingit* prout in prima & secunda bulla Iulii Secundi in supplicatione Ioan. Pauli, & in supplicatione S[illegible]onis [illegible], cum esset [illegible] si [illegible] fuisset ecclesiasticus, & in titulum beneficii [illegible] tus, verisimiliter non sup[illegible] commissio [illegible] *clemen. quia contingit*, sed bene [illegible] in titulum beneficij, vt posset fructus suos facere.

CANTVCCII.

Roman. pecuniaria de Zabreriis. Die 4. Maii, 1580.

SVMMARIA.

1 *Caussa vna [illegible] grauior altera, quando vna habet executionem paratam, & altera non.*

2 *Debitum illud dicitur grauius esse, quod celerius potest executioni mandari.*

3 *Solutio vel exactio recipit interpretationem per id, quod est verisimile.*

4 *Verba, vice versa, denotant correspectiuitatem.*

5 *Promissio correspectiua censetur etiam [illegible] ad creditum ipsius promittentis.*

6 *Exceptio cedendarum orieus ex ventre obligationis obstat agenti.*

Intellige, vt num. seq.

7 *Cedens nomen [illegible] putare.*

8 *He[illegible] a seipsum si opponat exceptionem [illegible] si non opponat.*

9 *[illegible] oriens [illegible] & ea, quæ oritur ex contractu [illegible] differunt.*

10 *[illegible] contra proprium iuramentum allegando simulationem audiri non debet.*

11 *Exceptio simulationis non potest opponi contra obligationem Cameralem.*

12 *Cessio facta alicui promittenti soluere certam summam pro iuribus cedendis habet [illegible] venditionis.*

13 *Venditor, vt consequatur pretium, non tenetur transferre dominium rei venditæ, sed simpliciter tradere.*

14 *Promittens cedere iura, [illegible] non potest cedere, quia [illegible] extincta, non potest [illegible] promissas.*

15 *Opponi potest de defectu caussæ obligationis cōtra obligationem Camer. [illegible]*

16 Ob[illegible]-

16 *Obligationes & reliqui actus intelliguntur rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus.*

17 *Obligatio intelligitur & regulatur secundum naturam causæ.*

18 *Opponi potest contra obligationem Cameralem non esse purificatam conditionem.*

DECISIO CXXIII.

IN caussa Roman. pecuniaria Zabreriorum inter Illust. Dominum Cardinalem Cæsium ex vna, & ipsos Zabrerios partibus ex altera, mihi extra Rotam commissa, præsupposui calculum inter creditores bonæ mem. Cardinalis de Gaddis factum, & schedulam obligationis inter eundem Cardinalem Cæsium, & prædictos creditores celebratam, & exactionem scutorum 1430. factam per Zabrerios de anno 1561. vsque ad annum 1563. Deinde dubitaui, an agentibus Zabreriis vigore prædictæ obligationis contra eundem Cardinalem Cæsium ad integram summam scutorum 3600. obstet exceptio cedendarum, vel alia exceptio, ita vt Zabrerii teneātur vel summam exactam scutorum 1430. restituere, vel tantundem eidem Cardinali Cæsio compensare in summa exigenda, vel potius dictus Cardinalis Cæsius sit condemnandus ad integram summam scutorum 3600. ¶ Quod dubium proposui 4. Maii, 1580. & eius disputatio in plures diuisa fuit difficultates oriētes ex deductis hic per informantes. ¶ Prima difficultas est, *an exactio scutorum 1430. de qua in tertio præsupposito, censeatur facta in extinctionem damnorum & interesse decursorum post vltimam liquidationem, videlicet, ab anno 1560. vsque ad annum 1570. vel potius in extinctionem damnorum & interesse antea decursorum & liquidatorum.* Et in hac difficultate ego solus dedi votum. Alii enim Domini præsupposuerunt dictam exactionem scutorum 1430. fuisse factam ad computum summæ scutorum 5588. per Zabrerios in calculo assertæ, prout in quarto præsupposito Illustriss. Cardinalis Cæsii. Ideo autem ego super hac difficultate votum dedi, quia ab eius resolutione multum pēdet resolutio aliarum difficultatum. Et votum meum fuit, vt dicta exactio scutorum 1430. tempore quo fuit facta, cesserit in caussam damnorum & interesse iam decursorum & liquidatorum tempore exactionis, non autem in caussam damnorum & interesse, quę post exactionem decurrerunt, & quę adhuc non sunt liquidata. Et mouebar, tum quia caussa damnorum & interesse decursorum & liquidatorum ante dictam exactionem est grauior caussa damnorum & interesse postea decursorum, & nondum liquidatorum, quia illa habet exsecutionem paratam propter liquidationem, hæc vero non propter non liquidationem. Et 1 † vna caussa dicitur grauior altera, quando vna habet exsecutionem paratam, & altera non, *ita Imol. in l. 1. num. 5 circa med. versic. quarto modo, ff. de solut. per text. in l. si quis* 2 *ex famosa, ff. eod.* Et † illud debitum dicitur grauius esse, quod celerius potest exsecutioni mandari, *vt inquit idem Imol. in d. l. si quis ex famosa, nu. 2. in 2. not.* Tum quia caussa damnorum & interesse decursorum & liquidatorum ante dictam exactionem est antiquior caussa damnorum & interesse postea decursorum, *& sic intrat l. 5. in prin. & l. cum plurib. ff. de solut. cum simil.* Tum & tertio, quia damna & interesse, quæ decurrerunt ab anno 1560. vsq; ad annum 1570. non solum tempore dictæ exactionis non erant liquidata, sed nec etiam decursa, nisi per tres annos, videlicet ab anno 1561. vsque & per totum annum 1563. ¶ Non obstat, si dicatur, exactionem potuisse fieri etiam pro damnis & interesse in futurum decurrendis, vt patet ex instrumento consignationis fructuum Abbatiæ, ibi, *decursorum, vt supra & in futurum decurrendorum*, quia illa verba, *in futurum decurrendorum*, debēt intelligi habito respectu ad tempus initę conuentionis, de quo tempore poterant cōsiderari damna, & interesse in futurum decurrenda, non autem habito respectu etiam ad tempus exactionis, de quo tempore oportebat damna & interesse esse decursa, quia alias sequeretur absurdum, quod fieret exactio crediti nondum creati & in esse deducti. Nec est verisimile, dictam exactionem factam fuisse in caussam damnorum & interesse in illis tribus annis decursorum, tum quia caussa erat recentior, tum quia leuior, cum propter non liquidationem non erat exsequibilis: tum etiam, quia summam crediti damnorum & interesse illorum trium annorum longe excedebat. Et propterea est omnino verisimile, dictam exactionem factam fuisse in caussam damnorum & interesse, quæ tunc temporis erant decursa & liquidata, tum quia caussa erat antiquior, tum quia grauior, tum quia non excedebat creditum, imo supererat adhuc residuum scutorum 177. Et 3 in † ista materia solutionis vel exactionis attenditur id, quod est verisimile, *vt bene deducit Corn. consil. 295. nu. 2. lib. 3. & est text. clarus in l. cum ex pluribus, la seconda. ibi, quod verisimile videretur, ff. de solu.* Verum quia super hac difficultate, alii Domini votum non dederunt, sed simpliciter transiuerunt cum quarto præsupposito Illustriss. Cardinalis Cæsii, idcirco, si super eo Zabrerii voluerint particulariter audiri, audientur. ¶ Secunda difficultas est, *an Zabrerii promittentes cedere omnia eorum iura, intelligantur promisisse particulariter respectu summæ scutorum 5588. in calculo specificatæ, ita vt eorum promissio sit ad hanc summam restricta, vel potius intelligantur promisisse generaliter & absolute.* ¶ Et in hac difficultate conclusum fuit, hanc promissionem Zabreriorum non posse allegari generaliter & absolute, sed oportere eam intelligi specialiter, respectu summæ scutorum 5588. ¶ Et † ratio 4 fuit, quia ponderando illa verba, & viceuersa, quæ denotant correspectiuitatem, patet manifeste, quod promissio Zabreriorum de cedendo omnia eorū iura est correspectiua ad præcedentem promissionem Cardinalis de soluendo summam redactā in calculo, quæ Cardinalis promissio cum habeat relationem ad calculum, est correspectiua ad creditum Zabreriorum scutorum 5588. per eos in calculo expressum & assertum: non enim Cardinalis promisisset soluere summam redactam in calculo, si creditum Zabreriorum in eo contentum non fuisset verū. ¶ Vnde si promissio Zabreriorum est correspectiua ad promissionem Cardinalis, quæ propter relationem ad calculum est correspectiua ad creditum Zabreriorum in eo comprehensum, sequitur † necessario, vt promissio 5 Zabreriorum sit etiam correspectiua ad eorum creditum. Et sic ad dictam summam scutorum 5588. ¶ Et pro hac opinione facit etiam text. *in l. qui filiusfamilias, §. hereditas, iuncta l. sequenti, ff. de hered. vel act. vend. & l. tenetur, §. si vas aliquod, ff. de action. empt.* ¶ Tertia est difficultas, *an Zabreriis obstet exceptio cedendarum.* Et † in 6 hac resolutum fuit, illam obstare, tanquam orientem ex ventre obligationis, ita vt Zabrerii teneantur summam scutorum 1430. per eos exactam, vel restituere, vel excomputare in summa exigenda *per ea, quæ bene deducit Paris. consil. 88. num. 13. 14. & 15. lib. 1.* ¶ Non obstant exemplo allegata. ¶ Et in primis non obstat, quod Parisius loquitur in casu, in quo socius fraudulenter & dolose in societate se gesserat, *vt patet num. 7.* ¶ Quia licet casus Paris. ex facto contigerit in socio, qui fraudulenter & dolose societatem administrauit, nihilominus, quando postea *num. 13. 14. & 15.* firmat illam iuris conclusionem, quod † cedēs nomen debitoris tenetur illud facere bo- 7 num & restituere id, quod exigit vel excomputare, non se fundat in dolo, & iura per eum allegata non sunt restricta ad dolum, sed loquuntur generaliter. ¶ Secundo nō obstat, quod cessio per Zabrerios promissā nō debet ad alium effectum inseruire, nisi liberandi Cardinalem a molestiis illorum, nec posset inseruire ad effectum vtendi iure cesso contra heredem Cardinalis de Gaddis principalis debitoris. Quia Cardinalis Cæsius, cum sit

8 heres Cardinalis de Gaddis † non potest uti iure cessio contra se ipsum, *ut per Rom. cons. 98. num. 16. lib. 3.* & sic Cardinalis Cæsii nihil interest [illegible] cessionem impsen per Zabrerios promissam. ¶ Siquidem pro responsione dictum fuit, quod Cardinalis Cæsius non opponit exceptionem [illegible] ad effectum liberandi se a molestiis Zabreriorum, neque ad effectum utendi iure cessio contra heredem Cardinalis de Gaddis principalis debitoris, sed bene opponit ad effectum recuperandi summam scutorum 430. per Zabrerios exactam, vel ad effectum excomputandi illam cum reliqua summa per Zabrerios petita, & sic multum interest Cardinalis Cæsii sibi verificari vel fieri bonam huiusmodi cessionem, per viam restitutionis pecuniæ exactæ, vel per viam excomputationis illius cum petita exigenda. ¶ [illegible] ctio non

9 obstat consil. *Bald. 109. lib. 5.* Quia † ipse loquitur in cessione, quæ oritur ex æquitate: secus in cessione quæ oritur ex contractu præambulo, prout in casu nostro. Et ita Bald. ibi se ipsum declarat, distinguens inter cessionem orientem ex æquitate, & eam quæ oritur ex contractu præambulo. ¶ Quarto non obstat, quod [illegible] pro cedendarum hodie non potest opponi ad retardandam executionem obligationis Cameralis, quia cum Cardi-

10 nalis iuraverit omnia & singula [illegible], atque † veniret contra proprium iuramentum, & ideo audiri non debet, *ut per Grammat. post alios decis. 45. in princ.* ¶ Nam pro responsione dictum, hoc procedere, si Cardinalis veniret contra [illegible] iuramentum allegando simulationem. Et in istis terminis loquitur decis. Grammat. &

11 [illegible] per eum allegati. Nec mirum, quia † exceptio simulationis non potest opponi contra obligationem Cameralem, prout [illegible] post alios [illegible] hanc esse communem Gall. [illegible] & 4. ¶ Quin-

12 to non obstat, quod † [illegible], quæ [illegible] promittenti solvere certam summam [illegible] iuribus cedendis, habet vim venditionis, *iuxta text. in l.* [illegible] *de fideiuss.* ita ut iura per Zabrerios [illegible] promissa, sint res vendita: summa vero scutorum [illegible] per Cardinalem promissa, sit loco pretii. Unde sicut in contractu vendi-

13 tionis venditor † ad hoc, ut consequatur pretium, non tenetur transferre dominium rei venditæ, sed [illegible] tradere *l. ex empto, ff. de act. empt.* ita Zabrerii [illegible] tenentur cedere omnia eorum iura: [illegible] propterea non potest Cardinalis dicere, *nolo soluere pretium, quia non potest cedere.* Quoniam satis est, Zabrerios cedere, & postea si apparebit cessionem non esse bonam, [illegible] de evictione, *d. l. ex empto.* Imo retorquetur obiectio, quia quemadmodum venditor non potest consequi pretium si rem venditam non potest tradere, quia de [illegible] re-

14 rum natura, † ita promittens cedere [illegible], si non potest cedere, quia [illegible], non potest consequi pecunias sibi pro cessione promissas. [illegible] *an Zabrerius obstet aliqua exceptio.* Et in hac [illegible], obstare eis exceptionem [illegible] ratione vero rata tamen scutorum 1430. Nam cum iste, ob [illegible] Cardinalis se obligavit ad summam scutorum 600 [illegible] lo relatam [illegible] totum creditum in [illegible] & assertum. Unde eo deficiente pro parte [illegible] scutorum 1430. deficit etiam pro eadem parte [illegible]

15 tionis. Et per consequens [illegible]. Et [illegible] contra obligationem Cameralem [illegible] defectu causæ obligationis, ita [illegible] simplex obligatio, bene deducit [illegible] Roman. [illegible] alios, Gallesi. *d. 4 par* [illegible] *Socin.* [illegible] *can* [illegible]

16 *184. & 21* [illegible] & obligationes, † sicut res [illegible] intelliguntur rebus [illegible], & in eodem statu permanentibus. [illegible] *166* [illegible]. Unde Cardinalis [illegible] ad [illegible] scutorum [illegible] in calculis [illegible] vero existente cre-

dito 5568. prout in calculis asseritur, & [illegible] bent, & vero in totum non existente, [illegible] obligatio, & remanet solum in ea parte, in qua [illegible] non [illegible]. ¶ Accedit etiam ad comprobationem [illegible], quod obligatio Cardinalis in [illegible] conditionem [illegible] quia causa est [illegible] conditionem [illegible] ut oportet purificari conditionem hic & causam [illegible] puta [illegible] propter causam [illegible] obligaturum [illegible] *dedisse.* [illegible] *num. 2.* Et certum iuris est, contra obligationem Cameralem posse opponi [illegible] conditionem, *ut per Gall.* [illegible] dicitur [illegible] calculatores [illegible] scutorum 1430. [illegible] bis, damnis [illegible] ab anno [illegible] annum 1570. & [illegible] compensatio [illegible] tem in casu de quo agitur. ¶ [illegible] *quidem* [illegible] quidem est, quod summa [illegible] Zabreriorum [illegible] tem principalem [illegible] 50. [illegible] ma partita [illegible] ex [illegible] rum 2700. [illegible] vero [illegible] Zabreriorum circa damna & interesse [illegible] passa [illegible] quibus in [illegible] [illegible] & [illegible] in [illegible] 2807. [illegible] cta [illegible] ad [illegible] [illegible] remanet [illegible] 17 [illegible] bus ex [illegible] manent [illegible] Zabreriorum [illegible] des [illegible] & tamen Cardinalis non [illegible] 700. ¶ [illegible] dominos [illegible] videbitur.

CANTUCCII.

Roman. hereditatis de Marrocchis Mercurii, 9. Martii, 1580.

SVMMARIA.

1 *Testes deponentes* [illegible] *deponere se scire* [illegible]
2 *Testis de* [illegible] *deponere se habere notitiam* [illegible]
3 *Recognitio* [illegible] *notam* [illegible]
4 *Testes deponentes se habere notam manum* [illegible]

DECISIO [illegible]

D[illegible] Dominorum duplex fuit. ¶ [illegible] communi pro bono & [illegible] 1 [illegible] *Alex.* [illegible] *in* [illegible] *num. 45.* [illegible] *Bart.* [illegible] testamenti [illegible] tradit Alex. [illegible] *123. lib. 5.* ¶ [illegible]

[illegible] habere notam manũ eius, de [illegible] [illegible] [illegible] quæ [illegible] te simus in rec[illegible] tura, in [illegible] non [illegible] necessari, [illegible] in [illegible] quo agitur de [illegible] dula testamenti [illegible] manu [illegible] testatoris conscripta, in qua [illegible] tur [illegible] communiorem & [illegible] opinionem, [illegible] [illegible] prout in hac [illegible] causa [illegible] bonæ memoriæ [illegible] Verallo, [illegible] Maii, 15[illegible]8. deinde coram me 2[illegible] Februarii, 157[illegible]. [illegible] solutum fuit ¶ Alterum fuit fundamentum, quod concurrentibus

3 adminiculis [illegible] recognitio [illegible] testium [illegible] habere notam [illegible] eius, [illegible] scriptura [illegible], licet nõ viderint illa[illegible] prout fuit [illegible] Toletan. matrimonii d. [illegible] Petri [illegible] Nam

4 test[illegible] deponentes habere notam [illegible], quia [illegible] viderunt [illegible] scribere, probant vel semiplene vel paulo minus quam semiplene, [illegible] *decis.* [illegible] *46. num.6.ante med*[illegible] *versic.* [illegible] *& 2 num.* [illegible] *versic.præterea.* [illegible] *& in* [illegible] *versic* [illegible] *ultimum, lib. 4.* ¶ Et hæc probatio semiplena vel minus quã semiplena suppletur & perficitur ex pluribus adminiculis in casu isto concurrentibus. ¶ Quorum primum, est *decretum iudicis* [illegible] *enter recognita.* ¶ Secundum est, [illegible] *tur scriptum in libro* [illegible]. ¶ Tertium est, [illegible] *facit per* [illegible] *ta, tamen* [illegible]. ¶ Quartum est, *quod inter* [illegible] *testamentum* [illegible] *pro parte Barbaræ* [illegible] *Angeli non* [illegible] *exceptum, quod hoc testamentum non fuerit manu testatoris scriptum.* ¶ Quintum est, [illegible]. Et præmissa eo magis procedunt ad [illegible] excludendi notoriam iniustitiam sententiæ rotalis.

CANTVCCII.

Roman. devolutionis domus. Lunæ, 4. Maii 1580.

SVMMARIA

1 *Fœminæ non veniunt in emphyteusi* [illegible] *pro se & filiis, ex magis communi,* [illegible] *veriori,* [illegible] *et aliqui contrarium tenuerint, nu. 3.*

Intellige in emphyteusi ec[illegible] *in qua masculinum non concipit fœmininum, nu. 20.*

Fallit in emphyt[illegible] *pro se & liberis,* [illegible]

2 [illegible]

Fallit [illegible] *nu. 6. & 21. cum seq. licet in* [illegible] *venire etiam ex propria* [illegible]

Fallit etiam in [illegible] *nu. 19.*

Item fallit in materia [illegible] *nu. 20.*

Item in statutis, rescriptis, & privilegiis, [illegible] *nu. 31 cum distinctione tamen, ut ibi.*

Item in materia [illegible] *nu. 22.*

[illegible] *ratione* [illegible] *ex communi,* [illegible]

7 [illegible]

8 *Filii* [illegible] *ex proprietate verbi* [illegible]

9 *Verbum, inter*[illegible] *interpretatione.*

10 *Verbum, exten*[illegible]

11 *Significatum ve*[illegible] *& propr*[illegible] *etiam venire ex mente.*

12 *Figura verborum* [illegible]

13 *Contractus emphyt*[illegible]

14 *Verba in contract*[illegible] *non receditur.*

15 *Strictum ius dicitur quod* [illegible] *iuxta literam literæ est intelligendum.*

16 [illegible] *tione filiorum in contractu emphyteu.* [illegible] *nepotes.*

17 *Verba interpretantur contra stipulantem, qui* [illegible] *legem apertius dicere.*

Intellige, [illegible]

23 [illegible] *est fuso* [illegible] *ipsum tenorem* [illegible]

24 [illegible] *non procedit de propria* [illegible]

25 [illegible] *ad cõtractus.* [illegible] *26 27.* [illegible]

28 [illegible] *non procedit in ultimis voluntatibus.*

30 [illegible]

34 [illegible] *testamentis mari & fœminæ.*

36 [illegible] *terminos communes utriusque sexus.*

37 *Verba* [illegible] *sub terminis* [illegible] *debent etiam* [illegible] *sexum* [illegible] *proprietatem* [illegible] *ex* [illegible]

38 [illegible] *declarare dicamur* [illegible]

DECISIO CXXV.

VEnerabilis Societas Confalonis de Vrbe de anno 1[illegible] dedit in emphyteusim domum, de qua agitur, q. Petro Paulo Ar[illegible] [illegible] filiis [illegible] descendentibus legitimis & naturalibus per [illegible] descendentibus, & in eventum, in quem d. Petrus Paulus filios non haberet [illegible] eo casu posset nominare [illegible] personam [illegible] nominata tamen, quod non [illegible] aliquam [illegible] sive personam subalterna[illegible] [illegible] 158[illegible] societas Confalonis ex [illegible] d. Petro Paulo ad [illegible] vitam [illegible] potum [illegible] directam [illegible] [illegible] quod si [illegible] Paulus [illegible] habere [illegible] quartam generationem, post [illegible] personam [illegible] Petrus Paulus [illegible] Dominici [illegible] qui postea [illegible] nullis relictis [illegible] Hieronymus [illegible] obitũ nomi[illegible] ¶ [illegible] dubitatur per arbitros, in qua [illegible] *d. Petri Pauli* [illegible] *nominatam de* [illegible] *Hieronymam* [illegible] *valeat & teneat?* In [illegible] dubii [illegible] arbitris inter se discordantibus [illegible] ego [illegible] requisitus [illegible] propositio. Et propter 1 [illegible] Lunæ, 14. Martii, 15[illegible] pro [illegible], licet [illegible] noluerint quicquam [illegible] [illegible] ¶ Ego vero [illegible] pet informare [illegible] principal[illegible]

¶ Prima est, [illegible] *emphyteusi* [illegible] [illegible] ¶ Tertia, [illegible] non [illegible] opinio [illegible] Guido [illegible] *ex cap.* [illegible] communis [illegible] non [illegible] 2 [illegible] contrahentium [illegible] *Emphyteusis* [illegible] *de feu.* [illegible]

ff. [illegible] demonst. & con[illegible] num. [illegible] & num. 2. [illegible] erat co[illegible] dem verbis, quibus illa, [illegible] num. versic. [illegible] Romae. consil. 35 num. [illegible] num. 3 & in l. [illegible] hac. [illegible] Cu[illegible] consil. 166. post [illegible] Barbat. [illegible] 56. num. 23. [illegible] lib. 2. So[illegible] consil. 42 num. 13. lib. 4. Alexand. [illegible] consil. 61 [illegible] spondet etiam contrarium lib. 1. consil. [illegible] ad finem [illegible] patet eod. lib. [illegible] 87. num. [illegible] dicit libro 6. in dicto §. liberos. num. [illegible] primo. [illegible] l. quod d[illegible] num. 24. [illegible] sed. [illegible] de verbo. [illegible] obligat. Veronen. in l. prima. num. 36. ver[illegible] ff. de verbor. [illegible] Cornaeus [illegible] num. 2. lib. 3. consil. 199. num. 54. versic. vnde pote[illegible] lib. 2. & consil. 177. num. 1. lib. 4. Francus in cap. generali, num. 5. versic. & adde [illegible] num. de electi. [illegible] sex [illegible]. Felin. in cap. quoniam, num. 4. prope finem, [illegible] de simon. Ias. late in l. si quis id quod num. 23 ff. [illegible] omn. iudi. in l. [illegible] num. 2. in l. [illegible] heredes, num. 2. ff. de pa[illegible] in l. qua de legato. num. 14. ff. de legat. primo. in l. maritus, num. 4. C. de procurat. in l. 2. nu. 153. C. de iure emphyt. & in l. vt liberis. num. 10. C. de collat. Rip. in l. ex facto. §. si quis rogatus. num. 59. ff. ad Trebel. Dec. consil. 171. num. 4. consil. 223. num. 1. consil. 567. num. 5. & in cap. in praesentia, num. 48. versic. & ista opinio dep[illegible] probatio. Ruin. consil. 36 num. 11. libro primo. Rub. Alexand. consil. 22. num. [illegible]. Marsil. singul. 191. [illegible] iam dixi. Gozad. plene consil. 2. num 1. 2. & 3. Ferret. consil. 103. num. 9. lib. 1. Anton. Gabriel. lib. 6 de verbor. oblig. [illegible] conclu. 6 num. 89. & 203 cum seq. Ferdinand Loazar. in l. filiusfamilias. §. diui. num. 68 de legat. 2. Zoannet. de reb. quotid. c. 3. n. 3. Soc. iun. consil. 168 num. 79. lib. 2 Beroi. in suis quaest. famil. quaest. 17. num. 4. & in d. cap. in praesentia. num. 407. cum sequent. Curt. iun. in d. l. [illegible] num. 3. & [illegible] consil. 321. num. 14. & 15. libr. 3. [illegible] Cephal. consil. 11. num. 7. 8. 9. 10. & 11. [illegible] num. 20. & 21. libro primo. Riminald. consil. 121. num. 4. lib. primo. Chassan. in consuetud. Burgund. rub. [illegible] 4. §. 2. colum. 1. ante num. 2. fol. 134. Zuccard. in l. fin. num. 73. 74. 75. & 76. C. de edict. diui Adrian. tollen. vbi respondet singulis argumentis Decii in loco, de quo infra, contrarium tenentis. Et pro hac quoque opinione potest allegari Bald. in l. Gallus, in princ. colum. penult. [illegible] post medium, versic. & vide etiam. ff. de liber. & posthu. vbi videtur transire cum doctrina Archid. in dicto. cap. si quis suadente, quatenus [illegible] Archid. in hac materia melius scripsisse, quam alium. Et ita Bal. pro hac opinione ponderatur ab Alexand. d. consil. 61. ante num. 2. versic. & cum dicta doctrina. Et hanc quoque opinionem in emphyteusi ecclesiastica, tenet idem Bald. in l. 2. num. 7. C. de iure emphyt. ❡ Et hanc sententiam communem testantur Dec. in dicto cap. in praesentia, post num. 46 [illegible] Bero. sub num. 407. Ias. in d. l. si quis id quod. num. 27 Curt. iunior. d. consil. 321. num. 3. in fin. Ferdin. Loazar. in d. §. diui, num. 68. Clar. in §. emphyteusis. q. 32. [illegible] quod [illegible] & communem dicit Couar. libr. 2. cap. 18. num. 1. [illegible] med. Pinell. in l. 3. nu. 33. C. de bon. matern. Modern. Lus. de emphyteu. part. 1. q. 41. num. 3 ❡ Contrariam vero opinionem tenuit Salycet. in l. 2. nu. 29. q. 17 [illegible] confirmo. C. de iure emphy. vbi nihil allegat, sed [illegible] dicit, sub verbo, [illegible] pariter venire mas[illegible] feminas, & eum loqui sine lege & ratione [illegible] in d. consil. 61. prope fin. [illegible] lib. 1. & eadem [illegible] sequitur Dec. in l. 2. num. [illegible] de reg. iur. [illegible] 7. ff. de verb. signif. So[illegible] consil. 104. nu. [illegible] dubitatione loquatur. C[illegible] lib. 2 [illegible] num. [illegible] vers. sed [illegible] Pinel. in l. 3. num. 3 [illegible] opinio. C. de bon. matern. [illegible] § [illegible] 32 versic. [illegible] num. 3. versicul. caeterum contrariam sententiam Barbat. in

Clem. 1. num. 64. & 65. de elect. vbi refert se bis consuluisse sequendo consil. Imol. quod est 38. sed postea num. 6 reuocat [illegible] dicens se non bene consuluisse ex eo, quia [illegible] nominum concipit foemininum ex propria significatione & non per interpretationem, & appellatione [illegible] ex proprio significato venit etiam filia, per l. iuxta interpretatione. ff. de verb. signific. & considerat quatenus text. ibi non distinguit, an nomen filii exprimatur a lege vel in contractu. Et pro hac opin. ponderat etiam Anch. in quodam consil. [illegible] citato. ❡ Quoad secundã difficultatem crederem, negatiuam, sicuti est communior, ita etiam de iure veriorem, & magis ampl[illegible] ex infrascriptis. ❡ Primo, quia † in contractibus masculinum non concipit foemininum, & ista proculdubio est magis communis opinio, vt patet ex cumulat. per Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. glos. 9 nu. 181. & per Gabr. [illegible] lib. 6. de verbor. [illegible] conclus. 6. num. 87 & hanc esse communem testatur Zuccar. d. in l. fin. num. 72 C. de edict. diui Adrian. tollen. & magis communem [illegible] Gabr. vbi supra. num. 89 maxime in contractibus stricti iuris, qualis est contractus emphyteuticus, prout in [illegible] terminis bene considerat Cuman. d. consil. 166 post princ. ❡ Secundo, quia † masculinum nõ concipit foemininum ex vi verbi, & ex vera & propria eius significatione, sed ex lata & impropria, siue ex iuris interpretatione, & extensione, l. pronunciatio. ibi, porrigitur. ff. de verb. [illegible] cum in adoptiuis [illegible] versic. qua in filio. ibi, extendimus. C. de [illegible] ibi extendi, prorogareque decernimus. C. [illegible] de praepos. [illegible] lib. 12. est etiam bonus text. in l. [illegible] de [illegible] 3. & [illegible] in fine ff. de verborum [illegible] ponderando vtrobique dictionem, [illegible] quae est nota improprietatis. Idque voluerunt glos. Dyn. Bart. & Veron. in l. 1. ff. de verb. signif. & alii collecti per Tiraquel vbi supra num. 178. [illegible] & per Gabriel. dicta conclus. 6. nu. 39. & hanc [illegible] communem fatetur Curt. iunior consil. 163. num. 13. [illegible] & veram dicit Veronen. in d. l. prima, num. [illegible] prope finem. & communiorem & receptiorem [illegible] Tiraq. [illegible] de quo supra, num. 179 in fine. & magis communem [illegible] Gabriel. citato loco. num. 42. Et in † terminis [illegible] appellatione filii non contineatur filia foemina ex proprietate verbi, voluit Paul. de Leazar. [illegible] de [illegible] & affin. relatus per Barbat. in Clem. [illegible] prima num. 4[illegible] prope finem, de electio. Alciat. in l. [illegible] & ibi Veronen. in princ. ff. de verborum [illegible] Alciat. in l. iuxta interpretatione. num. [illegible] eod. [illegible] num. 18. de legat. 1 Gozad. consil. 20 num. 2 [illegible] 64. num. 16. lib. 2. Rimin. consil. 121. num. 4 [illegible] Et ista est communior & verior opin. quicquid in contrarium dicat Barbat. in d. Clement. prima, num. [illegible] medium & num. [illegible] versic. [illegible] ❡ Quod autem prior [illegible] per text. in d. l. [illegible] interpretatione, quod [illegible] et post Bald. ad rub. C. [illegible] Veronen. ad rub. ff. eod. nu. 179 [illegible] num. 14. & alibi per Doctor. ❡ [illegible] in d. l. cum in adoptiuis. ibi, [illegible] extendimus. C. de adop. pon[illegible] verbum, extendimus, quod improprietatem [illegible] per Bartol. [illegible] num. 2. & ibi Veronen. num. 22. [illegible] contra [illegible] ff. de verbor. signif. Alciat. [illegible] num. 1 [illegible] eod. Tiraquel. vbi supra num. 178. [illegible] in l. 1. §. licet ff. de [illegible] ❡ Tertio & tertio, per text. clarum in d. l. [illegible] quis. ff. de verborum signific. ibi [illegible] Labeo videtur [illegible] verborum figuram [illegible] Proculus [illegible] ❡ Si enim sub illis verbis, [illegible] non contineatur filia inspecta [illegible] verborum, & [illegible] proprietate sermonis secundum sententiam Labeonis, licet contineatur attenta mente [illegible] secundum opinionem Proculi, ergo sequitur [illegible] disponentis appellatione filii

filii ex vi verbi & propria eius significatione non continieatur filia. ¶ Nec obstat si dicatur, id, quod est ex mente, non esse per extensionem, sed ex † vero & proprio significatu, cum lex & mens legis idem sint, *vt per Card. in Clem. q. 3. num. 8. de elect. sequitur Curt. sen. consil. 9. num. 21. vers. quia illud. Barb. inter cons. Alex. consil. 52. sub num. 7. ... 4 Tiraquel. d. glos. 9. num. 23. ad finem & duobus seq.* ¶ Quia Card. & alii eum sequentes mouentur ex tradit. per Dyn. *in c. 2 ... ad fin. de reg. iur. in 6.* vbi de hac re nihil dicit. Et contrarium deprehenditur *ex d. l. quisquis,* vbi figura † verborum & mens tanquam diuersa considerantur, alias si essent eadem, perperam Labeonis sententia reiiceretur. Et hoc idem probatur *in l. non aliter. de leg. 3.* ¶ Vnde licet vnum sit, esse ex mente vel ex verbis quoad effectum legis siue dispositionis, *iuxta l. nominis & rei. §. verbum. ff. de verb. signific.* differunt tamen, quoad effectum veræ & propriæ significationis. Stant enim simul ista, vt illud, quod est ex mente, sit idem, quod lex siue dispositio, & procedat ex dispositione comprehensiua, & tamen non sit ex vi verbi, & ex vera & propria eius significatione. ¶ Stante igitur hac conclusione, quod inspecta proprietate verbi masculinum non concipiat fœmininum, & appellatione filii non veniat filia fœmina, sequitur necessario, quod in dubio non sit recedendum ab ista proprietate sermonis in contractu emphyteutico, † qui est stricti iuris, cum non enumeretur, *in §. actionum. Inst. de actio. prout in specie firmat Guid. de Suzar. de iure emphyt. num 3. Spec. ... de iur. emphyt. §. nunc aliqua, nu 3. Bald. in l. 1. num. 3. in fine, in ... differentia. & ibi Salyc. quæst. penult. & Ias. num. 76. versic. & tenendo hanc partem C. de iure emphyt. Imol. in c. potuit, nu. 7. versic. item differt & ibi Bero. num. 83. de locat. Modern. ... de emphyt. parte prima. q. 5. num. 7 vbi de communi.* Nam † in contractibus stricti iuris non receditur a verbis, & quicquid est omissum, habetur pro omisso, nec de expresso ad omissum fit extensio, *l. quicquid ad ... & ibi Do... ff. de verb. oblig.* Et † strictum ius dicitur, quod stricte & proprie & ad corticem literæ est intelligendum, *vt late per Tiraq. de retract. lignag. §. 35 gl. 1. nu. 2. cum seq. bene Couar. in reg. possessor, par. 4. §. 6. nu. 2. post med. versic. ex quibus illud satis constat.* ¶ Tertio comprobatur communis opin. ex eo, quod appellatione filiorum veniunt nepotes, *l. in ... interpretatione. & l. liberorum. ff. de verb. signif.* & † tamen in contractu emphyteutico appellatione filiorum non veniunt nepotes, *post ... 6. de verb. signif. conclus. prima. 1. num 62. & 63 ... de communi ... terminis nostris argumentatur Alexand. d. consil. 61. nu. 2 Ias. in l. si quis id quod. num. 23. ante med. versic. 1. quod licet Gozad. consil. 20. num. 30. Cephal. consil. 11. num. 18. lib. ...* ¶ Quarto accedit, quod verba † interpretantur contra stipulantem, qui poterat legem apertius dicere, *iuxta l. veteribus. ff. de pact. reg. contra eum. de regul. iur. lib. 6.* Et ex hac ratione mouentur omnes firmantes cõmunem opinionem, de qua supra. Nec videtur obstare responsio Dec. *in l. 2. num. 108. de regul. iur. Alleg. at. in l. prima. num. 7 versicu. satis enim. & ibi Rebuff. fol. 13 ... nec refragatur. ff. de verbor. signific. Tiraque. d. glos. 9. num ... Couar. lib. 2. variar. resol cap. 18. sub num. 1. ... prima conclus.* quod † scilicet reg. *d. l. veterib.* procedit, quando verba sunt dubia: sed id quod est secundum reg. ... non dicitur dubium, sed certum. ¶ Quia respondetur, negando ... in contractibus ... iuris, quod masculinum concipiat fœmininum: imo ... regula in contrarium, vt supra deduximus. ¶ Nec debet inspici regula loquens in dispositione legis, in vltimis voluntatibus, & in aliis materiis, in † quibus regula ... masculinum concipit fœmininum, *iuxta l. qui duos ... l pronuntiatio. in princ. ff. de verborum signif.* Sed debet ... reg. particularis firmata communiter per Do... materia contractuum, & sic responsio Dec. & aliorum retorquetur. ¶ Quinto & vltimo pro communi opin. facit, quia † sumus in emphyteusi ecclesiastica, in qua masculinum non concipit fœmininum, ne fiat præiudicium ecclesiæ, quia, *vt inquit Bald. in l. 2. num. 7. post princ. C. de iur. emphyt.* masculinum in præiudicium ecclesiæ non capit fœmininum, quia alias esset odium, contra personam fauorabiliorem, id est, contra ecclesiam interpretari, *sequitur Alex. consil. 61. num. 4. versic non obst. lib. 1. l. ne Gabr. lib. 6. de verb. signif. conclus. 8. num. 102. cum duobus seq. & hoc idem voluit Ias. in d. l. si quis id quod. num. 22. & Cephal. consil. 11. nu. 21. lib. 1.* ¶ Non obstant in contrarium allegata. ¶ Et in primis quamplurima iura, quorum aliqua constituunt regulam affirmatiuam, quod masculinũ concipit fœmininum, *vt in l. pronuntiatio. in princ. ff. de ver. sign. l. qui duos. in fin. de l. 3.* Alia probant in specie, appellatione serui, patroni, liberti, muli, equi, & cubicularii cõtineri seruam, patronam, libertam, mulam, equam, & cubiculariam, *vt in d. l. qui duos. & l. ... leg. ... de leg. 3. l. inter stuprum. in fin. ff. de verb. sign. l. patroni. l. liberti. ff. eod. l. legatis seruis. § ... de leg. 3. l. penult. in fin. C. de prep. sacr. cubicul. lib. 12.* ¶ Reliqua vero probant in indiuiduo appellatione filii venire & filiam fœminam, *vt l. si quis ita. ... de testa. tutel. l. si ita scriptum. de leg. 2. l. filii appellatione. l. ... interpretatione. l. quisquis. l. liberorum. prope fin. versic. præter hæc. ff. de verb. sign. l. cum in adoptiuis. vers. quæ in fine. C. de adopt.* Non † obstant, *inquam*, huiusmodi iura. Quia *l. pronuntiatio.* facit in contrarium, ponderando verbum, *porrigitur,* quod est improprietatis significatiuum, sicut verbum, *extendendi,* vt supra diximus, *l. qui duos in fine.* procedit proprie vel improprie secũdum subiectam materiam: proprie, quando profertur in genere communi vel adiectiuo simplici: improprie, quando profertur in genere masculino substantiuo. Et ita illum tex. intelligit Veronen. *in l. 1. num. 24. vers. nec ob. text. ff. de verb. signific vbi etiam num. 23. vsque ad 27.* latius hanc distinctionem explicat, & verbum, *continendi,* significat proprietatem & improprietatem ex subiecta materia, *vt late deducit Tiraq. d. glos. 9. num. 27.* maxime prope fin. Eadem *l. qui duos. ante fin.* dum dicit, mulorum appellatione & mulas contineri. Facit potius in contrarium, quia ibi fit æquiparatio appellationis mulorum cum appellatione seruorum, & tamen appellatione seruorum improprie & non vere continentur seruæ, *l. seruis legatis. l. inter stuprum. in fin.* ponderãdo dictionem, *quasi*, quæ est nota improprietatis. Et ita in specie respondet Veron. *in d. l. 1. nu. 24. vers. non ob.* Item *l. qui duos. l. patroni. l. liberto. l. legatis seruis. §. f.* possunt † intelligi secundum subiectam materiam, quando sumus vel in dispositione legis, vel in materia fauorabili, vel in vltimis voluntatibus etiam in legatis, in quibus lata sit interpretatio, *vt infra dicemus*, vel quando constat de mente disponentis, vel quando militat eadem ratio, & sic non ex proprietate sermonis, sed ex iuris interpretatione. Et *l. pen. in fin.* facit in contrarium ponderando illa verba, *extendi decernimus,* quæ improprietatem denotãt, *vt sup. diximus. Lex si quis ita. & l. si ita scriptum,* loquuntur in materia fauorabili, nempe, in datione tutoris, qui datus filiis, cẽsetur etiam datus filiabus fauore impuberum, quorum interest tutores habere. Datio † enim tutoris licet respectu tutoris sit odiosa propter onus tutelæ, tamẽ respectu pupillorum propter eorum commodum & vtilitatem est fauorabilis. Et ita illa iura intelligit Archid. *in d. c. si quis suadente. colum. 3. post princ.* cum quo ceteri communiter transeunt, *l. liberorum. prope fin. ibi, filiorum appellatione omnes, qui ex nobis descendunt, continentur,* non † procedit proprietate sermonis inspecta, sed intelligitur respectu dilectionis, quam parentes ad nepotes & descendentes habent, quod colligitur ex verbis subsequentibus ibi, *dulciore nomine, &c.* Et ita illum text. interpretatur Rebuff. *ibi, fol. 964 vers. ... non obstat l. filii appellatione.* Eodem modo intelligitur ... *l. ... interpretatione. Lex quisquis. & l. cum in adoptiuis,* loquuntur

improprie, & sic faciunt in contrarium. ¶ Secundo non 25 obstat, quod valet † argumentum de vltimis voluntatibus ad contractus & in vltimis voluntatibus masculinum concipit fœmininum, *l. qui duos. l. seruus legatus. l. legatis seruis. § fin. l. inter stuprum. in fin. superius allegatis. Doct. per Gabriel. congest. d. conclus. 6. nu. 7.* Quia multipliciter re-26 spondetur. ¶ Primo, argumentum † non procedere stante ratione diuersitatis, quæ satis ex eo colligitur, quod in vltimis voluntatibus larga sit interpretatio, *l. in testamentis. ff. de reg. iur. c. cum dilectus. de dona.* In cōtractibus vero fit stricta, *l. quicquid adstringendæ. ff. de verb. signif.* Et ita respondent Archid. Imol. Alex. Rom. Aret. & alii supra citati. Nec est bona replicatio Dec. *in l. 2. nu. 108. in fin. ff. de regul. iur.* quod in legatis non fit lata interpretatio, *l. nummis. de leg. 3.* & tamen in legatis masculinum concipit fœmininum, *d. l. qui duos. & d. l. seruus legatis. cum aliis, de quibus supra.* Quia negatur, legata fore stricte intelligenda, cum in illis quoq; lata fiat interpretatio, & habeat locum regula *d. l. in testamentis, vt late deducit ibi Cagn. n. 3. vers. sed hæc declaratio. & n. 4. 5. & 6. & latissime iuribus & rationib. & auctoritatibus idipsum cōprobans Natt. cons.* 27 *626. per tot. lib. 3.* ¶ Secundo respondetur, quod † illud, quod dicitur, quod in vltimis voluntatibus masculinum cōcipit fœmininum, non procedit simpliciter, sed adhibita distinctione & subdistinctione, *prout bene declarat Veron.* 28 *in d. l. 1. nu. 33. ff. de verb. sign.* ¶ Tertio pro † responsione dicitur, quod ratio *l. veterib. ff. de pact.* qua nititur communis conclusio supra firmata, cessat in vltimis voluntatibus, in quibus non potest dici legatario legata petenti, debebas legatum apertius scribere, sicut potest dici contrahenti, & emphyteusin conducenti, *vt post Ias. in d. l. si quis id quod. n. 23. ante med. vers. nisi dicas. ff. de iur. om. iud. bene deducit Zuccard. in d. l. fin. nu. 75. in fine. C. de edic. diui Adrian. tollen.* ¶ Tertio principaliter non obstat, quod in 29 materia † odiosa pœnali masculinum concipit fœmininum, *d. l. si quis id quod. & ibi Doct. cum aliis late cumulatis per Gabriel. d. conclus. 9. nu. 5. & plenius per Tiraq. d. gloss. 9.* 30 *num. 211. cum duobus seq.* Nam † ratio est, quia ita peccant fœminę sicut masculi, *ita Io. Monach. in c. generali. nu. 2. & ibi Archid. in prin. Io. And. num. 5. prope fin. Butr. num. 9. in glos. 2. & Gemin. col. 3. circa med. versic. & est ratio. de elect. lib. 6. Veron. in d. l. 1. num. 5. in fin.* ¶ Quarto non obstat, 31 quod † masculinum concipit fœmininum in statutis, rescriptis, & priuilegiis, quæ omnia sunt stricti iuris, *vt per Tiraq. d. gloss. 9. num. 203. cum duob. sequent. & per Gabriel. d. conclus. 6. nu. 15. 16. 25. & 26.* Quia id non est verum simpliciter, sed cum distinctione & subdistinctione, *prout* 32 *passim per Doct. de hac materia tractantes, vt late & egregie per Veronen. in d. l. 1. nu. 21. 22. 28. 29. 30. 31. & 32.* ¶ Quinto nō obstat, quod † in materia indifferenti masculinum concipit fœmininum, *vt per Tiraq. vbi supra. n. 203.* Quia hoc non procedit in contractibus præsertim stricti iuris, in quibus stricta fit interpretatio: in illis enim non attenditur qualitas indifferentis materiæ, alias corrueret communis conclusio superius firmata. ¶ Sexto & vlti-33 mo non obstat, quod in † emphyteusi recepta pro se & liberis veniunt filiæ fœminæ, *vt late post alios per Gabriel d. conclus. 6. num. 94. & per Tiraqu. d. glos. 9. num. 20[illegible] Bero. q. 18. num. 4. Pinel. in l. 3. num. 33. C. de bon. mat[illegible] Roland. consil. 93. num. 6. & 23. libr. 2. Cephal. con[illegible] 11. num. 3. l[illegible] 1.* ¶ Nam respondetur dupliciter. ¶ In primis [illegible]o comprehendi fœminas in emphyteusi recepta pro se & liberis, quia si alias non comprehenderentur, sequeretur absurdum, quoniam comprehenderentur nepotes ex filia, *l. liberorum. ff. de verb. signif. l. 1. C. de cond. insert.* & sic nepotes ex filia, qui sunt remotiores, præferrentur filiabus, quod est absurdum, *l. si viua matre. C. de bon. mater.* Et ita in specie respondet Alex. *in l. sed si hac. § liberos. nu. 2. prope fin. vers. si autem. quam sequitur ibi Soc. pariter num. 2. vers. quidam moderni. ff. de in ius voc. Zuccard. in d. l. fin. nu. 67. C. de edict. diui Adrian. tollen. & Ruin. cons. 114. nu. 4. vers. hoc idem probatur. lib. 3.* ¶ Præterea respondetur & alio 34 modo, quod nomen † liberorum est terminus communis mari & fœminæ, *text. est in l. 1. § general. ter. ff. de l[illegible] præstan.* sicut est terminus parentum, ascendentium, descendentium, heredum, & simil. Et quando terminus est communis vtrique sexui, tunc communis est Doct. conclus. *vt ex infra dicendis apparebit,* quod ex vera & propria significatione comprehenditur etiam fœmina, & sic patet maximam esse diuersitatem inter emphyteusin receptam pro se & liberis, & receptam pro se & filiis. ¶ Circa tertiam difficultatem sum in voto, vt communis conclusio superius firmata limitetur in casu nostro ratione absurdi. Est enim Doct. conclusio communiter recepta, 35 quod in † contractibus masculinum concipit fœmininum, quando alias si non conciperet, sequeretur absurdum, *vt per Alex. in d. § liberos. sub num. 2. & 3. & ibi Soc. sub nu. 2. Zuccard. in d. l. fin. nu. 76. idem Alex. con[illegible] ad s[illegible] lib. 1. Dec. in l. 2 num. 10[illegible] versic. secunda conclusio. [illegible] de reg. iur. bene Ruin. consil. 114. num. 14. vers. hoc idem probatur. lib. 3. & Gabriel. d. conclus. 6. nu. 94.* ¶ Absurditas autem in casu nostro videtur clara, quod Petrus Paulus Arditius, qui fuit primus acquirens emphyteusin potuerit in euentum, quod decessisset sine filiis nominare etiam fœminam extraneam, & sic quod melioris sit conditionis fœmina extranea, quam propria filia, quod quā esset absurdum, nemo non videt. ¶ Quod autem Petrus Paulus potuerit nominare etiam fœminam extraneam, deducitur tripliciter. ¶ Primo, quia Petro Paulo sine filiis decedenti cōceditur facultas nominandi vnam personam, & iste terminus personæ est communis ad vtrumque sexum, & † est similis termino hominis, qui pariter est com-36 munis vtrique sexui. *iuxta leg. hominis appellatione. ff. de verborum signific.* Vnde intrat communis Doct. conclusio, quod verba † concepta sub termino communi, puta 37 homo, comprehendunt vtrumque sexum ex proprietate sermonis, non ex interpretatione vel extensione, *ita Bart. in l. 1. num. 2. versic. vel dic. & ibi Alciat. in prin. & latius Veronen. num. 23. versic. 1. casu. ff. de verbor. signif. idem Bart. in l. si quis in tantam. num. 4. versic. habemus. C. vnde vi. Card. in Clem. 1. quæst. [illegible] num. 8. versic. dic, quod quandoque. & ibi Barbat. num. 59. & 60. de elect. Anch. in c. generali, num. 5. & ibi Gemin. colum. 3. in fine, vers[illegible] dic, eodem tit. de elect. Soc. in d. § liber[illegible] nu. 2. ante med. Ias. in d. l. si quis id quod. num. 22. versic. motus sum. Dec. in d. l. 2. num. 94. de reg. iur. Gabriel d. conclus. 6. num. 43. Tiraqu. d. glos. 9. num. 227. versic. pro quibus facit.* ¶ Secundo, pro hac opin. facit illud verbum, *ad libitum,* per quod licebat Petro Paulo nominare etiam fœminam, cum nominatio personæ esset ad libitum suum. ¶ Tertio, multum me mouet, quod in contractu est excepta nominatio alicuius ecclesiæ, seu monasterii seu personæ sub titulo dignitatis, quæ exceptio nomin[illegible] in con[illegible], & sic facultas nominandi vnam personam [illegible] nedum masculum, sed etiam fœmin[illegible] fuerit excepta nominatio ecclesiæ, m[illegible] personæ in dignitate constitutæ, clare pate[illegible] factam fuisse differentiam, an persona nominanda sit masculus vel fœmina. ¶ Nec obstat, quod illa verba, possit nominare vnam personam, debeant intelligi de masculo ex eo, quod superius Petrus Paulus accepit in emphyteusin pro se filiis & nepotibus. Et communis est conclusio, appellatione filiorum in ista materia fœminas non contineri. Vnde si in præcedentibus fœminæ non comprehenduntur, ergo nec in sequentibus, *iuxta l. si seruus plurium. § fin. de legat. 1.* Quia † pro re-38 sponsione dicitur, quod tunc præcedentia declarant sequentia, quando præcedentia sunt expressa & determinata, sequentia autē sunt obscura & generalia: sed quando præcedentia sunt obscura & generalia, & sequentia sunt clara & determinata, tunc sequentia declarant & deter-

determinant præcedentia, *ut post Cyn. tradit Bald. in l. legatum personæ §. fin. in fin. de leg. 2. per illum text. & per l. si cum fundum. ff. de verb. sign. sequitur Iaſ. in d. l. si seruus plurium §. fin. num. 3. & ad idem allegat Bald. Imol. & alios in l. coheredi. §. si quis discretis per illum text. ff. de vulg. & pup.* ❡ Sed in caſu noſtro verba ſequentia ſunt magis clara & determinata, quam verba præcedentia, quia certum & determinatum eſt, ſub termino perſonæ, vere & proprie, tam fœminam, quam maſculum contineri, quod non eſt ita certum & determinatum in appellatione filiorum, *ut ex ſupra deductis liquet.* Merito &c. ❡ Idque eo magis procedit, quod mens concedentis emphyteuſin non fuit facere differentiam in ſexu, ſed ſolum excludere eccleſiam, ſiue monaſterium, vel perſonam in dignitate conſtitutam.

CANTVCCII.

Bononien. de Borgogninis. Ven. 15. April. 1580.

SVMMARIA.

1 *Poſthumus heres ſi ſit principaliter inſtitutus, non poſſunt alii donec naſcatur, dici heredes, ſed fideicommiſſarii.*
2 *Conditio reſolutiua non poteſt dari in inſtitutione heredis: ſecus in inſtitutione conditionali.*
3 *Heres purus, ſi deficiat conditio coheredis, in totum ſemper fuit heres.*
4 *Vxor vniuerſaliter inſtituta, donec vitam vidualem ſeruauerit, eſt vere & proprie heres, niſi repugnet mens teſtatoris.*
5 *Tranſmiſſio quando non habeat locum.*
6 *Ius in habitu competens non tranſmittitur ad heredes, niſi deducatur ad actum.*

DECISIO CXXVI.

DOmini retenta deciſione in hac cauſſa facta ſub die 6. Iunii, 1578. quod inſtitutio filiorum Æmiliæ naſciturorum ſit principalior inſtitutione Cæſaris de Nappis & Borgogninorum, & quod nõ illa, ſed iſta ſit impropriãda, reſoluerunt, verba illa, *vel interim donec illi naſcantur*, &c. de quibus in dubio, eſſe ita intelligenda, vt Cæſar & Borgognini non ſint inſtituti heredes pure, nec ſub 1 conditione reſolutiua, quia cum filii Æmiliæ naſcituri ſint principaliter inſtituti heredes, impoſſibile eſt de iure, quod interim, donec illi naſcantur, Cæſar & Borgognini ſint heredes: nam cum illi fuerint ſemel heredes, non poſſunt deſinere eſſe heredes: & ſi aliter diceremus, non eſſent heredes, ſed fideicommiſſarii, quia Cæſar & Borgognini tenerentur illis, quatenus naſcerentur, reſtituere per fideicommiſſum, prout deducũt hic informantes Borgogninorum. ❡ Non obſtat, quod exemplo dicitur 2 de conditione reſolutiua, quia † illa non poteſt dari in inſtitutione heredis, *l. hereditas ex die ff. de hered. inſtit.* quia ſemel heres non poteſt deſinere eſſe heres, licet ſecus ſit in inſtitutione conditionali, quia eueniente conditione retrotrahitur ad tempus mortis: illa vero deficiente perinde eſt ac ſi nulla facta eſſet inſtitutio. Et hoc eſt, quod dicit Do. Aldobrandinus *in §. heres. Inſtit. de hered. inſtit.* ❡ Non obſtat, quod tradit Bar. *in l. plane. §. ſi coniunctim. n. 2. verſ. primo caſu. ff. de leg. 1.* in quæſtione de duobus heredibus inſtitutis, vno pure, altero ſub conditione, quod 3 † heres purus, ſi deficiat conditio coheredis, in totũ ſemper fuit heres. Quia Bart. loquitur in diuerſis terminis, nempe in herede, qui partem hereditatis habebat pure. 4 ❡ Nõ obſtat conſ. Bal. *421. alias 415. lib. 5.* vbi † vult, quod vxor vniuerſaliter inſtituta, donec vitam vidualem duxerit, eſt vere & proprie heres. ❡ Quia in caſu noſtro repugnat voluntas teſtatoris principaliter inſtituentis filios Æmiliæ, qui propter principalem eorum inſtitutionem ſunt vere & proprie heredes, & non poſſunt deſinere eſſe tales. Et propterea donec illi naſcuntur, non poſſunt Cæſar & Borgognini eſſe vere & proprie heredes. ❡ Quãtum ad effectum † tranſmiſſionis aliqui ex Dominis tenebant non eſſe locum tranſmiſſioni, tum per text. *in l. huiuſmodi. & in l. cum illud. ff. quemad. dies leg. ced. Roman. ſing. 89. & 90. Euerard. in loc. alternatiue. in 5. limit.* ❡ Tum quia, † quæ nobis competunt in habitu, non tranſmittuntur ad heredes, niſi ſint deducta ad actum, *ita per l. ſcripto. in princ. ff. de cõd. liber. tradit Sebaſt. Sap. ad rub. C. de ſucceſſ. edict. nu. 7.* ❡ Aliqui vero contrarium ſentiebant credentes, Cæſarem, & Borgogninos habuiſſe totum illud ius, quod teſtator dare poterat, & quod inſtitutioni filiorum Æmiliæ non repugnabat. Vnde ſi teſtator voluit, Cæſarem & Borgogninos eſſe heredes, donec filii Æmiliæ naſcantur, & in hoc non reſiſtit voluntas teſtatoris, ſed poteſtas, videtur hæc vrgens coniectura pro tranſmiſſione, quaſi hæc voluntas nulla & inefficax ob reſiſtentiam iuris poſſit ſaltem operari effectum tranſmiſſionis. Sed tamen Domini ſuper hoc nihil firmarunt, quia volunt particulariter videre, an in caſu, de quo agitur, adſint tales coniecturæ, vt ſit locus tranſmiſſioni.

CANTVCCII.

Bononien. iuris Macinan. Lunæ, 18. Aprilis, & 2. Maii. 1580.

SVMMARIVM.

1 *Statutum non repertum in volumine ſtatutorum an & quando valeat & ſubditos ligare dicatur.*

DECISIO CXXVII.

DOmini dixerunt, ſtatutum, de quo agitur, non ligare. Quia † cum pro parte Dominorum Capitum a- 1 gatur ad demolitionem molendini Dominorum de ſancto Petro, debet eorum intentio neceſſario & concludenter probari, quod quidem ab eis factum non fuit. Licet enim in volumine ſtatutorum ciuitatis Bononiæ reformatorum de anno 1378. reperiatur ſtatutum prohibens nouam molendinorum conſtructionẽ ſine licentia Antianorum poſitum ſub *rubric. de Molendin. de nouo non conſtruen.* Et licet in volumine ſtatutorum nouorum eiuſdem ciuitatis Bononiæ per Beſſarionem legatum apoſtolicum, de anno 1454. confirmatorum reperiatur idem ſtatutum prohibens nouam conſtructionem molendinorum, poſitum ſub eadem rubr. *de molend. de non. non conſtruen.* Et licet etiam Beſſarion in ſua confirmatione aſſerat, quod de anno 1389. editum fuit, & vires habere cœpit volumen ſtatutorum ciuitatis Bononiæ, vigentium tunc temporis, hoc eſt, de anno 1454. ❡ Nihilominus non propterea ſequitur neceſſario, quod de anno 1389. & ſic ante annum 1420. de quo anno prætenditur fuiſſe conſtructum molendinum dictorum de ſancto Petro, reperiretur inſertum vel deſcriptum in volumine ſtatutorum ciuitatis Bononiæ ſupradictum ſtatutum prohibens de nouo molendina conſtrui ſine licentia Antianorum: quamuis enim poſſibile ſit, quod illud fuerit inſertum vel deſcriptum de anno 1389. tamen eſt etiam poſſibile, quod fuiſſet inſertum & deſcriptũ poſtea de anno 1443. ❡ Quia poteſt eſſe, quod reformationes ex volumine ſtatutorum de anno 1378. reformatorum extraxerint ſtatutum, prohibens nouorum molẽdinorum ædificationem, illudq; immutauerint, reformauerint, & ampliauerint, prout ex eius lectura conſtat, atque ita immutatum, reformatum, & ampliatum inſeruerint & deſcripſerint in volumine nouorum ſtatutorum per Beſſarionem de anno 1454. confirmatorum, & eo magis, quod licentiæ ædificandi molendina non reperiuntur conceſſæ, niſi poſt annum 1454. vt in quinto, ſexto, & ſeptimo præſuppoſitis. Vnde probatio Dominorũ Capitum, vt ex præmiſſis apparet, non eſt neceſſaria, neque concludens, prout eſſe debet, cum agant contra Dominos de ſancto Petro ad demolitionem eorum molendini tanquam conſtructi contra formam ſtatuti facti de anno 1378. prohibentis molendina de nouo conſtrui ſine Antianorum licentia. Oporteret igitur, Capita probare, dictum

statutum fuisse publicatum & consequenter ligassé ante annum 1420. ¶ Non obstat triplex ponderatio cōfirmationis priuilegiorum dictorum de sancto Petro per Danielem Vicelegatum de anno 1434. emanatæ. ¶ In primis quatenus in dicta confirmatione narratur concessio ędificandi molendinum per Alphonsum Cardinalem legatum Floriano de sancto Petro de anno 1440. facta, quasi concessio præsupponat prohibitionem. ¶ Secundo, quatenus in eadem confirmatione sit narratio, quod Ciuitate de anno 1429. ad statum popularem redacta Florianus de sancto Petro & Baptista eius filius per nonnullos potentes turbati & impediti fuerint in quasi possessione, & iure molendi prætextu, quod statuto contrauenissent. ¶ Tertio, dum in dicta confirmatione fit derogatio statutorum, quæ derogatio arguit statuti vigentiam & obseruantiam. ¶ Nam quoad primum de concessione Alphonsi Cardinalis legati, ex ea nō potest necessario argui prohibitio statuti de nouis molendinis sine licentia Antianorum non ædificandis, facti de anno 1378. Tum quia de dicto statuto in ea verbum nullum, tum quia potuit ob aliam caussam impetrari. Et sic ista consideratio & argumentatio non concludit de necessitate. ¶ Quoad secundum, de turbatione & impedimento negatur illa fuisse illata sub prætextu, quod Florianus & eius filius dicto statuto contrauenissent. Quia de hac contrauentione dicti statuti in dicta cōfirmatione nullum verbū. ¶ Quoad tertium, de derogatione statutorum, illa nihil facit, tum quia ex ea non infertur necessario ad vigentiam & obseruantiam statuti facti de anno 1378. constructionem nouorum molendinorum impedictis. Tum quia potest verificari respectu exemtionis datiorum per Ludouicum Cardinalem legatum Floriano & eius filio de anno 1427. concessæ, ac etiam respectu remotionis impedimenti & turbationis prædictorum. ¶ Præterea in omnem euentū, quando etiam statutum, de quo agitur, ligaret, Domini dixerunt, non esse deueniendum ad demolitionem molendini Dominorum de sancto Petro, quia præsumitur eis impertita licentia illum ædificandi, stante possessione eorum, & scientia & patientia ipsorum Capitum, & totius populi per tam longissimum atque immemorabile tempus, prout bene deducunt informātes Dominorum de sancto Petro. Ex quo capite res secundum Dominos reddebatē clarissima, & omnis prorsus cessabat difficultas.

CANTVCCII.

Roman. domus de Maximis. Die 4. Maii. 1580.

SVMMARIA.

1 *Primogenitus quis dicatur.*
2 *Maioricatus & primogenitura instituuntur caussa conseruandi agnationes.*
3 *Primogenitura quando dicatur perpetua, vel ne.*
4 *Dictio sic, iuncta cum copula praecedenti non stat illatiue seu expositiue, sed designat modum.*

DECISIO CXXVIII.

DVbitaui in caussa Rom. domus de Maximis 4. Maii, 1580. stante instrumento testamenti, & instrumento diuisionis & dictis testium, quorum omnium copia data fuit, *an constet, D. Fabritium esse primogenitum ita, vt domus, de qua agitur, spectet ad ipsum?* ¶ Domini distinxerūt materiam in tres difficultates principales. ¶ Quarum prima est, *an testes probent, D. Fabritium esse tertio genitum D. Angeli, & consequenter maiorem natu ceteris suis fratribus hodie viuentibus?* ¶ Secunda, *an idem D. Fabritius possit dici primogenitus?* ¶ Tertia, *an primogenitura in casu nostro sit perpetua, vel potius exspirauerit per primam diuisionem?* ¶ Primam difficultatem Domini affirmatiue resoluerunt: licet enim testes potuissent concludentius probare, tamen adminiculantur tum ex nominatione filiorum Dom. Angeli in eius testamento per ordinem facta, ita vt quemadmodum non dubitatur de Maximo & de Valerio primo & secundo loco nominatis, ita & pari ratione non est ambigendum de Domino Fabritio tertio loco nominato, quin fuerit maior natu ceteris suis fratribus post eum nominatis. Tum quia pro parte Do. Tiberii & aliorum fratrum nihil in contrarium adducitur. Tum & tertio quia si aliquis ex eis esset maior natu Do. Fabritio, verisimiliter ageret ad hanc domum, sicut facit Dom. Fabritius, ne alias præsumatur iactare suum. ¶ Secundam Domini pariter affirmatiue resoluerunt, 1 tum quia primogenitus non solum is dicitur, qui vere primo loco genitus est, sed is quoque, qui illum proxime & immediate sequitur ex fratribus, etiam si vere secundo vel vlteriori loco genitus sit: is namq; mortuo primogenito sine liberis, prout in casu nostro, iura primogenituræ consequitur, *vt late per Tiraquel. iura & auctoritates ad id congerentem, in tractat. de iur. primog. q. 3. num. 6. cum sequent. Paris. consil. 72. num. 109. cum seq. lib. 4. cum aliis latissime cumulatis per Menoch. consil. 97. nu. 3. vsque ad num. 19. lib. 1.* Tum quia primogenitura in domo, de qua agitur, videtur instituta caussa conseruandi decorē & splendorem familiæ de Maximis, cum † maioricatus & primo- 2 genitura instituantur caussa conseruandi agnationes, *Praepos. in c. ius naturale. nu. 11. ante med. vers. & per idem etiam respondetur. dist. inst. 1. Socin. consil. 47. nu. 6. lib. 3. Aym. consil. 256. num. 3. bene Couar. lib. 3. variar. resolut. c. 5. num. 5. versic. tertio eadem opin. circa med. ibid. eadem siquidem ratione.* Quæ ratio conseruationis familiæ militat nedum in primogenito, sed etiam in aliis transuersalibus proxime illum sequentibus. Merito &c. ¶ Tum & tertio, quia alias de facili potuisset reddi clusoria voluntas & dispositio testatoris expressa in illis verbis, *& sic semper &c.* si primogenitura intelligebatur restricta ad personam D. Maximi primogeniti, quia potuisset, sicut postea euenit, mori sine filiis. ¶ Circa tertiam difficultatem, quæ fuit reseruata particulariter videnda, tenuerunt Domini 20. eiusdem mensis Maii, primogenituram † in casu nostro fuisse 3 perpetuam, non autem exspirasse per primam diuisionem, tum propter verbum illud, *succedat*, quod denotat successionem futuram ex testamento vel ab intestato, quodque non potest verificari in prima diuisione, in qua nulla potest considerari successio, cum momento expediatur. Tum propter illam dictionem, *semper*, quæ significat omni tempore: si enim primogenitura exspirasset per primam diuisionem, vtique fuisset restricta ad vnum tantum tempus, videlicet, primę diuisionis, & sic non duraret omni tempore. ¶ Tum & tertio, quia si illa verba, *& sic semper*, essent restricta ad primam diuisionem, & nō denotarent successionem post primam diuisionem, vtiq; essent penitus superflua, quia testator in verbis immediate pręcedentibus satis superque disposuerat, vt primogenitus ex filiis suis in actu diuisionis haberet domum, de qua agitur in portione sua, nec opus erat aliquid agere, prout bene deducit hic D. Parentius, cuius dicta Dominis placuerunt. Fuit etiam & quarto, additum, quod sicut testator fecit fideicommissum in infinitum, ita etiam credendum est, voluisse primogeniturā durare in infinitum. ¶ Non obstat, quod illa † dictio, *sic*, iuncta cum co- 4 pula præcedenti stet illatiue, siue expositiue, *vt per Ruin. cons. 102. nu. 11. lib. secundo.* Et quod primogenitura denotata per illa verba, & sic semper in portione huiusmodi primogenitus succedat &c. sit facta in casum primæ diuisionis, *vt per Alexand. consil. 139. num. 3. circa med. versic. & substitutio sequens. lib. 6.* Nam pro responsione dictum fuit, dictionem, *sic*, non stare illatiue, sed designare modum, id est, hoc pacto, *l. 2. ff. de condit. indeb. Alberic. in diction. in verbo, sic.* Et illa copula, &, præcedens dictionem, *sic*, est repetitiua qualitatum præcedētium sub vniformi terminorum paritate, *vt late deducit Ias. consil. 228. num. 2. lib. 2.* Et in casu nostro repetit præcedentem qualitatem diuisionis, ita vt successio primogeniti fiat in casu & tempore diuisionis faciendæ de portione primi primogeni-

mogeniti, hoc est, Domini Maximi. Et hęc diuisio innititur ex illis verbis, *& in portione sua*, quorum sensus est, quod primogenitus in diuisione facienda de portione primi primogeniti sibi obuenta in prima diuisione, debeat habere in portione sua domum, de qua agitur, & sic copula, &, in casu nostro repetit præcedentem qualitatem diuisionis, non in specie illius primæ diuisionis, sed in genere cuiuscunque diuisionis faciendæ post primam diuisionem. ¶ Nec consi. Alexand. *139. num. 3. circa med. libr. 2.* potest applicari casui nostro, quia impossibile est, quod primogenitura denotata per illa verba, *& sic semper in portione huiusmodi primogenitus succedat*, intelligatur facta in casum primæ diuisionis, quia si primogenitus succedit in portione facta in prima diuisione, ergo non potest succedere in casum primæ diuisionis, sed præsupponit illam iam factam. ¶ Reliqua exemplo deducta, aut non indigent responsione, aut tolluntur ex præmissis.

CANTVCCII.

Vlixbonensis professionis. Lunæ 9. Maij. 1580.

SVMMARIA.

1 *Professio religionis quando nulla dicatur.*
2 *Media præsumuntur probatis extremis.*
3 *Coniectura vel præsumtio aliqua quoties concurrit inferens retro, præsumitur de vno tẽpore in præteritum.*
4 *Negatiua probata per factum sonans in affirmatiuam non differt ab ipsa affirmatiua.*
5 *Negatiua non sanæ mentis non est improbabilis, sed habet implicitam affirmatiuã & probatur per actus & signa furoris & dementiæ.*
6 *Testes contrarii per distinctionẽ temporum ad concordiam reducuntur.*
7 *Testes varii deponentes super dementia vel insania alicuius, ad concordiam reducuntur per distinctionem temporum.*
8 *Furiosi & mentecapti sæpe respondent ad propositum ad similitudinem puerorum.*
9 *Infantes sæpe verba prudentia loquuntur, & faciunt actus conuenientes prudentibus, & tamen non sunt.*
10 *Actus plures sanæ mentis successiue, & continuati per aliquod tempus requiruntur ad inducenda dilucida interualla.*
11 *Interualla dilucida perfectissima esse debẽt ad effectum sanæ mentis probandæ.*
12 *Reputatio communis non probat sanitatem mentis, licet probet dementiam.*
13 *Actus confitendi & communicandi est considerabilis ad eliciendam mentis sanitatem, nisi proueniat ex inaduertentia confessoris.*
14 *Negatiua furoris vel insaniæ, quomodo probetur per testes.*
15 *Actus a furioso vel mentecapto rite & recte, sicut a quolibet prudente, gestus valet, & tenet. ex communi. licet contrarium aliqui tenuerint. nu. 16.*
Intellige procedere in furioso vel mentecapto habẽte dilucida interualla. nu. 17.
18 *Arbitrarium est iudici decernere, an furiosus vel mentecaptus habuerit dilucida interualla, vel ne, ad effectum validitatis actus per eum rite & recte facti.*

DECISIO CXXIX.

PRoposui 4. Maij 1580. caussam Vlixbonen. professionis super concursu probationum vtriusque partis. Et dubitaui stante decisione facta 22. Iunij. 1579. iunctis conclusionibus a me collectis ex testibus D. Ludouici Aluares concernentibus contenta *in dicta decisione, in quarta difficultate. versi. non obstat.* Et stantibus conclusionibus per partes additis, & aliis conclusionib. per Dominos collectis ex testibus D. Antonij Telles, quorum omnium copia data fuit: *An professio D. Margaritæ sit nulla vel potius valida in casu, & ad effectum, de quo agitur?* ¶ Cuius dubij resolutio propter magnam molem scripturarum non potuit capi in prima positione, sed dilata ad 9. eiusdem mensis, vt interim Domini possent caussam exactius videre. Illo igitur die caussa super eodem dubio proposita, Domini concorditer resoluerũt, professionem † Margaritæ nullam esse. Et resolutionis ratio fuit, quia probationes Domini Ludouici necessario concludunt ad dementiam Margaritæ, cum eius verba, *signa*, & actus sint tales, vt necessario inferant ad insaniam, vt patet ex conclusionibus facti nuper a me de ordine Dominorum ex depositionibus testium D. Ludouici collectis, præsertim iunctis communi reputatione, iudicio Physicorum & Iesuitarũ, ignoratione nominis proprij, recusatione Monialium Monasterij de Speranza, recusantium admittere Margaritã ad professionem propter eius insaniam, ac nimia breuitate temporis trium dierum indulti Margaritæ ad profitendum in monasterio de Odiuellas, prout latius in decisione, in secunda difficultate, accedunt sententiæ de partibus, quibus in huiusmodi negotiis Rota consueuit multum deferre, vt in illa Tullen. matrimonij coram R.P.D. meo Aldobran. ¶ Et licet probationes D. Ludouici non percutiant præcise tempus professionis Margaritæ per eam in monasterio de Odiuellas emissæ, prout de iure requiritur, *ca. sicut tenor. de regul.* nihilominus in casu isto dementia Margaritæ etiam de illo tempore præsumitur, tum quia probata demẽtia tam ante, quam post actum, præsumitur † dementia media, vt in terminis furoris & dementiæ firmat Anch. *cons. 5. num. 5. Rui. consi. 67. nu. 11. prope fin. lib. 1. idem Rui. inter consi. Curt. iun. consil. 292. num. 25. lib. 3. & ita etiam arguit Alex. consi. 54. nu. 2. libr. 1.* Et in casu nostro negari non potest, quin insania Margaritæ probetur tam ante, quam post professionem, prout liquet ex conclusionibus D. Ludouici. Tum etiam, quia cum constet de dementia Margaritæ post professionem, præsumitur etiam fuisse demens retro, & sic tempore professionis, concurrentib. in casu isto pluribus coniecturis & præsumtionibus retro, nempe probatione dementiæ ante professionem, recusatione Monialium de Speranza propter dementiã, breuitate temporis trium dierum, & exclamatione Priorissæ monasterij de Odiuellas, ne reciperetur in monasterio Margarita, quæ erat insana, & tanquam talis fuerat reiecta a Monialibus de Speranza, quam exclamationem probant testes Dom. Ludouici 19. super 17. & 21. super 8. Et non est dubium, † de vno tempore præsumi in præteritum, quoties concurrit aliqua coniectura vel præsumtio inferens retro, *prout in dicta decisione, in tertia difficultate, versi. tertio, non obstat.* Et ista præsumtiua probatio multum coadiuuatur ex depositionibus duorum testium D. Ludouici, nempe 19. & 23. Nam 19. super 8. in fine dicit, quod vidit & locuta fuit cum Margarita, quando stetit in hospitio, & in responsione, quam sibi dedit, & in suis rebus & gestibus quos faciebat, testis comprehendit, quod carebat iudicio, & super 10. dicit, quod toto tempore, quo Margarita mansit in monasterio de Odiuellas vsque quo venit ad domum actoris, fuit semper insana & extra suũ iudicium, & faciebat & dicebat multas temeritates, propter quas ridebat, deinde in caussa scientię recenset insanias, quas faciebat. 23. super 10. dum dicit, quod postquam Margarita ingressa fuit monasterium de Odiuellas, & emisit primam professionem, & etiam vsque ad professionem benedictionis, nunquam bene visa fuit ipsi testi, q̃ nihil aliud denotant, nisi quod nunquam testi visa fuit sanæ mentis, prout colligitur ex ratione, quam postea subdit, quia ridebat pro quacunque re, & prouocabat ad ridendum ea quæ faciebat. Quam negatiuam non sanę mentis postea testis probat per factum, quod sonat in affirmatiuam, scilicet, quia ridebat pro quacũque re, & prouocabat ad ridendum

4 ea quæ faciebat. Negatiua † enim quæ probatur per factum sonans in affirmatiuam, non differt ab ipsa affirmatiua, *vt in terminis tradit Aret. in cap. in nostra. col. 5. num. 19. [illegible] quem sequitur [illegible] Felyn. in. 6. d. te [illegible] Gabriel. c br. 1. de testibus, conclus.* 5 *4. n. 10. 7. Boer. decis. 23. num. 94.* Et † in specie, quod negatiua [illegible] sanæ mentis non sit improbabilis, sed quod habeat simpliciter affirmatiuam, & probetur per actus & signa [illegible] dementiæ, expresse firmat Butr. *in cap. cum [illegible] num. 3. de succes. ab intest.* Et licet iste testis dicat, quod vsque quo Margarita emisit professionem benedictionis, nescit nec recordatur, quod viderit ab illa aliquid quicquam, propter quod fuisset notata de insania, tamen testis intelligit de illa insania, qua fuit notata post professionem benedictionis, vt postea ipsamet testis se declarat, dum dicit, & post professionem benedictionis semper illam habuit pro insana, & multum insensata. Et quamuis testis dicat, quod Margarita nunquam bene vixit ipsi testi, quia illam inueniebat multum leuem iudicij & modi, tamen ista verba non debent attendi, quia testis per illa potius iudicat quam testificatur, sed debet attendi verba immediate sequentia, videlicet, & ridebat pro quacunque re, & prouocabat ad ridendum ea, quæ faciebat. Ex quib. verbis colligitur actus insaniæ. ¶ Non obstat probationes D. Antonij Telles. Quia non excludunt probationes Do. Ludouici, sed sunt compatibiles 6 cum illis, non † quia per distinctionem temporum ad concordiam reducantur, *in. l. ea. cum tu. & ibi Doct. de te. lib.* ita vt Margarita quandoque esset demens & quandoque esset sanæ mentis, & sic haberet dilucida interualla, prout in terminis furoris & dementiæ hanc concor- 7 diam testium considerat Alex. *cons. 147. nu. 4. ad si. versi. præterea dato. lib. 7. & latius Soc. consi. 42. num. 9. prope fin. vers. [illegible] tamen possunt. & nu. 10. lib. 1. Boer. decis. 23. n. 82.* ¶ Sed ideo sunt cōpatibiles, quia stant simul, quod Margarita esset demens, & loqueretur ad propositum, & faceret actus conuenientes personæ sanæ mentis, de qui- 8 bus in conclusionibus facti D. Antonij. Quia † furiosi & mentecapti sæpenumero respondent ad propositum & immiscent verba & facta conuenientia homini sanæ mentis, prout etiam pupilli faciunt. *ita Corn. consi. 73. nu. 3. post med. versic. tamen attento. libr. 1.* & multoties loquuntur & faciunt signa, vt prudentes, & tamen non 9 propterea desinunt esse furiosi vel mētecapti, quia † etiam infantes sæpe ac sæpius verba prudentia loquuntur, & faciunt actus conuenientes prudentibus, & tamen non sunt, *vt inquit idem Corn. cons. 62. num. 12. versi. maxime quia. eod. libr. 1. & hoc idem firmat. Bertran. cons. 48. num. 31. vers. nec moueri debet. libr. 2. part. 1. Gram. consi. crim. 16. num. 9. Paris. consi. 87. num. 44. libr. 3.* ¶ Nec testes Domini Antonij probant aliquo modo dilucida interualla Margaritæ, quia non deponunt de actibus & signis sanæ mentis multiplicatis, successiuis, & continuatis per aliquod tempus considerabile, ita vt non possint conuenire dementibus, sed deponunt de signis & actibus sanæ mentis diuersis & distinctis temporibus gestis, per quos actus & signa non possunt dilucida interualla induci, cum etiam dementes & furiosi sæpe ac sæpius faciant signa & actus conuenientes prudentibus. 10 Quod autem ad inducenda dilucida interualla † requirantur plures actus sanæ mentis successiue, & continuati per aliquod tempus, probat text. *in l. cum aliis. in prin. C. de curat. furio.* vbi dilucida interualla sunt tempora, quib. intermissio furoris peruenit, quæ intermissio non potest verificari, nisi illis temporibus fiant plures actus sanæ mentis successiui & continuati. Et ista dilucida interualla quædam sunt longiora, quædam breuiora, vt ibi 11 expresse cauetur. Immo † huiusmodi dilucida interualla perfectissima esse debent, *vt inquit idem text. ibi. sed per interualla*, quæ perfectissima sunt, quem text. & illas duas qualitates, dilucida, & perfectissima, bene pōderat Rodericus. Suar. *alleg. 1. nu. 20.* ¶ Et respondendo singulatim ad allegata pro parte D. Antonij. ¶ Inprimis nō obstat, quod Margarita in monasterio de Odiuellas fuit com- 12 muniter reputata pro muliere sanæ mentis. Quia † respondetur, tum quia communis reputatio forsan non probat sanitatem mentis, *vt bene deducit Alex. cons. 147. nu. 17. lib. 7.* licet secus sit in dementia, quia communis reputatio bene probat. *vt per Doct. communiter in dict. decis. in secund. [illegible] versic. & in super.* Tum etiam, quia in contrarium est communis reputatio dementiæ, *vt in [illegible] conclus. [illegible] Ludouici.* & sic istæ duæ communes reputationes se mutuo elidunt. ¶ Secundo non obstat quod Margarita confitebatur & communi- 13 cabat, quia † actus videtur multum considerabilis ad eliciendum mentis sanitatem, *vt per Dec. consil. 448. nu. 20. in fin. & num. 36. pariter. in fi.* ¶ Quia respondetur, quod vtrumque actum faciebat per inaduertentiā confessoris, cui dementia Margaritæ erat ignota, & qui de ea non erat admonitus. Et quod hoc sit verum, patet ex eo, quod postea plures religiosi de hac re admoniti, & pluries cum Margarita locuti non erant [illegible] pacem confessionis, communionis, & aliorum sacramentorum, prout in 23. conclus. Domini Ludouici. ¶ Accedit, quod dementia Margaritæ apud Moniales de Speranza erat in confesso, & tamen patiebantur eam confiteri, & sumere sanctissimam Eucharistiam. ¶ Tertio non obstat, nonnulli testes Domini Antonij, ex quibus videtur probari negatiua furoris videlicet, nona super primo dicens, *Margaritam post [illegible] Speranza per tempus duorum annorum [illegible] Emanuelis de Menezes nunquam [illegible] id mulieris [illegible] 13. super [illegible] Margaritam dicentem vel [illegible] dum per spatium vnius mensis [illegible] circa [illegible] ad monasterium de Odiuellas,* [illegible] in domo D. Antonij *10. & [illegible] super primo dicentes, Margaritam in itinere quando iuit ad monasterium de Odiuellas non fecisse nec dixisse quicquam [illegible] insanæ.* ¶ Equidem pro responsione dicitur, huiusmodi testes ita deponentes non bene probare negatiuam dementiæ Margari- 14 tæ, quia oportebat testis diceret, quod Margarita non potuisset dicere vel facere aliquid insaniæ, quin audiuissent vel vidissent. Et in terminis probandi negatiuam furoris, bene deducit Alexand. *cons. 141. num. 10. libr. 1 & cons. 147. num. 15. in princip. & num. 16. prope finem libr. 7. Suar. alleg. prima, num. 17. post med. versic. & maxime hoc obtinet.* Quinimo testis deponens super negatiua furoris non coarctata loco, & breui tempore, præsumeretur falsum deponere, *vt per eundem Alex. d. cons. 141. num. 10. & d. cons. 149 num. [illegible]* ¶ Quarto non obstat, quod Margarita emisit professionem rite & recte, sicut quælibet Monialis prudens, promittendo [illegible] vota obedientiæ, paupertatis, castitatis & perseuerantiæ vsque ad mortem, prout probant testes Domini Antonij 24. & 25. super nono. 29. super primo. replicat 31. 32. 33. & 34. super primo. Vnde vide- 15 tur intrare communis iuris conclusio, quod † actus a furioso vel mētecapto rite & recte sicut a quolibet prudente gestus, valet & tenet, *ita Ioan. And. in c. dilectus, ad fin. de succes. ab intest.* vbi refert ex Valer. *lib. 7. cap. 8.* testamentum cuiusdam furiosi rite & recte factum a Senatoribus approbatū fuisse: magis enim quod scriptum est in testamento quam quis scripsisset, considerandum existimarunt. Et Ioan. And. referunt & sequuntur Bald. *in cap. primo, num. 2 [illegible] fend. Roman. in l. furiosum. num. [illegible]* vbi hanc opinionem latius comprobat. *& ibi Alex. in. num. 7. & Iaso. [illegible] 4. post medium, versic. [illegible] qui testamen[illegible] poss. Franc. in rub. de testam. in libr. 6. sub num. 13. [illegible]*

cons. 59.

consi.59.nu.8.lib.2.Corn.consi.69.num.12.consi.73.num.2. versic.insuper dicit,libr.1.& consi.216.num.15.libr.3.Soc. consi.98.num.6.post medium, versic. vnde Illustrissimus, libr.3.Alexan.consi.141.sub num.1.vers.sed ita est.libr.1. & consi.147.num.6.vers.bene facit.lib.7.Corset.in suis singul.in verbo,testamentum.Ioan.Dilect.de art.testan.tit. 1.cautel.6.num.4.Mayner.in l.vbi non voce.num.17.ad fin.ff.de reg.iur.Baner.in §.item furiosi.col.6.post princ. vers.pro hoc etiam adduco.Instit.quib.non est permiss.facere test.Ias.consi.178.col.2.vers.3.quod magis.libr.2.Tiraq.de legibus connub.l.11.num.7.Boer.decis.23.num.58. Gram.decis.73.num.37.& 38.Marsil.consi.104.num.7.& latius singul.380.circa med.vers.teneas tamen menti. vbi hanc opinionem communiorem & rationabiliorem fatetur. ¶ Siquidem pro responsione dicitur. ¶ Inprimis, hanc † opinionem non transire sine difficultate, cum contrarium tenuerint Abb.in cap.sicut tenor,in secundo notab.de regul.late Barbat.in dict.cap.cum dilectus. num.14.& in cap.2.num.15 vers.in contrarium.de testa. Corn.in d.l.furiosum.num.4.ante medium, versic.quinimo.& ibi bene Dec.num.14.idem Dec.in l.in negotiis,in prima conclus.ff.de regul.iur.Ias.consi.141.num.6 circa med.vers.imo fortius.lib.4. ¶ Deinde respondetur,communem conclusionem procedere † in furioso,vel mentecapto habente dilucida interualla,secundum Bald.in §.item furiosi.Instit.quib.non est permiss.facere test.in.Ias.in d.l.furiosum,ante nu.3.& ibi Dec.sub nu.15 & Corn. num.4.circa medium vers.probatio quod solitus sit habere dilucida interualla Ias.dict.consi.141.num.6 post medium.Io.Dilect.d.cautel.6.prope finem.versic.quod procedit.& in casu nostro non constat.Margaritam habuisse dilucida interualla.Merito,&c. ¶ Demum non obstant reliqui actus considerati pro parte Domini Antonij. Quia,aut non inferunt ad sanitatem mentis,aut stant simul cum dementia ita, vt non probent dilucida interualla, vt patet iis responsio ex præmissis vel ex deductis in decisione. ¶ Et † in summa cũ materia ista tota in iudicis arbitrio resideat,vt per Salyc.in dict.leg.furiosum,in finalibus verbis,& ibi Corn.nu.4.ante medium.idem Corn. consi.69.num.14.versic.& propterea dicit. & consi.73 in finalibus verbis.lib.1. ¶ Domini ex prædictis & aliis deductis hic per informãtes Domini Ludouici arbitrati sunt, satis constare de dementia Margaritæ, & consequenter eius professionem nullam fuisse.

CANTVCCII.

Regien. hospitalis. 26. Maij. 1580.

SVMMARIA.

1 Verba enuntiatiua in diuersis scripturis,& diuersarum personarum habent vim duorum testium probantium famam.
2 Enuntiatiua verba probata ab aliquo habente interesse, probant cum aliis adminiculis iuncta:alias non.
3 Adminicula iuuantia verba enuntiatiua ad probationem quæ sint.
4 Clausula super quo tuam conscientiam oneramus,posita, in delegatione, censetur adiecta in vim executionis vel monitionis.
5 Possessio probatur ex seminatione.
6 Matrimonium satis probatur ex instrumento dotis.
7 Possessio præsumitur continuata vsque ad obitum possidentis.ex communi.

DECISIO CXXX.

QVoad primam partem dubij,an constet de prouisione loci,de quo agitur,facta Carolo de Boiardis, Domini dixerunt, de ea cõstare ex verbis enuntiatiuis Bullarum Calixti Tertij, & Pij Secundi excedentium metam centum annorum,quæ verba enuntiatiua † cum sint in diuersis scripturis & diuersarum personarum,habent vim duorum testium probantium famam, quæ in antiquis probat.Aymon.de antiq.tempor.part.1.in princip.num.8. vers.quod procedit. ¶ Non obstat, quod sint verba † enuntiatiua emissa ad assertionem ipsius Caroli habentis interesse,& quod propterea nõn probant.Achil.decis.6.de iurepatron. ¶ Quia respondetur,quod licet non probent per se sola,tamen iunctis adminiculis probant, vt per eundem Achil.d.decis.6.ad fin. ¶ Adminicula autem hic videntur esse plura & vrgentia. ¶ Primum est attestatio † notarij caussæ in instrumento designationis iurium pro parte Caroli & Nicolai de Boiardis productorum,vbi notarius attestatur productam fuisse collationem factam dicto Carolo per Episcopum Regien. ¶ Secundum adminiculum sunt verba sententiæ ibi, visa collatione facta dicto Carolo per dictum Episcopum Regien. quæ verba probant, cum sententia fuerit lata partibus præsentibus,& transiuerit in iudicatum. Gabr. de senten.conclus.4.num.6.& 14.maxime in antiquis.Gabriel.ibid.nu.34. ¶ Tertium adminiculum est effectus possessionis dicti Caroli,de qua infra, ex quo effectu oritur obseruãtia, quæ dat robur scripturæ,quæ alias non plene probaret.Cyn.inter consi.Bal.400.col.penult.libr.2. Aymon.consi.101.num.4. ¶ Nec obstat, quod dictæ bullæ sint insertæ in literis citatoriis, & q̃ sunt copiæ. ¶ Quia respondetur,quod imo sunt insertæ in sententia,& non sunt mere enuntiatiuæ,sed totus tenor ad longum exprimitur. ¶ Minus quoque obstat, quod non est standum attestationi dicti iudicis, ex quo nulliter processit, quia fuit subdelegatus ab Episcopo,qui nõ poterat subdelegare propter clausulam,tuam conscientiam oneramus. Nam respondetur. ¶ Primo,quia id adducitur pro adminiculo. ¶ Secundo,quod tunc non potest fieri subdelegatio,quando adest clausula, conscientiæ tuæ committimus,quia tunc videtur conscientia illius commissa decisio caussæ: at secus,quando est clausula, super quo tuam conscientiam oneramus,prout in casu nostro, quia tunc † censetur adiecta in vim exsecutionis, vel monitionis.vt per Abb.in cap.fin.§.is autem.& ibi Felyn. nu. 2.in fin.versic.dic ut,de offic.deleg.Rot.decis.18.de concess. preben.in nou. ¶ Quantum ad secundam partem dubij, an constet de possessione dicti Caroli per 18. annos, Domini dixerunt de ea constare. ¶ Inprimis ex enuntiatione facta in dictis bullis,ex attestatione notarij,& ex verbis sententiæ,vt hic per informantes Boiardi. ¶ Secundo probatur ex laudo antiquissimo, tum quia in eo absoluitur dictus Carolus a quibusdam molestiis sibi illatis super certis petijs terrarum,ergo præsupponitur reus, & possessor. ¶ Tum etiam, quia in eodem laudo dicitur, quod fructus pendentes super quadam petia terræ,de qua ibi, de illo anno spectabãt ad dictum Carolum, quia dictam petiam terræ suis seminibus seminari fecit, ex † qua seminatione probatur possessio.gl.ff.in leg.si quis super, in verbo,finitur.& ibi Bald. num. 4. Salyc.quæst.10.penult. Fulg.num.3.Paul.de Castr.pariter,num.3.C.fin.regun. ¶ Tertio probatur ex instrumento præsentationis factæ per Nicolaum fratrem dicti Caroli in personam Georgij, sui filij de anno 1490. quo tẽpore dictus Carolus obijt. ¶ Quarto,ex alio instrumento ratificationis Antonij & Bernardini filiorum dicti Caroli, vt latius hic per informantes Boiardi, vnde ab anno 1460. de quo anno latum fuit laudum vsque ad annum 1490. de quo anno obiit dictus Carolus,includuntur 18.anni, in quibus apparet, Carolum fuisse vxoratum. qui 18. anni incipiunt ab anno 1472. de quo anno dictus Carolus recipit residuum dotis ab Antonia eius vxore, prout constat ex instrumẽto receptionis dotis, & † matrimonium satis probatur ex instrumento dotis.Dec.consil.35.num. 2.& 3. ¶ Possessio autem dicti Caroli, de qua in dicto laudo, præsumitur continuata vsque ad eius obitum. Rot.decis.124.alias 4.de probatio.in nou. Butr.in capit. cum ad sedem,num.25.prope finem.& ibi Abb.num.16.& Imol.nu.5.versic.& ideo,de restitut.spoliat.Nat.consi.439.

num.7. & 8. lib.2. & cons.562 num.6. lib. 3. ubi de communi. Et ita dictum fuit in vna Roman. palatij coram me. 10. Octob. 1578.

CANTVCCII.

Roman. pecuniaria de Zabreriis. Veneris, 20. Maij. 1580.

SVMMARIA.

1. *Dispositio qualibet recipit interpretationem a verisimili mente disponentis, qui ita potuisset respondere si interrogatus fuisset. ex communi.*
 Ampliatur etiam in contractibus, quamuis sint stricti iuris. nu. 2.
3. *Verisimilitudines aliquae disponentes, qui si interrogatus fuisset, ita respondisset.*
4. *Praesumtio qualibet etiam lenis sufficit ad excludendam iactationem vel donationem suae rei.*
5. *Error iuris & facti etiam in facto proprio potius praesumitur quam iactatio rei suae.*
6. *Negligens nemo praesumitur in his, quae proprium concernunt commodum.*
7. *Procurator praesumitur intra tempus competens certiorasse suum principalem.*
8. *Scientia praesumitur in facto alieno, quod quis ex officio inuestigare tenetur. ex communi.*
9. *Paria sunt quid esse liquidum, vel de proximo liquidandum.*
10. *Ius tertii quod non est ipso iure ex[illegible] suum iuris [illegible] tis, non potest opponi. ex communi.*
11. *Executiue agi non potest [illegible] obligationis camera[illegible] nisi pro expresse scriptis in [illegible] mento.*
12. *Executiua via procedi non potest pro his, quae veniunt ex interpretatione iuris.*
13. *Replicatio nil aliud est, quam exceptio.*
14. *Actio & exceptio sunt diuersa, & in modo procedendi varios pariunt effectus.*
15. *Replicatio sapit naturam actionis, & regulatur secundum naturam illius.*
 Intellige procedere respectu temporis: secus quoad alia. num. 16.

DECISIO CXXXI.

FVit resolutum, Herculem Strotium, Marcum Casalem, & Ioan Zabrerium deputatos a creditoribus bo. me. Cardinalis de Gaddis ad eorum credita taxanda, & reducenda, verisimiliter voluisse [illegible] scuta 1430. prius per dictum Ioannem in fructibus Abbatiae dicti Cardinalis exacta cum damnis & interesse per dictum Ioannem passis, & post vltimam liquidationem decursis, videlicet, ab anno 1560. vsque ad annum 1570. ita vt Illustrissimus & Reuerendissimus Dominus Cardinalis Caesius emtor Castri Riani [illegible] in hereditate d. Cardinalis de Gaddis, teneatur Zabreriis vigore [illegible] obligationis cameralis cum dict. creditoribus initae ad integram summam scutorum 3600. ¶ Et resolutionis hu-
1 ius potissima ratio fuit, quia [illegible] contractus etiam stricti iuris, sicut alias qualibet dispositio, recipit interpretationem a verisimili mente contrahentis siue disponentis, ita vt si fuisset interrogatus vel cogitasset, ita verisimiliter respondisset vel disposuisset. *iuxta regulam l. [illegible] le pactum. §. fin. & ibi gloss. & Doct. de pact.* quae re-
2 gula, vt communiter Doct. tradunt, habet locum † etiam in contractibus, ac etiam in ijs qui sunt strictissimi iuris. *vt per Gabriel. post alios [illegible]. 6 [illegible] conclus. o. [illegible] mer. 4. quibus potest [illegible] B[illegible] 97. prope finem: versic. & si Romanus [illegible] 3. Tiraquel. in leg. si vnquam. [illegible] ex quibus C. de*
3 *reuocan. donat.* ¶ Verisimilitudo [illegible] in casu nostro patet ex eo, quod cum dictus [illegible] prius venerit ad caussam discussionis, quae [illegible] Dom. meo Robusterio pependit, & coram eo petierit vltra alia credita etiam istud damnorum, & interesse decursorum ab anno 1560. vsque ad annum 1570. & pro verificatione illorum produxerit sex instrumenta societatum officiorum, ad quas diuersas pecuniarum summas accepit, valde verisimile est, & maxima praesumtio, quod postea in calculo dictus Ioannes, & alij deputati habuerint rationem dictorum damnorum & interesse, & per consequens compensauerint illa cum dictis scutis 1430. alias dictus Ioannes iactasset suum, quod non est praesumendum. *iuxta leg. cum de indebito. ff. de probat. Tiraquel. in leg. si vnquam, in verbo, donatione [illegible], num. 2[illegible]6. cum duobus sequentibus.* Et ista praesumtio exclusiua iactationis est adeo potens, vt potius praesumatur [illegible] prohibita, potius error iuris, & facti [illegible] in facto proprio, potius stultitia, & potius quid [illegible], quam donatio siue renuntiatio vel remissio, ad [illegible]
4 excludendam admittitur qualibet alterius rei praesumtio [illegible] occasio siue coniectura, etiam si illa sit leuis [illegible] etiam si per eam actus redderentur inualidus, & inefficax, *vt per Tiraquellum, vbi supra, & l. se etiam per [illegible] Menoch. de arbit. casu 88. num. 1. 2. 3. 4. 5. 6. & 7.* ¶ Non obstant exemplo deducta pro parte Illustrissimi Cardinalis. ¶ Inprimis non obstat, quod cum dicta scuta 1430. exacta fuerint in extinctionem damnorum & interesse decursorum, & liquidatorum ante annum 1560. de quibus in secunda & tertia parte credit. Zabreriorum, non potuerint dictus Ioannes & [illegible] compensare dicta scuta [illegible]. cum damnis & interesse decursis post vltimam liquidationem ab anno 1560. vsque ad annum 1570. quia non potest [illegible] in compensationem [illegible] creditum non existens. ¶ [illegible] pro responsione dicitur, quod [illegible] 1430. tempore, quo fuerunt exacta, cessisse [illegible] ne iuris in caussam damnorum, & interesse decursorum, & liquidatorum ante annum 1560. [illegible] nus non propterea sequitur, quin calculatores tempore calculi potuerint verisimiliter habere rationē damnorum & interesse post vltimam liquidationem decursorum, [illegible] compensare cum dictis scutis 1430. quia facile fieri potuit, vt crederent dicta scuta 1430. cessisse in caussam damnorum & interesse post vltimam liquidationem decursorum [illegible] verbis [illegible] consignationi fructuum Abbatiae [illegible], vt supra, & in [illegible]. & sic potuerunt habere respectum ad [illegible] calculi, & non ad tempus exactionis. [illegible] eius dispositione [illegible] in caussam
5 damnorum & interesse decursorum & liquidatorum ante annum 1560. tamen [illegible] potius [illegible] error iuris & facti, etiam in facto proprio [illegible] donatio, & remissio, [illegible] ¶ [illegible] obstat quod [illegible] non [illegible] [illegible] illorum [illegible] inter-esse post [illegible] decursorum, quam [illegible] de huiusmodi [illegible] nullum in calculo [illegible] quia ignorantia praesumitur. ¶ [illegible] respondetur. Quod primum, [illegible] ex non [illegible] in calculo non infertur ad non notitiam [illegible] habere notitiam, & tamen [illegible] facere mentionem in calculo nunquam non necesse [illegible] propter [illegible] tamen intrat [illegible] calculo de aliqua [illegible] mentionem fecerint, tunc enim ex non [illegible] compensatio [illegible] de qua agitur, [illegible] illorum. ¶ [illegible] vero ad aliud, [illegible] quod imo in casu isto potius scientia est praesumenda, tum quia credendum [illegible], Ioannem de cuius c[illegible] modo

modo agebatur, deduxisse ad notitiam aliorum calculatorum exactionem, & damna & interesse prædicta, cum 6 nemo † in his, quæ concernũt proprium commodum, negligens præsumatur. *ad l. cum de indebito, de probatio. Roman. in terminis consi. 481. num. 9.* ¶ Imo si † procu- 7 rator, de cuius interesse non agitur, præsumitur intra tempus competens iuxta loci distantiam certiorasse principalem suum absentem, *vt per Roman. d. consi. 481. num. 7.* quod Rota sæpe ac sæpius canonizauit, multo magis præsumendum est, Ioannem, de cuius interesse agebatur, certificasse suos consocios præsentes, & simul cum eo ad faciendum calculum conuenientes. ¶ Tum & secundo, quia agebatur etiam de interesse aliorum calculatorũ, cum & ipsi essent creditores Cardinalis de Gaddis: & sic etiam ratione proprii commodi præsumuntur fuisse diligentes, & consequenter habuisse notitiam dictæ exactionis, ac etiam damnorum & interesse, *vt per Roman. d. consi. 481. sub num. 9.* ¶ Tum etiam & tertio, quia cum essent calculatores, tenebantur ratione officij calculandi inquirere & indagare huiusmodi 8 exactionem, & damna, & interesse, cum † in facto alieno, quod quis ex officio inuestigare tenetur, non ignorantia, sed scientia præsumatur. *cap. innotuit, & ibi gloss. & Docto. & maxime Abb. num. 9. de electio. Cardin. in clem. 1. quæst. 7. & ibi Archar. num. 3. 7mo. sub num. 6. Vital. num. 61. de consang. & affinit. Rot. decis. 6. nu. 2. & 3. de iurepatronat. in nou. Roman. dict. consi. 481. nu. 8. Dec. cons. 160. num. 5. in med. versi. cum ergo. Mandel. consil. 18. num. 4. Gabriel. lib. 6. de regul. iur. conclus. 5. num. 31. Grammat. decis. 103. num. 35. in fin. vbi de communi, & nu. 36. & 37.* ¶ Tertio non obstat, quod ista compensatio sit prorsus inuerisimilis, ex quo debitum Zabreriorum in dictis scutis 1430. erat liquidum: creditum vero illorum in damnis & interesse post vltimam liquidationem decursis erat illiquidum, & de liquido ad illiquidũ non fit compensatio. ¶ Nam respondetur, damna & interesse quoad societates officiorum fuisse liquida, cum ex inspectione instrumentorum ipsarum societatum iuncto lapsu temporis statim & quasi ictu oculi colligebatur liquidatio. Damna vero & interesse quoad cambia poterant intra modicum tempus, & sine difficultate liquida- 9 ri, & † paria sunt quid esse liquidum, vel de proximo siue breui tempore liquidandum. *leg. aufertur. §. per compensationem. & ibi Barto. ff. de iure fisci. Decis. Pedemon. 92. num. 36. vbi alios citat. subdens Bar. vbi supra, esse communiter approbatum. idem Bar. in l. in compensationem, in fin. ff. de compensatio. Tiraq. de retract. lignag. §. 3. gloss. 3. num. 11.* ¶ Quarto non obstat, quod ad hoc vt compensatio, de qua agitur, ligaret Illustrissimum Dominum Cardinalem, oportebat eum habuisse illius notitiam, quam ex eo constat non habuisse, quod in calculo nulla fit mentio neque de dictis scutis 1430. neque de dictis damnis & interesse post vltimam liquidationem decursis, & propterea consensus Cardinalis non trahitur ad incognita & ignorata. ¶ Quoniam respondetur, in hoc non fuisse necessariam notitiam & consensum Cardinalis, ex quo nihil eius intereat fieri vel non fieri huiusmodi compensationem, sed solum eius intererat non augeri pretium 20000. scutorum, quo volebat emere Castrum Riani: sed ista compensatio concernebat solum interesse aliorum creditorum, quorum creditum poterat taxari & reduci ad maiorem summã, si creditum Zabreriorum diminuebatur. Et consideratio multum mouit animos Dominorum, quia cum Cardinalis in emtione dicti Castri nollet pro pretio maiorem summam 70000. scutorum erogare, & propterea ageretur inter creditores de reducendis eorum creditis ad istam summam, & ad hanc reductionem faciendam electi fuerint calculatores, idcirco nihil intererat Cardinalis, quomodo cuiusque creditoris creditum reduceretur, dummodo omnium creditorum credita in vnum redacta non excederent dictam summam scutorum 70000. Cum igitur solum aliorum creditorum interesset non admitti compensationem, de qua agitur, quia eorũ creditum augebatur ex diminutione crediti Zabreriorum, sequitur, quod Cardinalis opponebat de iure aliorum creditorum, & sic de iure tertij, quod † ius cum nõ sit ipso iu- 10 re exclusiuum Zabreriorum agentium, non potest per Cardinalem obijci. *Bar. in l. loci corpus. §. competit. per illum text. ff. si seruit. vindic. idem Bart. in l. 2. num. 1. & ibi late Soc. num. 6. ff. de except. rei iud. Doct. communiter. in l. cum seruum. C. de seru. fugit. Put. decis. 3. de except. Castren. in l. tale pactum. §. fin. num. 2. versic. & sic not. ff. de pact.* Quod autem ius aliorum creditorum non sit exclusiuum, nec ipso iure, nec alio modo iuris Zabreriorum, patet ex eo, quod (vt supra deductum est) calculatores verisimiliter voluerunt compensare scuta 1430. cum damnis & interesse decursis ab anno 1560. vsque ad 70. Vnde si alij creditores vellent reuidere calculũ contra Zabrerios & deducere de eorum credito summam scutorum 1430. eamque applicare credito ipsorum creditorũ, vtique obstaret prædicta verisimilis compensatio, & sic ius istorum creditorum nullo modo excludit ius Zabreriorũ. ¶ Nec facit, quod Cardinalis postea soluerit vltra summam scutorum 70000. quia id non accidit culpa Zabreriorum, qui non recesserunt a concordia, de qua in calculo, sed culpa aliorum creditorum volentium sua credita integra, quorum culpa non debet nocere Zabreriis. ¶ Quinto non obstat, quod Zabrerij non † possunt agere exsecutiue vigore obligationis ca- 11 meralis, nisi pro expresse scriptis in instrumento, *vt bene firmat Galles. de oblig. camer. tit. de vi instrum. oblig. came. num. 15. fol. mihi 125.* ¶ Sed in casu nostro in calculo non est expressum creditum damnorũ & interesse post vltimam liquidationem decursorum. ¶ Siquidem pro responsione dicitur, quod in calculo expresse legitur summa scutorum 3600. quæ summa pro rata scutorum 1430. refertur ad dicta damna & interesse facta compensatione, put supra, & sic in calculo est expressus effectus, videlicet, summa scutorum 1430. comprehensa in summa scutorum 3600. licet non sit expressa caussa, videlicet, compensatio scutorum 1430. prius exactorum cum dictis damnis & interesse. Et ad hoc, vt competat via exsecutiua, sufficit in instrumento esse expressum debitum, licet non sit expressa caussa ipsius debiti. ¶ Nam priuilegium viæ exsecutiuæ oritur ex confessione debiti facta per procuratorem constitutum in instrumento ad confitendum debitum supradictum, non autem ad confitendam caussam ipsius debiti. Verba enim mandati debent stricte intelligi, & propterea via exsecutiua restringitur ad expressa scripta in instrumenro. *vt per Galles. vbi supra.* ¶ Et si pro parte Cardinalis dicatur, quod imo ex dicta summa scutorum 3600. detrahitur quantitas scutorum 1430. vigore exceptionis cedendarum orientis ex ipso instrumento: ¶ Respondetur pro parte Zabreriorum, quod dicta scuta 1430. non debent detrahi, sed compensari cum dictis damnis & interesse. ¶ Et si rursus pro parte eiusdem Cardinalis instando dicatur, quod ista compensatio venit ex interpretatione iuris propter verisimilem mentem calculatorum, & † pro his 12 quæ veniunt ex interpretatione iuris, non potest procedi via exsecutiua, *vt per Galles. vbi supra, num. 14. & 15.* ¶ Nam adhuc respõdetur, quod Zabrerij allegant istam compensationem, & sic illud, quod venit ex interpretatione iuris, non per viam actionis, quo casu cessaret via exsecutiua, sed per viam replicationis, & sic per viam exceptionis, cum † replicatio nihil aliud sit quam exce- 13 ptio. *l. 2. §. replicationes. ff. de excep.* quo casu limitantur tradit. per Galles. *vbi supra, vt per eundem ibidem. nu. 16.* Et ratio est secundum eum, quia † hoc casu diuersa est 14

ratio inter actionem & exceptionem, *per not. in leg. Paulus respondit. ff. de doli excep.* Quod autem Zabrerij allegent huiusmodi compensationem per viam replicationis, patet ex eo, quod ipsi agũt exsecutiue, vigore obligationis cameralis ad summã scutorum 3600. quæ est expresse scripta in instrumento: Cardinalis opponit exceptionem cedendarum orientem ex ipso instrumento, cuius exceptionis vigore vult de dicta summa scutorum 3600. detrahere scuta 1430. quæ fuerunt prius per Ioannem Zabrerium exacta. Contra hanc exceptionem replicant Zabrerij, quod dicta scuta 1430. fuerunt per calculatores compensata cum prædictis damnis & interesse: & sic patet hanc compensationẽ allegari per Zabrerios per viam replicationis. Nec obstat, si dicatur, † replicationem sapere naturam actionis, & regulari secundum naturam illius. *gloss. in l. quæsitum. §. fin. in verbo, statutum tempus, & ibi Alber. ff. de pecul. Bart. in l. si pactum, in fin. C. de excep. Alexan. in l. fin. nu. 25. ante medium, & ibi Curt. iun. sub num. 14. C. de eden. Paris. consi. 95. nu. 36. lib. 1.* ¶ Nam respondetur id procedere † respectu temporis, quia tamdiu durat replicatio, quamdiu durat actio. Et ita intelligitur text. *in dict. leg. quæsitum. §. final. per quem mouentur Doctores supra allegati.* At secus est quoad alia, in quibus replicatio habet naturã exceptionis. *dict. leg. 2. ff. de except. & ita bene declarat Alexan. in dict. leg. fin. num. 25. prope finem, versic. & ad allegata in contrarium. & ibi Bolognet. num. 50. prope finem, versic. solum enim. C. de eden. & bene etiam Dec. in cap. si autem, nu. 8. & 9. de rescript.* ¶ Et hæc firmarunt Domini cum præsupposito, quod damna & interesse, de quibus agitur, fuerint exigibilia & in compensationẽ deducibilia. An autem fuerint talia, erit particulariter videndum.

CANTVCCII.

Roman. census. Die 27. Iunij. 1580.

SVMMARIA.

1. *Caussa semel effecta appellabilis, semper debet remanere appellabilis.*
2. *Mandatum exsequutiuum reuocans censetur etiam reuocare eius caussam.*
3. *Sententia declaratur ex prosequutis.*
4. *Socius consideratur in societate non vti particularis, sed vti membrum.*
5. *Socius non obligatur nisi pro rata eius portionis, quam habet in societate. & nu. 11.*
   Limita, nisi contrarium expresse apparet. nu. 24.
6. *Procurator excedendo fines mandati non obligat dominum ignorantem: secus si sciat.*
7. *Error iuris dubij æquiparatur errori facti.*
8. *Via exsecutiua non habet locum in his, quæ veniunt ex interpretatione iuris.*
   Intellige tamen, vt num. 14.
   Item limita, vt num. 15.
9. *Institor non potest ex caussa fideiussionis dominum obligare. & nu. 20.*
10. *Scientia & patientia domini in his, quæ gesta sunt per eius procuratorem, vel institorem, eum obligat. & sub num. 20.*
12. *Decreta sunt stricti iuris & stricte intelligenda.*
13. *Obligatio contracta nomine societatis obligat socium etiam particulariter.*
16. *Actio & exceptio quo casu differant.*
17. *Institor non potest ex caussa fideiussionis obligare dominum.*
18. *Sententia lata ad fauorẽ vnius socij prodest alteri consocio.*
   Limita, nisi diuersa sit caussa defensionis. nu. 19.
21. *Replicatio eiusdem est naturæ, cuius est actio.*
   Intellige tamen, vt nu. seq.
23. *Ratificatio trahitur retro ad initium mandati.*
24. *Solidum dicitur, quod est integrum, & cui nihil deest.*

DECISIO CXXXII.

LIcet Agentes pro Bernardo Bono debuissent acquiescere resolutioni, quæ per RR. DD. MM. pendente caussa coram R. D. meo Brauo, non solum facta fuit, sed semel atque iterum confirmata, vtraque parte semper informante, videlicet, 20. Maij. 27. eiusdem. & tertio Iunij præsentis anni 1580. quod scilicet potest procedi via exsecutiua, & quod decretum Domini Luccatelli non vulnerauit obligationẽ cameralem, sed solum mandatum exsecutiuum prius per ipsum relaxatum: nihilominus caussa mihi per appellationem commissa cum clausula, *si quid exsequen.* &c. & iisdem agentibus Bernardi penes me instantibus iterum audiri, formiter per viam dubij volui illis satisfacere, dubitando 27. eiusdem mensis Iunij, *an stantibus hinc inde deductis possit procedi via exsecutiua in casu & ad effectum, de quo agitur?* Super quo dubio pro negatiua fuerunt pro parte Bernardi plura deducta. ¶ Primo, quia non est locus viæ exsecutiuæ, quando obligatio cameralis est per sententiam vulnerata, a qua cum liceat actori appellare, debet etiam reo a contraria sententia reuocatoria prioris sententiæ vulnerãtis, licita esse appellatio, & sic caussa † semel effecta appellabilis debet semper remanere appellabilis, *reg. non debet actori. de regul. iur. libr. 6. cum simil.* ¶ Quod autem obligatio, de qua agitur, sit vulnerata, informantes Bernardi dupliciter deducunt. ¶ In primis, quia Dominus Luccatellus per suum decretum reuocauit mãdatum exsecutiuum tanquam iniuste & indebite relaxatum & sic ex capite iniustitiæ. Vnde in necessariam antecedẽtiam præsupponit, mandatum exsecutiuum continere iniustitiam: non poterat autem continere iniustitiam, nisi caussa, ob quam fuerat relaxatum, fuisset iniusta: ergo reuocando mandatum exsecutiuum ex capite iniustitiæ in necessarium antecedens † declarauit, caussam, ob quam mandatum exsecutiuum relaxauerat, fuisse iniustam, *ad tradit. per Aymon. consi. 174. num. 2.* Caussa autem relaxationis mandati exsecutiui fuit, quia dicebatur, Bernardum esse obligatum in forma cameræ. ¶ Si igitur hæc caussa obligationis erat iniusta, sequitur, vt D. Luccatellus per suum decretum declarauerit, Bernardum non esse obligatũ. ¶ Præterea & alio modo obligationis vulneratio per eosdem informantes Bernardi deducitur, quia † scilicet sententia semper ex prosecutis declaratur. *l. de reb. cum ibi not. ff. de arbit. Paris. consi. 102. nu. 15. lib. 1.* Sed coram D. Luccatello fuit semper tractatũ & disputatum, an Bernardus esset obligatus, & fuerunt deducta ea omnia, ex quibus postea Rota resoluit pro obligatione: & nihilominus illis non obstantibus D. Luccatellus reuocauit suum mãdatum exsecutiuum per viam iniustitiæ, & sic ex prosecutis clare ostenditur, reuocationẽ mandati exsecutiui fuisse fundatam super non obligatione Bernardi. ¶ Secundo principaliter pro parte Bernardi dicitur, quod quãuis Nicolaus del Nero institor obligauerit socios, non propterea obligauit Bernardum, quia licet ipse esset socius, tamen in societate considerabatur † non vti particularis, sed vti membrum constituens illud fictum corpus societatis, *vt declarat Salyc. in l. eius, sub nu. 3. vers. quaro cum. Cyn. C. de compensat.* Vnde cum Nicolaus del Nero nõ obligauit socios vti particulares, sed tanquam repræsentantes illud fictum corpus societatis, & sic tanquam membra, consequens fit, vt nec etiam Bernardus censeatur obligatus vti particularis. ¶ Tertio, institor obligauit insolidum socios cum proponentes, non socios ad societatem admissos, qui † non obligantur, nisi pro rata eius portionis quam habent in societate, *vt per decis. Pedemon. 1. in. num. 6. & 7. Paris. consi. 93. num. 31. lib. 1.* Sed Bernardus non fuit de sociis principaliter societatẽ contrahentibus, sed admissus ad certam partẽ lucri pro eius opera & labore. Merito, &c.

¶ Quar-

¶ Quarto, Dominus tunc demum ex scientia & patientia obligatur ad id, quod procurator excedendo fines 6 mandati fecit, † quando probatur, Dominum sciuisse, quod procurator excesserit fines mandati, *prout declarat Dec. consi. 457. nu. 3. versi. 3. etiam responderi potest.* ¶ Sed Bernardus credidit, Nicolaum del Nero institorem fideiubentem pro aliis sub obligatione rationis bancariæ non excedere fines mandati, quamuis in hoc errauerit in iure: quia tamen erat error iuris dubii, prout demonstrarunt variæ Dominorum disputationes in alia Rom. 7 census coram D. meo Decano, non † est dubium, talem errorem iuris dubii æquiparari errori facti. *iuxta trad. per Capre. decis. 10. sub nu. 20. Aym. consil. 279. nu. 2.* Vnde stante tali errore Bernardi, non potest dici, eum consensisse circa excessum mandati Nicolai del Nero, & per consequens non potest dici ex sua scientia & patientia 8 obligatum fuisse. ¶ Quinto, non habet locum via † exsecutiua, quando sumus in his, quæ veniunt ex interpretatione iuris. *vt per Gallesi. de oblig. camer. tit. de vi. instr. oblig. camer. nu. 14. & 15.* ¶ Sed ex interpretatione iuris venit, quod pro parte Collegii allegatur, quod scilicet ideo sententia per R. P. D. Fuscherium lata nō iuuat Bernardum, licet sit vnus ex sociis, sicut iuuat heredes de Monteacuto eius consocios, quia est diuersa caussa defensionis. ¶ Nam ideo fideiussio per Nicolaum del Nero institorem nomine societatis facta non valet, quia tempore 9 fideiussionis erant absentes, quo † casu non potest institor ex caussa fideiussionis dominum obligare. *l. si. ff. quod cum eo. l. pen. §. fi. ff. de instit. actio.* ¶ Ideo vero afficit Ber-10 nardum, quia fuit præsens, sciens, & patiens, quæ † scientia & patientia eum obligauit. *d. l. fi. & ibi Bart. Castre. & alii. ff. quod cum eo. l. 1. §. magistrum, il secundo. ff. de exercit. cum aliis alias allegatis coram D. meo Brauo.* ¶ Cum igitur obligatio Bernardi proueniat ex eius scientia & patientia, quæ ex dispositione & interpretatione iuris illū obligauit, non potest contra ipsum procedi via exsecutiua. ¶ Sexto, in omnem euentum, quando Bernardus esset obligatus, intelligeretur obligatus pro portione, quā 11 habebat in societate, non † pro aliis bonis, quæ habebat extra societatem. *vt per Anch. consi. 332. nu. 4. versi. similiter modif. [illegible] & nu. 6. versi. postremo præsupposito. Dec. in l. si socius, num. 4. ff. si cert. petat. & in l. qui cum alio, sub num. 2. ff. de regul. iur. Paris. consi. 93. num. 31. & consi. 94. num. 28. lib. 1. Luc. decis. Pedemont. 150. num. 8.* ¶ Istis tamen non obstantibus, Domini non recesserunt a resolutione iam facta, & repetita, imo in ea concorditer perstiterunt, & ad allegata in contrarium sigillatim, prout infra, responderunt. ¶ Ad primum, de vulneratione obligationis, fuit per Dominos responsum. ¶ Inprimis, vulnerationem, de qua agitur, in decreto Dom. Luccatelli fuisse restrictam ad mandatum exsecutiuum, vt ex lectura decreti clare apparet, & propterea non esse extendendum ad obligationem, cum 12 de ea in decreto nullum verbum, & huiusmodi † decreta cum sint stricti iuris, stricte sunt intelligenda, *vt per Aym. de antiquit. tempor. par. 4. sect. transeo nunc, n. 64.* ¶ Deinde responsum fuit, quod si Dominus Luccatellus voluisset vulnerare obligationem, verisimiliter absoluisset Bernardum, & non reseruasset collegio ius agendi contra ipsum, quia hæc reseruatio de directo repugnabat decreto si per illud iudex voluisset pronuntiare contra obligationem. ¶ Nec obstat replicatio exemplo facta, quod ista reseruatio fuit facta ad effectum videndi, *an ex iuribus, quæ tunc Collegium volebat producere, probaretur validitas obligationis, & sic cessat repugnantia.* ¶ Siquidem si reseruatio fuisset facta ad istum effectum, vtique iudex visis iuribus post reseruationem pro parte Collegii productis, non imposuisset perpetuum silentium duntaxat super reuocatione mandati exsecutiui, & illius exsecutionis & super cassatione fideicommissorum, sed imposuisset etiam super nullitate obligationis. ¶ Ad secundum, quod Bernardus non fuit obligatus vti particularis persona, sed vti membrum repræsentans corpus fictum societatis. ¶ Respondetur, tum quia non ideo tollitur, quin Bernardus fuerit particulariter & insolidum obligatus, quamuis † obligatio sit contra- 13 cta nomine societatis. *iuxta text. in l. habebat. §. fin. ff. de institut. Doct. in l. eius, qui in prouincia, maxime Alex. ind. num 9. Iason num. 5. & Decius num. 11. ff. si cert. petat. Paris. consil. 93. num. 3. & 4. consil. 94. num. 7. vbi alios citat, libro primo. Capra. decisio 180. nume. 3. Ronchegall. post alios in l. eadem. num. 164. ff. de duobus reis.* ¶ Tum etiam, quia cum Nicolaus institor non solum obligauerit socios & eorum rationem, sed etiam omnia eorum bona, sequitur, vt Bernardus respectu obligationis bonorum non possit considerari, nisi vti particularis persona, non autem vti membrum corporis societas, quia super bonis nulla erat contracta societas. ¶ Ad tertium, quod Bernardus non sit socius proponens, sed admissus, respondetur ex instrumento institoriæ, vbi clare apparet, Bernardum non fuisse socium admissum ab aliis sociis, sed cum eo fuisse ab ipso initio societatem initam. ¶ Ad quartum, quod Bernardus ignorauerit, Nicolaum institorem in eo, quod pro aliis nomine societatis fideiussit, excessisse fines mandati: Respondetur, quod imo ipse sciuit, cum in instrumento institoriæ inter alia capitula adsit vnum expresse prohibens fieri promissiones pro aliquo, nisi in beneficium & multum euidentem vtilitatem rationis bancariæ. Vnde cum Bernardus sciuerit, fideiussionem per Nicolaum institorem nomine societatis præstitam, non esse in beneficium & commodum rationis bancariæ, sciuit etiam, Nicolaum ita fideiubentem excedere fines mandati: imo, aut ista fideiussio cessit in damnum & præiudicium banchi, nec fuit communicata cum heredibus de Monteacuto, nec de ea illis absentibus scriptum: aut cessit in beneficium & euidentem vtilitatem banchi, & fuit communicata cum dictis heredibus vel illis scriptum, & sic aut non fuit, aut fuit seruata forma capituli loquentis de promissionibus per institores faciendis. Primo casu Bernardus sciebat excessum & contrauentionem Nicolai. ¶ Secundo casu tam heredes de Monteacuto, quam Bernardus erant obligati, & sic quicunque casus contigerit, semper Bernardus remanet obligatus. ¶ Ad quintum, quod, ex quo sumus in his, quæ veniunt ex interpretatione iuris, non possit procedi via exsecutiua, multipliciter respondetur. ¶ Inprimis, hic non cadere trad. per Gallesi. *de oblig. camer. tit. de vi. instr. oblig. camer. num. 14. & 15.* † Quia ipse loquitur de rebus, 14 pro quibus non competit via exsecutiua, nisi expresse legatur in instrumento obligationis cameralis, quod etiam demonstrat ratio per eum ibidem assignata, quod scilicet priuilegium viæ exsecutiuæ fundatur in confessione debiti facta per procuratorem constitutum in ipso instrumento obligationis cameralis solummodo ad confitendum debitum suprascriptum, & quia verba mandati de iure sunt stricte intelligenda, idcirco via exsecutiua restringitur ad expresse scripta in instrumento, nos vero agimus non de rebus, sed de persona Bernardi, an sit obligatus. ¶ Secundo respondetur, quod † illud, quod in casu isto venit ex interpretatio- 15 ne iuris, allegatur pro parte Collegii, non per viam actionis, sed per viam replicationis, & sic per viam exceptionis, cum replicatio nil aliud sit, quam exceptio, *l. secunda. §. replicationes. ff. de except. quo casu limitantur trad. per Gallesi. vbi supra. vt per eundem ibidem nume. 16.* quia, † vt ipse inquit, diuersa est ratio in tali 16 casu inter actionem & exceptionem. *per not. in l. Paulus respondit. ff. de dol. excep.* Quod autem id, quod venit ex interpretatione iuris, allegetur pro parte Collegii per

viam replicationis, ita deducitur. Collegium agit exsecutiue contra Bernardum vigore obligationis cameralis, in qua expresse legitur obligatio sociorum, & ipse est vnus ex sociis, prout constat tam ex instrumento institoriæ, in prin. vbi expresse contrahitur societas negotiationũ inter heredes de Monteacuto, & Bernardũ Boni, & Nicolaum del Nero, quam etiam ex pluribus aliis instrumentis in actis productis, in quib. Bernardus expresse vocat se sociũ. Cõtra hãc actionẽ collegii excipit Bernardus, vel quod obligatio ipsum non afficit, quia † institor non potest ex contractu fideiussionis obligare socium. *l. pen. §. fin. ff. quod cum eo.* vel quod sententia per R. P. D. Fuscherium lata ad fauorem heredum de Monteacuto, in qua annullatur obligatio, de qua agitur, iuuat etiam Bernardum, qui est consocius vna cum illis. Nam † sententia lata ad fauorem vnius socii prodest etiam alteri consocio. *Alex. in l. sæpe. nu. 12. ff. de re iud. Aym. consil. 206. nu. 7. Ronchegal. in l. ex duobus. la secunda. nu. 37. ff. de duob. reis.* ¶ Aduersus vero hanc Bernardi exceptionem replicat Collegium, quod sententia lata ad fauorem vnius ex sociis non prodest alteri, quando † diuersa est caussa defensionis. *Bart. in l. si quis separatim. §. fi. ff. de appellat. Ang. in l. loci corpus. §. si fundus. nu. 1. ff. si seruit. vind. Alex. in d. l. sæpe. sub num. 52. vers. si vna atq; eadem erat. omnium caussa defensionis. Aym. d. consil. 206. sub nu. 7. & bene Ronchegal. in d. l. ex duobus. sub nu. 33. vers. maxime. & sub num. 40. vers. verum præmissa.* ¶ Quod autem in casu isto diuersa sit ratio defensionis, patet ex eo, quod heredes de Monteacuto non fuerunt præsentes obligationi, de qua agitur, quo † casu institor non potest obligare dominum ex caussa fideiussionis. *l. pen. §. fin. ff. de inst. l. fin. ff. quod cum eo.* Bernardus vero fuit præsens, sciens, & patiens, quæ scientia & patientia eum obligauit. *d. l. fi. cum ibi not. l. 1. §. magistrum. il secundo. ff. de exercitor.* Et sic patet, quod illud, quod in casu isto venit ex interpretatione iuris, quod scilicet Bernardus ex sua scientia & patientia fuerit per Nicolaum institorem obligatus, allegatur pro parte Collegii, non per viam actionis, sed per viam replicationis, quæ ad instar exceptionis non impedit viam exsecutiuam. ¶ Non obst. quod exemplo dicitur quod in replicatione idem, quod in actione statui debet, *vt inquit glos. in l. quæsitum. §. fin. in verbo statutum tempus. ff. de pecul.* vbi Alberic. not. replicationem † sapere naturam actionis, & replicatio regulatur secundum naturam actionis, *secundum Bart. in l. si pactum. in fine. C. de except.* & replicatio est eiusdem naturæ, cuius est actio. *secundum Alex. in l. fin. nu. 25 ante med. vers. sed Azo & alii. & ibi Curt. iun. sub n. 14. C. de eden. Paris. consil. 95. num. 36. lib. 1.* ¶ Siquidem † pro responsione animaduertendum est, quod illud, quod dicit gloss. & alii mox supra citati, quod in replicatione idẽ statui debet, quod in actione, & quod replicatio est eiusdem naturæ, vel regulatur secundum naturam actionis, procedit respectu temporis, quia tamdiu durat replicatio, quamdiu durat actio. Et ita procedit tex. *in d. l. quæsitum. §. fin. per quem mouentur ibi gloss. & alii Doct. supra allegati.* At secus est quoad alia, in quibus replicatio habet naturam exceptionis. *d. l. 2. ff. de except. ita bene declarat Alex. in d. l. fin. nu. 25. prope fi. vers. & ad allegata in contrarium. & ibi Bolognet. num. 50. prope fi. vers. solum enim. C. de edem. ac optime Deci. in c. si autem. nu. 8. & 9. vbi reddit rationem. extra de rescript. Ægid. in c. a nobis. num. 8. vers. ex quo infertur, quod erit perpetua. de except. Io. de Plat. in princ. Instit. de replicat. nu. 2. & ibi Aret. num. [illegible] circa med. vers. nisi tamen. & Castren. d. l. quæsitum §. fin.* ¶ Præterea & tertio, potest hoc quintum fundamentum tolli ex literis missiuis Bernardi eod. die, quo contracta fuit obligatio, de qua agitur, ad Corbinellum scriptis, in quibus continetur, illo die fuisse impositum nouum censum super domibus Mausolei Pauli Antonii, cum obligatione nostri banchi in solidum, tam quoad sortem principalem, quam quoad fructus: & sic Bernardus ratificauit obligationem istã, quæ † ratificatio superueniens operatur effectum obligationis in forma cameræ, & viæ exsecutiuæ contra ipsum Bernardum, ac si eius mandatum ab initio interuenisset. *vt per Mohed. decis. 288. incip. Roman. c. ius si pecudum.* ¶ Nec obst. quod Bernardus in dictis literis facit solum mentionem de obligatione banchi, & non de obligatione bonorum, tum quia non loquitur taxatiue, tum quia intellexit etiam de obligatione bonorum tanquam solita inseri, cum in primis literis missiuis significauerit Corbinello de futura obligatione nostri banchi in solidum, cum omnibus aliis clausulis solitis: & in obligationibus & fideiussionibus, quæ fiunt caussa & occasione banchi, solet semper inseri obligatio bonorum ipsorum sociorum, vt liquet ex fide mihi exhibita. ¶ Ad sextum & vltimum, quod Bernardus non sit obligatus pro ea portione, quam habet in societate, *iuxta consi. Anchar. 332.* ¶ Respondetur, cons. Anch. huic casui minime applicari. Tum quia Bernardus est obligatus in solidum, hoc est, pro tota & integra summa scutorum 4000. & fructuum, cum † solidum id dicatur, quod est integrum, & cui nihil deest. *l. ergo. §. creditoribus. ff. de fideicom. libert. Couar. in suis pract. quæst. in fin. tit. de veter. collat. numism. cap. 3. in princ. nu. 4. & late Ronchegall. in l. 1. num. 8. & 9. ff. de duob. reis.* Tum etiam, quia non solum ratio bancaria, sed etiam bona sociorum sunt obligata, imo bona omnia & singula mobilia, & immobilia, seque mouentia, præsentia & futura vbique exsistentia, iuraq; & actiones ac debitorum nomina, prout in instrumento extenso continetur. Quæ quidem obligatio tam vniuersaliter concepta excludit omnino restrictionem ad posita tantum in societate. Anch. autem *d. consi. 332.* non facit ad casum nostrum. ¶ Inprimis enim loquitur in casu, in quo facultas institoris erat modificata respectu caussæ, respectu loci, respectu modi contrahendi, & respectu summæ, vt patet *num. 3.* quæ modificatio respectu summæ, vt ipse deducit *sub num. 4. versi. similiter.* facit, vt præpositi non amplius obligent suos dominos & socios, quam in negotiatione positum fuerit. Præterea quatenus sub eodem *num. 4.* loquitur generaliter de contractibus institorum, filiorumfamilias, seruorum, & aliorum præpositorum, & quod videtur contrahi potius cum ipsa merce, quam cum domino vel præposito, & quod vocabula negotiationum sunt nomine vniuersitatis restricta ad certa loca, & ad certas species mercium, & continent in se habita & credita, vt ibi latius per eum, debet intelligi in contractu siue obligatione simpliciter contracta, quæ repræsentatur solum in corpore societatis, *vt ipse postmodum inquit sub nume. 6. versi. postremo præsupposito.* At secus in contractu siue obligatione in solidum rationis bancariæ, & bonorum omnium præsentium & futurorum vbiq; exsistentium, iurium & actionum, prout in casu nostro, quæ verba, ne sint otiosa, debent extendere obligationem vltra posita in societate & negotiatione.

CANTVCCII.

Segobien. præstimonii. Lunæ, 24. Octobris. 1580.

SVMMARIA.

1. *Capitulum mediante vnione præstimonii eximitur ab oneribus fabricæ, ad quæ de iure tenetur.*
2. *Vnio præstimonii, facta sine consensu capituli, non valet.*
3. *Vnio facta sine caussa non valet.*
4. *Vnio facta non vocatis iis, quorum interest, non valet.*
5. *Episcopus potest facere vnionem.*
6. *Episcopus potest vnire fabricæ Ecclesiæ.*
7. *Dispositio clem. 2. de reb. eccles. non alien. quo casu procedat. & quare.*
8. *Capitulum non potest in re propria auctorizare principaliter, sed bene in consequentium.*

9 Con-

9 *Consensus capituli potest etiam post unionem interuenire.*
10 *Unio simpliciter non est nulla ex defectu consensus, nisi is, in cuius fauorem fuit introducta solemnitas consensus, hoc dicat.*
11 *Alienatio rei ecclesiasticæ ita demum est nulla, si placet ecclesiæ: alias non.*
12 *Alienationis nullitas non potest ab alio allegari, quam ab eo, in cuius fauorem alienatio est nulla.*
13 *Unio potest fieri non vocato rectore. & quare.*
14 *Vocatio illorum duntaxat fieri debet, quorum interest.*
15 *Ecclesiæ unitæ status non alteratur per unionem ad aliam ecclesiam.*
16 *Beneficii nomen & effectus per unionem exstinguitur & supprimuntur.*

DECISIO CXXXIII.

IN caussa Segobiens. præstimonii insistificata per Petrum Ortega prouisum apostolicum sub gratia, *si neutri*, pro ut ... solutum fuit, eoque instante pro expeditione caussæ, capitulum Segobien. produxit in actis instrumentum unionis dicti præstimonii factæ per Episcopum Segobien. fabricæ ecclesiæ Segobien. Sed quia pro parte Petri prætendebatur, d. unionem nullam esse, & capitulo non suffragari: Ideo die Lunæ, 24. Octobris, 1580. dubitaui, *an dicta unio sit valida, ... & ad effectum, de quo agitur.* In cuius dubii disputatione pro parte Petri plura allegabantur. ❡ Inprimis, quod licet unio caneret ad fauorem fabricæ tamen in effectu est ad fauorem capituli, quia † mediante unione capitulum eximitur ab oneribus fabricæ, ad quæ de ... tenetur. *cap. fin. & ibi Abb. in fine. de his quæ fiunt a maior. par. cap. idem Abb. in c. primo. in primo not. de eccle. ...* Unde intrat clem. 2. *de reb. eccles. non alien.* quæ procedit ... unio fiat capitulo, siue ex unione resultet utilitas capituli. *ut est decis. Rot. 3. prope fin. vers. ... in oppositum. de reb. eccles. non alien. in antiq.* ❡ Secundo, quia unio fuit facta sine consensu capituli, quo † casu non valet. *d. clemen. 2. in princ. ibi, sine consentiente capitulo. & ibi Dom. Petr. de Perus. de unio. cap. 5. num. 15. ... Caccialup. art. 6. num. 1. Gem. consil. 87. in princ. Rebuff. in prax. in reg. de union. gloss. 11. in princ. Fasol. consil. 80. dub. 26. num. 1.* ❡ Tertio, quia caussa paupertatis fabricæ, propter quam dicitur facta unio, non probatur per testes, & sic unio remanet sine caussa, sine qua non valet. *Oldrad. consil. 261. & consil. seq. post princ. ... per cap. ... nec ... Pa... consil. 36. num. 8. ... de unio. artic. ... Ferret. consil. 32. ...* ❡ Quarto, quia unio fuit facta non vocato rectore ecclesiæ parochialis sanctæ Mariæ loci de Credillo, ubi ... præstimonium, de quo agitur. Unio † autem ... vocatis his, quorum interest, non valet ... communi, *ut per Petr. ac ... de union. c. 5. in princ. ... forma Concil. Triden. c. 6. sess. 7.* ❡ Quinto, quia in ipsa unione Antonius del Nero, qui erat possessor huius præstimonii, cessit quodcunque ius ... sibi super dicto præstimonio competentem, & sic unio fuit facta per viam cessionis, quæ cum non fuerit publicata, obstat constitut. *de public. in ... Quinti.* Istis tamen minime obstantibus ... Domini concorditer ... Nam † Episcopus unionem facere potest ... *& ibi Abb. in 2. not. de excess. prælat. Pet. Ubal. ... Caccialup. ... 3. nu. 18.* Et † in terminis ... quod ... uniri fabricæ ecclesiæ, ... *idem Fasol. in c. cum accessissent ... 3. ... 4. post med. ... dicit tamen hic Card. ... Ind. ... med. ...* ❡ Non obst. ... in contrarium adducta. Nam ... respondetur, *d. clem. 2.* prohibentem unionem fieri capitulo, procedere, quando unio fit capitulo principaliter & directe: at secus, quando in consequentiam & indirecte. Et ratio † est, quia capitulum, cuius consensus in unione requiritur, non potest in re propria auctorizare principaliter, sed bene consequenter ad instar tutoris, *ut in terminis est decis. Rot. 1. nu. 2. 3. & 4. de eccles. ædific. in antiq.* ubi capitulum ex unione consequebatur in effectu utilitatem releuationis ab onere præstandi quandam portionem, de qua ibi, sed quia hæc utilitas contingebat consequenter & indirecte, ideo valida fuit unio, *prout ibi latius deducitur.* Et cum ista decis. Domini transiuerunt. ❡ Ad secundum respondetur multipliciter. Primo, adfuisse consensum capituli, ut probatur per unum testem innexis adminiculis deductis hic per informantes capituli, maxime adminiculo substentationis huius litis. ❡ Secundo, quia † consensus capituli potest etiam post unionem interuenire, *ut in specie unionis tradit Alex. cons. 119. n. 16. lib. 6. Boer. decis. 345. n. 3. Rebuf. in reg. de union. gl. 12. nu. 20.* Et in alienatione rerum Ecclesiæ late *Soc. consil. 15. nu. 47. & 48. lib. 1.* Tertio, † quia unio ita demum est nulla ex defectu consensus capituli, si hoc dicat capitulum, in cuius fauorem fuit introducta solemnitas consensus ipsius capituli, alias non. *ut bene deducit Oldra. consil. 162. in fi.* Quod comprobatur exemplo alienationis rei Ecclesiæ, quæ ita demum est nulla, si placet Ecclesiæ, *ut per Innoc. in c. 1. in prin. de his quæ fiunt a prælat. sin. consen. cap. quem ibi sequuntur Hostien. fo. Andr. ... in princ. Cardin. secunda oppos. ... circa med. ... Butr. ... Dec. ... quæ in ecclesi... num. nu. 6. ... med. ubi ... de constit. ... idem Butr. in c. ... quis presbyterorum. nu. 9. de reb. eccles. non alien. bene Imo. in c. 1. nu. 3. ante med. ne sed. vacan.* ibi & sic in effectu ... actus super re ecclesiæ, ita demum erit nullus, si Ecclesia hoc volet. Accedunt insuper & alia exempla de quibus per *Tiraq. le mort. saisit part. 7. decla. 1. nu. 6. 7. 8. 9. 10. 11. & 12.* Unde in casu nostro, quando adesset nullitas unionis ex defectu consensus capituli, non posset illa allegari ab alio, quam ab ipso capitulo, in cuius fauore unio esset nulla, ad instar nullitatis alienationis rei Ecclesiasticæ, ob defectum solemnitatum, quæ † non potest ab alio allegari, quam ab ecclesia, cuius fauore alienatio est nulla. *ut per Imo. in d. c. ... quis presbyterorum, n. 21. vers. nec ob. Abb. in c. diuers. fallaciis. n. 5. de cler. coniug. Fulgo. in ... 2. n. 4. vers. ex qua auctoritate. C. de iur. emphyt. Crot. consil. 119. nu. 11. lib. 1. bene Ruin. consil. 35. nu. 31. lib. 1. & hoc idem voluit Rip. consi. 59. n. 6. & 7.* Et ita tenuit Rot. in una Cerquien. bonorum 16. Decemb. 157... coram R. D. M. Seraphino. ❡ Ad tertium respondetur, ... primo per ... bene probatur caussam paupertatis fabricæ, ... *capituli.* ❡ Ad quartum respondetur, † quod unio potest fieri non vocato rectore, *d. clem. 2. & ibi glan verbo, voc... Card. ... nu. 7. Imol. nu. 12. ... nu. 5. Abb. pariter nu. 5. ... nu. 8. Rot. decis. 1. de reb. eccl. non alien. in nou. ... de offic. leg. ... de union. c. 5. nu. 5. Caccialup. n. 6. & 7. Rebuf. ... de unio. gl. 11. nu. 8.* Et ratio est secundum prædictos, quia per unionem non fit præiudicium Rectori, cum sortiatur effectum post mortem, *sic ... c. ex consultationib. de donat.* Et ideo eius non interest vocari. Vocatio enim † illorum duntaxat fieri debet quorum interest, *ut per Imol. & Vital. ubi supra.* & si rector esset præsens unioni non posset eum effectu contradicere, *ut per Addit. in d. decis. 2. de offic. leg.* ❡ Nec obst. si replicetur in casu nostro, effectum unionis non fuisse collatum post mortem rectoris, sed statim eo viuente secutum fuisse. ❡ Quia adhuc dicitur, rectorem non fuisse ... standum, quia nullum habebat interesse. Præstimoniarius enim non tenebatur dictæ Ecclesiæ parochiali ad aliquod seruitium, cum præstimonium non haberet, ... templandum ex fructibus ipsis, *ut probant ... & 2. testes sup. tertio artic.* ❡ Præterea ... præstimonium ... dictæ

Ecclesiæ ad aliquod seruitium, nihilominus ex hac v-
15 nione nullum factum fuit præiudicium rectori, † quia per vnionem vnius Ecclesiæ ad aliam non alteratur status Ecclesiæ vnitæ, sed debet in ea more solito deseruiri, *vt per Abb. in c. exposuisti. nu. 7. de præben.* ¶ Ad quintum respondetur, constitutionem fel. rec. Pii Quinti in casu isto non intrare, tum quia constitutio præsupponit personam cedentis & cessionarii, hic autem deficit persona cessionarii, quia fabrica non est cessionaria, sed ei facta est vnio. Cedens enim cessit ius sibi competens ad præstimonium, de quo agitur, ad affectum, vt illud vniatur fabricæ. ¶ Tum & secundo, quia hic cessant fraudes, & sic caussa finalis constitutionis. ¶ Tum & tertio, quia constitutio loquitur de resignatione vel cessione iuris ad effectum transferēdi titulum beneficii in aliam personam, sed quando sit vnio, non transfertur titulus, quia
16 † per vnionem exstinguitur & supprimitur nomen & effectus beneficii. *Doct. in c. cum accessissent. de constitut. Rot. decis. 11. de reb. eccles. non alienan. in antiq. Caccialup. de vnion. art. 8. n. 9. q. 12. Sarnen. in reg. de triennal. q. 8. n. 1.*

CANTVCCII.

Vlixbonen. professionis. Mercurii, 16. Nouembris 1580.

SVMMARIVM.

1 *Dementia impediens professionem religionis debet esse talis, vt vsum rationis auferat.*
2 *Testes deponentes de sana mente debent concludenter deponere de actibus & signis multiplicatis & successiuis excludentibus dementiam.*
3 *Testis deponens de insania, vel dementia alicuius, debet de proprio auditu & visu deponere.*
4 *Negatiua furoris quomodo sit probanda per testes. & nu. seq.*
5 *Furor non probatus per aliquod tempus continuum arguit dilucida fuisse interualla.*
6 *Dementia præsumitur probatis extremis.*

DECISIO CXXXIIII.

LIcet in caussa Vlixbon. professionis, in qua die Mercurii 16. Nouembris 1580. dubitaui, *an probentur dilucida interualla Margaritæ, aliqui ex Dominis tenuerint pro validitate professionis eiusdem Margaritæ*, non quia probentur dilucida interualla, sed quia existimabant, illam non fuisse taliter insanam, vt esset incapax professionis. Nam eius dementia non erat talis, vt au-
1 ferret ei vsum rationis, prout † de iure requiritur, ad impediendam professionem. *iuxta trad. per Socin. consil. 47. nu. 9. lib. 3. Galliaul in l. 1. in princ. nu. 69. ff. de verb. oblig. Paris. consi. 8. sub nu. 40. lib. 3.* Et istis Dominis placebant deducta per informantes in facto pro parte D. Antonii, & præcipue actus confessionis, communionis, regendi breuiarium, & emittendi professionem benedictionis, qui actus durat per multas horas, quia cantatur carta votorum & multæ interueniunt ceremoniæ, quam cantationē & ceremonias omnes Margarita cordate fecit, prout [illegible] professionem simul emiserunt. ¶ Nihilominus maior pars Dominorum persistebat in resolutione [illegible] ex fundamentis & considerationibus in illis deductis, *& fuit allegatus Arithem de caus. & noi. diuers. [illegible] lib. 1. cap. 6.* ¶ Et stricte ad dubium resolutum fuit, dilucida interualla Margaritæ minime probari, quia testes D. Antonii
2 non deponunt de actibus † & signis sanæ mentis Margaritæ multiplicatis successiuis, & continuatis per aliquod tempus considerabile, ita vt non possint conuenire dementibus. *iuxta text. in l. cum aliis. C. de curat. furios. prout latius deducitur in decis. facta 9. Maii versi. nec testes D. Antonii.* Nec obstant multi testes ponderati pro parte D. Antonii ad probādam negatiuam furoris, quia nullus testis dicit, Margaritā non potuisse dicere nec fa-
3 cere aliquid insaniæ, quin † audiuisset, vel vidisset, *vt in terminis deducit Alex. consi. 141. nu. 10. lib. 1. & consi. 140. li. 15. in princ. & nu. 16. prope fi. lib. 7.* ¶ Nec obstat replicatio, quæ exemplo fit, quod testes deponentes super negatiua, si deponunt taliter, vt id quod dicunt, sit eis verisimiliter cognitum, prout videntur deponere testes prædicti, tunc † non est opus, quod dicant, non potuis- 4
se aliter fieri, quin vidissent, *vt per Aret. in c. tertio loco. num. 9. quem sequitur ibi Felyn. num. 5. Dec. num. 9. versi. sed Aretin. ad hoc respondet. extra de probat. Paris. consil. 162. num. 14. lib. 4.* Quia hæc replicatio potest dupliciter tolli. ¶ Inprimis, quod Aret. requirit, quod testes deponentes super negatiua dicant implicite vel explicite se fuisse præsentes, nec vidisse fieri. *per text. in §. fin. ne nouis. prope fin. ibi, testium dicentium se adfuisse hic, quæ gesta sunt, & vidisse quæ tunc agebantur, in Auth. de hered. & falcid. prout idem Aret. se declarat in c. cum caussam. nu. 19. de test. lib.* ¶ Et tamen in casu nostro ex tot testibus, qui conantur probare negatiuam furoris, nullus dicit se fuisse præsentem omnibus dictis & gestis Margaritæ per tempus considerabile necessarium ad inducenda dilucida interualla. Vnde possibile fuit, quod Margarita ea hora, qua testis fuit præsens, non dixerit vel fecerit aliquid insaniæ, sed bene alia hora, qua testis non fuit præsens. ¶ Præterea hæc replicatio potest & alio modo euitari considerando, quod non sumus in negatiua valde coarctata, puta ad diem vel ad horam, sed sumus in negatiua coarctata ad tempus longius die vel hora, nempe ad tempus considerabile necessarium ad inducenda dilucida interualla, quo casu, aut testis debet deponere non potuisse fieri, quin vidisset, aut debet deponere per medium affirmatiuæ incompatibilis cum negatiua, *vt post Bald. in c. 1. §. si quis per 30. annum. 2. circa med. versi. tu dic. si de feu. fuer. controuer. int. dom. & agna. bene declarat Aret. in d. c. cum caussam. num. 20. versi. aut negatiua non est ita coarctata. de test. bus.* Vnde in proposito aut oportebat testes prædictos dicere, Margaritam non potuisse dicere vel facere aliquid insaniæ, quin audiuissent vel vidissent: aut debebant dicere, quod Margarita per totum illud tempus, per quod intendunt probare negatiuam, vel per aliud tempus considerabile ad constituenda dilucida interualla, semper locuta fuit ad propositū, & fecit actus sanæ mentis, specificando illos, ne alias generaliter deponendo censerentur iudicare: nam ista affirmatiua dictorum & gestorum Margaritæ per totum illud tempus fuisset incompatibilis cum negatiua furoris, sed nullus ex testibus prædictis si eorum dicta inspiciantur, deponunt per medium affirmatiuæ incompatibilis cum negatiua. ¶ Non obstat, quod in casu nostro dilucida † interualla probantur ex eo, quod 5
testes, qui conantur deponere de furore ante professionem, non probant furorem per aliquod tempus continuum. *Bart. in l. 2. in [illegible] in ant. fur. comper. Doct. in l. furiosum. Cod. qui testam. facer. poss. Paris. [illegible] consil. [illegible] num. 12. & 13. lib. 3. & consil. 15. sub num. [illegible] lib. 4. [illegible] de præsumt. reg. 2. præsumt. 18. num. 1. Couar. in epit. part. 2. cap. 2. nu. 6. versi. procedit tamen.* Quia ista conclusio non applicatur casui nostro, in quo est probata dementia Margaritæ ante & post professionem, quo † casu media dementia præsumitur. *Anchar.* 6
consil. [illegible] num. 5. Rum. consil. 67. nu. 11. prope fin. lib. 1. idem Rum. inter cons. [illegible] Curt. iun. consil. 292. nu. 25. lib. 3. Alex. consil. 54. num. 2. lib. 1. Purpur. consil. 254. num. 2. Tunc autem intraret obiectum, si dementia Margaritæ fuisset probata solum ante professionem: nam eo casu, vt præsumeretur durasse vsque ad professionem, oportuisset probare dementiam per aliquod tempus continuum: at secus, quando dementia est probata ante & post actum, nam tunc præsumitur durasse tempore intermedio; quia probatis extremis, præsumuntur media.

CAN-

CANTUCCII.

Tusculan. vineæ. Lunæ, 21. Nouembris, 1580.

SUMMARIUM.

1 Error in eo, quod est omnibus notum, non præsumitur.

2 Error in annis Domini præsumitur dolosus. Declara tamen [illegible] nu. 10. 11. & 12.

3 Error potius præsumitur, quam malitia, & falsitas. & num. 5.

Quod procedit in errore tollerabili.

[illegible] ex nimia prouenit simplicitate. nu. 4.

6 [illegible] in notario, quam dolus & falsitas. & [illegible] quod sit possibilis.

7 [illegible] veritate possibili in esse [illegible].

8 [illegible] ex vxore, quæ a marito expulsa sine iudicio [illegible] iuit ad lupanar, & ibi processu temporis peperit, iudicatur legitimus, ex communi. & [illegible].

9 [illegible] quandiu possibile est vt nascatur ex matrimonio, [illegible] iudicatur & ex eo natus præsumitur, nisi [illegible] contrarium probetur, ex communi.

12 Error in annis Domini dicitur lata culpa, quæ dolo æquiparatur.

13 Error vbi non est tolerabilis, non sequitur, quod præsumatur potius malitia & falsitas quam error.

14 Argumentum a contrario [illegible] non procedit, quando sequeretur prauus, & absurdus intellectus, ex communi.

15 Error in altera vtriusque scripturæ magis præsumitur tanquam contingibilis, licet de raro, quam malitia & falsitas, nisi ex circumstantiis vel indiciis aliud appareat.

DECISIO CXXXV.

Dubitabatur in vna Tusculan. vineæ mihi extra rotam commissa, *nunquid alterata scriptura cuiusdam schedulæ facta circa 1000. præsumeretur facta causa corrigendi errorem scripturæ, vel potius causa committendi falsum.* Nam in dicta schedula loco millesimi tunc currentis videlicet, 1562. fuit scriptus millesimus [illegible] per duos annos ante decursos, scilicet 1560. deinde illa litera, O, fuit alterata & immutata in literam numeralem 2. & sic fuit facta alteratio, & immutatio de anno 1560. in annum 1562. ¶ In qua dubitatione ego [illegible] dicto [illegible] non præsumi facta [illegible] emendationis erroris [illegible] debere per errorem millesimum duobus [illegible] decursum pro [illegible] error crassus, supinus, & [illegible] bilis. Error [illegible] scribendo millesimum [illegible] solet [illegible] per errorem scribitur [illegible] & causa huius erroris est frequentia scribendi millesimum [illegible] ex qua inducitur quædam assuefactio manus in scribendo, caussans quandoque errorem scribendi millesimum veterem pro nouo. Error † autem in annis Domini non præsumitur, quia præsumitur quis errare in eo, quod est omnibus notum. [illegible] *inquit Bal. in l. Imperator. in 2. lec. [illegible] in fi. de stat. hom.* Imo error in annis Domini contigit ex dolo vel lata culpa, quia annos Domini communiter omnes sciunt. *ita post Dyn. consi. [illegible] propè fi. versi. præterea error in [illegible] trad. [illegible] in l. si librarius. num. 7. vers. modo si [illegible] per l. late. & l. cedere diem. §. lata. [illegible] de verb. sig. [illegible] in d. l. si librarius. nu. 30. in fi.* inquiens, † [illegible] in annis Domini præsumi dolosum, [illegible] *add. ad Bart. in l. quoties. §. 1. [illegible] nu. 3 [illegible] ff. de hered. instituen.* dicens, præsumi dolum, quando erratur in annis Domini, quia illos communiter omnes sciunt, & talem errorem non esse tolerabilem. Hoc idem vult Bald. *in l. 1. nu. 4. post med. [illegible] Iustin. cod. [illegible]* vbi inquit, errorem in annis Domini [illegible] esse latissimam culpam, quia nemo est tam demens, qui [illegible] annorum ignoret. ¶ Ad illud autem, quod infra dicebatur, quod potius præsumitur error, quam malitia, siue falsitas. Respondebam, † id procedere, vel quando error est tolerabilis. *ita declarat Bald. in l. penul. C. de his qui sibi ad[scrib.] in test[am]. sequitur Felyn. in c. ex literis. n. 3. vers. [illegible] unde dicit de [illegible] instrum. Cephal. consil. 230. num. 6. lib. [illegible] August. ad Angel. de mal[efic.] in verbo, falsario. nu. [illegible] & idem dicit Castren. consi. 203. in 3. dub. lib. 2.* vel † quando error prouenit ex nimia simplicitate tantum. *Bald. in l. 1. nu. 8. ff. de legib.* inquiens, tunc potius præsumi errorem, quam malitiam, quando error contingit ex nimia simplicitate: sed error, de quo agitur, non videtur neq; tolerabilis neq; ex nimia simplicitate proueniens, vt ex præmissis apparet. Merito &c. ¶ Istis tamen non obstantibus, Domini contrarium concluserunt, moti ea ratione, quia † potius præsumitur error quam malitia & falsitas. *l. penul. in fin. ibi, credo te magis errare, quam malitia incidisse. C. de his, qui sibi ad[s]crib. in testam. Deci. consi. 175. nu. 7. Marsil. consi. 51. nu. 31. Paris. consil. 169. nu. 59. lib. 4. Zucard. in l. [illegible] nu. 177. C. de edict. diui Adria. tollen. Nat. consi. 314. nu. 9. lib. 2. Cephal. d. consil. 230. n. 16. lib. 2.* Et hinc est, † quod in notario magis præsumitur error, quam dolus & falsitas. *Bar. Bal. Imo. Castr. & Cum. in d. l. quoties. §. 1. ff. de hered. instit. Dec. in d. l. si librarius. nu. 12. & ibi Cagnol. nu. 34. cum aliis collectis per Gabriel. lib. 7. de crimin. conclus. 2. nu. 16.* Et licet error, de quo agitur, per se sit crassus, & supinus, tamen secundum Dominos fuit, cum fuisse possibilem, & propterea data ista possibilitate, non sequitur de necessitate falsitas. *Bald. in c. 1. [illegible] num. sub nu. 2. de not. feud.* vbi inquit quod [illegible] veritate in esse posita, nulla necessario sequitur falsitas. *sequitur Alexan. in add. ad Bart. in l. quod tamen. §. si arbiter. sub num. 2. ff. de arbit. & [illegible] in [illegible] crim. tit. de fals. num. 133.* ¶ Et huic resolutioni re diligentius considerata ego quoq; adhæsi & cogitaui ad [illegible] corroborationem posse induci theoricam Cyn. communiter receptã *in l. si vicinis. in 3. q. n. 3. C. de nupt.* vbi vult quod † si vxor, quæ a marito sine iudicio Ecclesiæ expulsa, iuit ad lupanar, processu temporis ibi peperit, partus iudicabitur legitimus: & reddit rationem, quia possibile est natum esse ex matrimonio, ex quo maritus quoq; poterat ire ad lupanar & vxorem carnaliter cognoscere, deinde subdit, † partum, quamdiu possibile est nasci ex matrimonio, legitimum esse, & ex eo natum præsumi, nisi contrarium probetur. *& Cyn. sequuntur ibi Alberic. nu. 3. Alex. consi. 88 nu. 8. lib. 7. Barbat. consi. 38. n. 2. vers. modo adduco lib 2. Bertran. cons. [illegible] n. 13. post med. lib. 3. part. 3. Curt. iun. consi. 31. nu. [illegible] Rolan. consil. 49. nu. 2[illegible] lib. 4. [illegible] de præsumpt. conclus. 14. nu. 9. Bero. consi. 16[illegible] nu. 2. [illegible] Valent. Forster. de succ. ab intestat. fol. 5[illegible] in 5. ampl.* vbi testatur hanc esse communem conclusionem. ¶ Nec obst. superius exemplo allegata. Nam ad consi. Dyn. *13 & ad Bart. in d. l. si librarius. sub nu. [illegible] cum aliis supra citatis,* potest responderi, quod licet errare in annis Domini sit lata culpa, cum omnes communiter illos sciant, *l. cedere diem. §. lata. & l. latæ. ff. de verb. signi.* nihilominus non † propterea præsumendus est magis dolus & falsitas quam error, quia errare in annis Domini potius præsumitur culpa quam dolus. *gloss. in l. 2. §. ignominia. in verb. [illegible] ff. de his qui not. infam. Bar. in l. hæc enim. sub nu. 5. ff. [illegible] Gabri. de crim. conclu. 2. nu. [illegible]* Et † de duobus dolis præsumitur minor. *Bald. in l. fin. nu. 1[illegible] propè fin. C. de edict. [illegible] & de duobus dolis [illegible] semper præsumitur minus. Irec. consi. 31. nu. 6. versi, [illegible] Rum. consil. 199. nu. 3 lib. 2. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 6. Gabriel. [illegible] supra, num. 6.* ¶ [illegible] quamuis error in annis Domini sit lata culpa, & dolo æquiparetur. *l. quod Nerua. ff. depos.* tamen dolus, qui inest in errore in annis Domini, est minor

quam dolus, qui committitur in falsitate. ¶ Non obst. dictum Bald. *in l. pen. C. de his qui sibi ascrib. in testam.* ¶ 13 Quia respondetur negando, Bald. dicere, quod † vbi error non est tolerabilis, tunc potius præsumatur malitia & falsitas, quam error. Sed Bald. dicit, quod vbi error est tolerabilis, potius præsumitur error quam malitia. Nec 14 dicatur, † Bald. dicere a contrario sensu, quia non licet arguere a contrario sensu, quando sequeretur prauus & absurdus intellectus. *Doct. communiter. in l. 1. §. huius rei. ff. de offic. eius.* prout in casu nostro, quia præsumeretur potius dolus, quam culpa, vel maior dolus quam minor. Et eo modo respondetur ad aliud dictum Bald. *in l. 1. nu. 8. ff. de legib.* ¶ Et in summa Domini volue15 runt in † alteratione scripturæ, de qua agitur, magis præsumi errorem tanquam contingibilem, licet sit de raro contingentibus, quam malitiam & falsitatem, nisi ex aliquibus circumstantiis vel indiciis aliud appareret. *iuxta trad. per Bart. in l. quoties. §. 1. nu. 3. Bald. post princ. Imo. num. 2. Cum. num. 4. ff. de hered. instituen. idem Cum. consi. 136. nu. 3. Iaf. consi. 153. num. 3. prope fin. lib. 2. Natt. d. consil. 314. num. 9. lib. 2.* Volentes, in notario potius præsumi errorem, quam falsitatem, nisi ex circumstantiis aliud appareat.

CANTVCCI.

Pientin. affictus. Veneris, 13. Iunii. 1580.

SVMMARIA.

1 *Æstimatio rei facta ad effectum sciendi valorem non facit emtionem & sic periculum non transit in conductorem.*

DECISIO CXXXVI.

DOmini dixerunt, æstimationem animalium, de quibus in instrumento non fecisse emtionem, & consequenter periculum illorum non transiuisse in affictu1 ariū, sed in Episcopum Pientin. locatorem, quia † æstimatio fuit facta ad effectum sciēdi valorem animalium, ex quo promissa fuit restitutio animalium, non autem eorum pretii. *per tex. & ibi glo. & Doct. in l. si inter virum & vxorem. C. de iure dot. Iasan l. ex conuentione. nu. 3. ff. de pact. Rolan. consil. 92. nu. 15. lib. 2.* ¶ Et videtur tolli omnis difficultas, ex schedula venditionis partis animalium factæ per Episcopum Petro durante affictu.

CANTVCCII.

Tusculan. vineæ. Veneris, 16. Decembris 1580.

SVMMARIA.

1 *Atramenti diuersitas reddit scripturam suspectam de falso in locis in ea alteratis.*

Declara tamen, vt num. seq.

3 *Verisimilitudo attenditur in materia falsitatis.*

DOmini tenuerunt, schedulā, de qua agitur, esse sus1 pectam de falso ex diuersitate † atramenti in locis in schedula alteratis. *ad Anch. consi. 431. nu. 3. versi. dicendo ergo. Curt. iun. consil. 52. in fine. Socin. iun. consil. 41. nu. 2 7. lib. 1. Cephal. consi. 287. nu. 28. lib. 2.* Et licet † diuersitas atramenti ad inducendam suspicionem falsitatis sit leuis præsumtio, *vt per Soc. consi. 94. nu. 8. versi. circa 3. lib. 1. Paris. consi. 28. nu. 58. lib. 2.* & per se sola non sufficiat, nisi alia concurrant, *prout declarat Aym. consi. 88. nu. 7. & consil. 134. num. 27. post medium. versi. non puto.* nihilominus in casu nostro concurrunt aliæ coniecturæ, de quibus hic per informantes Amatoris, & præcipue coniectura sumta ab inuerisimilitudine erroris circa millesimum: 3 nam † in materia falsitatis maxime attenditur verisimilitudo. *vt per Aym. post alios d. consi. 134. num. 26. cum seq. Socin. iun. d. consi. 41. nu. 7. versic. ex quibus omnibus. & nu. seq. Cephal. d. consi. 287. nu. 20. vsq. ad nu. 24.* ¶ Et ex præmissis Domini censuerunt, schedulam tanquam suspectam de falso non facere fidem: tamen vero possit operari effectum tacitæ confessionis Francisci creditoris de solutione vel satisfactione mutui sibi facta in grano vel ordeo ab anno 1560. vsque ad annum 1562. quasi ipse commiserit falsitatem, de qua agitur, ad effectum excludendi futuram probationem solutionis in illis d[illegible] annis, & sic quasi tacite confessus fuerit, mutuum esse sibi solutum, alias erit particulariter videndum, &c.

CANTVCCII.

Hispalen. beneficii de Carmona. Lunæ, 13. Februarii 1581.

SVMMARIA.

1 *Inscriptio in forma iuris potest intelligi etiam de obligatione ad pœnam extraordinariam arbitrio iudicis.*
2 *Supplicatio non admittitur de stylo curiæ pro beneficio ab alio possesso, vt per priuationem illius sibi prouideatur, nisi se inscribat in forma iuris.*
3 *Pœna talionis in beneficio resoluitur in pœnam extraordinariam arbitrio iudicis.*
4 *Accusatio correspectiua ad inscriptionem debet intelligi de criminali.*
5 *Accusator potest quis dici, etiam si agat ciuiliter.*
6 *Accusationis verbo intr. interdum improprie [illegible]r.*
7 *Accusatio etiam ciuilis datur, quæ ad priuatam vtilitatem principaliter mouetur.*

DECISIO CXXXVIII.

FErdinandus de Contrera impetrauit beneficium, de quo agitur, certo modo propter simoniam, & in eius gratia commissaria directa ordinario Hispalen. est apposita cōditio, si & postquam Ioannem Fagundes suum aduersarium super simonia accusauerit, seseque in forma iuris inscripserit. Qua conditione stante Ioannes prætendit, Ferdinandum non posse vti sua gratia commissaria, nisi prius conditione accusationis & inscriptionis per eum adimpleta. Sed quoad inscriptionem conditio est adimpleta, quia Ioannes de Contrera se inscripsit & obligauit Ferdinandum ad pœnam extraordinariam arbitrio Dominorum de Rota, promittens, Ferdinandum talem inscriptionem & obligationem ratificaturum, prout postea ratificauit. Et licet † Ioannes 1 Fagundus prætenderet, inscriptionem in forma iuris debere intelligi de obligatione ad pœnam talionis, tamen Domini, cum quibus de hac re verbum feci, dixerunt sufficere obligationem ad pœnā extraordinariam. arbitrio Rotæ, *iuxta decis. Crescen. 161.* Quod idem in terminis voluit Præpos. *in cap. 1. 2. q. 8. num. 13. in med. versic. tamen vt fatetur.* vbi inquit, in Romana curia obseruari, vt non admittatur † supplicans pro beneficio ab 2 alio possesso, vt per priuationem illius sibi prouideatur, nisi se inscribat in forma iuris. Deinde *num. 14. post Butr. in cap. super his, ante num. 2. de accusatio.* subdit, † 3 in beneficio pœnam talionis resolui in pœnam extraordinariam arbitrio iudicis, quia eadem similitudo pœnæ non cadit in beneficio. Si enim habens simplex beneficium accusat Abbatem de crimine, pro quo venit priuandus Abbatia, tunc cum accusator non possit priuari Abbatia, quam non habet, tenebitur ad pœnam extraordinariam arbitrio iudicis. Vnde difficultas eo redacta fuit, *an conditio quoad accusationem dicatur adimpleta, vt Ferdinandus possit vti sua gratia commissaria.* ¶ Et pro parte Ioannis Fagundes dicebatur, † accu- 4 sationem debere intelligi de criminali, ex quo est correspectiua ad inscriptionem. *per text. in dicto cap. super his, in principio, de accusatio. & in cap. licet Hely. in principio, de simon.* ¶ Et propterea Ferdinandum non potuisse vti sua gratia commissaria, nisi impleta conditione accusationis criminalis. ¶ Quo tamen non obstante, Domini die 13. Februarii. 1581. tenuerunt contrarium, intelligentes accusationem etiam de ciuili, quia potest quis dici † accusator etiam si solum agat ciuiliter. 5 *vt per Abb. in cap. cum in tua. per illum textum ante num. 1. versic. & not. quod talis impetitor. de testibus. quem refert & sequitur ibi Aret. in primo not. ib.* vbi † subdit, iura interdum

[illegible] dum vti verbo accusationis impropriè, *vt ibi, & secundo, quæst. de diuers. [illegible] p. & in l. posthumus. §. finali ff. [illegible] testam. & in l. non solum. §. final. ff. de procurat.* 7 [illegible] accusationem non modo criminalem, sed etiam ciuilem, quæ ad priuatam vtilitatem principaliter [illegible], expresse firmat Bero. *ad rubr. de accusat. nu. 4. per text. in cap. tua. in fine, de procurat.*

CANTVCCII.

Toletan. annatarum. Veneris, 16. Februarii. 1581.

SVMMARIA.

1 *Dispонens in generali [illegible] dispositione reuocatoria, non est credendum [illegible] comprehendere ea, quæ concernunt augmentum cultus diuini.*

2 *Interpretandum [illegible] est secundum ea, de quibus si disponens interrogatus fuisset, ita verisimiliter respondisset.*

3 *Dictio pro, denotat caussam finalem.*

4 *Ratio sufficiens [illegible] influens in totam dispositionem, dicitur caussa finalis.*

5 *Præsumptio in dubio [illegible] non reuocatione priuilegii.*

6 *Reuocatio priuilegii non præsumitur, nisi expresse constet.*

7 *Caussa priuilegii cessante, debet cessare priuilegium. Declara, vt nu. 8. cum seq.*

9 *Gestum non tollitur ex caussa superueniente, quæ ab initio impediuisset actum geri, & tendit ad eundem effectum cum actu gesto.*

10 *Caussa paupertatis [illegible] cessante [illegible], quando diuitiæ superuenientes tendunt ad contrarium effectum cum actu gesto.*

11 *Priuilegium consistens in faciendo, amittitur per non vsum per decennium, ex communi. Declara tamen, vt nu. seq.*

12 *Possessio vniuersalis acquiritur per vnum actum particularem, quando caussa vtentis est vniuersalis, & quare.*

DECISIO CXXXIX.

Conclusum fuit, *Joannem de Contreras teneri soluere Portionariis Ecclesiæ Tholetan. mediam annatam ex Archipresbyteratu de Moltaban de quo agitur.* ¶ Quia priuilegium Sixti quarti eisdem Portionariis concessum absque dubio Archipresbyteratum illum tanquam in diœcesi Tholetan. consistentem, comprehendit, *prout [illegible] ex lectura ipsius priuilegii.* ¶ Non obstant in contrarium [illegible] dicta pro parte dicti Ioannis. ¶ Et inprimis non obstat Bulla [illegible] dicens, ibi, vnde medietas [illegible] fructuum [illegible] percipi constituit ex quib. verbis videtur limitari priuilegium Sixti ad illa tantum beneficia, ex quibus [illegible] annata percipi consueuit. ¶ Quia illa verba declarantur per supplicationem, in qua dicitur, *ex quibus m[illegible] fructuum d[illegible]*, prout in hac eadem caussa coram me 18. Aprilis, 1580. resolutum fuit. ¶ Secundo non obstat Bulla Pii quinti, tum quia loquitur de beneficiis consistentibus in ecclesiis cathedralibus vel collegiatis: Archipresbyteratus autem, de quo agitur, nō est in cathedrali vel collegiata, sed in inferiori ecclesia, [illegible] quia cum Sixtus quartus concesserit Portionariis Ecclesiæ Tholetan. dimidias annatas, de quibus [illegible], vt diligentius in diuinis deseruirent, & sic pro augmento cultus diuini, vtiq; non est verosimile, Pium Quintum voluisse illas comprehendere: in generali enim dispositione reuocatoria non est credendum, disponentem voluisse comprehendere ea, quæ concernunt augmentum cultus diuini. *ad [illegible] cap. penult. de constitut. [illegible] cap. fin. de [illegible] libro 6. [illegible] Mohedan. decisio. 145. [illegible] regula [illegible]. [illegible] decis. lib. 1. Crescen. decis. 141. regul. quæ reuocat. Put. decis. [illegible] mihi 352. in [illegible] Conciher. libro 1.* ¶ Imo valde verosimile est, Pium quintum fuisse excepturum illas 2 dimidias annatas, si de eis † cogitasset, vel interrogatus fuisset. *ad not. per gloss. & Doctores in l. [illegible] §. finali. ff. de pactis.* ex quo [illegible] finalis [illegible] constitutionis reuocatoriæ fuit exercitium cultus diuini [illegible] vocatorum ad illum, vt patet ex illis verbis, *quare nos pro diuini cultus exercitio, [illegible] euocatorum ad illum auxilio plenius [illegible] euidenti [illegible]*, &c. Ex quibus verbis [illegible] non potest, quin colligatur caussa finalis, tum † quia dictio, pro, denotat 3 caussam finalem. *l. penult. §. final. ibi, pro alimentis. de alimen. & cibar. legat. Bald. in l. 1. nu. [illegible] de ista dictio. C. per quas person. nob. acqui. Alex. cons. 131. nu. 7. vers. fortius [illegible] prædicta lib. 7. Soci. 22. [illegible] Dec. consi. 350. ante nu. 3. Aymon consil. 192. nu. 21. vers. secundo [illegible]. Rebuff. alios citans in l. vnica. gloss. secunda nu. [illegible] Cod. de sent. quæ pro eo quod interest.* Tum quia hæc ratio exercitii cultus diuini & auxilii vocatorum ad illum, generaliter respicit siue influit in totā constitutionē reuocatoriam, 4 quo [illegible] dicitur caussa finalis. *Bal. in l. 1. col. pen. vers. adde quod [illegible] caussa [illegible] finalis. ff. soluto matrimon. & in l. generaliter [illegible] C. de episc. & cleric. [illegible] consil. 35. num. 2. vers. ratio enim. [illegible] Aymon d. consil. 192. num. 21. vers. [illegible] illa dicitur.* ¶ Vnde cum Sixtus quartus concesserit annatas illas Portionariis ecclesiæ Tholetan. vt non parum sublevarentur [illegible], ex quo antea portiones erant tenues & [illegible], & vt possent commodius continue residere, & residendo diligentius in diuinis deseruire, *vt [illegible] in eius priuilegio*, clare constat, cum hanc concessionem fecisse pro exercitio cultus diuini & pro auxilio Portionariorum ad illum vocatorum. ¶ Præterea licet ex præmissis [illegible], nihilominus, quando [illegible] modo esset dubium, in dubio † præsumitur pro non reuocatione pri- 5 uilegii. *[illegible] ad [illegible] decis. 2. Pedemon. [illegible] consil. 133 prope finem. [illegible] in dubio. Paul. de Castr. consil. 258. [illegible] Rom. consil. 237. num. [illegible] est enim. Curt. [illegible] versicul. præterea negari non potest. [illegible] consil. 52. nu 6. circa medium. vers. [illegible] Dec. consil. 168. col. 3. [illegible] num 2. [illegible] cons. 21. num. 14. & bene Crot. consil. 3 [illegible] 12 & 18 & 19. & consil. 380 nu. 24. & 25 lib 3.* vbi ibique firmatum, † reuocationem priuilegii non præsumi, nisi de ea ex- 6 presse constet, & illam probando expressam requiri probationem. ¶ Tertio non obst. quod cum hodie cesset caussa paupertatis Portionariorum, ob quam priuilegium Sixti † concessum fuit, debet priuilegium ipsum 7 cessare *l. non tantum. §. cor qui. ff. de [illegible] Doct. not.* priuilegium concessum ratione paupertatis [illegible] facultatibus. *l. cura. §. d[illegible] ff. de muner. & honor. [illegible] p[illegible] 193. cum [illegible] Roman. consil. 4[illegible] in l. si cend[illegible] §. si [illegible] num. 6. ff [illegible] Marsil. in l. vnic. sub num. 2[illegible] C. de rapt. virg.* & alias generaliter cessante caussa priuilegii cessare priuilegium ipsum latissime deducit idem Tiraquel. *dicta parte prima, num. 203. cum pluribus sequentibus.* ¶ Nam multipliciter respondetur. ¶ Inprimis, † quod si priuilegium Sixti de- 8 buisset cessare cessante caussa paupertatis, vtique non fuisset concessum perpetuis futuris temporibus duraturum, vt patet ibi, de cetero perpetuis futuris temporibus. Id enim, quod conceditur propter inopiam, non est perpetuum, sed temporale, donec superueniant diuitiæ. *d. l. cura. §. deficientium. ibi, deficientium facultatibus excusatio non perpetua, sed temporalis est.* ¶ Secundo, quia exemplo non probatur, redditus Portionariorum adeo auctos fuisse, vt sine istis mediis annatis cesset antiqua eorum paupertas, siue portionum tenuitas. ¶ Tertio, quia Sixtus non considerauit paupertatem Portionariorum simpliciter & absolute, sed secundum quid, habito respectu ad diuitias canonicorum, & propterea

concessit dimidias [illegible] Portionariis, vt certum redditus, qui non ascendebant [illegible] quartam partem redditaum [illegible] orum, ascendi [illegible] ad [illegible], prout in [illegible] cathedralibus & metropolitanis ascendere communiter consueuerunt, quae causa etiam hodie vera est. Secundo Portionarius istae [illegible] mediae annatae [illegible] non ascendent eorum redditus ad quartam partem [illegible] canonicorum. Quarto quia quando [illegible]

9 [illegible] casus superueniens, qui ab initio [illegible] geri tendit [illegible] tantum cum actu gesto, tunc quod gestum [illegible] non tollitur [illegible] illo casu superueniente. *l. verb. [illegible] in fin. [illegible] contrario. [illegible] de leg. [illegible] sub num. 2. [illegible] Bart. in l. si con[illegible]te, num. [illegible] in fine. & ibi Castren. num. [illegible] Bart. in l. pluribus. [illegible] ibi Castren. [illegible] num. 3. & Imo. sub num. [illegible] eadem [illegible] de verborum oblig. [illegible] non est nouum, num. 2 [illegible] num. [illegible] tur. [illegible]*

10 [illegible] Et [illegible], quod [illegible] voluntas [illegible] causa [illegible] parte [illegible] procedunt, quando dicta superuenientia tendunt non ad eundem, sed ad contrarium effectum [illegible] declarat Bart. *in d. l. [illegible] num. [illegible] in fine [illegible] Tiraquel. [illegible] num. 5.* Sed in [illegible] nostro argumentum redituum Portionariorum [illegible] tendit ad eundem effectum, cum concessione dimidiarum annatarum, nempe, [illegible] Portionariorum [illegible] sustentatione [illegible], & vt possint commodius [illegible] residere, & residendo diligentius in [illegible] deseruire, [illegible] Vltimo non obstat, quod Portionarii nunquam [illegible] vsi eorum priuilegio quoad Archipresbyteratum de Montalban, de quo agitur, & [illegible] propterea illud [illegible] runt per non vsum, cum constet [illegible] faciendo, videlicet, in exigendo dimi-

11 dias annatas, quo [illegible] sufficit non vsus per decennium. *l. 1. C. de nundin.* Et est communis conclusio, de qua [illegible] Dec. *in [illegible] num. 17. de consuetud.* Secundo pro [illegible] dictum, de vsu priuilegii [illegible] quasi possessione [illegible] exigendi dimidias annatas [illegible] in priuilegio comprehensis [illegible] acquisita fuit quasi possessio exigendi dimidias annatas horum omnium beneficiorum in pri-

12 uilegio compre[illegible], quia † quando caussa venitus est vniuersalis, tunc per vnicum actum particularem acquiritur vniuersalis possessio. Et ratio est, quia magis attenditur caussa actus quam ipsius actus exercitium. *ita Bald. in repet. l. primae. num. 24. [illegible] C. de emanc. liber. sequitur [illegible] num. 19 prope [illegible] vers. & [illegible] Bald. de praescript.* pro [illegible] in terminis istis met priuilegii resolutum fuit in alia Tholetan. annatarum, secunda Decembris, 157[illegible]. coram R.P. Domino Robustiero. Et ex hac responsione [illegible] illud, quod non probatur quasi possessio exigendi medias annatas secundi anni, sed solum primi, quia non tam exercitium actus, quam caussa ipsius actus inspici debet. Et propterea cum caussa priuilegii sit vniuersalis, comprehendens medias annatas omnium beneficiorum, & tam primi, quam secundi anni, [illegible] quasi possessione exigendi medias annatas primi anni, intelligitur etiam quaesita quasi possessio exigendi dimidias annatas secundi anni, &c.

CANTVCCI I.

Romanensis vineae. Die 20. & 27. Februarii. 1581.

SVMMARIA.

1 *Legatum ad pias caussas relictum in secundo gradu sub conditione [illegible] primi gradus, debetur [illegible] non deficiat primus gradus, neque [illegible] secundus gradus.*

2 *Re[illegible] nominatim ab vno herede non debentur [illegible] substituto*

Fe[illegible] relictis ad pias caus[illegible] num. 3.

4 *Sub[illegible] vno casu maiore [illegible] caus[illegible] non [illegible] tendi ad alium, quando substitutio [illegible] ad certum casum.*

D[illegible] tamen, [illegible] ibi.

5 *Dictio tunc est demonstratiua seu declaratiua [illegible] [illegible].*

6 *Casus conditionaliter expressus non extenditur [illegible] [illegible] repeta[illegible].*

7 *Intellectus [illegible] 2. [illegible] mandat [illegible] & eius vera ratio*

D[illegible]CISIO CXL.

TEstator [illegible] filio suo [illegible] herede in[illegible] in [illegible] hereditate [illegible] proprietas [illegible] sub conditione [illegible] sub his verbis. *In omnibus [illegible] mobilibus [illegible] & [illegible] instituo, & [illegible] Alexandrum filium [illegible] & in euentum [illegible] dictus filius heres decedat ante [illegible] tunc volo, quod media [illegible] bonorum [illegible] testator [illegible] pauperibus [illegible] animae [illegible] dictis [illegible]* quod heres [illegible] post [illegible] [illegible] Et [illegible] 20. [illegible] 21. Domini [illegible] tamen 17. [illegible] esse locum substitutioni [illegible] pias caussas. *[illegible] quae [illegible] R[illegible] in auth. [illegible] similiter [illegible] nu. 88. C. ad l. Falcid.* [illegible] vult, quod † legatum ad

1 pias caussas relictum in secundo gradu sub conditione deficienti primi gradus debetur, licet non deficiat primus gradus, & ideo non [illegible] secundo gradu, quia [illegible] praesumitur [illegible] & pietatis fauore [illegible] vtroque gradu relictum intelligitur. *per tex. [illegible] 2. [illegible] num [illegible]* quem tex. ita exemplificat *Titium heredem instituo, & [illegible] heres erit [illegible] substituo, & ecclesiae [illegible] lego.* Nam hoc casu, & si Titius heres sit, & sic impletur primus gradus in cuius [illegible] legatum, testator adiecit secundum [illegible] legatum pium fecit, nihilominus pio relicto [illegible] debitur. *[illegible] Roma. sequitur Dec. cons. 182. num. [illegible] hoc [illegible] Socin. reg. 310. num. 47. Tiraq. de priuil. [illegible] cau. [illegible] Ene[illegible] in loco a libert. ad pi[illegible] Bene[illegible] Cam[illegible] de priuileg. eccles. [illegible] priuileg. 26. [illegible] volunt. lib. 6. tit. 3. [illegible]* Et [illegible] eundem Dec. *vbi supr.* [illegible], quod [illegible] relicta nominatim ab vno herede non [illegible] substituto. *l. in ratione [illegible] Falcid. l. cum pater. §. ab instituto de [illegible] 2. [illegible] C. de caduc. tollen. [illegible] Imper. [illegible] de leg. 1.* Nihilominus † relicta

2 ad pias caussas nominatim ab vno herede censentur tacite repetita ab eius substituto & ab eo debentur. *ita Roman. in d. auth. similiter in 15. speculi. nu. 65. & in 2 [illegible] in fine. ante nu. 79. per tex. in l. 4. §. Lucius. ff. de alim. & cibar. leg. quem tex. ita intelligit ibi Bart. in princ. post gl. idem Bart. in l. [illegible] in princ. vers. [illegible] nominatim. ff. eo tit. de al. men. & cib. [illegible] Rom. in cons. 388. num. 5. Alex. in d. l. licet Imperator. num. 11. & ibi [illegible] num. 38. idem Alexand. in l. si duobus. §. primo. [illegible] ca finem princip. versic. & idem [illegible] eundem. & ibi Iason num. 14. & 15 de leg. primo. idem Ias. in l. si fundus. §. Stichum. nu. 4. ff. eod. [illegible] Socin. d. reg. 310. num. 35. [illegible] pe finem. Dec. consil. 182. num. 2. versic. & ad hoc [illegible]*

facit. & consil. 273. nu. 1. ad finem. Ruin. consil. 116. nu. 3. & 4. lib. 5. & consil. 76. sub num. 17. lib. 5. Tiraquel. de priuileg. piæ caus. priuileg. 36. Grat. consi. 5. nu. 24. lib. 2. Andr. de Besett. in repet. l. 1. nu. 228. C. de sacrosanct. eccles. Moder. Vtinen. de coniectur. vltim. volunt. lib. 8. tit. 2. nu. 16. Et fuit resolutum coram R. P. Domino Decano, in vna Romanen. fideicommissi siue legati 16. Ianuarii 1581. quæ resolutio fuit postea coram eodem confirmata 3. Martii eiusdem anni, & insuper allegatus tex. *in l. Lucius Titius. ff. de fideicommiss. libert.* Non obstat Paris. *consi. 86. nu. 77. lib. 2. concludens post Dec. consi. 273. n. 1. & 2.* quod fauore 4 piæ caussæ † substitutio facta in vno casu non debet extendi ad alium, quando substitutio piæ caussæ fuit limitata ad certum casum. ¶ Quia Dec. loquitur in casu, in quo piæ caussa fuit vocata siue substituta principaliter in præiudicio heredis, & non pro salute animæ testatoris, vel in casu, in quo si fieret extensio resultaret absurdum, quod quis sine culpa priuaretur, & contra voluntatem testatoris, prout ipsemet Dec. respondet *d. consil. 273. col. vltim. versi. non obstant allegata, & versi. vnde ad allegata.* At secus in casu nostro, in quo testator substituit pauperes pro anima sua, & sic consi. Dec. facit pro hac parte. ¶ Secundo non obst. quod substitutio pauperum fuerit restricta ad casum expressum tantum ponderando dictionem, tunc, *Paris. consi. 14. num. 9. lib. 5.* Quia dictio, 5 tunc, † non est taxatiua nec exclusiua, sed demonstratiua, seu declaratiua rei, ut [illegible] *Cassad. dec. 1. nu. 3. & 4. de testam.* ¶ Tertio non obstat Ruin. *consil. 76. num. 17. circa medium. versi. ad illud respondetur lib. 5.* vbi respondendo ad Roman. *in l. authen. similiter. in 15. specula.* inquit casum † conditionaliter expressum non ex- 6 tendi ad alium casum, etiam fauore piæ caussæ, sicut nec fauore alterius: nec contrarium probari *in d. l. 2. ff. de manum. testam.* vbi testator instituit Titium & dixit, *si Titius heres non erit, Stychus heres libera, esto.* Deciditur ibi, quod, licet Titius sit heres, & sic deficiat substitutio facta de Stycho, quod nihilominus Stychus consequetur libertatem tanquam relictam ab vtroque gradu, tam institutionis quam substitutionis, & non a gradu substitutionis tantum. ¶ Illo igitur casu secundum Ruin. non extenditur illa conditio, si Titius heres non erit, de casu ad casum, sed apposita substitutioni factæ de Stycho non intelligitur repetita in relicto libertatis, ne libertatis datio corruat, tanquam relicta a gradu substitutionis, quæ defecit, & subdit Ruin. istud regulare esse, vt conditio non censeatur repetita, quando legatum redderet inutile, *vt ibi per eum.* ¶ Quia pro responsione dicitur, quod non subsistit ratio Ruin. quod ideo debetur legatum libertatis, quia conditio illa, *si Titius heres non erit,* adiecta substitutioni factæ de Stycho non intelligitur repetita in relicto libertatis, cum esset repetitio, quando dispositio redditur inutilis. ¶ Siquidem est animaduertendum. Verba text. aliter se habere, quam referat Ruinus. Ipse enim refert ita, *si Titius heres non erit, Stychus heres libera, esto,* & tamē textus dicit *si Titius heres non erit, Stychus liber heresq́, esto,* & sic conditio, *si Titius heres non erit,* est expresse apposita legato libertatis ita, vt non cadat illa quæstio, an intelligatur conditio repetita. Vnde vera ratio assignatur in text. quod Stychus acceperit libertatem non a gradu substitutionis tantum, sed ab vtroque gradu institutionis. Ratio autem rationis nulla alia potest esse, quam fauor libertatis. Sicut igitur in illo text. libertas relicta in euentum, quod Titius non sit heres, fauore libertatis intelligitur relicta ab vtroque gradu institutionis & substitutionis, & sic in vtrunque euentum siue Titius heres sit, siue non, ita in casu nostro substitutio pauperum facta in euentum, quod heres decedat ante obitum vxoris testatoris, fauore piæ caussæ intelligitur facta in vtrunque euentum, siue heres decedat ante, siue post obitum vxoris. ¶ Quamobrem stantibus præmissis Domini dixerunt, primum Collateralem per suam sententiam latam 15. Septemb. 1575. non spoliasse Bertam, cum nedum non sit iniusta, sed potius ex supradictis iusta apparet.

CANTVCCII.

Placentin. administrationis sacramentorum.

Veneris, 10. Martii, 1581.

SVMMARIA.

1. *Instrumentum locationis per se solum non probat dominium, ex communi.*
   Limitatur, nisi cum eo concurrant alia adminicula. nu. 2. ex communi.
3. *Adminicula, quæ cum instrumento locationis coniuncta, probant dominium, quæ sint. & num. 7. 8.*
4. *Confessio facta in iudicio per rectorem præiudicat ecclesiæ & eius successori.*
5. *Ecclesia sine dote non potest ædificari nec consecrari,*
6. *Confessio prælati habens assistentiam, siue præsumtionem iuris communis pro se, præiudicat ecclesiæ, & successori.*
9. *Solutio affictus facit indicium & præsumtionem ad probationem dominii.*
10. *Testis deponens super aliquo articulo, & deinde interrogatus si respondeat se nescire, quomodo saluetur.*
11. *Confinium identitas ex quibus probetur.*

DECISIO CXLI.

POst resolutionem factam 19. Iunii, 1579. contra Dominos de Cupellatis ad fauorem Alexandri Sanfermani rectoris ecclesiarum sancti Petri de Folignano, & sancti Michaelis de Saffignano Placentin. diœc. continentem, eundem Rectorem non posse cogi ad subministranda alimenta, & expensas capellano per eum in ecclesia sancti Michaelis deputato, quia ex visitatione bo. me. Cardinalis Placentin. constabat, dictam ecclesiam sancti Michaelis nulla habere bona. Post istam (inquam) resolutionem pro parte eorundem Dominorum de Cupellatis fuerunt producta nonnulla iura, ex quibus vna cum aliis in processu de partibus exsistentibus, prætendebatur probari, dictam ecclesiam sancti Michaelis habere particulares fructus, & redditus ex bonis ad illam spectantibus, & per consequens a dicta resolutione recedendum esse. ¶ Pro parte vero Rectoris prætendebatur contrarium. Idcirco die 10. Martii, 1581. dubitaui, *numquid stantibus iuribus vltimo loco pro parte dictorum de Cupellatis productis, & aliis hinc inde deductis, sit recedendum a dicta resolutione.* Quod dubium affirmatiue resolutum fuit: nam licet instrumentum locationis factæ de anno 1499. vbi Rector dictarum ecclesiarum nomine dictæ ecclesiæ sancti Michaelis locat ad nouennium quibusdam de Pellizartis quasdam petias terræ cum vna domo prope dictam ecclesiam sancti Michaelis, per se solum non probet dominium dictarum petiarum terræ, & dictæ domus, † cum instrumentū loca- 1 tionis non probet dominium. *c. inter dilectos, de fide instrumen. l. ad probationem. C. locati. & vtrobiq́, Doct. communiter. Alex. consi. 12. sub nu. 4. lib. 4. Curt. iun. consil. 41. nu. 8. Afflict. decis. 14. nu. 8. Paris. consi. 27. num. 25. & consil. 104. nu. 81. lib. 1. late Aymon. consil. 157. nu. 5.* Et hanc esse communem conclusionem testantur Alex. [illegible] Curt. iun. *vbi supra.* Nihilominus, quia cum dicto instrumento locationis factæ de anno 1499. plura concurrunt adminicula, ideo non mirum si [illegible] probatur dominium dictarum petiarum terræ, & dictæ domus. Communis est enim Doct. conclusio, vt † instrumentum locationis 2 concurrentibus aliis adminiculis probet dominium. *Bartol. in dict. l. ad probationem [illegible] in d. cap. inter dilectos. num. 8 versi. item fecus. Socin. consil. 8[illegible]. nu. 11. lib. 1. consil. 187. sub num. 2. lib. 2. & consil. 11. num. 2. lib. 3. Dec. consil. 146. num. 14. versic. & licet per instrumentum. Gozad. consil. 94. num. 5. Paris. dict. consil. [illegible]7. num. 25. &*

latius dicto consil.104.nu.82.cum sequen.lib.1. Paleot. decis. 330. incipien. in Cremonen. prioratus. Alba. consil.9.nu.12. ¶ Quod autem in casu, de quo agitur, plura concurrant

3 adminicula, patet. ¶ Nam † inprimis adest confessio Ioannis Pugnetti rectoris dictarum ecclesiarum, qui de anno 1555. ad interrogationem Vicarii Placentin. in iudicio, & medio iuramento confessus fuit, dictam ecclesiam sancti Michaelis habere certas domos cum quibusdam terris locatis antiquitus illis de Pellizariis, eosque

4 soluere minas tres, & staria decem frumenti, quæ † confessio præiudicat ecclesiæ, & probat contra successorem, tum quia facta fuit in iudicio ab eo, qui solus erat Rector ecclesiæ. *Abb. in c. fin. nu. 44. versic. sed quoad præcedentia, de præscript. in c.2. nu.4. de capel. monach. Prepos. in c. de Constantinopolitana, ad fin. distinct.22. Parisi. consi.3. nu. 29. lib.4. & latius in d. c. fin. num. 54. versic. tertia conclusio. vbi alios citat, de præscript. Ægid. decis. 696. Put. decis.3. de confess. Guidobon. decis. 131.* Tum quia habet pro se assistentiam siue præsumtionem iuris communis, secundum quod quælibet ecclesia præsumitur habere bona,

5 quia † ecclesia sine dote non potest ædificari nec consecrari. *cap. nemo, de consecrat. distinct. prim. 1. cap. cum sicut, de consecrat. eccles. vel altar.* Et non est dubium, confes-

6 sionem † Prælati, assistentiam siue præsumtionem iuris communis pro se habentem, præiudicare ecclesiæ & successori. *Abb. in c. si diligenti sub nu.4. & ibi Petr. de Ancharan. in repet. n. 3. nut. de præscript. Felyn. in d. c. fin. sub nu. 11. eo. tit. Prepos. in d. c. de Constantinopolitana, prope finem. versic. [illegible] vult consyderi. Curtius iun. de feud. part. 1. q.8. num.15. late Aym. de antiq. tempor. par.1. §. propositum, num. 73.74.75 & 76.* vbi defendit hoc dictum Abb. ab impugnatione Crot. contrarium tenentis in *l. re coniuncti. in fine. de leg. 3.* Et hanc esse communem fatetur Paris. *in d. c. si d. [illegible] ti, num 8. & in d. c. fin nu. 54. versic. 4. conclu.* ¶ Secun-

7 do, concurrunt † quatuor instrumenta venditionum dictarum terrarum & domorum factarum ab illis de Pellizariis de anno 1570. & 1571. in quibus apparet, eos vendere bona prædicta tanquam spectantia ad ecclesiam S. Michaelis, & sic pro illis soluere dictæ ecclesiæ annuum affictum. Et Franciscus Montinus rector tunc temporis dictæ Ecclesiæ consensit dictis venditionibus, & fecit [illegible] inuestituras de dictis bonis tanquam ad dictam ecclesiam spectantibus, quæ instrumenta iuncta confessione prædicta multum operantur, ex his, quæ in his terminis deducit Paris. *consil. 7. num.13. lib.4.* & magis in specie Socin. *consi. 11. nu.2. lib.3.* Et maxime, quod in dictis instrumentis enuntiatur directum dominium dictæ ecclesiæ, vt patet ex illis verbis, accedente consensu directi domini, quem consensum statim & immediate Franciscus Montinus rector dictæ Ecclesiæ, tanquam directus dominus præstitit, & non est dubium, verba enuntiatiua, etiam quando de enuntiato principaliter agitur, præsumtionem facere, *vt per Aym. post alios de antiq. tempor. par.1. §. propositum. num. 51. cum tribus seq.*

8 ¶ Tertio, concurrit † etiam solutio affictus probata nedum ex confessione Ioan. Pugnetti, & Francisci Montini dum liberauit venditores a solutione affictus, prout in dictis instrumentis venditionum, sed etiam ex quatuor instrumentis quietationum factarum per Alexandrum Modernum rectorem dictarum ecclesiarum no-

9 miter pro parte ipsius productis. Certum † est autem, solutionem affictus facere indicium, & præsumtionem ad probationem dominii. *Bald. in l. indicium, num.2. prope fin. versi. secundum exemplum. & ibi Angel. num. 2. versi. potest tamen. & num.4. & Salyc. post med. versi. idem ponit. C. de rei vindic. idem Salyc. in l. proprietati, in fine. C. de probat. Roman. consil. 127. num.1. Felyn. in d. c. ad audientiam. sub num. 16. de præscript. Chassan. consil. 16. num.4. Boer. decis. 105 num. 13. versi. sentit Ludouicus. & Parisi. de Pul. de feud. reintegr. fol. mihi 39. num.8.* ¶ Non obstant in contrarium adducta. ¶ Et inprimis non obst. quod obiicitur confessioni Ioan. Pugnetti, quod contrarium confessus fuerit in secundo constituto ibi facto de anno 1557. & sic per duos annos post primam confessionem. ¶ Siquidem respondetur, negando contrarietatem. Nam in secundo constituto interrogatus, *an ecclesia Sancti Michaelis habeat domum seu domos annexas*, respondit, dictam ecclesiam habere tres domos simul annexas. Interrogatus autem in primo constituto facto de anno 1555. *an dicta ecclesia habeat aliquam domum [illegible] & si locatur, & qua pensione*, respondit idem, videlicet, dictam ecclesiam habere tres domos simul annexas. Et licet hæc responsio sit amplior illa, quia continet solutionem affictus, & quasdam terras existentes [illegible] posteriori dictarum domorum, tamen satis est [illegible] responsiones inuicem non esse contrarias, sed vnam plus altera continere. Et quamuis in secundo constituto interrogatus, *an dicta ecclesia habeat aliqua bona, & redditus, & quos, & quot, & vbi*, respondit, se nihil scire, [illegible] eius responsio intelligenda est, exceptis domibus & terris & solutione affictus, de quibus in primo constituto, pro qua concordia facit, quod in simili tradit Bart. in *l. de ætate, num. 11. versic. nunc ad propositum. ff. de minor.*

10 vbi vult, † quod si testis, qui prius dixit, *Titium maiorem esse ex aspectu*, interrogatus, *quid sit aspectus*, dixit se nescire, non est sibi contrarius, & probat, quia intelligitur se nescire aliter quam dixerit. Hoc idem voluit Bald. *in l. [illegible] opera. num.33. versic. item intelliguntur. C. de his qui accus. non poss.* vbi vult, quod si testis examinatus super primo articulo [illegible] de contractu, dixit [illegible] vera esse contenta [illegible], deinde examinatus super secundo articulo [illegible] de [illegible] eiusdem contractus, dixit, se nihil scire, quod testis non est sibi contrarius, & quod probet, quia intelligitur nihil scire, scilicet [illegible] quam dixerit. *[illegible] Bart. & Bald. sequuntur Aret. in c. cum [illegible] num.5. & Felyn. num. 3. versic. & in proposito. de testib. [illegible] lib.7. de criminal. conclus. 29. num.36.* ¶ Secundo non obstat, quod quatuor instrumenta venditionum cum eorum enuntiatiuis confunduntur ex quatuor instrumentis quietantiarum, in quibus apparet, modernum rectorem recepisse affictum ab emtoribus nomine ecclesiæ S. Petri, ac etiam nomine eiusdem ecclesiæ eos inuestiuisse. Nam tollitur obiectum, tum quia illa verba, nomine dictæ ecclesiæ & rectoriæ, stant demonstratiue non taxatiue, ea ratione, quia rector residebat in ecclesia S. Petri, ideoque de ea tantum mentionem fecit, vltra quod verba in dubio stant potius demonstratiue, quam taxatiue. Tum etiam, quia rector approbauit dicta instrumenta venditionum, recipiendo canonem ab emtoribus [illegible] & tenorem dictorum instrumentorum, ac etiam referendo se ad illa. ¶ Tertio non obstat, quod instrumentum locationis factæ de anno [illegible] 499. non conueniat in denominatione confinium cum instrumentis venditionum factarum de

11 annis 1570. & 1571. Quia † licet sit diuersitas inter nouos & antiquos confines, tamen, ex quo constat de corpore ratione possessionis, quia terræ contentæ in instrumento locationis fuerunt semper possessæ a descendentibus Christophori & Thomasii de Pellizariis, quibus facta fuit locatio, vel a personis eiusdem familiæ de Pellizariis satis dicitur constare de identitate, *prout in his terminis arguit Afflict. decis.23. sub nu.2.*

CANTVCCIL

Romanensis supplementi legitimæ de Alteriis, Die 17. Aprilis, 1581.

SVMMARIA.

1 *Statutum excludens filiam dotatam ab hereditate dotantis, non habet locum, quando pater filiam dotauit, & decessit ante conditum statutum.*

2 Statu-

2 *Statutum nouum declaratorium antiqui trahitur ad præterita. ex commun.*

Declara tamen, vt num. 3. 4. & 5.

3 *Verbum heredum, positum in statuto exclusiuo fœminarum, intelligitur solum de descendentibus masculis.*

DECISIO CXLII.

DOmini dixerunt, statuta antiqua & non noua attendenda esse: statutum enim, quod † excludit filiam dotatam ab hereditate dotantis, non habet locum, quando pater filiam dotauit, & decessit ante conditum statutum, quia intelligitur de hereditate deferenda, non de delata. *ita Bald. in l. illam. num. 2. versi. ex hoc arguitur. C. de donat.* vbi vult, quod si fiat hodie statutum, quod filia dotata non succedat dotanti, & quidam dotauerat filiam & decesserat, quod hoc statutum non disponit in hoc casu hereditatis delatæ, sed respicit tantum futuros casus hereditatis deferendæ, puta si pater viuebat. Et Bald. refert & sequitur Brun. *de stat. excluden. fœmin. propter mascul. artic. 6. num. 262. in fin. Crot. in l. omnes populi, num. 140. versi. hinc verificatur. ff. de iustit. & iure.* vbi subdit rationem, quod quando pater decessit ante statutum, actus est iam perfecte consummatus, & ideo ad illum non extenditur virtus statuti. ¶ Vnde statutum nouum *lib. 1. c. 141.* disponens, quod filiæ vel neptæ dotatæ a patre vel auo sint contentæ dotibus sibi in vltima voluntate, vel inter viuos a patre vel auo datis vel relictis, nec aliquid petere possint occasione supplementi legitimæ ab heredib. patris, vel aui etiam agnatione etiam transuersali, non habebit locū in casu nostro, in quo Æmilius Altinus dotauit Liuiam eius filiam, & obiit ante confirmationem præsentis statuti noui, & sic hereditas erat filiæ iam delata, non autem deferenda. ¶ Non obst. motus proprius confirmationis Sanctissimi D. N. decernens, omnes lites & controuersias in futurum post Cal. Augusti 1580. debere terminari secundum statuta noua, & lis, de qua agitur, mota fuit Cal. Augusti 1580. licet Æmilius antea mortuus fuerit, quia intelligitur de litibus & controuersiis ortis ex negotiis & caussis futuris, non autem ex negotiis & caussis præteritis: nam statuta noua respiciunt negotia & caussas futuras, prout clare ostenditur ex illis verbis confirmationis, *nulla alia statuta, quam hæc noua ad futurarum caussarum decisionem ac negotiorum expeditionem allegari possint.* Quamuis igitur lis, de qua agitur, orta sit postquam statuta noua cœperunt ligare, tamen negotium, & caussa illius fuit antea, & propterea non noua, sed vetera statuta sunt attendenda. ¶ Non obst. quod † statutum nouum cum sit declaratorium antiqui, trahitur ad præterita. *Doct. communiter in c. fi. & præcipue Felin. num. 4. de constit. cum aliis. de quibus per Gabr. el. de reg. iur. conclus. 3. num. 10.* Nam respondetur. ¶ Inprimis negando, statutum nouum esse declaratorium antiqui, imo est noui iuris inductiuum, dum dicit, de agnatione etiam transuersali. Statutum enim antiquum, dum loquitur de heredibus, intelligebatur de descendentibus, non de transuersalibus, quia † in statuto exclusiuo fœminarum, verbum heredum, intelligitur solum de descendentibus masculis, *vt late deducit Nat. in tract. quod stat. mascul. 4. q. princ. num. 140. in fi. vsq. ad num. 152. Brun. eod. tract. art. 12. q. 33. num. 304. cum tribus seq.* prout in terminis dicti statuti antiqui resolutum fuit in illa Romana. de Lante coram R. P. D. Aldobrandino 11. Maii 1576. & 19. Nouembris eiusdem anni: & illa verba, etiam transuersali, ostendunt esse nouum ius, quia dictio, etiam ampliat. *Sarnen. in compend. vtriusq. signat num. 63.* ¶ Præterea respondetur, quod quando etiam statutum nouum esset declaratorium antiqui, nihilominus ex quo † confirmatio Papæ se refert ad futura, non comprehendit præterita, quia constat de eius mente, quod noluit comprehendere præterita. *Bar. in c. fin. nu. 15. ante med. versi. nisi statutum nouiter factum. Imol. num. 12. versi. nam primo dicit. Barbat. nu. 39. versic. nam primo dicit. Felyn. num. 5. de constit. Belognet. in d. l. omnes populi. nu. 163.* Nec obst. si replicando dicatur cum Dec. *in d. c. fina. nu. 13. ante med. versi. sed tamen considerandum est*, quod quamuis statutum declaratorium ad futura se referat, tamen ex quadam necessitate ad præterita quoq; debet extendi, ne alias inducatur quædam perplexitas ac repugnantia, vt scilicet sit statutum declaratorium, & non habeat locum in præteritis, cum natura statuti declaratorii sit, vt ad præterita porrigatur. Quia † potest responderi cum Bolognet. *in d. l. omnes popul. num. 163. versi. mihi tamen magis placet*, quod non inconuenit, vt statutum declaratorium, quod se refert ad futura, velit dare certam declarationem futuris negotiis, & præterita relinquere sub determinatione antiqua inducta vel ex consuetudine, vel Doct. declaratione, vel alio modo: In casu autem nostro negotia præterita poterant relinqui sub determinatione antiqua prouenienie ex declaratione Nat. & Brun. loquentium in propriis terminis statuti nostri, maxime, quod eorum declarationem Rota approbauit.

CANTVCCII.

Sabinen. Castrorum. Lunæ, 17. Aprilis. 1581.

SVMMARIA.

1 *Immissus in possessionem ex secundo decreto dicitur effectus dominus rei contra eius aduersarium si erat verus dominus.*

2 *Deliberatio & adiudicatio iudicis facta creditori pro vero debito est titulus habilis ad translationem dominii.*

3 *Titulus dominii superueniens exstinguit caussam pignoris & hypothecæ.*

4 *Possessio ex noua caussa censetur mutata etiam absq; alia declaratione animi.*

5 *Adiudicatio de qua non constat processus, nec de eius solemnitatibus a iure requisitis, non attenditur.*

Declara tamen, & limita, vt nu. 6. 8. 9. 11.

7 *Allegari & deduci aliquid potest per viam exceptionis, quod non potest per viam actionis.*

8 *Decretum præsumitur solemniter factum ex antiquitate temporis, & enunciatione solemnitatum in genere.*

Imo etiam sine enunciatione, licet requirat caussæ cognitionem stante longissimo tempore. & nu. seq.

9 *Ius suum nemo præsumitur [illegible] relinquere.*

10 *Solemnitas appretiationis præsumitur propter vetustissimam possessionem.*

11 *Amissio actuum inducit præsumptionem solemnitatis pro eis.*

12 *Amissio actuum quomodo probetur.*

13 *Vsuras percipiens ex re pignorata non potest super ea impetrare dominium, vel in solutum sibi assignari.*

DECISIO CXLIII.

DOmini dixerunt, iura, de quibus agitur, obstare Dominis de Vrsinis, illaque attendenda esse etiam ad effectum translationis dominii castrorum, de quibus agitur, in Comitem Albertum, & exstinctionis pignoris, cuius nomine huiusmodi castra prius eidem Comiti tradita fuerant. Quia cum illa de anno 1524. fuerint per Gubernatorem Vrbis deliberata Comiti Alberto tanquam plus offerenti, cumque † postea idem Comes fuerit immissus in possessionem ex 2. decreto, non est dubium, illum effectum fuisse dominum, ex quo Cardinalis Franciottus, contra quem facta fuit deliberatio & immissio, erat dominus. *Doct. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infect. Neguf. de pignor. par. 5. n[illegible] 2. num. 9.* & † deliberatio & adiudicatio iudicis facta creditori pro vero debito, est titulus habilis ad translationem dominii. *l. a diuo Pio. §. pignora. ff. de re iud. l. 1. & l. fin. C. si in caus. iudic.* Quo titulo Comiti Alberto † superueniente exstincta fuit caussa pignoris, & hypothecæ. *l. penult. in fin. ff. de excep. rei iud. l. eleganter. in princ. vbi Bart. & Bald.*

4 pigno. & possessio † sequens Comitis Alberti commutata ita, vt non dicantur amplius dicta castra iure pignoris possedisse, sed iure proprio. *Rum.consil.61.nu.13.in fine.cum sequen.lib.1.* etiam absq; alia declaratione animi. *leg. non solum.§. quod vulgo.ff. de vsucap. l. 2.§. final.ff. pro em:o. Achill. de possess. decis. 4.* ¶ Non obstant, quæ pro parte Dominorum de Vrsinis in 5 contrarium allegantur. Inprimis non obst. quod hæc † adiudicatio non est attendenda, ex quo non constat de illius processu, nec de eius solemnitatibus a iure requisitis &c, quod Rota non attendit sententias sine processu & sine earum iustificatione ex actis. Nam fuit multipliciter responsum. Inprimis, id non procedere in casu isto, in quo † adiudicatio deducitur non per 6 viam actionis ad petendam illius exsecutionem, sed per viam exceptionis, quo casu probat etiam sine processu. *vt per Accorambon. decis. 35. circa med. ibi, & maxime.* 7 ¶ Nam † potest quid allegari & deduci per viam exceptionis, quod non potest per viam actionis, *vt per Bald. in l. post mortem.nu.3. prope fi.versi.aut irritat actum.ff.de adoption. Imo in l. qui superstitis.nu.2. circa med. versi. aut non contingunt.ff.de acquir.hered. Felyn. in cap.lator.col.2. versi.& dicit Bald. de re iudic.* Et fuit tentum in illa Portuen. bonorum coram R. P. D. Seraphino. 14. Martii 1578. Secundo, quia præsumitur pro sententia siue decreto iudicis respectu solemnitatum, quando concurrit 8 † antiquitas temporis, & enuntiatio ipsarum solemnitatum saltem in genere, vt in casu nostro, cum in mandato Gubernatoris dicatur, seruatis seruandis. *Aym. post alios de antiq. temp.par.2.§.ex præmissis. nu.9. Gabriel. lib. 2.de sent.conclus.4.nu.34.& 37.* Imo sine vlla enuntiatione præsumitur pro decreto, etiam caussæ cognitionem requirente, quando præteriisset longissimum tempus 30. annorum, *secundum Alciat.de præsumt. reg.3.præsum. 10.nu.5.cum seq.annecto.nu.6.versi. nisi præteriisset.* ¶ Tertio, quia † in casu, de quo agitur, omnia præsumuntur 9 solemniter acta stante exsecutione siue missione in possessionem facta vigore mandati Gubernatoris, & stante lapsu 50. annorum. Quia non est præsumendum, Cardinalem Franciottum, contra quem dictum mandatum exsecutum fuit, ac deinde eius heredes, tamdiu ius suum indiscussum dimisisse. *Auch.consil.40.nu.2.versi.item ex temporis diuturnitate. Dec.consi.375.num.4. & consi.409. nu.9. in fi. Tiraq. de præscrip.§.1.gloss.4.pag.61.versi.33. Achil.decis.14.de atten.* Et fuit resolutum in illa Roman. palatii de Ioachinis. 25. Octobris. 1524. coram R. P. D. Seraphino. Et pro hac parte est etiam decis. Afflict. *368. nu. 3. 4. 5. 6. & 7.* vbi propter † vetustissimam possessio-10 nem præsumitur solemnitas appretiationis. *& nu.9.* assignat rationem, quia fuit possessum territorium, de quo ibi per longissimum tempus, præsentibus & scientibus, & non reclamantibus tanto tempore aduersario & eius heredibus. ¶ Quarto, quia acta adiudicationis, de qua 11 agitur, fuerunt deperdita, quo † casu probata perditione præsumitur pro illis. *glo. fi. in c. quoniam contra. & ibi Bald. nu.27. versi. item fallit. Butr. nu.56. versic. hæc vera. Abb.nu.19.post princ. versi. prædicta procedunt. Felyn. nu. 32.versic.idem de eo. Bero.nu.227. ante med. versi. sed si dicerentur.de probat. Gabri.d.conclus.4.nu.13.* Et in his terminis fuit resolutum in vna Roman. spolii domus de Cansacchis, corā R.P.D.Decano 19.Iunii. 1578. & corā 12 R.P.D.Blanchetto.20. Maii.1580. De perditione † autē processus constat ex diligentia facta de reperiendo in actis Gubernatoris. *Chassan. super regul. decis.5. nu. 5.* ¶ Et præmissa confirmantur ex breui Clementis septimi mandantis, mandatum Gubernatoris, & omnia in eo contēta debitæ exsecutioni demandari, & maxime, quia Clemens de hoc negotio erat informatus, ex quo quando erat Vicecācellarius, interfuit capitulis matrimonialibus initis inter Comitem Albertum, & D. Ceciliam filiam Cardinalis Franciotti, & insuper promisit dare eidem Comiti pecunias super hypotheca castrorum, de quibus agitur. ¶ Secundo non obst. defectus iurisdictionis Gubernatoris, qui tunc temporis in Vrbe non habebat tribunal cognitionum caussarum priuatarū, sed solum erat superintendens, vt apparet ex bulla Sixti IIII. declaratoria iurisdictionum curiarum Vrbis, quia si extarēt acta, posset in illis reperiri specialis cōmissio. *Corn. consi.210.ad fi.lib.4.* ¶ Tertio non obst. quæ dicuntur de iniustitia pretii. Quia respiciunt iudiciū rescissionis adiudicationis ex capite læsionis. Stant enim simul, quod adiudicatio sit valida & translatiua dominii, & exstinctiua pignoris, & tamen tanquam læsiua possit rescindi. ¶ Quarto non obst. quod Comes Albertus nō poterat impetrare dominium istorum castrorum, cum † ex eis perciperet vsuras. *iur.na c. salubriter. de vsur.* Quia fuerunt 13 data in pignus solum pro spatio trium annorum, intra quod tempus debebat fieri solutio 4000. scutorum restantium, quo termino elapso, & solutione non facta poterat Comes Albertus vel percipere vsuras, *iuxta d. c. salubriter.* vel petere sibi adiudicari castra insolutū secundum formam statut. vrbis, *lib.1. c.69.* Obiectum autem procedit, quādo quis cogitur percipere vsuras ex pignore. ¶ Quinto non obst. quæ dicuntur de obseruātia subsecuta, quod Comitissa recuperauerit ista castra tanquā data in pignus & tanquam talia semper possederit. Quia de ista obseruantia nō constat, cum Comitissa solum dixerit, quo titulo fuerint tradita Comiti Alberto, & semper habet relationem ad illud tempus. ¶ Ad alia non est opus respondere. Quia bene euacuantur per informantes dictorum de Caetanis.

CANTVCCII.

Forolinien. fideicommissi. Veneris, 21. April. 1581.

SVMMARIVM.

1 *Sententia dicitur transire in rem iudicatam, ob non reditum pro apostolis in tempore.*

2 *Infirmitas superueniens in termino redeundi pro apostolis non excusat, quominus sententia transeat in iudicatum.*

DECISIO CXLIIII.

Domini tenuerunt, sententiam in Rota latam in ea parte, in qua pronūtiatur ad fauorem R.P.D. Marcolini, & fratrum, transiuisse in iudicatum ob non reditum † pro apostolis in tempore. Nā appellatio fuit inter- 1 posita 9. Iulii, & appellanti fuit datus terminus iuris, & interim quandocunq;, Ipse autē rediit pro apostolis 10. Augusti, & sic post terminū 30. dierum, cum mensis Iulii habeat dies 31. ¶ Nec † excusatur propter impedimentū 2 infirmitatis superueniens in termino, *vt per Bal. in l. eos. §.apostolos.in prin. C.de appell. Boer.consi. 43.nu.9. & facit decis. Mohed.79.incip. Nicol. de Toledo.* Vnde stante re iudicata non est dubium, sententiam exsecutioni demandandam esse, cum in cōmissione vltimo loco præsentata mandetur, vt conflicto de re iudicata ad legitimam exsecutionem procedatur, & nihil ex eo in contrario deducitur cōtra sententiam in hac parte, cum omnia dubia in Rota plene discussa fuerint. ¶ Quo vero ad aliam partem sententiæ respectu Petri Francisci & Pauli dabitur resolutio in alia, data copia sententiarum & instrumenti diuisionis, & aliorum iurium necessariorum &c.

CANTVCCII.

Salamantin. iurisdictionis. Veneris, 18. Aprilis. 1581.

SVMMARIA.

1 *Episcopus non potest in loco exemto nec per se nec per alium exercere suam iurisdictionem.*

Fallit, nisi habeat iurisdictionem in certis casibus in loco exemto, non autem in personas. nu.2.

2 *Officialem potest episcopus constituere in loco exemto, vbi habet iurisdictionem in certis casibus: secus si solum in personas exemtas.*

3 Exceptio

3 *Exceptio debet esse de regula.*
4 *Iurisdictio Episcopi in loca exemta quæ sit: & qui casus dicantur respicere locum exemtum. & qui personas.*
5 *Exemtio acquiritur etiam per præscriptionem.*
6 *Ordinarius habet de iure communi fundatam intentionem pro sua iurisdictione tuenda contra exemtionem allegantem.*

DECISIO CXLV.

DOmini plura firmarunt. Inprimis, Reuerendiss. D. Episcopo Salamantin. non licuisse nec licere erigere Tribunal & deputare Prouisionem in oppido Medinæ loco exemto, quia episcopus non potest in loco exemto pro tribunali sedere, nec † suam per se, vel per alium exercere iurisdictionem. *cap. cum episcopus. de offic. ord. lib. 6.* ¶ Non obstat, quod quando Episcopus in loco exemto habet in certis casibus iurisdictionem, prout habet episcopus Salamantin. in quatuor casibus sibi in bulla Sixti reseruatis, quod tunc in loco exemto potest officialem deputare, & suam iurisdictionem exercere, quia quoad illos casus est iudex, prout in terminis declarat Ioan. Monac. *in d. c. cum Episcopus. nu. 3. versi. sed pone.* ¶ Nam respondetur, quod † aut Episcopus in illis certis casibus habet iurisdictionem in loca exemta, & tunc potest constituere officialem, & suam iurisdictionem exercere. *clem. attendentes. de stat. Monac. clem. quia contingit. de relig. domib.* Et ita procedit dictum Io. Monac. Aut Episcopus habet iurisdictionem solum in personas exemtas, & tunc secus. *c. 1. de priuileg. lib. 6. clem. 1 de testam.* Ista est distinctio Io. Andr. *in d. ca. cum Episcopus. num. 1. in fi. & nu. 2. quam ibi sequuntur omnes. Gemin. col. pen. circa med. versi. sed quod si Episcopus. alias num. 11. Anch. num. 2. Franc. num. 3. in fin. Butr. num. 7. Soc. in c. recepimus. num. 67. vers. quod limitat. de priuileg.* ¶ Non obstat, quod exemtio Sixti loquens de loco & personis, excipit de eodem loco & personis quatuor casus, videlicet, sacrilegia, caussas matrimoniales, caussas appellationum, & institutiones seu confirmationes præsentatorum, qui casus cum excipiantur de loco exemto, sequitur, vt in illis casibus locus non sit exemtus, quia † exemtio est de regula. *l. nam quod liquide. §. fin. ff. de pen. legat.* Siquidem respondetur, quod quatuor casus per bullam Sixti excepti respiciunt personas, & non loca, nempe sacrilegos, coniuges, appellantes, & clericos præsentatos ad beneficia, & sic sumus in casu, *c. 1. de priuileg. lib. 6.* Et Io. And. & ceteri post eum, *in d. c. cum episcopus.* exemplificant † iurisdictionem Episcopi in loca exemta, in casu clem. *attendentes, de stat. monac.* vbi tribuitur ordinariis ius visitandi auctoritate apostolica monasteria Monialiũ exemta. Et in casu clem. *quia contingit. de relig. domib.* vbi ordinariis locorum iniungitur onus recuperandi, & in debitum statum reducendi bona hospitalium exemtorum occupata, deperdita, & indebite alienata in euentum, quod rectores eorundem hospitalium præmissa facere negligant, & sic clare patet in vtroque casu competere ordinariis iurisdictionẽ in loca exemta. Nec est verum, quod isti quatuor casus excipiantur de loco exemto, ita vt in illis locus non sit exemtus, quia imo excipiuntur de personis exemtis, nõ de loco exemto, cum sacrilegia, caussæ matrimoniales, & appellationum, & institutiones, seu confirmationes præsentatorum non cadant in loco, sed in personis, vt per se patet. ¶ Minus obstat, quod cum ante præscriptionem Reuerendiss. D. Abbatis, Reuerendiss. D. Episcopus esset ordinarius oppidi Medinæ, tam respectu loci, quam personarum, cumque præscriptio nihil illi abstulerit, quoad quatuor casus, sequitur, vt hodie quoad illos remaneat ordinarius tam respectu loci, quã personarum. ¶ Nam respondetur, quod cum quatuor casus respiciant personas & non loca, præscriptio nihil abstulit Episcopo respectu personarum in illis quatuor casibus, & per consequens, quod ipse remaneat hodie ordinarius respectu personarum in eisdem quatuor casibus. ¶ Nec etiã obstat, quod non sumus in loco exemto. Quia imo sumus, cum præscriptio siue consuetudo, de qua in bulla Sixti, sit talis, vt non solum eximat, sed etiam iurisdictionem tribuat, *vt resolutum fuit coram R. P. D. Seraphino 9. Maii. 1580.* Et † quod exemtio nedum per priuilegium, sed etiam per præscriptionem acquiratur, *est text. in c. cum personæ. & ibi Doct. de priuileg. lib. 6.* ¶ Item & secundo, firmarunt Domini, Episcopum non potuisse facere præceptum generale clericis oppidi Medinæ, vt se præsentarent coram eo ad exhibendum titulos suorum beneficiorum, & se examinandum. Quia ad eum spectat solum institutio & confirmatio præsentatorum, & ideo debuerat facere præceptum particulare, vt exhiberent titulos suorum beneficiorũ, ad quæ præsentati fuerunt. Et tanto minus licuit Episcopo facere dictum præceptum generale, quod in eo asserit, collationem beneficiorum ad se spectare, vt patet ex illis verbis, *attento quod in prædicta Abbatia ad eum pertinet collatio & institutio beneficiorum & capellaniarum ipsius, & sic iurisdictionem suam limitatam ad institutiones & confirmationes præsentationum volebat extendere ad collationem.* ¶ Præterea & tertio, Domini dixerunt, quod donec Abbas probet consuetudinem dandi ordinationes, & literas dimissorias, Episcopus, qui habet intentionem fundatam de iure communi, potest vti sua iurisdictione in conferendis ordinibus, & concedendis literis dimissorijs. *iuxta text. in c. cum personæ. in fin. de priuileg. lib. 6.* ¶ Quod procedit, etiamsi Episcopus nõ esset in quasi possessione dandi ordines & literas dimissorias, quia † ordinarius siue sit in possessione subiectionis, siue non, potest vti sua iurisdictione contra eum, qui ad probandum se esse exemtum allegat præscriptionem, siue consuetudinem præscriptam, prout in casu nostro, quousque præscriptionem probauerit, *ita post Lap. & Abb. tradit Gemin. in d. c. cum personæ. in fin. per illum tex. in fin.* Et propter odium præscriptionis, & propter fauorem iuris communis, *vt ibi latius per eum, quem sequuntur ibi Anch. num. 6. in 12. not. & Franc. in §. si vero. in 2. not. & Soc. in d. cap. recepimus, num. 72. de priuileg. libr. 6.* ¶ Vltimo, fuit dictum, attentata hinc inde deducta maiori ex parte pendere a neg. principali, & a declaratione quatuor casuum in bulla Sixti reseruatorum. ¶ Et propterea non esse deueniendum ad aliquam attentatorum reuocationem, sed satis esse confirmare sententiam vltimo loco latam.

CANTVCCII.

Asculan. fructuum. Veneris. 5. Maij. 1581.

SVMMARIA.

1 *Tempora tria consideranda in acquisitione bonorũ debitoris per viam iudiciariam. cum num. seq.*
2 *Debitor confitens se esse debitorem quantum tempus debeat habere ad soluendum, cum distinctione. ex communi.*
3 *Tempus quod datur post captam tenutam vsque ad eius venditionem, est arbitrarium.*
4 *Tempus subhastationis in bonis priuatorum distrahendis est iudici arbitrarium.*
5 *Tempus designatũ per dictionẽ, diu, est in arbitrio iudicis.*
6 *Dispositio qualibet qualiscunque sit, recipit interpretationem a consuetudine etiam contra propriam significationem verborum.*
7 *Enuntiatiua verba, etiam quando de enuntiato principaliter agitur, faciunt præsumtionem.*
8 *Præsumtio est pro iudicis decreto, in quo solemnitates in specie sunt enuntiatæ.*

DECISIO CXLVI.

REsolutum fuit, acta, de quibus agitur, sustineri de iure commun. A die enim 25. Maij. 1551. vsque ad diem 22. Augusti eiusdem anni, satis superq; includũtur

† tempora, de quibus hic per informantes Philippi, scilicet tempus, quod Medessus post confessionem debitum habuit ad soluendũ: item tempus, quod post captam tenutam ante eius venditionẽ requiritur: demum tempus, infra quod subhastatio perficitur. ¶ Primum tempus fuit 10. dierum, quod cœpit currere a die 25. Maij 1551. quando Medesso præsenti & debitum confitenti, fuit factum præceptum de illud soluendo. Nam com-
2 munis est Doct. distinctio, quod † aut debitor in ius vocatus oblato libello, & lite contestata confessus est se esse debitorem, & condemnandus est per diffinitiuam sententiam, & datur ei tempus quadrimestre ad soluẽdum. *iuxta leg. 2. & fin. C. de usur. rei iud.* Aut vero conuersus est debitum nullo oblato libello nec lite contestata, prout accidit in casu nostro, & tunc contra eum fertur sententia interlocutoria, hoc est, fit præceptum de soluendo infra 10. dies, idque non de iure, sed de consuetudine. *ita post Iacob. de Butrig. distinguit Bar. in l. si debitori, post prin. versi. dicebat. Alberic. sub num. 1. versic. aut confessio. Ang. num. 5. & 6. Fulgos. sub num. 5. & Iacob. de sancto Georg. num. 21. circa medium, versic. in eadem gloss. ff. de iudic. Imo. in cap. quærenti, num. 11 & ibi Abb. sub num. 5. ff. de offi. delega.* ¶ Secundum tempus, quod lapsis 10. diebus a die captæ tenutæ vsque ad eius venditionem intercedere debuit, vel fuit duorum mensium, vel arbi-
3 trarium, cum simus † in exsecutione sententiæ interlocutoriæ, hoc est, illius præcepti de soluendo. *Doct. communiter. in l. a diuo Pio. §. in venditione & maxime Alexan. num. 10. & Ias. nu. 15. & 16. qui de communi testantur. ff. de re iudicata.* ¶ Tertium tempus subhastationis
4 fuit arbitrarium: licet enim text. *in l. ordo. C. de exsecut. rei iud.* requirat res diu subhastari: & Bald. *ibid. nu. 4. in fine*, dicat, non esse repente procedendum ad venditionem, sed pluries & diu subhastandas. Et Paul. de Castr. *ibid. num. 3.* inquit, subhastationes debere durare per plures & plures dies, ne fiat fraus: nihilominus in bonis priuatorum distrahendis tempus, intra quod subhastatio fieri debet, cum non sit a iure determinatum, arbitrio iudicis relinquitur, *vt idem Bald. declarat. in d. l. or-
5 do, n. 6.* inquiens, tẽpus † designatum per illã dictionem, diu, esse in arbitrio iudicis, quando venditio vel adiudicatio fit ex interlocutoria, prout in casu nostro. Et hoc idem tenet *ibi Salyc. post princ. versic. item not. Bart. in l. licitatio. in prin. num. 2. ff. de publican. Ioan. de Plat. in l. si tempora. num. 1. C. de fide instrumen. & iur. hast. fisc. libr. 10. Capic. decis. 36. sub numer. 4. Menoch. de arbitr. cas. 129. num. 2. Roland. consil. 33. sub num. 14. libr. 1.* ¶ Non obstat, quod non sit credendum Doct. supra citatis attestantibus, generalem esse consuetudinem, vt reo debitum confitenti, quando non proceditur in futura iudicij, detur tempus 10. dierum ad soluendum. Quia fuit per Dominos responsum, credendum esse ad effectum, de quo agitur, nempe ad effectum carentiæ malæ fidei Ioannis. ¶ Secundo non obstat, si dicatur, quod cum in casu nostro in præcepto de soluendo non fuerit appositus terminus 10. dierũ, intelligitur tacite de termino legali quatuor mensium, *prout expresse tradit Bald. in dict. leg. si debitor. in 3. not.* Quia potius debet intelligi de termino consuetudinario 10. dierum quam de legali qua-
6 tuor mensium, cum † quælibet dispositio, qualiscunque sit, recipiat interpretationem a cõsuetudine, etiam contra propriam significationem verborum. *Innoc. in cap. olim. sub num. 2. de verb. signific. Abb. in cap. certificari. sub num. 2. de sepult. Rom. consi. 150. num. 13. lib. 1. Dec. in l. semper in stipulationibus, num. 10. de reg. iur.* & patet ex quamplurimis exemplis collectis, *per Barbat. Felyn. Dec. & Rip. in c. cum M. Ferrarien. de constit. & latissime per Gabriel. lib. 6. de consuetud. conclus. 1.* Et tanto magis in casu nostro, in quo, *vt dixi*, agitur ad effectum carentiæ malæ fidei. ¶ Tertio non obstat, quod in casu isto nõ constat de captione tenutæ. Quia hic plura concurrunt. ¶ Inprimis enuntiatio, quæ fit de tenuta capta per relationem ad acta. Verba enim † enunciatiua, eti-
7 am quando de enuntiato principaliter agitur, faciunt præsumtionem, *vt per Aym. post alios, de antiq. tempor. par. 1. sect. propositum. num. 55. cum trib. seq.* ¶ Secundo, tacita confessio partis resultans ex eius non reclamatione in actu intimationis sibi factæ de recuperando supradictam tenutam, quæ recuperatio præsupponit capturam. ¶ Tertio, amissio actorum. ¶ Quarto præsumtio, quæ capitur pro decreto iudicis mandantis ea fieri, quæ tenutam subsequuntur, & quæ non, nisi ea præcedente, fieri potuissent, maxime, quod solemnitas captionis tenutæ fuit specifice enuntiata. Præsumitur † enim pro
8 iudicis decreto, in quo solemnitates in specie sunt enũtiatæ. *Felin. in c. quoniam contra num. 37. post med. versic. limita seu declara, & ibi Dec. nu. 41. vers. & istud, quod dictum est, de prob. Alciat. de præsumt. l. 3. præsumt. 10. num. 2. cum seq. cum multis alijs, de quibus per Gabr. lib. 2. de sent. conclus. 5. num. 37. & 38.* Et hanc opin. seruat Rota, *vt per Achil. de decret. decis. 2.* vbi testatur hanc esse communem opin. ¶ Reliqua, quæ pro parte Philippi allegantur, responsione non indigent, cum ex facto tollantur, vltra quod per informantes in facto pro parte Ioannis satis euacuantur.

CANTVCCII.

Roman. fideicommissi seu legati. Veneris, 12. Maij. 1581.

SVMMARIA.

1 *Intellectus communis ad l. non est dubium. C. de legat. habet locum, quando occupatio fit clam: secus autem si fiat palam.*
Item limitatur fauore piæ caussæ. nu. 4.
2 *Verbum, subtrahere, denotat clandestinam amotionem.*
3 *Legatarius furtiue occupans possessionem rei legatæ iure suo priuatur, quantumcunque hereditas non fuerit adita.*
5 *Dispositio l. si quis in tantam. C. vnde vi, non procedit contra prælatum nomine ecclesiæ occupantem, ita vt ecclesia teneatur ex communi.*
Imo ampliatur, vt procedat etiam si prælatus vna cum capitulo, vel habita cõgregatione vel consilio cum eo, occupauerit. nu. 6.

DECISIO CXLVII.

Licet communis intellectus. *ad l. non est dubium. C. de legat.* sit, vt legatarius occupans rem legatam propria auctoritate, tunc demum cadat a iure suo, si occupauerit post aditam hereditatem, & apprehensam possessionẽ, omissa distinctione, an occupauerit palam vel clam, *vt per gloss. Bart. Bald. Salyc. Castren. Alexan. Iac. de sancto Georg. & Ias. ibi, & de communi testatur ibidem Corn.* Nihilominus † verior, & verbis ac menti illius le-
1 gis, & congruentior videtur intellectus, vt adhibenda sit distinctio, num occupatio fiat clam, vel palam, vt primo casu sit locus caducitati, secundo vero non. Et ita intelligit ibi Fulgos. ponderando † verbum, *subtraxisse.* quod
2 denotat clandestinam amotionem. *l. subtractio. C. de furt. l. 1. ff. de abig. quem intell. sequitur ibi Corn.* addens & eam rationem, quia cum simus in pœnalibus & restringendis, videntur coniungendæ ambæ solutiones gloss. Et hoc idem vult Ang. *in l. vnica circa med. vers. potest etiam dici. C. quorum legat.* dicens, † legatarium furtiue oc-
3 cupantem possessionẽ rei legatæ iure suo priuari, quantumcunque hereditas nõ fuerit adita, *per d. l. non est dubium.* Idem quoque tenet Roman. *consi. 312. in princ.* inquiens, legatarium palam propria auctoritate legatum vsusfructus accipientem, non perdere ius suum, licet secus si clam. Tunc enim absque dubio iure ipsius vsusfructus priuatus exstitisset. *per d. l. nõ est dubium. idem Corn. consi. 140. in fi. verbis, lib. 1. & hanc eandem sententiam late prose-*

prosequitur Ant. Gomes. in l. thauri. l. 45. nu. 132. ¶ Item dispositio, *d. l. non est dubium*, limitatur † fauore piæ causæ, ita *Capr. cons. 7. nu. 34. & cons. 32. nu. 13. Tiraq. de pri-* 5 *uileg. piæ caus. priuileg. 45.* Quia † quemadmodum dispositio *l. si quis in tantum. C. vnde vi.* non procedit contra prælatum nomine ecclesiæ occupantem, ita vt ecclesia teneatur, *vt late per Menoch. de recuper. possess. remed. 9. nu. 101. cum seq. & de communi testatur Rip. in cap.* 6 *sæpe. nu. 95. & in l. fi. nu. 174. C. de reuoc. donat.* Imo † ampliatur secundum nonnullos, quorum sententiam late tuetur Menoch. *vbi supra. nu. 104. cũ plurib. seq.* vt procedat, etiam si prælatus vna cum capitulo, vel habita cõgregatione, vel communicato consilio cum eo occupauerit, tum & participatione dispositio. *dict. l. non est dubium*, non debet habere locum in prælato rem legatam nomine ecclesiæ propria auctoritate occupante. Et ita tenuerunt Domini pro Hospitale sancti Iacobi incurabilium de Vrbe contra Orsettam Amonen. in vna Roma. fideicommissi, coram Decano 12. Maij. 1581.

CANTVCCII.

Roman. pecuniaria de Zabreriis. Mercurij, 17. Maij. 1581.

SVMMARIA.

1 *Obligatio creditorum de cedendo omnia eorum iura, ex quib. colligitur, vt intelligi debeat de toto credito, non autem de summa redacta. cum nu. 2. 3. & 6.*

4 *Cessio, quando soluitur pecunia, est quædam nominis siue actionis emtio.*

5 *Lites computantur in pretio rei.*

7 *Creditum vltra summam redactam repertum, quando censeatur per acceptilationem remissum.*

8 *Cessio iurium facta ex interuallo post solutionem nihil valet secus si sit facta in ipsa solutione, vel post in continenti.*

Limita etiam, nisi præcesserit pactum de cedẽdo. num. 11.

9 *Prius nec posterius in eodem instrumento vel contractu non datur, sed simul & semel assumit vires suas, quando est a partibus celebratus.*

10 *Cessio iurium respiciens plura tempora & qualitates debet intelligi secundum tempus & qualitates, quibus adhæret.*

Limita & declara, vt nu. [illegible]

12 *[illegible] formæ non potest substineri [illegible].*

DECISIO CXLVIII.

QVia in vltima propositione huius caussæ fuit per aliquos ex Dominis excitata difficultas, an obligatio creditorum de cedendo omnia eorum iura, intelligatur respectu summæ redactæ, vel potius respectu integri crediti. Ideo visa fuit mihi hæc difficultas particulariter discutienda. Proposui igitur illam 17. Maij 1581. In qua Domini tenuerunt, obligationẽ prædictam debere intelligi respectu integri crediti, & non respectu summæ redactæ 1 Mouebantur pluribus. ¶ Primo, quia † d. obligatio nõ est restricta ad summam redactã, sed est generalis de cedendo omnia iura, merito debet cõprehendere non solum iura respectu summæ redactæ, sed etiã iura respectu integri crediti, cum vtraque iura essent creditorũ, & vtraque illis competerent. ¶ Secundo, quia concurrit multiplex verisimilitudo mentis Illust. D. Cardinalis, quod intellexerit sibi obligare creditores ad cedendũ omnia co-2 rum iura respectu integri crediti. ¶ Prima enim † verisimilitudo ex eo colligitur, quod si creditores cederent eorum iura solũ pro summa redacta, Cardinalis non haberet compensationem periculi triũ litium, quod in se suscepit. ¶ Secunda verisimilitudo sumitur ex eo, quod Cardinalis potest cõmodius ac facilius excludere creditores posteriores, qui nõ se subscripserunt calculo vtendo iuribus sibi cessis aliis creditorib. anterioribus non solum pro summa redacta, sed etiam pro integro credito.

¶ Tertia verisimilitudo, quæ animũ Dominorum non parum mouit, fuit, quia cessio integri crediti, est necessaria Cardinali ad excludendam læsionem, quam heredes Cardinalis de Gaddis prætendere possent, allegando castrum Riani fuisse tantummodo venditum pro pretio scutorum 70000. ¶ Nam in isto casu Illustr. Cardinalis Cæsius posset excludere huiusmodi læsionẽ, allegando *illud plus, quod d. castrum valebat, fuisse sibi cessum & donatum a creditoribus Cardinalis de Gaddis ius habentibus in eius hereditate, & consequenter in d. cessione.* Vnde cum in casu isto concurrant tot verisimilitudines, & per consequens adsit multiplex interesse Illust. Cardinalis, credendum est, cum voluisse sibi cedi iura, non solum pro summa redacta, sed etiam pro integro credito. ¶ Tertio facit, quia inter creditores & Cardinalem mediante calculo & apocha fuit initus contractus emtionis & venditionis. Nam † creditores promittentes cedere omnia 3 eorum iura vendiderunt nomen Cardinalis de Gaddis siue actionem, quam contra eum & eius heredes habebant: & vice versa Cardinalis Cæsius promisit illis soluere varias pecuniarũ summas in calculo specificatas. Cessio enim quando † soluitur pecunia, est quædam nomi-4 nis siue actionis emtio, *vt not. Ang. in l. Modestin. per illũ tex. ante n. 2. vers. est ergo. & ibi Imol. nu. 3. vers. potes etiam notare. ff. de solu. facit tex. in l. si dubitetur, & in l. cum his, & ibi gl. & Bar. ff. de [illegible].* Vnde stante ista emtione & venditione inter creditores & Cardinalem, non est verisimile, eum voluisse solummodo cessionem pro summis redactis, & sic pro scutis 70000. & nihil consequi respectu trium litium, quas in se suscepit, quæ † in rei pretio 5 computantur, *ad not. in l. fundi partem. ff. de contrah. emt. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gl. 18.* Et tanto magis, quia lites erant magni ponderis, prout euentus subsecutus docuit, quia Cardinalis in illis concordandis magnas pecuniarũ summas erogauit. ¶ Quarto & vltimo tollitur omnis difficultas ex obseruantia subsecuta. Nã † omnes credito-6 res in receptione pecuniarũ eorum crediti redacti cesserunt Cardinali integrum eorũ creditũ in calculo specificatum, non aũt cesserunt eorum iura pro summa redacta tantum, vt ex lectura instrumentorum cessionum liquido apparet. ¶ Non obstant allegata in contrarium pro parte Zabreriorum. ¶ Et inprimis non obstat, quod Zabrerij cedentes in genere iura, quæ habent qualiacunque & quantacunque illa sint, satis dicuntur adimplere obligationem de cedendo omnia eorum iura. Quia obligatio (ponderando illa verba, *vice versa*) est correspectiua ad calculum, in quo fit mentio de credito integro, & de redacto: sed non potest esse correspectiua ad calculũ respectu crediti redacti, *vt mox dicetur.* Ergo debet esse correspectiua ad calculum respectu integri crediti, & sic Zabrerij cedendo simpliciter iura, quæ habent, nõ liberantur ab eorum obligatione. ¶ Secundo non obstat, quod impossibile sit, quod creditores approbantes, & acceptantes reductionem eorum crediti, possint cedere iura, nisi pro credito redacto, quia approbando & acceptando reductionẽ cẽsentur illud plus, quod est vltra summã redactam, per viam acceptilationis remisisse, & † sic illud plus fuit 7 extinctum. *§. 1. vers. sicut ante. Inst. quib. mod. tollit. oblig.* Si enim creditor in 10. dicat, se esse contentum de quinque, videtur alia quinque remittere, & sic per acceptilationem obligatio quoad alia quinque extinguitur, *prout ibi.* ¶ Quia pro responsione dicitur, quod tunc obiectum intraret, quando creditores post approbationem & acceptationem reductionis, & sic post remissionem partis crediti eorum factam per acceptilationem promisissent post aliquod interuallũ cedere omnia eorum iura, tunc enim oporteret hãc generalẽ promissionem restringere ad summam redactam, ex qua vltra illam pro summa remissa non potest sortiri effectum, cum iura pro summa remissa sint iam extincta per acceptilationem. Clara

8 est † enim iuris conclusio, quod cessio iurium facta ex interuallo post solutionem, nihil valet, quia iura sunt extincta. *leg. Modestinus in princip. & ibi omnes Doct. ff. de solut.* At secus est in casu nostro, in quo non ex interuallo, sed in ipso actu remissionis siue acceptilationis facta fuit promissio de cedendo omnia iura. Nam cessio iurium facta in ipsa solutione, vel post incontinenti valet, & cessat iuris exstinctio. *d. l. Modestinus a contrario sensu, & ibi Doct. & principaliter Bart. num. 4. ante med. vers. [illegible] cessio fit.* ¶ Quod autem in casu nostro promissio de cedendo sit facta in ipso actu remissionis, patet, quia in eodem instrumento post approbationem & acceptationem reductionis incontinenti fit promissio de cedendo,
9 & † non est dubium, quod respectu contentorum in eodem instrumento vel contractu, non datur prius nec posterius, quia contractus simul & semel assumit vires, quando a partibus est absolutus, *vt per Bart. in l. contractus. num. 4. per illum text. C. de fid. instrum. Soc. in l. quibus diebus. §. quidam Titio. num. 8 circa med. vers. praeterea ff. de condit. & demonst. Cagnol. in l. lecta. num. 129. & 157. ff. si cert. pet. & in l. fin. num. 266 C. de pact.* ¶ Tertio non obstat, quod creditores promiserunt cedere omnia iura tempore solutionis vel dationis schedulae
10 bancariae. Ergo † intellexerũt de cessione iurium crediti redacti. Ergo debet intelligi secundum tempus solutionis, & per consequens de credito tantum redacto, quia illud solum erat soluendum, *ad reg. leg. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxal. action.* Tum etiam, quia tempore cessionis creditum, quod erat supra redactum, iam erat exstinctũ per acceptilationem siue remissionem inductam ex approbatione, & acceptatione reductionis. ¶ Si-
11 quidem † pro responsione dicitur, obiectum cessare in casu nostro, in quo praecessit conuentio de cedendo omnia iura: nam cessio iuris facta post solutionem ex interuallo, quando praecessit pactum de cedendo, est valida, & suum operatur effectum, quia iura nõ sunt exstincta, prout clare probat text. *in dict. l. Modestinus. in prin. ibi. sine vllo pacto.* quae verba omnes Doct. ibi in summario intelligunt de pacto de cedendo. Vnde quamuis in casu nostro creditores cedant eorum iura ex interuallo post approbationem & acceptationem reductionis, & sic post factam solutionem prouenientem ex remissione seu acceptilatione, nihilominus ista cessio, ex quo praecessit pactum de cedendo, valet, & operatur respectu iurium totius crediti, quia stante pacto de cedendo, illa remissio, siue ficta solutio non exstinguit iura crediti remissi. ¶ Quarto non obstat, si dicatur, quod creditores in subscriptione calculi per eos factam per duos menses ante schedulam Cardinalis declararunt se esse contentos de omni eo, quod in calculo continebatur pro rata eorum crediti ita taxati, & redacti, & sic per istam approbationem & acceptationem crediti redacti factã per duos menses ante pactum de cedendo dicuntur iura crediti vltra redactũ exstincta per remissionem, seu acceptilationem. Nam respondetur, huiusmodi acceptilationem, ex quo fuit facta inter absentes, quia nec Cardinalis nec aliquis eius nomine interfuit, fuisse inutilem, nec posse substineri in vim pacti, ex quo fuit nulla vitio for-
12 mae: Communis est enim Doct. conclusio, vt † quando acceptilatio est inualida ex defectu formae, quia fit facta inter absentes, non possit substineri in vim pacti. *ita [illegible] & Doct. in l. an inutilis. in prin. ff. de acceptilat. in l. [illegible] §. fin. ff. de pact. & in l. [illegible] § si quis ita. ff. de verb. oblig. & bene Aret. in §. 1. num. 1. in fin. & num. 2. Instit. quib. mod. tollit. oblig.* ¶ Quinto non obstat, quod Cardinalis habuerit recompensam pro illis tribus litibus, quia excepta lite monachorum sancti Pauli, pro qua fuit Cardinali assignata in calculo summa scutorum 15000. vltra eam nihilominus ipse soluit scuta 2400. Quoad alias lites, videlicet Equites Nicolai de Gaddis, & sororum siue heredis Cardinalis de Gaddis, Cardinalis C[illegible] nullam habuit recompensam, prout ex lectura cal[illegible] manifesto apparet. ¶ Sexto & vltimo non obstat, quod creditores cesserunt iura generaliter, quia imo contrarium expresse apparet in instrumentis cessionum, in quibus fit specifica cessio integri crediti.

CANTVCCI I.

Aquilan. Prioratus. Veneris, 2. Iunij. 1581.

SVMMARIA.

1. *Resignatio facta non seruata forma constitutionis de publican. Pij V. est nulla ab ipso initio.*
2. *Decretum irritans trahitur retro, & operatur nullitatem vsque ab ipso initio, & afficit omnia, quae sequuntur.*
3. *Papa reuocans ea, quae iuris positiui sunt, [illegible] ea reuocare prout ex tunc ex communi.*
4. *Imo p[illegible] [illegible], vt res [illegible] habeantur pro infectis [illegible] quo[illegible] [illegible] num. 4.*
5. *Resignatio [illegible] libere facta in manib. ordinarij non [illegible] [illegible] [illegible] forma con[illegible] [illegible]*
6. *Resignatio [illegible] in manib. ordinarij [illegible] quam [illegible] non valet.*

DECISIO CXLIX.

DOmini tenuerunt, constitutionem de publican. fel. rec. Pij V. habere locum in resignatione prioratus, de quo agitur, factã de anno 1559. per Ascanium V[illegible] stum pure & libere in manibus bo. me. Bernardi C[illegible] rilli tunc temporis praeceptoris hospitalis sancti Spiritus de Vrbe, ad quem collatio dicti prioratus [illegible],
1 & † consequenter dictam resignationem ob non seruatam formam dictae constitutionis, quia resignatio non fuit publicata, fuisse & esse nullam, inualidam, nullius[que] roboris vel momẽti, perinde ac si facta non fuisset, ac ius ab Ascanio resignante non fuisse abdicatum. ¶ Et moti sunt Domini. ¶ In primis ex verbis ipsius constitutionis, quae sunt clara. Comprehendit enim resignationes antea factas, vt patet ibi, *quod quaecunque [illegible] rum beneficiorum resignationes [illegible] in [illegible] pub[illegible] [illegible] [illegible] in manibus Ordinariorum vel [illegible] [illegible] [illegible] Sanctissimi [illegible] Rom. Pont. [illegible] praedece[illegible] [illegible] ordinariorum. Item, nullitatem & inualiditatem resignationum factarum in manibus ordinariorum [illegible] forma dictae constitutionis [illegible]* prout ibi, *[illegible] [illegible] & cessiones ac [illegible] [illegible] [illegible]* praefertur, & c[illegible] post decernendo illam dictionem [illegible] quae nedum refertur ad [illegible] [illegible], sed etiam ad resignationes & cessiones [illegible] resignationum & cessionum, de quibus [illegible] constitutio locuta fuit. Super [illegible] [illegible] locuta est etiam de resignationibus [illegible] Ordinarij. Merito illas quoque [illegible] formam constitutionis factas nullas & [illegible]. Vnde non est dubium, resignationem, de qua agitur, ob non seruatam formam dictae
2 constitutionis fuisse nullam ab ipso initio, habendamque pro non facta, & effectum abdicationis iuris a persona resignantis minime operari. Nam † decretum irritans quod est appositum in dicta constitutione, habet oculos retro, & operatur nullitatem ab ipso initio. *C[illegible] de super reg. decis. 12. nu. 4. cum seq. Sarn. in reg. de annal[illegible] propo[illegible] Io. Paul. decis. 14. Achil. decis. 385.* Et afficit omnia, quae sequuntur, ita vt nec effectum nec iuris fomentum habeant. *c. si eo tempore. & ibi not. de elect. in 6. Cassad. decis. 1. nu. 7. de rescrip. pol. Sarnen. in reg. de trien. q. 49. nu. 3.*
3 Et † Papa reuocando ea, quae iuris positiui sunt, reuocat illa, vt ex tunc. *glo. communiter approbata in clem.*
4 *1 in verbo. pr[illegible] [illegible] de immunit. eccles.* Et † potest facere, vt res facte habeantur pro infectis, etiam quoad [illegible]

ctus, pr[illegible]

[illegible] præteritos. *Card. [illegible] 30. Panor. & ali. in d. clem. 1. [illegible] consti. [illegible] limit. [illegible]* ¶ Præterea vltra [illegible] constitutionis accedit & ratio: sicut enim resignatio conditionalis ad fauorem tertij facta in manibus [illegible] non abdicat ius a resignante, nisi sequatur cōditio, hoc est, nisi illi tertio ius quæratur, ita etiam † resignatio pure & libere facta in manibus Ordinarij non abdicat ius a resignante, nisi seruetur forma dictæ cōstitutionis, & [illegible] conditio, quæ a d. cōstitutione [illegible] *de condict. ob caus.* [illegible] ¶ Non obstat in contrarium [illegible] adducta. Et inprimis non obstat, quod resignatio pure & libere facta in manibus Ordinarij abdicat [illegible] *quod admonet.* [illegible] *Rot. decis. 4.* [illegible] licet secus sit in resignatione conditionali ad fauorem certæ personæ, prout [illegible] constitutionis [illegible] Rota cum illa distinctione transiuit in vna Calagur. [illegible] coram D. [illegible] 10. Ianuarij 1578. ¶ [illegible] responsum [illegible] incidenter in illa causa dictum fuisse, nec ratione vel auctoritate aliqua fulciri, & propterea attendendum non esse. Secundo non obstat, quod rationes expressæ in proœmio d. constitutionis nō militant in resignatione facta in manibus Ordinarij. Quia [illegible] obiectum, [illegible] constitutio expresse disponit de resignationibus factis in manibus Ordinarij. Et propterea nō potest argumentari [illegible] rationum ipsius constitutionis, cum eius verba sint [illegible], nominatim, [illegible] resignationes factas in manibus Ordinarij comprehendentia. Vltra quod ignorantia resignationis potest etiam cadere in Ordinario, qui succederet [illegible] resignationem admittit. ¶ Tertio non obstat, quod [illegible] in manibus ordinarij non publicata resignatione, & nō seruata forma d. constitutionis posset ad beneficium [illegible] sequeretur, quod dicta constitutio introducta in odium resignantium redundaret in eorum fauorem. Quia attenta illa ratione sequeretur, vt nec etiam resignans in manibus Papæ ad fauorem certæ personæ non seruata forma dictæ constitutionis nequiret ad beneficiū reuerti, q̃ tamen est falsum, prout resolutum fuit in illa Pampilonen. beneficij de Sanguessa coram R. P. D. Aldobrandino die 15. Martij. 157[illegible]. quæ resolutio fuit in aliis causis a Rota confirmata. ¶ Quarto non obstat, [illegible] loquentia de resignationibus factis in manibus ordinarij possunt [illegible] verificari in resignatione facta in manibus ordinarij sub conditione. ¶ Nam [illegible] 6 dicta intelligentia [illegible] resignatio conditionalis [illegible] in manibus ordinarij tanquam simoniaca nō [illegible] *ex parte, [illegible] de leg.* Et propterea absonū esset dicere, constitutionem voluisse resignationem simoniacam publicari, & effectum sortiri, &c.

CANTVCCIL.

Legionen. capellaniæ. Veneris, 9. Iunij. 1581.

SVMMARIA.

1 *Domicilium quis habere dicitur in eo loco, ex quo est oriundus.*
2 *Filius sequitur originem patris.*
3 *Incolatus non [illegible] ex domicilio naturali siue originis, sed ex [illegible].*
4 *Domicilium naturale siue originis non facit quem incolam, sed ciuem.*
5 *Domicilium naturale, siue originis potest dari sine habitatione.*
Incolatus autem non potest dari sine habitatione.
Incolatus est nomen iuris duo requirens, factum habitationis, & animum perpetuo habitandi.
6 *Origo non facit quem incolam, sed ciuem.*
7 *Domicilium ibi habere intelligitur sine exspectatione alicuius temporis, vbi quis declarat animum suum se velle in aliquo loco domicilium constituere.*
Intelligitur tamen, vt aliquis [illegible] domum [illegible].
9 *Masculi appellatione in materia [illegible] non autem agnationis, propterea venit etiam descendens ex fœmina ex magis communi.*
10 *Pauper diuiti præfertur in beneficialibus.*

DECISIO CL.

Domini dixerunt, sententiam de partibus ad fauorem Petri Moran contra Petrum Libero [illegible] reuocandam esse, quia cum Libero habeat omnes qualitates requisitas a fundatore capellaniæ, de qua agitur (est enim consanguineus proximior, [illegible] & incola oppidi de villa Nuoua [illegible], vbi sita est dicta capellania) cumque in Moran deficiat qualitas incolatus, merito ille est huic præferendus. ¶ Quod autem in Moran qualitas incolatus deficiat, patet. [illegible] testes examinati pro parte Libero super 14. articulo probant, Moran non fuisse natum, nec vnquam habitasse in oppido villæ Nuouæ, nec potuisse esse contrarium quin vidissent vel dici audiuissent. [illegible] quia ipse [illegible] Moran in processu de partibus, fol. 1[illegible]. in [illegible] appellat se incolam Zamoren. ¶ Non obstat, quod Moran in oppido villæ Nuouæ habet domiciliū originis paternæ, cum eius pater ex illo loco oriūdus fuerit, & † ex quo 1 loco quis est oriundus, in eo domicilium habet. *l. [illegible] de exat.* & filius † sequitur originē patris. *l. [illegible]* 2 *ad municip. l. [illegible] de [illegible] & orig. lib. 10.* Vnde si Moran retinet domicilium originis paternæ in oppido villæ Nuouæ, ergo est etiam incola, [illegible] domicilium incolatum facit *l. ciues. C. [illegible]*. Non multipliciter respondetur. ¶ Inprimis non probari, patrem Moran fuisse oriundum ex oppido villæ Nuouæ, cum nec id articulatum fuerit, & testes pro parte Moran examinati super 8. articulo solum probant, patrem Moran fuisse incolam oppidi villæ Nuouæ, vnde ex incolatu patris non infertur ad incolatum filij. ¶ Secundo, incolatum † non 3 constitui ex domicilio naturali siue originis, sed ex domicilio accidentali. *l. pupillus. §. incola. ff. de verb. signif.* vbi Alciat. *num. 11.* inquit, incolam eum proprie esse, qui cum aduena esset, in aliquam regionem [illegible] habitaturus venit, vt ibi perpetuo sit. ¶ Tertio, domicilium naturale † siue originis non facere quem incolam, sed 4 ciuem. *l. ciues. C. de incol. libr. 10. l. [illegible] C. de mun. & orig. [illegible] l. incola. ff. ad municip.* ¶ Quarto, domicilium naturale † siue originis posse dari sine habitatione, *vt* 5 *post Abb. in [illegible] accedens, il secundo, n. [illegible] num. 10. vers. [illegible] & ho. [illegible] compe[illegible].* ¶ Incolatum autem non posse dari sine habitatione, cum incolatus sit nomen iuris duo requirens, factum habitationis, & animum perpetuo habitandi. ¶ Secundo non obstat, si dicatur, nec etiam Libero esse incolam oppidi villæ Nuouæ, sed ciuē, cum inde sit oriundus, & origo † non faciat quem incolam, sed ciuem, iu- 6 ribus supra citatis. ¶ Nam respondetur, fundatorem capellaniæ non considerasse differentiam iuris inter ciuem & incolam, sed voluisse, capellanum esse incolam oppidi, hoc est, habitatorem habentem animum perpetuo ibi habitandi, vt possessiones capellaniæ colat, & relinquat in eo [illegible], in quo erunt sibi cōsignatæ. ¶ Tertio non obstat, quod qualitas incolatus requiritur tempore, quo fuerit habita capellania, & sic tempore prouisionis vel adeptæ possessionis, quo tempore Moran obtulit se paratum, & declarauit animum suum, se velle esse actualiter incolam dicti oppidi, *vt in process. de partib. fol. 18.* [illegible] simulatque quis declarat animum 7 suum, se velle in aliquo loco domicilium constituere, dicitur sine exspectatione alicuius tēporis ibi domicilium habere, *vt per Abb. in c. fin. in fine. de paroch. per text. in l. eius §. Celsus. ff. ad municip.* Siquidem respondetur ne-

gando, qualitatem incolatus requiri tempore prouisionis, vel adeptæ possessionis, quia hoc nō dicit testamentum, sed quod clericus, qui habere debebit dictam capellam, sit incola dicti loci. Nec † sufficit illa oblatio, siue declaratio animi, quia requiritur etiam aliquis actus significatiuus domicilij, puta quod emerit vel conduxerit domum, *vt declarat Soc. in c. fin. sub nu. 25. de fo. compe.* qui actus deficit in casu nostro, vltra quod Moran non potuit facere hanc oblationem, & declarationem in præiudicium Liberi, cui erat ius quæsitum. ¶ Quarto non obstat, quod Moran tanquam descendens ex linea masculina debeat præferri Libero descendenti ex linea fœminina, licet vterq; sit in pari gradu, quia fundator vocauit simpliciter proximiorem cōsanguineū, nec vllam fecit mentionē de descendentibus ex linea masculina: imo credendum est, eum noluisse facere differētiam inter descendentem ex linea masculina, vel fœminina, cum nō simus in materia fundi vel maioratus, vel conseruationis agnationis, vel alia simili, nec aliter constet de expressa mente fundatoris: sed sumus in materia, quæ videtur solum requirere, vt proximior consanguineus sit masculus, † quo casu æquè proprie dicitur masculus, qui descendit ex linea fœminina, quā qui ex masculina, *vt per Castren. in l. 1. num. 3. & ibi Corn. col. 4. sub num. 2. versic. an autem dicatur C. de condit. insert. Soc. in l. Gallus. §. nunc de lege, in fin. & ibi Claud. num. 14. ff. de liber. & posthum. Cur. iun. consi. 1. num. 24. versi. sexto aduertendum. late Rub. Alexan. consi. 22. num. 11. 12. 13. & 14. & inter consi. Brun. consi. 9. num. 7. consi. 10. num. 5. & 6. Soc. iun. consi. 2. num. 2. & sequen. lib. 13. Bero. consil. 77. num. 11. vbi alios citat. lib. 2. Rum. consi. 49. num. 2. versic. sed tamen, & num. 3. lib. 1. Mandel. consi. 86. num. 4. versic. tamen veritas est, vbi concludit hanc esse magis communem opinionem.* Et fuit resolutum in vna Callaguritan. bonorum, coram me die 13. Ianuarij. 1576. ¶ Et in omnem euentum, quando etiam Moran esset incola dicti oppidi, Libero veniret † ei præferendus ratione paupertatis. *Rocch. de iurepatronat. in verbo, honorificum, nu. 42. versi. secundo, crederem. post Hostien. & But. in c. tuam, de ætat. & qualit. sequitur Lambert. lib. 2. part. 1. qu. 10. art. 3. num. 23. ante fin. versi. limitatur 2. fol. mihi 107. Dec. consi. 542. num. 14.*

CANTVCCII.

Roman. doanæ salis. Die 16. Iunij. 1581.

SVMMARIA.

1. *Citatio incerta, & vaga & nimis generalis non valet, nec arctat citatum.*
2. *Citatio ad sui essentiam requirit exactam specificationem.*
3. *Carceratus ob iniustitiam primæ capturæ relaxatus, non potest in carceribus pro alio debito etiam vero confirmari vel recommendari.*
   Limitatur, nisi carceratio esset nulla ex defectu citationis, dummodo vere constaret de debito. nu. 5.
4. *Carceratio nulla non iustificatur ex superuenienti probatione legitima.*
5. *Captura vel carceratio nulla ex defectu citationis debet substineri, si constet vere de debito.*
6. *Citatio non legitime facta superueniente notitia valet, sicut legitima.*

DECISIO CLI.

FAustinus Buccellenus Brixien. mandatum exsecutiuum contra se ad instantiam Camilli Costæ Maceraten. de anno 1575. ab A. C. relaxatū, cuius vigore idem Faustinus postea de anno 1580. carceratus fuit, prætendit esse nullum ex multis, præcipue tamen ex defectu citationis. Et propterea stante nullitate mandati se a carceribus relaxandum esse. ¶ Defectus citationis pro parte Faustini prætenditur ex incertitudine & generalitate ipsius citationis, quia Costa citauit Faustinum dicendo generaliter & indeterminate instante Domino Camillo Costa principali cessionario nec aliter in citatione expressit personam cedentis, rem cessam, tempus cessionis, & notarium de ea rogatum. ¶ Vnde † illa citatio tanquam incerta, vaga, & nimis generalis non valuit, nec arctauit Faustinum citatum. *Rot. decis. 7. de re iudic. in nou. Roman. singul. 352. in fine, argumento l. qui insulam. ff. de verborum significat. cap. ... de ...* Citatio † enim ad sui essentiam requirit exactam specificationem, & ideo si est obscura, vel indeterminata, iudicatur nulla. *l. aut qui aliter, in princip. §. 1. ff. quod vi aut clam. ita Roman. consil. 369. num. 8. Alexand. consil. 27. num. 13. libr. 2. Socin. de citat. ... 20. num. 14. Marsil. ad rub. C. de citat. num. 368. cum sequen. & ... quoque, num. 143. vbi alios citat. ff. de re iudica. ... de nullit. in rubrica, ex defect. citat. num. 30.* ¶ ... stante nullitate mandati ex defectu citationis, Faustinus debeat a carceribus relaxari, firmarūt Domini decimaseptima Decembris, 1580. quia nulliter vel iniuste captus, & carceratus est ante omnia relaxandus: nam iudex dicitur ei vim inferre, eumq; propria libertate spoliare, & propterea debet ad eam ante omnia restitui, & stante nullitate vel iniustitia primæ capturæ, & carcerationis non potest in carceribus pro † alio debito etiam vero confirmari, vel recommendari. *ita Bart. quæst. 10. 6. incipien. Lapus fuit captus. in principio. & in solut. circa medium, vers. si vero talis violentia, sequuntur Bald. in l. ... mutui iter, in primo notab. in fine, & ibi Alexand. num. 4. ff. de legat. 1. Anchar. consi. 292. num. ... circa medium, vers. ... quinto, pro hoc, Paul. de Castr. in ... de exonerandi. § ... si quis, num. 2. ff. ne ... bene Alexan. consi. 241. num. ... vbi id amplius lib. 6. late Veronen. consil. ciuil. 19. per totum. Rip. in leg. naturaliter § nihil commune, numer. 56. Boss. de captur. numer. 9. Nicell. in concord. gloss. 52. in tertia fallent. plene Paris. consil. 101. numer. ... libr. 3. Roland. consi. 65. num. 31. lib. 3. Riminald. iun. consil. 121. numer. 8. libro secundo. Gabriel. de restit. ... spoliat. conclus. 1. numer. 28. & hoc idem voluerunt Bald. in leg. plerunque, numer. 2. & clarius ibi Castren. num. 4. ff. de in ius voc. & Soc. consi. 113. colum. penultim. versic. quando ergo ... libr. 3.* ¶ Et captura, † siue carceratio nulla non iustificatur ex superuenienti probatione legitima. *vt per Roman. consil. 241. num. ... circa med. versic. igitur est dicendum, quem sequuntur Dec. consi. ... col. 2. in prin. versic. & id ... eum isto casu. Felin. in ca. cum dilecta. num. 4. prope fin. ver. & dicit Ludouicus, de rescript. Boer. decis. 259. sub numer. 2. Paris. dict. consi. 101. sub num. 7. libr. 3. Ioan. ... centur. 5. obseruat. 80. num. 3. Natta alio citan. consi. ... num. 43.* ¶ Bene verum est, quod si captura † & carceratio esset nulla, etiam ex defectu citationis, tamen vere constaret de debito, vel per confessionem capti, vel carcerati, vel alio modo, tunc deberet substineri, nec esset locus relaxationi. *ita Paul. de Castr. consil. penult. ad finem, num. 4. libr. 1. per textum in l. fin. §. final. ff. quod met. caus. sequitur Socin. consi. 113. in fin. libr. 3. Ias. in leg. a diuo Pio §. in venditione, num. 12. ff. de re iudica. Dec. consi. 449. nu. ... 9. Hermanott. Dec. in §. nihil commune. nu. 15. Paris. de Put. de synd. in verbo, captura. Caccialup. de debit. ... quæst. 14. Paris. consi. 99. num. 35. lib. 3. Aymon consi. 46. nu. 7. & consi. 65. nu. 4. ad fin. Rim. iun. d. consi. 125. num. 14. lib. 2.* ¶ Sed quia pro parte Costæ dicebatur, Faustinum siue eius procuratorē habuisse notitiam cessionis, ideo Domini 26. Maij. 1581. dixerunt, quod si constaret de hac notitia ante carcerationem Faustini, quod citatio eum arctasset, licet ab initio fuisset nulla, quia † citatio nōn legitime facta superueniente notitia ita ligat, sicut citatio legitime emanans. *Roman. consil. 410. numer. secundo per textum in clemen. caussam, in fine, de electio.*

quem

quem sequuntur Felyn. in cap. cum contingat, num. 8. de rescrip. & in cap. gratum, num. 4. circa medium, versic. sed notaquod vbi agitur, de offic. delega. Marsil. in Rub. C. de probat. num. 371. in l. de vnoquoque, num. 152. circa medium, versic. item ante. ff. de re iudic. & singul. 259. in fine. Ruin. consil. 61. num. 33. lib. 5. dicens, citationem nullam validari, si trãsiuit in notitiam citati. *Dec. in d. c. cum causam, in 3. not. ad fin. de offic. deleg.* ¶ Vnde præsuppositis quibusdam in facto particulariter dubitaui 23. Iunii, 1581. *an in casu & ad effectum, de quo agitur, constet, Faustinum seu eius procuratorem habuisse sufficientem notitiam cessionis Ioan. Baptistæ Triumphi rogatæ in actis notarii causæ, & scriptæ in margine instrumenti societatis cum eodem Triumpho contractæ, antequam Faustinus caperetur.* Et licet Domini 23. Iunii. 1581. fuerint varii, tamen tertia Iulii tenuerunt constare de sufficienti notitia ex monitorio A. C. decreto 9. Ianuarii, 1574. exsecuto 13. eiusdem, & reproducto 10. Martii, in quo monitorio fuit intimata Faustino societas scutorum 2000. contracta cum Ioan. Baptista Triumpho 21 Martii, 1573. per acta Francisci Baccoletti: non potuit autem Faustinus siue eius procurator videre instrumentum dictæ societatis, quin videret etiam instrumentum cessionis, quod tunc temporis erat scriptum, & annotatum per eundem Notarium in margine instrumenti dictæ societatis: Monitorium enim, vt dixi, fuit exsecutum 13. Ianuarii, cessio enim fuit facta & annotata 4. eiusdem ¶ Præterea dixerunt Domini, notitiam istam colligi etiam ex inhibitione A. C. obtenta 9. Iunii, 1576. pro parte Pieræ vxoris Faustini ad impediendam executionem mandati exsecutiui ad instantiam Costæ decreti, & relaxati super domo sita in ciuitate Racanati, ac aliis bonis Faustini eidem Pieræ ratione suarum dotium hypothecatis, quæ inhibitio fuit exsecuta & reproducta per Dominum Ioan. Baptistam Dionisium assertum procuratorem dictæ Pieræ sub 19 Iunii, 1576. in qua quidem inhibitione Costa appellatur cessionarius Ioan. Baptistæ Triumphi, & huiusmodi notitia fuit longe antequam Faustinus caperetur. Quia hæc gesta sunt de annis 1574. 75 & 76. Faustinus vero captus fuit de anno 1580.

CANTVCCII.

Bononiensis de Maluetiis. Die 23. Iunii. 1581.

SVMMARIA.

1. *Promissio de euictione in alienatione bonorum fideicommisso subiectorum, non potest amplius reuocari vigore fideicommissi.*
2. *Promissio de euictione facta ex vno capite, non se extendit ad aliud caput, vbi ius de nouo superuenit.*
3. *Declara tamen, vt num seq.*
4. *Euictio quando fit ex natura rei, non sufficit simplex, siue generalis promissio de euictione, sed requiritur specifica, & expressa in illum casum.*
   Limitatur, nisi euictio esset concepta verbis vniuersalibus. num. 5.

DECISIO. CLII.

DOmini tenuerunt, moderandam esse inhibitionem quoad bona Tiberii pro ea rata, pro qua Carolus promisit de euictione, eique hanc promissionem obstare, quominus possit excipere de fideicommisso Caroli senioris, quia [1] † cum promiserit de euictione in alienatione bonorum fideicommisso subiectorum, facta per Tiberium Floriano, censetur alienationi consensisse, ideoque non potest illam vigore fideicommissi reuocare. *l. quoties, la prima, & ibi Ias. num. 2. versi. secundo limita. C. de fideicommiss. Dec. consil. 323. num primo. Rip. in l. filiusfamilias § Diui, num. 14. ff. de leg. 1. Paris. cons. 81. num. 44. lib 2. & consi. 48. num. 16. & 17. lib. 3.* Maxime, quia stante ista promissione de euictione intrat reg. *l. vendicantem. ff. de euict. Roman. consi. 457. sub num 2 versi. secundo quia. Tiraq. de retract. lignag. § 1. glos. 9. num. 33.* ¶ Non obst. quod Carolus non petit, fideicommissum [2] † ex capite alienationis, cui ipse per fideiussionem de euictione consensit, sed petit ex capite purificati fideicommissi per obitum Floriani sine filiis masculis. *iuxta tradita per Pau. de Cast. in l. cum pater. § libertis, sub num. 4. de legat. 2.* ¶ Nam [3] † respondetur, tum quod fideiussio Caroli de euictione non intelligitur respectu capitis alienationis, ex quo alienatio fuit facta in casu à testatore permisso, nempe inter illos de familia, sed intelligitur respectu capitis purificati fideicommissi, in quem euentum videtur Florianus voluisse per fideiussionem de euictione prospicere. Tum etiam, quia Carolus ex prægnantia verborum instrumenti emptionis, ibi. *quauis ratione vel causa, ad quod instrumentum eius fideiussio relationem habet, tenetur de euictione etiam ex capite fideicommissi, ex mox infra dicendis.* ¶ Minus obst. quod promissio Caroli de euictione non intrat in casu, de quo agitur, quia Florianus sciebat naturam & qualitatem bonorum sibi venditorum, nempe, esse subiecta fideicommisso, cui per obitum eiusdem Floriani sine filiis masculis locus factus fuit, & sic euictio secuta est ex natura rei, quo casu, vt intraret promissio Caroli oportebat, eum promisisse de euictione expresse, nominatim, & specifice in casum euenientis fideicommissi: quando enim fit euictio ex natura rei, tunc [4] † non sufficit simplex siue generalis promissio de euictione, sed requiritur expressa & specifica in illum casum, *vt post Riccard. Malumbr. declarat Bart. in l. si filiæ, ad fin. Bal. num. 8. Ang. in fine. Salyc. prope fin. versic. quidam dicunt. & Paul. de Cast. in vltimis verbis. C. famil. erciscun. Tiraquel. de retract. lignag. § primo. glos. 9. nu. 55. Ruin. cons. 11. num. 11. ad finem. cons. 42. num. 19. versic. nam quando, lib. 1. consi. 92. num. 28. ad fin. lib. 3. & in terminis fideicommissi. Alex. consi. 21 num. 4. iuncto num. 8. versic. nec etiam obst. lib. 5. Soc. iun. cons. 128. num. 131. cum duobus seq. lib. 1. Aym. consi. 211. num. 7. late Ruin. cons. 146. num. 2. versic. sed premissis non obst. & nu. 3. lib. 1. & cons. 136. num 12. & 13. lib. 2 Rol. alios cumulans cons. 51. num. 10. vers. & accedendo. & num. 11. 12. & 13. & 19. lib. 4.* Nec est differentia inter diuisionem, in qua loquuntur Doct. *in d. l. si filiæ.* & emptionem, quando emptor est sciens, & euictio sequitur ex natura rei, vel ex ordinatione auctoris, *vt post Alex. d. con. 21. expresse firmat Ruin. consi. 146. nu. 3. circa med. vers. non est fienda differentia. sequitur Rolan. d. cons. 51. sub num. 11.* ¶ Siquidem pro responsione fuit dictum, præmissa non habere locũ, quando promissio de euictione est concepta [5] † verbis vniuersalibus, puta, quomodocunque, qualitercunque, vel quauis de causa res euinceretur, tunc enim cõprehenditur etiam euictio, quæ fit ex natura rei, *prout declarat Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 9. num. 55. iunctis his quæ scribit ad fi. tit. nu. 98.* Et fuit tentum in illa Roman. emphyteusis coram R. P. D. Blancheto. Quod autem fideiussio de euictione in casu nostro sit talis, patet, quia habet relationẽ in omnibus, & per omnia ad instrumẽtum emptionis, vbi adest conuentio, vt pretium inuestiatur in bonis immobilibus, quæ sint subiecta cuicunque molestiæ, liti, & quæstioni, quæ vllo vnquam tempore mouerentur, quauis ratione vel causa. Et in euentum, quod non inuestiatur, tunc debeat præstari fideiussio, quæ succedat loco inuestituræ, & sic in fideiussione Caroli censentur repetita illa verba vniuersalia, *ex quo succedit loco dictæ inuestituræ. &c.*

CANTVCCII.

Roman. doanæ salis. Die 10 & 21 Iulii. 1581.

SVMMARIA.

1. *Cessio facta per vnum ex sociis vltra ratam debiti non valet.*
   Intellige, vt num. 7. in fine.
2. *Cessio facta post solutionem ex interuallo, nullo præcedente pacto de cedendo, est nulla.*
   Limita, vt num. 3.
   Item limita in fideiussore. num. 7.
4. *Solutio facta per vnum ex sociis debet exprimi quo nomine*

& qua obligatione fieri debeat.

5 *Fideiussor late sumpto vocabulo quicunque dicitur, qui se pro negotio ad alium spectante obligat.*

6 *Principalis dicitur ex pluribus reis debendi, ad quem pecunia vel vtilitas contractus peruenit: alii vero fideiussores.*

Fallit autem respectu creditoris, nisi expresse actum esset. nu. 8.

DECISIO. CLIII.

IN vltima Rota præsentis anni 1581. quæ fuit 10. Iulii. feci verba cum R. Dominis meis super expeditione caussæ Rom. doanæ salis ex nouis quibusdã fundamẽtis, tunc pro parte Faustini deductis, quibus, quia pro parte Camilli Costæ non fuerat responsum, expeditio caussæ fuit remissa ad primam congregationem, quæ fuit 21. Iulii. in qua pro parte eiusdem Costę fuit plene informatum, & in qua Domini, quibus prædicta fundamenta visa sunt concludentia, nec illis satisfieri potuit pro parte Costæ, ordinauerunt mihi, vt caussam cũ vno ex Dominis communicarem, ac de eius voto illam expedirem, prout feci. Fundamenta autem fuerunt infra scripta. ¶ Primo, quia facultas, quam habebat Camillus Rosella capiendi pecunias ad interesse, non erat simplex, sed conditionalis in euentum, in quem pecuniæ apud Capserium, vel ipsum Rosellam non superessent: Et quamuis illas posset capere in illum euentum sine intimatione partis, nihilominus stante oppositione partis, debet hęc negatiua verificari, cuius verificatio pendet à visione computorũ Rosellæ, quę nunquam fuerunt exhibita, licet de hoc protestatum fuerit pro parte Faustini. ¶ Secundo, quia societas inita cum Ioan. Baptista Triumpho pertinebat ad Antonium eius patrem, quod ostenditur tum ex instrumento societatis ibi, *& pro eo ab Antonio Triumpho eius patre.* Tum etiam ex duabus partitis, de quibus in computis banchi de Guidatiis, & Arriguciis in actis exhibitis. vna fol. 57. in princ. extr. ibi, *per due compagnie de officio, vna de scuti 2000. presida M. Antonio Triumfi, & l' altra de scuti 500. da M. Fuluio Amodei.* Alia vero partita fol. 17. eodem princ. extract. ibi, *& per rogito della compagnia con M. Antonio Triumfi scuti vndeci.* Et nihilominus non Anton. sed Ioan. Baptista cessit Camillo iura huius societatis, & in actis non constat nec de mandato ad cedendum, nec de ratificatione cessionis pro parte Antonii, & sic cessio fuit nulla. ¶ Tertio, quia cessio fuit facta pro tota summa scutorum 2040. & tamen Faustinus non tenebatur, nisi 1 pro rata quatuor solidorum, & † sic pro quinta parte, pro qua cessio fieri debebat. *Glo. in l. Modestinus, in verbo, Actionum. vbi Bart. nu. 8. ad fin. Imo prope fin. versic. sed si debitum. Paul. de Cast. sub num. 4. ff. de solut.* Nec videtur bona responsio data pro parte Camilli, quod ipse antea soluerat ratam suam, quia hoc non poterat verificari, nisi solida- 2 tis computis. ¶ Quarto & vltimo, quia † cessio fuit nulla, tanquam facta post solutionem ex interuallo nullo præcedente pacto de cedẽdo, contra *l. Modestinus, & ibi Bart. & alii, ff. de solut.* Nam cessio fuit facta sub die quarta Ianuarii. 1574. solutio vero fuit sub die 26. Decemb. præteriti, nec constat de aliquo pacto de cedendo. ¶ Huic fundamento pro parte Costę tres datę fuerunt respõsiones. Prima, quod solutio non fuerit facta ante cessionẽ, quia licet pecuniæ fuerint numeratæ in banco nummularii, sub die 26. Decemb. nõ propterea dici potest, solutionẽ factam fuisse, quia erat necessaria præsentia & consensus Ioan. Baptistæ Triũphi creditoris, quæ præsentia & cõsensus non poterat adesse, quia dies erat festiuus & solemnis Natiuitatis Saluatoris. ¶ Huic responsioni expresse repugnat instrumentum cessionis ibi, vsque ad diem 26. Decemb. præteriti, qua die habuit sortem principalem, nec festiuitas, siue solemnitas diei impediebat receptionem pecuniarum. ¶ Secunda responsio est, quod solutio facta fuit per Costam suo proprio nomine, & ad liberãdum se ipsum, & eius officium, non autem ad liberandũ Rosellam, vel Faustinum, aut alios, contra quos obtinuit sibi cedi iura, quo † casu cessio fieri potuit etiam ex interuallo. *Bart. in dicta l. Modestinus, n. 4. vers. aut soluit nomine ipsius soluentis.* ¶ Sed hæc respõsio nõ subsistit, quia solutio 3 fuit facta simpliciter: non enim Costa quando soluit, expressit, quod soluebat pro se, vel nomine suo, vel pro obligatione sua, prout † requiritur, *vt bene declarat Angel. in* 4 *dicta l. Modestinus. nu. 4. ver. 5. & ibi Castren. nu. 6. ad fin.* ¶ Tertia & vltima est responsio, ꝙ Costa erat fideiussor, & non principalis, deducendo hoc pacto, Costa soluit de suis propriis pecuniis die 3. Ian. 1573. scuta 1299. grossi. 60 *vt in computus depositariorum in 1. extract. fol. 54 & die 12. Feb. scuta 500. eod. extr. fol. 63.* Vnde Costa infert, se iam soluisse portionem suam: & quia adhuc pecuniæ deerant, & Rosella, Faustinus, & alii socii non habebant pecunias, neq; soluebant, eorum ratas Costa requisitus à Rosella accommodauit officium suum secretariatus, super quo fuerunt acceptæ variæ pecuniarũ quantitates ad societatẽ: ergo Costa erat fideiussor & mandatarius: reliqui vero principales. Quod autẽ Costa esset fideiussor, deducitur, quia licet ipse obligauerit se principaliter & insolidũ, nihilominus, cum ipse soluerit ratam suam, eius obligatio intelligitur pro ratis spectantibus ad alios consocios. Is autem, † qui se obligat pro negotio ad alium spectante, dicitur fideiussor, licet large. *Bart. in l. reos, colum. secunda, in princ. ver. item fideiussor. ff. de duobus reis. Paul. de Cast. conf. 331. sub nu. 1. lib. 2. Dec. conf. 7. nu. 1. & conf. 268. nu. 2. Bellon. in rub. Instit. de fideiuss. nu. 4. Ronchegal. in dicta l. reos. nu. 18. Aym. conf. 77. nu. 3. ver. hoc ita præsupposito, & conf. 91. n. 2.* Vel Costa dicitur fideiussor, quia pecunia, quam ipse accepit ad societatem officii à Triumpho, dicitur quodammodo peruenisse ad consocios, cum eorum caussa illam acceperit, & sic commodum & vtilitas contractus pertinebat ad illos. Quando autem duo vel plures rei debendi constituuntur, ad vnum tamen pecunia peruenit, vel commodum, siue vtilitas contractus pertinet, ille † censetur principa- 6 lis, alter vero, siue alii fideiussores. *ita Guiel. de Cun. in l. sed Iulianus. §. item si duos. & ibi. Ang & Pau. de Cast. ff. ad Senatusconsul. Maced. Bar. in l. 3. § fin. nu. 15. & ibi Castren. & Aret. ff. de duobus reis. Io. de Ana. conf. 60. nu. 1. Alex. in addit. ad Bart. in l. Marcellus. sub nu. 7. ver. vnum adde. ff. de fideiuss. Cremen. sing. 39. Castren. conf. 409. nu. 1. ver. non obst. lib. 1. Florian. in l. nullus. post princ. ff. de testib. Marsil. singu. 2. & in rub. de fideiuss. nu. 65. & 370. post med. Lup. in cap per vestras. in 5 not. nu. 10. prope fin. ver. hinc est etiam. Aret. conf. 33. sub. nu. 2. cum aliis allegatis per Tiraquel. de retract. lignag § 31. glos. 1. & nu. 8. & per Duen. reg. 335. in 19. limit. per Gabriel. de fideiuss. conclus. 2. & latissime per Ronchegal. in l. 3. §. vbi duo. nu. 164. vsq; ad nu. 169 ff. de duobus reis.* Stante igitur, quod Costa erat fideiussor, & non principalis, sequitur, † vt cessio etiam ex interuallo fieri potuerit. *iuxta* 7 *tex. in l. Papinianus. & ibi Glos. ff. manda. Bart. in dict. l. Modestinus, n. 3.* ¶ Verum hæc respõsio reiicitur ex pluribus. ¶ Primo, quia Costa semper fuit principalis: negocium enim æque principaliter ad ipsum pertinebat: nec est bona cõsequentia, de mense Ian. soluit scuta 1299. & de mẽse Feb. scuta 500. ergo ad nihil tenebatur. Quod apparet ex quãtitate pecuniarum, quæ fuerunt sumptæ ad societatem officiorum, quæ excedebat hanc summam. ¶ Accedit, ꝙ partita dictorum scutorum 500. de qua fol. 63. est longe post societatem contractam cum Triumpho. ¶ Secundo, *tex. in d. Papinianus. & ibi Glos. & Bart. in dicta l. Modestinus, numer. 3.* loquuntur in mandatore & mero fideiussore. Nullibi autem in actis constat, Costam fuisse merum fideiussorem & mandatarium, nec etiam in actis constat, Rosellam vti procuratorem Faustini, & aliorum, & administratorem negocii doanæ salis, promisisse releuare indemnem Costam: imo verba instrumenti societatis contractę cum Triumpho, de qua solum agitur, quia Costa egit tanquam cessionarius Triumphi, clare ostendunt, Costam fuisse principalem, & nullus eum indemnem releuat. ¶ Tertio nos loquimur

fiunt respectu creditoris, qui agimus de cessione facta per creditorem, non autem loquimur respectu reorum debendi, an videantur inuicem fideiussisse quoad actionem dandam: sed † duo rei respectu creditoris regulariter non dicuntur fideiussores, nisi color esset quæsitus in fraudem legis, vel nisi expresse actum esset inter partes, vt alter eorum reuera esset fideiussor. *ita Bart. in dicta l. reos, colum. 2. post princip. versic. si ergo quæritur. Ang. sub num. 1. versic. concludo. & versic. ex præd. clu. imo col. 1. ad fin. vers. & concludo Castren. num. 4. [illegible] sub num. 5. vers. in glos. 2. idem Bar. in [illegible] C. de duobus reis. Salyc. in l. 1. quæst. 3. C. eod. tit. [illegible] l. 1. vers. in primis dico. lib. 3. bene Aret. consil. 33. num. [illegible] consil. [illegible] num. 3. vers. hoc ita præsupposito. Nat consil. [illegible] l. b. l. cum aliis congestis per Ronchegal. in d. l. reos, num. 5.* ¶ Quarto & vltimo negatur, Costam soluisse pensionem suam ita, vt quando contraxit societatem cum Triumpho, dicatur se obligasse pro negocio non ad se, sed solum ad consocios spectante, & sic non potest dici fideiussor. licet enim ante dictam societatem soluerit de suo scuta 1299. non propterea potest inferri, eum soluisse portionem suam, cum id non possit verificari, nisi [illegible] datis computis: imo multum verisimile est, eum ratam suam non soluisse, ex quo Guidacius & alii consocii depositarii erant creditores Costæ & aliorum sociorum causa negocii doanæ salis in quantitate scutorum 8868. prout constat ex mandato relaxato ad instantiam dictorum depositariorum contra dictos Costam & socios, quod mandatum licet fuerit relaxatum post societatem Triumphi, creditum tamen ante eam verisimiliter debuit esse contractum saltem magna ex parte.

CANTVCCII.

Regien. hospitalis. Veneris, 13. Octobris. 1581.

SVMMARIA.

1. *Committere, verbum est proprium hospitalis laicalis.*
2. *Clericus in dubio nemo præsumitur, sed laicus.*
3. *Mandatum an præsumatur effectuatum propter antiquitatem temporis.*
4. *Narratiua facti alieni, in qua Princeps fundat intentionem suam, non probat, si emanauit ad petitionem partis: secus si motu proprio, ex communi.*
5. *Narratiua facti alieni præsumitur emanata ad petitionem partis, non autem motu proprio Principis, & quare.*
6. *Princeps non præsumitur habere notitiam facti alieni.*

DECISIO CLIIII.

Domini firmarunt tria, in quorum duobus primis ambæ partes erant concordes, in tertio discordabant. Firmarunt enim in primis, bullam Ioan. Vigesimitertii non continere prouisionem, sed mādatum de prouidendo, prout ex eius lectura liquet. Secundo firmarunt, mandatum de prouidendo non esse in titulum beneficii, sed vti de hospitale laicale, tum quia Papa mandat committi, & non conferri: verbum autem, † *committere*, est proprium hospitalis laicalis. *Gemin in cap. fin. num. 20. de elect. lib. 6.* Tum quia mandat committi Nicolao Domicello Herberiæ, quæ denominatio conuenit potius laico quam clerico, maxime, quod cum non appelletur ibi clericus, † in dubio præsumitur laicus. *Abbas in cap. bonæ, il 1. colum. penult. de electio.* Tum & tertio, quia mandat committi iuxta formam Clementinæ, quia contingit, qui modus committendi conuenit tantum hospitali laicali, non autem beneficio, vt hic per informantes, & alias in hac causa resolutum fuit. ¶ Tum & quarto, propter illam narratiuam, quod locus iste consueuit quandoque per clericos, quandoq; per laicos gubernari. ¶ Tertium, quod Domini firmarunt, fuit, quod non constat de effectuatione dicti mandati de prouidendo. ¶ Non ob. quod propter antiquitatem temporis † præsumitur effectus. *Dec. cons. 36. num. 8. prope fin. versicu. 2. respondetur.* Quia Dec. non dicit, quod propter antiquitatem temporis præsumatur effectus, sed quod effectus siue possessio non facit præsumi solemnitatem extrinsecam, sed sola antiquitas hoc operatur. ¶ Secundo non ob. verba illa narratiua literarum Pii Secundi & Calixti tertii, & sententiæ super iure patronatus, quod antecessores Caroli de Boiardis locum illum habuerunt, & gubernarunt, quia sunt æquiuoca, nec concludunt necessario in personam Nicolai, cui mandatum de prouidendo concessum fuit. ¶ Tertio, non obst. impensa facta in expeditione literarum, quia literæ fuerunt expeditæ super mandato de prouidendo, non autem super prouisione, quę potest esse, quod non fuerit facta: tunc autem intraret obiectũ, si literæ fuissent expeditæ super prouisione. ¶ Quarto non ob. consil. Alexan. 15. num. 2. lib. 5. vbi vult, quod si Princeps narrat, aliqua bona esse feudalia, & in ista narratiua fundet intentionem suam, quod talis narratiua probat, dicta bona esse feudalia. ¶ Quia pro responsione dicitur, quod vltra quod Alex. loquitur de narratiua emanata super facto proprio ipsius Principis narrantis, vel sui prædecessoris, accedit, quod communis conclusio est, quod quamuis Princeps † fundet intentionem suam in narratiua facti alieni, nihilominus hæc narratiua non probat, si emanauit ad petitionē partis, licet secus si emanauit motu proprio, *vt post alios firmat idem Alexand. consil. 112. num. 2.* vbi de communi, *lib. 7. & ibidem num. 5. in fin.* inquit, omnes in hoc concordare, & est decis. Achil. vnica, de motu proprio, vbi etiam dicit, hanc esse communem opinionem. ¶ Fuit tamen dictum, vt videretur, an illa verba, *quandoque per clericos, quandoque per laicos &c.* sint narratiua Papæ ita, vt faciant aliquod adminiculum pro Boiardo. Et † quod potius sit narratiua partis, licet Papa in literis non exprimat, sibi à parte hoc esse narratum, tenet post Butr. & Imol. Alexand. *d. cons. 112. num. 5.* vbi subdit rationem, quod ideo verisimile est, Principem id, quod narrauit, narrasse tanquam sibi à parte expositum, tum quia † Princeps non præsumitur habere notitiam facti alieni. *l. fin. ff. pro suo.* Tum etiam propter multitudinem negociorum sibi occurrentium. Fuit etiam dictum, quod si constaret de effectuatione aliarum prouisionum post istam, de qua agitur, factarum, tunc posset videri, an ex effectuatione illarum possit præsumi effectuatio istius.

CANTVCCII.

Vrbeuetan. legati Die Veneris, 13. Octobris. 1581.

SVMMARIA.

1. *Confessio dotis receptæ facta in testamento semiplenam inducit probationem.*
2. *Probatio semiplena inducta ex confessione dotis receptæ facta in testamento, quibus præsumptionibus & adminiculis perficiatur, cum num. seq.*
3. *Matrimonia sine dote de consuetudine non contrahuntur.*
4. *Dos ex conditione vtriusque coniugis & consuetudine verisimiliter accepta præsumitur, stante viri confessione in testamento facta.*
5. *Confessio dotis receptæ facta in testamento iuncta cum reiterata confessione inter viuos plenam facit probationem.*
6. *Fratres vel sorores vt ad æqualitatem reducantur, in dubio iudicandum est.*
7. *Æqualitas inter filios & sorores seruanda est.*
8. *Confessio simplex dotis verificata præsumitur etiam quoad quantitatem vera, habita consideratione dotis alterius sororis, ob æqualitatem seruandam.*
9. *Dotis numeratio præsumitur, vbi vltra eius confessionē maritus exhibuit alimenta vxori tanquā dotatæ, ex cōmuni. Et eo magis vbi concurrit lapsus decennii. num. 10.*
10. *Licita, vt num. 12.*
11. *Dos constituta præsumitur, quando maritus possidet bona vxoris vt dotalia, illa sciente & patiente, ex communi.*

13 *Tempus 60. annorum in materia testium dicitur antiquum.*
14 *Testi alias non idoneo deponenti verisimilia creditur.*

DECISIO CLV.

DOmini concorditer tenuerunt, confessionem receptionis dotis factam per Petrum in eius testamento, esse sufficienter adminiculatam: confessio † enim dotis receptæ facta in testamento semiplenam inducit probationem, *vt per Bald. Nouell. de dot. part. 6 priuileg. 78. num. 4. circa med. quem sequitur Nat. in addit. ad Alex. cons. 122. in verbo, Nam probat.* [illegible] quæ † semiplena probatio in casu nostro suppletur ex præsumptionibus, coniecturis, & adminiculis infrascriptis. ¶ Primo adest generalis † consuetudo, vt matrimonia sine dote non contrahantur. *ita Bal. cons. 98. post med. vers. & 1. ratione generalis consuetudinis. lib. 4. Soc. iun. consi. 8. nu. 17. lib. 2. bene Aym. consi. 40. nu. 2. Couar. lib. 1. var. resol. cap. 7. nu. 6. circa med. ver. quod praeterea.* ¶ Secundo, verisimilitudo ipsa, quia † testator cum esset vir honestus, dos est verisimilis, attenta conditione vtriusque coniugis, & consuetudine. *ita Cum. consi. 31. nu. 1. sequitur Tiraq. in l. si vnquam, in verbo, donatione largitus, nu. 101. ver. & quod similiter. C. de reuoc. donat.* ¶ Tertio confessio Petri pluries reiterata extra testamentum, quod receperit dotem ab Altomilia sua vxore, prout probant 5. 6. & 7. testes [illegible] 18. interrog. & 5. & 6. super 8. articulo. Quæ reiterata confessio inter viuos si probaretur per testes & contestes, † iungeretur cum confessione facta in testamento, & faceret plenam probationem, *vt per Bald. nouell. d. priuileg. 78 num. 4. post medium. sequitur Nat. in addit. ad Alex. vbi supra, & hoc idem voluit Alex. cons. 45. num. 7. lib. 1.* Et licet testes in casu nostro sint singulares, nihilominus concurrentibus tot coniecturis, de quibus supra, & infra, vehementer adminiculantur, *vt per Pau. de Castr. consil. 2[illegible]1. nu. 10. ad fin. versi. item non obst. lib. 1. Aym. de antiq. tempor. parte 4. §. sed enim. n. 26. Gabriell. de testibus. conclus. 2. num. 76.* ¶ Quarto identitas dotis 400. flor. datæ Antoniæ sorori Altomiliæ, prout in testam. dotali mihi exhibito. Ergo eadem dos 400. flor. præsumitur data etiam Altomiliæ, vt seruaretur inter sorores æqualitas, quia in dubio debemus eam amplecti opinionem, per quam † fratres siue sorores ad æqualitatem reducantur. *ita Mar. Soc. sen. cons. 4. prope fin. nu. 6. inter cons. Soc. lib. 1. idem Soc. cons. 108. in fin. lib. 3. Tiraq. de iure primog. q. 4. num. 5. Neuizan. in silu. nupt. lib. 6. num. 4[illegible]. ante med.* Et † in terminis dotis, quod inter filios siue sorores debeat seruari æqualitas, tradit Dec. *cons. 26. in prin. Mandell. de Alb. consi. 23. num. 5. Rimin. iun. cons. 31. num. 2.* ¶ Quinto publica vox & fama, quod Petrus receperit dotem Altom[illegible], quam famam probant 5. 6. & 7. testes super 6. articulo, quæ fama facit semiplenam probationem, *vt per Doct. in l. admonendi. ff. de iureiurand.* ¶ Non obst. quod isti testes, ex quo non exprimunt quantitatem dotis 400. flor. non debent attendi, propter incertitudinē dotis, quæ potuit esse valde modica, & in ea verificari publica vox & fama. Quia pro responsione dicitur, satis esse probare famam receptionis dotis, quia quantitas illius, videlicet 400. flor. præsumitur, tū vt seruetur æqualitas inter sorores, ex his, quæ supra diximus, tum etiam quia cum confessio Petri facta in testamento sit vera pro parte, hoc est, quoad receptionem dotis, præsumitur vera in totum, & sic quoad quantitatē 400. flor. vt † æqualis fiat determinatio. *arg. l. 1 em hoc iure. ff. de vulg. & pupill.* ita argumentatur in propriis terminis *Soc. consi. 82. nu [illegible] prope fine. n. lib. 3. sequitur Dec. cons. 536. num. 1[illegible]. Purp. cons. [illegible]401. num. 10. in fine late & egregie illustriss. Card. Alban. cons. 8. nu. 10. vers. 4. alia.* ¶ Sexto & vltimo, alimentatio Altomiliæ tanquam vxoris dotatæ prout probant 4. 5. & 5. testis super 6. articulo. Et sic intrat doctrina Bald. *in leg. 1. nume. 4. circa med. versi. vnde quæritur. C. de priui. l. dot.* vbi inquit, † quod per aliqua indicia apparet de numeratione dotis vltra simplicem confessionem, vt quia maritus exhibuit alimenta vxori tanquam dotatæ, *per text. in l. cum vltra. C. de non num. pecun. sequuntur Ang. Aret. in §. fuerat, sub numer. 45. Instit. de action. Soc. consi. 82. num 3 lib. 3. Dec. consi. 536. sub numer. 10 Tiraq. in l. si vnquam, in verbo, Donatione largitus, sub num. 101. Gozad. cons. 42. num. 13. vers. quarto. [illegible] num. 6 Neuizan cons. 57. num. 8. circa med. Aym. de antiq. tempor. part. 1 § propositum, numer. 72. [illegible] cons. 49. numer. 3 [illegible] principal ter. Purpur. consi. 461. numer. 11 Menoch. de ar[illegible] cas. 134. num. 5. Roland. consi. [illegible] 5. num. 43. lib. [illegible] 31 num. 1[illegible]. lib. 2 Sim. de Pret. cons. 1[illegible]0. numer. 13 & 14 [illegible] consi. 448. num. [illegible] lib. 3. bene Card. Alban dicto consi.* [illegible] Et illam communem testantur Socin. Gozad. Sim. de Pret. Capol. Card. Alban. Roland. & Rimin. [illegible] dictis locis. ¶ Et licet contrarium voluerit idem Soc. *in l. 1. num. 80. & 94. ff. solut. matri. Bald. Nouell. de dot. [illegible] num. 15. Curt. iun. cons. 99 sub num. 3. [illegible] de fid. instrum. Gozadin. consi. 2[illegible] num 23. versi. [illegible] & num. [illegible] vers. ad textum. Crot. in l. si constante, in secunda lectura num. [illegible] post med. vers. fallit. ff. sol. matrim. Couar. lib. 1 var. resol. cap. 7. sub n. 6. vers. sic ex confessione receptæ dotis,* [illegible] Bald. Nihilominus prior opinio, vt patet ex Doct. supra relatis, est magis communis. Quinimo Soc. *d. l. cons.* [illegible] *sub numer. 3.* inquit, quod licet alias disputatiue tenuerit contra Bal. *in d. l. 1. ff. solut. matrim.* tamen in iudicando non est recedendū a communibus opinionibus doctissimorum virorum. Vlterius Socin. *in d. l. 1. num.* [illegible] sequitur [illegible] opin. Bald. quando concurrerent [illegible] prout in casu nostro. Et [illegible] Bald. [illegible] bari ex illa communi con[illegible] dos [illegible] ta præsumitur, quando maritus possidet bona vxoris vt dotalia, illa sciente & patiente. [illegible] *q. mulier habens in solut. num. 1. prope fin. Bald. cons. 96. post med. vers. 2. quia lib. 4. Aug. cons. [illegible] nu. 1. versi. nec obstat. Bald. nouell. de dot. in 6. part. priuil. 14 [illegible] Ang. Aret. in d. §. fuerat, numer. [illegible] 9. versic. vnde debet. Inst. de actio. Cahan. cons. [illegible] num. 5. versic. [illegible] credo. & num. [illegible] versi. iste enim. [illegible] cons. 160. ad fin. libr. 2. Socin. iun. cons. 8. sub num 33 lib. 2. Roland. de [illegible] q. 74. numer. 13. Fan[illegible] glos. 10. num. 40. & 41.* ¶ Et opinio † contraria communi posset procedere in simplici alimentatione vxoris, quæ potuit fieri vel ex affectione coniugali, vel animo repetendi: at secus in alimentatione vxoris tanquam dotatæ, quia alimentatio cum illa qualitate, *Dotatæ*, operatur illam coniecturam siue indicium Bald. Et quemadmodum, quando maritus possidet bona vxoris tanquam dotalia, non sola possessio bonorum, sed illa vna cum qualitate dotalium facit præsumi dotem constitutam, ita non sola alimentatio vxoris, sed iuncta cum illa qualitate, *Dotatæ*, [illegible] ad iustificandam confessionem dotis receptæ. [illegible] Domini habuerunt [illegible] confessionem [illegible] adminiculata, quia [illegible] † in materia testium tempus 60. annorum dicitur antiquum, & præsertim etiam si esset [illegible] Curt. sen. *consi. 69. sub numer. 3.* vbi inquit, se semper magni fecisse decisionē Bald. *in d. l. 1. sub num. 4. C. de priuil. dot.* non quantum ad coniecturam, quia illam reprobat, sed quantum ad illationem, quam facit ex decisione Bald. quod omnis leuis coniectura est potens ad substinendam confessionem dotis. ¶ Exceptiones datas contra testes Domini non habuerunt in consideratione: vltra quod etiamsi paterentur aliquam exceptionem, esset nihilominus eis credendū, propter verisimilitudinem resultantem tam ex consuetudine generali, nō contrahendi matrimonia sine doribus, quam ex dote 400. flor. data sorori Altomiliæ, quæ dos facit præsumi eandem dotem datam fuisse ipsi Altomiliæ, vt æqualitas inter sorores seruaretur, prout supra deductum fuit. Quando autem testis † deponit verisimilia, tunc creditur ei, licet alias non idoneo, *vt post Ang. cons. 36* [illegible] *cons. [illegible] num. 7. & cons. 65. num. 23.*

CAN-

CANTVCCII.

Roman. fideicommissi; siue supplementi legitimæ.
Lunæ, 16. Octobris. 1581.

SVMMARIA.

1. *Fundus dotalis filiæ reuersus ad patrem per mortem viri, non potest per eum alienari, sed remanet dotalis.*
2. *Pater recuperans dotem filiæ non potest eam alienare, sed tenetur eam seruare, & remanet in suo nomine dotis.*
3. *Dos recuperata à patre non confunditur cum eius patrimonio, sed indistincte consolidatur in ipsam filiam.*
   Limita in dote data in pecunia numerata. num. 5.
   Contrarium tamen est verius. num. 7.
4. *Dos recuperata & alteri reseruanda dos appellatur.*
6. *Dotis datio requiritur cum effectu, vt filia dotata excludatur ex dispositione statuti.*
8. *Nomen debitoris potest in dotem dari.*
9. *Actio competens mulieri dotanti transfertur in maritum.*
10. *Mulier secundo nubens intelligitur dare eandem dotem, quam habuit in primo matrimonio, quamuis nulla interuenerit promissio dotis, nec vlla dotis mentio facta fuerit ex communi.*

DECISIO CLVI.

DOs data à patre filiæ soluto matrimonio per mortem viri, fuit ab eius heredibus restituta ipsi filiæ, deinde reuersa est ad patrem, qui promisit secundo marito eiusdem filiæ soluere ad effectum inuestiendi seu emendi aliquam rem stabilem, qui pater postea fecit testamentum, in quo reliquit dictæ filiæ iure institutionis scuta decem pro omni eo, quod ipsa petere posset de bonis testatoris, tam ratione legitimę & illius supplemēti, quam quauis alia ratione. ¶ Dubitaui 16. Octobris 1581. *numquid dicta filia dicatur dotata à patre ad effectum eam excludendi à supplemento legitimæ vigore statuti vrbis lib. 1. cap. 82.* Domini fuerunt concordes pro affirmatiua. Moti ex pluribus, præcipue tamen ex tribus. ¶ Primo, ex doctrina Bal. *in l. rem quam, sub num. 1. ver. vnde statim quæro. C. de iur. dot.* vbi † 1 vult, quod pater non potest alienare fundum dotalem filiæ, reuersum ad eum post solutum matrimonium per mortem viri, sed debet illum seruare pro sequenti matrimonio, & sentit dictum fundum non esse proprium patris, sed remanere dotalem, *per text. in Auth. sed quamuis. C. de rei vxor. act.* Et quod pater, † 2 qui recuperauit dotem filiæ, non possit eam alienare, sed teneatur eam seruare, & quod adhuc remaneat dos, tenet Ias. *in l. 1. num. 9. circa med. vers. hoc etiam patet. C. vnd. vir. & vxor. referendo Bald. in d. l. rem quam. idem Ias. in rub. ff. solut. matrim. num. 12. & ibi Vincent. Salui. num. 109. vers. 2. limitatur. Niconit. num. 15. Alciat. num. 51. in fine. Bolognet. num. 133. prope fin. & bene Paris. num. 78. Dec. consil. 31. num. 4. ad fin. versic. non obstat tex. Castren. in l. fin. num. 7. circa med. vers. est tertium tempus. C. commun. vtr. iud.* vbi inquit, quod pater hodie non recuperat simpliciter dotem filiæ, soluto matrimonio per mortem viri, sed cum onere dandi pro eadem filia in secundo matrimonio, & quod † 3 dos recuperata à patre non confundatur cum eius patrimonio, sed indistincte consolidetur in ipsam filiam, *late Siluan. cons. 2. num. 61. ante med. vers. respondetur quod iure nouo.* Et hæc conclusio vltra tex. *in d. Auth. sed quamuis.* probatur *in l. si socius pro filia, vers. quod si salua societate. ff. pro soc.* vbi pater soluto matrimonio per diuortium recuperat dotem filiæ cum sua causa, vt eam possit alii marito dare, & sic † 4 quando dos recuperata est alteri reseruanda, dos appelletur. Et adidem facit *l. fin. C. com. vtriusq. iud.* Accedit simile hereditatis aditæ, quæ quando est alteri restituenda, retinet nomen hereditatis, *vt per Ias. Salaiol. & Paris. vbi supra.* ¶ Non ob. duæ responsiones exemplo datæ. Quarum prima est, quod tex. *in d. Auth. sed quamuis.* & doctrina Bal. *in d. l. rem quam.* procedant in dote data in specie, illa enim reuersa ad patrem soluto matrimonio per mortem viri remanet dos, & pater illam alienare non potest: secus † 5 quando dos data fuit in pecunia, vt in casu nostro, quia tunc reuersa ad patrem transit in eius dominium, & confunditur cum eius patrimonio, nec retinet amplius nomen dotis. *vt per Siluan. in d. cons. 2. num. 61. prope fin. versic. nec obstat.* ¶ Secunda responsio est, quod Bald. Ias. & alii supra relati nihil dicunt de effectu statutariæ exclusionis filiæ à supplemento legitimæ, ad quem effectum tendit dubium, de quo agitur, secundum quem effectum statutū vrbis *lib. 1. cap. 82.* requirit dationem † 6 dotis, & sic cum effectu *ad Soc. cons. 92. num. 5. vers. in casu autem nostro, libr. 1.* ¶ Sed prima responsio non subsistit, quia † 7 tex. *in d. Auth. sed quamuis.* & in corpore vnde sumitur, loquitur de dote consistente in quantitate, & mensura. Et licet Bald *in d. l. rem quam,* loquatur de dote data in specie, tamen non loquitur restrictiue, quasi secus in dote quantitatis, sed loquitur exemplificatiue. Et idem dixisset de dote consistente in quātitate, ex quo mouetur ex d. Auth. *sed quamuis. & Siluan. d. cons. 2. num. 61. prope fin.* secundum Dominos facit in contrarium, quia licet dicat, quando dos cōstituta est in quantitate, non eandem restitui debere, sed satis esse si tantundem in genere restituatur, nihilominus non dicit, dominium dotis constitutæ in quantitate transire in patrem, ita vt cum eius patrimonio confundatur, & ab eo possit alienari: Imo dicit contrarium, referendo & sequendo Paul. de Castr. *in d. l. fin. sub num. 7. circa med. vers. est tertium tempus. C. com. vtr. iud.* ¶ Præterea tex. *in §. quia vero, in Auth. de æqualit. dot.* vnde sumitur d. Auth. *sed quamuis.* videtur tollere omnem difficultatem, ponderando illa verba, *quia semel alienata est ab eius substantia.* Item ibi, *sed ipsa mensura ei nubenti rursus date; tanquam si nec contigisset viduatam.* Item ibi, *non solum triginta librarum auri Domina facta est.* ¶ Secunda responsio non intrat, quia Doct. supra relati loquuntur generaliter, & Bolognet. loquitur in specie ad effectum statuti excludentis filiam dotatam à successione paterna: nec videtur esse differentia, *an dos filiæ soluto m[illegible] per mortem viri remaneat penes eam, vel ad patrem reuertatur:* Ipse enim, si ad eum reuertatur, non potest [illegible], sed tenetur filiæ secundo nubenti integ[illegible] restituere, perinde atq; si foret viduata, *[illegible] §. quia vero.* ¶ Secundo ad ostendendum, filiam in casu nostro dotatam fuisse, fuit dictum, illam ded[illegible] in dotem † 8 secundo viro nomen debitoris, hoc est, debitum patris. *l. si debitor. ff. de iur. dot. l. si pater. ff. solut. matrim. l. Nesennius. ff. de re iud.* Quando autem datur in dotem nomen debitoris, tunc vere dicitur dos esse apud maritum, ita vt actio competens vxori cōtra debitorem datum in dotem, sit res dotalis, & maritus dicta actione in eum translata dicitur habere rem dotalem, & dos dicitur proprie & perfecte constituta: nec agit maritus cōtra debitorem ex causa dotis, sed tanquam procurator in rem suam, quia in eum ipso iure fuit translata vtilis actio, quæ † 9 competebat mulieri dotanti. *iuxta l. fin. C. quando fisc. vel priuat. vt bene deducit Ruin. ad rub. ff. soluto matrimonio, num. 175. & Roland. de lucr. dot. quæst. 51. num. 28.* Quod autem mulier in casu nostro dederit secundo viro eandem dotem, quam primus habuerat, & per cōsequens actionem, quam filia habebat aduersus patrem, ad quem dos peruenit, probatur ex illa communi conclusione, quod † 10 mulier secundo nubens intelligitur dare eandem dotem, quam habuit in primo matrimonio, quamuis nulla interuenerit promissio dotis, nec vlla dotis mētio facta fuit. *vt per Roland post alios per eum cumulatos de lucr. dot. q. 75. num. 6. & 7. vbi de communi.* ¶ Tertio & vltimo Domini considerarunt, quod saltem in casu isto fuit relicta dos in testamento paterno, vbi pater reliquit filiæ scuta 10. vltra scuta 200. quæ asserit dedisse pro eius primo viro per 30. annos antea. Vnde pater aut dedit hanc dotem secundo viro, & tunc sumus in dote data,

aut non dedit, sed solum promisit, & tunc non sumus in dote promissa tantum, sed etiam in dote relicta, quia pater asserendo in testamento dedisse primo viro pro dote filiæ scuta 200. negari non potest, quin ex huiusmodi assertione dicatur dos 200. scutorum relicta, quatenus illa prius soluta non essent. Et sic intrat statutũ vrbis loquens non solum de dote data, sed etiam de relicta.

CANTVCCII.

Pientin. affictus. Lunæ, 16. Octobris. 1581.

SVMMARIA.

1. *Aestimatio ad effectum sciendi valorem non transfert dominium in accipientem.*
2. *Aestimatio boum facta in ministerium & culturam agri, non facit emptionem.*
3. *Aestimatio instrumentorum fundi locati ad culturam, vel in perpetuum, facit emptionem.*

Declara tamen & intellige, vt ibi.

DECISIO CLVII.

DOmini steterunt in decisis, nempe, æstimationem animalium, de quibus in instrumento affictus, non fecisse emptionem, & consequenter periculum deprædationis illorum non pertinuisse ad affictuarios, sed ad Episcopum Pientin. locatorem, & ratio fuit, quia cum in instrumento affictus fuerit promissa restitutio eorundẽ animalium in eadem æstimatione, vt patet ex illis verbis, *al fine della locatione li detti fittuarii siano obligati renderli nella medesima stima*, æstimatio † fuit facta ad effectum sciendi valorem ipsorum animalium. *iuxta tex. in l. si inter virum & vxorem. & ibi gloss. & Doct. C. de iur. dot. Bald. in l. ex conuentione. in 3. oppos. & ibi Salic. in vltima oppos. vers. 3. & melius Iason. num. 2. vers. limita istam regulam. & bene Dec. num. 7. C. de pact. Corn. cons. 15. num. 3. vers. item nonnunquam. lib. 2. Socin. cons. 17. nu. 2. vers. 2. casus, & num. 3. lib. 1. Roland. consi. 92. nu. 6. & 21. lib. 2. late Couar. pract. quæst. cap. 28. nu. 3. vbi de communi.* Et quoad boues idem est dicendum, ex his, quæ scribunt Bald. *in d. l. 1. in fine. & ibi Salic. col. 3. vers. & ex hoc deducitur. C. commodat.* idem Sal. *in l. sicut certo. §. nunc videndum. nu. 7. ff. eo. tit.* volentes, † quod si ego loco tibi fundum & trado boues æstimatos non absolute, siue (vt ipsi ducunt) in simplicem libertatem habendi, sed in ministeriũ, & culturam agri, tunc æstimatio non facit emptionem. Quod autem in casu nostro boues sint traditi ad colendũ agrũ, colligitur ex instrumento affictus, ibi, *& principalmente habbiano à dare in stima boui 25. aranti in ditte possessioni*, & in terminis locationis fundi cum traditione boum æstimatorum, vt æstimatio non faciat emptionem, est cons. *Arch. 72. per tot.* Et tollitur omnis difficultas ex cedula vẽditionis patris animalium factæ per Episcopum Petro affictuario durante affictu. Si enim æstimatio animalium fecisset emptionem, superflua fuisset hæc secunda venditio, cum semel meum nõ possit amplius effici meum. *§. sic itaq., Instit. de action.* ¶ Non obst. quod ista venditio patris animalium erat fictitia, & simulata facta ad effectum cautellandi Petrum, quando soluebat pecunias affictus anticipate, quia si fuit facta ad effectum cauendi Petro, ergo dominium animaliũ erat penes ipsum Episcopum, alias si fuisset penes Petrum, non fuisset ei cautum. ¶ Minus obst. dictum Salyc. *in l. 3. ff. locat.* vbi vult, ꝙ quando locatur † fundus ad culturam vel in perpetuum, & instrumenta fundi traduntur æstimata, tunc æstimatio facit emptionem. Quia dictum Salyc. procedit in dubio, quando scilicet instrumenta fundi simpliciter æstimantur, prout loquitur text. met. *in d. l. 3.* At secus, quando fit conuentio de restituendo animalia in eadem æstimatione, prout in casu nostro, quia tunc æstimatio fit ad effectum sciendi valorem animalium, *vt supra diximus.* Nec etiam obstant illa verba posita in instrumento affictus, *& che li bestiami se consegneranno, siano della pari qualità & bontà che si riceuono*, quia intelliguntur de animalibus substitutis in locum aliorum demortuorum.

CANTVCCIL

Romanensis supplementi legitimæ Lunæ, 23. Octobris. 1581.

SVMMARIA.

1. *Statutum loquens de heredibus intelligitur de descendentibus.*
2. *Pactum renunciationis hereditatis paternæ acceptatum à patre pro se & suis heredibus, intelligitur de descendentibus à patre exclusis extraneis.*
3. *Statutum declaratorium proprie consistit circa aliquod verbum dubium.*
4. *Statutum nouum veteris declaratoriũ habens verba aliqua ex quibus appareat, mentem statuentium fuisse non comprehendere præterita, ad illa non trahitur.*
5. *Constitutio antiqui iuris declaratoria habentis prius in contrarium intellectum vel interpretationem, non trahitur ad præterita.*

Idem si super antiquo iure erant diuersæ opiniones, & nouum ius alteram ex illis approbat, & declarat: secus si vniformiter intelligebatur. num. 6.

Item limita, nisi tale ius vltra communem intellectum communiter etiam ita obseruetur, num. 7.

8. *Verbum, Heres, positum in statuto cum dictione, Semper, intelligitur de quocunque herede.*
9. *Statutum contra ius commune in eo quod non est clarum, reducitur ad intellectum iuris communis, vt illud minus corrigat.*

DECISIO CLVIII.

DOmini concorditer & sine difficultate steterunt in decisis, nempe, statutum nouum, *lib. 1. cap. 141.* non esse declaratorium statuti veteris, *lib. 1. cap. 82.* & quatenus esset declaratorium, non trahi ad præterita. ¶ Quoad primum moti sunt Dn. Primo, quia † statutũ antiquum, dum loquebatur de heredibus, intelligebatur de descendentibus, ex deductis per Nat. & Brun. *in locis citatis in decisione*, & ex resolutione cum multa maturitate facta in illa Roman. de Lante, ad quorum corroborationem duo fuerunt addita. Vnum, quod statutum antiquum, *li. 1. c. 82.* loquens de successione ex testamento, habet relationem ad aliud statutum subsequens cap. 85. loquẽs de *successión. ab intestat.* quod excludit filias propter fratres ipsarum filiarũ, merito recepit interpretationem ab eo, vt intelligatur de descendentibus. Alterum, † quod sicut pactum renunciationis hereditatis paternæ acceptatũ à patre pro se & suis heredibus, intelligitur de descendentibus à patre, exclusis extraneis, *vt per Couar. in c. quamuis. part. 3. §. 3. numer. 4. circa med. vers. 4. si paternam de pact. lib. 6.* ita intelligi debet statutum prædictum, arguendo à pacto ad statutũ, *vt per Euerard. in loc. à pact. ad statutum.* ¶ Secundo, quia compilatores nouorum statutorũ fuerunt inter alios illi iidem Aduocati, qui iam scripserant in illa Rom. de Lante. in qua, quia sciebant, bis in Rota resolutum fuisse, quod verbum, *Heredibus*, positum in statuto antiquo intelligebatur de descẽdẽtib. & non de transuersalibus, ideo credendum est, eos volentes comprehendere quoscunque agnatos, etiam transuersales, ad euadendum huiusmodi resolutionem addidisse verba illa, *De agnatione etiam transuersali*, non per viam declarationis, quia sciebãt illud verbum, *Heredibus*, non esse amplius dubium, stante resolutione Rotæ, sed per viam nouæ dispositionis. ¶ Tertio quia, cum † statutum declaratorium proprie consistat circa aliquod verbum dubiũ, *vt per Dec. in c. fin. num. 13. vers. nam hoc bene procedit. de constit.* cumq; dubietas illius verbi, *Heredibus*, consistat in eo, ꝙ potest dupliciter intelligi, vel de descẽdentib. vel etiã de extraneis, idcirco si statuentes voluissent declarare, vtiq; dixis-

dixissent, *à descendentibus patris vel aui*, vel dixissent, *ab heredibus quibuscunq; etiam extraneis patris vel aui.* Vnde cum dixerint, *ab heredibus patris vel aui de agnatione etiam transuersali*, signum est eos processisse non per viam declarationis, sed per viam nouæ dispositionis. ¶ Quoad secundum, quod statutum nouum, quatenus esset declaratorium veteris, non trahatur ad præterita, moti sunt Domini ea ratione, quia † quando statutum nouum declaratorium habet verba aliqua, ex quibus appareat, mentem statuentium fuisse non comprehendere præterita, prout est verbum, De cætero, tunc non trahitur ad præterita. *Butr. in d. c. fin. num. 15. vers. vel quando non proferuntur. & vers. nisi statutum noniter factum, per text. in c. fin. de sponsf. duor. in cap. 1. de postul. prælat. lib. 6. in procem. Clem. in fine. & in Clemen. prima. de vsur. in c. licet canon. de elect. in 6.* in quibus iuribus est verbum, De cætero, *sequuntur Imo. in d. c. fin. de constit. num. 12. vers. nam primo dicit. Barbat. num. 39. vers. nam primo dicit. Felyn. num. 5. Bolognet. in l. omnes populi, num. 163. de iust. & iur. Domin. in c. ex antiquis. colum. 3. vers. & hac limitatio est vera. Iuncto vers. vel si esset appositum verbum. quem sequitur ibi Præpos. ad verbum. sub num. 7. distinct. 54. Abb. in d. c. fin. de sponsf. duo num. 4. vers. in contrarium. & ibi Præpos. num. 3. prope fin. vers. aut aliter non declarat. Franc. in cap. 1. num. 5. de postul. prælat. lib. 6. Capr. reg. 6. num. 21.* Et hanc conclusionẽ esse satis claram dicunt Imol. Felyn. & Præpos. *vbi supra.* sed in motu proprio Sanctissimi Dn. vltra illa verba, *ad futurarum caußarum decisionem ac negociorum expeditionem.* Ex quibus verbis colligitur, statuta noua respicere causas & negocia futura. Adest etiam verbum, De cætero, ibi, *statuimus, & Apostolica auctoritate decernimus*, vt De cætero. ¶ Non obst. quod ibi verbum, *De cætero*, refertur solum ad statuta vetera, vt ea de cætero nõ possint allegari. ¶ Quia vltra quod dicitur, nulla alia statuta, quam hæc noua allegari possint, quod idem est, ac si dictum esset, nulla statuta, quam hæc noua seruentur, adsunt etiam verba illa subsequentia, *inuiolate ac perpetuo obseruent*, ad quæ refertur illud verbum, De cætero. ¶ Præterea, quod statutum nouum etiam si esset veteris declaratorium, non trahatur ad præterita, patet ex eo, quod habebat prius in contrarium intellectum, & interpretationem Rotæ, [illegible] Nat. & Brun. quo † casu constitutio antiqui iuris declaratoria non trahitur ad præterita. *prout voluit Gloss. in cap. primo. in verbo, de cætero. ibi, communi iudicio, & ibi Gemin. col. vlt. post prin. vers. nota bene istam glossam. & Franc. num. 5. vers. vel ipsa constitutio. de const. Præpos. in d. c. fin. de sponsf. duo. nu 3. prope fin. vers. si vero habet consuetudinem vel communem interpretationem. Capr. d. reg. 6. num. 22. & bene Gemin. in d. cap. ex antiquis. colum. 3. circa med eo. vers. hac procedunt. distinct. 54.* vbi inquiunt, quod tunc † constitutio iuris veteris declaratiora trahitur ad præterita, quando erant diuersæ opiniones iuris antiqui, & nouum ius approbat & declarat alteram ex istis opinionibus. At secus est, quando ius antiquum vniformiter intelligebatur, prout in casu nostro stante intellectu Nat. & Brun. & vltimo loco ipsius Rotæ. ¶ Nec obst. quod vltra communem intellectũ siue interpretationem requiratur etiam communis obseruantia. Quia † Glos. in *dict. c. 1. in verbo, de cætero. de postul. prælat. lib. 6.* fundat se in communi iudicio, & ibi Franc. loquitur solum de cõmuni opinione, & interpretatione, & Præpos. *in d. c. fin. de sponsf. duor.* loquitur alternatiue de cõsuetudine, & de communi interpretatione, & sic sunt duæ limitationes separatæ, vna de communi intellectu siue interpretatione, altera de consuetudine siue obseruantia. ¶ Non obst ꝙ in statuto veteri fit mentio de heredibus cum dictione, *Semper*, quo † casu verbum, Heres, intelligitur de quocunq; herede, *vt per Doct. in l. Gallus. §. etiam. ff. de libe. & posth.* quia dictio, *Semper*, in statuto vteri non respicit personas heredum, sed testamentum & vltimam voluntatem patris & aui. ¶ Minus obst. quod cum statutum antiquum deroget iuri communi, cum dicat, non obstante iure canonico & ciuili, non potest recipere interpretationem à iure communi, secundum quod verbum, *Heredib.* intelligitur de descendentibus. ¶ Quia pro responsione dicitur, hoc esse verum in eo, in quo statutum antiquum voluit derogari iuri communi, videlicet, ꝙ non petatur supplementum legitimæ: sed cum nõ loquatur de quibuscunq; heredibus, sed simpliciter de heredibus, debet in statuto exclusiuo fœminarum de descendentibus intelligi. Nam † statutum contra ius cõmune in eo ꝙ non est clarum, reducitur ad intellectum iuris communis, vt illud minus corrigat. *Dec. cons. 44. nu. 16. Paris. cons. 9. num. 53 lib. 2.* Ad alia bene respondetur per D. Bisciam.

CANTVCCII.

Tusculan. vineæ. Venetis, 27. Octobris. 1581.

SVMMARIA.

1. *Instrumentum producens videtur confiteri omnia in eo contenta, quatenus instrumentum probat, ex communi.*
2. *Falsum committitur non solum fabricando, sed etiam ea scienter vtendo.*
3. *Confessio resultans ex productione instrumenti eatenus valet, quatenus instrumentum potest substineri.*
4. *Scripturam producens continentem factum alienum præsumitur ignoranter producere.*
5. *Factum alienum quot modis consideretur*
6. *Confessio resultans ex productione instrumenti præiudicat producenti, & contra eum probat.*
7. *Productio instrumenti quot modis dicatur scienter facta.*
8. *Testes falsos producens præsumitur habere scientiã veritatis.*
9. *Heres præsumitur scire factum defuncti in lucro captando; & agendo: secus si de damno euitando tractetur, vel conueniatur.*
   Idem in facto arduo, cuius notitia præsumitur. num. 10.
11. *Scientia præsumitur ex qualitate facti, quando est tale, vt soleat in notitiam deuenire.*

DECISIO CLIX.

Domini concorditer tenuerunt, cedulam, de qua agitur, quamuis sit suspecta de falso, nõ præiudicare Tulliæ, nec contra eam probare, ꝙ Frãciscus creditor, cuius ipsa est heres, falsificauerit dictã cedulã ad effectũ impediendi futuram probationem Henrici debitoris, ne scilicet posset probare se soluisse vel satisfecisse mutuo in grano vel hordeo in illis duobus annis 1561. & 62. in quibus cadit suspicio falsitatis, & per consequens, quod dictus Franciscus tacite confessus fuerit, dictum mutuum sibi fuisse solutum vel satisfactum, & ratio potissimũ fuit, quia communis conclusio est, quod quando sine dolo & ignoranter producitur instrumentum, ꝙ postea detegitur falsum, quod illa tacita confessio, quæ resultat ex productione, est adeo cohærens instrumento, vt eo sublato tanquam falso, tollatur & tacita confessio tanquam accessoria: Producens enim † instrumentum videtur confiteri, quatenus instrumentum probat. *ita Abb. in c. cum venerabilis, num. 27. ante med. vers. 3. quia sicut. & post med. vers. quando autem productio fuit. Paris. num. 6. Dec. numer. 23. vbi in fine testatur de communi. extra de excep. Roman. consi. 294. in princ. Alex. cons. 108. num. 5. & 6. lib. 5.* Quod autem Tullia produxerit dictam cedulam sine dolo & ignoranter, deducitur, tum quia si scienter produxisset, commisisset falsum, quod † committitur non solum fabricando scripturam falsam, sed etiam ea vtendo. *Angel. in l. maiorem, per illum text. C. ad l. Cornel. de fals. Barbat. consi. 54. numer. 16. libr. 3.* Tum quia non est verosimile, Tulliam sciuisse dictam cedulam esse suspectam de falso, quia si sciuisset, non produxisset, cum ea non indigeret, & ex quo habebat fundatam intentionẽ in instrumento mutui: nec pro parte Amatoris erat aliquid probatum circa solutionẽ, vel satisfactionem mutui. Tum etiã & tertio, quia in dubio non præsumitur quis velle sibi præiudicare per confessionem resultantem ex productione

3 instrumenti. *arg. c. super hoc. de renunt.* & † confessio sua suspenditur, quatenus instrumentum valeat. *ita Dec. in d. c. cum venerabilis, nu. 24. in fine.* Tum etiam & quarto, quia 4 producens † scripturam continentem factum alienum præsumitur ignoranter producere, cum in facto alieno regulariter ignorantia præsumatur. *l. fin. ff. pro suo. & in specie sensit Bart. in l. si falsus. C. de falsis, & clare hoc dicit Bald. in l. vltima. num. 3. in fin. C. si minor maior se dixer. Aret. in c. præsentium, sub num. 13. ibi, aliquando certum est, vel præsumptio iuris clara, quod qui fecit falsum articulum, formauit illum ignoranter, quia erat de facto alieno. sequitur ibi Felyn. sub num. 11. de testib. Capi. decis. 67. num. 7. Boss. in pract. crim. tit. de fals. nu. 154. vers. sed si est præsumptio. late Menoch. de arbit. iud. cas. 315. num. 11. 12. 13. & 14. vbi bene respondet fundamentis Ruin. contrarium tenentis cons. 86 nu. 6. lib. 4.* ¶ Quod autem in casu nostro 5 simus † in facto alieno, patet, quia aut loquimur de eo quod continetur in dicta cedula, & tunc sine dubio factum est alienum, cum sit negotium gestum inter Franciscum & Henricum, aut loquimur de scriptura vel subscriptione ipsius cedulę, & tunc quoque certum est factum alienum, aut loquimur de alteratione dictę cedulæ circa millesimum conuertendo 1560. in 1562. & tunc etiam non potest verisimiliter dici, nisi factum alienum, cum ista alteratio verisimiliter non sit commissa à Tullia, tum quia verisimile est eam non fuisse informatam huius negocii, tum quia non indigebat huiusmodi alteratione & falsitate, cum probatio solutionis mutui (ad quam tollendam hæc falsitas committi potuit) nulla esset facta pro parte Amatoris, non obstante quod prius dederit articulos, & testes examinauerit. ¶ Non ob. quod imo Tullia produxit dictam cedulam dolose & scienter, 6 & quod eius confessio. † quę oritur ex tali productione, ei præiudicat, & contra eam probat. *Abb. in d. c. cum venerabilis. num. 39. Felyn. num. 27. Dec. nu. 28. Aym. de antiq. tempor. part. prima. §. viso de verbis. numer. 52. vers. sed adhuc isto. Ga-* 7 *briell. de reg. iur. conclus. 1. nu. 19.* Et † quod Tullia produxerit dictam cedulam scienter, probatur tum ex his, quæ scribit *Bald cons. 446. num. 3. vers. & ex hoc sequitur. lib. 5.* vbi 8 inquit, quod producens † falsos testes præsumitur habere scientiam veritatis. *sequitur Aym. cons. 123. nu. 6. in fine.* 9 † Tum etiam, quia scientia Francisci præsumitur continuata in Tullia, quæ cũ sit eius heres, repræsentat personam illius, & tractat non de damno euitando, sed de lucro captando, & non conuenitur, sed agit, *vt per Dyn. in reg. præsumitur, num 5. quem sequitur ibi Ioan. Andr. in princ. & Franc. nu. 4. post princ. vers. item in heredib. de reg. iur. lib. 6. Capr. reg. 79. num. 20. Gabriell. de reg. iur. conclus. 5. num. 23.* ¶ Nam ad dictum Bald. *d. cons. 446. sub num. 5.* respondetur, Bald. loqui in producente falsos testes super facto proprio, quo casu non mirum si producens præsumitur habere scientiam veritatis, quia in facto proprio ignorantia non præsumitur. *l. verius. ff. de probat.* Sed Tullia in casu nostro non produxit super facto proprio, sed alieno. *vt supra deductum fuit.* Merito, &c. ¶ Ad dictum Dyn. *d. regula præsumitur, num. 5.* respondetur, Dyn. loqui, quando præcedit scientia in persona defuncti: tunc enim præsumitur continuata in persona heredis, tanquam repræsentante personam defuncti: sed in casu nostro non constat de scientia in persona Francisci, quia licet possibile sit, eum alterasse dictam cedulam, tamen est etiam possibile eam non alterasse. ¶ Præterea potest etiam responderi, quod 10 tunc † heres præsumitur habere notitiam de facto defuncti, quando est arduum. *vt per Abb. cons. 3. ante num. 8. q. 16. vers. tamen quia verisimile est, libr. 2. sequitur Aym. cons. 168.* 11 *num. 5. vers. ideo dicit.* Nam † scientia præsumitur ex qualitate facti, quando est tale, vt soleat in notitiam deuenire. *Corn cons. 268. num. 11. lib. 4. Aym. vbi supra.* Et est multum verisimile, factum alterationis siue falsitatis dictæ cedulæ, quatenus fuisset factum Francisci, non deuenisse ad notitiam Tulliæ eius heredis, cum factum sit tale, vt potius soleat occultari, quam ad alterius notitiam deuenire. Et in omnem euentum cum Tullia habeat intentionem fundatã in instrumento mutui, & pro parte Amatoris excipiatur de solutione, vel satisfactione ipsius mutui, quam intendit probare per dictam cedulam, iuncta confessione Tulliæ resultante ex productione, non incumbit onus probandi Tulliæ, se produxisse dictam cedulam ignoranter, sed incumbit onus probandi Amatori, Tulliam produxisse illam dolose, & scienter, quod hactenus non probauit.

CANTVCCII.

Auersan. Tenimenti. Veneris, 24. Nouemb. 1581.

SVMMARIA.

1. *Alienatio rei ecclesiasticæ duo copulatiue requirit.*
2. *Prælatus prohibitus alienare bona ecclesiæ, est etiam prohibitus compromittere.*
3. *Solemnitas non requiritur in re solita concedi.*
4. *Assertioni alienantium non statur, quod res sit solita alienari ex communi.*
5. *Solitum alienari probatur vel per duas locationes cum cursu 40. annorum, vel per vnum solemniter factam, ex communi.*
6. *Præsumptio solemnitatis ex lapsu longißimi temporis est fundata in taciturnitate partium.*
7. *Forma Paulinæ circa alienationem rei ecclesiasticæ, quæ sit.*
8. *Informatio extraiudicialis non sufficit ad formam Paulinæ, nisi in rescriptus, si in euidentem, ei derogetur, & specialiter concedatur.*
9. *Additio, vel noua qualitas adiecta facit concessionem nouam & diuersam.*

DECISIO CLX.

Fuit conclusum, monasterio sancti Laurentii Auersan. licuisse ac licere recedere à locationibus siue cõcessionibus in emphiteusin tenimenti, de quo agitur, factis Dominis de Capua de anno 1501. de anno 1523. & de anno 1554. Quia nulla ex istis locationibus siue concessionibus fuit solemniter facta, & tamen pro validitate alienationis rei ecclesiasticæ duo † copulatiue requi- 1 runtur, solemnitas siue forma requisita, & iusta caussa alienandi. *c. primo. de reb. eccles. non alien. Clem. prima. eo. titu. Dec. qui de communi cons. 142. num. 4. & cons. 282. num. 6. cum aliis per Couar. lib. 2. vers. resol. cap. 17. num. 2.* ¶ Quod autem locationes huiusmodi careant solemnitate siue forma requisita, patet. Nam prima fuit facta à certis laicis arrendatoribus fructuum dicti monasterii assertis procuratoribus illius. Secunda fuit facta in vim laudi, quod nihil operatur, quia † Prælatus cum sit prohibitus aliena- 2 re bona ecclesiæ, est etiam prohibitus compromittere. *Alex. cons. 33. num. 2. lib. 2. Paris. cons. 134. numer. 11. lib. 4.* Nec potest substineri virtute confirmationis Præsidentis & Diffinitorum iuxta concessionem Innocentii VIII. quia inferius respondebitur. Tertia non fuit confirmata, imo per sententiam Vicarii & Cantoris Auersan. commissariorum Apostolicorum declaratum fuit, illam nõ cessisse, nec cedere in euidentem vtilitatẽ dictæ ecclesiæ, & monasterii, & ideo non posse confirmari. Non ob. quod simus in re solita concedi, quo † casu non requiritur so- 3 lemnitas. *c. 2. de feud.* Quia † de isto solito non constat, 4 nec statur assertioni alienantium. *Bar. in l. si forte. ff. de Castren. pec. quem communiter approbari asserunt Paris. cons. 62. num. 7. libr. 1. & Crauet. cons. 175. nume 2. idem Bart. in Auth. si quis in aliquo. num. 12. & ibi Dec. numer. 36. vbi alios citat. C. de eden. Alexa. cons. 17. num. 6. lib. 4.* Probatur † autem istud so- 5 litum, aut per duas locationes cum cursu 40. annorum, aut per vnam solemniter factam, prout est communis conclusio, de qua testatur *Las. cons. 155 col. 3. in princip. vers. dicitur autem, & colum. pen. pariter in princ. vers. non ob. secundum, libr. 2. Claud. de Seisel. in specu. feud. pag. 175. vers. concludendo. pag. 179. vers. tamẽ concludendo. & pag. 182. vers. aut vero.*

& vers.

& vers. procedit ergo. Curt. iun. de feud. prima par. 2. par. princip. q. 4. num. 8. & 9. Ruin. cons. 35. sub num. 30. libr. 1. Clar. in §. feudum. q. 13. vers. nunc pro intelligentia. Et fuit tentum in vna Zamoren. locationis corā r. p. d. Seraphino 24. Decembris 1579. ¶ Secundo non obst. præsump[t]io solemnitatis ex lapsu longissimi temporis. Quia † ista præsumptio est fundata in taciturnitate partium, *vt bene deducit So[ci]n. iun. cons. 56. sub num. 1[.] lib. 1.* Quæ taciturnitas partium hic non adest, quia prima locatio fuit facta de anno 1501. & super ea antea annum 1523 mota fuit lis in consilio Neapolitano, deinde deuentum ad compromissum, prout narratur in primo rescripto sacræ pœnitentiariæ obtento de anno 1551. secunda vero locatio facta fuit de anno 1523. & super ea mota lis de anno 1549. & sic partes nunquam tacuerunt spatium 30. annorum. ¶ Tertio non obst. quod in casu nostro adest cōsensus Apostolicus, ex quo secunda locatio facta de anno 1522. fuit confirmata à Præsidente & Diffinitoribus capituli generalis congregationis Ca[ssin]en. vigore facultatis sibi ab Innocentio VIII. con[cessæ]. Quia dicta facultas est cōcessa seruata forma Paulinæ † requirētis, testes & probationes pro veritate narratorum recipi, quæ forma non fuit seruata, cum nulla testium nec probationum receptio appareat, sed solum constet de qua[da]m relatione Auditorum [i]n[f]o[rmationis] existentium, & a ciuitate Auersa per 200. milliaria distantium. ¶ Nec obst. quod sufficit extraiudicialis informatio, *vt per Abb. cons. 41. col. 2 vers. ex quibus vers. u. libr. 1.* Quia id procedit quando in rescripto, si in euidentem, derogatur Paulinæ, & Commissariis conceditur facultas se extraiudicialiter informandi, quæ derogatio nedum in casu nostro non adest, sed priuilegium Innocentii expresse cōtinet, debere procedi iuxta formā Paulinæ. ¶ Quarto non obst. quod secunda locatio facta de anno 1523. fuerit confirmatoria primæ, factæ de anno 1501. Quia secunda locatio est noua concessio, tum quia talis appellatur in primo rescripto sacræ pœnitentiariæ, ibi, *ac facta noua concessione.* Tum quia vere non potest esse, nisi noua concessio, ex quo prima locatio facta fuit de toto tenimento pro masculis tantum singulis 29. annis ad renouandum, sub obligatione desoluendo 15. tarrenos pro renouatione sub annuo reddi[t]u [ca]rruum duorum fœni, & quatuor tumulorum grani. Secunda vero locatio facta fuit solum de vno tenimento, altero incluso in prima locatione libere dimisso pro liberis legitimis in perpetuum, cum augmento annui redditus duorum tumulorum grani, & sine conuentione de renouando. Vnde cum in secunda locatione omnia sint innouata, illa non potest dici confirmatoria primæ locationis, sed est noua cōcessio, cum † additio siue noua conuentio, vel noua qualitas faciat, concessionem esse nouam & diuersam a prima. *argumento l. ius ciuile. ff. de iust. & iure, & in specie post Bal. not. Alexan. consi. 19. num. 2. libr. 15. Brun. cons. 112. sub numer. 6. R[u]in. cons. [1]0. num. 7. libr. 1. cum aliis cumulatis per Decis. Pedemon. 24. num. 22. 23. 24. 25. & 26.* Demum non obst. quæ dicuntur de instrumento antiquo, de enunciatiua sententiæ, de præscriptione & eius interruptione. Quia bene tolluntur per D. [Ga]sciam.

CANTVCCII.

Toletan. pensionis siue excusati. Lunæ, 20. Nouembris. 1580.

SVMMARIA.

1. *Clausula, Quorum tenores, quid operetur.*
2. *Pensionarius non tenetur contribuere, vbi pensio fuit libera ab omni onere reseruata.*
3. *Pensionarius regulariter tenetur contribuere pro rata pensionis ad solutionem oneris impositi super fructibus beneficii, super quibus est reseruata pensio.*
4. *Papa non præsumitur velle derogare exemptioni quæ in contractum transfinit.*
5. *Iuramentum quod potest seruari sine interitu salutis æternæ, est seruandum.*
6. *Papa derogans obligationibus Cameralibus censetur etiam derogare iuramento.*
7. *Princeps etiam de plenitudine potestatis non potest tollere ius [qu]æ[si]tum ex contractu.*
8. *Fa[cta] [ex con]tractu & obligatione super pensionibus num. 8.*
9. *Papa [n]o[n] potest disponere super matrimonialibus in non subditos.*
10. *Pensionarius ex impensis vigore concordiæ, si soluat onera regalia, p[ot]e[st] petere a titularibus.*
11. *Colonus [so]l[u]tus [a]c[c]i[s]a[m] repeti[t] a[b] d[o]mino.*
12. *Pactum inter emptorem & venditorem de non soluendo decimas, non præiudicat ecclesiæ.*
13. *Dispositio quando potest interpretari, vt operetur vnum vel duo contra ius commune, debet interpretari vt operetur vnum tantum, & non duo.*

DECISIO CLXI.

Fvit concorditer conclusum, Reuerendiss. Episcopum Vigleuanen. teneri contribuere ad solutionem Excusati pro rata suæ pensionis secundum distributionē Iudicum Excusati, quia reseruatio suæ pensionis est anterior Excusato. Et licet in ea adsint clausulæ prægnantissimæ, nihilominus fuit illis derogatum in confirmatione concordiæ Excusati. Dicitur enim in concordia, quod omnes personæ, cuiuscunq; qualitatis & dignitatis existētes, habentes pensiones, sint comprehensæ, vt contribuant, non obstantibus quibuscunque clausulis, exemptionibus, prærogatiuis, seu donationibus, & obligationibus etiam in forma cameræ. In confirmatione autem dictæ concordiæ adsunt clausulæ derogatiuæ amplissimæ, & † 1 clausula, Quorum tenores, cuius vigore omnia exprimi possunt. *iuxta cons. secundum Ant. de Butr. per Rotam pluries canonizatum.* ¶ Non obst. allegata in contrarium. ¶ Et in primis non obst. quod pensio ista fuit reseruata libera, immunis, & exempta ab omni onere, quo † casu pensionarius non tenetur contribuere. *Gig. de pensio. q. [5]9. n. 6.* 2 ¶ Quia huiusmodi immunitas & exemptio fuit sublata per dictam cōcordiam, obligantē pensionarios ad contribuendum, nō obstantibus quibuscunque exemptionibus. Vnde pensionarius in casu nostro sublata exemptione per dictam concordiam remanet obligatus ad contribuendum. Nam † pensionarius regulariter tenetur contribuere pro r. t. pensionis ad solutionem oneris impositi super fructibus beneficii, super quibus est reseruata pensio. *Cacci. supp. de pensio. q. [.] Gig. d. q. [5]o. num. 1. 2. & 3* 3 ¶ Nec obst. replicatio de his, quæ scribit idem Gig. *d. q. 59. num. 9. post Card. cons. 102. in princ. versi. & idem, tenuet. & Alexan. cons. [1]2. nu. 16. versic. qu[od] [e]o. lib. 4.* quia cessat ista clausula, *Quorū tenores*, &c. ¶ Secundo non obstat, quod exemptio in casu nostro transiuit in contractum, cum † Papa non præsumitur voluisse derogare. *c. 1. de pact. c. ex multiplici, vbi Abb. num. 4. de decim.* 4 ¶ Quia clare constat, Papam voluisse derogare ex illis verbis seu donationibus, &c. ¶ Nec obst. replicatio, quod illa verba debent intelligi de clausulis donationis solitis, apponi in supplicationibus, non de his, quæ continentur in obligatione ad partes facta, & sic obstat duplicitas vinculi, videlicet priuilegii Papæ, & contractus partium. *ad Glos. in clem. n. dudum. in vers. , pacta. de sepultur. Achil. decis. vnica. de confirmat.* Quia illa verba intelliguntur de donationibus per viam contractus, quia dicitur, seu donationibus & obligationibus in forma cameræ. Si enim Papa derogat obligationibus etiam cameralibus, ergo derogat cōtractibus, & sic cessat duplicitas vinculi, quia Papa derogat nedum exemptionibus, sed etiam cōtractibus. Tertio non obst. quod obligatio cameralis in casu nostro fuit cum iuramento, quod est seruandum, cum † possit seruari sine interitu salutis æternæ. *c. cum contingat. de iureiur.* & sic concurrit

triplicitas vinculi videlicet priuilegii Papæ, obligationis cameralis & iuramenti, & in concordia derogetur simpliciter obligationibus in forma cameræ, de iuramento 6 autem nullum verbum. ¶ Nam † fuit responsum, per derogationem obligationum cameralium, censeri derogatum etiam iuramento, quia alias derogatio nihil operaretur, cum omnes obligationes camerales sint iuratæ. Et ad corroborationem huius responsionis fuit dictum, quod alias per Rotam decisum fuit, statutum vrbis *lib. 4. c. 23.* mandans in donationibus certas solemnitates adhiberi, intelligi etiam de donationibus iuratis, licet in eo non fiat mentio de iuramento, ne alias statutum reddatur elusorium, cum (*vt plurimum*) donationes fiant cum iuramento. Vnde Papa in casu isto derogauit exemptionibus, obligationibus cameralibus, & iuramento, & sic cessat triplicitas vinculi. ¶ Nec obst. replicatio, quod illa verba, & obligationibus etiam in forma cameræ, debeant intelligi de obligatione camerali de soluendo pensionem, non de obligatione camerali de donando suum, & de soluendo de suo proprio. Quia derogando Papa donationibus & obligationibus etiam cameralibus non est dubium, quod derogauit etiam obligationi de donando suum, & de soluendo de suo proprio. ¶ Quarto 7 non obst. quod † Princeps etiam de plenitudine potestatis non potest tollere ius quæsitum ex contractu. *Dec. consil. 410. num. 22. Aym. de antiq. temper. par. 1. in princ. numer. 33.* cum contractatus & consensus sit de iure naturali, quod Princeps non tollit. *Ioan. Andr. & Abb. in c. per venerabilem, qui fil. sint legit. Sarn. in compend. vtriusq; signa. sub num. 81. versi. & quod dictum, & nu. seq.* Quia in ista materia pensionum Papa potest tollere contractus & obligationes, & ius ex eis quæsitum. nam omnia dependent à gratia Papæ, & 8 subsistentia pensionis, quam † si Papa diminuit, contractus & obligatio non operatur. *Put. decis. 53. fuit conclusum. alias 59. lib. 1. Mohed. decis. 138.* ¶ Nec obst. replicatio, quod quando Papa disponit circa conuentionem de soluendo 9 de suo proprio, disponit super patrimonialibus, super † quibus non habet potestatem in non subditos. *Abb. in c. cum dilectus, num. 5. de iurepat. Couar. var. resolut. libr. 3. cap. 6. sub num. 5. & seq.* Et quod ista solutio de suo proprio est duplicata. Primo in supplicatione reseruationis pensionis. Secundo in obligatione camerali: adeo quod licet prima dependeat à gratia Papæ, tamen secunda est libera, & absoluta, & de per se stans, & sic adhuc intrat duplicitas vinculi. Nam hæc omnia tolluntur considerando solutionem de suo proprio tanquam consecutiuam, & accessoriam ad reseruationem pensionis. ¶ Vltimo non 10 obst. quod † pensionarii vigore concordiæ tenentur contribuere quoad legem, sed possunt repetere à titularib. *ad l. ædiles. §. quicunq;, de via pub. & l. litib. §. fin. C. de agri. & cens. lib. 11. per qua in 2. nor. Bald. in l. si cum duob. §. in secunda. in 2. not. ff. pro so. & in l. 1. sub num. 4. versi. 6. C. de iure emphyteu.* 11 quod † si colonus soluat collectam, repetit à domino. sequitur *Nat. consi. 109. numer 5. libr. 2.* Et ad id fuit allegatus 12 Abb. *in cap. in aliquibus, num. 6. de decim.* vbi vult, † quod si transferens fundum in alium paciscatur, vt ipse teneatur ad solutionem decimarum, & non possessor, quod hoc pactum non præiudicat ecclesiæ, quominus possit petere decimas à possessore, licet valeat pactum in præiudicium paciscentium, quia si possessor soluit decimas, potest illas repetere ab alienante. Et ista tanto magis videntur hoc casu procedere, quod cum verba concordiæ possint intelligi respectu Regis, non sunt intelligenda respectu 13 titularis: quia † quando dispositio potest interpretari, vt operetur vnum vel duo contra ius commune, debet interpretari, vt operetur vnum tantum, & non duo. *Gozad. consi. 19. num. 5.* ¶ Nam pro responsione dicitur, istud nō applicari casui nostro, quia ideo colonus soluens collecta, repetit à domino, quia nō colonus, sed dominus ad illas tenetur. Et ita loquuntur Nat. & Bald. *vbi supra.* Et ideo quoq; possessor soluens decimas repetit ab alienante, quia non possessor, sed alienans vigore pacti ad eas tenebatur: At secus est in casu nostro, quia pensionarius de iure tenetur contribuere pro rata pensionis ad solutionem oneris, nec verba concordiæ possunt intelligi respectu Regis, quia obligatio cameralis non poterat obligare Regi, sed solum titulari. Et ideo concordia derogans obligationibus cameralibus, debet intelligi respectu titularium, non respectu Regis.

CANTVCCII.

Prænestin. hereditatis. Lunæ, 27. Nouembris. 1581.

SVMMARIA.

1 *Castra existentia intra 40 milliaria, non soluentia sal focaticum, non sunt subiecta statutis Vrbis.*

2 *Statutum continens prohibitionem fauorabilem cōprehendit omnes subditos vbicunq; existentes.*

Declara tamen, & limita, vt num. seq.

DECISIO CLXII.

Domini retentis decisionibus factis in illa Vrbeuetan. hereditatis coram R. P. Domino Robusterio confirmantibus decis. *Put. 24. lib. 3.* quod † castra existentia intra 40. milliaria, si non soluant sal focaticum, non sunt subiecta statutis vrbis, firmarunt regulam pro Domino Iulio, quod promissio D. Marchionissæ de præstandis alimentis dictis Iuliæ & Catharinæ eius filiabus, non sit nulla ex defectu formæ & solemnitatum statuti vrbis *cap. 23. libr. 4. & cap. 19 libr. 3.* & consequenter, instrumentum continens huiusmodi promissionem esse validum, & illi standum esse respectu [illegible] statuti. Et ratio est, quia cum ciuitas Prænestina non soluat sal focaticum, prout in secundo præsupposito, in ea non habent locum statuta vrbis. ¶ Non obst. quod Dominus Iulius, & Domina Marchionissa sint ciues, & quod dictum statutum est prohibitiuum in personam, & continet prohibitionem fauorabilem, ne mulieres propter sexus fragilitatem decipiantur, & † quod propterea comprehendit illos tanquam 2 ciues Romanos vbicunque existentes, & contrahentes, *vt per Bart. in l. cunctos populos, num. 32. versic. aut statutum est prohibitiuum. & ibi Bald. num. 1[illegible]. versic. sed quod contra. & Salyc. sub num. 11. C. de sacrosan. eccles. Alex. consi. 41. numer 7. lib. 5.* ¶ Quia † pro responsione dictum fuit, quod dictum sta- 3 tutum respiciat principaliter formam & solemnitatem contractus, secundario vero personam, quia principaliter prohibet contractum fieri, nisi seruata forma & solemnitate, de qua ibi, licet hanc prohibitionem faciat etiam ratione personæ, quæ secundario consideratur, *vt per Cacialup. in dict. l. cunctos populos, num. 90. & Ias. consi. 69. colum fin. versic. & sic statutum principaliter, libr. 3. Rum. consi. 201. num. 8. circa fin. versic. & hoc est rationabile, lib. 1. Ant. Gabr. lib. 6. de statut. conclus. 8. num. 1[illegible].* Hoc idem voluit Bertrand. *l. cunctos populos num. 26. versic. sed contra prædicta prout dedu- ct. Ias. vbi supra.* An autem ab hac regula pro Domino Iulio firmata sit recedendum ex capite obseruantiæ statutorum vrbis in ciuitate Prænestin. iunctis confessionib. Domini Iulii, vel ex eo, quod Senator habet ius distringendi Columnenses, & alios Barones in eorū castris intra 40. milliaria existentibus, erit particulariter videndum.

CANTVCCII.

Toletan. decimarum. Veneris, prima Decembris. 1581.

SVMMARIA.

1 *Decimæ prædiales cui debeantur, an episcopo, an vero ecclesiæ parochiali, vide distinctionem.*

2 *Immemorabilis præscriptio requiritur ad id præscribendum, cuius commune resistit.*

3 *Decimæ prædiales debentur ecclesiæ loci vbi sita sunt, nisi per consuetudinem aliter inductum sit, in qua sufficiunt decem anni.*

4 *Consuetudo vt inducatur præter ius, decem anni sufficiunt.*

DECI-

Decisio CLXIII.

QVoad decimas prædiorum antiquitus possessorum per homines de Yepes in territorio de Occana in termino vocato, *la Matilla*, conclusum fuit, sine difficultate illas deberi Illustriss. & Reuerendiss. Archiepiscopo Toletan. tantum, nec alius de eis participauerit, prout probant testes, de quibus in summario dato pro parte Archiepiscopi, vt patet etiam ex arrendamentis factis ab anno 1580. vsque ad annum 1588. ¶ Quo vero ad decimas prædiorum emptorum ab anno 1524. vsque ad annum 1550. per eosdem homines de Yepes in eisdem territorio, & termino, de quibus supra. Domini dixerunt, quod, † aut cura animarum ecclesiæ parochialis oppidi de Yepes non spectat ad Archiepiscopum, & tunc tenuerunt, decimas istas ei non deberi, quia deficit immemorabilis, quæ † in casu isto requiritur, propter resistentiam iuris communis, *vt hic per informantes Beneficiatorum. Et in specie tradit Rebuff. de decim. q. 13. num. 84. prope fin.* ¶ Aut spectat ad Archiepiscopum, & tunc resoluerunt ei deberi, quia pro parte ipsius probatur sufficienter consuetudo percipiendi integram decimam ex prædiis prædictis: Licet enim † decimæ parochiales, quales sunt hæ, de quibus agitur, debeantur ecclesiæ loci, vbi sita sunt prædia, tamen per consuetudinem induci potest, vt debeantur ecclesiæ loci, vbi administrantur sacramenta, & ad inducendam istam † consuetudinem sufficiunt decem anni, cum non sit contra, *sed præter ius. Abb. in cap. cum sint, numer. 6. in fine, versic. ideo consuetudo, de decim. Achil. decis. 2. de decim. Put. decis. 154. incipien. fuit dubitatum, alias 165. li. 1.* quam decennalem consuetudinem testes Archiepiscopi bene probant. ¶ Non obst. quod Archiepiscopo resistit ius commune, quia ipse percipit decimas istas ratione parochialis ecclesiæ de Yepes. ¶ Secundo non obst. testes, de quib. in summario additionali, quia decimustertius super tertio, interrogatus dicit, quod vno anno habuit in arrendam decimas parochiæ sancti Ioannis, & quod aliqui incolæ de Yepes, qui habebant prædia in territorio de Occanna, attulerunt decimam vini ad dictam parochialem. Iste testis non concludit, nec probat interruptionem consuetudinis, quia potest intelligi de primo anno, quo empta fuerunt prædia. Septimus super decimooctauo dicit, quod quidam Ioannes de Portez, dum esset incola de Yepes, emit vnam hereditatem in territorio de Occanna, & quod eo anno soluit decimam in oppido de Occanna: iste testis probat de primo anno tantum, 14. super 18. similiter loquitur de vno anno tantum, & non dicit, de quo anno. ¶ Tertio non obstat, quod huiusmodi decimæ fuerunt solutæ per homines de Yepes metu censurarum. Quia censuræ potuerunt emanare post inductam consuetudinem.

CANTVCCII.

Veliterana aquæ. Lunæ, 11. Decembris. 1581.

Svmmaria.

1 *Aqua scaturiens in fundo superiori, licet fluxerit per mille annos in fundum vicini inferioris, potest tamen dominus fundi superioris talem aquæ cursum impedire.*
Limita tamen & declara, vt num. seq.
3 *Seruitus negatiua vt acquiratur domino fundi inferioris non diuertendi aquam, vltra opus manufactum per dominum fundi superioris, requiritur ipsius scientia & patientia.*
4 *Interdictum, vti possidetis, datur in subsidium, vbi non competunt alia interdicta particularia.*
5 *Interdictum, vti possidetis, non datur pro seruitute rustica habente caussam discontinuam, & quare, num. 6.*
7 *Interdictum de aqua quot. & æstiua, datur, vbi aqua ducitur à capite.*

Decisio CLXIV.

DOmini plura firmarunt. Primo, quod Canonici & capitulum sancti Petri mediantibus eorum conductoribus fuerunt, maxime de tempore affictus Domini Bonifacii, & Domini Iulii, in quasi possessione conficiendi paratam in fossaro exsistente inter casale delle Castella capituli sancti Ioannis, & casale campi mortui capituli sancti Petri ad effectum, vt aqua fossati mediante parata deflueret in casale campi mortui pro irrigandis linariis, & quod parata adhærebat vtrique casali, vel casali delle Castella, vt probant testes examinati pro parte Capituli sancti Petri, quartus & quintus super maceriis, septimus, iuxta 12. 25. 26. & 27. & super quinto, octauus iuxta 24. & 26. vndecimus iuxta 25. duodecimus iuxta 25. & 26. decimusquartus iuxta 11. & 27. decimusquintus iuxta 25. & super quinto. ¶ Secundo, Domini firmarunt limitationem ad reg. illam, quod licet aqua scaturiens in fundo superiori fluxerit per mille annos in fundum inferiorem, non propterea † dicitur ius aliquod quæsitum domino fundi inferioris, ita vt non possit dominus fundi superioris talem cursum aquæ impedire, cum talis cursus in mera eius voluntate cōsistat *l. Proculus. ff. de dam. infect. l. si in meo fundo. ff. de aqua plu. arcen. Veron. de seruit. aquaduct. numer. 57. Balb. de præscript. 2. part. 4. part princ. q. 4. sub numer. 3. Aym. de antiq. tempor. part. 4. §. vltimo, num. 39. Roland. cons. 53. num. 26. lib. 2.* Firmarunt (inquam) limitationem ad istam regulam, vt non procedat, † quando interuenit aliquod ministerium hominis, siue opus manufactum in fundo superiori, tunc enim ex tali ministerio siue opere arguitur, aquam non iure facultatis, sed iure seruitutis decurrere, & sic ex opere manufacto in fundo superiori acquiritur seruitus negatiua nō diuertendi aquam de fundo inferiori. *vt post Paul. de Castr. cons. 243. prope fin. versic. præterea potest esse. lib. 2. Calcan. consi. 56. num. 11. vers. si vero loquimur. AEgid consi. 7. colum. 2. post med. vers. licet bene faciunt, firmat Aym. vbi supra, numer. 40. & vltra per eum allegatos, hoc idem tenet Veronen. vbi supra, num. 56. in princ. & num. 57. pariter in princ. & num. 58. post medium, versi. aut habens fundum. & num. 60. ante medium, versic. in contrarium videtur. Balb. vbi supra. Rip. in l. quominus, num. 88. in fine. ff. de flumin. Gabriel. de præscript. conclus. 10. num. 14. & hoc idem voluit Bart. in d. l. 1. §. hoc interdicto. num. 9. ad fin. vers. possunt etiam. ff. de itin. actuq. priuat. post Innocen. in c. bonæ. il secondo. post princ. versic. potest etiam constare, de postul. prælat. Veronen. de seruit. rust. præd. cap. primo, nu 27. prope finem. Alb. cons. 35. nu. 2. Rimin. iun. cons. 86. num. 3.* ¶ Tertio firmarunt Domini, quod in acquirenda huiusmodi seruitute negatiua, & quasi possessione ipsius vltra opus manufactum requiritur † scientia & patientia Domini fundi superioris, *prout in specie tenet Veron. loco, de quo supra, numer. 58. post med., versic. aut habens fundum.* non enim in istis incorporalibus acquiritur quasi possessio, nisi concurrat scientia & patientia. *l. secunda, vbi omnes. C. de seruit. & aqua. Veron. vbi supra, numer. 58. late Balb. de præscript. 2. part. 4. part. princip. quæstio. 1. numer. 12.* ¶ Quarto Domini firmarunt, in casu isto capitulo sancti Petri competere interdictum vti possidetis, quia quando non competunt alia interdicta particularia, tunc datur † interdictum vti possidetis, *vt per Menoch. de retinen. possess. remed. 3. numer. 138. versic. ego opinor.* ¶ Nec obstat, quod pro seruitute rustica habente caussam discontinuam, qualis est ista, de qua agitur, non datur † interdictum vti possidetis. *Bart. in l. 1. in princip. numer. 4. ff. vti possid. Iacob. de Arena in l. 1. sub numer. 2. & ibi Salicet. in sexta oppos. C. eod. tit. Ruin. consi. 106. numer. 8. libr. quinto. Coras. in leg. penult. numer. 18. versic. vbi vero, & numer. 19. ff. de seruit. Menoch. dicto remed. 3. numero 103. & 109. cum sequent.* ¶ Nam † id procedit ea ratione, quia pro seruitutibus rusticis habentibus caussam discontinuam prodita sunt specialia interdicta. *de itin. actuque priuat. de riuis, de aqua. quotid. & æstiua.* Et ideo non fuit necesse ad interdictum vti possidetis recurrere, *vt declarat Salycet. vbi supra, & latius Coras. in dicta leg. penult. numer. 16. & Menoch. d. remed. 3. nume. 110.* ¶ Sed in casu nostro non competit interdictum de

7 aqua quot. & asti. quia † aqua non ducitur à capite, prout in illo interdicto requiritur, *leg. 1. §. hoc interdicto. ff. de aqua quot. & aestiua.* Ideo oportet confugere ad interdictū vti possidetis. ¶ Reseruarunt autem Domini particulariter videndum, an scientia capituli sancti Ioannis probetur vere vel praesumptiue, & an scientia praesumpta sufficiat.

CANT VCCII.

Mediolanen. decimarum. Lunae, 18. Decembris. 1581.

SVMMARIA.

1 *Spolio agens debet primum extremum concludenter probare, ex communi, & magis communi.*
Limita in casu particulari. num. 5.
2 *Decima diminuta consueta est praestari.*
3 *Decima proprie dicitur de decem partibus vna, quando dicitur integra.*
4 *Decimarum plures sunt species & differentiae.*

DECISIO CLXV.

EX instrumento locationis factae de anno 1502. Domini dixerunt, non probari pro parte Francisci de 1 N. g. is primum extremum, quod † debet plene, & concludenter probari. *afflict. decis. 364. num. 5. Plot. in l. si quando, num. 115. C. vnde vi. Roland. qui de communi & magis communi. consi. 50. numer. 16 lib. 2 Menoch. qui etiam de magis communi de recuper. remed. 15 num. 408. cum sequen. Sarnen. in reg. de infirm. quaest. 36. Put. decis. 72. alias 75. incipien. Ducitauit. D. Prosper. lib. 3.* idque in Rota tritissimum est. Licet enim in dicto instrumento conced ntur in emphyteusin perpetuam decimae, siue ius decimandi pro annuo canone centum librarum, & licet dictum instrumentum habuerit effectum, quia postea emphyteuta retrocessit de anno 1542. non tamen ex hoc sequitur, emphyteutam integras decimas percepisse, & mentio decimarum facta in 2 dicto instrumento, verificatur etiam in decima † diminuta, quae praestari consueuit. *cap. in aliquibus, de decim. Soc. consi. 297. num 6. circa medium, versi. non obst. secunda ratio, lib. 2. Rebuff. de decim. quaest. 13. num. 18.* Et maxime, quod huiusmodi integrae decimae perceptio excluditur ex verbis dicti instrumenti, ibi, *cumq; huiusmodi decima hactenus solita fuerit locari aliquando plus, aliquando minus.* Item ibi, *nec spes in futurum sit maioris perceptionis. praecipue, quia aliqui debentes soluere decimam praedictam interdum se difficiles excogitatis viis praestant in solutione ipsius decimae, super quibus recusationibus vt plurimum solent lites exoriri.* quę verba, vt dixi, excludunt perceptionem integrae decimae. Et praesertim etiam, quod ex fide Praepositi Treni & aliorum constat, solum vigesimam exigi, & talem exactionem semper so-3 litam fuisse. ¶ Non obst. quod decima † proprie dicitur de decem partibus vna. *Abb. in cap. 1. in primo notab. de decim. Card. in cap. cum homines. num. 1 eo. tit. Rebuff. de decim. quaest. 3. nu 25.* ¶ Nam respondetur, quod tunc dicitur de decem partibus vna, quando dicitur integra, & sic non simplex nomen decimae, sed illud adiunctum, integra facit, vt intelligatur de decem partibus vna. Et ita loquitur Rebuff. 4 referens † inter alias diuisiones siue species decimarum, quandam decimam esse integram, quandam non: Alias iura disponentia, decimas solui cum omni integritate, & sine diminutione, *vt in cap. commissum. cap. peruenit. cap. cum homines. cap. ex parte canonicorum, & cap. non est, de decim.* frustra adducerent illa verba, *cum omni integritate & sine diminutione*, si decima non diceretur, nisi de decem partibus vna: satis enim est pro decima aliquid solui, vt decima dici possit. *ita argumentatur Soc. dicto cons. 297. sub num. 6. circa medium, lib. 2.* ¶ Praeterea respondetur, quod in casu nostro non agitur de significatione verbi, Decimę, sed de probatione quasi possessionis exigendi integram decimam, quę probatio non potest colligi ex instrumento loquente simpliciter de decimis, quae licet potuerint esse integrae, potuerunt etiam esse diminutę: & propterea qui dicit, integras decimas fuisse exactas, debet id probare: & tanto magis, quod in casu nostro verba instrumenti indicant perceptionem decimae non integrae, sed diminutae. ¶ Non obst. quod illa verba, *aliquando plus, aliquando minus*, intelliguntur respectu annui canonis, qui à conductoribus soluebatur, qui variabatur secundum varietatem annorum fertilium & sterilium. Quia ista varietas canonis poterat prouenire non solum ex varietate annorum, sed etiam ex non [solu]tione integrae decimae, maxime, quia in instrumento subiicitur, quod aliqui debentes soluere decimam interdum in eius solutione excogitatis viis se difficiles praestabant. ¶ Non obst. quod primum extremum † potest praesumptiue probari, *vt per Put. in decis. praealleg.* ¶ Quia Put. loquitur in casu particulari, imo praesupponit regulam in contrarium, quod primum extremum debet plene probari.

CANT VCCII.

Narnien. molendini. Veneris, decima Nouembris. 1581.

SVMMARIA.

1 *Minas & iniuriam afferens aduersario ex causa litis, perdit causam ex bulla Alexandrina.*
2 *Verba in dubio debent intelligi ad excludendum delictum.*

DECISIO CLXVI.

DOmini pro maiori parte tenuerunt intrare Bullam Alexandrinam † propter minas & iniurias illatas 1 per Marcum Ioanni Iacobo, quas dixerunt probari, tum ex confessione Marci facta in supplicatione, ibi, si quaeris mihi panem auferre, & ego cor tibi eruam, cum nonnullis aliis verbis iniuriosis; tum ex querela Io. Iacobi ibi, *si ego volo auferre panem, ipse vult mihi eruere cor*, & quod faciet & dicit, iniuriando, & verba iniuriosa proferendo, ad quam querelam Marcus in supplicatione relationem habet. ¶ Tum & tertio ex testibus clare probantibus huiusmodi minas. & iniurias. ¶ Insuper Domini dixerunt, minas & iniurias praedictas fuisse illatas ratione molendini, & sic causa litis, tum quia testes probant, Marcum dixisse Ioanni Iacobo, vade & pones lotricine, quod est vnum ex instrumentis molendini. ¶ Tum etiam, quia testes intelligunt, Marcum, quando dixit Ioan. Iacobo, *tu vis mihi auferre panē de manibus*, voluisse inferre, huiusmodi panis ablationem sibi fieri ex causa molendini. ¶ Non obst. quod Marcus locutus fuit sub conditione, *si tu vis mihi auferre panem, ego tibi cor eruam.* Tum quia omnes testes, dum referunt ista verba, loquuntur simpliciter. Tū quia Ioannes Iacobus in querela, ad quam se refert Marcus in supplicatione, dicit, quod venit Marcus, & coepit me iniuriare dicendo, *quod ego volo ei auferre panem, & q; si volo ei auferre panem, ipse vult mihi eruere cor.* & sic illa dictio, Si, stantibus verbis praecedētibus debet exponi pro, *postquam* ¶ Non obst. quod Marcus fuerit prouocatus, quia de ista prouocatione non cōnstat: imo testes videntur probare contrarium. ¶ Non obst. quod Marcus dixit *se velle facere. vt Io. Iacobus puniretur, & mitteretur ad triremes via iuris, & cum iustitia*, quia ista verba proferuntur ad aliud factum immediate praecedens, prout ex verbis testium aperte colligitur. ¶ Non obst. quod illa verba, *volo tibi eruere cor*, possunt intelligi † iuridice ad excludendum delictum, *ad trad per Alex. consi. 188 sub num. 7. lib. 7. & per Aym. consi. 6. num. 126.* ¶ Quia Alexand. loquitur de illis verbis, ego me vendicabo, quę cum possint dupliciter intelligi, debent intelligi de vindicta licita, quoniam in benigniorem partem debet fieri interpretatio, *vt ipse post Gulielm. de Cun. ibi deducit.* At secus in ablatione cordis, quae non potest dupliciter intelligi, & non reperitur licita. ¶ Non obst. alia, quia bene tolluntur per informantes.

CANT VCCII.

Imolen. iurispatronatus. Veneris, 7. Iunii. 1577.

SVM-

SVMMARIA.

1. *Iuspatronatus ex quibus acquiri & probari possit.*
2. *Actus ordinanti, non autem exsequenti tribuitur.*
3. *Iuspatronatus non ex dotatione vel largitione bonorum acquiritur, sed ex dotatione ex magis communi,*
4. *Fundans, construens, vel dotans Ecclesiam acquirit iuspatronatus, etiamsi illud non reseruauerit, dummodo expresse illud non remiserit. ex communi.*
5. *Actum explicans non sponte, sed ex necessitate, vel pro exercitio officii sui præmium consequi non debet.*
6. *Heres grauatus à testatore fundare Ecclesiam, si cogeretur à iudice, non haberet iuspatronatus: secus si voluntarie fundaret.*
7. *Collatio Papæ valet de beneficio iurispatronatus, si patronus non est in quasi possessione præsentandi.*
8. *Præsentatus ab exsistēte in quasi possessione præsentandi, præfertur præsentato à vero patrono. ex communi,*
9. *Collatio iurispatronatus facta ab ordinario exsistente in quasi possessione libere conferendi valet, & præfertur præsentationi patroni in quasi possessione non exsistentis.*
10. *Proprietas absorbet causam possessionis, si prius de ea constiterit.*

DECISIO CLXVII.

DOmini cum duobus præsuppositis, vno quod Abbas monasterii Ecclesiæ sanctæ Mariæ in regula Imolen. dioc. iurisdictionem habeat ordinariam. Altero, quod non constet, capellam sancti Sigismundi in dicta Ecclesia exsistentem, habuisse dotem tempore, quo Nicolettus de Tartagnis senior in eius testamento reliquit dictæ capellæ pro dote tot bona, quæ ascenderent ad summam quingentarum librarum Bononien. Domini (*inquam*) cum istis duobus præsuppositis dixerunt constare † de iurepatronatus illorum de Tartagnis ad dictā capellā ex dotatione, vigore dicti legati dotis, ita vt prouisio Apostolica Scipionis de Caldertinis non intret. ¶ Nō obst. quæ pro parte Scipionis deducūtur. Et in primis nō obst. quod Alexander & Nicolettus iunior ex consignatione certorum bonorum per eos Abbati & commissario dictæ Ecclesiæ sanctæ Mariæ facta, nō potuerint iuspatronatus acquirere, attento quod huiusmodi consignatio fuit facta pro solutione & satisfactione, legati dotis per Nicolettum seniorem dictæ capellæ sancti Sigismundi simpliciter, & sine vlla reseruatione iurispatronatus relicti, & talis consignatio debet tribui Nicoletto seniori leganti, non autem Alexandro & Nicoletto iuniori heredibus soluentibus, cum † actus ordinanti, nō autem exsequēti, tribuatur, *cap. super literis. de rescript. Roman. cons. 366. sub num. 1. Butr. cons. 74. num. 4. Dec. cons. 381. ad fin. bene Aym. cons. 144. num. 2. ad fin. & num. 3.* ¶ Siquidem pro responsione dicitur, iuspatronatus quæsitū fuisse ex dote per Nicolettum seniorē relicta, quia licet ex simplici donatione, legato, vel largitione bonorum non acquiratur iuspatronatus, tamen secus est, si hæc fiant pro dote, quia simpliciter donans vel legans videtur potius benefactor quam dotator, & acquisitor iurispatronatus. Iura enim indulgent † iuspatronatus nō benefactori, sed dotanti, *cap. filiis. 16. quæst. 7. ita Abb. in cap. quoniam, num. 10. de iurepatronat. & cons. 59. num. 2. post medium, vers. quin imo. lib. 2. & cons. 106. sub num. 2. vers. primo enim requiritur. eo lib.* Hoc idē voluit Ioan. And. in cap. primo, circa medium, versi. ideo dictum est, de iurepatron. *Roch. de iurepatron. in verbo, & dotauit, num. 9. versic. contrarium tamē. Sum. Ang. in verbo, Iuspatronatus, num. 4. vers. & nota. Pau. de Cittadin. de iurepatron. parte 3. caus. 2. quæst. 13. num. 77. in fine. & latissime Lambert. de iurepatronat. artic. primo. q. 6. parte prima, lib. 1. num. 9. vsque ad 17. fol. 50. secundum vltimam impress. & hanc esse magis communem opin. inquit Bero. d. cap. quoniam. num. 89. post princ.* Et licet Nicolettus senior in prædicto dotis legato non reseruauerit iuspatronatus, tamen sat est eū expresse illud non remisisse. Est enim receptissima conclusio, vt † fundans, construens, vel dotans Ecclesiā acquirat iuspatronatus, etiam si illud non reseruauerit, dummodo expresse illud non remiserit. *Ioan. And. Card. Butr. Bald. Imo. Abb. Aret. & Fely. in c. significauit, de testib. Archid. Ioan. And. Gemin. & Franc. in cap. 1. de iurepatron. lib. 6. Rot. decis. 5. de iurepat. in antiq. Rocch. de iurepatronat. in verbo. ecclesiam fundauit. q. 8. numer. 12. late Lambert. eod. tracta. lib. primo, par. 1. q. 2. artic. 4. fol. 12. vbi sub num. 14.* testatur hanc esse communem opinionem, eamq; ab omnibus teneri. Secūdo non obst. quod prædicta bonorum consignatio non potuerit operari acquisitionem iurispatronatus, quia facta fuit ab Alexandro & Nicoletto iuniore, † nō sponte & ex mera liberalitate, sed ex necessitate, quia astringebātur propter additionē hereditatis Nicoletti senioris, vnde intrat regula, quod explicans actum non sponte, sed ex necessitate, vel pro exercitio officii sui, præmium consequi non debet. *l. tertia. §. verum. ff. ad Syllanian. Nell. de bannit. 2. parte secund. tempor. quæst. 12.* ¶ Nam respondetur, Alexandrum & Nicolettum iuniorem grauatos à Nicoletto seniore ad consignanda tot bona pro dote d. capellæ, non coactè & iussu iudicis, sed voluntarie hanc consignationem fecisse. Et propterea intrant, quæ scribit Pau. de Cittadin. *de iurepatr. 3. part. caus. prima. q. 27. nu. 55. quem refert, & sequitur Lambert. in lib. 1. parte 1. q. 4. artic. 7 fol. 30.* quod † heres grauatus à testatore fundare Ecclesiam, si cogeretur à iudice, non haberet iuspatronatus; secus si voluntarie fundaret. ¶ Tertio non obst. quod ad impediendam prouisionem Apostolicam, non sufficit quē habere iuspatronatus, sed oportet eum habere quasi possessionem præsentandi, cum præsētatio sit fructus quasi possessionis. Ideo valet † collatio Papæ de beneficio iurispatronatus, si patronus non est in quasi possessione præsentandi, *vt post Innoc. tradit Card. cons. 69. num. 4. vers. sufficit.* dicēs, quod quādo adsunt veri patroni nō exsistentes in quasi possessione præsentandi, & alii non patroni exsistentes in quasi possessione, in literis Apostolicis nō est opus facere mentionem de veris patronis, sed de exsistētibus in quasi possessione, quia per literas Apostolicas non præiudicatur veris patronis quoad præsentationē, quando non ipsi, sed quasi possessores facere debent, *& Card. referunt, & sequuntur Felyn. in tract. quando lit. Apost. nō par. col. antepen. in 9. limit. Dec. cons. 117. nu. 2. ant. med. versi. & quantum ad propositum. consi. 124. nu. 1. circa med. cons. 126. nu. 3. circa med. consi. 129. num. 2. vers. & propterea. consi. 134. nu. 1. ante med. vers. ideo not. voluit Lambert. de iurepatron. art. 1. q. 3. par. prima, lib. 2. nu. 8. fol. 15. & latius artic. 23. q. 9. part. 3. lib. 2. fol. 244.* ¶ Et propterea † præsentatus ab exsistente in quasi possessione præsentandi præfertur præsentato à vero patrono. *Butr. in c. consultationibus. nu. 9. circa med. vers. per hoc & ibi. Abb. num. 6. de iurepatron. idem Abb. consi. 54. num. 2. ante med. versi. quinimo. lib. 1. Dec. cons. 112. nu. 2. ante med. ver. & ideo præsētatio. cōsi. 124. nu. 1. post med. ver. & ideo dicunt, cons. 126. nu. 3. vers. adeo quod præsentatio. cons. 129. numer. prim. cons. 134. sub. numero prim. vers. & adeo ista quasi possessio. Crauett. cōs. 322. nu. 5. ver. imo præsētatus ab eo. Lambert. post alios art. 6. q. 3. part prim. lib. 2. nu. 1. & 2. fol. 19. Rip.* dicēs hanc esse communem conclus. *in c. cum Ecclesia Sutrina. nu. 130. de causs. poss. & propriet.* Vnde licet constaret de proprietate iurispatronatus istorum de Tartagnis, tamen cum ipsi tempore vltimæ vacationis dictæ capellæ non essent in quasi possessione præsentandi, sed ordinarius in quasi † possessione libere conferendi sequitur, vt collatio dictæ capellæ spectaret ad Episcopum, non autem præsentatio ad patronos. *Rot. decis. 14. de iurepatron. in antiq. Doct. supra citati cum multis aliis congestis per Menoch. consi. 90. nume. 124.* ¶ Sed pro responsione dicitur, præmissa procedere, quando fuit processum ad institutionem, & antequā constaret de proprietate iurispatronatus. At secus si prius constiterit de proprietate, quia † tunc proprietas

Penia lucana Iurispatronatus 23 Ianuarii 1612

absorbet caussam possessionis. *c. cum dilectus, de causs. poss. & propriet. & ita declarat Abb. in d. c. consultationibus. nu. 9. versi. quod ego intelligere. sequitur Pau. de Cittadin. de iurepatro. part. 6. art. 3. q. 7. num. 16. Dec. cons. 127. nu. 1. & consi. 149. nu. 2. post med. vers. & retenta ista conclusione. Lambert. de iurepatr. artic. 6. q. 3. part. 1. lib. 2. nu. 4. vers. tertius est casus. fol. 19.* Sed in casu nostro antiquam ordinarius Imolen. exsecutor literarũ Apostolicarum faceret collationem dictæ capellæ Scipioni de Calderinis, habenti mandatum de prouidendo in forma dignum, constitit eidem ordinario de proprietate iurispatronatus istorum de Tartagnis. Merito &c.

DECANI.

Roman. Viridarii. Die 5. Decembris. 1580.

SVMMARIA.

1. *Laudemium non debetur, nisi dominium sit penes eum, cui est soluendum. & num. 4.*
2. *Habitatione domus concessa, intelligitur venire etiam ipsa domus, non autem ipsius vsus tantum.*
3. *Ecclesia sancta Sabina est vna de antiquissimis 28. titulatis Cardinalium presbyterorum.*
5. *Exceptio firmat regulam in non exceptuatis.*
6. *Laudemium semper debetur illi, qui est maior dominus, qui aliis praefertur.*
7. *Vsus est seruitus, quæ non cadit in re propria.*
8. *Enunciatiua verba ex vnico tantum instrumento non probant.*
9. *Verba enunciatiua, vt probent, debent esse clara.*

DECISIO CLXVIII.

IN caussa Rom. Viridarii prætendebant Prior & fratres sanctæ Sabinæ deberi laudemium tam à D. Francisco Cintio propter alienationem, factam à bo. me. Alexandro Ruffino, D. Christophoro Cintio, eiusque patri, quã etiam à D. Mutio de victoriis sibi à D. Mario de Capizucchis, cui asserebatur Viridarium fuisse alienatum à prædicto D. Mutio. sed cum ex aduerso pro parte eorundem Dominorum Cintii & Marii prætenderetur, laudemium non deberi, fuit dubitatum, stantibus nonnullis præsuppositis, ex quibus colligebatur series facti huius caussæ, *an constaret de tali dominio, & proprietate Ecclesiæ, cui debebatur laudemium.* Et die Lunæ, 5. Decembris. 1580. vtraque parte latissime informante, fuit resolutum, laudemium non deberi, cum non constet de dominio, seu proprietate Prioris & fratrum, seu Ecclesiæ sanctæ Sabinæ, prout necessarium est, quod [1] † penes eos sit dominium vel penes Ecclesiam, in qua ipsi sunt intitulati. *Dec. consi. 138. nu. 5. cum aliis allegatis.* ¶ Inprimis enim dum fit fundamentũ super concessione Honorii, in qua conceduntur fratribus ecclesia ad celebrandum, & domus ad habitandum, Domini dixerunt, ex hoc non probari dominium, quia dato, quod vbi conceditur domus ad habitandum, intelligatur [2] † ipsa domus concessa, non autem vsus ipsius tãtum. *l. 4. ff. de alimen. lega. l. donationes. § speciei. & ibi Bart. quem omnes sequuntur. de donatio.* tamẽ nõ simpliciter cõcedũtur istæ domus, sed cũ limitatione, videlicet, sicut seculares ecclesiæ habuerũt: quomodo autẽ habuerint, nõ apparet, licet non posset declarari ex cõcessione Sixti, ex qua manifestissime deprehenditur, quod exsistebat domus pro inhabitatione titularis. Cũ autẽ Honorius in sua cõcessione reseruet ius titularis, sequitur quod domus titularis nõ fuit trãslata in fratres, quia limitata caussa limitatũ producit effectum, maxime quia in bulla Sixti habetur, quod ille Cardinalis tunc temporis titularis præparauerat tam domum assignatam fratribus, quam illam, quæ erat deputata ad vsum ipsius, & consequenter in prædicta domo deputata pro titulari fratres nihil habent, cum ipsi non sint intitulati in dicta ecclesia sanctæ Sabinæ, quæ est [3] † vna de antiquissimis 28. titulatis Cardinalium presbyterorum *vt scribit Honorius in libello de tit. Cardinalium.* Addebant aliqui ex Dominis vltra prædicta, laudemium [4] † non deberi, nisi dominium sit penes eum, cui est soluendum, *vt supra dictum est.* ¶ Sed dato, quod fuisset penes fratres vel ecclesiam, vtique fuisset translatum per ipsos in contractu locationis perpetuæ in fauorẽ Marii Ruffini, in quo dicitur, *nullo iure, nullaq; actione in, de, & super parte domorum, & hortorum, praeterquam annuo censu 36. Ducatorum restructu:* exceptio enim [5] † firmat regulam in non exceptuatis. *Soc. cons. 167. lib. 2.* ¶ Præterea cum titulus & administratio ecclesiæ sit penes Cardinalem titularem, cum quæritur, cui debeatur laudemium, semper [6] † præfertur ille, qui est maior dominus. *Spec in tit. de emphyt. q. 105. nu. 129.* & ei debetur, non autem inferiori: tametsi in casu isto neque etiam Cardinali titulari debetur propter dismembrationem factam à Paulo Tertio ¶ Quod autem Cardinalis sit maior dominus, ex eo patet, quod est titularis. Item quia cui hortum applicauit, sumptibus illius pro tempore titularis fuit fabricatum, ex quo apparet de eius potiori iure, alias applicatio non valuisset. ¶ Non obstat, quod solueret ex eo quatuor vegetes vini, & quod eo absente vsus esset fratrum. Quia hęc non solum non probant dominiũ, quin potius destruunt. Vsus [7] † enim est seruitus, quæ non cadit in re propria. *l. in re communi. ff. de seruit. vrban. prædio.* Quod confirmatur, quia ipsemet Paulus Tertius vocat vsum & commoditatem hoc ius fratrum sibi pro recompensa, & recognitione vsus, & commoditatis, quam dicti Prior & fratres in dicto viridario habere consueuerunt, qui etiã in locatione per ipsos facta agnoscunt eorum ius euanescere, quoties adest Cardinalis titularis, cum in eum casum fateantur & velint resolui prædictas locationes. ¶ Neque obstat concessio facta per ipsos Mario Ruffino, quia ad abundantem cautelam voluit Marius obtinere fratrum consensum: Nam postquam approbarunt motum proprium Pauli Tertii, & literas camerales, dicunt, *& nihilominus etiã de nouo, quatenus opus sit, vel expediat &c. dederunt, cesserunt &c.* ¶ Secundo principaliter, dum informantes pro fratribus fundant se in illis verbis enunciatiuis, de quibus in bulla Sixti, vbi dicitur, *vinea vestra, vnde videtur constare, quod vbi est hortus, seu viridarium, aderat vinea fratrum: fuit responsum.* ¶ Primo, quod ista verba enunciatiua nõ probant, nisi ex vnica bulla tantum, quod [8] † non sufficit secundum opinionem quam tenet Rota. *Achil. de iurepatr. decis. 6. Aym. de antiq. temp. num. 76.* ¶ Secundo, ad [9] † hoc, vt verba enunciatiua probent, debent esse clara. *Aym in loco allegato, num. 80.* Sed in casu isto hoc non concurrit, quia non clare apparet, si illa vinea comprehendatur in horto, imo potius arguitur quod Cardinalis, & hortum & vineam arboribus instruxit, & hortum cum vinea ad maiorem decorem conseruauit, & nullum verbum, quod vinea sit inclusa in horto. Postremo dismembratio Pauli Tertii potius facit contra fratres, dum separat & dismembrat dominium à titulari, & procedunt ea, quæ superius dicta fuerunt.

LANCELLOTTI.

Roman. bonorum de Cruciariis. Die 20. Februarii. 1568.

SVMMARIA.

1. *Actus hominum non extenduntur vltra quam geruntur.*
2. *Societas ex quibus coniecturis inducatur.*
3. *Habitatio & communis vita fratrum per se sola non est sufficiens coniectura ad inducendam societatem.*
   Fallit, nisi sit longæua. num. 5.
4. *Testis familiaris non probat.*
6. *Societas debet probari per actus illam necessario inferentes.*
7. *Societas vt inducatur ex communicatione lucri, debet hinc inde eadem fieri communicatio. & quare.*
8. *Societatem omnium bonorum non infert communicatio lucri hinciude acquisiti etiam inter fratres.*

9. Emptum

9 *Emptum ab aliquo ex fratribus in communione manentibus, præsumitur ex propriis pecuniis, si maior erat.*

10 *Societas tacita omnium bonorum vt censeatur inducta, tria copulatiue requiruntur.*

DECISIO CLXIX.

Conclusum ex præsuppositis & depositionibus testium, non constare de societate omnium bonorum tacite contracta in vrbe inter Antonium & fratres de Cruciariis, quia cum tota hæc materia inducendi tacitam societatem omnium bonorum, vel vnius negotiationis sit coniecturalis, dependens ab actibus † hominum, voluntates non extenduntur vltra quam gerantur actus, *vt tradit Bart. hoc tradens pro regula, in l. Titium. §. altero. col. fin. vers. tertio casu, de admin. tutor.* Et ideo nimirum si varie reperitur consultum per Doct. quia † quandoque graues, quandoque violenias requisiuerunt coniecturas secundum factorum varietatem. vt dixit Anch. *cons. 302. col. 1.* Tamen Domini in præsenti dubitatione dixerunt, coniecturas adductas non esse sufficientes ad inducendam societatem bonorum. Nam † communis habitatio, & communis vita fratrum per se sola non sufficit, *iuxta communem opinio. quam attestantur Alciat. in tracta. de præsumptio. in prima reg. præsumpt. 25. nu. 11. & Dec. cons. 548. num. 5.* Et minus etiam videtur concludenter probata per testes. Nam primus testis licet super primo articulo illam deponat, tamen super secundo dicit, quod semper manebant simul. 6. vero testis non multum probat, cum † tempore depositionis viueret expensis Bartholomæi aduersarii Elisabettæ. *ad not. per Felyn. & Doct. in c. in literis. de testibus. 19.* vero super secundo articulo est sibi contrarius in 25. interrog. Nec placet saluatio adducta per Cruciarios, nam primus extraiudicialiter examinatus non reddit caussam scientiæ, & his testibus est contrarius tertius super secundo articulo. Accedit † quod Doct. non sunt contenti communi habitatione, nisi etiam sit longæua. *Anch. d. cons. 202. col. prima. Dec. cons. 21. In princ.* Et hanc testes non probant. ¶ Alia etiam coniectura, scilicet communicationes lucrorum inter ipsos fratres, Dominis non placuit, tum quia non est sufficienter probata, quia 16. testi non multum creditur, vt supra dictum est. Præterea super secundo artic. inquit, ideo fratres dedisse Antonio pecunias, quas lucrabantur, quia Antonius ipsos alebat, ex quo excluditur coniectura societatis, quæ † debet probari per actus illam necessario inferentes. *Ang. cons. 31. in fi. 19.* testis ad 25. interro. loquitur de communicatione lucrorum extra vrbem, de qua communicatione non est quæstio. Contrarium autem eius quod deponunt testes isti, probat tertius testis super tertio articulo. Tum etiam non placuit, quia etiam si probatum esset, fratres communicasse eorum lucra Antonio, necesse est etiam probasse, quod Antonius vice versa communicauerit sua etiam lucra fratribus; quia † debet hincinde fieri communicatio, *vt dicit Bart. in d. §. altero. vers. tertio casu.* vbi adducit rationem, quod ideo tibi confero, quia tu mihi confers. *Anch. d. cons. 302. dub. 1.* Ideo idē Ang. *cons. 85. dub. tertio. circa fi.* requirit cōmunem arcam, in qua debuissent reponi lucra hincinde cōmunicata. Tandem dixerunt, non propterea ex communicatione, quam faciebant dicti fratres de lucris acquisitis ex eorum operibus, inferri debere ad societatem omnium bonorum, sed † tantum ad societatem illius quæstus. *vt not. Bart. in l. si patronus. circa finem. C. commun. diuid. & in d. §. altero. vers. tertio casu. Anch. d. cons. 302. nu. 1.* ¶ Nam circa alia bona debuissent probare, quod tempore illorum acquisitionis omnes vixissent in communi, vel de pecuniis communibus fuissent acquisita. quod non est probatum. Et in hac opinione eo magis Domini se confirmabant, quia Antonius cōmuniter reputabatur Dominus, vt dicit secundus & tertius testis ad 25. interrog. Et quia etiam ipse Antonius emerat solum, in quo domus fuit ædificata, vt dicit tertius testis super tertio. Quo casu præsumitur nomine proprio emisse, & si essemus in dubio, cuius nomine fuisset emptum, præsumeretur † ex propriis pecuniis ipsius, ex quo fratres erant maiores. *iuxta doct. Bart. in d. l. si patronus. num. 4. & in d. §. altero. vers. 3. casu. Anch. d. cons. 302. dub. 2.* vbi hanc coniecturam considerat pro excludenda præsumptione societatis omnium bonorum. Et † si teneatur illa opinio, quod tria copulatiue requirantur, vt censeatur inducta tacita societas omnium bonorum, scilicet communis habitatio, communicatio lucrorum, & non reddita ratio expensarum circa res, & personas, *vt post Oldra. voluit Ang. cons. 112. & cons. 31. in fine. Anchar. d. consi. 302. Dec. d. cons. 21. col. 1. in fine. & cons. 68. in princ. & est communis opinio, de qua per Alciat. in dict. tract. de præsumpt. & per Dec. d. cons. 548. nu. 5* Res caret omni difficultate, quia fratres de Cruciariis, qui illam probare debent, ex quo in illa se fundant, nō probarunt nisi p vnū testem, scilicet primum, qui est extraiudicialiter examinatus, & deponit per verba vt potuit videre.

BLANCHETTI.

Vrbeuetan. Castrorum. Veneris, 4. Maii. 1582.

SVMMARIA.

1 *Dictio, Vsq, adiecta numero & gradui includit, ex communi, num. 5.*

Et procedit nulla habita ratione odii vel fauoris, nu. 2. reprobata opin. Dec. cons. 511.

Fallit, nisi resultet prauus intellectus, num. 3.

4 *Spurii prohibentur succedere patri, non autem collateralibus.*

DECISIO CLXX.

Domini dixerunt, dictionem, *Vsq,* in verbis pacti, de quo agitur, includere, non autem excludere tertiū gradum. Indubitata est enim conclusio, quod † dictio, *Vsq,* adiecta numero, & gradui includit, non autem excludit. *Oldrad. cons. 49. Bart. in l. patronus. §. Sempronio. ff. de leg 3. AEgid. in c. 1. in vltima colum. vers. quid dicendum. de ordin. ab episc. qui tenet hoc pro indubitato. Ioan. de Plat. in l peculiari. C. de proxim. sacr. scrin. lib. 12. Prob. ad Monach. in c. fin. num. 33. de except in 6 Brun. cons. 109. num. 16. vol. 1. Alex cons. 110. nu. 20. lib. 3. Purpur. cons. 389. num. 1. communiter approbari dicit Bello. cons. 80. num. 9.* Idque † procedit nulla habita ratione odii vel fauoris, *vt per Bart. & AEgid. supra alleg* Idque probant iura adducta pro Iacobo, præcipue si addatur præpositio, *In,* vt per eosdem. ¶ Huic regulæ Rota censuit non applicari limitationes Bart. allegatas pro Illust. heredibus, videlicet, vt † non procedat, quando resultaret prauus intellectus, & contra leges, quæ reincidunt in vnum, *vt per Ioan. de Plat. in loco allegato. vers. & similiter.* Prauus enim intellectus, & legi contrarius sunt vnum & idem, *vt in exemplis ipsiusmet. Bart.* Nam si statuatur terminus litiganti vsque ad diem Dominicam, dies illa non includitur, quia est probibitum ius dicere. *c. fin. de dilat.* ¶ Item si vendatur prædium vsque ad sepulchrum, nō includitur, quia vendi non potest. Prauus autem intellectus, & legi contrarius non resultat ex eo, quod potius tertius gradus, quam secundus includatur. ¶ Nec obst q, spurii sint prohibiti à successione, quia † prohibentur a successione patris, non autem collateralium & extraneorum. *Glos. communiter approbata in verbo, Participium. in Auth. quib. mod. nat. effic. legit.* Et fuit pluries resolutum in hac caussa. ¶ Nec obst. auctoritates Bero. *cons. 148. num. 42. in 2. & Soc. iun. consi. 6. nu. 28. lib. 1.* Quia responsionibus datis pro Iacobo, quæ Dominis placuerunt, additum fuit, quod in illis casibus nō potest applicari limitatio Bart. ipsi enim loquuntur in statutis, quæ deferunt ab intestato hereditatem masculis exclusis fœminis: & istis repugnat *l. maximum vitium. C. de liber. præter.* In casu autem proposito nulla rēpugnat lex, & præsupponitur val ditas pacti, de qua postea erit agēdum. Nec etiam obst. Dec. *cons. 511.* Quia † dum dicit, q in

materia odiosa dicto, *vsq.* non includit, loquitur contra communem Doct. sententiam, quod hæc dictio adiecta quãtitati discretæ includit. ¶ Secundo in casu Decii ideo vltimus non censetur grauatus, quia non datur persona, cui debeat fieri restitutio, cum vltimus sit, quem nemo sequitur. ¶ Præfatis non repugnat Bald. *in l. a Caligato. C. de nupt.* Quia, *vt in fine ipse dicit,* hæc dictio includit, & excludit, prout iuris ratio suadet, & mens disponentis. Hoc autem casu iuris ratio contrarium non suadet, data validitate pacti, erit ergo standum proprietati verborum. ¶ Vltimo mouebantur ex alia dictione, *Computandum*, quæ esset frustratoria, si non includeretur tertius gradus. ¶ Nec obst. ꝙ præscribat modum computationis, quia talis modus non potest præscribi, nisi cum inclusione, alias dixissent paciscentes, *vsq. ad secundum gradum computandum.* Erit igitur videndum de pacti validitate.

DECANI.

Roman. compromissi. Lunæ, 25. Iunii. 1582.

SVMMARIVM.

1 *Compromissum habet in se tacitam conditionem, vt in eo deducta censeantur apposita quatenus laudum sequatur.*

DECISIO. CLXXI.

FVit dubitatum in caussa Rom. compromissi de Cuppis, *an instrumenta rogata per Campanum & Maynum Notario sint comprehensa in compromisso in casu & ad effectum, de quo agitur.* Quæ difficultas licet pluries proposita fuerit, tandem die Lunæ, 25. Iunii. 1582. fuit resoluta contra dominos de Cuppis: licet enim Domini tenuerint, huiusmodi instrumenta fuisse comprehensa in compromisso inspecto illius tenore, nihilominus considerato effectu, de quo in dubio, concluserunt dicta instrumenta non esse nouata, quominus illorum vigore isti de Cibbis possint agere exsecutiue contra Dominos de Cuppis. Tum 1 quia † deducta in compromisso censentur apposita, quatenus laudum sequatur, *vt per Alex. cons. 21. in princ. vol. 1. per Felyn. in c. cum olim. in fin. de præscript. cum vulg.* Tum etiam, quia in eodem compromisso adest præseruatio per viam declarationis, ne prædicto instrumento præiudicium censeatur illatum; & per consequens inspiciendus est tenor laudi, quo inspecto non legitur aliquid, per quod censeri debeat sublata via exsecutiua dictorum instrumentorum, præcipue cum in ipsomet laudo adsit præseruatio, quod in his, in quibus non est laudatum, iura partium remaneant illæsa. Et ita fuit conclusum.

ALDOBRANDINI.

Roman. casalis. Veneris, 4. Maii. 1582.

SVMMARIA.

1 *Ecclesiæ possessor quando agit & experitur pro iuribus dictæ ecclesiæ & possessionis, non potest excludi ante sententiam declaratoriam.*
Limita, nisi esset in possessione recenti, num. 2.
3 *Tempora contra morosum coniunguntur.*

DECISIO CLXXII.

DOmini fuerunt cum decis. Mora namque D. Francisci videtur magna & inexcusabilis, cũ fere per decennium canonem non soluerit. ¶ Nec obst. quod soluere non teneretur Canonicis vti intrusis in capellania, quasi quod propter reseruationem vnio dictæ capellaniæ facta sacristiæ à Cardinali Aminiato vltima Aprilis. 1569. esset nulla, quia imo tenebatur, ex quo canonici possidebant. Exercitium enim actionum competentium vel prælato vel loco non fundatur super iustitia tituli, sed præsentis possessionis. pro qua semper præsumi-1 tur: Quando enim † possessor ecclesiæ agit, & experitur pro iuribus dictæ ecclesiæ, & possessionis, non potest excludi ante sententiam declaratoriã, *vt dicit Anch. cons. 197. nu. 1. vers. non obst. si dicatur.* ¶ Nec obst. quod † id procedat 2 in possessione longæua, non autem in possessione recenti: *Rot. decis. 1. de restit. spoliat. in nou. cum aliis allegatis.* Quia quando hæc limitatio vera esset, cum inter vnionẽ, quæ habet datam vltima Aprilis 1569. & declarationem deuolutionis factam de mense Septembr. 1572. intercesserint tres anni & amplius, ad hunc effectum dixerunt Domini, huiusmodi possessionem non esse recentem. Et hinc est, ꝙ vbi agitur de beneficio, talis possessor regula de triennali redditur tutus. ¶ Non obst. ꝙ melius fuisset non producere titulum, q̃ titulum infectũ. Quia in primis à die moti iudicii vsque ad diem productionis, intercesserunt anni quatuor: Fuit enim producta vnio 26. Februar. 1576 Et nihilominus D. Franciscus non soluit, & sic iam erat incursa mora. Vltra ꝙ cum ad hunc effectum non requiratur exacta probatio tituli, *vt dicitur in d. decis. 1.* cum Cardinales vtplurimum habeant indulta, ꝙ etiam habet Cardinalis Arminiacus, vt vidimus in aliis caussis, non poterat dici non coloratus iste titulus: Si enim expectatiua reuocata tribuit in spolio titulum coloratum, tanto magis vnio Cardinalis illam præstabit ad istum effectum præsertim, quia ex hac caussa D. Franciscus non recusauit soluere, quod manifeste patet, quia si hac ratione renuisset soluere, producta confirmatione vnionis soluisset, ꝙ tamen non fecit: quam † moram post pro- 3 ductam vnionem Apostolicã incursam censuerunt Domini coniungendam cum antecedente, ex allegatis decisionibus Put. & Achil. Nec placuit responsio data, ꝙ hoc nõ sit ius ex caussa de præterito. Quia satis est ex caussa de præterito, ex quo prouenit, & habet caussam ab illa possess. & vnione antea facta à Cardinali, vltra ꝙ dicitur ex caussa de præterito, quia prouenit ex obligatione D. Francisci proueniente ex instrumento locationis de anno 1531. ¶ Et facit simile allegatum, ꝙ si ecclesia per annũ vacasset, & postea de rectore fuisset prouisum, licet emphyteuta ante nõ fuisset in mora, si tamen anno sequenti non soluit, res incidit in commissum, quia emphyteuta cessauit per biennium soluere, & aderat persona, cui ante lapsum biennii soluere poterat. Et idem igitur statuendum est in hoc casu, in quo post nedum vnum biennium, sed post tres biennios lapsos adfuit persona, cui tuto solui poterat, & nihilominus D. Franciscus nõ soluit nec obtulit, imo per integrum annum substinuit litem vsque ad exsecutionem. Fuit enim producta vnio Apostolica 4. Iulii. 1578. & exsecutio facta 30. Augusti 1579. Apparet itaque ex his satis clare de mora inexcusabili. ¶ Nec facit, ꝙ egerint Canonici spolio, quia id fuit fere in vltima parte iudicii: nam 26. Martii. 1579. tantum fuit suspensum petitorium: Vltra quod, etiam quod agerent spolio, D. Franciscus, qui nitebatur contractu, & dicebat, Canonicos spolio agere non posse, ex quo facto suo ecclesia ceciderat à possessione, & quod ipse comprehendebatur in locatione, debuit vel soluere, vel offerre.

SERAPHINI.

Roman. hereditatis de Pichis. Mercurii, 13. Iunii. 1582.

SVMMARIA.

1 *Voluntas vltima in dubio pro perfecta habetur.*
Quod procedit etiam si in actu testandi post heredis institutionem superuenit impedimentum, num. 2.
Et quando dicatur perfecta, num. 7.
3 *Voluntatis mutatio non præsumitur.*
4 *Voluntas testantium ex arbitrio viuentium colligitur.*
5 *Solẽnitatis imperfectio non attenditur, vbi nõ agitur de probando testamento per scripturã, sed per testes, ex communi.*
6 *Testamentum momento temporis quando dicatur perfici.*
8 *Frenesis superueniens testatori post explicationem suæ voluntatis non nocet.*

DECISIO CLXXIII.

FVit dubitatum, *an in casu, de quo agitur, Achilles testator habuerit voluntatem suam pro perfecta.* Et post iteratam caussæ propositionem fuit per Dominos conclusum pro parte affirmatiua. Regula enim est, vt in dubio † volũtas 1 pro perfecta habeatur. *tex. est in l. si is qui. & ibi Bal in 3. not. & Imol.*

& Imol.col.fin.de testam.Alex.cons.74.num.3.lib.1.& cons.105. in fin.lib.7.Ruin.cons.primo.post.num.22.lib.secund.Curt.iun. cons.12 ante fin. Et † procedit hæc regula, etiamsi in actu testandi post heredis institutionem superuenerit impedimentū, vt probatur ex eadem l.si is qui, & coadiuuatur hoc sententia ex coniecturis facti. ¶ Prima est, quia iam per Notariū Achilles fuerat interrogatus de omnibus, quæ scripta fuerant & continebantur in nota extra eius cubiculum confecta, & omnia fuerant per ipsum approbata, ex quo apparet eum circa reliqua nihil permutare voluisse. Non enim præsumitur † voluntatis mutatio. Bald.in l.quoties.§.primo.in 3.not.de hered.instit.& ibi Imol.num.5. Et hæc circumstantia per ipsummet Notarium probatur in sua depositione ad 9.articulum, quæ coadiuuatur ex dictis aliorum testium de eadem re deponentium. ¶ Secunda est, quia per testes probatur, q in actu stipulationis testamenti superuenerat impedimentum infirmitatis, vt bene in facto deducitur, ex quo argui potest perfectio voluntatis, cum non soleat deueniri ad illum actum, nisi prius perfecte, explorata voluntate. ¶ Tertia est, quia conformis est huiusmodi voluntas ei quam prius propalauerat, nempe se velle heredes suos instituere Dominicū, & Franciscum de Picchis. Voluntas † enim testantium ex arbitrio viuentium colligitur. l.quoniam.C.de natur.liber.Imol.in l.filio preterito, num.17. de iniust.rupt.testam Calcan.cons.8.num.41. Aym. cons.98.in fine. & 155.num.11. ¶ Neque obstant in contrarium primo loco deducta respectu imperfectionis resultantis ex non publicatione testamenti. Quia illa imperfectio respicit Notarium, non testatorem, & dicitur imperfectio solemnitatis, quę † non attenditur, vbi non agitur de probando testamentum per scripturam, sed per testes. Ruin. cons.1.num.22.lib.2. Quicquid ipse alibi senserit, quia loquitur contra communem, vt liquet ex Didac.in c.relatum. il 1.colum.pen. vers.3.conclusio.de testam.& testatur nouissime Zunt.resp.pro vxor.num.504. ¶ Secundo non obst.quæ deducuntur ex cons. Oldrad.119 cum aliis per informantes congestis. Quia in casu Oldrad. clarum erat omnia per testatorem sine Notario facta, fuisse præparatoria ad testamentum, non quod tunc actum testandi explicare voluerit: Hic vero secus est, cum adesset Notarius, qui interrogauit Achillem super sua voluntate, & iam fuerant prius facta pręparatoria media persona D. Hieronymi de Picchis. Et ideo hanc fuisse explicationem suæ voluntatis dicendum est. ¶ Neque repugnat huic interpretationi Notarius, qui dicit, has interrogationes factas ad effectum explorandi, an scriptura dictata per D. Hieronymum, esse iuxta voluntatem Achillis, quia loquitur de priori interrogatione, non autem de posteriori. Sed & hic magis inspicienda est intentio testantis, quam notarii: non enim potest immutari ex tacita Notarii voluntate. ¶ Tertio non obstant deducta ex Bald.in d.l.si is qui. in princ.& ibi Castren.num.6.& Cum.ibidem.Ias.in l.1.nume.13. & Ruin.ibi,num.4.de leg.1.cum aliis, quod † testamentum momento perficitur, cum vel ad extraneos actus deuenitur, vel licenciantur testes, vel Notarius. Quia licet hęc arguant actus perfectionem, non tamen sunt omnino necessaria, ita vt si non fiant, actus habeatur pro imperfecto. Quia si ita Doct.dicta interpretentur, esset contraria conclusioni primo loco confirmatæ, quod in dubio voluntas habetur pro perfecta. Et est contra text. apertum in d.l. in qua ex sententia Labeonis tunc dicitur † voluntas eius, qui obmutuit, imperfecta, si constaret voluisse plures heredes pronunciare, vt bene faciunt pro hac parte Castren.cons.450.in rationibus dubitandi, licet postea propter circumstantias facti recedat ab ea parte. Fulg.cons.116. Ioannes, num.4.Cels.Vgo cons.116 num.4.Sim.de Pret. cons.95. nu.8. ¶ Non obst. quod non fuerit dispositum per Achillem de sepultura, quia neq; constat concludenter, quod de ea disponere voluit, & si voluit, satis id declarauit implicite, dotando capellam, prout fecit, & bene facit Purpur. cons.15. colum.pen. per informantes allegatus. ¶ Vltimo quæ † dicuntur de frenesi, non obstant, cum superuenerint post explicationem suæ voluntatis, & non differt casus iste à casu dict.leg.si is qui. in quo testator repente obmutuerat. ¶ Et ex his sublata videntur in contrariū deducta, & pro perfectione voluntatis conclusum.

SERAPHINI.

Roman.pecuniaria. Veneris, 27. Octobris. 1581.

SVMMARIA.

1. *Promissioni & obligationi sua contrauenire nemo potest.*
2. *Stipulatio rati quando committi dicatur.*
3. *Mandatum in rem propriam morte non exspirat.*
4. *Mandatum in rem suam ex quibus colligatur factum.*
5. *Verba intelligenda sunt secundum naturam actus, super quo interponuntur.*
6. *Mandatum in rem suam comprehendit exercitium directarum, & etiam vtilium cessiones.*
7. *Hypotheca tacita ex legis dispositione oritur.*
8. *Militia huius temporis impu. antur in legitimam sicut de antiquis.*
9. *Pretium penes eum, qui non potest pratendere se illud retinere ex causa onerosa, succedit loco rei.*

DECISIO CLXXIV.

FVit resolutum, D. Elisabettam vti priorem & potiorem pręferendam esse in exactione pecuniarum officii militis pii cæteris creditorib. q. Raffaellis, ratione hypothecæ appositæ in instrumento procuræ: Postquam enim fuit constituta procuratrix ad exigendum fructus officii, & ad illud vendendum, cedendum, & alienandū, & pretium leuandum, & recipiendum, & omnem voluntatem suam faciendum, idem D. Raphael constituēs se ratum habiturum totum id, & quicquid in præmissis, & quolibet præmissorum per eam factum fuerit, sub hypotheca & obligatione omnium bonorum suorum, &c. Habet ergo hypotheca pręexistentem obligationem de rato habendo quicquid per eā factum fuit. Et ideo quēadmodum si D. Raffael viueret, & eam exigere volentē hoc pretium impediret, † diceretur contrauenire promissioni & obligationi suæ. l. quo enim. vers. rem habere.& §fin.ff.rem rat. haber. eodem pacto tenentur creditores, qui ab eo caussam habent, ratum habere, alioquin † cōmittitur stipulatio rati. l. si indebitum.§ fin.d.tit.rem rat. haber. & sic cessat quod opponitur ex l.soluitur & l.item liberatur.quib.mod.pign.vel hypot.sol. cum manifeste legatur in mandato præcedens obligatio de ratum habendo, cui innititur hypotheca, quæ tunc statim orta est licet exercitium actionis hypothecariæ tunc competat, cum impeditur, quo minus facultate sua vtatur. ¶ Neque obst. quod mandatum morte exspirasse dicatur, quia † cum sit in rem propriā, morte nō exspirat. l.Lliā. vbi omnes.C.de donat.Bart.in l.2.§ sed & si quis.ff.eod.cum aliis congestis per Gabriel.de procur.conclus.secunda.limit.10. ¶ Quod autem mandatum sit in rem suam, non est dubitandum. Nam præterquam, quod verba mandati hoc expresse continent, colligitur † etiā ex clausula, ponens eam in locum ius & esse suum. Alex in l.in prouinciali.§.si ego. num.6.7.& 8 de oper.noui nunt.Paris.cons.107.num.35.lib.3 maxime, cum hic concurrat materia cōueniens, & apta ad huiusmodi mādatum, prout considerat Alex.d.§.si ego.num.8. Est enim recognitio quædam bonæ fidei: erant enim empta ista officia ex pecuniis ipsius D. Elisabettæ.Rom.cons.350.nu.6. Et † ideo verba sunt intelligenda secundū naturā actus, super quo interponuntur, vt inquit Ruin.cons.109.nu.1.Ex † quo sequitur, non solum fuisse mandatum exercitium directarum, vt per Alex.d.num.8.& Ias.l.prima, num.2 C.de act.& oblig.sed etiam fuisse cessas vtiles, l.qui quadringenta. vbi Bart.in secundo not.ad Trebe. Idem in d.§.si ego.& in l.plane. famil.ercis. Bald.cons.408.nu.6.lib.1.prius.Paris.cons.107.n.23.

lib.3. Bero consil.184. numer. 4.lib.1. Maxime stante clausula, omni meliori modo, in princip. dispositione apposita. ¶ Neque obst. ponderatio facta super clausula, Pro eo. Tum quia posita est tantum in ea parte, in qua datur facultas exigendi fructus officiorum. Tum quia exponitur pro eo, id est loco sui. ¶ Neque facit, quatenus dicatur mandatum in rem suam. *Paris.d consil.107.nu.24 & n.33. lib.2.* Et ex his cessat obiectum, quod fit ex eo, quod D. Raphael non habeat hæredem, quod tamen in facto exemplo negatur. Et ex his conclusum, D.Elisabettam esse præferendam. Quod ex alio etiam suaderi potest, quia cum pecunias suas pro emendis militiis dederit, ex eo 7 orta fuit † ex legis dispositione tacita hypotheca. *per text. in l. fin. cũ Auth. seq. C. de pignor. Auth. quo iure. qui pot. in pignor. habe Negus. de pigno.2.memb.5.part.nu.21. Rebuff. ad constitut. reg. Gall. tit. de constit. redd. princ. num.24.* Nec dub. tandum idem iudicari de militiis huius temporis, quod de 8 antiquis, cum † eas imputari videamus in legitimam ad instar antiquorum. *vt per Nicol de Vbal. in tract. de success. ab intest. part. 1. num. 30.* Et fuit alias coram me resolutum in vna Roman. diuisionis de Prathelis. ¶ Nec obst. quod ex- 9 stet solummodo pretium, & non res ipsa, quia † cum pretium sit penes eum, qui non potest prætendere, se illud retinere ex caussa onerosa, succedit loco rei. *Gloss. Bart. & alii in l.1. de distract. pign. Negus. 1. memb.5. partis princ. post. nu. 48. versi. aut sumus in hypothecaria.* Et hæc ex abundanti dicta sunt.

SERAPHINI.

Roman. societatis 700. Lunæ, 6. Nouembris. 1581.

SVMMARIA.

1. *Officium totum non dicitur alienatum per alienationem tituli notariatus.*
2. *Indiuiduum non dicitur, cuius pars eandem affert vtilitatem, quam affert totum.*
3. *Societatem non dissoluit mutatio rei, nisi eximatur ab vsu communi.*
4. *Societas durat, quamdiu superest aliquid ex ea re, super qua est contracta.*

DECISIO CLXXV.

CVm præsupposito, quod societates contrahi possint etiam super officiis non vacantibus, Domini dixerunt, societatem non fuisse dissolutam per venditionem tituli notariatus, remanente dominio scripturarum 1 penes venditorem cum † totum officium non sit alienatum. *§. soluitur. Instit. de societat. l. si id quod quis. §.1. & l verum. § fin. ff. pro soc* ¶ Neque obstat alienatio tituli. Quia adhuc remanent scripturæ capaces societatis. ¶ Neque obstat 2 indiuiduitas contractus, cum † pars eandem afferat vtilitatem, quam affert tota, & sic cessat ratio, *Bart. in l. cum vsusfructus, num.4. de vsufruct. legat.* Et fuit resolutum in illa Roman. societatis de Luchinis coram R.P.D. meo Blanchetto. ¶ Non obst. ꝙ locatio ad longum tempus transferat dominium vtile in conductorem. Quia satis est, ꝙ dominium directum remaneat, idque non inutile, sed cum redditu sufficienti & capaci pro prædicta societate: 3 † Hæc enim mutatio nõ habetur in consideratione, nisi per eam non eximatur res ab vsu communi. *Gloss. in d. leg. verum. §. fin. in verbo, conditionem pro soc.* ¶ Quæ deduci possunt ex l. cum eiusdem, de ædilit. edicto, cum simil. non faciunt ad rem, cum loquantur in contractu emptionis, 4 à quo differt societas, † quæ est huius naturæ, vt duret, quamdiu superest aliquid ex ea re, super qua est contracta. ¶ Non obst. quod scripturæ sint inseparabiles à titulo. Quia vsus interpretatur hoc ratione alienationis in tertiam personam, quia habens scripturas cogitur eas vendere habenti titulũ, nec potest aliis vendere, possunt tamen separari de vtriusque consensu, vt quotidie fieri solet, & hoc casu factum esse videmus. Et ex his sublata sunt omnia, quæ in contrarium deducebantur.

ROBVSTERII.

Roman. dotis de Mellinis. Lunæ, 13. Martii. 1581.

SVMMARIA.

1. *Solutio debet interpretari secundum quod magis verisimile est pro soluente.*
2. *Tempus solutionis faciendæ attenditur quoad anteriorem hypothecam.*

DECISIO CLXXVI.

DOmini fuerunt pro D.Blanca ex adductis per informantes ipsius, & præcipue ex verisimili mente soluentis, & recipientis voluntatem, & aliis circumstantiis, scilicet ex mandato Rotæ, & quia D. Gentilesca cessit iura sibi competentia super palatio, ergo pro hypotheca dicti palatii: Voluerunt enim soluentes liberare palatium, vt hic per informantes, & comprobabant aliqui ex Dominis, quod † summa magis conuenit dictæ hypo- 1 thecæ ac palatio, quam alteri. Et ideo allegabant Paul. de Florauan. *in l.1. numer. 4. ff. de solut. & aliquid per Soc. cons.85. num. 6. cum pluribus seq. in 2.* ¶ Placebat etiam aliud fundamentum informãtium pro dicta Blanca, quod nulla hypotheca dicitur anterior, quia attenditur tempus solutionis faciendæ. *l. si ex pluribus. §. fin. ff. de solut. Imol. in d.l.1. num.1. in princ. eodem tit. de solut. & bene Paul. de Florauant. in d.l.1. num. 38.* Et ex istis dicebant cessare omnia exempla adducta, quibus etiam informantes bene satisfaciunt particulariter.

ALDOBRANDINI.

Roman. tutelæ. Lunæ, 12. Februarii. 1582.

SVMMARIA.

1. *Confessio tutoris in actu voluntario pupillo non nocet.* *Limitatur tribus modis, cum num.2. & 4. cum reprobatione tamen primæ & secundæ limitationis.*
3. *Iuramentum nihil operatur in præiudicium tertii.*
5. *Confessio prælati adminiculata nocet ecclesiæ.*
6. *Confessio mulieris non obstante dispositione statuti, adminiculata ei nocet.*
7. *Adminicula quæ faciunt valere confessionem alias non valituram, quæ sint.*

DECISIO CLXXVII.

REgulæ, quod confessio tutoris in actu voluntario pupillo non noceat, pro parte D. Fuluiæ & litis consortium afferebantur tres limitationes. Quarum duæ fuerunt per Dominos reprobatæ: Tertia fuit approbata, & reseruatum, vt videatur, an applicetur. Prima igitur erat, † quod huiusmodi regula non procedat, vbi ema- 2 nat circa actum secum gestum, & in re pertinente ad eius administrationem. *Curt. in l. fin §. quod obseruari, num. 89. C. de iur. calum.* Quæ Dominis non placuit, tum quia in iure subsistere non videtur, cum contra se communem habeat opinionem. *Tiraq. de retract. conuent. §.4. Gloss.6. num. 12.* Tum quia, quando in iure vera esset, in facto non applicatur. Mouetur enim Curt. *per cons. Paul. de Castr. quod ipse primum appellat, sed est cons.34. lib.1.* qui dicit, id procedere duobus concurrentibus. Primo, quod confessio tendat ad liberandum, & quod cõsistat in facto proprio ipsius tutoris, quorum nullum casui quadrat: confessio enim hæc non tendit ad liberandum, nec versatur circa actum cum tutore gestum, ex quo Adrianus confessione fassus fuit, dotem integram habuisse à Petro, non autem ab Honorio tutore. ¶ Secunda limitatio erat, vt † non 3 habeat locum, quando huiusmodi confessio est iurata. *Ruin. cons.73. nu.4. lib. 5.* quam Domini etiam reiecerunt, quia † iuramentum non operatur in præiudicium tertii. 3 *c. quamuis. de pact. in 6. c. licet. de iureiuran. in 6. Bald. in l.1. n.6. C. de inoffi. donat. Bar. in l. Titia. §. Imperator. n.5. ff. de le.2. Aym. cõs.229. n.7.* Et quia ratio Imol. *in l. qui bona. §. si alieno. n.53. de damn. infect. quẽ sequitur Ruin. d. cons.73. nu. 9. lib.5.* ꝙ ideo præiudicat, quia tutor potest trãsigere, cuius trãsactionis species est iuramentum. *l.2. de iureiur.* magnã patitur difficul-

tukatem in hoc casu, cum tutor inuentarium non confecerit, & cum præcederet confessio clara Adriani, & quia omnes Doct. *in d.l.fi. §. quod obseruari. C. de iur. calum.* contrarium manifeste sentiunt: alioqui frustratoria fuisset appositio, quod non posset deferri iuramentum tutori, ex quo eius confessio non præiudicat pupillo, si indistincte iurata confessio præiudicaret. Et Fulg. *consi.* 209. loquitur & ipse in confessione iurata, & nihilominus distinguit inter confessionem factam in actu voluntario, & necessario. ¶ Tertia erat limitatio, † quando cum confessione tutoris concurrunt adminicula. *Ruin. cons. 14. nu. 4. lib. 1. Nat. cons. 543. num. 2.* quod idem videmus in confessione prælati, quæ † adminiculata nocet ecclesiæ. *Bald. & alii in Auth. hoc ius porrectum. C. de sacrosan. eccles.* Idē † in confessione mulieris, vt non obstante dispositione statuti vrbis adminiculata ei noceat. *Achil. decis. prima de confes.* quam conclusionem veram esse in iure firmarunt Domini, sed voluerunt particulariter videre, an hoc casu concurrant adminicula præponderantia prædictæ confessioni Adriani iuratæ. Pro adminiculis considerabantur infrascripta. ¶ Dictum Genrileschæ, quę † probat semiplene, quod actus iste factus fuit interueniente Iulio Adriano, quem nōnulli testes deponūt solitū fuisse murmurare de mala administratione tutorum; quod sit verisimile, Honofrium, & Iulium prædictum voluisse tam imprudenter curari ad vtilitatem tertii, scilicet Adriani: quod hæc confessio facta fuit in publico instrumento, & tempore, quo si fuisset falsa, contrarium facile probari potuisset. Considerabantur quoque partitæ librorum allegatæ, quæ licet non faciant mentionem de dote, non constat tamen, quod inter Petrum & Adrianum alia versaretur contractio. Idque tanto magis, quia paulo infra est appositum computum acconcii, quæ partitæ etiam aliquo modo quadrant cum dicto Genrileschæ, quæ conquerebatur, & dicebat nolle residuū dotis solui ita paulatim & minutatim. Considerabatur quoque, quod illa prima confessio potuit fieri ad effectum assicurandi totam dotē forte propter creditores Adriani: Relatio peritorū, quod potius tutores remanebāt credidores. Vice autē versa pro cōtraria parte cōsiderabatur, q̄ isti tutores nō cōfecerint inuentariū, quod nulla datur causa simulandi, quare Adrianus ista serio, & per instrumentum publicum cum interuentu fratris Doctoris voluerit fateri dotem recepisse, si ea non recepisset. Considerabatur quoque, quod Honofrius in bonis pupillorum se ingesserat, cum pecudes illorum conduxisset, licet postea eas restituerit; q̄ casale valde expediens, vt dicunt testes pro pupillis, quod eorū pater cōduxerat, acquisiuit pro se, nō pro pupillis. Cōsiderabatur ille rumor, de quo deponūt testes, quod male administrabāt, & quod aderat aliqua suspicio, quod Adrianus & Honofrius cū bobus & maiotis datis in solutum Adriano vigore huius secundi instrumēti simul exercuerint artem campi, & propterea dixerunt vt particulariter dubitem, an in casu, de quo agitur, confessio sit ita adminiculata, vt illi, & non primæ standū sit.

SERAPHINI.

Placentin. bonorum. Veneris, 7. Aprilis. 1581.

SVMMARIA.

1. *Caussæ & solemnitas copulatiue requiruntur in alienationibus bonorum Ecclesiæ, nec vnum sine alio sufficit.*
2. *Papæ auctoritas non supplet defectum caussæ, licet suppleat defectum solemnitatis.*
3. *Caussæ defectus reddit nullam interpositionem decreti super alienatione.*
4. *Decreti fauore in dubio præsumitur.*
5. *Rector ecclesiæ vendens bona ecclesiastica tenetur saltem resarcire de suo.*
6. *Rector debet ex fructibus ecclesiæ prouidere indemnitati ecclesiæ, non autem bona illius alienare.*
7. *Inquisitio de quibus bonis fieri debeat comparatio rei quæ prætenditur vtilis, est inquisitio circa caussam principalem ipsius alienationis, & sic circa euidentem vtilitatem.*
8. *Euidens vtilitas dicitur caussa finalis alienationis bonorum ecclesiasticorum.*
9. *Alienatio quando fit ex caussa vtilitatis, est necessaria inquisitio quid potius expediat; secus si ex caussa necessitatis.*
Imo non solum vtilitas, sed etiam quod sit euidens, requiritur numer. 10.

DECISIO CLXXVIII.

FVit resolutum, alienationem terrarum, de quibus agitur, fuisse nullam, non obstantibus literis, si in euidentem, & confirmatione subsecuta. Etenim † in huiusmodi alienationibus copulatiue requiruntur caussa & solemnitas, nec vnum sine alio sufficit, *vt per Doct. in cap. sine exceptione. 12 quæstio. secunda. vbi latissime Laurent. de Rodulph. in octaua quæst. Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 17. numer. 2.* Et licet † auctoritas Papæ suppleat solemnitates, *iuxta cons. Abb. 41. lib. 1.* non tamen supplet defectum caussæ: imo defectus † caussæ reddit nullam interpositionem decreti super alienatione. *Gemin. cons. 48. numer. 9.* Tunc enim non verificatur conditio, sub qua Papa rescripsit, nēpe si cedebat in euidentem, vel necessitatem, vel vtilitatem Ecclesiæ. Ideo si neutrum verificatur, nulla est interpretatio decreti, *Ruin. cons. 68. nu. 5. lib. 1.* Et † licet pro decreto in dubio præsumatur, vt alias fuit dictum, tamen admittitur probatio in contrarium, quod non subsit, neque necessitas, neque euidens vtilitas. Quæ quidem hoc casu concludenter probata videntur: cum enim Abbas de anno 1529. vendidisset bona Ecclesiæ tanquam patrimonialia pro libris 1744. ipse † saltem erat debitor Ecclesiæ prædictæ quantitatis. *c. statuimus, cum duobus sequen. 12. quæst. 2.* Cumque per quindecim dies ante celebrationem contractus, de quo agitur, idem Abbas consecutus fuerit lib. 6000. ex transactione inita cum Bottis apparet, quod non suberat necessitas alienandi: cum enim debitum, quod vrgebat, esset tantum lib. 3998. & Commēdatarius haberet in manibus lib. 7744. satis apparet, nulla cogente necessitate factam fuisse alienationē. Neque obst. quod respondetur, quantū ad lib. 1744. nō præsumi, quod exstarent, quia de suo proprio Abbas tenebatur respondere, *vt d. c. statuimus 12. quæst. 2.* ¶ Nō ob. quod posset aliam summam 6000. libr. tanquam fructus Abbatiæ pro se retinere, quia hoc procedit, quando nō subest necessitas alienandi, alias † debet ex fructibus, si potest, prouidere, non autem bona Ecclesiæ alienare. *Glos. in cap. 1. vers. defensore. de reb. eccl. non alien. in 6. & ibi Io. Monac. num. 3. Abb in c. nulli. nu. 5. de reb. eccl. non alie. Syluester in verbo, alienare. nu. 1.* ¶ Quantum vero ad vtilitatem, probatur iam non superesse, imo constare de damno, ex quo poterat Abbas ex illis pecuniis nedum restituere melioramēta, sed etiam emere aquas, quibus indigebat; nā pro his omnib. sufficiebāt li. 6998. & ipse habebat in manibus lib. 7744. Et ita omnibus solutis supererant ei lib. 746. Ergo nō fuit vtile tunc tēporis vēdere prædicta bona pro aquis emēdis, quas cōparare poterat ex pecuniis penes eū exstantibus. Inquisitio † enim de quibus bonis fieri debeat comparatio rei, quæ prætēditur vtilis, est inquisitio circa caussam principalē ipsius alienationis, & sic circa euidentē vtilitatē. *Feder. de Sen. cōs. 249. nu. 2. Frāc. in c. 1 nu. 19. de reb. eccl. non alie.* Et negari non potest, quin expressio omnium istorum non solum reddidisset Papam difficiliorem ad concedendam alienationem, sed etiam ipsum penitus retraxisset: & ideo videtur supposita persona Pelagattinæ, quod hoc negotium & facilitas consequendi aquas sine alienatione aliorum bonorum detegeretur. ¶ Non obst. exemplo deducta, & primo quod dicitur, has pecunias fuisse in melioramentis expositas. Quia hoc non probatur, & plura deducuntur, quæ contrariū suadent: sed vt hoc admittatur, si res ita se habet, apparebit ex alio

de damno: nec euidens vtilitas alias considerata, prouenisset ex illis lib. 3000. quibus comparatæ sunt aquæ, sed ex aliis 600. impensis in melioramentis. Et ideo dum dicitur, nihilominus contractum in se fuisse vtilem, non satisfacit, quia cum omnia possent commode fieri sine bonorum alienatione, damnosum fuit Ecclesiæ vno & eodem tempore priuari & bonis & pecuniis. ¶ Præterquam quod rescriptum est subreptitium, & nullum, *vt supra deductum est, vt per Ruin. cons. 157. num. 26. lib. 1.* Neque obstat, quod in huiusmodi literis, si in euidentem, non 8 attendatur falsa expressio, quia † Papa solum habet præ ocul.s euidentem vtilitatem tanquam caussam finalem. *vt per Socin. consi 15. nu. 57. lib. 1.* Hoc enim procedit, quando subreptio nō versatur circa ipsam caussam: tunc enim sine caussa Papa concessurus non fuisset. *Dec. cons. 142. n. 5. & 6.* Et hoc est, quod Federic. *de sen. d. consi. 249.* voluit, quod 9 quando † alienatio fit ex causa vtilitatis, sit necessaria inquisitio. quid potius expediat, quia hoc est inquirere de ipsa caussa alienationis: Secus vero, quando fit ex caussa necessitatis: sufficit enim quod subsit necessitas. Et eo magis hæc procedunt, ex quo in similibus alienationi- 10 bus requiritur † non solum vtilitas, sed & quod sit euidens vtilitas. *Corn. cons. 244 nu. 3. lib. 2. Barbat. cons. 40. libr. 1. cum aliis allegatis.* Et ideo ex his omnis aliis fundamentis, quæ leuiora Dominis visa sunt, conclusum, alienationē neque necessariam, neque vtilem fuisse, & consequenter literas, si in euidentem, & confirmationem subsecutam Dominis Puteobonellis non suffragari.

ROBVSTERII.

Neapolitan. fundaci. Lunæ, prima Iunii. 1579.

SVMMARIA.

1 *Beneplacitum sedis Apost. ex lapsu 30. ann. cum possessione præsumitur in alienatione bonorum ecclesiasticorum.*

2 *Consensus collegii requiritur ad remittendum caducitatem.*

DECISIO CLXXIX.

Difficultas fuit restricta, *an ex lapsu 38. vel 39. annorum cum continua quasi possessione seu solutione canonis præsumatur beneplacitum sedis Apost. Et an præsumatur consensus confraternitatis in alienatione facta per Ioan. Antonium in sorores* 1 *de Carocciolis.* ¶ Circa primam resoluerunt, † ex lapsu 30. annorum cum possessione præsumi beneplacitum, *ex Put. & Aug. de reb. eccles. non alien. & aliis plurib. in Roman. sancti Laurentii in Damaso, coram D. de Rubeis isto anno allegatis.* ¶ Quoad secundam partē Domini dubitabant, cum si- 2 mus in vniuersitate vel collegio, in quo † requiritur cōsensus collegii ad remittendam caducitatem, *vt late cumulat Clar. in §. emphyteusis. q. 10.* Et quia moniales auidentur potentiores, cum quibus est facta alienatio. Sed hoc tollitur ex facto, quia ab initio fuit in particulares. Solum igitur remanet difficultas de collegio seu vniuersitate, *ex adductis per Clar. d. q. 10.*

Perusin. bonorum de Bartolinis. Lunæ, 4. Februarii, 1585.

SVMMARIA.

1 *Monachus ante professionem testari potest; & excludere monasterium.*

2 *Hereditas monasterium ingressi sine testamento decedentis acquiritur monasterio.*

3 *Heredes monasterium ingressi possidentes bona præsumuntur habuisse scientiam testamenti.*

Et eo magis in heredibus extraneis, num. 4.

5 *Consanguinei à communiter accidentibus solent esse solliciti de bonis ingredientium monasteria.*

6 *Præscriptio 40. annorum cum continuata possessione nocet etiam ecclesiæ.*

Quod procedit etiam non data bona fide heredum, quando agitur de auferenda hereditate, heredibus institutis iam acquisita, num. 7.

8 *Bona fides in quærendis non est necessaria.*

DECISIO CLXXX.

Fuit resolutum, quod si monasterium prætendit hereditatem Petri vti acquisitam ob eius ingressum, *iuxta Authen. si qua mulier. C. de sacrosanct. eccles.* Frustra quæritur 1 de præscriptione, stante † testamento ipsius Petri ante emissam professionem, de cuius validitate non est dubitandum. *§. illud. Auth. de monac. c. in præsentia, de probat.* in quo sunt instituti fratres ipsius, excluso monasterio. ¶ De cuius testamento heredes notitiam habuisse satis constare dixerunt, cum semper possederint eius bona, quæ cum ab eis alio titulo licite possideri non potuissent, 2 quia † sine testamento ipso iure fuissent quęsita monasterio. authen. ingressi. *vbi Bart. num. 28. & alii. C. de sacrosan. eccles.* ad euitandum delictum, necessario dicendum 3 est fuisse possessa titulo hereditario, & † consequenter habuisse scientiam testamenti. *Corn. cons. 250. sub num. 9. 4 colum. fin. lib. 4. bene Aymon. cons. 123. numer. 4.* ¶ Maxime † cum simus in heredibus extraneis, in quibus regulariter præsumitur scientia testamenti. *Bart. in l. eius qui, in 5. notab. ff. si certum petatur. & in l. qui Romæ. §. duo fratres, num. 15. de verbor. obligat. Dec. cons. 603. sub num. 14.* ¶ Et est etiam ve- 5 risimilis ista sententia, quia † à cōmuniter accidentibus solent consanguinei esse solliciti de bonis ingredientium monasteria. *ad not. per Aymon. cons. 193. num. 7.* ¶ Quod si monasterium prætendit huiusmodi hereditatem tanquam deuolutam ob non adimpletam voluntatem testatoris, qui in hunc euentum vocauit monasteriū, Domini, omissa disputatione, an ob non præcedentem monitionem huiusmodi caducitas esset incursa, & ex quo non fuit declarata contra primum heredem, possit hodie declarari contra heredem heredis, quæ indigent particulari discussione, concluserunt, hoc casu monasterio obstare præscriptionem stante continuata possessione heredum cum lapsu quadraginta annorum, & vltra, quo 6 † tempore præscribitur etiam contra ecclesiam, *c. de 4. &* 7 *capitulo, illud, de præscript.* ¶ Quod † procedit etiam nō data bona fide heredum, quia agitur de auferenda hereditate, heredib. institutis iam acquisita, & acquirenda mo- 8 nasterio propter inobseruantiam testamenti, quo † casu cum simus in quærendis, non est necessaria bona fides, *ex doctrina Anchar. in cap. fine possessione, sub num. 7. in fine, de regul. iur. Socin. cons. 63. num. 7. libr. 1. Dec. cons. 554. nu. 2. Balb. de præscript. 2. part. 3. part princip. quæst. 13. num. 9. Tiraquell. in l. si vnquam, in verbo, reuertatur, num. 391. C. de reuocan. donatio. Marian. iun. consi. 145. num. 71. lib. 1. Put. decis. 128. lib. 2. vbi alios adducit.* ¶ Et ex his conclusum contra monasterium.

LANCELLOTTI.

Firman. bonorum. Lunæ, 28. Martii. 1585.

SVMMARIA.

1 *Mater in medio exsistens an excludatur ex substitutione compendiosa, coniectura attenduntur.*

2 *Matrem excludere dicitur persona à testatore magis dilecta, ex communi.*

3 *Matrem minus diligi à testatore, quibus ex coniecturis probetur, & num. 5. & 6.*

4 *Matris qualitas multū consideratur in coniecturanda mente testatoris.*

5 *Substitutio facta de tota hereditate censetur pupillariter & per fideicommissum facta.*

6 *Compendiosam substitutionem factam cum clausula, omni meliori modo, censetur testator voluisse valere iure directo intra pupillarem ætatem.*

7 *Clausula, omni meliori modo, in fine posita ad omnia refertur, nisi detur ratio diuersitatis.*

8 *Testator in dubio videtur se ad id referre, quod quilibet sapiens dispposuisset.*

9 *Matrem magis diligere testator præsumitur, quando se restrinxit ad bona sua tantum.*

10 Clau-

10 *Clausula, omni meliori modo, quatenus intelligeretur restricta ad proxima tantum, limitatur nisi ratio subiectæ materiæ contrarium suadeat.*

DECISIO CLXXXI.

DOmini omissa disputatione illius controuersæ opinionis, *an substitutio compendiosa facta impuberi contineat pupillarem, etiam matre exsistente in medio*, voluerunt illam resoluere ex coniecturis, quæ eliciuntur ex testamento, quas † attendi debere omnes Doctores conueniunt, etiam tenendo opinionem in fauorem matris. Et die Lunæ, 28. Martii. 1583. resoluerunt, ex testamento ser Dominici Roscii colligi talem eius mentem coniecturatam, vt voluerit excludere matrem Constantiæ puellæ. Et moti fuerunt principaliter, attenta qualitate personarum substitutarum dictæ constantiæ. Siquidem ei testator substituit filios proprios, ac etiam suos nepotes ex filio prædefuncto, quæ personæ cum verisimiliter sint magis ab eo prædilectæ quam d. mater, dicendum † est, voluisse illam excludere à successione dictæ Constantiæ, *secundum Bartol. in l. secunda, numero 44. de vulga. & pupill.* vbi dicit hanc coniecturam multum corroborare voluntati testatoris, & hæc opinio Bart. est communiter approbata, *vt dicit ibi Ias. numero 42. Ripa nume. 60. & in l. Centurio. numero 137. Aym. consil. 141. nume. 7. cum al iis, de quibus per Mantic. de coniectu. vltim. volunt. lib. 5. titu. 15. numero 30. Sfor. Odd. in tracta. de compendiosa subst. part. 5. artic. 3. fol. 16. versic. exemplum primum. Eman. Cost. in cap. si pater. versic. superstite matre, num. 10. de testame. in 6.* ¶ Secundò moti sunt † attenta etiam modica dilectione testatoris erga ipsam matrem, tum quia non erat ipsius vxor, prout loquuntur Doc. in terminis huius quæstionis, sed erat nurus, tum etiam quia testator legauit dictæ matri victum & vestitum, si in domo ipsius testatoris voluisset manere vna cum dicta Constantia puella, & dummodo conferret suæ dotis fructus, & poneret laborem eius manuum, subdens testator, quod extra domum aliquid ei non reliquit. Tum etiam; quia idem testator reliquit tutores & curatores dictæ Constantiæ Flauium & Fonteium suos filios vna cum Casciotta famula ipsius testatoris, de quorum etiam consensu voluit illam debere collocari matrimonio, nulla habita consideratione matris. Ex quibus colligitur, quod testator non multum confidebat de illa, maxime cum verisimile sit, quòd prædictis attentis testator existimauerit, dictam matrem, cum iuuenis esset, facile conuolaturã ad secundas nuptias, prout postea transiuit. Et † in coniecturanda mente testatoris Doct. plurimum considerarunt qualitatem matris, *secundum Bart. in dicta l. 2. in princ. num. 43. de vulg. & pupil. cum aliis de quibus per Mantic. in dicto tract. lib. 5. tit. 15. num. 18. cum sequen. Sfort. Odd. d. tract. de compendios. fol. 158. col. 2. versic. sublimitatur primo.* ¶ Pro tertia coniectura placebat Dominis etiam illa, quia testator post mortẽ d. constantiæ diuisit bona inter filios suos & nepotes per quotas, quo casu cum † dicatur facta substitutio de tota hereditate, censetur ipsum voluisse pupillariter & per fideicommissum substituere, *secundum Bart. in dicta l. Centurio, num. 36. vbi Rip. num. 155. Soc. iun. nu. 289. Alciat. num. 98. Ias. num. 48. Gallian. num. 444. Odd. in d. tract. fol. 162. col. 2. versic. sed tene communem.* ¶ Quartam coniecturam eliciebant ex clausula, omni meliori modo, appostia in dicta substitutione, propter quam præsumitur, testatorem voluisse † illam valere iure directo intra pupillarem ætatem, *per consil. Ioan. de Amic. 11. num. 10. versic. præterea in substitutione.* ¶ Nec obst. quòd dicta clausula sit restricta ad substitutionem Flauii tantum. Quia dicebatur de hoc non constare, sed potius esse referendam ad omnes præcedentes substitutiones, ex quo est apposita in fine illarum, & non datur ratio diuersitatis, quare magis ad vnam quam ad alias substitutiones sit referenda, ideo † ad omnes est referenda, *vt tradit Dec. cons. 79. num. 1. versic. 2. præmittendum. Aym. cons. vltimo, num. 14. volum. 2.* præsertim propter illa verba, *& hoc*, quæ præcedunt dictam clausulam, omni meliori modo, videtur constare, quod testator senserit de omnibus gradibus substitutionum. ¶ Hæc interpretatio contra matrem dicebatur etiam esse amplectenda, quia quilibet sapiens ita disposuisset, ad cuius sapientis sensum testator respexit, prout habetur in fine testamenti, † & quia etiam in dubio ita præsumi debet. *iuxta c. si pater, de testam. in 6.* ¶ Nõ obst. coniectura ponderata in contrarium ex illis verbis testamenti ibi, *eius bona, &c.* ex quibus videtur testator voluisse se restringere ad sua bona, non autem ad bona Cõstantię, prout in pluribus partibus testamenti eadẽ dictio, *eius*, refertur ad testatorem. Et † quando constat ꝙ testator voluit se restringere ad bona sua, tunc interpretatio fit pro matre, *vt per Doct. de quibus hic per informantes* ¶ Quia respondetur, quod in dictis partibus testamenti dictio, *eius*, necessario erat referenda ad testatorem, & Doct. in contrarium allegati loquuntur, quando testator clare se restrinxit ad bona sua dicẽdo, bona mea, *vt post Bal. declarat Salyc. in l. precibus, col. pen. in prin. versic. sed dicò quod hic. C. de impuber. Rip. in d. l. Centurio, nume. 120.* At hic non potest dici, testatorem clare sensisse de bonis suis, vt patet ex lectura dicti testamenti. ¶ Præterea † illa opinio de restrictione procedit, nisi ratio subiectæ materiæ contrarium suadeat, *vt dicit. Imo. in l. ex facto, in princ. versic. in Glos. in verbo. sua, ad Trebel. late Mantic. vbi supra, lib. 8. tit. 14. nu. 20. cum sequen.* at hic ratio subiectæ materiæ, quæ est prædilectio filiorum, suadet contrarium, & est tantæ potentiæ, vt prævalere debeat isti coniecturæ, *vt supra dictum est*, & prævalet etiam proprietati verborum, vt hic per informantes. ¶ Minus obst. alia coniectura, quæ elicitur ex substitutionibus factis Flauio & Fonteio filiis maioribus dicti testatoris, dum testator vsus est eisdem verbis, scilicet, *voluit eius bona remanere, &c.* quæ debent intelligi de bonis ipsius testatoris, quia sunt relata ad filios maiores, quibus non potest fieri nisi fideicõmissaria. ¶ Quoniam respondetur, quod istæ substitutiones sunt diuersæ ab illa facta Constantiæ, & diuersa est earum ratio, & in maioribus, qui non sunt pupilli, non potest congruere nisi fideicommissaria: at in pupilla potest congruere etiam directa pupillaris. Vnde ex diuersis non est inferendum. ¶ Alias coniecturas Domini dixerunt esse debiles, & non prævalere dilectioni filiorum, quæ sola sufficit in concursu omnium coniecturarum; & illis bene respondent informantes.

LANCELLOTTI.

Burgensis canonicatus. Venetiis, 28. Ianuarii. 1583.

SVMMARIA.

1 *Ecclesiæ vacatio durat vsque ad confirmationem electionis.*
2 *Exercitium iuris quæsiti per electionem Prælatus acquirit per confirmationem.*
3 *Prælatus potest conferre beneficia post electionis confirmationem.*
4 *Prouisio Apostolica habet vim confirmationis.*
5 *Iurisdictio episcopalium est interdicta capitulo, stante prouisione Apostolica.*
6 *Prouisio sola tribuit exercitium iurisdictionis. ex communi*

DECISIO CLXXXII.

CVm præsupposito, quod gratia Apostolica, facta in fauorem Domini Nicolai, sit iustificata, fuit resolutum, illam esse canonizandam non obstante collatione facta Domino Francisco per capitulum vti sede Archiepiscopali Burgen. vacante, quia dicta sedes tunc non vacabat, ex quo Archiepiscopus erat de dicta Ecclesia prouisus in consistorio, & super dicta prouisione expediuerat literas: Nã † vacatio Ecclesiæ durat vsq; ad cõfirmationem. *Glos. in clemen. 1. in verbo. collato, vt lit. pend. &*

ibi not. Imol. num 20. versi. iuxta predicta. Felyn. in cap. cum Bertoldus. co num. 2 num. 3. versi. dixit etiam, de re iudica. Pauin. de offi. & potesta cap. sede vacan. praelud. 7. num. 16. in fine. Franc in c. quamuis. §. 1. nu. 1. de electo. lib. 6. Rot decisio. 6. versi. hoc etiam, de elect. in nou ¶ Per dictam vero confirmationem Praelatus † acquirit exercitium iuris quaesiti per electionem. *Gloss. 1. in cap. 4. distinct. 63. Felyn. in d. c. cum Bertoldus. num. 2. versi. quale ius. Abb. in c. transmissam, num. 2. circa fin. versi. item not de Elect.* Et † ideo post confirmationem potest etiam conferre beneficia. *Abb. & Doct. in c. nouit. de offic. legat. Silu. ce benefic. part. 3. q. 40 Petr. de Biasi. de elect. part. 3. c. 44. nu. 4.* ¶ At † prouisio Apostolica non solum habet vim electionis, sed etiam confirmationis ita, vt prouisus possit, non obstante *c. auaritia, de elect. in 6.* administrare ac exercere suā iurisdictionem, *vt tradit Felyn. in c. eā te. col. 3. n. 5. vers. 3. extende. de rescript & ibi per Abb num. 2. in fin. & in cap. tua. num. 2. de his quae fiunt à praelat. Calder. consi. 4. de elect. Franc. in c. 1. in princ. num. 4. de elect. in 6. Pauin. d. tract. part. 5. cap. 44. num. 5.* ¶ Et † quod iurisdictio sit interdicta capitulo stante dicta prouisione, ex literis expeditis, *not. Glos. in Clem. 1. §. propter. versi. sed vacandum. de haeretic. Pauin. d. praelud. 7. n. 14.* ¶ Non obstat, quod Archiepiscopus de tempore dictae collationis factae per Capitulum nondum coepisset possessionem Ecclesiae, quia illa non est necessaria de iure communi, sed sufficit sola prouisio † quę tribuit exercitium iurisdictionis, *secundum Gloss. communiter approbatam in c. pen. vers. collatio. de praebent. in 6. Couar. var. resolut. libr. 3. cap. 16. num. 1. Abb. in d. c. transmissam, num. 3. vbi testatur etiam de communi. Felyn. in d. c. eam te. colum. 3. versi. & hinc est, vt late in c. ne Dei, num. 2. vers. 4. de Simon. Petr. de Biasio d. cap. 44. num. 4. Franc. in c. eum qui. §. insuper. nu. 6. de praeben. in 6. Gem. in d. c. si electio. num. 6. de elect. in 6.*

LANCELLOTTI.

Gadicen. administrationis Fabricae, Mercurii, 4. Maii. 1583.

SVMMARIA.

1. *Denominatio alicuius rei probat contra denominantem.*
2. *Archiuium ecclesiae an praesumatur episcopi, an vero capituli.*
3. *Clauium custodia maximum praebet argumentum ad demōstrandum, cuius sit locus.*
4. *Scriptura extracta ex archiuio vt probet contra tertium, necesse est, quod custos non sit suspectus.*
5. *Custodia archiuii debet esse fidelis, alias posset cōmitti fraus, ex communi.*

DECISIO CLXXXIII.

DOmini resoluerunt, non probari archiuium Ecclesiae Gadicen. esse commune inter Episcopum & capitulum, quia non solum pro parte dicti capituli nō probatur haec communio, prout illam probare tenetur, ex quo fundat se in scriptura concordiae, quam dicit extraxisse ex communi archiuio, *iuxta l. 2. de probat. cum simil.* verum pro parte episcopi probatur contrarium. ¶ Et primo, quia coram Iudice compulsori pluries capitulum allegauit esse hoc suum archiuium, quae † denominatio contra ipsum probat *vt per Bald. consi. 205. num. 2. in 3. Aym. consi. 111. num. 15.* ¶ Secundo, quia dictum archiuium est intra aedes capitulares, & in loco, vbi capitulum solet cōgregari pro rebus ad ipsum spectantibus, vt probant testes, & † propterea praesumitur esse suum archiuium, non alterius, argumento eorum, quae tradit Bald. *in l. insulae. de iudic. & in Rub. de contrahen. emptio. quaest. 22. Roma. cons. 5. num 1. in fin* ¶ Tertio, quia claues, sub quibus custoditur dictum archiuium, retinentur per tres beneficiatos, ad id expresse deputatos per capitulum ita, vt nullus absque mandato capituli possit inde extrahere scripturas, vt probatur ex testibus & pluribus actibus, de quibus in processu compulsoriali, & praesertim ex eo, in quo dictus compulsor mandauit effractis seris aperiri dictum archiuium, recusante capitulo consignare claues, ad hoc, vt pro parte episcopi nō possent extrahi scripturae, facientes ad caussam, quae † custodia clauium maximum praebet argumentum ad demonstrandum, quod archiuium non sit commune, sed capituli tantum, *iuxta ea quae tradit Boer. de custod. clauium, num. 42.* ¶ Et propterea Domini dicebant, quod quamuis probaretur, archiuium esse commune, ex quo tamen, vt dictum est, illius custodia residet penes capitulum, scripturae in eo exsistentes non probarent contra episcopum, quia † inter substantialia, quę requiruntur, vt scriptura extracta ex archiuio probet contra tertium; necesse est, quod custos non sit suspectus, *vt tradit Felyn. in cap. ad audientiam, colum. 4. nu. 13. vers. prima conclusio, de praescript. Abb. in cap. cum caussam, colum. 1. versi. Gloss. 1. de probatio.* vbi dicit, † quod custodia debet esse fidelis, *vt ibi Dec. colum. 3. versic. 4. fallit. Corn. cons. 142. colum. 3. versic. restarent, volum. 3.* vbi inquit, quod alias posset committi fraus, cum vnus posset aliquam priuatam scripturam ibi recondere, vt postea ex auctoritate archiuii probaret, & est communis opinio, *vt dicit Socin. consi. 258. colum. 2. versi. sub publica custodia, volum. 2.* Et ista suspicio in casu, de quo agitur, posset cōsiderari propter litem, quae hodie viget inter Episcopum & capitulum super hac scriptura extracta ex dicto archiuio. ¶ Non obstat, quod testes vocant hoc archiuium locum publicū, & quod illi datur fides, quia intelligitur inter ipsos capitulares. ¶ Minus etiam facit, quod in dicto archiuio adsint scripturae pertinentes etiam ad Episcopum, quia potuerunt ibi recondi ab ipsis capitularibus propter interesse, quod habent etiam ipsi in dictis scripturis.

ALDOBRANDINI.

Regiensis bonorum. Veneris, 4. Nouembris. 1583.

SVMMARIA.

1. *Actus vt impediatur idem iudicandum est de casu dubio & pendente, quod de certo.*
   Declara tamen & limita, vt num. 2.
3. *Pacto seu promissioni contrauenientens secundo loco agere potest, non autem primo.*
4. *Promissio duplex tollit solutionem expensarum dupla soluta.*
5. *Euictio habet locum, vbi expresse renunciatur fideicommissis.*
6. *Promissio de defendendo sumptibus partium non restringitur ad expensas faciendas in extrahendis instrumentis, & exhibendis testibus.*

DECISIO CLXXXIV.

DOmini fuerunt cum resolutis. Promissio namque subministrationis expensarum clare legitur in testamento diuisionis anni 1577. vbi promiserunt dictae partes de dictis bonis cuilibet eorum obuenientis quaestionem aliquam non mouere, nec inferre, nec mouenti consentire: imo illa adinuicem, scilicet, quaelibet pars pro eius rata, videlicet, tertia parte legitime defendere à quacunque persona, collegio, &c. Ipsas partes vel eorum heredes, vt supra inquietante siue inquietare volente in iudicio & extra, omnium ipsarum partium sumptibus & expensis communibus. Cum itaque promiserint defendere sumptibus suis bona adinuicem in diuisione cessā ab omni persona molestanre, & nunc Dominus Claudius molestetur à primogenito Comitis Alphonsi, intrat consequenter obligatio. ¶ Nō obst. pactū siue protestatio, de qua in dicto instrumento, ꝙ in euentum, in quem ex illa diuisione quaereretur aliquod ius alicui collegio vel ecclesię, quae forte in poena vel aliquo casu cōtrauentionis ordinata per maiores suos in eorum dispositionibus vocaretur, dicta cōuentio habeatur pro nō facta. Tū quia adhuc sub iudice lis est, an fuerit taliter contrauentum,

tum, vt Ius sit quæsitum fabricæ, & cum super hoc molestetur Dominus Claudius, intrat obligatio de defendendo communibus expensis. Tum quia restricta est illa protestatio ad effectum euitandi contrauentionem, non autem promissionē obligationis defensionis illius caussæ, in qua pro vna parte fuisse contrauentum, & pro alia contrarium asseratur, vt in hoc casu. ¶ Tum & tertio, quatenus opus sit, supponuntur in diuisione alia bona non subiecta fideicommisso. Vnde si hinc insurgeret cōtrauentio loco bonorum subiectorum fideicommisso, alia subroganda prætenduntur à Domino Claudio, quæ 1 omnia dum discutiuntur, viget obligatio defensionis communibus expensis. ¶ Nec facit, quod † ad impediendum actum idem iudicamus de casu dubio, & pen-2 dente, quod de certo. *l. sufficit. ff. de condit. indeb. l. prima. §. si pendet. ff. ad Macedon. cum aliis allegatis.* Quia † id non applicatur: certa est enim obligatio subministrationis expensarum, nec ea pendet ab aliquo euentu, nisi ab euentu molestationis, qui iam est purificatus. Et illa regula procedit, quando præsens status tendit ad exclusionem, & dubitatur, an exclusio sit futura perpetua vel ne, tunc enim ex illa dubietate præsumitur perpetua: sed quando præsens status non tendit ad exclusionem, sed dubitatur, an in futurum inducatur exclusio, vt in hoc casu, tunc dubium non habet vim exclusionis, & ideo agi potest. *Bart. qui ita declarat, in l. Iulianus verum debitorem, num. 38. & 39 de condit. indeb. & Ias. in l. fin. idem Ias. in l. sufficit. num. 6 ff. eod.* ¶ Non obstat quod petendo bona feudalia dictus Claudius cōtraueniat. Quia Domini perstiterunt in responsionibus iam datis, quarum prima est, quod prius 3 contrauenerant Comes Alphōsus & Camillus, qua stante † etiam quod secundo loco Dominus Claudius contrauenerit, agere potest. *Alex. qui alios citat, in leg. cum proponas, la 2. num 6. C. de pactis. & ibi Alciat. num. 37. vbi de communi testatur, cum aliis allegatis.* ¶ Nec placuit Dominis cōsideratio modici interualli 16. dierum, quod intercedit inter celebrationem instrumenti cum fabrica, & præsentationem rescripti Cæsarei, factam à Domino Claudio, quia sicut dicitur quod non ita subito obtinentur rescripta à Cæsarea maiestate, ita nec in curia tam cito concluduntur negotia, præsertim cum collegiis & congregationibus. ¶ Secunda erat responsio, quod in diuisione præseruatur dispositio Comitis Francisci in illis verbis, *& etiam iuxta disposita per eum in eius testamento, seu etiā Comitis Camilli,* quæ verba, *iuxta disposita per eum*, intellexerunt Domini de Comite Francisco, qui iam condiderat testamentum, non autem de Comite Alphonso, cuius 4 primogenito bona feudalia concedebantur. ¶ Non obstat, quod duplex † promissio tollat solutionem expensarum. *Alex. in l. venditores. de verb. obligat.* Quia id intelligi-5 tur dupla soluta *l. emptorem. §. Cassius. ff. de actio. empt.* ¶ Et cum † in instrumento expresse renuncietur fideicommissis, frustra dicitur non intrare obligationem euictionis, *ex traditis in l. si familiæ. C. famil. ercis.* ¶ Si enim renunciant diuidentes fideicōmisso, & volunt teneri defendere à quacunque molestante persona, ergo teneri voluerunt etiam, quod moueretur quæstio ratione fideicōmissi, quia clara intentio eorum erat, quod fideicommissa non sortirentur effectum. ¶ Et dum dicitur, quod promiserunt legitime defendere, ergo non coguntur litem iniustam suscipere: Respondetur, quod de hoc quæritur, an sit iusta vel iniusta, & dum de hoc disputatur, subministrandæ sunt impensæ, & illa verba possunt esse adiecta ad exclusionem defensionis de facto. ¶ Non obst. quod Comes Camillus non contrauenerit. Quia imo & ipse contrauenit, ex quo nedum non reuocauit impetrationem factam à fabrica, sed potius expresse eam ratam habuit, vt liquet ex instrumento penes acta vltimo loco dimisso. ¶ Et cum euictio, quæ prætenditur, proueniat ex caussa longe antecedente hanc diuisionem, nempe ex fideicommisso bo. me. Patriarchæ, cessant, quæ deducūtur vltimo loco, *ex Tiraq. de retract. lignag. §. 1. Gloss. 9. nu. 35. cum sequent.* Cumque promissio cantet † de defendendo 6 omnium ipsorum partium sumptibus, cessat quoque restrictio allegata ex Castren. Alexa. & aliis, *in l. venditores. ff. de verborum obligatio.* quod teneantur solum ad expensas faciendas in extrahendis instrumentis, & exhibendis testibus. Quia (*vt dictum est*) promissa est defensio omnibus expensis promittentium, quo casu cessat prædicta restrictio *d. l. venditores, de verb. oblig. vbi Gloss. & alii.*

ALDOBRANDINI.

Valentin. beneficii Sanctæ Luciæ, Lunæ, 16. Maii. 1583.

SVMMARIA.

1. *Patronus nec per se ipsum, nec per procuratorem à se constitutum potest se præsentare, & quare.*
   Declara tamen & limita, vt num. 2. & seq.
3. *Dicto, Seu, potest stare correctiue.*
4. *Indefinita non æquipollet vniuersali ad destructionem actus.*
5. *Patronus compatronum præsentare potest.*
6. *Acceptatio in tempore facta præsumitur, & ex caussa magis vtili.*

DECISIO CLXXXV.

Domini concluserunt, præsentationem factam de persona Andreæ esse validam: quamuis enim patronus † nec immediate per se, nec medianre procura-1 tore à se constituto se ipsum præsentare queat. *cap. per nostras, de iurepa. & post Docto. in c. fin. de institut. & in cap. ex insinuatione, de iurepat. Rocch. in tract. de iurepātro. in verbo, Ipse vel is à quo, num. 37. quæst. 20. Lambert. in 1. part. 2. lib. quæst. 8. artic. 9 cum aliis allegatis.* Cuius conclusionis duæ sunt rationes. ¶ Prima ratio ambitionis euitandæ. ¶ Secunda, quia debet esse differentia inter præsentantem & præsentatum. *c. fin. de instit.* ¶ Tamen vtraq; ratio visa fuit Dominis cessare in casu, de quo agitur. Considerarunt enim, quod mandatum concessum ab Andrea, & Francisca, & Elisabetta eius sororibus Nicolao eorum fratri, non fuit ad præsentandum Andream, & personam sibi bene visam. Et quamuis Dominus Nicolaus videatur explicasse actū ipsius præsentationis etiam nomine ipsiusmet Andreæ, quo casu ex acceptatione resultare videtur idem effectus ambitionis, *vt per Lamber. d. art. 9. 8. q. 1. part. 2 lib.* tamen † 2 dixerunt Domini id non abdicari, tum quia non ita de plano procedit, quod præsentatio sit facta nomine omnium, quia licet Nicolaus in præsentatione dicat, omnes dicti proponentes, tamen postea subiicit, & seu dictus Nicolaus tam suo quam aliorum compatronorum suorum nomine præsentat. Vnde † cum dictio illa, Seu, stare 3 possit correctiue, *Aret. in Rub. de except. num. 2.* Et de patronis indefinite fecerit mentionem, in materia odiosa ad faciendum incidere in vitium ambitionis, & † ad destru-4 ctionem actus, non videtur dicendum, quod indefinita æquipolleat vniuersali. *L. 2. ff. de liber. & posth. vbi Dec. Ruin. consi. 98. numer. 4. lib. 1.* Et licet alii actus postea subsecuti videantur arguere, quod idem factum fuerit nomine Andreæ, tamen dicebant aliqui, attendendum esse actū præsentationis. Sed quicquid sit de hoc, dixerunt, quod non applicatur casui nostro dictum Lambert. loquitur enim Lambert. quando vnus patronus constituit procuratorem ad præsentandum, & procurator præsentat patronum, qui illum procuratorem constituit, hoc enim casu de plano procedit dictum suum. Quia si præsentatus acceptat præsentationem de se factam à procuratore, necessario acceptat præsentationem de se, & à procuratore nomine suo factam. At quando (vt in hoc casu) plures, inter quos est ipse præsentatus, constituerunt procuratorem ad præsentandum, qui præsentauit nō solum nomine illius, quem præsentat, sed aliorum patronorū, qui ipsum constituerant procuratorem, præsentatus po-

test acceptare præsentationem factam nomine aliorum, & non suo, quo casu in nullam incidit ambitionem, & est differentia inter præsentatum & præsentantem, quia patronus † compatronum præsentare potest. *Glos. in c. consuluit. de iurep. at. Doct. in d. c. per nostras, eo. tit. Lambert. d. 1. par. 2. lib. q. 8. artic. 5.* Et consequenter in hoc casu cessarunt ambæ rationes prohibitionis *c. per nostras.* Et simpliciter acceptando præsentationem censetur Andreas illam acceptasse eo modo, quo sibi proficua futura erat præsentatio acceptata. Sicut † enim acceptatio præsumitur facta in tempore. *Rot. in antiq. decis. 13. de concess. preben. & 24. de prob. at in antiq.* ita præsumitur facta ex caussa magis vtili. *Aym. cons. 24. nu. 13.* Consequenter censendus est Andreas acceptasse præsentationem factam nomine compatronorum, non autem nomine suo, quia hoc pacto euitat nomen ambitionis, & abstinetur actus, nec videtur elegisse viam ad impugnandam suam dispositionem. ¶ Nec obst. quod fuerit præsentatus absens. Quia persona sua erat cognita Ordinario, à quo fuerat ordinatus, & qui à fuit examinatus, vt referant ipsimet examinatore 26. Maii 1575. & propterea non intrant allegata per informan. ex pro societate. ¶ Fuit confirmata suprascripta decisio Lunæ, 25. Iunii 1563.

ALDOBRANDINI.

Bononien. bonorum de Pipinis. Lunæ, 10. Decembris. 1583.

SVMMARIA.

1 *Ecclesia agens ad restitutionem bonorum emphyteuticorum ob lineam finitam, tenetur soluere omnia melioramenta heredibus emphyteutæ. & numero sequen per totum.*

2 *Dispositio l. in fundo. ff. de rei vendic procedit solum in bona fidei possessore, qui caussam non habet a domino.*

3 *Ecclesia petens restitutionem in integrum aduersus contractum, tenetur solum reficere melioramenta secundum dispositionem l. in fundo, ff. de rei vendic.*

4 *Melioramenta si plus valent tempore restitutionis, quam quod fuit impensum, an ecclesia teneatur ad illud plus.*

5 *Fructus compensantur cum melioramentis à bonæ fidei possessore factis.*

6 *Melioramenta transmittuntur ad heredem emphyteutæ.*

DECISIO CLXXXVI.

Dixerunt Domini, plures esse pro Pipinis, & magis 1 incalescere pro ipsis. Pro hac opin. enim stat † Ang. *in l. domus, nu. 2. ff. de leg. 1. & ibi Pau. de Cast. nu. 7. Alex post princ. Ias. nu. 4. & ibi etiam Cuman. Ruin. cons. 14. nu. 3 & cons. 38. nu. 25. l. 1. & cons. 117. sub num. 1. lib. 3. & cons. 165. nu. 6. lib. 4. & est de mente Corn. cons. 86. num. 8. lib. 4. ibi. & alias in simili dixit Bal.* vbi post Bal. & Pau. de Cast. asserit, 2 quod *l. in fundo. ff. de rei vendic.* procedit † solum in bonæ fidei possessore, qui caussam non habet à domino. Et sentit eandem opinionem *cons. 158. nu. 8. lib. 3. Roland. cons. 28. nu. 14. & cons. 30. num. 6. lib. 1 Molin. de primogen. Hispaniarum. cap. 26. num. 13. Anto. Gomes. super 26. lege tauri. num. 3. Ioan. Gartia. in tracta. de expens. melioramen. cap. 24. num. 3. vbi de communi. Alemur. Vasques in q. de iure emphyteut. q. 25 nu. 28. versic. decima conclusio.* ¶ Pro contraria parte stant solum Marzar. *in epit. fideicommiss. quæst. 65. & latius consil. 10. versic. melioramenta. Bursat consil. 71. num. 23. lib. 1. Cagnol. in l. 2. num. 125. C. de pact. inter empt. & vendit.* ¶ Et quamuis *Abb. in cap. 1. de in integr. restitut. & ibi Bero. num. 38. cum seq.* 3 nolint, quod quando ecclesia restituitur † in integrum aduersus contractum, teneatur solum reficere melioramenta, secundum dispositionem l. in fundo. de rei vendic. tamen particularem potest habere rationem, ex quo restitutio huiusmodi omnia reponit in pristinum statum, & resoluit contractum, & omnia hincinde reficiuntur, & satis est, quod ille, contra quem conceditur restitutio, non sit in damno: at in casu, in quo versamur, contractus non resoluitur nec rescinditur. ¶ Volunt tamen Domini videre rationem huius conclusionis, quia prædicti Domini mouentur *per tex. in l. domos. ff. de legat. 1.* qui non videtur probare hanc conclusionem, quando † 4 melioramenta plus valent tempore restitutionis, quam quod fuit impensum, quod tamen secundum aliquos non videtur subuertere illam opin. quia nec tex. *in l. in fundo. ff. de rei vendic.* videtur posse applicare terminis, de quibus agi- 5 mus, ex quo loquitur solum in bonæ fidei possessore, qui ex quadam tantum æquitate consequitur melioramenta. Et hinc est, † quod fructus compensantur cum eis. *l. sumptus ff. de rei vendic.* quod non est in eo, qui est dominus etiam vtilis tantum. Iste enim si ædificat in suo, & fructus suos facit, maxime in contractu emphyteutico, in quo quando finitur emphiteusis, ob lineam finitam, non autem ob culpam, melioramenta omnia remanent propria heredis emphyteutæ, cum ad † illum transmittan- 6 tur. *Clar. qui cæteros allegat de emphyt. 45. quæstio.* Si ergo dominium horum melioramentorum est heredis emphyteutæ, si Ecclesia vult ea consequi, æquum videtur, vt etiam soluat iustum pretium, ex quo tractatur de acquirendo, quod suum non est. Quia tamen visa fuit Dominis materia considerabilis, volunt perpendere rationes vtriusque opinionis.

ALDOBRANDINI.

Mantuan. attentatorum. Lunæ, 1. Iulii. 1583.

SVMMARIA.

1 *Inuestitura facta à domino in aliam personam, pendente appellatione inter eum & vasallum, dicitur attentata. Fallit tamen, vt nu. 7.*

2 *Impetratio noui iuris etiam lite pendente, quando colligigens illud impetrat, à tertio non dicitur attentata.*

Declara tamen & limita. vt nu. seq.

4 *Caducitatem declarare licet dominus possit lite pendente, non potest tamen ius in alium transferre.*

5 *Alienatio rei litigiosæ dicitur attentata.*

6 *Clausula, cum annexis, & connexis, comprehendit in appellatione à grauamine negotium principale.*

8 *Inferioribus non est aperiendum via disputandi de validitate inhibitionis, vel de vi comprehensiua illarum.*

DECISIO CLXXXVII.

Concluserunt Domini pro maiore parte, inuestituram, de qua agitur, esse attentatam. Cum enim Nobiles petiissent à Reuerendiss. D. Episcopo Mantuano, licentiam vendendi terras, quas ab ipso Episcopo in feudum recognoscunt, Illustriss. & Reuerendiss. P. D. Claudio Abbati, ac eius Nepotibus, qui omnes sunt & ipsi in eisdem inuestituris comprehensi, & à denegatione licentiæ appellassent, commiserunt in Rota causam huiusmodi appellationis cum clausula, quam & quas, de, & super præmissis, cum annexis & connexis, quæ commissio comprehendit omnia ea, super quibus fundare se poterat Episcopus ad denegandam istam licentiam, & ea omnia, super quibus se poterant fundare Nobiles ad ostendendum, quod non erat necessaria, vt mox dicitur. Cum itaque Reuerendissimus D. Episcopus Mantuanus fuerit personaliter inhibitus 15 Febr. 1583. & nihilominus ipsemet 13. April. 1583. disinuestiuerit de omnibus his bonis Nobiles, declarando nolle illos amplius in vasallos, deque illis inuestiuerit illust. D. Carolum, clare apparet, per hanc inuestituram, quoad hoc fieri deterius, 1 & non solum † attenuari, sed etiam tolli ius Nobilium, quia disinuestiuntur de eorum iure, & de eo alius inuestitur, & consequenter bene intrant tradita ab Ægid. *post Innoc. in c. fi. vt lit. penden. decis. 749 & Rot. 25. de rescrip. in nou.* Stãte enim firma hac inuestitur, frustra tractãt Nobiles, an requiratur licentia, vel ne, in alienatione vltimo loco facta in cõfeudatarios, si illi nil habent, & frustra agũt, an teneãtur soluere laudemiũ Episcopo pro hac alienatione, si expressis verbis Episcopus profitetur nolle ãplius eos esse suos vasallos, de eorũ portione aliũ inuestiendo; & propterea (vt dixi) est attentata, *vt post Paul. de Cast. con 72. lib. 2.*

vide infra decis. 312.

lib.2. dicit Felyn.consil.32.num.13. Refert Gabriel.de iudic. conclus.4.num.24. ¶ Non obstat, quod impetratio † noui iuris etiam lite pendente, quando collitigans illud ius impetrat a tertio, non dicatur attentata. Quia non procedit † in impetratione obtenta a communi Domino, id est, Prælato, *Innoc.dict.cap.fin.vt lit.pendent.* præsertim, quando per illum (vt in hoc casu, quemadmodum supra dictum fuit) præiudicatur iuri collitigantium, *Ægid.vbi supra per text.in cap.1.prope fin. vt lit.pendent. & c.caussam quæ. de testibus.* Maxime, quia ea mediante datur nouus collitigans respectu huius licentiæ obtinendæ, quia habetur in consideratione in primo & secundo. Et lite pendēte non procedit supradicta conclusio, quando ille tertius est inhibitus, vt in hoc casu inhibitus erat Episcopus. ¶ Nec obstat, quod Dominus directus possit declarare caducitatem lite pendente, *Capic.decis.16.num.6.Achill.t.loc.predict.decis.426.eadem die.lib.3.* Quia † non videtur bona consequentia, potest declarare, ergo potest ius in alium lite pendente transferre: transferendo enim bona iam de illis disponit, vt de propriis, quod lite pendente facere nequit. Et † hinc est, quod alienatio rei litigiosæ est attentata, *tot.tit.ff.& C.de litigios.& officio iudicis*, reuocatur. *Afflict.decis.396.num.10.* Cum igitur Nobiles commiserint caussam appellationis a denegatione licentiæ cum clausula, quam & quas, & clausula, cum annexis & connexis, sicut † hæc clausula comprehendit in appellatione a grauamine negotium principale, *Ægid.decis.619.in fin.* quia negari non potest, quin negotium principale contingat illam caussam: ita & in hoc casu, cum lis penderet, an Episcopi licentia sit necessaria, vel ne, quando alienatio fit in conuestitis, contingebat hanc caussam prætensio Episcopi, quod Nobiles cecidissent ob alienationem factam in extraneos. Erat etiam connexum cum hoc negotio prætensio Nobiliū, quod ob clausulam, de qua in inuestitura Aloysii, ad habēdum, tenendum, & quicquid sibi & Aloysio, suisque heredibus deinde placuerit faciendum, sine contradictione ipsius D. Episcopi, & successorum suorum, saluo semper iure feudi D. Episcopi, indistincte nulla requireretur licentia in quibuscunque alienationibus, & quod pactum deinde in sequentibus inuestituris appositum, prohibens alienationes, super quo se potissimum fundat Episcopus in ista inuestitura, non teneat, sed attendenda sit prima inuestitura. Cum igitur Episcopus esset inhibitus vigore huius commissionis, non potuit quicquam concedere, quod tangeret hæc bona. Et † cessant tradita ab Innoc.& aliis *in c.fin.vt lit.pendent.* Quia non loquuntur, quando quis impetrat aliquid a cōmuni Domino inhibito. Quod dicebant aliqui ex Dominis non habere aliquam difficultatem secundum stylum Rotæ, ne † aperiatur inferioribus via disputandi de validitate inhibitionis, vel de vi comprehensiua illarum, *Achil.decis.7. de attenta.* & ne contemnantur. Vltra, quod hæc inuestitura ex clausulis multum prægnantibus continet & caput caducitatis, quod prætenditur ex alienatione facta in confeudatarios, quatenus ex ea Nobiles cecidissent. Et propterea dicebant Domini, illam, tanquam quoad præmissa attentatam, reuocandam &c.

ALDOBRANDINI.

Balneorigen. alluuionis. Lunæ, 8. Iunii. 1583.

SVMMARIA.

1 *Possessio tam naturalis quam ciuilis amittitur per inundationem.*

Imo etiam ignorans perdit possessionem.num.3.

2 *Præscriptio interrumpitur per possessionem ciuilem ex communi.*

4 *Possessio, quæ non potest retineri, amittitur etiam ab ignorante.*

5 *Aqua recedente possessio reuertitur ad priorem possessorem noua apprehensione interueniente.*

DECISIO CLXXXVIII.

Domini concluserunt, probari possessionem Dominorum de Ballionibus. Probant etiam, testes ipsos in loco, de quo agitur, retinuisse aquas, plantasse arbores, & exegisse pœnas ab ingredientibus dictum locum. ¶ Non obstat † antiquior possessio Aluianen. vti amissa per inundationem, *l.3.§.Labeo.ff.de acquir.possess.vbi Doct.* Qua mediante nedum naturalis, sed etiam ciuilis possessio amittitur, *vt per Bart.Soc.& Iasin d.§.Labeo.nu.3.* Si enim ciuilis retineretur, † præscriptio nō interrumperetur, prout interrumpi tenent Doct. *per glos.in d.§.Labeo.communiter receptam, l.qui fundum.in princ.ff.pro emt.* Ex † qua inundatione nedum sciens, sed etiam ignorans possessionem perdit, *Socin.in d.§.Labeo.num.2.Ias.num.4.* Possessio † namque, quæ retineri non potest, amittitur etiam ab ignorante, *Bart.in l.clam possidere.§.qui ad nundinas.in penult.oppos.de acquir.possess.* ¶ Non obstat, quod fuerat modica inundatio. Quia imo magna fuit, ex quo flumen nouo relicto alueo ad antiquum rediit. Quod autem breui recesserit flumen ex loco illo, & calcari semper potuerit, vel illico Aluianenses se præparauerint ad recuperationem, ex istis testibus non probant. ¶ Minus obstat, quod recedente aqua † possessio ipso iure reuertatur ad priorem possessorem, *vt in l.vsumfructū.ff.quib.mod.vsusfruct.amit.l.si locus.ff.quemad.seruit.amit.Aret.in §.quod si naturali.Institu.de rer.diuis.* Nam aqua recedente necessaria est noua apprehensio, *Ruin.consi.45.nu.2.lib.4.Nec glos.quam allegat Aret.in d.§.quod si naturali.in verbo, remanere, id dicit.* Imo contrarium innuit, dum dicit, possessionem aqua recedente restituendam esse, quod dictum Aret.reprobant Modern. *de alluuion.lib.2.cap.22.num.8.*

ALDOBRANDINI.

Treueren. abbatissatus. Veneris, 7. Octobris. 1583.

SVMMARIA.

1 *Beneficiorum appellatione comprehenduntur etiam regularia.*

2 *Constitutio de publicandis non habet locum in electiuis beneficiis.*

3 *Successor intelligitur etiam respectu possessionis.*

4 *Decretum irritans inficit possessionem, & omnes iuris effectus illius tollit.*

DECISIO CLXXXIX.

Concluserunt Domini, constitutionem de publican. resignationibus comprehendere etiam huiusmodi abbatissatum, quantumuis electiuum: verba enim & ratio constitutionis conueniunt. Verba, quia ea sunt vniuersalia ibi, *in quibuslibet beneficiis*, quorum † beneficiorum appellatione comprehenduntur etiam regularia, *Card.in Clem.1.q.5.num.12. de iud. Felyn.in cap.postulasti.ante num.5.de rescript.* ¶ Ratio etiam euitandi fraudes, de qua in prooemio dictæ constitutionis, bene applicatur. Et quamuis huiusmodi monasteria natura sua sint electiua, tamen † & in electiuis, vt sunt monasteria consistorialia, locum habet constitutio, quando renuntiantur: tunc enim regulantur legibus loquentibus de impetratione beneficiorum, *Sarnen.de annal.quæst.11.* ¶ An autem Anna, hoc non obstante, possit dare de allegatione Lap.89. Domini amplius censuerunt super hoc cogitandum: licet enim successor † intelligatur etiam respectu possessionis, *vt per Put.in allegata decis.154.libr.3. Achil.decis.vnica, de successio.* nihilominus cum constitutio de publican. habeat decretum † irritans, quod inficit possessionem, & omnes iuris effectus illius tollit, *Cassad.super reg.decis.7.num.3.Crescent.decis.13.in fin.* non videtur, quod talis detentor, cum non habeat sua detentatio aliquod fomentū iuris, possit dare de allegatione Lap. Quia id posse facere pendet a iuris dispositione. Et licet fortasse hoc decretum non esset totaliter iustificatum, tamen

pars petit remissoriam ad illud plenius iustificādum, quæ circa hoc sibi concedenda esset. Licet enim materia videatur obiectiua, est tamen de iure dantis. Ex qua Nicolaus impetrauit ob non publicationem. Et quamuis replicetur, quod ius remansit penes Franciscum, contra eam opponitur, quod non fuit benedicta.

ROBVSTERII.

Cæsaraugustan. parochialis. Lunæ, 14. Nou. 1583.

SVMMARIA.

1 *Spoliatus habens titulum coloratum est restituendus cōtra quemcunque etiam possessorem cum titulo, de stylo Rotæ.*

2 *Actore plene probante suam intentionem debet pariter reus probare suam exceptionem.*

3 *Reus non tenetur probare ea, quæ veniunt in replicatione actoris.*

4 *Resignatio præsumitur publicata ex possessione triennali, nisi agatur de spolio. & num. 6.*

5 *Possessio spoliatiua est improbat, & sine aliquo iuris fomite.*

6 *Qualitas facilius probatur quam substantia rei, nisi pars sit ipsius.*

DECISIO CXC.

FVit resolutum, quod Michael Monterde potest agere remedio possessorio ad reintegrationem suæ possessionis primæuæ contra Ioannem: quia si iura sunt bene recognita, vt præsupponitur, ipse probauit primum & secundum extremum. Et † cum habeat titulum coloratū, sequitur, quod est restituendus contra quemcunque etiam possessorem cum titulo, iuxta obseruationem Rotæ. Non obst. consensus resignationis in fauorem Marci auctoris Mayce, & sic quod ceciderit a possessione facto suo. Quoniam respondebant Domini, quod cum Monterde actor plene probauerit suam intentionem ex titulo colorato & duobus extremis, debet † Mayces reus pariter plene probare suam exceptionem, *Dec. consil. 57. colum. 1. in fi. cum seq.* Et sicut actor probauit qualitates necessarias ad suam actionem, ita reus debet probare qualitates & circumstantias ad suam exceptionem, *Fran. in c. 1. in 1. no. de præscrip. Aym. consil. 226. nu. 8.* Sicq; cum Mayces excipiat de voluntaria dimissione possessionis ex prætensa resignatione in Ioannem Marcum, debet probare qualitates necessarias ad dictam dimissionem possessionis, & consequenter debet probare, dictam renuntiationem in Ioannem Marcum fuisse publicatam, iuxta constitut. Pii V. cum sit pars renuntiationis, & sine ea non excluditur actor ab illo remedio recuperandi possessionem anteriorem, vt pluries fuit in Rota resolutum, prout informātes bene deducunt, & dant copias decisionum. ¶ Non obst. quod † non tenetur reus probare ea, quæ veniunt in replicatione actoris, *Oldr. cons. l. 229. nu. 3.* Quia respond. quod publicatio non respicit replicationem actoris, sed qualitatem & circumstantiam rei, cum sit pars resignationis, vt resoluerunt in illa Calaguritan. quam adducunt informantes. ¶ Non obstat, quod ex quo † probatur triennalis possessio Io. Marci auctoris, *ex alleg. Lap. 89.* probatur saltem præsumptiue, quod dicta resignatio fuit publicata. Quoniam respondebant, quod cum allegatio Lap. non habeat locum in spolio, *vt in decisionibus adductis per informantes.* Nam † possessio spoliatiua est improba, & sine aliquo fomento iuris, *l. improba possessio. C. de acquir. poss. Cassad. decis. 6. de præbend.* Monterde, qui probauit spolium, habet fundatam intentionem in spolio. Vnde si Ioannes vult excludere spolium ex allegatione Lap. debet probare possessionem Io. Marci fuisse legitimam, & talem, quæ possit producere illos iuris effectus, cum vt dixi est iam probata inserta. ¶ Nec sufficit dicere, quod allegatio Lap. facit præsumere, hanc resignationem esse publicatam, quia † hoc procederet, vbi non esset probatum spolium pro parte Monterde, sed illo probato ad excludendum illud, oportet probare publicationem aliunde, quam ex triennali possessione, alioquin fere semper triennalis possessio auctorum excluderet spolium. ¶ Vltimo, non obstat, quod hic agitur solum de probanda illa qualitate publicationis eo, quod est probata substantia rei, quæ consistit in ipsa resignatione, & facilius probatur qualitas quam substantia. Quia † dicebant, quod cum illa qualitas sit pars ipsius resignationis, non satis est probasse partem rei, nisi etiam probetur integra, & cum omnibus suis partibus. Nihil enim est actum, donec aliquid superest agendum. Et cum hoc onus spectet ad Ioannem quousque sit probata illa qualitas publicationis, & probatio Monterde plena & perfecta præualet, vt possessio Io. Marci dicatur semper spoliatiua, quousque sit probata qualitas, quæ excludit spolium. Et ita tenuerunt Domini pro Monterde, nisi Ioannes probet publicationem resignationis.

BLANCHETTI.

Vrbeuetan. castrorum. Lunæ, 15. Iunii. 1583.

SVMMARIA.

1 *Dictio, gradus, posita pro extremo in pacto exclusiuo fœminarum an sit inclusiue, vel exclusiue.*

2 *Argumentum valet de pacto ad statutum.*

3 *Statutum excludens fœminas descendentes propter masculos est odiosum odio irrationabili.*

Idem in pacto dicendum est.

Distingue tamen aliquos casus, & limita, vt num. 11. ex communi.

4 *Dispositio imponens pœnam sine culpa est odiosa, etiam si respiciat publicam vtilitatem.*

5 *Spurii & naturales nullo iure vocantur ad exclusionem propriarum filiarum.*

Imo etiam per ius diuinum excluduntur. nu. 7.

6 *Nepotes excluduntur ab hereditate aui, cum primo dispositus non autem gradu succedant.*

8 *Dispositio hominis strictius interpretanda est, quam dispositio legis.*

9 *Intentio principalis in disponente inspicienda est, licet dispositio exorbitans a iure communi sit odiosa.*

10 *Primogenituræ dicitur fauorabilis, licet repugnet æqualitati seruandæ inter filios.*

11 *Masculi an & quando possint excludere fœminas ex dispositione legis, vel hominis, vide hic aliquos casus.*

Quod an procedat etiam in spuriis, videas bene.

DECISIO CXCI.

PRoposui dubium, *an pactum, de quo agitur, sit odiosum odio irrationabili?* Cum enim iam fuerit alias resolutum esse odiosum, videndum erat, an istud odiosum, de quo in pacto, esset irrationabile ita, vt dictio; supradicta, *gradus*, staret inclusiue, vel exclusiue, *iuxta trad. per Bald. in l. meminisse. ff. de off. procons. ul.* Idque ex eo, quod non potuit decidi ex diuersitate sententiarum, an sola dictio, *vsque*, adiecta gradui in hac dispositione includeret, vel excluderet. Et quia vota Dominorum fuerunt varia, nihil etiam super hoc fuit resolutum. ¶ Quod enim istud pactum sit odiosum odio irrationabili, multis modis considerabatur. Primo, quia in hac materia, licet † arguere de pacto ad statutum, *Bald. in l. cunctos populos. nu. 19. C. de summa Trinit. & fide Cathol.* Vnde † cum plures Docto. teneant, huiusmodi statuta excludentia descendentes fœminas propter masculos, quamuis respiciant fauorem agnationis, esse odiosa odio irrationabili, idem dicebant firmandum in hoc casu. Bald. enim in c. 2. vers. sic ubi prohibens. de feud. cogn. dicit, talia statuta, licet ex vsu approbata, esse irrationabilia, *& in l. lege 12. tab. ... quod sunt iniuriosa, & in cons. 83. ... iniqua,* & contra naturalem æquitatem. Et quod huiusmodi statuta sint irrationabilia, tenuerunt Barbat. *consil. 39. in princip. volum. 2. Cremens. n. ... fol. 37. num. 12. & plures ex allegatis pro heredibus.* Alii dixerunt odiosissima, *vt Ful-*

vt Fulgos. in l. maximum vitium. nu. 4. C. de lib. præt. & in d. l. lege 12. tabul. dicit impia. Signorol. *consil. 101. num. 28.* dicit odiosa odio irrationabili, imo irrationabilissimo. Scisel. *in l. 2. de in ius vocan. col. vlt. versic. & si attendatur*, ait esse odiosa odio irrationabili. Plures etiam Doct. vtuntur verbis Imperatoris *d. l. maximum vitium*, quod caussatur quodammodo a natura. Regulare enim est, † quod dispositio imponens pœnam sine culpa sit odiosa, *l. quisquis. C. ad l. Iul. Maiest. l. 1. §. quare. ff. de ventre in posses.* etiam si præ se ferant publicā vtilitatem. Et de Macedoniano sentit Paul. Castr. *in l. qui exemtionem. num. 8. ff. de condict. indeb. Ruin. in l. nemo potest. num. 75. ff. de leg. 1.* Quæ si procedunt, quando legitimi vocantur ad successionem exclusis filiis fœminis, multo magis habent locum, quando spurius & natis ex damnato & punibili coitu defertur successio, qui ab intestato nullo modo succedere possunt, *§. fin. in auth. ex cōplexu. quib. mod. nat. effic. sui.* Et quod talia statuta sint improbanda, post Federic. de Sen. *consil. 275. tenuerunt omnes allegati in decis. Boer. 127. num. 9. & per Ruin. consil. 137. num. 2. & Felyn. in l. fin. num. 73. de constitut.* Quæ multo magis applicantur proposito casui, in quo spurii nasciturі & transuersales vocantur ad exclusionem propriarum filiarum, quod † nullo iure reperiri inductum, dicit Corn. *consil. 97. circa princip. in tertio.* Potuisset enim ex isto pacto dari casus, vt alter ex paciscentibus habuisset spurium, alter vero filiam fœminam, & ea filia a spurio fuisset exclusa, qui casus licet non contigerit, tamen non ex euentu qualitas pacti, sed ex mente paciscentium iudicari debet. Præterea † nepotes excluduntur ab hereditate aui, cum primo disponenti, non autem grauato succedant, *l. coheredi. § cum filio. ff. de vulgar. & pupil.* Accedit, quod vix aliud statui posse videtur, cum spurius in tertio gradu posset excludere masculum legitimum in quarto. ¶ Non obstat, quod de iure diuino masculi excludant fœminas, *Num. cap. 7.* & quod *per l. 12. tabul.* & mediam iuris prudentiam idem statueretur. Quia † etiam per ius diuinum spurius excludebatur a successione, & disposita in dictis iuribus sunt sublata, *per l. maximum vitium. C. de liber. præter.* ¶ Non obstat, quod sit factum fauore agnationis, quia etiam statuta sunt eodem fauore condita, & tamen omnes prędicti Doct. & alii allegati dicunt, illa esse rationabilia, præcipue, cum hic non † agatur de legis, sed de hominis dispositione, in qua strictius est procedendum, *ex trad. per Cyn. in l. quicunq. C. de seru. fugit.* ¶ Nec mouebant eum deducta ex Corn. allegat. in pluribus suis cons. per d. Burghesium. Quia in omnibus locis vtitur verbis dubitatiuis, & omnes auctores licet dicant talia statuta esse fauorabilia, tamen intelliguntur, quoad caput inclusiuum, non vero quoad exclusiuum. ¶ Contrarium sentientes mouebantur. Primo, quia omnis † dispositio exorbitans a iure communi censenda est odiosa: sed iuxta doctr. Bar. *in l. qui exceptionem. num. 2. ff. de condict. indeb.* communiter receptam, & quę a Rota seruata fuit in caussis Lucan. decanatus, & Pharen. pēs. coram R. P. D. meo Aldobrandino, debet inspici id, quod fuit præcipuum in intentione disponentis. Et potest dari exemplum in primogenitura, † quæ repugnat æqualitati seruandæ inter filios, *l. inter filios. C. famil. ercisc.* & tamen est fauorabilis. Præterea cum in re propria quilibet sit moderator & arbiter, *l. in re mandata. C. mandat.* cum paciscentes vsi fuerint iure suo, nemini dicūtur iniuriam fecisse, præcipue cum hic agatur de castris, quorum administratio non debet respectu vasallorum confundi, quia facilius sæpe per fœminas, quā per masculos transeunt in familias alienas. Et placebant auctoritates allegatæ pro D. Iacobo. ¶ Allegatis in contrarium respondebāt distinguendo tres casus, videlicet, quod si filia fœmina excludatur a filiis masculis, & mandat filias dotari, hoc casu † statutum dicatur fauorabile, *vt de communi testatur Brun. de statut. exclus. art. 4. nu. 5.* Et non esse iniquum dicit Bald. *in cons. 129. lib. 5. Imol. in l. Titio centum. §. Titio genero. n. 11. ff. de condit. & demonst.* ¶ Alius casus est, quando filia propter patronum excluditur, *iuxta tradita per Bald. in leg. quicunque. num. 11. Cod. de seru. fugit.* qui non est casus, propositæ quæstionis. ¶ Tertius vero sit casus, quia transuersalis masculus excludit fœminam pariter transuersalem, & hoc casu talem dispositionē si mandatur dotari, tenebant fauorabilem, *ex Cald. consil. 4. de constitu. Aret. cons. 43.* Non enim dici debet ius iniquum, quod procedit ab eo, qui habet potestatem ita disponendi, *vt per Lap. alleg. 101. nu. 12.* ¶ Non obstant, quæ dicta fuerunt de spuriis, quia cum in eadem oratione vocantur legitimi, debet eadem determinatio vtrumq; determinare, *l. iam hoc iure ff. de vulgar.* Et † sicut respectu legitimorum dispositio est fauorabilis vel saltem non odiosa odio irrationabili, ita & ista: hæc tamen responsio posset pati aliquam difficultatem, *ex trad. per Ruin. consil. 157. numero 7. volum. 2.* ¶ Poterunt igitur informantes hoc cōsiderare, & principio audientiarum mensis Octobris iterum caussam proponam. Et 21. Nouemb. 1583. fuit resolutum pactum esse odiosum odio irrationabili.

BLANCHETTI.

Roman. societatis. Lunæ, 20. Iunii. 1583.

SVMMARIA.

1. *Suasio suadenti vtilis, ei autem cui suadetur damnosa, arguit dolum.*
2. *Eoq; magis, si ea reticeantur, quæ respiciunt commodum reticentis, & damnum ignorantis, nu. 2.*
3. *Dolum arguit diligentia quæ adhibetur insolita.*
4. *Dolus dans caussam contractui annullat contractum.*
5. *Reg. l. qui cum alio contrahit. ff. de reg. iur. quomodo intelligatur.*
6. *Dolus præponderans culpæ suffragari non debet.*

DECISIO CXCII.

ACcepit Oliuerius pecunias mutuo sup officio, quod habebat a Christophoro absente, ad societatem per tres menses duraturam, & deinde ad beneplacitum sub periculo vitæ a Christophoro nominandæ in ratificatione, & donec ratificaret sub periculo vitæ dicti Christophori, illinc ad 20. dies in eodem officio Christophorus ratificauit, & nominauit periculum vitæ pro summa scutorum 550. R. D. Francisci Bandini clerici cameræ, qui cū postea grauissime ægrotaret, Christophorus disdixit societatem, & pendere spatio 15. dierum disdictam societatem nouauit in maiore summa, quo die seu nocte sequēti decessit d. R. D. Franciscus, cum postea iam Oliuerius pecunias soluisset Christophoro, egit coram A. C. pro restitutione earundem, allegans se dolo circumuentum ad renouādum societatem, cum ignorasset Christophorum nominasse vitam R. D. Francisci. Ideo de ordine S. D. N. præsupposita serie facti latius per partes deducta proposui dubium in Rota, *an Christophorus teneatur ad restitutionem dictarum pecuniarum Oliuerio?* Et Domini dixerunt, Christophorum teneri, cum dolose versatus sit cum Oliuerio. Suasio † enim suadenti vtilis, ei autem, cui suadetur, damnosa, arguit dolū, *l. seruus suus. ff. de dol. l. Iulianus. §. per contrarium. ff. de act. emt. Aym. consil. 670. nu. 4. cum aliis allegatis per magnif. & eruditiss. D. Petrum Aldobrandinum, quæ Dominis placuerunt.* Idque † eo magis, si ea reticeantur, quæ respiciunt commodum reticentis, & damnum ignorantis, *Abb. consil. 68. num. 2. lib. 1. Corn. consil. 424. num. 4. post Bart. & Paul. de Castr. in l. 1. §. venditor. ff. de act. emt. & eundem Bart. in l. quæro. eo. tit.* ¶ Quibus accedit † insolita etiā diligentia Christophori, vt dicta societas renouaretur, ex qua arguitur etiā dolus, *Dec. consil. 448. num. 22.* Ex quo † sequitur, quod cum iste dolus fuerit d. [illegible], & dederit caussam huic contractui, ex eo annullatur contractus, *Cremen. in l. 2. num. 12. C. de rescin. vend. [illegible] in l. [illegible] num. 18. ff. de reg. iur. cum aliis allegatis.* ¶ Non obstat reg. *l. qui cum alio con-*

5 *trahit.eod.tit.* Quia † procederet, si ante ratificationem contractus remansisset in suspenso: sed cum interim contractus subsisteret, & pecuniæ starent periculo vitę Christophori, non potest negligentiæ argui Oliuerius, præcipue cum in re propria liceat esse negligentē, *l.quod Nerua.ff.deposit.* ¶ Vltimo dolus † præponderat culpæ, & ideo suffragari non debet, *l.cum sex. vbi gl.ff.de ædilit.edict.* ¶ Non obstat, quod Oliuerius potuerit voluisse renouare, ne si forte d. Franciscus etiam conualuisset, teneretur restituere. Quia non est verisimile, vt quo tempore lucrū sibi imminebat, voluerit damno se, & cum pro quo dictas pecunias receperat, subiicere, cum regulariter nemo præsumatur proprium iactare, *l.cum de indebito. ff. de probat.* Non obstat *l.actiones.§.diximus.ff.pro soc.* Quia in proposito non est quæstio, an dissolutio societatis teneat, quia hoc est indubitatum, sed an renouatio facta substineat. ¶ Nec refragantur decisiones in caussa Romanen. societatis coram me. Quia illa Rota voluit videre, an constaret de fraude: & licet ex illa infirmitate D. Clariæ decesserit, tamen constitit, quod nec medicus, nec ipsa habuerunt illam infirmitatem tempore factæ nominationis pro tali, vt ita de facili potuisset mori: hic autem tempore factæ renouationis apparet, quod D. Franciscus animam exhalabat. Ex quibus sequitur, quod eius, quod ignoranter solutum fuit, repetitio detur *l.prima.ff.de condict.indebit.*

ROBVSTERII.

Camerinen. fideicommissi. Ven. 7. Nouemb. 1569.

SVMMARIA.

1 *Notariatus quasi possessio sufficit ad validitatem instrumenti, quando alias probari non potest.*
2 *Decretum interpositum à iudice præsumitur cum caussæ cognitione.*
Idque magis in iudice maiori. num.3.
4 *Decreti fauore non præsumitur in arduis & alteri præiudicialibus, nisi in iudice maiore.*
5 *Citationis solemnitas ex lapsu 30. annorum præsumitur etiam in grauibus, & contra tertium. & nu.11.*
Idem ex auctoritate iudicis. num.11. Intellige tamen, vt num.13. & 14.
6 *Decreto iudicis creditur super requisitis ad exemplandum instrumentum, de quibus satis est, eum se informare.*
Idq; magis vbi est adminiculatum. num.7.
8 *Notariatus non præsumitur ex sola antiquitate temporis, nisi in antiquissimis.*
9 *Iudicis decreto attestanti aliquem esse notarium, creditur. & nu.12. cum antiquitate 30. annorum.*
10 *Notarii manus siue scriptura est vnum de requisitis ad interponendum decretum super ipsius validitate.*
14 *Solemnitas extrinseca præsumitur in decreto interuenisse ex lapsu 30. annorum & iudicis auctoritate, licet in eo non fuerit enunciata.*

DECISIO CXCIII.

PLacuit Dominis, vt si originale instrumenti, de quo agitur, haberi possit absq; expensis partis, transmittatur ad curiam, vt animus iudicare debētis quiescat ex variis circumstantiis, quia decretum iudicis, de quo in isto exemplo, videtur defectiuum, cum dicat, quā cognitionem adhibuit, quæ non fuit sufficiens, *vt infra dicā.* Nam si hoc non obstaret, plures, qui viderant, tenebant, quod adducta contra istud exemplum pro parte Iuliæ non obstarent. ¶ Primo enim dicitur non constare de notariatu Ser Bartholomæi notarii rogati. Dicebant aliqui, q cum iudex nō potuerit [illegible] ponere decretum super isto particulari exemplo, nisi constito sibi de notariatu illius Ser Bartholomæi, aut de quasi possessione notariatus saltem
1 posterioris, quæ † illa forum sufficit, *vt post alios Boer.decis.76.in fin.* & iudex in decreto enunciet illum notarium legalem & authenticum, *vt in princ. & in subscriptione dicti instrumenti,* credendum est in istis extraiudicialibus, licet non essemus in antiquis, quod cum caussæ cognitione hoc enunciauerit, quia præsumitur prō iudice, & decretum† ab eo interpositum fuisse cum caussæ cognitio-
2 ne, nisi probetur cōsuetudo, quod hæc solent in illis partibus fieri incontinenti, & sine caussæ cognitione, *Specul. & alii per Alcia. de præsum.reg.3.præsum.10. Aym.de antiq. temp.par.2.nu.5.cum plurib.seq. Achil.de decret. decis.2. & de dispens.decis.4. Put.lib.2. decis.142.* Fuit dictum in vna Concleu. Præsertim † cum non simus in iudice p[illegible]dānec,
3 sed maiori, *vt considerat Cott.in memor in verbo,decretum maioris iudicis.* ¶ Non obstat, quod vbi factum est arduū, & alteri tertio præiudiciale, nō præsumatur pro decreto, *vt post Egid.& alios limitat Put.decis.142.post med.* Nam
4 vltra, † quod Egid.*d.decis.377. & 618.* & etiam Put. ibi loquūtur in executore, dicunt, quod multoties sunt leues, quod tamen non est in maiore iudice, pro quo præsumi-
5 tur, *vt supra.* Et † in grauibus & contra tertium præsumitur solemnitas citationis ex lapsu 30 annorum, *Put.decis. 134.& 333.lib.2.* Eodem modo ex auctoritate iudicis hic, cum non simus in tertio, quia cum saltem omnes interesse putantes essent vocandi, vbi non est certa persona, quæ lædi posset, *vt infra dicam,* & nullus contradicat, non potest dici tertius, cum omnes sint vocati. Et cum Doct. *in auth.si quis in aliquo,* ponant communiter hanc fallentiam, quādo exemplum fuit sumtum auctoritate iudicis,
6 ostendunt, quod in specie volunt, quod † credatur iudici super requisitis ad exemplandum instrumentum. Nec reperio, quod iudex in exemplum habeat facere processum in scriptis, sed quod ipse debet se de requisitis informare, & decretum interponere, *vt per Salyc.post alios in d.auth.si quis in aliquo.num.4. Abb.in c.fin.colum.4.in fine. cum seq. de fide instrument.* Et si aliter diceremus, limitatio illa, quam ibi adducunt Doct. multum restringeretur, aut parum seruiret, vltra, quod vltra decretum interuenit antiquitas 30. annorum, & etiam [illegible] duorum vel trium notariorum exemplantium, [illegible]. Ad-
7 eo † quod decretum iudicis est valde adminiculatum, & etiam post Couarr. *pract. quæst.cap.21.num.6.in 4.[illegible]* ¶ Nec adsit aliqua suspicio falsitatis doli, & corruptionis, *vt ipse inquit ibidem in secundo casu.* Et facile sit alteri parti, si in hoc sentit grauamen, probare suspicionem fraudis vel doli, probando quod in eadem ciuitate nulla adest memoria de isto notario. ¶ Non obstat, quod notariatus magis respiciat probationem quam solemnitates, quæ substantia non ita de facili præsumitur, *Aym.de*
8 *antiq.tempor.part.3.nu.12.& 20.* Nam † verum est, quod ex sola antiquitate temporis non præsumitur notarius,
9 nisi in antiquissimis, aut alias, *prout Aym.ibi.* Sed † in decreto iudicis, in quo asserit talem notarium, præsumitur pro iustitia, & sic substantia [illegible] decreti, & præsumitur pro solemnitatibus, quod [illegible] vocandis, *vt infra dicam.* Nam præsumitur pro iudice, vt supra dixi. Et ita Doct. *in auth.si quis in aliquo,* solum requirunt decretum iudicis competentis in exemplatione cum duobus notariis, qui non debent in scriptis facere processum, sed satis est, quod [illegible] illum esse notarium legalem, quia præsumitur pro iudice. ¶ Non ob. cons. Alex. *166* & Roland. quia loquuntur in generali commissione iudicis, in qua militant, quæ dicūt ipsi: sed nos sumus in particulari decreto posito super certa scriptura, in qua militant ea, quæ de præsumtione iudicis dixi. ¶ Et q dicunt, ex assertione notariatus facta de præsenti non inferri ad præteritum, hoc est, ad tempus datæ instrumenti, non militat in particulari decreto apposito super certa scriptura, quia non est credendum, quod si iīī non esset notarius de tempore datæ instrumenti, aut saltem non esset in quasi possessione notariatus, apposuisset decretū sup ipsa scriptura. ¶ Secundo principaliter dum opponunt isti agentes pro Iulia non constare, quod illa esset manus notarii rogati,

tollitur

tollitur eisdem rationibus, quibus tollitur prima obie-
10 ctio de notariatu, quia † istud est vnum de requisitis ad interponendum decretum super ista scriptura, *vt per Boer. decis. 37. post Salyc. & Abb. supra allegat.* Et hic militant eædem rationes, quæ militant in ea de notariatu. ¶ Tertio non obstat, quod dicunt non constare de citatione
11 saltem generali contra interesse putantes. Quoniam † ex decreto iudicis, & ex lapsu 30. annorũ præsumitur etiam in præiudicium tertii, *Felyn. in c. sicut. de re iudic. Cassad. de procurat. decis. 3. Put. lib. 2. decis. 134. & decis. 353.* etiam in graui præiudicio. Et licet Aym. etiamsi non citet Achil. *de decret. de antiq. tem. in loco allegato*, teneat esse necessa-
12 rium tempus valde antiquum, tamen † auctoritates præallegatæ loquuntur, vbi non adest decretum iudicis, & si non adest citatio, nec enuntiationes, nec decretum: sed vbi adest decretum iudicis, præsumitur saltem cum antiquitate 30. annorum, *vt supra.* ¶ Non obstat Achil. quod vbi non est enuntiata solemnitas, non præsumitur.
13 Quia † verum ex solo decreto, sed cum antiquitate temporis 30. annorum, & decreto iudicis præsumitur citatio, *ex locis supra allegatis.* ¶ Non obstat decis. Neapolitan. Massariæ. Quia ibi non erat enuntiata solemnitas nec erant lapsi 30. anni prout hic, & licet non sint lapsi in totum 30. anni, tamẽ ad inducendam hanc præsumtionem non est curandum de tam modico tempore. ¶ Nec obstat, quod in decreto non enuntietur, nec reperiatur scripta ista citatio, & ex inspectione decreti appareat non interuenisse, *vt per Paul. & alios per Aym. de antiq. tempor.* Nam † cum simus in solemnitate extrinseca, quę non so-
14 let semper in ipso actu interponi, sed poni potest extra ipsum, & tunc licet non enuntietur, nec in decreto appareat interposita, ex lapsu temporis 30. annorum, & ex auctoritate iudicis præsumitur interuenisse, *Corne. consil. 348. num. 31. cum sequent. lib. 1. Put. lib. secundo. decis. 208. & decis. 134.*

SERAPHINI.

Perusin. hereditatis. Lunæ, 23. Iunii. 1582.

SVMMARIA.

1. *Error in denominatione heredis vti filii, qui tamen non sit, vitiat testamentum.*
2. *Compendiosa substitutio quo casu non contineat vulgarem directam, sed solam fideicommissariam.*
3. *Dictio vniuersalis, omnibus, posita in institutione heredis comprehendit etiam iura & actiones.*
4. *Bonorum mobiliũ & immobiliũ appellatione ex mente testatoris veniunt etiam iura & actiones.*
5. *Institutio in re certa trahitur ad totã hereditatem nullo herede vniuersali instituto.*
6. *Verbum generale, bona, non restringitur per adiectionẽ specierum.*
7. *Dictio, dicta, refert præcedentia cum omnibus suis qualitatibus.*
8. *Substitutio facta impuberi in omnibus bonis mobilibus, & immobilibus quare non sit vniuersalis in casu Bal. consil. 46. lib. 2.*

DECISIO CXCIV.

Dominicus Alfanus in suo testamento instituit suos heredes Cęsarem & Paridem per hęc verba, *in omnibus aliis meis bonis mobilibus & stabilibus, quæ de iure ad me spectare possent, constituo & relinquo meos heredes vniuersales Cæsarem & Paridem filios meos legitimos & naturales.* Deinde paulo infra substitutionem fecit per hæc verba, *& in euentum, quod (Deus auertat) dicti Cæsar & Paris decederent sine filiis legitimis & naturalibus, dicta bona remaneãt de vno in alium, & casu, quo (prohibeat Deus) ambo decederent sine filiis legitimis & naturalibus, dicta bona remaneant Dominæ Dominicæ Africæ filiæ meæ dictorum Cæsaris & Paridis sorori.* Paris alter ex filiis ante patrem sine filiis decessit. Deinde obiit Dominicus testator, cui successit Cæsar, qui & ipse obiit nullis relictis filiis, eique vigore fideicommissi successit Africa. ¶ Horatius Alfanus eiusdem Dominici filius, cui pater in testamento reliquerat pro legitima certam pecuniarum summam, impugnare cœpit testamentum paternum ex variis capitibus, & inter cetera ex eo capite, quod testamentum esset factum caducum, cum Paris viuente patre obierit, & Cæsar † institutus vti filius, non esset fi- 1
lius testatoris, qui error vitiat testamentum, *l. si pater. C. de hered. instituen. Dec. consil. 342.* Neque substineri posse ex capite substitutionis: nam quamuis cõpendiosa contineat vulgarem, & faciat testamentum incipere a secundo gradu, tamen † cum dicta substitutio sit restricta ad 2
bona stabilia & mobilia, facta per verbum commune, remaneat, non potest capere vulgarem directam, sed solum fideicommissariam, *Bart. in l. cogi. §. 1. ff. ad Trebel. & in l. Centurio, num. 18. de vulg. & pupil. Castrens. consil. 16. num. 5. & consil. 49. lib. 2. Corn. cons. 322. nu. 10. lib. 3. Nat. cons. 68. nu. 4.* ¶ Dubitaui itaque sub die Veneris, 8. Iunii, 1582. *an ex huiusmodi substitutione testamentum substineri posset?* Fuit per Dominos conclusum substineri, quia indubitatum est, institutionem esse vniuersalem, quamuis dixerit testator in omnibus bonis suis mobilibus & stabilibus, nulla iurium facta mentione, propter dictionem vniuersalem, omnibus, quæ facit, † vt ex intentione testatoris 3
omnia bona contineantur, siue in mobilibus, siue in immobilibus, siue in iuribus & actionibus consistant, *Fulg. in l. 1. nu. 3. C. si aduers. transact. Paris. consil. 25. nu. 69. lib. 2.* ¶ Et ratio est euidens, quia licet bonorum mobilium & immobilium appellatione non contineantur iura & actiones, cum nullo loco circumscribantur, *l. fideicommissum. §. tractatum. de iudici. l. Caius in princ. de leg. 2. Tiraq. de iur. primog. q. 49. late Pinel. in rub. C. de bon. matern. part. 1. num. 24. Gabriel. de verb. signif. conclus. 6.* tamen † secus 4
est, vbi ex intentione proferentis & actus natura veniũt, *vt bene declarat Guid. Pap. consil. 52. num. 2.* ¶ Ne testator dicatur pro parte testatus & pro parte intestatus decedere contra, *l. ius nostrum. de regul. iur.* ¶ Et hinc est, † quod 5
institutio in re certa trahitur ad totam hereditatem nullo herede vniuersali instituto, *l. 1. §. si ex fundo. & l. quoties. §. si duo. de hered. instituen.* Et hanc sententiam confirmat Pinell. *d. part. 1. nu. 29.* qui reddit bonam rationem. Non enim est nouum (inquit) vt verbum generale, bona, non 6
restringatur per adiectionem specierum, *argum. text. vbi Bart. in l. quæsitum. §. fin. de fun. instruct. Canonist. in c. sedes. de rescript. & ibi optime Dec. Corn. consil. 200. num. 6. in 3. Ruin. consil. 161. num. 4. in 3. Paris. consil. 92. num. 41. in primo. Afflict. dec. 107. nu. 3. faciunt not. per Paris. consil. 67. nu. 6. lib. 2.* ¶ Ex his sequitur, sequentem substitutionem, quę fit per ista verba, dicta bona remaneant, esse intelligendam de omnibus bonis in vniuersum, prout intelligebatur institutio. Et ista † est vis dictionis repetitiuæ, dicta, 7
quæ refert præcedentia cum omnib⁹ suis qualitatibus, *l. a filio. §. testator. de aliment. & cibar. legat. Bart. in l. si quis seruum. §. fin. num. 5.* ¶ Neque obstat *consil. Bald. 46. quidam nomine Cola. lib. 2.* vbi videtur velle, quod substitutio † fa- 8
cta impuberi in omnibus bonis mobilibus & immobilibus, non sit vniuersalis, quia ibi nulla adest dictio repetitiua in casu Bal. per quam appareat factam fuisse substitutionem vniuersaliter in omnibus bonis in institutione comprehensis, sed facta est substitutio simpliciter in bonis mobilibus & immobilibus, & ideo restricta & non vniuersalis. Vnde reliqua portio hereditatis remanebat in hereditate pupilli ad fauorem matris. Et ita fuit per Dominos conclusum, iterata positione caussæ die Lunæ, 25. Iunii, 1582.

SERAPHINI.

Cerusien. bonorum. Mercurii, 23. Martii. 1582.

SVMMARIA.

1. *Emphyteusis finita per generationem vel caducata potest alius de familia petere renouationem inuestituræ.*

Limita sex modis, vt nu. 2.4.5.6.7.8. & 9. quas intellige & declara, vt ibi.
3 *Clausula in fine posita non refertur ad omnia, quādo venit continuatiue ad aliquam dispositionem.*
5 *Annus petendi inuestituram computatur a die scientiæ.*
6 *Facultas petendi renouationem inuestiture durat spatio 30. annorum, ex communi.*

Decisio CXCV.

FVit proposita caussa super secunda parte dubii, *an D. Lucretia saltem sit inuestienda de bonis, de quibus agitur?* Et Domini dixerunt, eam esse in casu † regulæ, *ex* 1 *doctrina Bartol. in l. 1. §. permittitur. de aqua quotid. & æstiua.* Exemplo afferuntur plures limitationes. ¶ Prima 2 est † fundata super pacto, de quo in inuestitura anni 1496. quasi, quod in ea renuntiatum sit præfato iuri, *ad consil. Soc. iun. 9. num. 14. lib. 3.* ¶ Hanc limitationem Domini habuerunt pro vera in iure, sed in facto dixerunt non applicari, quia pactum non loquitur in casu generationis finitæ, sed in casu contrauentionis, vt apparet ex illis verbis, *alioquin si contrauentum fuerit,* & ibi, *& eo casu adueniente*, quæ restringant dispositionem ad solum euētum contrauentionis. ¶ Neq; obstat, quod clausula in fine po- 3 sita referatur ad omnia. Quia non procedit, quando ea venit continuatiue ad aliquam dispositionem, vt in hoc casu, *Bart. in l. fi. de reb. dub.* aut venit accessorie ad præcedens capitulum, ideo non potest referri ad alia, *Dec. post alios in c. secundo requiris, nu. 3. de appell.* ¶ Neq; potest dici superflua, cum veniat ad maiorem & abundātiorē cau- 4 telam. ¶ Secunda limitatio † est, q̄ ista, quæ petit reuocationem, est fœmina: sed huiusmodi limitatio reiecta fuit in caussa Bononien. de Campegiis coram R. P. D. Robuster. diebus præteritis, cuius decisionis copia data fuit. 5 ¶ Tertia limitatio † est, quod non fuerit petita renouatio infra annum. Sed cum iste annus computetur a die scientiæ, *vt per Gabriel. de iure emphyt. conclus. 1. nu. 11.* Et non constet, quod habuerit notitiam huius rei per annum ante petitam renouationem, ista limitatio non placuit Dominis, maxime, quia iam intra annum alius extraneus fuerat per bon. mem. Episcopum, tunc temporis 6 inuestitus, & ideo † talis facultas durat spatio 30. annorū, *vt ex communi sententia tradit idem Gabr. loco supra citato,* 7 *nu. 10* ¶ Quarta limitatio † est, quod non tenetur Episcopus inuestire, quia tempore petitionis res non erat integra, *Rom. cons. 70. num. 3. versic. tertio potest dici. Alex. consil. 10. in fin. lib. 1. Clar. in § emphyteusis. q. 43. versic. sed pone. Gozad. cons. 39. num. 23. & 71. num. 1* Sed hæc limitatio patitur magnam difficultatem. Nam idem Alex. *in l. si mihi & Titio, num. 20. de verb. oblig. reprobat hanc opinionem. & Rum. consil. 161. num. 36. lib. 1. Paris. consil. 28. lib. 1. apostil. ad Roman. consil. 22.* ¶ Quinimo Gozad. hanc dicit se putare falsam, *in consil. 56. num. 24. versic. non obstat.* Et in euentum, quod esset vera, dicit, quod procederet, vbi aliqua negligentia posset impingi venienti post inuestituram. Sed quare multi relati per Gabriel. *dict. conclus. 1. num. 20.* teneant istam limitationem, & alii relati per Riminald. iunior. *consilio 444. numero sexto, & numero 50. cum sequent.* teneant contrarium, videndum esset de ipsius veritate, quatenus super ea pars insistere velit. ¶ Quinta 8 limitatio † est, quod solis heredibus competat hocius, *Gabriel. dict. conclusio prima, numero decimooctauo. & addit ad Roman. dicto consilio 22. cum aliis allegatis.* ¶ Sed præterquam, quod prædicti Doctores videntur velle, quod hoc procedat in emphyteusi hereditaria, in casu isto dicta Lucretia est heres patris ab intestato, *vt per te-* 9 *stes fuit probatum.* ¶ Sexta limitatio † est, vt non teneatur Prælatus facere inuestituram, nisi eisdem conditionibus, quæ ab extraneo reperiuntur, *Gabriel. ibidem, num. vigesimooctauo.* Et ideo Lucretiam non esse admittendam, cum non obtulerit eandem conditionem, quam Comes Pandulphus, qui scuta bis mille soluerat. Sed hic videndum est, *an Lucretia huius conditionis scientiam habuerit, & an possit hodie excusari, & moram purgare,* ex quo a die motæ litis bon. mem. D. Episcopus recusauit se velle eam inuestire, quod erit particulariter discutiendum. Item reseruatum fuit, vt videatur, an isto casu prouisio hominis, de qua in prædicta inuestitura in facultate danda de nominando vnum ex familia, tollat prouisionem legis. Quæ de præcedenti inuestitura anni 1477. dicuntur, non faciunt ad rem, cum ista sit posterior, & in ista præsupponatur deuolutio, neque de aliis inuestituris fuit habita ratio in præsentiarum, cum adhuc non sint in forma probante.

SERAPHINI.

Pampilonensis Iuris visitandi. Mercurii, 27. Aprilis. 1583.

Summaria.

1 *Iurisdictio omnimoda quæ dicatur.*
2 *Visitatio pendet a iurisdictione ordinaria.*
3 *Appellatio datur ab inferiori ad superiorem.*
4 *Clausula, constito de p̄missis, quid operetur.*
5 *Sententia sine processu non probat pro qua lata de recenti non præsumitur, etiam quod esset lata partibus præsentibus & non appellantibus.*
6 *Appellare licet ad Papam, nec valet consuetudo in contrarium.*

Decisio CXCVI.

DVbitatum fuit, *an inhibitio emanata vigore prioris commissionis sit moderanda iuxta formam reformatoriæ, vel denuo inhibendum vigore vltimæ commissionis?* Et quantum ad priorem partem dubii, fuit dictum per Dominos pendere ex eo, *an narrata in commissione reformatoria fuerint iustificata?* Narratur autem, præceptoriam, de cuius visitatione agitur, esse intra limites iurisdictionis prioratus Nauarræ, & competere Priori tam circa visitationem dictæ præceptoriæ & illius membrorum & personarum, quam alias. Item quod Consilium ordinarium deuenit ad sententiam præiudicialem dicto Priori, a qua fuit appellatum ad Consilium completum, & quod consilium completum seruatis seruandis declarauit, dictum Priorem tanquam ordinarium extra formam statutorum debere visitare. Item, quod a Consilio completo non appellatur, nisi ad capitulum generale, & quod talis appellatio habet solum effectū deuolutiuum & non suspensiuum. Quodque executoriales relaxatæ fuerunt, & q̄ aduersarii confouendo se in eorū licentiosa & scandalosa iura p̄inserta subreptitia extorserūt. Quantum ad primum, ex narratis, quod præceptoria sit intra limites prioratus, satis videtur iustificatum, nec diffitetur. ¶ Quantum ad secundum, quod omnimoda iurisdictio pertineat ad priorē, hoc patitur difficultatem: nam pro verificatione deducitur stabilimentum, de quo in summario, *numero 4.* quod licet tribuat iurisdictionem Prioribus, hoc tamen non tribuitur illis simpliciter, sed vna cum capitulo prouinciali, & hoc non derogando iurisdictioni, quam habent Commendatarii in fratres capellanos, ex quo † colligitur hanc non esse omni- 1 modam iurisdictionem, de qua per gloss. *in Clement. 1. in verbo, omnimodam. de ser. compet.* Et hinc etiam sequitur, Priorem sine capitulo prouinciali vigore huius stabilimenti visitare non posse. cum † visitatio pendeat a iu- 2 risdictione ordinaria, *c. 1. §. hanc autem. de censib. in 6. Soc. de visitat. numer. 4. versicul. 10 quæro.* ¶ Neque etiam *cap. 7. eod. tit.* facit ad rem, cum loquatur tantum de iurisdictione, quam habent priores ecclesiæ in conuentu: tamen vigore stabilimenti secundi de visitatione posset dici, Priorem habere ius visitandi probata tamen subreptione quæ ex eo argui videtur, quod in hac præceptoria Prior habet ius confirmandi electionem, & con-

firmatio

firmatio huiusmodi procedit, prout appellatio. quæ datur † ab inferiori ad superiorem, *vt per Hostien. de electio. num. 77.* Sed quia super hoc non informatur, posset, quatenus in dubium reuocetur, particulariter dubitari. Sed hic insurgit alia difficultas. Nam posito, quod verificetur iurisdictio Prioris respectu iuris visitandi, sed non respectu omnimodæ iurisdictionis, dubitari potest, *an satis dicatur iustificata commissio, quæ habet clausulam, constito de præmissis?* Et Dñi conabantur sufficere, cum † d. clausula sit referenda ad ea, quæ præbent caussam Papæ credendi prędictam moderationem, & hęc sola sufficit ad eam obtinendam, licet alia narrata nō sint vera. *Ægid. decis. 280.* Item quod illud, quod narratur, sententiam latam fuisse a Concilio completo seruatis seruandis, non est verificatum, cum non sit productus processus, & † sententia sine processu non probat. *Mohed. decis. 248* Et pro sententia de recenti lata nō præsumitur, etiam quod esset lata partibus præsentibus, & non appellantibus. *Aym. de antiq. tempor. part. 2. num. 26. & 27.* Quod etiam narratur, non dari appellationem a Concilio completo, nisi ad capitulum generale, & interim non suspendi exsecutionem, iuxta formam stabilimentorum; non videbatur quibusdam ex Dominis verificandum, quia non adest taxatiua illa, nisi, in stabilimento. Et ideo non potest argui, quod nō liceat appellare ad sedem Apostolicam: Esset enim argumentum a contrario sensu dicere, appellatum est a completo ad generale, ergo ad alium superiorē appellari non potest, quod in hac materia non admittitur. *Riminal. sen. consil. 423. num. 14. lib. 3.* Cum † potius debeamus interpretationem passiuam sumere a iure communi, vt ad Papam appellare liceat, *cap. dilecti, il 3. de appellat.* Neq; admittitur consuetudo vel præscriptio in contrarium. *Franc. in d. cap. dilecti, num. 14. de appel.* Neque fieri potest fundamentum in confirmatione, quia id tantum confirmat, quod expressum est, non autem extendit dispositionem. Quantum ad posteriorem partē dubii, Domini dixerunt, non esse ad instantiam Præceptoris sanctiss. Crucifixi inhibendum, cum adhuc de suo interesse non constet. Et ideo tota hæc disputatio reducitur ad merita negotii principalis, quo examinato erit procedēdum ad vlteriora.

SERAPHINI.

Roman. condictionis indebiti. Mercurii, 19. Ianuarii, 1585.

SVMMARIA.

1. *Pactum vsurarium quando dicatur.*
2. *Lucrum perceptum ex aliena pecunia vsurarium dicitur.*
3. *Vsura non cadit nisi in mutuo vero vel palliato.*
4. *Conditionem quamlibet de soluendo potest quis apponere in re sua donando.*
5. *Societas ratione inæqualitatis, quando dicatur sapere vsuram.*
6. *Nouatio vel reformatio contractus, quando intelligatur a partibus fieri.*

DECISIO CXCVII.

IN caussa Roman. cōdictionis indebiti inter Illust. Dominos Ludouicum & Valerium Vrsinos ex vna, & Illust. D. Magdalenam Strotiam de Anguillaria ex altera, dubitatum fuit, *an sententia in Capitolio lata esset confirmanda.* Cum enim fuisset tradita nuptui Illustr. D. Lucretia filia D. Magdalenæ Illust. q. bon. mem. D. Iordano Vrsino cum dote 20000. scutorū monetę, quorū 10000. soluenda erāt tempore subarrhationis, pro solutione vero reliquorum D. Magdalena promiserat eodem tempore se soluturam scuta 8000. quorum 8000. sex mille deberent inuestiri in tot bonis stabilibus pro fundo dotali, quorū fructus per quatuor annos per D. Iordanum percipiendi deberent constituere sortem principalem scutorum 2000. pro solutione residui pdictæ dotis 20000. post vero dictos quatuor annos teneretur d. D. Iordanus dare Dom. Magdalenæ singulis annis scuta 360. durante eius vita naturali, cūq; depositata fuissent scuta 5250. auri in auro ex pecuniis dotalibus D. Magdalenæ in banco Dominorum de Montautis pro solutione dictorum scutorum 6000. inuestiendorum, prædicti D. Iordanus & Magdalena deuenerunt ad huiusmodi conuentionem, nempe, vt pecuniæ prædictæ depositatæ penes Montautos leuarentur de d. banco, & inuestirentur in emtione grani depositandi penes personas confidentes, & ex retractu vēditionis d. grani primo reponeretur sors principalis penes bancum, ex residuo vero D. Iordano solueretur id, quod ei debebatur vsque ad integralem summam sibi promissam nomine dotis, residuum vero diuideretur inter dictas partes. Cumq; post mortem d. Iordani dissolutum fuisset matrimonium, & veniret dos restituenda, & ex d. grano factum fuisset notabile lucrum ascendens ad scuta plusquam 4000. auri, ex eis fuerunt per heredes D. Iordani soluta D. Magdalenę scuta 2000. pro complemento dotis, & residuū diuisum inter ambas partes, prout in schedula diuisionis. Hisce ita peractis Illust. Domini Ludouicus & Valerius prætendentes, huiusmodi solutionem fuisse indebite factam, commiserunt caussam repetitionis tanquā indebiti. Et nitebantur duplici fundamento. ¶ Primo, quia prætendebant, pactum illud de soluendis post quatuor priores annos annuatim D. Magdalenæ scutis 360. esse † vsurarium, propter vniformitatem præstationis, *ad consil. Dec. 116.* ¶ Secundo, quia hanc societatem asserebant iniustam & illicitam ex eo, quod cum D. Magdalena nihil proprium in hac societate haberet, cum pecuniarum dominium esset penes d. D. Iordanum, nihilominus ipsa † participauit æqualiter de lucro ex aliena pecunia prouenięte. contra glos. & Azon. *in l. si non fuerit, pro socio. Dec. in l. si pascenda, in 2. not. qui testatur de communi, Couarru. variar. resolut. cap. 2. num. 3. versic. ego sane, cum aliis per eum allegatis.* ¶ Fuit tamen per Dominos vnanimiter conclusum non competere Illust. Dominis Vrsinis condictionem indebiti. Non quidem ex primo capite inualiditatis pacti, de quo in constitutione dotis, quia vsura † non cadit, nisi in mutuo vero vel palliato, *cap. consuluit, de vsur. & patet ex definitione vsuræ, de quo per Doct. in Rub. de vsur. & ibi Bero. nume. 37. ver. sed præmissis.* Et hic nullum cadit mutuum, nec verum, nec palliatum, sed est dotis datio sub illa conditione, quam quis † rem suam donando potest apponere, *l. res quæ, in fin. vbi Bald. C. de iur. dot. l. inter virum, & ibi glo. de pact. dotal.* ¶ Neque secūdo ratione inæqualitatis societatis. Nam omisso, quod contra opin. glos. & Azo. multi tenuerunt post Ioan. *vt per Dec. & Couar. allegatos,* tamē † illa opinio procedit, vbi partes omnino æquales portiones habent in rebus societatis, & conueniunt, vt lucrum sit inæquale: vel quando portiones sunt inæquales, & cōueniunt, vt lucrum sit æquale. Sed hoc casu hæc non applicantur: licet enim pecuniæ essent dotales, tamen d. Iordanus non poterat de eis ad libitum disponere, sed erant inuestiendæ in bonis stabilibus. Potuerunt ergo partes a priori illa conuentione recedere, & in nouam rationem solutionis residui conuenire, prout fecerunt, & fuit hæc quædam reformatio solutionis, *iuxta not. per Cagnol. in l. lecta, num. 49. si cert. petat.* ex qua longe maiorem vtilitatem, & commodum consecutus est Dom. Iordanus, quam ex priori pactione. ¶ Nam primo citius consequebatur supplementum scutorum 2000. quod consequuturus non fuerat, nisi toto quadriennio elapso. ¶ Secundo, consequebatur partem lucri vltra dictum supplementum ex negotiatione prouenientis, quę omnia proueniebant ex consensu Dominæ Magdalenæ, cuius erant pecuniæ. ¶ Nec facit, quod tantundem lucri ipsa perceperit, quantum Dominus Iordanus. Quia ex pactione priori ipsa habuisset post quatuor annos,

quibus fiebat repletio residui summæ dotalis scuta 360. quæ absorbebāt redditus totius summæ scutorum 6000. in bonis stabilibus inuestitorum. Et tamen ex secunda conuentione habuit tantummodo dimidium lucri ex d. summa prouenientis. Iusta ergo fuit & valida huiusmodi conuentio. Ex quo conclusum fuit, condictionem indebiti Illust. Dominis Vrsinis non competere, & votum assetamenti iuste prolatum fuisse.

ROBVSTERII.

Bononien. bonorum. Veneris, 10. Decemb. 1582.

SVMMARIA.

1 *Renouatio inuestituræ potest peti ab heredibus emphyteutæ exclusis aliis, ex communi.*
Ampliatur etiam ad fœminas, ubi præsertim non sunt masculi. num. 2.
3 *Fœmina semel exclusa semper remanet exclusa.*
Fallit, nisi sit sub silentio posita.
4 *Inuestitura quando recipiat interpretationem passiuam a iure communi.*
5 *Integra res an sit, vel ne in petenda renouatione inuestituræ per heredes emphyteutæ, non habetur in consideratione.*
6 *Bart. doctrina in l. 1. § permittitur. ff. de aqua quot. & æstiu. loquitur in petentibus renouationem.*

DECISIO CXCVIII.

FVit resolutum constare de iniustitia inuestituræ factæ in fauorem Dominorum de Campegiis, de qua in puncto. Quia 1 † doctr. Bart. *in l. 1. § permittitur. ff. de aqua quotid. & æstiua*, est vera & communis, & pluries per Rotam recepta. Quam communem attestabatur Roman. *consil. 22. num. 5. Dec. consil. 131. & plures alii relati per Clar. in § emphyteusis, q. 43. & per Ant. Gabriel. de iure emphyt. conclus. 1. in princ.* ¶ Quam 2 † opinionem Domini ampliarunt etiam ad fœminas, quæ præsertim vbi non sunt masculi, possint ex eadem æquitate petere sibi renouationem fieri. *Raphael. Cuman. consil. 166. circa finem. Fulgos. consil. 4. & 220. ad finem. Imol. consil. 39. in fine. Paul. de Castr. consil. 159. circa fin. lib. 2. Curt. sen. consil. 47. num. 9. Socin. iun. consil. 76. num. 121. lib. 1. Paris. consil. 22. num. 36. lib. 1. Bero. consil. 98. num. 6. & 10. volum. 1.* ¶ Nec placuit Dominis ratio Ruin. *consil. 15. colum. fin. vers. nec obstat postremo, volum. 1.* quod 3 † fœmina semel exclusa ab inuestitura semper remanere debeat exclusa. Quia aliud est, quod sit exclusa, aliud, quod sit sub silentio posita, seu prætermissa: Nam sufficit, quod in inuestitura non excludatur a renouatione petenda, quia tunc inuestitura 4 † passiuam recipit interpretationem a dispositione iuris communis, *l. 1. § lex Falcidia, cum ibi not. per Bart. ad leg. Falcid.* Et ideo si petatur, debet sibi fieri renouatio, *d. § permittitur.* Ideo si fiat inuestitura ad tertiam generationem, poterit quarta generatio petere renouationem, & tamen illa nō comprehenditur in inuestitura, quia hoc casu non veniunt ex inuestitura, sed ex æquitate, *d. § permittitur* prae-allegati. ¶ Non obstat, quod res non erat integra propter inuestituram factam Dominis de Campegiis, tum 5 † quia communis est in contrarium, vt hic per informantes, & & bene per Riminal. iun. *consil. 444. num. 49.* Tum etiam, quia noluerunt Domini attendere illam præuentionem factā ab ecclesia, quæ fuit facta in fraudem petentis renouationem, cum ecclesia dixerit velle pro se retinere, & non retinuerit, sed alteri concessit. *Rip. in l. 1. sub nu. 10. de priuileg. credit. cum aliis per eundem ... ante ... nis.* ¶ Non obstat, quod materteræ erant pro... iniores. Quia 6 illæ non petierunt renouationem. Et † doctrina Bart. *in d. § permittitur*, cum sequentibus loquitur in petentibus renouationem. Ex quibus & aliis deductis per informantes Domini concorditer resoluerunt pro Dominis de Ludouitiis.

Sabinen. beneficiorum. Mercurii, 15. Decembris, 1581.

SVMMARIA.

1 *Iuspatronatus quando agitur de familia potenti, debet probari secundum formam Concil. Triden. sess. 25. cap. 9.*
Limita & declara, vt num. 3. & 5.
2 *Familia potens æquiparatur vniuersitati & personæ potenti.*
4 *Verba, nec aliter, de eorum natura formam important.*

DECISIO CXCIX.

DOmini concluserunt, quod cum in casu, de quo agitur, agatur de iurepatronatus familiæ Dominorum de Vrsinis, & consequenter de familia potenti, probatio 1 † iurispatronatus debet esse talis, qualem requirit sacr. Concil. Triden. *sess. 25. cap. 9.* Idem 2 † enim iudicatur de familia potenti, quod de vniuersitate & persona potenti. *Put. decis. 18. alias 51. lib. 1. Peregr. decis. 5. lib. 2.* & in familia Vrsinorum, *Ioan. Paul. decis. 86. alias 87.* maxime in hoc casu, in quo prætenditur iuspatronatus non vnius aut alterius beneficii, sed omnium, quotquot illa sint, beneficiorum existentium in statu istorum Illustrissimorum Dominorum. ¶ Neque restringuntur hæ decisiones ad Principes non recognoscentes superiorem, cum particulariter Ioan. Paul. loquatur in familia Vrsinorum, præsertim in Italia ob absentiam summorum Pontificum, dum Auinioni morabantur, & ob absentiam Cardinalium Episcoporum, qui in huiusmodi episcopatibus residere non solent, & sæpe sæpius etiam ab vrbe aberant, Et hoc de Italia sentit Put. *decis. 65.* quia in caussa Oscen. & versus fin. *lib. 1.* Ex quo tollitur fundamentum factum super eo, quod Episcopi Sabinen. sunt Cardinales, quorum respectu huiusmodi familiæ non possunt dici potentes. ¶ Nec placuit Dominis limitatio allegata, quod cesset prædictum sacr. Concil. quando simul cum immemorabili probatur fama dotationis vel fundationis, quia 3 † vltra, quod decretum indistincte loquitur, requirit pro forma vltra probationem immemorabilis continuatas præsentationes, quæ per scripturas authenticas probentur, & sint sortitæ effectus, vt ostendunt illa verba, *nec aliter*, de quorum natura 4 † est formam importare, *vt post Bart. & alios tradit Dec. consil. 528. num. 11. Ruin. consil. 92. num. 25. lib. 3. Socin. iun. consil. 46. num. 27. lib. 4.* Vnde non disputando, an forma in hoc casu possit adimpleri, per æquipollens, cum huiusmodi disputatio pertineat ad sacr. congregationem Illustriss. Dominorum Cardinalium, dixerunt Domini, quādo id fieri posset, non æquipollere probationem famæ factam per testes probationi requisitæ a sacra Synodo, quæ de testibus omnino confidisse non videtur, quando agitur de iurepatronatus harū personarum, & propterea nō sibi satisfecit, quod probarentur præsentationes per testes, sed voluit vltra hoc, quod per scripturas authenticas probarentur, & consequenter vltra probationem testium, istam aliam speciem probationis per scripturas requisiuit. ¶ Nec decis. Put. & Chissan. allegatæ dicunt, 5 † quod quando allegatur famā dotationis simul cum immemorabili hoc sufficiat: Sed dicūt, quod ... immemorabili quilibet, quantumuis potens, ... allegare titulum fundationis & dotationis, quod ... sacrum Concilium in his personis non admittit. Et quamuis verum sit, quod in aliis personis non alterat dispositionem iuris communis, verum est etiam, quod in istis alterat, ex quo sola probatione immemorabilis non contentatur. Et ex his dicebant non obstare sententiam ordinarii, quia non iustificatur ex actis, & quamuis ista beneficia sita sint in tenuta istorum Illustriss. Dominorum, & ex illa percipiant decimas, non propterea infertur, quod ab illis fuerint dotata, cum potuerint fundari, & dotari, antequam ad manus istorum Illustriss. deuenerint. Inclinabāt etiam Dñi non ... ob ... immemorabile

ROBVSTERII.

Parmen. prætensæ illegitimatis. Di... 27. Decemb. 1582.

SVMMA-

SVMMARIA.

1 *Illegitimitatis cauſſa pendens coram iudice eccleſiaſtico eſt præiudicialis articulo profano pendente coram iudice laico.* & *num.10.*

Intellige, & *declara, vt num.5.*

2 *Spolii reſtitutio poteſt impediri per oſtenſionem clari* & *boni iuris ſui.*

Declara tamen, vt num 6. & *limita, num.7.* & *ſeq.*

3 *Inhibitio recipit interpretationem a iure communi in quolibet diſpoſitione etiam exorbitanti.*

4 *Attentatum committit, qui reuerentiam tribunalis non ſeruat.*

6 *Spoliati culpa* & *facto ſi proueniat impedimentum, ceſſat fauor ſpolii.*

9 *Eccleſiaſticus iudex non poteſt cognoſcere de cauſſa ſpolii rei profanæ.*

10 *Iudex eccleſiaſticus inhibet ſecularium cauſſa illegitimitatis.*

11 *Iudex laicus debet ſuperſedere in articulo profano, dum eccleſiaſticus iudex procedit in articulo præiudiciali.*

DECISIO CC.

FVit reſolutum, inhibendum eſſe in ſpecie, ne iudices de partibus procedant in cauſſa ſpolii per Dominas Borromæas intentati, donec cauſſa illegitimitatis ad inſtantiam earundem de Borromæis in Rota introducta, ſit terminata, & quæ poſt ſimplicem inhibitionem Rotalem, iuxta formam commiſſionis emanatam, geſta fuerunt in partibus coram iudicibus laicis in dicta cauſſa ſpolii, eſſe tanquam attentata & nulla reuocanda quia 1 † hæc cauſſa illegitimitatis pendens coram iudice Eccleſiaſtico, eſt præiudicialis articulo profano pendenti coram iudice laico, quo caſu iudex Eccleſiaſticus inhibet ipſi laico, ne procedat ad vlteriora in illo caſu profano, ſed ſuperſedeat, quouſque ſit finita cauſſa illegitimitatis, *cap.tua.de ord.cognit.cap.quanto, de iudic.cap.lator.c.tuam, qui fil.ſint legitimi, Innocent. in cap. cauſſam quæ, il 2. poſt princip.qui filii ſint legitimi.* *Alexan.in l.Titia, num.18.ff. ſolut.matrimon. Rip.poſt Barto.* & *alios, in l. 2. de re iudic. Bero.conſil.149.num.7.lib.3.* ¶ Eſt autem præiudicialis articulus ſuper prætenſa illegitimitate d. Marchionis, quia ſi non controuerteretur quæſtio ſui ſtatus, poſſet comparendo in illo iudicio ſpolii exſecutiuo intentato contra Comitiſſam a Sala docere de claro & bono iure ſuo in 2 petitorio vel poſſeſſorio. Et † propterea impedire reſtitutionem in illo iudicio ſpolii per eaſdem Dominas de Borromæis introducto. *Rot.deciſ.5.de cauſ.poſſ.* & *proprietat.in nou. Abb.in cap.literis, num.7.* & *33. de reſtitu. ſpoliato. Menoch.de recuperand.poſſ. remed.primo, numero 572. Gabriel.de reſtitut.ſpoliat.concluſ.4.num.46. Creſcen. deciſ.158.* Et fuit reſolutum in cauſſa nullius Caſtrorum, coram bon.mem.Oradino, de anno 1567. & in alia Roman.de benefacere coram R.P.Dom.Blanchetto, de anno 1576. Vnde totum id, quod hactenus in ſpretum inhibitionis Rotalis factum fuit in iudicio ſpolii, tanquam attentatum & nullum, niſi pars ceſſerit iſtis attentatis, & illa purgauerit aut ſignatura, aliud ſtatuerit, eſt in primis 3 reuocandum, quia † inhibitio ſuſcipit interpretationem a iure communi. *Deci.conſ.l.3.num.4.* & *ſeq. vnde inhibitio.* Et eſt regulare in qualibet diſpoſitione etiam exorbitanti, vt recipiat paſſiuam interpretationem a iure communi, *l.1.§.lex Falcid.vbi Bart.ad l.Falcid.* Et ideo cum (vt dictum eſt) iudicium eccleſiaſticum a iure communi eſſet præiudiciale profano, ſequitur, quod inhibitio arctauit & inhibuit. *Pariſ.conſil.39.num.9.in princ.* Cum 4 ergo fuerit ſpreta, vt ex actis apparet, fecit † attentatum, præſertim propter reuerentiam tribunalis. *Rot. deciſ.20* & *31.de appell.in nou. Creſcen.deciſ.94. Fab. deciſ.35. Achil.deciſ.7. de attentat.* ¶ Non obſtat, quod hæc, quæ dicuntur in iudicio Eccleſiaſtico præiudiciali, intelligantur 5 † in petitorio, ſed non in iudicio ſpolii, *vt in d. cap. cauſſam quæ, vbi Anchar in 3.* & *6.not. Zabar.in 2.not. Barba. colum.2 in 3.oppoſ.qui filii ſint legit.* Et in hoc vltra informantes faciebāt magnam vim aliqui ex Dominis. Quoniam reſpondetur id eſſe in odium ſpoliantis, & fauorem ſpoliati, vt ſit reſtituendus in primis, non obſtante hac exceptione illegitimitatis. Et ceſſat diſpoſitio *d.ca.tuam, de ord cognit* & *dicunt Doct.in dict.cap.cauſſam quæ.* Sed 6 † hic ceſſant ambæ iſtæ rationes de odio ſpoliantis, & fauore ſpoliati, quia non eſt ſpoliator, qui impedit reſtitutionem, ſed tertius, qui docto de bono iure in petitorio vel poſſeſſorio, poteſt impedire reſtitutionem, vt patet ex deductis. Ceſſat etiam fauor ſpoliati, quia ipſæmet dominæ Borromeæ oppoſuerunt de illa prætenſa illegitimitate, & ſic facto & culpa ipſarum dominarum de Borromæis non poteſt cognoſci de iſto teſtamento, & fideicommiſſo, aut alio iure iſtius tertii, quo caſu, quando facto vel culpa ſpoliati prouenit impedimentum, ceſſat fauor ſpolii, *ex cumulatis per Aym.conſil.83. num. 2.* Nam non eſt exceptio Marchionis de teſtamēto vel fideicommiſſo, quæ requirat altiorem indaginem, ſed replicatio iſtarum dominarum de Borromæis de illegitimitate. Et propterea eſt diſcutiendum in primis, *vt bene Socin.conſil.59.num.4.* & *6.in 3.* Neque obſtant tres limitationes adductæ per informantes, quod tertius impedit reſtitutionem in ſpolio. Nam prima, quod † non procedat, 7 quando non conſtat de iure tertii, nec incōtinenti conſtare poteſt, non poteſt verificari, imo veriſimiliter eſt totum contrarium, quia ſtante exceptione illegitimitatis iſte Marchio eſt impeditus facto iſtarum Dominarum deducere ius clarum & bonum: & nō eſt credibile, quod ſi non haberet bonum ius, iſtæ dominæ Borromeæ oppoſuiſſent hāc exceptionem illegitimitatis, & habuiſſent recurſum ad ſignaturam vel ad Rotam, quæ ex ordine Sanctiſs. habet facultatem moderandi has inhibitiones in iſtis cauſſis illegitimitatis, non auctoritate propria ius dicere, & ſpernere inhibitiones de curia præſertim Rotales. ¶ Secunda limitatio de iure † ſpoliantis cōnexa cum 8 iure tertii. Et tertia de calūnia & malitia, præſertim ſpoliantis, & Marchionis ſi non probatur, nec datur aliquis fumus in facto, quāuis in iure ſint veræ. Et licet hæc materia non bene oleret apud alios ex Dominis tamē dixerunt quod tota iſta ſuſpicio hominis purgatur ex eo, quia iſtæ Dominæ Borromeæ poterant de iſtis tribus limitationibus & aliis, ſi quæ eſſent, experire coram iudicibus laicis, & nihilominus ipſæ, quaſi diffidentes de iſtis iudicibus habuerunt recurſum ad iudicem Eccleſiaſticum, opponendo aliam exceptionem illegitimitatis: ex quo facile conūcere poſſumus, quod ius iſtius tertii ſit bonū & clarum: ut ex eo, quod ſpoliator ſit mater, & tertius ſit filius, & maritus pater aſſiſtat filio ipſo iure, ſequitur connexio vel dolus, & mala fides, quia ſi filius habet bonū ius in iſtis bonis, tota ſuſpicio calumniæ euacuatur. Nec enim filius pro matre, nec maritus pro vxore tenentur. Aut igitur deducant melius iſtud factum, ex quo poſſit intrare aliqua limitatio ad regulam de iure claram, aut cedant huic iudicio illegitimitatis contra Do. Marchionem moto, & poterunt coram iudice laico deducere has limitationes, & quæcunq; alia ſua iura. Alioquin æquitas non patitur, vt vna manu petant reſtitutionem poſſeſſionis, & alia impediant Marchionē, ne vti tertius poſſit experiri de iuribus ſuis, propter exceptionem illegitimitatis. ¶ Non obſtat, quod ſignatura caſſauit cauſſam ſpolii contentam in commiſſione, quia iuſte fecit, cum nō pertineat ad iudicem Eccleſiaſticum cognoſcere de 9 cauſſa ſpolii rei profanæ, *vt in d.c. cauſſam quæ, il 2. qui filii ſint leg.* & *ibi omnes not.* Sed ex hoc nihil infertur, vt pendente cauſſa illegitimitatis in Rota iudex Eccleſiaſticus potuerit procedere in articulo præiudiciali. Nec etiā infertur, quod Rota non potuerit inhibere medio tempore, cum totum hoc remanſerit in diſpoſitione iuris com-

munis, quo in aspectu eo ipso, quod est commissa caussa illegitimitatis, sequitur, quod est supersedendum in articulo præiudiciali, & iudex † ecclesiasticus inhibet seculari, *c. lator, cum alijs dedactis*. ¶ Vltimo non obstat, quod signatura nõ derogat priuilegiis Principum secularium. Quia nullo modo est derogatum, sed tribuitur vnicuique quod suum est de iure communi. Nam † iudex laicus debet supersedere in articulo profano, & ecclesiasticus medio tempore procedere in articulo speciali, *c. tuam, de ordin. cognit.*

ROBVSTERII.

Parmen. illegitimitatis. Ven. 10. Decemb. 1582.

SVMMARIA.

1. *Inhibitio proueniens a iure est iusta & canonica, & attenditur vbique.*
 Imo de stylo Rotæ siue iusta siue iniusta est timenda.
2. *Tertius impedire potest spolii restitutionem docendo incontinenti de claro & bono suo iure in petitorio, & etiam in summario possessorio competenti fideicommissario.*
 Limita tamen, vt non possit impedire, ne spoliatus interim agat in iudicio spolii vsq. ad rem iudicatam in eius petitorio, num. 3.
 Quam limitationem intellige, & declara, vt num. 5
4. *Res iudicata vel confessio partis nisi adsit, non dicitur constare de iure vnius, & de non iure alterius in propositione petitorii.*
 Fallit in iudicio summario & exsecutiuo, num. 10.
6. *Tertius habet actionem contra spoliantem ad acquirendam possessionem & exceptionem, ad elidendam actionem spolii contra spoliatum.*
7. *Spoliatus non habet actionem spolii contra tertium pro recuperanda eius possessione.*
8. *Iudicium adipiscendæ cessat per probationem petitorii incontinenti probati.*
9. *Fideicommissario competit etiam remedium summarii, & quorum bonorum.*
11. *Actori expedit plura habere remedia, & ius suum pluribus exceptionibus & defensionibus tueri.*

DECISIO CCI.

FVit resolutum, vltimam cessionem attentatorum per Dominas de Borromæis factam, non sufficere in casu, de quo agitur, quia est limitata ad attentata post primam inhibitionem Rotalem, & tamen constat, quod ante dictam inhibitionem iam erat introducta caussa illegitimitatis ad instantiam earundem met Dominarum de Borromæis per speciale rescriptum Sanctissimi, sub dat. Romæ, 13. Decemb. 1578. directum ordinario Placentin. contra eundem Do. Marchionem, & fuerunt examinati testes sine interrogatoriis, & alia gesta in consilio Ducali Placentin. in spretum litis pendentiæ super dicta illegitimitate coram iudice ecclesiastico, cum huiusmodi lis esset præiudicialis dictæ liti in consilio Ducali penden. fecit illam silere, & gesta medio tempore fuerunt attentata, vt plene alias in hac caussa fuit resolutum, & datur copia decisionis. ¶ Nec refert, quod huiusmodi decretum citationis, & inhibitionis Placentin. nondum esset intimatum Marchioni, & consortibus tempore, quo fuerunt ista gesta: quoniam nunc agitur de reuocatione gestorum per Procuratores ipsarummet dominarum, quarum nomine fuit commissa caussa illegitimitatis, & obtentum decretum huiusmodi citationis & inhibitionis, in quorum præiudicium lis dicitur pendere post obtentum illud decretum, & statim sibiipsis dicuntur inhibuisse, ne quid possint in caussa spolii præiudiciale attentare, prout ipsæ dicunt expresse in dicto decreto, & fuit hoc pluries resolutum. ¶ Nec obstat, quod lis non penderet tunc in Rota, sed in partibus coram Placentin. Quia hoc non refert, cum ius ipsum inhibeat stãte præiudicio caussarum, quæ † inhibitio cum proueniat a iure, est iusta & canonica, & attenditur vbique, *c. non solum de appell. in 6. cum alijs per Paris. consi. 108. n. 6. in princ.* Et licet in inhibitionibus emanatis a curia nõ fiat distinctio, an sint canonicæ, vel ne, sed ex stylo curiæ siue iustæ, siue iniustæ, sint timendæ & moderãdæ ex rationabilib. caussis, tamen hoc non facit, quin etiam inhibitiones extra curiam, quando sunt canonicæ, producant hunc iuris effectum attentatorum. ¶ Non obstat, quod istæ caussæ spolii intentati per istas Dominas de Borromæis contra Comitissam a Sala, & illegitimitatis contra Marchionem non sint præiudiciales, aut connexæ seu ad inuicem se cõtingant, vt de iure vna faciat silere aliam. ¶ Quoniam † hoc iam fuit plene dictum in decis. prima istius caussæ, quod cum Marchio sit tertius, & produxerit testamentum proauitum coram iudice laico, & in eo appareat de claro fideicommisso in eius fauorem inducto, nec in actis constet de aliqua eius collusione cum Comitissa matre, nec de commodo resultante in fauorem d. suæ matris, potuisset ipse Marchio, qui est tertius propter exceptionem dominii sui incõtinenti probati tollere, seu elidere actionem spolii ipsis de Borromeis competentem, & impedire non solum, quod possessio restitueretur Borromæis docentibus de suo spolio, sed etiam obtinere, vt traderetur sibi, tertio probante in petitorio, & etiam ex remedio summarii possessorii, quod etiam competit fideicommissario, vt plene ista omnia fuerunt deducta in prima decisione. ¶ Nec obstat, quod licet Marchio potuisset in fine litis impedire restitutionem possessionis istis spoliatis, & obtinere illa sibi consignari, non † tamen potuisset impedire, quominus istæ Dominæ, vti spoliatæ interim agerent in iudicio spolii, & illud prosequerentur, & in eo obtinerent sententiam, quousq; ipse Marchio obtinuisset rem iudicatam in petitorio, cum † in istis non dicatur constare de iure vnius, & de non iure alterius in petitorio, nisi adsit res iudicata, vel confessio partis. *Rot. in nou. de restit. spol. decis. 3. Cassad. eod. tit. decis. 3. & tradunt omnes in c. dilecti, de caus. poss. & propriet. Alex. & alii in §. nihil commune.* Et sic Marchio licet sit tertius & non spoliauerit, tamen idem videtur esse, præsertim in fauorem spoliati, vt prosecutio iudicii spolii non impediretur per tertium, quousque tertius non obtinuisset rem iudicatam in petitorio, & multo magis hic, vbi iste tertius facit se fideicommissarium, qui debet capere de manu heredis, & sic non fuit attentata, cum non intret aliqua inhibitio legis circa processum, medio tempore factum. ¶ Quoniam respondetur primo, quod ad hoc, † vt intret huiusmodi inhibitio iuris in istis caussis, sufficit, quod vna possit parere præiudicium alteri. Et ex hoc resultat, quod statim illud iudicium debet silere, alioquin contenditur iudex, & fit præiudicium liti & parti, & sic intrant attentata, vt plene fuit deductum *in d. 1. resolutione*. ¶ Secundo respõdetur, quod quicquid sit in iudicio spolii contra spoliatum in iudicio retinẽdæ possessionis, [illegible] loquuntur supra allegata, tamen in iudicio adipiscendæ possessionis exploratum est, quod etiam in profanis non requiritur res iudicata, sed sufficit, quod per instrumẽta, aut alia legitima documenta constet de iure tertii claro, & ante conclusionem [illegible] caussa, *et concludunt omnes in l. fin. C. de edict. diui Adriani [illegible]. Aret. Felyn. & alii, in c. significauerunt, de test. Par. decis. 28. lib. 2. Ant. Gabriel. de restit. spol. concl. 1. n. 14. & seq.* Et fuit plene discussum in caussa Bononien. iurisdictionis coram bon. mem. Oradino. ¶ Petitorium enim absorbet possessorium, & cum damus actionem ex petitorio prouenientem ad cõsequendum possessionem, multo magis exceptionem, quæ elidit actionem alteri, qui ex ipso remedio possessorio agit ad adipiscendam possessionem. Nec in iudicio quis experiri potest sine actione. Et ideo gloss. fin. Butr. Abb. & alii *in can. literis, de restitut. spol. & plures cumulati in d. decis. & per Gabriel. de restitut. spol. conclus. 1. num. 45.* dicunt, quod tertius † habet actionem contra

contra spoliantem ad acquirendam possessionem, & exceptionem, ad elidendam actionem spolii contra spoliatum. Vnde si habet exceptionem contra spoliatum, sequitur, quod medio tempore non potest agere, quia, vt dictum est, nemo sine actione experitur. ¶ Nec dicatur, quod debemus iudicare de isto iudicio, non prout de iudicio adipiscendæ, sed recuperandæ, ex quo Borromeæ 7 sunt spoliatæ. Quoniam † verum esset, si ageretur contra spoliatorem: sed hic agitur contra tertium nō possessorem, contra quem ipsæ nullam habent actionem: imo tertius habet exceptionem contra ipsarum actionem spolii, vt dictum est. Et ad summum posset ipsarum prætensio cō- 8 parari iudicio adipiscendæ, quod † cessat per probationem possessorii incontinenti probati, multo magis contra ipsas, quæ non habent actionem neque exceptionem contra tertium, præsertim, cum fideicommissario etiam 9 † competat remedium summarium, *d.l.fin.C.quorum bonorum*, vt plene fuit resolutum in Maceraten. de isto anno coram R.P.D.Gipsio. Nec in isto casu est regulariter necessaria restitutio, quia fideicommissarius cogitur & isto casu de manu heredis accipere, *vt pleue deducitur per* 10 *Dom.Tiberium*. Et cum iudicium † illud sit summarium, & exsecutiuum de iure ciuili, vel vigore Ægidianæ, vbi largiret, & cum simus in exsecutiuis, est perinde, ac si esset res iudicata. Rota, & plures alii, quos cumulat Gabriel *d.concl.s.ita num.89.de resist.ut spoliat.* Et ideo debēt istæ Dominæ de Borromeis ratificare primam cessionem attentatorum factam per assertum procuratorem, aut illam de nouo facere, quæ comprehendat etiam istud tempus litis ad instantiam ipsarum introductæ super dicta illegitimitate coram D.Ordinario Placentin. & tanto magis, cum cognosceret Episcopus Placentin. quod d.caussa illegitimitatis ad instantiam ipsarummet, & ex rescripto Sanctissimi, & postea ad instātiam eiusdem Marchionis, fuerit introducta coram Parmensi, & demum fuerit aduocata ad Rotam, & signatura ordinauit, vt istæ Dominæ cedant omnibus istis attentatis, prout assertus Procurator bene cessit, tamen ipsæ nolunt ratificare. Merito ordinarunt Domini, quod si infra breue tempus non ratificant primam cessionem, vel de nouo iuxta illam nō cedant, feratur sententia reuocatoria istorum attentatorū, quia est læsa maiestas iudicis delegati, & ius partis est factum deterius, cum fuerint medio tempore recepti testes in consilio [illegible] contra Marchionem, & litis consortes absque interrogatoriis, sciens ipse Marchio ius 11 suum [illegible] fore. Expedit † etiam actori plura remedia habere, & ius suum pluribus exceptionibus & defensionibus tueri, [illegible] *quis duas, de electi in 6. cum aliis per Aym. consil.16.num.6.*

GRASSI.

Roman. portionis hereditatis. Mercurij 5. Maii, 1574.

SVMMARIA.

1 *Dispositio authen. præterea, C. vnde vir & vxor, cum similibus quibus casibus non habeat locum. & num.seq. 10. & 11.*

2 *Vxor vilis & solita laborare viuente marito, si cum eius operibus & exercitio potest se alere, non dicitur pauper.*

3 *Paupertas in caussa alimentorum est remissa arbitrio iudicis secundum qualitatem personæ. & num.18. ex communi.*

4 *Rusticus diues dicitur, si habet centum, licet nobilis dicatur pauper, si habeat mille.*

5 *Ignobilitas viri arguit ad vilitatem vxoris, etiam in materia dotis constituendæ.*

6 *Cenacularia ars quæ dicatur.*

7 *Pater non tenetur alere filium inopem, quando ex industria viuere potest.*

8 *Inops, verbum quid importet.*

9 *Vilis persona habens centum in bonis, dicitur diues.*

11 *Vxor habens paruam dotem, an debeat ali a viro, quod sic. ex communi.*

13 *Dos nulla & parua æquiparantur.*

14 *Verbum, parua, in materia dotis intelligitur de notabili paruitate, non de simpliciter parua. ex communi.*

15 *Parum & nihil æquiparantur.*

16 *Legatum factum a viro vxori, ex quo se alere potest, facit cessare dispositionem auth. præterea, C. vnde vir & vxor.*

17 *Paupertas vxoris tempore mortis viri attendenda est. ex communi.*

18 *Pauper quis dicatur vel ne, arbitrio iudicis remittitur. ex communi.*

19 *Vxor nobilis operari debet, quando ex consuetudine patriæ non est dedecus.*

20 *Dos congrua succedit loco legitimæ in tantum, vt nec augeatur auth. [illegible] facultatibus si tempore quo fuit assignata erat congrua.*

Imo etiam stante statuto, quod fœminæ sint contentæ dote d.n.a. num.21.

Limita, nisi dos esset exigua, & constare possit filiam esse enormiter læsam.num.22.

23 *Læsio consideranda est secundum sua tempora, quæ variantur secundum varias dispositiones.*

DECISIO CCII.

FVit resolutum, dispositionem auth. *præterea, C. vnde vir & vxor. & § quoniam vero, de exhib. reis, & §. quia vero, in Auth. vt hic mat. & auia.* non † intrare in casu, de 1 quo agitur. Quamuis enim materia visa sit Dominis latissima, & difficilis ex plurib. simul iunctis, quæ hic concurrunt, quorum aliqua licet sigillatim considerentur, forte nō sufficerent, vel saltē essent dubia, tamen omnib. ita cōiunctim attentis, visum est, in hoc casu cessare prædictam auth. ¶ Et primo placuit ratio, quod quando † v- 2 xor est persona vilis & solita laborare viuente marito, si cum eisdem operibus potest se alere, non dicitur pauper, nec intrat *auth. præterea*, cum † paupertas in hoc casu sit 3 remissa arbitrio iudicis secundum qualitatem personæ. *Corn. Bald. Roman. & alii in d. auth. præterea, vt hic per informantes, Fabian. de Pep. num. 2. de communi. [illegible] de arbit. lib. 2. cent. 1. casu 65. 66. & 67. potissimum d. casu 65. num. 7. Conar. var. resolut. lib. 2. c. p. 6. num. 8. qui plura congerit. Dec. consil. 163. num. 5. & 6. Ruin. consil. 55. num. 4. & 5 lib. 1. Tiraquell. de nobilit. c. 20. num. 156. & 158.* Et in terminis *d. auth. præterea. cum allegatis per Docto.* in quibus rusticum † diuitem vocant, si habeat centum, licet nobi- 4 lis dicatur pauper, si habeat mille. Et quod ipsa Antonia & ex sui natiuitate, & quia fuit vxor hortulani, & ex aliis, de quibus per informantes, fuerit vilis, præsupponitur probatum per testes. Item etiam eius maritus mortuus, qui erat rusticus, tabernarius, laborator vinearum, &c. vt præsupponitur etiam probatum. Ex † cuius ignobilitate 5 infertur etiam ad vilitatem vxoris, *per vulgar. not. Tiraq. vbi supra, num. 103.* etiam in materia constituendæ dotis per. quæ plur. vulg. Eo maxime, quod cum maritus & eadem vxor exercent artem locandi lectos, quam † cena- 6 culariam vocant, eodem mortuo potuit ipsa etiam sine ex eandem artem exercere, eodem modo viuere, quo hactenus vixerat, quo casu stante tali vilitate & exercitio, non potest dici tam inops & egena, vt intret dispositio, *d. auth. vt per Roland. consil. 14. num. 15. 16. & 45. lib. 3. idem Socin. consil. 30. num. 12. lib. 2.* Quando exercendo officia mulierum suæ qualitatis se substentare potest, vt in simili dicunt, † patrem non teneri alere filium inopem, quando 7 ex industria viuere potest, *l. si quis a liberis, in princ. iuncto §. sed si filium. & ibi Bart. de liber. agno. cum aliis cumulatis per Doct. in prædictis locis*, qui casus est in fortioribus terminis, quia alimēta debentur filio de iure naturali, *vt per eos.* ¶ Huc pertinet † verbum, inops, de quo *in d. auth. præ-* 8 *terea*, quod idem importat, quod nihil habens. *Socin. d.*

consil.30. Alexand.consil.71.num.3.lib.7. Afflict. decis.179. num.2. Cum maxime vltra exercitium habeat dotem scutorum 200. & donationem propter nuptias scutorum 50. quæ dicitur magna dos, attenta qualitate personæ, *vt per Abb. & Socin. allegat. per Bero. consil. 520. num. 15. lib. 1.* 9 vbi volunt, quod † persona vilis habens centum in bonis dicatur diues. Et prædicta tanto magis placent, quia *dict. auth. præterea*, est odiosa & contra ius commune, quo vxor non habet legitimam in bonis viri, & est exorbitans, *vt dicunt ibi Doct. & Roland. d. consil. 14. circa princ. & alii* 10 *plerique*. Item etiam, † quia sumus in fœmina dotata, in qua multi grauissimi auctores tenuerunt, dictam authen. non procedere, *vt Socin. d. consil. 30. & consil. 121. sub num. 38. cum seq.* qui refert vsque ad tempora Bald. omnes ita tenuisse. Et vere d. auth. loquitur tantum de indotata. Et 11 † licet hodie communis sit contraria in dote parua, tamẽ quia hæc materia est maxime controuersa, quia text. clare de indotata loquitur, ponderando etiam eum, prout ponderat particulariter Socin. *d. consil. 121. num. 38. cum seq. lib. 4. & d. consil. 30. eodem lib. Alciat. in loco allegato. & fortasse idem etiam tenet Berō. in cap. Raynutius, num. 159. & 160.* videtur, quod tantum vxori indotatæ debeantur. *Et cum Socin. fortasse tenet Tiraquell. de iudic. in rebus exig. feren. car. 33. vers. nono, ex hoc infert Bald.* ¶ Et in hac materia videbatur aliquibus ex Dominis potens argumentum, quia prædictum remedium *auth. præterea*, videtur inductum ad similitudinem, *l. fin. C. de repud.* quæ videtur 12 procedere tantum in indotata, vt per eos. Quia † tamen prædictam *auth. præterea*, procedere in dote parua refert, & communem esse dicit Socin. *d. consil. 30. num. 2. & Saly. d. authen. præterea. & ex Castr. & Roman. in l. 2. ff. solu. matrim.* licet Socin. *in prædicto consil. 30. & in alio 121. sub nu. 28. vt supra dixi*, teneat contrarium. Communem esse etiam refert Roland. *d. consil. 14. lib. 3. in loco allegato*, quia 13 est † identitas rationis inter dotem modicam & nullam, *in vers. hanc quoque partem. ex mente Nicol. de Vbald. Angel. in tract. de testam. Seysel. in l. 1. ff. solut. matrim. & plurimorum aliorum, quos congerit potissimum Paris. & Dec. & alii recentiores post Nicol. de Vbald. de success. ab intest. par. 4. num. 8. & Matthes. de success. ab intestato, 4. part. princ. num. 22. cum aliis, quos etiam refert Tiraquell. d. ver. nono, & Fab. de Pepan. d. auth. præterea, num. 6.* Placuit Domi- 14 nis, † verbũ, *parua*, intelligi de notabili paruitate, non de simpliciter parua. Et hãc esse communem referunt Modern. *in d. auth. præterea*. Et ita in effectu de tali paruitate, 15 de qua dicitur, paruũ & † nihil æquiparantur, videtur esse de mente Bald. supra allegat. Et Socin. *in d. consil. 30.* quam distinctionem tenet Corn. *in d. auth. præterea, num. 4. & Modern. vt supra.* cum quibus etiam transit Curt. iun. *num. 7. vers. circa istud secundum.* Et videtur etiam de mente Aret. *in d. auth præterea, n. 1.* dum dicit, quod ista æquiparantur ad beneficium consequendum, nihil habere, & minimum habere. Idem videtur etiam de mente Matthesil. *vbi supra*, vbi dicit, paria sunt, non habere dotem, vel habere valde modicam. Paruam autem dotem dicebant Domini non videri in quæstione proposita in 200. scutis, & donatione prædicta de 50. ducatis, per prædicta. ¶ Addebant aliqui Domini in fortiorib. terminis, quod in muliere, quæ 300. lib. tantum in dotem habebat, & cui ex testamento per maritum erat factum legatum, ex quibus omnibus ipsa se alere poterat, cessest dispositio *d. auth. per Rimin. consil. 114. cum pluribus seq.* maxime *num. 14. &* 16 *15. lib. 1.* vbi vult, † quod cessante inopia, & quomodocunque habeat alimenta vxor, puta, quia habet patrem diuitem vel prælegatum simile, quod semper censetur cessare dispositio d. auth. quasi a ratione cessante, & mente *dict. auth. præterea.* Quia tamen, quod legatum faciat cessare d. authen. videtur contra illum text. & contra Doct. prædictos, licet aliquibus Dominis placerent responsiones, quas idem Riminal. *in fin.* accommodat, tamen super hoc solo Domini non se fundarunt, sed iungẽdo cum qualitatibus prænarratis videtur eas adiuuare, & confirmare. Placebat etiam ad idem Cephal. *consil. 224. num. 10. 11. 12. & 13. lib. 1.* qui, a specie loquitur in casu nostro in legato facto vxori, ex quo se potest alere. Ea ratione, quia cum dies legati cedat a morte mariti, eo tempore impossibile videtur eam dici inopem. Quod pluribus rationibus comprobat, vbi omnino vult cessare d. authent. vbi tantum habet, quod nõ cogatur mendicare, quomodocunque habeat, & tanto magis si habet ex legato a viro, qui Cephal. refert & sequitur Roland. *d. consil. 14.* & multis deductis in contrarium respondet, & quod cessante inopia vxoris superstitis, quasi cessante caussa finali *d. auth. præterea*, cesset ead. m authen. placuit Dec. *consil. 24. ante num. 1. vbi apostil.* Ex † quibus dato etiam, quod pauper- 17 tas vxoris nõ tempore contractus matrimonii, vt quamplures existimarunt, sed mortis attendenda sit. Et communem refert Roland. *consil. 15. sub num. 5. lib. 3.* qui plures rationes & auctoritates refert & comprobat. Et videtur esse de mente tex. *in d. authen. præterea, & d. §. quomodo, & §. fin. Authen. de exhiben. reis*, quam dixerunt Domini esse latissimam quæstionem, *vt per eundem Roland. d. consil. 15. qui late disputat, & innumeros vtrinque congerit:* tamen attenta prædicta consideratione legati cedentis a morte tolli, imo retorqueri videtur, de cuius tamen dicti veritate non est visum Dominis necessarium in hoc casu plene agere, stantibus supra consideratis. Cum igi- 18 tur, † an quis possit dici diues vel pauper in terminis auth. *præterea, C. vnde vir & vxor.* stetur arbitrio iudicis, *iuxta glos. ordinariam in d. authen. præterea.* quam communiter approbari post Scriben. ibi refert Soc. *consil. 30. num. 1. ex mente Doct. in prædicta authen. & Bart. in l. si constante, in 1. quæstio. princ.* arbitrati sunt Domini in quæstione proposita, mulierem non esse dicendam pauperem ad effectum, vt intret prædicta authen. de qua agitur, cum prædicta eius dos fuerit congrua tam respectu dantis, quam recipientis, & cum ipsa sit vilis & in matrimonio, & post operari solita esset. Et maxime placebat in hoc Soc. *consil. 121. nu. 45. cum seq. lib. 4.* vbi loquitur † in nobili Senensi, 19 & vult, quod operari debeat, quando ex consuetudine patriæ non est dedecus. Et vltra supra deducta, & pro confirmatione prædictorum placebat Dominis pulcra ratio. Et plane in terminis, quod, an dos sit parua vel congrua ad effectum, vt in ista materia aliqua dicatur indotata, non est recedendum a regul. iuris communis, quæ volunt, vt habeatur ratio temporis constitutæ do- 20 tis, quæ † dos congrua succedit loco legitimæ, per [illegible] in tantum, vt nec augeatur auctis facultatibus patris, si tempore, quo fuit assignata, fuit congrua, quando sit iussa a statuto esse contenta dote congrua. *Bald. in authent. res quæ, num. 16. C. commun. de leg. & Iun. in l. Gallus, §. & quid si tantum, num. 174. de lib. & posthum. & consil. 56. num. 14. lib. [illegible] l. 1. & Menoch. de arbitr. cas. 194. Aym. consilio 1. num. 14* Et in † tantum est verum, vt si exstet statutum, 21 quo [illegible] feculis fœminæ sint contentæ dote data, [illegible] casu quæri posset, an possint vsque ad legitimam dotem. Et communiter dicunt Docto. quod sic, *vt per Bald. in authen. res quæ, num. 16. cum late congestis per Menoch. ibidem num. 2.* Tamen, † si dos esset exigua & co[illegible] 22 stare posset, filiam esse enormiter læsam, tunc posset conqueri: sed hæc læsio est consideranda nõ secundum tempus mortis patris, sed secundum tempus dotis constitutæ, *vt per Menoch. loco citato.* Sic in casu proposito in iudicando, an dos sit talis, quæ æquiparetur non doti, inspiciendum est tempus dotis constitutæ, quo casu non est dubium tunc fuisse congruam & decentem. Et plura similia puta in legitima, in læsione ex contractu, in donatione inofficiosa, quæ considerantur secundum sua tempora, ponit vbi supra Menochius, qui plura ad hoc congerit. Ex quibus omnibus, vt dixi, simul consideratis, fuit conclu-

conclusum, in casu proposito D. Antoniam non potuisse vocari indotatam, nec inopem, nec si viueret, posse habere quartam in bonis mariti præd. functi, consequenter, nec hodie eius hered. m posse eam consequi, & in effectu non intrare in casu, de quo agitur, dispositionem, §. *[illegible] vero, in Auth. de exhiben. reis*, nec sæpe allegatam *[illegible] præterea, C. vnde [illegible] & vxor.*

LANCELLOTTI.

Roman alimentorum. Die 23. Aprilis, 1572.

SVMMARIA.

1 *Alimenta [illegible] debentur iure actionis, non autem [illegible].*

2 *Testator in dubio censetur voluisse conformare cum dispositione iuris communis.*

3 *Legatum de alimentis quando præsumatur perpetuum, [illegible] perpetuo præstandum per hæredem heredis.*

4 *[illegible] disposition non mutat ipsius substantiam, sed stat demonstratiue.*

5 *Superfluitas in legato alimentorum potius admittitur, quam quod quis eis priuetur, etiam quod fiat interpretatio contra ius.*

DECISIO CCIII.

1 FVit conclusum, *alimenta præterita de iure peti posse*, quia † cum non sint debita iudicis officio, sed iure actionis, scilicet ex testamento, etiamsi legatarius de suo se aluerit, potest tamen illa petere, *not. [illegible] in l. [illegible], de alim. & cibar. leg. & in l. de alimentis, C. de transact. vbi Ias. num. 6. Dec. [illegible] qui alios adducit.* Et ita alimenta possint peti tantu pro tempore vitæ Aloysii legatarii, *l. Cum, §. Imperator, de alimen. & cibar. legat. l. 1. C. de legat. & vbique not. Doct.* Ideo censetur † testator in dubio voluisse

2 se conformare cum iuris dispositione, *ut not. in l. heredes mei, §. cum ita, ad Trebell.* Et in dubio etiam facienda est interpretatio vt legatum potius sustineatur, quam pereat. *Dec. cons. 602. num.* Neque huic interpretationi videtur repugnare verba illa, durante vita suprascripti heredis, quia sunt adiecta solutioni, nō dispositioni. Nam primo loco testator legauit 180. atque ita perfectam dispositionem fecit de alimentis. Vnde oritur supradicta

3 præsumtio, † quod sit perpetuum legatum, & perpetuo sit præstandum per heredem heredis, *[illegible] Barto. in l. alimenta, de alimen. & cibar. leg. [illegible] libe [illegible] §. Lucius, C. eod.* Postea idem testator disposuit circa modum soluendi, videlicet soluendi per suprascriptum suum heredem durante eius vita, quæ verba, ita apposita solutioni non

4 mutant substantiam legati [illegible] esse deducti, & sui natura perpetui, sed stant demonstratiue *l. [illegible] & ibi not. Bart. de leg. 2. Dec. cons. 419. [illegible]* Et placuit Dominis in hac materia alimentorum potius admitti † superfluitatem, quam quod quis priuetur ali-

5 mentis, etiam quod fiat interpretatio contra ius. Et similis interpretatio fit, *per d. l. primam, C. de leg.* vbi legatum alimentorum factum sub conditione, donec legatarius moratus fuerit cum herede, durat etiam mortuo herede. Et ita dicit Imperator se arbitrare. Licet secundum Docto. dictiones, *huiusmodi, donec, & quousque*, sint ex sui natura limitatiuæ temporis ita, vt vltra id tempus non subsistat legatum [illegible]. *Castren. Corne. [illegible] ceteri.*

ROBVSTERII.

Larinen. frumenti. Veneris, 22. Iunii, 1576.

SVMMARIA.

1 *Diuersitas rerum comprehensa sub diuersis actionibus constituit duas tantum partes integrales.*

2 *Sententia lata in vna vel duabus summis, an exequi & sustineri possit in maiori vel minori summa.*

DECISIO CCIIII.

COnclus erunt Domini, quod ex nouiter deductis cōstet de nullitate sententiarum in Rota latarum ad fauorem R. P. Dom. Episcopi Larinen. Aliqui ex Dominis mouentur, quod sententiæ continent duas summas in hæc verba, videlicet, currus frumenti grossi 18. & tumulorum 24. faciendo summam tumulorum 682. & currus frumenti Romanelli sex, & tumulos 17 faciendo summam tumulorum 23[illegible]. quæ summæ 682. Et 233. computantur tunc pro duabus summis, non autem pro tot summis, quot sunt tumuli, vel currus, cum sint sub duab.

1 actionib. † cōprehensæ, & cōstituunt duas tantū summas integrales, & indiuiduas. Vt bene deducit Put. *in decis. allegata 130. in 1. lib. in apsen. ad instan. Archiepiscopi Turritan.* Et cum ex schedulis præductis in actis iunctis testib. sit clarum, quod Petrus non est debitor præcise in istis summis, sed vel in maiori vel minori summa. Imo plures Domini tenebant, quod non est debitor, nisi in vno tantum curru cum dimidio, sequitur, quod sententia, quæ in istis duabus summis est indiuidua & iniusta in parte, sit in totum iniusta, imo etiam nulla, quia in maiori vel minori summa non est seruata tela iudiciaria, nec lata aliqua sententia, quę exsequi possit in dicta maiori vel minori summa, nisi tantum in dictis summis precisis, vt bene deducit Put. *in d. decisione.* ¶ Non obstat decis. allegatæ per infor-

2 mantes hic. Quoniam † diuersi sunt termini de sententia lata ex falsa caussa, quæ regulariter valet, cum habeat telā iudiciariam, a terminis de sententia lata in vna vel duab. summis, an sustineantur vel exequi possint in maiori vel minori summa. Quoniam in ista maiori vel minori summa nulla datur petitio neque tela iudiciaria, neq; aliqua sententia, cum illæ summæ expressæ in sententia cōstituant vnum tantum integrale & indiuiduum, quo scisso in parte, totum corruit. Hæc tamen intelliguntur, quando pars se restrinxit ad illas summas, prout hic, quæ in voce retuli. ¶ Non obstat, quod ad incurrendam pœnā, vt petentibus plus debito, requiritur dolus, qui non probatur hic. Nam vltra, quod, vt aliqui credebant, non est exp. diu, an in isto casu talis petitio fuerit sine dolo. Dixerunt Domini, quod non agitur nunc de illis pœnis, sed de iuris communis dispositione, quod sententia est indiuidua lata pro vna vel duabus summis, vt non possit [illegible] in aliis summis maioribus vel minoribus, *vt supra [illegible].*

BLANCHETTI.

Larinen. [illegible]. Lunæ 9. Decembr. 1577.

SVMMARIVM.

1 *Sententia pro parte nulla nec reformari, nec confirmari potest pro ea parte, qua est valida, [illegible] multorum iuris.*

DECISIO CCV.

1 FVit resolutum, [illegible] Rota latam per R. Do. [illegible] quia † sententia pro parte nulla nec reformari, nec confirmari potest pro ea parte, quæ est valida, [illegible] diuersa capita. Et est communis opinio Dd. *in [illegible] n. 13. & Rota tenuit coram Put. decis. 320 lib. 1.* Nō obstat, *l. 1. §. item si cal. vlt. ff. quando [illegible] appel. recipiend.* Quia [illegible] dum decidit, quod ab huiusmodi sententiis non est necesse appellare, quia absque appellatione rescinduntur. ¶ Non obstat, *l. certi, C. quo [illegible] pronoc. non est necess.* Quia tacite etiam in contrarium, dum dicit, a sententia iudicis, qui in [illegible] excedit, non esse appellandum. ¶ Non obstat Bald. *in l. 2. nu. 2. C. de re iudic.* Quia [illegible] ibi procedit ipsum optima ratione, quia in sententia non consideratur materia, sed summa. ¶ Quo vero ad præiudicium licet ex [illegible] ipsius [illegible] locum, tamen si [illegible] opposition non fuisset, non opponi posset, [illegible] sublata. Nam cum Reuerendiss. Episcopus [illegible] pro exsecutoribus, non potest opponere de [illegible], cum ipse contrauenerit. ¶ In reliquis placuerunt allegata pro Petro Paulo.

GRASSI.

Reatin. [illegible] Lunæ, 9. Aprilis, 1576.

SVMMARIA.

1 *C[illegible] pendente debet supersederi in ciuili ab [illegible] communis.*

[illegible] de [illegible] num. 2. & 5.

3 *[illegible], etiam domin[illegible] solet dari fides ex veri[illegible] & alius admi[illegible].*

4 *Te[illegible] in primo examine standum est, licet [illegible] examine etiam iurato dixerit contrarium eius, quod [illegible] communi, & quare.*

5 *Accusatio [illegible] criminali, [illegible] præiudicet causæ ciuili, requiritur, quod sit intentata etiam contra ipsam partem, [illegible] contra testes tantum.*

6 *Subornatio opposita quando non præiudicet.*

DECISIO CCVI.

1 LIcet regula sit, quod † pendente caussa criminali debet supersederi in ciuili ab eadem dependenti, *l. fin. C. de ord. [illegible] Barto. in l. edita, [illegible] quem sequ[illegible] communiter Doct. [illegible] Curtium. ibi, num. 181. & [illegible] n. 182. [illegible] num. 68. [illegible] Alex. in l. [illegible] col. [illegible] Barto.* [illegible] rationem [illegible] quæ etiam ait, hunc esse [illegible] refert [illegible] decis. 295. [illegible] Semgabien. Et quod quando [illegible] est præiudicialis ciuili, tunc sit supersedendum, [illegible] Pat. [illegible] Clar. [illegible] Et ita [illegible] dunt communiter Doct. cum [illegible] concordant. quæ possent

2 addi. ¶ Tamen prædictis non [illegible] obstantibus in quæstione proposita fuit resolutum, non esse supersedendum in caussa ciuili coram me pendente, [illegible] procedendum ad vlteriorem [illegible] non obstante pendentia huius criminalis, & accusationis de falso coram A.C. Et placuit Dominis pro primo fundamento decisionis, [illegible] A. [illegible] 229. q. [illegible] totius causæ [illegible] in testib. accusatis de falso, & tunc sit supersedendum, [illegible] consistit, & tunc non superseden. in causa ciuili, [illegible] *sub n. 2. & 3.* [illegible] *addebant Domini Rol.* [illegible] Quod autem [illegible] non consistat in duobus testibus accusatis, [illegible] decis. alias facta coram R.P.D. [illegible] 4. Maii, 1574. vbi apparet, Dominum [illegible] solum [illegible] multos alios [illegible] sunt [illegible] ex tota serie facti Dominorum [illegible] tatem.) Et maxime [illegible] aliis ad-

3 miniculis solet [illegible] fides [illegible] etiam [illegible] *Alim. con. 173. [illegible] allegatis ab eo.* ¶ [illegible] aliqui Domini sibi placere il-

4 lam opin. quod [illegible] in [illegible] examine etiam iurato dixerit contrarium eius, quod dixit in primo tamen videtur magis standum primo dicto, quam dicto [illegible] *de præsumpt. reg. [illegible] & ex [illegible] tertium [illegible]* iurato [illegible] Rum. [illegible] nis. Huc [illegible] allegatis per Rot. *dec. [illegible] 9. de test. [illegible]* Et licet illud [illegible] *per* [illegible] decisio fuit his [illegible] istis duobus testibus. [illegible] adminiculum aliis in dicta decisione [illegible]

[illegible] præ[illegible] Assi[illegible] totum ius non consistit in dictis testibus accusatis [illegible] so, vt [illegible] non consistit in casu nostro, [illegible] decisionis. Et pro confirmatione [illegible] dicti [illegible] Afflict. & Rolan. addebant [illegible] *c. [illegible] fin. de appel. [illegible] Purpur. nu. 4. & [illegible] num. 2. [illegible]* ¶ Secundum fundamentum decisionis fuit, quod [illegible] ad hoc, vt in [illegible] accusatio [illegible] intentata præiudicet causæ [illegible] tur, quod sit intentata etiam contra ipsam partem, [illegible] contra testes tantum. [illegible] Rolan. *de [illegible]* *seq.* Et in casu nostro [illegible] intentata contra Illust. D. Iacobum qui vere est pars & principalis in hac causa, ergo non [illegible] propter [illegible] *strui. [illegible]* [illegible] opposition[illegible] Illust. D. [illegible] ordinatam [illegible] Quia [illegible] de [illegible] non possit [illegible] præ[illegible] Illust. D. [illegible] tota [illegible] ea [illegible] Priori [illegible] ex[illegible] ab eodem [illegible] res [illegible] tas, non liquet, nec [illegible] & non [illegible] duo [illegible] rationem [illegible] [illegible] dum [illegible] ut debent [illegible] ad allegat[illegible], vt sol[illegible] nullo alio, quod [illegible].

B R A V L

Volaterrana [illegible] Die [illegible] Januarii, 1581.

SVMMARIA.

1 *E[illegible] Concil. Trid. [illegible]*

2 *[illegible] esse, [illegible]*

3 *E[illegible]*

4 *[illegible]*

5 *E[illegible] potest [illegible] prætendere ius ex præ[illegible]*

DECISIO CCVII.

CIrca [illegible] per Dominos [illegible] R. D. Episcopo Volaterrano competere ius visitandi in Archipresbyteratu Collis. Sic enim dicamus, [illegible] Archipresbyteratum non esse [illegible] ex decreto Conc. Trid.

1 [illegible] *6. & cap.* [illegible] ipse exemptus, qui [illegible] Ap[illegible] *cap. 4.* [illegible] adductis per [illegible] decisione dicuntur [illegible] & [illegible] Innocentii, non [illegible] Volaterrani Episcopi [illegible] Archi[illegible] Et [illegible] sententia non possumus exemptum appellare. [illegible] quod esset, adhuc e dictis decretis Conc. [illegible] quo ad visitationem. Tum etiam quia constat [illegible] resolutione in hac causa facta [illegible] ¶ Quod sit nullius diœcesis, non [illegible] presbyter [illegible] parte deducunt [illegible] quod sit ex[illegible]

2 [illegible] nec est in [illegible] diœcesi. [illegible] huiusmodi nomen [illegible] quando

quando autem sit exemtus, licet non sit de diœcesi, adhuc tamen est in diœcesi, *vt per Abb. in c. Apostolicæ, num. 3. de* [illegible] *c. graue, colum. 5. de priuileg. Petr. de Vbald.* [illegible] *portio. cap. 4. q. 6. num. 11.* Exemtio † enim cum [illegible] vtique præsupponit habitum iuxta vulgata. [illegible] proprietas nominis designat, scilicet, exemtus, vt [illegible] vni conceditur, ab alio auferatur, *vt in Rubr. & in l. 4.* [illegible] *eum, qui in ius voc. est vt exi. l. is cum quo. ff. de pecul.* Et hoc discrimen constituit Concil. Trid. *d. sess. 24. cap. 3.* cum ibi loca exemta per Episcopum, de cuius diœcesi [illegible] Apostolicæ sedis delegatum permittat visitare, quæ [illegible] nullius, per viciniorem. ¶ Non etiam suffragantur [illegible] tates D. Archipresbyteri, quod locus exemtus constituat territorium de per se, de quo per Franc. *in c.* [illegible] *num. 10. vbi Ancha. de constit. cum multis adductis per* [illegible] *consil. 33. parte 3.* Quia † omnes ibi loquuntur per modum æquiparationis, & improprie, & quoad certos effectus: realiter enim distinguuntur, *ex late trad. per Fely. in d. c. graue, colum. 1. 2. & 3. de ordin.* ¶ Sed omnem tollit difficultatem, quia cum agatur ad effectum visitationis, Conc. Triden. non curauit de ista æquiparatione, sed eo casu constituit, Episcopum posse visitare tanquam delegatum sedis Apostolicæ. Ex quibus apparet discrimen esse inter esse in diœcesi, vel de diœcesi, vel nullius. Minus opitulatur decretum sacræ congregationis, de quo in secundo præsupposito. Quia ibi Illust. Patres, quod Archipresbyteratus coilis sit in statu nullius, non terminarunt, sed præsupposuerunt, quod si verum nõ est, visitatio pertineat ad R. D. Episcopum, *ex cap. 9. sess. 24. Concil. Triden. & ex aliis supra deductis.* ¶ Non etiam applicatur doctrina Innocent. *in cap. bonæ, il 2. num. 5. de postul. præl.* quam sequitur Bal. *in l. 2. q. 14. n. 35. C. de seruit. & aqu.* Quia non dicit id, ad quod allegatur, sed q; † Episcopus potest prætendere ius in aliena diœcesi, puta ex præscriptione vel priuilegio, *vt per Abb. in c. super eo, de paroch. n. 6.* vbi infert ad Episcopum Iesulan. qui habet in diœcesi Florentin. vnam ecclesiam subiectam cum toto populo illius parochiæ, *vt per Gemin. in c. si. statutum, §. cum vero, num. 3. de rescript. in 6.* Et probatur *in cap. cum olim, cap. auditis, de præscript.* vbi Abbas præscribit iura Episcopi in certis ecclesiis. ¶ Quæ quidem Dominis placebant, nisi Dominus Archipresbyter probet se esse in statu nullius, seu taliter exercere iura Episcopalia in suo Archipresbyteratu, vt ex hoc dici possit habere territorium separatum, *vt alias fuit dictum per Dominos in illa Salamantin. iurisdictionis, 9. Maii, 1580.*

B R A V I.

Roman. deuolutionis domus, de Campo Sancto. Lunæ, 22. Nouembris, 1581.

S V M M A R I A.

1 *Pactum appositum in concessione, quod melioramenta debeant remanere penes Ecclesiam, pars pretii reputatur.*

2 *Melioramenta facta per emphyteutam, regulariter restituenda sunt per ecclesiam finita generatione, nisi aliquod pactum sit in contrarium.*

D E C I S I O CCVIII.

Domini fuerunt cõcordes, concessionem in emphyteusim domus, de qua agitur, fuisse vtilem Ecclesiæ, tam ex instrumẽto concessionis, quam ex dictis testium, & ex aliis, ex quibus tam status domus prædictæ, quã meliorationes probantur. ¶ Accedit † etiam pactum appositum in concessione, q; melioramenta deberẽt remanere penes Ecclesiam, quod pars pretii reputatur, *vt in l. 1. §. minor, & de in diem adiect. l. fundi partem, ff. de contrah. emt. Bart. l.* [illegible] *Rip. in l. 1. §. si heres ff. ad Trebell. cum aliis deductis per Tiraq. de retract. connent. in præfat. num. 20.* Cum alias † meliorationes essent restituenda per Ecclesiã finita generatione, [illegible] *Decan auth. qui rem, n. 14. C. de sacrosanct. eccl. & per* [illegible] *518. cum aliis deductis per Clar. §. emphyteusis, q. 45.*

B R A V I.

Bononien. fideicõmmissi de Manzolis. Veneris, 22. Aprilis, 1583.

S V M M A R I A.

1 *Transitus ad aliam lineam succedentium non fit, quousque superest linea eorum, qui vocati sunt.*

2 *Linea succedentis in infinitum se extendit, & censetur inclusa.*

3 *Dispositio l. si viua matre, C. de bon. mat. nititur coniecturis.*

D E C I S I O CCIX.

PRæsupposita institutione facta a Domino Comite Melchiori de Manzolis, cuius in necessariis copia data fuit, aliisque præsuppositis, de quibus in informationibus, fuit dubitatum, *an vigore dictæ substitutionis ad partem debitam minori natu Dominæ Constantiæ sit vocatus Dominus Alexander Lupanus, vel Dominus Annibal de Guidottis?* ¶ Et fuit resolutum, vocatum D. Annibalem, non autem D. Alexandrum, Præcipue fuerunt Domini moti, quia cum Do. Melchior vocauerit minorem natu masculum legitimum, de, & ex qualibet & vnaquaque filiarum, & seu de filiis & descendentibus masculis legitimis & naturalibus cuiuslibet dictarum filiarum ipsius testatoris, quæ tunc supererint: ex istis verbis apertissime censetur inclusus D. Annibal excluso D. Alexand. Cum enim testator non fuerit contentus vocare minorem natu, sed vlterius processerit vnum, qui tunc fuerit de & ex qualibet dictarum filiarum, & sic de filiis ac descendentibus masculis cuiuslibet dictarum filiarum, satis voluntatem suam declarauit, vt non solum minor natu succedat, sed etiam descendens ex minore natu, qualis est D. Annibal de Guidottis D. Io. Gabrielis. ¶ Ne potest ita applicari, vocationem intelligi factam ordine successiuo, vt prius Alexander, & postea alii descendentes ex filio minori natu admittantur, quia hoc excluditur, cum testator copulatiue, & disiunctiue vocauerit minorem natu ex descendentibus & filiis filiarum: Essent enim verba illa superflua, si aliter interpretaremur, & quælibet dictio retinet suam naturã, cum copula iungat personas, & dictio, seu, ipsas disiungat, & ex ipsis minor descendentium censeatur vocatus, & talis seruatur ordo successionis inter filium minorem natu, & eius descendentes, vt prior ipse, & postea eius filii succedant. ¶ Nec facit, q; D. Alexander dicatur minor natu sublato D. Io. Gabriele, qui decesserat ante prædictam conditionem: Nam cum ex supradictis verbis non tantum Io. Gabriel fuerit vocatus, sed etiam eius descendentes, quousque † superest linea eorum, qui vocati sunt, non fit transitus ad alienam lineam, *vt in c. 1. de n* [illegible] *vbi scribentes notare solent communiter, vt post Alex. num. 77. ibi Soc. in l. si cognati, num. 14. cum aliis.* ¶ Sicut enim si successisset † D. Alexander, eius linea esset in infinitum inclusa, *vt per Cæpren. consil. 164. lib. 2. Tiraquell. de primog. q. 40. num. 156. Paris. consil. 12. num. 102. cum seq. lib. 4. Couar. pract. quæst. c. p. 38. num. 6. &* ita etiam in linea descendentium ex Io. Gabriele dicendum est, ex quo etiã cessat, quod alias dicebatur attendi qualitatem eius, qui vocatus est tempore [illegible] fideicommissi, *arg. l. interuenit. de le* [illegible] Quia [illegible] potius iuuat partem Domini Annibalis, cum non [illegible] primi gradus tantum, sed etiam minor natu [illegible] nati sint vocati, *vt supra dictum est.* ¶ Non obstat, quod filii filiarum magis specialiter dicantur vocati. Quia hoc non subsistit, cum omnes copulatiue vocentur, & ex omnibus filiis, qui tempore conditionis sit minor natu. ¶ Nec † natura *l. si viua matre, C. de bon. matern.* applicatur, cum ea nitatur coniecturis: hic autem versamur in verbis non patientibus aliquam glossam. Et considerabant Domini, quod testator vocando minorem natu ex filiabus seu ex descendentibus ex ipsis, potuit habere respectum, nomen & arma desumi posse per alios natu minores, qui a-

lias regulariter in bonis soleant præferri minoribus. ¶ Aliqui [illegible] us etiam ex Dominis, licet ex superabundanti, placebat cap[illegible] t repræsentationis, *de quo per Anton. Gabriel. de fideicom. concl.* [illegible] Et existimabant satis fuisse responsum deductis in contrarium per informantes.

B R A V I.

Perusin. fideicommissi de Herculanis. Die 17. Maii, 1581.

S V M M A R I V M.

1 *Regula, ne detractio legitimæ fiat ex rebus fideicommisso subiectis, habet implicitam qualitatem, dummodo adsint alia bona, ex quibus suam legitimam filius consequi possit.*

D E C I S I O CCX.

IN caussa Perusin. fideicommissi fuit per Dominos resolutum, onus probandi scilicet, non adesse alia bona, incumbere Dominis de Herculanis, non D. Barnabeæ, quia D. Barnabea habet regulam pro se, & cum eius filii grauati Trebellianicam & legitimam debeant consequi. Et licet Domini de Herculanis habeant etiam regulam pro se, ne id fiat ex rebus fideicommisso subiectis, vt bene informantes pro vtraque parte deducunt, hæc † tamen regula Dominis de Herculanis non patrocinatur ipsis absolute, cum habeat implicitam qualitatem, dummodo adsint alia bona, ex quibus filius suam legitimam consequi possit, *arg. l. pater filium, in princ. ff. de leg. 3. Rip. in l. in quartam, num. 19. ff. ad leg. Falcid. cum aliis per Gabriel. de legit. concl. 4.* Et ita regula admittenda est cum sua qualitate, & probanda ex deductis per Bart. *in l. non solum, §. sed & probari, nu. 9. ff. de oper. nouis nunctia. cum aliis adductis per Felin. in c. audiitis, num. 13. de præscript.* Et fuit etiam alias decisum in ista materia in caussa Tiburtin. bonorum coram R. P. D. Robusterio, de anno 1574. Et aliqui ex Dominis existimabant, maximam esse præsumptionem, nō adesse alia bona, præter fideicommisso subiecta ex pluralitate legatorum per bon. mem. Vincentium de Herculanis factorum, tum etiam ex inspectione fideicōmissi. Fuit tamen per Dominos reseruatum, vt videretur, an ex confectione inuentarii, & aliis circumstantiis sit recedendum a regula pro d. Barnabea.

Foroliuien. euictionis. Lunæ, 15. Iunii, 1579.

S V M M A R I A.

1 *Promissio de euictione non intelligitur de ea, quæ prouenit ex natura rei.*

Idq. eo magis, cum proueniat ex facto auctorum vel ipsorum contrahentium, num. 2.

Imo magis vbi partes promittunt de legitima defensione. num. 3.

Et multo magis ex caussa sequente diuisionem. num. 4.

Limitatur, vbi verba promissionis sunt valde ampla, & prægnantia. num. 5.

6 *Promissio de euictione recipit interpretationem a natura contractus, super quo interponitur: nec superflua censenda est.*

7 *Verba recipiunt interpretationem a subiecta materia.*

8 *Diuidentes promittentes ad inuicem de euictione, fideicommisso renunciare censentur.*

D E C I S I O CCXI.

DOmini concluserunt, Petrum Franciscum, & Paulum non teneri de euictione, licet in instrumento diuisionis, fecerit fideicommissum ad inuicem de ea promiserunt, quia † talis promissio non intelligitur de ea euictione, quæ prouenit ex natura rei, *ad tradita communiter per Doct. in l. qui Romæ §. duo fratres, vbi Crot. num. 78. de verb. oblig. gloss. in l. si familia, vbi Cyn. Bald. num. 2. Salyc. & alii, C. familiæ erc. Tiraquell. de retract. lign. §. 1. gloss. 9. num. 34. bene Alexan. consil. 21. num. 6. lib. 2.* Idque † tanto magis, cum prouenerit ex facto auctorum ipsorum diuidentium, & ex facto ipsorum etiam diuidentium, quo casu huiusmodi promissioni locus non est. *Corne. consil. 180. circa fin. lib. 3. Crot. in d. §. duo fratres, num.* [illegible] *R*[illegible] *consil. 146. fere per tot. lib. 1. Soc. iun. consil. 128. num. 13*[illegible] ¶ Idque tanto magis, † quia in instrumento diuisionis promittunt diuidentes de legitima defensione [illegible] *promittentes ad inuicem & vicissim de legitima defensione*[illegible] verba videntur arctare promissionem euictionis [illegible] euictionem, pro qua promittentes de iure tenentur [illegible] autem talis non est, vt liquet ex supradictis. ¶ Addebant etiam aliqui, id tanto facilius procedere in hoc casu [illegible] quo huiusmodi promissio prouenit ex caussa † sequente diuisionem propter alienationem Euang[illegible] tum Bernardi eius filii sine filiis masculis. *T*[illegible] *supra, num. 35. per text. in l. 3. in fine, de euictio.* Et quod [illegible] supradicta conclusio cesset, vbi † verba promissionis [illegible] valde ampla, *Soc. in. iun. consil. 116. num. 63. lib. 1.* h[illegible] non datur talis prægnātia verborum, quia diuid[illegible] lum promittūt. Quod, si ab aliquibus personis [illegible] tur his, quod illi concurrent tantum, & si in genere [illegible] ficare videntur, quod non sufficit, *vt per* [illegible] *consil. 21. num. 6. lib. 5.* Recipit † enim talis promissio interpretationem a natura contractus, super quo interponitur, *vt dicunt* [illegible] *Soc. iun. d. consil. 126. 132. &* [illegible] *lib. 1.* ¶ Nec propterea dicitur superflua, cum in cæteris omnibus casibus operetur suum effectum. ¶ Et quamuis promiserint ipsi diuidentes item non inferre, hoc non concludit necessario, cum lites persæpe de facto [illegible] moueantur, & cum ex multis caussis moueri possint, quo fit, vt promissio necessario non concludat in casu euictionis ex natura rei: & potius huiusmodi verba † debent recipere interpretationem a subiecta materia, *l. quæro,* [illegible] *pr.* ¶ Non obstabat tr[illegible] ab Aym. *cons*[illegible] *num.* [illegible] Quia ipse loquitur, q[illegible] ipsi in et diuidentes vellent [illegible] ad fideicommissum: id † enim facere non possunt, quia fideicommisso renunciare censentur [illegible] Soc. iu[illegible] quando [illegible] non possunt, nec diuidens de euictione [illegible] prouenit ex natura rei, & ex facto [illegible]

V I C E C O M I T I S.

Bononien. fideicommissi de Eleuantutis. Mercurii, 13 Iunii, 1584.

S V M M A R I A.

1 *Filiorum appellatione in substitutione activa veniunt nepotes.*

Imo omnes descendentes in infinitum vocati censentur vbi testator nominauit descendentes. num. 2.

3 *Substitutus instituto, si decesserit sine liberis, non censetur vocatus extantibus liberis.*

4 *Positus in conditione non censetur vocatus, ex communi.*

5 *Filius* [illegible] *in conditione censetur,* [illegible] *liberis & descendentibus* [illegible] *decederent sine filiis &* [illegible]

6 *Fideicommissum* [illegible] *censetur etiam liberis* [illegible] *non sunt vocati ex* [illegible]

D E C I S I O CCXII.

DOmini concluserunt [illegible] vocatum quia in substitutione [illegible] appellatione [illegible] veniunt nepotes [illegible] *verb. signif. conclu*[illegible] tur descēdentes. Et [illegible] omnes vocati, *l. fi. C. de verb.* [illegible] *cons. 584. num. 6.* ¶ Non tamen dixerunt illum esse vocatum ad portionem C[illegible] quia erat [illegible] tutus, si ille decederet sine liberis, & hic extiterint, [illegible] censetur vocatus. *Parif. cons. 18. num. 21. lib. 3. Ceph. consil.* [illegible] *sub nu. 21. circa fin.* Et etiam, † quia erat tantum positus in conditione, vnde non censetur vocatus, *vt tradit communiter*

communiter receptam in l. Lucius, de hered. instit. Socin. iun. consil. 177. num. 8. volum. 2. Gabriel. de fideicommiss. conclus. 2. num. 1. & alios adductos per Dominos informantes. ¶ Sed licet non posset dici vocatus ad huiusmodi portionem parentum, nec esse grauatus, tamen fit locus restitutioni ex eo, quia † resoluerunt Domini, applicari ad hunc casum doctrinam Barto. *in l. sed & si sic de leg. 3. & in l. Centurio num. 37. ff. de vulgar. & pupil.* quia, videlicet Camillus senior filius & heres testatoris apparet grauatus sub duplici conditione, si decederet sine liberis, aut cum liberis & descendentibus, qui postea quandocunque decederent sine filiis & descendentibus masculis. Vnde cum conditio euenerit, quod descendentes mortui sunt sine liberis. Et sic purificata secunda conditio, merito d. Cæsar. & Ioan. Franciscus priores in gradu fideicommissum petunt, cum dicant, salua gradus prærogatiua, & sic a verbis testamenti nō est recedendum, *l. non aliter, & l. ille aut ille, §. cum in verbis, de legat. 3.* Quo stante non refert, quod Camillus iunior non sit vocatus, & quod grauari non potuerit, quia † non ex persona sua, sed ex persona Camilli senioris grauati fideicommissum petitur, & iniunctum esse censetur, propter euentum dictæ secundæ conditionis, licet euenerit longe post mortem illius, *vt per Bart. vbi supra, & tenet Rip. in d. l. Centurio, num. 167. ff. de vulgar. & pupil. Cuma. consil. 25. num. 2. Alexan. consil. 13. num. 11. lib. 4. Dec. consil. 181. num. 9. vbi dictum Bart. dicit communiter approbari a Paul. de Castr. consil. 131. in princip. lib. 2. & de magis communi Socin. consil. 104. num. 8. vol. 3. & Paris. consil. 7. num. 34. vol. 3.*

VICECOMITIS.

Bononien. de Elefantutiis. Lunæ, 12. Nouemb. 1584.

SVMMARIA.

1 *Fideicommissum iniunctum filiis si decederent cum filiis & descendentibus, censetur respicere illos descendentes, qui essent in rerum natura tempore obitus primorum filiorum heredum.*
2 *Relatiuum, qui, restringit dispositionem ad ea, quæ relata sunt.*
Declara, vt num. 6.
3 *Conditio, si sine filiis, posita in prima parte alternatiuæ, sicut intelligitur de his, qui non essent tempore obitus primorum heredum, ita econtra altera pars alternatiuæ, aut cum filiis & descendentibus, debet intelligi de his, qui exstarent tempore obitus primorum heredum.*
4 *Qualitas habens tractum successiuum adiecta verbo, nō debet intelligi secundum tempus verbi.*
5 *Determinatio vna respiciens plura determinabilia pariformiter determinat, nisi repugnet natura determinabilium.*

DECISIO CCXIII.

Domini dixerunt, fideicommissum inductum esse ex clausula testamenti incipien. *qui postea quandocunque decederent, &c.* etiam circumscriptis coniecturis solis verbis inspectis, non obstantibus multis exemplo deductis, ad euadendum huiusmodi fideicommissum, quæ reducuntur ad vnicum fundamentum deductum hic per Dom. Parentium. Illud autem est huiusmodi, quod fideicommissum in casu nostro est factum solum, quando primi filii heredes, videlicet descendentes, qui reperiuntur in rerum natura tempore obitus dictorum filiorum primorum heredum, decederent sine filiis: & sic ad hoc, vt sit locus fideicommisso, requiritur exsistētia descendentium tempore obitus primorum filiorum heredum. Idque deducitur multipliciter. ¶ Primo, quia † cum testator dixit, si decederent cum filiis & descendentibus, habuit respectum ad illos descendentes, qui essent in rerum natura tempore obitus primorum filiorum heredum, *iuxta tradita per Tiraquell. de iure primogen. quæst. 80. numero 2. Cephal. consil. 251. num. 12.* ¶ Secundo, ponderando illud † relatiuum, qui, quod restringit dispositionem testatoris ad illos descendentes, quos primi filii heredes tempore obitus reliquissent, *ad tradita in l. 1. C. de summa Trin. & fide Cathol. Aym. consil. 293. num. 5.* ¶ Tertio, quia sicut prima pars alternatiuæ, dum testator dicit, & si filii heredes instituti decederent sine filiis & descendentibus, intelligitur de his, qui † non essent tempore obitus primorum filiorum heredum, *l. ex facto, §. si quis autem, vbi Alexan. & Paul. de Cast. in 1. not. ad Trebell.* ita secunda pars alternatiuæ, dum testator dixit, *aut cum filiis & descendentibus,* scilicet, *decederent,* intelligi debet de filiis & descendentibus, qui exstarent tempore obitus dictorum primorum filiorum heredum: Et sic tam non exsistentia, quam exsistentia filiorum & descendentium, intelligitur tempore obitus dictorū primorum filiorum heredū. Tum quia vna pars alternatiuæ clara aliam declarat, *ad not. in l. 1. ff. de rebus dub. Ruin. consil. 173. nume. 20. lib. 2.* Tum quia verbum, decederent, determinat tam exsistentiam, quam non exsistentiam filiorum & descendentium. Ergo debet pariformiter determinare, *l. iam hoc iure, de vulgar. & pupil.* ¶ Quarto, quia illa qualitas, cum filiis & descendentibus, adiuncta verbo, decederent, debet intelligi secundum tempus verbi, *l. in delictis, §. si extraneus. ff. de noxalib.* ¶ His tamen non obstantibus Domini dixerunt, inductum esse fideicommissum. Et ad regul. *d. l. in delictis, §. si extraneus,* respondetur, quod non procedit, quando qualitas habet tractum successiuum, prout in casu nostro, in quo verbum, descendentes, denotat omnes in infinitum: nam tunc qualitas potest verificari secundum aliud tempus, *prout declarat Cardin. in cap. perpendimus, sub num. 7. versic. sed redeundo ad contrar. de senten. excommun. in 6. Sarn. in reg. de annal. quæst. 50. circa fin.* ¶ Ad reg. *d. l. iam hoc iure.* Respondetur † non procedere, quando repugnat natura determinabilium. *Ruin. consil. 157. num. 14. lib. 5. Riminal. iun. in Rubr. Instit. de donat. num. 76. Roland. consil. 74. nu. 15. lib. 2.* Prout in casu nostro, in quo natura verbi, descendentes, habet tractum successiuum, & comprehendit omnes descendentes in infinitum. ¶ Ad relatiuum, qui, respondetur, quod † nō restringit descendentes ad tempus obitus proximiorum filiorum heredum, sed refert descendentes omnes in infinitum, secundum naturam & propriam significationem ipsius verbi, *ad Corn. consil. 186. lib. 3.* Ad decis. Guid. Papæ 52. respondetur, quod non applicatur casui nostro. Cetera soluuntur ex præmissis.

ALDOBRANDINI.

Perusin. bonorum de Vbaldis. Lunæ, 29. Octobris, 1584.

SVMMARIA.

1 *Dispositio bullæ Pii V. reuocatoria facultatum testandi ad fauorem illegitimorum, intelligitur quoad clericos tantum, vel etiam in laicis disponentibus de bonis ecclesiasticis, & de eius pleno intellectu. per totam decisionem.*
2 *Feuda & emphyteuses non ecclesiasticæ, non comprehenduntur in bulla Pii V. reuocatoria facultatum testādi in fauorem illegitimorum.*
3 *Legitimatus regulariter non succedit in feudo & emphyteusi ecclesiastica.*
4 *Peculium acquisitum ex bonis ecclesiasticis proprie dicitur clericorum.*

DECISIO CCXIIII.

Dubitaui in caussa Perusin. bonorum de Vbaldis, *an Ioan. Andreæ, qui prætendit se filium legitimum Capitanei Petri de Vbaldis ab intestato defuncti, competeret interdictum, quorum bonorum, pro adipiscenda possessione bonorum a d. Capitaneo Petro possessorum.* Et quia inter alia, quæ contra eum opponebantur, ne esset immittendus, erat bulla fel. rec. Pii Quinti reuocatoria facultatum testandi & disponendi ad fauorem illegitimorum: pro-

pterea supradicta die votarunt Domini caussam, restringendo se ad intellectum bullæ. Et fuit † conclusum, ex illius dispositione non prohiberi laicum vigore priuilegiorum disponere in illegitimos de bonis mere patrimonialibus, & laicalibus, nullam habentibus mixturam cum bonis ab ecclesia profectis: sed bullam comprehendere solum clericos disponentes de bonis nedum quæsitis ex fructibus beneficiorum, sed etiam de bonis patrimonialibus. Item & laicos, quando disponerent de bonis ab ecclesia profectis, vt sunt emphyteosis & feuda ecclesiastica, & bona quæsita ex pensionibus, quas laici ex priuilegio aliquando obtinent. Et in summa comprehendere eos tantum, quibus applicari potest vna ex rationibus assignatis in procemio dictæ bullæ, quod procemium vulgare est, significare caussam finalem, *l. fin. de hered. instit.* Dixit enim summus ille Pontifex in procemio, *quæ ordini ecclesiastico noxia esse, & scandalum obiicere perhibentur, ne esse est e medio submouere, quod nos pro nostri muneris officio inter alia incommoda, quæ in oculos nostros incurrunt de Christi peculio, ne ab indignis & reiectis ignominiose consumatur, neve illorum caussa ecclesiis & pauperibus prauentur, curam præcipue habere volentes, &c.* Et consequenter duo proposuit mala in hoc procemio quibus velle mederi profitetur. Vnum respectu personarum ecclesiasticarum, quandoquidem ex illis dispositionibus a clericis factis in fauorem illegitimorum scandalum prohibetur. Alterum respectu bonorum, ne peculium Christi, & bona ecclesiastica ab indignis occupentur. Nullum igitur ex istis attingit casum, de quo tractamus, quia per dispositionem factam a laico de bonis laicalibus & patrimonialibus, nec generatur scandalum ordini ecclesiastico, nec bona ecclesiastica ab indignis occupantur. Quando autem laicus disponit de bonis ab ecclesia profectis, militat secunda ratio. Quando similiter clericus de quæsitis ex redditibus ecclesiasticis disponit in fauorem illegitimorum, militat ambæ rationes: quando clericus disponit in illegitimos de bonis patrimonialibus, militat prima. Quando vero (vt dixi) laicus de mere laicalibus disponit, cessant ambæ rationes, quod dicebant Domini clare probari ex verbis illius constitutionis ibi, *ac etiam habilitationes & capacitates succedendi in bonis feudalibus & emphyteoticis ab ecclesiis, monasteriis, &*
2 *piis locis profectis* Ergo † feuda & emphyteoses non ecclesiastica non comprehenduntur sub hac prohibitione, *c. nonne, de præsumt. l. cum prætor. de iudic.* Si enim voluisset Papa comprehendere feuda & emphyteoses non ecclesiasticas, expressisset ampliando casum minus dubitabilem: minus enim dubitabile erat, quod reuocatio facultatum disponendi de bonis in fauorem illegitimorum comprehenderet feuda & emphyteoses ecclesiasticas, quorum illegitimi sunt incapaces, quam quod comprehenderetur emphyteusis priuatorum. Et hinc est, quod
3 † legitimatus regulariter non succedit in feudo, & emphyteusi ecclesiastica. *Bal. in c. quæ in ecclesiarum, colum. pen. de constit. Tiraquell. de nobilit. c. p. 24. num. 17.* Rursus confirmabant ex derogatione bullarum Leonis, Sixti, & Clementis, & aliorum Pontificum concessarum Vrbi Romæ, in illis verbis, & si illam contineret, quod omnes curiales & curiam sequentes, & alii siue ecclesiastici etiam Cardinales, siue mundani, qui palatia acquisiuerunt, & infra, ita, quod nullus omnino de huiusmodi bonis, reb. & pecuniis disponat. Intellexit igitur sum. Pontif. de bonis ecclesiasticis, vel ex fructibus ecclesiasticis quæsitis. ¶ Hoc idem comprobant ex clausula, quod si prædictorum quisque fuerit præsentium violator. Papa enim prouidet, vt omnes successores in beneficiis tam coniunctim, quam diuisim, quisque pro rata sua recuperet bona, & consequenter hic loquitur de successoribus in beneficio, qui ius habere nō possunt in patrimonialibus: reliquum
4 † vero peculium ex redditibus ecclesiasticis profectum, quod proprie clericorum dicitur, *tot. tit. de pecul. cler.* & aliorum quorumcunque bonorum, vult, quod occupetur ab ordinariis locorum: bona vero feudalia emphyteotica non existentibus comprehensis in instituta, decernit, quod eo ipso intelligatur restituta suis ecclesiis & locis, quia supra prohibuerat disponi de rebus feudalibus & emphyteoticis, ab ecclesiis, monasteriis, & piis locis profectis, & nil disposuit de emphyteusi & feudo non ecclesiastico: Disposuisset enim, quod & illa ad suos dominos deuoluerentur, si bona laicalia, quando a laico de eis disponitur, comprehendere voluisset. Hactenus ergo apparet, quod dum prohibitio facta est ratione bonorum, Papa locutus fuit semper de bonis ab ecclesia profectis: dum vero prohibitio facta est ratione personarum ecclesiasticarum, locutus fuit sum. Pontif. magis vniuersaliter, ita vt voluerit comprehendere etiam bona patrimonialia. Et ex his respondebāt Domini ad omnia verba ponderata pro parte contraria, vt sunt illa, de quibus in clausula ibi, ac etiam habilitationes & capacitates succedendi in bonis & rebus feudalibus & emphyteuticis ab ecclesia profectis quibuscunque personis. Nam hæc prohibitio comprehendit quid in laicos, sed respectu supra dictorum bonorum ab ecclesia profectorum. Rursus & illa alia, omnes curiales siue ecclesiastici, siue mundani, pariter intelligantur respectu supradictorum bonorum, & sic de aliis. Et in summa intelligebant referenda esse semper singula singulis, vt si laicus disponeret de bonis ab ecclesia quoquomodo profectis, comprehenderetur: si clericus, nedum de ecclesiasticis, sed de temporalibus & patrimonialibus comprehēderetur. Iste vero tertius casus, quando laicus de laicalibus bonis nil commune habentibus cum ecclesia disponeret, non comprehenditur, quia ratio expressa in procemio ita dicere coegit, & verba nedum non repugnant, sed suadent hanc interpretationem. ¶ Non obstat, quod idem legis conditor declarauerit, mentem suam fuisse comprehendere etiā bona patrimonialia. Quia intelligebant Dñi totum hoc, quando in illo casu disponens erat clericus: ibi namque nedum simplex clericus, sed sacerdos erat, qui bona filio legitimato reliquerat. ¶ Ex his dicebatur non valere argumentum factum pro parte aduersa, dum argumentabatur, constitutio comprehendit laicos & clericos, comprehendit etiam bona patrimonialia, ergo comprehendit laicum disponentem de bonis patrimonialib. in illegitimum. Nam comprehēdit quidem clericos disponentes de quibuscunq; bonis, comprehendit laicos, quādo disponit in illegitimos de bonis ab ecclesia profectis, *vt supr. dixi*, sed non comprehendit laicum de patrimonialibus disponentem. In primis enim casib. accommodari potest aliqua ex rationibus, de quibus in procemio constitutionis, quæ omnes cessant in hoc tertio casu.

Toletan. iuris decimandi. Ven. 27. April. 1583.

SVMMARIA.

1 *Immemorabilis sola quasi possessio percipiendi decimas, an sufficiat in laico, quod non, num. 2. ex magis communi, num. 3.*
4 *Fendi allegatio requiritur in laico percipiente decimas, non obstante immemorabili. & quare num. 5.*
6 *Spirituale ius non est inutile penes ecclesiam, ex quo sallus debitum seruitium reddit.*
7 *Priuilegii Apostolici, cuius vigore quis dicat se percipere decimas, allegatio sola ne sufficit, nisi vel exhibeatur, vel fama saltem prebetur*

DECISIO CCXV.

POst distinctas opiniones Doctorum 14. Martii proxime præteriti, in hoc arduo articulo, *an* † *sola immemorabilis quasi possessio percipiendi decimas probata sufficiat in laico?* Licet Rota affirmatiuam a Dn. magis receptam tenuisset, institerūt tamen agentes Illust. Cardinalis de Toledo, vt caussa iterum super eisdem proponeretur. Allegabant

gabant enim in contrarium, sententiam discedisse Rotam de anno 1551. vt in decisione, cuius copia data fuit coram Fabio Accorambono, quæ licet postea eodem anno variauit, tamen eandem decisionem per Rotam approbatam in vna Legionen. decimarum, coram bon. mem. Illustriss. Cardinali Aldobrandino, 3. Iulii, 1564. decisum fuit. Ideo † caussa iterum proposita, Domini fuerunt concordes, quod sola immemorabilis cum allegatione priuilegii vel etiam tituli feudalis laico non sufficiat, nisi vel fama priuilegii vel recognitio, vel aliud æquipollens probetur. Pro qua opinione vltra auctoritates allegatas in alia positione additæ fuerunt infrascriptæ scribentes pro Illustriss. Domino Cardinali, videlicet *Ængel. & [illegible] in summa, in verbo, decima, hic num. [illegible] nu. 14. Collet. in c. ad hoc, num. 5. & 6. de decim.* [illegible] *Bituric. tit. de præscript. §. 1. & gl. f. 1. colum.* [illegible] *num 24. de [illegible]* ¶ Quibus auctoritatibus Domini addiderunt Raymundum maximæ auctoritatis *in sum. tit. de decim. & oblat. Pisanel. in verbo, decima. 5. Sum. cōfess. de decim. q. 28. Asten. in sum. lib. 6. tit. 3. de decim. §. 7. 9. quæst. Ioan. Bessian. super consuetud. Aluern. artic. 19. fol. 136. 1. & 2. col. versic. & decisio [illegible] Petr. Greghorrag. sur. part. 1. libr. 2. cap. 25. num. 8.* ¶ Quorum omnium sententiæ æquare videntur numerum cōtrarium sententium, qui in decima classe in præterita positione collocantur, quibus si iungantur auctoritates, quæ licet non conueniant super eo, quod sit probandum vltra immemorabilem, concordes tamen in eo sunt, vt sola immemorabilis nō sufficiat: videntur etiam numero superare iuncta postea opinione Rotæ, cuius cō- 3 sensus communem inducit. Negari † non potest, quin hæc sit magis recepta opinio, præcipue cum Card. *in cap. cum apostolica, in 5. q. a[illegible] sequa sixnt apral.* sentiat, quod 4 debeat constare, quod † iure feudi laicus possideat decimas. Ipse enim in fine ait, quod si laicus iure proprio dicat decimas præscripsisse, possessio immemorabilis sibi non suffragatur. Et licet supra dicat, talem probationem non requiri, tamen illud refertur ad testes, vt sensus sit, quod licet testes nō probent, quod iure feudi laicus possideat, nihilominus sufficit, quod ipse recognoscat. ¶ Ra- 5 tio † autem, ob quam necessaria sit allegatio tituli feudalis, ea videtur esse, quia cum Doct. concludant, quod ante Concl. Lateran. poterant per episcopos laicis decimæ in feudum cōcedi, necesse erat tollere obiectum incapacitatis in laico, de quo plurimū controuertunt Dd. quomodo potuit esse capax vel incapax decimarum. Et Raymund. & antiqui iuris periti dicebāt, decimas duplici iure ecclesiis deberi. ¶ Primo, ratione diuini obsequii in eis præstiti, & hoc respectu laici sunt omnino incapaces, *cap. hanc consuetudinem. 10. q. 1.* ¶ Secundo, in signum vniuersalis dominii, & hoc casu cum sit ciuile, tenuerunt aliqui ante Concil. Lateran. huius iuris laicum esse capacem, nō quoad proprietatem, sed quoad fructuum perceptionē. Aliqui tenuerunt, q. nec etiam tunc temporis laici essent capaces, quia sine temporalibus spiritualia, quæ sunt penes ecclesiam, diu esse non possant, cui argumento cum tenentes primam opin. respondere cogerentur, dixerūt, 6 ius † spirituale non esse inutile penes ecclesiam, ex qua vasallus debitum seruitiū reddit, *[illegible] in loco allegato q. 7. & sum. Confess. q. 25.* Ideo cum postea superuenerit prohibitio, nec etiam in feudum dari possit, *c. ad hoc, de decim.* necesse est aliquid ostendere, vt hoc ius spirituale 7 non sit in totum ecclesiæ inutile. Cum autem † priuilegium Apostolicum, tam ante, quam post Conc. sufficeretur, illius allegatio non sufficit, nisi vel exhibeatur vel fama saltem probetur, *Gabriel. de præscr. [illegible] lib. 1. nu. 16. & 17.* Placebant Dominis, *decisio P. ii. 363. lib. 1.* & auctoritas Aym. *de antiq. temp. part. 4. §. absolutis. num. 52.* alias decretalis, *cau[illegible] de præscript.* esset omnino frustratoria. Qualis autem debeat esse huiusmodi recognitio, seu æquipollens, & de quo tempore sit probanda, & an pro parte illustriss. Ducis probetur, erit videndum.

BVBALI.

Neapolitan. professionis. Veneris, 4. Maii. 1584.

SVMMARIA.

1. *Monasterium de obseruantia dicitur, in quo regula seruatur.*
2. *Moniales tertii ordinis sancti Francisci habent regulam, sed quendam modum viuendi per sedem apostolicam approbatum.*
3. *Professio religionis expressa inducitur ex emissione triū votorum.*
4. *Monasterium ingressus, in quo nec regula, nec religio aliqua obseruatur, non potest præcise compelli ad profitendum, sed tantum caussatiue.*
5. *Regula sancti Benedicti est vna de quatuor approbatis a sede Apostolica.*
6. *Monasterium regulare vt dicatur, quot habere debeat requisita, & ex quibus signis cognoscatur.*
7. *Moniales degentes sub regula ex quatuor approbatis possunt præcise compelli ad eam seruandam. & quare. num. 8.*
9. *Religionem profitentes intelliguntur profiteri regulam, non consuetudinem.*
10. *Promissio sola obedientiæ non inducit professionem, nec obligat quoad alia vota, nisi vna cum promissione suscipiatur habitus monachalis certo modo determinato.*
11. *Moniales degentes in monasterio, in quo non viuitur in communi, sed de propriis & in priuatis domicilius, & adest consuetudo emendi, vendendi, & disponendi de bonis propriis, non possunt cogi ad obligationem professionis.*
12. *Monialis retinens proprium de licentia Abbatissæ vel ordinarii non dicitur contrauenire professioni, nec voto paupertatis.*
13. *Regulares ex permissione superioris disponere possunt de fructibus beneficiorum regularium, sicut seculares de fructibus beneficiorum secularium.*
14. *Superior potest dare licentiam monacho retinendi proprium ad tempus vel beneplacitum.*
15. *Liber patris probat ætatem filii.*
16. *Monasterium ingressus in minori ætate si post maiorem ætatem elapso anno permanserit in monasterio nec reclamauerit, censetur ratificasse.*
17. *Professio duobus modis inducitur, scilicet vno ex emissione trium votorum, altero ex promissione obedientiæ.*
18. *Professum se non esse allegans prout alii, debet probare.*
19. *Abbatissa nulliter electa non habet potestatem incorporandi religiosi.*
20. *Monialis quælibet habet potestatem incorporādi religiosi, dummodo postea Abbatissa ratum habeat.*
21. *Professio tacita aliorum votorum castitatis & paupertatis non inducitur ex promissione obedientiæ, quando de contraria voluntate constare potest.*

DECISIO CCXVI.

POstquam Domini in hac caussa firmarunt conclusiones in facto ex dictis testium vtriusque partis proposui dubium, *an stantibus dictis conclusionibus & aliis iuribus hincinde productis in concursu videndis, quorum summaria data fuerunt, dicatur constare de professione obligatoria Dominarum Mariæ & Ioannæ sororum de summa.* ¶ Et quoniam pro resolutione huius difficultatis informantes principaliter controuertunt, quisnam fuerit status huius monasterii sanctæ Patriciæ ante reformationē factam per fel. rec. Pium Quintum. ¶ Prætendebatur enim pro parte dictarum sororum, huiusmodi monasterium ante reformationē non fuisse regulare, sed conuentuale, continens quendam modum viuendi absq; obseruantia alicuius regulæ, prout in earum summario, *num. 1. conclus. 4. & num. 4. conclus. 1.* In quibus dicitur, quod

monasterium sanctæ Patritiæ dicebatur esse absque obseruantia, quia regula non obseruabatur, & quod mulieres in eo degentes non seruabant regulam, *iuxta exemplum* † *traditum in Clement.1.in verbo, obedientia, de relig. domib. & in Clem.1.§.cum ex eo.in versic. tertio, de sent. excom.* De monialibus tertii ordinis sancti Francisci, † quæ non habent regulam propriè, quoad tria vota substantialia, sed quendam modum viuendi per sedem apostolicam approbatum, *vt tradunt Doct. in rub de regular. præsertim Abb. ibi.sub num.1. & in d.Clem.1.num.5. de relig. domib. Card.consil.138. Felyn.in c. ecclesia sanctæ Mariæ.nu.1. de constitut.* Ex quo inferebant, in dicto monasterio non induci aliquam professionem expressè, † quæ inducitur ex emissione trium votorum, *c.cum ad monasterium.in fi de stat. monach.* Et † consequenter cum in eo nec regula nec religio aliqua obseruaretur, non posse præcisè compelli ad profitendum, quæ ingressa fuit dictum monasterium, sed tantum caussatiuè, nempe, vt vel profiteatur vel discedat, *vt per Hostiens. in c.2. de testam. quem ibi sequuntur Ioan. And. Card. num.2. Archid.num.2. Butr. nu.6. Anchar.num.6. Archid.in c.1.ante num.1. de reg.in 6. & ibi Gemin. & Franc.in fine princ. Sum.confess.de vot.q.17.* Et quāuis Abb. *in d.cap.2. num. 4. & ibi Imol.num.15. & 17.* hanc opinionem non admittant, tamen, quando sumus in loco, vbi nec regula nec religio seruatur, prædicta opinio est vera, *vt bene declarat Hostiens. in summario, de regul.§. ad quid teneantur, sub num.6. Prepos.in cap. ante triennium, colum.2.31.distinct. Boich.in c.ad nostram, num.7. de regul.* Et tanto magis, quia nec etiam cōstat hunc viuendi modum de aliquo in hoc monasterio fuisse approbatum a sede Apostolica. Quinimo potius apparet de contrario ex breue reformatorum fel. rec. Pii Quinti, quo non inducitur aliqua obligatio professionis, *Aret.in Clem.1.nu. 2. de relig. domib.* ¶ Domini his non attentis concluserūt, monasterium, de quo agitur, fuisse in statu regulari, & in eo obseruantiam regulæ esse aliquo modo labefactatam, non autem, quod regula, & illius obseruantia esset collapsa, ita vt aliquo modo in eo non seruaretur religio aliqua, idque deducebatur ex sequentibus signis. ¶ Et in primis, quia monasterium & eius moniales nominabantur de ordine sancti Benedicti, & moniales in ingressu promittebant seruare dictam regulam, vt in summario dictorum fratrum, *num.1. conclus.1. & 13.* Quæ † regula est vna ex quatuor approbatis, *c. perniciosum.18. quæst. 2.* Aderat † in eo clausura debita, & habebat cratas ferreas, portam & ostiariam, vt in summario fratrum, *num.1. conclus.3. & 4. & summario sororum, nu.1. conclus.17.* Magnam adhibebant solemnitatem in ingressu monialium, vt in summario fratrum, *num.1. conclu.6.7.8.9. & 10.* Nam tondebantur capilli, imponebantur sub canna, vestiebantur vestibus monachalibus, pulsabantur campanæ pro mortuis, non poterant moniales exire ex monasterio sine licentia Abbatissæ, vel ordinarii, & illa non concedebat, nisi ex caussa, & si non reuertebantur, poterant cogi & excommunicari, vt reuerterentur, *vt in d. summario, nu. primo, conclus.12.* quod est signum regularis obseruantiæ, *cap.fin. de regul. c. sicut nobis, & c. ex parte. eod. tit. Felyn post Abb. & Aret. in c. super. il 3. num. 2. de testib.* Visitabantur & corrigebantur ab ordinario, *vt in d. summario, num. 2. conclus.3.* Celebrabant officium diuinum secundum reg. S. Benedicti, & illam deosculabantur, & primo die Lunæ Quadragesimæ legebatur, vt in summario sororum, *nu. 5.* qui actus regularitatem ostendunt, *Prob. ad Monach. in c.1. sub num.15. de regul. in 6.* Moniales dabant obedientiam Abbatissæ, vt in summario fratrum, *nu. 7. conclus.7.* Dos etiam ponebatur in communi, & aggregabantur ad sonum campanæ pro actibus capitularibus, *nu. 7. conclus.4.* Vocarunt se aliquando in instrumentis professas, vt in instrumento de anno 1532. Retinebant proprium de licentia Abbatissæ & ordinarii, & si disponebant, hoc faciebant de eorum licentia, quod est signum obseruantiæ regularis, *sum. Sylvest. in verbo, religio.ii.§. sexto nun.* Quæ signa, & obseruationes religionis ostendebant in hoc monasterio sanctæ Patritiæ non esse quendam modum viuendi absque regula, *prout loquuntur Dd. in rub. de regul.* Sed potius fuisse regulare sub regula sancti Benedicti approbata, cum per Gregorium Decimum *in Concil. Lugdunen. in cap.1. de relig. domib. in 6.* prohibitum fuit institui nouam religionem, seu ordinem. Necesse est ergo dicere, quod fuerit sub aliqua ex religionibus approbatis, alias non fuisset tamdiu toleratum. Et quamuis regula non obseruaretur, non tamen dici potest, quod monasterium non esset regulare, sed potius, quod regula erat in aliquo relaxata & collapsa. Et in his terminis controuertunt Doct. si reducatur monasterium ad primum rigorem regulæ, pristinamque seueritatem, inibi existentes præcisè compellantur seruare illam reformationem. Et † licet Oldra. *in consil.96.* tenuerit non posse præcisè compelli, tamen opinio affirmatiua est communis, quam tenet Innocent. *in cap. super eo, de regular. & ibi Io. And. Butr. Card. & Abb. idem Abb. plene in c. ad nostram, num.4. & ibi late Felyn. num.4. & 5. Dec. num.5. & 6. Prepos. num.9. de appel. Butr. in c. cum caussam, num.13. & 15. de elect. Aluar. Pelag. de planct. eccles. lib.2. cap.8. colum.4.* Rationem assignat Abb. *in d. cap. ad nostram.* quia † per professionem renuntiarunt propriæ voluntati. *Et, vt dicit Sum. Asten. titul.47. de regul. art.3. in 7. quæst.* profitentes † profitentur regulam, non consuetudinem, & propterea ad eius obseruantiam compelli possunt. Eandem opin. tenuit Ioan. Monach. *in cap.1. num.7. & ibi late Prob. num. 14. & seq. qui testatur de communi, num.18.* ¶ Nec obstat, breue Pii Quinti continens reformationem huius monasterii. Quia postea melius informatus de illius statu illud reformauit per aliud breue, de quo *in summario fratrum, num.11.* ¶ Firmato statu monasterii, Domini vnanimiter resoluerunt constare de professione obligatoria dictarum Mariæ & Ioannæ sororum de summa, quia, *vt patet in summario fratrum, num 1. in 11.12. & 13. conclus. & in summario sororum, num.1. conclus.9.* Moniales in ingressu promittebant obedientiam Abbatissæ, promittebant esse moniales, seruare regu. sancti Benedicti. Et hæc fiebant solemniter cum susceptione habitus monachalis, *vt in conclus.8.* Vnde quamuis sola † promissio obedientiæ non inducat professionem, nec obliget, quoad alia vota, nisi ea sit monachalis, vt quando promittens abnegat totaliter suam voluntatem, & omnia remittit in mente Abbatis, *vt per Innoc. in cap. consuluit, in fine. & ibi Io. And. Card. & Anch. num.2. qui cleric. vel mon. Card. in Clemen. 1. sub num.5. & ibi Imol. num.7. de relig. domib. idem Card. in Clemen.2. num.5. & ibi Vital. num.4. de regul. idem Vital. in Clement. cum ex eo, num.60. & sequent. de sent. excom. Lap. alleg.129. num.9. & 11.* Tamen, quia promissio obedientiæ fit cum susceptione habitus monachalis in manibus superioris, & respectu certæ & determinatæ regulæ approbatæ prout hic, tunc omnibus istis concurrentibus dicitur promissio obedientiæ monachalis, & operatur professionem expressam, quoad vota obedientiæ, & tacitam quoad alia vota, *vt bene per Butr. in c. porrectum, num.9. de regul. & in cap. rursus, num.8. qui cleric. vel mon. Prepos. in d. cap. consuluit, sub nu.1. qui cleric. vel monach. & potest adduci Specul. de stat. monach. q.36. num.42.* qui vltimo loco refert tenentes hanc opinionem, quando est religio, quæ sine proprio viuit, præsertim, quando adest promissio, quod vult effici monialis, *Hostien. in d. cap. porrectum, colum.1. & ibi Abb. in 3. notab.* Et quando susceptio habitus fit cum solemnitate, *Ioan. And. post Innoc. in c. vidua. de regul. & ibi Host. & in c. consuluit. qui cleric. vel monach. Butr. d. cap. porrectum, sub num.9.* ¶ Nec refragatur, quod non possit induci † obligatio professionis in hoc monasterio, in quo moniales nō viuunt in communi, sed

... in priuatis ... & habent proprium, & ad... consuetudo emendi & vendendi & disponendi de bonis propriis, vt in summario fororum, *num. 4. conclus. 3.* & ... *text. in cap. perniciosum. 18. quæst. 2. c. dilecta.* & *ibi* ... *de* ... *r.* & *obed. Clemen. attendentes. §. illis quoque. de* ... *monach.* Quia quod viuant separatim & in propriis ..., hoc tamen faciunt intra septa monasterii, & ... reformationem Pii Quinti. Viuunt etiam separatim ... *summario fratrum, num. 2. conclus. 11.* Et quando

11 † moniales retinent proprium de licentia Abbatissæ vel ordinarii, ... *in d. conclus.* non repugnat professioni, nec voto paupertatis, *vt supra dictum est, l. c. 1. vbi Abb.* ... *monach. Syluest. in verbo, religio. 6. num. 2.* ... demus, quod regulares ex permissione superioris

13 † disponere possint de fructibus beneficiorum regularium, sicut seculares de fructib. beneficiorũ secularium, ... *Clement. 2. § sed tales. in primo not. de vit. & hon. cl.* ... *Nauar. in c. cum non dicitis num. 42. in q. prima.* & ... *go Monach. 80. num. 4. & 5.* ¶ Nec obstat, quod Abbatissa non possit super hoc dare licentiam nec dispensare, *c. cum ad monasterium. in* ... *de stat. monach.* Quia † procedit in dispensatione in perpetuum,

14 non autem in licentia ad beneplacitum Abbatissæ vel superioris, *vt bene de* ... ¶ Similiter non obstat, quod dictæ Maria & Ioanna non erant in ætate legitima, quãdo ingressæ sunt monasterium, & quod promissio obedientiæ facta ab ingredientibus, etiam quod non essent ætatis legitimæ, *vt in summario sororum, num. 1. conclus. 18. & 19.* Quia iste erat abusus monasterii, & quoad dictas Mariam & Ioannam constat potius, quod tempore ingressus monasterii erant ætatis legitimæ, vt liquet ex libro patris & ex instrumento solutionum do-

15 tium. Et † liber patris probat ætatem filii, *Felin. in l. etiam matris. in prin. de probat. Socin. iun. consil. 3. num. 3. lib.*

16 *2.* Vltra quod dici potest, † quod cum post maiorem ætatem elapso anno permanserint in monasterio, nec reclamauerint, censentur ratum asse, etiam si paruulæ sint ingressæ, *c. 1. de regul. in 6. c. cum virum. de regul.* Et eo magis videtur constare de ratificatione, quia, vt liquet ex summario fratrum, *num. 7. conclus. 2.* prædictæ sorores cantabant officium in choro secundum regulam sancti Benedicti ... congregationibus ... aliæ moniales ... ratum in electione Abbatissæ, & ... quod aliæ moniales faciebant ... *in cap.* ... ¶ Nec etiam obstat, quod in dicto monasterio non fuerit expressa professio, & quod professio expressa non ... , vt ... sororum, *num. ... conclu. 14.* Quia ... quo ... contel-

17 ligendi sunt de professione expressa ex ... votorum, prout regulariter sit, non autem de professione, quæ inducitur ex ... obedientiæ *de* ... *supra.* ¶ Prout etiam ... obiectum, quod non probetur, quod dictæ sorores in earum ingressu promiserint obedientiam cum ... circumstantiis, prout fecerunt aliæ moniales. Quia ex ... habitus præsumitur profes-

18 sio, & hoc fuit ... monasterii. Vnde † qui dicit se non professum, ... probare, *vt ... declarat Ioan. Andr. in cap.* ... *vers. ... hoc, quod dictum est. de regularib.* ¶ Quod etiam dicitur de communi reputatione, quod in dicto monasterio non se reputabant pro professis, *vt in summario sororum num. 1. conclu. 15.* tollitur ex dicto instrumento publico ... anno 1532. in quo moniales asseruit se professas. Et tollitur penitus omnis difficultas ex confessione dictarum sororum in dispensatione obtenta a sacra pœnitentiaria, in qua se nominant professas, quæ fuit ab eis acceptata ... sortitur effectum, vt patet ex dicto earum confessionis, de quo in summario fratrum, *num. 3.* ¶ Postremo non obstat, quod non omnes Abbatissæ erant expressè professæ. Quia, vt liquet ex summario sororum, *num.* ... ex quatuor Abbatissis, de quibus deponunt testes, duæ fecerunt professionem expressam, alia non fecit, & alia fecit professionem post reformationem. Vnde electio de non professis erat nulla, *c. indemnitatibus. §. nec in abbatissa. de elect. in 6.* Et consequenter nulla

19 professio poterat induci in dicto monasterio, quia † Abbatissa nulliter electa non habebat potestatem incorporandi religioni, *vt per Ioan. Andr. in cap. 2. colum. 2. versic. secus quando de* ... *Syluest. in verbo, religio, il 3. num. 19.* ¶ Nam pro responsione dictum fuit, quod eo ipso, quod moniales patiebantur se eligere in Abbatissam, dicebantur tacite professæ, licet electio esset nulla, *vt per Hostien. & Ioan. Andr. in c. 2. de* ... *eis tamen. vbi Doct.* Præterea quæ-

20 libet monialis habet ius incorporandi religioni, dummodo postea Abbatissa ratum habeat, *Inno. in d. c. per ... tum nu. 4. & ibi Doct. de regula.* quæ ratihabitio ex actibus supra dictis elicere colligitur, neq; etiam constat, quod dictæ sorores fuerint receptæ ab ea Abbatissa, quæ non

21 esset professa. ¶ Verum quia tacita † professio aliorum votorum castitatis & paupertatis ex promissione obedientiæ, vt supra, non inducitur, quando de contraria voluntate constare potest, *vt per Butrian d. cap. rursus. sub num. 8. prope fin. versic. aut promittit certa reg. quis cleric. vel monach.* & ... *Innoc. in cap. 1. in fin. quod met. caus. & ibi Hostien. colum. penult. in fin. Ioan. Andr. colum. 2. Butr. bene num. 25. Anchar. nu.* ... *Ægid. num. 19. Doct. in Clement. 2.* ... *num. 34. & 35. Card. in c. ex parte.* ... *de regul. Tiraquel. de legib. connub. gloss. 7. num. 82.* Vbi dicunt, quod præsumptio professionis oriens ex ... delationis habitus tollitur per ... præsumptiones & coniecturas. ¶ Ideo Domini reseruarunt videndum, an ex eo, quod habebant se pro professis, vt in summario sororum, *num. 4. conclus.* ..., vel ex eo quod dictæ sorores fuerunt ... monasterium contra eorum voluntatem, prout publice dicebatur, vel quia ibi permanebant de mala voluntate, & conquerebantur, *vt in eorum summario num. 4. conclus. 9.* ... *& 11.* vel ex aliis dici posse constare de tali voluntate dictarum sororum, vt non dicantur vere professæ.

B V B A L I.

Assen. redditionis computorum. Lunæ, 20. Iunii. 1583.

S V M M A R I A.

1 *Solutiones diuersæ* ... *censentur pro caussis in computis & partitis expressis.*

2 *Assertioni administratorum aliquid fuisse impensum standum non est, nisi etiam doceant de legitimis & iustis causis.*

3 *Administratio boni & discreti viri ratio reddenda est.*

D E C I S I O CCXVII.

DOmini concluserunt, cõputa 80. talarum non fuisse bene reddita: quamuis enim Domini admitterent partitas concernentes solutionem pecuniarem militibus exsistentibus in præsidiis, tam ante quam post pacem initam inter Sereniss. Reges de anno 1559. nec non alias partitas pro contributione onerum impositorum per Sereniss. Ducem ... tam ordinariorum, quam extraordinariorum, ac ... solutiones factas pro diuer-

1 sis caussis expressis in dictis computis, quæ videntur multum verisimiles ita, vt de illis tamen exacta ratio reddenda non esset vt alias in hac ... Et bene tradit Bald. *in rub. C. de* ... *num. 24.* ... tamen computis, in quibus non constat, in quam caussam solutæ sint pecuniæ, putabant Domini non fuisse legitime redditam rationem, quia † non est standum assertioni

2 administratorum aliquid fuisse impensum, nisi etiam doceant de legitimis & iustis caussis, *Bar. in l. comperimus. C. de naucul. lib. 11. vbi Luc. de Pen. & Ioan. de Plat. Socin. consil. 24. sub num. 38. libro primo. cum aliis per Roland.*

3 consil.49.num.22.& 28.lib.1. Ratio † enim reddi debet arbitrio discreti, & boni viri, *vt inquit Corn.consil.196.nu.4.lib.3.* Prout etiam non sunt attendendæ partitæ solutionum factarum diuersis personis ex caussa restitutionis mutui, cum non constet de mutuo, nisi ex assertione illorum, nec etiã apparet de quietantiis factis ab illis, quibus pecuniæ soluebantur. Vnde non est eis credendum, *vt per Dd. supra allegatos.* ¶ Nec obstat, quietantiæ generales factæ ab aliis consiliariis, quia cum habeant interesse, non sunt attendendæ, vt alias resolutum fuit.

BVBALI.

Asten. redditionis computorum. Mercurii, 27. Iunii. 1582.

SVMMARIA.

1 *Administratores publici tenentur conficere librum rationum, & in eo cum appositione diei describere data, & recepta.*

Declara tamen, vt nu.seq.

2 *Solutiones verisimiliter factæ ab administratoribus debent ipsos excusare, si non ita exacte libros retinuerint, prout tenebantur.*

DECISIO CCXVIII.

FVit per Dominos resolutum, computa fuisse bene reddita per quatuor administratores, videlicet, Franciscum, Io. Baptistam, Gulielmum & Andream de administratis per eos, exceptis computis 80. talearum datis per Franciscum Brorscotum, super quibus habet tantum generalem quietationem a Consiliariis, nec coram Vicario Episcopi Asten. produxit libros dati & recepti. Moti fuerunt Domini, quia, cum isti administratores produxerint libros rationum coram Vicario, in quibus sunt adnotata omnia per ipsos exacta, & in quam caussam impensa fuerunt, & ex calculo apparet ipsos non remanere debitores, satis constat, computa fuisse bene reddita. ¶ Nec obstat, quod in libris aliqua reperiantur descripta sine die, & quædam partitæ pecuniarum solutarum per administratores, super quibus nõ docent de quietantia illorum, quibus solutæ fuerunt, quo casu administratores non videntur satisfecisse, cum sint officiales publici, qui † 1 tenẽtur conficere librum rationum, & in eo cum appositione diei describere data & recepta, *ex trad. per Soc. iun. consil.148.nu.9.lib.1. Roland.consil.49.num.28.lib.1.* quia fuit responsum, quod cum prædictæ solutiones † 2 factæ ab administratoribus sint multum verisimiles, excusare debẽt si non ita exacte libros retinuerunt, prout tenebantur, maxime illis temporibus calamitosis, in quibus vigebant bella in illis partibus, vt notorium est, & quãdo militibus Cæsarianis seu Gallis soluebantur pecuniæ, non possunt ipsos cogere ad conficiendam scripturam de receptis, qa, vt plurimum clandestine soluebantur, ne ad notitiam inimicorum deuenirent. Ideo Domini ordinarunt, quod cogerem Burscotum, vt de 80. taleis per eum exactis redderet rationem nõ ostante liberatione per ipsum obtenta a consiliariis, ipsumq; ac alios administratores, qui non plene reddiderunt computa reintruderem in censuris, nisi per totum mensem Septembris reddiderint rationẽ suæ administrationis. Quo vero ad pecuniam bonorum communitatis venditorum per dictos aduersarios, Domini dixerunt, eos, ad quos dictum pretium peruenit, teneri ad reddẽdam rationem dicti pretii, & in quam caussam pecunias erogauerint.

BVBALI.

Roman. fideicommissi. Veneris, 29. Aprilis. 1583.

SVMMARIA.

1 *Emtio facta nomine vxoris transfert in eam dominium rerum emtarum, etiam si constaret ipsam emisse ex pecuniis mariti.*

2 *Simulatio præsumi non debet, nisi probetur.*

3 *Coniecturæ in materia simulationis probandæ attenduntur ex antecedentibus & subsequentibus.*

4 *Vxor præsumitur possidere iure familiaritatis mariti etiam si appareat de eius titulo.*

Declara tamen, & limita aliquibus in casibus, vt num. 5.6.7.8.

DECISIO CCXIX.

DOmini quoad primam partem dubii concluserunt, ex instrumento emtionis D. Faustinam fuisse effectam Dominam domorum emtarum, & consequenter contineri sub fideicommisso omnium bonorũ suorum. Nam, cum fuerint emtæ nomine proprio Faustinæ & ei fuerit tradita possessio, tum per clausulam cõstituti, tum etiam ex quo † 1 probatur ipsam postea eas inhabitasse, dominium illi acquisitum fuit etiam si cõstaret ipsam emisse de pecuniis mariti, *l.1.& l. multum interest. C. si quis alteri. vel sib. Alciat. de præsumtio. reg.3. præsumt.16.num.4. cum aliis allegatis in decis. Pedemont.1[illegible].num.9. & in decis. Penetin.28.num.8.* ¶ Nec potest considerari aliqua simulatio in casu, de quo agitur, quia pretium fuit solutum a Faustina, & coniecturæ adductæ pro simulatione vitæ fuerunt Dominis admodum leues, cum non probetur, Sebastianum [illegible] in [illegible] domibus vxore viuente, quo fit, † 2 vt simulatio præsumi non debeat, nisi probetur, *vulg. consil. [illegible] 65. Petrus Nicel.* quinimo coniecturæ potius incalescunt in contrarium, tum ex solutione pretii, tum etiam, quia post emtionem Faustina dum vixit, semper nomine proprio soluit censum societati sancti Angeli in Burgo, nec verisimile fit, quod, si in emtione nomen vxoris fuisset simulate appositum, maritus permisisset vxorem soluere centum nomine proprio, quæ † 3 coniecturæ ex actibus antecedentibus & subsequentibus plurimum attenduntur in hac materia, *vt per Ruin. consil.170.num.4.lib.4.* ¶ Nec obstat, si dicatur non constare de traditione facta vxori, quia vxor sola non possedit, sed simul cum viro cohabitauit, quo † 4 casu præsumitur vxorem possedisse iure familiaritatis, etiamsi appareat de eius titulo, *vt per [illegible] in l. qui [illegible] de acquir. po[illegible] Alc[illegible] præsumt.26.num.[illegible]* Quia [illegible] titulo præambulo vxoris, [illegible] coniecturis supradictis potius [illegible] possedisse iure familiaritatis, *ex not. per [illegible] Rom. [illegible] Socin. consil.82.num.18.lib.4. Lup. in rub. de donat. inter vir. & vx. [illegible].60.num.21. Pede[illegible]* 5 Præterea, † 6 cum in hoc casu nõ sit locus præsumtioni *l. Quintus. vt ni[illegible] diceretur,* non intrat doctrina Alexan[illegible] *iure.* ¶ Quo vero ad secundam partem, placebat Dominis, Faustinam non fuisse obligatam ad restitutionem pretii Sebastiano marito, seu eius heredibus, nec in casu, de quo agitur, intrare præsumtionem *l. Quintus. de don. inter vir. & vxor.* ¶ Primo, quia dicta præsumtio † 7 non procedit in [illegible] possessorio, *vt per [illegible] colum[illegible] C. de condit. insert. [illegible] certa fin. Lup. in [illegible].num.2.[illegible] in verbo, e[illegible]* ¶ Secundo, quia, cum instrumentum [illegible] consentiente, & promittente [illegible] residuum pretii, ex [illegible] facta confessio mariti, pecunia [illegible] ab [illegible] excluditur præsumtio *l. Q[illegible] per [illegible] in addit. ad Bart. in l. quod uit. de d[illegible] consil.2[illegible].num.2.lib.1. Salyc. in l. cum propria, [illegible] cum aliis allegatis per Natt. consil.[illegible] per Pedemont. decis.149.num.8. & 10. versic. aduertendum.*

BVBALI.

Roman. fideicommissi Lunæ, 20. Decemb, 15[illegible].

SVMMARIA.

1 *Presbytero deponenti de spectantibus ad eius officium creditur.*

2 *Consanguinitas ad effectum successionis ex tractatu [illegible] nominatione probatur.*

3 *Consanguinitatis [illegible] possessio sufficit ad effectum successionis.*

4 Tan[illegible]

[illegible]

[illegible] CCXX[illegible]

D[illegible] [illegible] concurrat [illegible] probari non possit, quod prima & secunda testis [illegible] ipse de [illegible] non est coniunctus, [illegible] & non [illegible] de fide, vt dicit Iaf. qui alios citat, *in l. admonendi. nu. 18 [illegible] firmo & fortius. ff. de iureiur.* Et [illegible] sit coniunctus in 3. gradu, dicitur, quod [illegible] super [illegible] tela matris dictorum de Go[illegible] d. [illegible] testatrice, ad cuius probationem admittuntur [illegible] testes: tanto magis, quod est coniun[illegible] tam remoto gradu, & testes prædicti sunt notæ, & [illegible], & propterea in nihil diminuitur de fide [illegible] coniuncti, *Ias. [illegible] l. admonendi. [illegible] omnia.* 4 Et si dicatur, quod 8. [illegible] orum 48. in circa, & propter [illegible], quod tempore mortis Faustinæ [illegible], dicitur: Primo, quod [illegible] 48. annorum in circa, & sic [illegible], & propterea relinqui- 6 tur [illegible] *pretor [illegible] de iur[illegible] de-* [illegible] declarationi ipsius testis, [illegible] 2. & 4. [illegible] torii deponit, quod tempore [illegible] erat annorum 10. & sic proxi[illegible] pubertati, quo [illegible] in ætate legitima testifi- 7 cari [illegible], quæ in ea ætate vidit, & [illegible] *secundum A-[illegible] Fe[illegible] de [illegible] glos[illegible] de [illegible] §. [illegible] de co[illegible]* [illegible] dicit, quod 8 [illegible] deponere de his, quæ vidit in infantia, quã[illegible] talis materia, quæ potuit cadere in [illegible] in[illegible], & [illegible] in casu nostro, postquam ille 8. testis [illegible] dictæ Faustinæ, & cognouit eam a pue[illegible], & per multum tempus [illegible] habitarunt, vt depo[illegible] ex qua cohabitatione & conuer[illegible] credendum, eam recordari de his, quæ vidit & audiuit in dicta ætate 10. annorum de personis di[illegible] Faustinæ. Secundo dicitur, quod dictus 8. testis depo[illegible] de auditu a suis parentibus, & propterea potest bene [illegible], quod tempore mortis testatricis esset minor: sed [illegible] quo audiuit ea [illegible] deposuit, esset maior facta. Et sic nulla difficultas [illegible] hoc [illegible] potest.

BVBALI.

Salmantin. [illegible] 1573

SVMMARIA.

1 *Sententia [illegible] summam [illegible] non valet in toto, [illegible] iam pro [illegible] parte, pro qua iuste cõdemna- [illegible].*

I[illegible] summam quam petitum fuit, [illegible] nu. 2.

3 *Forma [illegible] sen[illegible] potius quam materia attenditur.*

[illegible].

4 *[illegible] cum [illegible].*

5 *[illegible] & sententia non potest [illegible] ex noui[illegible] [illegible].*

DECISIO CCXXI.

FVit per Dominos [illegible], sententias [illegible] in cursores [illegible] ad fauorem [illegible] Episco[illegible] extra Romam latas, tanquam notorie iniustas, esse reuocandas. Cum enim [illegible] fuerit, pen[illegible], de qua agitur, deberi [illegible] Hispaniarum, & esse soluendam Romæ, expensis [illegible] D. Episcopi, prout antiquo [illegible] fue[illegible], & sententiæ declararent dictum Antonium incidisse in [illegible] ob non solutionem 160. ducat. [illegible] de Came[illegible], maioris valoris [illegible] maiorem sum[illegible] quam ea quæ vere debebantur, sunt nullæ & notorie [illegible] possint sustineri pro parte. Quia quando [illegible] continet [illegible] summam, si non valet in toto, [illegible] valet [illegible] pro illa parte, pro qua [illegible] condemnatio [illegible], *per ea quæ tradit Pu[illegible] dec. 3 [illegible]* Archiepiscopi Tuscan. *lib. 1.* [illegible] Rota, [illegible] in [illegible] men. frum[illegible] 1570 coram R.P.D. Bl[illegible], & de anno 15[illegible]6. corã R.P.D. Robu-

ster. In † sententiis enim potius forma, quam materia attenditur, *vt inquit Salyc. in l. 2. C. de re iudic.* Et hoc maxime procedit in censuris, quæ de sui natura sunt indiuiduæ. ¶ Nec sententiæ saluari possunt ex eo, quia in monasterio contineatur tantum quantitas 360. ducat. absque illa qualitate de camera. Quia hoc potius arguit nullitatem sententiarum, cum in eis expresse dicatur de ducatis auri de camera, & sic † tanquam continentes maiorem summam, quam petitum fuerat, redduntur notorie iniustæ. Et magis in terminis intrat decis. Put. supra alligata. Nec dici potest, quod sententiæ habeant relationem ad literas pensionis. Quia cum exprimant certam quantitatem iuxta tenorem literarum, potius stant demonstratiue, quam restrictiue. Quod magis suadetur ex effectu postea subsecuto, cum D. Ant. pro obtinenda absolutione a censuris, coactus fuerit soluere ducatos auri de camera hic in vrbe. ¶ Placebat etiam Dominis, sententias prædictas esse iniustas, ex quo literæ reseruationis pensionis coram A.C. non fuerint iustificatæ, prout iustificari debebant, etiam quod procederetur executiue, quia † semper subintelligitur clausula, si ita est, *ad not. in c. ... de rescript. ... hod. dec. ...* Et fuit resolutum in ... Salamantin. pensionis coram R. P. D. meo Lancellotto de anno 1572. ¶ Non obstat, quod prætendatur, literas fuisse iustificatas coram Iudice ordinario pendente in Rota, & quod ex iuribus postea productis coram A.C. satis dicantur iustificata narratiua dictis literis. Quia ex his non excluditur nullitas, & iniustitia censurarum, quæ ex eisdem iustificari debent. Nec † possunt substineri ex nouiter deductis, *Innoc. in c. prudentiam, nu. 6. de offic. deleg. cum al. per informantes*, præsertim stantibus protestationibus D. Antonii, quod non procedatur ad declaratoriam, nisi verificatis verificandis.

BVBALI.

Callaguritan. fructuum. Vener. 18. Martii. 1583.

SVMMARIA.

1. *Canonici duo absentes possunt pro seruitio episcopi fructus suarum præbendarum percipere.*
   Imo etiam inferiores clerici, dummodo cōcurrat dispensatio episcopi, & vtilitas ecclesiæ. nu. 2.
   Vel vigeat necessitas episcopi. nu. 4.
3. *Cultus diuinus debet augeri, non autem diminui.*
5. *Vicariū constituere episcopus de necessitate non tenetur.*
6. *Vicarius deputatus a capitulo sede episcopali vacante habetur pro præsente ad effectum lucrandi fructus & quare.*

DECISIO CCXXII.

DOminus Licentiatus Otheus de angulo portionarius ecclesiæ Callaguritan. deputatus fuit in Vicariū seu Prouisorem Episcopatus Callaguritan. per Reuerendiss. D. Episcopum, qui etiam illum recepit in familiarem suum & continuum commensalem. Verum cum pro exercitio suæ iurisdictionis & commoditate totius diœcesis resideret in oppido Lucronii, vbi alii prouisores residere consueuerunt, introducta coram me lite inter prædictū D. Otheum, & capitulum ecclesiæ Calliguritan. super fructibus dictæ portionis, an d. Otheo deberentur in absentia, proposui dub. An in casu, de quo agitur, inspecta dispositione iuris communis, & circumscriptis aliis circumstantiis facti, debeantur fructus suæ portionis D. Otheo. ¶ Quod dubium negatiue resoluendum Domini censuerunt: quamuis enim † statutum sit, vt pro seruitio episcopi duo canonici absentes fructus suarum præbendarum fructus percipere possint, *per text. in c. ... ad audientiam, de cleric. non resid.* quem text. ... Dd. extendere etiam in inferioribus clericis, dummodo † concurrat dispensatio episcopi, *vt per Ioan. And. in d. c. ad audientiam, ... c. dici pote ... sequuntur Butr. nu. 9. Card. ... 4. Imol. num. 13. ... de Ana. in princ. Abb. in 5. notab.* ¶ Hoc tamen non ita indistincte Domini admittebant in ... oribus clericis, sed ita demum ... te etiam vtilitate ecclesiæ, *iuxta d. ... Abb. ... diu... nu. ... quem sequitur Sylu. de benefi. ... nu. 33. ... Rota ita tenuit, vt per Put. deci. ... Placent. ... lib. 3.* Non enim est tanta communio ... episcopum & clericos inferiores, sicut est inter episcopum & canonicos, qui sunt membra corporis eius ... prædicti Doct. Et cum hæc materia sit ... & per eam † diminuatur cultus diuinus ... restringenda quam relaxanda, *vt inquit Abb. ... nu. ... de cler. non resid.* ¶ Neque hic considerari potest vrgens necessitas episcopi, vel vtilitas ... rum, alterius in proposito requiritur ad ... res clerici possit lucrari fructus in absentia, *iuxta prædictum dictum Abb.* Quia de vrgenti necessitate episcopi non constat, cum verisimile ... diuersi reperiri ... idoneos, vel ... Prouisorum, & hanc vrgentem necessitate D. Otheus probare tenetur, cum sit fundamentum ... ¶ Nec ex dispositione ... vtilitas ... quia Vicarius ... soli episcopo, & officium ... Nam † episcopus non tenetur deputare ... Vicarium ... *dic ... 2.* Et ... hac materia non sufficit vtilitas ... episcopi in genere, sed requiritur vtilitas ecclesiæ in specie, *... cap. ... nu. 3. ver... 6.* Et quamuis Vicarius deputatus a capitulo sede episcopali vacante, habeatur pro præsente ... vt fructus lucretur, *vt per Paulin. de potestat. ... 2. par ... sub num. 5. quem ... num 4.* tamen ea ratio ibi ... quia censetur esse in seruitio ecclesiæ ... vt deputetur ... totum capitulum ... & ... non militat in Vicario ... sufficit ... d. Otheo ... ni debet esse damnosum ... episcopo ... quam damnosum. ¶ ... dum ... ex eo, quod ... interueniunt in capitulo, & ... quibus habent vocem, possit ... *d. cap ... ad audientiam,* comprehendere etiam illos portionarios.

DECANI.

Roman. pecuniaria de V... Lunæ 2... Maii 158...

SVMMARIA.

1. *Verborum ... prætendi ...*
   dendum
   ...
   ...
   ... contrahentium etiam ...
3. *... allegans aliam ... tenetur pro ...*
4. *...*

DECISIO CCXXIII.

PRoposui dubium in caussa Roman. pecuniaria de Vitellis, *an attenta ...*
sit dies, quod in ... per receptum a ... & an ... Et die Lunæ, 2... Maii 1583. licet Dominis ... quod secundum largam ... huiusmodi ... informationes ... qui etiam ... nihil ... suis ... non esse attendendam ...

1 latam significationem, cum reg. iuris † sit, a proprietate verborum non esse recedendum. *l. non aliter. de leg. 3. Alex. consi. 28. nu. 8. vol. 1. Dec. consi. 41. in prin.* Præsertim, vbi interuenit stipulatio, quæ stricta est, & non larga, *vt per Calder. consi. 7. de verb. signif.* quod maxime procedit cõtra fundantem se in verbis. *l. veteribus, de pact. bene Bal. in consi. 413. nu. 2. vers. ani in contractibus, vol. 5.* Quæ omnia informantes pro Illust. Do. Alfonso bene dedu-
2 cunt. Et † quamuis a proprietate verborum recedatur etiam in materia stricta, & attendatur larga significatio, prout in stipulatione tradit Aret. *in dict. leg. quicquid astringendæ, num. 6. & Ang. in l. tale pactum. §. si. col. 1. circa med. de pact.* hoc tamen procedit, vbi constat de mente contrahentium, quia verba inseruiunt intentioni agentium. *l. Labeo. §. fin. de supellect. lega. l. 3. C. de libe. præter. l. fin. C. quæ res pign. oblig. poss.* & in stipulationibus & in contractibus stricti iuris tradit Alexand. *consi. 34. num. 8. vol. 2.* Cum autem de mente non constet, nisi quatenus ipsa verba inportent, *l. si alii. de vsufruct. lega. tradit*
3 *Dec. consi. 305. nu. 1.* sequitur, † quod qui allegat, mentem contrahentium aliam fuisse quam ipsa verborum proprietas ostendat, tenetur hoc probare, ex quo habet regulam iuris contra se, ex qua fundata dicitur intentio partis aduersæ, *vt per Franc. in rub. de reg. iur. in 6. nu. 5. Ias. in l. cetera, in 3. not. num. 3. de leg. 1. Dec. in l. 1. num. 8. de reg. iur.* ¶ Non obst. modo deducta per informantes contra Do. Alfonsum, ex quibus prætenditur constare de mente & intentione ipsius. Nam in primis illud fundamentum, quod talis fuerit mens & intentio bonæ mem. Dom. Iacobi vnius ex contrahentibus, prout alias fuerat resolutum, non placuit Dominis. Primo, quia inter ipsum Dominum Iacobum, & Do. Alfonsum respectu huius intentionis adest ratio diuersitatis, cũ ipse Dom. Alfonsus sit heres Cardinalis, non autem Do. Iacobus. Vnde ipse Do. Alfonsus poterat consequi commodum & emolumentum ex concordia, quæ sperabatur fieri ratione camerariatus, non autem ipse Do. Iacobus, cuius nihil intererat. Et per consequens ex diuer-
4 sis non potest fieri illatio, iuribus vulgar. Et ita † ex diuersitate rationis vnum & idem verbum potest diuersimode intelligi. *l. 2. de offic. proconsul.* Secundo, quia ista mens & intentio D. Iacobi bo. mem. superuenit ex post facto, cum fuerit deprehensa ex literis ipsius, & ex obseruantia subsecuta post cõtractum, prout in resolutione. Vnde non potuit tempore contractus innotescere D. Alfonso. Et propterea nõ potest inferri ex intentione vnius ad intentionem alterius contra proprietatem verborum, & stante diuersitate rationis, *vt supra dictum est*, præsertim cum ante contractum huius concordiæ adsit contractus præcedens de consequenda notabili quantitate pecuniarum ratione camerariatus, cui contractui correspondent literæ. Ex quibus simul iunctis resultat vrgens coniectura, quod Do. Alfonsus non intellexerit se obligare in istum euentũ recessus a lite simpliciter, sed in euentum, in quem aliquam quantitatem consequeretur propter eius interesse, quod habet tanquam heres Cardinalis. ¶ Ex quibus Domini concluserunt, nõ esse recedendum in isto casu a proprietate verborum, qua attenta dici non potest, contractum corruere sub prætextu, quod alia fuerit intentio, & mens Illust. & R. P. D. Iulij, cum de tali mente aliter non constet, quam ex ipsa verborum propria significatione, cui standum est, per supradicta.

DECANI.

Placentin. vsurarum. Veneris, 9. Decembris. 1583.

SVMMARIA.

1 *Constitutum non probat primum extremum in caussa spolii seu interdicti recuperandæ, nisi data validitate contractus.*
2 *Possessorium remedium ex condictione. l. si quis conductionis. C. loca. non procedit, vbicunque locator agens non probauit se possedisse.*
3 *Dispositio. l. si quis conductionis. C. loca. vt habeat locum requiritur locatio.*
4 *Suspensio petitorii fundati super cõtractu habito vel gustato pro nullo, non prodest in possessorio.*
5 *Materia, quæ detrahit possessioni, in qua se fundat agens possessorio, debet esse de iure admissibilis, & concludes.*

DECISIO CCXXIV.

Stante serie facti, quæ de consensu vtriusque partis continebatur in certis præsuppositis, dubitatum fuit in caussa Placentin. vsurarum, *an Abbati & monasterio competat actio spolii, vel aliquod remedium possessoriũ pro consequenda possessione dictarum terrarum.* Et die Veneris, 9. Decembris, 1583. fuit resolutum non competere. Et omissa illa exceptione, quæ prætendebatur ratione rei iudicatæ vigore sententiæ, seu sententiarum latarum extra Rotam, & quæ non poterat esse releuans, nisi visa earum iniustitia secundum stylum Rotæ, ratio seu fundamentum Dominorum fuit, quia quantum ad possessorium recuperandæ possessionis deductũ pro parte Abbatis necessarium est docere de primo extremo, pro quo fundando, dum allegabatur constitutum appositum in instrumento, fuit responsum, † constitutum non operari hunc effectum, nisi data validitate contractus, *vt per Doct. in l. 1. §. si vir vxori, & ibi post alios. Ias. nu. 18. de acq. possess. congerit Tiraq. de constit. possess. par. 3. lim. 7. fere per totum.* ¶ Quantum vero attinet ad secundum remedium possessorium † ex condictione. *l. si quis conductionis. C. loca.* Domini pariter fuerunt in voto non competere in casu isto, quia text. ille limitatur, vt non procedat, vbicunque locator agens non probauit se possedisse, *vt per Grat. consi. 90. nu. 13. & seq. vol. 1.* Præterea in casu isto non cõstat legitime de locatione, & † tamẽ ad effectum, vt intret ille text. hoc requiritur, *vt per informantes pro Dominus de Scotti, & congerunt Moder. de recuper. possess. nu. 11. remed. 38.* Neque potest dici constare de possessione, cũ iam contractus prædictus reperiatur vulneratus, & per consequens possessorium huiusmodi pendet a petitorio. Vnde † suspensio facta de ipso petitorio non prodest, cum antea fuerit gustata nullitas dicti contractus. *ad tex. in c. 1. de restit. spoliat. cum ibi notatis per Doct.* Materia † enim, quæ detrahit ipsi possessioni, in qua se fundat agens possessorio, est de iure admissibilis, & concludens. *Rot. decis. vlt. de restit. spoliat. in nou.*

DECANI.

Rauennaten. hereditatis. Mercurij, 24. Nouembris. 1582.

SVMMARIA.

1 *Testator potest duos heredes instituere sub contrariis cõditionibus.*
2 *Ademtum sub conditione sub contraria conditione censetur datum.*
Declara tamen, & limita. vt num. 3.
4 *Vxor instituta sub contraria conditione, si ante aditam hereditatem declarat se velle transire ad secunda vota, institutio matris subintrat.*
5 *Hereditas sub contraria conditione censetur data, vbi ademtio, seu translatio, vel priuatio est facta sub conditione.*
6 *Cautio mutiana succedit loco adimplementi.*
7 *Heres contraueniens conditioni, sub qua est institutus, desinit esse heres & iuris dispositione quoad omnes effectus.*
8 *Factum sub modo in dubio potius præsumendũ est, quam sub conditione.*
9 *Institutus si sit aliquis sub contrariis conditionibus dato sibi altero instituto in casum contrauentionis, vterque dicitur institutus.*

10 *Ademtum sub conditione potestatiua dicitur ademtum per viam fideicommissi, non autem conditionis casualis.*

DECISIO CCXXV.

ITerum fuit per me proposita caussa Rauennaten. bonorum seu hereditatis sub die Mercur. 24. Nouembr. 1582. Et quamuis principaliter pro parte dictarum sororum, quæ prætendunt testamentum fratris esse nullum sub prætextu, quod mater ipsius testatoris non fuisset instituta in primo gradu, prout de iure requiritur, fuit restricta difficultas, *in doctrina Fab. & Aret. de qua in priori decisione applicetur ad casum, de quo agitur*: nihilominus Domini steterunt in decisis, eo quia decisio alias facta non fundatur solum in doctrina Aret. & Fab. sed innititur aliis fundamentis, prout in copia decisionis per me data. ¶ Vlterius tamen pro maiori confirmatione concluserunt Domini, prædictam doctr. Aret. & Fabri applicari ad casum nostrum non obstantibus multis & satis longis informationibus exemplo datis.

1 Cum enim de iure † verissimum sit, testatorem posse duos heredes instituere sub contrariis conditionibus absque eo, quod alter dicitur institutus, alter substitutus, *vt probant prædicti Doct.* si probatur, quod testator in casu ita ita fuerit, sequitur necessario, quod doctrina allegata applicetur. Quod autem testator hoc fecerit, probatur. ¶ Primo, ex verbis ipsius testamenti, quæ ita sunt directa respectu matris, sicut respectu vxoris, ex quo testator vsus est eisdem verbis respectu vtriusque, ibi, *constituisco herede, &c.* Quod autem adsint duæ contrariæ conditiones, probatur, quia vxor fuit instituta heres sub conditione, si vidua vixerit, & honestum vitam seruauerit, quod deducitur ex eo, quia sine dubio sub contraria conditione priuatur huiusmodi hereditate,

2 cum † ademtum sub conditione sub cõtraria conditione censeatur datum. *l. aliquando. de condit. & demonstr. cum aliis allegatis in d. decisione.* Stante igitur, quod vxor fuit instituta sub conditione, sequitur necessario, quod mater censeatur instituta sub contraria. Et ita bene applicatur supradicta doctrina. ¶ Neque potest applicari illud fundamentum, quod deducitur in contrarium, *ex tradit. per Bart. in l. 1. § ater. si sta. nu. 2. in fin. ad l. Falcid.*

3 *& per Rum. in cons. 48. nu. 4. lib. 2.* ¶ Quia procedunt, vbi ademtio seu translatio fit in pœnam, & relictum remanet purum. ¶ Et in casu nostro conditio adiecta institutioni vxoris, cum possit habere locum etiam ante aditam hereditatem, ademtio seu priuatio censetur fieri iure

4 directo ita, quod vxor non esset heres, sed † subintraret institutio matris, si vxor ante aditam hereditatẽ declarasset se velle transire ad secunda vota, *vt considerat Rum. cons. 170. aliàs allegat. lib. 3. prout etiam hoc idem voluit Rum. in cons. 48. nu. 4. lib. 2. dum allegat Doct. in l. paterfamilias. de hered. instit. nam Bart. ibi num. 4. bene facit pro ista parte, & bene declarat Soc. in rub. ff. de his quæ pen. nomen. ad fin.* ¶ Vnde etiam tollitur alia consideratio, quod vxor in isto casu non sit instituta heres conditionaliter, sed pure, vel sub modo. Quia cõtrarium apparet ex verbis testamenti. Cum enim manifeste ademtio seu translatio, seu priuatio, seu exheredatio sit facta sub cõditio-

5 ne, censetur sub † contraria cõditione data hereditas, *d. l. aliquando. de condit. & demonstrat. tradit Bar. in d. l. paterfamilias. num. 2. de hered. instit. Rum. d. cons. 48. nu. 4. lib. 2. & d. cons. 170. lib. 3.* Et licet testator vocet illam heredem, intelligitur tamen mediante relatione, quod sit heres conditionaliter. ¶ Prout etiam tollitur alia consideratio, quod testator disposuerit quædam esse adimplenda per vxorem, quæ non, nisi adita hereditate, adimpleri possunt, quia licet ex istis non colligatur conditio, colligitur tamen ex aliis verbis. ¶ Non obstat, quod ista conditio non possit adimpleri, nisi in vltimo vitæ

6 spiritu. Quia † cautio Mutiana succedit loco adimplementi. *l. Mutianæ. de condit. & demonstrat.* In quibus terminis si fiat contrauentio per heredem, resoluitur vsque ab initio. Et † licet fuerit heres, desinit esse heres ex iuris

7 dispositione quoad omnes effectus. *Imo. in d. l. mutianæ num. 40. & Soc. sub num. 1.* Et consequenter tradita per Paul. de Castr. *consil. 5. & consil. 77. libr. primo, cum aliis allegatis.* Non obstat, quia procedunt, quando aliquid est implendum post aditam hereditatem. ¶ Similiter regula, quæ † habet, quod in dubio potius dicendum est, quod aliquid sit factum sub modo, quam sub

8 conditione, non intrat, quia non sumus in dubio stantibus verbis testamenti. ¶ Multæ autem differentiæ quæ adducebantur inter conditiones, de quibus loquuntur Fab. & Aret. & istam adiectam institutioni vxoris, non fuerunt habitæ in consideratione per Dominos. Quia satis est, quod conueniant ad effectum, de quo agitur, validitate, scilicet, testamenti, vt patet ex supradictis. ¶ Neque obstat, quod institutio vxoris tanquam principalior sit attendenda, ita quod institutio matris debet haberi pro substitutione. Quoniam in primis repugnãt verba testamenti, & quia etiam Faber, & Aret. præsupponunt, alterum ex duobus institutis sub cõtrariis conditionibus fuisse primo loco nominatum, & nihilomi-

9 nus † vterque dicitur heres institutus, non autem alter substitutus, *per [illegible] l. Lucius Titius, in fi. de hered. instituen.* Ex quo etiam tolluntur omnia fere adducta in contrarium. ¶ [illegible] etiam facit, quod in casu Aret. & Fab. vtraque conditio sit caussalis: at conditio adiecta institutioni vxoris est potestatiua. Quia exemplo nulla [illegible] ratio differentiæ resultat. ¶ Quod etiam dicit Paulus de Castr. *d. cons. 77. libr. 1.* quod quan-

10 do † aliquid ademitur sub conditione potestatiua, dicitur ademtum per viam fideicommissi, non autem quando ademitur per viam conditionis caussalis. Quia dictum Paul. de Castr. debet intelligi secundum doctrinam Bart. quam allegat. *in d. l. paterfamilias num. 6. de hered. instituen.* vbi Bart. loquitur, quando exheredatio fit post acquisitam hereditatem: tũc enim vult, quod inducatur fideicommissum. Quod apparet ex ratione, quam allegat, dum dicit, quia semel heres non potest desinere esse heres. Et ita expresse dicit ibi Imo *num. 8.* Ex quibus apparet, quod quæstio non est, an conditio sit potestatiua, vel caussalis, sed an exheredatio fiat ante vel post aditam hereditatem. ¶ Postremo non obstat, quod constat de voluntate testatoris in contrarium. Quia hoc negatur: nam secundum istam intelligentiam subuerteretur testamentum, quia mater fuisset præterita, quod non est dicendum, *vulgata. l. 3. de milit. testam.*

SERAPHINI.

Placentina bonorum. Lunæ, 23. Maij. 1583.

SVMMARIVM.

1 *Probatio resultans ex [illegible] correspectiuitate dicitur clara & plena.*

DECISIO CCXXVI.

DOmini [illegible] in resolutis, probationem Illustriss. Dom. Cardinalis esse plenam, cum ex actuum correspectiuitate † probetur vno & eodem tem-

1 pore fuisse plures contractus cõclusos, inter Bottos scilicet, & Commendatarium contractum transactionis, inter Bottos & Pelagattũ contractum venditionis aquarum, inter Pelagattum & Commendatarium cõtractum venditionis earundem aquarum, inter Commendatarium, & Puteobonellos contractum venditionis terrarum, ex qua cõnexitate actorum apparet vno & eodem tempore omnia gesta fuisse, quamuis cõfectio scripturæ in aliud tempus dilata fuerit. Ideo; sequi, quod tempore venditionis aderant illæ [illegible] lib. debitæ eccl [illegible] ex quibus dissolui poterat æs alienum, & hanc esse claram, & non præsumtiuam probationem. An vero pro aliis debitis

debitis potuerit illas pecunias retinere Commendatarius, videndum erit, firmato prius, quid ex dictis testium, & aliis prætensionibus Puteobonellorum colligatur.

SERAPHINI.

Roma. pecuniaria. Lunæ, 12. Februarij. 1578.

SVMMARIA.

1 *Contractus, in quo est facta mentio de pretio, venditio præsumitur.*
2 *Dispositio l. scriptura. ff. qui potio. in pigno. habe. quo casu procedat.*
3 *Scriptura priuata iuncta cum adminiculis probat.*

DECISIO CCXXVII.

FVit resolutum, fundatam esse intentionem Liuiæ & litis consortium in hypotheca, de qua in eorum instrumentis, cuius ratione competit Saluianum. Probatur quoque possessio Io. Sodalis ex apocha scripta 2. Iunij. 1570. ex qua apparet, quod saltem pro scutis 365. erat venditio, cum † sit facta mentio pretij *glo. in l. vlt. C. de præd. cur. lib. 10. Tiraq. de retract. ligna. §. 1. glo. 2. nu. 1.* & ideo fuit reducta quãtitas pretij arrendæ ad scuta 5. quia pro concurrenti quantitate scutorũ 365. erat facta venditio. Non † obstat *l. scriptura. qui pot. in pign. hab.* quia procederet, si super illa scriptura vellẽt actores fundare eorum intentionem: sed cum habeant hypothecam ex instrumentis publicis, possunt reliqua probare etiã per testes: ideo nõ applicatur. Quod ex alio etiam suadetur, quia hic nõ adest periculum amissionis, cum ex illa scriptura non agatur, sed solum probetur dominium scripturarum. Præterea cessat difficultas † ex adminiculis. *ad not. per eundem Tiraq. ibid. §. 1. glo. 7. nu. 55. & 59.* Non obstat recognitio, quia ea detegitur quoad hanc partem vel falsa, vel erronea, neque debet præiudicare creditoribus, *per allegata hic per informantes.*

SERAPHINI.

Romana scripturarum. Veneris, 10. Iunij. 1583.

SVMMARIA.

1 *Scriptura dubia recipit interpretationem a scriptura clara.*
2 *Contractus vsurarius non præsumitur nisi probetur.*

DECISIO CCXXVIII.

FVit conclusum solutionem pecuniarum, de quibus in apocha receptionis, factam fuisse ad computum pretij scripturarum, non autem ad computum fructuum arrendæ. Primo, quia apocha clare cantat ad cõputum pretij scripturarũ, cui concordant testes. Et confirmatur optime ex reductione fructuum, quæ fieri non poterat, nisi ratione huius solutionis, maxime, cum incipiat a mense Februarij, & solutio procedat de mense Ianuarij: sed (quod potissimum vrget) apparet proportionatam esse reductionem ad pretium: cum enim scuta 365. auri in auro constituant fere 333. ducatos de camera, quæ erat tertia pars totius pretij scripturarum, diminuta quoque fuit arrenda pro tertia parte, nempe ad ducatos quinque, cum prius esset ducatorũ septem cum dimidio. Neque dicendum est ex alia caussa reductionem fieri potuisse: argueretur enim falsi vtraque apocha, quæ cantat, reductionem factam fuisse ratione restantis summæ, & sic hac apocha, quæ in libello est descripta, vtitur Mossardus, & eam approbat, ideo verisimilis est, vt quod in ea dicitur, ad bonũ computum dictę arrendæ, intelligi debeat, id est, ad bonum computum partis pretij scripturarum arrendatarum, quia † scriptura dubia recipit interpretationem a scriptura clara, & illa verba, ad bonum computum arrendæ, non possunt recipere eam interpretationem, vt solutio facta fuisset pro arrenda anticipata solutione: esset enim contractus vsurarius, quod † in dubio dicendum non est. *l. si pater, quæ in fraud. credit. l. merito, pro socio. Felyn. cap. 1. num. 13. de offic. iud. delegat.* & cum scriptura producta per creditorem sit clara, scriptura vero producta per Mossardum sit dubia, tunc probatio fieri debet contra producentem. *glo. in verbo, dubium. & ibi Doct. in c. 1. de probat.* Præualet autem probatio clara coniecturis, & ideo cessant alias deducta in cõtrarium in resolutione coram me facta, a qua fuit recessum.

ROBVSTERII.

Valentin. matrimonij. Veneris, 3. Iunij. 1580.

SVMMARIA.

1 *Domus accommodatio ad alloquendum inter virum & mulierem indicium maximum facit ad probandam carnalem copulam, seu delictum.*
2 *Iniuria facta vni ex consanguineis omnibus facta censetur.*

DECISIO CCXXIX.

DOmini tenuerunt, testes, de quibus agitur, tales pati exceptiones, vt ex eis sponsalia non probentur: de eis namq; duo tantum testes de vera scientia d[illegible] ponunt, Hieronyma Torres & Hieronymus Pint[illegible] quæ Hieronyma ter fuit examinata, prima vice, 3. [illegible]ptembris, 1568. in iudicio criminali in regia audie[illegible] secunda 15. Octobris, 1572. tertia 6. Ianuarij, 157[illegible] ram ordinario, & tamen in primo examine, quo t[illegible] res erat recentior, nil deponit, nisi de auditu a Pet[illegible] super 8. dicit se nil amplius scire, & tamen in secund[illegible] tertio examine deponit omnia articulata de visu & [illegible]pria scientia, & insuper in primo examine ad primu[illegible] interrogatorium dicit, quod iam sunt 13. vel 14. me[illegible]ses, quod exiit e domo Beatricis, & sic iam fuerat expu[illegible] e dicta domo saltem de mense Augusti, 1567. & nihilominus in tertio examine super secundo in fine, dicit, quod quando id fuit, ipsa manebat in domo dictæ Beatricis, & in secundo examine dicit, quod id fuit de anno 1568. quod etiam videtur dicere Hieronymus Pintor super tertio, dum dicit, quod sunt quatuor anni cum dimidio vsque ad quinque, & sic percutit annũ 1568. quia est examinatus de mense Septembris, 1572. & tamen (vt apparet ex dicto Hieronymæ) ipsa de mense saltem Septembris, 1567. fuerat expulsa e dicta domo. Hinc enim insurgit manifesta & aperta contrarietas, & insuper in primo examine super primo dicit, quod steterat in dicta domo per 13. & 14. menses, in tertio dicit, quod per 6. vel 7. ¶ Accedit, quod ista mulier est vilis & lena, qu[illegible] fatetur in secundo examine, quod deferebat literas P[illegible]tri Beatrici, qua de caussa fuit a matre Beatricis expu[illegible] & consequenter tractat de se exonerando ab isto le[illegible]nio, astruendo probationem matrimonij, quod i[illegible] etiam dicebãt militare respectu Hieronymi, quia ad effectum se ad inuicem † alloquendi accommodauerat domum Petro. *l. & si amicis. ff. ad leg. Iul. de adult.* maxime, quia propter dicta colloquia deinde deuentum fuit ad deflorationem, *Dec. post Alexan. consi. 123. colum. 5.* Accedit secundum Dominos, quod Hieronyma dicit in tertio examine super secundo, quod locus, in quo ipsa existebat, distabat a loco, in quo loquebatur Petrus per 50. palmos: vnde sit maxime inuerisimile, quod de re simili tractata secreto a partibus loquerẽtur tam alta voce, vt exaudiri possent a distantia per quinquaginta palmos. Videbatur etiam Dominis, quod in secundo & tertio examine multum ista mulier animose deponat. ¶ Reliqui etiam duo testes adducti ad probandam confessionem Petri vehementes patiuntur exceptiones. ¶ Gaspar enim medicus, est valde amicus Beatricis, vt deponunt testes examinati pro parte Petri, & insuper fuit examinatus contra Petrum in regia audientia in caussa criminali, vbi agebatur de periculo vitæ, & Didacus Lopez, & Ioannes Baptista Pasqual examinatus pro parte Petri deponunt de mutuo odio, & inimicitia Petri, & dicti Gasparis. Addunt Petrus Sancho, & Antonius Ballado, & Iacobus Roiz pro eadem parte examinati aliquas malas qualitates huius testis, quæ illi multum detrahunt de

fide. ¶ Bartholomæus del Rogo est consanguineus Beatricis: habet enim in vxorem consobrinam patris Beatricis, vt ipsemet fatetur. Vnde cum iam sit sequuta copula, iniuria dicitur facta † omnibus cõsanguineis, ex quo resultat præsumpta inimicitia testem repellens. *Gab. de testibus. conclus. 9. nu. 12.* In caussa enim vbi de iniuria agitur, repelluntur omnes sanguine coniuncti, quia iniuria dicitur facta toti consanguinitati. *Abb. in ca. cum oporteat, col. 2. num. 3. versic. aut agitur de crimine, de accus. vbi Felyn. col. 2. in fin. versic. & ista procedunt. & idem Felyn. in c. literas, num. 8. de præsumpt.* Accedit, quod isti duo testes, Caspar & Bartholomæus sunt singulares. Gaspar enim deponit de confessione facta Valentiæ, & Bartholomæus de confessione in loco del Ayora, ex quibus non probatur confessio. *Assi. ct. decis. 164.* ¶ Vnde cum hæc confessio non sit probata, non potest adminiculare dicta illorum duorum testium deponentiũ de vera scientia, qui tam graues exceptiones patiuntur.

ROBVSTERII.

Romana fideicommissi de Maximis. Veneris. 30. Aprilis. 1574.

SVMMARIA.

1. *Conditione deficiente quoad primos substitutos non est locus sequenti substitutioni. ex communi.*
2. *Copula, &, inducit repetitionem qualitatis præcedentis.*
3. *Dictio, item, denotat principium alterius subsequentis.*
4. *Fideicommissum reciprocum an inductum censeatur per clausulam, ordine successiuo semper succedant in infinitum, perpetuo remaneant in cippo, ut bona transeant in alienam familiam.*

DECISIO CCXXX.

Fvit resolutum, non esse inductum fideicommissum in fauorem D. Horatij. Nam Domiticus senior testator fecit plures gradus substitutionum, & in secundo gradu substituit filios Petri, Angeli, Lucæ, & Iuliani, cum conditione, si sine filiis masculis moriantur, seu alter eorũ moriatur, & viuente Dominico obiit Iulianus, postea obierunt tres supradicti filij cum filijs, adeo quod exspirat hæc substitutio, & propterea ceteræ aliæ subsequentes exspirarunt, quia † quando deficit conditio quoad primos, non est locus sequenti substitutioni. *l. si mater. §. 1. l. qui habebat, de vulg. Oldrad. consi. 21. Alex. in. consi. 139. in primo dub. volu. 6.* cuius opinio est communis & absque omni dubitatione. *Socin. iun. consi. 111. num. 20. in primo. plures referuntur hic per R. P. D. Aldobrandinum, & alios refert Menoch. consi. 85. num. 46. Dec. consi. 636.* ¶ Non obstant considerationes factæ a contraria parte, per quas conantur probare inductum fuisse reciprocum fideicommissum propter illa verba, ordine successiuo semper succedant vsque in infinitum, perpetuo remaneãt in cippo, ue bona transeant in alienam familiã. Nam ad istas omnes respondebatur, quod intelliguntur regulari a supradicta conditione, si sine liberis, & cum illa defecerit deficiunt vires istarum clausularum, prout respondent supradicti Doct. allegati. ¶ Secundo, considerando illam copulam, &, cum † ea inducat repetitionem qualitatis præcedentis fideicommissi. *leg. Seia. §. Cuo. de fundo instruct.* & considerat in hac materia. *Ias. consi. 228. num. 2. volum. 2.* Item considerando illam dictionem, item, quæ † est posita continuatiue & denotat principium alterius subsequentis. *Bart. in l. 1. de public. Socin. consi. 10. num. 26. in primo.* ¶ Et particulariter ad † verba, ordine successiuo, & ad verbum, semper, quod est iuxta dictam clausulam, respondet Alex. *dict. consi. 139. numer. 3. versic. & substitutio sequens.* ¶ Ad verbum, in cippo, respõdet, *vt supra. Rum. consi. 153. num. 5. in fin. libr. 2.* Et ad verbum, *vsque in infinitum*, iuxta dictam clausulam, *Cephal consi. 17. num. 9. Ias. dict. consi. 228. colum. fi. in prin. volum. 1.* vbi quod retorquetur propter copulam, &, quæ refert qualitatem. Ad verba, *ne transeat in alienam familiam*, respondet ita Al x. *dict. consi. 139. num. 3. vers. & substitutio. sequens. Soc. iun. consil. 21. num. 33. vol. 1.*

ROBVSTERII.

Romana societatis 500. Veneris, 21. Octobris. 1580.

SVMMARIA.

1. *Contractus dependens a caussa alterius censetur repetitus cum eisdem personis, qualitatibus, & obligationibus.*
2. *Notificatio declarationis non inferentis nouum grauamen, non est necessaria.*
3. *Protestatio non intimata tenet in præiudiciũ protestantis, licet non noceat ei, contra quem fit.*

DECISIO CCXXXI.

Fvit resolutum, vsque ad diem decreti Visitæ commodum & incommodum secundæ societatis initæ inter Peregrinum & Aloysium Alphonsi spectasse ad Horatium, nõ autem ad Peregrinum. Clarum est enim, quod vigore prioris contractus Horatius tenebatur releuare indemnem Peregrinum: cum autem Peregrinus coactus fuisset soluere, & pecunias ad societatẽ capere, prout ipse declarauit, *vt in tertio præsupposito*, totum incommodum ratione præcedentis obligationis pertinebat ad Horatium, & per consequens etiam commodum pertinere debet. *l. secundum naturam. ff. de reg. iur.* Non obstat, quod Horatius non fuit nominatus in contractu secundæ societatis, quia † cum ista fuit contracta ex caussa primæ, sufficit, quod hoc Peregrinus haberet in animo. *Bal. in l. ei qui seruo, versic. sed venio. C. quod cum eo.* Non obstat, quod intimata non fuit huiusmodi declaratio Horatio, quia cum ex illa nullũ nouum grauamen ei inferretur, quia † iam erat obligatus conseruare indemnem Peregrinum, nõ erat necessaria notificatio. *Rum. consi. 106. num. 1. & 2. vol. 1.* Secundo, † protestatio non intimata tenet in præiudicium protestantis, licet non noceat ei, contra quem fit ipsa protestatio, *vt per l. sed si socius. §. 1. ff. pro soc. cum pluribus aliis auctoritatibus tradit Rub. Alex. in l. non solum. §. morte. num. 237. ff. de oper. noui nunt.* Nõ obstat, quod Peregrinus fecerit carcerari Horatium pro restitutione sortis principalis, & fructuum primæ societatis, quia pro restitutione secundæ non poterat conueniri, cum Peregrinus adhuc non restituisset. Vnde cum primæ satisfecisset pro restitutione illius, factæ eo modo, quo facta fuit, potuit obtinere mandatum de carcerando.

ROBVSTERII.

Romana societatis 500. Veneris, 17. Februarij. 1581.

SVMMARIA.

1. *Decretum ex se non inducit nouationem.*
2. *Cessio nominis debitoris non acceptata non operatur nouationem.*
3. *Promissio facta nomine alterius non dicitur acceptata nisi sequatur ratihabitio.*
4. *Socii cessi consensus interuenire debet.*
5. *Fideiussorum nouorum præstatio, & dilatio data nõ habet vim solutionis.*

DECISIO CCXXXII.

Domini fuerunt concordes, post decretum Visitæ commodum & incommodum societatis spectasse ad Horatium, non autem ad Peregrinum, ex deductis in resolutione facta sub die 21. Octobris, anni præteriti. Non obstat, quod per decretum Visitæ fuit facta nouatio, stante cessione nominis debitoris & fideiussionibus præstitis, iuxta formam dicti decreti. Primo enim † decretum ex se non inducit nouationem. *Bart. in l. nepoti. ff. de fundo instruct.* Cessio † pariter nominis debitoris non acceptata non operatur nouationem. *Gabriel. de nouatio. conclus. 1. numer. 5. & 7.* Non obstat stipulatio

[illegible] Horatij [illegible], quo Peregrinus obligabatur [illegible] tenerentur [illegible] Horatij [illegible] 3 loco [illegible] placere, nisi sequatur † ratificatio, non [illegible]. Rub. Alex. cons. 117. num. 50. cum 4 [illegible]. Præterea non interuenit consensus † socij [illegible], qui interuenire debebat [illegible] in l. si fratres §. [illegible] in verbo [illegible]. Item fideiussorū no5 strorum † præstatio, & [illegible] data, nec habet vim solutionis, Bald. in l. fin. versic. sed quæro. C. ad leg. Falcid. nec non [illegible] Gabriel. in loco allegato, num. 10. Non obstat, quod Peregrinus non intimauerit Horatio [illegible] primam [illegible], quia declaratio facta sibi nocet, licet forsan Horatio nocere non posset, vt [illegible] decisione.

ROBVSTERII.

Albanen. solution. debitorum. Veneris, 23. & 30. Maij. 1578.

SVMMARIA.

1 *Traditio bonorum [illegible] non tenet in præiudicium donatarij habentis donationis vigore anteriorem hypothecam.*
Limita secus esse in traditione [illegible] vigore hypothecæ ante donationem comprehendentis bona donata: alias secus, [illegible] subsidium. nu. 2.
Item limita, vt nu. 5.
3 *Portionis appellatione intelligitur de ea, quæ pleno iure spectat ad [illegible] non autem de illa, quæ potest sibi auferri ratione hypothecæ.*
4 *Res transit cum caussa, & onere suo.*
5 *Creditores quando possint auocare à donatario particulari rem donatam.*

DECISIO CCXXXIII.

PRincipaliter fuit actum de satisfactione debitorum Christophori, in quo fuit constituta regula pro Illustriss. Dom. Cardinali donatario, quod regulariter ipse non teneatur ad satisfaciendum de bonis Albani creditoribus dicti Christophori, nisi illi sint cum hypotheca, & ante donationem factam, quia perfecta donatio conditionem non recipit, & alteri per alterum non potest fieri iniqua conditio, & qui prior est in tempore, potior est in iure. Et tanto magis, cum in donatione adsit am1 plissima hypotheca, quo † casu, traditio alteri facta non est, quoad hoc alicuius momenti. l. qui balneum, [illegible] l. potior [illegible] ff. qui pot. in pign. habe. cum [illegible] per Anton. Gabriel. de emt. [illegible] limita. Vnde [illegible] quæ pro parte dicti Christophori dicuntur de traditione tam in facto, quam in iure, vt hic bene per informantes dicti Cardinalis. Ad illa vero debita, quæ fuerunt contracta ante donationem cum hypotheca [illegible], quæ capiat rem donatam, bene tenetur dictus Cardinalis, licet fuerit [illegible] 2 & secuta sit traditio, quia † vigore hypothecæ [illegible] posset a se auocare res donatas pro [illegible] præcedentis, quousque [illegible] de interesse, quod ascendit vsque ad summam [illegible] anterioris, [illegible] sequitur idem effectus. Old. [illegible] 124. num. 4. [illegible] per [illegible] 3. glo. 1. num. 4. [illegible] tertio, limita. Et [illegible] quoad [illegible] riora credita cum tali hypotheca, quæ [illegible] Albanum, bene intrat. quod [illegible] Christophori: Nam in sequenti [illegible] de portione sua ciuitatis Albani, [illegible] de illa portione 3 sua, quæ † pleno iure ipsi [illegible] post [illegible] mulat Aymon. cons. 144. [illegible] liberata, quæ actione hypothecaria auferri [illegible] fo. [illegible] omnes actiones. §. non videtur. [illegible] 4 [illegible] cum caussa & onere suo, vt post Paulum, & alios [illegible] Decius in cap. [illegible] 13. [illegible] opinione, de constitut. & in cap. [illegible]

[illegible] num. 1 [illegible] sed contra illam. de [illegible] Pas in leg. qui Romæ §. Flauius, numer 14. de verbor. obligation. Non autem applicatur ista ratio ad debita postea contracta ex supra deductis: imo, vt dicebant Domini, non reperitur iure cautum, quod si donans soluat debitum, possit agere cōtra donatarium rei particularis. Et † licet 5 quandoque creditores possint auocare a donatario particularem [illegible] donatam, vt post alios Abb. consi. 102. num. [illegible] [illegible] sequent. in secunda Guid. Pap. decis. 104. [illegible] num. 6. [illegible] tamen id verum esset, si creditores comparerent, & probarent fraudem donantis. [illegible] requisita, vt videntur præsupponere Doct. [illegible], & tradit Ripa in c. cap. cum M. Ferrarien. nu. 190. [illegible] Nam difficile videbatur quibusdam, quod dictus Christophorus potuit allegare fraudem in his a se commissam fuisse, iuxta notat. per Rotam, in antiq. de testamentis. dec. [illegible] 8. Vnus tamen ex Dominis tenebat, quod non est necessaria probatio fraudis in ista renocatoria a creditoribus intentata, de quo tamen cum opus fuerit, agetur. An autem hic [illegible] sint debita præcedentia, aut sequentia sint cōtracta in exstinctionem præcedentium, & actiones sint cessæ, & intrent supra deducta, esset [illegible] partem videndum præsupposita clara serie facti, quia partes multa dicunt, & fingunt, quæ non leguntur in scripturis datis, & præcipue quoad domum Doganæ, & creditum Don Lælij Vrsini. Nam alia in pluribus bene enacuantur in memoriali Bisciæ. Quoad collocationem grani, Domini dixerunt, illam non esse faciendam super illo.

ROBVSTERII.

Oscen. Prioratus. Die 20. Iunij. 1582.

SVMMARIA.

1 *Bulla Pij Quinti renocatoria regressus quomodo intelligatur.*
2 *Ratio scripta in lege ampliat eius dispositionem.*
3 *Dispositionis initium si est generale, seu eius ratio, tota dispositio dicitur generalis.*
4 *Correctoria [illegible] ex quibus deprehendi potest.*

DECISIO CCXXXIII.

FVit conclusum, in [illegible] Oscen. Prioratus sub die Lunæ, 23. Ianuarij [illegible] quod [illegible] de quo agitur, Ioannes non potest dicere, ius a se non fuisse abdicatum. Potissimum fundamentum Dominorum fuit bulla sanctæ memoriæ Pij Quinti renocatoria regressuum, Nam licet † in eius dispositiua prædicta bulla videatur loqui 1 de iure regrediendi, seu de regressibus, nō autem, quando quis prætendit ius a se non fuisse abdicatum, vt prætendit Ioannes, fuit tamen responsum, aliud esse dicendum ex intentione, & mente ipsius disponentis, quæ clare colligitur ex proœmio ipsius bullæ, ad text. in l. fin. [illegible] hered. instituen. Vbi [illegible] summus Pontifex de ecclesia Dei tollere hereditariam beneficiorum successionem [illegible] libertati beneficiorum prouidere. Quibus rationibus attentis nō est restringenda interpretatio bullæ, vt dicebant informantes pro Ioanne, sed potius eius dispositio est amplianda, cum † ratio ampliet dictum 2 l. cum pater. §. dulcissimis, de legat. 2. Aub. in c. [illegible] num. 8. de iuramen. calum. Fel. in [illegible] nos, num. 3. de [illegible] cum rationes illæ reperiantur scriptæ in proœmio ipsius bullæ. Vnde dicunt Doct. quod dicta procedit text. in leg. [illegible] habeo ad [illegible] quia ratio reperitur scripta, [illegible] per Gozad. consi. 35. nu. 14. [illegible] [illegible] 59. num. [illegible] & consil. [illegible] num. [illegible] faciunt not. per Barto. in [illegible] §. penult. & text. [illegible] vbi glo. [illegible] vbi concludit, quod si initium dispositionis est generale, seu 3 ratio est generalis, tota dispositio est generalis: [illegible] & de facili [illegible] alias [illegible] rationibus [illegible] posset quis dicere [illegible], sed velle

vti iure primæuo tanquam a se non abdicato. Hoc enim pacto non tolleretur hereditaria beneficiorum successio, neque Papa posset prouidere personæ vili contra expressam eius mentem, & finalem rationem, qua motus fuit ad huiusmodi constitutionem reuocatoriam edendam, quod non est dicendum. ¶ Fuit insuper in casu isto considerata quædam ratio particularis contra Ioannem. Nam quemadmodum ipse asserit se non fuisse retrocessurum in Hieronymum, si cogitasset, quod regressus, quem sibi in sua retrocessione reseruabat, deberet reuocari, & per consequens ius a se non fuisse abdicatum: ita econuerso Hieronymus potest asserere se non fuisse cessurum in Ioannem, nisi & ipse in eius fauorem retrocessisset, & sic ius remansisset penes ipsum, quæ consideratio desumitur ex eo, quod vnus, & idem constituitur procurator, & ex breuitate temporis, quod intercedit inter vnum, & aliud mandatum. Ex quibus saltem ad eliciendam intentionem ipsorum resignantium, † deprehendi potest correspectiuitas, *vt per Anch. in consi. 434. num. 3. Aymon. consi. 153. num. 8. & 9.* licet prædicta fortasse non sufficerent ad inducendam simoniam.

ROBVSTERII.

Mantuana bonorum. Die 13. Ianuarij. 1581.

SVMMARIA.

1. *Agens ad rescissionem transactionis, quot conditiones & circumstantias probare debeat. & nu. 3.*
2. *Negatio simplex non facit rem dubiam, nisi aliquid probabiliter adducatur.*
4. *Prohibens aliquem testari seu disponere in vltima voluntate de bonis suis, punitur in duplum, & bona applicantur fisco.*

DECISIO CCXXXV.

IN Positione huius caussæ, vt finem illi citius imponere possem, præsupposui sine veri præiudicio, bona hereditaria D. Baptistæ ascendisse & ascendere ad valorem 120000. scutorum aut saltem 100000. scutorum, & dubitaui, *an ex deductis constet de enormi, aut enormissima læsione.* ¶ Et nō obstantib. istis, & aliis adductis Domini steterunt in decisis coram R. P. D. Brauo, ex tunc allegatis, & modo repetitis, præcipue, quia cum versemur in transactione, per quam recessum fuit a litibus, & controuersiis ciuilibus & criminalibus motis ad instantiam fisci, & inter partes, & indies poterāt aliquæ aliæ moueri, & quidem magni momenti, *vt ex deductis apparet*, ideo non est inspiciendus valor solus bonorum, & remissio, etiā quod læsio potuisset rescindere transactionem, sed est inspiciendus dubius euentus controuersiarum, iura, probationes & coloratæ prætensiones, remissiones hincinde, qualitates personarum, & caussarum, quorum omnium valor communis huius dubij euentus erat verificandus per agentem † ad rescissionem, *vt bene per Abb. consi. 64. num. 3. in primo. & Aym. consi. 151. nu. 26. cum sequen. Moder. Lusit. de Pinel. in leg. 2. part. 1. cap. 4. num. 12. cum sequen. C. de rescind. vendit.* ¶ Nec solum erat probandus communis valor habito respectu ad iura & probationes factas, sed etiam ad prætensiones coloratas & probabiles. Nam † licet res non efficiatur dubia per simplicem negationem vel affirmationem, tamen vbi aliquid adducitur colorate vel probabiliter, tunc efficitur dubia ad istum effectum, vt debeat haberi ratio huius dubij euentus litis, *vt ibi per eos, & per Felyn. in cap. significauerunt, num. 4. de testibus*, & non † solum debuit haberi ratio controuersiarum, & litium motarum, sed etiam si suspicari poterat citra calumniam mouendarum. *l. 2. vbi Bart. & alij C. de transact. Pedem. decis. 91. num. 23.* ¶ Hic autem nedum non constat clare de valore huius dubij euentus plurium controuersiarum motarum, & verisimiliter mouēdarum, sed ex pluribus circumstantiis adductis verisimiliter Domini arbitrabantur, nullam adfuisse læsionem, stante maxime præsentia tantorum Principum: Nam (*vt hic bene cum [illegible] informantes*) plures erant deductæ in iudicio coloratæ prætensiones contra istos, qui allegant læsiones ciuiles, & criminales, & omnes mortales, & per quas poterāt de facili isti nedum succumbere, & excludi ab hereditate defuncti, sed etiam puniri in duplum, ex illo solo, quod prohibuissent patruum disponere in vltima voluntate de bonis suis, & si † non essent soluendo, potuisset [illegible] habere regressum contra bona fisco applicanda. *[illegible] in rub. si quis aliquem testari prohib. Salyc. Corn. & [illegible] l. 1. eod. tit. Alexan. consil. 172. in 5.* stante maxime, quod ostenditur minuta cum tot circumstātiis, quod nec refert, quod nulla adsit querela partis ad hoc, quoniā verisimiliter poterat spectari, & moueri etiā palam, nedum secrete adhærendo fisco. ¶ Non obstat, quod non esset falsitas nociua, cum mulieres non sint idoneæ testes in testamentis, quia defunctus non se restrinxerat, cum dixerat, Dominus Dominantium, & pro validitate actus, cum adessent quinque testes poterant vti codicilli valore, vt hic bene per informantes, & quoad extractionem carcerum poterat pars verisimiliter adhærere fisco publice vel secrete. ¶ Non obstāt prætensa onera in portione istorum, qui dicunt se esse grauatos, adiecta, quæ, vt pro parte ipsorum prætenditur, diminuūt summam 22000. ducatorum ipsis in transactione assignatam, ad multo minorem: nam quicquid sit, onera non probantur læsionem, quia non est probatus communis valor dubij euentus controuersiarum. ¶ Alia [illegible] cuantur plenissime hic per informantes, & res apud Dominos nullam habuit difficultatem [illegible] ex [illegible] non verificati valoris communis dubij euentus, quia (*vt dictum est*) nullo modo fuit probatus: & tamen clare debuit probari: imo concurrunt tot & tanta, ex quibus facile potest præsumi, quod non potest probari aliquid, quod relenet.

BLANCHETTI

Perusina pœnæ. Veneris, 5 Martij. 1577.

SVMMARIA.

1. *Agens ex contractu vltro citroque obligatorio debet docere se adimpleuisse etiam in minimo.*
2. *Actio vel exceptio [illegible] non extinguitur ex [illegible] cesso, nisi probetur negligentia acceptantis, [illegible] exigentis ex iure cesso.*
3. *Interpellatio necessaria est quoad effectum pœnæ incurrendæ etiam stante iuramento.*

DECISIO CCXXXVI.

FVit resolutum, non constare, quod Diana satisfecerit instrumento dotali, ita vt ad pœnam agere possit contra heredes Ioan. Francisci. Constat enim in facto quod centum, quæ debebantur pro residuo dotis, fuerunt soluta a sororibus Dianæ [illegible] post mortem Ioan. Francisci, & [illegible] ad secunda vota. Et † in iure dubium [illegible] quod agens ex contractu vltro citroque [illegible] debet docere se adimpleuisse [illegible] *Dec. in l. cum proponas, la secunda [illegible] Roman. consi. 53. num. 28. lib. 1.* Et fuit [illegible] in vna Vrbeuetana bonorum, coram D. meo Gotta. Nec obstat, quod steterit per Capitaneum Io. Francis. quominus illud nomen debitoris exegerit. ¶ Primo, quia ex instrumento celebrato iam de anno 1548. patet, quod ista solutio erat [illegible] ad petitionem Dianæ. ¶ Secundo non constat, istud † nomen debitoris fuisse cessum Ioan. Francisco, & illum ipsum acceptasse, & sua negligentia non exegisse, quæ videntur necessaria, *ex [illegible] lib. 3.* ¶ Quibus stantibus [illegible] tanquam superfluam non voluerunt [illegible] dubij, an esset necessaria † interpellatio, licet secundum aliquos illa videretur quoad effectum pœnæ necessaria, etiā stante iuramento, *ex conf. [illegible] num. 10.*

BLAN-

BLANCHETTI.

Perusina Pœnæ. Lunæ, 9. Martii. 1579.

SVMMARIA.

1 *Oratio [illegible] respiciens plura determinabilia debet ea pariformiter determinare.*

2 *P[illegible] non esse non potest, ubi agens ex ea [illegible] impleverit ex parte sua.*

DECISIO CCXXXVII.

FVit resolutum, Dianam & Pompeium Berantium [illegible] Ioan. Francisco florenos mille in dotem, [illegible] testamenti Camilli: quod patet ex relatione [illegible] repetita dicti testamenti in instrumento dotali. Non [illegible] præcipuum fundamentum, quod fit pro parte M[illegible], videlicet instrumenti verba non esse [illegible] modum promissionis sed sonare in traditione [illegible] cum non possint interpretari aliter, quam in [illegible] promissionis ratione sponsalium Dianæ, vt bene [illegible] pro Monialibus, non possunt etiam ali[illegible] ratione dotis, quæ accessorie promittitur [illegible] oratione. Cum vna † oratio respiciens plura determinabilia, illa debeat pariformiter determinare, [illegible] *vulg. & pupil.* Et eo ma[illegible] dicendum est, cum Io. Franc. fuerint data in dotem iura & actiones ex testamento provenientes, cum omnibus oneribus, honoribus, & obligationibus in ipso contentis. In ipso autē testamento obligatio exigēdi pertinebat ad Pompeiū. Cū eadē igitur obligatione dos fuit promissa. Quod coadiuuatur ex obligatione Io. Francisci, qui voluit teneri inuestire pecunias recipiendas a Diana seu Pompeio, seu ab aliis nomine Dianæ, non autem a creditoribus, de quibus in testamento. Quibus accedit postremo verisimilis mens Ioan. Francisci, qui cum esset de tenore testamenti informatus, vt asseritur in instrumento dotali, sciebat, quod, si nonunc creditorum legata Dianæ exigi non poterant, nihilominus heredes tenebantur supplere eidem vsq; ad summam mille florenorum pro dote sua, ex quo non fit verisimile, vt in se voluerit periculum exigendi suscipere, quod ad alios spectabat. Quibus † stantibus sequitur, quod cum Diana nec Pompeius ad[illegible] pleuerint, non sit locus pœnæ.

BLANCHETTI.

Perusina pœnæ. Veneris, 22. Mart. 1579.

SVMMARIA.

1 *Pœna [illegible] [illegible] re de impl[illegible]*

2 *Agens ad [illegible] tum, debet probare de [illegible]*

DECISIO CCXXXVIII.

EGo proposui casum Perusin. pœnæ. In qua Domini maxime inclinarunt, quod non constat de adimplemento † Dianæ ad effectum, vt possit exigere huiusmodi pœnam seu interesse, ex his, quæ alias fuerunt deducta in præteritis resolutionibus. Quod agens [illegible] contractu [illegible] vtroque obligatorio debet docere de adimplevisse [illegible] minimo quadranti. Non obstat calculus datus a M[illegible], quia est admodum obscurus, & incertus, & [illegible] Pompeii, qui tenebatur pecunias numerare. Præterea Io. Franciscus non tenebatur quascunq; pecunias recept[illegible], sed tantum illos mille florenos, qui sibi pro dote ass[illegible], quos non solum fuisse solutos, non docet [illegible] contrarium apparet ex ipsamet confessione Dianæ, & [illegible] ipsius in transactione, in qua non modo asseritur non fuisse exactam summā, sed nec exigi potuisse: & ita tollitur fundamentum, quod fit in dictis testium, & n[illegible] Capellanei Ioan. Francisci in non ex[illegible] residuum [illegible] & compromisso de diligentia constet. *An autem Magdalena potuerit agere ad interesse pro summa soluta?* [illegible] etiam Domini inclinent, quod non, ex allegatis, & quia intentioni Dianæ satisfieri non poterat, quæ cum cauisset emi sibi prædium pro fundo dotali, non vnum, sed plura prædiola emi necesse fuisset, si pro quantitate exacta Ioan. Franciscus debuisset prædia emere. Et cum paulatim fuerit sibi enumerata summa 900. sequeretur, quod plura prædiola emere coactus fuisset, & inutiliter dotem collocasset: tamen mandarunt, vt iterum proponam caussam super eisdem.

BLANCHETTI.

In eadem. Die prima Iunii. 1579.

SVMMARIA.

1 *Contractum non fuisse adimpletum, ex quibus probari posse.*

DECISIO CCXXXIX.

FVit resolutū, non constare † de adimplemēto Dianæ ex mandato Ioan. Francisci ad compromittendum, compromisso subsequuto, & transactione facta. Quæ [illegible] probant, centum florenos nō fuisse exactos. Vnde resultat conclusio sæpius firmata, quod agi non potest ex hoc contractu, nisi doceatur per Dianam fuisse satisfactum his, ad quæ ipsa tenebatur, præcipue cum intentioni ipsius satisfieri non potuisset, nisi prius ipsa dedisset florenos mille Ioan. Francisco, qui non poterat emere prædium ascendens ad valorem mille florenorum, prout tenebatur, nisi recepisset. Ex quibus & aliis deductis in decisionibus, & discursu, sequitur, quod sententiæ sint notorie iniustæ.

ALDOBRANDINI.

Tenutæ pontis Arrigi. Die Lunæ, 10. Martii. 1578.

SVMMARIA.

1 *Possessionem qui melius probat inter plures contendentes de possessione, ille obtinere debet. & num. [illegible]*

2 *Possessio resultans ex actu æquiuoco non releuat.*

3 *Testis deponens de his, quæ sunt iuris, si non reddat caussam scientiæ, non probat.*

4 *Possessio per sententiam non transfertur.*

6 *Instrumentalis possessio non releuat ad probandam possessionem.*

DECISIO CCXL.

DOmini steterunt in dictis, resoluentes ecclesiam S. Leonardi esse manutenendam in possessione tenutæ pontis Arrigi. Et circa hoc considerarunt tria tempora. Primum ab obitu Iacobi Rufini Commendatarii ecclesiæ sancti Manni vsque ad obitum Francisci Garghi Commendatarii ecclesiæ sancti Leonardi. Secundum ab obitu dicti Garghi vsque ad obitum Ascanii Sfortiæ. Tertium ab obitu D. Ascanii vsque ad diem motæ præsentis litis. ¶ Quoad primum † tempus dixerunt, possessionem ecclesiæ sancti Leonardi esse melius probatam, quam possessionem ecclesiæ sancti Manni. Nam [illegible] probatur ex depositione quarti testis ætatis annorum 60. [illegible] pro parte Equitis Guasconi, Commendatarii sancti Leonardi de anno 1573. qui testis iuxta octauum interrogatorium dicit se habere notitiam, & practicam dictæ tenutæ, quia pluries in ea fuit, & sunt 30. anni & vltra tempore quo manebat in seruitiis d. Garghi, & iuxta nonum se inquit vidisse, quando communitas Cellamen. quæ conduxerat dictam tenutam a dicto Gargho, soluebat eidem Gargho affictum conuentum in grano & blado, quod reponebat in horreo, cuius claues ipse testis tenebat, & quod hoc fuit per biennium, quo tempore testis illi inseruiuit, quod biennium facto calculo includit post obitum Rufini. Secundo probatur, quia per obitum Rufini dictus Ascanius fuit prouisus de ecclesia sancti Manni, & inter ipsum & Garghum fuit tunc orta lis super possessione huius tenutæ. Defuncto postea Gargho collitigante Ascanius de anno 1538. obtinuit subrogari in ius dicti Garghi, etiam quoad illius possessionem. Postea de anno 1559. obtinuit sententiam in spolio

per contr[illegible] dictas contra inter [illegible] putantes, in qua restituitur ad possessionem [illegible] in dicta sententia Garghi vocatur intentio, in qua subrogatione & sententia manifeste constat, quod de tempore dictæ litis Ascanius non possidebat [illegible] tenutam, sed illam possidebat Garghus. Tertio confirmatur hæc probatio ex tertio, & [illegible] teste examinatis pro parte dicti Equitis Thomæ. Nam tertius iuxta 11. dicit, quod post illos de Garghio Ascanius immediate possidit d[illegible] tenutam. 11. vero dicit se præsentem fuisse, quando post dictam litem inter Garghum & Ascanium [illegible] possedit in eius vita & vt membrum sancti Manni. Vltimo [illegible] niculat [illegible] fama publica, de qua deponunt dicti [illegible] testis iuxta dictum nonum interrogatorium in [illegible] tertius testis super quarto articulo [illegible] 8. annis & citra in circa. Non obstant testes, in quibus fundatur dictus Eques Thomas Commendatarius sancti Manni. Nam quintus iuxta 5. dicit, quod Ascanius, dum vixit, possedit dictam tenutam. 6. iuxta 14. dicit, quod d[illegible] Rufino Ascanius illi successit, qui cœpit possessionem dictæ tenutæ, quam continuauit quamdiu vixit, in causa scientiæ, dicit, quod vidit, quod Ascanius fecit fieri quosdam fossatos pro recipiendis aquis dictæ tenutæ, & quod faciebat conducere ad eius domum f[illegible] recollectum in dicta tenuta, & testis semel ei accommodauit suos equos ad hoc. 10. etiam iuxta 14. dicit idem, quod post obitum Rufini Ascanius possidebat dictam tenutam, & in ea tenebat colonum partiarium. Hoc idem deponit Valentinus testis olim examinatus pro parte dicti Equitis Thomæ ad perpetuam rei memoriam, qui testibus est defunctus. Verum omnibus istis testibus respondetur, quod debeant eorum dicta intelligi de possessione Ascanii post obitum Garghi. Nam si intelligeremus, quod deponant de possessione post obitum Rufini, in hoc contrariarentur dictæ subrogationi & sententiæ, & testibus inductis pro parte dicti Equitis Grimaldi, cuius probatio est validior & magis adminiculata. ¶ Circa secundum vero tempus, scilicet ab obitu Garghi vsque ad obitum Ascanii constat etiam, quod possessio sancti Leonardi est melius probata. Nam per obitum dicti Garghi vacauit Commenda sancti Leonardi, de qua fuit prouisus Ascanius, qui eodē tempore possidebat etiam Commendā sancti Manni, adeo quod cum vtranque ecclesiam possideret, non constat, quod possederit hanc tenutam magis ratione vnius, quam alterius ex dictis Commendis, & propterea possessio re-

2 sultans ex actu æquiuoco non releuat, *vt notat Abb. in c. 2. in fi. de cens. sequitur Felyn. in c. cum Bertold. u. num. 36. versi. merito dicit Abb. de re iud. Deci. in c. in præsentia, nu. 58. de proba.* Non obstant testes deducti pro parte dicti equitis Thomæ ad probandum, quod Ascanius possedit dictam tenutam ratione ecclesiæ sancti Manni, & præ-

3 sertim 6. 10. 11. iuxta 14. interrogatorium, quia cum non reddant caussam scientiæ, ex quo deponunt de his, quæ sunt iuris, non probant. *Felyn. in c. cum causam, col. 1. nu. 9. versi. fallit secundo, de testib.* Nec placuit Dominis illud fundamentum, quod præsumitur Ascanius possedisse ex præcedentibus titulis subrogatis & sententia. Quoniam cum habuerit etiam alium titulum, scilicet Commendæ sancti Leonardi, oritur æquiuoca probatio possessionis per supradicta. Præterea non constat,

4 quod dicta sententia fuerit effectuata, & [illegible] etiam non transfert possessionem. *[illegible] 3. de [illegible]* ¶ Quantum vero ad tertium tempus, scilicet ab obitu Ascanii de anno 15[illegible] vsque [illegible] dicebant etiam Domini [illegible]

5 [illegible] probationem possessionis sancti Leonardi. Nam post obitum Ascanii Alexander Placidus [illegible] sancti Leonardi, & tenutam quod [illegible] de anno 1556. Commun[illegible] Cauallari[illegible] procurator[illegible] ad conducendum in [illegible] Alexandri[illegible] *vt in summario [illegible] D. Grimaldi [illegible]* [illegible] no Iulius Placidus [illegible] procurator dicti Alexandri eius fratris locauit dictam tenutam vti co[illegible] Leonardi [illegible] procuratori [illegible], pro tribus annis, pro annuo affictu salmarum 50. grani, *vt in dicto summario num. 15.* & de solutionibus constat, quia dictus [illegible] dictus Iulius recepit scuta 150. auri ad bonum computum primi anni, vt in summario, nu. 16. & pro 2. anno recepit etiam affictus, *vt de omnib. con[illegible] in [illegible] fol. 1[illegible] 1. & 1[illegible] 2.* de qua etiam locatione & receptione affictus deponit tertius testis examinatus pro parte equitis Grimaldi iuxta nonam interrogationem, & quintus pro parte eiusdem iuxta sextum. Concluditur ista probatio, quantum ad illud tertium tempus. Nam post mortem [illegible] Alexandri dicta tenuta fuit possessa per Lepidum Placidum commendatarium S. Leonardi. De anno 1565. Iulius Placidus pater, & vt procurator [illegible] dictam [illegible] tenutam Alexandro [illegible] Marco Antonio de [illegible], & Iacobo Aloysio pro tribus annis pro annuo [illegible] grani, & 4. blad. vt in summario num. 9. [illegible] anno 156[illegible] dictus Lepidus [illegible] illius procuratorem Pompilium fratrem [illegible] omnia eius bona, vt in summario nu. [illegible] qui Pompilius vigore dicti mandati [illegible] tenutam Melchiori de Britto & aliis [illegible] pro annuo affictu 14. modiorum grani, [illegible] pactis, cū quibus fuit locata de anno 1[illegible] 6[illegible] ad quam locationem habetur relatio, vt in summario nu. 8. & quod vtraque locatio habuerit effectum, & quod eius vigore fuerint exacti affictus, probatur ex tertio teste examinato pro parte equitis Thomæ, *iuxta 9. & 11. interrog. & ex 2. teste iuxta 9. & ex 3. etiam iuxta 9. & 11. interrog. & ex 4. & 5. super [illegible] articulo omnibus examinatis pro parte equitis Guasconi.* Comprobatur etiam ista possessio, quia post obitum Lepidi [illegible] religio Hierosolymitana [illegible] anno 157[illegible] cœpit possessionem Commendæ S. Leonardi, & annexorum pro mortuario dicti Lepidi pro 2. annis, *vt in summario [illegible] D. Grimaldi nu. 1.* & postea pro eodem mortuario [illegible] cœpit de anno 1575. a dicto Melchiore [illegible] & aliis affictuariis dicti Lepidi affictum anni 157[illegible] quod postea affictum, qui consistebat in grano, dicta religio vendidit [illegible] Castro Castellano officialibus deputatis super abundantia ciuitatis [illegible], a quibus etiam recepit pretium, [illegible] de hac venditione constat [illegible] libris dictorum officialium, [illegible] pro parte in summario equitis Grimaldi *num. 12.* & de [illegible] venditione grani [illegible] dominet partitis [illegible] *vt in eodem summario* [illegible] mortuarii deponit etiam [illegible] pro parte Guasconi [illegible] *4. articulo.* Præterea [illegible] patet etiam, quod [illegible] Commenda S. Leonardi [illegible] de Monte, qui de anno 15[illegible] 1. 9. Augusti [illegible] huius tenutæ, vt in summario [illegible] postea de eodem anno 29. Decembris [illegible] procurator [illegible] Antonii locauit [illegible] tenutam Aurelio Mentino, & nominandis ab eo, pro annuo affictu 15. modiorum grani, & quatuor blad. & quinque scutorum, vt [illegible] summario nu. [illegible] defuncto postmodum dicto Antonio eadem religio Hierosolymitana pro mortuario dicti Antonii de anno 15[illegible] 5. Septembris, cœpit possessionem Commendæ S. Leonardi, & annexorum, vt in extractu A. C. fol. 98. [illegible] Septembris, dicti anni cœpit possessionem [illegible] tenutæ, *vt [illegible] summario nu. 3.* & de anno 1573. die 26. Martii, dicta religio exegit a [illegible] anni [illegible] a dictis affictuariis pro mortuario dicti Antonii, *vt in eodem summario nu. 1[illegible].* & de anno 15[illegible] 6. 15. Martii exegit ab eisdem affi-

riis Antonii de Monte affictum vltimi anni pro co- ... mortuario, *vt in dicto summario num. 20.* Defuncto ... Antonio successit in eius Commenda S. Leonardi ... Guasconus de anno 1572. 13. Septembris, qui capta possessione per assertum procuratorem eius de dicta Commenda, & de tenuta, *vt in eodem summario nu. 4. & 5.* locauit dictam tenutam Iacobo, & Baptistæ de Aloysius pro tribus annis pro 13. modiis grani, & quatuor bladi, & scutis quinq; *vt in summario nu. 18.* quo defuncto cõstat, quod dicta religio exegit ab affictuariis scuta 74. pro mortuario dicti Guasconi, *vt in eodem summario nu. 21.* Defuncto dicto Guascono successit de anno 1576. penultimo Iulii in eadem Commenda S. Leonardi Eques Grimaldus, qui capta possessione dictæ Commendæ, & dictæ tenutæ, *vt in eodem summario nu. 22. & 23.* locauit dictam tenutam Iacobo & Baptistæ Natarellis, *vt in dicto summario nu. 25.* a quibus ratione dictæ locationis exegit scuta 80. monetæ, *vt in dicto summario nu. 28.* ex quibus omnibus patet circa istud tertium tempus, quod possessio S. Leonardi probatur continuata ab anno 556. vsque ad annum 1571. absq; aliquo actu possessorio S. Manni. Vnde, si qua possessio præcedens S. Manni posset considerari, illa censetur amissa seu habita pro derelicta spatio 15. annorum in circa. Non obstat possessio capta de hac tenuta de anno 1555. die 16. Februarii, per procuratores Illustrissimi Cardinalis Farnesii vigore sui regressus ad Commendam sancti Manni, & alia possessio capta die seq. eiusdem anni per procuratoré Iulii ... Ardinghellii resignatarii dicti Cardinalis. Quia respondetur, quod instrumenta dictarum possessionum non sunt in forma probanti, *vt fuit resolutum coram R. P. D. Decano, die 7. Iunii, & 11. Nouemb. 1574.* Præterea stante probatione possessionis ecclesiæ S. Leonardi ex deductis in secundo tempore constat, † quod istæ possessiones sunt instrumentales, imo censentur habitæ pro derelictis ex sequẽti possessione S. Leonardi, vt in tertio tempore. Minus etiam faciunt probationes equitis Thomæ circa probationem possessionis S. Manni: nam cum præcedat possessio S. Leonardi ex persona Alexandri Placidi, vt constat ex supra deductis, infertur, quod illa est instrumentalis: nam ecclesia retinet possessionem etiam mortuo Prælato, *vt fuit resolutum coram eodem R. P. D. Decano. de anno 1573.* Præterea Domini dicebant, quod in concursu probationũ præferri debet probatio S. Leonardi, quia constat, quod ... magis adminiculata, & melius probata, & etiam antiquior, & coadiuuatur ex titulo vnionis, &c.

SERAPHINI.

Romana damnorum & interesse. Lunæ 3. Martii, 1578.

S V M M A R I A.

1. *Conductor tenetur ad custodiam syluæ, non autem potest eam incidere, nisi aliter actum sit.*
2. *Conductor tenetur domino denuntiare damnum, quod in sylua ab aliis infertur.*
3. *Conductor obligatus ad meliorandum, si non meliorat, tenetur ad omnia damna & interesse.*

D E C I S I O CCXLI.

IN hac caussa Domini concluserunt, prætensiones Ill. D. Comitis Mirandulæ circa damna illata in tenuta Carlottæ durante affictu Ill. D. Iulii Buffalini esse satis probatas, tum ex testibus examinatis pro parte Comitis, tum etiam ex relatione peritorum, ita vt d. Dom. Iulius propter contrauentionem pactorum appositorũ in instrumento locationis ad illorũ æstimationem teneatur. ¶ Nam quoad damna illata ob incisionem lignorum cõtra formam dicti instrumẽti, videntur fere omnes testes hoc deponere, quod magna quantitas lignorum, fuerit incisa in sylua dictæ tenutæ, & in specie, quod fuerit incisa a d. Iulio Buffalino conductore, probat 4. testis super 2. articulo, & 13. testis iuxta primum interroga. quod de eius licentia fuerint incisa ligna ad effectum coquendi calcem, & quod ligna fuerint incisa per Zaccarellũ subconductorem, probat primus testis super 2. articulo. ¶ Nec obstat si dicatur nõ constare, incisionem lignorum fuisse factam de commissione Buffalini, quia † cum ipse esset conductor, tenebatur dictam syluam custodire. *l. si lege. ff. loca. Bald. cons. 22. lib. 3. Paul. de Castr. in l. non impossibile. nu. 3. & ibi Ias. nu. 5. ff. de pact. Cagnol. in l. contractus. n. 45. de reg. iur.* & in omnem euentum satis constat de culpa d. Iulii, quia † tenebatur saltem denuntiare d. Comiti damnum, quod ab aliis inferebatur in d. tenuta. *l. item quæritur. §. exercitu. & ibi gl. in verbo, non denuntiauit. ff. loca.* præsertim stante pacto in instrumento locationis, quod in euentum occupationis teneatur certiorare d. Comitem. Quod tenuta non fuerit exstirpata, nec reducta ad culturam iuxta formam pacti in locatione appositi, & quod ex hoc d. Comes damnum passus fuerit, clare probant primus testis super 11. & 12. & 22. articulis, & super 2. additur tertius super 11. & 12. & 22. quintus super 2. interrogatorio. Quinimo probãt, quod dicta tenuta tempore, quo illam conduxit D. Iulius, in multis locis poterat seminari, & quod finita dicta locatione dicta loca inculta remanserunt ob nõ exstirpationem virgultorum, & sic cum teneretur Iulius nõ solum non deteriorare, sed etiam meliorare non † meliorando tenetur ad omnia damna & interesse d. Comiti, *vt per Bero. consi. 126. n. 6. & seq. lib. 1.* ¶ Contrauentio etiam propter calcarias & carbonarias factas in d. tenuta licet per testes satis probetur, tamen Domini dixerunt, quod damnum ex dictis calcariis pro coquenda calce & carbonariis proueniens resultat ex incisione lignorum, quæ deseruiunt pro calce coquenda, & pro carbonariis, & ideo cum istud damnum non comprehendatur in æstimatione damni propter incisionem lignorum, non videtur, quod sit habenda in consideratione. Ad alia adducta pro D. Iulio placuerunt Dominis responsiones datæ per informantes pro d. Comite.

B R A V I.

Nullius Castri Montis Portii. Lunæ, 6. Mart. 1581.

S V M M A R I A.

1. *Renuntiationes sunt stricti iuris, in quibus non veniunt, nisi ea, quæ exprimuntur.*
2. *Declaratio renuntiationis in eam partem, quæ magis renuntianti prosit, & minus noceat, est assumenda.*
3. *Abbas in dubio non censetur renuntiasse dispositioni c. ad aures. de reb. eccle. non alien.*
4. *Renuntiatio non extenditur ad casum non expressum, & tanto magis diuersum, & nu. seq.*
5. *Extensio non fit de vno casu ad alium diuersum.*
6. *Retinere, & alteri sub specie retentionis velle concedere, differunt.*
7. *Prælatus si postquam declarauit velle retinere pro ecclesia bona locata, alteri relocauerit, concessio rescinditur ad petitionem descendentium, quibus renouatio debetur.*
8. *Renuntiatio iuris retrahendi non nocet renuntianti retrahenti, quando emtor velit alteri concedere, & etiam pro se retinere.*
9. *Dispositio c. ad aures. de reb. eccles. non alien. quomodo intelligatur.*
10. *Iuri petendi reuocationem inuestituræ non præsumitur quis velle renuntiare.*
11. *Caussa qualibet in renuntiationibus sufficit, vt quid non dicatur renuntiatum.*
12. *Concessio rei facta vsq; ad tertiam generationem non excludit ius petendi renouationem inuestituræ.*
13. *Dictio, tantum, quid importet.*
14. *Qualitas in oratione præcedenti posita, quo casu non intelligatur in sequenti repetita, etiam si sub eadem sit oratione.*

15 *Prælatus an possit bona sibi deuoluta per generationem finitam, in præiudicium venientium ab intestato, retinere saltem pro ecclesia? quod non, nisi per ipsos iuri petendi renouationem inuestituræ renuntietur. nu. 20.*

16 *Expressum in contractu quod inest de iure communi, intelligitur caussa dubitationis tollendæ, & non requiritur, quod aliud verba operentur.*

17 *Abbas in c. vt super nu. 11. de reb. eccles. loquitur contra communem.*

18 *Determinatio vna respiciens plura determinabilia debet pariformiter determinare, nisi diuersimode disponatur in iure.*

19 *Renuntiatio generalis non ampliat dispositionem.*

Decisio CCXLII.

PRæsuppositis resolutionibus in hac caussa factis, & instrumento inuestituræ del 1455. fuit dubitatum, *an renuntiatio, de qua in dicto instrumento, sit simplex, & absoluta in casu, quo ecclesia velit alteri relocare, & non pro se retinere?* Et fuit resolutum negatiue, quoniam vltra id, 1 quod † renuntiationes sunt strictæ naturæ, & in eis non veniunt, nisi ea, quæ exprimuntur, *Cald. cons. 5. de præben. in fi. Dec. cons. 419. n. 9.* & quod in dubio verba debent interpretari contra eum, qui legem apertius dicere potuit, 2 *l. veteribus. ff. de pact.* & ideo † declaratio renuntiationis in eam partem, quæ magis renuntianti prosit, & minus noceat, sit assumenda. *Curt. iun. in l. post quam liti. nu. 5. C. de pact. post Gras. consi. 17. nu. 46. lib. 1.* in prædicto instrumento renuntiatio fuit per contrahentes limitata, & restricta ad casum, quo Abbas sponte voluisset retinere pro Ecclesia, per verba clara ibi, *liceat Abbati apprehendere, & retinere pro Ecclesia, quæ nec in eodem Abbate retinendi necessitatem inducunt*, quoniam Abbas per verbum, *liceat*, non renuntiauit. *c. ad aures. de reb. Ecclesiæ non alienan.* quoad potestatem concedendi secundum 3 formam d. c. Nec † est verisimile, id voluisse, *vt per Cassad. decis. 3. nu. 6. in fin. de loca.* ¶ Et quoad Dominos Comites, renuntiatio prædicta extendi non poterat ad casum, 4 quo Abbas voluisset alteri relocare, quoniam † cum id non fuerit expressum, *prout in terminis Socin. iun. consi. 9. num. 14. in fi. lib. 3.* & casus inter se sint longe diuersi, *vt per eundem Socin. & Dec. consi. 131. per Anto. Gabriel. lib. 3. conclus. 1. de iu. emphy. num. 13. cum seq.* non potest aliter 5 sub altero comprehendi, nec fieri extensio † renuntiationis ex vno ad alium. *l. Papinianus. ff. de minor. Paris. consi. 65. nu. 26. lib. 2. Gozad. consi. 1. nu. 2. Nat. consil. 38. nu. 4. lib. 1. cum alijs per Tiraq. in l. si vnquam. in præfatione. nu. 129. C. de reuoc. donat.* Et ideo alias quando domino directo licet retinere pro se, non potest nomine suo pro 6 altero retinere. Quia † aliud est retinere, aliud alteri sub specie retentionis velle concedere, *Guid. Papa q. 411. dominus directus.* Quod in ecclesia procedere tradit Ripa. *in l. fin. nu. 10. ff. de priui. cred. Alciat. in l. si mihi, & Titio. num. 31. de verb. oblig.* secundum quos, si, postquam Præ- 7 latus † declarauit velle retinere pro ecclesia huiusmodi bona, alteri relocauerit, concessio tanquam iniqua rescinditur ad petitionem descendentium, quibus renouatio debetur. ¶ Placebat etiam id, quod de retractione 8 pro hac parte allegabatur propter renuntiationem † iuris retrahendi, quæ facta in venditione fundi vicini, nõ obstat renuntianti, retrahenti, quando emtor velit alteri concedere, & etiam pro se retinere, *vt per Cassa. in consuetu. Burgun. tit. de retract. §. 10. ad fi. cum alijs per Tiraq. eodem tit. de retract. §. 1. glo. 9. nu. 229.* Mouit etiam Domi- 9 nos, quoniam † dispositio *d. c. ad aures.* fundatur in eo, quod si in illis terminis finito tempore locationis, renouatio non fieret, & ecclesia bona facta fertilia exclusis cultoribus alijs concederet, resultaret quædam iniquitas, quæ in ecclesia admitti non debet, cum sit cultrix iustitiæ, *vt in cap. vnico. versi. sed diuersum seruatur in ecclesijs. de alienat. feud. vt bene tradit in propos. Paul. de Castr. consil. 142. lib. 2. Rip. in l. 1. num. 14. de priuil. credit. Ruin. consi. 116. nu. 13. lib. 1. Felyn. consi. 42. num. 10. Alciat. consil. 27. tom. 1. lib. 1.* Et ideo non est verisimile, quod con- 10 trahentes † huiusmodi æquitati renuntiarent, & admitterent, quod ecclesia alteri cuicunque relocaret, & descendentes eorum operas & labores haberent deplorare, *faciunt tradita per Ruin. consil. 157. nu. 21. lib. 1.* Et † in 11 renuntiationibus quælibet leuissima caussa sufficit, vt quid non dicatur renuntiatum. *Tiraqu. de retract. §. 36. glo. 2. nu. 50.* ¶ Nec concessio, vsque ad tertiam genera- 12 tionem excludit prædicta. Nam quamuis ea finita, liceat retinere, *secundum Rip. in d. l. 1. nu. 9. Alciat. in d. l. si mihi & Titio. nu. 30. Anto. Gabr. d. concl. 1. nu. 14* si tamen velit relocare, tenetur concedere descendentibus. *Ripa in d. l. 1. num. 14. Ruin. consi. 116. nu. 3. Felyn. in d. consil. 24. nu. 10. qui hoc fundant in d. c. ad aures, & idem Ruin. consi. 157. num. 15. cum seq. lib. 1. Ant. vbi supra num. 13. de communi. Alciat. consil. 27. nu. 4. tom. 1. lib. 1.* Quod etiam in ecclesia admisit Rot. vt in illa Fauen. bonorum coram bo. me. d. Orad. ¶ Non obstat dictio, tantum, quoniam principaliter respicit, vt infra tertiam generationem fœminæ cum masculis non concurrant, ita † quod vbi alias, 13 si concessio facta fuisset pro se, & filiis ac nepotibus, simul admitterentur, *Couar. varia. resolutio. lib. 2. c. 18.* propter verba illa, *masculis tantum*, excluduntur fœminæ, nec aliquid aliud prædicta dictio operatur, vt fuit tentum in illa Fauen. Eo magis corroboratur, quia ex prædictis dictio, tantum, ad qualificandam concessionem in masculis fuit apposita. Et ideo ctinõuatiue ad masculos refertur. Vnde ad effectum prædictum debent intelligi expressa, non autem ad excludendam concessionem, quæ finita generatione, fieri deberet vel non, de qua nullum verbum, *ex not. per Bart. & Scriben. in l. fin. de reb. dub. Fely. in c. caussam quæ, limita. 3. nu. 4. de rescrip. Afflict. in constit. Neap. in rub. de success. nobil. in Feud. nu. 64. cum his, quæ infra dicentur ad illud de renuntiatione.* præsertim, cum concessio vsque ad tertiam generationem subsequatur, non autem præcedat, quo † casu qua- 14 litas in præcedenti posita regulariter non intelligitur in sequenti repetita, *Bart. in l. Seia. §. Caio. de fund. instruct. Alex. consi. 47. nu. 3. lib. 5. Dec. in c. 2. requiris. nu. 4. in fi. & in c. inquisits. nu. 1. per text. ibi, de appellat.* etiam si sub eadem oratione constituantur. *l. fi. §. Seio. ff. de leg. 2. c. cum singula. de præben. lib. 6. iuncta clem. 1. de suppl. neglig. prelat. Alex. consi. 48. super extract. num. 9. lib. 1. Felyn. in d. c. caussam quæ, nu. 4. limi. 7. de rescript.* Quia mens contrahentium in quolibet casu verificatur sine repetitione qualitatis ex supra positis, vt pro masculis tantum concessio sit, & ea vsque ad tertiam generationem procedat, non tamen ea finita excludat renouationem, maxime cum huiusmodi repetitio fieret contra dictum *c. ad aures.* & eius æquitatem, *ad tradita per Anto. Gabr. lib. 6. de clausul. concl. 9. nu. 1. & 6.* ¶ Non obstat, quod verba illa, finita generatione, videantur sine effectu, quoniam Domini considerarunt, quod si huiusmodi renuntiatio nõ exstitisset, probabiliter poterit dubitari, an etiam si Ab- 15 bas † voluisset retinere pro Ecclesia, id sibi liceret, propter auctoritatem Decii *d. consil. 131.* Et tunc domini Comites ex duplici iure ad renuntiationem aspirarent, tam vbi Abbas vellet retinere, quam vbi vellet alteri cõcedere, & vtrumque intentare poterat beneficium dicti *c. ad aures*, cui fuit quoad primum renuntiatum, vbi vellet Abbas retinere, prout fuit resolutum in ista caussa. Quoad illud autem vbi vellet relocare alteri, nihil fuit conuentum. Ideo renuntiatio id non comprehendit, nec excludit quo ad hoc beneficium dicti *cap. l. si domus, cum vulg. de seruit. vrba. præd. Paris. & alii. in princ. citati.* Satis igitur operantur verba prædicta, quatenus excludunt dubium supra positum. Nam alias etiam, quando in contractu exprimitur id, quod inest de iure communi, non

... apponitur vt addat, vel deroget, sed caussa du... tollendæ, & nõ requiritur, quod aliquid aliud ... operentur, *Domin. in c. si Romana. nu. 9. 19. distinct. Felyn. ... 43. nu. 3. & 4.* Deinde quoniam tolerabilius est, quod ... trahatur in pactum deductum id, quod ius com... non ponit, ex quo in his pactis solent exprimi in... ..., quam quod renuntiatio, & pactũ, quod est stri... ... naturæ extendatur, vltra quam in se contineat, ... *Cassad decis. 3. de locat. n. 6. & 8.* Ex dicto autem in... strumento solum apparet conuentum, quod finita tertia generatione liceat Abbati apprehendere & retinere, nõ autem alterum reuocare. Et ideo non tollitur, quin stante hoc pacto intret dispositio *d. c. ad aures*, ad quod placebat etiam doctrina Barb. *in c. cum M. nu. 158. de constit.* ¶ Non obst. Abb. *in c. vt super. n. 11. de reb. ecclesiæ.* quoniam

17 † ... dicebant, quod in terminis cap. ad aures, com... ... est contra Abbatem, *vt per Paul. & Fely. Ripa ... Alciat. & alios supra alleg.* Non obstat quod simul ponatur casus finitæ generationis, & contrauentionis, quoniã cum prius ponatur ille, quam ille in ordine literæ non debet casus finitæ generationis declarari per ... contrauentionis. *l. hoc legatum. vbi Bart. ff. de leg. 3. Bald. & alii in l. qui heredi. de cond. & demonstrat.* Et illud vulg. non procedit quando diuersimode disponitur in

18 ... inter casus, quos † respicit vna determinatio, quoniã tunc vnusquisq; secundum suam naturam debet interpretari. *vt per Tiraq. de retract. §. 1. gl. 18. nu. 22. cum seq.* ¶ Non etiam obstat generalis renuntiatio ll. quoniam hu-

19 iusmodi † generales renuntiationes non ampliant dispositionem, *vt per Domin. & Felyn. vbi supra. & Put. decis. 73. lib. 1.* Maxime, quia dicta renuntiatio est continuata ad immediate præcedentia, & ideo ad ea tantum est extendenda, ita quod liceat Abbati apprehendere, & re-

20 tinere sine aliqua contradictione ll. &c. Quibus† omnibus ad hoc, vt Abbati apprehendere & retinere liceat, domini Comites renuntiarunt. *ex tradit. per Bart. in d. l. fin. ff. de reb. dub. Alex. consi. 48. n. 9. & 10. lib. 1. Fely. & Ant. Gabr. vbi supra, & per eundem ibid. nu. 26. lim. 17. Dec. in post Abbat. in d. c. 2. requiris. nu. 5. & consi. 639. n. 12.* ¶ Ex quibus omnibus, & aliis deductis per informantes pro parte dominorum Comitum censentur sublata deducta pro parte Ill. D. Cardinalis.

SERAPHINI.

Bononien. bonorum & fideicommissi de fabariis.

Die Lunæ, 18. Iunii. 158 .

SVMMARIA.

1 *Fideicommisso omnes censentur grauati, quos testator copula coniunxerit.*
Eo magis, vbi adest dictio, etiam.
2 *Filii filiorum expresse nominati & positi in conditione, censentur grauati.*
3 *Verbum filii, quoties profertur a testatore, nepotes etiam comprehensi, & vocati censentur.*
4 *Filii positi in conditione comprehendunt etiam nepotes & alios descendentes.*
5 *Testator censetur se referre ad ea, de quibus senserat.*
6 *Dictio, ita quod demonstrat & declarat præcedentia.*
7 *Relata omnia censentur repetita cum suis qualitatibus a termino referente.*
8 *Clausula in fine posita est referenda ad omnia præcedentia.*
9 *Interpretatio strictissima in dubio est facienda in fideicommisso.*
10 *Voluntas etiam tacita sufficit in fideicommissis ad faciendam latam interpretationem.*

DECISIO CCXLIII.

DOmini dixerunt, Cæsarem esse grauatum fideicommisso. Constat enim ex clara & aperta mente testatoris, Cæsarem filium Ludouici filii Benedicti heredis reperiri grauatum in illis verbis, & ipsos tales etiam decedere sine filiis, &c. Vnde cum testator substituerit fabricam, quando sine liberis decessissent, & ipsos tales copula coniunxerit, omnes † censentur fideicommisso gra-

1 uati. *l. si heredi plures. ff. de cond. instit. Fely. in c. ex parte. nu. mihi. 14. de rescript. Bart. consi. 92. nu. 14. in 1. part.* maxime propter illam dictionem, etiam, quæ stat implicatiue. *Ruin. consi. 36. nu. 9. & consi. 65. nu. 18. lib. 1.* ¶ Præterea filii filiorum Benedicti fuerunt verbis expressis nominati, vocati, & positi in conditione per illa eademmet verba, & ipsos † tales, & consequenter censentur grauati. *Ripa in*

2 *l. Centurio. n. 166. ff. de vulg. & pupil. Alex. consi. 64. sub nu. 1. lib. 5. Corn. consi. 97. nu. 2. lib. 1. Cran. consi. 155. nu. 5. Ruin. consi. 139. nu. 7. vol. 3. Curt. iun. consi. 87. col. fi.* ¶ Nec reuocari potest in dubium, quin in casu, de quo agitur appellatione filiorum veniant, nepotes: nam † quoties verbum,

3 filii, profertur a testatore, nepotes etiam comprehensi & vocati censentur, *Bart. in l. liberorum. ff. de verb. sig. & per tex. in l. Lucius. ff. de hered. instit. & idem Bar. in l. Gallus. §. instituens. ff. de lib. & posth. Dec. consi. 191. n. 5. & Paris. consil. 60. nu. 2. lib. 2. Ant. Rub. Alex. consi. 28. nu. 9. Curt. iun. consi. 116. nu. 21. in 2. vol.* quod maxime demonstratur, tum propter illam dictionem, & ipsos tales, quæ verba comprehendunt omnes descendentes, tum etiam quia quo-

4 ties † nomen filiorum ponitur in conditione, tali casu veniunt nepotes & alii descendentes *per l. Lucius, & Bar. in d. l. liberorum. & in eodem. §. instituens. quem sequuntur Bal. Imo. & Ang. in d. l. Lucius. Socin. consi. 249. nu. 2. lib. 2. Crauet. eodem consi. 115. nu. 8. & Socin. consil. 250. nu. 4. cum sequen.* ¶ Non obstat, quod Cæsar non possit dici grauatus, ex quo sumus in conditione voluntaria, & quod conditio alternatiua, sub qua fuerunt subiecta ita Monasteria, si Benedictus & filii decesserint sine filiis, vel cum filiis. dicitur vna conditio habens duas partes, cum aliis allegatis. Quia hæc possent procedere, quando essemus in dubio, non quando sumus in claris, & aperta mente testatoris, vt in huiusmodi casu. Nam testator expresse voluit comprehendi nepotes, & pronepotes, cum fecerit de illis mentionem: & insuper se ipsum melius & clarius declarauit, dum adiecit illa verba, seu illam qualitatem, & ipsos tales. Et sic † refert se ad eos testa-

5 tor, de quibus senserat, argumento eorum quæ ponit Bartol. *in l. talis scriptura. de leg. primo. circa fin.* per quam qualitatem & verba demonstrauit aperte testator, de quibus intellexerit, & † illa dictio, *ita quod*, demon-

6 strat etiam & declarat præcedentia. *Bero. consil. 102. nu. 7. volum. 2.* Præcedentia enim comprehendunt Cæsarem, & nullo exstante ex Cæsare, tali casu intrat substitutio, & potissimum cum testator non fuit vsus aliqua dictione restrictiua, sed generaliter locutus fuit dicens, ita quod ex ipsis, quod est demonstratiuum ad oculum. *l. nemo dubitat, & l. hoc articulo. ff. de hered. instituen. & not. Bart. in l. prima in princip. ff. de nou. oper. nuntiat.* refertur enim ad eos, qui supra fuerunt nominati, *Bursat. consil. 175. num. 48. volum. 2.* Verum, quia supra fecit expresse mentionem de filiis filiorum Benedicti, ideo censendum est, voluisse non solum filios filiorum, sed & omnes descendentes sub d. fideicommisso comprehendi, quia omnia, quæ † sunt in termino, ad quem fit relatio,

7 censentur repetita cum omnibus suis qualitatibus in termino referente. *l. si prior. & ibi Bart. ff. solut. matrim. l. si ita scripsero. ff. de cond. & demonstra. cum simil.* Hæc est vnica conditio, sed testator sub duplici conditione fecit substitutionem: substituit enim Benedicto heredi instituto vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum filios legitimos & naturales ipsius Benedicti, & pronomen, *ipsius*, restringit substitutionem ad filios Benedicti. Aliud caput substitutionis est ibi, & casu quo contigerit dictos Benedictum, & filios eius decedere sine filiis masculis legitimis, & naturalibus, vel cum filiis masculis legitimis, & naturalibus. Tertium caput est ibi,

& ipsos tales decedere sine filiis masculis legitimis, & naturalibus, ita quod ex ipsis Benedicto, & filius nullus &c. Ecce enim, quod voluit comprehendere Cæsarem ibi, dum dixit, vel cum filiis masculis legitimis & naturalibus, cui demum est facta substitutio, per illa verba, & ipsos tales, & sic de Cæsare intelligi voluit, & præcipue cum Cæsarem sub nomine filiorum vocauerit, per super adducta, & sic etiam tollitur, quod dicitur dictio, *alternatiua*, quia illud posset procedere, quando essemus in dubio. Nam quando testator adiiciêdo aliquam qualitatem, seipsum declarauit, vt in casu nostro, quia postquam locutus fuerat de filiis filiorum Benedicti, adiecit, *& ipsos tales*, & rursus, *ita quod ex ipsis & Benedicto &c.* Vnde clarissime refert se ad eos, de quibus dixerat, per allegata. ¶ Non obstat, quod præcedentia declarent sequentia, quia retorquendo hoc facit ad casum, de quo agitur: nam cum testator per illud pronomen, ipsis, habuerit relationem ad pronepotes, & sic ad Cæsarem, & ex Cæsare nullus fuerit superstes, vtique fuit factus locus substitutioni. Et eodê modo tollitur, quod dicitur de clausula in fine posita: quinimo cum in præcedentibus facta sit mentio de filiis, secundo de filiis filiorum, & sic de pronepotibus, & descendentibus, *vt dictum fuit.* Igitur dicta clausula immediate apposita, & ipsos tales, ad † omnes personas superius enumeratas est referenda, *d. l. talis scriptura, cum ibi notat. de legat. 1.* & maxime ad proximas personas, *per ea, quæ habentur in l. si idem cum eodem. cum ibi notatis. ff. de iurisd. om. iud.* Vnde dicta verba, *& ipsos tales*, sunt referenda ad filios Benedicti, & ad alios descendentes, de quibus proxime locutus fuerat. ¶ Non obstat, quod in fideicommissis sit capiêda interpretatio strictissima &c. quia † procedit in dubio, & quando non apparet de clara voluntate testatoris. *Socin. consi. 213. num. 8. vol. 1. Aym. Cranet. consil. 180. ante num. secundum. Dec. consil. 336. in fin. & consi. 384. in fi. & consil. 208. num. 3.* secus tamen vbi constat de enixa & aperta mente testatoris, vt in casu, de quo agitur. Vocauit enim testator filios filiorum Benedicti heredis, & illos sub conditione posuit per verba clarissima, & expressim posita, dum dixit, *& ipsos tales &c.* Vnde cû simus in claris, non potest admitti aliqua interpretatio. *vulg. l. ille aut ille. §. cû in verbis. de legat. 3. l. si alis. ff. de vsufru. leg. cum similibus.* Accedat, † quod in fideicommissis etiam tacita voluntas sufficit, quæ ex coniecturis colligitur. *l. cum proponeretur. in fi. de leg. 2. l. qui solitum. §. 1. eodem tit. l. cum auus. de conditio. & demonst. l. licet Imperator. vbi Card. de leg. 1. Dec. consi. 287. num. 5. secunda par. & consil. 38. circa prin. 2. col. & consil. 23. sub nu. 1. Soci. consi. 227. sub nu. 1. lib. 2.* Sed hæc ex abundanti, cum verba & mens testatoris sint clarissima, nec valeant recipere aliquam restrictionem vel interpretationem, per superius dicta.

ROBVSTERII.

Roman. domorum ad Cincios. Lunæ, 16. Februarii, & 13. Martii. 1579.

SVMMARIA.

1 *Illegitimi sunt incapaces emphyteusis ecclesiasticæ.*
2 *Fraudis suspicio ex sanguinis coniunctione maior inducitur.*
3 *Coniecturæ sufficiunt ad probandam non euidentem vtilitatem ecclesiæ.*
Imo vnica tantum sufficit.
4 *Contractus factus de bonis ecclesiæ inter sanguine coniunctos fraudolosus præsumitur.*

DECISIO CCXLIV.

EX iustis rationibus ordinarunt Domini, vt caussa concordetur omnino. ¶ Verum, quia non potuit fieri concordia, ordinarunt Domini, vt caussa terminaretur pro iustitia, & ideo proposui illam hodie super eisdê, & fuit resolutum, *ex omnibus simul iunctis perpetuationem & liberationem domorum non cessisse in euidentem vtilitatem ecclesiæ, sed in damnum illius.* Et sententia extra Rotam lata est exsequenda, quia est valida & iusta. ¶ Mouebantur Domini ex eo, quod ista est materia [illegible] cta de fraude, quia iam Franciscus decesserat sine liberis legitimis & naturalibus, & Rochus & Iacobus erant [illegible] iam satis maturæ, etiam absque filiis legitimis, & tres [illegible] quatuor domibus erant concessæ ad tertiam generationem legitimam & naturalê, quæ verisimiliter [illegible] post erat finienda, vt etiam euentus docuit, & demum ad ecclesiam reuersuræ, quia aderat solus Christophorus Rector ecclesiæ & filius Iacobi, qui † erat illegitimus & incapax huius emphyteusis. *Bart. & alii in l. generaliter. §. cum autem. C. de instit. & substit.* Rursus perpetuatio & liberatio fiebat a filio patri, & patruo, & in effectu a se ipso sibi ipsi. Nam, vt dictum est, Christophorus erat rector ecclesiasticus, & filius Iacobi, & ad ipsum perueniebat tam patris quam patrui hereditas, ideo † maior inducitur suspicio fraudis. *c. fin. de instit. auth. quibuscunque. C. de sacros. eccles.* & cum fraus & dolus soleant occulte committi, sufficiunt in casu isto ad probandum non euidentem vtilitatem † coniecturæ, & verisimilitudines. *l. quia autem. §. non simpliciter. si quis omissa caussa testamenti cum aliis per Oldra. consi. 324. col. 3. circa me. Aym. consi. 143. nu. 12. Cassad. dec. [illegible] de dol. & contuma. & dec. [illegible] 1. nu. 2. de vsur.* vbi inquit, quod sufficit vnica coniectura, præsertim vrgens & vehemens, hic vero sunt plures. ¶ Primo, quia contractus fuit factus non solum inter patrem & filium, & patruum, † inter quos de facili præsumitur fraus, *l. dicta. C. de donat. cum aliis per Bart. in l. post contractum. de donat. Rot. in antiq. decis. 361.* sed etiam, vt dictum est, idem in effectu erat cedens & cessionarius. ¶ Secundo, quia euidês vtilitas tota fundata fuit in eo, quod domus Ecclesiæ essent debiles, & ruinosæ, & census, qui assignabatur, erat super domo meliori, & pro ducatis 32. dabatur Ecclesiæ census ducatorum 34. sed nedum non sunt verificata ista ex testibus, & deductis in illa asserta sententia. Nam (vt Domini tenebant) illi testes non concludunt de communi æstimatione, & indicio, sed de proprio, & particulari opinione ipsorum, patiuntur que diuersas, & varias exceptiones, sed imo ex testibus & deductis pro parte Ecclesiæ probatur contrarium, vt hic bene deducunt informantes ecclesiæ, presertim in [illegible] facti informatione, quæ placuit Dominis: bene enim fuit deductum in ea informatione, non solû domos non fuisse ruinosas, & fuisse habitatas, sed etiam quod ex earum parte, quæ locabatur, percipiebantur pensiones excedentes longe maiorem summam. ¶ Tertio, quia non fuit considerata qualitas census debiti ecclesiæ, qui erat debitus ratione proprietatis, & propter [illegible], & ex aliis caussis erat longe maioris æstimationis [illegible], & nullam ob caussam reducibilis, & [illegible] commodus ecclesiæ propter vicinitatê: nec quod domus potuissent locari pro longe maiori summa, & paulo post verisimiliter domus reuersuræ erant ad ecclesiam, quia finita 3. generatione, aut ob canonem non solutum deuoluebantur. Quæ omnia considerari debebant ad effectum dignoscendi, an perpetuatio & liberatio essent vtiles ecclesiæ, [illegible] *consideratum in illa Romana Turriceli coram R. D. Cantuccio. dei 1578.* ¶ Quarto, quia absq; alia probatione damni illud euidenter ostenditur ex sola visione loci, & euidentia facti, quod istæ domus ad tertiam generationem concessæ pro annuo canone 32. ducatorum perpetuentur, & liberentur pro censu 34. ducatorum, alias emto vilissimo pretio pro ducatis [illegible] ad rationem 12. vel 13. ducatorum pro centenario, & vbi habemus rationem naturalem, infirmitas est intellectus quærere aliam probationem. ¶ Neque obstat, quod in dicto puncto præsupponitur sine veri præiudicio pro nunc, quod ex deductis pro parte dicti Francisci probetur, liberationem domorum cessisse in euidentem vtilitatem ecclesiæ. Primo, quia hoc domini intellexerunt præsum-

præsumptio ex eo solo, quod liberatio sit facta solemniter, quo autem inspectis probationibus tunc factis, quæ ... non excludunt euidenter vtilitatem: & ... t, quod hoc solum sufficeret. *Secundo*, quia ... cum non loquitur de perpetuatione, sed solum de ... tione, & quoad perpetuationem res est clara, ... fuit euidenter damnosa, vt ex supra dictis apparet. ... quia quicquid sit ex separatim deductis per d. ... tamen dicebant, quod ex omnibus simul ... ibimus ... resultat euidens probatio damni ... plene euacuantur per informantes ecclesiæ ... us Domini transeunt.

ROBVSTERII.

Papien. fructuum. Mercurii, 2. Decemb. 1579.

SVMMARIA.

1 *Liquidatio fructuum quomodo consideranda. cum decis. sequen.*

DECISIO CCXLV.

1 Domini distinxerunt quatuor tempora in hac liquidatione fructuum. In † primo enim tempore incœpto ab anno 1510. vsque ad annum 1544. nihil potuerunt ... , quia non probatur de illo tempore aliqua ... illis terris, de quibus agitur. Nec ... de terris, ... & circumuicinis, & alia ... adducta pro parte Illustriss. ... sufficienter ... Quo vero ad secundum tempus ab anno 1550. vsq; ad annum 1554. fuerunt fructus liquidati ad rationem 15. solidorum pro qualibet pertica. Circa tertium tempus ab anno 1554. vsq; ad annum 1558. fuerunt liquidati ad rationem 20. solidorum pro qualibet etiam pertica. Quoad vltimum tempus, scil. pro annis 1574. 1575. & 1576. liquidarunt ad rationem trium librarum pro qualibet pertica, & hæ liquidationes bene probantur per ea, quæ deducta sunt per informantes pro parte d. Illustriss. Cardinalis. Reseruarunt tamen Domini videndum, an in his liquidationibus sit habenda ratio de melioramentis factis per Dominos Palauicinos, & Sohuetos.

ROBVSTERII.

Papien. fructuum. Mercurii, 4. Maii. 1580.

SVMMARIA.

1 *Bonæ fidei possessor ... fructus cum melioramentis.*
Declaratur ... num. 2.

3 *Prælatus male alienans rem ecclesiæ non facit fructus suos, sed ecclesia, quæ ... alienatam dicitur vacare.*

4 *Fructus rei male alienatæ per prælatum possunt peti a quolibet.*

DECISIO CCXLVI.

1 Fvit conclusum, quod limitatio firmata, quæ datur ad regulam, quod † bonæ fidei possessor compenset fructus cum melioramentis, vt non procedat, quando possessor habet caussam ab eo, qui si alienasset, fecisset fructus

2 suos ... applicatur casui, de quo agitur: siquidem † dicta limitatio fundatur in dicto glossæ in verbo, superfluum *in l. 1. in ... vend.* quæ præsupponit, quod alienans tunc faciat fructus suos, nec ab eo tunc peti possent, quam glossam dicit ... Bart. esse notabilem. *& Bal. ... granu. nu. 5. de rei ... col. Paul. de Castr. in l. domos. nu. 4. de legat. Alex. cons. 162. nu. 2. col. 2.* At quando Præla-

3 tus † male alienat rem ecclesiæ, respectu dictæ rei, dicitur ecclesia vacare, *vt dicit Bart. in l. qui fundum. § finali. pro*

4 *em.* Et † propterea non facit fructus suos, & a quolibet, & etiam ipsa ecclesia posset petere cum fructibus ... *si quis presbyterorum, de reb. eccles. non alien.* Quam ... alias Rota tenuit in caussa Papien. liquidationis fructuum ... de anno 1575. 14. Martii, quod non tenetur etiam ... facta per Prælatum de fructibus ecclesiæ. Quare ... Reuerendiss. D. Commendatarius hodie ... nomine ecclesiæ ad repetendos dictos fructus, non potest ... ob dictam limitationem. Siquidem prædecessor Commendatarius non potuit facere fructus suos, nec illos petere potuisset. Ideo quemadmodum ipse excluditur, ita debent excludi habentes caussam ab eo. Allegata autem in contrarium loquuntur in marito, patre, vsufructuario, emphyteota, & aliis male alienantibus, & non in Prælato male alienante, in quo est diuersa ratio.

ROBVSTERII.

Papien. melioramentum. Veneris, 2 Iunii. 1581.

SVMMARIA.

1 *Fructus a bonæ fidei possessore peti non possunt, nisi per viam compensationis.*

2 *Libellus generalis admittitur ex clausula, ius & iustitiam ministrari &c.*

3 *Compensatio melioramentorum bonæ fidei possessoris cum fructibus licet fiat parte opponente, tamen etiam officium iudicis, & æquitas multum valet.*

DECISIO CCXLVII.

Conclusum quod compensatio fructuum fuit facta ea die, qua pro parte Illustriss. Cardinalis fuit petita condemnatio fructuum, quia cum illi non possint peti

1 in hoc casu, nisi per viam compensationis propter bonam fidem Dominorum de Rubeis, & ... consortium. *iuxta l. sumptus. de rei vind.* propterea quando fuerunt petiti, videtur deducta, & opposita hæc compensatio tanquam in necessarium antecedens, ... tum ... cotentis in dicta petitione, prout bene deducunt informantes, & praesertim ... *ducens &c.* propter quam virtualiter censetur ... etiam illa compensatio, quæ erat vnum ex ... competentibus pro obtinendis illis fructibus, & etiam alia clausula, ius & iustitiam ministrari &c. propter quam in ... possessoris, & consequentius admittitur libellus

2 generalis *Gl. ... clausulis con l. 4. nu 1. & 4.* Nec obstat, quod debeat ... iuxta narrata, quia cum in narratis hoc virtualiter comprehendatur, dicitur expressum propter necessarium antecedens, & ... consecutiuum, quia censetur ... velle id, quod ... narrata disponunt. *Dec. cons. 399. nu. 3.* Accedit, quod hæc compensatio licet fiat parte opponente, tamen multum in ea

3 ... officium iudicis, & æquitas, ... *l. si constat. nu. 5. ... Salyc. nu. 2. C. de compens.* Non obstant tradita per Bal. *in l. fundo. circa ... de rei vind.* quia ... se restringit ad illum modum petendi melioramenta, non ... modos excludit. ¶ Minus obstat ... per eundem *in l. cum Papin. col. pen. vers. oppono contra hanc. l. C. de sent.* quia iste modus per viam ... est comprehensus virtualiter, vt supra dictum ... non est proprie comprehensio, sed improprie ratione ... æquitatis, *vt bene declarat Ful. ... d. l. ... nu.*

ALDOBRANDINI.

Leodien. hereditatis. Die 25. Iunii. 1568.

SVMMARIA.

1 *Regula reuocatoria loquens de facultatibus Legatorum de latere comprehendit etiam Cardinales.*

DECISIO CCXLVIII.

Fvit resolutum, quod † regula reuocatoria, quæ loquitur de facultatibus Legatorum de Latere compre- 1 hendat Cardinales & reuocet facultates, de quibus agitur. Reualidatio autem non videtur sufficientem habere derogationem dictæ regulæ, super quo, si heredes ex testamento aliquid releuans mihi ostenderint, considerabo.

ALDOBRANDINI.

In eadem. Die 11. Martii. 1569.

SVMMARIA.

1 *Reuocatoria loquens de facultatibus Legatorum de latere, comprehendit reualidationem, & etiam facultates a prædecessoribus concessas.*

Decisio CCXLIX.

IN prima parte [illegible], quod [illegible] reuocatoria Leonis comprehendat † reualidationem, de qua agitur, quia verba reuocatoria loquuntur de reualidationibus per ipsum Leonem concessis. & sic etiam comprehendit facultates a prædecessoribus concessis, & per Leonem reualidatas. In secunda parte fuit dubitatum propter clausulam, non obstantibus his, quæ Iulius in suis litteris obstare non voluit, per quæ videtur repetita derogatio Iulii, quæ est [illegible], cui meo iudicio, si non satisfiat pro parte Ægidii, dubium in secunda parte resoluetur contra ipsum.

ALDOBRANDINI.

In eadem. Die 28. Martii. 1569.

SVMMARIA.

1 *Derogatum regulis reuocatoriis in reualidatione quando censeatur.*

2 *Clausula specialis derogatoria est attendenda.*

Decisio CCL.

FVit resolutum, non esse † sufficienter derogatum regulis reuocatoriis in reualidatione, de qua agitur, quia hæc reualidatio locum habet [illegible], non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisq; contrariis quibuscunq;. Quæ clausula sine dubio non sufficit ad tollendas dictas regulas reuocatorias habentes clausulas derogatoriarum derogatoriarum. & illa clausula, *non obstantibus omnibus illis, quæ Iulius in suis litteris voluit non obstare*, est in illa reualidatione, quam idem Leo fecit [illegible] post illius assumptionem ad Pontificatum, & ante emanatas dictas regulas reuocatorias, per quas dicta prima reualidatio tollebatur, quæ etiam vna cum [illegible] aspirauerat. ¶ Nec obst. quod in secunda reualidatione Leo innouauit facultates, quasi per huiusmodi innouationem cessatur innouatæ etiam clausula derogatoria concessa in facultatibus innouatis: quoniam secundum Dominos [illegible] innouatio non potest [illegible], tum quia innouationi obstant regulæ reuocatoriæ, quæ modificant, & reducunt huiusmodi facultates ad ea, quæ iure communi competunt Legatis, & ideo
2 eget derogatione dictæ regulæ, tum quia † hæc innouatio habet specialem clausulam derogatoriam, quæ est attendenda, *ad l. desi [illegible] ff. de [illegible] obl.* Vnde patet, quod innouatio refertur tantum ad dispositionem [illegible] innouatam, non autem ad clausulas derogatorias. Quare conclusum fuit, reualidationem, de qua agitur, esse intelligendam iuxta modificationem dictarum regularum, scilicet, quoad ea, quæ iure cōmuni Legato competunt.

ALDOBRANDINI.

In eadem. Die [illegible]. Iunii. 1569.

SVMMARIA.

1 *Facultas creandi Comites est reuocata per regulam reuocatoriam Leonis decimi, non obstante consuetudine.*

Decisio CCLI.

PRæsupposito [illegible] veri præiudicio, quod facultas creandi Comites [illegible] Legatis de latere sæpius & communiter concedi consueuerit tempore regulæ reuocatoriæ Leonis Decimi, an facultas huiusmodi censea-
1 tur per dictam regulam reuocata. ¶ Resolutum fuit, † facultatem creandi Comites esse reuocatam non obstante consuetudine [illegible], de quo in principio, quia regulæ [illegible] ad facultates de iure cōmuni competentes [illegible] de qua agitur, non est talis, de iure [illegible] [illegible], quæ [illegible] tado hæc non [illegible] approbata, *vt in c. quod translationem.* [illegible] iuxta declarationem Abbatis & aliorum ibi: [illegible] posset efficere, quod in mandato generali [illegible] veniant ea, quæ consuetudine [illegible] Legatis conce[illegible] sed hoc non tam a [illegible] dicitur illis competere, quam ab [illegible] patris familias concessum, & sic ab homine.

LANCELLOTTI.

In eadem. Die 13. Decembris. 1569.

SVMMARIA.

1 *Card[illegible] etiam comprehenderetur in regulis reuocatoriis [illegible] debeat circa legitimationes & dispensationes.*

Decisio CCLII.

PRoposito [illegible] per expeditione, attento quod [illegible] dubia fuerant [illegible] coram R. P. D. Aldobrandino. Duo vero, quæ opponebantur [illegible] legitimat[illegible] non sunt [illegible] regulæ reuocatoria Leonis non comprehendi [illegible] nalis, obstante regula [illegible] dem [illegible] eos non comprehendi [illegible] † responde[illegible] comprehendi [illegible] legatis de latere, qui non sunt nisi Cardinales. [illegible] fuit allegatum [illegible] d. 3. *super [illegible]* lam non obstante [illegible] peralia, de quibus *super eum* [illegible] regula reuocatoria. ¶ Secundo [illegible] dubitatur, cum [illegible] esse Cardinalis [illegible] [illegible] facultatibus [illegible] [illegible] reualidatione [illegible] [illegible], in quibus dispensauit [illegible]. ¶ Fuit responsum, primo [illegible] facultates [illegible] [illegible] [illegible] vero [illegible] dispensauit [illegible] [illegible] ad [illegible], quod [illegible] [illegible] esse [illegible] [illegible] Propterea Dominus [illegible] *in fauorem [illegible]*. R. P. D. [illegible] tulit prædictam [illegible] in fauorem [illegible].

SERAPHINI.

In eadem. Die 16. Octobris. 1571.

SVMMARIA.

1 *Cardinalis [illegible] regulariter [illegible]. Falso [illegible] non procedere in his, que neq; de [illegible] [illegible] legatis iure communi competunt.* [illegible]

3 *Potestas creandi Comites & legitimandi [illegible].*

Decisio CCLIII.

CVm informantes pro filiis [illegible] non esse validam [illegible] prædictam [illegible] Domini resoluerunt, ex eo [illegible] huiusmodi dispensationem. Nam [illegible] Legati [illegible] facultatibus [illegible] regulariter [illegible], [illegible] *Ioan. And. in c.* [illegible] tamen [illegible] procedere in his, quæ neque de iure [illegible] generali [illegible] competunt, [illegible] *l. 380. nu. 3. Par. [illegible] nu. 133. & 134.* [illegible] Potestas [illegible] creandi Comites & legitimandi est de residuo [illegible] *Per. [illegible]* Quia [illegible], & quod [illegible] ratione [illegible] [illegible] licet sine [illegible] præsumebamus, quod hic [illegible] sufficientes [illegible] præsumptionem, tamen [illegible] hæc præsumptio ex eo, quod [illegible] facultatum publicatarum & [illegible] tione, [illegible] hæc præsumptio [illegible] *29. in [illegible] lib. 2.*

BLANCHETTI.

In eadem. Die 22. Iunii. 1573.

SVMMARIA.

1 *Concilium [illegible] legitima [illegible] dicitur, quot concurrent [illegible].*

2 Nam-

2 *Naturales filii non ita facile reperiuntur.*

3 *Dos est fundamentum probationis matrimonii & legitimationis filiorum.*

DECISIO CCLIIII.

Domini vnanimiter dixerunt, *non constare ex actis, Mariam fuisse legitimam concubinam quondam Augustini ad effectum, de quo agitur.* Plura † enim concurrant oportet, vt dicatur legitima concubina, nempe quod potuerit esse matrimoniũ. Secundo, *quod vnica.* Tertio, *quod sit retenta domi in schemate concubinæ.* Quarto *quod ducatur publice.* Quinto *quod ad liberos suscipiendos permoueatur.* Sexto, *quod diligatur sicut vxor.* Septimo, & protestatio. *Bermon. Cheneron. in tit. de pub. concub. in verbo. concubinam dimittat. Luc. de Penna in l. si cohortalis. C. de cohort. lib. 12. Paleot. in tract. de noth. & spur. c. 12. nu. 3.* Quod si horum alterum desit, nec concubinæ, nec filiorum naturalium nomen dari potest. *Bermon. Chener. & Paleot. vt supra. Alber. in l. 1. C. de nat. lib.* & ideo † non reperiuntur facile filii proprie naturales. *Alciat. reg. 2, de præsumt. præsumt. 5. Oldra. consi. 196. Alex. consi. 174. vol. 5.* Quod autem in casu nostro non adsint requisita, patet: nam matrimonium esse non potuit, ex quo Augustinus habuit beneficia & ordinem subdiaconatus, quo casu heredes ab intestato habẽt intentionem fundatam, & onus probandi, quod ante obtenta beneficia & susceptos ordines sacros nati fuerint, incũbit ipsis filiis. *Rebuff. de dispen. super def. nat. nu. 42.* Quod vnica fuerit, non constat: licet enim non probetur pluralitas, singularitas etiam non probatur: nec quod fuerit retenta domi: imo probatur contrarium ex dictis per ipsas partes, quod non semper domi morabatur, & quod nati sint extra eam, publice etiam non fuit ducta. Animus etiam suscipiendi liberos considerari non potest, quia ipse Augustinus in legitimatione confessus est, se carnis fragilitate victum, rem habuisse cum Maria. Amor etiam coniugalis adesse non potuit, cum non potuerit contrahi matrimonium. Non fuit etiam emissa protestatio, nec constat, Mariam esse talem, in qua stuprum cadere non potuerit. Et cum † hoc sit fundamentum intentionis filiorum, & in contrarium vigeat præsumtio virginitatis, *Bertran. consil. 136. & 148. vol. 2.* debet ab ipsis probari, *vt Aym. consi. 166.* ¶ Nec obstat, quod idẽ Aym. dicto loco dicat, quod videtur sufficere, si actor probet, quod fuit natus ex soluto & soluta, vt nõ dicatur natus ex damnato coitu. Nam loquitur quoad effectum euitandi pœnam, non quoad effectum successionis, *vt in d. consil. 166. nu. 6.* ¶ Minus obst. decis. Achil. vnic. *de nat. lib.* quia loquitur in meretrice, & etiam illi satis responsum fuit hic per informantes pro parte heredum ab intestato. ¶ Nec obstat etiam, quod nati ex huiusmodi coitu vocentur naturales. Nam ad effectus successionis non sunt proprie naturales. *Abb. in c. innotuit, nu. 18. de elect. Nat. consil 421. nu. 5.* Ex quibus cum constet, Mariam non fuisse legitimam concubinam, & filii non possunt dici successibiles ad hereditatem Augustini. ¶ Postea R.P. D. Blanchettus tollit secundam sententiam confirmatoriam.

ROBVSTERII.

In eadem. 2. Octobris. 1574.

SVMMARIA.

1 *Facultas legitimandi non competit iure magistratus, sed iure Cæsareo & reseruato.*

DECISIO CCLV.

Difficultas proposita fuit distincta in duas partes & restringetur arbitrio D. ponentis. Primo, *an eo ipso, quo quis est creatus Comes Palatinus, possit legitimare de iure.* Et in hac difficultate concluserunt Domini, quod non, quia † hæc facultas non competit iure magistratus, sed iure Cæsareo, & reseruato, & est maximus gradus mixti imperii. *Bart. & alii in l. imperium. de iurisdict. omn. iudic. Crot. in §. quid si tantum, nu. 145. Alciat. in l. 2. in princ. num. 45. cum sequen. de verbor. obligat.* Et ita placuerunt Dominis auctoritates allegatæ, & adducebant Paul. *consil. 24. col. 1. lib. 2. Bal. in l. cum in adoptiuis. §. quæ in filio, nu. 7. C. de adoptio.*

ROBVSTERII.

In eadem. 29. Octobris. 1566.

SVMMARIA.

1 *Regulæ secundæ editionis extendunt regulam decimamtertiam in prima editione factam ad facultates Cardinalis de Monte, & earum reualidatione.*

2 *Regulæ tam primæ, quam secundæ editionis ligant statim a die assumtionis summi Pontificis.*

3 *Publicatio in regulis primæ & secundæ editionis intelligitur a die assumtionis summi Pontificis.*

4 *Regulæ primæ editionis sunt non tantum de stylo, sed etiam de iure.*

5 *Interpretatio etiam in regulis tam primæ, quam secundæ editionis fit, quatenus verborum proprietas patitur.*

6 *Obseruantia interpretatiua habet vim eiusdem legis, non autem nouæ constitutionis.*

Imo non requirit aliquam præscriptionem. nu. 7.

DECISIO CCLVI.

An dictæ regulæ secundæ editionis extendant prædictam 13. regulam: in prima editione factam ad facultatis Cardinalis de Monte, & ad illarum reualidationem del 1520. emanatam, attento, quod supradictum breue facultatum eiusdem Cardinalis de Monte concessum per Leonem Decimum del 1513. datum fuit sub die 16. Martii. eiusdem anni 1513. & sic post editionem & ante publicationem dictæ regulæ 13. ¶ Si caussa posset ex alio capite expediri, placeret Dominis circumscribi illud, ne detur occasio annullandi tot actus subsecutos vigore reualidationis, de qua in puncto: alioqui, si caussa est decidenda ex isto capite circumscripta obseruantia, vt infra, resoluerunt Domini, quod † regulæ secundæ editionis de mensibus Martii, & Septembris 1515. factæ extendunt regulam 13. in prima editione factam ad facultates seu reualidationem bo. me. Cardinalis de Monte, 16. Martii, 1513. concessam, quamuis dictæ regulæ primæ editionis, fuerint in Cancellaria publicatæ vltima eiusdem mensis Martii, ac etiam resoluerunt, quod dictæ regulæ secundæ editionis comprehendant aliam reualidationem eiusdem Cardinalis del 1520. concessam. Et quamuis quoad primam reualidationem 16. Martii. putarent non esse necessariam resolutionem, cum omnes facultates dicti Cardinalis cessauerint del 1516. per cessationem legationis. *vt in cap. præsenti, de offic. leg. in 6.* tamen respondendo ad punctum si forte in ista caussa esset necessaria resolutio, mouebat ipsos, quia † regulæ ligant statim in crastino assumtionis summi Pontificis, *vt dicitur expresse & referunt Sarn. in proœm. reg. quæst. 2. num. 54. & Angel. num. 1. & faciunt not. per Abbat. & alios in cap. 2. num. 7. versic. venio ad secundum, de const.* Et licet istæ regulæ secundæ editionis dicant post publicationem, tamen dicebant Domini verba esse intelligenda secundum subiectam materiam, vt in istis regulis publicatio † intelligitur a die assumtionis, ex quo ab illo die ligant, quia solemniter fiunt, & ligant, dicitur ab illo die publicare. *c. 1. & ibi Abb. Dec. & alii, de postul. prælatorum.* Et tanto magis, cum publicatio in istis regulis primæ editionis non fiat ad effectum, vt innotescant, quia † cum renouentur ab omnibus Pontificibus, videntur esse non tantum de stylo, sed etiã de iure, *vt inquit Dec. in c. ad aures. num. 10. in fine. de constit. Cassad. decis. 3. in fin. eod. titul.* sed vt appareat de voluntate approbatoria ipsius noui Pontificis. *vt per Sarn. in prædicta quæst. 2. num. 54.* Et ideo in ipsis regulis, dum loquuntur de prima editione, promiscue ponitur verbum, publicatio, & editio, quia in istis regulis primæ editionis, idem pollent publicatiõ

& editio noua, ex quo solitæ sunt semper fieri a quocunque Pontifice, & fiunt cum decreto, quod statim ligent, & sic dicuntur fieri solemniter, *vt supra dictum fuit.* Placet etiam, quod constet de mente Leonis, vt hic bene Domini informantes Ægidii, & quod non datur ratio diuersitatis inter vnum & alterũ tempus, imo ratio subiectæ materiæ ita dictat, & ista est magis conueniens, & apta interpretatio, & constat ex supra deductis, quod regulæ fuerunt publicatæ in crastinam assumtionis Leonis. Nam intelligunt Domini de publicatione quæ ligget, vt supra. Quod autem comprehendant reualidationem, quæ postea fuit subsecuta del 1520. mouebant Dominos prægnantia & geminatio verborum, & dictionũ vniuersalium, videlicet, omnes & singulas quascunque hactenus, & in futurũ quomodolibet emanabunt. Nam [illegible] ratione [illegible] sermonis ista verba non possunt restringi ad illas facultates futuras, quæ alias fuerant concessæ [illegible] reualidatæ per ipsum post publicationem in cancellaria factam, etiamsi teneremus interpretationem heredum ex testamento, quoad primam partem, tum quia sunt verba multum prægnantia & geminata, tum etiam quia supra fit mentio de antiquis reualidatis. Ideo hæc tertia pars, quæ de futuris loquitur, conuenienter etiam intelligi debet de antiquis in posterum reualidandis: tum etiam, quia ponderatio de dictione, huiusmodi, non potest commode adaptari, nisi ad præteritas, non autem ad futuras, quia id non patitur verborum proprietas, quæ attenditur, etiam in materia odiosa, præsertim cum detur magna ratio diuersitatis inter præsentia & futura, *vt hic per informantes*, quo casu cessant regulæ relationis. Dicebant etiam, quod erat restringere dispositionem istã ita prægnantem de futuris ad vnum casum, quo [illegible] reualidaret in futurum concessiones aut reualidationes per eum post etiam publicationem concessas, vt non comprehenderent casus, quos de nouo in futurum ipse concederet, aut reualidaret præteritas ab aliis Pontificibus concessas, quod est absurdum in [illegible] contextu verborum. ¶ Non obstat, quod extensio debet fieri [illegible]. Quia si tenemus resolutionem primæ partis, cessat fundamentum. Præterea in istis de futuro non adest qualitas restrictiua, quę comprehenditur post dictam publicationem. ¶ Nec obstat,
5 quod in istis [illegible] facienda stricta interpretatio, quia † etiam in istis fit interpretatio, quatenus verborum proprietas patitur, *vt per Aret. in l. cum de lege, de testam.* stante maxime [illegible] de mente disponentis, & ratione diuersitatis inter futura & præterita. Vnus tamen ex Dominis sentiebat, verba huiusmodi, etiam quoad istam tertiam partem, non esse ita clara, quominus posset esse locus interpretationi ex vsu, & obseruantia subsecutis propter illas dictiones, *huiusmodi &c.* Quo casu etiam si intellectus datus pro obseruantia esset malus, vel de iure
6 non tenendus, nihilominus standum est tali † obseruationi in vim eiusdem legis, non autem in vim nouæ constitutionis. *vt post Bertr. bene per Socin. consil. 141. colum. 1.*
7 *& seq. n. 2.* Quæ † obseruantia non requirit aliquam præscriptionem, *vt post alios late Aym. consi. 201. nu. 11. & 202. num. 2.* Ideo Domini reseruarunt hoc, & etiam reseruarunt, an adsit sufficiens derogatio regularum in reualidatione del 1570.

ROBVSTERII.

Valentin. Præpositurę. Die 16. Maii 1581.

SVMMARIA.

1 *Verba vniuersalia, & geminata comprehendunt ea, quæ alias non venirent in generali dispositione.*
2 *Mens mandantis potissimum in vnionibus attenditur.*
3 *Facultas transferendi & pensio perpetua sunt insolita, quæ non veniunt in generali mandato.*
Declara tamen, v. num. seq.
5 *Insolita ad effectum supprimendi relinquuntur officio iudicis.*

DECISIO CCLVII.

Conclusum, resignationem fuisse validam: nec obstat allegatus defectus mandati, quia Capitulum constituit procuratores ad faciendum quamcunq; concordiã, quæ † verba vniuersalia, & geminata comprehendunt ea, 1 quæ alias non venirent in generali dispositione, *vt post Alex. & alios cumulat Aym. consi. 29. nu. 4.* Videtur enim cogitatum saltẽ in genere de quocunq; casu, qui accidere posset. Nam dictio, *cuiuscunque*, quæ dedita opera fuit apposita, si solum intelligeretur de summa, esset superflua, quia quoad summam remittitur in iudicio procuratoris, ponderando etiam particulam dictum generalissimum mandatum. Et quod videbatur tollere omnem difficultatem, est clausula illa quod mandatum sit speciale, & possit a quocunq; notario extendi cum aliis facultatibus dictis procuratorib. bene visis, quæ æquipollere videbatur clausulæ, *pro expressis*, ex quibus apparet clara & aperta mens istorum Dominorũ, quod dummodo præpositura vniretur, in ceteris omnibus remittebant se ad procuratorẽ & in istis † attenditur potissimũ mens man- 2 dantis, *vt post alios Aym. consi. 275. nu. 9. Alex. consi. 34. n. 8. lib. 2.* Idem etiam apparet ex postea gestis: nam explicite fuit dictum mandatum extensum, seu (vt dicunt) elongatum: fuit facta expeditio cum maxima impensa, etiam secundum lecturam vtriusq; partis: ergo apparet, quod omnia processerunt de mandato, & quod in prædicto mandato omnia ista comprehendebantur, *vt bene dicit Alex. consi. 146. nu. 22. lib. 5.* ¶ Non obstat, quod † facultas 3 transferendi, & pensio perpetua sint insolita, & propterea non veniant in generali mandato. *Put. q. dec. 525. lib. 3. Francan c. qui ad agendum. §. sed si aliquis n. 2. de procur. Docto. in c. nulli de rescrip.* Quia † ad hoc respondetur 4 pluribus modis, primo, quando exprimitur vnũ de valde insolitis, veniunt reliqua per clausulas generales, declarat Bero. *consi. 25. n. 15. & seq. nu. 3.* Hic autem voluit concordare ad effectum, quod supprimatur dignitas, & illa vniatur. Hoc satis est de arduis & magnis, ac non solitis, & clarius appareret si perquireretur cõpositio. Præterea sicut † insolita ad hunc effectum relinquuntur arbitrio 5 iudicis. *Menoch. de arbit. lib. 2. casu 80.* ita inspecta subiecta materia perpetuæ applicationis non esset habendum hoc pro re insolita, licet in alia materia secus esset dicendum. Rursus *in decis. Put.* duæ assignantur rationes. Prima de insolitis: secunda, quia data erat facultas constituendi pensionis reseruationi, ad fauorẽ certæ, & nominatæ personæ, & quoad illam dabatur facultas obligandi principales. Vnde cum translatio pensionis habeat nouam reseruationem ad fauorem alterius, id hoc non se extendit mandatum. Quia ratio non applicatur quoad mandatum simplex [illegible] in pensioni, nec dicitur ad fauorem [illegible], [illegible] standum aliis clausulis amplissimis & [illegible] sufra [illegible] potuit comprehendi persona tra[illegible]. ¶ Non obstat, quod nõ fuerit facta elongatio, quia in necessarium antecedens est facta, ex quo [illegible] ualere ad illa vigore dicti mandati. ¶ Non obstat [illegible] fectus mandati quia adest mandatũ substituendi eadẽ die 18. Iulii, 1576. & est eiusdem notarii, in quo capitulũ constituit eosdẽ procuratores cũ facultate substituendi, & istud est sufficientissimum: & tamen pro consensu sufficit mandatũ substitutionis, cum de facultate substituendi constet. ¶ Non obstat clausula [illegible], in alio mandato, & defectus in summa [illegible] quantitate. Quia bene euacuantur per informantes, sicut etiam cæteræ difficultates, contra resignationem, vt [illegible] in [illegible], & per D. Tiberium, cum quibus tractarunt Domini sine difficultate: si tamen Hieronymus in aliquo super dicta resignatione voluerit audiri, præterquam quoad præsumtum defectum mandati, poterit illi satisfieri.

ROBV-

ROBVSTERII.

Roman. compromissi. Veneris, 17. Maii. 1581.

SVMMARIA.

1 *Prohibens quem facere testamentum efficitur indignus ipsius hereditate.*

2 *Litis euentus dicitur dubius.*

DECISIO CCLVIII.

DOmini fuerunt concordes, nec de enormissima, nec enormi læsione constare. Quia cum per laudum cessauerit iudicium criminale, ac omnia intentata contra Dominum Alexandrum, quæ ex illo iudicio sequi poterant, nedum bona, sed ipsius existimationem, & personam concernebant, a quibus omnibus fuit recessum, satis ex hoc cessat querela enormissimæ læsionis. Mouit etiam Dominos, quia per dictum compromissum fuit recessum a iudicio, in quo Hieronymus frater Baptistæ nitebatur probare voluntatem defuncti faciendi testamentum & prohibitionem testandi illatam per Alexandrum, quod † si probatum esset nihil ex hereditate Baptistæ Alexander consequi potuisset, *vt in l. 1. ff. si quis aliquem testari prohib. l. 2. C. eo. tit.* quæ omnia propter dubium euentum litium † maxime sunt habenda in consideratione, *vt per Afflict. decis. 220. cum alijs pluribus deductis per Pinellum l. 2. prima part. c. 4. nu. 13. C. de rescind. vendi.* Ex quibus damnum nec enorme nec enormissimum fuit, Alexandrum non habere scuta 22000. imo sibi vtilius tantum 10000. ex promissione Joannis Baptistæ post eius mortem consequi, quæ alias erat habiturus, quam tot forsan pericula subire: ex quibus cessant omnia, quæ de valore bonorum dicuntur, qui valor, *(licet ex superabundanti)* non videbatur ad effectum enormissimæ læsionis concludenter deduci, ac æstimatio pro parte Domini Equitis deducta, fuit inter alios & ad alium finem facta, placueruntq; responsiones pro parte Domini Lælii deductæ.

SERAPHINI.

Calaguritan. iuris ingrediendi. Mercurii, 27. Aprilis. 1580.

SVMMARIA.

1 *Præscriptio qualibet contra ordinarium intelligitur, dummodo inferior, qui præscripsit, sit diligens: secus si negligens.*

2 *Iurisdictio priuatiue non potest præscribi ab episcopo, vt non remaneat penes ipsum habitu.*

3 *Negligentia non præsumitur, nisi probetur: & quomodo in iurisdictionalibus.*

4 *Index per trinam interpellationem constituitur in mora ad effectum, vt possit appellari, & negotium deuoluatur ad superiorem.*

5 *Negligentia inferioris in iurisdictionalibus quomodo probetur contra eum.*

6 *Superior adiri potest propter negligentiam inferioris.*

7 *Arbitrarium est iudici caussam committere.*

8 *Citatio generalis ad totam caussam sufficit ad tollendam nullitatem ex defectu citationis.*

9 *Plura quando narrantur, sufficit vnum esse verum, ex quo pars potuisset auocationem obtinere.*

DECISIO CCLIX.

DVbitaui de validitate sententiarum latarum in partibus in fauorem Andreæ, quia pro parte beneficiatorum de Victoria prætendebantur nullæ, maxime de prima lata a Calaguritano ex defectu iurisdictionis, cum prætendat vniuersitas se præscripsisse iurisdictionem capiendi informationem super puritate sanguinis, & admittendi, & declarandi, qui sint idonei priuatiue ab episcopo, super qua re habet tres sententias, neque in dubio hoc per Andream reuocatur. sed prætenditur tantum, quod † cum quælibet præscriptio contra ordinarium intelligatur, dummodo inferior, qui præscripsit, sit diligens. nam eo negligente ordinarius assumit suam iurisdictionem, *vt per Abb. in c. irrefragabili, nu. 1. de offic. ord. & in c. ceterum, num. 5. de iud. & ibi Dec. in 4. not. Felyn. in d. c. irrefragabili, in princ.* Non enim potest præscribi † iurisdictio priuatiue ab episcopo ita, vt non remaneat penes ipsum habitu, licet actu sit penes inferiorem, quo fit, vt eo negligente redeat actu penes Episcopum, *vt trad. Abb. in c. cum contingat, nu. 18. de foro compet. cum alijs.* ideo tota difficultas in eo versatur, an iudices ab vniuersitate deputati fuerint negligentes, qui quidem iudices non deputantur particulariter ad vnam caussam, sed ad omnes, vt liquet ex comparitionibus factis coram Episcopo a procuratore vniuersitatis, & protestatione, de qua in summario vniuersitatis, *nu. 15.* † Negligentia vero cum non præsumatur, probari debet. *l. 3. §. si ad diem, de re milit. Afflict. decis. 13. nu. 18. Grat. consil. 100. n. 14. lib. 2. Bisignet. decis. 1. de dolo & contum.* Eam autem probari censuerunt Domini, cum admittant informantes pro vniuersitate, iudicem † per trinam interpellationem constitui in mora ad effectum, vt possit appellari, & negotium deuoluatur ad superiorem. *Joan. And. in c. dilectio. col. 2. de appel. Alexan. in l. hoc amplius. §. Celsus, nu. 13. de dam. infect. Felyn. in c. proposuisti, prope finem, de foro compet. & in c. suborta, ante num. 5. versic. & istis adde, de re iud. Deci. in c. ex parte, il 2. num. 3. post Abb. de appellat. cum alijs allegatis.* Hic autem nedum duplex, sed & quadruplex interpellatio interuenit. Prima est illa, de qua in summario ambarum partium, *nu. 1. & per Mart. Abbat. in summario Andreæ, n. 11. super 2.* ¶ Secunda fuit, quando præsentati fuerunt articuli 12. Februarii, 1573. *in summario Andreæ. nu. 3.* Tertia fuit 22. Maii. 1573. & iudices nihil aliud responderunt, nisi, quod audiebant, & petebant copiam. ¶ Quarta fuit die sequenti 23. Maii & iudices responderunt, quod daretur liber baptismi, & declararent, vnde originem ducerent illi de Buendia. Et licet pro parte beneficiatorum impugnetur illa secunda ex eo, quod ille Didacus Perez erat procurator Andreæ, tamen non placuit hæc impugnatio, cum non constet de illo tempore de acceptatione. *Mil. in verbo, procurator non dicitur.* Nec etiam refert, quod ista interpellatio non fuerit exhibita coram ordinario stante productione aliarum. Non obstat, quod ex iusta caussa prætendant se denegasse ex eo, scilicet, quod soliti sint capere secreto informationes. Nam debebant vtrunque facere, nempe admittere Andream ad probandum, & capere aliam informationem secreto, prout se talem facultatem duplicem habere pro eorum parte deductum est in ipsamet protestatione coram ordinario facta. Non obstat, quod non fuit præfixus terminus, quia † iste est vnus modus conuincendi inferiorem de negligentia, sed non propterea tollitur alius. *Barb. d. c. ceterum. num. 11. de iud.* Minus facit, quod caussa in appellatione expressa non fuerit, quia imo satis est expressa, cum in ea dicatur, iudices noluisse procedere ad receptionem testium. Nec isto casu tenebatur Andreas recurrere ad vniuersitatem, quia vniuersitas iam deputauerat iudices pro illo anno, & penes eos residebat iurisdictio. Ideo † cum essent negligentes, potuit adiri superior. *Abb. d. c. cum contingat, de foro compet.* Præterea sententia ordinarii fuit confirmata a Thesaurario Lucronii. ¶ Neque obstant nullitates exemplo consideratæ. Prima namq;, quod Andreas contra formam *cap. oblatæ, de appell.* præuenerit committendo caussam, non obstat, tum ex eo, quia ambæ partes appellarunt, tum etiam, quia arbitraria † est hæc res, *vt per Franc. & Dec. d. c. oblatæ.* Sed & ratio cur dictum cap. *oblatæ*, non seruetur in curia, suadet etiam, vt hodie non sit seruandum in partibus. Nam in curia ideo non seruatur, quia hic iudices dantur ex officio, in partibus vero datur is, quem petit is, qui rescriptũ impetrat, *vt per Rot. decis. 16. de appel. in nou.* quæ ratio cessat, vbi iudices dãtur illi, qui in synodo deputati fuerunt. Præterea pars coram

isto iudice non comparuit, & nihil opposuit. ¶ Secunda nullitas considerata ex defectu citationis nō obstat, quia 8 † sufficit sola citatio generalis ad totam caussam. *l. si prætor, de iudic. l. consentaneum. C. quomodo & quando iudex. Castren. in l. ad peremtorium, nu. 6. de iudic.* ¶ Tertia nullitas, quæ deducitur ex breuitate temporis, non placet, quia cum intercessserint 27. dies, satis congruum visum fuit tempus, quo potuit iudex instrui, maxime parte non comparente. ¶ Vltimo non obstat, quod non contra tertiam sententiam deducitur defectus iurisdictionis ob non iustificationem cōmissionis reuocatoriæ, quia Dominis placuit respōsio, quod † quando plura narrantur, 9 sufficit vnum esse verū, ex quo pars potuisset auocationem obtinere. *Ægid decis. 280.* Et hæc a Dominis super duabus vltimis sententiis ex abundanti deducta fuere.

ALDOBRANDINI.

Roman. spolii domus ad imaginem Pontis. Mercurii, 23. Ianuarii. 1577.

SVMMARIA.

1 *Ætas ex quibus probari possit.*
2 *Infans non potest citari ad legitime comparendum.*
3 *Stylus citandi infantem est male intellectus, & correctorius vocari debet.*

DECISIO CCLX.

Conclusum pro nullitate sententiæ, quia Gaspar, contra quem fuit lata dicta sententia, erat constitu-1 tus in ætate infantili, quæ † probatur tum ex decreto iudicis, *vt per Salyc. in l. cum te. nu. 6. versi. exemplum pone. C. de probat. Rum. consi. 99. nu. 6. versic. & hæc opinio. vol. 4.* tum ex duobus testamentis productis vltimo loco pro parte D. Petri, illa deducendo, *vt hic per informantes.* Ætas enim potest probari etiam per coniecturas, *ex allegatis. & per Alciat. de præsumt. reg. 2. præsumt. 14. & in consil. 296. nu. 7.* Et propterea non potuit dictus infans citari, non seruata forma statuti, de quo in *c. 43. lib. 1.* quæ seruari debet etiam, quando proceditur contra infantem, vt disponitur in alio statuto, *in lib. 4. c. 112.* tunc etiam de iure communi non † potest infans citari ad legitime comparendum, *vt per Afflict. decis. 262. num. 2. cum aliis, de quibus per Neuiz. in consil. 17. n. 1.* Nec placuit Dominis responsio data pro parte D. Alexandri ad dictum statutum *in cap. 2.* ponderando illius verba *in versic. vbicunq;.* quasi, quod statuentes voluerint hanc formæ obseruationem remittere ad iudicis arbitrium. Quoniam respondebant, quod repugnāt verba statuti, ponderando illa verba, *vt predictum est*, & sic referuntur ad præcedentes citationes, & ad illud verbum, *contumaciam*, quæ non potest dari in infante non legitime citato. Nec etiam placuit stylus allegatus per Dominum Alexandrum. 3 Quia cum verba statuti sint clara, stylus † dicitur male intellectus, *vt per Afflict. decis. 56. in fine.* Et potius dicitur stylus correctorius. Alia etiam nullitas dictæ sententiæ placuit, quia cum dictus infans haberet tutorem legitime datum, non poterat ei dari alius tutor, non docto de absentia vel impedimento dicti primi tutoris. *iuxta l. curator. de tut. & curat. d. iis.* ¶ Nec obstat, quod Germanicus ignorabat dationem dicti primi tutoris. Quia respondetur, quod cum fuerit facta emanatis citationibus per proclamata, de quib. in instrumēto dictæ deputationis, ignorantia non potest dici verisimilis. Istæ autē duæ nullitates placebant Dominis ad effectū, de quo agitur.

SERAPHINI.

Roma. legatorum. Veneris, 10. Februarii. 1585.

SVMMARIA.

1 *Mobilium appellatione comprehenduntur vasa argentea.*
2 *Species expressæ in legato bonorum mobilium non dicuntur restringere legatum, sed illud declarare.*
3 *Specierum expressio subsequens expressionem generis illud declarat, non autem restringit, & nu. 5.*
Et eo magis, vbi specierum enumeratio respicit actum legandi, quod in dubio præsumitur. nu. 4.
6 *Heres dicitur institutus in legatis, etiam quod illa expresse sint excepta.*
7 *Regula l. vnum ex familia. §. si rem. de lega. 2. nihil facit ad effectum recedendi a proprietate verborum.*

DECISIO CCLXI.

Domini pro maiori parte tenuerunt, vasa quoq; argentea comprehēdi in legato, de quo agitur, & propterea censuerunt recedendum a resolutione iam facta. Verba namque legati ita se habent. Bona vero mobilia, supellectilia, & se mouentia, voluit idem Illustris. D. testator, & iussit dari pro integra dimidia vni ex filiis prædicti D. Vincentii, qui ordinem clericalē profitebatur. Quorum † mobilium appellatione clarū est ea compre- 1 hendi. *l. mouentium. de verb. sign. vbi Rebuf. Dec. cons. 472. nu. 5.* ¶ Et quamuis fuerint postea expressæ species contentę sub hoc genere bonorum mobiliū, non propterea legatum restringitur. Sed † species dicūtur expressæ gra- 2 tia maioris declarationis. *l. legata supellectilia. de supell. legat. l. quæsitum. §. si quis fundum. de fund. instr. l. pediculis. §. habet. ff. de aur. & arg. leg. Bal. consi. 485. nu. 4. lib. 4. Afflict. decis. 106. Soc. iun. cum aliis allegatis.* ¶ Non obst. quod expressio specierum subsequens expressionē generis illud restringat. Quia imo † regula est in contrarium, *per tex. in* 3 *d. l. quæsitum. §. si quis fundum. de fund. instr.* Quæ regula tanto facilius procedit, quanto specierum enumeratio in hoc casu respicit actum legandi. Species enim enumeratæ reguntur, & determinantur ab illis verbis dispositiuis, voluit dari, quo casu genus non restringitur. *Bart. in d. l. §. si quis fundum. n. 15.* qui licet, si Alciat. *lib. 1. dispunct. cap. vlt.* credimus, ita distinguat, vt in clarissima re chaos inducere videatur, tamen in hoc communiter recipitur a Doctorib. *Dec. in c. sedes. col. f. nu. 9. de rescript.* vbi etiam declarat, *& in d. l. in toto iure. sub n. 10. de reg. iur. Corn. consil. 200. nu. 7. Rum. consi. 165. nu. 4. 5. lib. 3. Paris. consi. 92. nu. 41. lib. 1.* ¶ Et quando id esset dubium, an respicerent actum legandi vel ne, tamen † in dubio censerentur respi- 4 cere actum legandi, & censerentur expressæ huiusmodi species maioris declarationis gratia, *vt per Bar. vbi supra. Corn. d. consi. 200. nu. 6. lib. 3. Dec. in d. c. sedes. sub d. nu. 9. & in d. l. in toto iure. d. n. 15.* præsertim, cum respiciant omnia hæc eandem personam. *Aym. consi. 227. n. 9.* & nulla fuerit apposita dictio declaratiua, seu restrictiua, *Aym. idem nu. 8.* Imo potius fuerit facta talis expressio per dictiones copulatiuas, & ampliatiuas. Inter enim dictionem illam, *mobilia*, & dictionem, *supellectilia*, adest punctus, siue cōma, quæ succedit loco copulæ, ex allegatis, & inter *supellectilia*, & *se mouentia*, adest expressa copulatiua, *&*, quæ ampliat, & † consequenter apparet totam illam ex- 5 pressionem factam fuisse ad maiorem declarationem. *Paris. d. consil. 92. nu. 34. lib. 1.* cum præsertim, quod fuit expressum, continetur sub genere. *Afflict. d. decis. 106. nu. 8.* Quæ omnia dixerunt Domini facilius procedere inspecta persona legatarii, & fine Illustris. D. legantis. Cum namque legauerit filio D. Vincentii, qui vellet esse clericus, hoc legatum videtur factum ad finem, vt ille, qui ordinem clericalem profiteretur, tanto magis splendorem, & dignitatem familiæ sustineret, & ostenderet, quod nobilis, & argentea supellex non modicum præstat. ¶ Nec repugnat institutio, quia imo heres † dici- 6 tur institutus in legatis, etiam quod illa expresse sint excepta. *Bald. in l. si quis ita heres institutus fuerit excepto. ff. de hered. instit. & ibi Angel. nu. 3. Cum. in primo not. Imol. in primo. versic. extra gloss. Alexan. in l. nam quod. §. non omnis. sub num. 15. ff. ad Trebell. Rum. in l. qui quadringenta. nu. 2. ff. eod. & consi. 32. sub num. 8. lib. 2.* Et propterea non ex hoc dicitur induci aliqua contrarietas inter institutionem, & legatum: hoc enim fit, quia de manu heredis capi debet, & si locus est detractioni falcidiæ, heres illam detrahit. Quod tanto apertius in hoc casu dicebāt

proce-

procedere, ex quo si aliqua vel contrarietas, vel superfluitas exinde oriretur, ea tamē nullo modo euitari posset, quia heredes fuerunt instituti quoq; in bonis se mouentibus, & tamen ea omnia legata fuerunt. ¶ Non obstat regula, *l. vnum ex familia. §. si rem. de lega. 2.* quia † ea leuis est, & ex ea nō recedimus a proprietate verborum. *l. si is qui ducenta, & ibi Bart. & Soc. num. 1. ff. de reb. dub. Goz. consi. 82. sub num. 6.*

LANCELLOTTI.

Roman. 20000. Veneris, 28. Ianuarij. 1575.

SVMMARIA.

1 *Actus vt dicatur factus vigore caussæ, seu obligationis præcedentis, quid requiratur.*
2 *Qualitas heredis & descendentiæ est probanda per eum, qui in ea se fundat.*
3 *Cognitio caussæ facta vno tempore & vna caussa non potest deseruire pro alia caussa & alio tempore.*
4 *Factum vt quid dicatur in exsecutionem mandati præcedentis, necesse est, quod mandatum illud sit speciale, non generale.*
5 *Nouatio inducta censetur ex contractu incompatibili cum primo.*
6 *Expressio pacti præcedentis fieri solet, quando illius vigore quid fit.*

DECISIO CCLXII.

AN casale, de quo agitur, fuerit affrancatū per Leonem Decimum vigore pacti appositi in concessione facta in fauorem Alphonsinæ? ¶ Fuit conclusum, *casale non fuisse affrancatum per Leonem Decimum vigore pacti appositi in locatione facta in fauorem Alphonsinæ.* Quia † vt actus dicatur factus vigore caussæ seu præcedentis obligationis, necesse est, vt secundum illius naturam & formam fuerit factus, non autem præter vel contra. *l. 1. §. adducitur. de verb. oblig. l. 2. C. de pact. inter emt. & vend. l. 3. §. sed quicquid de tutore. ibi. ex alia caussa iudicat. solut. mat. & per Ruin. consi. 174. num. 4. vol. 1. Ruin. consi. 247. nu. 5.* Alias enim dicitur factus ex nouo consensu. *l. item liberatus. §. qui paratus. quib. mod. pign. vel hypoth. solu.* At hæc affrancatio non requiritur facta secundum formam & modum dicti pacti. ¶ Primo, quia in pacto facultas affrancandi datur Alphonsinæ, & eius filiis & heredibus & successoribus descendentibus, propterea opus est, quod is, qui affrancat, nedum sit heres, sed etiam descendens Alphonsinæ. Nam † hæc qualitas est probanda, *vt per Ruin. consi. 16. vol. 1.* At Leo licet emerit vti heres Alphonsinæ, tamen non emit, nec emere potuit, vt descendens ab eo, cum non sit talis: sola enim qualitas heredis non est inspicienda, quia licet vti heres potuisset emere casale, tamen potuit vti hæres etiam emere alia: sed inspicienda est qualitas actus, quæ si non conuenit cum caussa præcedenti, non potest dici factus in illius exsecutionem. ¶ Secundo, locatio, in qua est appositum dictum pactum, est fundata in magna & euidenti vtilitate monasterij: affrancatio vero in caussa necessitatis soluendorum debitorum, quibus tunc temporis premebatur monasterium, quæ duæ caussæ sunt diuersæ, quia vna tendit ad remotionem damni, alia ad consecutionē vtilitatis ¶ Tertio, pactum fuit positum in libertate Alphonsinæ, & eius heredū, quoties & quādocunque voluerint affrancare, & monachi potuerant ad id cogi: affrancatio vero fuit facta petentibus monachis, & ex eorum mera & libera volūtate, vt dicitur in d. affrancatione ibi, spōte, & ibi, conuenti fuerint. ¶ Quarto in dicto pacto datur facultas affrancandi cum tot, & tantis bonis, ex quibus in perpetuum possit percipi annuus redditus mille ducatorum: & affrancatio fuit facta cum pecunia, quæ in hoc casu differt a bonis. ¶ Nec obstat, quod pecunia venit appellatione bonorum. Quia respondetur, quod quicquid alias dicendum esset, tamen hic repugnant supradicta verba, *tot & tanta bona,* ex quibus percipi posset annuus census. Præterea pecunia non facit pecuniam. ¶ Minus etiam facit, quod vel pecunia potuisset conuerti in emtionem casalium, vel aliorum bonorū, ex quibus percipi posset census, vel q̄ ex illa redimi possent casalia alienata per monasterium, vel saltem quod monasterium retineret bona stabilia, quæ necesse sibi fuisset alienare, nō datis pecuniis. Quia respondetur, quod hæ caussæ necessitatis non fuerunt cognitæ tempore facti dicti pacti, nec de eodem tempore vigebant, sed tantum de tempore affrancationis vt ibi, ob imminentes necessitates, & ibi, in præsentiarum: propterea caussæ cognitio facta vno tempore & † vna caussa non potest deseruire pro alia caussa de alio tempore, *iuxta l. si pupillorum. §. prætor, & leg. magis puto non passim. de reb. eor. vt hic per informantes.* ¶ Præterea, vt quid † dicatur factum in exsecutionem mandati præcedentis, necesse est, quod mādatum illud sit speciale, non generale. *Alciat. de præsumtio. præsumt. 24. num. 9.* Accedit, quod hæc omnia concernunt vtilitatem monasterij, & an monasterium potuerit conuertere in aliam caussam, de qua non est præsens difficultas, sed solum dubitatur, *an vigore pacti fuerit facta affrancatio.* ¶ Non obstat etiā, quod potuit affrancari in pecunia, ex quo non præsumitur nouatio, nisi de ea expresse sit conuentum. Quia respondetur, quod cum iste contractus sit incompatibilis cum primo, attenta † hac interpretatione propter supradicta, tunc inducitur nouatio, *vt per Bald. in l. fin. col. 1. C. de nouatio. Dec. consi. 400. col. fin.* Præterea hic est mutata caussa & forma. ¶ Non obstat etiam, quod bona hæc redemta importent summam mille ducatorum in redditibus, & quod ideo vertitur vtilitas monasterij. Nam respondetur, quod nunc non quæritur de vtilitate, sed an fuerit affrancatum vigore pacti. ¶ Non obstat etiam, quod in instrumento affrancationis habeatur relatio ad instrumentum locationis. Quia respondetur, quod dicta relatio est restricta ad præmissa, in quibus nulla mentio fit de hoc pacto. Et si fuisset facta affrancatio vigore dicti pacti, vtique expressum fuisset, prout fuit expressum aliud pactum locationis factæ Dominico de Maximis, prout etiā fieri solet expressio † pacti præcedentis, quando illius vigore quid fit, *iuxta not. per Cast. in l. emtor prædi. num 3. de pact.* ¶ Non obstat etiam, quod si Leo non fuit secutus viam dicti pacti, tamen continuauit viam affrancationis cœptam per Alphonsinam, quę ipsa etiam incępit redimere in pecunia. Nam respondetur, quod si Leo fecit ex alia ratione, sat est, quod non vigore istius pacti. ¶ Quæ vero dicuntur de mala fide Leonis, non tangunt præsentem difficultatem, sed an Leo potuerit licite id facere quod fecit.

LANCELLOTI.

In eadem. Veneris, 14. Martij. 1578.

SVMMARIVM.

1 *Emere in dubio quis. censetur propriis pecuniis, non autem alienis.*
2 *Præsumtio vna tollitur per aliam contrariam.*

DECISIO CCLXIII.

STantibus hinc inde per partes deducendis, *an Leo emerit casale, de quo agitur ex propriis ipsius pecuniis vel potius ex pecuniis Alphonsinæ.* ¶ *Et an per dictam emtionem factam a dicto Leone vti herede dictæ Alphonsinæ dictum casale sit acquisitum hereditati seu heredibus dictæ Alphonsinæ siue ad effectum, de quo agitur.* ¶ Quoad primam difficultatem, in qua quæritur, *an Leo emerit casale, de quo agitur, ex propriis ipsius pecuniis vel potius ex pecuniis hereditariis Dominæ, excepta partita 6000. quos Alphonsina dum vixit, soluit pro affrancatione partis d. casalis vigore pacti, super qua partita nihil fuit firmatū,* dixerunt constare satis aperte ex instrumento d. emtionis, q̄ par-

tita 3500. ducatorum non fuit soluta ex pecuniis dictæ Alphonsinæ, sed Cardinalis sanctorquatuor: quo vero ad reliquas partitas ascendentes ad summam 10500. ducatorum, inclinabant, quod constaret non fuisse solutas ex pecuniis dictæ Alphonsinæ propter verba dicti instrumenti emtionis, quæ hoc videntur innuere. Et propterea dicebant, in claris cessare coniecturas, quas Doct. considerant in hac materia ad probandum, an in dubio 1 quis † censeatur emere de suis vel alienis pecuniis, *vt latepei Dec. consi. 238. nu. 5. cum aliis, de quibus hic per informantes.* ¶ Circa secundam vero difficultatē, an dictum casale sit acquisitum hereditati seu heredibus dictæ Alphonsinæ, omnes concorditer firmarunt, quod nō fuit acquisitum dictæ hereditati, sed heredibus ipsius Leonis. Et moti fuerunt, quia Leo expressis verbis dicit, *se emere pro se & suis heredibus in perpetuum.* Et licet in eodem instrumento postea dicatur, quod venditur Leoni tanquam heredi Alphonsinæ, nihilominus subditur in eadem oratione, *& pro se, suisque heredibus, & successori-* 2 *bus, & nominandis ab eo*, adeo quod † præsumtio, quæ oritur ex illis verbis, *heredi Alphonsinæ*, tollitur, quia constat de contrario ex aliis verbis, *per ea quæ tradit Socin. iun. consi. 27. num. 8. in fin. vol. 2. cum aliis. de quibus per informantes pro Dominis creditoribus*, & verba sequentia declarant præcedentia, & in claris cessant coniecturæ. ¶ Nec obstat, quod affrancatio nō poterat fieri per Leonem nisi pro hereditate Alphonsinæ propter pactum appositum in instrumento locationis, & quod propterea cēseatur facta per Leonē pro dicta hereditate. ¶ Quoniam respondetur, iam fuisse resolutum, quod affrancatio non fuit facta in vim dicti pacti, ideo non potest ab eo regulari, cum non correspondeat. Præterea cum simus in claris, cessant præsumtiones, quoniam emit pro se & heredibus suis, *vt supra dictum est.* ¶ Minus etiam facit, quod Leo ita emendo videatur fuisse in mala fide, quoniam dicta mala fides excluditur tum propter clausulam codicillarem, quæ operatur, vt hereditas sit restituenda Leoni, tum propter alias rationes, quas adducunt informantes pro creditoribus, quæ rationes Dominis placuerunt. ¶ Ad l. *item veniunt. in princ. de petit. hered.* respondebatur, quod procedit, quando constat fuisse emtum nomine hereditatis, & fuisse etiam necessarium dict. hereditati, quæ qualitates hic cessant. ¶ Verba trāsactionis Claricis 26. Martij. 1570. sunt hæc, videlicet. *Claricis filia quondam Alphonsinæ pro 12000. ducatis auri de camera in totum remisit omnia iura sibi quomodolibet competentia super hereditate, nec non quietauit & liberauit penitus, & absoluit Leonem, eiusque heredes, & successores nominibus quib. supra præsentem pro se, suisque heredibus & successorib. prædictis stipulantē & recipientem.*

COTTÆ.

Visen. administrationis Capellaniæ. Die Lunæ, 26. Nouembris. 1571.

SVMMARIA.

1 *Regula de valore loquitur in beneficiis ecclesiasticis, non autem in administrationibus capellaniarum.*
Imo nec etiam in administrationibus hospitalium, numer. 2.
Declara tamen & limita. vt nu. 3.
3 *Beneficium dicitur etiam illa pars, quæ datur ministro ecclesiæ per administratores, quādo datur in titulum.*

DECISIO CCLXIV.

FVit conclusum, regulam de valore non habere locum in huiusmodi administrationibus capellaniarum, quia † d. regula loquitur in beneficiis ecclesiasticis: hæ vero administrationes non sunt beneficia ecclesiastica, sed onera consistentia principaliter in faciendo celebrare certum numerū missarum ex quibusdam redditibus relictis a testatoribus. Quod vero superest ex illis conuertitur ad vtilitatem dictorum administratorum, & propterea mulieres, & laici sunt capaces huiusmodi administrationum, quod non permitteretur, si essent beneficia ecclesiastica, & quod in his administrationibus fructuum non habeat locum regula trad. Sarn. Ilcorden. *quæst. 4.* vbi etiam infert, quod per hanc rationem non procedit eadem regula † in administratione 2 hospitalium, maxime cum regula sit exorbitās, & odiosa, & inuenta propter annatas, quæ annatæ non soluuntur propter has administrationes, vt dicit pars Gasparis. Ex quo tamen Domini dixerunt, quod ego capiam aliquam informationem, quia si soluerent annatā, forte tunc intraret regula. Nec obstat dictum Rebuff. *in prax. benef. in tit. quid sit beneficium. num. 8.* vbi voluit, dici beneficium illam partem redditnum, quæ datur ministro ecclesiæ. Quia Domini dixerunt, id procedere, si daretur in titulum personæ habili, prout mulieres, & laicus est inhabilis, nec est minister ecclesiæ.

COTTÆ.

In eadem. Die Lunæ, 29. Nouembris. 1574.

SVMMARIA.

1 *Beneficium non dicitur ecclesiasticū cuius sit capax laicus, & fœmina.*
2 *Simonia committitur in beneficialibus, nō autem in administrationibus.*
3 *Spirituali annexa possunt donari de consensu ordinarii, licet non possint pretio cedi.*

DECISIO CCLXV.

FVit resolutum pro validitate resignationis, quia administratio bonorum, de quibus agitur, non est benef. ecclesiasticum, ex † quo laicus & fœmina potest 1 illam obtinere, sed est onus temporale. vt alias fuit resolutum in hac caussa. Et propterea mandatum Ioannis ad resignandum d. administrationem in manibus Nuncij in fauorem Petri Gomez cū clausula, non aliter, & consensus præstitus per procuratorē vigore dicti mandati, & ipsa cessio non est simoniaca, † quia non sumus 2 in beneficialibus, de quibus loquuntur allegata per informantes pro parte Gasparis, *vt per Abb. in c. exstirpandæ, §. quia vero. num. 55. de prob. & in c. tua nos. de sim. vbi etiam per Decio.* ¶ Nec obstat, quod hæc administratio sit annexa spirituali, quia respondetur, quod annexa † spiri- 3 tuali licet non possint pretio cedi, tamen possunt donari de cōsensu ordinarij, sicut dicitur de iure patronatus, *vt per Lambert. & alios alleg. pro parte Baldasaris.* Præterea Domini pro validitate resignantis cōsiderabant verba mandati, quod non est præcisum in fauorem, quia in eo etiam dicitur, quod potuit d. administratio peruenire ad Petrum Gomez, & sic considerauit effectum, qui est, vt dictus Petrus habeat dictam administrationem. Et hæc interpretatio fuit facta pro validitate actus.

BLANCHETTI.

Caurien. iurisdictionis. Veneris, 22. Iunij. 1582.

SVMMARIA.

1 *Milites de Alcantara viuunt & militant sub eadem regula, qua exsistūt professores ordinis Cisterciēsium.*
2 *Narratiua Principis super re, quæ ad eius auctoritatem spectat, plenam fidem facit, iuncta temporis antiquitate.*
Eoque magis, stante eius motu proprio. nu. 3.
4 *Confessio facta in precibus præiudicat.*
5 *Confessio facta per viam contentiosæ iurisdictionis præiudicat successori.*
6 *Commutatio voti continentiæ in castitatem coniugalem non mutat regulæ substantiam.*
7 *Cistercienses sunt sub regula sancti Benedicti.*

DECISIO CCLXVI.

FVit resolutum, narratiuam bullæ Leonis in qua asseritur Milites † de Alcantara professores ordinis Ci- 1 stercien. exsistere, & sub eadem regula viuere, & militare, esse satis verificatam. Primo, ex bulla Alexandri Sexti.

... sub Data Romæ, anno 1474 in qua enuntiatur ... Magistratus sedi apostolicæ ab Innocentio ... suo motu proprio. & ex certa scientia, & ... & eadem scientia eandem reseruationem ... ¶ Secundo, ex bulla Martini V. in qua enun... militia ordinis Cistercien. ¶ Tertio, ex bulla Leo... 1515. in qua motu proprio. & ex certa scientia ... Magistratus sancti Iacobi de Spata, & de Cala... & Alcantara gloriosissimo Carolo V. quæ Pontifi... enuntiationes cum sint superre, quæ ad ... auctoritatem spectant, cum Papa sit ca... religiosorũ, & ipse sit bene informatus, sub 2 qua ... religiosi viuant, faciunt plenam † fidem, iun... temporis antiquitate. *Alex. consi. 6. num. 6. lib. 1. Dec. cons. 42. nu. 11.* Præcipue cum duæ fuerint † cum clau-3 sula motu proprio, & ex certa scientia, videlicet bulla Alexandri, & alia Leonis, quibus est standum. *Card. clem. 1. de prob. ... Alb. in c. dudum. num. 3. de priuileg. Soc. cons. ... num. 18. vers. confirmatur. libr. 3. Alex. cons. 15. col. 2. vers. præterea in quinto. Soc. consi. 266. num. 27. libr. 2.* nec potest in dubium reuocari, *Bart. in l. conficiuntur. §. 1. nu. 3. ff. de iur. codic.* ¶ His accedit bulla Sixti Quarti, in qua 4 Episcopus & Capitulum Caurien. sunt oratores, † quæ confessio facta in precibus præiudicat. *l. cum precum. C. de liberal. caussa.* ¶ Quibus adstipulantur articuli & responsiones Episcopi vna cum mandato de manutenendo obtento. Nec obstat reuocatio quia ex deductis con-5 fessio apparet vera, reuocatio erronea, quæ † confessio cum fuerit facta per viam contentiosæ iurisdictionis, præiudicat successori. *Rot. 3. de confess. in non. Ægid. 636.* ¶ Quod militent etiam sub regula sancti Benedicti, probatur ex assertione Lucij Tertij, & ex præcepto, de quo in summario militiæ. *num. 7.* Nec obst. quod bulla Lucij sit directa Fratribus del Pereiro, quia isti fuerunt translati ad locum de Alcantara. ¶ Nec obstat, quod ducunt vxores, quia hoc priuilegium post bullam Leonis ema-6 nauit, & † commutatio voti continentiæ in castitatem coniugalem non mutat regulæ substantiam. *Dominus meus Soto. de iust. & iur. lib. 6. q. 1. art. 30. col. pen.* ¶ Quod 7 autem † Cistercienses sint sub regula sancti Benedicti, vltra allegata per militiam, vide ... *in verbo, religio, ... num. 7.* ¶ Non obst. reclamatio, *vt in summario Reuerendi. Episcopi. num. 1.* quia placuerunt responsiones pro parte militiæ, & reclamatio eos non eximit ab ordine.

ALDOBRANDINI.

Sabinen. Castrorum. Die Veneris, 30. Martij. 1565.

SVMMARIA.

1 *Conditio, si sine filiis, expressa a testatore in compendiosa non refertur ad casum incapacitatis. ex veriori, licet magis communis sit contraria.*

2 *Conditio, si decesserit, no refertur ad vulgarem, vel eam non restringit ad illum tantum casum.*
Idem in conditione, si sine filiis.

3 *Conditio, si sine filiis, a lege subaudita, quare non referatur ad vulgarem.*

4 *Filii incapaces grauatis non possunt facere deficere substitutionem, ob eorum insuccessibilitatem.*

5 *Intellectus ad l. Lucius. la 2. de hered. instituen. verus assignatur.*

DECISIO CCLXVII.

IN hac difficultate, in qua agitur de conditione, *si sine filiis*, expressa a testatore, in compendiosa, non autem de subaudita a lege, licet multi ex Dominis fateri viderentur, si Doct. auctoritates sint numerandæ, magis cõmunem esse opinionem, quod conditio referatur ad casum incapacitatis, tamen Domini pro maiori parte volentes in quæstione controuersa ponderare magis quam 1 numerare sententias concluserunt, † contrariam opinionem esse veriorem, quam dicebat alias Rotam fuisse secutam, *vt per Crescen. 76. Put. 9. de testam.* quod testatur Reuerendiss. Chissanen. nunc Cardinalis de sancta Cruce, in decisione, cuius copia data est, a quib. dicebatur nec Achillem discrepare quoad veritatem opinionis *in secunda, de testam.* Rationes vero, quæ magis moue-2 bant Dominos, fuerunt, † quia sicut conditio si decesserit, non refertur ad vulgarem, aut eam non restringit ad illum casum tantum, ita nec qualitas illa, si sine filiis, ad eam referatur, nec eam restringat. ¶ Secundo, † quia si 3 conditio huiusmodi a lege subaudita non refertur ad vulgarem, vt magis communiter dicebatur teneri, istud est, quia dicta relatio non concernit diem subrogationis. Quæ ratio militat etiam in conditione expressa, maxime quia lex in sua interpretatione sequitur naturalem, & communem sensum testantium. ¶ Tertio, quia data incapacitate grauati eius filij, etiam † potentialiter 4 non sunt successibiles, quod tamen secundum Dominos requiritur ad effectum, vt faciãt deficere substitutionẽ, *ad d. l. filiusfam. §. cum quis. ff. de leg. 1. Imo. in l. Lucius. de hered. instit.* Quod si dicta conditio in casu, in quo expresse posita est, *in d. §. cum quis*, nõ facit deficere substitutionem, si filij non sunt potentia successibiles, multo minus dicebatur posse operari, vbi agimus de trahenda dicta conditione ad casum, in quo expresse non est apposita. ¶ Quarto, quia consequenter hic cessat omnis fauor, & commune commodum filiorum positorum in conditione, ex quo nec vt vocati cessantib. coniecturis, nec iure transmissionis, nec vt succedentes ab intestato possunt venire ad hæc bona, & ne non sibi, sed alteri prodessent. Pro qua etiã ratione inducebat vnus 5 ex Dominis textum † *in d. l. Lucius. la secunda, de hered. instit.* in quo facta erat vulgaris, & fideicommissaria substitutio, & Iurisconsultus in ratione decidẽdi ad vtramque substitutionem, mouetur ob prælationem & commodum filiorum a testatore consideratum, quibus saltẽ relinquitur ius succedendi ab intestato in illius bonis. Et dicebant fere omnes Domini, hanc conditionem non esse mere voluntariam, sed appositam ad effectũ illius prælationis filiorum, de qua *in d. l. Lucius.* Et licet fuerit allegatus Alciat. *consi. 485.* qui videtur considerare commodum filiorum, quia grauati quamuis nulliter legitimati, possunt, ex quo habent voluntatem testatoris, petere se iterum legitimari solemniter. Hæc tamen consideratio non placuit Dominis tanquam nimis remota. Ceterum Alciat. ibi principaliter se fundat in coniecturis, ex quibus in casu suo filij censentur vocati, aut venire possunt iure transmissionis. ¶ Secundo, quia alias sequeretur, quod venirent ad bona testatoris venientes ab intestato, quos testator exclusit propter substitutum, nec succederent instituti, nec substituti, nec filij in conditione positi, & annumerandæ sint dictæ sententiæ. Dicebat esse distinguendos Doct. loquentes in his terminis, a loquentibus in aliis terminis, & ita dicebatur distinxisse Alciat. *in consi. 547. lib. 6.* quia cum hæc substitutio compendiosa contineat vulgarem, pupillarem, & fideicommissariam, occurrente casu vulgaris, debet iudicari, vt de vulgari simplici, & sic de singulis. Ex quibus rationibus collectis, tã ex dictis decisionibus, quam ex dictis Doct. Domini concurrentibus prædictis tenuerunt, *vt supra.*

Cæsar Augustana status demorata. Die Lunæ, 27. Ianuarij. 1578.

SVMMARIA.

1 *Testis parte præsente tenetur iurare de veritate dicenda super tota caussa, quando producitur super negotio principali, non autem super dilatoria exceptione.*
Et super ea debet dicere veritatem pro vtraque parte. num. 2.
Fallit nisi limitate iurauerit super vno articulo, & pars & iudex limitatum iuramentum admiserint. nu. 5.

4 *Testis productus ab vna parte tenetur dicere veritatem pro vtraque parte etiam super tota caussa, si pars petat illum iurare super toto negotio principali.*

DECISIO CCLXVIII.

DOmini tenuerunt, testes interrogandos super interrogatorijs cõcernentibus etiam alios articulos, super quibus testes non inducũtur, dummodo non sint impertinentia, quia † testis parte petente tenetur iurare de veritate dicenda super tota caussa, quando producitur super negotio principali, non autem super dilatoria exceptione. *Innoc. in c. per tuas. num. 3. Hostien. ibi, §. nos igitur. col. 1. prope fin. Ioan. Andr. col. 2. vers. dicit autem. Ant. de Butr. num. 7. Ægid. num. 4. Abb. num. 3. Aret. num. 6. de testib. Cyn. in l. fin. C. qui legat. perso. hab. stan. in iudic. Salyc. in authen. sed iudex. C. de Episcopis. & cler. Auffrer. ad decis. Thol. 201. Doct. omnes in c. de testibus, vbi Aret. col. 1. de testibus.* & † super ea debet dicere veritatem pro vtraque parte. *cap. veniens 2. in fin. de testibus §. & quoniam. in fin. & ibi gloss. in verbo, cognita, in Auth. de testibus. gloss. in Auth. de sanct. Episc. §. nonnulli. in verbo, propositis. & in l. 2. C. de eden. vbi Bald. nu. 3. Dec. 43. Ias. 18. Ripa. num. 23* Ex quibus necessario infertur, quod possit super omnibus interrogari, ex quo interrogatur super ijs, super quibus iurauit dicere veritatẽ, postquam eam iurauit dicere super tota caussa. ¶ Non obstant tradita a Docto. *in l. si duo patroni. §. idem Iulianus. ff. de iureiur. & in l. si quis liberalem. ff. de petit. hered. & in d. c. de testibus.* quia hæc † omnia procedunt, vbi testis limitate iurauit super vno articulo, & pars & iudex limitate iuramentum admiserunt, sed vbi iurauit super tota caussa prout iurare tenetur, *vt supra dictum est*, cessat supra dicta conclusio. *Imo. in d. c. de testibus. nu. 2.* quia testis † productus ab vna parte tenetur dicere veritatem pro vtraque parte, nedum super articulo, super quo inducitur, sed super tota caussa, si pars petat illud iurare super toto negotio principali. Ita ad literam dicit Aret. *in d. c. de testib. in 3. not. de testib.* Cessat enim hoc casu ratio, qua mouentur supradicti Docto. quod deficiente iuramento, nil probaret, quia cum adsit iuramentum, probat. Et hæc dicebant Domini tanto facilius admittenda esse, quia articuli omnes constituunt vnam massam, & vnum factum, & tendunt ad vnum finem. *Ægid. 33. in fin.*

Valentin. parochialis de Cosentayna. Die Veneris, 26. Ianuarij. 1582.

SVMMARIA.

1 *Iuspatronatus non factum ex dotatione & fundatione reuocatur per regulam Adriani, nisi in quibusdam casibus.*
2 *Iuspatronatus vt constituatur, quot requirantur. cum num. seq.*
3 *Constitutio Adriani in iurepatronatus habet amplissimas clausulas cum clausula, quorum tenores.*
4 *Res iudicata impedire solet institutionem ad iuspatronatus, nisi præsentatio sit facta a patrono, qui erat in quasi possessione.*
5 *Petitorium absorbet possessorium.*
6 *Constare de non iure dici non potest, quandiu de eo doceri potest.*
7 *Spoliatori, de stylo Rotæ datur manutentio, donec caussa per tres conformes fuerit terminata.*

DECISIO CCLXIX.

DVbitatum fuit, *vtrum iuspatronatus, de quo agitur, comprehendatur sub regulis Innocentij & Adriani, ac decretis sac. Concil. Triden. & an huiusmodi regulæ ac decreta ob. Ludouico Mas præsentato a Comite ita, vt sit ei deneganda institutio?* Et quantum ad primam dubitationem Domini censuerunt, *iuspatronatus huiusmodi comprehendi sub regula Adriani*, in qua † reuocantur omnia iurapatronatus, quæ non sunt ex dotatione & fundatione, exceptis quibusdam casibus, extra quos sumus, quia iuspatronatus concessum fuit ex priuilegio ex eo solum, quod ecclesia minabatur ruinam, & pro eius reparatione Comes obtulit impensurum scuta 200. & sic de iure communi iste non est modus, per quem acquiratur iuspatronatus, cui dispositioni Adrianus inhærere in sua constitutione voluit, sed † requiritur vel quod quis præbeat fundum pro constructione ecclesiæ. *c. nobis. de iurepatron. c. Abbate secundo, 18. q. 2. cum alijs de quibus per Rocch. in verbo, fundauit. nu. 1.* vel quod quis construat a fundamentis. *idem Rocch. in verbo, construxit*, vel quod penitus dirutam reædificet, quo casu requiritur, vt sit diruta, vt indigeat noua consecratione. *Rocch. vbi supr. num. 12. Lamb. in tertio art. 6. q. prin. prima par. 1. lib.* nec super clausulis priuilegij potest fieri fundamentum, quia constitutio † Adriani habet amplissimas clausulas cum clausula, quorum tenores, *ad cons. Butr. 2.* Verum quia pars petit remissoriam super verificatione istius priuilegij, dictum fuit obiter, nos versari in materia generali, cum lis sit inter præsentatum & prouisum apostolicum, & ideo incidenter agi de iurepatronatus. Vnde fit, vt remissoria concedi non possit nisi in tertia instantia, vel nisi facta obligatione de stando iuri, & apposito sequestro prout in similibus fieri solet. Præterea requirit fumum, & licet pro fumo dentur nonnulli testes examinati ad perpetuam rei memoriam, tamen eorum dicta non videri releuantia, cum fateantur ecclesiã antiquam adhuc exstare, iuxta quam Comes nouam cœpit ædificare: Prouisus autem apostolicus petit veterem: & sic iste casus de iure communi non præbet ius aliquod, neque comprehenditur in priuilegio Leonis, quod ad casus diuersos facile non trahitur, *vt per Tiraq. de retract. lign. §. 1. gloss. 14. num. 97.* nec possessio releuat ab onere probandi, cum Adrianus tollat nedum possessionem de præterito, sed etiam de futuro, ex prægnantia dispositionis: si tamen pars velit remissoriam super istis, particulariter dubitabitur. Quãtum ad decreta Cõcilij Domini dixerunt, non habere locum in hoc casu, vt etiam fuit decisum. Quantum ad secundam dubitationem, an Ludouicus sit instituendus, regula est pro eo, *per c. ex consultationibus. de iurepatron.* Nec † videtur ei obstare res iudicata, quæ solet impedire institutionẽ, *vt tradit Menoch. de retin. remed. tertio. num. 848.* quia, si de iure erat instituẽdus, quia præsentatus a Comite, qui erat in quasi possessione, sententia erit notorie iniusta, & ita nulla aderit res iudicata. Nec etiam videtur obstare, quod in petitorio constat de non iure patroni, *ad not. per Abb. in d. c. consultationibus. nu. 9. Rocch. in verbo, competens, nu. 39.* cum † petitorium absorbeat possessorium, *c. cum dilectus. de caus. possess. & propriet.* Quia non potest † dici constare de non iure, quandiu de eo doceri potest. *Ægid. 103.* In his enim requirimus vel partis confessionem, vel rem iudicatam. Et hinc † est, quod etiam spoliatori damus manutentionem, donec caussa per tres conformes fuerit terminata. Et ideo in hac caussa standum rescripto S. D. N. & procedendũ est simul & semel ad determinationem petitorij & possessorij: parũ tamen proderit sententia in possessorio. *Rot. 14. de restit. spol. in antiq. Put. 74. alias 83. in vna Sabinen. libr. 1.*

GRASSI.

Iacen. portionis de Auso. Lunæ, 20. Iunij. 1575.

SVMMARIA.

1 *Beneficium de sui natura dicitur habere suos redditus consuetos, licet per statutum vel consuetudinem tertia pars ei tollatur.*
2 *Legata res duobus cuilibet debetur tota, ita quod si vnus repudiet, alter nihil acquirit, sed non amittit.*
3 *Ius accrescendi, & non decrescendi differunt.*
4 *Lucrum cessans, & amittere differunt.*
5 *Distributiones & tertia quæ amittitur differunt.*

6 Dare

3 [illegible] de lucro [illegible].
4 [illegible] faciendo, sicut [illegible].
5 [illegible] beneficii, est [illegible] de valore.
6 [illegible] concedentem.

Decisio CCLXX.

Conclusum, tertiam partem computandam inter fructus [illegible], de qua agitur, [illegible] cum dicta tertia sit de corpore [illegible] attento, quod [illegible] absenti- [illegible] beneficium d. [illegible] vere
1 [illegible] confectos, licet per [illegible] vel [illegible] tertia [illegible] *Dollar. [illegible] Odoard. [illegible] 29. [illegible]*
4 [illegible] Doct. comprobabant [illegible] lucrari hos fructus, [illegible] Et [illegible] in hoc casu [illegible] accrescendi & non decrescendi [illegible]
2 do enim [illegible], tot, [illegible] quod [illegible] repellit [illegible], sed non amittit. *l. [illegible]*
3 *Regnum [illegible]* declarat [illegible] inter
4 [illegible] non [illegible] in bocellis præsenti non dicitur lucrari, [illegible] amittere [illegible] inter
5 distributiones [illegible] quæ non dicuntur de corpore [illegible] *num. 41. & 46. [illegible] Odoard. [illegible]* quæ amittitur [illegible] causa, quæ [illegible] de corpore [illegible]
6 [illegible] quanta † est inter lucrum & [illegible] & inter dare [illegible] amittere, quæ sunt contraria. Nam [illegible] distributiones dicuntur dari, item acquiri [illegible] hæc vero [illegible], vera non [illegible] nec acquiri [illegible]
7 [illegible] cum [illegible] de corpore, [illegible] lucratur [illegible] absens duas tertias, ut corpus beneficii, eadem [illegible] lucratur, & hanc tertiam [illegible] de eodem corpore [illegible] corpus beneficii [illegible] et [illegible] tertia non cedit lucro ipsi beneficiato [illegible], ut in distributionibus bene cedit [illegible] et hæc differentia ultra prædicta videtur [illegible] comprobari per [illegible] ponderatos, qui vocant dictam tertiam de corpore [illegible] distinguunt eam a distributionibus. ¶ Placuerunt etiam aliquibus ex Dominis dicta in ultima positione [illegible]
8 [illegible] † exemplo allegatæ, quod [illegible] tertia non [illegible] computanda, *nempe [illegible] 122. [illegible] prima, [illegible] Odoard. d. cons. 118. [illegible] 42. & 79. [illegible]* in odium reg. *de [illegible] pœnalis, & [illegible]* dicitur, quæ ideo hic secundum aliquos, non [illegible] enim videtur continere odium [illegible] limita-
9 ta [illegible] facultatem [illegible] † Papa dispensat facultate [illegible] voluntate sua: & quamvis [illegible] facienda interpretatio, *[illegible] de præben. in 6. leg. 1. [illegible]* tamen non propter hoc [illegible] quæ alias non comprehenderetur [illegible] comprehensa, [illegible] *Doct. in [illegible]* Ex quibus omnibus [illegible] firmatum, tertiam partem in [illegible] nostro non esse deducendam, sed computandam.

Cotta.

Romana Cathedr. [illegible] Veneris, 27. Iunij 1575.

Summaria.

1 *Venditio [illegible] de pretio & de [illegible]*
2 *[illegible] dicitur [illegible]*
3 *[illegible] non dicitur [illegible] circa præparationem.*
4 *[illegible] exsequitur [illegible]*

Decisio CCLXXI.

Conclusum exceptionem non impleti contractus non obstare d. Horatio [illegible] contractum, de quo in apocha, quia contractus ipsius venditionis [illegible]
1 ipsa venditio fuit perfecta: constat † cum de re vendita, de pretio, & consensu, *iuxta [illegible] 2. Paris [illegible] 19. num. 4. libr. 1.* & ideo cum in contractibus locum habeat, *[illegible] & oblig.* ubi a principio contractus fuit vel interim, & ex post necessarij, consequens est, quod non consentiente d. Horatio, non potuerit d. Archiepiscopus recedere a dicta venditione.
¶ Nec obstat, quod dicatur [illegible] quia [illegible] contra [illegible] Dominus [illegible]
2 [illegible] quod [illegible] † [illegible] contra [illegible] Doct. [illegible] *C. de [illegible]* Nam contra [illegible] tenent [illegible] contractus. [illegible] de quo agitur, omnes Domini tenuerunt [illegible] quia parte [illegible] inde se quietum [illegible] & liti, quæ pendebat [illegible] licet non sit integra,
3 sufficit quod [illegible] præparationem. [illegible] *[illegible] num. 39.* Præterea illa † cessio
4 censetur [illegible] maior [illegible] quod [illegible] res adhuc [illegible] quod in contractibus nominatis non [illegible] pœnitentiæ, & resolutioni contractus, *[illegible] de commun.*

Cotta.

Astoricen. Archidiaconatus. Mercurij, 27. Novembris 1577.

Summaria.

1 *[illegible]*
2 *[illegible] quærelam [illegible]*
3 *[illegible] attendenda ad reddendam professionem [illegible]*

Decisio CCLXXII.

Quia in schedula restrinxerat dispensationem, *an Dominus [illegible] de qua in [illegible] in [illegible] circa illud, quod Didacus [illegible] ex dispensatione Apostolica [illegible]* Domini circa hoc dixerunt [illegible] huiusmodi concessionem dividere, nec teneri eam acceptare cum illa qualitate, quia continet duo [illegible] unum enim [illegible] est, quod Di-
dacus sit † [illegible] quod sit dispensatus, & propter [illegible] *Bar. in [illegible] de liber. leg. [illegible] Bald. in [illegible] num. 22. [illegible] & Abb. in [illegible] num. 29. de præben. [illegible]*

2 latorum. Tunc † enim est qualitas acceptanda, quando illa reddit actum, cui adijcitur, nullum, vel eum transfundit in alium actum, vt fuit tentum in vna Hispalen. professionis, coram bonæ memoriæ Cardinali fratre meo, in qua fuit dictum, quod confessio Isabellæ, quod per vim fecerat professionem, non poterat diuidi, eo 3 quia illa † qualitas violentiæ reddebat professionē non professionē: at hic quantumuis Didacus fuerit dispensatus, nihilominus semper verum est, quod est illegitimus: & propterea sunt hæc duo facta separata, quod efficit, vt confessio diuidi possit, vt dictum est.

COTTÆ.

Astoricen. Archidiaconatus. Lunæ, 9. Maij. 1580.

SVMMARIA.

1 *Sequestrum necessarium non priuat possessione.*
2 *Veniens ex non iure agentis debet manuteneri in eius possessione vel quasi.*

DECISIO CCLXXIII.

DOmini concluserunt, constare de violatione sequestri ex collationibus factis ab ipsomet Petro de anno 1570. præsertim iunctis alijs factis a Vicario, & ex eo quod manifeste ex scripturis apparet, quod Petrus se ingessit in exactionem fructuum dixerunt tamen, huiusmodi violationē non ei nocere, quominus absolui pos- 1 sit: Cum † enim sit reus & possessor, ex quo sequestrum necessarium non priuat possessione *l. interesse puto. ff. de acquiren. poss.* venit ex non iure agentis. ¶ Cum itaque adhuc viuat Ferdinandus præsentatus a Marchione A- 2 storicen. & cum † talis præsentatio fuerit bona, ius remanet adhuc penes eum, vt sæpius fuit resolutum in hac caussa, & consequenter venit Petrus ex nō iure agentis. ¶ Nec intrat gratia, *si neutri*, quam asserit Christophorus nuper se obtinuisse.

COTTÆ.

Astoricen. Archidiaconatus. Veneris, 26. Nouembris. 1582.

SVMMARIVM.

1 *Fructus scienter percipiens post eorum sequestrationem incidit in pœnam clementinæ vnica, de sequestra. possessionis.*

DECISIO. CCLXXIIII.

DOmini cum præsupposito, quod constet, Petrum sciuisse appositionem sequestri, dixerunt, *non esse recedendum a resolutione facta, per illius violatione.* ¶ Ratio fuit, quia ex forma sequestri iudex sequestrat immediate: & licet deputem sequestratariū, illi sunt deputati pro actuali collectione fructuū, non tamen inde sequitur, quin ante acceptationem ipsorum beneficium re 1 vera dicatur sequestratum, maxime, † quia cum *clemen. vnica, de sequestra. poss.* imponat pœnam impedientibus sequestrationem, & occupantibus fructus sequestratos, satis incidere in hanc pœnam videtur, qui sciens & prudens post sequestrum appositum a iudice percipit fructus. ¶ Tum quia percipit fructus, quos re vera sciebat sequestratos, licet exactor ad eos colligendos sequestrum non acceptauerit. ¶ Tum, quia saltem negari non potest, quin impediant, ne illi sequestrētur, & ita fuit damnatum terminis fuit antiquitus resolutū. Et licet [illegible] *dec. 177* videatur requirere acceptationem sequestratarij, tamē, vt ex notatione eiusdē [illegible] bonæ memoriæ Aragonia, quam [illegible] diligentissimus obseruator attulit, id necessarium non est per supradictas rationes.

ROBVSTERII.

Parmen. illegitimitatis. Veneris, 11. Februarij. 1583.

SVMMARIA.

1 *Tertius non potest impedire processum contra spoliatum, licet possit impedire restitutionem possessionis.*
Declara & limita, vt nu. 4.
2 *Exceptio iuris tertij incontinenti probandi [illegible] alio iudicio præiudiciali illegitimatis suspendit iurisdictionem iudicis secularis.*
3 *Exceptio iuris tertij, quando dicatur præiudicialis, & quando non, etiam quoad processum cum nu. seq.*
4 *Actio & exceptio iuris tertij, quando dicatur præiudicialis nō solum quoad merita caussæ, sed etiam quoad processum.*

DECISIO CCLXXV.

IAm fuit resolutum, quod pendente caussa illegitimitatis coram iudice ecclesiastico mota ad instantiam Dominarum de Borromæis contra Marchionem, non poterant iudices seculares procedere in caussa spolij, ad quam pro interesse iam venerat Marchio, prætendendo posse incontinenti docere de iure suo in petitorio, vt impediret restitutionem possessionis, quia petitorium absorbet possessorium: nam licet agentes pro parte Dominarum de Borromæis hoc negarent, nihilominus in decisionibus datis fuit hoc aperte probatum in iure, & rem non habere difficultatem aliquam, vbi non probatur collusio vel connexio iuris tertij cum spoliante seu illius iure, quæ qualitas, aut illarum aliqua vnquam in nostris actis, nec etiam, vt dicitur in actis iudicum secularium fuerunt satis verificatæ. Et propterea inhibitio generalis, & specialis commutatæ a Rota nedū ex stylo, sed etiam de iure ligarunt manus iudicum secularium, ne interim procederent in caussa spolij, quia fuerunt canonicæ & nullæ: & quamuis in signatura postea moderatæ fuerunt hæ inhibitiones, & separatæ istæ caussæ, ita quod iudices seculares potuerunt postea procedere in caussa spolij, tamen id fuit ex manu regia, quam habet, & ex honesta quadam caussa extraiudicialiter forsan verificata, qua iure non vtitur Rota. ¶ Cum enim iuxta allegata & probata de rigore iuris respondere debeat, fuit etiam in eadem signatura ordinatum, vt deberēt istæ Dominæ de Borromeis cedere attentatis, quia separatio harum caussarum, & moderatio harum inhibitionum debebat operari ex nunc a die moderationis, & non ab initio. ¶ Verum istæ Dominæ cesserunt limitate attentatis factis post inhibitiones rotales, & noluerunt cedere attentatis factis post motam litem per ipsas coram Domino Episcopo Parmensi, seu illius Vicario, postquam Marchio iam venerat ad caussam spolij pro interesse suo prætendens, quod iudices seculares potuerūt in caussa spo- 1 lij procedere, quamuis admitterent, quod tertius possit impedire restitutionem possessionis, non tamen admittebant, quod possit impedire processum contra spoliatum. ¶ Et ideo nulla exstare [illegible] super his relationibus proposita [illegible] Decembris, 1582. Rota resoluit, quod cum [illegible] rotales in caussa spolij iurauerint, & [illegible] fuerint plures testes, ista omnia [illegible], & reuocanda, ¶ Nam exceptio [illegible] iuris tertij incontinenti proban- 2 di [illegible] præiudiciali illegitimitatis suspendit [illegible] iudicis secularis propter præ[illegible] perplexitatem. *vt est textus, in capitulo, [illegible] notat Innocentius, & omnes alij. de ordine co[illegible]* qui fuerunt plures allegati in prima & secunda decisione. ¶ Post hæc istæ Dominæ habuerunt recursum ad eandem signaturam, petentes, vt reiectis prætensis attentatis procederetur in caussa illegitimitatis, signatura tamen noluit aliquid rescribere, sed ipsæ petierunt a me, vt iterum eas audirem in Rota super istis attentatis factis ante inhibitiones Rotales. ¶ Ideo vndecima Februarij, 1583. dubitatum, *an caussa spolij & caussa illegitimitatis [illegible], adeo præiudiciales, vt gesta per ipsas Dominas in caussa spolij post prætensam ab ipsis prædictam [illegible] super illegitimitate sint attentata?* Et resolutio fuit remissa ad aliam

Rotam

Rotam, vt patres melius intelligant fundamentũ, quod semper factum fuit super *c. tuam, cum notat per Gloss. & omnes Doctores a primo vsq; ad vltimum, præsertim Innoc. Butr. & Abb. de ord. cognit. Gloss. Grat. Ias. & alios, in §. præiudiciales, de actio.* ¶ Vbi declarantes † quot modis dicatur actio præiudicialis, dicunt, quod si pendente lite inter duos compareret tertius sub prætextu melioris iuris in controuersia, quod comparitio illius non suspendit iurisdictionẽ iudicis. Sed si probatur, tollit intentionem alterius, & talis actio non est præiudicialis, nisi quoad intentionem, nõ autem processum, quia respicit decisoria, & merita caussæ, & sic habet vim tantum peremptoriæ exceptionis, *vt etiam plene probant, & notant Innoc. Butr. Felyn. & alii in c. cum super. de re iudic. cum aliis adductis per Couar. cap. 14. colum. penult. in fine practica. quæst.* quæ procedunt in istis terminis simplicis iudicii, prout loquuntur. Sed si contingat, prout hic, quod postquam tertius venit ad caussam inter duos alios agitatam, actor mouit litem illegitimitatis coram iudice ecclesiastico contra istum tertium, tunc ratione istius iudicii duplicis oritur quædam actio, & exceptio præiudicialis, non solum respectu intentionis, sed etiam respectu processus inter actorem, & reum agitati, & est peremptoria, & dilatoria ratione perplexitatis, & suspẽdit iurisdictionem iudicis primo iudicii, & facit supersedere processum, vt ille iudex secularis non possit procedere etiã inter duos primos litigantes, quousq; sit finitũ secundũ iudiciũ præiudiciale, *vt inquit textus toties allegatus; & ibi notant communiter Doctores in d. c. tuam, de ordine cognit. & videantur omnes ibi, & in § præiudiciales. de actio.* qui declarant † hoc modo, vt actio, & exceptio sit præiudicialis non solum quoad merita caussæ, sed etiam quoad processum, & quod est suspensa iurisdictio iudicis secularis. ¶ Ex quibus constat non esse insistendum, an Marchio fuerit citatus, vel ne in examine dictorum testium, quia si suspenditur inter istos omissio tertii, non videntur facere ad casum, sed videntur intrare termini istius actionis præiudicialis in fauorem tertii, vt sint omnia attentata: nec etiam est necesse videre, an ipsemet Dominæ Borromeæ obtinuerint à dicto Domino Episcopo Parmensi, eodem contextu inhiberi etiam contra Barbaram, prout affirmant agentes pro Marchione, sed videant & considerent ista, & si in contrarium aliquid, quod releuet, non repererint, cedant attentatis ab initio, & agnoscant bonam fidem: alioquin proponam iterum caussam super eisdem, & Rota dabit resolutionem, etiam si Marchio non sit citatus, nec inhibitum Dominæ Barbaræ.

ROBVSTERII.

Romanensis Domus. Lunæ, 31. Ianuarii. 1583.

Svmmaria.

1. *Verba debent intelligi secundum subiectam materiam, & naturam actus cui deseruiunt.*
2. *Caussa facti magis consideranda est, quam ipsum factum.*
3. *Modus non attenditur, dummodo habeatur effectus.*

Decisio CCLXXVI.

Aliqui credebant, constitutionem habere locum in casu isto, & quod ad cogendum Iulium D. Antonius non tenetur ante omnia aliquid vlterius fabricare, sed ad summum cauere de continuando ædificium suæ domus taliter, quod erit insigne & in quadruplo excedet, quia ex visione loci satis videtur apparere, quod si D. Antonius continuauerit ædificium suæ domus cum ista, quã vult emere, erit futurum insigne, & excedet in quadruplo, quod sine dubio est arbitrarium, *vt in Mediolan. ecclesiæ insignis.* Et cum bulla velit, quod si res fauorabilis, ita aliqui arbitrabantur, & dum verba bullæ in hac parte dicunt, quod ædificium sit cœptum, intelligebant eo respectu, quo probata sunt, & secundum subiectam † materiam ac naturam actus, & rei, cui deseruiunt, *vt late per Aymon. consi. 9. num. 21. consi. 16. nu. 3. consi. 34. num. 26. & consi. 202. num. 36. & consi. 258. nu. 5.* ¶ Et sic quatenus bulla vult, quod ædificium sit futurum insigne, & in quadruplo excedat, & subdit, quod sit cœptum, intelligebant, quod sit cœptum taliter, vt quomodocunq; sit cœptum, dummodo ex eo bonus vir & in arte iudicare potuerit ex eo iam cœpto, quod futurum sit insigne, & excedet in quadruplo: nec requirebant, quod illud sit in specie cœptum ad effectum & finem istius noui insignis ædificii, sed satis est, quod ex eo, quod quomodolibet cœptum est, peritus dignoscere possit, ædificium futurum fore insigne, & in quadruplo excessurum si continuatur, quia † magis considerant ipsam caussam facti, quam ipsum factum, *late congerit Aymon. consi. 201. num. 23. & 309. num. 7.* nec est curandum de modo, dummodo † habeamus effectum, *vt late per Dec. & alios in l. si mater, colum. 1. & 2. C. de institut. & Doct. in l. Gallus. §. & quid si tantum.* præsertim in conditione necessaria, *& bene Paul. de Cast. in l. 2. vbi & Socin. & Hercula. de condit. & demon. contra Cepoll. in l. erroneum, in fin. de ædil. edic.* ¶ Et placebant, quæ dicit D. Biscia, declarando vt supra, & id quod dicunt Scribentes de reficiente in statuto, præsertim, quia ista domus ex sui destinatione & erectione non potest dici perfecta, si bene inspiciatur. Distinguendo igitur materiam dicebant, quod quando ædificium ex sui destinatione perfecte nullo modo potest desinere pro continuatione ædificii insignis, tunc oportet, quod ille, qui vult emere, incipiat ædificium taliter, quod possit arbitrari, quod ex continuatione illius erit futurum insigne: alioquin si ex domo iam constructa coniungendo cum alia potest iudicari hoc, nõ requiritur, quod incipiat, sed petat, & caueat ad summam. ¶ Succedit, quia nihil ex fabrica incipienda consequitur alius, & videtur æquum, quod volens ædificare debeat esse securus de domo vendenda, postquam concurrunt requisita bullæ, & verificantur verba, & mens illius, & materia est fauorabilis, *vt in eadem bulla cauetur.* ¶ Ad cautelam poterit D. Antonius facere designum de ædificio futuro, & illud ostendere, & si placuerit, poterit cauere de ædificando iuxta formam dicti designi, & si non concordabant partes, proponetur caussa super eisdem.

SERAPHINI.

Perusina exsequutionis. Veneris, 11. Maii. 1572.

Svmmaria.

1. *Agere non potest, qui propter moram cecidit ab omni commodo contractus.*
2. *Nullitas ex non implemento descendens non tollit actionem, sed impedit tantum exercitium actionis.*
Declara, vt num. 4.
3. *Ius pendente iudicio actori superueniens ei prodest.*
5. *Moræ purgatio licita est de iure canonico, si adest dolus etiam stante iuramento.*
6. *Dolo cessante in materia l. si quis maior. C. de transact. cessat etiam eius dispositio.*
7. *Mens contrahentium colligitur ex eorum verbis.*

Decisio CCLXXVII.

Tres fuerunt pro parte Illustriss. Heredum Dominæ Hortensię deductæ nullitates contra secundam ęstimationem. ¶ Prima est, *quod propter moram Domini Ascanii stante dispositione l. si quis maior. C. de transact. ipse non † poterat agere, cum cecidisset ab omni commodo contractus, & de hac mora fuerat in actis oppositum.* ¶ Secunda est, *ex defectu citationis eo, quod periti non processerunt ad æstimationem citato Comite Rainutio, & ipsi fuerunt deputati citato Bernardo qui mandatum non acceptauerat.* ¶ Tertia est, *quod æstimatio non fuerit facta omnium bonorum. l. quid tamen, de arbit.* ¶ His tamen non obstantibus fuit conclusum pro validitate.

2 ¶ Nam † quantum ad primam nullitatem non implementi non tollit actionem, sed impedit tantum exercitium actionis, vnde tenet iudicium, & sufficit, quod implementum superueniat: tunc enim reconualescit iudicium, *Alex.consi.27.num.2 & consi.78.in fine, lib.1. Ceph. cons.* 3 *112.num.20.& 21.lib.1.* Nam † ius pendente iudicio actori superueniens ei prodest. *l.si rem alienam.§.fin.de pign.act.* 4 ¶ Nec † obstat, quod fuerit prius oppositum, quia quicquid dicit idem Ceph.*cons.586.num.18. in contrarium est decisio Afflicti 250.* in qua protestatum fuerat, & nihilominus conclusum fuit, non fuisse resolutum contractum. *ad idē* 5 *Put.139. Eadem die fuit resolutum.lib.2.* ¶ Praeterea † de iure canonico etiam stante iuramento, si adest dolus, licita est purgatio morae. *cap.apud misericordem 32.quaestio.1. vbi Gloss. cap.ex literis, de constit. cap.suam, de poen. Bald. in l. qui crimen. num.20.C.de accus. Alexand.d l.si quis maior, in fine. & ibi Iacob.de sancto Georg.num.43.Ias.num.26.Cagnol.nu.155.Alciat. num.76.Dec.consi.139.num.7.Crot.l.si insulam, nu. 70. de verbor.obligat.Ruin.consi.113.num.26.libr.3.Goffred.consi.41.nu.8.* 6 Nam *dicta l. si quis* † *maior.* praesupponit dolum, quo cessante cessat dispositio. *Iason.consil. 16. numero secundo. Seisel. numer.12. Curt. iunior numero 16. & 17. Cagnol.num. 128.* ¶ Hic vero videtur cessare dolus, quia verba instrumenti videntur potius sonare, quod prius deberet solui dos, cum in eo dicatur, quod debeat quietari mediante dicta dote. Ergo mediante dote soluenda, & sic postquam soluta fuerit, quia relatiuum, dicta, refert dotem cum omnibus suis qualitatibus. ¶ Neque obstat decisio Mo- 7 hedan.218. quia ibi verba erāt dubia: Hic vero † ex verbis colligitur mens contrahentium. *Alexand. cons.61.num.4. lib.5.Crot.cons.72.num.15.& 39.lib. 2.* Absurdum enim videtur ꝙ quietatio praecedat receptionem dotis. ¶ Quantum ad secundam nullitatem, ea non obstat, quia in aestimatione fienda non debet citari pars: nec refert, quod Bernard. tunc non acceptasset, cum postea in pluribus actibus comparuerit, *vt in facto bene deducitur.* ¶ Quantum ad tertiam & vltimam nullitatem, nisi forma esset praecisa, non inducit nullitatem: tamen placeret Dominis, vt iterū fieret aestimatio, habita ratione valoris illius temporis. Et hoc quia prima aestimatio fuit nulla, & haec posterior est imperfecta, cum non comprehendat domū: Et ideo ex ea nō potest colligi, in qua quantitate remanserit creditor Dominus Ascanius, cum in prima nulla, & impugnata non possit fieri fundamentum.

SERAPHINI.

Placentina bonorum. Veneris, 27. Octobris. 1581.

SVMMARIA.

1. *Empta ex pecunia alterius acquiruntur ei, cuius nomine sunt empta & non ei, cuius est pecunia, sequuta traditione.*
2. *Destinatio rei quos operetur effectus.*
3. *Actio ad communicandum competit vbi contracta est societas omnium bonorum.*
4. *Hypotheca solo consensu contrahitur.*
5. *Actus correspectiui dicuntur vnus alteri ita inesse, vt vnicus censeatur contractus.*
6. *Contractus approbatione dicitur indiuiduus.*
7. *Dominium non transfertur ex traditione facta vigore contractus contra legis dispositionem & sine caussa legitima alienandi initi.*

DECISIO. CCLXXVIII.

1 FVit constituta regula, quod † empta ex pecunia alterius acquirantur ei, cuius nomine sunt empta, & non ei, cuius est pecunia, secuta traditione. *l.1.cum sequent. C. si quis alteri vel sibi. Bart.in l.si patruus. C.communia vtriusq; iud. Bald.Salyc.& Angel.in l.si vt proponis. C.de rei vendic. Dec.consi. 99. num. 1. Purpurat. cons. 71. num.65.libr.1.* ¶ Non † obstat 2 destinatio, quae ex aduerso ponderatur. Quia procedit illa consideratio ad alium effectum, nempe, an propter destinationem res censeatur mobilis vel immobilis ita, vt requirantur solemnitates, quae in alienatione immobilium sunt adhibendae. *l.3. §. quid ergo de contrario iud.tut. l.ā Diuo Pio.§.finali, de re iudica.* ¶ Item quando dubitatur, an comprehendantur in dispositione loquente de immobilibus: & si vlla hoc casu considerari potest destinatio ad effectum, de quo agitur, ea est in fauorem ecclesię, cum destinata esset emptio ad effectum tradendi ecclesię. ¶ Non obstat, quod detur † actio ad communican- 3 dum. Quia illud procedit, vbi est cōtracta societas omnium bonorum. *Bald.in l.1.in fine.C.si quis alteri vel sibi. Bart.in d.l.si patruus. num. 8. C. comm. vtri. iud.* ¶ Non obstat Crot. *cons.419.num.11.lib.3.* quia loquitur ad effectum constituendi † hypothecam, quae solo consensu contrahitur. *l.contrahitur, de pignor.* ¶ Non obstat *l in rebus. la 1.§.1. de iure dot.* 4 quia bene applicaretur, si Puteobonelli dedissent bona: sed ipsi pecunias dederunt. ¶ Difficultatem tamen Dominis fecit, quod cum emptio aquarum fuerit pars contractus istius alienationis. *l.fundi partem, de contrahen. emptio.* Et sic † sint omnes isti actus correspectiui, dicitur 5 vnus alteri ita inesse, vt vnicus censeatur contractus. *Tiraquell. in l.si vnquam, in verbo, Donatione largitus, numer. 117. cum seq. Gabriel. de praesumptio. consi.13.num.17.* ¶ Ex quibus videtur sequi, ecclesiam non posse approbare partē istius contractus, & reliquum reprobare, cum † contractus 6 approbatione sit indiuiduus. *Bald cap. nibil, num. 6. de electio.* & alias fuit resolutum in vna Anglicana Aluminum. Et ad hoc facit text. *in l.in rebus. §. 1. de iure dot. & Put.decis. 362. Romana casalis, lib.3.* ¶ Praeterea iste contractus secundum partis praetensionem est nullus, quia contra legis dispositionē sine legitima caussa alienandi est initus, ex † quo consequens videtur, vt dicamus ex subsecuta tra- 7 ditione non fuisse acquisitum dominium ecclesiae. *Bart. in l.non dubium, num.28.C.de legib.& in l.1.§.si vir vxori, de acquir.poss.* ¶ Quare haec erunt particulariter discutienda, nisi forte malit Illustrissimus Dominus Cardinalis defendere, quod non possit resolui haec emptio aquarum, propter pacta in contractu apposita, quae per informantes in facto deducuntur.

ROBVSTERII.

Roman. contrauentionis. Mercurii, 14. Iunii. 1581.

SVMMARIA.

1. *Poena l. si quis maior. C. de transact. dicitur esse legalis, & potest exigi ab ecclesia.*
2. *Poena legalis qua dicatur, & qua conuentionalis.*
3. *Ecclesia potest iuste poenam legalem exigere.*
4. *Dispositio cap.fraternitatis. 12. quaest. 2. quomodo intelligatur.*
5. *Poena conuentionalis per approbationem dicitur legalis ad effectum exigendi vsque ad quadruplum.*
6. *Hereditas legitima etiam dicitur, quae prouenit ex testamento propter legis approbationem.*
7. *Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis.*
   Declara tamen & limita multis modis. vt numero 8. & sequen.
11. *Conductor male versatus si expellatur, non propterea perdit meliorationes.*

DECISIO CCLXXIX.

1 REsoluerunt Domini, † poenam l. si quis maior. C.de transactio. in ea parte, quod contraueniens cadit à commodo contractus, esse legalem, & posse exigi ab ecclesia. Idq; probant ex verbis dictae legis ibi, restituta poena, quae pactis probantur inserta, & rerum proprietate careat, & emolumento, ꝙ ex pactione fuerit consequutus, *& ex l.adem. C.loca.cum his, quae adducunt Ruin.cons.58.& 88.in 1.Cagnol.in d.l.si quis maior, num.158 & 160. cum sequent.* Item † quia poena legalis est illa quae à lege imponitur: 2 con-

[illegible] onalis vero, quæ conuentione partium induci- [illegible] conuentionales, de prætor. stipula. & de perpetu. & tempo. [illegible] per tot. l. 2. §. conuentionales, de verb. obligat. cum alius per [illegible] d. in tract. de contractibus. quæst. 31. col. 1. Rebuff. in Rub. C. [illegible] quæ pro eo quod interest. num. 542. Præpos. in cap. gemma, [illegible] sponsf. vbi, quod illa dicitur legalis, quæ à lege ha- [illegible] originem, vel à lege imponitur, quod etiam eumu- [illegible] Menoch. de arbitr. casu 260 num. 1. & si vltra aliquid ad- [illegible], erit pœna conuentionalis, quæ ex conuentione [illegible] proficiscitur. Ias. consi. 9. num. 14. in 1. Cagnol. d. l. si [illegible], num. 131. versic. sed dicitur. Bolognet. ibidem, num. 05. [illegible] præcipue agitur, vt Serlupus cadat à commodo [illegible] quæ pœna est legalis, quia dict. l. si quis maior. [illegible] pœnam imponit, & omissa pœna conuentionali [illegible] potest ab ecclesia in foro conscientiæ, vt fuit [illegible] in ista causa. Et est decis. Peregri. lib. 2. q. 1. & est [illegible] audiuimus, de Simon. & in c. procuratores, de cens. vbi [illegible] ecclesiæ legatum duplum pretium restituitur. [illegible] Abb. ibi dicat, quod ille in foro conscientiæ non [illegible], non tamen dicit, quod ecclesia nō possit exige- [illegible] postquam lex imponit, & leges in foro conscientiæ [illegible]. Et hinc † est, quod potest ecclesia iuste pœ- 3 nam legalem exigere, & Cagnol. in d. l. si quis maior, nu. 160. cū sequent. bene respōdit ad Gloss. in c. fraternitati. 12. q. 2. Et quod ille, qui incidit in pœnam, in conscientia teneatur, non facit, quia intelligitur, vbi res exstat, vt declarat Felyn. in dict. cap. audiuimus. Nam † c. fraternitati. loquitur in ec- 4 clesia, quando res exstat, quia vltra non potest exigere: sed vbi non exstat, tunc pœna legalis est subrogata loco inæstimabilis interesse, propter difficultatem probatio- nis, & ex parte recipientis non videtur pœna. ¶ Et licet in pœna † conuentionali præsupposito iuramento intret 5 difficultas, an ratione approbationis dicatur legalis, & possit exigi saltem vsque ad quadruplum, vt voluerunt Anchar. consi. 148. Roman. cons. 510. numer. 27. in l. stipulatio ista. §. alteri, num. 21. versic. vnus tamen casus, de verb. oblig. Iason. in l. si quis maior, num. 26. & 29. Curt. num. 24. Purpur. num. 75. Iac. de sancto Georg. num. 47. Bolognet. num. 47. Rebuff. in l. vnica, num. 572. C. de sent. quæ pro eo quod interest. vers. 8. extende, quorum opinio ab aliquibus ex Dominis dicebatur communis. Nec placebat illa responsio, quod debet intelligi in laicis, & non in ecclesia. Quia non videbant rationem diuersitatis. Nam si propter approbationem legis esset tur legalis, non est, quod ecclesia illam non possit exige- re. Et quamuis sit legalis generali quadam approbatione legis, tamen approbatio videtur satis specialis in d. l. si quis maior. cum dicat, restituta pœna, quę pactis probatur inserta. Et inquit Alciat. in l. obuenire, quod non im pro- prie latioriue sensu dicitur legitima hereditas, † & à lege 6 obuenire, quæ prouenit ex testamento propter approbationem legis, quod quisq; legasset, ita ius esset. Posset tamen habere difficultatem, an propterea sit legalis vere & proprie, quia prouenit à conuentione partium. Et quamuis lex approbet, est ex lato vocabulo legalis: & an hoc, vt ecclesia illa possit exigere, haberet maiorem dif- ficultatem: & multo maiorem, an sententia possit dici notorie iniusta. Sed dixerunt, quod hæc secunda diffi- cultas est superflua, quia versamur in primo casu, nempe in amissione totius emolumenti prouenientis ex con- tractu, quia, (vt dictum fuit) est pœna legalis, & signanter, vt etiam priuetur fructibus perceptis, & omni emolu- mento contractus is, qui cōtrauenit, dicit ibi Bolognet. num. 85. ¶ Solum reseruarunt videndum, an in isto casu prouisio hominis faciat cessare prouisionem legis, in quo dicebant aliqui, quod licet prouisio hominis regulariter faciat cessare prouisionem legis. l. fin. C. de pact. conuen. vbi Saly & La- 7 [illegible] C. abriel. de commu. opin. in tit. tamen dicebant † re- gulam procedere, quando prouisio legis tunc nondum competebat, sed erat competitura, nisi homo sibi proui- deret, & legis prouisio venit ad implementum prouisio- nis hominis. vt l. si ita. §. fin. cum leg. seq. ff. de noua. in l. 2. in 6. quæst. C. de iure emphyt. Salic. in d. l. fin. ¶ Dantur etiam plu- res responsiones, quæ ad duas videntur redigi, vt regula procedat in extraordinaria prouisione, non in ordinaria. Hæc responsio videbatur pati difficultates. ¶ Prima, quia † fallentia videtur procedere, quando prouisio le- 8 gis competebat, & homo sibi prouidet, & tunc subin- trat illa difficultas, quod prouisio legis sit ordinaria vel extraordinaria. ¶ Secunda, quia † sumus in iure quæsito 9 extraordinario & exorbitanti: & hinc est quod requirit dolum, vt passim tradunt Doct. Cassad. decis. 2 de iureiur. ¶ Se- cundo est fallentia, quod † id non procedit fauore dotis, 10 quæ est vera: sed dubitabant de extensione, quia ratio est in dote, quod facto dotis iuramento effici non potest durior, vt per Salyc. ibi. Dubitabant igitur, an applicetur. Nam tunc obstabit Alex. consi. 132. num. 2. lib. 1. quia, vt ipse ibi dicit, prouisio legis est ordinaria, non extraordinaria. Et eadem ratione obstabit dec. Put. 204. alias 205. lib. 2. quia & ipse loquitur in prouisione legis ordinaria. Quod di- citur de Paul. de Castr. in l. cum stipulatus, num. 5. de verbo. oblig. dicebant pendere, an intret regula de prouisione hominis. Et quod dicitur de conductore male versato, vt possit expelli, dicebant nihil facere, quia † non ideo per- 11 dit meliorationes, l. colonus, locati. Ideo totum pendet ab hoc, quod reseruarunt particulariter videndum, an pro- uisio hominis in isto casu faciat cessare prouisionem le- gis, si quis maior. postea si opus erit videbitur de veritate opinionis Roma. & Anchar.

ROBVSTERII.

Romana contrauentionis. Venetis, 22. Octobris. 1582.

SVMMARIVM.

1 *Contrauentio reddit actum nullum, dummodo sit dolosa: alias secus, cum num. 2.*

DECISIO CCLXXX.

Resolutum fuit, ex deductis constare de contrauen- 1 tione D. Ioan. Philipp. Serlupii ad effectum notoriæ iniustitiæ sententiæ latæ extra Rotam, siue testes co- ram D. A. C. fuit legitime examinati, siue non, ex præten- so defectu iuramenti, quia instrumentum conuentionis est clarum, quod nec liceat incidere ligna, nec rumpere prata, præsertim stantibus dictionibus, *Tantū, & duntaxat,* & tamē vtrumque fuit factum: Nam aderat sylua & pra- ta, vt bene dicunt 4. testis ad 21. & 5. ibidem, & 6. super primo. Et de incisione lignorum deponunt primus super pri- mo, & quidem in magna quantitate, & post inci- sionem exciocationem 3. ad 22. & 23. secundus ad 21. 5 super primo, 6. super 5. de venditione lignorum, pri- mus super secundo, secundus ibidem, & super 4. & ad 8. de ruptura pratorum deponunt primus super secundo, secundus ibidem, 3. ad 21. Et quod esset melius, quod nō sciocaretur. 3. ad 21. 4. ad 23. 29. & 35. & super 7. 5. ad 23. 35. 43. & super 7. & quod est damnificatum in scutis 80. 7. ex examinatis per Ioan. Philippum ad 18. & 19. de quanti- tate 4. vel 5. rubrorum 3. ad 30. ¶ Non obstant alii testes exemplo examinati, quia bene respondent informantes capituli, quod bene compatitur depositio illorum cum istis testibus examinatis pro parte capituli, & non pro- bant negatiuam, quod prata non secarentur, & quoad di sciocationem diuersum est, vbi adest sylua cum pacto expresso, vt hic per informantes, qui bene concordant d. ctum Pedachiæ, & vtilitas considerata per informan- tes heredum Serlupii tollitur ex testibus dicentibus cō- trarium, & quia satis damnosum est, quod fit contra pro- priam voluntatem, ex mente Hostien. & aliorum. ¶ Nō obstat defectus iuramenti, quia non adest, quantum po- tui videre, & vbi adesset, alii supplent etiam examinati pro parte Serlupii. ¶ Non obstat, † quod contrauentio 2

in terminis l. *si quis maior*, non releuat, nisi si dolosa, quoniam satis ex deductis probatur dolus, veniendo cõtra pacta expressa. l. non potest dolo carere, *de reg. iur. cum aliis per Aym. consf. 193. num. 2.* & informantes hic bene euacuant omnia exemplo considerata, cum quib. transierint Domini sine aliqua difficultate.

ROBVSTERII.

Romana vineæ. Veneris, 5. Iunii. 1579.

SVMMARIA.

1 *Euictionis periculum satis imminere dicitur ex aliqua controuersia mota sine dolo super tota re vendita, aut aliqua illius parte.*
Ampliatur siue sit mota super petitorio, siue possessorio. numero 2.
Siue super seruitute vel cognitione dominii. num. 3.
Item etiam si lis sit calumniosa, dummodo non sit petitum super ea declarari. num. 4.
4 *Lis calumniosa non dicitur etiam si sit iuratum de calumnia, nisi petatur super ea declarari.*
5 *Dolus non præsumitur nisi probetur.*
6 *Lis quando dicatur venisse in limine contractus.*
7 *Emptio & venditio quando dicatur perfecta ad effectum vt cesset remedium l. si post perfectam C. de euictio.*
8 *Remedium retentionis pretii de quo in l. si post perfectam. C. de euictio. durat vsque quo vere sit solutum creditori,*
9 *Soluere non dicitur, qui pecuniam deponit.*
10 *Depositum reuocare licet non possit deponens, tamen interim remanet dominus pecuniarum.*
11 *Deponens quando possit allegare retentionem pecuniarum.*
12 *Exceptio retentionis est cæteris fauorabilior, quæ potest etiam in ipsa exsecutione opponi, & contentatur de solo facto.*
13 *Deponens de mandato iudicis non amittit possessionem rei depositæ,*
14 *Euictionis periculum sufficit quocunque genere iudicii ad effectum l. si post perfectam. C. de euictio. sed non ad effectum, vt emptor dicatur habuisse notitiam.*
15 *Qualitas extra substantiam & subiectum probari non potest.*
16 *Notitiam rei habere præsumitur is, qui de ea fecit mentionem.*
Idem si alius ad eius instantiam. num. 17.
18 *Persona extrinseca non est præsumenda vltra nominatam in dispositione.*
19 *Actus nullus ex defectu citationis an ex aliquo adminiculo sustineri possit.*
20 *Præsens tempus operatur præsumptionem in præteritum.*
21 *Solemnitas extrinseca præsumitur etiam, vbi agitur de modico præiudicio.*
22 *Res libera præsumitur, & bona fides, nisi contrarium probetur,*
23 *Scientia in genere sine aliis qualitatibus & circumstantiis quando sufficiat.*
24 *Scire dicitur id quod vehementer opinatur, vbi veritas cum opinione concurrit.*
25 *Contrahens cum alio tenetur inquirere conditiones contrahentis, & qualitates rei, quæ verisimiliter possunt deuenire ad notitiam.*
Limita tamen. vt num. 26.
26 *Bona fides præsumitur, non mala, vbi quis non venit contra iura.*
27 *Assertio contrahentis de libertate rei præstat bonam fidem.*
28 *Ignorantia eorum quæ ab aliis communiter ignorantur, præstat excusationem.*
29 *Conditiones rei, quæ non sunt verisimiles, vel contra communem opinionem, vel ad inueniendum difficiles, non tenetur perquirere emptor vel alius contrahens.*
30 *Dolus in omittendo & falsum exprimendo præponderat culpæ.*
31 *Bandimentum seu edictum perpetuum omnibus innotescit si non sit momentaneum.*
32 *Exceptio emptoris de periculo euictionis & de retentione pretii donec sit securus, est vnum de remediis principalioribus quod ipse habet.*
33 *Creditor qui pro suo obtinet subhastare & deliberare pignus, non tenetur regulariter de euictione.*
Limita tamen & declara, vt num. 34. 35. & 36.
36 *Cautio euictionis quomodo sit præstanda per creditorem, qui pro suo iure obtinuit subhastare & deliberare pignus.*
37 *Actio de euictione regulariter non ligat insolidum, sed pro virili.*
Limita tamen quoad necessitatem defensionis. num. 38.
39 *Venditor pro seruitute non tenetur de euictione, sed quanto minoris res est.*
40 *Cautio cum fideiussore requisita à lege non comprehendit eum, qui est euidenter idoneus. ex communi.*

DECISIO CCLXXXI.

PLures fuerunt excitatæ difficultates. Prima, *an ex lite mota contra D. Io. Cæsarem emptorem super ista vinea dicatur constare, quod immineat periculum euictionis?* in quo res est clara, quod † vbicunque absque dolo malo mota est aliqua controuersia, cuiuscunque generis sit, super tota re vendita, aut aliqua illius parte, tunc satis dicitur ad istum effectum imminere periculum euictionis. *l. si post perfectam. & ibi Petrus de Bell. per. Bard Odofred. Alber. Salic. & omnes. C. de euict. idem Bart. Alber. & cæteri in l. habitationum. §. fin. de peric. & com. rei venditæ. & in l. 1. §. stipulatio duplæ, de præt. stip. Specul. de emp. & vend. §. 1. num. 8. & ibi etiam Ioan Andreas, Alex. consi. 65. col. 1. & 2. in 5. & consf. 208. num. 5. vers. secunda defensio. in 2. Grat. respon. 135. num. 7. in 2. Fab. de Monte de empt. & vendit. q. 6. prin. num. 51. versic. circa duod[ecimu]ũ. Rub. Alex. in l. non solum. §. morte. col. 104. in fin. versic. [sit] igitur 2. casus, cum duabus sequen. de noui operis nunc. Antonius de Burgos in c. fin. num. 15. de empt. & vend.* Ideo cum sit mota lis per illos de Naris contra D. Ioan. Cæsarem super responsione d. vineæ octo barilium vini, satis in hac parte dicitur imminere periculum euictionis. ¶ Neque refert, [an] lis forte sit super seruitute, vel cognitione dominii, [an] forte super possessione tantum, quoniam, *vt inquit Alb[er]. in l. habitationum § fi. in fi. de peric. & commod. rei vend. & expresse sequuntur plures ex supra citatis.* non † refert quo genere iudicii actum sit, petitorio vel possessorio. *l. stipulatio ista, §. si quis forte, & ibi notat Alex. & alii, de verb. oblig. post Bart. & alios in l. venditores, eodem tit. & in l. 3. de act. empti. Socin. consf. 199. in 2. dub. lib. 2. Moder. Ferrarien. de C[ontract. ...] 268. num. 5. 15. & 22.* vel ad † cognitionem vel seruitutem. *Moder. Hisp. Antonius Gomes de empt. & vend. [...]2. nume. 45. & 47.* ¶ Minus refert, quod nec Io[an]. Cæsar, qui excipit de illa lite, nec illi de [Nar]is, qui mouerunt dictam quæstionem, iur[au]e[ru]nt de calumnia. Ideo † lis ista sit calumniosa, quæ nullum parit iuris effectum, *vt dicunt Doct. præ[allegat]i in d. l si post perfectam, & in aliis supra citatis, & Curt. sen. in l. vnica in fi. C. de sequen. possess. & fructuum. Chassa. dec[is.] 5. de dolo & cont. & decis. 5. vt lite pen.* quoniam id procederet, si fuisset petitum, alioquin secus. *l. si adulterium, cum aliis per Ias. in l. cum quid. si cert. petatur, & in l. vniuersa. C. de precibus Imp. offeren.* At hic non fuit oppositum, & si in futurum petitum fuerit, poterit ad cautelam deferri tale iuramentum purgationis, *vt dicunt Bal. Salyc. Pau. & alii, in l. non idcirco. C. de contrahen. empt. Moder. Menoch. de arbitrar. iud. lib 2. centur. 2. casu 224. in fin.* Et sic stat regula, quod dolus † non præsumitur nisi probetur. *l. dolum. C. de dolo. Bal. & alii per Aym. consf. 8. num. 1.* præsertim, quia præsupponitur in puncto, quod isti de Naris sunt in quasi possessione exigendi, ex qua præsumitur dominiũ incidenter deductum, & cessat suspitio fraudis *l. si stip. ista § hic quoq; de verb. obl.* ¶ Secunda est

[illegible] difficultas, *an lis iſta dicatur ſuperueniſſe in limine contractus ad effectum, vt Io. Cæſar emptor poſſit retinere pretium, quouſque ſint dati ſibi fideiuſſores, iuxta diſpoſitionem d. l. ſi poſt perfectam.* In quo etiã res procedit de plano: Nam † quouſque contractus regulariter & vere non eſt perfectus, [illegible] vſque ad realem ſolutionem pretii, ſi ſuperuenit lis, dicitur veniſſe in limine contractus. *d. l. habitatores. §. fin. d. l. ſi poſt perfectam, & vbique notatur, & in d. l.* [illegible] *Gloſ. in §. nouiſſime, vbi Aret. & alii. de ſuſpect. tut.* [illegible] *C. de peric. & com. rei vendita, num. 5. Spec. Ioa.* [illegible] *& alii ſupra citati.* Et Odofred. *in d. l. ſi poſt perfectã.* ad [illegible]ionem d. l. requirit, quod pretium ſit ſolutum [illegible] Bal. idẽ dicit de omnimoda perfectione contractus [illegible] reſpectu pretii ſolutionis. Villediego *in tract. de* [illegible] *quæ. 14. nu. 104. cũ ſeq.* inquit, ꝙ ſi in ipſa perfectione [illegible] abſolutione contractus ſtatim ſuperuenit lis, dicitur ſuperueniſſe in limine cõtractus ad effectũ *d. l. ſi poſt perfectam.* Et idem, vt inquit, ſi in continenti ſuperueni[illegible] inesse videtur. Vnde cum iſta quæſtio venerit an[illegible] veram & realem ſolutionem pretii ipſis creditoribus [illegible]endam, ſine dubio dicitur veniſſe in limine contra[illegible]. ¶ Non obſtat, quod lis fuerit orta poſtquam vinea erat iam ſubhaſtata, deliberata, & tradita Io. Cæſari emptori, & poſtquam ipſe realiter ſoluerat pretium vineæ: Ipſe enim de mandato iudicis depoſuerat illud in eodem monte conſignandum creditoribus, quibus iudex mandauerit. Et cum factum iudicis cenſeatur eſſe factum partis, dictum pretium breui manu per ſolutionem iudici factam confuſum fuit, & deſiit eſſe pretium vineæ, & contractus emptionis & venditionis fuit in omni ſui
7 parte perfectus, ita † quod ceſſat remedium *d. l. ſi poſt perfectam.* Nam ex hoc ex mente omnium *in d. l. ſi poſt perfectam,* reſpõdet Pau. de Caſt. *cõſ. 46. col. 2. & 3. in 1.* ꝙ reme-
8 dium † retentionis, de qua *in d. l. ſi poſt perfect.* durat, quouſque pretium vere ſit ſolutum ipſi creditori, ita vt non ſufficiat, quod ficte ſit illi ſolutum, & fuerit confuſum, aut deſierit eſſe pretium, *vt ibi per eum.* Sed in caſu iſto non erat facta aliqua effectualis ſolutio, non quidem per emptorem, qui ſolum depoſuerat, & deponere † no
9 eſt ſoluere, *Bart. & alii per Tiraq. de retract. lignagier, §. 4. Gloſ. 3. num 3.* nec per iudicem, quia repræſentat ipſum debitorem, quia nedum pretium non erat per ipſum iudicem conſignatum creditoribus, ſed neque creditores acceptauerant depoſitum. ¶ Et quamuis ante deſignatio-
10 nẽ [illegible], & acceptationẽ illorum deponẽs nõ † potuit reuocare depoſitũ, nihilominus interim remanet dominus pecuniarum, *Bart. & alii in l. acceptam, C. de vſur. & in l. ſi ego. de neg. geſtis. Dec. conſi. 543. in fi. Tiraq. de retract.*
11 *conuẽt. 4. § Gloſ. 9. pag. 936.* Et ideo † bene potuit deponens ex iſta lite ſuperueniente allegare retentionem harum pecuniarum. *iuxta l. ſi in archa, vbi plene notatur, de cond. indeb. & l. ſi me & Titium, ſi cer. peta. Pau. d. conſi. 46. vol. 2. in 1.* & po[illegible] hic abſque dubio admitti *d. Villadiego in d. tract. de leg. quæſt. 14. num. 105.* vt ſatis ſit, quod ſuperuenerit periculum incontinenti, ex quo nedum pretium non erat
12 conſignatum ſed nec potiores creditores declarati, nec illi acceptauerunt depoſitum, præſertim quia † exceptio retentionis eſt cæteris fauorabilior: poteſt enim etiam in ipſa exſecutione opponi, cum tantum differatur, & non reſcindatur iudicatum, *Paul. de Caſt. conſi. 166. col. 3. in 2. & alii per Aym. conſi. 148. num. 2.* & contentatur de ſolo facto, *vt late cumulans Aym. conſil. 6[illegible]. numer. 3. cum ſequen. Gram. d. conſ. 58. col. 1.* Et cum non ſimus in mutuo, ſed depoſito, ex quo nec tacite nec expreſſe eſt data facultas vtendi pecuniis, *Bal. conſ. 355 in 3. Antonius Gabriel, de reb. ſed. concluſ. 2. in fin.* & depoſitum non eſt factum ſponte,
13 ſed de mandato iudicis, † deponens nõ amiſit poſſeſſionem *l. ſi intereſſe, vbi plene notatur, de acq. poſſeſſione. & in l. licet de* [illegible]*ſiti.* & ſic eſt locus retentioni, cum deponens dicatur adhuc habere illas pecunias de iure & de facto.

¶ Tertia eſt difficultas, *an conſtet de iſto onere reſponſionis octo barillium:* Nam licet † ad effectum *d. l. ſi poſt perfectam.*
14 non ſit neceſſarium, quod immineat euictio, ſed ſufficiat illius periculum ex quocunque genere iudicii, tamen ad effectum vt venditor vel emptor, aut vterque dicantur habuiſſe notitiam dicti oneris, neceſſarium eſt, quod conſtet de ſubſtantia, & ſic ipſo onere: non enim
15 poteſt quis intelligere vel probare † qualitatem extra ſubſtantiam & ſubiectum. *l. ſi ſeruum mihi § primo, de act. empti. l. eius qui in prouincia, ſi cert. petat. cum aliis per Bal. in l. 2. col. 1. C. de bonorum poſſeſ. ſecundum tabul. & in l. omnium. la. 1. C. de teſtam.* Et non eſt dubium ſaltem, quod conſtat de quaſi poſſeſſione iſtorum de Naris à pluribus annis & citra, *vt late deductum fuit coram me:* Imo in petitorio oſtẽdunt plura exempla impoſitionis dictæ annuæ reſponſionis, & plures coniecturas & circumſtantias, quæ forte poſſent ſufficere in petitorio, de quibus poſtea inter eos forte agetur. ¶ Quarta eſt difficultas, *an conſtet, quod Antonius Brunus, ad cuius inſtãtiam dicta vinea fuit ſubhaſtata, & deliberata D. Io. Cæſari emptori, iam de [illegible] haberet notitiam.* Et tenuerunt Domini ſine difficultate pro ſufficienti notitia Antonii Bruni ex eo, quia parum antea eadem vinea fuerat ſubhaſtata ad eiuſdem Antonii inſtantiam, & in illo bandimento expreſſe fuerat dictum, quod de vinea ſoluit barilia octo vini muſti pro recompenſa vnius canneti. Ideo viſa fuit Dominis notitia ipſius Antonii clara, cum non ſolum in bandimento prædicto facta ſit mentio de quaſi poſſeſſione, dum dicitur, quod ſoluit, ſed de proprietate dum aſſerit, quod ſoluit illam propter recõpenſam vnius canneti, & ſiue fuerit Antonius Brunus il-
16 le, qui in dicto bandimento fecit mentionem de his, † eſt clara illius notitia, *iuxta l. non eſt ferendus, de tranſact. Bart. & alii in l. qui Romæ. §. duo fratres, in 3. & 4. quæſt. de verb. oblig.* ſiue alius, † ex quo in eius præſentia, imo ad eius in-
17 ſtantiam fuit factum bandimentum, vtroque caſu probatur ad iſtum effectum ſufficiens notitia. *Gloſ. Bart. & alii in l. ſi tutor. C. de peric. tut. Alex conſi. 4. col. pen. verſ. præſumitur enim. in 2. Moder. de Valle conſ. 36. nu. 21. in 2.* nam cum in principio bandimenti dicat, quod illud fuit ad inſtantiam D. Antonii Bruni, & in fine ſit ipſa expreſsio dictæ reſponſionis, non † eſt præſumenda alia perſona
18 extrinſeca. *l. ſi iſta ſtipulatur. Grego[r]ius. vbi poſt Bart. & alios notat Ia[ſ]. num. 40. cum ſequen. de verb. oblig. Alex. conſi. 177. num. 4. in 7. Ruin. conſi. 131. num. 1. in 1. & conſi. 154. num. 12. in 5. Chaſſan. conſi. 30. num. 32. & ſequen.* præſertim, cum vltra modicam impenſam concurrat aliud adminiculũ, † vt in citatione communiter conſiderant *Doct. in l. cum*
19 *ſeruus, de verb. oblig. & in d. c. 1. vbi Dec. col. 3. & Ripa num. 20. de iudic. & in l. ad peremp. eod. tit. Curt. ſen. conſ. 7[illegible]. col. pen. Aym. de antiqu. tempo. parte ſecunda, num. 36. & 39. Moder. in tract. de nullitatibus, ſub Rubrica de nullitatibus ex defectu citationis, num. 44. Sarnen. in reg. de trienna. quæſt. 33. in fine Gig. de penſ. q. 48.* ¶ Et hic concurrit etiam aliud, quia conſtat, quod poſt illud fundamentum ad inſtantiam eiuſdem Antonii Bruni fuit iterum ſubhaſtata d. vinea, cum prima ſubhaſtatio non habuiſſet effectum, & ex præſenti †
20 præſumimus in præteritum, vbi prout hic, adeſt aliqua probabilis cauſſa, *Salyc. in l. ex perſona C. de proba. cum aliis per Alc. de præſumpt. reg. 2. præſump. 26.* Accedit quod inſpecto tempore dicti Bandimenti dicitur agi de nullo præiudicio ipſius Bruni: præiudicium enim, quod non exſtat tempore actus, ſed venit poſtea, non attenditur. *Imol. & alii in c. 1. de voto. Aug. conſ. 182. circa med. Dec. & alii in c. quæ in Eccleſiarum, de conſtitu. & in l. vnica. num. 25. C. de mãda. Princ. Sarnen. in reg. de iure quæſ. q. 3. & 7. Aym. conſ. 103.*
21 *nu. 2. & de antiq. temp. parte 4. num. 243.* & vbi etiam † agitur de modico præiudicio, præſumitur ſolénitas extrinſeca. *Curt. ſenior d. conſ. 76. col. pen. Dec. in d. c. primo, col. 3. de iudic. & alii proxime citati.* ¶ Non obſtat, quod † præſumi-
22 tur res libera, & bona fides, quia verum in dubio, ſed nõ

in clarif. nam tunc cessant coniecturæ. ¶ Non obstat, quod ignorantia præsumatur, quia id cessat, vbi probetur scientia, quæ ex coniecturis probatur etiam ad iudicandũ malam fidem. *l. non ex eo, & ibi norant Bal. & alii, & in l. Celsus. num. 18. de vsucap. Abb. conf. 81. num. 2. in 1.* ¶ Non obstat, quod non sufficit probare scientiam in genere, sed cum omnibus qualitatibus, & circumstantiis, *in c. concertationi, de appellat. in 6. cum aliis per Alex. conf. 154. num. 4. in 1.* 23 Quia † imo ad effectum, de quo agitur, sufficit probare scientiam in genere. *Alex. conf. 39. num. 6. in 2. cum aliis per Modernos de Valle conf. 36. col. fin. in 2. & Moderni de Alba conf. 18. col. pen.* Ille enim, ad cuius instantiam fit subhastatio & deliberatio rei venditæ, tenetur clare nominare emptori onera & qualitates rei vendendæ, de quibus habet notitiam vel credulitatem, nec sufficit in genere, vel obscure, aut captiose illa exprimere. *l. quæro, & ibi Paul. de Cast. & alii. de act. empt. Corn. conf. 81. num. 4. in 3. Alex. conf. 14. num. 5. cum sequen. & conf. 63. num. 9. & fin. cum seq. in 6.*

24 Satis enim scire † dicimus id, quod vehementer opinamur, præsertim, vbi cum opinione concurrit veritas. *Glo. & alii per Ias. in l. certum, si cert. petat. Antonius Gabriel. de cõmunibus opinionib. tit. de criminalibus. conclu. 33 num. 3* Ideo ad istum effectum non interest, an is circumstantias omnes sciat, vel tantum in genere. ¶ Quinta est difficultas, *an in istis constet de bona vel mala fide D. Ioan. Cæsaris emptoris ante deliberationem in eius fauorem factam.* Et quamuis aliqui dubitarent contra D. Io. Cæsarem, ex quo illi de Naris erant in quasi possessione & plures exegerant, quod verisimiliter fit publice, & in anteriori bandimento iam expressum fuerat, quod vinea haberet istud onus, & qui 25 cum alio † contrahit, tenetur inquirere conditiones contrahentis, & qualitates rei, quæ verisimiliter & de facili possunt deuenire ad notitiam. *notatur in l. qui cum alio, de reg. iuris.* Et quia præsumitur quod res sit libera *ex l. altius, & l. fin. C. de seruit. cum aliis per Corn. conf. 30. num. 5. in 4. Alex. consi. 129. num. 2. in primo. & conf. 55. num. 19. in 4. Alc. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 3.* ¶ Quod ignorantia præsumitur & non scientia, *reg. præsumitur, de reg. iuris, late Gabriel de communibus opinionibus, d. conclus. 5. per totam.* Quod 26 † bona fides, non mala. vbi quis non venit contra iura. *l. merito. pro soc. cum aliis per Dec. consi. 420. num. 2. Ias. in §. sed istæ, nu. 100. de act. Alc. de præsump. reg. 3. præsumpt. 5. Gabriel. de communibus opinionibus, tit. de criminalibus, conclus. 2 nu. 27.* Videbantur aliquibus ex Dominis debiles, & elisæ istæ præsumptiones per alias proxime datas contrarias, non autem in istis præsump. datur gradus, & fortior vincit. *l. prima, C. de adult. cum aliis per Alex. consil. 132. col. fi. nu. 5. Dec. consil. 413. col. fi. Moder. de Alba consi. 18. per totum.* ¶ Nihilominus Domini in casu isto concluserunt pro D. Io. Cæsare, quod non constet vere nec præsumptiue, ipsum ante deliberationem, aut de tempore deliberationis sciuisse onus istius responsionis tam ex iuris præsumptionibus proxime adductis, quam ex aliis, & præ-27 cipue. † quia assertio contrahentis de libertate vineæ præstat bonam fidem. *Glos. mag. in fi. in l. quæsitum, quando actio de peculio sit annalis. Bart. in l. 1. in fin. de eo per quem factum fuerit, cum aliis per Bal. in d. l. Celsus. col. 20. versic. 3. principalis conclusio, de vsucap. vbi tenet, vt dictum fuit, & verificantur, quæ asseruit late post alios Corn. conf. 226. num. 3. cum sequen. in 2.* Et cum in bandimento dictum sit, quod vinea erat libera, prout communiter dicebatur, non potest di-28 ci crassa † ignorantia emptoris, si ignorauit quod ab aliis communiter ignorabatur, *vt late post alios cum aliis Tiraq. de retract. lignager. § 35. Glos. 4. num. 27. pag. 718.* nec debuit emptor perquirere conditiones rei emptæ, quæ 29 non erant verisimiles, aut quas contra communem opinionem, & sic cum difficultate poterat inuenire, *Glos. in l. vео. de acq. poss. & in l. si duo. vbi etiam Ang. & alii. de acquir. hered. Alex. & alii per Dec. in l. si per errorem, num. 9. in fi. de iurisdict. omnium iudicum. Rip. lib. 2. respon. cap. 12. num. 3. Calcan. conf. 24. col. 4. circa medium. Crot. in l. filius fam. in §. diui. num. 170. q. 8 de leg. 1. Curt. Iun. conf. 59. ante finem. Cagnan. l. qui cum alio. num. 18. de reg. iuris. Tiraq. de retract. lignagier, in fine. num. 41. & 44. pag. 768. cum sequen. Antonius Gabriel de reg. iuris, concl. 6. num. 42* ¶ Non obstat, quod in eodem bandimento sit dictum, quod emptor se informaret: Nam si Antonius ignorasset penitus dictam responsionem, dicta protestatio releuasset, si emptor de facili & verisimiliter potuisset scire: sed cum Antonius, vt dictum est, sciuerit, aut saltem vehementer crediderit, non potuit tacere, & multo minus contrarium asserere, *vt bene per Paulum de Cast. in d. l. quæro. & per Corn. & Alex. in locis citatis:* Imo licet Dominus Ioannes Cæsar aliquid de his intellexisset, ita quod fuisset dubius, & debuisset perquirere, nihilominus dolus † Antonii in omit-30 tendo, & falsum exprimendo præponderat culpæ d. Io. Cæsaris, si qua in ea fuisset, *vt bene deducit Alex. d. consi. 14. nume. 9. cum sequen. in secundo.* ¶ Non obstat, quod in primo bandimento fuerat hoc iam expressum, & de eo verisimiliter habuerit notitiam d. Io. Cæsar. quia dixerunt Domini, quod cum illud bandimentum iam præcessis-31 set per quatuor menses ante, & non fuisset † perpetuum, sed momentaneum, afficit tantum illos, quos tunc negotiũ tãgebat, sed non alios, quia non solet aliis innotescere. *l. sed & si pupillus. §. de quo palam, ibi, præscriptum esse oportet. de instit. act. Authe. at qui semel, vbi Bar. num. 15. & 16. C. quom. & quando iud. Abb. c. 1. num. 16 de postul. prælat.* ¶ Sexta difficultas erit, *an Dominus Ioannes Cæsar possit licite pretium retinere, donec sit sibi cautũ de euictione.* Et res nullam habet difficultatem pro D. Io. Cæsare: Nam cum superuenerit lis, est quæstio super responsione, aut seruitute rei venditæ antequam fuisset integraliter solu-32 tum pretium, inter cætera remedia, quæ † habet emptor, est excipere de periculo euictionis, & de retentione pretii, donec sit factus securus, *d. l. si post perfectam. C. de euict. & ibi notant omnes, & in d. l. non idcirco. C. de contrahen. empt. & in d. l. habitationum. §. si. de peric. & commod. rei venditæ, & in d. l. prima. §. stipulatio, de prat. stipul. Angel consi. 121. col. prima, & 2. & in Auth. de fideiuss. §. quod autem. in fine. Aretinus in §. nouissime, num. 4. de suspect. tut. & in §. actionum. num. 17. ver. quæro an perfecta venditione. Romanus consil. 8. ante finem. Bertran. consil. 60. in 2. in antiq. Neuizan. consi. 37. numero 15. Moder. Hisp. Antonius Gomes. in. d. tract. de empt. & vend. consi. 2. nume. 26. Grammaticus consil. 106. in ciuil. Azo. Spec. Io. Andreas. Alex. Socin. Fab. de monte. Grat. Rub. Alex. & alii in prima, & secunda quæst. citati.* ¶ Non obstat, 33 quod creditor, † qui pro iure suo obtinet subhastare & deliberare pignus, non tenetur regulariter de euictione. *l. prima. & 2. C. cred. euict. pig. non deb. Negus. in tract. de pig. par-34 te 6. membro primo. q. 5. num. 40.* Nam † hæc regula declaratur. Primo, quando is, qui vendit, aut subiicit subhastationem, est sciens, prudens, & occultat vitium, aut seruitutem rei. *l. fi. C. cred. euict. pign. non deb. Glos. Bald. Salic. & alii, in d. l. prima. C. eod. Negus. de pign. parte 6. membro primo. quæst. 5. Aym. consi. 2[illegible] num. 9. in 2. declarat.* ¶ Secundo, quando in huiusmodi contractus superuenit periculum 35 euictionis, tunc emptor caussatiue per viam exceptionis potest retinere pretium, donec sit factus securus, vt in locis supra citatis. Et hoc procedit etiam in venditione plenaria per subhastationem factam, vt si ante solutionem pretii superuenerit quæstio, aut lis supra re subhastata, & deliberata, potest emptor vti remedio *d. l. si post perfectam* quia factum iudicis reputatur esse factum partis, *vt expresse tenent post Iacobum de Are. Io. Andr. Alber. & alios antiquos, Bart. Ang. Alex. Hercul. & alii, in d. l. à diuo Pio. §. si post editam, de re iudica.* Et quamuis Imola, & Ias. ibi videãtur dubitare: tamẽ Alex. & Herc. bene respõdent, & euacuãt difficultatem. ¶ Vltima est difficultas, *ad quã cautionem de euictione teneatur Antonius, si vult consequi pretium pro rata sui crediti,* & pariter res est clara, quod tenetur pro

pro illa rata pecuniarum ipsi soluendarum cauere non simpliciter de euictione, sed ad simplum cum vsuris, habita ratione † fructuum, & pro totali interesse, cum fuerit sciens, *vt declarat Antonius Gomes. de empt. & vendit. nu 45. [illegible] limitatur & num. 47. vers. sed prædictis, post Ang. Alex. & Hercul. in d. § si post aditam.* & sic debet cauere defensionem [illegible] aut indemnem conseruare, non solum pro illa [illegible] tunc mota, *vt dicunt Bal. & Salyc. in d. l. non idcirco.* sed in quacunque alia in futurum mouenda, *vt communiter tenent Doct. Cyn. Bart. Salyc. & fere omnes in d. l. si post [illegible] l. habitationum. §. fi. & d. l. 1. §. stipulatio dupla. [illegible] cons. 46. col. 2. in 1. Ang. d. cons. 127 in fi. & in Ant. [illegible] in d. §. nouissime, nu. 4. de suspe[illegible] & in § actionum, num. 16. de act. Alex. consi. 65. [illegible] 5. Socin. cons. 208. col. pen. in fi. cum sequen in 2. [illegible] nu. 21. & ibi etiam Antonius de Burgos de empt. & [illegible] q. 6. princ. num. 51. versic. [illegible] in fi. Grammat. d. cons. 12. nu [illegible] Grat. cõs. 135. in fi.* Et quamuis Imola *in d. l. 1. §. stipulatio. de præt. stip. & Rub. Alex. in d. §. morte, col. 105. nu. 80. in fi.* teneant contrarium, tamen idem Imola *in d. cap. fin. num. 11.* vt dictum est, tenet communem, & Rub. Alex. *in d. §. morte*, nihil addit, quod communis opinio non consideranda. *vt [illegible] considerant Moder. in tract. de euict. §. 5. nu. 49.*

37 ¶ Non obstat, quod Antonius non debet in solidum ad ista teneri, ex quo † actio de euictione regulariter non ligat in solidum, *sed [illegible] vt late [illegible] Moder. Fer[illegible] de [illegible] eandem, in prin. [illegible] cum pluribus sequentibus. De [illegible] reis.* Nam [illegible] quicquid sit quoad alios effectus, tamen quo ad necessitatem defensionis, in qua tantum hic potest intrare obiectio, conuenit in solidum, *vt est tex. [illegible] & ibi notant omnes in l. ex [illegible] præsertim Ias. de act. Ang & Imo. in l. 1. de ver. oblig. vbi Moder. proxime citati num. 49. in fine.*

38 ¶ Non obstat, quod de seruitute venditor conuenitur non simpliciter de euictione, sed quando minoris res est aut quando minoris fuisset, emisset. Quoniam id est, quando fuit ignorans venditor, & id vult emptor, sed non illo sciente & emptore volente, *vt bene declarant d. Moder. Hisp. Anton. Gomes. in d. tract. de empt. & venditione. c. 2. num. 4 [illegible] limita.*

39 ¶ Non obstat, quod Antonius sit idoneus, & locupletissimus, ideo non teneatur fideiussorem præstare. Quoniam id videbatur R. D. iudici, qui cognoscit de caussa, quamuis hæc res sit maxime controuersa an quis dando solum nudam cautionem cum simplici [illegible] bonorum hypotheca, liberetur ab illo onere cautionis. Nam Abb. *in d. l. si post*

40 *perfectam. C. de euict.* tenet, quod ista † cautio cum fideiussore requisita à lege non comprehendit etiam eum, qui euidenter est, & erit idoneus. Et idem tenet Alex. *in l. diuortio. §. interdum, col. fi. in princ. soluto matri. Iac. de [illegible] Georg. in l. prima, num. 8. vbi etiam Io. Sadolettus qui satisdare rogant. Castellus Cott. in memorabi verbo, cauet cum fideiussore. Plot. in l. si quando. §. 26. nu. 4. Grat. d. resp. 135. nu. 13. in 2. addit. ad [illegible] 171. in principio, vbi allegat Tiraq. addit. ad Alex. consi. [illegible] 15 in verbo, idoneus, in 2.* In contrarium quod non comprehendat talem æque idoneum, tenet Bartolus *num. [illegible] in l. priuate. de murileg. lib. 12. C. & in l. quicunque, de fund. patrim. eodem libro. Bald. quem sequitur Afflict. dicta decis. 171. in fine, Pau. de Cast. in d. l. prima, & ibi bene etiam Socin. qui dicit ita fuisse consultum per Doct. peritissimos, & ibi etiam Ias. & communiter [illegible], qui satisdare cogant. & in d. l. diuortio, §. interdum, solut. matrim. Alexander. consil 37. numero decimo quarto [illegible] in secundo, & consil. 65. in fine. in 5. vbi [illegible] de [illegible] Felin c. ad hæc, vers. item notat. de sententia ex [illegible] Dec. & Cagn. [illegible] plus cautionis, de reg. iuris. Hip. in Rub. de fideiuss. nu. 178. [illegible] seq. Alc. in l. satisdationis. De verb. signif. Mod. Afien. de Na[illegible] 162. Mod. de Menoch. in tract. de arbitr. iud. libro 2. centu. 3 [illegible] 224. nu. 4. & adducit in casu satisfiuidi Affli. d. decis. 171.* & hæc opinio in casu *d. l. si post perfect. & d. l. habitationum, in § fin. cum similibus*, in quibus non fit expressa mentio de fideiussore, sed de cautione seu releuatione, *vt considerant Doct. in d. l. plus cautionis.* videtur satis probabilis, quamuis Sadolet. *in dict. l. 1. qui satisda. rogan.* respondere conetur omnibus fundamentis pro ista opinione, præcipue à Socin. & Ias adductis: tamen tota hæc materia videtur residere in arbitrio iudicis, *vt per Alc. in d. l. satisdationis. & Tiraq. de retract. lignagier. § 1. Gloss. 18. num. 45.* Timere igitur debet iudex solum dolum saltem præsumptũ istius creditricis, & illius facultates & cæteras circumstantias.

CANTVCCII.

Calaguritana Prioratus. Lunæ, 10. Octobris. 1580.

SVMMARIA.

1 *Constitutio de publicandis quid requirat ad eius implementum.*

2 *Publicatio recte facta dicitur quando authentica scriptura exhibetur.*

DECISIO CCLXXXII.

PRoposui dubium in hac caussa, *an ex cessione Andreæ iuris sibi ad hunc Prioratum competentis in fauorem Alphonsi, fuerit abdicatum ius ab ipso ita, vt non poterit de nouo cedere in fauorem D. Ferdinandi.* Decisio autem propositi dubii ex eo maxime pendebat, an esset per Alphonsum satisfactũ † constitutioni fe. rec. Pii V. de publicandis resignationibus. 1 Duo enim opponebantur pro parte Ferdinandi. Vnum, quod publicatio erat facta sine literis expeditis. Alterum, quod fuerat publicata resignatio cum relatione ad lib. & fol. registri in Roman. Cur. sine exhibitione supplicationis cum consensu a tergo. ¶ Et quoad primam oppositionem Domini dixerunt, illi nõ esse locum, quia bulla non requirit publicationẽ literarũ, sed tantũ resignationis. Vnde cum hoc non dicat, nec nos dicere debemus. *l. illam. C. de collat. c. ad audientiam. de decim. Gem. in proœm. 6. §. fin. numer 3. Cassad. decis. 22. super reg.* ¶ Quod eo magis dicendum est. Nam si Papa voluisset in litigiosis, quod literæ expedirentur, vtique non mandasset, vt loco literarum instrumentum consensus cum data supplicationis in actis caussæ annotaretur: Dixisset enim vt literæ annotarentur, ex quo facile colligi poterat, quod sola supplicatione non contendebatur: sed cum dictam annotationem annotationi literarum æquipollere voluerit, lati publicationi satisfit, licet ad obtinendum possessionem beneficiorum quorum possessio capi potest, requirantur literæ, *iuxta extr. euag. Iulii Tertii.* ¶ Quo vero ad secundam oppositionem fuit resolutum à Dominis per publicationem factam à Notario sine supplicatione cum relatione ad libr. & fol. registri supplicationum in Rom. Cur. non esse satisfactum dictę constitutioni: tunc enim dicitur recte † facta publicatio, quando authentica scriptura exhibetur, licet non legatur, *vt in terminis regula de publicandis tradit Gloss. ad d. reg. & Rebuff. in sua prax. ad ipsam regulam. Gloss. 10. num. 12. & faciunt trad. per Rip. in l. quod te. nu. 63. ff. si cert. pet. Vital. in Clem. caussa, in prin. nu. 22. de elect.* Quod ad certificationem rei, in qua requiritur scriptura, exhibendum est authenticum instrumentum, cuius copia saltem haberi possit, idque rationi conuenit. ¶ Primo enim cum bulla mandet publicari resignationes, vtiq; intelligit de validis resignationib. non autẽ de informibus. Supplicatio vero registrata continet tantũ admissionem resignationis, nõ autẽ consensum resignãtis, sine quo resignatio non subsistit. Ergo de huiusmodi loqui nõ præsumitur. ¶ Secundo aperta esset via fraudib. si prædicto modo liceret publicare. Ex quo enim consensus resignantis perficit resignationẽ, posset hic remanere in possessione beneficii resignati, allegando quod resignationem in publicatione enunciatæ, & ad quam fuit facta relatio, ipse non præstitit consensum, & de dicto cõsensu per supplicationẽ registratã minime constare po-

test: Post obitum autem ipsius resignatarius exhibendo resignationem cum consensu eluderet ordinarium, & eos, ad quos spectat certos esse de vero rectore beneficii, vel saltem liti caussam praeberet. ¶ Quibus omnibus sanctissimus Pontifex obuiare quam maxime voluit, ex quibus sequitur, quod cum publicatio male facta fuerit, ius penes resignantem remansit, & ipse in fauorem Illust. D. Ferdinandi denuo poterit resignare.

CANTVCCII.

In eadem, Veneris, 4. Nouembris. 1580.

SVMMARIA.

1 *Notitia vndecunq; habita quando nullum affert praeiudicium, sufficit ad effectum sortiendum.*

2 *Publicatio qualibet quae non fit nisi ad certiorandum, sufficit.*

Contrarium tamen ad effectum constitutionis de publicandis, vide num. seq.

DECISIO CCLXXXIII.

Domini non fuerunt concordes in resolutione propositae difficultatis, *an publicatio cessionis Andreae facta in fauorem Alphonsi teneat, vel ne*. Licet enim plures in genere tenerent, per supplicationem factam eo modo, quo facta fuit per eum, non esse satisfactum constitutioni, tamen aliqui hoc casu credebant, publicationem sustineri posse. Mouebat eos auctoritas Card. *in Clem. caussam. §. fin. de elect.* quem refert, *& sequitur Felyn. in c. cum contingat. num. 6. vers. 6. conclusio, de rescript.* videlicet, quod † quando notitia nullum affert praeiudicium, tunc vndecunq; habita sufficiat, praecipue cum, quando aliquid sit solemniter actum, sit arbitrarium iudici, *vt idem Card. in d. Clem. §. verū. n. 2.* ¶ Quod autem ad nullum actum praeiudiciale, nec pars, nec ordinarius arctetur, patet, quia nec nouus collitigans subrogatur, & Ordinario iam sunt ligatae manus ex caussa litis pendentiae super huiusmodi beneficio, praecipue cum in reliquis, quae veniebant in curia adimplenda, fuit satisfactum, & cessat dolus. Et haec publicatio habet fundamentum veritatis, cum supplicatio sit registrata fol. enunciato. Si enim bulla voluisset indubitatam, & specificam publicationem omnium, mandasset etiam publicari annotationem supplicationis cum consensu factam in actis caussae. Et tamen hoc non mandat, sine quo resignatio annullatur, prout irritatur, si nō publicetur, licet consensus in actis caussae fuerit annotatus: Et ideo † dicebant sufficere istam publicationem, cum non fiat, nisi ad certiorandum, *Alexa. cons. 24. num. 4. lib. 4.* ¶ Alii autem † tenentes contrarium mouebantur auctoritatibus in alia positione allegatis, quibus additur Tiraq. *de retra. lignag. §. 36. Gloss. 2. num. 32.* vbi dicit, istam perfunctoriam denuntiationem non sufficere, vbi à lege requiritur, & dicebant aperiri viam fraudibus, si publicatio modo praedicto fieri posset, quibus ad salutem animarum pro commodo ordinariorum, & validitate contractuum bulla voluit prouidere. ¶ Nec obst. quod ad nihil praeiudiciale obligat ipsa publicatio. Quia cum post finitam litem non sint amplius ligatae manus ordinarii, si erit certus de vero rectore, scire poterit, per cuius obitum vacet beneficium, & non sine caussa credendum est voluisse Sanctissimum Pontificem, vt etiam resignationes eorum beneficiorum, quae ordinarius conferre non potest, publicentur. ¶ Addebant etiam aliqui, quod verbum, *Resignatio*, includitur non solum de facto ipso resignationis, sed etiam de scriptura ipsius, cum bulla mandans publicari resignationes veniat exponen[illegible] pro ipsa [illegible], non autem pro mero facto, [illegible] verbum. [illegible], accipitur non solum pro eo, quod partes conuenerunt, sed etiam pro scriptura con[illegible].

CANTVCCII.

In eadem, Lunae, 14. Nouembris. 1580.

SVMMARIVM.

1 *Publicatio, de qua in constitutione de publicandis, debet annotari in curia.*

DECISIO CCLXXXIV.

Domini pro maiori parte steterunt in decisis. 10. Octobris elapsi, auctoritatibus, & rationibus allegatis *in dicta decis.* & in discursu sub die 4. praesentis mensis iunctis his, quae pro D. Ferdinando allegantur, quę Dominis placuerunt: Cum enim Papa voluit hic in curia annotari instrumentum consensus, vbi de eo quandocunque doceri potest, multo † magis id voluisse praesumitur obseruari in publicatione, quae fit in partibus, vbi de tali consensu nullo modo potest constare. Deductis pro Alphonso dixerunt, bene esse responsum per Informantes pro dicto Ferdinando.

CANTVCCII.

In eadem. Lunae, 23. Februarii. 1580.

SVMMARIVM.

1 *Notarius testari non potest de actu praeterito.*

DECISIO CCLXXXV.

Stantibus iuribus vltimo loco per Alphonsum productis, *an sit recedendum a decisis, Domini steterunt in decisis:* Nam † Notarius de actu praeterito testari non potest. *AEgyd. decis. 61. Aym. consi. 161. Felyn. in c. quoniam contra. colum. 19. de probatio.* praecipue cum adminicula adducta sint multum turbida.

CANTVCCII.

In eadem. Lunae, 10. Aprilis. 1581.

SVMMARIVM.

1 *Publicatio resignationis beneficiorum requiritur, in quibus fit collatio in forma dignum.*

DECISIO CCLXXXVI.

An *in casu, de quo agitur, fuerit necessaria publicatio cessionis, seu resignationis, & intret cōstitutio de publican.* ¶ Praesupposita cessione, seu resignatione Andreae de Casarruuios in fauorem Alphonsi super Prioratu, de quo agitur, qui obtinuit gratiam in forma dignum ordinario directam, illamque intra mensem à die datae praesentauit. ¶ In resolutionibus in hac caussa factis, Domini fuerunt concordes, quod attento tenore bullae, necessaria erat in proposito earum publicatio. Quia † comprehendit resignationes beneficiorum, in quibus fit collatio in forma dignum, ex generalitate, & praegnantia verborum. An autem isto casu obsterlis, dixerunt super eisdem informationibus particulariter videndum.

CANTVCCII.

In eadem. Mercurii, 10. Maii. 1581.

SVMMARIVM.

1 *Publicationis tempus currit a die datae, non autem praestiti consensus.*

DECISIO CCLXXXVII.

Fuit resolutum, in casu, de quo agitur, fuisse necessariam publicationem & esse locum constitutioni fe. re. Pii V. Non obst. deducta pro Alphonso de sancto Petro. Quia verba vniuersalia bullae, secundum opin. Dominorum comprehenderunt istum casum. Tum quia Papa mandat, *huiusmodi publicationem fieri, etiam si ex quauis caussa possessio capi non possit.* Tum etiam quia, cum nihil magis impediat vires resignationis quam defectus consensus resignantis, nihilominus constitutio vult, quod † tempus currat à die datae, non autem praestiti consensus, & sic ratio temporis, à quo resignatio potest dici valida, nulla habetur. ¶ Secundo (*& in hoc omnes Domini conuenerunt*) cessat praetensum impedimentū, cum potuisset Alphonsus

expedire literas, & in illis exprimere huiusmodi litē, aut illam exprimendi in supplicatione facultas dabatur absque vitio attentatorū & obtinendi prouisionem ab ordinario, *vt bene deducitur per D. Balduuanum*. ¶ Tertio, nihil impediebat, quin ipse à me peteret deputari examinatorem, & collationem beneficii, *iuxta dispositionem ... auditor. de rescript.* Et fuit resolutum coram R. P. D. Aldobrandino. in vna legionen. canonicatus. Vnde cū non adsint impedimenta, & si quæ excogitari possent, facile tolli potuissent, non debet Alphonsus ipsis iuuari. *l. post ff. de reg. iur.* ¶ Allegata in caussa Taurien. Archipresbyteratus procedunt in terminis regulæ antiquę de publicando, non in terminis huius constitutionis præcise loquentis, & quæ nullam potest recipere declarationem, & interpretationem, stante clausula sublata.

SERAPHINI.

Vrbeuetan. fideicommissi. Die Lunæ, 31. Ian. 1575.

SVMMARIA.

1 *Probatio descendentiæ per antiquitatem habet vim famæ publicæ.*

2 *Probatio graduum debet esse distincta.*

DECISIO CCLXXXVIII.

CONclusum non esse sufficienter probatam descendentiam. Primo, *quia præter testamentum Petri fideicommittentis, & Vgolini cætera instrumenta non sunt in forma probante.* ¶ Secundo, *quia dempto tempore inchoata litis de anno 1544. d. instrumenta non sunt antiqua per spacium centum annorum, iuxta opinionem, quam Rota tenere solet.* ¶ Tertio, *quia etiam in antiquis vnicum instrumentum non sufficit, sed saltem duo requiruntur, quia cum probatio per antiquitatem habeat vim famæ publicæ, sicut* † *illa non probatur per vnum teste, minus probatur ista, quæ illi æquipollet. vt per Are. in c. cum causam, num. 22. de proba. & per Fely. & Aym. & alios per informantes allegatos.* ¶ Non obst. quod Alex. & alii hic allegati dicant, contrarium seruari in materia probationis descendentiæ, quasi, quod hæc materia sit difficilis probationis. Quia respondetur, quod si recte considerentur eorum verba, ipsi hoc non dicunt. Imo in caussa Rom. Capellaniæ de Capizucchis fuit dictum, requiri plura instrumenta, &c. ¶ Nec pro adminiculis placuerunt testes, quia primus est de auditu, & licet super 25. art. videatur deponere de publica voce & fama, tamen non deponit, quod Leonetus esset filius Petri, sed deponit de descendentia in genere cum † tamen probatio graduum debeat esse distincta, *iuxta c. licet ex quadam, extra de testib. vbi Abb. num. 12. Dec. cons. 323. nu. 6. ver. præterea.*

Discursus in caussa supradicta.

REuerende Pater, si caussa ponitur super iisdem, supplicamus reassumi data per nos die 9. Decembr. 1580. & pro fauorabili resolutione dicimus, quod ex decisione data appareat, descendentiā probari debere, non in genere, sed distincte per gradus. Et quod super quolibet gradu sunt necessariæ enunciatiuæ duorum instrumentorum antiquorum. ¶ Vnde sequitur, quod iste gradus Petri primi à Berengario secundo nullo modo possit dici probatus, quia non habet nisi vnum instrumentum, & quia testes non deponunt in specie de hoc gradu, sed generaliter de descendentia vt in illorum copia, quæ denuo datur. ¶ Item primus testis nihil probat, quia eius dictum est fundatum in eo, quod auia Voltes erat oriunda de domo Ortoneda, quasi quod omnes de Ortoneda sint de genere fundatoris, cum tamen ex actis apparent infiniti Ortoneda ante & post fundatorem, qui non sunt de illius genere. ¶ Præterea isti testes non deponunt de fama, loquuntur per verbu, *Est*, & sic de tempore litis, quo casu talis probatio non releuat. ¶ Nec his fragatur, q in pcessu adsint alia instrumenta, in quibus dicitur, Petrus Ortoneda, quia (*vt diximus*) nullus ex illis est filius, secundi Berengarii, vt Aduersarius prętendit: sed sunt de domo Ordoneda filii aliorum, qui nō sunt de genere ipsius fundatoris, vt in copia, quæ datur de duobus duntaxat, omissis aliis, qui sunt de alio lōgiore tempore, & qui (*vt diximus*) omnes enūciantur filii aliorum, & nō Berengarii, nec de Riuocanarum, de quo erat ille secundus Berengarius, sed de alia patria. ¶ Quare supplicatur pro fauorabili resolutione.

ROBVSTERII.

Tricaricen. tenimenti. Die 21 Februarii. 1578.

SVMMARIA.

1 *Narratiua verba priuilegii non probant, nisi adminiculis iuuentur.*

2 *Enunciatio vnica Principis probat in antiquis, nisi in his, in quibus Princeps non potest libere disponere, vel quando agitur de præiudicio tertii.*

DECISIO CCLXXXIX.

FVit propositum dubiū, & domini ꝑ decisione caussæ inprimis mandarunt, *vt conficiatur planta formiter, sine tamen retardatione disputationis, & quod videantur primo iura monasterii actoris, & postea Reuer. D. Episcopi, deinde vtriusq; partis dicta testium, & postea in concursu omnia videantur.* Et primo cum iuribus tantum monasterii dubitetur, *an terminus terminans ista duo territoria sit flumen Salandra, an vero radices Montium.* ¶ Maior pars Dominorum tenuit, quod † 1 priuilegium Regis Rugerii non sufficit ꝑ pbatione cōfinium, de quibus in dubio, nisi concurrant adminicula, quia verba dicti priuilegii circa fines sunt narratiua, *iuxt. doctr. Gem. in c. si Papa. nu. 7. de priuil. in 6. & ibi Franc nu. 4.* Et licet simus in antiquis, tamen nō sufficit vnica enunciatio, sed duæ saltem requiruntur factæ à diuersis personis, *& Achil. decis. 6. de iurepatrona.* ¶ Nec specialiter est in Principe, quod sufficiat vnica eius enūciatio in antiquis, quia Dec. in contrarium allegatus *in consil. 146. nu. 14. ver. 5. prædicta cōclusio*, nō dicit, quod sufficiat vnica enūciatio Principis, nec id etiam dicit Ias. *in consi. 165. col. 3. ver. 2. principaliter vol. 3.* Nā licet dicat, quod enunciatio Principis in antiquis plene ꝓbet, tamen Domini intelligunt de duabus enunciatiuis *ex supra d. Achil. qui alios allegat.* Præterea, quod † vnica enunciatio, siue dispositio Principis ꝓbaret in antiquis, tamē hoc non procedit in his, in quibus ipse Princeps non pōt libere disponere, & quando agitur de præiudicio tertii, *vt per Aym. cons. 293. nu. 4. & in tract. de antiq. tēp. par. 1. §. 1. nu. 16. & 20. Cresin. decis. 49. & 89.* At Rex Rogerius nō potuit aliquid disponere super cōfinibus territorii Ecclesiæ, cum hoc non spectaret ad suā iurisdictionem. & quia hic agitur de præiudicio Ecclesię Tricaricen. quæ est in possessione territorii, de quo agitur. ¶ Quo vero ad sententiam Domini ex ea non sumebant sufficiens adminiculum, quia est lata inter alios, & est sine processu & patitur alias responsiones, de quibus hic per informantes.

ROBVSTERII.

In eadem. Die 22. Maii. 1579.

DECISIO CCXC.

DOminis non omnino placuerunt isti testes, propter suspiciones contra eos allegatas, de quibus tamen habebitur ratio in concursu probationum.

ROBVSTERII.

In eadem. Die 13. Nouembris. 1579.

DECISIO CCXCI.

FVit resolutum, quod instrumenta, de quibus in dubio, saltim aliqualiter coadiuuant dicta testium examinatorum pro parte monasterii.

ROBVSTERII.

In eadem. Die 6. Iunii. 1580.

DECISIO CCXCII.

FVit resolutum, *quod sex testes examinati pro parte Reuerendiss. D. Episcopi, de quibus in summario præsupposito, bene probāt, quod flumen Salandræ antiquitus habebat eum alueum,*

quem prætendit D. Epiſcopus, videlicet poſt Cannoſam, & Vignalicios, quæ loca hodie poßidentur per Epiſcopum ¶ *Et quod dicta Salandra non decurrebat vſque ad pedales montium, prout prætendit venerabile monaſterium S. Laurentii de Padula.* Et placuerunt Dominis reſponſiones datæ per informantes pro parte D. Epiſcopi ad ponderationes in contrarium factas ſuper dictas ſecundi & quarti teſtis. ¶ Et hæc fuerunt dicta per Dominos circumſcripto concurſu probationum vtriuſque partis, & circumſcriptis exceptionibus contra iſtos teſtes.

ROBVSTERII.

In eadem Die 27. Ianuarii. 1581.

DECISIO CCXCIII.

FVit reſolutum, quod quatuor teſtes Epiſcopi terræ Montis Albani reſeruentur arbitrio Dominorum, cum aliqua tamen diminutione. Et quod alii duo ſcilicet D. Maſſafra, & Marius Paulinus ſunt integri teſtes, & non patiuntur exceptiones. ¶ Articuli dati per Monachos de quibus in deciſione præcedenti. ¶ Articulus quintus fol. 66. col. 1. *Che li Monaci di S. Baſilio da tempo, che non è memoria in contrario hanno tenuto lo territorio di S. Baſilio con Torre vecchie, & caſe vecchie, torre noue, & caſe noue.* ¶ Articulus ſextus, *che al tempo di Don Cola Priore fu fatto vn foſſo manufatto per li monaci per deuiare l'acque da ditti territorii, per eſſer ditta pianura acquoſa, & inondata l'inuerno, & per potere arrare, & coltiuare.* ¶ Articulus octauus, *come ſono circa 30. in 35 anni, tanto prima fuſſe fatto ditto foſſo, come dipoi fatto in tempo, che Cola paſtore, & Andrea di Pacillo, quali faceuano la maſſaria in ditto territorio di S. Baſilio, paſceuano loro boui, & animali da quella banda di ditto foſſo, ſino al luogo nominato Montefatoſo.* Articulus nonus fol. 67. *come al tempo predetto tanto auanti fuſſe fatto ditto foſſo, quãto poi fatto ditto territorio ſu occupato da queſta banda del foſſo, ſino alli confini,* in ſecunda rubrica deſcripti, *è ſtato coltiuato per li maſſari delli Monaci.* ¶ Articulus decimusſextus. fol. 68 *come per il tempo auanti fuſſe fatto ditto foſſo, & alcuni anni dopò, gl' animali quali ſono ſtati fidati nel territorio dell' Andriace, quando hanno paſſato li ditti termini delli pedali di monte fatoſo, & ſono ſceſi a paſcere alla pianura, & hanno paſſato ditto corſo d'acqua antica della Salandra, ſono ſtati interrotti, & fatti prigione per li guardiani Grangieri, & huomini di ditto monaſtiero deputati al gouerno di ditta difeſa, & coſi pregioni l'hanno tenuti nella mandria di lignami antica, teneuano in ditto territorio di S. Baſilio, & mai ſono ſtati liberati, prima che hauno pagata la ragione della fida, & diffida alli Grangieri, & Procuratori, & eſſatori del monaſtiero predetto.* ¶ Articulus decimusnonus item quatenus diceretur, *che la Chieſa di S. Lorenzo. Priori, & Grangieri, quali pro tempore fuſſero ſtati, hanno taciuta ditta occupatione, & conſentito in ditto foſſo, come limiti diuiſorio.* Quæ omnia negantur. Exemplo ponitur, *come tanto li Priori, & Grangieri ſi mutano al ſpeſſo, & ci ſogliano venire huomini* extra regnum, & extra prouinciam, *& foreſtieri della terra di Piſticcio, quali nõ coſi preſto ſi poſſono informare delle coſe del monaſtiero, & coſi nõ facilmente l'hanno potuto auertire di ditti territorii occupati, coſi per ignoranza, & oblinione del monaſtiero Priori, & Grangieri, Procuratori, & maſſari non ſ'hanno potuto accorgere di ditto territorio occupato,* fol. 69. col. 2.

ROBVSTERII.

Parmen. ſtatus. Lunæ, 14. Martii. 1580.

SVMMARIA.

1. *Scriptura diuerſa eſt à carta breuiarii.*
2. *Dies appoſitus in ſcriptura præcedenti non cenſetur repetitus in ſequenti.*
3. *Statuta ſunt ita interpretanda, ne à ſapientibus reprehendi poßint.*
4. *Inſcriptio facta in vim ſtatuti valet vti ſtatutum, alias non, cum nu. 8.*
5. *Obſeruantia vna aliam declarat.*
6. *Obſeruantia æquiuoca non poteſt ſeruire pro interpretatione.*
7. *Vſus interpretatiuus, in incompatibilibus, & repugnantibus non intrat.*

DECISIO CCXCIIII.

DOmini quoad primam partem ſteterunt in reſolutis eadem die 14. Martii, 1578. quod ſcilicet filziæ productæ & enunciatæ in actis non ſint breuiaria, prout in d. reſolutione: & vlterius reſoluerunt, quod dictum ſtatutum non ſit vſu receptum, ſed per contrarium vſum ſublatum. ¶ Et quoad filzias, † quod non ſint breuiaria, de quibus loquitur ſtatutum Rangonorum, addebant, quod attentis verbis manifeſte apparet, filzias eſſe diuerſas à breuiariis, de quibus ſenſerunt ſtatuentes, quia iſtæ filziæ ſunt confectæ ex illis primis notis, quas ſtatutum vocat, protocolla, ſeu cedulam: breuiarium autem erat ſecunda ſcriptura, quæ exinde conficiebatur, vt apparet ex illis verbis, *& debeat ſcribere primo in protocollo, ſeu cedula ſaltem ſubſtantiam facti, & principia clauſularũ,* & ibi, *& maxime teneatur in prima ſcriptura ſeu protocollo extendere pacta, ſeu conuentionales ſaltem in ſubſtantia, & effectu,* ex quibus apparet ſtatutum ſemper primam illam notam appellare protocollum. ¶ Quod autem alia & diuerſa ſit ſcriptura à carta breuiarii, maniſeſtiſſimum eſt ex alia clauſula ibi, & poſtea rogatis, & traditis teneatur dictus Notarius ipſa inſtrumenta, & cartas breuiare in cartis membranis abraſis, vel non abraſis, & ponere vnum inſtrumentum poſt aliud: filziæ vero ſunt ſcripturæ inordinatæ, non autem ordinatæ. Et † hinc eſt, quod dies in præcedenti appoſitus non cenſetur repetitus in ſequenti, *Barto. Bal. & Ange. in l. ſi quis ex argentariis, §. ſed initium, & ibi Iaſ. num. 8. in 1. lectura, de eden. conſerunt quæ trad. Brun. de forma, fol. 82. colum. 2. & Alexan. conſi. 155. num. 11. lib. 2.* ſtatuentes vero loquuntur de breuiario, in quo nedum datur continuatio, ſed talis continuatio, vt nihil malignitatis fieri poſſit, & ſic vt nihil addi, vel detrahi poſſit, quod in iſtis filziis impoſſibile eſt dare. ¶ Addebant etiã, quod † ſtatuta ſint ita interpretanda, ne à ſapientibus reprehendi poſſint. *l. Saluius Ariſto. de leg. præſt. Socin. conſil. 63. num. 13. in 1. Socin. iun. conſil. 121. num. 24. in 3.* & ne ratione careãt. *Alex. conſ. 37. nu. 16. in fi. in 6. Aym. conſ. 259. nu. 6,* quæ proculdubio applicarẽtur huic ſtatuto, ſi filziæ fuiſſet breuiaria, & illa diſpoſitio fuiſſet inutilis, & eſſet aperta via ſupponẽdi inſtrumẽta falſa ſi illa inſcriptio operaretur hunc effectũ: Eſſet etiã aperta via non ſolum, vt aliquid, ſed vt multum malignitatis fieri poſſet: Nam vltra facilitatem ſupponendi alia inſtrumenta, & alias cartas cæteratas, poſſet quis dempta vel lacerata dicta copertã, & alia appoſita, ſubuertere omnia. Non igitur credẽdum eſt, quod tale ſtatuentes ſcripſerint. *l. nam abſurdum, de bon. libert. Alexan. conſil. 164. num. 7. lib. 2.* Quo vero ad vſum ſubſecutum dicebatur, quod iſte vſus non venit ad interpretationem, ſed ad deſtructionem ſtatuti, ex quo oſtenditur, quod diſpoſitio de breuiariis non fuit in vſu, quia breuiaria, de quibus loquitur ſtatutum, non fuerũt in vſu. ¶ Nec facit, quod debeat intelligi vſus iſte interpretatiuus ſtatuti, ex quo multæ ſunt filziæ inſcriptæ, quia dicebatur, quod deberet apparere, † inſcriptiones iſtas fuiſſe factas in vim ſtatuti, de cuius interpretatione agitur *Ruin. conſil. 104. nu. 15. & 16. in 5. Aym. conſil. 197. nu. 12.* ¶ Idque tanto magis, quia etiam ante huiuſmodi ſtatutum ita ab aliquibus fiebat. ¶ Vnde cum & ita, & ante fieret, dicitur æquiuoca iſta obſeruantia, vt viſum fuit in illa Cuſentan. penſio. videtur etiam hæc quædam continuatio antiquæ obſeruantiæ, cum illi ſit conformis. Nã iſtæ interpretationes ſunt conformes illis, quæ fiebant ante ſtatutum, & ideo videtur hoc etiam fieri ſecundum illã antiquã † obſeruantiam, cum vna obſeruantia aliam

decla-

declaret. *Aym. consil. 118. num.* 4. cum præsertim hoc sit multum rationabile, ex quo statutum in eo, in quo consistebat rationabilis prouisio, videlicet illa registratura, continuata ita, vt nihil malignitatis fieri posset, non recipiebatur vsu: nec est credibile, quod vellent obseruare id, quod parabat viam infinitis malignitatibus, & fraudibus. ¶ Vel saltem, vt dicebatur, negari non potest, quin 6 † obseruantia sit multum æquiuoca, quo casu non potest seruire pro interpretatione, *vt liquet ex trad. ab Aret. cons.* 115. præsertim cum in nihilo fere sit conformis dispositioni dicti statuti: Disponit enim statutum, *quod in principio breuiaris cuiuslibet anni &c.* Et sic vult, quod breuiarium singulo anno conficiatur. Hic vero forte nulla filzia datur, quæ cótineat plures annos. Et ideo debet dici, quod illud breuiarium est suum, & sic debet apparere, quod est illius, qui scribit: & tamen hic inscriptiones sunt promiscuæ: Modo enim Notarii dicút *filzias Dom. Andreæ &c.* & sic non apparet, quod sit Andreas, qui illam scripserit, & consequenter nō seruatur statutum: Posset enim quilibet hanc inscriptionem facere: aliquæ habent solum signum: aliquæ habent inscriptiones factas Notariis mortuis, aliquæ nullā habēt inscriptionem; & consequenter apparet, quod Notarii has inscriptiones non fecerunt animo obseruandi statutum, cum illi non se conformauerint, sed continuandi, quod fiebat etiam ante statutū. Ex quibus dicebant liquere satis clare, quod huiusmodi statutum non fuit vsu receptum. ¶ Vel saltem, quod stante alio statuto Pallauicinorum, quod modo Rangoni admittunt esse posterius, intret auctoritas Proconsulum, quia apparet manifeste per vsum interpretari, quod expleantur scripturæ, etiā quod non reperiatur cooperta, cum inscriptione. Nec obstat, quod statutum Rangonorum sit antiquius statuto Pallauicinorum. Quoniam id est verum, cum contineat compilationem statuti antiqui: sed ex hoc nil habent Rangoni, *vt supra dictum est.* Non obstat, quod verba statuti Rangonorum non sint ita clara, quominus possint recipere interpretationem ab vsu, & obseruantia. Quoniam illud tollerari posset, si in statuto isto solum fuisset dictum de breuiario: sed cum dicat, *ita quod aliquid malignitatis fieri non possit*, & plura alia subdat omnino repugnantia, & incompatibilia cum illis filziis. non potest intrare † vsus interpretatiuus. *Bart in l. ab exsequutore. nu. 7. de appella. Bal. & alii per Aret. consil. 84. nu. 5. & cons. 115. Soc. cons 145. col. 1. & 2.* ¶ Non obstat, quod sit attendēda consuetudo. Quia hoc nihil releuat, cum non constet de aliqua consuetudine, quæ sit conformis statuto Rangonorum, vel quæ annullet illas filzias. ¶ Non obstat, quod Rangoni habeant maiorem numerum filziarum inscriptarum, computando prout ipsi dicunt, ex quo Pallauicini debent probare nō vsum, vel contrarium vsum dicti statuti: Nam Domini in hoc non institerunt: quamuis enim aliqui in contrarium [illegible] auerint, quod imo Pallauicini habent maiorem numerum filziarum non inscriptarum, *vt ex præsenti statu filziarum diceb. int apparere.* Nihilominus dicebant id non releuare ad effectum, de quo agitur, cum † non appareat vere, vel præsumptiue, illas inscriptiones fuisse factas in vim dicti statuti Rangonorum, *vt per Ruin. dicto cons. 104. nu. 15. in 5. Aym. cons. 197. num. 12.* ¶ Non obstat, quod sufficere debeat, statutum fuisse vsu receptum circa inscriptiones, & sic circa aliqua, vt intret annullatio dictarum filziarum. Quia, *vt dictum est.* non constat, quod in vim dicti statuti sint factæ dictæ inscriptiones. aut aliquid aliud. ¶ Item licet inductum forte esset, non ideo sequeretur annullatio filziarum in vim dicti statuti, quod requireret plura pro forma, quæ est indiuidua: Et sic licet sit apposita pœna nullitatis actus, nisi obseruentur omnia, non sequitur, quod si fuisset ex vsu reductum statutum ad illam inscriptionem, quod censeretur etiam repetita pœna, exorbitans nullitatis actus, cum ista non sit obseruantia interpretatiua, sed inductiua. ¶ Vltimo non obstant alia, quæ per informantes Rangonorum adducuntur. Quoniam bene euacuantur per D. Tiberium, cum quo Domini transierunt.

BRAVI.

Romana domus de Pincariis. Die Veneris, 15. Iunii. 1582.

SVMMARIA.

1 *Creditor potest vti retentione pro suo credito.*
2 *Retentio est fauorabilior quam acquisitio de nouo.*
3 *Sententia magis præsumitur lata in contumacia, quam propter ius partis.*

DECISIO CCXCV.

Domini cum præsupposito, quod constet de credito D. Scipionis Pincarii, de quo erit particulariter videndum, dixerunt, sententiam esse confirmandam. Licuit enim D. Scipioni vti † retentione pro suo credito, *ex tradit. per Bal. in l. vlt. C. commoda. quem sequitur Ias. in l. si non sortem. §. si centum. num. 7. ff. de cond. indeb. decis. 232. nu. 2. Bal. Nouell. Tract. de dot. priuileg. 6. nu. 11. Negusan. de pigner. in 4. memb. 5. par. nu. 5. Rolan. cons. 77. nu. 27. lib. 1.* ex quo cessant, quæ dicuntur de mutatione caussæ possessionis, cū † fauorabilior sit retentio, quam acquisitio de nouo, *vt in l. pure. ff. de doli excep. l. militis codicillis. §. Veteranus. ff. de mil. testam. cum aliis adductis per Aym. cons. 6. nu. 98.* ¶ Nec obstat sententia lata aduersus Magdalenam in caussa adulterii, cum ea † sit lata in contumacia, & ita ex ea caussa magis præsumitur, quam propter ius partis, *argumento l. præses. C. de pigno. in l. si ideo. ff. de euict. Rom. cons. 329. Fely. in c. fraternitatis, num. 9. de elect. Hippol. pract. crim. §. postquam. num. 53.* ¶ Nec minus faciebāt, quæ dicebantur de matrimonio ex morte Troiani, cum elapsus tanti temporis, etiam si verum esset, quod de ingressu ad bellum de dicto Troiano dicitur, *ex traditis per Marant. in l. si potest. nu. 162. vers. 9. probatur. ff. de acquir. her. per Fel. in ca. quoniam frequenter, col. fin. vt li. non contest.* Denique placuit Dominis, vt videatur, an constet de dote Magdalenæ.

BRAVI.

Romana domus de Pincariis. Die Lunæ, 25. Iunii. 1582.

SVMMARIVM.

1 *Dos ex quibus probetur medius, & actibus.*

DECISIO CCXCVI.

Fuit firmatum constare de † dote Magdalenæ, primo ex constitutione dotis, ex quo constat de qualitate, & quantitate: coadiuuatur ex sententiis curiæ Capitolinæ, quibus Troianus, & Nicolaus condemnantur ad restitutionem dictæ dotis. Nec pro parte ipsorum fuit oppositum, *quod dos non fuerat soluta*, quin potius coram Vicario Vrbis actum fuit ad priuationē dictæ dotis, propter adulterium commissum: Et sic necessario fuit præsuppositum, *dotem exsistere.* Quibus suffragatur cōmissio facta, & præsentata pro parte Troiani A. C. pro manutentione exigendi fructus dictæ dotis, quæ comprobantur ex articulis datis pro parte dicti Troiani, ex quibus resultat clara confessio de receptione dotis, & exactione fructuum. tum etiam ex donatione facta per Troianum suis sororibus, in qua enunciatur dos dictæ Magdalenæ, ex quibus cum hodie sint in actis producta, & in forma probante. cessant adducta pro parte Domini Alexandri Bonelli, & aliorum litis consortium.

ALDOBRANDINI.

Placen. iurisdictionis de Beiar. Die 12. Octobris, 1569.

SVMMARIA.

1 *Vicarii Episcopi dicuntur habere delegatam seu mandatam iurisdictionem, siue sint deputati ad vniuersitatem caussarum, siue non.*

2. *Vicarium constituere, vel non est in mera facultate episcopi, & eidem tribuere facultatem amplam, vel coarctatam.*
3. *Iurisdictionem suam alteri committens potest eam limitare ad sui libitum.*
4. *Possidens precario non est manutenendus contra constituentem.*
5. *Prohibitus exercere actum iurisdictionalem, & prohibitioni acquiescens sibi praeiudicat.*
6. *Patientia in incorporalibus requiritur ad acquirendam quasi possessionem.*
7. *Episcopus habens amplam iurisdictionem non potest cogere ad litigandum in loco longinquo, sed debet vel ipse accedere, vel delegare.*

Intellige tamen & declara, vt num. seq.

Decisio CCXCVII.

IN caussa Placen. iurisdictionis inter Reuer. D. Episcopum Placen. & Oppidum, dubitatu, *an ad instantiam communitatis D. Oppidi dioc. Placen. sit dandum mandatum de manutenendo Vicarium, in eo loco per Episcopum deputatu, & pro tempore deputandis in quasi possessione cognoscendi de caussis criminalibus, matrimonialibus, decimalibus, & beneficialibus cumulatiue cum ipso ordinario, ita vt inter eos sit locus praeuentioni, reclamante & renuente Episcopo dare huiusmodi Vicariis talem facultatem: vel prius manutenendus sit Episcopus, & eius pro tempore officialem in quasi possessione cognoscendi de supradictis caussis priuatiue à D. Vicario?* Et Domini sine vlla prorsus difficultate censuerunt, tale mandatum praefatis Vicariis non esse concedendum: tales namque † Vicarii deputantur ab Episcopo, siue ad vniuersitatem caussarum, siue ad certas caussas arbitrio suo, & delegatam dicuntur habere iurisdictionem. *Glo. in clem. & si principalis. in verbo. foraneo. de rescrip. & ibi Car. q. pen. Imo. num. 32. Inn. & Host. in c. Roma. de off. ord. Gem. & Franc. in ca. Rom. de appel. in 6.* ¶ Cum igitur ex delegata iurisdictione cognoscant, & consequenter mandatam habeant iurisdictionem. *l. 1. §. qui mandatam. ff. de iur. om. iudic.* non ipsi, sed Episcopus, quorum nomine, & quorum mandato exercent iurisdictionem possidere dicuntur. *cap. si diligenti §. non igitur. de praescrip.* ¶ Accedit quod in mera facultate & voluntate † Episcopi consistit tribuere Vicario facultates amplas, vel coarctatas, vel etiam ipsum creare. *Gl. in cle. 2. in verbo, per elect. de rescr. vbi omnes. Alex. in c. 1. de off ord. nu. 24. Rebuf. in prax. in form. Vicarii, nu. 192. Abb. in ca. tua nobis. in fi. de off. vic.* Est enim generale quod † quilibet cōmittens iurisdictionem suam alteri, possit eam limitare, vt sibi libet, *vt per Abb. ibidem.* ¶ Ex quibus sequitur, quod cum isti Vicarii precario possideant † ab Episcopis, non sint cōtra ipsos manutenendi. *l. 1. ff. vti pos.* sequitur etiam quod cum dare amplam, vel angustam facultatem huiusmodi Vicariis consistat in mera facultate Episcopi, isti Vicarii nullam quasi possessionem acquisierint; quamuis millies de his caussis cognouissent, mandante Episcopo, ex quo non probatur, quod fuerit vnquam coactus Episcopus dare huiusmodi facultatē dictis Vicariis, vel quod eas voluerit reuocare, & fuerit † prohibitus, & prohibitioni acquieuerit, *ad l. altius. C. de seruit. & aqua. & l. qui luminibus. ff. de seruit. vrb. praed. cum vulg.* ¶ Non obst. testes Oppidi dicentes, huiusmodi Vicarios cognouisse de huiusmodi caussis, quia testes Episcopi clarissime probant, quod quādo vel Episcopus vel officialis principalis id resciuerunt, molestauerunt, & prohibuerunt, ex quo clarissime apparet, non adfuisse patientiam Episcopi, sine qua non potest in his incorporalibus quaeri possessio, quae † in huiusmodi patientia consistere videatur. *Rip. post alios in c. cū ecclesia sutrina. nu. 64. de cau. pos. & proprie.* Ex quo tollitur obiectum sententiae antiquae, quia non probatur, quod Episcopi acquieuerint. Imo ea non obstante, *vt dictum est*, prohibuerunt, & mulctarunt Vicarios manus ad ista apponētes, & ipsemet Vicarius Gundi saluus re vera, quando fuerunt sibi de anno 1574. pro parte Oppidi intimatae exsecutoriales, aperte dixit, *illas non esse in vsu.* Et ex his etiam respōdetur ad relationē actorum, ex qua apparent multi processus similium caussarum, de quibus cognouerunt huiusmodi Vicarii: quia id fieri potuit ex particulari commissione Episcopi, vel officialis principalis, vel clandestinae: quoniam enim id resciebat Episcopus, illos puniebat, & priuabat, *vt deponunt 3. super 2. & 3. 4. 5. 6. 11. super 3.* qui dicit, quod fuerūt annullatae nonnullae sententiae Vicarii. 12. 14. 15. 17. 19. qui bene deponit. Vigesimus, qui fuit officialis principalis, & dicit, quod ipsemet annulauit sententias latas ab istis, & quod eos ista de caussa priuauit, & 21. super 11. qui dicit, quod dum fuit ab Episcopo constitutus Vicarius, fuit sibi signanter datum in mandatis, vt videret, num isti Vicarii excederent eorum facultates, & multi etiam deponunt, quod isti Vicarii remittebant huiusmodi caussas ad officiales principales.

¶ Non obst. dictum Arch. *in c. nonnulli. de rescr. cum aliis alleg.* quod quando dioc. est ampla, † Episcopus non potest cogere ad litigandum in loco longinquo, sed debet vel ipse accedere, vbi vertitur litigium, vel delegare, *Anton. de But. in c. sane. in fi. de foro cōp. & ibi Barb. in prin. & in c. dilectus. nu. 53. de rescr.* quia hoc dictum reprobatur *per Abb. in d. c. sane. nu. 3. & in d. c. dilectus, num. 4.* & in omnē euentum procedit, † quoniā caussa est modica, & locus valde distat. *Barb. in d. c. nonnulli. in princ. num. 7. cum seq. de rescr. & ibi bene Fely. col. 1. per tex. in l. cum post, vbi Bar. & Bal. C. de appel.* quae ambo cessant in hoc casu.

BRAVI.

Toletan. translationis pensionis, Lunae. 12. Decembris. 1580.

SVMMARIA.

1. *Dispositio est regulanda à prooemio.*
2. *Ratio posita in prooemio dicitur esse caussa finalis, etiā si particularis esset.*
3. *Dictio vniuersalis, omnis, etiam incogitata comprehendit.*
4. *Cogitatio in genere sufficit ad effectum viae comprehensiuae.*
5. *Verba vniuersalia geminata comprehendunt etiam ea, quae alias non comprehenderentur.*
6. *Constitutio quamuis poenalis & odiosa debet extendi fauore ecclesiae ad alium casum etiam non expressum.*

Decisio CCXCVIII.

FVit per Dominos concorditer tentum, *facultatem transferendi pensionem concessam Domino Petro de Mendoza super fructibus Archidiaconatus Toletan. comprehendi in reuocatione bullae sanctae memo. Pii Quinti.* Mouit omnes prooemium bullae, à quo † dispositio est regulanda, *l. vltima, ff. de here. insti.* Sub eo enim casus iste dicitur comprehensus, cum bulla occurrat, ne multitudo laicorum praecipiat, quod pro faciendis multiplicandisque ministris ecclesiasticis, pauperibus alendis, & aliis, de quibus ibi, relictum esse dignoscitur. Vnde cum casus iste, & facultas comprehendatur sub † ratione prooemii dicitur continere caussam finalem, *vt per Bal. in l. nu. 1. de rerum diuis. Castren. consi. 2. nu. 6. lib. 1.* Et ratio haec, cum generalis sit, à qua tota series debet explicari, ampliat dispositionem; esto quod alias esset particularis. prout non est, *vt infra dicetur. arg. l. regula. §. licet. ver. initium constitutionis generale est. ff. de iur. & facti ignoran. l. nomen debitoris. §. vltimo. ff. de lega. 2. per Abb. in. c. sicut. de testi. in fi. Dec. cons. 115. cum vulga.* Caeterum haec pars multis modis iuuatur ex versicul. *sed nec vlli laici, nec clerici, cum versic. ac etiam reuocamus.* ponderando dictionem, Etiam, quae auget, & implicat maiores preces, vt per informantes clarius etiam exprimitur mens Papae. *in vers. omnes vero priuatas dispensationes, inter quas est ista, de qua contenditur, & in ver. huiusque singulatim concessas,* & sat esset apposuisse dictionem vniuersalem, omnes, vt † omnes facultates includerentur etiam incogitatae, *vt in l. tres fratres, ff. de pact.* cum † satis sit de ipsis

ipsis in genere fuisse cogitatum, *arg. l. quod iure militari. ff. de milita. testam.* maxime cum in superiore vers. contra vocamus, fuerint sublata omnia priuilegia & quæcunque ordinibus militaribus concessa, in quibus veniunt etiam, quæ alias non comprehenderentur, cum † adsint verba vniuersalia geminata, *vt per Angel. in cap. 2. §. pen. per tex. ibi. ff. de iure codic. Aym. consi. 127. nu. 13. Ruin. consi. 271. nu. 11. lib. 3. Paris. consi. 9. nu. 56. lib. 2.* ❡ Quibus non obstant ea, quæ pro parte D. Ioannis Hurtado deducuntur, & primo, quod pensio ista fuerit reseruata ex caussa resignationis Illustrissimi bonæ memoriæ Cardinalis a Mendoza. quia vltra, quod verba procemii sunt apta casum istum explicare, sed in specie adsunt verba prout in versi. *& quibuslibet aliis caussis*, & in versic. *omnes vero priuatas.* Cum semper Pontifex vtatur verbis vniuersalibus, & in fine, *in versiculo, & per modum statuti, ac initi & stipulati contractus.* Ex quibus etiam verbis tollitur id, quod alias dicebatur, pensionem ex caussa onerosa fuisse reseruatam, cum verba etiam ista includantur, minusque de potestate sit ambigendum. De voluntate autem clare constat. ❡ Minus etiam facit quod proponitur, reuocatas esse facultates transferendi pensiones concessas in lite, non vero particulares. Quia fuit responsum, verba bullæ esse clarissima in contrarium. Licet enim summus Pontifex *in versi. ac etiam reuocamus*, præfatus fuerit de priuilegiis ac facultatibus concessis militiis S. Iacobi de Spata, & etiam militibus ipsis, *vt in vers. eorumq; militibus.* tamen in subsequenti vers. *priuatas dispensationes*, loquitur de dispensatione concessa militi non intuitu militiæ, sed veluti priuato, & particulari, alias frustratorie ista starent contra iura vulgata, cum supra satis exposuisset de his, quæ militiis, & militibus occasione militiæ indulta sunt. Quod satis declarant nomen, *priuatas*, & verba illa, *singulatim concessas*, quæ repugnant applicari secundum sensum contrarium, vt Papa in isto vers. *omnes*, licet locutus fuerit de priuatis dispensationibus, & particularibus, loquitur tamen de militibus, quia de stylo communi, quem Domini sæpe ac sæpius viderunt, nunquam consueuerunt concedi laicis huiusmodi dispensationes pensionum, nisi habentibus habitum militarem alicuius religionis, vel cum clausula, quod illum teneantur suscipere, & in eo professionem emittere. Ex quibus etiam cessant, quæ alias dicebantur, facultatem istam domino Petro fuisse concessam intuitu Domini Cardinalis, & non intuitu militiæ, cum etiam casu isto cessaret dispensatio transferendi, quin potius contrarium liqueat ex lectura ipsius facultatis, cum sit concessa cum qualitate militiæ sancti Iacobi de Spata sub regula S. Augustini, & ibi religiosis, quibus repugnat stylus communis, *vt dictum est.* ❡ Nec mouit Dominos, quod reuocatio dicatur odiosa. Quia oppositum est verius, cum reducamur ad ius commune, *ex vulgatis*, tum etiam quia cum agatur de liberando beneficio a seruitute pensionis, & quia ex procemio constat, bullam emanasse fauore ecclesiarum, & vt communi ecclesiæ consuleretur. Et ita intrat, quod alias dicebatur, † quod constitutio quamuis pœnalis debet extendi ad alium casum quamuis non expressum, vbi agitur de fauore ecclesiarum, *vt per gl. in verbo alias, in c. sciant cuncti. de electio. lib. 6. cum deductis per Panorm. in c. nihil. nu. 9. de electio. per eundem in cap. ex tenore. nu. 6. qui fil. sint legit. per Ias. in l. cum quidam. nu. 17. ff. de libe. & posthum.* Ex quibus satis diluuntur, quæ pro parte contraria fuerunt deducta.

LANCELLOTTI.

Romana pecuniaria. Lunæ 5. Maii. 1582.

SVMMARIA.

1 *Mandatum exsecutiuum est relaxandum, vbi obligatio est pura & liquida.*
2 *Ars berectariæ, & ars merciariæ differunt inter se.*

DECISIO CCXCIX.

Resolutum, quod † mandatum A.C. sit relaxandum, quia obligatio, qua Horatius Argentus tenetur soluere pretium, est pura, & liquida. ❡ Non obstat exceptio opposita oriens ex ventre dictæ obligationis, videlicet, *quod Seruidei aperuerint apothecam similis exercitii contra pactum in dicta obligatione appositum.* Quia respondetur constare, quod exercitium est diuersum. Nam apotheca emta per dictum Horatium est berectariæ, vt colligitur ex ipso instrumento & clare deponunt testes examinati pro parte dicti Seruidei, videlicet, *primus iuxta 20. 42. 44. interrogatorium, & super 15. artic. 2. iuxta 20. 26. 28. 42. & 52. interrogatorium. 3. iuxta 20. & 42. interrogatorium. 3. iuxta 21. 28. & 42. interrogatorium.* ❡ Probatur etiam ex testibus examinatis pro parte dicti Horatii videlicet *per tertium iuxta 7. interrogatorium, & per quartum iuxta 9. interrogatorium.* ❡ Comprobatur ex fide subscripta, de qua in actis. Apotheca vero emta per Seruideũ non est berectariæ, sed merciariæ siue fundaci, *vt probatur ex testibus dicti Seruidei, videlicet, ex primo, iuxta 45. interrogatorium. ex 2. iuxta 29. 49. interrogatorium. ex 3. teste d. Horatii iuxta 7. interrogatorium. Et ex 4. eiusdem, & ex dicta fide subscripta quæ adiunat.* Et inter artem † merciariæ siue fundaci & berectariæ est longa differentia, *vt declarant testes Seruidei, videlicet, primus iuxta 9. interrogatorium, item testes dicti D. Horatii, videlicet secundus, & quartus iuxta 8. & per dictam fidem. Et probatur ex doctrina Bart. cum ibi adductis per Alexand. in simili in Pub. de natiui. lib. 19.* ❡ Non obstat quod dictæ artes teneant etiam aliquas species earundem rerum, quia ista diuersitas non attenditur, *vt deponunt supradicti testes*, sed attẽditur principalis earum institutio. *iuxta l. quæritur. de sta. hom.* Et quod Seruidei ante venditam eorum apothecam vocarentur berectarii probant eorum testes, videlicet, *iuxta 20. secundus iuxta 28. & 58. tertius iuxta 44. quartus iuxta 28. & 42. & comprobatur ex dicta fide.* ❡ Item probatur per testem dicti Horatii, iuxta 7. & quartum additionale. Et quod hodie Horatius vocetur berectarius propter emtionem istam, probat tertius suus testis, *iuxta 7. interrogatorium.* Vnde cum exercitia sint diuersa, & cessat exceptio pacti, & locus est exsecutioni instrumenti in forma Cameræ.

SERAPHINI.

Barchinonen. bonorum piæ caussæ. Veneris 16. Februarii. 1582.

SVMMARIA.

1 *Iudex si semel intra terminum dederit Apostolos, pars non tenetur postea amplius comparere, & eos petere.*
2 *Appellatio dicitur deserta per non citationem partis antequam decernerentur exsecutoriales.*
3 *Exsecutio sententiæ duobus concurrentibus potest fieri parte non citata.*
4 *Lapsus termini ad docendum de appellatione non inducit desertionem, sed tantum operatur, vt iudex possit procedere ad exsequutionem.*
5 *Tempus prosequendæ appellationis est vtile, nec currit impedito.*
6 *Sententia super desertione quo casu requiratur.*
7 *Sententia super desertione dicitur interloquutoria, si pronuntietur deserta appellatio ab interloquutoria, alias dicitur diffinitiua.*
8 *Citatio requiritur ad ferendum sententiam super desertione appellationis, nec sufficit intimatio.*

DECISIO CCC.

Domini resoluerunt pro attentatis: fundata enim est intentio administratorum super pendentia appellationis, toto titulo, vt lite pendente. ❡ Ex aduerso duo deducuntur pro excusatione. ❡ Primum est, quod cum

est datus terminus iuris ad redeundum pro apostolis, admi-nistratore non redierunt, clem. quamuis, de appell. ¶ Sed hoc fundamentum non placuit, quia secunda Octobris assessor, ad quem iudex remiserat appellantes, detulit appellationi, & præfixit terminum 80. dierum. Vnde
1 sufficit quod iudex dederit apostolos: nam † postea non tenetur amplius pars comparere, & petere apostolos. *Bald. in l. eos. §. fi. nu. 2. & ibi Salyc. nu. 3. in fi. C. de appellat.* ¶ Nec obstat, quod non constet de acceptatione, quia satis constat ex eo, quod pars transmisit ad curiam, & caussam committi obtinuit, vt dicitur de comparente post exsecutam citationem. *Rot. decis. 11. de dolo & contu-ma. in nou.* maxime cum pars aduersa commiserit etiam caussam appellationis dictorum administratorum, & ita apparet non habuisse caussam pro deserta. ¶ Secundum quod pro excusatione deducitur, est ex eo, quod non fuit in 80. dies facta fides de commissione caussæ. Hoc quoque fundamentum reiectum fuit, ex pluribus. Primo, quia debuit pars citari antequam decernerentur
2 exsecutoriales, & † tunc diceretur appellatio deserta, *Dec. in c. personas. num. 10. de appell. Ægid. decis. 219. in*
3 *fin.* Et licet Rota *decis. 25. de appell. in nou.* velit, † quod possit fieri exsecutio parte non citata, hoc tamen procedit duobus concurrentibus, vt ibi dicitur, vnum est, vt vere appellatio sit deserta. Alterum, quod Iudex de hoc
4 sit certus, hic neutrum vero concurrebat: nam † lapsus termini ad docendum de appellatione non inducit desertionem, sed tantum operatur, vt iudex possit procedere ad exsequutionem. *Feder. consi. 128. Dec. in d. c. personas. nu. 10. & ibi Felyn. nu. 2. Roman. sing. 136. cum aliis allegatis.* Neque etiam erat certus de desertione, quia terminus 80. dierum non potest incipere, nisi a die sci-
5 entiæ. Tempus enim † prosequendæ appellationis est vtile, nec currit impedito. *Arch. in cap. anteriorum. nu. 5. 2. q. 6. Tiraq. de retract. conuent. §. 35. gl. 4. nu. 9. in fin.* Et huiusmodi termini recipiunt interpretationem a iure, *Cassad. decis. 9. nu. 10. de appell.* Et quod requiratur citatio, fuit resolutum 24. Februarii, 1576. in vna Taurinen. Capellaniæ, coram R. P. D. Blanchetto. Et hinc est, quod
6 isto casu requiritur † sententia super desertione, *vt dicit Lap. allegatus a Rot. decis. 25. de appellat. in nou. in additione magna post med.* Vnde cum iudex pronuntiauerit caussam desertam, male fecit, quia re vera non erat. Et cum esset appellatum, non potuit procedi ad exsecutio-
7 nem, quia † licet sententia super desertione dicatur interloquutoria, *Rota decis. 1. de appel. in nou. & decis. 42. eo. tit. in antiq.* tamen id procedit, quando pronuntiatur deserta appellatio ab interloquutoria: secus si pronuntiaretur deserta appellatio a diffinitiua. *Rot. decis. 21. de re*
8 *iud. in nou. Felyn. d. rub. de re iud. nu. 11.* Et ideo † requiritur citatio, *vt per Felyn. ibidem. Gabr. de citat. conclus. 1. nu. 21. & sequen.* ¶ Neque sufficit intimatio, maxime stante appellatione, quæ suspendebat, *ad Rot. per Felyn. in rub. de re iudi. nu. 3.* Et ex his conclusum pro reuocatione attentatorum.

ROBVSTERII.

Calaguritan. beneficii de Vergara. Lunæ 29. Nouemb. 1582.

SVMMARIA.

1 *Theologi in beneficiis præferuntur aliis graduatis.*
2 *Statutum confirmatum a superiore, & rationabile præsumitur vsu receptum.*
3 *Sententia non inducit vsum vel consuetudinem, vbi de eius acquiescentia non constat.*

DECISIO CCCI.

DOmini concluserunt, D. Gregorium Fanzagaretta bacchalarium in Theologia in assecutione beneficii, de quo agitur, præferendum esse D. Ioanni de Ondauta magistro in artibus, quia verba statuti conditi de anno 1547. sunt adeo clara, vt non recipiant aliam interpretationem, & præsertim ibi in fine, dum dicitur, præferendo semper Theologos aliis graduatis, quamuis non sint, nisi bacchalarii. Et quamuis antiqua statuta aliud determinarent, tamen non sunt attendenda, quia potuerunt statuentes ab ipsis recedere, videntes, quod graduati in Theologia erant magis proficui ecclesiis, quam magistri in artib. vt bene deponit primus testis super
1 tertio articulo. ex † qua caussa Theologi etiam præferuntur aliis graduatis, *vt per Lamberti. de iurepatron. 12. art. 5. quæst. princ. 3. par. 2. lib. mihi car. 360.* ¶ Nec dicendum est statutum prædictum non fuisse vsu receptum: quia cum sit confirmatum ab ordinario, de eius validitate non dubitatur, & sic multum rationabile præsumitur † etiam fuisse vsu receptum. *Gozad. consil. 16. nu. 16.*
2 *Cassad. dec. 25. in vna Benen.* Et quamuis aliqui ex testibus examinatis pro parte Ioannis videantur deponere, quod magistri in artibus fuerunt probati bacchalariis in Theologia, tamen concurrebat etiam gradus bacchalariatus in dictis magistris, *vt bene deponunt testes examinati pro parte Gregorii super tertio articulo.* ¶ Nec refert, quod magister Olaides assecutus fuerit gradum bacchalariatus post sententiam in sui fauorem de tempore quo erat tantum magister in artibus. Quia ipse vnicus actus non est habendus in consideratione, cum postea fuerit subsecuta concordia inter ipsos litigantes, & vigore compromissi, & laudi postea lati prædictus magister Olaides soluerit pensionem suo aduersario, *vt bene deponunt testes Gregorii super tertio articulo.* Vnde † non potest
3 dici, ex illa sententia resultare contrarium vsum, cum nõ constet de acquiescentia, imo de cõtrario, *ad tradita per Doct. in ca. si. de consuet. Alex. in consil. 132. nu. 4. lib. 1.*

LANCELLOTTI.

Lucan. de insula sancta. Die Lunæ, 10. Decemb. 1576.

SVMMARIA.

1 *Dispositio clem. quia contingit. de religios. dom. debet intelligi de hospitalibus in genere.*
2 *Hospitalium propria natura quæ sit.*
3 *Solemnitatum omissio, de quibus in clem. quia contingit. de relig. dom. non immutat naturam hospitalis.*

DECISIO CCCII.

FVit resolutum, quod † clem. *quia contingit. de relig.*
1 *dom.* non debet restringi ad hospitalia, quæ sint fundata vel dotata ad hoc, vt in eis pauperes alantur: sed debet intelligi de hospitalibus in genere. Nam hospitalia fuerunt instituta, vt pauperes ibi reciperentur, propterea ad hoc sunt conseruanda, *vt ibi dicit Card. in 7. not.* ¶ Non obstant verba dictæ clementinæ, *in princ. ibi, non attento quod loca ipsa ad hoc fundata,* & paulo inferius ibi, *ad certum vsum largitionum sint destinata.* quia dicta verba stant potius declaratiue, quam restrictiue, denotando
2 † propriam naturam hospitalium, *vt notat. in c. 1. de xenodochiis, & ibi per Abb. nu. 3. de relig. dom.* ¶ Quod vero ad statum loci, de quo agitur, Domini dixerunt constare, illum esse hospitale, quia ita enuntiatur in tribus commissionibus factis in fauorem diuersarum personarum laicarum de huiusmodi loco, vti de hospitali, quæ verba enũtiatiua in diuersis instrumentis cũ excedũt metam centum annorum, probant famam, quæ fama in antiquis probat, & coadiuuatur tam ex dictis testium, *vt hic per informantes pro parte rectoris hospitalis misericordiæ,* quam etiam ex visitatione facta per ordinarium de anno 1567. ¶ Nec obstat, quod in duabus ex dictis commissionibus non constat, quod prædictæ personæ quibus fuit commissum hospitale, iurauerint, & confecerint inuentaria *iuxta formam traditam in dicta Clementina, in §. vt autem.* Quia fuit dictum, quod omissio istarum † sole-
3 mnitatum non immutat naturam hospitalis, sed bene operatur, vt ad illas obseruandas potuissent cogi per ordinarium, vel potuissent repelli a iudicio, *vt per Lap. in tractat. de hospitalibus, num. 32. & per Imol. in dicta Clem.*

Clem. nu.18. cum aliis, de quibus h c per informantes. ¶ Et hæc dicta fuerunt, saluis exceptionibus contra testes, & si dictus status fuerit immutatus, & iuxta reseruationes factas in vltima positione huius caussæ.

ROBVSTERII.

Leodien. Archidiaconatus Veneris, 15. Maii. 1576.

SVMMARIA.

1 *Protonotarii creati a Papa & extra numerum censentur vere & indubitate familiares, & continui commensales.*
2 *Familiaris verus quis dicatur.*
3 *Constitutio Pauli tertii loquens de familiaribus non dicitur mere declaratoria.*

DECISIO CCCIII.

PRæsupposito, quod Michael ab Enchenuo, vt fuerit Protonotarius Apostolicus creatus a Clemente septimo, non tamen de septem participantibus. ¶ Et stante † cõstitutione & declaratione Pauli Papæ 3. quod Protonotarii creati a Papa, & extra numerum censeantur vere & indubitate familiares & continui Commensales. ¶ Et stantibus Germanicæ concordatis, [illegible] admittunt septem Protonotarios, & veros familiares, continuos commensales Papæ. ¶ An valeat Collatio, de qua agitur, ¶ Fuit [illegible] *Pauli 3. non dicitur* [illegible] *in reseruatione aliqua, de qua* [illegible] *veri familiares, tamen sunt veri per priuilegium* [illegible] *ipsa vita, & exercitio,* [illegible] *Panor.* [illegible]. Et alias decisum fuit, quod † illa constitutio [illegible] non dicatur mere declaratoria, *vt per* [illegible] *benef. per obit. fami. q. 13.* ¶ Præterea illa declaratoria non comprehendit concordata, quæ transierunt in vim contractus.

LANCELLOTTI.

Astoricens. Canonicatus die 17. Maii. 1579.

SVMMARIA.

1 *Reseruatio generalis non comprehendit beneficia iurispatronatus laicorum ex fundatione: secus si ex priuilegio, & nu. 3.*
2 *Iurispatronatus ex priuilegio in gratia apostolica non est facienda mentio.*
4 *Clausula derogatoria inducit protestationem defectus voluntatis in dispositione sequenti, nisi expressa fiat reuocatio.*

DECISIO CCCIIII.

CLemens septimus concessit Marchioni Astoricens. eius vita durante, ius patronatus in canonicatu ecclesiæ Astoricen. subiunctis verbis, *qui de cetero* [illegible] *suis modis, & ex quorumcunq; personis pro tempore vacare contigerit, concedimus & iuspatronatus huiusmodi, ac si tibi ex vera dotatione, & fundatione competeret etiam per sedem apostolicam, nisi de toto tenore & data præsentium plena,* [illegible] *individua, & expressa de verbo ad verbum, non per clausulas generales idem importantes, mentio fiat, &* [illegible] *derogari non possit, nec derogatum censeri sic per quoscunq;* [illegible] *nullum, ac irritum decernimus.* Dubitatur ergo, [illegible] *priuilegio Marchionis Astoricen. canonicatus, de* [illegible] *vacans per obitum familiaris Cardinalis dicatur reseruatum.* Et licet pro vna parte videlicet pro parte affirmatiua multa fuerint allegata, quod canonicatus diceretur reseruatus. Nam † licet generalis reseruatio non comprehendat beneficia iurispatronatus laicorum ex fundatione vel dotatione, tamen secus est, quando est iuspatronatus competens ex priuilegio, *vt tenet Abb. post. Ant. & alios in c. dilectus. de* [illegible]. Et † iurispatronatus ex priuilegio in gratia apostolica non est facienda mentio, *ad consil. Fed. 6.* [illegible] *infrascriptam quæst. dub. 1. Card. cons. l. 69. in 2. dub. Felyn. in tract. quando literæ apostolicæ. in 11. limit. Decs. consil. 149. Rochan tract. iuris patro. in 3. part. lib. 2. art. 3. 6. quæst. princ.* Item licet *in c. 2. de præben. in 6.* non † comprehendat beneficia de iurepatron. laicorum ex fundatione, tamen comprehendit beneficia ex priuilegio. *Dom. in d. c. 2. nu. 12. post Arch. de preb. in 6. & ibi Franc. & Dec. consil. 149. nu. 6.* Tamen his non obstan. fuit conclusum pro parte negatiua propter clausulam derogatoriam contentam in d. priuilegio, in quo continebatur, quod derogari non possit, nisi de toto tenore, & data præsentium mentio facta esset, quæ inducebat † protestationem defectus voluntatis in dispositione sequenti, nisi expressa fiat reuocatio, *vt per Bart. & alios in l. si quid in prine. test. ff. de lega. 3.* Et in regula reuocatoria nulla fiebat mentio de clausula derogatoria, nec ei derogatum fuerat.

SERAPHINI.

Gadicen. adiunctorum Veneris 17. Iunii. 1580.

SVMMARIA.

1 *Decretum Concilii Triden. cap. 6. sess. 25. dum loquitur de adiunctis, non habet locum nisi in capitulis exemtis.*

DECISIO CCCV.

ILlustrissime & Reuerendissime Domine, diebus præteritis fuit petita pro parte Reuerendissimi D. Episcopi Gadicen. declaratio sacræ Congregationis, quod decretum † Concilii. *cap. 6. sess. 25.* dum loquitur de adiunctis, non habeat locum, nisi in Capitulis exemtis, & propterea petebatur declarari, quod Reuerendissimus D. Episcopus Gadicen. non obligaretur dicto decreto, neque teneretur assumere adiunctos capitulares, quia Capitulum non est exemtum, prout fuit pluries in aliis capitulis declaratum in sacra congregatione. ¶ Et quatenus forte exemplo prætendatur, [illegible] exemtum, ne propterea retardetur declaratio [illegible] applicatur illa [illegible] tamen præsupposito, *quatenus Congregatio Concilii censeat, si verum sit, Capitulum Gadicen. non esse exemtum a iurisdictione ordinarii non habere in eo locum decretum* [illegible] *Concil.* [illegible] *cap. 6.* Domini dixerunt, quod postquam Concilium non loquitur de exemtis, quod seruabuntur statuta.

COTTÆ.

Gadicen. Statutorum. Lunæ 20. Maii. 1577.

SVMMARIA.

1 *Recognitio tam exacta non requiritur in libris, prout in* [illegible] *scripturis.*
2 *Episcopus tenetur ad obseruantiam statutorum, quæ non sunt contra decreta Concilii Tridentini, & bonos mores.*

DECISIO CCCVI.

DOmini resoluerunt, *librum statutorum esse in forma probanti, & sufficienter recognitum quia in † libris* non requiritur tam exacta recognitio, prout in aliis scripturis. *Pur. de* [illegible] *instrum. & ex* [illegible] *rationibus hic adductis per informantes pro capitulo.* ¶ Quibus non obstat, quod Notarius deputatus a iudice compulsor. fuerit ad instantiam Reuerendissimi D. Episcopi recusatus. Quoniam Domini huiusmodi recusationem noluerunt habere in consideratione, stante quod ab eodem iudice fuerit prouisum, vt nominaretur adiunctus, qui assisteret, quẽ cum nominare non curauerit, sibi est imputandum. Quo vero ad statuta pariter fuit resolutum, D. Episcopum teneri ad † obseruationem illorum, quæ non sunt contra decreta sacri Concilii Tridentini, & bonos mores, stante eius iuramento. *Mohed. decis. 7. & 250.* ¶ Et ita fuit resolutum in vna Palentina iurisdictionis coram R. P. D. Seraphino, Lunæ 18. Maii 1573. Nam & ipse Deus obligatur iuramento, iuxta illud Psal. 109. *Iurauit Deus & non pœnitebit.*

SERAPHINI.

Gadicen. iuris Visitan. Mercurii 4. Maii. 1580.

SVMMARIA.

1 *Sententia rotalis præiudicialis statuto non est exsequenda, donec cognoscatur de validitate ipsius statuti.*

DECISIO CCCVII.

Sententia in Rota lata, *an sit exsequenda in casu, & ad* 1 *effectum, de quo agitur*. Fuit resolutum, quod si † sententia, de cuius exsecutione agitur, comprehendit hoc statutum, non sit exsequenda, quousque disputetur, an illud releuet: in reliquis sententia est iusta & exsequenda.

SERAPHINI.

Gadicen. iuris associandi. Veneris. 3. Iunii. 1580.

SVMMARIA.

1 *Concilium Tridentinum. cap. 6. sess. 25. & cap. 4. sess. 6. loquitur in ecclesiis exemtis.*

DECISIO CCCVIII.

Domini dixerunt, *non esse relaxandas exsecutoriales decretas vigore sententiae bonae mem. Crat.* quia videndum est, si statuta, de quibus in sententia bon. mem. Cottae intrant, ex quo in dicta sententia dicitur non esse seruanda per Episcopum statuta 73. 74. 75. Sed Concilium Tridentinum, quae verba Domini intelligunt, si Concilium Tridentinum [illegible] statuit circa disposita in dictis statutis: alioqui si [illegible] manent illa statuta 1 in suo robore. ¶ Verum Cardinales resoluerunt quod † Concilium in cap. 6. [illegible] & cap. 4. sess. 6. loquitur in ecclesiis exemtis, sed [illegible] non est exemta: propterea videndum est, si adsunt [illegible] decreta Concilii. Item si adest immemorabilis pro parte Capituli, prout dicitur.

ROBVSTERII.

Tholetan. iuris nominandi. Veneris, 28. Ianuarii. 1583.

SVMMARIA.

1 *Coadiutores in eccl. [illegible] deputari possunt ad exercendum curam animarum.*
2 *Cura animarum & [illegible] residet penes episcopum. Imo [illegible] declaratur num. 3.*
4 *Beneficia duo curata nemo [illegible] Papae dispensatione potest retinere.*
5 *Rectores particulares debent in ecclesiis parochialibus intitulari.*

DECISIO CCCIX.

Dubitatum iuxta decisionem factam 29. Octobris anni praeteriti, *an laic. [illegible]*. Et Domini fuerunt concordes, laicum non posse sibi reseruare huiusmodi ius nominandi magistros ad nutum suum amouibiles, qui ex praeterita praesentatione consequentur exercitium 1 curae animarum. ¶ Non obstat consil. Anto. de † Butr. 5. Quia licet ipse dicat, quod possint deputari in ecclesia coadiutores ad exercendum curam animarum pro intitulato, praesupponit tamen adesse verum Rectorem, qui habeat titulum, & in his ecclesiis nullus adest Rector cum titulo, prout requiritur. *c. praecipimus. & c. sicut vna.* 2 *21. q. 2.* ¶ Et quamuis Oldrad. *consil. 61.* dicat, quod † titulus curae residet penes episcopum, cuius opin. potest pati difficultatem, non tamen applicatur casui, de quo 3 quaeritur. Primo, quia ipse loquitur, quando illi, qui exercent curam animarum, sunt instituti in curis ab ordinario: hic sumus in casu, in quo exercitium curae exercetur ab his, qui sunt nominati ad nutum in laico, & habent solum generalem licentiam Archiepiscopi administrandi sacramenta in sua dioecesi. Et Oldra. in institutio. hoc pacto intelligit Anch. *cons. 50.* ¶ Non potest etiam ex alio applicari *d. cons.* quia cum praesupponatur, quod parte Illustrissimi Domini Ducis laicus de cōsensu episcopi possit hoc ius nominandi sibi reseruare in limine fundationis, & reseruauerit, necesse est, si vera est opinio Oldra. praesupponere, quod episcopus etiam in eodem limine sibi reseruauerit titulum curae particularem ecclesiae fundatae, qui titulus est omnino incompatibilis 4 cum titulo sui episcopatus, cum † nemo absq; dispensatione Papae possit retinere duo beneficia curata. *cap. de multa. de praeben.* Et praesumendum esset, haec beneficia fundata esse sub duab. conditionibus iuri cōmuni contrariis. Etsi enim episcopus habeat curam iurisdictionalem in tota sua dioecesi, non habet tamen titulum particularem parochiarum sub sua dioecesi exsistētium, quia in illis † debent Rectores particulares intitulari. *d. c. sicut. & c. praecipimus. 21. q. 2.* ¶ Et licet in Hispaniarum Regnis adsint nonnullae dioeceses, in quibus cura omnis residet penes ordinarios, id procedit tamen ex eo, quod ipsa ecclesia siue metropolitana, siue cathedralis est parochia totius dioecesis: secus vbi cura animarū est in plures parochias distincta, *vt in Tholetan. metropol.* Quare nunc, vt dictum fuit, non potest absque [illegible] titulo vtrunque haberi, nisi cum eo dispensetur &c. & alias, vt in copia integra huiusmodi decisionis, quae fuit data pro die 23. mensis Maii proxime praeteriti.

ROBVSTERII.

Esina bonorum. Sabbat. 3. Ianuarii. 1580.

SVMMARIA.

1 *Con[illegible] identitas ex quibus probetur. & nu. 2.*
3 *Probatio plena ad [illegible] consensum ex variis generibus probationum [illegible] colligitur.*

DECISIO CCCX.

Licet partes diuersimode informent, altera super identitate fossati, altera vero super spolio, tamen placuit Dominis causam votare [illegible] dominorum de Anniis † super identitate fossati, quam censuerunt probari non [illegible] de[illegible], retentis [illegible] sint [illegible] contra [illegible] de Anniis. Nam [illegible] colligitur nullo alio loco posse collocari [illegible] Mancini, cum habeat [illegible] verificari [illegible] & Bondi, [illegible] & sententia ipsa per Annios producta [illegible]. Nam [illegible] quod [illegible] fossatum fundi Gangaliae, & Mancini [illegible] fundis adiacens potuit dici [illegible] sortiri, prout sortitum fuit, & etiam ex eo probatur, quod [illegible] terris vnicum fossatum sub diuersa denominatione in partitis datur pro confine, *vt fuit considerat. in decis. sub die 27. Maii. 1579.* Neque in contrarium deducta [illegible] mouerunt Dominos. ¶ Nam primo, quod dicitur probari per testes, fossatum Gangaliae semper ita fuisse appellatum, tollitur per decisionem factam sub die 20. Martii, 1579. quae habet, *quod testes non probant, nisi de [illegible] annis, & non probant exclusiue ad scripturas, sed ex scripturis haec appellatio colligitur.* ¶ Secundo non obstat, quod fossatum huiusmodi habeat originem a sylua Gangaliae, & inde traxerit nomen. Quia potest etiam sumere denominationem a locis, per quae transit, & hinc ortum [illegible] nominis. ¶ Tertio non obstat, quod [illegible] instrumentorum adesset [illegible] &c. Mancini, vt liquet etiam ex [illegible]. Quia diuersitas horum nominum non concludit ad diuersitatem fossati. Et ita conclusum fuit 16. Nouembris, praeteriti. Et licet secundum [illegible] Canonicorum instrumenta capiant terras ab vtroq; latere fossati, ita quod videatur excludi fundus Gangaliae, tamen hoc nihil est: nam extendunt se tantum vsque ad collinas, & in parte superiori potest collocari fundus Gangaliae, quod est satis verisimile, cum in ea parte sita sit sylua, quae vocatur Gangaliae. ¶ Quarto non obstat, *quod in instrumento non [illegible] Gangaliae.* Quia non erat opus describere omnia loca adiacentia, maxime ex illa parte, quae habebat satis notabiles fines collinarum, de quibus fit mentio, & id quod non fuit dictum in instrumentis, repertum appositum in partitis. ¶ Quinto non obstat, *quod non fuerint appellati pro confinibus [illegible] Anolentis & Cesis.* Quia partes, quibus notae erant terrae, de quibus agebatur habue-

habuerunt pro sufficienti descriptione, qua vsi sunt, dato certo loco, & certa terrarum mensura, neque tunc præiudicarunt tractu temporis euenire posse, vt de confinibus oriretur controuersia. Et si hoc argumentum concluderet, nullibi possent collocari istę terræ, cum earum extremi fines a duob. tantum lateribus, non autem ab aliis descripti fuerint. ¶ Sexto non obstat, quod Antignanum non sit castrum, sed turris. Quia instrumentum non dicit versus castrum Antignani, sed versus Antignanum, quod satis verificatur intuenti. ¶ Septimo non obstat, quod illa descriptio versus Mare non conueniat, tum propter distantiam maris, tum, quod ciuitas Esii ab illa parte erat vicinior: & ideo aptius dictum fuisset versus Esium. Quia quantum ad distantiam hæc non facit, quominus descriptio conueniat, cum plerumq; in limitibus describendis vtamur simili designatione, veluti a parte Orientis, & versus Meridiem & sic de ceteris. ¶ Quantum vero ad vicinitatem Esii, ea non fuit habita in consideratione ex eo, quod ciuitas Esii est ex alia parte fluminis, & iam ipsum flumen fuerat datum pro confine. ¶ Octauo non obstat, quod illi montes dicantur collinæ, & tamen sunt montes satis eminentes. Nam comparatione aliorum locorum Apennini istæ sunt collinæ, & quidem valde humiles. ¶ Nono non obstat longa amicorum possessio, quia hinc prætendunt Canonici spolium, quod probatur probata anteriori possessione. Nec facit, quod iamdiu tacuerint, quia ea, quæ pluribus sunt communia, communiter negligi soleant. ¶ Decimo & vltimo non obstat, quod in hac materia requirantur plenæ probationes. Quia tot concurrentibus, Domini eas habuerunt pro † plenis ad probandam fossati identitatem, maxime in materia antiqua. *Ioa. Paul. decis. 105. Put. 26. de restit. spoliat.* Et † plena probatio ad hunc effectum est ea, quæ ex variis generibus probationum, & adminiculis colligitur. *c. cum caussam. & ibi gl. & Doct. de proba. Soc. consi. 86. nu. 4. lib. 1. Paris. 107. nu. 3. lib. 1. Aym. de antiquit. temp. part. 1. §. viso. de verbis euuntiatiuis. n. 67.* ¶ Quare conclusum, pro identitate, & ordinatum, vt disputetur, an stantib. decisionib. sit concludenter probatum primum extremum ad effectum

CORAM VICECOMITE.

Nullius Legati.

SVMMARIA.

1 *Confessio eorum, quæ dependent a iuris dispositione non attenditur, si est erronea.*
2 *Confessio est spernenda, contra quam fuit iudicatum.*
3 *Dispositio testatoris, quod ordinarius non habeat iurisdictionem super capellano, quo casu procedat.*
4 *Legatum relictum Presbytero pro eleemosyna, non dicitur relictum pro dote ecclesiæ vel altaris.*

DISCVRSVS.

REuerendissime Pater, in præsenti dubio non quæritur, *an constet de præsentatione Domini Ioannis Pauli principalis nostri, nec etiam quod ipse possideat vel non, ex quo ipse pro nunc prætendit, super huiusmodi legato solum ius habere respectu electionis Capellani, non super iure, quod sibi competat tanquam electo, & deputato.* Ideo quæ ex aduerso dicuntur circa illius personam, & ius sibi competens, non sunt ad propositum. Dubium enim concernit ius heredum de Nigris respectu electionis Capellani, non autem ius proprium Dom. Ioannis Pauli, tanquam electi, quia super hoc lis non pendet. ¶ Quæ etiam narrantur in facto circa prætensas prouisiones Don Zaccariæ & Benedicti & assertas renuntiationes, & concordiam, in actis non constant, & non creduntur vera, imo prouisio in personam Dominici de Rellis facta, tanquam de beneficio Ecclesiastico, quæ dedit caussam huiusmodi liti, apparet in actis reuocata per ordinarium Mantuæ. ¶ Igitur nunc tantum videndum est, *an hoc sit beneficium Ecclesiasticum, vt sit necessaria institutio.* Ex dictis in informatione, constat non esse. ¶ Circa prætensum examen factum Domino Ioanni Paulo tunc minori per assertum Visitatorem, dicitur, quod quicquid ibi dicatur, veritas est, quod Dominus Ioannes Paulus non possidet huiusmodi proprietates, neque ad præsens illas prætendit sibi competere, & de hoc non dubitatur. Ideo non sunt attendendæ prætensæ confessiones, præsertim quia in dictis confessionibus suis dicit constare de iurepatronatus ex testamento Herculis de Nigris, vt ex aduerso fatetur, & sic ad illud se refert, ex quo testamento constat de contrario, & adest de non iurepatronatus, *vt in informatione dicitur.* ¶ Præterea † confessio eorum, quæ dependent a iuris dispositione, non attenditur, si est erronea *Aym. consil. 29. num. 2. consi. 48. num. 7.* Ergo etiamsi fuisset confessus, hoc esse beneficium Ecclesiasticum, & constaret de contrario, prout constat ex allegatis, non præiudicat confessio, quæ maxime tendit in detrimentum heredis pro tempore debentis eligere, nō Domini Ioannis Pauli tantum, præter quod etiam contra huiusmodi fuit iudicatum per sententiam Mantuanam, ideo † est spernenda. *Innoc. in c. mulieri. de iureiur. Marsil. singul. 252. nemo.* Et Dominus Ioannes Paulus vt ex aduerso asseritur, de tempore confessionis erat minor. Ad ea, quæ dicuntur, non † valere dispositionem testatoris, quod ordinarius non habeat iurisdictionem super Capellano, *iuxta decis. 10. de testam. in antiq. cum aliis alleg.* procedunt quoad illius priuationem, & alia per eum excessa, non quoad institutionem, de quo solum nunc dubitatur, quia præsupposito quod non sit beneficium Ecclesiasticum, Ordinarius non instituit, & consequenter dispositio testamenti in hac parte non est nulla. ¶ Quod altare sit dotatum, est falsum, quia † fuit legatum relictum presbytero pro eleemosyna, *iuxta consilium, Felyn. 41. & 45.* non autem fuit relictum altari, aut Capellæ, vt legitur in testamento, cuius copia datur. ¶ Præterea negligentia Do. Ioan. Pauli non est vera, nec in actis constat, imo ipse statim elegit Do. Herculem de Nigris iuniorem, secundum formam testamenti, antequam aduersarius esset deputatus. Vltra quod hæc omnia sunt extra dubium, quia nunc tantum quæritur, *an super electione sit necessaria institutio,* ex quo non est beneficium Ecclesiasticum.

SERAPHINI.

Bononien. de Pipinis. Veneris, 8. Nouemb. 1577.

SVMMARIA.

1 *Appellatio deserta quando esse dicatur.*
2 *Sententia notorie iniusta non transit in rem iudicatam.*
3 *Solemnitas in bonis ecclesiasticis solitis locari non requiritur.*
Fallit, nisi ecclesia sit enormiter læsa. nu. 4.
Vel nisi bona sint incorporata in mensa episcopali, seu abbatiali.
5 *Testes ad probandam læsionem debent percutere tempus contractus, & de communi æstimatione deponere.*
6 *Testis dictum recipit declarationem ab articulis.*
7 *Testes deponentes de communi affectione sufficit, quod deponant per verbum, credo.*
8 *Testis deponens de communi æstimatione non probat, nisi adducat rationem, quæ sufficit si dicat, quia vicinus, & practicus.*

REsolutum quod intret caput desertionis, tum † quia non fuit commissa caussa intra decem dies post reuerentiales datos, *vt Cassad. decis. 4. de appell.* tum quia commissio non suffragatur, stante clausula, dummodo alias prorogata non sint, vt tamen fatalia non erant prorogata. ¶ Ad excludendum rem † iudicatam, quæ ex desertione prædicta resultaret, allegant Pipini, quod sententia d. Pinelli ad fauorem Canonicorum, & Reuerendæ Fabricæ lata, vti notorie iniusta, non transit in iudicatum: notoriam autem iniustitiam deducunt, quia

5 bona, de quibus agitur, erant solita locari. Ergo † non requirebantur solemnitates *c.2.de feud.Doct.in c.1.de his qui feud.dar.poss.* ¶ Exemplo ad hoc fundamentum tollendum fuerunt examinati per Canonicos testes ad docendum, quod Ecclesia fuit enormiter læsa, & læsio de-4 ducitur ex duplici capitulo. Primo,† quia hæc bona potuissent locari 240.lib.& vendi 6000.& fuerũt datæ pro affictu 20. lib. vt in prima concessione, ergo constat de enormissima læsione. Secundo dicitur, quod dicta bona erant iam reincorporata in mensa Abbatiali, ergo non potuerunt amplius locari sine solemnitatibus, *per alleg.* ¶Quoad primum Domini dixerunt, vidẽdũ esse, an testes probent prædictam læsionem, & discurrendo singulos sigillatim, credebant aliqui Domini pro effectu, læsionem, quo ad afflictum, satis probari omnibus simul iunctis. Et faciebant principale fundamentum in 7.& 9. 5 testibus,† qui ambo percutiunt tempus, & loquuntur de communi æstimatione, & sic videntur probare secundum communes theoricas Doct. *in c. pretia rerum. & in l.2.C.de rescin.vend.* Et quoad septimum considerabant, quod licet non omnino eis placeret illa sermocinatio & conclusio, quam dicit fecisse cum alio, & quatenus ait, *che da dieci anni in qua si sarrebbe affittato come adesso,* quod ex experientia non videtur esse verisimile, nempe quod a 10. annis citra bona non creuerint, tamen in depositione satis placuit, quia videtur probare, & percutit tempus: dum enim ferat verba, *da dieci 22. anni,* subdit, *che per questo tempo si saria affittato & s' affittaua sette e mezzo fina otto la tornatura,* & inferius, *communemente per questi affitti,&c.* Et sic communiter. ¶Quoad nonum dicebant, videri non bene probare, declarando eum ab articulis, quatenus supra dicit, quod iam 10.annis elapsis non fuissent locata scutis duobus, & postea subiungit, quod communiter de tempore huius locationis vltimæ fuissent locata pro dictis pretiis: Nam debet intelligi de 6 articulatis. Quia† dictum testis recipit etiam declarationem ab articulis, *vt fuit dictum in caussa Hostien. littoris maris coram R.P.D.Decano de anno 1575.* addendo quintum, quatenus ait, quod ipse dedisset, & daret lib. 170.& 180.pro tornatura. Et licet non deponant de communi æstimatione, apparet quod non deponunt ex particulari affectione, quia dixit, quod voluit emere ibi terrenũ nõ ita bonum pro 160. quod sufficit. Reliqui testes serui-7 unt pro adminiculo, quia† apparet, quod non deponunt ex particulari affectione. *vt per Soc. iun. consil.73. fere per tot.lib.2.* Et sufficit quod deponant per verbum, credo & existimo. *Alex.in l.pretia rerum.nu.9.prope fi.ff.ad leg. falcid.* maxime quia sunt vicini & practici, quod sufficit. Et quamuis Aret. *in c.cum caussam.2.col.4. de testibus.* velit, 8 quod testis † non probet, quando dicit de communi æstimatione, nisi adiiciat rationem, tamen (vltra quod Anto. Burg. *in c.1.num.8.& seq.de emt.& vend* reprobat hanc opinionem) respõdebatur in casu proposito, quod testes satis assignant rationem, quia vicini, & practici, ex alleg. maxime stantibus, & bene coadiuuantibus hanc probationem dictis prædictorum duorum testium. Et ideo satis credebant iidem domini probari læsionem, si verum est, quod terræ sint 40.tornat. vt dicunt Canonici probari ex instrumento locationis, de quo agitur, quia testes hoc non bene probare videntur. ¶ Nec prædictos Dominos mouebant illæ mille lib. per Pipinos Canonicis solutæ pro hac locatione: quia computando illas ad rationem 7. pro centenario reddẽt in fructu annuo lib. 70. quibus si addantur lib.20.(qui est afflictus siue canon ordinarius harum terrarum) constituetur summa lib. 90. quæ tota non ascendit ad summã lib.240. vt tunc reperiebantur, imo nec ad dimidiam dictæ summæ, & sic læsio est valde vltra dimidium. Quoad melioramenta per Pipinos allegata videndum erit particulariter, *an & qualia sint & quantum releuent.*

SERAPHINI.

In eadem. Mercurii, 21. Maii. 1578.

SVMMARIA.

1 *Prædium ecclesiasticum sterile reductum ad culturam opera primorum conductorum debet eorum heredibus concedi pro eodem pretio.*
2 *Melioramenta facta in re ecclesiastica debentur ob lineam finitam, & transeunt etiam ad extraneos heredes, secus si ob priuationem.*
3 *Pactum quodlibet respiciens commodum alienantis dicitur pars pretii.*
4 *Melioramenta alleganti onus probandi incumbit, nisi probentur apud acta.*
5 *Alienatio facta vt discedatur a lite, dicitur vtilis.*
6 *Melioramenta consistentia in plantationibus stercorationibus & similibus non sunt reficienda.*

DECISIO CCCXII.

Quatuor deducuntur per informantes pro Dominis Pipinis ad sustinendum contractum, factum cum eis ab Ecclesia sancti Saluatoris. Pimum est, quod cum ab initio hoc prædium esset sterile, & postea fuerit reductum ad culturam opera primorum conductorum, debent† eorum heredes reinuestiri pro eodem pretio. *cap. ad aures. secundum communem intellectum. de reb. eccles. non alien. per doctr. etiam Bart. in l. quicunq. de om. [illegible] des. lib. 10.* Sed hoc fundamentum non potest app[li]c[a]ri ad factum secundum Dominos, quia non appar[et] quod prima locatio fuerit facta, quia res esset sterilis, nec propter ipsam caussam sterilitatis, nec minus, quod postea fuerit reducta ad culturam, de quibus nihil [in] a[c]tis. ¶ Secundum argumentum pro Pipinis est, quod [a]uctores plura fecerunt melioramenta, quæ fi[...] vel cessionariis illorum de Victoriis, debebantur [sec]undum communem distinctionem, quod † q[uando] [...] devoluitur ob lineam finitam, melioramenta debentur, non autem deuoluuntur, & transeunt etiam ad extraneos heredes. *Bero. post alios q.19. Clar. de emphyt. quæst.45. Pinell. in 2.part. rep.l.2.c 3.nu.7. vbi de commun. C. de resc. vend.* Vnde inferunt quod cum hæc melioramenta sint valoris lib. 480. & fuerit factum pactum, quod illa deuoluantur, hoc pactum est pars pretii: quodlibet † enim pactum respiciens commodum alienantis dicitur pars pretii. *l. fundi part. ff. de contrah. emt. Tiraquel. de retra. §. primo. gloss.18 num.38. & num.69.* ¶ Sed hoc forte bene procederet, si ista melioramenta tanti essent, & æquiualerent, sed cum non probentur, *vt dixi,* apud acta (dubium autem non est, quin alleganti † melioramenta incumbat onus ea probandi, *Bero. consil.33.num.6. lib.2.*) non placebat posse super eis fieri fundamentum. Visa est etiam Dominis multum inuerisimilis illa attestatio, quod melioramenta importent lib. 4800. cum vix totum prædium tanti valeat, & cum in instrumento cessionis hæc melioramenta enuntientur valoris 500. lib. quæ, si computentur in pretio, adhuc adest læsio, vt iam est decisum in alia positione. ¶ Tertio allegant, quod cum hæc alienatio † facta sit, vt discederetur a lite, vtilis fuit, maxime, quia secundum doctrin. *Bart. in l. prima, §. permittitur. de aqua quot. & æst.* cogebatur Ecclesia relocare. Sed respondebatur per Dominos, hoc nõ obstare, quia non propterea cogebatur Ecclesia relocare pro eodem pretio, sed ita demum in euidentem rediret Ecclesiæ vtilitatem, vt etiam fuit resolutum vltra alia tunc ibi dicta. ¶ Quarto opponitur per Pipinos, quod testes deponentes super læsione eam non probant: sed fuit dictum, quod iam etiam resolutum est eam probari, & nunc de nouo hoc non reuocatur in dubium, nec de hoc hodie Domini dubitant, sed inhærent decisionibus factis, & eas præsupponunt. ¶ Testes vltimo dati, nec placuerunt, quia loquuntur de melioramentis consistentibus † in plantationibus, sterco-

tionibus,

vide supra decis 186

tionibus, & similibus, quæ secundum Dominos de iure non videntur reficienda. *leg. diuortio. §. impendia. ff. solut. matrimon. Menoch. de recup. remed. 15. num. 513.* Et dicebatur, huiusmodi melioramenta non esse perpetua, & continuo in rem duratura, sed magis seruire pro vberiori, & commodiori fructuum ipsorum perceptione, & boni patresfamilias passim in rebus suis facere consueuerunt: & ideo non esse considerabilia in hac materia, *per alleg.* Verum quia Pipinis non sunt præfixi termini ad liquidandum dicta melioramenta, & ego sum accessurus Bononiam, placuit Dominis, quod tota hæc res oculis subiiciatur, adhibito aliquo perito.

LANCELLOTTI.

Anconitana fideicommissi. Veneris, 18. Martij. Mercurij. 27. Aprilis. 1583.

SVMMARIA.

1. *Trebellianica potest prohiberi etiam in filiis primi gradus.*
2. *Trebellianica prohibita dicitur ex prohibitione alienationis facta fideicommissariis. ex communi.*
   Imo etiam ex fideicommisso particulari prohibita censetur. ex communi. nu. 3.

DECISIO CCCXIII.

Domini non dubitabant, quod Angelus in portione sibi debita in bonis Andreæ subiectis fideicommisso non potuit detrahere Trebellianicam, sed tantum legitimam, tum, quia † Trebellianica secundum opinionem, quam tenet Rota, potest prohiberi etiã in filiis primi gradus, *vt per Cassad. decis. 4. de testam. Crescen. decis. 129. Anton. Aug. de testam. §. 11. Simonet. decis. 88.* Et nouissime fuit tentum in caussa Fauentina de Nicolutiis coram R. P. Do. Seraphino 18. Maij 1582. At dicitur † hic prohibita, ex prohibitione alienationis facta fideicommissariis iuxta communem opinionem, de qua per Gabr. *de Trebellianica, conclu. 9. Mantica. de coniect. vltim. volunt. lib. 7. tit. 12. num. 20.* stante præsertim verborum prægnantia, de qua in testamento, vt fuit resolutum coram R. P. D. Blanchetto in caussa fauentina fideicommissi. Tum etiam, quia hoc fideicõmissum non est de omnibus bonis, *vt dicitur in testamento*, sed de certis, & particularibus. ¶ Et propterea † est etiam ex hoc capite prohibita Trebellianica iuxta communem opinionem, de qua per Soc. iun. *consi. 49. num. 16. vol. 3. Paris. cons. 43. num. 45. vol. 3.* Verum quia hic agitur de excusando D. Andream iuniorem a contrauentione prohibitionis alienationis, Domini dixerunt, ipsum etiam esse excusandum propter sententias de partibus, in quibus permittitur etiam Hieronymo fratri dicti Angeli, vt possit alienare ex sua portione vsque ad summam scutorum 407. Et propterea si Dominus Andreas non alienauerit vltra scuta 104. gr. 25. quæ est quarta pars dictæ summæ scutorum 407. quæ quarta pars ad ipsum spectabat, erit etiam ipse excusandus a contrauentione propter easdem sententias, ita vt non dicatur contrauentor. Quod si excesserit dictam summam scutorum 104. dicetur contrauentor.

LANCELLOTTI.

Anconitan. fideicommissi. Lunæ, 23. Maij. 1583.

SVMMARIVM.

1. *Heres alienando bona fideicommisso subiecta quo casu dicatur contrauenire.*

DECISIO. CCCXIIII.

Qvoniam D. Andreas ex bonis loci de Camborano subiectis fideicommisso alienauit bona valoris scutorum 129. cum vero non potuisset excedere summam scutorum 104. gr. 25. quæ est quarta pars scutorum 407. qua vigore sententiarum de partibus poterat alienare Angelus eius pater. Propterea † Domini dixerunt, Andream esse contrauentorem, nec posse excusari ex dictis sententiis, cum excesserit illarum formam. ¶ Nec obstat, quod Dom. Angelus vltra dicta scuta 407. poterat detrahere ex dictis bonis subiectis fideicommisso alia credita. Quia de illis fuit habita ratio, & D. Andreas fuit satisfactus, vt cõstat ex calculo exhibito coram Gubernatore Anconæ in caussa tunc coram eo vertente inter Hieronymum & D. Andream, ac eius fratres, qui calculus fuit postea productus in Rota pro parte Dom. Andreæ. ¶ Non obstat etiam, quod non constat, a quo fuerit factus d. calculus. Quia respondetur, in actis constare de tribus monitoriis cum præfixione termini factis contra D. Andream ad nominandos peritos pro eius parte, & mensurandum, & æstimandum bona paterna, & in eius contumaciam Do. Gubernator deputauit æstimatores nominatos pro parte D. Hieronymi, quib. detulit iuramentum, & postea fuit producta dicta æstimatio, siue calculus, & deinde lata sententia, in qua permittitur D. Hieronymo, vt vsque ad summã scutorum 407. possit alienare. Quare fuit dictũ, quod si Andreas vult se iuuare dictis sententiis, quod debet stare calculo, cujus vigore fuit lata dicta sententia.

ALDOBRANDINI.

Mediolanen. cambiorum, siue vsurarum. 20. Iunij. 1569.

SVMMARIA.

1. *Vsura quando dicatur committi ex cambiis, & sententiis in tali materia latis. & quare.*
2. *Vsura dicitur omne lucrum excedens, ex mutuo perceptum.*
3. *Pignus neque hypotheca rei suæ consistere potest.*
4. *Emta res ex vsuris dicitur infecta, vt saltẽ in subsidium dicatur pro illarum restitutione obligata.*
5. *Sententia pro parte iniusta continente plura capitula, potest pro ea parte reuocari.*
6. *Cambia & recambia, vt dicantur realia, & quis ea consequi possit, quæ requirantur.*
7. *Interesse pro tempore futuro certum ab initio taxari non potest.*
8. *Interesse taxatum, vt in capite anni efficiatur capitale, prohibitum est.*
9. *Sententia incerta ferri non potest.*
   Limita in accessoriis. nu. 10.

DECISIO CCCXV.

Diu fuit inter Illustrissi. Dominos Cusanos, ac Illustrissi. Dom. Paulum Sormanum occasione cuiusdam societatis Lugduni inter eos contractæ lis Mediolani agitata. Primo coram Illustriss. Dom. Danesio Filiodono, & deinde coram Illustr. Dom. Camillo Porro, qui Dom. Camillus vltimo loco tulit sententiam continentem plura capita, in quib. ad inuicem prædictæ partes vna alteri condemnabantur, & inter cetera declarauit, quandam partitam, quam partes appellant del Forlu librarum Turronen. triginta duarum milliũ, nouem centum, & triginta septem, ponendam esse in debitum Cusanorum, & in creditum Sormani. Iussit etiam fieri debere calculum per Dom. Cæsarem Foppam vti edoctum de hoc negotio inter ipsas partes, & ad dictum effectum pecunias omnes reducendas esse ad scuta auri Italiæ Mediolani, & partes constitui debere creditrices de pecuniarum quantitatibus in eorum fauorem declaratis sub illis temporibus, sub quibus eas constitui debitores, & creditores debere ex libris & aliis scripturis, vel aliter eidem cõstiterit, & successiue inter partes fieri debere inuicem compensationem creditorum, & debitorum vna cum cambiis, & recambiis, & expẽsis prouisionum, ¶ Quæ cambia, & recambia ex auctoritate sibi attributa declarauit taxanda fuisse, & etiam ita & taliter, quod non excedant decem pro centum, vt dicitur *a capo d' anno*, intelligendo, quod dictum interesse in capite anni faciat capitale vsque ad tempus, seu tempora, quo, seu quibus fieri debebit compensatio, seu fieri debebunt

compensationes, quæ cambia, & recambia, vt supra vnicuique ipsarum partium poni debeant in creditum iuxta quantitates suorum creditorum, & in futurum donec, & vsque quo ea pars, quæ creditrix remanserit, fuerit satisfacta. ¶ Condemnauit quoque Cusanos ad soluendum Sormano omne id, de quo reperiētur eius debitores, facta dicta compensatione vna cum cambiis, & recambiis, & interesse ad caput anni, vt supra etiam totius temporis cursi, & cursuri vsque ad effectualem satisfactionem, &c. ¶ Cusani putantes supradicta, ad quæ cōdemnabantur, esse vsuraria 18. Iulij 1579. adierunt Vicarium Illustrissimi Dom. Archiepiscopi Mediolanen. & ab eo obtinuerunt inhibitionem cum clausula, & si senseris, &c. contra Dom. Paulum, quæ eadem die, & 21. Iulii fuit exsecuta, & dicta die etiam 21. reproducta, coram quo comparuit Sormanus cum clausula, citra consensum, & multa opposuit, & petiit prædictā inhibitionem tolli. Et tertia die Augusti Cusani citato Sormano produxerunt prædictam sententiam Do. Porti. Item computa transmissa a Venantio de Bartholomæis, in quibus adest supradicta partita del Forlu, & nonnullas literas Sormani, & quandam scripturam datam a Sormano coram prædicto Dom. Camillo Porro, quam appellant comparitionem, & attestationem notarij, quod literæ prædictæ fuerant coram Filiodono productæ, & obtinuerunt præcise inhiberi sine clausula iustificatiua. ¶ A quo decreto Sormanus 2. eiusdem mensis, appellauit, & ab omni vlteriori processu nonnullis expressis caussis in appellatione, quam Vicarius reiecit, ac 19. eiusdem, recusauit Vicarium prædictum, vti sibi suspectum, allegatis quibusdam caussis per relationem ad primam appellationem, & etiam appellauit, quod idem fecit 21. Augusti. ¶ Et quia non obstante supradicta recusatione & appellatione, Vicarius supradicta die 21. Augusti, tulit sententiam, in qua declarauit supradictam partitam nuncupatam del Forlu, & omnia, & singula eidem partitæ accessoria, & ab ea dependentia, seu pertinentia, & laudum, seu sententiam respectu dictæ partitæ latum, seu latam tam per supradictum Filiodonum, quam per Do. Camillum Porrum, respectu etiam condemnationum, & declarationum ab eodem Dom. Porro factarum sub ficto, & palliato nomine cambiorū, expensarum, & prouisionum faciendarum, ita & taliter, quod nō excedant decem pro centum *a capo d'anno*, intelligendo, quod prætensum interesse ad caput anni faciat, capitale fuisse, & esse vsurarium, & vsurarias, vitioque vsurarum subiacere, & vsurariam prauitatem continere, & tanquam tales nullas declarauit, dictamque partitā del Forlu in creditum prædicto Do. Sormano, & in debitum Dominis Cusanis poni, & dictas declarationes, & condemnationes in fauorem Sormani fieri non potuisse. ¶ A qua sententia cum fuisset a Sormano appellatum, & mihi commissa caussa appellationis prætendebatur pro parte sua prædictam sententiam nullam esse defectu iurisdictionis propter supradictam recusationem, & appellationem. ¶ Cum itaque die Lunæ, 24. Octobris præsentis anni dubitassem, num sentētia prædicta esset nulla, Domini, antequam quicquam circa huiusmodi nullitatem statuerent, voluerunt gustare negotiū principale, quod ab eo pendebat, *an sententia prædicti Do. Porri contineret vsurariam prauitatem*. Dubitaui igitur Veneris, 36. Decembris, *an in casu, de quo agitur, sententia a Vicario Mediolanen. reuocata contineret, vel ne vsurariam prauitatem ad effectum nullitatis, vel validitatis sentētiæ prædicti Domi Vicarii*. Et Domini † concluserunt, sententiam prædictam præ se ferre vsurariam prauitatem taliter, quod Vicarius prædictus nequeat dici partem grauasse, dum properanter ad inhibitionē processit etiam præcisam, & ad alia contenta in supradicto processu coram eo agitato: si tamen Do. Sormanus voluerit particulariter audiri super aliquo capite, dixerunt in hoc ei satisfaciendum esse. ¶ Ratio resolutionis fuit, quia quoad partitam del Forlu ex confessione Do. Pauli producta corām Vicario apparet prædictum Forlu tunc Christianissimi Regis Thesaurarium cupientem emere bonam summam creditorum magni partiti, quæ tunc videbantur, ad rationem 70. pro centum plus minus, nec habenrem pecunias mutuo sumsisse a Michaelibus, & Arnolfinis mercatoribs Lucen. Lugduni residentibus libras centum, & quinque mille plus minus conuertendis in emtionem prædictorum creditorum cum pacto, quod eas restitueret in sequentib. feriis cū dono quinque pro centum: si minus, cum dono decem pro centum in sequentibus feriis. Et pro cautione conuenit, quod credita prædicta ponerentur sub nomine prædictorum mercatorum, qui mercatores nolentes totam hanc summam erogare, communicarunt hoc partitum cum quodam Venantio Bartholomæo pro tertia parte, qui Venantius dictam tertiam partem communicauit Sormano pro lib. 30000. quas Sormanus soluit, ex quo apparet, Michaeles mutuasse Dom. del Forlu, & assumsisse quodāmodo in socium huius mutui pro tertia parte Venantium, & Venantiū assumsisse Sormanum pro libris 30000. pro quo mutuo, cum mutuantes sperauerint decem pro centenario in duabus feriis consequi, id sine incursu vsurariæ prauitatis facere nequiuerūt, quocunque † nomine huiusmodi interusurium fuit appellatum. *cap. si fœneraueris. cap. plerunque. 13. quæst. 3. Doct. in l. rogasti. §. si tibi. ff. si certum petatur, cum aliis allegatis.* ¶ Nec placuerūt responsiones datæ pro parte D. Pauli: prætendunt enim informantes pro ipso, huiusmodi confessionem sibi vti erroneam non præiudicare, quem errorem elicere conabantur ex partita huius crediti li. 32937. descripta a Venantio. Dicebant enim apparere ex illa, nullum fuisse contractum mutuum, nisi euentualiter. Aiebant namque Michaeles emisse supradicta credita cum facultate, quod Forlu posset ista restitutis supradictis pecuniis recipere: interim tamen secundum ipsos erat venditio, & emtio, sed resolubilis in mutuum in supradictum euentum, qui cum non euenerit, cum Forlu nunquam pecunias, inferebāt nullum adfuisse mutuum, & consequenter cessare vsuram, quæ interpretatio, *vt dixi*, Dominis non placuit. Quia cum confessio sit clarissima & partita nō sit clara, partita non clara potius ex aperta partis cōfessione, quam clara confessio, ex obscura partita interpretationem recipit: idque tanto magis, quia descriptio partis cum confessione bene conuenit, vt liquet ex illis verbis, *& restano per sicurtà di ditto partito.* Quod fieri non poterat, si re vera pro se, & non simulate pro Forlu Michaeles credita emissent, cum rei † suæ neque pignus, neque hypotheca consistat. *l. neque pignus. ff. de reg. iur.* ¶ Et quamuis subiūgatur in ea, *& non restano obligati ad altro, ch' a dare il terzo di ditto credito a ciascheduna*, id tamen non obstat, quia in hac parte loquitur partita respectu Michaelium, & Venantitis, ac aliorum participantiū in prædicto mutuo, quos prædicti Michaeles, & Arnolfini in socios dicti mutui admiserunt. Si namque prædictus Forlu, prout præsupponitur euenisse, pecunias nō restituebat, Michaeles & Arnolfini noluerūt, quod participantes in dicto mutuo pecunias ab ipsis repetere possent, sed solummodo teneri voluerunt ad sibi cedendū tertiam partem prædictorū creditorum oppignoratorum pro prædicta restitutione, ex quo non excluditur mutuum contractum inter Michaeles & Arnolfinos, & alios participantes ex vna, ac Dom. del Forlu, ex alia. ¶ Quod manifestius probatur, quia, si mutuum fuisset euentuale in euentum, quod Forlu restitueret pecunias, cum illas nūquam restituerit, nec declarauerit velle prædicta loca, non poterant prædicti mercatores se deseri-

describere, prout fecerunt creditores in summa libr. 32937. ad rationem 5. & deinde decem pro centenario, sup. pro interusurio promissarum. ¶ Cum itaque Do. Porrus in sua sententia totam hanc partitam, coacervata sorte cũ vsuris, poni iusserit in debitum Cusanorum, & consequenter Cusanos debitores harum vsurarum constituerit, vsuram in sua sententia inclusit, quod excusari nequit sub eo prætextu, quod inter Cusanos, & Sormanum nullum fuerit contractum mutuum, quia cum debitũ Cusanorum proficiscatur ex eo, quod Cusani sibi appropriauerint hanc partitam, & consequenter in solutum, vt prætendit Sormanus, acceptauerint, possunt ipsi dicere, partita mihi cessa non est bona, vti vsurarum, quas vsuras Forlu debitor principalis, a quibus 4 illæ exigendę erant, soluere non cõpellebatur. Si namque nedum ipsæmet vsuræ, sed res ex illis emta, est adeo infecta, vt saltem in subsidium sit pro illarum restitutione obligata. *cap. cum tamen. §. possessiones, de vsur. Hostien. in sum. de vsur. §. est autem vsurarum redd[endarum] sub num. 12. ver. quid & vsurarius*, tanto minus possunt cogi Cusani suo debitori accepto ferre, & in solutum recipere vsuras eorum debitori ab alio debitas. ¶ Et quamuis fors vsura non videretur, nõ tamen grauauit Vicarius declarando vsurariam hanc partitam continentem totam hãc summam, sorte cum vsuris coaceruata, quia licet fecit etiam prædictus Porrus, qui & ipse vnam integralem summam librarum 32932. constituendo iussit illam poni in debitum Cusanorum, & consequenter etiã, quod † pro par5 te tantum fuisset iniusta, in totum debuit reuocari, secundum eam opinionem, quam passim Rota sequitur. *Put. decis. 317. num. 1.* Et fuit resolutum in vna Larinen. frumenti coram R. Ruueren. P. Dom. Robustério. ¶ Quo vero ad cambia, & recambia, cum coram Vicario non 6 constaret, illa fuisse realia, & quod ad ea † consequenda probata essent ea, quæ requirit Paulus de Castr. *in L. 3. §. penultim. ff. de eo quod certo loco, quem sæpissime Rota secuta est, Put. 232. libr. 1. Mohed. 208* potuit inhibere, ne exigerentur, & etiam sententiam reuocare, quia vsuraria apparebat: idque tanto magis, quia videbat vicarius condemnari Cusanos ad eadem cambia, & ad eandem rationem etiam pro tempore futuro, cuius futuri temporis respectu impossibile erat, quod essent probata supradicta requisita, cum non entis nullæ sint qualitates. ¶ Quod idem dixerunt Domini respectu taxationis prædictorum cambiorum: nam cum illa fuerint vniformiter taxata ad rationem decem pro centenario ad caput anni, id euenire non potuit ex probatione aliqua facta, sed ex quodam arbitrio iudicis: cambia enim, vt experientia docet, nunquam sunt vniformia, modo enim plus, modo minus, nonnunquam nihil lucri, quandoque etiam damnum afferunt: & quod id ex arbitrio, & non ex probatione processerit, liquet ex eo, quod ad eandem rationem futura etiam cambia taxauit, quod triplici ratione illicitum fuit, quia scilicet respectu futurorum cambiorum supradicta requisita non potuerunt 7 esse probata, & quia † interesse pro tempore futuro certum ab initio taxari nequit. *Ioannes Andreas in capit. salubriter. in princ. de vsur. Bald. in L. rogasti. §. si sibi. ff. si certum pet. Dec. cons. 119. nu. 3. & 189. n. 3. cum aliis pro 8 hac parte adductis.* Et † quia ita taxantur, vt vsuræ, siue interesse in capite anni efficiatur capitale, quæ superfœtatio, anatocismus, & fœnoris renouatio prohibita est de iure ciuili. *l. fin. C. de vsur. l. improbum. C. ex quibus caus. infam. irrog.* (Nec Dominis placuit saluatio allegata pro parte Sormani, quod non intellexerit iudex taxare dispositiue vsque ad illam summam, sed condemnare in cambiis licitis, & licita taxare, ita vt etiam, quod legitime probarentur, non tamen possent excedere illam quantitatem, quam constituere possent in decem pro centenario ad caput anni, quia si ista fuisset intentio iudicis, incertam † omnino tulisset sententiam, 9 contra *§. curare instit. de offic. iudic.* Diuersimode enim ab vno vsque ad decem huiusmodi cambia ascendere poterant: nec etiam eam tulisset secundum illam practicam, secundum quam † in accessoriis toleratur 10 sententia incerta, *ad not. in cap. 2. de libel. obl.* reseruando scilicet, vel sibi, vel futuro iudici liquidatione. Comprobatur insuper, quia in prædicta sententia ipse eligit calculatorem, & mandat fieri computa, & calcula, ad quæ computa, & calcula deuenire non potuisset, si taxatio non fuisset certa, nisi prius facta liquidatione cambiorum, & eorum, in quibus concurrerent a iure requisita, & ad quam summam ascenderent, & cum in his partes plurimum potuissent grauare, non fuit verisimile Do. Porrum voluisse supradictorum omnium iudicem constituere illum Foppam in calculatorem electum. ¶ An autem sententia prædicta ex probationibus, vel factis, vel faciendis iustificetur, productis processibus factis coram supradictis iudicibus particulariter, videbitur.

LANCELLOTTI.

Sabin. seu Romana dotis, & compromissi. 14. Maij. 1576.

SVMMARIA.

1. *Dos probatur per coniecturas, præsumtiones, & indicia.*
2. *Verba enunciatiua etiam absente parte prolata probant fauore dotis.*
3. *Augmentum dotis sine decreto fieri potest.*
4. *Vsuras dotis promittens dotem promisisse videtur.*
5. *Verba quæ præsupponunt in necessario, nimirum enunciatiua, disponunt.*
6. *Donare quilibet mulieri potest etiam sine decreto.*
9. *Mulier etiam constante matrimonio cogi potest ad dotem constituendam.*
8. *Confessio dotis per partem acceptata reuocari non potest.*
   Et tanto magis cum fuerit reiterata, & iurata, numero 9.
10. *Pater est legitimus administrator bonorum filii.*
    Intellige & declara, vt nu. 11.
12. *Confessio dotis facta absente parte non probat ad effectum lucri.*
    Declara tamen & limita, vt nu. 13.
14. *Par conditio mariti & vxoris etiam ex dispositione statutaria esse debet in dote & donatione propter nuptias.*
15. *Exactio pecuniæ intelligenda est de ea summa, de qua constat.*
16. *Verba intelligenda sunt eo respectu, quo proferuntur.*
17. *Decretum interpositum super contractu intelligitur interpositum etiam super enunciatis, & incidenter probatis.*
18. *Dos data in pecunia numerata non indiget decreto.*
19. *Decreto coram Papa vel Cardinali eius personam repræsentante, opus non est.*
20. *Decretum interpositum præsumitur ex caussæ cognitione.*
21. *Socer potest promittere restitutionem dotis nurus per eum receptæ.*
22. *Plus in dubio, nõ autem quod minus est in materia dotis sequendum est.*

DECISIO CCCXVI.

DOmini distinxerunt propositũ dubium in tres partes, quarum prima fuit, *an probetur dotem fuisse constitutam, altera, cuius quantitatis. Tertia, quo tempore talis dos constituta fuerit.* ¶ Et circa primam dixerunt probari, dotem fuisse constitutam: cum enim duæ sint in iure conclusiones, quæ non patiuntur difficultatem.

1 ¶ Prima, quod † dos probatur per coniecturas, præsumptiones, & indicia, vt fuit in huiusmodi caussa resolutum.

2 ¶ Secunda, quod † verba enuntiatiua nedum præsente, sed etiam absente parte prolata probant fauore dotis. *Bald. consi. 193. num. 2.* quæ secuta est Rota de anno 1552. coram bo. me. Oradino in vna Rom. promissionis dotis, & de anno 1551. 20. Maij in vna Ceruien. pecuniaria coram Guidobo. *Put. 414. in primo cum alijs allegatis.* Sequitur, quod talis dos probetur. ¶ Primo ex instrumento concordiæ celebrato 9. Februarij. 1575. quod duos continet contractus. Primus est cessionis Portiæ, quæ cum decreto iudicis, & auctoritate Cardinalis Mignanelli deputati a Iulio 3. & cum consensu consanguineorum, & bon. med. Illustr. Dom. Camilli soceri tam Lælij, quam Portiæ, cedit eidem Lælio eiusdem Portiæ patruo iura, quæ habebat in tenutis Ceræ, & alijs bonis: & vice versa Lælius constituit se debitorē Portiæ in scutis 30000. cum pactis, de quibus in predicto instrumento. ¶ Secundus vero contractus celebratur inter Camillum, & Portiā, in quo Camillus donat scuta 6000. Portiæ præsenti pro augmento dotis, & summæ prædictæ consignanda in tot bonis. Quæ verba, pro augmento dotis, & summæ prædictæ, repetuntur, cum assignātur bona prædicta, ex qua geminatione magis colligitur eius voluntas Camilli. *l. Balista. ad Trebell.* ¶ Quæ verba, pro augmento dotis significant, dotem fuisse constitutam, cum non possit esse † augmentum dotis sine dote. 3 *Abb. consi. 46. num. 2. in 1. Pont. consi. 126. nu. 3. in 1. Rom. consi. 45. num. 2. Platea de Luc. dot. fol. 447. n. 46.* ¶ Et bene facit tex. *in l. 2. C. de dot. promiss.* vbi † promittens vsuras dotis dotem promittere videtur, *& not.* 4 *ibi Bald. Sal. & alij.* Verba enim, quæ præsupponunt, 5 in necessarium antecedens disponunt. *Barto. in l. cum tale. §. si ff. de condit. & demon.* *Alexan. consi. 24. col. 4. in 5.* Et ille, qui fatetur consequens, videtur etiam fateri omne necessarium antecedens. *l. ad rem mobilem. ff. de procurat.* ¶ Quod fundamentum secundum Decreto magis vrget, quia vltra decretum insinuationis iudex visis & intellectis prædictis interposuit super hoc decretum, quod particulare decretum, cum mulieri quilibet 6 etiam sine decreto donare possit, frustratorium fuisset, nisi talis donatio, & illius acceptatio implicitam habuisset constitutionem dotis. Quod adhuc eo magis ponderandum videtur, ex quo interpositum Camillo instante, qui nisi ex eo habuisset constitutionem dotis, pro filio non ita procurasset interponi decretum super donatione, quam ipse faciebat Portiæ. Etenim verisimile, quod voluerit Camillus adhoc, vt valida esset constitutio dotis pro filio, quod super ea donatione tale decretum interponeretur, quæ verisimilitudo ex duobus comprobatur. Primo ex eo, quod Camillus deuenit ad actualem consignationem dicti augmenti, quod non est verisimile ipsum facturum fuisse, si dos adhuc constituta non fuisset, quia alias satis fuisset, quod vel promisisset donare, vel donasset in euentum cōstitutionis dotis, & ante dictam constitutionem ad actualem consignationem non deuenisset. ¶ Secundo, ex quantitate prædicti augmenti, quod est admodum notabile, *vt infra etiam dicetur.* ¶ Ex quibus tollitur responsio data pro parte Illustr. Do. Pauli, quod ea verba intelligenda sint de dote 7 constituenda, ad quam † constituendam etiam constante matrimonio Portia cogi poterat. *Soc. consi. 80. nu. 26. in 4.* Si enim dos fuisset constituenda, augmentum dotis constituendæ illico consignatum non fuisset, prout factum fuit, concurrente maxime natura augmenti, quod præexsistentiam rei, quæ augetur, præsupponit, *ex allegatis*, præsertim etiam, quia cum esset iam matrimonium contractum, & in dicta transactione non solum tractarentur ea, quæ ad Lælium & Portiam pertinebant, sed etiam pertinentia ad D. Camillum socerum, & Portiam nurum, verisimile admodum fit, vt si aliquo tempore constituenda erat dos, dicto tempore potissimum constitueretur, cum nil impedimento esset, quominus fieri id posset, & cum tunc propter auctoritatem summi Pontificis mediante persona Cardinalis Mignanelli valide fieri admodum posset. ¶ Nec facit, quod huiusmodi augmentum debuisset fieri Ioanni marito, nō autem Portiæ. ¶ Quia imo cum dos Portiæ augeretur, principaliter ipsi facienda erat. ¶ Nec obstat, *quod bona donata fuerint assignata Portiæ, & non Ioanni:* quia cum assignarentur pro augmento dotis, assignabantur secundum naturam ipsius dotis, quæ erat, quod durante matrimonio, & quamdiu maritus sustineret onera matrimonij, ad ipsum esset. ¶ Et etiam nil facit, quod † confessio fuit hodie reuocata, 8 cum fuit per partem acceptata. *Iaf. in l. error. num. 3. & 8. C. de iur. & fac. ignor.* & † fuit pro dotinata, iurata, & cum 9 partes potuerint talem dotem tunc constituere, & verba id significent, frustra tractatur de reuocatione, cum contractus ab initio sint voluntatis, ex post facto necessitatis. ¶ Non etiam obstat, quod transactio debuerit fieri cum viro, & quod socer non potuerit alienare bona dotalia. *l. quæcumque. C. de bonis. quæ lib.* quia sufficit, quod dos socero constituatur *l. si socer. C. sol. mat. in. l. nuptura. de iure dot.* nec Camillus aliquid alienat, sed ipsemet Portia, cum auctoritate iudicis cedit, cui cessioni Camillus consensit, & in omnem euentum † pater est le- 10 gitimus administrator bonorum filij. *l. 1. 2. & 3. C. de bonis quæ liberis.* Et insuper constitutio dotis non elicitur ex transactione, quæ fit inter Lælium & Portiam, quo tendunt multa deducta pro parte Illustr. D. Pauli, sed ex contractu celebrato inter Camillum, & Illustr. Do. Portiam. ¶ Ponderatum etiam fuit per Dominos, pactum de lucrandis vsuris summæ, in qua Lælius remanebat debitor Portiæ ad rationem 7. cum dimidio pro centenario, quod illicitum fuisset, nisi fuisset dos iam constituta: nec eos mouebant illa verba, ad instar pecuniarum dotalium. ¶ Tum quia partes vlterius processerunt dicendo iuxta formam statutorum, quæ statuta huiusmodi interesse taxant solum in dote. ¶ Tum etiam, quia cum Portia nil ue domum viri traducta non fuisset, & sic ex dote adhuc non sustinerentur onera matrimonij, improprie quodammodo ad effectum huiusmodi interesse, videbatur tunc dici dos. ¶ Secundo, principaliter dos probatur ex instrumēto celebrato de anno 1557. in quo Camillus socer Portiæ ac pater & legitimus administrator Ioannis mariti Portiæ ad bonum computum residui dictæ summæ 30000. exegit a Lælio per bancum Dominorum de Guiellariis scut. 2500 & scuta 125. pro fructibus, quæ scuta 2500 vna cum alijs pecuniis dotalibus dictæ suæ nurui promisit assecurare prout assecurauit, tripliciter ponderando hoc instrumentum. ¶ Primo in illis verbis, *vna cum alijs pecuniis dotalibus, ergo erat dos.* ¶ Secundo, *quia exegit pro principalem, & non fructus tunc exactos.* Sequitur, quod fructus pecuniarū dotalium ad sustinendum onera matrimonij pertinerent. ¶ Tertio, *quia Camillus exegit tanquam pater & legitimus administrator Ioannis eius filij.* Ergo supponit, quo pecuniæ pertinerent ad Dominum Ioannem eius filium, ex quo eas exegit tanquam eius legitimus administrator: alioquin frustra diceret se patrem, & legitimum administratorem: hoc † autem esse non poterat, nisi pecuniæ fuis- 11 sent dotales. *l. maritus. C. de procurato.* ¶ Quod instrumentum fuit per Portiam ratificatum de anno 1558. In præsentia enim iudicis, & Camillo socero ac Ioannis mariti ratificat Portia transactionem, & omnes solutiones, & assignationes factas a Lælio Camillo Portiæ socero. Ergo acceptat dictam solutionem, & quietantiam Camilli, in qua dicitur, quod pecuniæ sint dotales. ¶ Tertio ex codicillis, in quibus expresse dicitur, *quod Illustrissimus Dominus Paulus non teneatur ad soluendum partem scutorum*

scutorum 60000. donatorum Portiæ pro augmento dotis, quamdiu dos ipsa penes Ioan. permanserit. Ergo necessario dos constituta fuerat. ¶ Nec obstat, quod hæ confessio-
12 nes,& enuntiationes sint factæ absente Portia, quo casu non videntur probare ad effectum lucri. *Bart. quæst. 7.*
13 *Rolan. quæst. 74. num. 10. de lucr. dot.* ¶ Tum † quia Bar. & ceteri Docto. non loquuntur, quando tractatur de lucro respectu vxoris, quia tunc, quod si dos, eius fauorem respicit. ¶ Tum & secundo, quia hæ confessiones subsequentes saltem declarant, & corroborant confessionem, de qua in transactione. ¶ Ex quibus tollitur secundum fundamentum factum exemplo, quod respectu donationis propter nuptias debeat esse tam ex dispositione iuris communis, quam ex dispositione statu-
14 taria par † conditio mariti & vxoris. ¶ Primo, quia secundum aliquos, iste contractus claudicare potest. *Alexan. consi. 99. num. 4. libr. 7.* ¶ Secundo, quia cum Portia acceptasset donationem pro augmento dotis, sibi præiudicauerat,& hoc, quod nunc probat pro ipsa, probasset contra suos heredes si contrarius casus euenisset. ¶ Quarto loco dixerunt probari dotem constitutam ex tota serie facti, de qua in præsuppositis, & ex qualitate personarũ, quæ licet ex se nihil faciat, iuncta tamen cum omnibus aliis supradictis, plurimum potest. ¶ Maxime accedentibus dictis testium, & præsertim sextus super 26. de auditu a Ioanne, qui habuerat in dotem 30000. ac primus & secundus super 32. ¶ Ex his igitur omnibus Domini dixerunt probari dotem constitutam, maxime, quia in dubiis quæstionibus pro dote respondendum est. ¶ Quo vero ad quantitatem dixerunt, dotẽ fuisse scutorum 30000. quia Camillus donat pro augmento dotis,& summæ prædictæ, quæ verba secundum eos stant declaratiue, ex allegatis. ¶ Quod etiam comprobabant ex quantitate augmenti, cum sit augmentum notabilis summæ, ergo etiam præsupponit dotem notabilis quantitatis, quia non constat Portiam habuisse alia bona, in quibus fuerit dos cõstituta. Vnde necesse est, quod fuerit in istis. ¶ Nec visum fuit Dominis, quod obstaret incertitudo confessionis, quia ex supradictis dixerunt, confessionem claram,& declarari insuper ex confessionibus subsequentibus, dum Lælius assecurat pecunias
15 exactas vna cum aliis pecuniis dotalibus. ¶ Vnde † cum non constet de aliis, de hac summa intelligendum est. *l. 2. C. de acquirend. possessio.* Et ex dictis testium, qui de summa 30000. loquuntur. & licet aliqui se ad instrumentum referant, hoc non obstat: quia adducuntur pro declaratione, quod illa 30000. fuerant data in dotem, & quod partes ita intellexerunt: & vnus ex Dominis etiam dicebat, quod si arbitrio iudicis taxanda esset huiusmodi dos, minor taxari non deberet. ¶ Nõ obstat, quod tota summa non possit esse dotalis, cum Castrum Malleani relinquatur liberum Portiæ, & insuper prohibeatur dari in dotem, & quia summam 11000. promissam a Camillo Lælio pro dote Illustriss. Dom. Magdalenæ filiæ eiusdem Camilli eidem Lælio nuptæ, quod nomen debitoris in transactione delegat Lælius Portiæ, Camillus promittat soluere Portiæ libere & sine aliqua exceptione. ¶ Nam quoad Castrum dixerunt, quod etsi dicatur Castrum debere remanere liberum Portiæ, hoc dicitur in contractu, qui geritur inter Lælium, & Portiam, non autem in contractu, qui geritur inter Camillum,& Portiam,& sic intelligendum est liberum respe-
16 ctu Lælij, cum quo tunc tractatur, cum † verba semper intelligenda sint eo respectu, quo proferuntur. *l. si quis domum. §. quid tamen. ff. loc. Aym. consil. 9. num. 21.* Facit quod in simili fuit resolutum in vna Tiburtina vsusfructus corã Reuerendo P. Domino Seraphino. ¶ Quo vero ad prohibitionem de dando in dotem præfatum Castrum dixerunt, primo prohibitionem non simpliciter factam fuisse, sed quod futuris temporibus non posset dari in dotem, ergo non excluditur datio: quæ tunc dicunt secundo, quod pretium non prohibetur dari in dotem, cum detur æstimatum pro scutis 12000. & quod non intelligeretur prohibitio de hac dote, fiebat Dominis verisimile, quia conceditur retractus Lælio in euentum, quod Portia vel eius heredes vellent illud extra suam familiam alienare, vel in dotem dare, ergo non comprehendit dationem, ex quo Portia dotem marito dat, quia vere nõ alienat tunc extra suam familiam. Nam sicut non esset alienatum extra familiam, si filiis suis reliquisset, ita non potest dici alienatum extra familiam datum in dotem patri, ex quo filij nati fuissent, cuius familiam filij sequerentur. ¶ Tertio, quia dicitur, quod venditio,& alienatio censetur facta ad fauorem Lælij, qui pretium Portiæ, vel eius heredibus soluere debebat, & sic dos potest constitui in pretio. ¶ Quarto (& hæc videbatur Dominis tollere difficultatem) quia non absolute prohibetur dari in dotem Castrum, sed tantum irrequisito Lælio. Vnde cum Lælius sit præsens,& consentiat omnibus, & singulis contentis in hoc instrumento, consentire etiam censetur dationi in dotem. ¶ Non obstat, quod si castrum fuisset datum in dotem, dos non valuisset, cum Portia tunc temporis esset minor, tum quia nullitas hæc procedit in fauorem minoris, & ipso tantum volente. ¶ Secundo, quia adest decretum, & iudicis, & Cardinalis habentis amplissimam potestatem a summo Pontifice, interpositam super omnibus, & singulis contentis in transactione,& donatione: ergo † etiam est interpositum su- 17 per enuntiatis,& incidenter prolatis. Ruin. *in consil. 137. nu. 6.* Tum & tertio secundum aliquos, quia Castrum dabatur æstimatum, & sic dos cum consisteret in pecunia, non † indigebat decreto. *leg. cum dotem. ff. de iure* 18 *dot.* nonnulli etiam admittebant vltra istas aliam responsionem, quod cum Cardinalis Mignanelles Papam repræsentaret coram eo decreto opus non erat. *Bartolus & Doctores in leg. illud. C. quando decret. opus non est.* 19 ¶ Nec secundum Dominos potest dici, quod partes, & iudex non intellexerint, quod esset dos, quia decretum † præsumitur interpositum cum caussæ cognitio- 20 ne. *Put. 180. in princip. Achil. secund. de decret.* maxime, quia verba erant clara dicentia pro augmento dotis, ¶ Quo vero ad summam 11000. quam Camillus promittit soluere Portiæ sine exceptione, primo responderunt Domini, quod illa verba debent intelligi in euentum restitutionis dotis, quod ex euentu dicebant declarari. ¶ Primo, ex hoc colligi coniecturam pro dote, quia non est præsumendum, quod si fuissent paraphernalia, non illa posuisset Camillus ad vtilitatem Portiæ ad aliquod lucrum, & quod tanto tempore voluisset retinere indebite pecunias Portiæ nullam vtilitatem ex illis ei præstando. ¶ Secundo dicebant, † posse 21 socerum promittere restitutionem dotis nunc per eum receptæ. *l. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. solut. matr.* ¶ Tertio deducebant ad inconueniens, quia cum non videatur posse negari, dotem saltem in genere constitutam fuisse, si nec Malleanum, nec 11000. fuerunt dotalia, dos Portiæ remaneret in sex vel 7000. quod verisimile non videtur. ¶ Quæ † omnia comprobabãt, quia 22 in materia dotis in dubio non sequimur, quod est minus, sed quod est plus, *l. nuptura, & ibi gloss. in verbo, contrarium. ff. de iure dot.* ¶ Et hæc omnia dixerunt Domini stantibus coniecturis, de quib. in puncto: sequendo tamen ordinem datum videndæ erunt nunc coniecturæ Illustrissimi Do. Pauli. ¶ Quo autem ad tempus dixerunt, dotem fuisse cõstitutam saltem, ante donationem pro augmento dotis.

VICECOMITIS.

Roman. affictus Carlottæ. Die 12. Nouembris. 1580.

SVMMARIA.

1 Manutentio datur solum in remedio retinendæ.
2 Possessionem de præsenti præsupponit, qui dicit se in possessione turbari.
3 Affictus integros persoluens præsumitur esse in integra possessione bonorum.
4 Sententia tantum importat, quantum verba sonant.
5 Testes familiares non probant regulariter.

DECISIO CCCXVII.

PLura visa sunt Dominis vitiare sententiam A. C. cõtra Comitem de Mirandula latam, quæ præcipue nitebatur in eo, quod Comes integram tenutam, minusque quam in locatione fuerat expressum, Buffalino non tradiderit neque consignauerit, & pro parte Buffalini sustineri posse dubitabatur. Verum Domini dixerunt constare de debita consignatione tam ex literis missiuis ipsius Buffalini ibi, *pagando l' intiero affitto, mi sia mantenuto il possesso*. Nam petens manuteneri præsupponit 1 penes se possessionem, & † manutentio datur solum in remedio retinendæ. *§. retinendæ. Instit. de interdict.* Tum etiam ex articulis Buffalini, in quibus conqueritur se in 2 possessione turbari, ergo † præsupponit possessionem de præsenti. *Pract. Papien. in forma lib. perturbat. possess. in glo. tenuit & possedit. & in glo. seq.* ¶ His accedat, quod idẽ Buffalinus sæpius integros affictus persoluit, ex quo 3 præsumitur, † quod & integram tenutam possederit. *Ruin. consi. 44. num. 10. lib. 4.* Quod etiam comprobatur optime ex testibus pro parte Comitis examinatis, deponentibus de possessione totius tenutę, de qua controuertitur. Minus ergo iusta fuit sententia lata ob nõ consignationem. ¶ Nec placuit Dominis, quod ex aduerso, vt sententia sustineretur, opponebatur, quod scilicet testes pro parte Buffalini examinati probent occupationem certæ partis dictarum terrarum. Quia dixerunt, sententiam niti circa non consignationem, non autem 4 occupationem, & † cum sit stricti iuris, tantum importare debet, quantum verba sonant, *Socin. iun. consi. 181. num. 6. & 97.* ¶ Minus mouit Dominos depositio aliquorum testium pro parte Buffalini examinatorũ, quia dixerunt eos minores numero, *ad gloss. in l. 3. §. 1. de test.* 5 Et sunt famuli Buffalini, & sic † non probant. *ca. in literis, de test. Gabriel. de test. conclu. 10.* nec concludunt in caussis scientiæ. Et ex his omnibus dixerunt Domini, sententiam A. C. ex actis non iustificatam nullam esse.

Verba Sententiæ Buffalini.

DE, & super integra consignatione totius tenutæ della Carlotta intra confinia specificata in instrumento affictus, seu locationis alias eidem Illust. Do. Iulio factæ de anno 1562. & mense Augusti ad nouem annos, ac manutentione eiusdem, rebusque aliis in actis caussæ & caussarũ huiusmodi latius deductis, & illorum occasione reos conuentos partibus ex altera. Dicimus, sententiamus, decernimus, & declaramus, prædictos Illustres Dominos Comites principales, & Illustr. Do. Lælium de cetero pro suo interesse teneri, & obligatos esse vigore instrumenti dictæ locationis dare, tradere, & consignare cum effectu eidem Illustr. Do. Iulio conductori totam dictam tenutam integram, specificatam intra limites, & confinia, & ipsum in pacifica possessione manutenere. & ab omni persona de & super præmissis ipsum molestare, defendere, & liberare, & omnia per eos, & eorum qualibet prout ipsos concernit, promissa in dicto instrumento locationis eid e d. Iulio, attendere & obseruare iuxta formam, & tenorem dicti instrumenti, & ad id condemnandos, cogendos & compellendos fore, & esse, prout condemnamus, cogimus, & compellimus, & donec præmissa adimpleuerint, licuisse, & licere prædicto Illustri Do. Iulio retinere penes se a die intimationis per ipsum de præmissis molestiis d. Comiti factæ, & in actis productæ, & illa durante, de pecuniis eisdem aduersariis debitis quolibet anno occasione eiusdem locationis, summam & quantitatem ducatorum 80. auri ad Iulios vndecim pro scuto singulo anno pro pretio, & valore 40. rubrorum terræ dictæ tenutæ, quæ vsque ad præsentem diem sibi consignata & tradita non fuerunt, & similiter in futurũ durante huiusmodi locatione, donec, & quousque dicta rubra terræ deficientia sibi tradantur, & consigneuntur, ita & taliter, quod illis vti, & frui libere possit, & tantam pecuniarum summam ad fauorem ipsius Illustr. D. Iulii, ex pretio affictus dictæ tenutæ per eum dictis aduersariis soluendam, fore, & esse deducendam, & defalcandam, prout deducimus & defalcamus, & ab illa soluenda Illustr. Do. Iulium a die prædictæ intimationis absoluimus & liberamus oppositiones denegationis, &c.

ROBVSTERII.

Toletana iuris nominandi. Lunæ. 23. Maij. 1583.

SVMMARIA.

1 Præscriptio sine possessione non datur.
2 Præsentandi quasi possessio non acquiritur sine institutione.
3 Vtile per inutile in indiuiduis vitiatur.
4 Quod potui nolui, quod volui adimplere nequiui.

DECISIO CCCXVIII.

FVit resolutum Illustr. Dom. Duci immemorabilem probationẽ non suffragari quo ad ius † simplicis no- 1 minationis: cum enim sine possessione non detur præscriptio, regula, sine possessione, de reg. iur. in 6. & quasi possessio præsentandi † non acquiratur sine institu- 2 tione, *Calder. consi. 12. de iure patron.* Illustriss. Dominus Dux nunquam possedit illud ius simpliciter nominandi, nec nominatorum fuit subsequuta institutio: imo ex totá serie facti deducta in decisionibus mensibus Ianuarij & Martij proxime elapsis constat, quod ipse noluit simpliciter nominare, sed quod voluit nominationes proprias vim institutionis habere, cum expresse in articulis deduxerit Archiepiscopus pro tempore Toletan. nunquã se in huiusmodi beneficiis ingessisse: Vnde cum istud ius nominandi, cuius laicus est capax, fuerit conuersum in aliam formam, cuius est incapax, probatio facta in vltimo casu non suffragatur quoad primum, præcipue cum ex intentione Illust. d. Ducis totum hoc negotium sit indiuiduum, & ideo † vtile per inutile vitia- 3 tur. *l. Pedius. ff. de arb. Alciat. l. 5. §. sed si mihi. ff. de verb. oblig.* ¶ Nec obstat, quod nominare, instituere, & amouere sint separata, & ita cessare videatur regula prædicta. Quia hoc verum est, si Illustris. dominus Dux prætenderet ius nominandi tantum, & instituendi, quia tunc, cum ipse sit incapax remouendi institutum in Ecclesia a titulo sui beneficij, per hanc incapacitatem, non amitteret ius illud nominationis, quod est vtile, sed ius per ipsum probatum totum est inutile, cum ipse non sit capax, vt ex sola sua nominatione nominati consequantur exercitium curæ animarũ, ex quo potius applicatur illud, quod potuit noluit, quod voluit adimplere nequiuit, *l. 4 nullum interest. C. si quis alt. vel sibi.* quam prædicta regula: si tamen agentes ipsius voluerint audiri, an omni meliori modo nominauerit, vel potius se restrinxerit ad modum supradictum, licet res videatur modicam habere difficultatem secundum plures ex Dominis, ex his, quæ iam fuere resoluta, tamen poterunt cum iisdem informationibus absque nouo dubio informare ea, quæ dicuntur. Quod iura istarum ecclesiarum resident penes Illustris. Do. Archiepiscopum, & quod visitationes habent vim institutionis, satis fuere sublata in decisionibus, quæ fuerunt præsuppositæ.

ALDOBRANDINI.

Ispalen. beneficij de Eciza. Vener. 16. Nouembris. 1579.

SVMMARIA.

1 Simonia commissa a tertio non tollit beneficium regula de triennali.
Declara tamen & limita, vt num. seq.

DECIS.

DECISIO CCCXIX.

DOmini dixerunt, *remissorum denegandam.* Aliqui mouebantur propter non releuantiam, quia cum articuletur simonia commissa a patre Alfonsi, & sic a 1 tertio, talis simonia † non tollit beneficium regulæ de triennali. *Sarnen. in dict. reg. quæst. 12. num. 8.* ¶ Nec ob-2 stat † limitatio, quod id non procedat in resignatione, ex quo tunc resignatarius nil acquirit, cum nihil abdicetur a resignante Crescen. *decis. 231.* quia hoc procederet, nisi lapsum esset decennium, quo casu intrat præsumtio alterius tituli, quem præsumtum titulum defendit dicta regula. *Cassad. 8. super regul.* aliqui mouebantur, quia non aderat sufficiens fumus in hac materia, & etiam sibi videbatur satis calumniosa, quam calumniam concipiebant ex nouis articulis datis, ex quibus apparet, quod materiæ sunt potius imaginatæ, vt efficiantur articuli releuantes, quam quod vere res ita se habeat, circa quos articulos nouiter datos nullus datur fumus. Vltra quod verba reseruationis tollunt difficultatē, quia cum reseruentur Garsiæ de Sibiale omnes fructus, & etiam totum id, quod habebat & in futurum habiturus erat, perinde ac si non resignasset, apparet, quod cessatio reseruationis medietatis fructuum cedebat commodo ipsius, qui in futurum si non resignasset, illos habuisset, non autem commodo titularis.

ROBVSTERII.

Fauentin. de Calderonibus. Mercurij, 28. Iunij. 1581.

SVMMARIA.

1 *Legitimæ detractio an sit compensanda cum bonis alienatis.*
2 *Sententia per quam contrauenitur renuntiationi fideicommissi factæ in diuisione inter fratres, an dicatur iniusta. vide distinctionem.*
3 *Sententia debet interpretari ex actis.*

DECISIO CCCXX.

DVbium quæritur, *an sententia sit nulla, an sit iniusta, & an exsequutio sit nulla vel iniusta, & vti attentata reuocanda.* ¶ Quantum ad caput iniustitiæ, quod 1 deducitur † ex detractione legitimæ, hoc pendet a compensatione facta cum bonis alienatis. Si enim compensatio fuit iusta, sententia quoque in parte est iusta. An vero compensatio fuerit iusta, pendet ex probationibus, quas videre necesse est. Quantum ad Trebellianicam ea fuit prohibita per verba satis clara testamenti, & ideo cessat obiectum. Quantum ad id, quod prætendi-2 tur † sententiam fuisse iniustam, ex quo per diuisionem fuerat renuntiatum fideicommisso, omissa ea responsione, quod Ludouicus veniat ex propria persona, quæ non placuit, cum Paulus & eius filij non sint substituti, nisi in euentum, quod ambo filij decessérint sine filiis, & ideo Ludouicus indiget cessione, cum casus ille non euenerit. Domini dixerunt, nulla in dicta decisione adesse verba, quæ importent renuntiationem. Nam in primo capite loquitur de prælegatis, & debitis, quæ tunc tempore debebantur, non autem de his, quæ in futurum deberentur ex caussa purificationis fideicommissi. *Bart. in leg. qui Romæ. §. duo fratres. num. 17. de verborum obligat. Rimin. consi. 79. num. 14. & 121. num. 19. libr. 1. Rip. in dict. §. duo fratres. num. 44.* ¶ Quod autem tertio loco deducitur iniustitiæ sententiæ, ex eo quod declarat factum fuisse locum fideicommisso in fauorem filiorum Pauli, quod tamen in facto non subsistit, nō pla-3 cet Dominis, cum † debeamus interpretari sententiam ex actis, & ideo debet intelligi mediante concessione Io. Euangelistæ, *ad glo. in l. si quis ad exhibendum. de except. rei iud. vbi Bar. nu. 1.*

CONGREGATIONIS CONCILII.

Ianuen. Iurisdictionis de anno 1570.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus non potest conueniri coram Vicario episcopi nisi cum voto duorum canonicorum.*
Declara tamen & intellige, vt nu. seq.

DECISIO CCCXXI.

ILlustrissime & Reuerendissime Domine, Sinibaldus Eliscus intendit agere coram Vicario Reuerendissimi Domini Archiepiscopi Ianuen. contra quendam Canonicum Cathedralis ecclesiæ Ianuen. Sed quoniam dictus Canonicus se opposuit, quod non potest procedi coram Vicario, nisi cum † voto duorum canonicorum, 1 *iuxta decretum Concilii Trident. sess. 25. cap. 6. & facit decretum cap. 6. §. hæc omnia, sess. 26.* Et pro parte Sinibaldi dicitur, dictum capitulum non habere locum, nisi in capitulis & canonicis exemtis. Ideo Do. Sinibaldus supplicat humiliter Illustrissimæ & Reuerendissimæ D. V. vt si huiusmodi casus non fuerit alias resolutus in sacra Congregatione, dignetur in eadem Congregat. facere verbum. ¶ Nam pro † Sinibaldo res videtur clara, quia 2 cap. 7. nihil facit, nisi quod extendit *cap. 4. sess. 6.* quod loquitur tantum in capitulis exemtis, & vult quod non obstante exemtione Episcopus possit visitare, & deinde cap. 6. ampliat, & extendit *d. cap. 4.* vt habeat locum etiam in cognitionibus caussarum, vt non obstante exemtione Episcopus possit cum voto duorum Canonicorum procedere: & sic patet, quod si Capitulum & Canonici non sint exemti, quod non habet locum dispositio dicti Concilij, sed quod remanent sub dispositione iuris communis. ¶ Et ideo cum Capitulum & Canonici non sint exemti, & ante Concilium in caussis Canonicorum coram Ordinario, non videatur iurisdictio ordinarij per d. concilium alterata, quia alias Concilium, quod voluit derogare priuilegiis capitulorum, & ampliari iurisdictionem ordinariorū illorum iurisdictioni derogasset. ¶ Congregatio Concilij censuit, decretum illud, *sess. 25. cap. 6.* habere tantum locum in capitulis exemtis, & licet etiam dict. capitulum Ianuen. esset exemtum, attamen si Archiepiscopus Ienuen. solitus fuit ante Concilium solus procedere contra Canonicos, adhuc quoque sic posse. ¶ Si verum est, capitulum Gadicen. non esse exemtum a iurisdictione ordinaria, non habet locum in eo decretum illud Concilij, *sess. 25. cap. 6.*

BVBALI.

Rom. Dam. & interesse Carlottæ. Lunæ. 23. Iunij. 1570.

SVMMARIVM.

1 *Pacta omnia apposita in locatione censentur repetita in sublocatione.*

DECISIO CCCXXII.

DOmini concluserunt, Dom. Pasquinum Zaccharellum vigore instrumenti sublocationis sibi factæ a Dom. Iulio Buffalino de casali Carlottæ, teneri ad omnia, ad quæ tenetur idem Dom. Iulius Comiti Mirandolæ in vim contractus locationis, excepta diserocatione, & laboratione dicti Casalis. Moti fuerunt ex verbis claris ipsius instrumenti sublocationis positis in parte dispositiua contractus, ibi, *sublocauit, & subaffictauit Dom. Pasquino Zaccharello de Nursia Cio Ro præsenti, & c. ad habendum, & c. ad omnes, & singulos fructus, & saluis infradicendis prout idem Dom. Iulius ipse habuit, & conduxit iuxta formam dicti instrumenti.* Ex quibus manifeste apparet, quod saluis infradicendis Dom. Pasquinus voluit teneri ad omnia, ad quæ tenebatur Do. Iulius primo conductori. Nam dictiones, prout, & iuxta, sunt relatiuæ: & ideo † censentur repetita omnia pacta appo-1 sita in instrumento locationis, de quibus pactis D. Pasquinus asseruit habere notitiam, *vt per Bart. in extrauagan. ad reprimen. verbo, prout. Felyn. in cap. ex parte P. numer. 10. de rescript. Alex. consi. 2. num. 1. lib. 2.* Confirmabant enim eis illis verbis, saluis infra dicendis, quæ tir-

mant regulam in casibus non exceptuatis: & propterea cum Do. Iulius vigore instrumenti locationis teneretur extirpare & cultiuare dictam tenutam, ad idem tenetur D. Pasquinus, qui in instrumento sublocationis noluit teneri ad discrocationem, & laboratione, quæ verba non excludunt extirpationem, cum sint satis diuersa, vt de se patet. ¶ Nec obstat, quod D. Iulius Buffalinus tenebatur extirpare, & cultiuare primo anno locationis, & sublocatio facta Do. Pasquino in quinto anno. Quia fuit responsum, quod iste actus extirpationis poterat commode perfici in illis quatuor vltimis annis, pro quibus fuit facta sublocatio D. Pasquino, & sic ipse tenebatur in illis quatuor annis extirpare: nec pœna erat commissa per D. Iulium ex eo, quia nō extirpauit primo anno, quia satis illi erat restituere casale totū laboratiuum, & extirpatum, quia ad hoc tendebat illud pactum, quæ omnia vt supra dictum est, poterant fieri in illis vltimis quatuor annis. ¶ Censuerūt igitur Domini, quod quatenus D. Iulius fuit condemnatus præstare Comiti ex damno illato ob non extirpationem, quod ad tantundem condemnetur D. Pasquinus ad soluendum D. Iulio.

SERAPHINI.

Roman. societatis artis albæ. Lunæ, 7. Nouembris. 1580.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio conditionalis nullam parit obligationem neque actionem nisi purificata conditione.*

DECISIO CCCXXIII.

1 DOmini steterunt in resolutis: cum † enim agatur vigore oblationis conditionalis, non potest ex dicta oblatione oriri obligatio, nisi purificata conditione, vt alias dictum fuit: & ideo non dicitur liquere de huiusmodi debito, ita vt possit procedi executiue. ¶ Neque obstat, quod in facto non constet, adesse debitores decoctos, quia hoc non facit, quin ipsa oblatio sit conditionalis, donec sciatur, an adsint: hos vero esse detrahendos omnino censuerunt Domini, quia intelligunt pactum de illis, qui finita societate pendente dilatione data ad soluendum decoxissent ex alias deductis. Neque fieri potest, vt in lucro ponatur id, quod petit propter mala nomina societate durante. Et difficultas, quæ exemplo sit in hoc articulo, multo magis ostendit oblationem illiquidam esse. ¶ Non obstat solutio iam facta ad illam rationem, quia dato quod sit verum, tamen est facta cum clausula salutari, sine præiudicio iurium vtriusque partis. ¶ Ideo cum per acceptationem nolit D. Petrus Maria sibi esse præiudicatum, quin possit residuum ad maiorem rationem exigere, æquum non est, Bartholomæum eadem ratione excipere non posse de tenuiori lucro, quod cū pendeat ex libris & rationibus per eum exhibēdis, super quib. factæ sunt relationes peritorum, videbatur citius totum negotium principale posse terminari: nam vtrumque indiget a discussione, an bene, & fideliter fuerit reddita ratio administrationis.

SERAPHINI.

Romana Societatis. Veneris, 17 Iunij. 1580.

SVMMARIA.

1 *Executio contra debitorem fatentem debitum fieri non potest, nisi debitum per eum confessum sit omnino certum.*

2 *Debitor in mora constitui nō potest, nisi de debito liquido appareat.*

3 *Lucrum dicitur deducto omni damno.*

DECISIO CCCXXIIII.

1 QVamuis Domini admiserint † doctrinam Bald. & Castren. *in l. quidam existimauerūt. ff. cert. pet. & ibi Alciat. num. 3. Felyn. in c. cum inter. num. 16. de re iud.* tamen limitarunt illam procedere, quando pars, in qua reus se fatetur esse debitorem, est omnino certa: alioqui antequam possit contra reum procedi de executione, necessarium est omnino liquidare illam partem, alias non † dicitur in mora constitutus, *vt per Docto. in l. prima, §. si stipulanti. de verb. obliga. & ibi per Alciat nu. 48. Anchar. cons. 232. num. 2. Socin. consi. 107. num. 2. libr. primo. Rim. consi. 361. num. 10. libr. 2.* Sed in proposita specie non fuit habita confessio siue oblatio pro certa, ex quo in ea Barth. offert se paratum soluere ad rationem 18. pro lucro facto in dicta societate, detractis debitoribus decoctis: & licet se remittat ad iuris dispositionē, & stante conuentione non videantur debitores detrahēdi decocti, tamen intellecta fuit illa conuentio de decoctis post finitam societatem, nō de decoctis ante societatem. Nam si erant decocti ante finitam societatem, non poterat dici societatem eorum respectu lucrum aliquod fecisse: nam † lucrum dicitur deducto omni damno. *leg. mutuis. & ibi Bald. & Salic. ff. pro socio.* Ex quo conclusum, non posse procedi contra Bartholomæum vigore oblationis, cum adhuc sit illiquida.

LANCELLOTTI.

Gadicen. distributionum. Veneris, 21. Octobris. 1577.

SVMMARIVM.

1 *Distributiones quotidianæ quomodo considerandæ circa dispositionem Concil. Tridentin. sess. 22. capit. 3. & sess. 21. cap. 3.*

DECISIO CCCXXV.

ATtenta declaratione Illustrissimorum Cardinalium Congregationis Concilij circa decretum Concilij Tridentini, *in sess. 22. cap. 3.* quod † intelligatur, quando 1 adsint distributiones quotidianæ, prout accepi ab Illustrissimo Domino Cardinale Alciato, quam declarationem retuli Dominis in Rota: fuit conclusum, quod statutum Reuerendissimi Episcopi Gadicen. de quo agitur, potest sustineri, dum distributiones deficientium applicauit fabricæ, & monasterio, attento quod constat in dicta Ecclesia adesse distributiones: quando vero illæ non adsunt vel sunt tenues, tunc locus est alteri decreto dicti Concilij *in sess. 21. c. 3.* prout dicta congregatio declarauit.

LANCELLOTTI.

Pampilonen. antelationum. Veneris, 8. Martij. 1577.

SVMMARIA.

1 *Archipresbyteratus de iure communi sonat in dignitatem.*

2 *Vicarius non possidet nomine proprio, sed eius a quo deputatur.*

3 *Ius quod quis habet iure proprio, potentius est quam alieno.*

4 *Dignior semper præfertur in materia præcedentiæ.*

5 *Vnio parochialis cum Ecclesia cathedrali non potest operari præcedentiam, nisi rectores sint effecti de gremio ecclesiæ.*

6 *Stallum in choro, quando quis habere dicatur.*

DECISIO CCCXXVI.

FVit conclusum, quod Archipresbyteri sint præferendi Vicariis parochialium & illarum Clero, quia nomen † Archipresbyteratus de iure communi sonat in dignitatem. 1 *Rota. in decisio. 9. de præben. in nou. & 1. de officio Archipresbyteri. in antiq.* Vicarius vero non † dicitur possidere nomine proprio, sed eius, a 2 quo deputatur. *Vital. in Clemen. vn. numer. 22. & 23. de officio Vicarii. Lap. alleg. 5. num. 7. vers. secus in temporalibus.* Et † potentius est ius, quod quis habet iure proprio, quam alieno. 3 *Ias. in l. more. nu. 4. de iurisdict. omn. iudic.* in materia † autem præcedentiæ semper præfertur dignior, 4 *vt per Fely. in rub. de maio. & obed. nu. 8. & 10.* ¶ Nec obstat, quod dictæ parochiales sint vnitæ Ecclesiæ cathedrali, quia Domini dixerunt, hoc non probari per testes. Præterea si essent in lite, perdidissent suum solitum

litum honorem, *vt per Cald. consil. vlt. num. 1. vers. vnio.* 5 nec talis vnio † potest operari præcedentiam, nisi essent effecti de gremio dictæ Ecclesiæ cathedralis. Et licet aliqui testes dicant, quod habent stallum in choro dictæ 6 cathedralis, tamen † dicunt tunc habere, quādo vocantur ad congregationes & processiones, quæ fiunt in ipsa cathedrali: nam tunc congregantur in choro, vbi stant, donec ordinatur processio, prout etiam alij habent dictum stallum, qui debēt interesse dictæ processioni. Vnde ex isto stallo deputato ad certum actum nō potest inferri ad præcedentiam in ceteris actibus, ratione dicti chori, maxime cum non probetur tunc adfuisse Archipresbyteros. Minus obstat, quod alij testes probāt, quod Vicarij in processionibus præcedant portionarios dictæ Ecclesiæ cathedralis: quia non deponunt, quando adsunt presbyteri, imo dicunt, tunc se nescire. Minus deponunt, quod tunc fuerit vocatus clerus & dicti Archipresbyteri, qui sunt extra ciuitatem, & qui non conuocantur, nisi quando fiunt processiones generales, vltra quod non percutiunt tempus ante litem. ¶ Ad ea vero, quæ deponunt quartus testis iuxta 34. interrogatorium, & 6. testis iuxta 33. interrogat. placuerunt Dominis responsiones datæ pro parte Archipresbyterorum.

BVBALI.

Anconitana bonorum. Mercurij, 4. Februarij. 1579.

SVMMARIA.

1 *Ennunciatiua verba in transactione apposita nō probant illud, super quo contrahentes disponere non possunt.*
2 *Litis appellatione venit etiam contentio extraiudicialis.*
3 *Copula, &, aliquando stat dispositiue.*

Decisio CCCXXVII.

Domini firmarunt regulam pro d. Io. And. Trimontio, quod narratiua litis in transactione debeat verificari per illum, qui transactionem allegat: quia cum lis 1 sit de substantia transactionis, verba † enuntiatiua non probant illud, super quo contrahentes disponere non possunt, *ad not. per Bar. in l. si forte. num. 4. de castr. pec.* Et in terminis transactionis Dec. *consi. 351. num. 3. Alex. in l. si caussa cognita, num. 9. C. de transact. cum alijs hic allegatis per informantes.* Dixerunt tamen Domini, in casu, de quo agitur, sufficere, quod constet de lite extraiudiciali, quia contrahentes non se coactarunt ad litem iu- 2 dicialem. Et † verbum, *lis*, potest verificari etiam in contentione extraiudiciali. *Abb in c. ex parte. de verb. signific. Dec. in c. sæpe. nu. 7. de appell. Alc. in l. litis nomen. de verb. signif.* præsertim stantibus verbis transactionis ibi, *lis, quæstio & differentia*, quæ verba possunt stare declaratiue 3 propter copulam, &, quæ † aliquando stat dispositiue. *Soc. iun. consi. 181. nu. 35. lib. 2.* Et verba illa, *quæstio, & differentia*, non est dubium, quod intelliguntur de extraiudiciali. ¶ An autē in casu isto constet de lite extraiudiciali Domini inclinabant pro affirmatiua, ex plurib. Primo, propter mandatum ad litigandū cum d. Hippolyto Torulo. Secundo, ex dicto vnius testis de auditu, qui satis adminiculatur. Tertio, quia multum verisimile videtur, quod postquam Hippolytus recuperauerat bona nomine illorum de Trimontiis, vellent ab eo huiusmodi bona ipsis restitui, & sic super hoc potuit inter eos oriri extraiudicialis contentio. Si tamē pars voluerit super hoc audiri, poterit particulariter dubitari. ¶ Reseruauerunt etiam Domini videndum in euentum, in quem non verificetur, *an huiusmodi transactio possit sustineri in vim pacti, & an ꝓpter iuramentū posset dici quod fuerit valida.*

BVBALI.

Calaguritan. & Calciaten. iurisdictionis, Mercurij, 27. Maij. 1580.

SVMMARIA.

1 *Dispositiones cap. 4. sess. 6. & cap. 6. sess. 25. Concil. Trid. quomodo intelligantur.*
2 *Episcopus habet de iure communi intētionem fundatam super sua diœcesis iurisdictione.*

Decisio CCCXXVIII.

In vna caussa Calaguritanæ iurisdictionis proposui dubium *præsupposita concordia olim finita inter Episcopum, & capitulum Calaguritan. & Calciaten. & illius confirmatione a sancta Sede Apostolica, an moderuus Reuerendiss. D. Episcopus possit visitare suas cathedrales Ecclesias Calaguritan. & Calciaten. & illas personas iuxta de-* 1 *cretum † sacrosancti Concilij Tridentini sess. 6. cap. 4. & sess. 25. cap. 6.* Pro cuius interpretatione in hac caussa sufficiens facultas mihi attributa erat vigore specialis commissionis. Et quoniam plures difficultates excitatæ fuerunt super interpretatione dicti Concilij, ideo Domini pro nunc resoluerunt, quod cum in supradicta concordia nulla fiat mentio de visitatione Ecclesiæ cathedralis, dominus Episcopus possit illam visitare, iuxta dispositionem iuris cōmunis, & sub ea forma, qua de iure com- 2 muni requiritur, † super quo habet suam intentionem fundatam. *c. conquerente. de offic. ordin. c. cum venerabilis, de censibus.* ¶ Quo vero ad visitationem personarum capitularium (citra tamen permutationem seu priuationem) pariter fuit resolutum, quod dominus Episcopus possit visitare iuxta dispositionem iuris communis, quia iste casus in concordia non comprehenditur, & quatenus comprehendatur in dispositione *cap. 6. sess. 4.* decretum illud se refert ad dispositionem iuris cōmunis, ibi, *iuxta canonicas sanctiones. &c.* An autem casus permutationis, seu priuationis incidens in ipsa visitatione comprehendatur in concordia, Domini voluerunt, quod super hoc particulariter dubitetur.

BVBALI.

Roman. domus ad imaginem pontis. Veneris, 24. Maij. 1577.

SVMMARIA

1 *Sententia contra minorem lata est ipso iure nulla.*
2 *Sententia lata contra reum voluntarium & absentem, ei non nocet.*
Reus voluntarius quis dicatur.

Decisio CCCXXIX.

Conclusum, quod sententia capitolina non potest sustineri siue inspecta persona Gasparis siue inspecta persona Lucretiæ Salamoniæ. Quo † enim ad Ga- 1 sparem, iam fuit resolutū, illam esse nullam, quia infans non potuit citari ad legitime comparendum. ¶ Quo ve- 2 ro ad Lucretiam, minus potest sustineri quia † fuit citata, quatenus sua putauerit interesse absq; comminatione, propterea fuit effecta rea voluntaria, & non necessaria, *Rolan. consi.* [illegible] *vol. 2.* Vnde illi non comparenti non nocet sententia. *Ægid. decis. 11. in fin.* Et licet huiusmodi citatio afficiat quoad præiudicium caussæ, tamen in contrarium allegata procedunt, quando sententia lata contra principalem est valida, sed sententia lata contra Gasparem principalem est nulla, præsertim cum Lucretia non possideret, sed Gaspar, vt probatur ex confessione Germanici, de qua in articulis, quæ probant coniunctis adminiculis, de quibus per informantes pro parte D. Petri. ¶ Ex quibus adminiculis cessant, quæ dicuntur de asinina possessione ipsius Lucretiæ. ¶ Non obstant declarationes inquilinorum, quia non possunt præiudicare possessioni Gasparis, & hæc probatio placuit Dominis quo ad effectum probationis primi extremi, de quo agitur.

ROBVSTERII.

Bononien. bonorum emphyteuticorum. Lunæ, 27. Maij. 1567.

SVMMARIA.

1 *Appellatio est appendiciis illius instantiæ, cuius est sententia a qua interponitur.*

2 *Appellatio subiacet statutis illius fori, in quo lata est sententia.*
3 *Ægidiana constitutio non habet locum, vbi adsunt statuta particularia.*
4 *Statutum permittens appellationem est intelligendum tam deuolutiue quam suspensiue.*

DECISIO CCCXXX.

RESoluerunt Domini, in casu, de quo agitur, constitutionem Ægidianam locum non habere, sed esse locum statuto Bononien. permittenti semel posse appellari a sententia lata super possessorio: nam appellatio est 1 de appenditiis illius instantiæ, cuius est sententia, a qua 2 interponitur. *l. in iudiciis, vbi notatur C. de proc.* Et † ideo subiacet statutis illius fori, in quo lata est sententia. *Arch. & alii per Alex. consi. 167. ante fin. lib. 2. Abb. Felyn. & alii. in c. Ecclesia sanctæ Mariæ num. 19. & 55. de constitu.* 3 ¶ Accedit, † quod Ægidiana non habet locum vbi adsunt statuta particularia. *Corne. consi. 151. nu. 6. in 3. & bene per informantes illorum de Ludouicis.* Vnde cum sit attendendum statutum Bononien. illud clare permittit 4 semel appellationem, quod est † intelligendum tam deuolutiue, quam suspensiue, *vt per Grat. consi. 163. nu. 8. in 3. & bene idem informantes hic.* ¶ Non obstat, quod posse appellare, vel non posse, est de ordinatoriis, & sic Ægidiana dicitur respicere ordinatoria, & est attendenda in dicto loco iudicij. Nam cum in ciuitate Bononien. adsit particulare statutum, illud derogat generali, & est attendendum, & non Ægidiana ex deductis.

LANCELLOTTI.

Tuden. iurispatronatus. Ven. 13. Iunij. 1572.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus ex vsurpatione debet plene probari: secus si ex fundatione vel constructione.*

DECISIO. CCCXXXI.

FVit resolutum ex deductis satis constare de iurepatronatus in fauorem octo familiarum, de quibus in sententia de partibus ex his, quæ deducuntur per informantes Petri, & præcipue ex sententia cũ legitimo contradictore lata. Secundo, ex tot præsentationibus continuatis, vt deponunt plures testes. Tertio, ex tot testibus hinc inde in ista caussa examinatis, & ex illa sententia per ordinarium in ista caussa lata, & ex alijs hic per in- 1 formantes allegatis. ¶ Nec obstat, † quod Concilium Tridentinum, requirit præsentationes continuatas, & per instrumenta publica. Quia hoc est verum in his, in quibus præsumitur iuspatronatus ex vsurpatione, sed in aliis relinquitur in dispositione iuris communis, & de iure in istis non præsumitur ex vsurpatione, sed ex fundatione, vel constructione. ¶ Non obstat Cresc. *d. 13. & Achil. de iurepat.* quia verum in omnibus parochianis, & in familiis potentibus, puta in Italia, quando recessit curia: sed hoc non ita de facili præsumi potest in Hispania, & vbi probatur immemorabilis. ¶ Nõ obstat, quod non habeat, nisi decimas, quia non cõstat de ista negatiua, sed dicitur quod potuit nihilominus acquiri iuspatronatus ex fundatione, vel constructione Ecclesiæ absque dotatione.

COTTÆ.

Marianen. & Ascien. pensionis. Lunæ, 7. Maij. 1576.

SVMMARIVM.

1 *Litteræ super schedula nõ expediuntur, nisi expresse super ea constet de concessione.*
Fallit in contraschedula.

DECISIO CCCXXXII.

QVoad primam partem dubij schedulæ conclusum, schedulæ non esse standum, sed contraschedulæ, su- 1 per † qua literæ expediuntur & super concessis, non super schedula, in qua multa proponuntur, quæ non conceduntur. *Put. decis. 318. lib. 1. incipit, coram eodem. Sarnen. in eadem Brixien. fructuum, quod fuit 9. Junii. 1542.* Et rationes ibidem adductæ per Sarnen. fuerunt, quia contraschedula datur a Vicecancellario officiali deputato, & quod liber eiusdem erat scripturæ matrix: & ideo si quis vult expedire super schedula, opus est, vt habeat expressam concessionem a Sanctissimo D. N. vt possit expedire absque contraschedula. ¶ Quoad secundam partem dubij fuit dictum, quod si contraschedula esset cum illis verbis, *vniuit, incorporauit, & annexuit, & quod ita expedirentur literæ, quod vnio erat accessorie, nõ æque principaliter,* ex allegatis hic per informantes pro Episcopo Marianen. & Ascen. quæ Dominis placuerunt.

LANCELLOTTI.

Romana donationis. 50000. Mercurij, 2. Decembris 1573.

SVMMARIA.

1 *Præsentia sola donatarii sufficit pro validitate donationis caussa mortis.*
2 *Testes duo sufficiunt quando agitur de probanda solennitate.*
Limita nisi sit solemnitas substantialis. num. 4.
5 *Testibus duobus probatur quod fuerit plus dictũ, quam scriptum.*

DECISIO CCCXXXIII.

DOmini fuerunt concordes, quod pro † validitate 1 donationis caussa mortis sufficiat sola præsentia donatarij, reprobata opinione Aret. *in leg. 2. ff. de legat. 1. & Dec. consi. 145. & in rubr. C. de pact. cum aliis allegatis pro parte Illust. D. Porciæ,* quia illa opinio est communiter damnata, *vt per Doct. allegatos pro parte Illust. D. Magdalenæ, & Rip. in rubr. de verb. oblig. n. num. 24. ibi rationibus Dec. respondet.* ¶ Fuerunt etiam concordes, quod testes, de quibus in dubio, probant præsentiã Illust. D. Magdalenæ circumscripto articulo, an requirãtur quinque testes. ¶ Nec inuerisimilitudines allegatæ habitæ fuerunt a Dominis in consideratione, ex quo Notarius non videtur adhibitus ad stipulãdum, sed ad authenticandum scripturam. An vero requirantur quinque testes Domini dixerunt particulariter videndum: pro Illustr. Dom. Magdalena allegabatur † regula, quod quando agitur 2 de probanda solemnitate, sufficiunt duo testes, *vt per Docto. in l. 2. C. de bon. poss. secun. tab. Imo. in cap. cum esses. num. 17. de testam. Crot. de testam. in 6. par. num. 226.* & quia † quod plus fuerit dictum quam scriptum, proba- 3 tur duobus testibus, *vt per Alber. in dict. leg. secunda, in fin. C. de bonor. possess. secund. tabul.* pro Illust. Dom. Portia allegabatur, quod hæc videtur solemnitas † substan- 4 tialis, ad quam probandam dicebatur requiri tot testes, quod requiruntur ad probandum actum, *& allegabat Moder. in consi. 37. num. 4. cum pluribus sequen.* super quo, *vt dictum est,* non fuit capta resolutio, sed dictum quod particulariter videatur.

GRASSI.

Zamoren. spolij de Zoro. 10. Octobris. 1575.

SVMMARIA.

1 *Oblatio defectiua non inducit spolii purgationem nec litis renuntiationem.*
2 *Oblatio ex quibus dicatur defectiua.*
3 *Fructus descripti in libris redditũum dicuntur iuris liquidi.*
4 *Spolium vt vere purgatum dicatur, quid agendum sit.*

DECISIO CCCXXXIIII.

LVnæ decima Octobris, 1575. coram R. P. D. Cæsare de Grassis pro Dom. Ioan. de Montroy. cõtra Confratres sancti Augustini, fuit dubitatũ, *an ex cessione, cuius copia datur, sit purgatum spolium, & Confratres censendi sint esse in bona fide, ita vt excusentur a restitutione fructuum in spolio.* ¶ Quoad primam partem dubij fuit conclusum, spolium non esse sufficienter purgatum, & dicebãt Domini oblationem Confratrũ esse defectiuam, ergo

1 ergo non † induci purgationē, nec litis renūtiationem, *argum. not. per Bald. in l. licet, in 2. nota. num. 1. C. de litig.*

2 ¶ Oblatio † autem primo deficit, quia non est certa, quatenus in mandato confratrum dicitur, soluere quicquid ei debebitur, & habere debebit. Ista enim verba, *debebitur*, & *habere debebit*, important litem liquidationis, in qua possunt cadere plures instantiæ, *vt est tritum in Rota*, igitur redditur subobscura, & incerta, non autem vera, & realis, ergo non sufficit, per alias dicta placuit dictum Bald. *in l. 1. num. 5. C. ne lic. ter. prouoc. Matthes. sing. 128. & 129.*

3 ¶ Nec † placuit, quod huiusmodi fructus videantur illiquidi, quia imo videbantur certi per relationem ad libros ipsorummet confratrum, in quibus descriptæ sunt singulis annis portiones cuiusq; eorum, ex qua relatione resultat certitudo. *l. 1. C. de sentent. quæ sub certa quanti. cum concord.* Ideo subdebant aliqui Domini, quod poterant confratres factis computis ex suis libris huiusmodi fructus liquidare, & realiter soluere, *ex Bald. Matth. & aliis præallegat.*

4 vt † spolium vere diceretur purgatum ex aliis resolutionibus, vel si alias fructus essent obscuri, dicebant aliqui, quod parte petente, ante omnia negotium liquidationis debuit absolui, *vt in simili de attentatis dicitur. Ang. Caputaquen. Pereg. & alii alleg.*

LANCELLOTTI.

Bononien. 20000. Lunæ, 28. Aprilis. 1572.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio prior fideiussorum per sententiam exstincta, an dicatur renouata per alias cautiones deductas.*

DECISIO CCCXXXV.

1 PRæsupposito, quod † obligatio prior fideiussorum fuerit exstincta per sententiam prætoris Bononien. Domini tenent, quod non fuerit sufficienter renouata per cautiones alias deductas: sed quia pro parte Dom. Faustinæ præsupponitur, quod non fuerit exstincta, fuit ordinatum, vt dubitetur, *an dicta obligatio fuerit ita per sententiam exstincta, vt stante maxime noua obligatione fideiussorum, non potuerit eam Dom. Faustina acceptare, & ratificare.*

LANCELLOTTI.

Bononien. 20000. Lunæ, 9. Iunij. 1572.

SVMMARIA.

1 *Obligatio per sententiā exstincta non potest reuiuiscere, nisi fuerit appellatum.*

2 *Effectus sententiæ latæ sub modo, vel conditione idem est.*

DECISIO CCCXXXVI.

FVit dictum, si a sententia siue decreto prætoris Bonon. non fuit appellatum, vel legitime reclamatum, 1 obligationem fuisse † exstinctam ita, vt non potuerit reuiuiscere: nam quæ adducuntur posse ab impugnatione desistere, non procedunt, vbi impugnatio nō est sortita suum finem prout hic per sententiam, maxime, cum approbatio fideiussorum penderet a declaratione prætoris, *iuxta formam sententiæ consil. Ferrar.* Nec interest, 2 an dicta sententia † hoc statuisset sub modo, vel sub conditione, cum idem est effectus, *vt per Cassa. 10. de rescr. nu. 7.* adeo, quod per declarationem prætoris actus fuit resolutus. Videndum ergo erit in facto, an fuerit ab hac sententia prætoris appellatum, vel reclamatum iunctis circumstantiis factis. Nam reperitur alia sententia super isto negotio lata per Vicarium Ferrar. & reperitur etiam effectuata secunda dimissionis possessionis bonorum, quæ omnia sunt consideranda.

CAPVTAQVENSIS.

Roman. de Soderinis die 15. Decembris. 1577.

SVMMARIVM.

1 *Possessio nō acquiritur infanti ad effectū primi extremi.*

DECISIO. CCCXXXVII.

1 PRimum extremum est plene probandum. *Sernen. in reg. de infir. quæ. 36.* Et ideo pupillus infans, † cui non acquiritur possess. *l. 1. §. ad ipsi citur. vbi Ias. num. 17. de acquir. possess. Paris. consi. 11. num. 21. in 2.* non dicitur illam acquisiuisse ad effectum primi extremi, ex eo quod mater in ea permanserit ibi, cōstet eam acceptasse tutelam, & alia fecisse, *de quibus per Bar. in auth. matri, & auiæ. nu. 15. & sequen.* quia licet possessio matris potius præsumatur tutorio nomine, quam alias, cum ei tutela de iure deferatur, *ad not. in d. auth. matri, & auiæ*, cum tamen potuerit remanere in possessionē ratione alicuius iuris sibi competentis, ratione forsitan hypothecæ, nō potest negari, quin sit dubia, & præsumtiua probatio, quæ nō sufficit in probatione primi extremi. *Ita Rom. dom. & viridariis, 5. Iunii. 1559. coram Paleotto.*

ROBVSTERII.

Romana deuolutionis tenimenti. Vener. 1. Februarij. 1577.

SVMMARIA.

1 *Pœna caducitatis, quando dicatur extendi etiam ad pactum de affrancando, vide distinctionem, cum num. 3. & seq.*

2 *Pactum de affrancando appositum in eodē instrumento censetur pars contractus.*

4 *Pactum de affrancando tollitur per pœnam caducitatis incursam.*

DECISIO CCCXXXVIII.

PRima pars de pœna caducitatis, quando extendatur ad † pactum de affrancādo, diuidebatur in duas partes. 1 Prima, *in abstracto.* Secunda, *in casu, de quo agitur, stante tenore instrumenti huiusmodi.* Et circa primā plures tenebant esse distinguendum, quando Dominus in eodem instrumento simpliciter concedit rem in emphyteusin sub hoc pacto, tunc esset vera opinio affirmatiua, quod ob non solutionem canonis cadat ab omni iure, & redditu. Quia † tale pactum censetur esse 2 ius emphyteuticum, seu pars iuris emphyteutici, secus si separatim declarando, *vt per add. ad Alex. consi. 228. nu. 5. in verbo, separatim. libr. 6. & etiam ad Dec. in l. in bonæ fidei. num. 11. C. de pact.* Et † hanc sententiam, quod quan- 3 do pactum istud est pars contractus emphyteusis, pœna habeat locum, etiam in isto pacto, alioquin secus, tenent Cuma. *consi. 65. Alex. in d. consi. 228. nu. 5. & ibi add. ita distinguit, & Dec. in d. l. in bonæ fidei. Cepol. in tracta. de simula. contra præsum. 2. col. fin. Ias. in l. 2. num. 5. C. de iure emphyt. Ioan. Bolog. in l. petens. num. 77. C. de pact.* vbi adducit bonam rationem. *Fel. consil. 25. num. 23. cum seq.* vbi addit alias notabiles rationes, quas in applicatione casus, de quo agitur, aliqui multum considerabant. *idem Bero. consi. 155. num. 14. & 15. in 1. vbi considerat materiam. l. si quis maior. C. de transact.* Et in hanc sententiam possunt connumerari Alciat. *in l. petens. col. fin. & de præsumt. 47. dum tenent idem cum Cuma.* Quod † & si pœna 4 non censeretur esse repetita, tamen intelligeretur tantum de directo dominio istud pactum, nō de vtili, quod culpa sua perdidit. Et ita tenet etiam Ioan. Bolog. *in d. l. petens. num. 77.* & isti Domini in istis tenebant, quod ista esset communis opinio, vt emphyteuta cadat etiam ab isto pacto, *ex Barba. consi. 51. incip. Dec. & aliis hic ordinate per informantes.* Quibus respondebant alij, quod isti Doctores, aut saltem plures ex illis sunt intelligendi secundum distinctionem aliorum, quos supra retulimus. Et licet *Dec. in l. bonæ fidei. nu. 11.* non teneat rationem de parte pretij, vel contractus, quia correspectiuitas est momentanea, non autem successiua, tamen alij replicabant de verbis contractus, quibus attentis ponderando, *vt per Felin. in d. consi. 25. nu. 23. cum sequen.* apparet clare, quod est successiua ista correspectiuitas, & in omnē euentum dicebant, quod intraret, quod dicunt Cuma. *consil. 65. Alc. & Io. Bolog.* de directo dominio tantum. ¶ Circa secundam vero etiam erant varij Domini: nam plures tenebant, quod ecclesia, ex pluribus clausulis cōtractus,

quas minus fideliter dederant agentes pro Hippolyto. Ex quibus dicebant clare apparere de mente cōtrahentium, quod est pars contractus, & pretij, & quidem successiue, non autem momentanea, aliqui vero contra ex allegatis. Ideo ordinarunt, vt partes bene & distinctè informent, & caussa proponatur. Iterum super eisdem, & aduertantur bene partes. Nam, vt dicebāt Domini, maxima pars istius difficultatis pēdet ab eo, an isti actus sint correspectiui, præsertim in casu isto, attentis clausulis contractus, & an correspectiuitas sit momentanea, vel successiua, *iuxta no. per Fel. d. consi. 25.*

SERAPHINI.

Spoletan. domus Veneris, 9. Martij. 1582.

SVMMARIA.

1 *Prælatus nō potest per actum fictum transferre possessionem in ecclesiæ præiudicium.*
Limita nisi id fiat per non acceptationem etiam concedendo alteri. num. 2.
Vel agnosceret bonam fidem. nu. 3.
4 *Expulsio inquilinorum non est necessaria, vbi quis desierit animo possidere, sed sola sufficit recognitio.*

DECISIO CCCXXXIX.

AN possessio Scauri, sit sufficiens, necne, pendet ab eo, an eo tempore, quo per eum capta fuit, esset vacans per dimissionem Iesuitarum. Et Domini non obstantibus exemplo deductis censuerunt, fuisse tūc temporis vacantem: nam quod primo deducitur † Prælatum non posse per actum fictū transferre possessionem, *ex trad. per Doct. in l. 1. de acquir. possess. vbi Rip. num. 68.* dixerunt † non procedere, quando id fit per viam non acceptationis, quoniam hoc casu potest præiudicare ecclesiæ etiam concedendo alteri. *Hostien. consi. 53. nu. 27. lib. 4. Put. decis. 519. lib. 2. Nat. consi. 441. nu. 19. lib. 2.* sed tollit difficultatem omnem, quod cum societas non haberet ius in ea domo vel propter fideicommissum, vel propter declarationem fabricæ, potuit agnoscere † Prælatus bonam fidem. *l. quoties. §. sicut autem. ff. de administ. tut. Abb. cap. fina. num. 41. & ibi Felyn. nu. 10. & Paris. nu. 51. de præscript. Rebuf. de alien. re. eccles. nu. 28.* Secundo quod dicitur renuntiationē fuisse limitatam in fauorem eius, cui de iure competebat, nō obstat, quia cum Scaurus prætendat sibi de iure rationem fideicommissi competere, interim dum super hoc cōtrouertitur, episcopus est manutenendus. ¶ Quod tertio loco obiicitur declarationem illā fuisse factam lite pendente, non obstat, quia licet lis impediat, ne fiat alienatio, tamen nullibi reperitur, quod quis interim non possit possessionem dimittere, & nō habere pro derelicta: hoc enim potius fuit factum ex caussa agnationis bonæ fidei. ¶ Vltimo nō obstat, quod possessio non esset vacans, cum ibi adessent inquilini, quia † cum societas desierit possidere animo *l. 3. § in amittēda, de acq. poss.* non fuit necessaria expulsio inquilinorum, sed sufficit recognitio. *Afflic. dec. 328. nu. 3.* Et hæc obiectio cum non fiat ab ecclesia, vix fieri potest ab alio. & alias coram me decisum fuit in vna Laurien. bonorum, & in pluribus aliis caussis. Et ita conclusum standum esse in decisis.

ROBVSTERII.

Coloniensis status. Lunæ, 20. Februar. 1581.

SVMMARIA.

1 *Matrimonii probatio ex libro parochi sufficit.*
2 *Libris parochi est standum in matrimonio probando.*
3 *Gesta in antiquis omnia solemniter præsumuntur.*
4 *Consuetudo loci attendenda est in adhibenda fide libris parochi.*

DECISIO CCCXL.

DVbium erat circumscripta legitimatione examinis testiū facti de anno 1512. *an liber Parochi sancti Petri Colon. faciat fidem contra D. Corradū in casu, & ad effectum, de quo agitur.* ¶ Et fuit resolutū affirmatiue. Dixerunt enim Domini, quod † cum hic non agatur principaliter de probando matrimonio, sed incidenter tantum, quod quælibet probatio sufficit. *Gemin. cons. 27. Paris. cons. 57. nu. 41. lib. 4. Put. decis. 72. lib. 1.* quæ dicitur ex libro Parochi, ex quo constat de proclamationibus, & matrimoniali copula per illas cifras, vt testes probāt: ideo † ei est standum, cū simus in his, quæ spectant ad eius officium. *c. cum inhibitio, de cland. desponsat.* ¶ Et per Ias. in repet. l. admonendi. nu. 132. ff. de iureiur. præsertim, cum sub fideli custodia semper fuerit seruatus per Parochos, *faciunt not. in cap. ad audientiam. vbi Felyn. de præscrip. late Crau. de antiq. temp. §. 4. limitatur. in prin.* ¶ Et ad eundem semper recursum fuit pro verificatione matrimoniorum, vt per testes examinatos satis fuit probatū: ideo præsumitur verus, & ab eo non esse recedendum, dicit Bal. *cons. 400. incip. an libris. nu. 2. lib. 5.* ¶ Considerarunt insuper, quod sumus in facto antiquo, & vltra centum annos, ideo † præsumi omnia solemniter facta, *ad not. in l. sciendum. ff. de verb. oblig. & in l. si certis annis. C. de pact. Put. decis. 171. num. 2. & decis. 2. de restit. spol.* His accedat depositio testium optime probans, quod ex communi obseruantia, & consuetudine illius loci idem liber, de quo agitur, semper reputatus fuit, & reputatur pro authentico, & facit plenam fidem, & ad eum publice recurritur pro fide copulatorum, quæ cōsuetudo † valet, *not. in cap. cum dilectus. de fide instrumen. Abb. in cap. 1. vbi & Dec. num. 2. eod. tit.* ¶ Et ex his dixerunt Domini librum iunctis testibus probare.

BLANCHETTI.

Mantuana carcerationis. Lunæ, vltim. Februarij. 1579.

SVMMARIA.

1 *Suspicio & vani timores non habentur in aliqua consideratione quoad iuris effectum.*
2 *Metus reuerentialis non iuuat ad rescissionē eius, quod gestum est, nisi minæ, vel verbera præcedant.*
3 *Voluntas testatoris potest per mulieres probari, licet non possint vti testes in testamento interuenire.*
4 *Metus qualitas ab arbitrio iudicis pendet in cognoscendo.*

DECISIO CCCXLI.

DOmini fuerunt concordes, non constare de tali vi, vel metu ex subsequutis post carcerationem, vt possint suffragari Domino Alexandro: supposita enim resolutione vltimo loco facta super iustitia carcerationis, omnia subsequuta videntur condigna ad delictum prætensum, & ex quo inculpatus, & inquisitus fuerat Dominus Alexander, & præcipue stante integritate Illustrissimi Cardinalis bo. me. Mantuani, quod vltra testes de ea deponentes Domini habuerunt pro comperta, eo magis, cum ex processu criminali constet non fuisse aliquo modo grauatos: & pro parte ipsorū fratrum fuerunt etiam dilationes petitæ, quod potuit concernere, vt Federicum, qui a carceribus fugerat, repræsentarent. ¶ Quod præcesserint minæ ex parte Illustrissimi Domini Cardinalis, non probantur concludenter, prout etiam in simili materia probari debent. ¶ Minusque, quod prætextu vis, vel metus non fuerit reclamatum a laudo. ¶ Minusque iuuant protestationes. ¶ Quia † hæc omnia potius ad suspicionem Domini Alexandri, & fratris videntur posse applicari, quam quod veritate subsistant, de quibus iura non curant, *argum. l. metus. l. vani timoris. ff. quod met. cau.* ¶ Quod Do. Cardinalis voluerit, quod ortæ rixæ, & differentiæ in ipsum remitterentur, potuit sane pro bono pacis desiderari magis, quam animo inferendi vim vel metum, prout interpretatio in bonam partem est desumenda, nec aliud sinistrum de persona tanti Principis suspicandū est. Eius enim aliqua ex parte non posset inficiari, quin interesset, fratres ad concordiam

diam prouocare, lites exortas sopire, & horum omnium in se suscipere patrocinium, tum ex eius dignitate, tum etiam cum ageretur de controuersiis inter nobiles ciues Mantuanos, & vnicus testis tantum adsit, qui concludenter ad fauorem Domini Alexandri, & fratrum deponat, ceteri de auditu, & de fama magis iudicant, quam 2 testificentur. ¶ Non iuuat † metus reuerentialis, cum non probentur nec minæ, nec verbera præcedant, nec ex laudo aliquid quæsitum fuerit Illustrissimo Domino Cardinali, nec cum eo quid gestum probetur: *argumento eorum, quæ habentur late per Suarez alleg. 24. Socin. iun. consi. 77. nu. 154. lib. 1. & cons. 67. nu. 39. lib. 2. Aret. consi. 24.*
3 ¶ Nec de læsione constat, cum potuerit † voluntas testatoris per mulieres probari, licet non possint vti testes in testamento interuenire, ac etiam prohibitione testandi. Quæ cum dubia sint, non potest ad læsionem enormem inferri, vt de metu reuerentiali iudicare possimus, prout inferunt Docto. *vt per Ruin. consil. 190. num. 3. lib. 1. & consi. 60. nu. 22. lib. 3. Cephal. consi. 34. nu. 31. & consi. 142. n.* 4 *39. lib. 1. Aym. consi. 11. nu. 12.* ¶ Et ita cum versemur † in materia, quæ summe a iudicis arbitrio pendet, *vt in l. metus autem. ff. ex quib. cau. maiores. Abb. in c. cum virum. nu. 8. de reg. Dec. in c. 1. nu. 8. de appella. ad tradita in l. interpositas. de transactio. per Marsil. in l. quæstionis modo. ff. de quæstion.* Ex supradictis Domini dicebant, nec vim, nec metum resultare.

ROBVSTERII.

Roman. hereditatis. Ven. 15. Martii. 1580.

SVMMARIA.

1 *Voluntas sola sufficit ad inducendam hereditatis aditionem verbis, aut actu declarata.*
2 *Actus aditionis hereditatis non debet esse in suspenso.*
3 *Verba, cum beneficio legis, & inuentarii, posita in aditione hereditatis, declarant qualis sit voluntas adeuntis.*
4 *Heres adiens hereditatem cum beneficio legis, & inuentarii, & inuentarium non conficiens, sibi imputare debet.*

DECISIO CCCXLII.

FVit per Dominos resolutum constare, D. Gundisaluum adiuisse hereditatem Eluitæ matris ex instrumento ratihabitionis, de quo in quarto præsuppositio, in quo se enuntiat heredem ipsius, & emologat, ac confirmat omni meliori modo, ex certa scientia aditionem factam per Doctorem Martinum. Cum enim ad inducen-1 dam † hereditatis aditionem sufficiat sola voluntas verbis, aut actu declarata. *l. gerit. ff. de acq. here. l. potuit. C. de iure delib. cum aliis iurib. per Aym. consil. 148. nu. 11.* satis ex dicta enuntiatione, & gestis in instrumento est declarata voluntas Dom. Gundisalui, quod noluit adire maternam hereditatem. ¶ Nec obst. quod dicat se heredem cum beneficio l. & inuentarii, & ita sub conditione adiuisse, quod † est ac si non adiuisset, cum actus iste 2 purus, non autem in suspenso esse debeat, ex allegatis pro ipso. ¶ Nam illa verba, cum beneficio legis & inuen- 3 tarii, non important venditionem, sed declarant, qualis sit voluntas adeuntis, videlicet, quod velit vti dicto beneficio, cuius solemnia postea † si non obseruet, sibi im- 4 putet: alias sequeretur, quod nunquam currerent tempora conficiendi inuentarium, & dispositio *l. si. §. si vero. C. de iure delib.* facilius eluderetur. Qui enim dicit se heredem cum beneficio legis & inuentarii, & non conficit, posset excipere se non esse heredem, quia conditionaliter adiuit, & conditio non tenet. ¶ Non obst. quod instrumentum prædictum sit erroneum, quia cum ex ipso inducatur aditio, nullus est error, præcipue cum de omnibus afferat Do. Gundisaluus se habere notitiam. ¶ An autem D. Gundisaluus excusetur ex eo, quod nulla bona adessent, prout in illa Rom. vinearum, coram R. P. D. meo Decano, vel ex inuentario coheredum, erit particulariter videndum.

ROBVSTERII.

Tholetan. iuris nominandi. Lunæ, 29. Nouembris. 1581.

SVMMARIA.

1 *Laici in fundatione parochialis, an possint sibi reseruare facultates nominandi ministros stipendiarios, qui exerceant curam animarum sine aliqua eorum institutione, quod non.*

DECISIO CCCXLIII.

DOmini in propositione huius dubii fuerunt concordes, quod ista sunt beneficia curata, & negari non potest. Item quod approbationes Archiepiscopi nō habēt vim institutionis, quia ex ipsis plurimæ procedunt, & sunt generales pro administratione sacramentorum vbiq; locorum suæ diœc. pariter firmarunt non probari, hæc beneficia habere dotem. Sed quia pro parte Illustrissimi Domini Ducis immemorabili probata allegatur titulus fundationis cum hac conditione, quod sibi reseruauerit hoc ius nominandi ministros stipendiarios: Ideo Domini dixerunt, vt † particulariter videatur, 1 an laici in fundatione parochialis possint sibi reseruare facultates nominandi ministros stipendiarios, qui exerceant curam animarum, & in parochiali non sint intitulati. Non enim potest Illustrissimus dominus Dux conferre titulum beneficii, & suæ nominationes non possunt interpretari pro validitate actus, nisi pro deputationibus ministrorum cum recto stipendio sibi beneuiso, licet verba aliquarum ex ipsis sonent potius in collationem tituli, quam in simplicem deputationem.

Secundæ Partis Decisionum Rotæ Romanæ, Finis.

PRACTICABILIA QVAEDAM ROTÆ ROMANÆ.

ET PRIMO DE ARTICVLIS OBIECTIVIS.

SVMMARIA.

1 *Articuli obiectiui tripliciter considerari possunt.*
2 *Articuli quoad appellantem dicuntur obiectiui, & non de iure dantis. quoad articulantem e contra: sed aliquando etiam dicuntur obiectiui. nu. 108.*
Articuli etiam quoad appellantem quandoq; de iure dantis dicuntur, & quando. nu. 6.
3 *Articuli omnes tam obiectiui quam de iure dantis quoad effectum probandi a pari procedunt.*
Intellige tamen quando articuli de iure dantis sunt in aliqua parte obiectiui, vt nu. 115. alias esset contra, vt sub nu. 1. & nu. 71.
4 *Articuli obiectiui illi dicuntur, qui ius articulantis principaliter non deducunt, licet secundario illud includerent, sed ius excludant aduersarii: secus in articulis de iure dantis qui dicuntur e contra. & num. 5. 7. & 8. & 26. cum seq. vbi videtur contrarium.*

Amplia, vt procedat etiamsi per exclusionem iuris alieni velit articulans ius suum includere, vel fortificare, seu augere. nu. 8.

Fallit tamen hæc regula octo modis. vt nu. 10. vsq. ad nu. 23. vbi variæ dantur declarationes ad cap. vt circa de elect. in 6. & clem. constitutio, eo. ti.

13 *Iurisdictio super principali exercetur etiam in connexis.*

14 *Liberatio super principali trahitur ad dependentia, etiam non expressa.*

15 *Prohibitio de non transigendo super alimentis, extenditur etiam super appenditiis.*

16 *Executor, vel in prouidendo, vel in exsequendo potest procedere cum caussæ cognitione.*

22 *Termini omnes post litem contestatam, vel habitam pro contestata censentur peremtorii: terminus vero ad probandum semper censetur peremtorius.*

23 *Termino elapso ad probandum de æquitate iterum admittitur sine beneficio restitutionis in integrum licet, secus sit de rigore.*

Fallit in articulis obiectiuis, in quibus etiam non datur in integrum restitutio. nu. 24.

25 *Articuli obiectiui post terminum ad articulandum non admittuntur de stylo palatii.*

Ampliatur hæc regula vndecim modis, vt nu. 30. vsq. ad num. 41. & nu. 61.

Fallit autem, & limitatur modis quatuordecim, vt n. 42. 43. 46. 50. 51. 55. vsque ad numeros 60. 62. 63. 65. 66. 68. 69.

26 *Articuli mere obiectiui non dicuntur illi, qui includunt ius partis, licet partem contrariam reiiciant.*

27 *Articuli obiectiui dicuntur, quando etiam eis probatis nullum ius acquiritur danti: secus vbi eis probatis excluderetur aduersarius, & ipsi danti acquireretur ius.*

28 *Articuli quando dicantur mere obiectiui, & quando de iure dantis, vide duas regulas.*

29 *Articuli obiectiui, quando repelluntur præsumuntur calumniosi.*

38 *Positiones probantur per confessionem partis.*

44 *Obiectiui possunt probari per instrumenta post terminum, & recognitiones sigillorum, & auctoritas notariorum per testes.*

45 *Probatio, quæ fit per instrumenta, dicitur manifesta.*

47 *Reus contra articulos datos per actorem potest contrarios, & obiectiuos dare, quos poterit probare per testes, quando suos actor velit per testes probare, alias non.*

48 *Articuli exceptiui admittuntur etiam post terminum.*

Limita, nisi dentur articuli per viam exceptionis de crimine, quod prouisum de beneficio non repellit. nu. 49.

52 *Iudex si lapso termino ad articulandum alium etiam terminum assignet, & pars non appellat, valet articulorum obiectorum admissio.*

53 *Probatio alias reiicienda vbi per iudicem admittitur, sufficit, quod pars contradicat, licet non appellet.*

54 *Probatio vbi admitti non debet, necessaria est appellatio.*

57 *Articuli obiectiui, qui non possunt dari in prima instantia propter lapsum termini, possunt dari in secunda, dummodo in termino dentur.*

Limita, nisi inhærent ex mera appellatione. nu. 58.

Item nisi ter repulsi fuissent in prima instantia. numero sequen.

61 *Articuli obiectiui post terminum peremtorium etiam quod materia de nouo superuenisset, non debent admitti, nisi in casibus a iure expressis.*

62 *Articuli obiectiui possunt dari etiam post conclusionem in caussa, noua superueniente materia, reprobata opin. quorundam.*

64 *Articuli in caussa profana de iure dantis admittuntur etiam post conclusum in caussa arbitrio iudicis.*

67 *Præiudicium vbi irreparabile nascitur, nemo repellitur ex quacunq. præsumtione calumniæ.*

70 *Articuli mere obiectiui debent esse bene specificati, & bene formati, licet dentur in termino, alias non admittuntur, cum nu. seq.*

Amplia hanc regulam duobus modis, vt numero 72. & 73.

Fallit primo, nisi articuli non sint mere obiectiui, sed aliquo modo etiam contineant ius dantis. nu. 71.

Fallit etiam aliis sex modis, vt nu. 81. vsque ad nu. 86.

74 *Articuli continentes quem esse de aliquo genere, dicuntur obiectiui.*

75 *Articuli in quibus dicitur plus fuisse dictum, quam scriptum, nisi specificentur, non sunt admittendi.*

76 *Articuli de consuetudine ad impugnandum ius alterius, non admittuntur, nisi specificent actus, ex quibus sit orta consuetudo.*

77 *Articuli de incompatibilitate debent bene specificari, alias non admittuntur.*

78 *Articuli, quod decanus, & capitulum per tantum tempus sint exemti a iurisdictione, debent esse bene specificati.*

79 *Articuli obiectiui qui dantur de crimine non repellente promotum, non admittuntur.*

80 *Articuli obiectiui, quod quis sit incapax beneficii propter non promotionem infra annum, non sunt boni.*

87 *Articuli obiectiui dati in termino, & male specificati non possunt post terminum declarari.*

Imo nec etiam in termino possunt declarari. & quare. nu. sequen.

Fallit tamen hæc conclusio, vt nu. 89. & 90.

88 *Terminus, qui datur ad declarandum articulos obiectiuos, est inuentus, vt tantum valide articulanti prosit, licet non ita clare, non autem qui nulliter.*

91 *Iudex in articulis mere obiectiuis non potest instruere partem, vt eos declaret: secus si aliquo modo sint de iure dantis.*

92 *Articuli quando dicantur obiectiui, vide aliquos casus declaratos per Rotam. cum numero 93. 94. 95. 98. 99. 100.*

96 *Articuli de valore possunt dari quatuor modis.*

97 *Fama non probat excessiuum valorem datum per modum obiectiui.*

101 *Articuli quibus casibus dicantur bene specificati, & boni. cum num. 102. vsq. ad nu. 107.*

108 *Articuli obiectiui possunt dari per reum, & possessorem nullum ius habentem, seu de cuius non iure clare constat.*

Intellige tamen & declara, quando possessio est clara, & certa, alias si sit dubia, & disputabilis, non potest dare obiectiuos. nu. 112.

Fallit etiam, & multo magis in non possessore, vt non possit dare obiectiuos, nisi doceat de iure suo. numero 111.

109 *Possessor quamuis iniustus melius est, vt remaneat in sua iniusta possessione, quam quod aliis detur vitiosius ingressus.*

110 *Ordinarius ex officio potest amouere iniustum possessorem.*

113 *Articuli obiectiui non possunt probari per præsumtiones, sed per veritatem: imo per proprietatem, non autem per quasi opinionem, vel reputationem, seu communem famam. cum nu. 114.*

Imo etiamsi cum fama publica concurrat vnus testis de communitate non probatur materia obiectiua. num. 117.

116 *Beneficium impetranti per assecutionem incompatibilis quoad iudicationem non sufficit probare assecutionem per famam publicam.*

118 *Fama sola vbi non sufficit, nec etiam regulariter iuncta cum vno teste de veritate probat.*

119 Con-

119 *Consuetudo dicitur esse difficillimæ probationis.*
120 *Articulus super consuetudine tria continere debet.*
121 *Testes deponentes de consuetudine in tali loco debent referri ad factum, & non ad ius.*
122 *Testis deponens de consuetudine, quando præsumtiue dicatur concludere.*
123 *Testis deponens de consuetudine quid debeat exprimere.*
Limita tamen & declara, vt nu. 124. & 125.
126 *Testes deponentes de consuetudine debent esse contestes in actibus, super quibus deponunt.*
127 *Articulus, in quo minor dicit se læsum, licet non dicatur enormiter concludit.*
128 *Articuli ad probandam præscriptionem si deducunt longam possessionem, & fructuum perceptionem satis est, licet nullum verbum faciant de præscriptione.*
129 *Articulus de valore nihil concludit, nisi deductis oneribus.*
130 *Testes super valore etiam non interrogati debent reddere caussam dicti sui: alias non probant.*
131 *Articuli contra agentem spolio, quando sint boni.*
132 *Articuli concernentes petitorium etiam in principio sunt admittendi.*
133 *Articuli negatiui non sunt admittendi.*
134 *Articuli fundati super gratia, cuius sumtus ex registro bullarum haberi potest, non sunt admittendi.*
135 *Articulis non bene specificatis, vel non dispositiue datis, non cogitur quis respondere.*
136 *Articuli euentuales non sunt admittendi.*
137 *Articulorum verba debent intelligi, & declarari secundum præcedentia.*
138 *Articulorum copia danda est inquisito antequam respondeat.*
139 *Articulorum admissio non est de substantia.*
140 *Articulis tam pertinentibus, quam impertinentibus de stylo palatii respondendum est. & nu. 147.*
Declara, vt ibid. & nu. 148.
141 *Articuli, vt dicantur pertinentes in caussa profana quid requiratur.*
142 *Articuli pertinentes etiam in caussa profana de æquitate admittendi sunt vsque ad conclusionem in caussa.*
143 *Articuli per procuratorem cum mandato generali ad ponendum, & articulandum dati etiam cum iuramento in prima instantia possunt per principalem in secunda reuocari, etiam non docto de errore.*
144 *Articuli habent vim petitionis, & tenent locum facti probandi, vbi nulla petitio præcessit.*
145 *Articuli in dubio sunt admittendi.*
Idque procedit etiamsi sint de iure dantis, & calumniosi. num. 146.
148 *Articulo seu positioni criminosæ regulariter non est respondendum.*
Declara, vt ibid.

ANtequam particulariter tangam quomodo cognoscatur, *an articuli sint obiectiui, vel de iure dantis*, sciendum est, quod † articuli obiectiui possunt dupliciter considerari. 1

Primo quoad appellantes iuxta dispositionem, *cap. vt circa. de elect. in sexto, & clemen. constitutio. eo. tit.*

Secundo possunt considerari non appellante vltra dispositionem *d. c. vt circa. & d. clem. constit.* secundum stylum, & vsum palatii.

Tertio possunt considerari quoad effectum probandi, quia in materiis obiectiuis requiritur exacta, & specifica probatio, & secundum istam distinctionem multæ decisiones Doct. recte soluuntur a contrarietate si recte intelligantur.

Breuiter igitur concludendum quoad appellantem illi dicuntur † articuli obiectiui, & non de iure dantis, qui principaliter ius appellantis non deducunt, licet secundario illud includant, *vt expresse dicit d. clemen. constitut. in ver. directe. cum glo.* Et de hoc ostendam clarissime infra in primo quæsito ex multis, quæ ibi adducuntur. 2

Quo vero ad articulantem secundum stylum, & vsum palatii contrarium penitus seruatur. quod proxime dictum est, quia illi non dicuntur articuli obiectiui, qui aut principaliter, aut secundario ius articulantis includunt, sed de iure dantis, *vt per Rot. decis. 10. de except. in antiq.* Et de hoc latissime dicam *infra in 2. quæsito, in verbo, vltra materiam.*

Quo vero † ad effectum probandi omnes istæ materiæ a pari procedunt, vt in eis exacta probatio fieri debeat, *vt infra subiiciam in quæst. princip. quomodo probentur articuli obiectiui, in verbo, & secundum stylum palatii.* 3

Articuli obiectiui, qui dicantur, & qui de iure dantis, sæpius dubitatum est, propter varias Docto. auctoritates, quæ inter se quodammodo contrariari videntur. Tamen si bene considerentur in casibus suis, recte procedunt, nam secundum terminos *cap. vt circa, & clemen. constitutio. de elect.* sciendum est, quod illi dicuntur † articuli obiectiui, & non de iure dantis, qui ius articulantis principaliter non deducunt, licet secundario illud includerent, *prout expresse dicit text. in d. clemen. constitutio. in princ. in gloss. in verbo, directe.* Et ideo dicunt Imol. & Card. maxime *in 8. quæst. post antiquos*, quod tunc articuli sunt de iure dantis ex mente illius constitutionis, quando ex gratia ipsa articulantis descendunt, & nascuntur. 4

Quod si exempla gratiam articulantis & ius dantis articulos includunt, sunt obiectiui, quod optime declarat Oldrad. *consi. 116.* exemplum ponens de duobus impetrantibus, quorum primus impetrauit per obitum Titii 15. Februarii.

Secundus impetrauit 15. Martii, & secundus articulat hoc modo, quod post 15. Februarii, & ante 15. Martii obiit Titius: consuluit Oldrad. quod prima pars articuli est impugnatiua, licet secunda includat ius articulantis, & propterea non descendat. Et dicit ita seruatum fuisse in palatio Apostolico. Et hanc opin. Oldrad. sibi adscribit Ioan. And. *in add. ad Specul. in tit. de teste. §. nunc videndum. in addi. magna. in 3. col. iuxta fin. versi. Nunc videndum de articulis quos aduocati impugnatiuos vocant.* Et hoc consil. Oldrad. refert Alberic. de Rosat. *in rub. de probat. in 2. col. circa med.* subdit eodem consil. Oldrad. quod † illi demum articuli censentur esse de iure dantis qui dantur super substantialibus, & essentialibus iuris principaliter allegati, seu deducti, ex quibus ipsum ius creatur, sicut ex materia materiatum conficitur. *arg. l. pacta conuenta. de contrahen. emt.* quod clarius declarat idem Oldrad. *consil. 120.* quod ad declarationem *d. clem. constit. referunt ibi, & sequuntur Card. & Anchar.* Nam inquit, quod ad hoc vt † articuli, qui dantur per appellantem, non sint obiectiui, sed dicantur de iure dantis, seu opponentis, necesse est, quod illis probatis canonizandũ sit ius suum, quæ probatio circa quatuor versatur. 5 6

Primo *circa personæ impetrantis habilitatem.*

Secundo *circa personæ conferentis potestatem.*

Tertio *circa modi impetrantis congruitatem.*

Quarto *circa beneficii collati in hunc modum deducibilitatem*: adeo quod si dans articulos, circa hæc quatuor, seu aliquid ex eis deficeret etiam sine competitore canonice beneficium non possideret, ita enim articulandum, & probandum ius suum, & sic gratiam suam tantum tuetur, seu iustificat, & ius alterius nullo modo tangit seu impugnat.

Sit igitur conclusio, quod † articuli non dicuntur obiectiui, sed de iure dantis, quando tendunt principaliter ad conuersationem iuris dantis, quæ extenditur, vt procedat etiamsi articuli virtualiter, & effectualiter, seu 7

ſecundario ius aduerſarii excludant, & impugnent, dummodo formam poſitionis ipſius aduerſarii, nec illius perſonam expreſſe tangant, *vt per Oldrad. d. conſil. 170.* ponendo exemplum in duobus litigantibus de beneficio quod ad collationem epiſcopi, & capituli ſimul pertinebat, quorum primus fuit electus ab epiſcopo, & capitulo coniunctim puta calendis Septembris. Secundus vero a capitulo tantum: ideo ſecundus, vt iuſtificet ius ſuum & ſic poteſtatem eligendi tunc ſpectaſſe ad capitulum tantum, deducit in articulis epiſcopum fuiſſe excommunicatum tempore electionis aduerſarii. Pro quib. verificandis deducit Epiſcopum de tali anno menſe, die, excommunicatum, adeo quod tempus excommunicationis præcedat electionem primi electi, dicit Oldra. quod ex quo ius ſuum tantum proſequitur, nec electionem primi, nec perſonam tangit, licet pro verificatione iuris ſui excommunicationem Epiſcopi ante electionem aduerſarii deducat, non dicitur dare articulos, quia ad excluſionem iuris aduerſarii principaliter non tendit, ſed tantum ad ſui iuris confirmationem. Et attēdi ſolet, quod principaliter agitur, & maxime in criminibus, ſeu materiis obiectiuis. Nam ex voluntate, & propoſito crimina diſtinguuntur. *l. verum. ff. de furt. cap. voluntate. de ſenten. excommunica.* Et ita etiam determinat Ioan. Andr. *in addi. ad Spec. in titu. de teſte. §. nunc videndum, in addi. magna, col. 4. verſ. præter prædicta, vbi recitat conſi. Oldra. eo tamen tacito.*

Contraria eſt concluſio, quod articuli dicuntur electiui, quando articulans non intendit ius ſuum principaliter deducere, ſed excludere ius aduerſarii, quod † extenditur, vt procedat etiamſi per excluſionem iuris alieni vellet ius ſuū includere, vel fortificare, ſeu augere, *vt per Archid. in d. c. vt circa*, poſt alios ponendo exemplū in eo, qui dicit, quoſdam ex electoribus aduerſarii fuiſſe criminoſos, licet ex hoc augeatur ius ipſius opponentis, tamen in eo non fundatur, & ideo non debet audiri. Et hoc idem late proſequitur Oldrad. *in d. conſilio 170.* quod dicit inter cetera colligi allegans Ioan. Monach. ex obſeruantia palatii, quæ vult articulum † datum de exceſſiuo valore contra eum, qui habet de minori continere obiectum, & propterea nō debere admitti. Idem quoque late firmat Thom. Faſtol. *dub. Rot. 24.* ponens exemplum in duobus expectantibus beneficium proxime vacaturum, quoniam quilibet deinde vacando beneficium fecit ſibi de eo prouideri per exſecutores, & eorum quilibet a proceſſu, & prouiſione alterius appellauit, licet in appellatione nullos obiectus expreſſerit, poſtea in prouiſione appellationis vnus contra alium dat in articulis de conſumtione gratiæ, quia aliud beneficium acceptauit: concludit Dominos voluiſſe, quod cap. *vt circa. & clem. conſt.* locum habeant, quia licet ex facto aduerſarii augeatur ius dantis articulos, vel verificetur, vel declaretur, tamen cum ius ipſius dantis articulos in eo principaliter non fundetur, quod nullo modo debeat audiri.

Hæc tamen concluſio ſic declarata, & per conſequens *cap. vt circa. & clemen. conſtit.* procedunt, † vbi dantur obiectus iuris alterius mere excluſiui: ſecus ſi eſſent fundatiui iuris opponentis, *vt per Faſtol. dub. Rot. 59. in ſecunda ratione*, ponendo exemplum in Martino exſpectante canonicatum in Duraten. Eccleſia proxime vacaturum, in qua quidam Adulfus laborans graui infirmitate adeo, vt eius ſalus diſperaretur, permutauit rectoriam ſuam cum alia, deinde infra 10. dies deceſſit, ordinarius vigore permutationis prius factæ proceſſus fulminauerat, a quibus proceſſibus Martinus appellauit, & in appellatione tunc interpoſita, nihil expreſſit. In proſecutione vero appellationis dat articulos, quod illa rectoria vacauit per obitum, & quod permutatio fuit doloſa, & in fraudem ipſius exſpectantis fuit quæſitum, *an deberet admitti dans iſtos articulos?* Fuit concluſum, quod ſic, inter reliqua ea ratione. Nam ex quo dicit, quod vacauit rectoria per mortem, deducit ius ſuum ad verificandum, aut neceſſe habet deducere fraudem, & dolum permutationis factæ, & ſic obiectum, in quo ius opponentis fundatur: merito non habent locum *c. vt circa, & d. clem. conſtit.* Ita dicit debere limitari dicta *per Archi. in d. c. vt circa.* volentem, *vt ſupra memini*, etiam illos articulos, vt obiectiuos, debere repelli, in quibus ius opponentis etiam augetur, vt non procedat, quando ius opponendi, non tantum ex articulis datis augetur, quantum ex eis fundatur.

Secunda declaratio, ſeu † fallentia *ad d. c. vt circa, & d. clem. conſt.* colligitur ex deciſ. *36. de appellat. in nou.* quæ vult, quod ſi poſſeſſor beneficii appellat in partibus extraiudicialibus, aſſerens ſibi canonice prouiſum, & aduerſario nullum ius competere, & propterea indebite ab eo moleſtari, nihil in appellatione exprimendo, vel obiiciendo, iſte non repellitur ab obiectis dandis in curia. Ex quo enim ſecundum d. deciſionem materia illa eſt multum exorbitans, & pœnalis, & rigoroſa, debet ſtrictiſſime intelligi, & ideo cum iura illa loquantur in appellante, qui obiectus deducit, non habebunt locum in eo, qui nullos obiectus deducit, & ius ſuum allegat. Et bene facit, quod dicit Gem. *in cap. procurator, in verſic. & per hoc patet*, quod male determinauit quidam diſputans hic, qui tenuit, quod non valet appellatio, quam interpoſuerat procurator ſine ſpeciali mandato ab exſecutore, ne prætextu talis prouiſionis Dominus ſuus moleſtaretur ſuper poſſeſſione talis beneficii. quod canonice fuerat adeptus, quia *c. vt circa.* non procedit, vbi appellans ius allegat, *per clem. conſt. eod. tit.* ſubdit tamen eadem deciſio aliquos tenuiſſe, quod ſi iſte talis appellaret, & ius ſuum non allegaret, quod tunc ab obiectis dandis deberet repelli, ex quo in appellatione materiam tantum impugnatiuam deducit. Et ita in hoc vltimo reſidet Faſto. *dub. Ro. 24.* vbi expreſſe vult, quod qui in appellatione nullos obiectus expreſſit, quando ius ſuum in appellatione non deduxit, nullo modo poſſit dare articulos obiectiuos.

Tertia fallentia ēſt, quod *d. c. vt circa, & clem. conſt.* procedunt, vbi appellatur ab electionibus, poſtulationibus, & prouiſionibus: ſecus vbi appellaretur a proceſſibus ſuper eis fulminatis: nec ſufficit, quod occaſione electionis, ſeu poſtulationis, ſeu prouiſionis appellaretur, niſi ab eis, vt verbis illarum conſtitutionum ſatiſfiat, appelletur, *ita Faſto. dub. Ro. 59.*

Exemplum ponit de Martino exſpectante canonicatum proxime vacaturum, quod latius retuli in prima fallentia. Fuit concluſum ſecundum eum, quod verba *c. vt circa, & clem. conſt.* non loquuntur, vbi in proceſſibus, prouiſionibus, electionibus, & poſtulationibus appellatur, ſed ab ipſis electionibus ſeu poſtulationibus, ſeu prouiſionibus.

Sed aduerte, quia ſi fallentia eſſet vera, viderentur illa iura impoſita verbis, & non rebus, contra *l. 2. C. de legi. & ca. commiſſo, de elect. in 6.* & facillime fraudarentur. In contrarium etiā facit, quia quod diſponitur de principali, cenſetur etiā diſpoſitum de eius acceſſoriis. Nam iuriſdictio † ſuper principali exercetur etiam in connexis. *clemen. 2. in verbo, cas. de indic.* Hinc eſt, † quod liberatio ſuper principali trahitur ad dependentia etiam non expreſſā. *Bart. in l. Aurelio. §. grauis. in 6. q. de libe. legat.* Et † prohibitio de non tranſigendo ſuper alimentis operatur etiam ſuper appenditiis. *Bart. in l. ſi cum ii. §. ſi vni. de tranſ. & plura ſimilia per Rom. conſil. 343. in penul. col.* Et ideo Faſtol. *dub. Ro. 24.* vult, quod ſi appelletur a proceſſibus exſecutorum, & eorum prouiſione, quod dicta iura locum ſortiuntur. Qua quidem in re Dominicus *in d. c. vt circa. §. fin. de elect. in 6. poſt Lapum & Abb.*

46 *Abb.antiq.* concludit, † quod si exsecutor, vel in prouidendo, vel in exsequendo processit cum caussæ cognitione, quod potest, *iuxta not. per Imol. Innoc. & alios in c. fin. de præsumt.*

Tamen, si appellatur cum grauamen illatum sit iudiciale, non habebunt locum dicta iura, quia vbi appellatio est iudicialis, ea non procedunt. *cap. constit. de elect. in sexto.* Si vero processerit sine caussæ cognitione, cum grauamen illatum sit extraiudiciale, tunc dicta iura sibi locum vendicant.

17 Quarto fallit † in appellatione iudiciali. Nam in extraiudiciali tantum procedunt, *vt per gl. Io. And. in versi. appellari. ad fi. & per c. constitutio. de elect. in 6. & rationem differentiæ assignat glo. & Doct. in d. c. constitutio, & de ista fallentia meminit Fastol. dub. 52. & Archi. post antiq. in d. cap. vt circa.*

18 Quinto fallit † vt non procedat, quando appellatur ad inferiorem, sed ita demum locum habeant si appelletur ad Papam, & non aliter. *ita dicit Rot. decis. 13. de testib. in antiq. sequendo Arch.* sed Io. And. *in d. c. vt circa. in ver. appellari.* sequitur opinionem Garsiæ tenentis contrarium, & eam defendit. Idem facit *in cap. is qui. vbi eam repetit. eod. tit. de elect. in 6. & in cap. procuratori. eod. tit. cum quo Domin. & Philip. post Imol. & alios transeunt,* nisi vsus se haberet in contrarium, *vt attestatur Lap. & Abb. antiq. prout refert ibi Domin. in d. c. vt circa, quod seruatur opinio Arch.*

19 Sexto fallit, vt † non procedat, quando appellatur a prouisione faciendum, quia debet tunc appellari contra certam personam.

Secundus si appelletur in genere a grauaminibus contra omnes. *c. qui contra certam. de elect. in 6.* etiam meminit *gloss. in d. c. vt circa. in versic. facienda.* Et cuius effectus sit talis appellatio, ponit Dominicus *in d. c. vt circa. §. fina. ad fin.*

20 Septimo fallit, † vt non procedant in opponendo, sed contra prouisiones electiuas, seu postulationes qui non appellauit, *vt per Domin. in d. c. vt circa, in 1. q. post Archid. & Io. And.*

21 Vltimo sciendum † est, quod licet expulsio approbandi, *iuxta d. c. vt circa,* & clem. constit. habeant vim rei iudicatæ, & sit irreparabilis, *Rot. decis. 3. de proba. in antiq.* hoc tamen debet intelligi, & limitari, prout bene declarat Rot. tangens hoc articulum quomodo habeat vim rei iudicatæ. *de excep. decis. 3. in antiq.*

Vltra materiam *c. vt circa, & clem. constit.* quæ iura loquuntur, vbi ex appellatione in iudicium deducta lis oritur, *vt supra visum est.*

Palatium articulos obiectiuos in caussa quocunque modo etiam sine appellatione introductos, nisi dati fuerint in termino ad articulandum, semper consueuit reiicere.

22 Ratio autem hæc est, quia † omnes termini post litem contestatam, vel habitam pro contestata censentur peremtorii, *secundum Rot. decis. 2. de sequest. poss. & fruct. in nou. & 10. de re iud. in nou. & de testib. 22. in antiq.* terminus vero ad probandum censetur semper peremtorius, *vt per Bart. in l. 1. C. de dilat.*

23 Et licet † post lapsum ipsius termini de rigore iuris nemo debeat admitti ad probandum, nisi beneficio restitutionis in integrum, tamen ex æquitate Palatium etiam in caussa profana omnes admittit sine restitutione in integrum, *vt per Rot. decis. 2. de rest. in integ. in nou. & de testib. 91. in nou. & 21. in antiq. eo. tit.* quæ dicit, quod ita fuit conclusum, vt pro stylo seruaretur. *Ægid. decis. 475. in 2. & 3. col.*

24 Hunc autem † rigorem seruat Palatium in articulis obiectiuis, & criminosis, pro quibus etiam restitutio negatur. *Rota decis. 2. de sequestr. possess. & Ægid. dicta decisio. 475.*

Hinc est, quod Rot. *decis. 18. de excep. in antiq.* dicit quod de stylo Palatii introductum fuit, vt † articuli obiectiui post terminum ad articulandum non admittantur. 25 Et hoc idem repetit *Ægid. decis. 393.*

Quamobrem Rota materiam obiectiuam non itarigorose intelligit, secundum *c. vt circa.* Sed humanius & benignius, & propterea Rota *de sequestr. possess. & fruct. decis. 1. in nou.* licet loquatur in gratia, *si neutri,* tamen generaliter dicit quod articuli mere obiectiui non dicuntur illi, qui includunt ius partis, licet partem contrariam reiiciant. 26 Et Rota *de except. decis. 18. in antiq.* ad propositum dicit, † obiectiui dicuntur, quando etiam eis probatis nullum ius acquiritur danti. 27 Sed vbi eis probatis excluderetur aduersarius, & ipsi danti acquireretur ius, tunc non dicuntur obiectiui, & post terminum isti debent admitti. Exemplum ponit in secundo impetrante, qui dat articulos contra primum impetrantem de incapacitate, seu inhabilitate eo, quod contraxit matrimonium, ex quo per exclusionem primi includitur ius secundi: Concludit, quod tales articuli sunt de iure dantis, & non obiectiui. Et ita etiam mill. inquit seruari *in verb. articuli.*

Non † omitto, quod Ægid. *decis. 482.* ad cognoscendum materiam mere obiectiuam, tradit, regulam generalem, quod vbicunq; danti articulos ad canonizandum, ius suum non est necesse illos probare, sequitur quod materia in eis contenta est mere obiectiua. 28

Aliam quoque doctrinam ad cognoscendum, quando articuli dicantur de iure dantis, & non obiectiui, *ponit Ægid. decis. 399.* Sed quia eius opinio in eo articulo, quem ibi tangit non tenetur, *vt infra in quinta extensione ad regulam ostendam.* Ideo non curo eam referre.

Viso igitur, qui dicantur articuli mere obiectiui, secundum stylum palatii, sciendum est, † quod ideo ipsi repelluntur, quia præsumuntur calumniosi, *ita dicit Rota decis. 2. de excep. in antiq. & 1. de accusat. in nou.* 29

Hæc autem regula, quod articuli obiectiui non admittuntur post terminum ad articulandum, † procedit etiamsi pars verbo deducit articulos in termino, nisi facto ipsos dederit. *ita Rota decis. 18. de except. in antiq. licet Ægid. decis. 439.* quando fuerunt dati verbo, in termino, & postea dantur post terminum facto, multum dubitet, an debeant admitti. 30

Secundo extenditur † etiam si pars dederit articulos facto, & petierit eos sibi restitui ad corrigendum, quia auditor debet eos prius videre, & si inuenerit eos obiectiuos, debet illos admittere. *Rot. decis. 33. de probat. in antiq.* 31

Tertio extenditur, vt † articuli obiectiui ter repulsi neque in secunda neque in tertia instantia amplius possint dari, & dati non debent admitti. *Rot. de excep. decis. 2. in antiq. ad fin.* 32

Quarto extenditur, † vt articuli obiectiui non debeant admitti etiam via restitutionis in integrum, quia pro eis admittendis deneganda est omnino restitutio in integrum. *Rot. decis. 2. de except. in antiq. & decis. 2. de sequest. poss. in nou. Ægid. decis. 475. in 2. & 3. col. per l. auxilium. de minor.* 33

Quinto extenditur, vt † procedat in caussa criminali ciuiliter intentata, vt in actione iniuriarum ciuiliter intentata, *vt per Rot. decis. 22. de testib. in antiq. & decis. 2. de sequest. poss. in nou.* prædictæ tamen decisiones dicunt hoc casu multum fuisse dubitabiles, & Dominos fuisse diuisos. Ægid. vero *decis. 399.* refert opinionum inter auditores varietatem, *& decis. 439. late prosequitur, & ibi ad finem subdit, declaret Apollo.* 34

Sexto extenditur, vt † articuli obiectiui non possint post terminum dari, licet dati fuerint in termino aliqui articuli ad effectum subreptionis, & ad omnem alium effectum qui parti ipsi sit magis proficuus, nam vigore 35

huius generalis dationis, non poterit alium casum prosequi, vtputa priuationis, vel consumtionis, quia illa generalis datio materiam specificam non continet. *ita declarat Ægid. decis. 562.*

36 Septimo extenditur, vt † articuli obiectiui dati post terminum non admittantur, vt procedat non solùm si dentur contra ius aduersarii, sed etiam si dentur contra probationem illius iuris. *ita Ægid. decis. 192. allegat Compostel. in c. quod sicut. de elect.*

37 Octauo extenditur, vt† non admittantur articuli obiectiui ad probandum, etiam per confessionem partis, quia licet alias non videatur exclusa, vbi ad probandum quis reiicitur, tamen sic excluderetur ad probandum etiam per confessionem partis, *vt per Rot. decis. 3. de probat. in antiq.* Et ratio est, quia terminus conceditur ad articulandum & ponendum, quas † positiones intendit per confessionem partis probare. *cap. præsentium. de testib.* Sed cum lapsus sit terminus, merito amplius non debet audiri. Et idem concludit Rota *decisio. 20. de testib. in antiquis, quæ idem repetit.*

38

39 Nono extenditur, vt † articuli obiectiui sint dandi in termino impugnandi ius aduersarii, esto, quod aduersarius ius suum nondum produxisset, & sic necesse est, quod articuli quandam obiectionem sentiant. *Rot. decis. 14. in nou. de testibus.*

40 Decimo extenditur, etiamsi † dans articulos protestatur, quod possit corrigere, aut nouos dare, quia ista protestatio nõ releuabit a dandis articulis obiectiuis, quando materia erat prius orta, secus si materia sit post terminum ad articulandum data. *Ioa. And. referens Compostel. in cap. quod sicut. de elect. in regula generali ad fin. de reg. iur. in 6.*

Quatenus autem Ioan. And. ibi facit differentiam inter materiam prius, vel post ortam, an hoc sit verum, tangam infra in nona fallen.

41 Vndecimo extenditur, vt† lapso termino ad probandum in partib. si tamen per appellationem a grauamine vna cum negotio principali committatur in Rota, licet termini palatii extra curiam non seruentur, tamen lapsus illius termini obstabit, ne possint dari obiectus. *Ægid. decis. 74.*

42 Fallit hæc regula primo, quando † esset impetrata commissio, vt possint dari post terminum. *Rota decis. 11. de rescrip. in nou.* Et tunc secundum dict. decisionem si commissio esset impetrata in prima instantia, vigore talis commissionis non possent dari in vlteriori instantia, quam in ea, in qua fuit obtenta huiusmodi commissio. Quod tamen declara, & intellige, *vt ibi per eum.* Item circa istam limitationem aduerte, quia si in commissione esset petitum, quod non obstante mala specificatione, & lapsu termini possit dari materia obiectiua, & signatura responderet, placet, non obstante mala specificatione, tunc referuntur etiam post lapsum termini. *Ægid. decisio. 327.*

43 Secundo fallit, quia † licet articuli obiectiui non potuissent post terminum ad articulandum probari per testes, possunt tamen probari per instrumenta. *Rot. de probat. decis. 3. in antiq.* Et recognitiones instrumenti tunc possunt probari per testes. Nam per terminum ad articulandum, & ponendum, est tantum exclusus ad probandum per confessionem partis, & per testes, non autem a termino ad producendũ, in quo sine alia articulatione posset producere instrumenta, per quæ probarentur obiectus. Cum ergo possit producere instrumenta, ergo poterit omnia facere, quæ sunt necessaria ad illam productionem, & sic poterit fieri probatio notariorum, & sigillorum, si negentur. *l. ad rem mobilem. l. ad legatum. de procurat. capitu. præterea. de offic. deleg.* Bene etiam facit, quia vbi non potest fieri probatio per testes, si fieret per instrumenta cum testibus, tunc probatio non censetur reiecta, imo admitti debet. *Alexand. & Doct. post Bartol. in l. certi condictio. §. quoniam. ff. si cert. peta.*

44 Et † quod obiectus possint probari per instrumenta post terminum, & recognitiones sigillorum, & auctoritas notariorum per testes, *idem concludit Rot. in antiq. decis. 20. de testibus.*

Huiusmodi etiam fallentiæ alia ratio magis generalis potest assignari. Nam articuli obiectiui post terminum ad articulandum ideo repelluntur, quia præsumuntur calumniosi, *vt supra dictum est:* sed † probatio, quæ fit per instrumenta, dicitur manifesta. *Bart. in l. 1. col. 2. de oper. nou. nuntia. per text. in cap. cum olim. de verb. signif.* Et quod ibi post Bartol. late per modernos tollitur ista præsumtio.

45

46 Tertio fallit, † quando articuli obiectiui dantur per viam exceptionis contra iuramenta, & iura producta, indistincte potest excipere reus, *vt per Ægid. decis. 436. cum preceden. & per Rot. de except. decis. 3. in antiq.* quæ vult etiam, quod † contra articulos datos per actorem potest contrarios & obiectiuos dare reus, quos poterit probare per testes, quando suos actor velit per testes probare, alias non, ex æquitate, *l. peten. C. de temp. in integ. rest. peten.* Et si licet reus esset exclusus lapsu termini, tamen si actor velit quicquam contra actorem, audietur reus excipiendo, quia repulsus ab agendo non repellitur ab excipiendo. *c. intelleximus. de iud. ca. cum inter. de except.* Et ideo dicit Rot. *decis. 27. de testib. in antiq.* † quod licet post terminum non dentur articuli obiectiui, tamen admittũtur exceptiui, secundum quod seruat Rota, & si quis sciuerit istam fallentiam, excitabit multas difficultates, & maxime illam, quam tangit Rot. *decis. 14. de testib. in nou.*

47

48

49 Hæc † tamen fallentia non procedit, vbi per viam exceptionis dantur articuli de crimine, quod prouisum de beneficio non repellit, vel sunt crimina regulariter opposita per viam exceptionis. Nam non deponitur regulariter quis a beneficio propter crimen oppositum a beneficio excipiendo, licet probatum, sed debet proponi per viam accusationis. *Rot. decis. 1. de excep. in antiq.*

50 Quarto fallit, † quando dantur post terminum, & res est integra, & sumus prope terminum. Nam cum partis multum non intersit, licitum est purgare moram. *ita refert Ægid. tenuisse tres Dominos decis. 399.* Tamen subdit, quod alii tenuerunt contrarium, & sic hæc fallentia non est vera. Idem etiam Ægid. prosequendo casum *d. decisio. 439.* de quibus etiam supra in quinta extensione memini, refert Dominos fuisse valde varios. Et propterea nihil audet firmare. Sed *decis. 2. de sequestrat. poss.* quæ refert dominos fuisse diuisos, & caussam fuisse positam in relationib. & opin. Ægid. recitat, tandem concludit, quod fuit pronuntiatum, quod articuli non debent admitti, & ad omnia, quæ allegabantur in contrarium, respondet.

51 Quinto fallit, si † post terminum ab auctore admittantur, & pars non contradicit. *Rot. decis. 15. de testibus in antiq.* quæ dicit, quod pars debet contradicere protestando saluo iure non admittendorum, & non recipiendorum, subdens, quod in palatio consueuit dici, iam sumus in probatis, & constat de non iure aduersarii. Et ad confirmationem huius vide multa per Felyn. *in cap. pastoralis. col. 9. versi. vltimo examino dubium. de excep. & multa quæ aggregantur per Moder. Mediol. in l. certi condictio. §. quantum. ff. si cert. pet.* Et ad hoc, quod probatio, quæ non debeat admitti si admissa fuerit, quod valet. Et de ista fall. est text. *in clem. constit. ad fi. de elect.* quæ ad hoc alleg. *decis. 3. de except. in antiq.* Ægid. vero *decis. 270.* dicit, † quod si lapso termino ad articulandum iudex alium etiam terminum assignet, & pars non appellat, quod valet articulorum obiectorum admissio. Sed hic

52

videndum

videndum est, an sufficiat, quod pars contradicat, vel si non obst. contradictione iudex procedit, sit necessaria appellatio. *gloss. Ioan. And. in d. clem. constit. ver. legitime.* videtur velle, quod sufficiat contradictio expressa protestando. Et idem videtur velle *d. decis. 13. de testibus in antiq.* Ægid. vero *in d. decis. 270.* videtur velle, quod pars appellet. Sed aduerte quod Felyn. *in ca. cum contingat. in 2. colum. in ver. non ad hoc primo. de off. deleg.* generaliter concludit, † quod vbi per iudicem admittitur probatio alias reiicienda, sufficit secundum eum, quod pars contradicat licet non appellet, allegat Bald. qui de appellatione nullum verbum facit. Sed quod imo generaliter requiratur appellatio, tenent Io. Mon. Arch. Ioa. Andr. *in c. 1. de accus. in 6. Io. And. in c. 2. eod. tit. ad illius text. intellectum, & idem generaliter late concludit ad declarationem c. 1. de restit. spoliat. Aretin. in §. nihil commune. de acquiren. possess.* Et in terminis de quibus agitur idem firmat Card. *in d. clem. const. ex fin. in 1. col.* declarans glo. ibi vt intelligatur inuita parte & appellante, & eisdem mouentur rationibus, quæ per Aretin. allegantur. Et hanc opin. generaliter, quod † vbi probatio admitti non debet, necessaria sit appella. tenet Felyn. sub dubio tamen forte *in c. inter monasterium, in 14. col. in ver. temperata tamen hanc limit. de re iudic.*

53

54

55 Fallit sexto, pro † verificatione gratiæ si neutri, vt ostendatur alteri ius non competere. *Rot. de except. decis. 6. in antiq. & primo de seq. poss. in nou. & decis. 14. de testib. in antiq.*

56 Fallit septimo, † pro testibus affuturis. *Ægid. decis. 726. & decis. 21. de testib. in nou. & vltima, de seq. poss. in nou.* quæ vult, quod etiam in caussa possessorii articuli concernentes petitorium pro testibus affuturis admitterentur.

57 Fallit octauo, quia † articuli obiectiui qui non possunt dari in prima instantia, quia post terminum, possunt dari in secunda, dummodo in termino dentur. *decis. 2. de except. in antiq. & idem concludit decis. 889. eod. in antiq.* hoc † tamen limita, nisi articuli obiectiui inhererent ex mera appellatione, quia etiam in secunda non poterunt dari, neque reformari, *decis. 15. de testibus, in antiq.*

58

59 Secundo limita, † nisi articuli obiectiui, qui possent alias dari in secunda instan. ter repulsi fuissent in prima, quia amplius dari non possent, *decis. 3. de except. in antiq.*

60 Fallit nono, quia † articuli obiectiui possunt dari post terminum, etiam post conclusionem in caussa, vbi notitia materiæ obiectiuæ post terminum lapsum, seu conclusum in caussa superuenit, de quo statur iuramento articulantis. *ita concludit Ægid. decis. vltim voluisse Dominos decis. 561.* licet primo arguat in oppositum & alleget stylum palatii fuisse alias in contrarium. Et idem videtur concludendum *in decis. 2. de seq. poss. ad fin.* licet superius *in 2. colum. prope fin. in versic. nec obstat,* dicat secundum Vbertum, quod talis decisio continet iniquitatem, ex quo homines sunt proni ad deieran. *cap. & si Christus, de iureiuran.* Et quod possit dari, tenet etiam Rot. *decis. 14. ad fin. de testib. in nou.* Sed aduerte, quia tota hæc quæstio orta est ex deductis Compostel. *in cap. quod sicut, prope fin. de elect.* vbi voluit, quod † post terminum peremtorium etiam quod materia de nouo superuenisset, quod non deberet audiri. Nec obst. secundum eum *c. pastoralis, de except.* quia non loquitur, vbi esset assignatus peremtorius, nec etiam loquitur in exceptionibus peremtoriis, & materia illius *c. cum sit exorbitans,* quod stetur iuramento vnius, & viam aperiat malitiis, non debet extra terminos suos extendi. Et hæc dicta Compostella. fere ad verbum recitantur, *per Speculat. in titu. de except. & dicto versic. sed pone. Ioan. Andr. refert in d. c. quod sicut. Compost.* & cum eo transit, præterquam in casibus a iure expressis, de quibus *in c. vt circa. & clemen. constit. de electio. licet in reg. eum. ad fin. de reg. iur. in 6.* aliter distinguat. Sed dict. Anto. *in d. c. quod sicut.* indistincte tenet contra Compostel. Et idem tenuit Imol. Abb. & omnes moder. *in d. c. pastoralis.* vbi respondet argumentis Compostel. & ea penitus tollunt.

61

62 Quod autem concludit Ægid. *d. decis. 561.* quod etiam † post conclusum in caussa, si superueniat notitia materiæ obiectiuæ, quod de illa etiam tunc potest dari, contrarium tenet Butr. *in d. cap. pastoralis. in 7. colum. & Abb. & Felyn.* per quædam leuia ibi per eos adducta, quibus Dec. ibi optime respondet, tenent opin. Ægid. licet de eo nõ meminerint. Quæ opinio aperta ratione comprobatur. Nam materia obiectiua, ex quo de nouo superuenit, vel eius notitia post terminum ad articulandum, *vt iam dictum est,* admittitur. Solum autem obstat conclusio caussæ secundum aliquos, sed in beneficialibus conclusio non impedit, quin probationes admittantur, *vt late per Felyn. in c. cum dilectus, in 3. fall. vbi plures decis. allegat, de fide instr.* Ergo sequitur quod opin. Ægid. est vera.

63 Fallit decimo in † caussa profana, quia articuli obiectiui post terminum dati in caussa admittuntur. *decis. 27. de testib. in antiq. tamen Rot. decis. 9. de testib. in nou.* videtur velle, quod ita demum post terminum in caussa profana admittantur, si sunt de iure dantis, & si dentur ante conclusum in caussa. *Ægid. vero conclus. 447.* vult † quod articuli in caussa profana, si sunt de iure dantis, admittantur etiam post conclusum in causa arbitrio auditoris si sit conclusum, retenta potestate, vel caussa summaria, alias non.

64

65 Fallit 11. si † termini sunt nulliter seruati, & reiterantur, & in termino ad articulandum possunt dari obiectus, & articuli obiectiui a quibus dans erat exclusus, si termini fuissent bene seruati. *decis. 6. de procurat. in antiq.*

66 Fallit 12. ex † stylo palatii in tertia instantia quia passim articuli obiectiui post terminum admittuntur: nullum enim temp⁹ superest quo possint dari. Nam articuli obiectiui ideo repelluntur, quia præsumuntur calumniosi: sed vbi † irreparabile præiudicium nascitur, nemo repellitur ex quacunque præsumtione calumniæ. *ita Bald. in l. 1. qui accusar. non poss. Anton. in capitul. licet caussam. de probat. Alexand. consil. 17. num. 3. colum. 6. plura allegat, in primo vol.* Et ideo de æquitate, ne eius articulum omnino pereat, Palatium admittit articulos obiectiuos post terminum datos, & ita vidi semper obseruari.

67

68 Fallit decimotertio in eo, † qui impetrauit de vacante per extrauag. *exsecrabilis,* & alias quouis modo vacet, vel *c. de multa,* & iurium similium, quia etiam audiretur post terminum, ex quo non caussetur dari obiectus, nec requiritur in eo exacta specificatio. *Ægi. decis. 436.*

69 Fallit decimoquarto, quando † in termino esset data vna materia obiectiua, quia si aliæ dantur postea ad illam coadiuuandam, quæ ex eodem medio nascerentur, deberent admitti. *Ægid. decis. 435. & 436.* vbi ponit exemplum de eo, qui contra instrumentum permutationis dedit in termino, quod fuit facta ab infirmo contra *cap. secundum, de reuunt. in 6.* postea vult dare, quod erat demens, & alias fraudulentam permutationem docere, dicit Ægidius, quod est audiendus *decis. 501.*

70 Secunda regula est, quod licet articuli obiectiui dentur in termino, tamen † debent esse bene specificati, & bene formati, alias non admittuntur. *Rota decis. 26. in antiq. de testibus.* Nam cum præsumantur calumniosi, *vt decis. prima. de accus. in nou. & decis. 18. de except. in antiq.* vt cesset calumniæ suspicio, debent habere exactam specificationem. Hoc tamen † intelliges secundum decis. prædictam 28. *de testib.* quando nullo modo sunt de

iure dantis, adeo, quod sint mere obiectiui; alioquin si etiam ius dantis contineant, licet sint obiectiui, tunc non requirunt tam exactam specificationem, quantum 72 requirunt illi, qui nullo modo sint de iure dantis. Hæc † autem conclusio, quod articuli obiectiui debent specificari, procedit primo etiamsi obtenta sit commissio, quod exacta forma possit omitti, tamen tunc, & aliqualiter debet specificari, vt contrarium possit probari, alioquin per indirectum tolleretur defensio. Rota vero decis. *18. de testibus in nou.* dicit, quod articuli obiectiui requirunt exactam specificationem nominis, loci, & mensis, & aliarum circumstantiarum. Ad diem vero, & horam specificandam neminem arctat, nisi essent de substantia materiæ in articulis comprehensæ. Et illam decisionem ad hoc vltimum refert Philip. *in cap. procurator. de cleric. in 6.*

73 Secundo procedit, etiamsi dentur † articuli obiectiui per actorem contra rerum nullum penitus ius habentem in beneficio, quia articuli debent esse bene formati & specificati, *ita Rot. decis. 30. de testib. in antiq.* Hinc sequitur, quod articuli contra illum, qui in gratia sua dicit se esse de genere Comitum, & quod imo sit de genere inferiori, nil aliud specialius dicendo non sunt bene specificati, ex † quo sunt obiectiui. *Ægid. decis. 445.*

74

75 Articuli † insuper in quibus dicitur plus fuisse scriptum quam dictum fuerit, si aliter non specificantur, non sunt admittendi. *Ægid. decis. 146.*

76 Articuli † de consuetudine ad impugnandum ius alterius non admittuntur, nisi specificent actus, ex quibus sit orta consuetudo. *407.*

77 Articuli † de incompatibilitate, videlicet quod quis possidet per se vel per alium, vel de consumtione gratiæ quod quis acceptauit beneficium per se vel per alium, non exprimendo illum alium aliter, licet sint boni, tamen non sunt bene specificati, & ideo non admittuntur. *Rot. decis. vlt. de excep. in nou. Ægid. decis. 445.*

78 Articuli † quod Decanus & capitulum per tantum tempus sint exemti a iurisdictione ordinarii, nisi dent alium, qui iurisdictione præscripserit, & in eos exerceat, non sunt admittendi, quia obiectiui & bene specificati, alias sic. *Rot. decis. 1. de præscrip. in not.*

79 Non † omitto etiam quod articuli obiectiui, qui dantur de crimine non repellente promotum, vt puta de homicidio, non sunt boni, & non admittuntur. *Rot. decis. 1. de except. in antiq.*

80 Articuli † etiam obiectiui ex eo quod quis sit ineligibilis & incapax beneficii, quia beneficium tenuit, licet non fecerit se promoueri intra annum vt debebat, non sunt boni, quia ex hoc non est incapax alterius beneficii. *Rot. decis. 3. in antiq. de except.* Cancellaria autem tenet contrarium, quia percipit fructus indebiti, super quibus debet dispensari.

81 Fallit † ista conclusio quando articuli obiectiui debent esse specificati in pœnam contumaciæ, nam articuli obiectiui male specificati possunt admitti per iudicem in odium non excipientis, dummodo sint de bona materia, & effectus specificationis sit magnus. *Ægid. decis. 435.*

82 Fallit secundo, quia † articuli obiectiui male specificati, quando veniunt accessorie ad alios exclusiuos coadiuuantes, sunt admittendi. *Ægid. decis. 436. & 501.*

83 Fallit tertio, quia † articuli obiectiui licet male specificati quamuis alias deberent reiici, tamen si sunt probati per vnum testem, quia ex eo tollitur præsumtio calumniæ, possunt admitti in curia. *Ægid. decis. 45.*

84 Fallit quarto, si † essent admissi & probati, quia probatio teneret. *Rot. de testib. in antiq. decis. 30. & seq.*

85 Fallit quinto, quia † articuli licet non sint multum specificati, tamen si illa, quæ debebant specialiter exprimi, possint probari per instrumenta, vel exprimi per testes articuli admittuntur. *Rot. decis. 7. de probation. in nou.*

86 Fallit sexto, vbi † articuli ex se non essent specificati, sed referentes se ad alios articulos, vel eos repetendo essent certi, tunc deberent admitti. *Ægid. decis. 572.*

Tertio. Videndum est an articuli obiectiui dati in termino, & male specificati, possint post terminum declarari. Et † in hoc Rota *decis. 1. de accus. in nou.* videtur 87 velle quod sic, & idem tenebat Ægid. *vt per Farstol. dub. 33.* sed Rota *decis. 14. in antiq. de testib.* vult, quod terminus ad declarandum non datus pro materiis obiectiuis. Idem dicit Rot. *de probat. decis. 8. in antiq.* quod in materiis obiectiuis non habet locum declaratio. Et Rot. *decis. 2. de testib. in antiq.* ponit exemplū in eo, qui dederat articulos obiectiuos, & dicebat, quod erat tempore, quo raceni maturātur in illis partibus, voluit declarare tempus post terminum, videlicet quod de mense Augusti raceni maturantur, concludit quod huiusmodi declaratio fuit reiecta. Et ratio † quare articuli obiectiui male 88 specificati non possunt declarari etiam in termino ad declarandum, quia ille terminus tantum prodest eis, qui vtiliter valide articulauerint, licet non ita clare, vt res exigebat, non autem est inuentus pro eis, qui nulliter & invalide articulauerant, quia quod nullum est declarari non potest. Ita *dicit Oldrad. loquens de articulis obiectiuis consil. 167. prope fin.* Hæc tamen conclusio fallit † si in an- 89 norum computatione sit diuersitas quando incipit annus, vel ab incarnatione vel a natiuitate vel aliter, *vt scribit Ægid. decis. 57.*

Secundo fallit † vbi quis impetrauit vacantem per de- 90 cret. exsecrabilis, vel alios quouis modo per illam clausulam generalem admodum. *c. de multa.* potest post terminum ad ponendum & articulandum per modum declarationis redire ad modum vacandi exsecrabilem. *Ægid. decis. 430.* An autem Auditor quando dati sunt articuli obiectiui nimis generales possit instruere partem vt eos declaret, vt *Ægid. decis. 120. in princ.* ad quam decis. alia eiusdem *decis. 136.* se remittit, tenet † quod sic, quando 91 sunt de iure dantis, sed si sunt mere obiectiui concludit quod non tantum debet iudex velle coadiuuare materiam vnius partis quod alteri nimis obsit. Videamus nunc aliquos casus in quibus per decis. Rot. declaratum est, quando articuli dicantur obiectiui.

92 Articuli † igitur in actore de capellania honoris seu protonotariatus defuncti ad inducendum reseruationem, & ad excludendum aduersarii gratiam, videntur obiectiui. *Ægid. 612.* Quod intellige secundum casum, de quo loquitur, vt ipse ibi dicit, quoad effectum, vt cōcludenter & necessario probentur, non autem quin possent dari post terminum, quia, vt ipse ibi scribit, actor petebat sibi adiudicari beneficium. Et sic præsupponendum est, quod includebatur in gratia eius, vt ipse haberet de reseruato, & propterea articuli non erant mere obiectiui, *vt patet ex supra dictis.* Et hæc declaratio sequentes casus quos referam, prout res patietur, concernet.

93 Articuli etiam sunt † obiectiui ex eo, quod dicitur quod collatio beneficii non valuit facta Titio, quia ipse erat excommunicatus propter violentam manuum iniectionem in clericum. *Rot. decis. 2. de probat. in antiq.*

94 Articuli † quoque dicuntur obiectiui dati ab impetrante propter non promotionem infra annum, ex eo quod dicatur quod aduersarius non fuit promotus infra annum, *vt tenebatur. Ægid. 154.* Et est communis opinio quod talis materia sit obiectiua.

95 Articuli † quoque de excessu in taxa, seu de excessiuo valore possunt dari per modum obiectus. *Ægid. decis. 471.* Oldra. vero *in consil. 170.* dicit, quod ex obseruantia Palatii articulum de excessiuo valore esse obiectiuum & hoc vult glos. *in clem. constit. in vers. præcepti, ad fi. de elect.*

Sed

96 Sed † pro declaratione animaduertendum est quod articuli de valore possunt dari quatuor modis, primo ab eo, qui petit sibi beneficium adiudicari per gratiam *si neutri*, & tunc non dicuntur mere obiectiui. *decis. 1. de sequest. poss. in nou. & plenius supra dictum est.* Secundo possunt dari ab eo, qui petit beneficium sibi adiudicari per gratiam suam, licet posteriorem, in qua verbi gratia expressit valorem ad 80. primus vero in data expressit ad 50. quoad vsum palatii, iste non dicitur dare materiam obiectiuam, quia iste gratiam suam includit & verificat licet effectualiter gratiam alterius excludat. *Rot. deci. 18. de except. in antiq. & latius supra dictum est, & secundum consil. Oldrad. 200.* isto casu nullo modo essent obiectiui, quia iste nullo modo impugnat prouisionem aduersarii nec illius personam tangit, licet pro verificatione gratiæ suæ tempus repetat longe anterius prouisione aduersarii, de qua tamen prouisione nullum verbum in articulis suis. Tertio modo potest excessiuus valor dari ab eo, qui est possessor & vult absolui tantum contra actorem, vt illum excludat propter verum valorem non expressum, & tunc iste articulus de excessiuo valore est mere obiectiuus, & istud est quod dicit Ægid. *in d. decis. 471.* quod

97 † fama non probat excessiuum valorem datum per modum obiectus, innuens quod alias potest dari de excessiuo valore vel obiectu.

98 Articuli † de consumtione gratiæ dicuntur obiectiui. *Fastol. dub. 24. ita dicit Ægid. decis. 572. & decis. vlt. de except. in nou.*

99 Articuli † de ætatis defectu an dicantur obiectiui, & an in eis requiratur specificatio natiuitatis quoad annum & mensem. *Fastol. quod sic. dub. 27.* Et quod sunt obiectiui, tenet Ægid. *decis. 80.*

100 Articuli † obiectiui secundum stylum palatii sunt si primus in data non habet de cura animarum, secundus vero in data habet de cura, & iste secundus velit dare de cura animarum contra primum, obiectus est, *vt per Ægid. decis. 532. in 1. col. iuxta fi.* & sic tenet etiam Palatium, quod est contra communes doctrinas.

Videamus nunc casus in quibus per decisiones declaratum est, quod articuli sunt bene specificati, seu sunt boni.

101 Articuli † quod ecclesia annexa hospitali a tanto tempore cuius initii memoria, licet non exprimant, quod hospitale auctoritate episcopi sit fundatum, sunt admittendi, quia sunt de iure dantis, & quia tanto tempore omnia præsumuntur facta solemniter. *Rot. decis. vlt. de testib. in antiq.*

102 Articuli † contra agentem spolio, quod ipse processit vt iudex propter crimina, & cum priuauit sunt boni, dando tamen in termino & pro eis non datur remissoria. *Ægid. 496.*

103 Articuli † contra instrumentum procurationis ad permutandum quod constituens erat infirmus contra acceptantem Apostolicum sunt admittendi. *Ægid. decis. 35.* Nam articuli de infirmitate seu fauore permutantis sunt boni. *Ægid. decis. 500.*

104 Articuli † quod quis dolo sit inductus ad contrahendum, licet indicia specialiter non exprimant, quibus dolo sit inductus, admittuntur. *Ægid. decis. 3. licet ipse contra.*

105 Articuli † Rectoris contra Archidiaconum vindicantem iurisdictionem in ipsum, in quibus dicit se subditum Episcopo, licet sint implicite negatiui, tamen quia probabiles, sunt admittendi. *Ægid. 332.* & an sint obiectiui, vide ibi.

106 Articuli † obiectiui de infirmitate ita graui quod de lecto non poterat surgere, licet non specificant infirmitatem, nomine tamen illam declarant, vt dicantur satis specificati. *Fastol. dub. 31. de qua decis. meminit Felyn. in c. fin. col. vlt. de except.* vbi ille confirmat multis similibus.

107 Articuli † satis dicuntur specificati ad irregularitatem contractuum probandam si continent materiam quod Titius fuit cum multis associatus Sempronium qui aggressi sunt Caium & illum vulnerauerunt. *Fastol. dub. 34.*

108 Articuli † obiectiui possunt dari per reum & possessores nullum ius habentem, seu de cuius non iure clare constat. *decis. 2. de except. in antiq.* vbi per reum licet intrusum contra actorem ad illum excludendum possunt dari articuli obiectiui, quia † melius est, quod ipse remaneat in possessione, quamuis iniusta, quam quod aliis detur vitiosus ingressus. *Rot. deci. 6. in antiq. de re iudi. & decis. 4. in nou.* Nec † iste habebit remanere in possessione, quia ordinarius ex officio poterit eum amouere. *c. ordinarii, de offic. ordin. & ita declarat decis. 2. de except. in antiq. & 7. in antiq.* Articuli † vero obiectiui non dantur a non possessore, nisi doceat de iure suo, & tunc non sufficit quod doceat exspectatiuam, nisi doceat de acceptatione & prouisione. *Ægid. decis. 383.* Illud autem quod dictum est quod possidens de cuius non iure constat, possit dari obiectus, intellige, † quando possessio est clara & certa, alias si sit dubia & in disputationem reuocetur, taliter possidens non potest dare obiectus, *ita declarat Oldrad. consil. 170. ad fin.*

109

110

111

112

113 Articuli obiectiui quomodo probentur? Ægid. *decis. 528.* dicit † quod non possunt probari per præsumtiones, sed per veritatem: & ideo ad ostendendum gratiæ consumtionem non sufficit probare acceptationem beneficii cadentis sub gratia, nisi etiam probetur quod acceptauerat infra mensem. Hinc dicit Rotæ *decis. 2. de probat. in antiq.* Quod † materia obiectiua debet probari per proprietatem, & non per quasi opinionem, & debet probari per veritatem, & non per reputationem: & ideo si daretur de excommunicatione contra eum, cui facta est prouisio, ex eo quod manus violentas intulit in clericum vel presbyterum, non sufficit in ista materia probare per reputationem & communem famam vel quasi opinionem, quod ille, qui fuit percussus esset clericus vel presbyter, licet alias sufficeret. Rot. vero *de probat. decis. 15. in nou.* ad propositum dicit, quod ad probandum obiectus non sufficit probare publicam famam & reputationem. Et sic ex prædictis constat, quod materia obiectiua per præsumtiones, neque per famam publicam, & communem reputationem, sed per veritatem tantum necessario & concludenter. Quod procedit etiamsi articuli essent de iure dantis, & secundum stylum palatii post terminum essent admittendi, tamen obiectus obtinerent quoad effectum probandi, † dummodo in parte sint obiectiui, quia vltra inclusionem iuris dantis articulos sunt etiam exclusiui iuris aduersarii & omnes æqua lance vendicantur. Ægid. *decis. 612.* idem vult *in d. decis. 15. de præben. in nou.* Vbi † impetranti beneficium per assecutionem incompatibilis quoad iudicationem non sufficit probare assecutionem per famam publicam, sed debet necessario & clare probare. Ergo in casu decisionis ille volebat verificare gratiam suam, & sic ius suum tuebatur cum exclusione aduersarii, & tamen arctatur ad probandum, ac si materiam mere obiectiuam deduceret. Quod autem supra conclusum est, quod materia obiectiua non probatur per famam publicam & communem reputationem, illud † adeo verum est, quod etiamsi cum fama publica concurrat vnus testis de communitate non probatur materia obiectiua. Ægidius *decis. 471.* loquens de excessiuo valore dato per modum obiectus, quem refert & sequitur Felyn. *in cap. ad aures, de rescript.* Nec mirum videatur, quia † vbi sola fama non sufficit, tunc etiam iuncta cum vno teste de veritate regulariter non probat, *vt per gloss. & alios in cap. veniens, de testib. & in cap. 1. de appellat.*

114

115

116

117

118

De articulis super consuetudine.

Sciendum est prout dicit glos. *in fine, paulo post medium in cap. fin. de consuet.* Quod consuetudo difficilis † est probationis. Imo Hostiens. quem etiam Ioan. Andr. ibi, *in 6. colum.* refert, dicit absolute propter tot requisita, quod est impossibilis probationis. Abb. vero *in consil. 13. in 2.* asserit, quod est difficilissimum probare consuetudinem, & multi credunt esse consuetudinem in loco & errant. Idem difficillimum sit probare consuetudinem, firmat Fulg. *consil. 6.* Cardin. vero Floren. *in c. fin. in 40. q. ad fi. de consuet.* dicit, quod magna adhibenda est diligentia in faciendo articulos super consuetudine, & quod testes illam probent, & propterea quod optimum est, quod factum multum distincte ponatur in articulis, vt testes sciant super eis deponere.

119

120 Articulus † autem super consuetudine debet continere tria principaliter, primo actū, siue vsum populi, secundo actum siue vsus frequentiam, scientibus & consentientibus omnibus vel maiori parti eorum. Tertio temporis diuturnitatem. *& ita post Pet. & Cyn. concludit Bart. post multa in repet. l. 2. in 28. q. C. de. quæ sit long. consuet. & Collect. Ioa. Andr. in c. fin. in sum. in 12. colum. Abb. consi. 33. lib. 2. Alex. consil. 45. in princ. & consil. 131. col. 3. vol. 2. & consil. 136. col. pen.* Et idem concludit Ægid. *consi. 27. in 2. dub. & decis. 64. & 65.* vbi vult in d. decisione, quod prædicta tria requiruntur vti substantialia, vt testes superinducti probent. Primo, videlicet quod etiam non interrogati reddant rationem d. sui, quasi articulus consuetudinis proban. videtur articulus iuris. Secundo, quod testes sint concordes, seu contestes super pluralitate actuum. Tertio quod debeant deponere de diuturnitate temporis incipiente ab aliquo actu nobili ad inducendam consuetudinem, alias si in aliquo ex his deficiant, non probant.

Igitur quod testes teneantur reddere rationem dicti sui in probanda consuetudine, tenet Io. Andr. *in c. fi. col. 15. ad fi.* dicens, quod si testis deponat, quod in loco viget consuetudo, & alter non deponit de actuum frequentia, ex quibus possit discerni, an sit introducta consuetudo, quod non probant, quia dicendo esse consuetudinem potius est iudex quam testis, & deponit de iure ex facto resultante, non autem de facto, & testis quando deponit de his quæ percipiuntur intellectu, debet caussam dicti sui etiam non interrogatus allegare. *iuxt. not. per Imol. & alios in cap. cum caussam, de testib. & ita etiam tenet ibi D. Anto. in penult. col. versi. septimo si testes sic deponant. & sequitur Alexand. consil. 45. in 2.* Contrariam opin. tenet Bartol. *in l. de quibus, in repet. in quæst. 4. princ. de legib.* vbi vult, quod aut testes sunt periti, & illis deponentibus consuetudinem credendum est, aut sunt imperiti, & eorum dictum refertur ad consuetudinem, prout est facti non autem iuris. *vt per gloss. in simili. in l. stipulatio ista. §. hac quoque, de verbor. obligat. eandem opin. firmat Fulg. in dict. cap. fin. in 40. quæst.* Et respondet, quod licet ea, quæ percipiuntur intellectu, debeant probari per testes cum assignatione rationis, quamuis non interrogentur, tamen quando ratio ipsa percipitur modico discursu intellectus, testis probat, licet nullam rationem assignet, *allegat not. per ipsum in d. c. cum caussam, de testib. eadem quoq. opin. firmat Ioan. Faber, in §. ex non scripto, in vlt. col. Instit. de iur. natur. gen. & ciuil. & hanc opin. sequitur Curt. in d. cap. fin.* Prima, tamen opin. videtur æquior & verior. Nam nititur pluribus & maioribus auctoritatibus, vt patet. Et propterea Corn. *consi. 293. in vlt. colum. lib. 1.* dicit, quod opin. Ioa. Andr. cuius maxima est auctoritas, est multum æqua, & quod opin. Card. illi contraria non est multum tuta. Restat vt respondeamus argumentis, quibus hæc opinio Cardinalis & aliorum innititur.

Primum igitur fundamentum est in his, quæ modico intellectus discursu percipiuntur, valet dictum testis esto quod ratione dicti sui non alleget, *prout dicunt Cardin. & Abb. in c. cum caussam. post Bart. quem allegant in tract. de testib. in 3. colum. versi. quædam enim.* modo secundum Cardin. facile potest a teste percipi ipsa consuetudo, ergo illius dictum valebit, sed in hoc longe decipitur Cardin. quandoquidem, *vt supra dictum est, secundum Ioan. Andr. in d. cap. fin.* peritissimi deficiunt in diffinitione consuetudinis. Hostiens. *in d. cap. fin.* propter tot requisita dicit, quod fere est impossibilis probationis. Et Abb. *in consi. 53.* dicit, quod multi credunt esse consuetudinem in loco & grauiter errant. Patet igitur etiam ex aliis auctoritatibus ad hoc supra adductis, quod difficillimum est iudicare de consuetudine, & non ita leue, prout articulatur Cardinalis.

Secundum fundamentum est Bart. *in repet. l. de quibus, in 4. quæst. princ. ff. de legib.* quod † testes deponentes esse consuetudinem in tali loco debent referri ad factum & non ad ius. *per glos. in simili, in l. stipulatio. §. hac quoq. de verb. oblig.* per quam glo. dicit ad propositum Oldra. *consil. 244. in 1. col. vers. ad secundum.* quod licet aliqui existiment, quod sit articulus respuendus tanquam ius contineat, tamen est admittendus, quia ad factum refertur, & in articulo accipitur verb. *consuetudo.* prout est quædam facti obseruantia, & ita dicit intelligi *text. in l. de quibus.* Et consuetudine introductum est, videlicet facti obseruantia. Vult ergo Bartol. quod perinde sit ac si testis diceret ita fieri consuetum & obseruatum. Sed si testis ita dicit nihil penitus probat. Nam supra conclusum est secundum communem sententiam, articulum super consuetudine debere tria continere, scil. actus sui vsum, actuum siue vsus frequentiam, & temporis diuturnitatem, quæ ex dicto testis, vt supra deponentis minime inferuntur. Et ideo Io. Andr. *in d. c. fi.* dicit, quod si † testis deponeret esse consuetudinem vt sufficerent tot actus, ex quibus consensus populi verisimiliter argueretur, tunc præsumtiue concluderet, alioquin nihil probat. Huic opin. Ioan. And. consensit Ioa. Fab. *in §. ex non scripto. col. vltim. Instit. de iur. nat. gen. & ciuil.* dum dicit, quod si testes dicunt esse consuetudinem, & subiiciunt actuum frequentiam & temporis diuturnitatem, quod probant, alias non. Et facit quod not. Angel. Aret. *in d. §. ex non scripto, versic. & vnum not. & ita late concludit Deci. consil. 402. in vltim. colum.* vbi vult, non probari consuetudinem etiam a peritis, licet dicant ita esse consuetudinem, & ita vidisse practicari, & obseruari.

121

122

Circa vero illud, quod vult Ægidius, quod † testis non solum debet actus particulares exprimere, ex quibus nata est consuetudo, sed etiam debet actum exprimere, a quo incipit, vt iudex possit cognoscere an diuturnitas temporis interuenerit, licet hoc vltimum de principio actus in consuetudine immemorabili non velit procedere propter impossibilitatem, secus vult tamen esse in actibus posterioribus, quibus dicatur consuetudo obseruata. Circa hoc sciendum est, quod contrarium tenet Bald. *in l. de quibus, in princ. ff. de legibus.* vbi ponens qualiter testis debeat deponere, scribit quod testis dicens articulum consuetudinis esse verum, debet rationem reddere, quia ita vidit obseruari & practicari in palatio communis & populi publice & notorie longo tempore in multis litibus & caussis, in quibus ipse interfuit, & ista practica communiter vtimur. Et propterea distinguendum puto, aut in articulis deducitur tempus, quod longe excedit ad consuetudinem introducendam, & testis deponit de tempore memoriæ suæ, prout communiter fit, & illud etiam excedit tempus consuetudinis, quod tunc non sit necesse deducere actum, a quo sumsit originem consuetudo, ex quo actus in genere cum constantia temporis maioris, quam

123

oporteat

oporteat deducit. Sed vbi testis non tempus sufficiens ad inducendam consuetudinem deducit, necesse est, quod actum exprimat a quo consuetudo originem sumsit, vt iudex inde prospiciat perfectam consuetudinem, non autem statur iudicio ipsius testis, qui in facto tantum debet deponere. *Innoc. in cap. cum caussam. de testib.* Idem vero Ægid. *consil. 31.* aliter distinguit, videlicet, quod aut consuetudo est contra ius, & tunc in ea probanda requiruntur actuum expressiones speciales, aut est præter ius, aut secundum ius, & tunc minime requiruntur, quod latius consulendo prosequitur *consil. 27. ad fin.* vbi etiam in consuetudine quæ sit præter ius, & cuius initii memoria non exsistit in contrarium, vult quod vltra 40. annos vel subter a 40. annis deducantur particulares actus, ex quibus sit continuata & firmata consuetudo, alioquin parti contrariæ tolleretur defensio, nec iudex, quomodo sit introducta seu firmata potest cognoscere. In decisionibus vero *65. & 46. & consil. 33. in 11. col. versic. decimatertia conclusio.* dicit, quod hæc omnia sunt dubia, & indistincte procedunt, vbi consuetudo deducitur per viam obiectus ad impugnandum ius alterius, quia tunc requiritur exacta specificatio, item vbi allegaretur ad infligendam maiorem pœnam.

Hæc tamen omnia limitantur dupliciter.

124 Primo, vt † procedant quando consuetudo principaliter agitur de probando, secus si incidenter, quia tunc satis est quando dicatur communiter tentum & reputatum, *vt per Ægid. d. decis. 65.*

125 Secundo limitatur, vt † non procedant in probanda consuetudine immemorabili, quia non est opus exprimere actus consuetudinem a principio introducentes, propter impossibilitatem. De actibus tamen illam continuantibus, de quibus est memoria, debet fieri mentio, quia in eis cessat impossibilitas. *Oldrad. consil. 244. col. 3. & in hoc vltimo concordat etiam Ægid. d. consi. 27. ad fi. de quo supra memini.*

126 Circa tertium, quod dicit Ægid. quod † testes debent esse concordes in actibus, supra quibus deponunt, ne aliter sint regulares, *in hoc etiam concordat Bart. in l. de quibus, in 4. q. princ. ff. de legib. & in l. 2. in 30. q. Cod. quæ sit long. consuet. post Cyn. ibi, & in eadem distinctione est D. Ant. de Butr. in d. c. fin. col. penult. Bald. in l. 1. col. pen. C. de testib. Imol. in c. cum oporteat, de pœn. & in l. inter partes. de re iudic.* An vero testes probent si non sunt contestes in vno actu, sed ad probandum actuum frequentiam, in quem deponunt diuersis actibus, tangit Alex. *consil. 172. colum. 2. volum. 2.* vbi affirmat veriorem esse opinionem quod probant. *licet Dec. in consil. 402. velit oppositum.*

127 Articulus, in quo † minor dicit se læsum, licet non dicatur enormiter, concludit. *Ægid. decis. 33. & de istis decis. 33. meminit Card. Alex. in c. ex ratione. col. pen. paulo post princ. de appel.* licet alias super læsione nisi concluderet de enormi, deberet repelli. *Abb. in c. cum ex literis, in 1. not. de in integ. restit.*

128 Articuli † ad probandam præscriptionem, si deducunt longam possessionem & fructuum perceptionem, satis est, licet nullum verbum faciant de præscriptione. *Ægi. decis. 34. & vide multa in simili per Felyn. in c. ad aures, in 8. col. de excep. & in rub. de præscript.*

129 Articulus de valore † nihil concludit nisi deductis oneribus. *Rot. de concess. preb. decis. 61. in antiq. de qua per*

130 *Felyn. in c. ad aures, in 8. col. de rescript.* Et † testes super valore etiam non interrogati, debēt reddere caussam dicti sui, alioquin non probant, *vt per Felyn. in c. cum caussam, de testib.* quod tamen limita & declara, *vt per eundem Fel. in c. cum caussam. col. 2. de testib.*

131 Articuli contra † agentem spolio quod ipse procedit, vt iudex propter crimina & cum priuauit, sunt boni, dando tamen in curia, & pro eis non datur remissoria, quia processus debet probari per scripturam. *Ægid. decis. 496.*

132 Articuli † concernentes petitorium etiam in principio, sunt admittendi, quamuis pro eorum probatione excluderetur possessio prætendentis se spoliatum, alias non. *Rot. de concess. præben. in antiq. decis. 9.*

Articuli dicentis se eodem die spoliatum a diuersis, quia plures possunt ad idem delictum concurrere, non sunt contrarii. *Ægid. decis. 390.*

133 Articuli negatiui † cum negatio sit regulariter improbabilis, non sunt admittendi. *deci. vlt. de cau. possess. in non. Ægid. decis. 122.* Fallit nisi dentur per viam positionum, quia per confessionem partis possunt probari. *c. 1. de confess. in 6.* Secundo fallit, nisi implicite factum affirmatiuum continerent. *Ægid. decis. 332.* exemplum ponit in rectore contra Archidiaconum iurisdictionem vendicante in ipsum, & dante articulos, in quibus dicit se subditum Episcopo, licet sint implicite negatiui, tamē quia sunt probabiles, sunt admittendi. *Ægid. decis. 332.* & an sint obiectiui, *vide in d. decis.*

134 Articuli fundati † super gratia, cuius sumtus registro bullarum haberi potest, non sunt admittendi. *Ægid. decis. 509.*

135 Articulis † non bene specificatis, vel non dispositiue datis non cogitur quis respondere. *Rot. decis. 29. de testib. in antiq.*

136 Articuli † euentuales non sunt admittendi. *Rot. decis. 14. de testib. in nou.*

137 Articulorum † verba debent intelligi & declarari secundum præcedentia, puta si articuli de d. vicaria, licet quatuor vicariæ sunt expressæ in præcedentibus, & de vna tantum deinde agatur, debet secundum præcedentia restringi & intelligi secundum eam, de qua principaliter agitur in eis, non autem de aliis etiamsi sit materia obiectiua, *vt per Ægid. decis. 579.*

138 Articulorum copia † danda est inquisito antequam respondeat, licet curia seruet oppositum. *Ægi. deci. 232.* de iure tamē deberet dari, & iam si procederetur ex mero officio, de quo vide add. ad Aret. *in tract. de malefic. in verbo, ex mero officio. & Felyn. in c. 1. de offic. iud. colum. 5. circa med.*

139 Articuli † licet in curia admittantur, tamen eorum admissio non est de substantia, neque extra curiam iudicis super eorum admissionem interloquuntur, & ideo si iudex super articulis datis recipit testes, tacite eos admittere videtur. *Rot. de prabend. decis. 12. in nou. & quod admissio non sit de substantia. Rot. decis. 11. de excep. in antiq.*

140 Articulis † tam pertinentibus, quam impertinentibus de stylo palatii respondendum est. *Rot. de testib. decis. 24. in antiq.* Articulis tamen continentibus crimen, nemo regulariter tenetur respondere, facit tamen quandoq;. *vt per Ægid. decis. 274.*

141 Articuli † vt dicantur pertinentes in caussa profana, debent nasci ex libello, quia ex contentis in libello tantum est lis contestata, tamen si directe vel indirecte necessario vel adminiculatiue facerent ad contenta in libello, deberent admitti. *Ægid. decis. 168.*

142 Articuli † pertinentes etiam in caussa profana de æquitate admittendi sunt vsque ad conclusionem in caussa. *Rot. decis. 21. de testib. in antiq. & 9. de testib. in nou.* Imo post conclusionem in caussa possunt admitti etiam in caussa profana arbitrio auditoris, si sit conclusum, retenta potestate, vel caussa sit summaria. *Ægid. decis. 447.*

143 Articuli † per procuratorem cum mandato generali ad ponen. & articulan. dati etiam cum iuramento in prima instantia, possunt per principalem in secunda reuocari, etiam non docto de errore. *Rot. decis. 32. de testib. in antiq. & 2. de confess. in nou.* Mouentur, quia iura-

mentum est de credulitate, & procuratores non sunt plene informati, sicut principales, quæ ratio vltima concludit etiam vbi esset iuramentum de veritate. Et propterea idem velle Rot. etiam præstito iuramento veritatis, intelligit Franc. *in c. fin. de confess. in 6.* quam tamen Rotæ opin. non esse de mente illius text. asserit, sed profecto tex. in princ. vult, quod iusta & rationabilis caussa excuset, secundum autem glos. ibi, & Doct. secundum Rot. opin. ex quo non sunt de facto alieno plene informati, & ideo principali permittitur, vt reuocet etiam non docto de errore.

Procurator quoque articulos per semetipsum datos etiam medio iuramento potest reuocare, etiam non docto de errore, dummodo se errasse iuret. *vt per Rot. decis. 19. de procurat. in nou.* quod de stylo, & vsu palatii secundum cum receptum est. Nam aliud de iure esset dicendum, & hoc enim obseruatur in caussis matrimonialibus & beneficialibus, in quibus vertitur periculum animæ, secus est in profanis, in quibus procurator non potest reuocare, quod cum iuramento dedit. *Mill. in verbo, error. in versic. errorem suum. & Franc. in cap. fin. in 3. colum.* Ita etiam illum intelligit, licet referat eum loqui etiam in principali, quod est penitus falsum. Sed aduerte, quod quamuis decisio referatur a dict. Doctor. & faciat differentiam inter caussas beneficiales & profanas. Tamen iudicio meo videtur quod expresse concludat, quod idem sit in profanis, quod in beneficialibus, licet ad finem dicat, quod secundum aliquos Dominos aliud in profanis esset dicendum. Et ratio, quæ mouet Rotam in beneficialibus, ne beneficium iniuste detineatur, eadem militat in profanis, ne res aliena iniuste detineatur.

144 Articuli † habent vim petitionis, & tenent locum facti probandum, vbi nulla petitio præcessit. *Rot. decis. 2. de rescript. in nou.* prout hodie obseruatur, quia tantum datur libellus verbo in termino ad libellum, & petitio facto tantum datur tempore proferendæ sententiæ, *vt dicit Ioan. Andr. in addit. ad Speculat. in titul. de testib. §. nunc videndum. in addit. magna, circa princ.* quod consuetudo est quorundam locorum, quod non detur petitio, & tunc articuli vim petitionis, & eius quod sonant continent. Oldrad. *consil. 244.* dicit, quod in caussis in quibus proceditur summarie, & incipitur ab articulis, quod articuli duplici funguntur officio, videlicet, positionis & facti probandi. Et ideo Rot. *decis. 18. de testib. in antiq.* dicit, quod propterea appellantur conclusiui, siue concludentes, quia non datur petitio, & licet lis non fuerit contestata, dans articulos non petit eis responderi, per quam responsionem inducitur litis contestatio. *idem repetit Rot. de probat. decis. 29. in antiq.*

Articuli debent admitti si dubitetur coram Auditore, Domini erunt consulendi. *Rot. decis. 35. de probat. in*

145 *antiq.* qui † in dubio iudicabunt, quod sint admittendi. *Rot. decis. 25. de testib. in antiq. quod firmat Innocen. in c. per tuas, de testib. licet decis. non alleget. Imol. & Hostien. referunt Alex. & Moder. in l. prima. ff. si quis caut. in vlt. not.* vbi notant esse text. quod iudex in dubio debet amplecti illam viam, per quam sit consultum vtrique parti. Et ideo secundum eos in dubio etiam appellationem debet admittere, & in dubio debet pronuntiare appellationem non esse desertam.

Hoc autem quod articuli sint in dubio admittendi,

146 adeo verum est, † quod si sunt de iure dantis & calumniosi tamen debent admitti. *Rot. decis. 26. de testib. in antiq. quæ decis. debet allegare Ioan. Andr. in c. filii. & heredes, de hære. in 6.* ita tenent contra Ioan. Monach. licet aliter alleget ad propositum quoque Ægid. *decis. 625.* licet etiam corrupte alleget, quod prætextu præsumtæ calumniæ non est de facili quis a probationibus repellendus. Pro qua opin. est casus clarus *in cap. licet caussam, in versic. per excogitatam malitiam, de probat.* vbi admissi fuerunt ad probandum Fauentini, contra quos præsumtio erat calumniæ. Et per illum text. Bald. *in l. non epistolis, colum. vltim. C. de probat.* dicit quod licet vbi est euidens calumnia quis debeat repelli, tamen propter præsumtam calumniam non est recedendum ab ordine dato a iure in procedendo. Bald. vero *in l. 1. in vlt. colum. C. qui accus. non poss.* concludit quod aut est præsumta calumnia, & nemo repellitur, aut est euidens & manifesta ita vt vix negari posset, & repellitur. Et ita etiam distinguit Abb. *in d. c. licet caussam, in 6. not. cum quo alii transeunt, de probat.* dicens ita debere intelligi Innocen. qui solet allegari. *in c. post electionem, de concess. prebend.* Et quamuis *decis. 25. de testib. in antiq.* dicat, quod articuli non continentes verisimilia non sunt admittendi, tamen debet intelligi, prout declarat Abb. *in c. quia verisimile, de præsumt.* vbi distinguitur, quod aut est maxima verisimilitudo contra articulantem, & tunc non auditur, nisi præcedat aliqua caussæ cognitio. *vt in cap. super hoc. de renunt.* Quandoque est verisimilitudo magna, non tamen maxima, & tunc articulans admittitur. *iuxta text. in l. fin. quod met. cau. & in d. c. quia verisimile.* Sed probatio requiritur clarissima, sicut in criminali per dictos testes, & ideo ex prædictis infertur constare quod prætextu cuiuscunque calumniæ etiam maxime, quod a probandis nemo repellitur, nisi sit euidens & notoria, vt negari non possit, *& ad hæc faciunt, quæ abunde habentur, per Felyn. in cap. de cetero, in 3. col. de re iudic.*

147 Articulis † seu positionibus tam pertinentibus, quam impertinentibus ex stylo Rotæ respondendum est, *decis. 24. de testib. in antiq.* quæ dicit, quod hoc inuentum fuit, vt lites abbreuientur, sed intellige eam, vt procedat secundum stylum Palatii. Nam Rom. Cur. obseruauit semper, & obseruat hodie ne lites protrahantur, admittere articulos saluo iure impertinentium, & non admittendorum, de qua clausula per glos. *in c. cum contingat, de offi. deleg.* prout asserit Guid. de Suzar. quem refert Alberic. *in l. 2. §. quod obseruari. de iuram. calum. in 6. col.* Ioa. vero And. *in c. fin. de consuet. iuxta fi. in nouel.* dicit, quod in dubio tutius est positiones admittere saluo iure impertinentium, & quod ita seruatur, & ab isto vsu processerunt statuta per totam Italiam ita in foro ciuili disponentia, licet Castren. *in d. l. 2. §. quod obseruari.* dicat imprudenter, quod curia disputat & cognoscit, in primis de pertinentia vel impertinentia articulorum, & propterea in ea lites sunt immortales.

Secundo aduerte, quod Rota *decisio. vltim. de sequestrat. possess. in nouel.* expresse vult, quod articuli seu positiones impertinentes non admittantur, quod limitat non procedere, vbi quis esset recessurus de curia, quia cogeretur respondere positionibus impertinentibus, attento præsenti statu litis, dummodo in futurum possint esse pertinentes: exemplum ponit in eo, qui dat positiones in petitorio contra actorem agentem spolio, vt si sit de curia recessurus, cogatur illis respondere, licet per talem responsionem possit impediri restitutio. Et istam decisionem refert Franc. *in cap. 2. in colum. 5. de confess. lib. 6.*

Tertio animaduertendum est, quod melius est multas impertinentes positiones admittere, quam vnam pertinentem reiicere. Et dicunt Hostien. & Card. Floren. *in c. bene, in versic. contra legati. in 3. colum. de elect.* quod in dubio iudex debet declinare, vt positionibus respondeatur.

Quarto sciendum est, quod positionibus, seu articulis transmissis a curia ad partes, non potest quicquam a partibus fieri, postquam in curia Romana sunt semel approbati, a qua non præsumitur, quod quicquam nisi iunctum emaneat. *Archid. in capit. præsentium, de testib.*

de testibus.in 6. Specul.in tit. de poss.§. 5. versic.item suis, & in tit.de testibus.§. nunc videndum,versic.porro.

148 Articulo † seu positioni criminosæ regulariter non est respondendum.*glo.in c.2.de confes.in 6. Ægid. decis. 274.* vbi limitat nisi quis sit confessus, vel conuictus, vel condemnatus de crimine, quia tunc tenetur respondere. Ita etiam declarat Bartol.*in l. 2.§. quod obseruari. C. de iuramen. calum.& in l. Marcellus §.final.iuxta finem.ff. rerum amotar.* Hoc tamen extenditur, vt procedat, siue positio crimē directe contineat, siue tale quid ponatur, quod indirecte crimen obtineat. Ita dicit Card. Floren. colligi ex dictis Innoc. *in cap. dudum, in verbo, tandem, 2. colum. in 2. oppos. de elect.* quod ait esse valde singulare per illum tex. probari. Nam vbi agebatur, vt remoueretur a beneficio, ex eo, quod plura curata teneret: ad probandum autē hoc deducebant, quod obtinebat dignitatem. Quod vero dignitas esset curata ponebant, quod excommunicabat, interdicebat & sim. & vt non teneretur respondere, quod duplex curatus obtineat, & sic quod sit criminosus, ita non seruetur aliis positionibus respondere per quas per indirectum ad illud peruenitur nisi crimina ipsa sint notoria. Et propterea Bartol.*in d. l. Marcellus. §. fin. in fin.* recitat Innocen. & Canon. velle quod in beneficialibus, vbi agitur, vt quis remoueatur a beneficio quod debet respondere positioni criminosæ, quia hoc non dicunt, sed solum loquuntur, quando crimen est notorium, *vt supra retuli.* Et hoc est quod vult dicere Abb.*in c.2.de confes.* vbi dicit, quod vbi agitur de remouendo aliquem a beneficio, & crimen ꝙ obijcitur est famosum, quod debet compelli respondere positioni criminosæ. Et ita illum intelligunt Modern. *in d. repet.clem.sæpe.§.& quia.in 1.glo. in 1.fallen. de verb. signif.* vbi per eos 8. ponūtur limit.ad conclusionē principalem supra dictam: in quantum tamen Bart. *in d. leg. Marcellus.§.fin.* vult, quod vbi quis locupletaretur cum aliena iactura, teneretur semper respondere positioni quamuis criminosæ. *Bald.in d.l.2.§. quod obseruari. tenet contrarium. D. Lanfran.de Oria.in repet. c. quoniam contra falsam, de probat. in verbo, responsiones, in 2. col.* dicit, quod opinio Bart. seruaretur in pract. nisi vsus specialis opin. Bal. admitteret.

147 D. Ant. *in c. fraternitatis.post Io. And.quem ibi Abb. penul.col.de elect.plurimum commendat,* dicit, quod si ego percepi ad impediendum collationem beneficij, quod collator erat excommunicatus, & ita articulati, & nihil dixi, quod esset publice excōmunicatus, licet subiecta materia ad impediendam collationem id vellet. *d. c.ad proban.de re iud.* tamen vt articulus generaliter sit positus, intelligitur, non autem prout exposcit materia subiecta, propterea testes postea supra examinati non releuabunt. Et dicit hoc clare probari *in c.in præsentia.de prob.* vbi articulans aliquem esse minorem, & propterea non potuisse emittere professionē, licet exposcāt, quod sit minor 24. annis, vt professio impediatur, tamen cum minor intelligatur, etiam de 25. annis articulus, vt generaliter sit positus, intelligitur, & nō secundum subiectam materiam. Allegat etiam Bar. id velle, & propterea concludit articulos debere intelligi secundum quod sonant, non autem secundum subiectam materiam.

SVMMARIA.

1 *Caussa semel commissa in curia nunquam ab ea extrahitur, nisi ex certa scientia. & de materia caussarum, vide per totum, cum nu. seq.*

2 *Iudex a quo si præfigit terminū appellationi, caussa censeatur deuoluta.*

3 *Interesse nisi doceatur summarie, nō admittitur quis ad caussam pro interesse.*

4 *Iurisdictio remittentis & auditoris exspirat per remissionem caussæ.*

5 *Lis & caussa quomodo differant.*

De Caussis.

Caussa † semel commissa in Curia, semper remanet 1 in Curia, & ab ea nunquam extrahitur, nisi ex certa scientia Papæ, *48. de rescript. in antiq. & decis. 1. de elect. in nou. & decis. 43. de appella. in nou. & decis. 23. de appella. in antiq. & decis. 3. de appellat. in nou. vbi vide.*

Caussæ consistoriales magis sunt periculosæ, si ordo iuris in eis debite non seruetur. *deci. 93. in antiquis, de rescript.*

Caussæ beneficiales dicuntur magnæ & periculosæ. *Rot. de procur. in nou. decis. 27.*

Caussæ debent committi in iure canonico & ciuilib. Auditorib. Doctoribus, secundum narratiuam earum, *decis. 84. de rescript. in antiq.*

Caussa quando dicatur deuoluta ad Curiam. Rot. *decis. 27. de rescript. in antiq.* dat duos modos, vnum secundum formam *cap. statuimus. de elect. in 6.* alium secūdum *clem. caussam.*

Caussa dicitur esse deuoluta ad Rom Curiam, si iudex detulit appellationem. *Rot. in antiquis, decisio. 16. de appellation.*

Caussa dicitur deuoluta ad Curiam, quando per specialem Papæ commissionem in Curia tractanda commissa est: nec tunc quod ad deuolutionem quærendum est de exsecutione citationis, quia quoad eam nō est necessaria. *Ægid. decis. 576. idem Rot. de dolo & contum. decis. 6. in nou. ad fin. & in antiq. 28. ad fin. eod. tit. & prima, de procur. in nou.*

Caussa quomodo potest deuolui ex consensu partis ad iudicem, qui non habet alias iurisdictionem, vide Ægid. *decis. 25.*

Caussæ quomodo introducantur in Rom. Curia ponit *Rot. in antiq. decis. 25.*

Caussa censetur deuoluta ad Curiam in petitorio, ex quo in possessorio, tres in caussa sunt latæ sententiæ, *dec. 8. in antiq. de re iudic.*

Caussa si sit agitata in petitorio, & possessorio in partibus, & suspenso petitorio pronuntiatum fuerit super possessorio in partibus, & appellatum ad curiam, in qua vigore appellationis processum sit in vtroquē, sententia in petitorio est nulla, quia quoad petitorium nunquam fuit deuoluta, nec caussa fuit in Roma. Curia commissa. *Rot. decis.... de re iud. in antiq.*

Si iudex, † a quo præfigit terminum appellationis, 2 censetur caussa deuoluta, *decisio. 24. de appellatio. in antiquis.*

Caussa quando dicatur esse in Curia & effectus, qui ex ea sequatur. *decis. 1. de elect. in nou.*

Caussa non dicitur deuoluta si citatio sit exsecuta in personam procuratoris reuocati, licet reuocatio esset incognita iudici & parti. *Rot. decisio. 3. de rescript. in antiquis.*

Caussa si committatur simpliciter potest vigore illius prosequi caussam appellationis etiam a parte aduersa interpositæ, *decis. 33. de rescr. in nou.* seu vltima, quia caussa appellationis caussa est. *decis. 11. de of. del. in nou. & vide Fel. in c. 1. in 3. col. iuxta fi. ver. si appellatus. de appel. & Philip. plene in c. oblata. in pen. col. in verbo, 2. lim. de appell. de his latius supra, vbi agitur de appel. sub rub. quæ commissiones non valeant. in ver. commissio. &c.* Caussa quæ est iudicata in Rota secundum auditorum opiniones, & extra Rotam alij sunt contrariæ opinionis, bonū esset ꝙ auocaretur, & cōmitteretur contra Rot. Ægid. *dec. 753. ad fi.*

Caussa vnionis iudicatur cōsiderato actore qui petit vti vnitum & vti membrum, licet reus petat iure tituli vti beneficium, & dicitur caussa profana. *Ægid. dec. 617.*

Caussa non dicitur beneficialis si agatur, vt quis amoueatur a beneficio propter crimē: secus si amoueatur, & sibi prouideatur. *Rot. decis. vltimi. vt lit. pend. in nou. in 2. col. circa fin.*

Caussa nullitatis exigit, quod termini seruentur, vbi nullitas pendet ex alienis processibus, sed vbi extra eisdem actis de ea constat, ordo nullus obseruandus est. Ægid. *decis. 317. & 319.* idem si incidenter de nullitate agatur: secus si principaliter. *Rot. de iud. decis. 24. in antiq. & decis. 5. de lit. contest. in nou.*

Caussa nullitatis, & iniquitatis potest in eodem libello proponi, & caussa nullitatis debet exprimi. *Rot. de libell. oblat. decis. 1. in antiq.*

Caussa nullitatis, & restitutionis possunt simul intentari, sed remedium *l. 2. C. de resc. ven.* & interdictum vnde vi, non. *Rot. decis. 2. de rest. spol. in nou.*

Caussarum expeditio debet esse velox in beneficialibus, quia diuisiua vacatio est periculosa. *decis. 4. de dolo & contum. in nou.*

Caussa iusta licet excuset ab expensis, tamen non excusat a condemnatione fructuum a die motæ litis. *decis. 7. de do. & decis. vlt. in nou.*

3 Ad caussam quis † non admittitur pro interesse, nisi dato summarie de interesse. *Rot. de iud. in antiq. decis. 6.*

Caussa si sit instructa quoad duos, tertius qui venit pro interesse, nō impedit, vel tertius qui sit etiam a principio in caussa, & quoad eum si inde sit instructa nō impedit eum inter illos duos pronuntiare possit. *Rot. de iudic. decis. 4. in antiq.*

Caussa connexa, vel dependens dicitur, quæ licet sit penitus diuersa, tamē ortum habuit aliquo modo occasione primæ. *Ægid. decis. 640.*

Caussa si committitur cum incidentibus dependen. & emergen. & connexis cuius virtutis erit ista clausula, vt si appellatum sit a grauamine, caussa dicatur commissa etiam super negotio principali. *ita Ægid. decis. 615. de quo vide per Philip. in cap. cum dilectus. in 15. col. ver. idem concludenter. de appel.* Idem tamen Ægid. *decis. 318.* vult, quod ista clausula tantum operetur circa ea, quæ sunt eiusdem naturæ, vt si caussa iudicialis omissa sit, trahit alia iudicialia, secus si connexa gratiosa, vel meri facti, & de eadem clausula vide eundem Ægi. *decis. 640.*

Caussæ appellationū a Cardinalibus ex vsu non committuntur auditoribus, sed alteri Cardinali, nisi de speciali mandato Papæ. Ægid. *decis. 305. ad fi.*

4 Per remissionē caussæ exspirat iurisdictio remittentis & auditoris. *decis. 8. de offi. deleg. in antiq.*

Caussa ciuilis dicitur potius, quam criminalis, quando agitur de crimine ad pœnam pecuniariam fisco applicandam. Item caussa ciuilis dicitur inspecto fine, si erat infligenda pœna corporalis, tamē iudex inuenit pecuniariam. *ita Rot. decis. 10. in antiq. de appella.* Item caussa dicitur ciuilis, vbi agitur de crimine ciuiliter. *Rota decis. 19. de iud. in antiq.*

Caussa criminalis etiam ciuiliter intentata dicitur odiosa. *Rot. de seq. poss. decis. 2. in nou. paulo post prin. in vers. tamen propter odiositatem.*

Caussa quæ auditori remittitur ex speciali mandato ex certa scientia dicitur, & proprio motu cōmitti. *Rot. de appell. decis. 60. in nou. ad fi. & idem seq.* quæ declarat materiam, quod hoc procedit vbi nō ad alicuius instantiam sit facta commissio.

5 Differentia inter † litem & caussam ponitur per Rot. *decis. 3. de renunt. in nou. in pen. col.*

Caussa secularis, quomodo possit committi in foro ecclesiastico, vide Pau. de Castr. *consil. 66. inc. dubia. in antiquis, in pen. colum.* vbi caussa ista narratur ab actore, quod si esset vera deberet trahi coram ecclesiastico, licet vera non sit: Secundo propter denegatā iustitiam. Tertio, si sit caussa pauperis.

Caussa semel summaria semper remanet summaria in quacunque instantia. *Ægid. decis. 42. & vide infra in verbo, commisso, in ver. 23.*

Caussæ commissio, vt releuet non est necesse, quod exprimatur, quod sit caussa principalis, vel appellationis: sed satis est, quod caussa simpliciter exprimatur, & hoc regulariter. *ita voluit Rot. decis. vlt. de rescrip. in nou. & 11. de offic. del. in nouis, de quib. per Perusin. in cap. oblata, in pen. col. in ver. 2. limita. de appella.*

Caussæ vbi duæ concurrunt, vna quæ prodest, altera, quæ nocet, attenditur quæ prodest. *Rot. de reb. eccle. non alie. decis. 3. in antiq.*

SVMMARIA.

1 *Vnio quid sit, & de materia plene. nu. seq. per totum.*
2 *Vnio ex falsa caussa non est ipso iure nulla, sed annullanda.*
Quod procedit etiam in vnione facta a Papa.
Fallit, vt num. 4. & seq.
3 *Vnio magis concernit iustitiam, quam gratiam.*
7 *Vnionis faciendæ caussa est legitima debitorum, & onerum insupportabilium ecclesiæ.*
8 *Tractatus in vnione non requiritur, sicut in alienatione, nisi vnum ex beneficiis sit extra diœcesim.*
9 *Vnire non potest qui non potest conferre.*
10 *Abbates etiam exemti non possunt vnire ecclesias sibi subditas pleno iure aliis eorum monasteriis, facta tamen vniones iustam caussam præscribendi præbent.*
Limita tamen & declara, vt num. seq.
12 *Reseruatio impedit pro tempore suo effectum vnionis.*
13 *Beneficium vnitum nō iudicatur amplius beneficium, sed merum imperium.*
14 *Beneficium vnitum per tenentem antequam vnio sortiatur effectum, non potest permutari.*
15 *Rector licet non sit vocandus in vnionibus, quando de rectoria sit vnio alteri, tamen vbi sit dismembratio, debet semper vocari: alioquin non valet.*
16 *Hospitale in dubio censetur vnitum beneficio, non e contra.*

De vnione.

VNio † est alienatio. Rot. *de reb. eccles. non alien. prima in antiq. & vide Gem. consil. 87. in prin. idem dicentem: Calder. vero consi. 4. de reb. eccles. non alien.* dicit, quod est species alienationis. 1

Quando autem episcopus ecclesiam sibi subiectam cum consensū capituli sui alienat, etiam vniendo pleno iure monasterio exemto, dicitur ista alienatio leuis præiudicij, *ita Calder. consi. 5. circa med. ver. quod autem leue sit damnum. de rebus eccles. non alien.*

Vnio † ex falsa caussa non est ipso iure nulla, sed annullanda. *vt per Rot. de rebus eccles. non alienan. decis. 2. in antiquis.* Et hæc decisio secunda, loquitur etiam de vnione facta a Papa, dum respondet ad argumentum, quod in beneficialibus gratia ex falsa caussa est ipso iure nulla. *per cap. fin. de fil. presbyter. in sexto.* quod loquitur in dispositione a Papa obtenta. Et idem repetit *decis. 8. eodem tit. in antiquis.* Et idem affirmat Rot. *in antiquis, decis. 2. eodem tit.* licet male summetur, quia decisio contradicit summario, quæ est relata ad primā opinionem eorum, quæ dicebant esse nullam ipso iure, postea *in 2. colum. versic. alii tamen,* dicunt, quod maior pars tenuit contrarium. Idem firmat *decisio vnica, de sequestrat. possessio. & facit in antiquis, decisio. 1. de excessibus prælator. in nouis.* 2

Vult quoque eadem *decis. 2. in antiquis,* quod gratia vnionis non sit ambitiosa, qui ex necessitate conceditur, & sic in his verbis vult expresse, quod vnio † magis concernat iustitiam quam gratiam, & propterea nimirum si non est nulla ipso iure, sed ope exceptionis, vt *in c. ad audientiam, de rescript.* eadem tamen *decis. 2. de reb. eccles. non alien. in antiq.* videtur limitare † vt non procedant hæc, quando fieret vnio de vacanti, si alicui inferretur præiudicium, dum vult quod tunc decretum ex falsa caussa vitietur ipso iure. 3 4

Secundo fallit, † vbi nulla caussa allegatur quare facta sit vnio, 5

sit vnio, quia est ipso iure nulla, *Rot.decis.12.de rebus eccles.non alienan.in antiq.& decis.1.de excess.prælat.in non.*

6 Tertio fallit † in vnione facta a Papa ex falsa caussa, quod mero iure valet si facta sit vigore rescripti, & sic per Papam, quia subintelligitur clausula, si caussæ veræ sunt, est ipso iure nulla, & ita vidi semper obseruari. Hoc autem quod vnio facta per Papam ex falsa caussa sit ipso iure nulla, procedit etiam si facta sit motu proprio, & Papa caussas vnioni inserat, quia cū sint de facto alieno possunt de falso redargui, & vbi plures caussæ narrantur si vna est principalior, præsumitur finalis, & ea cessante vnio est nulla, *ita plene Card.consi.96.per totum.* Sed aduerte quia Oldra.*consi.260.& 262.* vult, quod vnio facta ex falsa caussa ab ordinario est ipso iure nulla, ex rationibus ibi per eum adductis.

Processus vnionis factæ per iudicem delegatum super vnione & receptione testium parte non vocata, si postea res deducitur in litigium non probant, nec talibus probationibus, nec ipsi iudici referenti quicquam creditur. Ægid.*decis.618.* Imo caussas omnes tenetur probare iudicialiter qui vnionem obtinuit, etiam si vigore dictæ vnionis esset in possessione, quia huiusmodi possessio licet faciat præsumtionem quod caussæ sint veræ, tamen non tollit exceptionem rei plenæ a iure communi inductam, quod caussę vnionis non censeantur veræ, nisi probentur. *ita plene Ægid.decis.618.* Adde quod si in instrumento vnionis dicatur per ordinarium, vel exsecutorem habito prius speciali tractatu & consilio cum multis canonicis & cum auctoritate & cōsensu canonicorum & præpositi, &c. Ista verba non probant tractatum præcedentem. *ita Calder.consi.4.de reb.eccles.non alien.* Item aduerte, quod si ordinarius inserit caussas vnioni per eum factæ, quod tamen tenetur habens vnionem illas probare, quia non præsumuntur veræ. *ita Oldr.consi.261.* Item sciendum est, quod si in instrumento dicitur, omnibus solemniter factis vniuit, quod non creditur nisi solemnitates specialiter exprimantur, quæ potuissent tunc interuenire. *ita Oldrad.consi.262.in vltim.colum.in versic.sed prædictis videtur obstare.*

7 Pro † vnione facienda caussa est legitima debitorum & onerum insuportabilium ecclesiæ. *Ægid.decis.376.*

8 In vnione † non requiritur tractatus sicut in alienatione, quando intra dioecesim vnum beneficium vnitur alteri, secus si extra dioecesim. *ita Rot.de reb.eccles.non alien.1.in antiq.* tamen *eo.tit.1.in antiq.* dum dicit, maxime intra dioecesim, propter illam dictionem, *maxime,* innuit, quod idem sit, si fiat extra dioecesim.

9 Qui † non potest conferre non potest vnire, quia cui temporalis dispositio est interdicta, multo magis perpetua. *Ægid.decis.513.*

10 Vnire † est quid Episcopale, & propterea Abbates etiam exemti nō possunt vnire ecclesias sibi subditas pleno iure aliis eorum monasterijs: si tamen factæ sint vniones, per tales iustam caussam præscribendi præbent. *Calder.consi.9.de reb.eccles.non alien.*

11 Primum tamen † dictum limita, nisi Abbates haberent iurisdictionem episcopalem in dictis ecclesiis, quia possent vnire. *ita Card.consi.47.* & ibi tangit, quando dicantur habere iurisdictionem episcopalem.

Vnio si facienda sit, potest Episcopus committere alteri, vt faciat tractatus, & sic in omni alienatione. *Dec.vlt.de reb.eccl.non alien.in antiq.*

Vnio fieri potest per ordinarium de beneficio reseruato, sed † reseruatio impedit pro tempore suo effectum vnionis. *Rot.decis.4.de reb.eccles.non alien.in antiq.& decis.6.eod.titul.in antiq.cum decisione concordat Cald.consi.11.& vlt.de reb.eccles.non alien.* vbi refert quæstionem fuisse de facto. & Caccialup. *in tract.de vnio.in 4.q.artic.7.Lap.tamen allegatione 27.* vult, quod vnio de beneficio reseruato non teneat, sicut nec permutatio. Federic. vero *consi.111.in 3.col.in versi.item quæritur, an ecclesias pauperrimas,* vult, quod vnio valeat de beneficio deuoluto & reseruato, sed collatio Papæ, vel eius legati illam impediat: & de vnione tali non oportet implorantem a Papa vel legato facere mentionem. Quomodo hæ decis. procedant & debeant intelligi, vide Felyn. *in ca.in materia, in 17.col.in 26.corollar.de rescript.& Collecta.in c.sicut vsuræ, in 6.q.de excess.prælat.*

(12 in margin)

Vnio facta ab ordinario de beneficio vacaturo per superuenientem reseruationem de eodē beneficio ante vacationem, quoad effectum eius impeditur, & reseruatio valet, ex quo motu proprio nulla facta mentione dictæ vnionis. *ita Rot.decis.4.de rebus eccles.non alien.in antiq.vide Felyn.in ca.in nostra, in 17.col.in 27.corollar.de rescript.*

Vnio facta per ordinarium de consensu capituli præpositurę cathedralis, ex qua in consequentiam capitulum vtilitatem non mediocrem percipit, valet attento eo, quod principaliter factum est, nō autem considerato quod venit in consequentiam. *ita Rot.de reb.eccles.non alien.3.in antiq.*

Vnio facta ab ordinario capitulo vt valeat, requirit auctoritatem Papæ approbantis, *vt per Oldrad.consil.262.in 1.col.iuxta fin.*

Vniones vbi multæ factæ reperiuntur ab ordinario, & propter multitudinem resultat graue damnum ecclesiæ, potest & debet illas ordinarius reuocare. *ita Oldra.consi.262.in 1.col.*

Vnio facta monasterio per ordinarium in recompēsam damnorū d. monasterio per ordinarium illatorum, non valet. *Rot.de reb.eccl.non alien.vlt in antiq.*

In vnione facienda per Episcopum etiam ex concessione Pontificis requiritur consensus capituli, de cuius præiudicio agitur, licet in concessione Pontificis de capitulo nulla fiat mentio. *Fastol.dub.Rot.5.* Hoc tamen limita, *vt per eundem dub.26.* nisi aliter se habeat consuetudo, quod Episcopus consensum capituli non requirat in alienatione, *prout volebat Ægid.* sed ipse tenet cum Io.And. quod consuetudo contraria non valeat, & ideo limitatio non est bona, & decisio etiam procedit nō obstante quacunq; consuetudine, Et ita firmat Card.*consi.65.in 2.col.circa medium, in versic.quantum ad primum, de consensu capituli.idem etiam tenet Abb.consi.106.in 2.vol.in vlt.colum.circa medium.* Item scias, quod sicut in vnione requiritur consensus capituli, ita in dismembratione seu diuisione, & aliæ solemnitates, quæ in vnione requiruntur, in dismembratione similiter requiruntur, *vt per Abb.in d.consi.in vlt.col.*

Circa prædicta est aduertendum, an in dubio præsumatur, quod cōsensus capituli interuenerit. Et Gemin. *consi.87.* est in opinione, si vnio est antiqua, antiqua aūt secundum eum est illa, quæ est 10. annorum, quod præsumitur, quod interuenerit consensus Capituli, imo ꝙ plus est, *vt ibi late consuluit,* præsumitur consensum Capituli interuenisse, legatus de latere potest vnire beneficia de quibus potest disponere, dummodo in forma iuris, & prælato vocato. *Ægid.decis.513.* Et potest parochialem vnire mensæ episcopali ex caussa etiā sine consensu capituli, puta si episcopatus fructus attenuati sint propter guerras, *vt per Ægid.d.decis.513.*

Vnio potest fieri per legatum de latere de parochiali episcopali dignitati, vel alij inferiori, nec requiritur cōsensus capituli, vel rectoris. *Rot.de offi.leg.in nou.decis.1.& 2.& dec.3.in antiq.eod.tit.* Sed aduerte, quia quod dicitur, non requiritur consensus capituli, licet in legato hoc procedat sine dubio, *vt per Card.consi.65.in 2.colum.post med.in ver.sed si attendamus,* tamen Ægidius *decis.514.* de consensu rectoris limitatur, vt procedat, quādo vniret legatus ecclesiam ecclesiæ, sed si aliquod ius ec-

clesiæ alteri daret, seu vniret, tunc requiri consensum rectoris.

Vnio debet probari per tempus, cuius initij memoria non existit in contrarium. *Rot. de reb. eccles. non alie. in antiq. 9.* & in tanto tẽpore præsumitur titulus, & caussa tituli. *Rot. eod. tit. decis. 10. Abb. cons. 48. in 2. col. vol. 2. & cons. 109. ad fin. eod. vol. 2. post Ioan. And. in regula, qui contra. de reg. iur. in 6. Mil. in verb. vnio. l. vltim.* Et ita vidi obseruari semper quando contigit, & ita etiam tenet Old. *consi. 296.* vbi etiam ponit quomodo probetur, quod ecclesiæ sint tentæ, & vnitæ.

Vnio ecclesiæ non facta mentione de aliis beneficijs d. ecclesiæ valet. *Rot. de reb. eccle. non alien. in antiq. decis. 13.* licet falso allegetur in oppositum, *per Fel. in ca. postulasti. in 5. col. paulo ante fin. de rescript.*

13 Vnitum † beneficium non iudicatur amplius beneficium, sed merum imperium. *Rot. 11. de rebus eccles. non alien. in antiq.* & literæ vnionis nõ dicuntur literæ de beneficio, sed de re prophana. *decis. 2. eo. tit. & vide late Fel. allegantẽ hanc decis. c. in nostra. in 33. corol. iuxta fi. corol. de rescript.*

14 Vnitum beneficium † per tenentem antequam vnio sortiatur effectum, nõ potest permutari. *Rot. de rer. permut. decis. 3. in antiq.*

15 In vnionibus licet non sit vocandus † rector, quando de rectoria fit vnio alteri, tamen vbi fit dismembratio, debet semper vocari, alioquin non valet. *Rot. de his quæ fi. a præl. sine consen. cap. decisio. vnica, in nou. & ita concludit. decis. vnica in nou. de reb. eccles. non alie.*

Vnio fieri potest monasterio de rectoria, & vicaria eiusdem penes aliud monasterium, & ista vacans poterit impetrari. *Ægid. decis. 162.*

Vnio per prouisionem Papæ non tollitur, nisi facta mentione de vnione. *Rot. de rer. permut. 3. in antiq.*

Vnio facta dignitati principaliter, licet secundario vtilitatem capituli respiciat, non censetur ipsi capitulo facta. *de reb. eccles. non alie. 4. in antiq. & 3.* hoc idem dicit, vt valeat.

16 Si quæratur, † an hospitale in dubio cẽseatur vnitum beneficio, an beneficium vnitum hospitali. *Ægid. 387.* videtur velle, quod in dubio censeatur vnitum hospitali beneficio, & non econtra.

Vnio de non vacan. quomodo aliquando non valeat, vide Fastol. *dub. 2.* vbi vult, quod in terminis, de quibus ibi per eum, agitur, quod tantum erat data potestas vniendi vacantia, & non vacatura, & ideo si excedebatur potestas, vnio erat nulla.

Vnio facta per Papam de beneficio reseruato non facta mentione reseruationis, an valeat. Vide late Calder. *consi. vlt. de reb. eccle. non alien.*

Vnio facta simoniace est ipso iure nulla. *Oldra. consil. 262. in vlt. col. ver. præterea.*

Vnio licet possit fieri inuito, & non citato rectore per clem. . . . , *de reb. eccle. non alien.* tamen ei viuenti nõ præiudicat. Item illa clem. non procedit in monasteriis religiosorum, quia in illis vnio debet fieri de eorum consensu. *ita Cald. cons. 4. de reb. eccles. non alien.* Item fallit vbi non fieret vnio totius ecclesiæ alteri ecclesiæ, sed fieret alicuius iuris ecclesiæ, seu dismembratio, quia sic requiritur consensus viuentis rectoris, *ita Rot. decis. vnica de rebus eccles. non alie. in nou. & in decis. vnica, de his, quæ fiunt a prælat. & ponit Card. cons. 65. in 2. col. post med.* Item fallit, vbi vnio fieret capitulo de aliqua ecclesia, quia tũc requiritur consensus rectoris. *ita Old. consil. 262. in vltima col. in prin.*

Vnio dicitur statim perfecta, vbi facta est a Papa, licet eius exsecutio sit facienda aliquo cedente vel decedente tantum eorum est necessaria aliqua possessio, quoad eius perfectionem. *ita Oldra. cons. 223. in 2. col. & 257. in 6. col.* Sed semper vidi seruari contrarium, & quod subijcitur regulis reuocatoriis, nisi sit secuta possessio, quæ reuocant vniones non sortitas effectum, & ita interpres regularum declarat. *in 11. regula.* & Adrianus Papa hoc obseruauit. & contra Old. & consi. Calder. *vlt. de reb. eccles. non alien.*

SVMMARIA.

1 *Termini palatii inuenti sunt, vt aliquis sit caussarũ ordo.*
2 *Termini substantiales qui dicantur, de materia per totum.*
3 *Consuetudines, quæ non immutant substantialia iudiciorum, secundũ diuersitatem locorũ sunt seruandæ.*
4 *Terminus ad declarandum non datur pro articulis obiectiuis.*
5 *Termini omnes post litem contestatam censentur peremtorii.*
6 *Instrumenta omnia possunt produci post terminum ad probandum, nisi expresse aliter dictum sit.*
7 *Termini sunt seruandi si de nullitate principaliter agatur: secus si incidenter.*
8 *Termini in caussa attentatorum non sunt seruandi ex communi.*
9 *Termini in appellationibus a sententiis cuiuscunque iudicis commissis in Rota, sunt seruandi.*
10 *Termini si sunt nulliter seruati, si reiterantur in termino ad articulandum, possunt dari obiectiua, & articuli obiectiui, a quibus erat dans exclusus, si termini fuissent bene seruati.*

De terminorum vsu & qualitate.

Termini palatij inuenti sunt, vt † aliquis sit caussarum ordo, qui prius nullus erat, & vt lites abbreuiarentur. *ita Ægid. decis. 745.* 1

Termini † substantiales qui dicantur, vide Ægid. *dec. 27.* vbi illos exprimit ita, quod eis omissis sententia est ipso iure nulla, & dum vult quod terminus sit substantialis. Idem firmat Rot. *de iud. 31. in antiq.* affirmat etiam Ægid. quod termini omnes ad dicendum contra non sunt de substantia, vt eorum omissio processum, & sententiam vitiet, sed locum appellationi præstat, cum per eorũ omissionem grauamen insurgat, quod in caussa appellationis retractandum est, & sic sententia vna cum processu esset reuocanda. Quinimo idem Ægid. *decis. 481.* vult, quod terminus ad producendum omnia si non sit seruatus, & sit lata deinde sententia, ꝙ erit nulla, imo poterit per iudicem ad quem, postquam constiterit de iustitia appellantis hodie per extrauag. Mart. V. circa terminos, *vt infra statuit.* Verum cum termini ad articulandũ, dicendũ contra articulos ad procedendum omnia, & dicendũ contra producta de substantia iudicij, & etiam declarat Rot. *decis. 2. de rescript. in nou.* vbi eos exprimit substantiales existere, statuimus, & decernimus, quod ipsorum alicuius omissio dumtamẽ malitiose non fiat, sed cum aliqua contingente processum non vitiat. Ex qua quidem constitutione expresse constat, ꝙ contra vsum antiquorum duo termini ad dicendũ contra sunt substantiales. Item a contrario sensu clare percipitur, quod omissio aliorum duorum terminorum vitiat processum ipso iure, dum vnius tantum termini, & casualem quidem omissionem duntaxat excipit. 2

Terminorum arctatio contra stylum palatij, & conclusionis omissio etiam vbi non proceditur summarie, & etiam extra palatium, non vitiat sententiam, vel processum. *Ægid. 277.*

Termini palatij non sunt seruandi in aliis caussis, sed secundum consuetudinem locorum seruandi sunt, quia consuetudines † dummodo iudiciorum substantialia non immutent secundum diuersitatem locorum seruandæ sunt. *Rot. de appell. in nou. decis. 4. & Rom. consil. 367. in 2. col. in ver. ceterum defectus terminorum in Romana curia.* 3

Terminus † ad declarandum non datur pro articulis obiectiuis. 4

obiectiuis. *Rot. de testib. 14. in antiq. & 9. de except. in antiq. & 10. eod. tit.* dicunt, quod terminus ad declarandum non seruatur pro materia obiectiua.

5 Termini † omnes post litis contestationem censentur peremtorij. *Rot. dec. 2. de sequest. poss. & fruct. in nou. & de re iud. 10. in nou.*

Termino dato peremtorio ad docedum de promotione alias dari non debet sine restitutione. *Ægid. 223.* Tho. vero Fastol. *dub. 29.* dicit, quod qui in termino peremtorio non probauit, amplius audiri non debet. Rota vero *decis. 2. de sequest. poss. & fruct.* dicit, quod post terminum peremtorium ad probandum articuli non possunt admitti sine restitutione maxime in prophanis.

Elapso termino dato ad articulandum, & ponendum non potest alius terminus dari, nisi per viam restitutionis. *Thom. Fastol. dub. 62.*

6 Post † terminum ad probãdum omnia possunt produci instrumenta, nisi expresse dictum sit, quod post terminum prædictum instrumenta, nec alia possunt produci. *Rot. decis. 2. in antiq. de proba.*

In termino productio iurium facta verbo valet, & satisfacit termino. *Rot. de iud. vltima. in antiq.*

Termino pendente veniendo ad Rom. cur. nõ potest procedi per audientiam contradictarum, & si procedatur processus est nullus. *Rot. de iud. 29. in antiq.*

Terminus ad concludendum petente parte debet prorogari, alioquin potest appellari. *Rot. de iud. decis. 9. in antiq.*

Termini assignati reo nemine etiam actore in termino comparente, ex quo contumacia nõ potest accusari, omnes circũducuntur. *Rot. de iud. 6. in antiq.* Tamen *decis.* [illegible] *de do. & contum.* vult, quod actor postea comparens potest procedere per audientiam contradictarum, quod in prima citatione procedit.

Terminus debet præfigi, intra quem probet intẽtanti remedium *l. diffamari*, non autem potest peti, quod alicui inhibeatur ne agat, vel petat. *Rot. decis. 2. de dilat. in antiq.*

Terminus, si sit datus 10. dierum ad prosequendam appellationem, oportebit secundum communem obseruantiam impetrasse commissionem appellationis, vel fecerit diligentiam de ea habenda. *Rot. de appell. in antiq. 16. & 17.* secus si sit appellatum extra curiam. *ita Rot. de appel. 20. in antiq.*

Terminus aliquis substantialis si sit omissus potest illius omissio sanari per cõmissionem. *Ægid. 340.* quod intellige ante sententiam.

Termini duo ad videndum articulos admitti, & testes super eis recipi, possunt simul seruari. *ita Ægid. 661.*

Termini † sunt seruandi si de nullitate principaliter agatur: secus si incidenter. *Rot. 27. de iud. in antiq.* & si sententia per viã nullitatis reuocetur extra eisdem actis, non sunt seruandi termini. *Ægid. decis. 317. & 319.* vbi dicit, hoc procedere, vbi nullitas resultat ex actis eiusdem iudicis, secus si est aliorum iudicum, & ex eorum processibus constaret. 7

In caussa † attentatorum termini non sunt seruandi. Et ita tenet communiter *Rot. 78. de appel. in antiq.* 8

In appellationibus a † sententiis Auditoris, vel alterius iudicis ordinarij, vel delegati, siue in curia, siue extra quæ committuntur in Rota ex ordinatione antiquitissima olim Rotę, debebant seruari termini palatij, sicut in prima. *ita Rot. de iudic. in antiq.* Et sic fuit diutius obseruatum vsque ad tempora Ægidij, *vt per eum decisio. 74.* vbi ponit caussas limitationis. Et *dec. 82.* vbi dicit seruari tunc contrarium. Et idem refert & tenet Rot. *decis. 4. de appell. in nou.* quæ dicit, hodie satis est, quod sint seruati illi termini, qui in eorum curijs ex stylo seruentur, tamen si non seruantur, valet sententia. Et satis est, quod illi termini, qui sunt consueti, in illis curijs seruati sint. *Rot. decis. 4. de appell. in nou.* 9

Termini † si sunt nulliter seruati, si reiterantur in termino ad articulandum, possunt dari obiectus, & articuli obiectiui, a quibus erat dans exclusus, si termini fuissent bene seruati. *Rota decisio. sexta, de procurat. in antiq.* 10

Practicabilium Rotæ Romanæ, Finis.

INDEX LOCVPLETISSI-MVS MATERIARVM,

Quæ tam in Prima, quam in Secunda parte Nouissimarum Decisionum Rotæ Romanæ continentur.

Argu-

B

Com-

Conti-

Diſpoſitio

Iudex

Testamenti

Mer-

Plus

Præ-

Remedium

Sacerdos

S

Solemnitas

Vtile

Indicis Primæ & Secundæ Partis Decisionum Rotæ Romanæ, Finis.